J. Johnson

Concordata inter sanctissimum dominum nostrum Papam Leonem decimum, & sedem apostolicam, Ac christianissimum dominum nostrum regem Franciscum huius nominis primũ, & regnum ædita.

Cum interpretationibus ægregij viri D. Petri Rebuffi de Montepessulano iurium doctoris & comitis in Parisien. decretorum facultate professoris, necnon in supremo senatu aduocati.

Cum Indice alphabetico.

¶ Nunc te, beneuole lector, admonere velim, me post primam, & alias huius libri æditiones, tam curiæ Romanę praxim, quàm Galliarum, totis (vt aiunt) neruis hactenus perquisiuisse, & ex omnibus tam curiarum Franciæ, supremarum arestis, quàm Rotę decisionibus multa his, hoc notata signo * addidisse, quæ si perlegeris boni (vt spero) consules.

IIII. Aeditio.

PARISIIS.

¶ Apud Galeotum Pratensem, ad primam columnam Regij palatij.

1545

Cum priuilegio Regio.

Le priuilege.

FRANCOYS par la grace de dieu Roy de France, Au preuost de Paris, Seneſchal de Lyon, Baillif de Maſcon, Baillif de Berry a Bourges, Et a tous noz autres iuſticiers, ou a leurs lieuxtenans Salut. Receu auons l'humble ſupplication de maiſtre Pierre Rebuffi, docteur en chaſcun droict en l'uniuerſité de Bourges, Contenant qu'il ſ'eſt applicqué & applicque a pluſieurs lectures faire, & compoſer pluſieurs liures. Et combien qu'il ne ſoit loyſible a perſonne quelconque, ſans expres commandement, & au veu de luy, faire imprimer aucuns liures intitulez eſtre par luy compoſez. Touteſfois aucuns eſcoliers & autres perſonnes non parfondement eruditz, ſcauans, & experimentez, ont ſoubz certaines lectures par luy faictes, ou liures par luy eſcriptz, ont faict imprimer, tant en noſtre ville de Lyon que ailleurs, aucuns liures & volumes, & les intitullent auoir eſté compoſez & eſcriptz par ledit ſuppliant. Laquelle choſe luy pourroit tourner a grande diminution de ſon credit, fame & renommée, par ce que les liures ne ſont correctz ne en forme deue, & telle que ledit ſuppliant les vouldroit mettre & arreſter. Nous humblement requerant icelluy ſuppliant ſur ce luy pourueoir de noſtre grace, prouiſion & remede conuenable. Pourquoy nous ces choſes conſiderées, inclinans a la ſupplication & requeſte dudit ſuppliant, Vous mandons & commettons par ces preſentes, & a chaſcun de vous ſur ce requis, que vous faictes ou faictes faire expreſſes inhibitions & deffenſes de par nous, a tous libraires & imprimeurs de noſtre royaulme, pays & ſeigneuries, qu'ilz n'ayent a imprimer aucuns liures, oeuures ne compoſitions ſoubz le nom dudit ſuppliãt, ſans ſon expres commandement, vouloir & ordonnance, & qu'ilz ayent eſté par luy veuz & corrigez & ſignez de ſa main. Et ſ'aucuns y en auoit qu'ilz rayent, tracent & oſtent le nom dudit expoſant, Et a ce faire & ſouffrir contraignez ou faictes contraindre leſditz libraires, imprimeurs & autres qu'il appartiendra, par prinſe & ſayſiſſement de leurs biés, & deſditz liures en noſtre main & autres voyes & manieres deues & raiſonnables: Car ainſi nous plaiſt il eſtre faict, nonobſtant quelzconques lettres ſubretices a ce contraires. Donné a Paris le.xj.iour de Mars, Lan de grace Mil cinq cens trente. Et de noſtre regne le dixſeptieſme.

Par le conſeil.

Guernadon.

❧ Confirmation dudit priuilege.

Le Roy noſtre ſire auroit de nouuel conſermé ledit priuilege audit Rebuffi, ainſi qu'il appert amplement par les lettres dudit ſire, données & expediées a Paris le.xxj.iour de Nouembre Lan mil cinq cens quarante & trois.

Signées par le conſeil.

Bollioud.

Super illuſtri ac chriſtia NISSIMO FRANCISCO FRANCOrum Regi, Petrus Rebuffus S. P. D.

IN MEROE nemo illorum quiſquam ſummum gerere imperium poterat, niſi qui præualido corpore præ cæteris ante ſtaret inuictiſsime Rex: ſicut nec apud Catheos Iudæam gentem, ni qui præſtanti corporis forma alios antecelleret, qua in re, ſi hiſtoriographorum monumentis aſſentire volumus, traditur, tot ex milibus armatorum militum, quos Xerxes in Græciam perduxit, neminem ſibi corporis magnitudine, aut ſpecie pręſtitiſſe. Medi autem niſi qui viribus excelleret, præcipuóque robore omnibus emineret, iure gentis pro rege habebant neminem, nec Perſæ quempiam, qui diſciplinis liberalibus imbutus non eſſet, pro rege admittebant. Iſta tamen cuiquam ſimul extra te vnum adſcripta fuiſſe, nuſquã legiſſe memini, ita vt apud omnes gentes ad regnandum requiſita iure optimo in te vno emineant, atqui cum hæc aperta & omnibus peruia ſint, nunc miſſa faciam, vnum tamen impręſentiarum non prætermiſerim, quod apud Parthos regiam dignitatem adire, vel eam ſalutare abſque munere nephas erat, quod animo perpendens tuam interpellare dignitatẽ auſus hactenus non fui: diu in mente reuoluens, quo munere tibi grato (& non veneri ſuem (vt parœmia vtar) immolarẽ,) hilari vultu adire poſſem, oblatæ ſunt mihi, neſcio quo fato conuentiones inter ſanctiſsimum Papam & maieſtatem tuam (quas concordata vocitant) in quibus enucleandis aliquantulum, tam in ſcholis Decretorum Pariſiis publicè interpretando, quàm priuatim ſcribendo elaboraui, quæ etſi tale munus non decet principem, tu tamen pro tua erga omnes humanitate æqui boníque (vt dici ſolet) conſules, & tuas leges (licet meis lucubratunculis elucidatæ ſint, ſi tuæ ſedeat magnificẽtię) nequaquã cõtẽnes. Mihi verò interim in mẽtẽ venit, quod nõ abſq; animi prudẽtia ab Octauiano Auguſto prolatũ

extitit,dũ quidã illi libellũ trepide offerret, manum nũc proferẽs, nũc retrahẽs: An putas inquit, te assem elephãto porrigere? solent enim nõ extra metum pueri teruncios elephãto suppeditare, quos ille non sine spectatorum admiratione proboscide sic corripit, vt illorum manus non lædat, molestum erat optimo Principi quod timeretur, cui conuenit Xenophanes Lagi filius, inquiẽs quẽlibet nephariis in rebus timidũ esse debere, in honestis vero rebus audacem oportere, quæ omnia me ita incenderũt, vt nulli mortaliũ hoc qualecunque opus extra te vnũ dicare in animo fuerit. Dicet quis: alios reges salutare, vel principes, & eis dicare hoc opus poteras: cuius verbis respondeo velle me huiscemodi Regem salute donare, qualẽ Augusto cõtigit, qui posteaquã Antonio Cleopatraque in Aegypto deuictis Alexandriam ingressus fuisset, quod primũ in ea vrbe optauit, cõspicere Alexandri magni corpus fuit, quod nõ verborũ solũ sed etiam corone prosecutus honore, totũ fragrãtibus consperſit floribus. Rogatus an Ptolemeorũ Aegypti regum cadauera inspicere etiamnũ vellet. Respon. se reges, & nõ mortuos videre voluisse, graui ostẽdens testimonio, inter eos vnũ esse Alexandrũ, qui fama & virtute viueret, sic te vnicũ Regẽ, & totius orbis phœnicem meo libello visere percupio, qui eruditos diligis, honore ꝓsequeris, ac muneribus locupletas. Põpei magni gesta secutus, qui cũ clarissimã ex oriẽte victoriã reportasset, omnes liberaliũ artiũ ꝓfessores Rhodi audiuit, auditos amplis muneribus donauit, sic & tu tã theologos, iuriũ peritos, medicos, quàm etiã humaniorũ literarũ peritos iustis stipendiis honestaueris, & ita ꝓbe erga omnes te exhibuisti, vt regnũ doctioribus ac sapientioribus viris, quàm nemo vnquam vberius impleueris. Quod si id munus ea animi benignitate, qua cætera alia soles, à te exceptũ hominũ literatorũ ordo intellexerit, plane veterem tuũ regiũ morem obseruaueris, simul virtutis ac literarum amatores ad maiora grauioráque opera excitaueris, q̃bus honori ac vtilitati nõ modo reipublicæ Gallicæ (cuius humanitatẽ nemo non collaudat) verũ etiã totius orbis te arridente imprimis consuletur. Valeat tua illustris maiestas, & me tuum commendatum habeat. Parisiis quarto Idus Martij, Anno sesquimillesimo trigesimonono.

ORNATISS. IVR. V. DOCTORI PETRO REBVFFO MONSPESSVLANO IVR. CANONICI APVD PARIsios publico professori Francis. Floretus eiusdem academiæ doctor ordinarius S. P.

Commentarios tuos longè doctissimos, magna cum voluptate, ita me deus amet, perlegi, vir integerrime, quibus & Pôtificis maximi, & Christianissimi Francorum regis Francisci concordiam sic assecutus esse videris, vt vtrique non à côsiliis modo, sed præfuisse, dum secretius isthæc agerentur, iure videri posis: & pulcherrimam Reipub. Christianæ functionem, à nemine hactenus(quod sciam)pro dignitate tractatam, solus extuleris, solus constanter aggressus sis, indignum nimirum existimans, rem sine qua Gallica concordia cum Romana sede diutius stare non posset, non esse notiorem, etiam his qui magnis honorum titulis (vt iuris candidatos prætermittam) asinum Cumanum Leonis exuuio vestitum circumferentibus superbiũt. Quo nomine magnam, mihi crede, & pontificum & regum gratiam iniisse debuisti. Nec minus tibi debebunt & iuriscôsulti ipsi, qui ad litium firmum patrocinium opem hinc corrogare nunquam grauabũtur, sibi opinor probe conscij, patruo tuo Iacobo Rebuffo clarissimo. I. V. doctori quantum debeant, qui nec linguæ Græcæ phrasi perterritus(quam tamen potissimum æmulantur) commentaria in tres Codicis posteriores libros tam elimata, tamq; demorsos vngues sapientia conscripsit, vt omnibus glossematographis laudem præripuisse censeatur, quem temporis non longi interuallis sublatum, tãta cum laude subsecutus es, vt in te patria ec pene germana iuris vtriusque scientia reuixerit. In ea enim intelligenda vix putem hanc ætatem habere aliquem ex his etiam qui publicum professionis munus obeunt, qui tibi conferri posit. Id verissimè dictum intelligi citra controuersiam volo. Idq; existimabis nullo meo ambitu, à quo tam absum quàm qui maximè, dictum. sed vt præceptoris mei laboribus sic faueam, vt nulla ingrati animi nota inuri posit. Id quod & diligentius & pluribus verbis scribendum putarem, nisi mea me concha rei celeberrimæ sublimitas, & publica iuris professio continerent. Dicam tamen ingenuè quod sentio, vt intelligat posteritas omnis se plurimum debere Rebuffo Monspessulano doctissimo Concordatorum interpreti. Is enim tantam lucem addidit concordatis, vt parem vix quispiam sit additurus, superiorem omnino nullus. Quantum verò fidis auctorum interpretibus debeamus, apertissimè Græcorum commentariis luculentissimis illis quidem expressum video. Sic enim Demosthenem commentarii clariorem reddiderunt Vlpianus & reliqui interpretes, Homerum Eustathius, Aristotelem Themistius. & Alexand. Aphrodiseus: apud Latinos verò Mar. Tul. Ciceronem Ascon. Pædianus & Victorinus, Terẽtium Donatus. Sed quid attinet rem vulgo cognitam, pluribus verbis ex plebe quæsitis confirmare? Diutius igitur acta nõ agam, sed gymnasiorum ingenij tui dexteritate illustratorum ordinem recensebo: vt non calamo tantum valuisse te cæteræ nationes intelligant, sed summa cum laude, applausu tanto, vt nunquam maiore, verissimè cognosci posint virtutis tuæ rationes omnes. Primis enim ætatis tuæ annis Monspessuli iactis iurisprudentiæ fundamẽtis, & studiosorum sodalitio laudabiliter ac veluti ex professo annos aliquot administrato, Tholosam iurisprudentum Galliæ totius celeberrimam ciuitatem conuolasti, septenniũ ferè publicum professorem, applaudentibus omnibus, cum summa nominis tui & titulorum accessione egisti, & hinc nisi te pestis inclementia abegisset, in suum ordinẽ cooptasset collegium doctorum: sed Tholosa abeuntem, Cadurci non minore gloria (illis enim nominis tui celebritas innotuerat) quæstu opinor maiore, obuiis, quod aiunt, vlnis excipiunt, exceptúmque summo professoris loco esse volunt. Id quod, quæ tua est animi modestia, recusandum non duxisti, ne studiosi, qui te magno erant comitati numero, sua expectatione fraudarentur. Magna de te illic spes concepta erat, quam & hodierno die lau-

dabili gestorum tuorum recordatione sustines. Nec his contentus honoribus, indignum ratus loco semper profiteri eodem, & facile perpendens quid peculiare sibi vnaquæque regio haberet, Pictauorum vrbem publicum legum emporium cogitasti, non tam auri gloriæq; expectatione permotus, quàm vt eruditionis tuæ fructum aliquem Pictonibus lenissimis populis communicatum velles, & quod multorum sermonibus prius erat longo ante tempore auditum, id coram esset amplius cõfirmatum. Grauissimum igitur quartum Codicis librum, ac omnibus iuris studiosis, vt nosti, adprime necessarium, aggressus es, cum lege illa celeberrima, diuus, ad senatuscõsultum Syllanianum & Claudianum. cantatissima lege, re coniuncti, de lega. 3. non prætermissa. quibus quid præstiteris, quam de te expectationem dederis, quoto te habendum loco duxerint omnes, malo aliis coniectandum relinquere, quam & pingui Minerua, & parcissimè commemorare. Quis enim nescit te summo affectum honore? Quis profundam l. vtriusque cognitionem in te tanquam in speculo relucentem non est admiratus? Hoc quis neget, quod temporum successus laudabiliter confirmauit? Magnum quidem est principibus viris placere, ab illis adpellari, colloquiis honestari: sed multo maximum, salario non pœnitendo, sola iuris eruditionis specie commendari: nõ quorundam leuium & rudium fumis inclarescere. Nam tum forte clarissimæ simul & humanissimæ Nauarrorum reginæ instaurandi Biturigibus iuris vtriusque gymnasij incessit libido, magna (est enim & pietatis & prouehendarum literarum studio iam à teneris addictissima) huius liberalitate quæsiti professores in Galliis probatissimi. Prudens enim Alciatum iuris probatissimum interpretem accersitum prætermitto. Solus & Reginæ & ciuium testimonio iouentus es, quem præfectum nouæ scholæ voluerunt. Honesta literarum & nominis accessione tandiu retinuerunt, dũ forte magno iuuentutis damno, vno veluti consensu, & magna populi molestia emigrandum duxisti, aut professionis munere pertæsus, aut vt ad maiora patronum in supremo Galliarum senatu subsellia occupanda. quod beatissimum plerique existimant, properares. Mox. Dei Opti. Max. beneficentia, senatus Parisiensis edicto, iuris canonici professio quæ annos plus minus centum aut neglecta, aut miserè tractata torpescebat, instauratur. Publicæ disputationes decernuntur, in certamina semel atque iterum descenditur: disputationis victoriam laudabiliter reportas, & communi senatorum omnium suffragio præter spem professoris personam sustines: quam tua virtus, & eruditionis ad miraculum celebritas, conciliarunt. Professionis verò huius specimen tandem aliquando daturus, commodum sese offerunt. Ro. Pont. Concordata, de quibus multa mihi scribenda esse arbitrarer, nisi illa eiusmodi esse ducerem, quæ popularia in populi salute sint prçclare constituta. Itaque quanta sim lætitia affectus commẽtariis illis tuis perlectis. multo facilius est tibi existimare, quàm mihi scribere. Nihil enim apud latinos ad hanc diem extat in hoc scribendi genere, quod in hosce commentarios non regesseris, ausus etiam non pauca ex recentioribus attingere, aut corrupta, aut doctorum pertinacia non satis adhuc explosa. Et si verum est quod dicit Horat. Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci: vtroq; nomine gloriam sempiternã reportaturus es. Perge igitur mi præceptor, perge inquam hæc studia excitare, & commentationibus tuis illustrare. His enim, tibi persuade, magnum quiddam rebus tuis accedet, & aliquem reperies æquum laborum tuorum æstimatorem, cuius beneficentia maius ad huiusmodi absoluenda otiũ supererit. Ac Vale, méque, quod facis, ama. Lutetiæ Parisiorum ad nonas Iulias Anno. M. D. X X X V I.

AD DOMINVM PETRVM REBVFFVM, vtriusque iuris doctorem, pontificij regiique Concordati interpretem. Ioanis Foucherij Altisiodoren. aduocati in supremo Senatu Phaleucium, de sanctione interpretum in iure scribentium.

In iure parteis absque controuersia.
Dantur priores Bartholo,
Decisiones ob frequentes: actio
Baldum forensis sustinet.
Vtrique acumen Raphaeli, ac Imolæ, est,
Sed non probatum posteris.
Opinionum tutius simplegadas
Superabis Alexandro duce.
Ordinis Iason, atque lucis nomine,
Videndus properantibus.
En tu Rebuffe, haud minoris solertiæ es,
Concordati interpres, quam in iure Bartholus.

Index eorum

QVAE TAM IN GLOSIS Concordatorum, quàm in tracta. nominationum, & de pacificis possess. cõtinentur: ac etiam in nouis additionibus.

+ Aduocatus

C

Capitulum

ri.nu.

✠ ✠ Collatio

D

E

Electionum

Insinuatio

✠ ✠ ✠ ✠ Iudices

L

M

Mensis

Plenaria

Postulare

Q

Requisita

Rex

Statuta

Vniuersitates

FINIS INDICIS.

Concordatorum regni

FRANCIAE CVM D. PETRI REBVFFI DE Montepessulano iurium doctoris ac comitis interpretationibus incipit Proemium.

FRancifcus) A frangēdis erroribus dictus Teste card. zabarel in c. cū secūdū no. 5. de pre. fregit enim (vt ipse vidi) hæreticos anno domini millesimo quingentesimo trigesimoquinto, & eorum errores per ignem: & ab eo tēpore deus optimus maximus statum suum cōseruauit, ac omnia prospere eidē successerunt, quod vt de cætero fiat, deū ipsum, virginem intemeratā & omnes sanctos rogo, felicitas quippe secularium principū augetur, quando iustitiæ administrādæ dediti sunt. arg. c. certum. ibi felicitatis augmento. x. dist. ne longius exempla petamus. scribit Petrus de palude in. 4. sententiarum in Francia quēdam dum in agro suo foderet, inuenisse humanā linguam loquētem, interrogata cuiusnā esset, Respondit fuisse linguam hominis pagani olim iudicis, qui eo quod nunquam sententiam protulerat iniquam, deus reseruauerat animam suam in illa lingua, quo usque baptismum reciperet, & fuit baptizata, & statim in puluerē reducta. Refert Floren. in secunda parte summæ in titu. .i. c. 19. §. 2. rub. de iniustitia. ac Traianū imperatorem & si infidelis esset, precibus beati Gregorii (quod iustitiam tempore belli viduæ administrasset) vita æterna donatum fuisse legimus, si eidem Floren. in prima parte cronicæ, titu. vii. c. iii. §. fi. credatur. & Lucæ de penna in l. ii. col. iii. C. de exacto. tributo. lib. x. Prætcribo ne Zaleucum Locrensem, qui postquam lege lata vtroque oculo singulos puniri voluisset adulteros. que hodie si vigeret infinitos redderet monoculos) & eius filius in illam legem incidisset, ne legis effectus abrogaretur, vnum oculum sibi & alterū filio eruere iussit, vt est apud Valeriū lib. vi. de iustitia. Igitur cum christianissimus rex noster Franciscus sit Zaleuci instar iusticiæ deditus, pro ipso debemus fundere preces, quo d deus eum incolumen præseruet, vt quietam sub eo & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. Hoc expressē tradit diuus Paulus faciūdum ad Thimoth. 2. c. in prin. & tex. in c. de hymnis. in fi. de consecra. dist. i. Et bonum & vtile esset, quod speciales orationes fierent pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt vt fuit statutum in synodo Nicena asserēte Specula. in tract. de modo generalis concilii, rub. vi. quod solet in Francia fieri, & est vtile etiam orantibus, quia quilibet orans pro rege Franciæ lucratur decē dies indulgentiarum, teste glo. in prag. sanc. in prooemio in verbo tueretur. & Iohā. de Selua in tracta. de beneficio in secunda parte. q. 23. quos concessit, innocētius quartus. referente beato Thoma in 4. senten. dist. 10. arti. 3. in solutione vlti. argu. & Clemens papa ad centum dies orātibus pro pace & salute regis ampliauit, si Iohanni Feraldo in. iii. priuileg. regis Frāciæ assentire velimus, affirmanti se huius concessionis vidisse dyploma quod bullā vocat, imo etiam anno millesimo quingētesimo decimo quarto Leo decimus pontifex id temporis maximus, vnum annū indulgentiarum prædictis concessit, testis est nobis Benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo si absque. ii. de pupilla. substi. nu. 44. de testa. & Helyas archiepiscopus Turonensis

a Franciscus

Vnde dictus sit Frāciscus.

Boni iudicis lingua reseruata.

orans pro rege Franciæ indulgentias lucratur.

tonensis:in defensorio concorda.in.4. ratione. Vel potest dici Franciscus, quasi frā cus corde, ad bene faciendum omnibus. Vel Frācus nulli seruituti subiectus. Car. in.d.c. cum secundum. Argumentum ab allusione nominis proprii sequēdū ne sit, turmatim scribunt iuris pōtificii

b dei c gratia, d Frācorum e Rex Mediolani f Dux &

interpretes in prooemio decretaliū Gre. & in ca.i.de iudic. Legum vero in. l.ii.§. appellata.ff.si cert. peta. & plene Nicolaus Eucrard.in locis legalibus in loco ab ethimologia. Alia eiusdem regis præclara facinora, ne suis auribus seruire homines arbitrētur missa faciam, etiam quia per historiogr.tacta.

b ¶ Dei.) Si hic vellem (hoc quidem certe maxime affectarem) de deo scribere nunquam materia deficer et, verumenimuero quia theologorū ē propriū, illis relinquo. Ego verò prosequar materiā iuri canonico conformem, & textui conuenientem, orabo tamen illum flexis (vt decet) genibus, vt ad laudē eius omnia mea dirigantur scripta, & ad legentium vtilitatem, dicam quandoquidem cum Psalt. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam. Ista concordāta pro virili interpretādo, sunt enim leges dei gallis hominibus datæ mediate, cum sint eius vicarii.

Gratia. quot modis dicatur.

c ¶ Gratia.) Potest dicere rex instar diui Pauli.i.ad Corinth.15. Gratia dei sum id quod sum. Et sex modis dicitur gratia, quos not. Archi.in. c.gratia.i.q.i.glo. & doc.in.cl.i.de magi. post theologos capi potest hic gratia pro dono dei, vt alibi nō in paucis locis est videre, & firmat Barb. in c.eam te, col.5. & seq.de rescript. Sed apud canonum professores communius gratia dicitur concessio iuris ad beneficia vt asserunt. Cardi.& Barb.in rubr.de cōmod. Panor.in c.i.col.i.ibidē clemēt.gratiæ, de rescriptio. c. gratia illo titulo in vi. Accipitur etiam aliquando pro indulgentia, quæ delinquenti datur, vt plene dico in rubri. des graces & pardons. in ordinatio. reg. hic possem plura de gratia dicere, sed pauca gratiora permultis arbitror, adiuncta est autem paruis gratia rebus, vt vulgo dici solet.

Frāci qua re dicātur & Parisiēses.

d ¶ Francorum.) Franci eo dicuntur quia liberi: noluerunt enim subiici. Imperatori, vt multis argumentis probat dominus Igneus præses Rothomagensis excelentissimus in tractatu suo, an rex Franciæ recognoscat superiorem. Vel à Francione teste Gaguino, & glo. pragmatica. sancio.eo. verb. Varij super hoc varijs vtuntur sententijs: sed quia res est antiqua, super ipsa effari certo nō possumus. Notādū est tamen quòd illa gens dicitur libera cui lingua libera est. teste Alberto magno lib.15.de proprietate rerū, quē refert Bal.in. c.j.col.2.de his quæ vi metusue cau. fiūt Barb. concil. 60. sapienter nume.9. in j. vol. & certe in hac possessione multis antea annis fuit gallicus maximè Parisiēsis populus, sed hodie lingua eorū hæret palato, ideo vitia excrescunt, & dicitur gallico populo, linguam tuā hærere faciam palato tuo, ca.nisi.§. propter. de renun. ne quicquid in buccam venerit proferas, & ne quidem aperte & simpliciter loquaris, quod satis durum videtur.

libera gēs quæ dicatur.

* Maxime parisiensibus hominibus, quæ dictio à nomine græco parrisia ducta videtur πάρρησια enim dicitur loquendique libertas atque increpandi fiducia, ἡ τῶι contraria assentationi quasi, παντὸς ῥῆμα i.omnium colloquiū. Inde, παρρησιάζω id est libere Ingenue & audacter loquor, vt solebant olim parrisienses & πάρρησια persuasio græcis est id quod parrisien. innatum esse videtur, atque proprium, vt qui & apposite & bene loquuntur.]

Regis nomine venit per excelentiā rex Franciæ.

e ¶ Rex.) Cuius appellatione per antonomasiam venit rex Frāciæ.c. Adrianus. ibi Carolum regem.63.dist. Bonifa.in prooemio cle. Ioānes col.3.quia omnes alios reges honore, magnificentia, & potentia lōgo anteit interuallo, quod mihi perfacilè esset probare, si cronicorum libros afferre cuperē, sed cum hæc sint omnibus ma

gis

gis nota quàm domus propria, soli lucem non addam. Item est super omnes reges. teste. Baldo. in. §. fina. col. penult. de prohibi. feud. aliena. per Federicum. merito dicitur excellentissimus Decius in. c. nouit. in prin. de iud. & super omnes reges obtinet coronam libertatis & gloriæ. testatur Bal. concil. 218. petita. col. j. in. 3. vol. alibi nō minus scite quàm verè. de illo scribit idem Bal. his verbis, contra regis Franciæ decorem nemo præsumat honorem. concil. 217. ego puto, in. 3. volu. ab eo tamen tempore Deus opti. max. regis honorem, ac suum regnū multifariam multisque virtutibus ac bonis auxit, adeo vt si eius magnificentiam plene tractare vellem Iustiniano maiorē codicem implerem, cum tanta sit, vt nulla maior, & cum permulta super his extent testimonia eam nunc omitto.

Astensis Comes ac Genuæ [g]Dominus omnibus literas has lecturis [h]salutē. Quum

Dux Mediolani quare rex dicatur.

f ¶Dux.) Dicitur dux, qui inuestitus est de ducatu. vt in rub. quis dicatur dux in feud. & in. c. vno de feudo marchiæ. §. præterea ducatus de prohib. feudi aliena. per Federicum. cap. fundamenta. §. proinde. in glo. marchio. de elect. in. vj. Fuit enim Ludouicus rex Franciæ duodecimus à Maximiliano Imperatore inuestitus de Ducatu Mediolanēsi pro se & hæredibus suis masculis, & in defectum masculorum domina Claudia eius filia, illiusque futurus sponsis, ac liberi, & descendentes eorum masculi his verbis, sano ad hoc & maturo accedente Principum, Comitum, Baronum, & procerum nostrorum consilio, ex nostra certa scientia, & de nostræ Cæsareæ potestatis plenitudine prænominatū Ludouicum Frācorum regem christianissimum pro se, & hæredibus suis masculis ex suo corpore legitime descendentibus, & in defectum masculorum pro illustrissima domina Claudia eius filia, eiusque futuro sponso, ac liberis & descendentibus eorum masculis, & ex ipso matrimonio & ex corpore dictæ dominæ Claudiæ legitime procreandis, & si cōtingeret (quod deus auertat) ipsam dominam Claudiam decedere absque descendentibus masculis, & præfatum Regem Franciæ aliam, vel alias suscipere filias, pro illa quæ erit primogenita, vel pro alia quā ipse rex ad ipsum Ducatum eliget, ac pro eo cui contingeret eam desponsari, & eorum liberis masculis descendentibus, & eisdem decedentibus sine liberis pro hæredibus masculis præfati Francorum regis, & maxime pro domino Francisco duce Valesij & comite Engolismensi quantum ad dictum ducatum & statum Mediolani eius hærede, solenniter & expresse inuestiendum duximus, ac tenore præsentium inuestimus. & cæt. vt ex instrumento inuestituræ omnibus est notum, cum igitur fuerit inuestitus de hoc ducatu Mediolanensi dux iure vocatur. Dux etiam proprie dicitur à ducendo, qui ducit exercitum. l. duces. C. de offic. milita. iudic. Lucas de penna in. l. fi. col. 2. C. de re milita. lib. xij. Iacob. in verbo dux, in tracta. de feud. sed non hic. Potest etiam large quilibet princeps, vel prælatus, siue rector, qui alios regit, dux vocari. 3. Reg. 1. c. & ipse regnabit post me, illique præcipiam vt sit dux super. Israel, & super Iudam.

Dominus quis dicatur, & qualis debeat esse.

g ¶Dominus.) Largissimum est vocabulum adaptari valens cuicuuque homini etiam modicam superioritatem habenti. Bal. in. cap. j. col. vlt. de postu. præla. l. liber. homo 2. in fi. prin. ff. de verb. obliga. l. j. rerum amotarum. l. in suis, de liber. & posthu. l. duo fratres in fi. ibi dominationem interponeret. de acquir. hæredi. maximè in Francia: vbi ferè omnes vocamus dominos, vulgo monsieur, & in Italia monseignore, & omnes mulieres dominas, nisi sint no-

 bile

biles, quia tunc domicellæ vocãtur, exceptis vxoribus præsidentum, & doctorum, ac militum, quæ dominæ vocari debent, nisi a maritis suis. Bar. in l. donationes. C. de dona. inter virum & vxo. Et de isto domino loquitur Daniel xi. ca. Surget vero rex fortis & dominabitur potestate multa, in quo tres adsunt conditiones, de quibus Genesis 27. esto dominus fratrũ tuorum, & incuruẽtur ante te filii matris tuæ. Primo est in domino constantia, que notatur ibi, esto, vnde dominus debet stare in bonis moribus, & firmus esse in via domini, Ecclesiasti. 5. c. Esto firmus in via domini. Secundo debet clementiæ dulcedinem præ se habere: quod ostenditur ibi fratrum tuorum, subditos enim tanquam fratres debet reputare: & eos benigne tractare. Ecclesiasti. 32. c. Rectoré te posuerunt, noli extolli, esto in illis quasi vnus ex ipsis. Deutero. 17. in fi. Nec eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos. Tertio in eo debet esse iusticiæ rigor, ibi dñ dicitur. incuruẽtur ãte te filii matris tuæ, incuruare enim debet illos per iustitiam, quos per clementiam nequit emendare. Ecclesiasti. 33. c. Iugum & lorum curuant collum durum. Præpo. in c. i. 45. dist.

H ¶ Salutem Vrbanius hic rex procedit quam Alexander macedo qui postquam profligato Dario magnus est cognominatus, nulli, nisi Antipatro & Photioni, literis dedisse salutem testatur historiographi, ac Demetrium præter se & Antigonũ patrẽ regẽ nec nominasse quenquam, nec salute donasse. Nero quoque Cesar nedum salute, sed ne resalutatione quidem aliquem impartiuit, & reges Numidarũ pro maiestate habent nulli mortalium impartiri osculum, nec salutẽ. Alexan. lib. 2. genialiũ. c, 19. & libere (quod ei bene vertat) in hoc potest maxime cõmendari christianissimus rex noster Franciscus, qui sicut primus est in nomine, ita & in salutatione, quam omnibus ferme exhibet, vt legatos sæpiuscule ob id (aliis suis virtutibus nũc omissis) in admirationem duxerit, Crassi instar, qui infimi etiam ordinis singulos propriis nominibus resalutauit. effectus salutationis scripsi infra in forma mãda. in glo. salutem.

[i]non pridem superstite adhuc Ludouico, memoriæ cõmendabilis, Rege, Socero nostro (cuius [k]animæ ꝑpicietur altissimus) sacrũ [l]Lateranen. [m]conciliũ sæ-

i ¶ Non pridem.) Id est nõ longo tempore effluxo, dudum & iamdudum de paruo tẽpore vnius horæ, aut duarum, alteriusue breuissimi temporis intelliguntur. l. dudum. C. de contrahen. empt. c. dudũ de elec. c. cũ iamdudum de præben. nuper. pridem, & iampridem de longiore tempore, decem aut viginti dierum, mensis, vel mensium, & nõ nunquã annorum pro cõditione materiæ, teste Lauren. Valla lib. 2. c. 34. de verbo iampridem loquitur text. in l. i. C. de ædiliciis actio. de pridem. l. i. C. si aduers. transactio. & ca. nisi cum pridem. de renuncia. de nuper, in l. nuper. ff. de leg. 3. c. nuper, de bigamis. Nos verò dicimus arbitrio iudicis relinquendum, quod tempus hæc vocabula denotent per iura prædicta. & not. in l. lecta. ff. si certum peta.

Dudũ iã dudum Pridem & iampridẽ differunt

K. ¶ Animæ.) Hic Ioãnes Dayma tradit materiã eleemosinæ orationũ & oblationũ pro defunctis quæ theologis relinquo, vt forte mea contentus sim. ne mihi possit dici quod prouerbio inoleuit, Ne sutor vltra crepidam.

l ¶ Lateranen.) de hoc dicetur infra titu. proxi. in rub.

m ¶ Concilium.) Quod supra papam in tribus casibus esse asserunt, videlicet in casu hæresis, schismatis, & quando vniuersalis ecclesia patitur scandalum glo. fin. in. cap. si papa. 40. dist. & sic fuit declaratum in concilio Basilien. rub. de colla. in. prin. videlicet in his quæ ad fidem

Concilũ An & quãdo sit supra papã

pius æditis, [n] decretis, eũdem socerum nostrum ad eiusdem concilii conuẽtum [o] euocasset, cũ eoque regni nostri curias [p] summas

dem pertinent, ad schismatis extirpationem & reformationem ecclesię dei in capite & in mẽbris, ac in pertinẽtibus ad ea Rubric. de auctoritate sacro. cõcilio c. sacrosancta. & ibi est glo. plena in verbo obedire, in ptag. &Barb. in cle. ne Romani, de electio. in vtrãque partem ple ne disputat. Vide Panor. in c. significasti, nu. 4. de electio. & in ca. cum venissent. col. 3. de iudi. & in c. proposuit. col. 3. de conces. præb. Deciũ concil. 151. Ias. consil. 95. volu. 4. & concil. 98. Ibidem. Troilum Maluitiũ in tractа. de oblatio. in. 2. dubio. nu. 15. Brunel. in repet. c. licet. fol. 22. cũ seq. de electio. & multa tradit hic Iohan. Dayma de hoc dicitur Ecclesiastici. 33. c. verũ sine iudicio nihil facias graue, sacra enim res est concilium, dico effectus concilii in authen. habita. C. ne filius pro patre.

n ¶ Decretis.) Quot modis accipiatur, in quibus casibus interponatur, & quomodo annulletur. dixi in rub. de conclusio. Lateranensis cõcilii infra, vbi oportunius cecidit.

o ¶ Euocasset.) Id est citasset, de euocatione abunde scripsi, & de supplicatione (quã propositionem erroris practici dicunt) in repet. l. quod iussit in. 2. notab. ff. de re. iud.

p ¶ Summas.) Id est supereminentes. l. cũ vsusfructus. ff. queadmo. vsusfruct. amitta, vel dicitur summa quasi maxima, excellens, & suprema, quod nulla sit curia maior, nam deus dicitur summus, quia eo nihil est maius. Virgil. summæ deum pro deorũ dicit. & Cicero lib. 2. Tuscu, quæstio. summum, quo nihil sit superius. multa tradit. Bercho. in verbo summus. in suo dictio. vnde papa dicitur summus pontifex, quia in eo est omnis summitas & celsitudo, cũ non puri hominis, sed veri dei vices gerat in terris. c. quanto de transla. episcop. Card. in cle. si summus. col. j. de senten. excõ.

Priuilegia curiarum supremarũ hæc sunt. Primum quia non ambigitur senatũ ius facere posse. l. non ambigitur. ff. de legib. quod intellige legem in eorum iurisdictione siue ressortu, generalem verò solus princeps. glo. ibi. & Ioannes Fabri in. §. sed & quod principi placuit. insti. de iure natura. & l. fina. C. de legib. & vidi aliquãdo ordinationes fieri per senatum, & ita debet intelligi opinio domini Boerii in tracta. de præminẽtia sacri magni consilii. fol. 40. articul. 2. & Purpur. in. l. j. nu. 52. ff. de officio eius cui mand. est iurisd. firmantes illam. l. non ambigitur. esse correctam, quod verum intelligo, quo ad faciendam legem generalem, sed non specialem, quam potest princeps tollere, quando videt ex causa tollendam, secundum eos.

Priuilegia supremarum curiarum.

¶ Secundo summa curia in integrum restituere potest, alii magistratus non. l. vna in fi. ff. de offi. præfec. præto. in fi. & l. præfecti de mino. l. j. §. de qua. de postul.

¶ Tertio à sententia supremæ curiæ non restituitur minor, vt firmat Benedict. in repet. ca. Raynutius. in verbo si absque. 2. de substitutio. fideicom. nu. 50. de testa. quia non præsumitur lædere quenquam: sed restitui minorem. In hoc casu dixi in repet. l. quod iussit nota. 2. nu. 41. ff. de re iud. & hoc in forensi iudicio seruatur, vt sæpius in palatio audiui.

¶ Quarto non appellatur ab aresto illorum, credidit enim princeps eos, qui ob singularem industriam explorata fide eorum & grauitate ad huius officii magnitudinem adhibentur, non aliter iudicaturos esse pro sapientia ac luce dignitatis sue, quam ipse foret iudicaturus. L. vna. ff. & C. de offi. prefect. præto. ita tenet expresse Guido papæ en decision: delphine. q. 50. quia hæc curia.

Quinto à sententia parlamentorum

 supplicari

fraus.§.primo.ff.de verbo signific.]

Decimo ex causa curia suprema mulctas pecuniarias, quas galli emendas vocant, etiam per regias ordinationes taxatas, diminuere seu in totum (si viderit expedire) remittere potest. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. præsid. facit. l. quid ergo. §. pœna grauior. & ibi. Bart. ff. de his qui not. infa. & l. & si seuerior. C. illo titu. ac glo. in. l. omnes prima. C. de annonis & tributis, li. x. Guido papæ decisio. 206. in hac. Aufrer. decisio. 274.

Vndecimo, nullus extra principem & senatum potest prohibere aquam ex publico duci. l. quominus. ff. de fluminib. & ibi plene Bar. & Ias.

¶ * Et senatus voluntates captatorias reprobauit. l. Captatorias. ff. de hæred. institu. Et restitutionem indulsit. in l. j. § de qua. ff. de postulan.]

Duodecimo, omnes dilationes potest ex causa abbreuiare, etiã si per ordinationes terminus esset præfixus instar principis. l. 2. ff. de re iud. Imol. in cap. ex ore. nu. 8. de his quæ fiunt à maiori parte cap.

Decimo tertio, curia suprema regis literas verificare seu approbare non debet, si causam videat iustã in contrarium rem trahentem. c. si quando. de rescrip. & in ordina. regiis. Philip. pulchri, artic. 11. vbi dixi; vnde ex noua causa vel antiqua, quam ignorabat dominus tempore mandati, potest impedire locum tenentem regis, vel alium, ne suo vtatur officio, quando est verisimile quod dominus, si esset præsens, esset idem facturus, per tex. sing. in. l. si hominem & ibi multa addidi. ff. mãdati. alibi dicam fusius.

Decimoquarto, quia cognoscit de comitatibus baroniis, & de vniuersitatibus etiã in prima instantia. Matth. de afflictis. in cõstitu. Neapoli. rub. 39. fo. 104. & in stylo parlamẽti in. 3. p̃te, rub. de qui. cau. curia parlamenti cognoscere consueuit.

Decimoquinto, quãuis alij iudices adstringantur iudicare secundum allegata & probata. l. illicitas. ❡. veritas. ff. de off. præsid. c. 1. de off. ordina. tamen curia parlamenti ex bono & æquo iudicare solet, & secundum conscientiam, & debet veritatem attendere, non subtilitatem seu formalitatem, vt practici dicunt, aliter peccat, teste Bar. in l. vna. in. fi. C. vt quæ desunt aduoca. Guido. papæ in decisio. Delphina. q. 29. in superiori. Vide Feli. in ca. pastoralis ❡. quia verò. de offi. deleg. Ias. in ❡. si minus. insti. de actio. c. dilecti vbi panor. primo. no. De iudic.

Decimosexto, conspirans contra curiã supremã, vel contra aliquem senatorẽ crimine læsæ maiestatis tenetur. l. quisquis ibi senatorũ etiã, nã & ipsi pars corporis nostri sunt. C. ad leg. Iuliam maiest. alibi dixi quomodo intelligatur *. Facit l. j. Ibi Quo qs magistratus po. Ro. quive imperiũ potestatéve habeat occidatur. ff. Ad. l. Iul. maiesta. vbi Qui dolo malo iniit consilium vt magistratus regis habens imperium vel potestatem occidatur læsæ maiesta. tenetur.]

Decimoseptimo, quando rex vult delegare causam curiæ inferiori, ad quã cognitio iure ordinario non pertinebat, debet eam expressim cõmittere, nec sufficeret in literis dicere mandamus, sed debet dicere cõmitrimus. per glo. & nota. in. l. sæpe. ff. de offi. præsid. secus in literis curiæ parlamenti directis: vt in stylo parlamenti in tertia parte rub. de quib. caus. curia parlamenti cognoscit. in fine.

Decimooctauo, in omni precatione pro senatu est habendã oratio & precatio, & hic mos à Romanis lõgo tẽpore mãsit. teste Alex. lib. 5. genialiũ. c. 25. & bonũ esset ꝙ in hoc regno obseruaretur, & quod speciales preces pro senatu funderentur.

Decimonono: quãdo recedentia beneficij (quã doctores vltra mõtani tenutã vocãt) adiudicatur alicui per supremã curiã is non tenetur ad cautionẽ, sicut quãdo datur per alios inferiores magistratus, quia non est verisimile quod secus super pleno possessorio iudicetur, nisi ex noua causa: arg. l. vnicæ. ff. de of. præfect. præto. sic vidi seruari in hoc senatu, vnde si tutor ex inquisitione datus fuerit à maiorib⁹ magi

ftratib⁹ vt pote à curia sup. nō debet satisdare, secus si a minoribus. Bar. in l. si nemo. 2. §. 1. ff. de testa. tute. & l. tutores. de confirman. tuto. Ange. in §. sed ex his in sti. de Attilia. tuto. per glo. in. §. fin. in authen. vt hi qui obliga. colla. vi. faciunt nota per Bar. in. l. ab excutore. in prin. ff. de appella. & hoc est propter excellentiam curiæ supremæ. Porcus in. §. 1. insti. de satisda. tuto. Item magistratus a principe dari satisdare non tenentur Quia fides eorum approbata videtur. l. priuate vbi Pirrhus de muri. legu. li. xi

(quas parlamētarias vocamus) ecclesiā insuper vniuersam gallicam cūctasque regni nostri gētes Delphinatisque nostri potentatus admonendos censuisset, vt si quid auctoritatis priscæ afferre,

¶ Vigesimo ad supremā tātū curiā spectat annullare appellationē, id est pro infecta habere, & vt verbis senatus vtar, mettre au neant. & non ad inferiores iudices, sic fuit pro nunciatū contra præpositū Pictauēsē. anno. 1537. die quinta Iulii. per hunc senatum & in magna camera. arg. l. eos. C. de appella. vbi habetur iudices pronunciare debere bene vel male iudicatum, non habere appellationem pro infecta, quia ista pertinent ad principem, vel ad eius curiam supremam. glo. sing. in cle. vna. de immunita. eccle. vbi aliqua addidi. facit. l. verum vbi Decius. ff. de reg. iur. ✈ Barba. in repetitione. c. testimonium in 2. par. nu. 9. de testi.] Ista etiā priuilegia conuenire sacro magno cōsilio ac dominis generalibus iusticiæ non erit absonū tenere, vt alibi de ipso plena manu scribo. Alia ne modum glo. excedam dicam in ordi. reg. vbi breuiter & cōmode licebit (si deo placuerit) videre.

Curia suprema nō exprimit causam in arresto.

¶ ✈ Vigesimo primo quando iudex recedit a iure vt pote quia non condemnat victum victori in expensis: vt iuris est. l. properandum. §. sin autem alterutra. C. de iudic. tunc tenetur causam in sentētia exprimere. §. oportet in auten. de iudic. colla. 6. Bar. & Bal. in. l. lutius. ff. de his qui notant. Infamia Fely. plene in. c. sicut col. 8. de re. iudic. Curia tamen suprema non exprimit causam, sed tantum dicere solet & ex causa. & pour cause, quia ex pluribus vehemētibus rationibus moueri solet, quas nō posset breui exprimere ptēses.

Conuertit appellationem in oppositionē.

⋆ ¶ Vigesimo secūdo. potest senatus appellationē in oppositione cōuertere sine literis regiis: vt pote si fiat executio contra me: ego me opponere debeo: si appellem ad seneschallum: non poterit idem seneschallus illā appellationem in oppositionem cōuertere: Ideo cum non valeat appellatio: dicet male appellatum nisi litere regie super hoc impetrate fuerint, quibus mandetur iudici vt hoc faciat. Sed senatus sic cōdānabit tamē appellantem in expensis: Ita vidi sepius in hoc senatu iudicari: Iura adducerem: nisi putarem tanti auctoritatem senatus sufficere, & rei demonstrate frustra adiicitur demonstratio. l. prima. ff. de dote prelega, quia non potest iudex inferior cognoscere de appellatione nisi an sit bona necne. l. eos. C. de appella. ob id de hoc non cognoscit, in senatu secus.

Quando exemplis & arestis curiæ sit iudicādū.

⋆ ¶ Vigesimo tertio licet nō sit exēplis iudicandū. l. nemo. C. de sentētiis. tamen si in parlamento fuerit iudicatum in vno casu, curie inferiores id sequi debent Angel. in l. Item veniunt. §. ceterum. ff. de petito. hered. credidit enim princeps eos qui ob singularem industriam explorata eorum fide & grauitate ad huius officii magnitudinem adhibentur, non aliter iudicaturos esse pro sapientia, ac luce dignitatis sue, quā ipse foret iudicaturus. l. vna ff. de officio prefect. preto. Tamen arestū debet esse simile, & super vno indiuiduo prolatū, quod fieri vix potest: Ideo multa allegantur aresta que non sunt ad illud indiuiduum decidendum lata.

¶ Vigesimoquarto

Curia suprema euocat causam.

★℄ Vigesimoquarto Sola curia suprema euocat causā pēdentē in alia curia Inferiori: vt appellationem in ea pendentem iudicet & quatenus illam cōcernit: Secus in curia inferiori quæ nullo modo euocat: quamuis imbert.in institutio.Foren.in pag.68.dicat Requiri diploma regis & literas patentes Centies tamen in forensi iudicio solo verbo præsidis euocare audiui, vt plene scripsi in repetitione.l.quod iussit nota.2.ff. de re iudic.

★℄ Et putarē curiam supremam non posse euocare causam, quæ non tangeret appellationem ad eam emissam: Alias secus Nempe cui mandata est iurisdictio omnia censentur mandata sine quibus. l.2.ff.de iuris. omnium Iud. Ob id censetur ob excellentiam curiæ ei concessum vt euocare possit causam tangentem appellationem in curia pendētem, vt ab eis decidatur: etiam ratione incidētiæ multa permittūtur, quæ alias non permitterentur.l.quoties.C.de Iudic. l.solemus.§.latrunculator.ff.eo.titu. pergerem hoc pluribus probare, nisi hoc esset practicantibus notorium.

★℄ Vigesimoquinto quāuis partibus lite coram inferioribus iudicibus pendente liceat transigere & componere.l. prima.§. Idem queritur.ff. de noui operis nunciatio. l. fi. vbi Florianus sam: herifcund.l. prima. & per totum de transactio. ff.&. C. Tamen quando causa pendet coram senatu nō possunt partes componere vel transigere non adiecta hac clausula in transactione videlicet cū beneplacito curiæ,& ita seruatur in forensi iudicio, alias ad mulctam condemnari transigentes possunt, nuncupatim scribit Masuer. in rub. de Iudic.§. Item sæpe partes. Et sic fuit pars componens condemnata ad emendam vt refert Aufre. in stylo parlamen. aresto. 53. Item nota. & aresto. 57.&.96.

Bona & corpus curia suprema confiscare potest.

★℄ Vigesimosexto ex defectu& cōtumacia partis curia potest confiscare corpus & bona absentis & absentem conuictum reputare. Verum alij iudices exilio tradere delinquētem possunt, &bona confiscare, sed nō corpus, hoc audiui in praxi seruari, imo quando lex dicit aliquid à solo principe cōcedendum & à nullo alio, adhuc non excluditur senatus.tex.iuncta glo.in l.j.§. permittitur.ff.de aqua quoti.& estiua vbi alia similia citantur iura. non curo cumulationes sed veras decisiones adducere.

Curia suprema causam retinere potest.

★℄ Vigesimoseptimo quando appellatur omisso medio ad curiam aliquam inferiorem: etiam si male iudicatum pronunciet, non poterit de consuetudine retinere causam contra c. vt debitus honor. de appella. Sed eam debet remittere ad illud auditorium, à quo emanauit: vt alius tamen cognoscat quàm is qui male iudicauit, & sic non seruatur.d.c.vt debitus.in curijs secularibus regni per.§.primum de friuol.appella. infra vbi scripsi arestum sic fuisse latum Sed curia suprema causam retinere ex causa potest: siue primus iudex male iudicauerit siue non: vt sæpius vidi obseruari, quia sicut princeps hoc posset.l.iudicium soluitur.ff.de iudic.c.vt nostrū de appella. Ita de curia suprema per ea quæ supra scripsi versi.26.

Clausula sine nota infamiæ à curia apponi solet

★℄ Vigesimooctauo curia suprema sola potest clausulam illā in sententia apponere sine nota infamiæ: licet crimē de se infamet quod secus est in alijs curijs vt plene scripsi in.l.aliud est fraus.§.j.ff.de verbo.signi. facit.l.ex militari.de testa.milit.

Etiam si quis sententiæ acquiescat curia cognoscit

★℄ Vigesimonono quòd licet pars appellans acquiescat sentētiæ quoad principale potest tamen per viam supplicationis curia decidere de his quæ in supplicatione petuntur causam ipsam tangentibus ita vidi iudicari anno.1541. die Augusti quod non facerent iudices inferiores per nota.in c.vt debitus honor de appella.

Literæ aresta & præcepta senatus sine literis alijs exequuntur.

★℄ Trigesimo literæ senatus aresta & præcepta sine alijs literis exequuntur. vt fuit dictum anno.1381.secus in literis aliorum iudicum.§. eos in authen. de collator. collatio.9.

Magistratus inferiores presentare debēt literas suorum officiorum curiæ & i ea iuramētū præstare.

★℄ Trigesimoprimo literæ officiorum & magistratuum maiorum debent præsentari curiæ supremæ: & ibi magistratus præstare iuramentum debet, quod recte iuste ac legitime suum exercebit officium,& quod fidelis erit Regi & iura illius conseruabit & tuebitur pro virili. ita describit Francisc. marc.in decisio.Delphi.quæst.129.in prima parte.

R enũciare aresto an quis possit.

*¶ Trigesimosecũdo post arestũ is in cuius vtilitatem latum est, non potest renunciare aresto in præiudicium partis aduersæ, nisi in aresto fuerit dictum si bonum videatur par ti. Si bon luy semble recouurera ledict pre vendu: ne illusorium sit arestum. l. si prætor. ff. de Iudic. Et aliis multis rationibus adductis per Boer in decisio Burdegalen. q. 48. quæritur an proximior vbi dicit sic esse iudicatum Burdegale vt auctoritas curiæ sartatecta seruetur. Secus in sentẽtia, nam si fuerit lata in vtilitatem meam illi renunciare possum. l. si iudex. ff. de minor. l. in seruitute. §. primo de bonis liberto. quia quilibet renunciat priuilegio in fauorem suum introducto. cap. si diligenti de foro. compet. l. penult. C. de pact. Quod intelligerem verum, quando arestum esset latum pro vtilitate vtriusque, tunc procederet Boer. decisi 5. probatur in. c. Raynutius. &. c. Raynaldus de testa.

Sine literis curia restituit.

*¶ Vltimo quamuis ad solum principem pertineat restituere minorem, & concedere ei literas restitutionis de consuetudine, in hoc regno tamen curia suprema admisit filiam, quæ renunciauer t successioni ad petendum diuisionem siue literis restitutionis. Et sic tacite restituit sine literis. Sic fuit iudicatum. Anno. 1539. circa fi. mensis Maij pro quadam filia de molinis.

*¶ Qualis debet esse ista curia suprema Iacob. de bello visu in pract. sua rub. quotuplices sint causæ. nu. 170. sic dicit debet esse arbor fructifera & robusta quæ non debet ad flatum cuiuslibet venti agitari. Quia non ad flatum venti orientalis ratione affectionis & parentelæ. Nec ad flatum vẽti occidentalis ratione præmiorum, & pecuniæ, Nec ad flatum venti meridionalis ratione timoris & potentiæ, Nec ad flatum venti septentrionalis ratione rancoris & inimicitiæ. Fortis ergo, & firma debet esse, & æqua, vt libra, nec declinans, nec claudicans, ad dextram nec ad sinistram, sed æqua lance debet esse media inter partes. l. nullus. C. de iude. c. 1. de re. Iudic. in. vj. Et debet habere truncum fortitudinis Corticem veritatis, medulam æquitatis ante oculos. l. quod si ephesi. ff. de eo quod cert. loco. l. rem non nouam. C. de Iudic. & aures præbere omnibus Sapien. 6. c. præbete aures vos, qui continetis multitudines & placetis vobis in turbis nationum. Quoniam data est potestas vobis a domino & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra & cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis, nec custodiuistis legẽ iustitiæ, neque secundum voluntatem dei ambulastis &c. Sexdecim requisita in regiis consiliariis scribit Matthæus de afflictis in constitutio. neapolita. In rub. 45. fol. 116. de seruando indemnita. circa fi. quæ summope re optarem scripta ob oculos principum & cancellariorum ac aliorum quibus sunt necessaria. Vide docto. in. l. consiliariis. ff. de officio. assesso. Et leges. xij. tabul. his verbis de senatu scriptas, omnes magistratus auspicium iudiciúmque habento, éxque iis senatus esto eius decreta rata sunto. at si potestas par maiorve prohibet, S.C. præscripta seruanto. is ordo. vitio vacato, cæteris specimen esto.

Iura an quot & quomodo sint allegãda.

q ¶ Iura citare.) Nota quòd pro corroboratione causæ citanda sunt iura, quia eru bescimus cum sine lege loquimur. l. dissentientis. C. de repudiis. l. illam de colla. §. cõsideremus. in auth. de triente & semisse. col la. 3. quod facit contra iudices proteruos & ignaros nolentes audire aduocatos allegantes iura, quippe deficiente lege sufficit allegare rationem naturalem. instar iurisconsulti in. l. cum ratio. ff. de bonis damnato. & papæ in ca. ratio nulla. de præb. glo. in ca. consuetudo. 1. dist. & ca. ex eo. de elect. in. vj. & bona ratio debet ita mouere iudicem ad iudicandum, sicut ipsa lex. Ias. in d. l. illam. col. 3. quod est intelligendum, quando est præter legem, nam si sit contra legem, tunc lex erit seruanda & allegãda, licet dura videatur. tex. in. l. prospexit. ff. qui & a quibus. Guido sing. 653. nota quod sufficit. & his deficientibus sufficit adducere auctoritatem maiorum glosæ vel doctoris. tex. in. l. si idem cum eodem. ff. de iurisdic. omnium iudicum. l. cum filio in princ. de vulga.

de vulga.etiam dictum alterius quam glosæ, vel doctoris.l.septimo mense.ff.de statu. homi.glo.in.l.mulier bona. de iure dotium nec turba allegationum est facienda, sed iurisconsulti instar sufficit(nisi materia difficilima sit)vnum argumenti causa referre.l. si quis obrepserit.ff.ad leg.Corne.de fals.l.ita vulneratus.§. penul.ibi vnum interim proposuisse cõtentus ero. ad leg.aquil.ff.quod summopere obseruandum in is interpretationibus duxi,in quibus quod sentiebam non exactis rationibus vel argutiis, sed veluti citra artem synceriter & simpliciter expressi, licet aliquando in meis repetitionibus pluta iura citauerim ad vnum propositum respondentia, vt si vnus tex.plane non faceret quod alter saltem ad rogatum responderet & vbi vnus doctor non dixit expresim , alter expressius loquatur, & quia sunt qui nõ habent plures libros , ideo plures interdum allegaui, vt si vno careant,alterum saltem habebunt.Si tamen hincinde est conflictus rationum & iurium , tunc iudicandum est secundum eum , qui plures habet rationes , & iura conuenientia.glo.& doct. in.c.Suggestum de iure patro.l.prima.C. de iur.& fact.igno.quia multiplex funiculus difficilius rumpitur . c. 1.de treuga. ob id quandoque plura allegamus iura & rationes.Quomodo sũt allegãda iura.Respõ. siue verbo siue in scriptis citentur, debet allegari caput legis , seu capituli & Paragraphi,si quis sit in illa decretali vel lege & titulus. vt in autenthi. sed cum testator.C. ad legem falcidiam.Ioan.Calder.& alij.in cap.vestra.de cohabita.cle.& mulier. & ita plane allegare quis debet , vt certum reddat eum, cum quo loquitur,vel cui scribit. Præposi. in.§. hinc etiam.cap. sed illud.45. distinct . quod ita temperandum est , nisi fuerit papa , vel legislator, quibus sufficit dicere inre cauetur.l.alienatio.ff.de contrahend.emptio.& in euangelio dicitur , Nos legem habemus cap.scriptum est in lege sexta.quæst.3. cle. prima de foto competen.Idem in doctore speciem ad legem seu decretalẽ ponente,vt simpliciter omissis allegationibus, ne longa ambage auditores confundat,casum.tex.conuenientẽ fingere post præfationes,debeat , postea rationem dubitationis & decisionis exprimere,quibus prolatis si lex sit difficilis, per partes iterum casum seu speciem depromat deinde notãda eliciat & postea glo.elucidet & sic solitus sum facere,Hoc debet etiã aduocatus seruare , vt nudis verbis factum referre debeat, quod iudex facile possit capere , & demum super eo iudicare,& in inuentario processus in ordina.regijs est statutum in rub.des inuentoires, vt describi debeat sine iuribus,ibi dicetur.Idem in iudice proferente sententiã. firmauit Præpo.in d.cap.sed illud. nec coram papa allegari debet lex, vel decretalis, quia eas presumitur habere in pectoris scrinio ca.primo.de constitu.in.vj.nec scolasticus alleget coram suo doctore,nisi opponeret , vel esset lex singularis , vel canon , & deuians à regulis communibus , & paucis notus , quia casus singulares multi ignorant.glo.& ibi Salice.in.lege.quod te. ff.si certum peta . Item in parlamẽtis maxime iura vulgaria dedecori sunt allegantí. glo.& ibi Doct.in cle.sæpe in verbo amputet de verbo.significa.etiam sufficit legem vel decretalem famosam allegare sine titulo.l.4.§.si fundum.ff.de vsucapio.in glo.videbitur.§.primo insti.de oblig.quæ ex quasi delicto nascuntur.vide glos & ibi Præposi. in cap.si in adiutorium.x.dist.in.scholis tamen plana & facilis fiat allegatio.

> si qua q iura citare si rationes r consentaneas palam edisserere posse consideret quominus sanctio pragmatica eiusdẽ cõcilii auctoritate ac sentẽtia

r ¶ Consentaneas.)Et sic non sufficit adducere iura,cõsuetudines vel rationes, nisi respondeãt ad rogatum, & sint consentaneæ, id est rei de qua agitur conuenientes , alioqui fatuus est qui iura vel rationes ad propositum non adducit cap.vno.§.si vero de cleri.egrotãt.in vi.& ibi domini.&hoc etiã expresim tenetCorneus cõc.73.visis.col.3. & vlti.in.j.volumine.Ias.in.l. furiosum.col.3. C.qui testa.facere possunt,quia loquẽdo inordinate censetur habere memoriam inordinatam

Fatuus est qui allegat iura proposito non respõdentia.

dinatam cap. filij de heret. in. vj. ex sermonibus. ergo mentis compotes vel stultos cognoscemus. l. his qui. §. fina. ff. de tuto. & curato. datis ab his. fatuus est enim, qui fatua loquitur cap. legimus. 93. distinct. & qui deridenda. l. ob, quæ vitia. ff. de edili. edict. in lingua enim sapientia dignoscitur. Ecclesiasti. 4. c. & eo dictus est Virgilius suprem⁹ poeta, quod vsus est propriis vocabulis, & congruẽtibus materiæ. teste. Barba. in repeti. cap. Raynaldus. col. 84. de testa. non tamen est inconueniens si aduocatus vel alius aliquando misceat

s antiquaretur t abrogaretur v induceretur, irritaque etiam nulla pronũciaretur, et schismatica id infra diẽ dictis decretis præfixã efficerent. Quo neglecto talis denique sacro approbante concilio decerneretur, dudum autẽ statimque nobis x diadematico fastigio diuina benignitate auctis

rationes parum ad rem facientes, vt nota in cap. nõn debet. de cõsanguini. d. Gomesius in dicto. §. æque in glo. altius. nume. 17. institu. de actio. quia aliquando iudices ignari plus mouebuntur rationibus & iuribus parum facientibus, quàm aliis fortioribus, cum illorum non sint capaces. Antonius Butrius in capi. per tuas qui filij sint legitimi. col. vlt. Cepola cautela. 67. sunt multi. quod nõ debet fieri in parlamentis, quia est verisimile quod intelligant fortiora iura, nisi ad confirmationem aliorum adducerentur.

s ¶ Antiquaretur.) Id est aboleretur & res ad statum pristinum reduceretur.

t ¶ Abrogaretur.) Id est in totũ & penitus tolleretur, derogatur enim legi cum pars tãtum detrahitur. Abrogatur cum prorsus tollitur. l. derogatur. ff. de verbor. significa. vbi scripsi, Quot modis derogatur legi. intellige tamen in aliquibus Pragmaticã non esse correctam, vt in fine huius procemij dicetur, & sic postquam pragmatica est abrogata non debet allegari, quia allegans iura correcta punitur pœna falsi. l. fina. ff. ad legem cornel. de fal. & l. j. §. hunc igitur. C. de Iustinia. C. confirman. quod ita temperatur nisi quis rationem constitutionis correctæ allegare velit. glo. singu. in c. nouit, in verbo quicunque. de iudic. gl. & Barto. in. l. j. ff. de legiti. tute. vel nisi ad iuris noui elucidatione. text. in. §. j. ibi vt nihil antiquitatis ignoretur. & ibi Ias. & Bauer. insti. de testa. Etiã non procedit in habente potestatem legis condendæ, qui potest allegare leges correctas, etiam quas non habemus. l. admonendi. & ibi gl. ff. de iureiu. c. Raynucius de testa.. possunt etiam allegari interpretationes & glos. pragma. nam licet rex. sit correctus, non tamen glos. Et in quibus casibus possunt allegari iura correcta. tradit Bauer. in. d. §. j. & Corse. in verbo abrogare in repert. & in his rebus nouis constituendis euidens vtilitas esse debet vt recedatur ab eo iure, quod diu equũ visum est. l. 2. ff. de cõst. prin. & euidẽs necessitas. c. nõ debet, & ibi Anto. de Butr. in. 3. no. de consang. quæ an in his concordatis interuenerint. pulchre declarat Helyas quondam archiepiscopus Turonensis in defensorio concorda. & ego ipse infra aperte indicabo.

Iura correcta an & quando allegari possint.

v ¶ Induceretur.) Id est cãcellaretur. l. inductum. C. de solut. & est inducere per medias literas trahere, cancellare ad modum crucis, circunducere circuncirca pennam ducere. gl. in. l. si quis libertatem. in verbo inducatur. ff. de petitio. hæred. & proprie inducitur quando chartis attramento inducto, vel lineis, velut quodã tectorio ea quæ scripta sunt, delemus, ab inducendo attramento.

Cancellare inducere & circũducere.

x ¶ Dyadematico.) Hic Ioan. Dayma plura parum vtilia congessit, alia multo plura ex historiographis adderem, quæ, cum pauci sint emolumenti, missa facio. pulchra tradit Hiero. Balb. in tracta. de corona. impera. in c. quæ fuerint olim regum insignia. vide ibi, si nõ graueris⁹ me sane tanta circa vriliora cupiditas inuasit, vt elaborandum esse in eis omnibus neruis existimem futilibus.

omissis,

regnumque [y] auſpicato ineuntibus cum rurſus huiuſcemodi edicta [z] alia atque alia ab eadē auctoritate manantia innotuiſſent. Nobis etiam noſtriſque curiis eccleſiæ gallicanæ ac ſubditis populis edicto nouiſſimo ac cauſæ [a] peremptorio ſpes omnis eſſet [b] purgādæ more præciſa, vt ſi vlterius [c] cunctari in animum induxiſſemus, futurū omnino videremur in hæc diſcrimina incidere, quæ ante dictæ pragmaticæ ſanctionis decretū hoc in regno noſtro patriaque Delphinali locum ſibi vendicabant, ideo nos animo reputantes quanta olim ante illius pragmaticæ ſanctionis promulgationem indignitas rerum ac [d] deformitas in regno noſtro patria que Delphinali graſſaretur

omiſſis, non prætereundum tamen cenſeo quod Valerius lib. 7. de ſapienter dictis de quodam rege his verbis ſcribit, Rex etiam ille ſubtilis iudicij quem ferunt traditum ſibi dyadema, priuſquam capiti imponeret retentum diu conſideraſſe, ac dixiſſe, ô nobilē magis quā fœlicem pannum, quē ſi quis penitus cognoſcat, quàm multis ſolicitudinibus & periculis & miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet.

y ¶Auſpicato.) Id eſt fœliciter. Teren. haud auſpicato huc me appuli, nam fœliciter adeptus eſt chriſtianiſſimus rex Franciſcus regnum, tam in coronatione facta in eccleſia ſancti Dionyſij, quàm in fœlici īgreſſu ad hāc ciuitatum matrem Pariſien. vt patet per. Gagui. non tamen vult dicere hic tex. quod rex in ingreſſu ceperit auſpicium, vel augurium, ſicut olim veteres ſoliti erant, ipſi enim nihil rei magnæ ordiebātur inauſpicato, ſed hodie hæc ſunt aliena à chriſtianis hominibus. cap. ſors. & per totū. 26. q. 2 & q. 3. & ſeq. & per Hoſti. in ſūma de ſortileg.

z ¶Alia atque alia.) Et ſic tria edicta, id eſt citationes interuenerunt ante peremptoriū, vt iuris eſt. l. ad peremptoriū cum quatuor ll. ſequen. ff. de iud.

Peremptoriū cur dicatur & in quibus requiratur.

a Perēptorio.) Eò dicitur perēptoriū, quòd perimat diſceptationē, hoc eſt vltra non patiatur aduerſariū tergiuerſari. l. & tertiū. ff. de iud. De hoc edicto perēptorio ſeu citatione perēptoria, quod idē eſt, ſcribit Lanfran. Oria. in repet. c. quoniam contra. in verbo citationes colū. 3. in magno vol. de proba. & Soci. in ſuo tracta. de citatio. articu. 27. nēpe firmat Bal. in. c. cōſuluit. col. 1. de off. delega. tria eſſe, in quibus præcipuē requiritur peremptoriū primum in miſsione in poſſeſsionē, ex qua creatur ius pignoris, ſecūdum in prehēſione ſeu captura perſonæ. l. conſentaneum. C. quomodo & quādo iudex. Tertium in ſentētia diffinitiua, vel habēte vim diffinitiuæ. Alios caſus dico in ordina.

b ¶Purgandæ.) Quæ poteſt purgariuſque ad litem cōteſtatam, poſt nō. l. ſi inſulā. ff. de ver. oblig. & in. l. & ſi poſt tres ſi quis cautio. niſi in caſib⁹ traditis ibidē per docto. quos non proſequor, ne gloſ. faciā longiorē. ✠ Calimachus. vt vulgo dici ſolet. Boer. in ✠. ſi. de cō ſue. feud. in conſue. Bituricen.

c ¶Cunctari) Id eſt immorari, vel differre, diſpēdioſa eſt enim cunctatio, & mora. dicit Ouidius, nocuit differre paratis, Qui non eſt hodie, cras min⁹ aptus erit, incunctanter dicitur ſine mora. c. teſerēte in fi. de præb. c. 2. de ſchiſmati. c. noli & ibi Archi. 9. diſt. & glo. in. c. hæc quippe. 3. q. 6. de mora, licet videre per glo. in. l. mora. ff. de vſur. per docto. in. l. ſi ex legati cauſa. de verbo. obliga. & in. l. quod te ſi certum peta.

d ¶Deformitas.) Quanta mala & quot eſſent ante prag. hic numerat Ioan. Dayma, ego ea miſſa facio, tanquam modici emolumenti ſint, licet ſexcenta poſſim allegare in

cū videlicet e res nūmaria (quib9 veluti neruis respublica f subnixa est) ea maxi

commoda/

e Res nummaria.) Ista est bona ratio pro regnicolis, vt res nummariæ galliæ non exhauriantur, & pondero hoc infra sæpius, & in trac.nom.q.10. in doctoribus factis extra regnum, & in aliis non paucis locis. Intellectus ergo adhæc concordata, per quem nummi exhauriuntur, reijci debet per hunc tex. quē poteris adducere etiā, vt requisitio per inhabilem facta tollat papæ præuentionē hac ratione, vt dixi in glo. disposuerit in additio.§. si quis verò de colla. infra. nam interest regis subiectos habere locupletes, in authē. vt iudices sine quoquo suffra.§.1. colla.2. abūdātia enim regni (dicit ibi tex.) dependet à subiectis locupletibus, ideo interest reipub. ne quis re sua male vtatur.§. fi. instit. de his qui sunt sui vel alie. iur. interest ecclesiā habere aurū, vt in necessitatibus erogare & subuenire possit, ac se ab inimicis tueri. c. aurū. 12.q.2. quia nummus vincit, nūmus regnat, nummus imperat, non tamen ab omni malo defendit, teste Ludouico Viual. in suo opere regali in.x. persecutione eccl. fol.197. versi. ô quàm grauis. &c. alibi dicitur quòd nummus est fideiussor futuræ necessitatis. Bal. in. l. 2. C. de const. pecu. Petrus Gerard. sing.73. pauperes vbi allegat philosophū.5. Ethico. notēt ergo iudices, vt in dubijs intellectum ad hæc concordata, per quem res nūmaria galliæ non exhauriatur, in iudiciis accipiant, postquam est hic sic statutū, de quæstione nummaria loquitur tex. In. l. fi. ff. ne de statu defunct.

Intellect9 quis in his cōcordatis reijciendus.

f Subnixa est.) Id est suffulta. Virg. Parua philotectæ subnixa petilia muro. facit. l. 2. C. de pœnis. Et sic nota quòd respublica est suffulta pecunia, sicut corpus neruis. nā duplex est sanguis, vt dicunt auari, venarum & bursarum. & Ioan. And. in additio. ad Specula. in titu. de senten.§. species versi. est autem differētia. & pecunia dicitur vita hominis. per tex. iuncta glo. in. l. aduocati. C. de aduoca. diuer. iudicio quam Barba. dicit sing. in repet. rub. de testa. col. 68. & in consil.53. præclare. col.4. nu.10. in.2. volu. Bal. in. l. si de tuis. C. de operis liberto. & pecuniam vocat secundum sanguinē hominis. Rochus Curtius in repe. c. fi. col.22. versi. secundo infertur. in fi. de consuet. vnde qui bona nostra tollit, vel pecuniam, inimicus nobis est. tex. in. c. item cū quis: & ibi Bal. col. j. de restitu. spolia. & magna sunt opera eius, qui habet nūmos, facit enim quod vult, & habet rem quā vult, etiam si vellet pulchram mulierem, sunt verba Bal. in l. receptitia. col.2. C. de cōsti. pecunia. Proinde dicit Card. in cle. vna de baptismo in.6. q. magnos diuites posse dici principes, quia pecunia est omniū rerū regina, & sine pecunia contēnitur nobilitas, & doctrina quæ videtur apud homines maior propter diuitias, pecunia deseruit cuilibet humanæ necessitati. Bal. in. c. cū causa. in fi. de re iud. & est honori possidēti. Ambrosi9 de officiis lib.2. c.21. vt refert Iacob. Bonaud. in additio. ad Ioan. de terra rubea in.8. artic. tertij tracta. cōtra rebelles regū versi. rebelliones. fo.82. & nūmis omnia obediunt. Ecclesiastes cap.10. ac Ioānes Neuisanus in sylua nuptia. amplia. prima. & expugnatur omne castrū, in quod potest pecunia ingredi, quamobrem potest dici magna opera eius, &c. amissio eius altera mors est. Hostien. in summa de procura.§. in qua re. versic. & quod dixi, & qui aufert temporalia, aufert vitam. arg. ca. si quis obiecerit. prima. q.3. multa priuilegia scribit Maphe. Vegius in sua disputatio. inter solem, aurum, & terram, vbi abunde videre licebit. Postremo dicitur Ecclesiastici. c. 40. in fi Melius est mori quàm indigere, nā vita indigentis semper est in cogitatione victus. Anto. de Petrucia. in.3. effectu iuramēti. vide tamē quod amor pecuniæ modo est quasi cunctorum criminum materia. c. his igitur.23. dist. & multa per Lucā de pēna in l. domini. C. de agrico. & cēsit libr.11. hodie licet plurimi sint barbari, & antiqs philosophis quoad hoc similes, tamen ex illis vel aliis paucissimi sunt qui contemnant pecuniā, & sic qui philosophētur. l. sed & reprobari. ff. de excus. tuto. nā hodie id genus homines ludibrio haberētur, ideo pecuniā expetendam esse non propter suam vim, & naturam, sed propter fructum atque vtilitatem.

De pecunia multa hic tractantur.

me ac precipue Romæ exhauriretur cũ præſulibus & antiſtibus ſacerdotiorũ cõferendorũ libertas facultaſque [g] adimeretur [h] cũ peregrini & incolæ ſacerdotiis gallicis ſæpe numero donarentur cũ [i] dyplomaribus apoſtolicis, quas [k] expectatiuas nũcupabãt generatim ſigillatimque ſuperſtitũ hoĩm ſpirantiũque ſacerdotia [l] electiua [m] mixta ac [n] collatiua in

tem. teſtatur Cicero in libro ſecũdo de inuentio.

g ❡Adimeretur.) Altera ratio concordatorum, ne facultas conferendi beneficia adimatur Antiſtitibus, & alijs collatoribus, niſi per mandata & nominationes, ac per impetrationes iure præuẽtionis factas. in his enim caſibus etiam per hæc ſacra concordata adimitur poteſtas collatoribus, vt infra patet, nõ per reſeruationes & expectatiuas vt olim, poſſunt etiamnum ordinarij collatores mandatarijs & nominatis ac graduatis prouidere, & ſic non aufertur in his collatio ſi illis velint conferre iuxta ſua reſcripta, & in his ſtatuta.

h ❡Cum peregrini.) Nota quod exterus non poteſt beneficia in regno habere priuilegio repugnante, & cõſuetudine regni, de qua in ordinatio. regijs habetur, & in ſtylo parlamẽ. rub. de præbẽ. 7. parte ordina. 3. & in tract. de pacifi. poſſe. nu. 217. ſcripſi.

Dyplomata quid ſit.

i ❡Dyplomatibus.) Ioan. Dayma dicit non eſſe vtendum dyplomatæ in impetrationibus, vt hic eſt tex. qui eſt omnino ab hoc alienus, & quotidie in impetrationibus vti ſolemus dyplomatæ, dũ non excedat modũ veriſimilem, de quo in regula cancella. 28. & in glo. iure præuentionis in. §. declarãtes. de manda. opoſto. infra. Item idem Dayma dicit expectatiuas dici duplomata, quia in eis impetrandis duplomate ſolemus vti, id eſt curſu diurno & nocturno, & omni tẽpeſtate contempta iter continuando. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obliga. vnde habuerit hanc interpretationem neſcio, nam habemus cum y dyploma, & non cum u, & dicitur epiſtola ſeu ſcriptura miſſa ad aliũ, à verbo Græco dyploo, quod eſt duplico, inde dyplòma duplicatio dicitur, & expectatiuæ ſeu aliæ literæ apoſtolicæ, ideo dicuntur dyplomata, quòd duplicẽtur. teſte Catelia. Cotta. in ſecunda parte memora. in verbo dyploma. Alij putant dyplomata eſſe ſingularium virorum & vicorum priuilegia, in tabellis ſcripta, & in quibus principis nomen adſcribitur, vulgus bullas, ſemidocti ſupplicationes, docti ſupplices libellos vocant, quæ & breues dicuntur.

*❡ De quibus in reg. cãcella ſcripſi. & alias contra quendam ducem militũ ſe falſo aſſerentem. & dyplomate falſo vtentem. l. literis falſis. vt dicit iuriſcon. in. l. eos in fi. ff. de fal. vbi grauiſſime illum puniendũ docet.]

k ❡Expectatiuas.) Quæ tã generales quã ſpeciales in Francia reprobãtur infra in rub. de reſeruatio. in prin. & ibi dixi.

l ❡Electiua.) Quæ dicantur beneficia electiua declaro infra in. §. monaſteriis. in verbo electiuis de regia ad prælaturas nomina facienda.

Mixta beneficia quæ dicantur.

m ❡Mixta.) Illa dicuntur beneficia mixta quando eligendo conferunt, vt ſi canonici eligant ad præbendam vacantem, & non requiratur alia confirmatio, tunc participat & de electione & de collatione, ideo mixtũ eſt, quia ex duobus ſapit extremis. l. imperium. & ibi Doct. ff. de iuriſdict. omniũ iud. not. in l. 2. de verbo. obliga. ſed hic dicit tex. beneficia electiua, & collatiua ac mixta, ergo mixta dicuntur quæ ex collatione ac electione participant. Nec aſſentio quod beneficium mixtum dicatur, in quo proceditur per præſentationem & inſtitutionem, quia illud non accipit de electione & collatione, ergo mixtum proprie dici non poteſt. contra Ioan. Dayma hic, & præſentatio non poteſt dici collatio, nec proprie electio. c. cum in illis. §. cum autem. de præben. in. 6. Panor. in c. auctoritate. de inſti.

n ❡Collatiua.) Sunt quæ per collationem

tribuuntur

diem mortis eorum conferrentur qui eis fungebantur id quod cum bonis moribus non conuenit, tum vero alieni ° fati votum habet adiunctum. Postremo cum p sacerdotiorum controuer-

tribuuntur. Rub. vt ecclesiasti. beneficia sine diminutione conferan. de quibus infra in rub. de colla. scripsi.

Beneficiũ viuẽtis cõferri prohibetur, fallit vt hic.

o ❡Fati.) Id est mortis, & sic reprobatur collatio, & impetratio beneficij viuentis, tum quia bonis moribus nõ cõuenit vt hic, tum etiã quia inducit votum captãdæ mortis c.2. de cõces. præben. & cap. si quis papa. 79. distin. etiã si ille cui est collatum beneficiũ vellet expectare mortẽ illius, & esset bonus vir, qui verisimiliter nõ desideraret mortem proximi, quia cessante causa impulsiua adhuc nõ cessabit dispositio. glo. in. l. 2. in fi. ff. de donatio. Doct. in. c. cum cessante. de appella. etiã si vellet cõferre collegio, vel capitulo in titulum, secus si in proprietatem. Ancha. in ca. consultationibus. de donatio. c. penul. 3. nota. de eccle. edificand. nec tractatus collationis vel electionis deliberatiuus fieri debet, antequam beneficium vacet. c. bonæ. in. 2. de electio. Bertha. in tract. de episcopo in. 1. & . 2. quæst. primæ partis. alias collator venit extraordinariæ puniẽdus. Imol. in. d. c. bonæ. per tex. in. d. ca. 2. Item beneficia antequam vacent acceptari nõ possunt. c. ne captandæ. de concessio. præb. in. vj. rota decitio. 431. si impetrãs in nouis. Papa verò non prohibetur cõferre etiam antequam vacẽt, quia in beneficiis habet plenissimam potestatem. c. 2. de præb. in. vj. quod non tolleraretur in regno, nisi interueniret consensus eius, cuius est beneficium, quia tunc videretur renunciare. c. beneficium. de regula rib. in. vj. Doct. in. c. ex ore per illum tex. de his quæ fiũt à maio. parte capitu. ca. sicut. & seq. 7. q. j. nam hic prohibetur. Sed conferri non prohibetur, quando est fama de morte beneficiati. glo. in. c. nõ oportet. de cõsecra. dist. 5. facit auten. hodie. C. de repud. tamen reuertente beneficiato collatio erit nulla. Card. cõcil. 44. pro domino. Valeret etiam collatio si collator nesciret beneficium vacare, quod tamen vere vacabar, nam potest cõferre si vacat. glo. in cap. 2. de elect. in. vj. rota decisio. 172. in antiq. Et ideo dicũt quidam regulam de verisimili noticia non habere locum in ordinario, sed contrariũ fuit in hoc supremo senatu iudicatũ anno. 1537. die. 29. Augusti. in magna camera (vt vocant) inquestarum & in mente curiæ retentum in causa vnius præbẽdæ sanctæ Radegundis Pictauẽ. ciuitatis pro magistro Germano Cornuto contra Tristand. fretard. etiam eodem tenore in parlamẽto Tholosano in quadam præbẽda eccleliæ Auxitanẽ. in vigilia nostræ dominæ August. anno prædicto idem fuit decisum, & hæc duo parlamẽta diuinitus vt plane creditur in eãdẽ id tẽporis descẽderũt sẽtẽtiã, vt fraudes maximè repellat, & illa regula est inducta ad tollẽdas fraudes & ambitiones, quæ forte maiores sunt corã ordinario, alias semper & impune quis beneficiũ viuẽtis currere posset, etiã sine vlla resignatiõe & ab ordinario petere, contra d. c. primum. Nec refragatur quod possit cõferri si vacat, quia si sic conferatur non potest impetrans vel conferens argui conscius cõspirationis, vel machinationis in mortem alterius, quia conditionaliter loquẽs nihil ponit. l. si. quis sub conditione. ff. si quis omissa causa testa. & quia non confertur tanquam vacans per obitum magis quàm per resignationem, vel alias, sed quando confertur impetranti per obitum antequam sit verisimile posse venire ad conferentem, tunc censetur conscius conspirationis, seu mortis illius cum aliter nõ potuisset habere noticiam mortis illius, ideo tunc habebit locum regula illa tollens votum captandæ mortis. testis est nobis de Ripa in ca. 2. in fi. de rescrip. sed in hoc etiã fieri posset fraus scribendo in literis collationum si vacat. ⁎ que fraus maxime solet in materia beneficiali adhiberi, & corrumpi testes & falsum cõmitti, vt est omnibus obuium, & Bal. scribit in c. quia verisimile col. 1. de præsumpt. hoc expressim tradit Io. de Selua post glo. pragma. sanctio. in tract. de benefi. in. 3. parte quæst. 46. Fuit tamen hoc

Regula de verisimili noticia habet locum in ordinario.

hoc anno.1542.die.22. Decembris pronunciatum non habere locum in officijs regijs regulam illam. Item quando is qui possidet beneficium, requireret sibi conferri illud quod possidet, vt alium haberet titulũ, non reprobaretur tunc collatio illius beneficij viuentis.ca.post electionem.de cõcess.præb. Doct.in ca.inter. de fide instru. Idem in canonicatu dicitur in.§.fin.de reserua.infra.& ibi dixi.sed tunc non cõfertur canonicatus viuẽtis, quia extinguitur cum persona.c.dilecto.de præb. Poterit etiã ante vacationem beneficium vniri sine præiudicio possidẽtis. ca.cõsultationibus.de dona.cle.fina.de reb. eccle.non alienam.c.si tibi absenti.de præb. in.vj. Et an possit constitui procurator ad præsentandum, antequam beneficium vacet, & quando tradit Panor.in cap. fina. de cõcess.præb.Imol.& Perus.in.d.c.ad hæc.j. de appella. Item non debet promitti beneficium antequam vacet. quòd si contra fiat promissio nõ obligat.d.c.2.etiam si dicatur cum facultas se obtulerit ca. detestanda.de. concess. præb.in.vj. licet de iure decretaliũ secus.c.accedens illo ritu.etiã si instrumentum obligatorium esset confectũ super hac promissione, & sigillo regio sigillatum non obligaretur promittens.c.ex tenore.de.con cess.præben.etiam si iuramentum interuenisset. Anto. de Butrio in. d. ca. ex tenore. quia dicitur esse contra iura & bonos mores, quod tunc non obligat.c.non est obliga torium.de reg.iu.in.vj.Doct.in.l.stipulatio hoc modo.ff.de.verb.obliga. dixi in repeti. l.si quis pro eo.ff.de fideiusso. imo non vale ret consuetudo in contrarium, quia esset cõ tra bonos mores. Barba.in cap.constitutus. de rescript.ca.fina.& ibi Curtius de consue tu. nisi is cui fit promissio esset canonicus in ecclesia. c. relatum. de præb. & quando promitteretur eidem præbenda, secus quãdo aliud beneficium, quia canonicus nõ debet esse sine præbenda.vt ibidem dicitur.Et in Papa hoc non procedit, nec ex suo specia li priuilegio, ex quo potest fieri hæc promis sio.d.c. deliberatione. Proinde si post promissionem occurrat beneficij vacatio non tenetur nec promittens conferre ei, cui promisit.nota. in.d.c.2.&.c.relatũ, *nec vale hic appellatio vt non cõferatur alteri quàm

Promitti beneficiũ an possit & quando ante vacationem.

ei cui promissio facta fuit c.3. de concessio præben.] nec potest, patronus se obligare alicui, quod præsentabit eum, quia non pactis sed titulis canonicis beneficia obtinentur.vt probat.Pet.Ancha.in.c.cum autem. in.fi.de iure patro.Decius concil.54 t. visa donatione.Imol.& alij.in.d.c.fi. Tamẽ apud bonos & graues est turpe non adimplere promissum, imo sic promittens saltẽ ad interesse tenetur, & vitæ necessaria præstare donec prouideat ei cui promisit. Perus. in.c.2.de cõcessio.præb.in.vj.quia promis sa restituenda sunt.l.vna.C.de suffrag.ideo hæc promissa non debent fieri per bonos viros, sed dare potius quàm promittere. Imo non potest dari potestas conferendi beneficia vacatura.c.cõstitutus.de cõcess præben. glo.in.c. deliberatione. de.offi. leg. in. vi. Guido papæ concil.189.circa, nisi vicario generali.c.fina.de offi.vicarij.in.vj. Panor. in.c.fina de concess.præb. & hoc iure vtimur. Laicus etiam patronus potest constituere procuratorem generalem cum potestate præsentandi, quando subest iusta causa, vtpote quia oportet eum abesse. Panor & alij in.c.fi.de conces.præb. Vltimo nota vnum casum singularem, quòd beneficium vacans non potest conferri, quando non est liberum, vtpote quia est collatum absenti, qui nondum acceptauit, nec recusauit, interim vacat, quia alteri non est acquisitũ.arg. l.nec vtilẽ.ff.ex quib.caus. maior.pro. hoc est casus sing.in.c.si tibi absenti.de præb.in vj.vide Feli.in c. cum accessissent.col.j.de constitu.

Beneficiũ vacãs non põt cõferri.

P ¶Sacerdotiorũ.) Id est beneficiorũ, quæ sacerdotibus, maxime debẽtur.c.ei. cui ibi sacerdotalẽ. ꝓbẽdã.de.præb.in. vj. Nota tamẽ quòd in iure fit mẽtio de multiplici sacerdotio. Primũ est sacerdotiũ. C.de episcopis & cleri.l.presbyteros.vbi sacerdotes pro presbyteris accipiũtur, & sæpius in iure canonico.c.j.32.di.fi.c.j.q 5.c.nõ min⁹.de immunita.eccle.& alibi multoties. Secũdò de sacerdotio doctorũ habetur in.l.j.ibi merito, quis nos sacerdotes appellar.ff.de.iusti. & iur. Petrus de bella pertica.in.l.si quis in cõscribẽdo.C.de episcop.&cleri. Tertiò est dignitas ad similitudinẽ præfectorũ, de qua est tex.&ibi patruus meus magnus. Iacobus

Triplex sacerdotiũ

Rebuffus in.l.nec protestasie.C. de munerib.patrimo.lib.x.l.j. de natura. liber.l. Si quis ob honorē vbi Bude.ff.de pollicita plene Lucas de penna in.l.vna de pericul. successo.parēt.lib.x.l.sponte.ff. de munerib. & honorib.

siæ[q] litésque sacræ in curia Romana disceptarētur ingēti nostrorū hoīm dispendio & incommodo, ex quo sequi plerūque necesse erat vt qui vel[r] sūptibus suppedirari vel labori sufficere nequirēt, hi aut iuri suo cedere aut causas[s] deserere ac ꝓ derelictis habere cogeren-

Sacræ lites q̄ñ dicantur.

q ¶ Litésque sacræ.) Hic Ioan. Dayma intelligit sacras lites, quando agitur de beneficiis ecclesiasticis, quod non est mihi ex sententia, alioqui tex. esset superfluus, dū dicit sacerdotiorum cōtrouersiæ, sacréque lites, &c. licet alias sacræ dici possint.c. super eo de transactio. Intelligit etiā sacras lites quando agitur de fœdere matrimonij, vel de causa natiuitatis, vel si agatur de vsuris, vel super possessorio rei spiritualis, he vix possunt sacræ lites dici, sed propriæ sacra res dicitur quādo est rite per pōtifices deo cōsecrata.§.sacræ.institu.de rerū diuisio. Et ideo sacræ lites dicuntur, quæ super rebus sacris agitabantur.ff.ne quid in loco sacro fiat, & in curia disceptabantur cum ingenti regnicolarum dispendio, vt sequitur, sed hodie in §.si quis vero.infra de friuolis appella.statuitur, quòd si quis appellauerit ad sanctā sedē, causa appellationis debet committi in partibus tractanda, nisi in casibus ibidem exceptis, & sic vitatur illud dispendium eundi Romam pro appellatione prosequenda.

Facile q̄s n̄ debet litigare.

r ¶ Sumptibus.) Sine magnis sumptibus non prosequuntur lites, sicut dicitur de studio.in.l.fina.C.de alimen.pupil. præstand. in his ergo prosequendis & magni sumptus vt hic, & summus labor, & diligentia expetenda est.ac optimum ius, & his cōiunctis etiam quis non debet esse facilis ad litigandum, nec promptus, sed ad componendum sic. Floria in.lege.fina. in fi.ff.familiæ herciscum.cap.1.90.dist.c.i.in.14.q.1.nā cum pari contendere anceps est, cum superiore furiosum, cum inferiore so.d.dum. Seneca quem refert Bal.in consi. 2.8 petita venia.col.2.in.3.volu.falsē pro modico quis non debet litigare.glo.decens in cap. requisisti.in fi.de testa.per legem si merces §.vis maior.ff.loca.l.2.C.de rescinden. vēd. quia propter has lites quis afficitur pauper. in authen.vt differen. iudices.in prin.colla.9. Ideo boni viri eas execrantur.l.item si res.§.fi. ff.de aliena.iud mutan. cau.facta.diebus & noctib[9] torquetur animus litigantium, sicut amasiorum, & maior est tortura animi quàm corporis, & dicitur seruū dei non oportet litigare.c.sicut.2.q.7. si tamen bono iure munitus fueris, & non possis componere, prosequere tunc causam tuam, & in his deo te commenda, quia per varios casus per tot discrimina rerum peruenies ad sententiam.

* ¶ Seu ad victoriam quæ finalis iudicij causa est. Quia nemo litigat nisi propter spē victoriæ.l.in ratione prima.§.Cum quidam in fi.ff.ad.l.falci.Bal.in rubr. De iudic. in decretali.colū.j. Et iudicio fortunæ dicitur litigans comitti.l.Seruus.ff. de statu.ho. Et interdū cū bono iure quis subcūbit vel fato vel culpa.l.si de cōmuni seruitute quis bene quidē deberi intendit sed aliquo modo litē perdidit.ff.si seruit.vendice.]

Quæ causæ generēt lites.tradit Lucas de pēna in.l.litib[9].col.j.C.de agrico.& cēsit, lib. xj.& ego ipse in præfatio.ad ordina. regias, & tres cautelas quas debēt habere homines antequam lites ingrediantur, ibi descripsi, idque planum feci.

Multi propter lites ad inferos descēdūt.

s ¶ Deserere.) Multi propter lites deserūt veritatē, quam prius seruabāt. Prouerb.28.c. pro bucella panis deserit veritatē, ac charitatem, imo dcum ipsum tot calumniis tótque falsis accusationibus suū collitigātē vexando, qui omnino peruenient ad egestatē. Prouerb.13. Egestas & ignominia ei qui deserit discipinā, & ad inferos cū dæmonibus perpetuo cruciabuntur. Vide quæ dixi in glo.deseruerint.§.j.infra de colla. & Azo in summa

tur, simul ea accedebat deformitas, vt literarũ studio si &[t] disciplinis liberalibus incumbentes aut sacerdotia adipisci[v] nequirent, aut qui adipisci cuperent, literarũ studium[x] abiicere aut certe[y] deponere cogerentur. passimque per vrbes errabunde vagari, vt id periculum imminere videretur, ne literarum tandem amor & scientia per incuriam exolesceret, Quum igitur summopere nobis videndum esse existimaremus, ne huiusmodi indignitas in Regno nostro exoriretur, id quod futurum intelligebamus, tẽpori vtique inseruiẽdũ esse duximus, ac rebus nostris periclitantibus pro re nata cõsulẽdũ, imminẽtiaque, detrimẽta minore ac[z] leuiore dispendio redimẽda. Quare quum Bononiã cũ omni nostro comitatu venissem⁹ exhibẽdæ gratia[a] reuerẽtiæ

summa in rub. pro derelicto. & benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo & vxorẽ nume. 923. cum seq. de testa.

Artes liberales quæ & quare dicantur.

t ❡Disciplinis liberalibus.) Non solũ intellexit hic de septem artibus liberalibus, videlicet de grãmatica, dialectica, Rhetorica, Musica, Aritmethica, Geometria & Astronomia, sed etiam de disciplina theologiæ, canonũ, legũ, & medicinæ, nam disciplina est rerũ quarumque scientia, à discendo. Archid. in cap. cõsuetudo. col. vlti. prima distinct. & ideo expressit hic de liberalibus, &c. & à philosophis olim hæ artes dictæ sunt liberales, quia filij liberorum hominũ & nobiliũ eas solũ addiscebãt, t este Archidia. in c. de quibusdam. 37. distinct. & eas addiscentes debent esse ab omnibus oneribus & muneribus liberi. authen. habita. C. ne filius pro patre, quod an sit hodie inter priuilegia schola. scripsi, & disciplina dicitur ex parte eius cui infunditur: doctrina ex parte doctoris. Lucas de pẽna in. l. vna. col. j. C. de stu. libera. vrb. Romæ lib. xj. licet aliquãdo promiscuæ capiantur.

v ❡Nequirẽt.] Nec hodie adipiscuntur sacerdotia paruo negocio, seruatur enim dictũ Euangelij, vt omni habẽti detur, & similis similes querat dico plene inter priuilegia schola.

x ❡Abiicere.] id est longe iacere cogebantur enim olim ante pragma. per sex decem plus minúsve annos studium intermittere, vt sacerdotia obtinerent, alias studere non poterant, quia dicit Iuuena. Haud facilẽ emergunt, quorum virtutibus obstat Res angusta domi, vel deponere vt sequitur.

Scientia bonis abiectis est amplectẽda.

y ❡Deponere.) Id est dimittere. Cice. Existimaui honestissimẽ molestias posse deponi, si me ad philosophiam retulissem, vel cum quadã desperatione relinquere. Cicero in Verrẽ actio. prima. Itaque mihi videor iudices magnam & maximẽ ægram & prope depositam rei publicæ partem suscepisse, vel abiicere ad tempus deponere in totum, multi propter bona habẽda scientiam deponunt, nõ insequendo philosophũ Cratem Thebanum, de quo in ca. gloria episcopi. 12. q. 2. ibi. Crates ille Thebanus homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit, neque putauit se posse & virtutes & diuitias possidere, quæ sentẽtia mihi semper vera visa est, & eã nisi insecutus hactenus fuissem, non hæc pauca scripsissẽ, Deus opti. maxi. sit benedictus in æternum & vltra, dico inter priuilegia scholariũ me (quia nũquam potẽtiorum foribus affixus fui) omnibus destitutum opibus, igitur hoc in lucro ponere atque aliud agere patiẽtur homines.

z ❡Leuiore dispẽdio.) nã ex duob⁹ malis min⁹ est eligẽdũ, sicut veri⁹ dicã mai⁹ est fugiẽdũ. c. hi qui. 26. quæst. 2.

Reuerẽtia papæ ab omnibus est habẽda & quare.

a ❡Reuerentiæ.] Et sic rex christianissimus Christi vicario, papæ videlicet, & mo-

Reges maiores nostros, vt primos ac maximos sacrosanctæ ecclesiæ [d] filios exhibuisse nouimus, [e] obnixis precibus ab eo conten

sit.cap.non nos.40.dist. & sicut persona patris vel magistri debet videri sancta filio & discipulo.l.liberto.ff.de obsequiis. sic cuilibet bono Christiano debet videri sacta persona papæ, alioqui errore labitur, imo contemnens summum pontificem, & sic patrem spiritualem, plus peccat, quàm si patrem contemneret carnalem. tex. in c.qualis.2.q.7. quandoquidem habetur de eo. Hiere.j. constitui te super reges & regna, ergo honor est eidem exhibendus, vt supra dixi. Conuenit etiam ei verbum beatissimus, sacratissimus, summus pōtifex, pater sanctus, pontifex maximus, & alia quæ notant doct. in.c.1.de consti.in.vj.

Sacerdotes sunt regum & aliorum fidelium patres.

c ¶Patri.) Quis dubitet sacerdotes Christi regum & principum omniúmque fidelium patres, & magistros censeri? nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur, si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suæ potestati subiicere, à quo credit non solum in terris, sed etiam in cœlis ligari posse & solui? Verba sunt beati Gregorij in cap. quis dubitet.96. distinct. textus in Epistola nos reddentes.C.de summa trinita.infames enim fiunt (vt canonum tradit auctoritas) omnes qui in patres armantur, & qui doctorum suorum vitam reprehendunt, vel accusant. cap. plerunque.¶. fina. 2. quæst.7. hodie quidam scelesti religiosos & sacerdotes odio & contemptu prosequuntur, & hos scelestos etiam deus contemnit, & in infernum deiiciet illos.

d ¶Filios.) Reges tamen non sunt filij papæ generatione, nec adoptione, sed cura & honore.teste Bonifacio in proœmio clemē. col.2. nota. 4. quid honorificentius quam vt Imperator filius ecclesiæ esse dicatur? c. conuenior. 23. quæst.8. vide text. in cap. si Imperator.96.distinct.& quæ dixi in forma manda.aposto.in verbo dilectis filiis. Et dicuntur reges Franciæ primi filij sanctæ ecclesiæ catholicæ (sicut vniuersitas Parisiensis vocatur prima filia, & primogenita regis, quia primo ei nata est, & primo fidem

Vniuersitas Parisieñ. dicitur regis primogenita.

ac regis honorem tuetur) quia sanctam sedem primo & ante omnia tutati sunt, vt est in historiis multa videre, & Helyas archiepiscopus Turonen. in defensorio concorda. in.3. ratione multos Francorum reges congerit erga sedem apostolicam feruentissimos, & illius veros filios.infra dico titu. proximo in glo. benemeritis, & sicut reges dicuntur filij papæ, ita iurisdictio temporalis dicitur filia iurisdictionis spiritualis, & ei tenetur tāquā matri suæ. Bal. in ca.si duobus de appellatio. sed hodie filia conatur quibusdā exquisitis mediis suffocare matrem, quod est summe cōdolendum.

e ¶Obnixis precibus.) Sic precibus contendere debent filij cum patre, & non armis, nempe dicitur in.¶.sed quod sancitum. in auten.de nup.colla.4.erubescit enim lex castigatores filios genitoribus statuere, & noli contendere cum parentibus, & si iusta dicas. Ecclesiasti.c.3.scribitur. iudicium patris audire filij, & sic facite vt salui sitis, Nec etiam Papa contendere armis cum filiis debet, quia orationes & lachrymæ sunt arma clericorum.cap.cōuenior.23.quæst.8. Item exactis regibus Romæ sacrificulus rex creatus extitit, qui sacrorum rex dictus est, sine regio tamen imperio solo nomine rex, erátque non annuum sed perpetuum sacerdotium, ab omni bellorum tumultu immune, neque enim rex sacrorum militare, stipendiáve facere, aut castris & legionibus præesse poterat, nam eius potestas sola religione & templis tenebatur. teste Alexand. lib.3. genialiū.c.17. multo minus summus pontifex.vide Ludoui. Viuald. in opere regali in.4.persecutio. ecclesiæ, vbi adducit viginti imperatores vel principes, qui contra sedem apostolicam vel summum pontificem insurrexerunt, aut contra prælatos, statim defecisse, nec in hoc seculo diu prospere vixisse, dicens his verbis se nunquam vidisse alchimistam diuitem, neque incantatorem bene morientem, neque rebellem ecclesiæ bene prosperantem. vide Platinam in vita clementis.4.& maleret.in tracta.de. electio.

Papa contra principes arma mouere nō debet, nec econtrario.

electio. fol.60.collũ. 3. poteſt tamen Papa etiam armis ſe defendere à tyrannis, cum omnibus liceat.l. vt vim.ff. de iuſti. & iu.c. dilecto de ſenten. excom. in.vj. Cicero. in oratio.pro Milo.

f ¶ Nomen.) Et effectum, quia ſi nomine eximitur & fructu carebit. l. à nullo. C. de feriis. ſi enim nomen non habẽt, qualiter officium habebunt.dicit tex.in c. cor epiſcopi.68.diſtinct. an liceat arguere à nomine plene tradunt legũ profeſſores, in. l. 2.§. mutui datio.ff.ſi cert. peta. & doct. decretorum in. c.j. de iud. & Cicero in ſuo Topicorum lib. genus hoc arguendi notationem vocans.

Concordata in locum pragmaticæ ſubrogata ſunt.

g ¶ Vice.) Et ſic hæc cõcordata ſucceſſerunt in locum pragmaticæ ſanctionis, ideo ſæpius arguemus infra per argumẽtum à ſubrogatis, de quo traditur in. l. ſi eũ.§. qui iniuriarũ. ff. ſi. quis cautionibus. Doct.in. c. eccleſia de conſtitu. & in.§. fuerat. inſtitu. de actio. plene per Nico. Euerard. de locis legalibus.fol.101. in argu. de ſubrogatis planius probatur in tit. proximo. & in rub. de electio.derogatio.in fine.

h ¶ Conciliiq;.) Scilicet ſui,& ſic rex voluit ex cõcilio papæ has leges in regno ſuo habere, dicebat enim, bene cognoſcimus, quòd cum veſtro cõſilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem noſtri regni, & ad noſtram gloriam redundare. l. humanum. in fine.C. de legib. Item dubium non eſt omnia,quæ conſilio recte geruntur,iure, meritóque effectu & firmitate niti l.dubium.C. de repu.& Prouerb.13.c.Qui autem omnia agunt cum conſilio, reguntur ſapientia, & poſtea aſtutus omnia agit cum cõſilio.ca.8. ego ſapientia habito in conſilio, & eruditis

dimus vt ſi pragmaticæ [f] nomen omnino eſſet abrogandum, ſaltẽ [g] vice illius bona ſua [h] conciliiq; venia certas nobis leges conditionesq; meditari comminiſcique liceret, quibus [i] imperium noſtrum ſupradictum in poſterum vteretur. Quod ad ea quidem pertinet quæ ſanctione pragmatica caue bantur, quibus noſtris precibus exorata põtificis ſanctitas (nam ei quoque cordi erat regni noſtri eccleſiam recte atque ordine adminiſtrari) haud ægre nobis indulſit, vt conuenta

interſum cogitationibus. & cap.2. Cõſilium cuſtodiet te,& prudentia ſeruabit te, priuilegia cõſilij dico in intepretatio. Authẽ. habita.in ver. examinatiõe. C.ne fili⁹ pro patre.

Iura imperij habet rex in ſuo regno.

i ¶ Imperium.) Rex Franciæ eſt Imperator, & habet iura imperij in ſuo regno. vt concludit Ioan. Ferald. in tract. de iuribus & priuileg. Regis Frãciæ per totum, & ego fuſius dixi in ordina. regiis habet etiam quilibet rex imperium. Iudic.j. c. Alphaxat itaque rex Medorum ſubiugauerat multas gẽtes Imperio ſuo. & in. l. penul.in fine dicitur de prætore,qui ſalua maieſtate imperij, &c. ff. de iuſti. & iu. Ioan. Fabri in procemio inſtitut. in verbo IESV CHRISTI. imo dico quòd maius imperium habet Rex Franciæ in ſuo regno, quàm Imperator in ſuo Imperio, vt omnibus patet,& de iure dignitas regalis fuit antequam imperatoria. l. 2.ff. de orig. iur. ex iure gẽtium regna orta ſunt. l.ex hoc iure.ff. de iuſti. & iur. & cor regis in manu dei eſt, epiſtola inter claras. C. de ſumma trinita. & quia venit ex ſucceſsione,& ideo illud tranſmittit ad ſucceſſores. Lucas de penna in.l. vna. col.j. C. de conduc.lib.xj. Soc. concil.67. quod. col.2. & concil.165.viſis inueſtituris.col.2. in ſecundo volu. repetit. Franciſqui. Curtius concil.j.nu.30. nempe Deus optimus maximus rex vocari nõ dedignatur. Eccleſiaſtici.j.c. Vnus eſt altiſsimus creator omnium, omnipotens, & rex potens, & metuendus nimis,& Eſaiæ.33.cap.in fi.Dominus enim iudex noſter, dominus legifer noſter, dominus rex noſter,& in procemio decretalium. rex pacificus. & alibi in non paucis locis, ſed quod nomẽ Imperatoris aſſumpſerit in

multis.

quædam nobis[k] meditari, cō mendarique liceret pragmaticæ sanctionis vicem regno ac potētatui supradicto vbique præbitura, quæ ipsa eiusdem concilii auctoritate assensuque confirmarentur quam homologationē vocant cum irritante decreto huius[l] commentationis curam, quam tūc sua sanctitas & nos[m] mandauissemus viris quibusdam[n] consultissimis, ita confecta temperataque sunt ea conuenta, vt pleraque pragmaticæ sanctionis capita[o] firma nobis post hac rataque[p] futura sit qua

Multis locis nō inueni, quamuis sæpissime repererim imperium habere & imperare, Et de his vide plene per Roderi. episcopum Zamoren. in tract. suo de origine & differētia principatus regalis & imperialis, & cæ.

Meditatio ad scientiā adipiscendam necessaria est.

k ℭMeditari.) Et sic ad leges condēdas, & intelligendas requiritur meditatio. Dauid Psalmo primo, In lege eius meditabitur die ac nocte, super quo dicit Hieronimus quòd meditatio legis est, non solum in legendis scripturis, sed in his quæ scripta nō sunt faciendis. Deutero. 6. c. Eruntque (inquit) verba quæ ego præcipio tibi in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedēs in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens, ecce ergo quomodo debemus meditari iura, si ea velimus vel dictare, vel intelligere, quod notent volentes adipisci iura, vt summa ope, summóque studio conentur ea habere. Nā dicitur Genes. 24. quod cū Isaac exiuisset ad meditandum in agro, obuiauit illi Rebeca pulcherrima & prudētissima puellarū, quæ facta est eius vxor, sic meditans in iure, vel in alia scientia, inueniet scientiam puellam pulcherrimam, & efficietur vxor illius, eámque annulo doctoratus desponsabit, de meditatione quam debemus habere ad deum, relinquo theologis & Bercho. tradit in hoc verbo. ne multa.

l ℭCommentari.) Id est tractare & disputare. Cicero in Lælio cum in hortis D. Bruti commentandi causa (vt assolet) venissemus. Aliquando commentari est commentariū scribere, vel fingere, sed non hic.

m ℭMandauissemus.) Ciuili modo loquitur hic rex vt in simili. Celsus in. l. si cui. ff. de seruit. quia mandatū gratuitum esse debet in. l. si tibi. in prima & .2. ff. de præscrip. verb. per quod ostēditur quodviri cōsultissimi & literis prædití non sunt præceptis trahendi, sed suasionibus alliciēdi, studiū certè liberū esse debet, & alacri animo leges sunt & suscipiendæ, & dictandæ. §. final. in procœmio institu. exitus inutiles solent coactiones generare. c. requisiuit de spōsa. Ideo hic rex mandauit viris consultissimis, nō autē præcepit, vnde perperam exponit glo. in. §. cumque hoc. deo. in procœmio institu. mandauimus, id est præcipimus. per prædicta differentiā inter mandatum & præceptum tradit Panorm. & cæteri in cap. eam te. de rescript. & . Laurentius Valla. libro quinto elegant. c. 68.

Literati suasionibus & nō præceptis trahendi sunt.

n ℭCōsultissimis.) Eisdē est cō mittēdum. vt dicitur in prima constitu. Cod. & in. §. sed cum sit necessarium C. de Iustinia. Codice cōfir mand. ibi dum dicit electis viris gloriosissimis tā doctrina legum quàm experientia rerum, studióque reipublicæ indefesso, & laudabili proposito pollentibus, & idem habetur in §. cumque hoc deo propicio in procœmio institu.

o ℭFirma.) De facto. glos. singula. in lege id quod pauperibus, Codice de episcopis & clericis.

Differētia inter r. tū & firmum

p ℭRata.) De iure. Ideo si quis promiserit ratū habere contractum sub pœna, non incidit in eam, si de facto contraueniat. Bar. in lege metum. §. volenti. ff. quod metus causa. Guido papæ in deci. 367. in aliquo Barb. in cap. Raynaldus. collūna. 67. de testa. Corse in singul. incipien. pena. 8. secus si promiserit habere ratum, & firmum. vt communius in instrumentis describi solet.

q ℭIn

firmã.& in.l.j.ibi consulto.ff. de legib. & hoc ex hũanitate debet facere, nõ ex necessitate.l.humanum.C.de legib. vbi dicit bene omnia regi, quando fiunt cum consilio. sumat ergo consilium princeps, & illud sequatur, vt bene regat. Præpo.in.c.in istis.4.di stin.quia omnis scientia & omnis ratio nõ est in vno capite. Secundò di cit quòd cepit cõsilium à viris, nõ ergo à mulieribus debet sumi consilium in lege vel ordinatione condenda. l.j. ibi virorum.ff. de legibus. Item cum fœminis apud Romanos nulla fuit cõmunio, ideo mulieres nec comitiis interesse, nec suffragia ferre, neque in foro aut concionibus immisceri debebant, quod etiam erat apud Athenienses constitutum, vt nulla fœminarum cõciliis publicis aduocaretur. teste Alexandro lib.4.genialiũ ca.13.& hoc propter fragilitatem sexus, vel quia non sunt prudentes, sed omnes fatuæ. vt Claudius Aquen.testatur in.d.l.j.post Salomonem in Prouer. quod ego dicere non auderem, nam multas inueni (vt mihi videbatur) prudentes, & in Euangelio, quinque erant prudentes, & quinque fatuæ, & sic vltra mediam partem non possunt dici fatuæ. Et imperator non recusauit consilium mulieris, vt habetur in.§.hæc autem omnia, in authen.vt iudices sine quoquo suffra. colla. 2.nec etiam recusauit consilium mulierũ. Ioan. Calder.vt and.testatur in ca. cum inter vniuersas.de.electio. nec Ioã.And.in.c. cum secundum.de præben. & in.c.1.de deposito.& putarem consilium posse requiri, quia interdum stultorum etiam cõsiliũ bonum est, vt legitur de consilio fatui Parisiẽ. in.c.ad nostram de consuetud.& coniugati in lecto solent habere consilia suarum vxorum, & illud est fidelius, quando nullo modo est præmeditatũ. Item consilium debet peti à viris, & sic non ab impuberibus, cum virorum appellatio solos comprehendat puberes.tex.& ibi Bar.in.l.cum quis.§. codicillis.ff.de leg.3.Bal.in.l.j.col.2.C. de dign.lib.12.ipsi enim impuberes nihil sciũt vel scire præsumũtur, ideo cõsulere nõ possunt.l.fi.ff. de iuris & facti ignoran.cũ non habeant, nisi semiplenum intellectum.Bal. in.ca.j.quo tempore miles inuesti. pete.debeat.possunt tamen filij regis etiam impuberes interesse in ordinatione, vel in alio actu arduo explicãdo, vt discere valeant deinceps quæ agẽda sũt, nõ quòd consulãt aliis, sed alios. Tertiò etiã princeps ad consilium vocare debet multos viros, non vnum solum, nam iudiciũ est integrũ, quod plurimorum sententiis confirmatur.c.prudentiam. in.fi.princi.de offi.iud.deleg.facit tex.in.l. cum ex filio. in prin.ff. de vulga.l.diu*. de iure patro.l.si idem.de iurisdict. omniũ iudicum. Et multi dicuntur quatuor ad minimum.glo.in.l.j.ff. de lega. primo, & aliis multis modis, de quibus glo.ordina. tradit in cap.latores.de cleri.excommunica.ministrã. Hoc tamẽ relinquo arbitrio principis, quot velit euocare sicut dicit glo. in simili. in.ca. statutum.§. insuper.de rescript.in.vj. Quartò vocandi sunt docti, non omnes, sed eximia doctrina, literarũmque peritia præditi, vt hic, nam paria sunt nullam scientiã habere, vel paucam. Bar, in authen. sed nouo iure. C.si certũ peta. & ideo hic vsus est superlatiuo consultissimis, & eximia, &c. Quintò consulendi sunt practici & experiẽtes, vt hic, vsúque rerum callentissimos. & in.§.cumque hoc deo.in prooemio insti. & in cap.estote.j.quæst.prima.§.quia verò cõpetens.in authent.de iudicib.colla.vj. practica enim est veritatis lumen.l. per hãc. in fine.C.de tempo.appella.& ibi Salice.

> multos doctrina eximia literarũque peritia præditos vsuque rerũ callentissimos consuluissemus, tandem de eorum sententia,[z] quoniam

Princeps cõsiliũ habere debet à viris nõ à mulieribus, nec ab impuberibus.

Literati & boni a principe cõsilia sũt vocandi.

Vltimum & præcipuum est, quòd boni & iusti vocentur, non illi qui sunt venales, sicut dicitur de Triboniano quòd leges venales habeat, vt licet in eius vita videre, sed qui habeant optimum testimoniũ.d.§.qui verò.& si hoc obseruet princeps, optimas leges, & perpetuas habebit in suo regno, vt plenius dico in ordina.reg.

z ¶Quoniam ita.] Nota hic quæ monerunt regem ad acceptandum concordata:

Quatuor quæ regẽ

mouerũt ad acceptandum concordata.

Primum ratio.vt hic nam sunt rationabilia,vt per discursum ostendo, & videre est. Secundum temporis difficultas,quæ aliquãdo permittit non concedenda. cap.licet. de feriis. Tertium necessitas rerum circunstãtium,quæ non habet legẽ.l.j.ff. de offi. consul. Quartũ quod debet esse in cõstitutione noua cõdenda est vtilitas.l. in rebus.ff. de consti. princi. & supra ibi ita referre vtilitatis publicæ arbitraremur.

ita ferebat ratio difficultasque temporis rerumque nos circũstantium necessitas,sæpe dicta cõuẽta in regno nostro ac Delphinatu promulganda censuimus, ita vt sanctionis vicem instarque plenum habeant quorũ cõuẽtorũ seu approbatiõis cõcilii [a] tenor sequitur & est talis.

Tenor scripturæ est attendendus.

a ¶Tenor] Qui est diligenter attendendus. ca. recepimus. de priuileg. ex tenore apparet mens & intentio disponentis. tex.in.c.cum dilecti de dona.&.l. ad probationẽ.j.ibi quẽ tenor scripturæ designat. C.de proba.alibi dicitur quòd iudex debet proferre sententiam secundum tenorem rescripti.l.cum precibus.C.de probatio.quod facit pro iudicibus regiis Franciæ, quibus diriguntur rescripta ad verificandum, seu vt practici dicunt ad interinandum, quia aliis iudicibus dominorum non diriguntur cõmuniter literæ regiæ iustitiæ de stylo Franciæ, vt dico in ordina. teg.rub.des lettres royaulx,& illud quod cõstat ex tenore scripturæ dicitur euidens.tex.nota.in c. cũ cõtingat ibi,si ex ipsarum tenore deprehẽderis euidenter.de rescript.l.cum tibi.C.de euictio.& quale sit rescriptum recurrimus ad eius tenorem.cap.ex tenore.de rescrip.& capi.ex tenore & ibi barba.notat de foro cõpet.quando de priuilegio dubitamus recurrimus ad eius tenorẽ.ca.porro & c.sequen. de priuileg. inspicienda ergo sunt priuilegia,& ipsorum tenor est diligẽtius attẽdẽdus.cap. recepimus ibidẽ Et mandati tenor inspiciendus est.c. dilecto.in fi. de testib.& quando dubitatur de emphiteosi,recursum habere debemus ad cõtractum.l.j.C.de iure emphi.idem in feudo,in quo tenor inuestituræ feudalis est præcisus, à cuius tenore non est recedendum.c.vno de duob, fratri. Bal in.c.j.§.denique col.j.quæ fuit prima causa beneficij amittẽdi.& in præludiis feudo.in.4.diuisio. Albert.Brunus consil.8.& consil.sequen.in princi. & consil.39. circa col.2.vbi dicit tenorem inuestituræ & concessionis esse super omnia attẽdendum, qui derogat omni naturæ feudorũ, & maximè in materia feudali iustum est,quòd tenor inuestituræ inspiciatur. Ioannes de Ana.concil.7.& Albertus consil.41. Viso col.2.

Item intentio ex tenore dispositionis colligitur.tex.& ibi põderat ad hocBarb.in.c.super quæstionum.§.intẽtionis. 2. nota.de off.delega.& cõmissio ex tenore rescripti dignoscitur.c.præterea.de dilatio.Barb.in c.1.col.3.de probatio. & vt instrumentum aliud referens probet, tenor instrumenti relati debet scribi.c.penul.ibi tenor cõpositionis insertus,&cæt.de confirma vtili.

Item in contractibus tenor contractus & verba inspici debent.de stipulatione est textus in.l. si ita stipulatus.§. Grisogonus.in fi. ibi plerunque enim in stipulationibus verba,ex quibus obligatio oritur, inspicienda sũt.ff.de verb.obliga.&.l.si quis stipulat' sit stichũ,ibi.quærentibus respiciẽdus erit sermo stipulationis ibidem. Idem in fideiusso re.l. fideiussores magistratuũ.§. j. ibi lecta subscriptiõe fideiussionis . ff. de fideiussori. &.l.sancim'.ibi nisi pacti tenor ad hoc reclamauerit.C.de fideiusso.Ex ipso compromisso ius metimur.l. non distinguemus.§. de officio.ff.de arbi.cap. Raynaldus.in princi. ibi prout ex forma compromissi. de testa.tenor libelli est diligentissime inspiciendus l.2.ibi ex his precibus , quas libello complexa es .C.de insti.& substi.sub conditio. factis.l.gallus.§.1.ibi ex verbis concipi potest.ff.de liber.& posthu.& pactorum. lege finali.C.de rebus alienis non alienand. ex verbis testamentorum iudicamus.§.nos igitur.ibi verbis ipsis inuenimus.in authenti. de resti,

de resti.fideicom.colla.9.Bal.in.l.si cũ dotem.§.si pater.in fine.ff.solu.matrimo.& in cautione.l.lecta.ff.si certum petatur. Et de tenore sententiæ scribit.l.Actorum.ff.de re. iudic.& in omni materia.l. vt responsum. C. de transac. & ibi Doc.& l. precibus.de impub.l.vna.§. sed & quis.ibi necessarium & consentaneum effectum huius scripturæ obseruari. C. de latina liberta. tollen.cap. cum venisset.& ibi Feli.in.2.nota de testib. Sexcetas ad hoc allegationes cumulaui in rub. quid sit inuestitu. in meo volum. sed hæ sufficiant de tenore, vno tenore scripta.

Tenore inspiciēa

De approbatione conuentorum per Lateranen. concilium facta.

Cōcilium Lateranē. est multiplex & quare sic vocetur.

Concilium Lateranen.est multiplex, sed de duplici loquuntur maximè iura canonica. Primum fuit celebratū tempore Alexan.tertij anno domini 1179.seu circa,de quo sæpius fit in iure mētio.vt in c.Iudæi.cū seq. de Iudæis. & in. c. non minus. de immu. eccle. capite dilectus.& capite 2.de cōcess.præbē.Io.and.in.c.cū apostolica col.penulti.de his quæ fiūt à præla. Ansier. in decisio. Tholosa.quæst.439.Alterum verò tēpore Innocētij tertij anno.1215.& istud vocant iura generale.c.de multa.& sequē. de præbend. Ioan. And.in.cap. nemo.col.2. de electio.in.vj.& in ca.penult.col.2. de decimis.Cardina.in ca.fina.de capellis monacho.Soci.consilio.297.viso priuilegio.colum.2.versicu.quinto.in secūdo volu. & c. aduersus.de immunitate eccle.cap. ne pro defectu.de electio.Et eò puto dici generale, quia in eo interfuerunt patriarchæ Hierosolimitanus & Constantinopolitanus,metropolitani septuaginta,episcopi quadringenti duodecim, Abbates & priores conuentuales octingenti, Græci & Romani imperij legati,regum verò Hierusalem,Franciæ, Hispaniæ,Angliæ,& Cipri oratores,& sic valde fuit generale,teste Platina in vita Alexādri tertij & Floren.in.3.parte cronicæ titu. 17.c.1.§.10.Aliud est concilium Lateranen. de quo hic habetur mentio,quod ideo dicitur,quia in ecclesia beati Iohannis Lateranen.Romæ fuit factū,& eo dicta est illa ecclesia Lateranen.quasi latens Rana, nam rana,quam vomuit Nero intra illam ecclesiā, statim latuit,nec potuit amplius cōspici, vt legitur in actis sanctorū Petri & Pauli.hoc ex Alber.mutuatus sum in dictio. in verbo Lateranen.& puto dyabolū cor tyranni Neronis fuisse ingressum,& postea sic euomuisse illum in ranæ specie.

* Vel lateranensis dicta est quia lateranensium nobilissimæ gentis in edib' extructa sit.Vel à familia lateranorū ciuiū teste Pōponio leto. de magist.Roma. De antiquit atibus.]

b **LEo** c episcopus

b Leo.] Hic dicit Io.Dayma,quod si alius à Papa scribat vniuersis,non debet nomen suum præmittere. quia eius literæ ad maiorem peruenire possent.citat Io.And.in procœmio lib.sexti in lectura. Sed cū in tēporalibus rex Frāciæ non habeat maiorem, Eodem stylo vtitur sic dicens, Charles par la grace de dieu roy de Frāce à tous presens & à venir,Salut.vt in ordina.reg.patet. Itē iurisćōsulti, rhetores,aliique permulti nomen suum quāuis maioribus scribant præmittere pro absurdo non habuere.tex.in.l. nesennius.ff.de nego.gest.& ad leg.falci. & de re iud.& l. publia.depo.l.j.in.fi.de iniur. imol in procœmio decreta Gregorius col.j. honoris verò causa solemus aliquando præmittere eum ad quē scribimus cum dignio ra sint præponenda.c.auariciæ. & ibi plene Decius.de præb.notarij tamen solent practica.Io.And.vti dicentes vniuersis & singulis,&c.

c Episcopus.] Papa cognoscens nō esse maiorem ordinē,vel parem in ecclesia,licet multi tradantur.in.c.cleros.21.dist.vocat se episcopū,& in.c.quanquā.2.q.7.in glo.qui sing.notat Alex. in rub.ff. de iurisd.omniū iud.& ego ipse dixi in gl.episcopus.infra in forma

Papa cur episcopus vocetur.

forma mandati, & sic Papa ratione ordinis dicitur episcopus, non tamen habet ecclesiam certam, cuius ratione vocetur episcopus, licet vulgus arbitretur eũ episcopũ sancti Ioãnis Lateranẽ. gl. in regula cãcella. 7. & an cardinalis posśit in episcopum eligi, multa tradit hic Ioan. Dayma, sed tex. in. c. ecclesia vestra. de elect. dicit quod sic, si non habeat dignitatem incõpatibilẽ, alias secus, vide quæ dixi in glo. Cardinalatus in §. si quis verò. de col. infra. & hodie episcopus sine episcopatu speciali est quasi inutilis in ecclesia dei respectu administrationis, licet sit episcopus ecclesiæ vniuersalis quoad ecclesiam & dignitatem. Hostiẽ. in. c. 2. de trãsla. episcopi, prout refert Panor. in dispu. j. incipiente episcopus col. 21. & de istis episcopis vide tex. in cle. in plerisque. de elect. & ibi per Doct.

[d] Seruus seruorũ dei ad perpetuam rẽi memoriã sacro approbante concilio, diuina [e] disponente clementia per quam reges regnant & principes imperant in eminenti apostolatus specula, & super gẽtes & regna meritis licet imparibus cõstituti animo reuoluentes, quod & si ea quæ pro salubri & quieto regimine Regnorum, & ad pacem & iustitiam populorum perpetua eorundem Regnorum stabilitate Regibus, præsertim de fide Catholica, & de republica Christiana, & apostolica sede [f] benemeritis

d ¶ Seruus seruorum.) Hic transcribit Dayma illa quæ dicũtur in procemiis decreta. sexti & clemen. sed quilibet potest ibi videre, ideo ego ea locis suis non dimouebo.

e ¶ Disponẽte.) Et sic quicquid fit boni dispositione dei dicitur fieri, mali verò dyaboli directione, & suggestione. tex. in. cap. j. de summa trinita. Doct. in clemen. j. de pœnis. gl. & ibi addidi in §. j. insti. de capit. diminutio. & Iacob. j. dicitur, Omne donum optimum desursum est, descendẽs à patre luminũ. glo. in. c. si ex bono. de penit. dist. 4. vbi describuntur ij versus, Ex ope cœlesti fit, si quid habetur honesti. Et venit à superis, agas bene, vel mediteris. alia huic materiæ accommoda ex theologis habeto.

f ¶ Benemeritis.) Rex noster Franciæ vltra alios reges de fide catholica, de republica Christiana, & de sede apostolica est beneme ritus. Primò enim Clodoueus Franciæ rex de hæretico gotho sumpsit vltionem, & Stephanum pontificem summum in suam sedem restituit, Pipinus contra Astulphum Romanorũ, tum regem pro ecclesia bellũ gesśit. Itẽ filius Pipini Leonem papã in sanctã sedẽ restaurauit. c. omni. & seq. 23. q. 8. quod nõ paucis exẽplis probat doctiśsimus ille præses Rotomagen. D. Igneus in tracta. suo an rex Franciæ recognoscat Impera. colũ. x. & seq. & in suopanegeryco Iacob. Bonaud. in fine tract. Ioannis de terra rubea cõtra rebelles regũ, & in hæc verba dicit Gagui. in vita Caroli magni in fine, sed illud omnium maximũ est, quòd nihil antiqui[*] duxit quã Christi fidẽ dilatare, & terminos proferre Christianorum, cuius exemplum imitati omnes fere, qui secuti sunt Francorũ Reges magnis atque excellentibus factis cum religionis & fidei Christianæ vnitatem cõseruarent, atque ampliarẽt, nihil mirum inuidis atque detractoribus videri debet, si christianiśsimi appellati sunt, itaque cõstat per nullas gentes tanto labore Ro. ponti. & aliis prærerea per orbẽ dei ministris paśsim fuiśse subuẽtũ. glo. in procemio Prag. in verbo tuerẽtur. vnde hic papa in his tribus Frãciæ Regẽ cõmendat. Itẽ legimus Gregoriũ papã regi Childeberto epistolã in hæc verba destinaśse, quanto cæteros homines regia vestra dignitas antecedit, tanto ceterarum gẽtiũ regna regni vestri profectò culmine excellit, eśse autẽ regem sicut alij non mirum est, sed eśse catholicum, quod alij non merentur, hoc satis est, sicut enim magnæ lampadis

Reges frã ciæ erga sedẽ apostolicam sunt bemeriti.

padis splēdor in tetræ noctis obscuritate luminis sui claritate fulgescit, ita fidei Christi claritas vestra inter aliarum gētium obscuritatem luminis sui claritate fulgescit, ita fidei Christi claritas vestra inter aliarum gētium obscurā perfidiā rutilat, atque coruscat, quicquid autē cæteri reges gloriātur se habere, habetis, sed ipsi in hac re à vobis vehementius sumāt, quo minus hoc bonum principale habent, quod habetis, vt in.4.ratione defensorij concordia.patet, ecce reges Franciæ multis nominibus commendabiles, & commendatos fuisse, si ego vellem singula francorū pro fide gesta hic scribere, papyrus deficeret, his igitur cōtentus ero, si quis plura cupiat huic rei accōmoda perlegere, videat historiam ecclesiasticam, Gaguinum & Emiliū historiographos galliæ & alios vbi passim inueniet.

laudabili & prouida nostra ordinatiōe cū venerabilib9 fratrib9 nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ g cardinalib9 cōcessa, ac ad effectū huiusmodi gesta, statuta, ordinata, decreta, factáve sunt, plenā roboris[h] firmitatē obtineant, illis nihilominus interdum (sacro approbante cōcilio) nostræ[i] innouationis & [k] approbationis robur adiicimus, vt[l] eo firmius illibata[m] perdurent quo sæpius erunt nostra [n] auctoritate ac etiam generalis concilii præsidio communita, efficacémq; operā circa eorundem conseruationem libēter adhibemus, vt reges & ipsorum Regnorum [o] per-

g ¶Cardinalibus.) Hic plura de cardinalib9 scribit Ioan. Dayma, si quis vellet paulo maiora scribere, posset transcribere tractatū Barba. de præstā. cardina. & quæ dixi in.4. si quis verò. in verbo cardinalatus. infra de col. vbi remisiue multa. No. tamē quòd singuli cardinales propter excellentiam dignitatis sunt quodammodo viua vox ecclesiæ. arg. l. nā & ipsum. ff. de iustic. & iu. Bal. in. c. cum in iure. col. 2. de offi. delega.

h ¶Firmitatē.) Canones quamuis sint vtiles, seu aliæ constitutiones de rebus ecclesiæ factæ, nullam tamen obtinent roboris firmitatem, nisi ab ecclesia Romana, vel à papa fuerint approbatæ. c. j. & seq. 16. distin. c. ecclesia. de consti. Ideo hic dicitur, vt plenā roboris firmitatem obtineant.

i ¶Innouationis.) Sicut papa potest reuocare iura edita, ita & innouare. cle. dudū. in prin. de sepult. c. 1. de præbē. in. vj. vide rub. hæc cōstitutio innouat cōsti. colla. 8. & glo. fin. & Docto. in ele. in plerisque. de electio.

k ¶Approbationis.) Quod papa approbat vel reprobat, & nos approbare, vel reprobare debemus. cap. 1. 19. dis. vbi glo. citat alia iura huic rei affinia, ergo omnes sanctiones apostolicæ sedis recipiendæ sunt, tanquam ipsius diuina voce Petri firmatæ. ca. sic omnes. 19. dist. quod facit cōtra hæreticos constitutiones ecclesiæ non recipientes, sed traditiones hominum vocantes, & per hoc seipsos diabolis tradētes. vide gl. seq.

Sedis apostolicę sanctiones recipiēdæ.

l ¶Eò Firmius.) Nam apostolicæ sedis sententia tanta consilij moderatione concipitur, tanta patientia & maturitate decoquitur, tantáque deliberationis grauitate profertur, vt nec immutari necessarium ducat. c. apostolicæ. 35. q. 9. & inter scripta illa sequenda sunt quæ sedes apostolica nobis per manus tradidit. cap. in canonicis. 19. distinct.

m ¶Perdurent.) Quia in speculum & exēplū Romana ecclesia præposita est ab omnibus, quicquid statuit, quicquid ordinat, perpetuò quidē & irrefragabiliter obseruādum est. c. enim verò. 19. dist. sit ergo ruinæ suæ dolore prostatus quisquis apostolicis voluerit contraire decretis. c. nulli ibidem.

n ¶Auctoritate.) Vt autē nostra diffinitionis sententia inuiolabiliter obseruetur, eā apostolico duximus patrocinio roborandā. c. j. de eo qui mitti. in possess. cau. rei seruandæ.

Cōcordata ad regni vtilitatem facta sunt.

o ¶Personæ.) Hic patet concordata esse fa-

cta tã ad regis, quàm ad regnicolarũ vtilitatẽ, & ideo videtur quòd Papa & rex nõ debeât derogare his cõcordatis, inquantũ sapiunt regni vtilitatẽ. per ea quæ no. Alex. & Iaſ. in. l. qui Romæ. §. flauius. ff. de ver. obli. & per. c. j. de reg. iu. Si ergo nollẽt nominationes graduatorũ in regno habere locũ, eas tamẽ (salua pace dicã) nõ possent tollere: nã vtilitatem regnicolis iã acquisitã sine eorũ facto nõ possunt tollere. regula id quod nostrum est. ff. de reg. iur. etiam quia sine scandalo nõ posset fieri, quod summopere ipsi ac omnes vitare debent. cap. nihil. de præscrip. vbi Feli. multa congerit vt scandalum vitetur. Et in Euangelio habetur, Væ homini per quem scandalum venit. Pauci essent tamen qui auderent eis dicere, domini cur ita facitis. Et sic Iudices debent secundum concordata iudicando, inspicere regni vtilitatem, & intellectum vtilitatem regni respicientẽ insequi. Item in dubio Iudices regni debent fauere graduatis & nominatis. teste Domi. in concil. 37. dubitabatur. col. 3. quia habere viros literis præditos in Regno concernit fauorem fidei & vniuersalis ecclesiæ exaltationem. capit. super Specula de magist. cap. cum ex eo. de electio. in. vj. & probaui infra in præfat. ad rubri. de colla. quod est valde notandum contra eos, qui nominatos vel graduatos odio prosequútur, quia scientiam odio habere videntur, & qui odit scientiam, odit & Christum, qui est scientia. cap. si iuxta. 38. distinct. Imo membrum diaboli magis quàm Christi est, qui discere atque agere bona recusat. vt in dicto cap. fi. Ibidem & hoc faciũt collatores ignari, quia similis similem diligit, vt in tracta. Dico nominationum, & quanta sit vtilitas prouidere doctis scripsi in repetitione authenticæ habita. C. ne filius pro patre, in priuilegiis scholarium.

Fauẽdem est gradua tis & nominatis.

sonæ concessionibus, priuilegiis, statutis, et ordinationibus huiusmodi in domino plene q gaudentes in

p ❡ Priuilegiis.) Ecce hæc concordata data in priuilegium Regi, & regno, & per viã contractus, vt infra patet in rub. de firma. & irreuoca. concorda. stabi. §. j. In multis enim continent priuilegium, vt infra. licet videre tam in rub. de reserua. quàm alibi vt percurrendo cernere licebit, hic connumerarem ni timerem. glo. metas excedere, & quilibet inter legendum hæc perscrutari poterit.

q ❡ Gaudentes.) Plenum ergo gaudium est in domino. Ioan. 16. cap. Petite, & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum. & ad Philippenses. 4. c. Gaudere in domino semper, iterum dico gaudete. Et quatuor generãt illud gaudium, quæ theologi eliciunt ex illo dicto Matth. 2. capit. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valde, & intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius, &c. Primò generat gaudium visus. Prouerb. 15. Lux oculorum lætificat animam. Et Ioan. 20. capit. Gauisi sunt discipuli viso domino, sic cum quis per gratiam illuminatur, ibi videntes stellam. & Act. 8. cap. in fine dicitur, quod postquam ille eunuchus fuit baptizatus, & per fidem illuminatus, ibat per viam suam gaudens. De Zacheo legitur Matth. 19. c. quòd festinans descendit de arbore, & excepit Iesum gaudens, & hoc gaudium datur iusto. Primò quantum ad se, quando videt se sanum factum. Secundò quantum ad proximum, quem videt saluatum. Tertiò quantũ ad deum, quem videt placatum, qui verò nõ vident, sunt tristes. Thob. 5. c. Quale gaudiũ mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumẽ cœli non video. sic qui per peccatum isto lumine sunt priuati, tristes incedũt, ita quod peccatores, maximẽ hæretici nunquam perfectẽ gaudent, quia semper synderesim deferunt. Ideo scribitur Psalmo. 40. Nõ gaudebit inimicus meus super me. Secundò gaudet quis quando est bene hospitatus. quod probat litera ibi intrantes domũ. nam peregrinus deuius & in periculo cõstitutus gaudet, cum intrat domũ. sic iustus dum intrat domum ecclesiæ per fidem extra quam nõ est salus. Matth. 25. Intra in gaudium domini tui. Et. 2. Machabeorum. 14. c. Gauisi sumus in introitu. Tertiò gaudet quis ratione inuentionis, ibi inuenerunt

Quæ generẽt gaudium.

inuenerunt puerum cum Maria matre eius. & Lucæ. 15. capit. Congratulamini mihi, quia inueni dragmam quam perdideram. Et Matth. 13. capit. Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, quem qui inuenit homo. abscondit, & præ gaudio illius vadit, & cæ. & hoc gaudium non est in hoc mundo, sed erit in paradiso. Thren. 2. c. Hoccine est vrbs perfecti decoris, gaudium vniuersæ terræ, habet tamen iustus in mundo magnam in corde lætitiam. Dauid Psalmo. 4. dedisti lætitiam in corde meo, quæ omnes alias superat, vt plene Florent. in prima parte summæ. titulo. 6. capit. 5. §. 3. describit.

Vltimo gaudemus ratione bonæ societatis, quæ melior esse societas potest, quàm habere puerum cum Maria matre eius, dum inueniemus plene in domino gaudebimus. O bone Iesu, te humili corde precor, vt hoc plenum gaudiũ inuenire possim. quò mihi dicatur videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Ioan. 16. c.

r ❡Pacis.) Quæ est tranquilla libertas Archi. in ca. noli. 23. quæst. j. & centum vnde viginti priuilegia pacis cōgerit Corset tracta de potesta. regia. q. 41. quæ post quam recte sunt ibidem cumulata, non curo transcribere, & D. Breleius in suo dialogo, du bien & l'utilite de la paix, & calamité de la guerre, vbi verbis galicis rem pulchrè aperit. Sex causas ob quas pacem non habemus scribit glos. in verbo pacem. in capit. ad apostolicæ. de re iud. in vj. Deus optimus maximus nobis eam concessit per secula (si recte viuamus) duraturam.

[r] pacis et tranquillitatis, ac amœnitatis dulcedine conquiescant, et in eorum solita erga eandem sedem deuotione feruentius perseuerēt. Nuper siquidem vt ecclesia sponsa nostra in sancta [s] vnione conseruaretur, et Christi fideles sacris canonibus a Romanis pontificibus & [t] sacris generalibus conciliis duntaxat editis vterentur quasdam constitutiones quas decętero loco pragmaticæ sanctionis et contētorum in ea in Regno Franciæ pro bono pacis & concordiæ, ac illius communi & [v] publica vtilitate cũ charissimo in Christo filio nostro Francisco Francorum Rege Christianissimo, dum Bononiæ cũ nostra curia essemus tractatas, & cum eisdem fratribus nostris diligenter exami-

s ❡Vnione.) Vide quæ dixi in bulla cenæ domini in principio in verbo vnitatē. & in extrauag. vnam sanctam de maio. & obe. in extrauag. communibus plene scribit de hac vnitate. Præposi. in summa. 15. distinct. colũ. j. & sequē. Alua. in tract. de planctu ecclesi. lib. j. articul. quinquagesimoquarto.

t ❡Sacris canonibus.) Et sic quilibet sacros canones, ac in eis statuta, seruare debet. capit. primo de constitut. vbi plene omnes doct. tradunt, & christi fideles vti canonibus à papa editis, ac sacris generalibus cō ciliis, quod facit contra iudices iudicantes secundum consuetudinem omissis canonibus & legibus, per rationem in aere fundatam, vel in eorum capite momētaneo quiescētem. de quo nōnihil in ordina. reg. annotaui.

v ❡Publica vtilitate.) Hæc concordata facta sunt pro cōmuni, & publica regni vtilitate, & ad publicum ipsius commodum referri ac intelligi debēt, quod infra sæpius induco ad multas quæstiones, & supra eodē in verbo, personæ dixi, ideo hic liber regno & regnicolis magno vsui futurus esse debet, extra tamen amissionem electionum.

Concordata pro publica regni vtilitate edita.

x ❡De

natas, et [x] de eorum consilio cum præfato Rege concordatas, & per ipsius regis legitimum procuratorem acceptatas de eorundem fratrum cõsilio, & vnanimi cõsensu statuimus et ordinamus, provt in nostris literis desuper cõfectis plenius cõtinetur, quarum tenor sequitur, et est talis.

Papa ardua sine cõsilio cardinalium an explicare possit.

x ❡De eorũ consilio.] Et sic papa non debet ardua explicare sine consilio frattum, id est cardinalium. cap. per venerabilem.§. rationibus qui filij sint legitimi, ibi sunt autem sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt, &c. plene Barb. in tract. de præstan. Cardina. in. 2. q. primæ partis. Feli. Decius & alij in rub. de constit. & hoc procedit de honestate. vt dicit glos. in cap. ad apostolicæ de re iudi. in. vj. &. l. humanum. C. de legib. c. fundaméta. §. decet. de elec. in. vj. Ego dicerẽ quòd de necessitate tenetur requirere cõsiliũ, vt bene omnia prospere gubernẽtur. per. d. l. humanũ. nõ tamẽ tenetur sequi si in meli⁹ sua sentẽtia declinet, quod probatur in euãgelio. Vnde ememus panes vt mãducẽt hi, &c. vbi Christus petebat cõsiliũ ab apostolis. Et etiã hodie inoleuit stylus Ro. curiæ, vt videlicet requirẽdũ sit cõsiliũ Cardinaliũ in arduis. Io. Monac. in. c. super eo. de hær. i. vj. his verbis præfatur. Scio quòd cœtus Cardinaliũ erat in hac possessione, quòd ardua negocia erãt de eorũ cõsilio tractãda & terminãda, imo si papa irrationabiliter moueretur, & notorie appareret, possent cardinales suæ volũtati resistere, vtpote si vellet alienare reliquias sanctorũ sine necessitate, vel si scandalũ immineret toti ecclesiæ. Card. in. c. in istis. 4. distinct. Paul. consilio. 414. in facto col. 4. in. 1. vol. Boschus de codecha. in rub. de const. colũ. 21. debet ergo creare cardinales omni exceptione maiores, & ecclesiæ vtiles non ignaros aut pueros. reliqua hic plena manu scribit Io. Dayma, ego verò his contentus sequentem titulum aggredior.

De constitutionibus.

Quomodo capiatur, & vnde dicatur cõstitutio, & an ab ea appellari possit.

Constitutio hic proprie accipitur pro constitutione Papæ & Regis, alibi pro constitutione Regis tantum, vel Imperatoris. capit. constitutio. 2. distinctio. l. j. ff. de constitu. princi. §. sed & quod principi placuit. institu. de iure natur. gentium & ciuili, large tamen capitur pro constitutione, iam à superioribus, quàm ab inferioribus facta. ca. cũ omnes de cõstitu. Et pro lege. l. Sequitur. §. Sequitur, &. §. seq. ff. de verbor. obligatio. & Decius in rub. eiusdẽ tituli. Et dicitur constitutio quasi cõmunis statuitio, quod sit lex communis gallis hominibus, vel simul statuitio, nã quoad regis subditos simul statuitur propter plures simul ligandos. Panorm. & alij in rubr. de constitut. Nota quòd a cõstitutione vel lege generali nõ potest appellari, quãdo est edita ab eo à quo nõ potest appellari. tex. & ibi Doct. in. c. quia nos de appella. l. si res. & ibi Bar. col. 2. ff. de appella recipien. l. si qua pœna. de verb. signific. * Dec. in. c. cõsuluit 3. de appellatio. Et ideo solẽt practici in hoc regno appellare ab executione literarum regiarum non à concessione, non de loctroy, mais de lexecution, & ita de literis emanatis à sede apostolica vidi seruari in practica, & fuit latum arestum Anno. 1526. die vigesima nona Iunij. facit lex prima §. j. ff. de appella.] Si tamen vnus de populo qui læditur contradicat, statutũ iniquũ non nocebit eidem. Bar. in dicta lege si res. Aretinus in rubric. de constitut. in fi. *plene Barba. in cap. cũ omnes col. 4. & seq. ibidem, quod est notandum pro consuetudinibus approbatis exceptis certis articulis, in quibus sũt oppositiones.] quod intelligerem in consuetudinibus vel statutis, secus in legibus ab ipso principe editis, quia vnus non poterit cõtradicere. vt nota. in dicto cap. primo de constitu. in cap. j. §. fina. in fin. de electio. in Pragma. Nec est omittendũm quòd à legibus & à legumlatoribus semper præsumitur dolus abesse. Bal. in cap. consultationibus, colum. vltima de offic. delegat. Idem dicerem in interpretibus & commentato-

ribus,

LEo episcopus seruus seruorum dei ad perpetuã rei memoriam. primitiua illa [a] ecclesia in angulari petra a saluatore nostro Iesu Christo fundata, Apostolorum preconiis elata [b] martyrumque sanguine cõsecrata & aucta, olim vbi primũ iuuãte domino per orbem terrarum lacertos mouere cepit: prouide attẽdens quãtũ [c] oneris humeris ipositũ haberet, quot oues [d] pascere

ribus, cum ad hoc tendant vt mentem legum eliciant. ⋆Dolo tamen fit aliquando tam in contractibus, quàm in testamentis, quamque in legibus, quod facto intelligitur.l.j.in fine.ff.de doli except.]

Triplex ẽ ecclesia.

a ¶Leo &c. Ecclesia.] Quæ triplex est, quædã malignantium, in qua conueniunt maligni, & significat quascũque cõgregationes & cõspirationes ipsorum. Dauid Psalmo.25. Odiui ecclesiã malignãtiũ, & cũ impiis non sedebo. Altera est militãtiũ, & illa est in qua cõueniũt iusti militãtes, & est propriè ecclesia militãs, quæ est congregatio iustorum fideliũ, de qua inducit celebrem mentionem.tex.in.c.ecclesia, id est catholicorũ collectio.de cõsecratio. distin. j. & Ecclesiastici 3.c.Filij sapientiæ ecclesia iustorũ. & iste tex. Alia est ecclesia triũphãtiũ, & ista est stat⁹ gloriæ sempiternæ, de qua dicitur. Cantate domino cãticũ nouũ, laus eius in ecclesia sanctorũ.plene in summa.15.dist.per Præpo.alijs etiã modis sumitur per glo. traditis.in c.si.ne præla.vices suas. & glo. in.c.scire.7. q.j.& in cap.cum clerici.de verbo.significa.

b ¶Martyrũ] Hic multa de martyrib⁹ prosequitur Io.Dayma, & de indulgentiis, de quibus si quis velit multo plura videre, recurrat ad vnũ tractatũ de indulgentiis, vbi plenis oculis videre multa quis poterit, & in glo.extrauag.vna. de pœniten. & remis.in cõmunibus, & ad Feli.in sermo.de indulgẽtia plenaria, vbi quod semel animo exciderit, si legites, quasi post liminio in mentem reuocabis.

Triplex onꝰ papæ & prçlatis est ipositũ

c ¶Oneris.) Quod est impositum etiã cuilibet magistratui & habẽti dignitatẽ.c.mãdata de præsumpt. Primo dicitur papæ & aliis rectoribus animarũ, animam pro anima dabis, hi enim tot mortib⁹ digni sũt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittũt.c.præcipue.xj.q.3.habet enim papa & quilibet prælatus onus & curã medẽdi.c. omnis vtriusque sexus.de pœniten. & remissio.c.sacerdos.3.q.7.ideo est eis necessaria sciẽtia.c.sit rector.43.dist.& quæ dico infra titu.2.in verbo eminẽtis & vita innoxia, alioqui dicitur prælato, medice cura teipsum. Luc.4. & Mat.7.Eiice trabẽ de oculo tuo, &c.De hoc dixi in.§.j.in verbo predicationis, de colla.infra. Secundò debet habere curã pascẽdi, de quo dixi in glo.seq.pascere. Tertiò curã imbuẽdi subditos bonis moribus, & virtutibus.d.c.sit rector. ca.sapiẽs. & seq. de pœnit.dist.2.ecce quantum oneris humeris prælatorũ, maximè sũmo põtifici impositũ sit, quod si rectè (vt decet) gerant eos de meliore nota cõmendare debemus, dicentes quod diuus scribit Bernar.O vtinam prælati tam vigiles reperirentur ad curam, quàm alacres currunt ad cathedram.

Tripliciter plaꝰ habet pascere subditos.

d ¶Pascere.) Habet ergo papa pascere oues Christi. Fuit enim Petro & successoribus eius dictũ.Ioan.vlti. Pasce oues meas.&.c.significasti.de elect.& dicitur prælatis.primæ Petri vlti.c.pascite, qui in vobis est, gregẽ dei. Primò debet etiã quilibet prælat⁹ oues pascere exẽplo bonæ cõuersationis, pl⁹ enim monẽt (dicit Grego. exempla, quàm verba, & Christus primo cepit facere, postea docere, Actuum primo.dixi in glo. prædicationis.§.j.infra de colla. Secundò debet eos pascere verbo prædicationis, quia inter cætera quæ ad salutẽ populi Christiani spectãt pabulũ verbi dei permaximè sibi noscitur esse necessarium.ca.inter cætera. de offic.ordina.c.sit rector.43.dist.nã.3. Regũ.20. ca. scribitur. Custodi virũ istũ, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, & pastor qui nõ increpat delinquẽtes, eos ꝓculdubio tacẽdo occidit.Grego.in.c.Ephesiis.43. di-

E stin.Hiere.3.&.

stin. Hiere. 3. c. Dabo vobis pastores secũdũ cor meũ. & pascẽt vos sciẽtia, & doctrina, & sic patet ibi, quòd prælatus debet à deo dari, vt dicit tex. dabo, deus nõ dat aliquẽ per pecuniam, & sordes, & ideo illi, qui sic dati sunt, nõ sunt à deo, & debet esse vtilis subditis, quod probatur in tex. vobis, qui est casus datiui, importãs vtilitatẽ. l. furioso. ff. de re. iud. debẽtque dari is qui est iuxta cor domini, nõ vitiis irretitus, & is datus debet pascere subditos sciẽtia prædicationis, doctrinæ, & vitæ, ecce qualis debet esse prælat⁹, alia dicã infra titu. 2. Tertiò prælatus pascere oues fructu orationis debet, & sic orare pro subditis. 1. Reg. 12. Absit à me hoc, vt cessem orare pro vobis, Moyses & Aarõ pro populo orare nõ desinebãt. hodie in malos pastores dicebat quidã hos versus poscẽdo à gregẽ, nõ à pascẽdo merẽtur. Pastores ouiũ nomẽ habere suũ. Cõcludẽdũ est igitur quòd prælati debent pascere gregẽ, nõ seipsos, vel canes, seu meretrices. alioqui dicit illis dominus deus Ezechiel. 24. c. Væ pastoribus qui pascebãt semetipsos, Nõne greges à pastoribus pascũtur? Exponit Florent. in. 3. parte sũmæ. titu. 19. c. xj.

e ❡Cogeretur.] Instigante officio. l. monẽte. C. de delatori. lib. x. vbi Patru⁹ meus rebuffus no. officiũ monere officialẽ. vt adimpleat ea, quæ ad suũ officium pertinent, & si quis laudabiliter exerceat officiũ suũ, ad illud diuinitus. Vocatus censetur. c. cum deputati de iudic. Vnde si quispiam propter necessitatẽ officij accusauerit aliquẽ, excusatur à pœna præsumptæ calũniæ ratione officij, nõ à calũnia ꝓbata. l. 2. C. qui accusa. nõ possunt. Bar. in. l. 24. si publico. col. 3. versic. prima est. ff. de adult. ideo si iudex formauerit inquisitionẽ præcedente fama, excusatur à præsumpta calumnia. nec tenetur ad expensas, quia processit ex necessitate officij. Ioan. Fab. huius rei memoriam refricauit. in. l. seueriter. C. de excusa. tutor. Bal. in. l. iubemus. in princi. C. de probatio. & in. l. obseruare 4. proficisci. q. 16. ff. de offi. proconsul. facit. l. qui cum maior 4. si patris ff. de bonis libert. Aufre. in decisio. Tholosa q. 6. itẽ, & c. si ꝓcurator. & Barb. consil. 47. scribitur. col. 2. & seq. in. j. volum. multa in hãc partẽ verba fecit. tu illũ (si non graueris) videto.

Officiũ à præsũpta calũnia excusat officialem.

quot custodire, ad quot etiã remotissima loca oculos intendere [e] cogeretur diuino quodam cõsilio [f] parochias instituit, dioceses distinxit, episcopos creauit, & [g] metropolitanos præfecit, vt

f ❡Parochias instituit.] Et sic per hũc tex. ibi diuino quodã cõsilio, & c. patet quòd beneficia sũt de iure diuino instituta. cõtrariũ tamẽ firmat Panor in. c. cõstitut⁹. nu. 13. cũ seq. de religio. domi. vbi dicit titulos beneficiorũ esse de iure positiuo, & ideo papa põt disponere de eis, prout vult. idẽ sentit in disputatio. incipiẽte episcopus. col. 2. ꝑ tex. in. c. j. 22. dist. vbi papa instituit patriarchas, archiepiscopos, episcopos, & alios in dignitate ecclesiastica cõstitutos. c. in illis. 80. dist. plene Io. de Selua in trac. de beneficio. in. j. ꝑte. q. 4. nec obstat hic tex. quia non dicit nutu diuino, sed diuino quodã cõsilio, vt in simili dicitur in. l. fina. C. de quadrien. præscriptio. & c. quã pio. j. q. 2. & sic deo cõsulente. Iacobi. j. vnde dicit hic tex. quòd primitiua ecclesia instituit diuino quodã cõsilio parochias, dioceses distinxit episcopos creauit, & c. Ex quo infertur, quod omnia beneficia, demptis papatu & episcopatu, sunt de iure positiuo. per tex. in. c. j. 13. q. j. c. pastoralis de his quæ fiunt à prælato vbi Dionysius papa instituit parochias, & eas diuisit. Panor. in repe. c. extirpãdæ 4. qui verò, col. 2. de præb. c. cũ olim. de cõsuet. de cardinalatu quo iure sit introductus. Tradit plene Barb. in tracta. de præstan. card. in. j. q. primæ partis. nec refragatur iste tex. dũ dicit quòd primitiua ecclesia creauit episcopos. Respõ. verũ esse, sed nõ episcopatus, sic papa modern⁹ episcopos creat, sed nõ episcopat⁹, qui sũt de iure diuino, vt dixi supra, & cardinales creãt Papã, sed nõ papatũ. ca. vbi periculum. de electio. in. vj. & per prædicta elisa est opinio contraria.

Beneficia an sit de iure diuino.

g ❡Metropolitanos.) Hic Io. Dayma instat dicẽs metropolitanos ab archiepiscopis differre, per tex. in c. cleros. 21. dist. qui hoc mihi ex sententia nõ probat, quia licet sint diuersa nomina, sunt tamẽ synonima. probatur in

Metropolitan us & archiepiscopus non differunt.

tanquam membra [h] capiti obsequentia cuncta secundum eius voluntatem salubriter in domino gubernarent, & tanquam [i] riuuli à perenni fonte Romana videlicet ecclesia deriuantes ne angulum quidem dominici agri irrigatum dimitterét, vnde sicut alii Romani pontifices prædecessores nostri suo tépore omni studio curarunt vt dicta ecclesia vniretur, & in sancta vnione huiusmodi sine ruga & macula conseruaretur & omnes [k] vepres ab eadem ecclesia abolerentur cuius proprium est (diuina opitulante gratia) virtutes colere, & vitia radicitus extirpare, ita & nos tépore nostro & præsenti durante concilio ea facere & curare debemus quæ vnioni & cóseruatiói eiusdé ecclesiæ có ducere videntur. Eapropter oés [k] vepres quæ vnioni hu-

tur in summa.9.q.3.nisi archiepiscopus sumatur pro primate, quia tunc differt à metropolitano.teste Card.Alex.in.d.c.cleros, sed ꝙ metropolitan' & archiepiscop' sint idé, firmat tex.in.c.referéte ibi ad metropolitanú videlicet reméße archiepiscopú appellauit, de præb.ca. hæc quippe. Ibi ad Turonen.archiepiscopú, ipse enim est metropolitanus, &c.3.q.6. quid adhuc egemus testib' cú prædicti tex. plane probét. Ité tex.in.c.licet in corrigédis. de officio ordinarij vocat archiepiscopú senoné.metropolitanú, in.c.fi.de his q fiút à prælat.vocat archiepiscopú, ergo sunt idé. hoc etiá probat.text.in.c. cú ex officij.de præscript.c. vt litigátes ibi archiepiscopus iure metropolitano.de offi. ordina.in.vj. idé dicitur.in c.penul.de arbit.c.j.de offi.le.c.suffraganeis& ibi panor.in 2.no.de elect. Ité metropolitani possunt frui, aut metropolitanorú, aut archiepiscoporú nóie.ca.j. in fi.99.dist.&.c.seq.hoc etiá admisit cómunis vsus loquédi, ita quòd nudis tátú verbis differunt archiepiscopus & metropolitanus.tex. in. extrauag.vna in verbo archiepiscopi.de céú. in extrauag.communibus.

Subditi debent obsequi prícipi.

h ¶Capiti.) Et sic mébra mystica debét diligere, & obsequi capiti, & ab eo nó discedere.c.cú nó liceat à capite mébra discedere. de præscriptio.c.j.& ibi.Cardi:xj.dist. ꝙ maxime in duobus esse debet, in vnitate affectus, & vnitate effect'. vnitas affect' est, vt idé velint mébra, id est subditi, quod caput, id est papa vel princeps. Paulus ad Ephesios, 4. cap. Soliciti seruare vnitaté spirit', scilicet eiusdé volútatis, prout exponit glo.ibi. Vnitas effectus est, vt mébra vnanimiter impleant volútaté sui capitis & principis, & qui implet volútatem illius in eo manet. Io.15.c. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, & qui non remanet in illius vnione, mittetur foras, & arescet, & & in ignem mittetur, & ardebit.d.c.15. Ioan. & ideo subditi ex debito fidelitatis tenétur seruare præcepta, & ordinatióes capitis sui.Ioan.14.c. Si quis diligit me, sermonem meum seruabit: & qui non diligit me, sermones meos nó seruat, & hoc expressim tenuit Io.de terra rubea in tra. cótra rebelles regú.art. 3.tertij tracta. vbi plene probat, & Præposi.in.c. quáuis.21.dist. scripsi in bulla cenæ domini. in glo.vnitaté, nisi illa præcepta sint cótra deú.c.si dominus, & seq.xj.q.3.

i ¶Riuuli.) Sicut omnes riuuli à fóte, ita omnes ecclesiæ à Romana deriuantur.c.fi.xj.dist.c. loquitur.24.q.j. Ipsa enim ecclesia Romana est caput omniú ecclesiarú ratione principij institutióis & prælatióis.c.quáuis. 21. dist. c. j. 22. dist. Præposi.p illú text.in súma.15. dist.& in.c.1.22. dist. & dicitur dóina in c. oportebat. 79.dist. & mater.c.q abstulerit. 12. q.2.c.fi.de foro cópet.vbi etiá magistra dicitur, quòd precipuam curá aliarú habet.l. Quib' vbi scripsi.ff.de verb.signifi.& à papa omnes dignitates procedút.c.t.22.dist. Decius cósil.573.in casu.col.prima.

K ¶Vepres hoc dicendi schemate vtitur.

 tex

text. in clem. dudum §. j. de sepultu. & text. in rubr. de auctoritate generalium concilio in Prag.

Tractatus non attenditur, sed conclusio.

l ¶Tractatus.) Multa tractantur inter partes quæ non veniunt ad conclusionem, nec effectũ. l. si ex causa §. nunc videndum. in fine. ff. de mino. capit. dudum. de rebus ecclesiæ. non alie. & multa dicuntur quæ non fiunt. l. sciendum §. 1. ff. de edilicio edict. Bal. in. l. multum. per illum text. C. si quis alteri vel sibi. Decius consil. xj. quoniam. colũ. 1. vnde ea ratione testes deponentes de tractatu contractus, non probant, nec sufficit probare tractatus & præambula actus. Ias. in cõsil. 22. in quæstione. in fi. & consil. 24. in causa. col. 7. in tertio volu. Nec aliquod ius ex tractatu quæritur partibus, donec res fuerit firmata. cap. tua. de his quæ fiunt à prælato, sic consuluit Alexand. consil. 28. visis col. 1. in primo volu. ideo tantum attenditur conclusio contractus. text. in. l. si voluntate. C. de rescin. ven. & sic dies conclusionis actus, & locus conclusionis in instrumēto debent describi, quia sola conclusio dicitur contractus & actus. Bal. in. l. contractus, per illum text. C. de fide instru. Barb. in reper. rubr. de fide instru. colum. 61. in paruo vo'u. Item in bello attenditur conclusio. Bal. in. l. præscriptione. in fi. C. si contra ius. & in. l. domum. col. j. de rei vendi. Idem in rescripto dicit Innocen. & alij in. c. super literis. de rescrip.

iusmodi obsistunt, & segetē domini pullulare nõ sinunt tollere prorsus et extirpare, ac virtutes in viã domini inserere satagim⁹. Sane inter arcana mentis nostræ reuoluẽtes quot l tractatus inter piæ memoriæ Pium. ij. Sixtum quartum, Innocentium. viii. Alexandrum. vi. & Iulium. ii. Roma. pontifices prædecessores nostros, & claræ memoriæ reges Frãciæ Christianissimos super abrogatiõe certę cõstitutionis in dicto regno Frãciæ vigentis quæ pragmatica vocatur habiti fuerũt. Et licet Pius. ii. prędicti⁹ nũciis ad claræ memoriæ Ludoui. xi. Frãciæ regē Christianissimum destinatis tãtis eidē persuaserit rationibus, vt rex ipse pragmaticam sanctionē huiusmodi tanquam in seditione & m schismatis tēpore natã suis patentibus literis, n abrogauerit tamen huiusmodi abrogatio, nec etiam literæ Apostolicæ præfati Sixti super cõcordata, cum oratoribus præfati regis Ludouici ad præfatum Sixtum prędecessorem destinatis ha

Schismatici tribus modis dicuntur.

m ¶Schismatis.) Quod scissuram sonat. capit. schisma. 24. quæst. j. Et schismatici sunt hi qui ab vnitate Roma. ecclesiæ se segregant, constituendo sibi ecclesiam, & ordinando sibi clericos & sacerdotes. cap. inter. 24. quæst. 3. Panor. & alij in rubr. de schisma. vbi sic propriè capitur. Largissimè schismatici dicuntur omnes in mortali peccato constituti. ca. audi. xj. quæst. 3. Large verò excommunicati schismatici vocãtur, quia sunt extra ecclesiam & communionem fidelium. cap. cum excommunicato & seq. xj. quæst. 3. abunde scribit de schismate. Conrad. in suo trac. de schismate ad regem Carolũ per totũ. vide multa de hac Pragma. in desenso. concorda. in. 5. ratione maxime, ego cum iam sit abrogata eam aliis rationibus non impugno.

n ¶Abrogauerit.) Et sic tempore Sixti Pragmatica fuit antiquata, & quædam concordata facta, sed non fuere in regno recepta, vt dicitur hic, & in præfa. ad rub. de colla. infra scripsi.

o (Receptæ.) Ergo non ligauerunt eum leges ex alia ratione nos non teneant, quam quod iudicio populi sunt receptæ. l. de quibus. ff. de legibus. vide glo. in §. præfatique ordinarij in verbo post præsentiũ acceptationem. infra de colla.

bita, expeditæ per prælatos et personas ecclesiasticas dicti Regni [o] receptæ non fuerunt, nec ipsi prælati et personæ ecclesiasticæ illis parere, nec monitis Innocentii et Iulii prædictorum aures præbere, sed eidem Pragmaticæ constitutioni inhærere voluerunt, vnde præfatus Iulius prædecessor in præsenti concilio Lateranensi vniuersalem ecclesiam repræsentante per eum legitime indicto abrogationis Pragmaticæ sanctionis huiusmodi negociũ et illius discussionẽ venerabiliũ fratrũ suorũ cardinaliũ (de quorũ nũero tũc eram⁹) et aliorũ prælatorũ cõgregatiõib⁹ relationẽque discussorũ sibi et eidẽ cõcilio faciẽdam cõmisit [p] gallicosq; prelatos

Citandus est nominatim is cui⁹ interest fallit vt infra.

p (Gallicos prælatos.) Quando apparet cõtradictor, is primo per hũc text. citandus est. postea generaliter omnis cuius interest. ca. si. de electio. in. vj. cuius verba sic habẽt, vocationem autem huiusmodi nominatim vbi est coelectus, vel apparet oppositor, alias generaliter in ecclesia, in qua elect. facta est, & cæt. Item hæres conficiens inuentarium debet citare legatarios & creditores nominatim, si certi sint, alioqui generaliter. Bart. Bal. & Ias. in. l. fi. §. j. col. 3. C. de iure deliberand. Panor. cõsil. 73. in quæstione colla. 3. in. 2. volu. quamuis Bar. contrarium teneat in. l. si eo tẽpore. C. de remiss. pig. Et quãdo nõ defenditur pupillus, citandus est tutor nominatim, si sit, vel affines, & consanguinei primò nominatim, & postea omnes quorum interest. l. hæc autem §. j. ff. quibus ex cau. in pos. eatur. & hæres institutus citandus est, si sit certus, alias debet citari generaliter illi, quos proxima successionis causa tangit. l. 1. §. denunciari. ff. de ven. inspicien. l. si curatoris. C. de iure deliberandi. Bar. in. l. si quis instituatur. §. item si conditioni. ff. de hæred. institu. Barbatia. consilio. 18. clementissimi, & cæt. mihi videtur col. 3. in. j. volumi. & consilio. 28. scripsit. col. 9. ibidem. Hippol. sing. 259. generalis citatio. Idem in vassalis consuluit Card. consil. 74. dominus. alioqui citatio generalis non valeret. Docto. in authenti. si omnes. C. si minor ab hæredi. se abstineat. Imol. in. cap. in nostra. col. penul. de procura. Albert. Brunus concil. 87. circa in fi. in materia feudali. Hippo. in repet. l. de vno nume. 179. ff. de re iud. & in rubr. de proba. fol. 44. col. 2. Proinde adiudicationem factam in solutum non citato possessore certo nominatim quando erat, non valere, licet generaliter citatus sit aduersarius. consuluit Alexan. consil. 5. in causa in. 2. volumi. & consil. 98. super eo. col. vlti. in. 7. volu. Soci. consil. 13. insignis. col. 3. in fi. cum sequen. in. 4. volu. Quando minor vult petere restitutionem in integrum aduersus creditores præsentes, id est in ciuitate existẽtes, debent hi nominatim citari, quando certi sunt, si incerti vel absentes generaliter. Authẽ. si omnes & ibi Bal. & Iacob. C. si minor se ab hæred. absti. Præterea si res vi aquarum ad fundum meum tracta. & portata sit, debeo domino denunciare, vt tollat, si certus sit. l. prætor §. fina. ff. de damno infecto si dominus sit incertus, potero generaliter proponere, quòd quicunque fuerit dominus, veniat, & tollat intra certum tempus in citatione præstitutum, & tunc si non comparuerit is, cuius est res, censetur habita pro derelicto. Feder. consil. 107. dominæ Franciscæ & sequen. vide Iacob. in. l. pars. ff. de iud. idem debet fieri de rebus inuentis & animalibus oberrantibus (quæ expaua vocamus) de quibus Ioan. Fabr. in §.

examen. instit. de rerum diuisio. Lucas de penna in.l.j. C. de coarta. lib.xij. & plene D. Chassagneus in consue. Burgund. rubr. prima.§.primo. Idem in executione bonorum tradunt Bar. & Ias. in.l. decem. ff. de verb. obliga. & Barba. concil. 28. scripsit. col.8.& sequen.in.j.volumi. Idem in remedio.l.fina.C.de edicto diui Adriani tolled. vbi abunde nota. Et in testamenti publicatione idem censet Bal. in.l.publicati. col.2. quæst.6.C. de testa. Et in protestatione non omisit Bart. & alij in.l. non solum.§. morte.ff. de noui operis nuncia. Feli. & alij in ca.cum M.col.14.nume.28. de constitu. Et in vsurarum restitutione sic faciendum esse consuluit. Ancha. consil.306. efficax. Et quando est vnio reuocanda seruandam hanc practicam firmat Petrus de Perusi. in tracta. de reuoca. vnionis. capit. 6. in fin. Et quando procurator est constitutus contra Titium, si reuocetur, intimatio est Titio facienda, si generaliter sit constitutus, generalis intimatio sufficit. Feli.in. cap. ex parte decani. col.xj. in. 4. regula. de rescript. & regulariter seruatur hæc practica. Quam amplia tam in criminalibus quàm in ciuilibus. Bar. in extrauag. ad reprimendum in verbo per edictum, circa finem quomod. in læsæ maiesta.crimi.proced. Secundò amplia etiam si reus non sit principio certus, sed est de facili certificandus, adhuc nominatim & specialiter debebit citari. Domi. in.d.cap.fina. Alexan.concil.5.in causa col. j.in.2. volumi. Feli. in. cap. 2. col.6. versi. & possent ista. de consti. Tertiò intellige etiam si statutum vel consuetudo seu ordinatio dictaret proximiores vel consanguineos citandos, debet enim intelligi vt hic, & secundum ius commune; prout cõsuluit Alex.consil.107.perspectis.col.j.in.5. volu. per.l.primã.§.denũciari.ff.de vet. inspiciẽd. quia per prouisionem statuti non censetur esse derogatũ iuri, nisi hoc appareat.l. quoties.ff. de actio.& obliga. Bar. in. l. prætor vltima.ff.vi bono rapto. Bal.in. l. eum. C. de furt. Panor.& Decius in. capit. de causis de off delega. Quartò extende quod hæc citatio nominatim potest fieri in personam, si persona inueniri possit; alioquin ad domum, in qua degit citandus.l.4.§.prætor.ff. de damno infect. Alexand. vbi supra &. d. consil.107.col.2.in.5.volumi. Quintò procedit etiam si per rescriptum mandetur vocatis vocandis procedas, adhuc debet fieri citatio specialis, si aduersarius sit certus. capit.exhibita. de iudic. Decius consi. 275. ideo fuit annullatus processus in causa ferrariensi commissa vni à Roma. pontifi. contra Titium & alios sua putantes interesse, eò quòd specialiter non erant citati, licet essent certi. Feli.in. capit. cum inter col.7. versi. nam licet papa.de excep. Sextò amplia etiam si superior mandet, quòd citentur omnes, quorum interest, adhuc debebit citari nominatim certus aduersarius, & alias generaliter. Soci. in tract. de citatio. arti.5.quæst.13. Innocen. pulchræ in capit. dilecti.colla.j. de exceptio. quod intellige quando mandaret tribuendo iurisdictionẽ, secus si iudex seruienti committeret vt citet omnes, quorum interest, tunc non poterit, ne mandatum excedat, in specie citare. Nicola. Milius in verb. citatio.quæst.66. de rota decisio.419. si impetretur in nouis. Primò limita, quando citandus esset incertus, nec de facili certificandus, tunc potest fieri citatio generalis, seu monitio.capit.primo qui matri.accusa.possunt. Ancha. & alij in. d.cap.fina.de electio.lib.vj.vbi dicunt colligi regulam, quòd quando aduersarius non est certus, sufficit generalis citatio. ratio est, quia tunc pars diuinare non cogitur.l. si putator.ff. ad leg. aquil. Barba. consil. vlti.primo dubio in quarto volumi col.6. vbi dicit constare de certitudine personæ per famam. Secundò fallit in facto generali.l.si eo tempore. C.de remissio.pigno. vt quando imminet venditio fundi, qui potest esse alij obligatus, ignoratur tamen an & cui, tunc satis est. generalem facere citationem; quòd qui sua putauerit interesse, tali die habeat comparere. Innocen. in capit. humilis. de maio.& obedien. vel quando natura rei seu causæ respectu petitionis non dirigitur contra certam personam, vel propter ignorantiam citandorum, vel alias. Innocent. in capit. cum in tua qui matri. accusa. possunt. capit.fi. de clandest. despon. sa. Imol. & alij in capit.ex tuæ.colũm.4.de cleri.non residen. Bald.in.l.fin. colũm.1. quæst.4.

Capitula ecclesiarũ et monasteriorum conuentus ac parlamenta, et laicos illis fauentes cuiuscunque dignitatis, etiam si regalis existerent sanctione prædicta. vtentes seu illam approbantes, omnesque et singulos alios sua communiter vel diuisim q interesse putantes.

quæst.4. C. de edicto diui Adria.tollen. Ange.in.l.vacantia. C.de bonis vacantib. lib. 10. & sic scholaris volens recedere de loco studij potest proclamata facere, quod quicũque voluerit aliquid ab eo petere, cõpareat intra certum tẽpus. glo. in.l.vn. C. vt nemo inui.agere. Panor.& præposi.in.d.c. .fi.col.j. qui matri accus.pos. Et hoc debẽt facere episcopi in studiis existentes, & abbates maximè, cũ multos habeãt famulos, qui creditoribus possent (ob subitum domini discessum) fraudẽ facere, quod non debent permittere. Sed hodie bene multi scholastici recedunt de nocte, sicut noctuæ, & creditore insalutato, imo quod peius est socio. solet etiam apponi comminatio, quod si intra terminum non se opposuerint, non audientur. Soci.vbi supra artic.22.q.5. An requiratur sententia, quòd nullus audietur de cætero? Inno.in.d.cap.fi.qui matri.accusa.poss. tenet quod sic, vt deinceps nõ audiatur opponere volens, ante verò poterit se opponere, quàm decretum sit interpositum, vt supra dixi, & donec res est integra, vt.d.ca. fina. vel silentium impositum. Alioqui secus, nisi fuerit ignorans. Feli.in capit.2.col. 6.de constitu.vel nisi peteret se restitui in integrum. Et hoc literis (vt solet in Francia fieri) à cancellaria impetratis. Imol in cap. in nostra.col.vltim. de procurat. Et debent tres internenire citationes, nec vna pro omnibus sufficeret. Ioann. Andr. in capit. ex tuæ.de cleri. non residen. Bal. in dicta lege fin. quæst.4. Codic. de edict diui Adria.tol lendo.glo.in. cle.j. de vita & honesta cleri. Sal.in dict.l.fin.distinguit, vide eum. Tertiò restringe quando iudex ex officio procederet, tunc generalis citatio valeret. Inno. & Imol.in dict.c. humilis de maio. & obedien. Quartò modera quando non interesset alicuius principaliter, sed generaliter Card. consil. 74. Dominus abbas col.2. vt quando citantur scabini, decuriones, & alij ad consilium ciuitatis. quia nõ interest principaliter vnius, sed generaliter, ideo valebit citatio generalis. l.2. C. de decurio. lib. x. Idẽ in matrimonio. Innoc.in.c.fi. qui matri. accusa. pos. vbi no. tunc habere locum citationem generalem, vbicunque admittuntur plures ad agendum & cõtradicendum, vt in matrimonio, restitutione, adoptione, & similibus. c.lator. qui fil.sint legi. &.d. authen. omnes. C. si minor se ab hære. absti. ratio est, quia nescitur quæ persona debeat citari, sicut de electione actionum. l.15. quia autem. ff. quorum legato. Quintò limita quando esset multitudo personarum citanda. Bart. in extrauag. ad reprimendum in ver. citatum. Ias.in.l. decem col. antepenul.nu.39.vers.limita tamen.ff.de ver. obliga. dicens esse menti tenendũ, quia paucis notum, vide ibi. Sextò vt per Petru de bellapertica in.q.434. quando agebatur de iure reali sibi competente declarari, quod resultabat ex persona solius petentis, allegat.l.intra.ff.de mino. &.l.ad rem de mun. & honori. vide an probent. Septimò limita in talleis tributis & collectis, in quibus nullus ordo iuris requiritur, nec citatio, sed valent præcepta generalia, & denunciationes, quòd quicunque debet soluere talleas, vel collectas soluat. glo.ordina. in.l.incola. in 2.ff.ad municipa. Bald.cõsi.434. licet in.4 vol.vide alia in glo. seq. ✶ Et debent istæ citationes literis constare, nempe anno.1533 die.24. Martij fuerunt commissiones à iudicibus verbo concesse seruiẽtibus reprobate. Et fuit dictũ equũ alicuius male atestatũ per seruiẽtem, qui verbo à iudice hoc impetrauerat. quod est notãdũ cõtra iniquos iudices, qui literis vix aliquid cõcedere volũt: ne iniquitas eorum deprehendatur.

q ¶ Interesse putantes.) Et sic de iure valet citatio, compareant prætendentes interesse, vel compareas si tua putaueris interesse. gl.sing.in. l. ea quidẽ in fi.C. si mancip.ita fue.

fue.alie.vt manu.secundum panorm.in ca. j.col.2.de causa possess. Alexand.in.l. de pupillo.§.meminisse.in fi.ff.de noui ope.nunciatione. Ias.in.l.nec quicquam.§.vbi decretum. col.3.de offi.procos. vbi in hanc partē multa verba facit. Item valet citatio, si velis interesse productioni testium, vel alteri actui. c.significauit. de testib. Illud autem certò certius est, quod praecisè & simpliciter nemo in ciuilibus citatur, sed sub modo praescripto, scilicet si vult cōpareat, alias procedetur vt iuris fuerit & rationis. arg.c. quia propter de elect.c.j.illo tit. lib.6. Specu. eo titu.§.sequitur.versic.illud. Nec impugnatur haec citatio, licet vsus eam non receperit, compareas, si de iure tuo confidis, vel de defensionibus tuis.l. diffamari. C. de ingenuis & manumis. Valet etiam citatio, com pareas si in poenam incidisti.per glo.in.d.l. ea quidem, secundum Bal. in marg. in verbo citatio.q.59. Stylus tamen Franciae eam non admisit, vel si censeris te grauatum cōpareas.ca.ex parte.2.de verbor.signific.Panor.in.d.ca. 1. vel soluas sub poena excommunicationis, aut alia, nisi causam allegare in contrarium velis, ad quam, &c.glo.in l.de pupillo.§.meminisse.de noui ope. nunciatione. Iaco.in.l.ad peremptorium. col.vlti.ff. de iudic. & haec practicatur in curiis ecclesiasticis maximè. ¶ Quaero quādo possit fieri haec citatio? Respon. quando dubitatur cuius intersit, quia si esset certum, nominatim deberet fieri. vt supra in glos.proxima dixi. nam citatio nunquam faciēda est de aliquo, cuius non interfit.l. ille à quo in prin.ff. ad trebell.glo.in.l.3.§.si in causa. de bo.possess. quia eo fit vt citatus compareat, & de iure suo doceat.c.fi.de elect.lib.6.si non interesset, non admitteretur.l.titia.ff.solu. matri. Bal.vbi supra in verbo citatio.q.12. Et cum sit incertum, fit generaliter vt hic. Ancha. consilio.206. visis actis. ¶ Secundò quaero quid operetur haec citatio? Respon. Primò si non compareat is qui interesse praetendit, procedetur in causa non obstante contumacia. Soci.vbi supra.q.14. non tamen reputatur cōtumax ad hoc.vt possit mulctari, pro vt dixi in stylo Bituricen.art.1.in glo.& aussi n'y aura point d'amendē.Rub.de adiorn. nec ad hoc vt possit excommunicari. Bal. in.c.vno.col.4.versi. & nota quòd non potest.nu.36.de mili.vassa. qui contu.est, Ratio est, quia deficit conditio, sub qua fuit citatus, videlicet quia putat sua non interesse, ideo non debet reputari contumax. Iaco. in.l.ad peremptorium.col.vlt.de iud.ff.nec condemnatur in expensis, nisi iudex comminationē expensarū in citatione apposuerit.c.fi.de maio.& obediē.quod nō solet fieri. Item comparens citatus sub illa clausula non potest petere se relaxari, seu, vt practicè loquar congedium, ita fuit prolatum arestum, vt patet per Aufre.in stylo parlamēti in.4.parte aresto. 63. sequitur Boerius in repetitione.l.consentaneum. in quinta oppositione.& in addi. C. quomodo & quādo iudex, quia non censetur citatus, nisi conditionaliter.ita in.q.per aresta.q.109.aresto.4 per Io.Gallum quippe non tenebatur cōparere, si noluisset. De rota decisio. 419.si impetretur circa finem in nouis.

Q̄ñ aliis citatio quā possit fieri, & quid prosit.

¶ Insuper licet clericus non possit citari cō parituros coram iudice seculari.c.si diligēti, &.c.significasti, de foro competenti, etiā si consentiret, vt ibidem patet, tamen quan do citarentur omnes sua putātes interesse, clericus adstringeretur ad comparendum, quia potius est quaedā admonitio, quàm citatio. secundum Bald. Ias.& alios in.l.testamenta col.2.C. de testamen. Anchar. consil.333.an dubia Bal.in ca.fina.de offic.iud. vbi infert quòd si testamentum sit insinuandum coram potestate loci citatis creditoribus, si aliqui sint clerici, poterint citari per illam clausulam, si sua putauerint interesse, cùm nō sit citatio precisa, sed monitio, quae non arguit superioritatē monentis, sed pari potest fieri, secus in alia citatiōe.gl. Panor. & Bar.in cap.cum causa de offi.deleg.sequitur Iacob.in.l.1.col.4.ff.de iud. Maleret.in. tractatu de elect.fo.34.versicu. secūdum dictum est, plus dicēs quod factum proclama per iudicem secularem, quod compareant quorum interest talem carceratum non relaxari, comprehendit etiam clericos. Tutius est tamen secundum eum quòd iudex secularis requirat ecclesiasticū, vt moneat clericos si velint aliquid opponere, & sic transit cum doctrina Ias. in.d. l. testamenta. haec requisitio non est solita fieri, vt ibi dicit

Clericus quā possit coram iudice seculari citari.

dicit Paul.se cōsuluisse.Idem tenet Sali.in l.consulta diualia de testa. Feli.in c.cū inter.col.7.in.2.limitatione.de except. & in c.ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. & sic vidi in forēsi.iudicio seruari. Præterea tenetur sic citatus probare sua interesse,secus si simpliciter esset citat*. Bal. in.l.fi.q.5.C.de edict. diui Adria.tol. Soci. in.l.Libertus.col.2.ff.de in ius vo.Fel.in.c.cū super.col.6.de re iud.& incōtinenti hoc probare debet.Panor.in.c.veniens in.2.no.4.de testi.sufficit tamē semiplena probatio, quia iudicium est summarium Deci.in.d.l.fi.nu.45.versi.circa primam conclusionem.

Citatio quando habilet p sonā citati

¶Notādū est quòd licet citatio nominatim facta habilitet personā citati, ita vt contra ipsam nihil postea possit inhabilitatis opponi.Inno.& alij, in d.c.cum inter de except. Bart.in.l.cū mulier.col.2.ff.solu.ma.Ioan. de Anani.in.c.intelleximus,col.8.vers.nec obstat, si dicatur.de adulte. Hyppoli. in.l. qui ignorans.colū.2. ff.ad leg.cor.de fal.limita quādo citaretur sub conditione, si sua putauerit interesse, quia videtur esse defensio volūtaria,&non necessaria. Roma.in.l. de pupillo.§.j.ff.de no. ope nuncia. Ex quo infertur,quòd stāte.cōsuetudine generali,regni,Frāciæ,vt consanguineus possit offerre pretiū pro re vēdita extraneo.intra annū.vel intra recisius tēpus secūdū cōsuetudines,& elapso tēpore exter* cōueniat cōsanguineū si velit retrahere rē quod offerat pretiū,si postea videat tēpus elapsum nō poterit hoc opponere,quia ex quo fuit citatus,censetur habilitatus, hoc pulchrè tradit Cepola, caut. 68.& si petens se mitti. sequitur.Ias.in.d.l. de pupillo.§.Seruo.in.fi.quod est not.Secūdò si statuto caueatur, quòd ciues omnes in prima instantia,non extrahantur extra ciuitatem,vt in mōtepessulano est,& ego conuenio quendam tanquem ciuem,non possum postea opponere,quòd nō sit ciuis,quia habilitatus censetur. Ideo secundum eū sis cautus in practica,quòd nūquam facias aliquē citare simpliciter,sed cōditionaliter, si sua putauerit interesse, vel si habeat ius cōparendi,contradicendi,opponēdi, vel aliud simile,tunc non censetur habilitatus quod est notandum,secundum Paul.& alios in.l. Libertus in.1.ff.de in ius vocan. idem tenet Cepo.caute.203.si facias aliquē,&cæt. Tertiò licet excommunicatus reus possit esse in iudicio,quando specialiter citatur.c.intelleximus,de iudi.d.c.cum inter,secus si sit citatus cum illa clausula,

*Per edictū publicū (quum

si sua putauerit interesse, cum voluntarius sit defēsor,feli.& dec.in.d.c.cū inter.vbi limitāt.vide Alex.in.l.3.§.fi.ff.de no.ope.nūciat. in curiis secularibus Franciæ.Illum vix (& male)etiam in hoc casu depellerent.

Quartò si fecero citare teste, nō potero postea illum reprobare,quia citatio eum habilitare videtur.Bal.& Imo.in l.ad testium.§.cōditionē.ff.de testa.Seqtur Hyppoli in rubr.de fideiuss.in.2.q.nu.69.Vltimò si producam instrumentum,videor etiam approbare personam illius notarij,qui cōscripsit esse habilem. Ias.in l.1.§. editiones in.3. col. ff.de edendo,vbi plura similia adducit,tu illum videto.

✱ Et non solùm personam,sed etiam videro confiteri omnia contenta in d. instrumento esse vera, tam expressa, quàm præsumpta ex eo.l.Iurisgentium.§.Quod fere. ff.de pact.& connexa & copulata. l. Cū de lanionis.§.j.ff.de fundo instruct.Bal.expressim in.c.præsentium col.j.de testib.]

Si tamen citaretur,si sua putauerit interesse non videretur approbare per supradicta.Limita quando faciens citare ignoraret causam,quamobrem citatus posset repelli,quia tūc etiā personā suā poterit impugnare. nō obstāte citatione arg.c.pastoralis.de except. &.c.nulli de electio in.6.& talis ignorātia iuramento probabitur.c. vt circa de elect. lib.6.feli.in c.super his col.8.in fi.2.cōclus. de accusat.Seqtur Hyppoli.in.l. si quis nu. 46.ff.de quæst.quod intellige,quādo vitium erat per partem remissibile glo. in.§. & licet in verb.& suppliciis in authen.de testib. colla.7. Vel intellige nisi veniret pro interesse publico,feli.& alij.in d.c.cum inter.&.d.c. super his.In causa tamen beneficiali notādū est,quòd si interesse prætēdens probationes in illa causa factas videat posse sibi prodesse,bonū est vt veniat ad illā causam, pro suo interesse,& hoc si sit cōprehensus in cōmissione,vel si sit iudex ordinarius,tūc im-

petret literas à cancellario si de possessorio tractatur corã iudicibus secularibus, hoc in regno prout est cõsuetũ. Guido.q.1.in decisio.delphi. In quibus petat se admitti pro suo interesse,& processui adiũgi. Ita practicatur in hoc regno. vide in form.aduo.curiæ Roma.lib.1.c.16.

Citatio p edictũ quãdo possit fieri & per quos & cõtra quos.

r ℂEdictũ.)citatio per edictũ quãdo possit fieri probatur in cle.j.de iud. videlicet quãdo non pateret tutus accessus, vt hic dicitur, cũ ad partes illas tut' nõ pateret accessus,&c. & quãdo citãdus impedit per se, vel per alios quòd citatio ad eũ nõ perueniat d.cle.1.& glo.in.c.1. §.facta in verbo vocetur de elect.in pragm. & extra.vna de dolo.&cõtuma.in communibus & antequã fiat hæc citatio, debet examinatio fieri, an locus sit citationi faciẽdæ per edictũ. & an qualitates.d.cle.1.de iudic.interueniãt arg.l.de ætate.ff.ad Trebel. Bart. in extrauag.ad reprimendum in verb.per edictũ.& in hac examinatione nõ requiritur citatio partis, Soci.in tracta.de citatio.q.5. licet hodie ex consuetudine nõ fiat hæc examinatio, sed nunci referũt citasse in valuis, quia locus non erat tutus, vt in cõseruatoribus apostolicis vidi seruari.

*ℂTamẽ fuit annullata citatio facta in domo cantorie pictauis in causa nouitatis, vbi in persona famulorũ citabatur cãtor, qui erat cõsiliarius in curia suprema parisiẽsi. Et hoc notoriũ erat. Sic fuit pronũciatũ pro.d. Iacob.mesnager.regis cõsiliario.anno.1518 die.21.aprilis quãuis Boer.in decisio.Burdegalen.q.xj.quẽadmodũ, dicat valere citationẽ in loco originis licet citatus officiũ alibi habeat, vt de.j.præside parisiẽ. Ibi speciẽ tradit.]

Citatio p authorisationem de extero & quomodo & qñ fieri possit.

fit etiã aliquãdo hæc citatio per edictũ cõtra subditũ, vel exterũ cõmorantẽ in patria nõ subdita regi citãti túc voce tubæ, die fori, seu (vt dicunt) mercatus citabitur talis in ciuitate subdita proxima illi ciuitati. In qua residet citandus, & postea affigitur citatio cũ expletis portæ ciuitatis, per quã itur ad citandũ, vt ad eius noticiã peruenire possit. & vocatur hæc citatio per authorisationem, de qua Ioh. botelier in sua summa Rurali, fol. michi.4. *ℂEt cassãdo in decis.6.de dolo. Et ista nõ fit, nec cõcedi debet, nisi diligẽti inquisitione facta de inueniẽdo partẽ, vel eius domiciliũ. vt fuit in senatu pnũciatũ, Anno.1534.die.2.Iunij.]

ad partes illas tutus non pateret accessus) in certis ecclesiis tunc expressis affigendum moneri & citari, intra certum competentem ſ terminum prefigendum ad

Itẽ citatio per edictũ potest fieri per papã, & principes, & etiã per iudices ordinarios, & delegatos à papa, vel à principe, sed pedaneus iudex vel alius infimus non potest citare per edictũ. Bart.in d. verb. per edictũ & in. l.sancimus. C.de iudiciis.refert. d. Boerius in repeti.l.cõsentaneũ in.3. oppositio. fo.x. C.quomodo.& quãd.iudex. & istud in practica seruatur teste patruo meo Iacob. Rebuffo, in.l.locorum.C.de omni agro deser. lib.11.vbi dicit magnos tãtum magistratus hac citatione vti. Et per edictũ potest citari omnis cuiuscũque status, conditionisve sit d.cle.1. Soci.in.d. tractatu de citatio.arti. 23.vbi tradit quot modis accipiatur edictũ & multa ibi de eo videre est & per glo.in.d. §.facta verbo, vocetur de elect. in prag. Et quamuis olim in albo affigeretur, tamen hodie debet affigi in valuis ecclesiæ cathedralis, aut ecclesiæ maioris ciuitatis illius loci, vbi degit citandus vt hic, aut in valuis palacij seu scholarũ, si scholaris sit citãd', vel in aliis locis vbi verisimile sit 9 perueniet ad noticiã citãdi. tex in.l.Iubemus. Ibi in frequẽtioribus ciuitatũ locis proponẽdi. C.de defensor.ciuita.Soci.vbi supra.q.9.Bart.in. d.extrauagant.In verb.publice Bal.in.c.dilecti in fi.de exceptio. Effectus huius citationis est, vt sic citatus debeat cõparere, alias contumax reputabitur.d.cle.1.Hyppoli. In repeti.l.de vno nu.192.ff.de re.iud.feli.in.c. quoniam.ꝯ.porro.vt lite non contest.

In citatione an requiratur terminus.

ſ ℂTerminũ.)Et sic patet hic, 9 in citatiõe requiritur terminus certus per tex.in.l. aut qui aliter.ꝯ.1.ff.quod vi aut clã & ibi Bart.l. per interuallũ de iudic.l.ita stipulat', & ibi docto.de verb.obligatio.l.2. in verb. certo dierũ spacio. C.vbi in rẽ act.& in.l. cõsentaneũ. Ibi certis tẽporibus, vbi Boerius. C.quo modo & quãd.iudex.l.fi. ibi certũ tẽpus de iure.domi.impe.Soci.in repe.rubri.de dilatio.

tio.arti.20.q.x. Et hāc sententiā approbat cōsuetudo generalis curiarū regni Frāciæ tam ecclesiasticarum, quā secularium.& vidi sic in forēsi iudicio seruari; quāuis cōtrariū teneat specul.in titu.de citatio.§. sequitur versi. quid si nō præfixeris, &c.per tex.in.c.cū parati de appellat.&.c.cū dilecti de dolo.feli.in.c. consuluit de officio deleg.sed Pau. Alex.& Ias.cōciliāt opiniones in.l. liber homo §.1.ff.de ver.obli.tene tamē primā. Et hic terminus est arbitrarius, & debet cōcedi secūdū stylū & cōsuetudinē curiarū in quibus citationes cōceduntur, cōsiderata loci distātia.d.cle.1.& glo.& ibi Aluaro.in.c.1.col.3. de mili.vassal. Rōa.cōsi.497.diligēter Ber.in viatorio iur.rubric. de iud. in.4. parte versi. quero respectiue.Bal.in auten. & q'ii iurat.C. de bonis aucto.iud. possid. Fallit in literis emanatis à principe, vel à sua cācellaria in causa appellationis in quibus dicitur, cites vel adiournes ad diē certā & cōpetētē,& seruiēs postea præstituit terminum, ne sub incerto vagetur Bouhic.in.c.cū parati.in fi.de appella. & hoc in practica seruatur.

Secundò etiā si citatus sine termino non cōpareat, quam cito commode poterit, de contemptu puniri potest, doct.d.c. cum parati vbi sic intelligunt illum tex.sed in practica respueretur, nec sic citatus non comparens mulctaretur, nec contra eum per hāc citationem procederetur.

Tertiò valebit citatio iuris etiā sine termino.c.quāuis circa mediū de offic.ord.in.vj. c.cupiētes.§.1.de elect.ibidē.In citatione etiā generali idē tenet Iason.in.l.liber homo.§.decem in fi.ff.de verb. oblig.allegat. Ange.in.l.1.§.hæc stipulatio, si cui plus quā per leg.falc.Et idē in requisitione extraiudiciali tradit glo.in cle.1.in verb.requisierint de hæreti. Boetius in d. repeti.l.cōsentaneū.q.1. Feli.& alij in.c.2.de testib.cogen.

comparendum coram eo in cōcilio præfato [t] causasque dicendū quare sanctio præfata in concernentibus auctoritatem dignitatē & vnitatem ecclesiæ Romanæ & apostolicę sedis sacrorūque canonum & ecclesiasticæ libertatis violationē nulla & inualida declarari, decerni, & abrogari non deberet.

Et quum super his [v] in forma iuris in præfato concilio Lateranensi procederetur dictusque Iulius prædecessor, sicut domino placuit rebus fuisset humanis exemptus, nosque diuina fauente clementia ad summi apostolatus apicē assumpti fuissemus, & cōtra prælatos, capitula conuentus & personas huiusmodi ad nonnullos actus processissemus, tā-

In citatione requiritur causa.

t ¶Causas.) In citatione requiritur causæ expressio vt hic &.l.2.§.legatis & ibi Iacobi.ff.de.iudic. l.2.si quis in ius voc. nō ierit glo.in.c. si episcopus.3.q.2.&in.c.cū cōtumacia de hæreti.in.6.vbi peru.specu.in ti.de citat. §.1.versi.item quod in ea vbi.Io.And.in addit. ad hoc multos tex.allegat. & hui' sententiæ est. Bal. & Boer.in.d.l. cōsentaneū.C.quo & quādo.iudex. Soci. consi.10. insignis in.4.vol.cū cōsi.sequē. Aufre.in stylo parla.in.1. parte rubric. de adior. hære. mor.§.1.ratio est vt paratus reus veniat respōsur'.c.si.5.q.2. & vt citat' instrui plene possit, super quibus cōuenitur.clemen.vlti.vt lite pen.ad hæc si citatio nō habeat causam, censetur nuda, & indiscreta.ideo non valet, quia debet esse certa.l.2.§.circa.ff. de doli exception. Bald.in pract. sua rubri. de citatione.q.3.ideo Lud.12.ordinauit art.45. inter publicatas anno.1512.quòd de cætero iudices ecclesiastici non citent Laicos nisi causam exprimāt in citatione, vt citatus possit perpendere, an cognitio illius causæ ad iudices ecclesiasticos pertineat necne. Ibi dixi plenius his nunc contentus ero.

v ¶In forma iuris.) Ergo concilium, siue sit generale, siue synodale, debet procedere

in forma iuris, vt probatur in.cap.j. de iud. vbi doct.plene.

Multa de obediētia h.c vide.

x ¶Obedientiæ.) Rex est obediens sanctæ sedi, & semper fuit, considerans id quod dicitur.1.Reg.15.c.Melior est obediētia quàm victimæ. c,sciendum. 8. quæst.1. Aug.in libr.14. de ciuita. dei. Obediētia est (inquit) mater quodámodo custósque omnium virtutum, ideo pōtifici conuenit id quod dixit quondam Pharao Ioseph, Ad tui oris imperium cunctus populus obediet. Et alibi dicitur, Obedite præpositis vestris etiam discolis. Obediētiam autem inferiores ex ordine superioribus debent: summo enim pontifici ea debetur ab omnibus obediētia, vt nulli liceat ei cōmunicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit, nec in ecclesia esse poterit, qui cathedram eius deserit, vide Alua. in tracta. de planctu ecclesiæ. lib. 1. in fi. fol.79. & seq. & fol.22. & peccatum quippe paganitatis incurrit quisquis (dum se christianū esse asserit) sedi apostolicæ obedire cōtemnit.c. siqui presbyteri.81. dist. & eccle. 3.c. dicitur filij sapientes ecclesia iustorum, & natio illorum obedientia & dilectio, & hæc obedientia debet esse humilis, deuota, festina, iucunda & perseuerans, quæ. prosequitur Alua. in d. tract. de planctu.eccle.lib.2.art.68. & tredecim esse fructus obedientiæ cumulat Floren.in.4.parte summæ ti.5.c.xj. & in § vlti. in summa.93. distinc.dicit, Præposi.quòd in his in quibus

dem considerantes pacem esse vinculum charitatis, & spirituale virtutē qua saluamur, dicente domino, Qui biberit aquā, quā ego dabo ei bibere, nō sitiet in æternū, & quod in pace consistat salus vniuersorum Cassiodoro testante, omni quippe regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua & populi proficiunt, & vtilitas gētium custoditur. Matura deliberatione cognouimus, non per nuncios aut legatos nostros, sed in præstatione x obedientiæ filialis quam charissimus i Christo filius noster Franciscus Francorū rex christianissimus personaliter nobis præstitit hæc cū maiestate sua corā discutere, eumque y paternis hortati monitis, vt ad laudē dei & sui honorē prompto animo libēs ac volens dictæ pragmaticæ sanctioni abrenun

est obediendū, summo pontifici prius & magis est obediēdum ei, quàm cuiuis alteri humanæ potestati.Bal.in.c.pastoralis.§ fi.col. 1.de offic. deleg.arg.l. contra.§ fi. de pac.ff. quia est omnibus superior, licet multi potius obediant potestatibus secularibus, quàm sibi, imo potius quàm deo quod est illis periculosum, & hæc obedientia est actus intellectus, & volūtas humiliter obtemperans superiori ex debito, & consistit in mādatis Bal. in liberti col. 2. C. de operis liberto, vbi dicit obediētiam debere esse cum reuerētia, quæ frenat animos & vitia compescit, imo ex lege veteri Deute.17. cap. qui non obediebat imperio sacerdotis, qui eo tēpore ministrabat domino deo suo, ex decreto iudicis mori debebat, & extra castra positus lapidabatur à populo, capit. absit.11.quæst.3.

Princeps erga subditos qualiter habere se debeāt.

y ¶Paternis.) Papa, qui est pater omnium, debet paternè monere, & tractare suos filios, vt hic facit, quia tales erga subiectos nostros debemus existere, quales nos si subiecti fuissemus, nostros velemus esse præpositos. Sunt verba Grego. tradita in.c. quorūdam. 74.distin. Et iudices debēt se habere circa subiectos, sicut patres erga filios.§ eos, in auten. vt iudices sine quoquo suffrag.col.2. vnde dicitur, In iudicando esto populis misericors, sicut pater. Ecclesiasti.4. cap. Decurio, consul vel scabinus, nempe pater ciuitatis nuncupatur.l. vna. C. de ratioci.oper. publi. & de patrib. ciuita. & ibi glo.&

ciaret, & secũdum leges sanctæ Romanæ ecclesiæ, quẽad modũ cæteri christiani viuere ac mãdatis apostolicisq; a sede apostolica pro tempore emanarent * parere, ac obedire vellet.

De electionis derogatione.

a Et cũ ex electionibus quæ

glo. & L. qui conditioni. C. de his qui sponte publica numer. sube. lib. 10. vbi dicit Lucas eos dici patres, qui debent subditos sibi commissos iustitiæ iugo subdere, & in cæteris virtutum operibus eos erudire, sicut patres spirituales filios suos, non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificare cap. in decima. 18. quæst. 2. & defensores ciuitatũ debent patris vicem exhibere plebi. l. 4. C. de defenso. ciuit. Sic & comites, barones, & alij domini rusticos & vassalos eorum debent ad fidem seu dei cultum & salutem animarum suarũ adducere, vt deo per obseruationẽ iustitiæ à peccato liberi præsententur, alias de ipsorum animabus reddere rationem tenentur, teste Luca, vbi supra vnde Gregor. in registro lib. 3. cap. 23. de his loquens sic ait. Quas rationes omnipotenti deo de subiectis vestris reddituri estis aspicite. Ad hoc quippe illi vobis commissi sunt, quatenus & ipsi vestræ vtilitati valeãt ad terrena seruire, & vos per vestram prouidentiam eorum animabus, quæ sunt æternæ, prospicere, sic & princeps dicitur communis pater omnibus hominibus, in auten. neque virum quod ex dote in fi. col. 8. maximè illis qui sibi nequeunt auxiliari. in authen. vt hi qui oblig. in fi. colla. 6. ecclesia verò est communis mater. cap. pe. de consecra. distinct. prima iuncta glo.

Parere papæ & suis episcopis subditi debent.

z ¶ Parere.) Non immerito, quia parere quilibet christianus tenetur, etiã suis episcopis, vt habetur in. cap. sacerdotes & reliqui sacræ ecclesiæ ministri, omnésque plebes episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiam si ipsi aliter (quod absit) quàm debent, agant, nisi in fide errauerint. 2. quæst. 7. & cap. nónne. 8. quæst. 4. vnde August. his verbis vtitur si conculcetur ecclesia, ad cuius cõfugiemus auxilium? vbi relinquemus gloriã nostram? c. aliorum. 9. quæst. 3. non recalcitro, quia extra eam gratia dei misericordia dei non est, si (quod absit) iniustè iudicat, suffero, si iustè, veniam pero, sed non apostato, nec à petra recedo, cap. in memoriam, & cap. ita dominus. 19. distinct. ne ab ea collidar, & quo irem? & vbi communicarem? Ioan. 6. capit. in fine, & c. audiuimus. 24. quæst. prima, & vbi viuerem? c. quemadmodum. 23. quæst. 7. & vbi saluarer? cap. quicunque. 24. quæst. prima, extra arcam diluuium est. capit. quoniam ibidem, extra hortum conclusum diuisio est, capit. omnibus ibidem, sine tunica inconsutili algesco frigore, capit. sicut. 16 quæst. 7. membrum sum putridum, si separer à corpore, d. capit. quemadmodum. extra domum agnum non comedam. cap. quia. 24. quæst. prima, extra domini vineam vinum non bibã. Dauid psal. 59. Refert. Aluar. in d. tract. libr. primo in fine. Ideò Rex Franciæ verus ecclesiæ filius papæ monitis parere voluit, vt verus Rex obedientiæ passim nuncupari possit.

De electionis derogatione.

Sex tẽpora in electionibus consideranda.

a ¶ Et cum ex electionibus.) Notandũ est, quòd à principio ius eligendi erat, prout est apud deum, qui suo filio domino nostro Iesu Christo facultatem exercendi in mundo dedit, quam exercuit, vt patet Luc. 6. capit. vocauit Iesus discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos nominauit, & in summa. 21. dist. & aliis in non paucis locis, hanc demum potestatem Christus papæ, tanquam suo vicario concessit, cap. 1. dist. 22. quam ex humilitate diuus Petrus collegio apostolorum & seniorum exercere permisit. Actuum. 6. & 15. c. & alibi sæpius. Vnde beatus Iacobus in archiepiscopũ Ierosolimitanum à sanctis Petro Iacobo & Ioanne electus extitit. c. porro. 66. distin. & post Iacobi obitum, Simon Cananeus ex consensu omnium apostolorum etiã ecclesiæ Ierosolimitanæ præfectus fuit. At mor-

tuo Iuda

tuo Iuda (qui episcopus erat, vt in Psalmo. 108. scribitur, Episcopatum eius accipiat alter) apostoli, cũ duos idoneos haberent, du bitarẽtque vtrum in locũ Iudæ proditoris sufficerẽt, tunc sors cecidit super Mathiam. Actuum primo. Secundum tempus subsequens fuit, in quo gens efferata cœpit excrescere, & clericis nolle obedire, & per cõsequens neminem velle recipere, nisi ab ipsis approbatus fuisset, quod longo tolerarunt tempore summi pontifices, vt fides christiana augeretur, & per populum rueretur. Ideò aliquoties per clerum & populum electio celebrata, & per vniuersam turbam extitit, saltem de consensu populi electio à clero fiebat. c. plebs, & c. sequen. 63. dist. vnde statuit Nicolaus Papa episcopos non esse consecrandos, nisi post electionem vel consensum cleri & populi. ca. episcopos. 63. distinct. ibi cleri plebisque consensus requiratur, ne plebs inuita episcopum non optatum contemnat, aut odiat, cap. fi. ibidem. c. in nomine. 23. distinct. quandoquidem ipsorum interest habere bonum episcopum, sub quo non patiantur famem, nec sitim. Anchar. in. ca. 1. in fi. de parroch. Sed quia vulgus aliquando ad acclamationem ignaros, seu populares nulla ratione habita probitatis eligebat, arg. glo. in L. decurionum. C. de pœnis: Ideò hac vsurpatione fuit priuata, & prohibita, ne deinceps electioni interesset, vt sequitur.

¶ Tertium tempus successit, in quo Reges & Principes ecclesiæ grati fuerunt. & erga illam benemeriti. Ideò Papa Carolo Regi Francorum & Imperatori facultatem eligendi summum pontificem permisit, ac omnes archiepiscopos, & episcopos per suas prouincias ab eodem inuestituram accipere diffiniuit ca. Adrianus & sequen. 63. distinct. c. hinc est etiam. 16. quæst. prima. Et idem priuilegiũ fuit concessum Regi Hispaniæ, ca. cum longe. 63. distinct. repræsentabantur ergo electiones clericorum principibus, vt illorum auctoritate roboratæ, nullus hæreticorum vel schismaticorum auderet contraire, vt ipsi principes tanquã deuotissimi filij in eum consentirent, quem sibi in patrem eligi viderent, vt eis in omnibus suffragatores existerent. ca. vota. §. fi. 63. distinct. Deinde huic priuilegio renunciarũt principes. ca. ego Ludouicus & sequen. 63. dist. etiam Imperatores modum suum ignorantes, nõ in numero consentientiũ, sed primi distribuentium, imo exterminantiũ esse voluerunt, frequẽter etiam in hæreticorum perfidiam prolapsi, catholicæ matris vnitatem ecclesiæ impugnare conati sunt. Ideò sanctorũ patrum statuta aduersus eos prodiderunt, vt semet electioni non insererent, & quisquis eorum suffragio ecclesiam obtineret, anathematis vinculo innodaretur, text. in. c. quia sancta. §. verum. 63. distinct. Maleret. in tract. de electione fol. 54. Panor. in. c. venerabilem, nume. 18. de elect.

* ¶ Et quia plurimas perturbationes in ecclesia oriri, imo ruinam sanctæ religionis cognouit Gregorius: Ideò in synodo generali hoc prohibitum extitit in hæc verba: Decernimus vt nullus clericorum inuestituras episcopatus, vel abbatiæ, vel ecclesiæ de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius laicæ personæ, viri, vel fœminæ suscipiant: quòd si præsumpserit, recognoscat inuestituram illam apostolica auctoritate irritam esse, & se vsque ad dignam satisfactionem excommunicationi subiacere. ca. quoniam inuestituras. 16. q. 7. vt sequitur.]

¶ Quartum tempus aduenit, in quo electio omnino secularibus principibus fuit prohibita, fuitque statutum, vt quicũque electionem ecclesiastici ordinis tentauerit, anathema sit, donec obediat, & cõsentiat, quicquid ecclesia de electione & ordinatione proprij præsulis se velle monstrauerit. c. 1. & seq. 63. dist. nec valet consuetudo in contrarium. c. massana de elect. imo recipientes beneficia à manibus secularium principum sunt fures & latrones, cũ sine titulo illa possideãt, quia laicus illa non potest dare, his verbis vtitur Præposi. in. c. imperium col. 2. 10. distinct. allego. text. in. c. dudum. 2. col. pri. de elect. & quia non intrat per ostium, vt in euangelio habetur, & in. c. relatũ de iure patrona. & Panor. in. c. præterea illo. titu. nisi laici hoc habeant ex priuilegio, vt hic.

¶ Quintum tempus proximum fuit, in quo canonicis & religiosis simul concessæ sunt electiones episcoporum, & archiepiscoporum. capit. sacrorum. 63. distinctio. Quòd si exclusis

in ecclesiis [b] cathedralibus & metropolitanis ac monasteriis dicti regni à multis annis citra fiebant grandia animarū [c] pericula prouenirēt, cum plereque [d] per abusum secularis potestatis

si exclusis religiosis electio fieret, irrita habebatur, cap. obeuntibus ibidem & Panor. in cap. primo de electio. & ad electionē adhuc archiepiscopi ecclesiæ Viennensis vocari erant soliti religiosi sancti Theodori, dum fiebant electiones ante ista cōcordata, fuit tamen postea separatim electio singulis concessa in eorū ecclesiis, quia melius cognoscebāt singuli in suis ecclesiis viros iustos & sanctos, quā extranei, ideo eos eligere poterant, ca. in Genesi, & ca. cum terra ac. c. cum ecclesia, & ibi glo. de elect. postea consilium Basiliense approbauit, vt vnaqueque ecclesia aut collegium, seu conuentus sibi prælatum eligeret, vt in prag. sanct. patet, rub. de ele. hinc dicit Bal. in L. quicunque C. de bonis Liberto, quòd episcopus non debet esse dariuus, sed electiuus, vt refert Bertachi. in trac. de episcop. in 3. parte lib. 1. in princ. veruntamen quia canonici & alij electores abutebantur, vt in hoc tit. dicitur, & propter abusum perditur priuilegiū, ca. vt priuilegia de priuile. Ideo electionibus fuerint priuati, vt hic patet. Nā dicitur auferetur sceptrum à vobis, & dabitur genti facienti fructum. ¶ Sextum tēpus est horum concordatorum, in quo datur nominatio regi Frāciæ de archiepiscopatibus, & episcopati. abbatiis, & prioratibus vere electiuis, prout in ti. seq. sancitum est & redditum est ad tertium tēpus supra eo. descriptum. Cauēdum erit tamen ne per abusum o. aliquādo reuolet ad a. c. ab exordio 35. dist.

b ¶ Cathedralib⁹ & metropolitanis.) Quæ sit cathedralis & metropolitana? dixi in §. primo. infra de colla. hic non repetam.

c ¶ Pericula.) Quod in genere explicat, post ea sigillatim causasmore boni oratoris recēset, prout ē de sentē. gl. in §. fi. inst. de libert.

d ¶ Per abusum.) Tum dicitur fieri per secularis potestatis abusum, quando de consilio vel consensu Laicorū electio celebratur. vtpote cū electores requirūt cōsensum principis secularis super certa persona eligēda. c cū terra de electi. vel cōuocant laicos, vt intersint electioni episcopi, vel alterius prælati, & eos recipiunt ad electionem, ca. Massana de elect. vel quia minis alicuius singularis personæ potentis quēpiam eligunt. Coll. Inno. & alij in. c. quisquis de elec. Et dicitur abusus cōtra rei naturā vsus. Bal. ibi. vnde tales sic electi per hunc secularis potestatis abusum, efficiūtur ineligibiles ad alias dignitates, & adhuc ista electio est ipso iure nulla, ca. quoniā 16. q. 7. imo si recipiēs dignitatē à laico, postea eā impetraret à papa nō facta hac expressione, illā nō posset obtinere, quia subrepticia est impetratio. Panor. in. c. præterea. j. de iure patro. & d. c. quisquis Aufre. decision. tholo. q. 483. de viassio in directorio electionū in. j. parte. c. 10. adeo quòd is qui inuestituram de manu Laici recipit, nullatenus inter episcopos haberi debet. c. siqui deinceps, & c. cōstitutiones. 16. q. 7. quia hæc quippe electio est contra canonicā libertatē, vt. d. c. quisquis, nec valet cōsuetudo, quòd electio de volūtate secularis potestatis vel laici fieri debeat, d. c. cū terra de elect. nēpe detraheretur substātiæ actus, qui postea nō potest remanere. ca. cū ad monasteriū de stat. reg. L. cū precario. ff. de precario, & gl. sing. in. c. 2. de cōsuetu. in. 6. Nā eligere est vnū ex pluribus assumere, quod nō possent facere ij, qui ad volūtatē alterius eligere habetēt. Maleret. in trac. de elect. fol. 47. versi. 5. principaliter quæro, & fol. 61. vide Roman. in sing. 286. vbi allegat ele. cū terra, & debet allegare cle. statutū de elect. nisi propter seditionē vitandā cōcederetur laico, vt electioni interesset, vt aliàs regi Francorū. c. hinc etiā. 16. q. 1. Cautela est, quando laici se violenter ingerunt electioni, & canonici non audent illos expellere, quod protestentur Ioan. And. Panorm. & alij in capit. cumana de elect. vbi plus dicunt, quòd si violentia esset magna, ita quòd non auderent protestari, excusarentur sine protestatione, per not. in capit. veniens. 2. de spōsa. Cepola caute. 230. cum dubitatur. De alio tam horrendo secularis potestatis

Electio quā dicatur fieri per abusum secularis potestatis.

testatis abusu tradit tex. in cap. clericis. de imunit. eccl. in .6. ibi quilibet intueri potest

Simoniaci p Christum à téplo sunt eiecti.

e ❡Nonnullæ) Secundum periculum deterius cæteris. Nam humani generis redemptor omnes ementes & vendentes de templo eiiciens cathedras vẽdentium columbas euertit numulariorum pecunias effudit. Mat. 21. nusquã reperitur (quod sciã) dominũ tãta seueritate,

e nonnullæ vero præcedentibus f illicitis g & simonia-

tã districta censura iustitiæ peccantes corripuisse, non solũ eloquio increpãs, verumetiã facto flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de templo. Per columbarum vẽdentes illi denotantur, qui sacrã manus impositionem vendere conantur, sic per numularios ecclesiastici beneficij venditores designantur, qui domum dei speluncam latronum efficiunt, tex. in cap. ex multis j. quæst. 3. & istorum sicut stultorum infinitum esse numerum vulgo iactatur, quis enim locus tutus, & quæ causa poterit esse excusata, si venerãda dei templa pecuniis expugnẽtur? quem murum integritatis aut vallum fidei prouidebimus, si auri sacra fames in penetralia veneranda proserpat? L. si quenquam. C. de episco & cleri.

f Illicitis.) Multa pacta sũt illicita, quæ nõ sunt simoniaca, ideo dicit hic illicitis & simoniacis, vel dic & id est simoniacis, cùm pactiones simoniacæ sint illicitæ, ideo is qui fecit aliquod pactum cum eligentibus non potest eligi. glo. & doct. per illum tex. in .c. per inquisitionem, & cap. venerabilem de ele. c. j. & seq. 8. quæst. 3. Bertarch. in tract. de episc. in .2. lib. q. xj. text. in cap. ex diligenti, & ibi Anchar. de simoni. sed quotusquisque est electus ab hoc exemptus munere? pauci quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens erexit ad æthera virtus.

Pactiones simoniacæ vsu sæpius venientes.

g ❡Simoniacis.) Has pactiones simoniacas bene intelligebant olim canonici, vt hic dicitur, quia pro suffragio, seu vt dicunt voce danda in electione, aliquid passim recipiebant, & sic simoniã committebant, c. Matthæus de simonia, vnde qui dat simoniacus vocatur, qui recipit pro re spirituali quippiam gieziticus, ab illo Giezi, qui in veteri testamento salutem Naamã regis Syriæ vẽdere pertentauit, vt est. 4. Reg. 5. c. & in gl. in summa. j. q. j. & in ca. sicut. 2. de simoni. sed nos indiscriminatim vtimur verbo simoniacus, tam pro dante, quàm pro recipiẽte, quippe promissio beneficij, vt quis eligatur, est simoniaca, ca. de hoc de simo. gl. in verb. temporalis. & cum humanæ de elect. In pragma vel si aliquid promittatur pro habenda præsentatione seu nominatione, cap. cum super de confessis. c. veniens. j. de testibus consulit Roman. consi. 317. circa propositum Decius consi. 118. viso. col. j. etiam si promitteretur pro fabrica, & pauperibus, nã qui male accipit vt bene dispenset, potius grauatur quàm iuuetur, cap. ex multis in fi. j. q. 3. & talis electio simoniaca est nulla, ca. sanctorum. j. q. j. c. si alicuius de elect. etiam si commissa sit cum vno ex eligentibus, dum tamen nõ ab inimicis, vt electio impediretur, ca. nobis de simo. & ibi doc. Item dicitur simonia. in contractu. facio vt facias, vt si promittam te eligere, & tu me, vel si dicam, eligas meum nepotem nunc, & ego eligam tuum in prima electione, nam & patrui, & nepotes sunt simoniaci, omnis nempe pactio est in spiritualibus prohibita. cap. quàm pio. 1. q. 2. Ioan. de Selua. in tract. de benefic. in prima parte. q. 7. num. 64. idem si eligatur aliquis vt habeat tali nominato prouidere, vel tales compensare, vt dicunt, quod multoties fit, testis in hac re erit nobis Petrus Viassius in. d. direct. in. 1. parte. c. 14. & in. 2. parte. q. 28. vide Roma. cõsil. 359. quia beneficij, idem si conferatur beneficium famulo ob cõpensationem seruitiorum Inno. in ca. tuam de ætа. & qual. idẽ si promittatur pensio vel stipendia quousque de beneficio prouiderit. Boer. in addit. ad bened. plumbi. in. l. cassij caij. ff. de fideicom. liber. vide tamen Hostien. & Panor. in. c. nisi essent de præben. & tales sunt excommunicati, qui gratiam aut iustitiam donis obtinẽt. ex. prima de sent. exco. in cõmunibus: isti casus frequenter committebãtur, maximè in hoc regno Frãciæ. c. fertur, j. q. j. ideo electiones fuerunt sublatæ.

✱ Et beneficia istorũ simoniacorum etiam

ante

ante declarationem impetrari possunt, cum ipso iure vacent. gl. in regula cancel. 27. & hoc in simonia reali, quando aliquid datũ est, secus in mentali, vel conuentionali, Cassado. teste in decisio. 5. constitutionem. rub. de consti. vide eum, decisio. prima de simonia. Sed quid fiet istis? qui hæc perpetrant? dominus dicit ad eos, Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius, & c. xt. ô vox semper tremenda, & in singulos saltem dies cogitãda. sed stomachari in eos desinamus, & castra nostra repetamus, cum his quæ dixi in tracta. de pacifi. posse. num. 198. & quis possit cum simoniaco dispensare? scribit gl. in §. simoniace. in verbo perpetuo. de electio. in pragma. Alia permulta de hoc scriberẽ ni Io. Nauclerus edidisset hui⁹ materiæ pulchrum tractatũ, & delectabilem, videlicet non simoniacis, sed ipsis multum austerũ, quia vitia eorũ detegit, & pœnas tradit. Et ego vltra eas multas alias congessi in additionibus ad dictũ Naucleru, quas si nõ graueris bone lector perlege & exosũ & detestabile hoc crimen habebis: vt sanctus habuit Ludouic⁹ olim rex Frãciæ, qui a regno hoc crimẽ pestiferum adimendum iussit, & per hoc voluit iudices suos cognoscere quo ad hoc vt regno expellatur. Et fuit cõstitutio edita anno. 1268. in mense martio in hæc verba.

cis pactionibus[h] aliæ parti-

Ludouicus dei gratia francorum rex ad perpetuam rei memoriam, quod salubri & tranquillo statu ecclesiæ, & regni nostri, necnon pro diuini cultus augmento, & pro christi fidelium animarũ salute, vt quia etiam auxilium omnipotentis dei, cuius soli dirioni atque potentiæ regnum nostrum semper subiectum extitit: & nunc esse volumus, consequi valeamus, quæ sequũtur hoc edicto consultissimo atque in perpetuum valituro statuimus & ordinamus.

Primò vt ecclesiarum regni prælati, patroni, & beneficiorum collatores ordinarij, ius suum plenarium habeãt, vnicuique sua iurisdictio seruetur.

Item ecclesiæ cathedrales, & aliæ regni nostri liberas electiones, & earum effectũ effectualiter habeant.

Item simoniæ crimen pestiferum ecclesiam labefactãs, à regno nostro penitus volumus & iubemus adimendum.

Item promotiones, collationes, prouisiones & dispositiones prælaturarum, dignitatum, & aliorum quorũcunque beneficiorũ ecclesiasticorum, & officiorum regni nostri, secundum ordinationem & determinationem iuris communis. Sanctorum conciliorum ecclesiæ dei. atque institutionem antiquorum sanctorum patrũ fieri volumus, pariter ac iubemus.

Item exactiones & onera grauissima pecuniarum per curiam Romanam ecclesiæ regni nostri impositas, vel imposita, quibus regnum nostrum miserabiliter depauperatũ existit, siue etiam imponendas aut imponẽda, leuari aut colligi nullatenus volumus: nisi duntaxat pro rationabili pia, & vrgentissima causa, vel ineuitabili necessitate, & etiam de spõtaneo & expresso iussu nostro, & ipsius ecclesiæ regni nostri.

Item libertates, franchesias, immunitates, prærogatiuas, iura & priuilegia per inclitæ recordationis francorũ reges prædecessores nostros, per nos ecclesiis nostris, atque locis piis, & religiosis personis, aut ecclesiasticis regni nostri concessas, & cõcessa laudamus, & approbamus per præsentiũ tenorẽ, vniuersis iustitiariis, officiariis, & subditis nostris, & locatenen. præsentibus, & futuris, & eorũ cuilibet ad eũ pertinuerit districtẽ præcipiẽdo mãdãtes, quatenus omnia, & singula prædicta diligẽter, & attẽtẽ seruẽt, custodiãt, & teneãt, teneri & custodiri inuiolabiliter faciãt, nec aliquid in cõtrariũ quouismodo attẽptet, seu fieri vel inouari permittant. Transgressores autẽ cõtra faciẽtes iuxta casus exigentiam tali plectantur pœna, quod cæteris cedat, in exẽplũ in quorũ omniũ & singulorũ testimoniũ sigillum mitti fecimus. Datũ Parisiis anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo octauo mense martij.]

h (Aliæ) Tertium inconueniens, & periculum quia amore eligentes illicito inducebantur ad eligendum. c. Moyses. 8. q. j. vbi in hæc verba dicitur, cernimus plurimos hanc rem facere, vt non quærant eos in ec-

clesia columnas erigere, quos plus cognoscant ecclesiæ prodesse, sed quos ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, & vt deteriora taceã, qui vt clerici fierent, muneribus impetrarũt, tex. in. c. si quis neque. 1. q. 1. ibi iniusto cordis amore, vbi glo. dicit, ex hoc colligere omnem illum esse simoniacũ, qui ductus amore alicui indigno cõfert beneficium. Vel dic particulari affectione ad aliquem, & quia hoc omnibus modis etiã fiebat, ideo electio antiquata est hic, quæ malũ est hæc simoniaca labes[l] quæ tot ecclesias peruagata, in eis habitare non erubuit.

culari amore & sãguinis affectione & nõ sine periurii reatu fierẽt,[k] cũ electores ipsi etiã si ante electionẽ per eos

Per quatuor portas intratur ad ecclesias.

i ℂSanguinis.) hoc malum plus hedera serpebat in ecclesia. quia nemo vnus carnẽ suã habet odio. c. non existimemus. 13. q. 2. licet carnis affectio reprobetur in. c. graue de preb. & Abachuc. c. 2. Væh illis qui edificant ciuitatẽ in sanguinibus, ideo dictum extitit diuo Petro. Mat. 16. Beatus es Simõ bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, & valde pauci inueniuntur, qui carnis affectione non ducantur, vnde per sanguinis affectionem eligitur nõ eligendus, & cõfertur beneficium alicui puero, & committuntur mille animæ Christianorũ, cui consanguinei nollent cõmittere duo pira, etiam non bonachristiana, vel alia quæcunque optima, vnde talis eligens vel conferens acceptionem personarum à deo reprobatam admittit, & infideliter agit, non gerens negocium domini, vti debet. Henri. bohic in in d. c. graue in. 1. dist. dicens, episcopum cõferentem beneficium consanguineo ratione sanguinis sola, esse simoniacum. Allegat Panor. in. c. nemo de simo. quia simonia est aliquẽ fauore recõciliare, multo fortius fauore sanguinis, vide tamẽ quæ dico in ✠. prefatique ordinarij in glo. libere. infra. de col. vnde versus ad hanc rem alludunt sequẽtes

Quatuor ecclesias portis intratur ad omnes
Cæsaris, & Gyesi, sanguinis atque dei.
Prima patet magnis, sed nummis altera, charis.
Tertia, sed paucis quarta patere solet. Nõ multum adhorrent huic materiæ, quæ scripsi in præfa. ad Rub. de colla. infra circa finẽ. Notandũ est quód Iepte princeps Israel ex meretrice natus, filiam propriam interfecit, virginẽ, & humilem. Iudicum. xj. c. hoc nempe denotat quód hi, qui à meretrice, simonia videlicet, vel carnis affectione in ecclesia nascũtur, filiam suam, id est plebẽ sibi cõmissam grauant, occidũt & prædãtur, ac pauperes monachos humiles sibi cõmissos spoliãt. Petrus Bercho. his verbis vtitur in suo morali dictio. in verbo natiuitas col. penul. vbi pl[9] addit tales sic intrãtes cõmuniter male viuere, scilicet iniustẽ, crudeliter immundẽ & carnaliter, superbẽ & ignominiosẽ, ac instabiliter, prosequere vt per eum ibidem.

Ex quibus cognoscatur prælatus qui malũ habuit ingressũ.

✠ ℂVnde dicit Hostien. in. c. penul. in verbo venale ne præla. vices suas. Quod si spiritualis sit promotio, spiritualia promotus quæret, si verò venalis, pecuniam, si carnalis, carnalia: quia natum ex carne caro est, natum ex spiritu, spiritus est. Ioh. 3. c. & sic cognoscentur habentes dignitates ecclesiasticas, & à fructibus illorum, vt est in euangelio. Quomodo cognoscãtur hæretici: scripsi in bulla. cene domi. arti. j. in glo. hæreticos circa. fi.

Iuramenti præstandi in electione forma.

k ℂCum electores.) Ecce quartum periculum, quód electores iurabant, & tamen non seruabant iuramẽtum, quod describitur de electio. in cap. primo in pragma. sub hac forma. Ego. N. iuro, & promitto omnipotenti deo, & N. sancto, vel sanctæ, sub cui[9] nomine dedicata est hæc ecclesia, eum eligere, quem credam futurum ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus vtiliorem, nec illi vocem dare, quem verisimiliter sciuero promissione, vel datione alicuius rei temporalis, seu prece, per se aut per alium interpositis, aut alias qualitercunque, directẽ, vel indirectẽ, pro se electionẽ procurare, seu procurasse, & tamen omnes canonici sciebant electionem ab illis procuratam, & se iã pro missionibus

missionibus saltem repletos. Ideo periuri erant sic eligendo, quamobrem electiones fuerunt eis sublatæ, quo ad prælatos, subinde casus in quibus aliquis iure suo priuatur, tradit glo. in. c. renouâtes. 22. dist. his versibus.

Paupertas, odium, vitium, fauor, scelus & ordo.
Personas spoliant, & loca iure suo.

Vide ibi declarationem procurent igitur electores in aliis in quibus electioné adhuc habent ecclesiis de idoneis prouidere omissis vitiis supradictis & quod ad me attinet eos talia perpetrantes semper macte virtute esse optaui quód dij faxint.

faciendam[1] Idoneiorem &

Magis idoneus an sit eligend⁹.

1 (Idoneiorem) An quis teneatur eligere idoneiorem? quod videtur, per ea quæ diuinitus scripta sunt deutero. 17. c. eum constitues, quem dominus deus tuus elegit de numero fratrum, id est eliges illum, qui habet spiritum dei in semetipso, & præcepta dei in conspectu, quia ille est à deo electus. c. si ergo 8. q. 1. gene. 41. c. quia ostédit tibi deus omnia, quæ locutus es, nunquid sapientioré & similem tui inuenire potero, tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cũctus popul⁹ obediet. &. 3. Esdre. c. 3. dicamus vnusquisque nostrum sermonem, qui præcellat, & cuiusque apparuerit sermo sapientior alterius, dabit illi rex Darius dona magna, purpura cooperiri, & in auro bibere. Et nume. xj. c. cõgrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quòd senes populi sint, id est meliores & sapientiores exponunt quídam Theologi. &. 1. regũ. c. 15. scidit dominus regnũ Israel à te hodie, & tradidit illud proximo tuo meliori te. Dauidem nempe Salomoné aliis fratribus iuniorem (qui sapientior erat) prætulisse legimus. 2. regum. 1. c. quòd nutu spiritussancti factum esse non dubitauit glo. in. c. Moyses. 8. q. 1. & Lucas de penna. in. l. fina. col. 2. & seq. C. de tyro lib. xij. iure ipso canonico suadetur in. c. metropolitano. 64. dist. & in c. licet ergo. 8. q. 1. vbi sic inquit Hieronymus. sciant omnes, & certi sint, quod q præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligatur. Idem dicitur in. c. Moyses ibidem. &. c. fina. de off. custo. vbi sic dicitur, ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores, & sanctiores esse viderint. Iuri ciuili etiam nó est dissonum. l. 34. Si tamen plures ibi eligendum est à prætore is, qui idoneior est. ff. de liber. ho. exhib. l. fœminæ. ibi in quem contemplatione meritorũ liberalitatis suæ. C. de secúd. nup. ac rub. C. de potioribus ad munera nominãdis lib. x. & l. fin. de tyronib. lib. xij. & qui non eligit idoneioré, & melioré peccat mortaliter, tum quia est infidelis domino suo, vt dicitur in euangelio fidelis seruus, & prudés, qué cõstituit domin⁹, tú quia cedit in detrimẽtũ ecclesiæ, & dedecus, graue est enim in expertes dei seruitio applicare. c. monasteriis. 19. q. 3. glo. penult. in. c. ad apostolicam de regula. & quia transgreditur canones, volentes meliorem eligi debere, & ius diuinũ, vt supradictum extitit, & etiam quia est periurus, eò quód iurauit eligere idoneioré vt hic. Subinde legitur de Leone papa, cui totos cum quadraginta dies ad corpus beati Petri orasset, vt à domino remissionem peccatorum impetraret, apparuit ei beatus Petrus dicens remissionem peccatorum sibi à domino obtinuisse, excepta manuum impositione, id est ordinatione & collatione indignis facta, de qua adhuc domino habes reddere rationem, hæc archiepiscopus Floré. in. 3. parte summæ titu. 20. c. 25. 1. ité narrat Grego. in dialogo. 4. ca. 9. de Pascasio quod fuit damnatus, eo quod partem Laurentij fouerat contra Simachum eligendo illum ad episcopatum, cum posset melioré eligere. Refert Ioannes Lupus in repeti. c. per vestras nota. 25. 26. de donatio. inter virum & vxorem. Quod intellige meliorem secundum quid, videlicet quod sit melior ad illum statum, ad quem eligitur, non autem tenetur eligere meliorem simpliciter, qui est ille, qui est sanctior, & in charitate perfectior, probatur actuum. 1. c. de Ioseph, qui licet esset simpliciter melior & sanctior, quàm Mathias, quia ille propter sanctitatem vi-

Quis dicatur melior

tæ iustus dicebatur, tamẽ quia Mathias erat magis idoneus ad apostolatum, fuit à deo electus, hæc probat Leonard. de vtino sermone.27. de sanctis. & hæc est communis opinio tenenda in conscientia secundum Panor.& alios in.c. con stitutis in.2. de appella. Adrianus in quolibeto. 9.& in.4.sententia.rub. de restitutio. vers. Quia iam determinatum est. fol. 43. & sequen. licet de iure canonico electio de digno valeat. c. cum nobis olim de elect. ca. fina.de off. custo. decius consil.129. & pro tenui nisi quis appellauerit quando videbat electores velle eligere dignum,& est iusta causa, si idoneior inueniatur.c. cũ nobis olim. &.ca. cum dilectus.de elect. glo.in.ca.1.in verbo vtiliorem de electio.in prag.alia dico in.c.postulastis in.4.nota.de cleri.excõmunica.ministrã. vide Bercho. in verbo electio. Ista timeãt collatores, & suæ saluti melioribus cõferendo prouideãt, sed oculi eorum forte sunt grauati,ne eos cognoscant.

non eum quem promissione aut datione [m] alicuius rei tẽporalis seu prece vel precibus per se vel alium interpositis, electionem procurare didicissent eligere spõte [n] iurarent iuramentũ hu-

m ❡Rei temporalis.) Idem si detur res spiritualis,vtpote beneficium, vel promittatur pro habẽda electione, vel nominatione tex. in.c.de hoc de simo.c. Matthæus & ibi Panor.& feli.ibidem.dixi supra.in verbo simoniacis.& sic committitur simonia in dando,etiam si detur familiaribus,vel ministris collatorum, vt dicitur in Giseo, qui fuit seruus Elisei glo.in summa.1.quæst.1.& in. c.cito ibidem. Item committitur simonia. quãdo datur beneficium ad preces alicuius, vt hic & in.cap.tua de simo. quod declarat glo.& doct.in.e.tuam de æta.& quali.idem quando pro obsequio datur, & seruitio. ca. sunt nonnulli.1.quæst.1. & in summa ibidem.& in.c.cum essent. & ibi docto. de simo.ideo in defensorio concorda. in princi. dicitur in hæc verba. propter ipsam etenim pragmaticam nulla libera, sed coactiua potius electio fiebat, & vt plurimum beneficiorum pollicitationes, munera, & dationes interueniebant, mulierúmque precibus importunis & suasu assiduo sæpiuscule factitabantur electiones, & eligentium consanguinei aut amicitiæ nexu coniuncti. illas nonnunquam pro voto tractabant, electi insuper & ad electiones dirigendas nominati, non charitatis tentigine, sed insatiabilis æris epotãdi ingluuie, aut quauis alia traducti corruptela eligentium vota, & mentes inuertebant, bellico etiam furore, & vi quodam armorum, & more bacchantium, qui fœnum in cornu gerunt, plerique animarum suarum salutis immemores ecclesiis iure, vel iniuria intrudebantur, & insiliebant, ipsarum dotes & patrimonia diripientes, ibidem alia multa tradit, quæ possunt videri, ecce quod precibus fœminarum fiebant electiones.hodie vero concubinarum precibus multæ fiunt simoniacæ renunciationes collationes & pactiones illicitæ, vt qui in beneficio succedet,concubinam alat,& cæt.

Simonia committitur dando quicquam famulis collatorũ.

Precibus mulierum renuncia-

tiones & electiones simoniacæ fiũt & collauones.

n ❡Iurarent.) Istius iuramenti formam posui supra eo.in glo. cum electores, & quia iuramentum non seruabant, erant periuri, & sic beneficiis priuati,aut saltem priuandi vt dico in tracta.de pacifi.posse.in.4.limita. nume.218.cum sequen.Nota quòd in prædictis casibus priuantur eligentes ipso iure, & in casibus subsequentibus, videlicet in his, qui scienter eligunt hominem malæ vitæ, vel illegitimum,seu ignarum penitus. cap. cum in cunctis &.c.innotuit &.c. scriptum de electio. Alius casus est, quando eligitur postulandus.c.1. de postu.præla. qui sint postulandi habetur in.ca.fi.illo titu. Alius qui scienter receperũt postulatum, vel electum, cuius nulla est electio vel postulatio.ca. bonæ memoriæ Magunt.de elect.aliqui tamẽ dicunt non esse ipso iure priuatum, sed priuandum,vel ex alia causa ibi erat priuatus. alius casus est,quando aliqui eligentes sunt priuati,seu suspensi,vel excommunicati.ca. cũ dilectus de postulat. præla. alius in illis, qui non eligunt intra tempus trium mensiũ c.ne pro defectu de electio.Alius quãdo post appellationem legitimam postulant. c. bonæ memoriæ

Casus in quib' quis priuatur ipso iure.

iusmodi non seruarent, sed contra proprium huiusmodi iuramētum in animæ suæ præiudicium venirent vt nobis notorie constat ex crebris[o] absolutionibus & [p] Rehabilitationibus a nobis & prædecessoribus nostris petitis & obtentis idem Franciscus Rex nostris paternis monitis tanquam verus obedientiæ filius parere volens, tam pro bono obedientiæ (in qua magnum meritum vere cōsistit) quam pro communi & publica regni sui[q] vtilitate in locum dictæ pragma. sanctio. ac singulorum capitulorum in ea contentorum [r] leges & consti-

næ memoriæ de electio. secus si eligerent, quia electio est maioris fauoris, & magis innititur iuri. cap. considerauimus de electio. Item quando electio est nulla propter personam electam, electores sunt ipso iure priuati, si scienter elegerūt. c. cum in cūctis in fine de electio. secus si propter formæ defectum, quia tunc erunt priuandi. cap. quia propter de electio, vtilitas est, quia non vocatis priuatis tenet electio. & postulatio. Compostelanus in. d. cap. gratum de postula. prœla. quod est menti tenendū.

o ❨ Absolutionibus.) Quoad iuramenta, vel quoad crimina cōmissa, oportebat eos ante absolui, quàm rehabilitarentur, & quando sunt simoniaci in ordine, vel beneficio sunt excommunicati, & nō possunt absolui ab alio, quàm à papa, nisi in mortis articulo extrauag. cum sit detestabile de simonia. in communibus.

Rehabilitatio quid & an per breue detur.

p ❨ Rehabilitationibus.) Quoad simoniam etiam solus papa rehabilitat. c. de simoniace de simonia. glo. in verbo perpetuo. § simoniace de electio. in prag. vel dic rehabilitationibus, quoad tenendum beneficia. Nam licet quis sit absolutus à simonia, non tamen erit habilis ad habenda beneficia, nisi rehabilitetur, vt hic dicitur, nec ad exercitium ordinum, & sic impetrabant isti electores absolutiones, & rehabilitationes vt hic vult dicere tex. & hæ rehabilitationes non dantur per breue, nec dispensationes, vt in regulis Alexandri sexti sub rubr. de signatura gratiæ continetur. Ex prædictis satis superque dignosci calamitas futura electionum poterat, cum electores tot crimina committere super his ele-

Futura calamitas electionū destruēdarū cognosci poterat.

ctionibus non vererentur, solet enim deus opti. maxi. cum aliquid diri, vel aduersi imminet, plerunque portentis & prodigiis, ac signis euidentissimis exitium ostēdere. nam tunc temporis quo Tarquinius regno pulsus fuit, canem fuisse loquutum, & serpentem latrasse. Gallis etiam senonibus ad vrbem properantibus in noua via auditam vocem, quæ gallos aduentare, diceret. Liuius & alij retulerūt. aliáque exempla tradit Alex. ab Alexand. in lib. 3. genialium. cap. 15. sed de his criminibus ab electoribus cōmissis hactenus dixisse sufficiat, alia magis subiūgamus quibusdam arridētia hominibus, perlegere enim. delectabilius singulis (vt reor) erit, quæ pauló post subiiciemus.

q ❨ Vtilitate.) Et sic hæc cōcordata facta sunt pro communi & huius publica regni vtilitate, ad quod debent aduertere iudices, vt intellectum ad regni vtilitatem tendentem accipere habeant, vt dixi in § fi. infra. de refer. de legato. vt possit creare canonicum ad effectum, quia publicè vtile est regno, & alibi sæpius potest hic tex. ponderari, cui similis est tex. supra de approba. conuento. circa finem vbi scripsi.

r ❨ Leges.) Hæc concordata sunt leges, ob id non erit absurdum allegare in. l. vna de reserua. Nam lex est sanctio sancta, iubens honesta, prohibens contraria. l. 2. ff. de leg. Et sunt leges huius regni, & sicut legis virtus est imperare, vetare, permittere, & punire. l. legis virtus. ff. de legib. hoc faciūt istæ leges.

Quadruplex est virtus concordatorum.

Primò imperant præbendam theologalem theologo conferri, & beneficia qualificatis

 per totum

tutiones infra scriptas inuicem tractatas & cum [f] fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus diligenter examinatas & de eorum consilio cum præfato rege cócordatas per dilectum filiú Rogerium Barme [t] Regium aduocatum

per totum titu. de colla. vetant etiam hæ constitutiones in.§. statuimus. 2. de colla. ne parochiales ecclesiæ in ciuitatibus, & villis muratis sitæ conferantur, nisi qualificatis, etiam vetant. in.§. monemus & in.§. volumus de colla. & in rubr. de friuol. appel. & in titul. de publicis concubina. & titul. seq. aliquando permittunt, vt habentibus speciale priuilegium eligendi, eligere.§. si. titu. sequen. & duo mandata concedi in collatorem habenté collationes quinquaginta beneficiorum rubri. de. mand. aposto. in prin. de hoc vide pulchre Bal. in rubr. C. de condictio. ex lege. Item puniunt in.§. monemus & §. fin. de colla. & in rubr. de publicis concubinariis & in rubr. de pœna temere venienti. cótra concor. & alibi. etiam est videre, ideò cum hæ constitutiones legum habeant effectum, merito nomine carere non debent. l. à nullo. C. de feriis. & an appellatione legum veniant statuta, & consuetudines, & iura canonica plene tradit Feli. post Panor. in capit. ius generale. 1. distinct. ex consuetudine tamen non allegamus hic leges, sed paragraphos. & rubri. vt in rubri. de colla. §. præterea & sic de aliis.

f ¶ Fratribus nostris.) Cardinales omnes hic vocat. fratres, sicut episcopos, & archiepiscopos. capit. quàm graui de crimine falsi dixi in forma mandati in princi. in glo. fratri. vbi plenius vide. Nota etiam quód canonici cathedralis ecclesiæ vocátur fratres episcopi, vel archiepiscopi. capit. nouit. & seq. de his quæ fiunt à præla. & sic eos episcopus & archiepiscopus tanquá fratres tractare debet, licet aliquando eos tanquam serpentes odio prosequatur, & fratres eum alibi habitantem, & incognitum, debito vix honore afficere possunt, sed tanquá scorpionem eum habent, & inter hos fratres infinitos processus videmus. c. dilectorum de testib. coge. per quos soluitur intima fraternitas, & nascuntur diabolicæ dissentiones.

Canonici cathedralis ecclesię fratres episcopi vocátur, licet inuicé parú amicitiæ intercedat.

t ¶ Regium aduocatum.) Officium boni aduocati est breuiter, & summatim loqui teste Aret. consil. 120. procedendo. & dixi in. 2. nota. reper. l. vnice. C. de sentétiis quæ pro eo quod interest. nempe quia regij aduocati me aliquando priuilegiis honestare voluerunt. Ideo ego illos pro virili priuilegiis cópensabo. & coniugam procuratorem regium, sine quo aduocati sunt elingues. Aduocatus quidé fisci primum ab Adriano institutus est. secundum. D. Budeum in suis annotatio. In pandectas. in. l. fi. ff. de off. quæstor. Duo quippe aduocati fisci fuerunt olim instituti, & nunc in parlamentis quibusdam adhuc sunt. l. binos. & l. post duos. C. de aduoca. diuerso. iudicio. & illa priuilegia quæ có ceduntur vni, conceduntur & alteri, vt ibidem patet, dicitur procurator generalis in parlamento, alij speciales in senescballiis & Balliuatibus secundum d. Chassagneum in catalogo gloriæ mundi in. 7. parte consideratione. 34. nec potest dici generalis, nisi secúdum quid, vt procurator generalis Aquitaniæ, imo procurator regius parlamenti parisien. vocat omnes alios suæ iurisdictionis seu ressortus substitutos suos, vt audiui in palacio sæpissime.

Priuilegia aduocatorum & procuratorum regiorum.

Primum ergo priuilegium eorum est, quod vterque aduocatus regius ac procurator sexcentos aureos pro stipendiis habere debet, ne post decursum celeré aduocationis, & labores gloriosos egeni exeant. l. per hác.§. sexcéti auté aurei. C. de aduoca. diuerso iudic. & hæc stipendia etiamnum dari sunt solita aduocatis singulis regis, & procuratori eius in senatu parisien. quamuis Iustinianus in. l. restituende, in princi. C. de aduoca. diuerso iudicum statuerit sexaginta libras auri eisdem dari debere, & cum habeant iusta stipendia, nil possunt nec debent recipere à partibus, vt est statutum in ordinat. regiis, rub. des aduocatz & procureurs du roy. & hæc stipendia multo magis debeten-

De aduocatis pauperum.

deberentur aduocatis pauperum in parlamẽtis existentibus, vt in parlamento aquen. cũ ex publico etiam salaria eisdem debeantur, Bal. in. l. vna. col. 2. C. de suffragio. tũ quòd sint regij aduocati. tum etiam quia pro pauperibus postulando, in vinea domini laborant, ad hæc quòd officium gerant dei optimi maximi, qui teste Dauid adiuuat pauperem de inopia. & psalm. 9. desiderium pauperum exaudiuit dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua, & Iob. 29. cap. pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissimè inuestigabam. Ideo his dicitur ecclesiastici. 4. c. congregationi pauperum affabilem te facito, & ibidẽ c. 7. pauperi porrige manum tuam, & hoc officio debet vti aduocatus regius, vbi non est aliquis pauperum aduocatus, ipsi enim pauperum sunt tutores. vide feli. in. ca. 1. de off. iud. de his loquentem pauperum aduocatis, apud nemausi seneschalli curiam. Est etiam egregius ac non mediocri eruditione commendandus. D. Iacobus Bonaudus, qui egregias tracta. contra rebelles regum inseruit additiones.

Secundum quòd salarium non debet solui in fine temporis, sed Kalendis Octobris sine cunctatione. d. §. sexcenti, tamen si non soluatur salarium ex aliqua causa, non debent ob hoc causam fisci deserere. l. j. C. de aduoca. fisci. sed possunt computare tempus instar amantum. vt est apud Ouidium.

Tempora si numeres quæ nos numeramus amantes,
Non venit ante diẽ nostra quærela suum.

Tertium quòd illud salarium transmittit, ex quo illud officium peragere cœperit ad quoscunque siue suos hæredes, siue extraneos, siue ex testamento, siue ab intestato. l. post duos in fi. C. de aduoc. diuerso. iudicũ, l. iubemus in fine de aduoca. diuerso iudicio. & l. petitiones in fine illo titulo. Purpura in rubr. de off. assesso, numer. 189. hodie salarium tãtum præteriti temporis hæredibus acquirit quilibet officialis Regius hoc in regno ex consuetudine.

Quartum est, quia est nobilis & in dignitate positus, lege nemo, Codice de dignita. libro duodecimo. Dominus Chassa. in consuetudin. Burgund. in rubr. des droictz §. 19. in glos. prima & in §. 4. rubri. des enfans de plusieurs lictz. glos. prima. idem in procuratore regio notat patruus meus Rebuffus in lege si quis, Codice de decurio. libro decimo. lege vna. Codice de manda princi. Aretinus in lege fori. Codice de aduocatis diuers. iudicio. & aduocati fisci multis gloriosis nominibus à iure decorantur, dicuntur enim clarissima eloquentiæ lumina. lege restituendæ. Codice de aduocatis diuerso. iudicum. & facũdissimi ibidem. & clarissimi in lege prima illo titul. etiam deposito officio, vt ibidem patet, & spectabiles in lege sacris in tertia. C. de proximis sacro scrinio. libr. duodecimo. & in auten. de iud. §. quia verò competens in fi. colla. vj. lege laudabile. Codi. de aduocatis diuerso. iudicũ, ideo spectabiles, id est spectatiõe digni, quasi admirabiles. testis est nobis purpuratus in. l. prima nu. 217. & seq. ff. de off. eius. Item comites. lege prima. C. de aduoca. diuerso. iudicũ. l. laudabile. ibidẽ quamobrem æquiparantur iuriũ comitibus, sed nõ in stipendiis.

Quib' nominib' honestentur aduocati regij.

Quintum debet mitti ad eos, sicut ad egregias personas. Bar. in. l. 1. C. de offi. diuerso. iudic. & ibi Aret. & Ias. in. l. ad egregias col. 2. in fine de iureiur. ff.

Sextum licet olim esset annale officium, lege cum aduocatis & lege binos. Codice de aduoca. diuerso iudicio. aut ad summum biennale. l. sancimus in. 2. & lege finali illo titulo. & lege iubemus titu. sequen. & ob id. d. lex per hanc dicit celerem decursum. quia habenti magnam dignitatem celeriter currit tempus, litigantibus vero mensis pro anno habetur, sicut his qui sunt in purgatorio, quibus æquiparãtur litigãtes, & adamantes. Hodie est perpetuum in francia, id est quandiu viuunt. Benedict. in repet. capi. Raynutius in verbo duas. nume. trigesimooctauo cum sequ. de testa. nisi propter crimen depositi fuerint, vt tholose quandoque fuit obseruatum. & hic.

Septimũ vilia etiã sua spõte gerere nõ poterũt, ideo mimi, ioculatores, vel histriones esse nõ possunt, nec istorũ officia exercere. l. cum aduocatio. C. de aduoca. diuerso. iudicio. & l. fi. vbi azo in summa illius titul. & l. aduocatos. C. de aduoca. diuerso. iud.

Octauum non possunt postulare pro priuatis.l.penult.iuncta ibi glo.& Bal.Codic. ne fiscus vel respublic. Paul in.l. cum allegas.C.illo titulo, satis enim supérque ad regia negocia occupati sunt, ideo negocia aliorum omittere debent.

Aduocati regij in quibus casibus consulere possint.

Nonum non debent consulere contra fiscum.l.2.C. de aduoca.diuerso.iud.l.1. C. de aduoca.fisci & in ordina. regiis Ludoui. xij.primo publicatis articu.34. alioquin priuantur & officio & stipendiis, vt ibidem patet. Idem dico in doctore vt priuetur lectura,clericus beneficio,miles militia.gl.in.c. si imperator.96.dist.& in ca.1. j.quæst. vlti. Aret in dicta.l.3. ibi tamen non prohibetur consulere,quando non cósuleret contra regem,vel contra causam regis, ideo regij aduocati seneschalliarum, cum non habeant iusta stipendia, soliti sunt pro priuatis postulare,& consulere,in causis,quæ non tangút regem.népe quod non prohibetur, permittitur.l.cú prætor.ff.de iud.alias egerent cótra dictam.l.per hanc.§.sexcenti.C.de aduoca.diuer.iud. Præterea nec inuenirentur docti,qui id muneris vellent recipere,quia docti ad lucrum tendunt.capit.1.& ibi not.de præb.in.vj. Sed quandoque rex ad tollendú dubium propter personæ excellentiam permittit etiam aduocatis fisci parlamentorú consulere, ne egeni exeant. d. l. per hanc.§. sexcenti,vt fuit concessum multis tamen recusantibus egregiis,doctissimis atque facúdissimisviris dominisLiseto, Poyeto,&Montolonio,olim aduocatis regiis,núc verò præsidentibusviris profecto omni laude dignis, deus eos seruet incolumes.

Decimum quòd ista priuilegia conceduntur ob reuerentiam studiorum, quod incitare debet scholares ad studium. l. quicquid, & ibi Alber.C.de aduo.diuers.iudicio.

Vndecimum statuitur vt nulla eis inspectu ingeratur,nulláve peræquatio, nulla operis instructio,nulla discussio, nullum ratiocinium imponatur, nullum denique eis mádetur præter arbitrium.l.sancimus.1.C. de aduo.diuers. iudicio. & dicit ibi Alberi. quòd à legationibus excusantur,&aliis muneribus,& contra faciens punitur quinquaginta librarum auri pœna,vt habetur in .d. l.sancimus.

Duodecimú extra ciuitatem vagari nó debent,l.2.& ibi Bal.C.de aduoca.diuerso.iudicio. habet etiam locum in procuratore regio,vt ibidem not. nam negociis regiis vacare debent, ne desertio negociorum regiorum & gaudiorum sectatio, luctum afferat. Iuxta dictum euangelij Lucæ.6.ca.veh vobis qui ridetis núc,quia flebitis & lugebitis

Decimú tertium excusantur à pœna præsumptæ calumniæ, sed non probatæ.l.2. C. de delatori.li.x. Bar.in.l.2.§.si publico.col. 3.ff.ad leg.Iul.de adult.Bal.in. l. iubemus. Co.de probat. Aufre.in decisio.Tholo.q.61 Hyppo.Marsil.in pract.in.§.superest. Benedict.in verbo mortuo.1.numero.204.capit. Raynutius de testa.etiam procedit in procuratore,vt ibidem scribitur, & dico in dictis ordinationibus.

Decimumquartum quòd procurator regius omnia delicta prosequitur, quoad vindictam & pœnam publicá, pars verò quoad interesse.Benedict.vbi supra nu.159.licet de iure quilibet admitteretur regulariter ad accusandum per totum titulum de accusatio. ff.&.C.qui accus.non possunt sed hodie nó admitteretur in regno pars accusans delinquentem & concludens ad mortem,sed interesse tantum petere debet.

In expensis quádo regius aduocat' cõdemnari possit.

Decimumquintum non condemnantur in expensis,licet succumbant, nec pars ipsis l.fin.C.de fru.& liti.expé.l.in sacris.3.vers. Et quoniam de proxi.sacro.scri.lib.12.Aufre.in.q.6.si procurator Benedict.in.d.verbo mortuo in primo numero. 169.l.per hác §.final.C.de aduocatis diuers.iudicio, quia ex debito officij prosequútur, ideo excusantur.l.monente.Codice de delato.lib.x.ne timore expensarum ius Regis indefensum dimittant.l.illud.ff.de petitio.hæred. Hippo. in.d.§. superest in practica criminali. Nisi quis receperit eos tanquam priuatos, dum suo abutuntur officio, committendo dolú, fraudem, vel concussionem, & tunc potest accipere eos (vt practicè loquar) in partes formales. Guido papæ in decisio. delphina. q.269. denunciator Henricus Bouerius in sing.incipien.expensæ.q.23. * Vel quádo iurisdictionem impediunt ecclesiasticá, vt fuit prolatum arestum, Anno. 1525. vltidie vel penult. mésis. Ianuarij.pro episcopo Beluacen.

Beluacē.contra procuratorem regium ciuitatis claremonten.en Beauuoysi, vt est videte inter aresta Aufrer.numero.417.in stylo parlamenti,imo si procurator regius vel fiscalis episcopi est iunctus cum parte, & succumbant,pars ad omnes tenetur expensas, & procurator ad nullas vt fuit dictum anno 1542.die.2.Octobris.]

Decimumsextum non tenentur milites in domo suscipere. l.iubemus.C.de aduoca. diuers. iudicio.& ibi Salyc.quia illi possent instrumēta regis subripere. Ideo hi in camera debēt esse,sicut passer solitarius in tecto.

¶ Decimumseptimum,filij eorū si sint sufficientes, cæteris sunt præferēdi, vt ibidē patet,& in.l.petitiones illo titu. & gratis debent admitti ad officia patris, vel ad alia, quod nuper vidi obseruari in filio doctissimi ac facundissimi viri do.Daygua aduocati regij in parlamēto Tholosano. Ista enim incitare debent regios aduocatos,vt suos erudiant filios.

¶ Decimumoctauum,hi aduocati & procuratores non debent torqueri, tanquam existentes in dignitate.Bar.& Aret.in.l. prima C.de aduoca.diuer.iudic. quod in hoc regno Franciæ non admitteretur,quia delictū omnem honorem excludit.l.prima.C. vbi senator vel clarissi.Releuarentur tamen in hoc,quia sine magnis indiciis, & in crimine grauissimo non torquerentur , quum præsumptiones pro se habeant innocentiæ.

¶ Decimumnonum , quòd procurator fisci non debet causam fisci agitare absente aduocato,lege finali.C.de aduoca.fisci.l. non intelligitur.§. diuus &.l. si fiscus.ff. de iure fisci.Guilliel.leRouille in tracta. de descriptio.iusti.lib.3.c.6.de aduocato & procuratore fisci,eo quippe datur aduocatus regius, vt consulat procuratori, quid agendum sit, & si eius consilium respueretur , res fisci in irritum cedere posset,imò sententia non valeret absente aduocato, per.d.l.fina. vbi Aret.not.& in.d.l.si fiscus dicitur , nihil esse actum, ideo ex integro cognosci oportere, quod est menti tenendum.

*¶ Et ideo fuit annullata appellatio procuratoris regij ciuitatis ambianen. qui appellauerat à sententia iudicis,eò quòd fuerat elargitus reus,cum consensu aduocati regij, & fuit ei præceptum factum, vt cōcluderet ad consilium aduocatorum regiorum. Anno.1539.die.9.Iunij.

¶ Vigesimum priuilegium est,quod omnibus aduocatis etiam doctoribus, & tempore antiquioribus debēt præferri, quia à principe sunt approbati ratione officij.l.2.&.l. restituendæ in fi.C.de aduoca.diuerso.iudi. ibi nam qui à nobis digni iudicati sunt ij multomagis in anterioribus sunt iudicandi,& debēt alij aduocati eos honore, & ipsi alios prosequi , meminisse debent patres quod & filij fuerūt.§.hæc autem in authen. vt cum de appella.cognosci.colla.8. Etiam habet locum in procuratore regio , cum sit magnus magister in Francia Ioh. Faber in §.fina.insti.de exceptio. & quandoque non absurdē aduocatus nuncupatur,quia aduocato deficiente postulat, vt sæpissime vidi in hoc parlamento.est nobis testis glo.in.l. nō intelligitur.§. diuus Adrianus.ff.de iure fisci,idē dico in regio aduocato magni cōsilij vt etiā iis priuilegiis decoretur,est enim magni consilij angelus,nec excludo etiam eiusdem procuratorē,cum sit tyriaca dicti sacri magni consilij.

De aduocato & procuratore magni cōsilij.

¶ Vigesimumprimum,quod à manu principis strenas debēt in singulas Ianuarij Kallen.recipere.l.Laudabile.C. de aduoca. diuerso.iud.vide tex.in.c.legauit.37.dist.& in c.non obseruetis.26.q.vlti.vbi reprobantur illa dona.ideo hodie non seruatur hoc priuilegium,quòd si fortē principi ostenderetur,illud reciperet,& eis seruaret.

¶ Vigesimumsecundum, possunt à principē illustri dignitate decorari, & vnus filius illorum,aut alius nomine suo.l.restituēdæ.§. ad hoc.C.de aduoca.diuerso.iudic.

¶ Vigesimumtertium, quod non tenentur ad custodiam ciuitatis,nec ad excubias,tex. & ibi Bal.in.l.sancimus in prima.C.de aduocat.diuerso.iudicio.nisi in subsidiū.Aret. ibi post glo. & ex causa necessitatis,vt nota. in.l.ad instructionē.C. de sacrosanct.eccle. quia satis supérque eos vigilare oportet pro causis regiis.

Vigesimumquartum,quia ab omni onere (vxoris leui onere dempto) sunt exempti,tā ipsi quàm liberi eorum. etiam ante susce-

ptam aduocationem nati.l.aduocatos& ibi Aret.C.de aduoca.diuerso.iudi.etiã à tutela excusantur.l.geometræ.& ibi Bar.ff.de excusa.tuto.§.item diuus illo titu.in lib.inst.

Vigesimumquintum etiam post suũ officium finitum vel renunciatum vnam ex suis domibus habent exemptam ab onere imponendorum stipẽdiorum, tex.& ibi Aret.in.l.iubemus.C.de aduoc.diuers. iudic. Fallit si propter delictum esset officium adẽ ptum,quia delictum honorem excludit, vt supra dictum fuit.

Vigesimumsextum,non debẽt agere, vel conueniri,nisi coram præside, id est coram seneschallo,bailiuo,vel gubernatore.d. l.iubemus, &.l.petitionem, sed in hoc parlamento coram dominis requestarum sicut consiliarij agunt, & conueniuntur, sunt enim grande seignori

Salarium quocũque tẽpore anni istis est debitũ, etiam in vacationib⁹.

Vigesimumseptimum est,quia eis salariũ debetur, etiam tempore quo non litigant, id est tempore vacationum,quia per eos nõ stat,& interim seruiũt regi in consiliis,hoc expressim Cardi.tradit in cle.statum.q.6. de electio.in procuratore ecclesiæ, cui æqui paratur procurator regius, quod secus in aliis regis officialibus, vt super hoc extant regis ordinationes.

*¶ Pro quibus facit text. iuncta glos.in.l. titius.ff.de testa.milit.& in officialibus curiæ Ro.quod non gaudeant prærogatiuis & priuilegiis,si tempore vacationũ non exerceant actu sua officia concludit Io.Staphile.in tracta.de literis gratiæ fo.116.de prerogatiuis expectantium. Et fuit dictum in senatu,quod hi procuratores regij non possunt habere nisi vnum substitutum, contra procuratorem regium castelleti. Idem dico in tempore valetudinis aduersæ.]

Bar.in.l.prima.§.diuus.ff.de variis & extraord.cognitio.doct.in.d.l.diem functo.

¶ Vigesimumoctauum quod à collectis & aliis impositionibus sunt exempti.l.actores & ibi patruus meus Rebuff.C.de exacto.tributo.lib.x.quia postquam laborant pro seruitio reipublicæ,debent collectã cũ seruitio compensare.l.in rebus.§. possunt.ff. cõmodar.& in præstatione tributorum laboris & operæ ratio habenda est.l.nemo cum.l.seq. C.de decurio.lib.x. vide Franciscũ de Parma in tracta.de priuileg.fisci quæst.penulti.

¶ Vigesimumnonum, procurator Cæsaris potest hæreditatem fisco delatam adire, & est hoc præcipuum in procuratore Cæsaris l.prima in fi.ff.de off.procur.Cæsaris,quanuis in alio procuratore,contrarium statutũ, sit in.l.per procuratorem, quæ alias incipit Paulus.ff.de acquiren.hæredit. & de isto dicit glo.in. lege. finali. ff. de assesso. quod parum amicis & inimicis potest prodesse, sed aduocati & procuratores fisci & regij multo amicis emolumẽto esse possunt, & inimicis plurimo nocumẽto,si velint,salua etiã cõscientia,quæ omnibus rebus præponi debet,quam tanquam palladium præse habere quilibet,si christiano nomine vti velit, debet.

¶ Trigesimum viri eloquentissimi fisci patroni liberantur à patria potestate per huius adeptionem officij.l.fi.C.de decurionib.li. x.quis enim sub potestate eos dixerit? qui omnes homines,etiam per lasciuiam, delinquentes, sub quadam potestate habere dicuntur? homines verò bene facientes à potestate eorum eximuntur. Nam vulgo dicitur, Fae bene,& non non timebis iudicem. Ad Roma.13.&.c.in cunctis.11.q.3.l. nulli & ibi patruus meus Rebuffus.C.de agenti. in Reb.lib.xij Feli.in procemio decreta.rex pacificus col.prima,Iusto enim non est lex posita.1.ad Thimo.1.c.quæ spiritu dei agũtur,non sunt sub lege.e.licet de regula.

Trigesimumprimum, quod hoc nobile munus recipiens à cohortali conditione tã ipsi quàm eorum liberi etiam ante officium nati liberãtur.l.2.C.de aduoca.diuerso iudic.

¶ Trigesimumsecundum, quod ad nullas sportulas in eorum causis tenentur præter descriptas in.d.l.per hãc.§.fin.C.de aduoca. diuerso.iudic.&.l.petitiones.§.pro sportulis ibidem.

¶ Trigesimumtertium, quod si filios ingenuos habeant, eos clarissimorum notariorũ inseri consortio,sine quadam suffragij solutione concedit Imperator. in.l.laudabile.§. & postquam.C.de aduoca.diuerso.iudic.

¶ Vltimum precipuum, illis est, quod si aduocati

uocati vel procuratores fisci iniuriis & depraedationibus quemquam vexent, viui cōburendi sunt, tex. sing. oculo toruo conspectus, in. l. vniuersi. C. vbi causae fiscales, & est melior iuris secundum Bal. in marga. in verbo damnatus. in prima quaest. ratio illius tex. est quia illa delicta redeunt in principis ignominiā, cum à suis officialibus, qui alios corrigere, & instare vt corrigatur, debeat, cōmittantur, vnde dicit tex. in. c. primum itaque. 25. distin. quomodo enim potest praeses auferre malū de medio eius, qui in delictū simile corruit? qua libertate peccantem corrigere potest? cum tacitus ipse sibi respondeat eadem se admisisse, quae corripit? debent ergo esse viri omni exceptione maiores, & sine macula, vt possint dicere illud euangelicum, Quis ex vobis arguet me de peccato? & supradicta decisio est iuri diuino conformis. Dauid psalmo. 119. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguā dolosam? Sagittae potentis acutae cum carbonibus desolatoriis, & psalmo. 131. Labor labiorum ipsorum operiet eos, cadent super eos carbones, in ignem deiicies eos, &c. nec possunt ipsi aut alij officiales impetrare, à rege. vt poena eis remittatur non facta mentione. l. mancipia iuncta. glo. C. de seruis fugitiuis. D. Ioannes Sainxon in curia delfi. praeses in ordina. Turonen. articu. 38. in. fi. princi. alia priuilegia vobis scribam clarissimi aduocati in ordina. Regiis in quibus vos ephoris, qui erant apud Lacedemonios, cōparo. Interim haec benigno suscipite animo & meipsum vestrum agnoscite.

Aduocati & procuratores regij quales esse debeant.

oratorem suum ad hoc ab eodem Francisco Rege ad nos destinatum habentem ad hoc[v] speciale

Casus speciale mandatum requirētes.

v ¶ Speciale. Est ergo hic vnus casus in quo requiritur speciale mandatum, videlicet vt acceptentur constitutiones, seu ordinationes in regno, nempe hoc arduum est, vel vt de nouo fiant. §. cunque hoc deo ibi specialiter in prooemio Insti.

¶ Secūdus casus est, in beneficij acceptatione. *glo. & docto. in. cle. vna in verbo praesenti de concess. praebend. & Rota decis. 323 nota. Paul. in Antiq. Panor. & alij c. accedens de praeb. Card. in clem. prima q. 6. de procura. per tex. in. cap. si tibi absenti de praeb. in. 6. quia inuito non acquiritur beneficium. l. inuito. ff. de reg. iur. ioh. de Selua in tracta. de benefic. In. 3. parte, q. 55. Bertrand. cōsil. 226. Quaesitum colū. 2. vol. 3. secundum impressio. primā.] dic vt scripsi in tract. nomina. q. 14. nu. 94.

¶ Tertius, iussus super haereditate adeunda specialis esse debet. l. si quis mihi bona. §. sed verum. ff. de acq. haeredit, quia in ea paratur graue praeiudicium, vel parari potest propter debita & credita, secundū Angelū ibi saepiuscule latet anguis in haereditate.

¶ Quartus, absque speciali mādato in integrū restitutio nō cōceditur. l. illud. §. si talis. ff. de minor. quod est verū, quādo principaliter petitur, secus si incidēter. l. fi. C. vbi & apud quē cognitio in integrū restitu, agi debeat, gl. & do. in. c. suscitata de in integ. resti. quia agitur de retractādo factū domini, quod nō potest quis facere sine speciali mandato, nisi magna ex causa. Bal. in. d. §. si talis p. l. si hominē. ff. mādati. & tres rationes tradit. Bal. in. d. l. vna. C. etiā per ꝓcura. in fi. & in hac in integrū restitutio. oportet exprimere causā, & psonā, nec sufficit dicere cōstituo ꝓcuratorē ad petēdū in integrū restitutionē. Bar. in. l. generali. ff. de ritu. nuptia. Angel. in. d. l. si quis mihi. §. sed verū, quod declara. vt per Bal. & Sali. in. d. l. vna. C. etiā per procura. *Vide tamen Cassado. in decis. j. de procura. & Aufrer. in decis. 55. in decis. tholo.]

¶ Quintus, matrimoniū sine speciali mādato vnus ꝓ alio nō cōtrahit, & sine expressione certae personae. c. fi. de ꝓcura. in vi. l. generaliter. ff. de ritu nuptia. quia de perpetua hominis seruitute agitur. l. 2. ff. de libero homi. exhibēdo. & Neuisanus in silua nuptia. quippe sub pulchre mulieris specie interdū aspidū latet venenū, vt apud cōiugatos in cōfesso est, requiritur etiā speciale mādatū in matrimonio spirituali, vt tradūt domini de Rota decisio. 375. fuit dubitatum in nouis.

Sextus, nō facile per procuratorem quis suspectus accusabitur, quoniam famae causa est. l. non solum. §. fina. ff. de procur.

Septimus, interdictum de libero homine exhibendo non instituit procurator, nisi nominatim eidem mandatum sit. l. Pōponius. in princi. ff. de procur.

Octauus, qui duos procuratores omniū rerum suarum relinquit, nisi nominatim præceperit vt alter ab altero pecuniam petat, non videtur mandatum vtrilibet eorum dedisse, L. qui duos. ff. de procurat.

Nonus, nisi specialiter procuratori concessum sit pignus, remittere non potest. L. si consensit. §. 1. ff. quib. mod. pignus vel hipporh. solui. nec etiā cōstituere. L. solutū. §. fi. ff. de pigno. actio. abunde declarat. Anthonius de Fano. in tract. de pigno. & hippoth. in primo membro. 3. patris nume. 36. & seq.

Decimus, per procuratorem nec liberari nec liberare quisquam acceptilatione sine speciali mandato potest. text. & ibi glos. in. L. per procuratorem. ff. de acceptila. vbi ratio traditur.

Vndecimus, pacisci. nisi specialiter eidē concessum sit, procurator non potest. L. rescriptum cum. l. nam nocere. ff. de pact.

Duodecimus, sine speciali mādato procuratori non soluitur. L. hoc iure. ff. de solu. dic. vt in seq. casu.

Decimustertius, iudicati actio procuratori ad lites non datur. d. l. hoc iure nisi habeat generale mandatum, & ad negotia & ad lites L. 2. §. 3. ff. de administra. tutor. Bal. in Rub. de his per quos agere possumus. col. 2. in institu. per glos. in. L. puræ. §. actoris. ff. de doli. excep. vel nisi liberam illius causæ administrationem haberet, quia tunc & ei solui, & trāsigere poterit. Mathesi. nota. 30 nota quod licet procurator.

Decimusquartus, procurator iuramentum deferre non potest, nisi totorum bonorum, vel nominatim eidem mandatum fuerit. L. iusiurandum quod ex conuentione. §. fi. ff. de iureiur. capit. qui ad agendum. §. fi. de procur. in. 6.

Item procurator pro domino non iurat L. quotiens prima. §. si tutor de noxa. actio.

Decimusquintus, iurare de calumnia sine speciali mandato procurator nō potest. c. fina. de iura. calumniæ in. 6. plene Bar. & Alexand. in. L. qui bona. §. si alieno. ff. de damno infect.

Decimussextus, procurator fidelitatem pro domino absque speciali mandato præstare non potest. cap. tibi domino. 63. dist. & ibi Archi. Bal. in. l. prima. quæst. 56. ff. de rerum diuisio. Refert Boerius in. §. x. de consuetu. feud. in consuetu. Bituricen. & Dominus Chassagneus in cōnsue. Burgund. §. 2. in glo. faire homaige. Rub. des fiedz. vbi idem dicit in iuramento confirmatorio, & in iuramento per quod aliquis asserit se in negligentia, & in iuramento per quod positionibus respondetur. vt infra videre est. ✱ Idē in procuratore constituto ad negandum feudum moueri, seu teneri ab aliquo domino, seu (vt dicunt) desauouer: quia tunc perdit feudum negans, nisi regem Frāciæ confitetur. vt scribit Boer. in. §. 13. in fi. de cōsuet. feud. & censual. in cōsuet. Bituri. & hæc negatio debet esse specialis de rebus quas, vt dicunt, desauoue. vt fuit iudicatū, Anno. 1520. die. 8. Iunij.]

Decimusseptimus, libellus obscurus sine domini speciali mandato non potest declarari. Bar. & Angel. in L. inter stipulantem. §. j. ff. de verb. oblig. quia diuersorum raro est vna voluntas. capit. quia diuersitatem de concess. præb. & solus deus est voluntatis scrutator, cap. erubescant. 32. dist.

Decimusoctauus, procurator, nisi eidem hoc speciatim concessum fuerit, transigere non potest, quia faceret contra mandatū suum tex. in L. mandato. ff. de procur. l. transactionis C. de transact. Soci. consil. 255. visa. col. 2. in. 2. volumi. Limita vt ibi & per domi. de rota. decisio. 62. Nota quòd vbi in antiq. capit. qui ad agendum in fi. de procura. in. vj. & ibi addidi. ✱ & in. l. interdum. 2. §. Qui tutelam. ff. de furt. transactio tamen facta ad vtilitatem domini valebit. Corse. Singulari incipien. Pupillus. Et ibi in additio.]

Decimusnonus, compromittere sine speciali mandato procurator non potest. ca. per tuas de arbi. glo. in. c. cum dilectus de religio. domi. Bolog. consil. 6. viso.

Vigesimus, in pace faciēda exigitur speciale mandatū. Speculator in titu. de treuga. §. primo versi. hoc quoque Roma. singu. 460. nunquid.

Vigesimusprimus, beneficia sine speciali mandato conferri (quia donare est) non possunt. capit. fina. de offici. vica. in vj. & ibi multa addidi.

Vigesimussecundus, nō potest quis donare

nare bona alterius sine speciali mandato, L. filiusfamilias. ff. de donat. Fallit in. l. cū plures. §. fina. ff. de admi. tuto. & in aliis casibus à iure expresis.

Vigesimustertius, est in proroganda iurisdictione, de qua tex. & doct. in. cap. cum olim in primo de off. deleg. Guido papæ in decisio. delphina. quæst. 285. statuto.

Vigesimusquartus, procurator nō nunciat nouum opus sine speciali mādato, glo. in L. de pupillo. §. qui procuratorio. ff. de noui operis nuncia. sed ibidem contrarium tenent Bar. & Ias. videlicet sufficere generale mandatum.

Vigesimusquintus, est in denunciatione, quam mulier facere debet, si prægnantem se existimet, L. prima. §. j. & ibi Bar. ff. de liber. agnoscend.

Vigesimussextus, rescripta ad lites sine speciali mandato impetrari nō possunt, alioqui impetrās tanquā falsarius punitur, quia sunt odiosa, & potestati præiudicāt ordinariæ. c. nonnulli. §. j. de rescript. illam tamen pœnā nūquam vidi in Francia imponi, cum passim sine mandato impetrentur in ea.

Vigesimusseptimus, instrumenta vetustate consumpta transscribi, ac reparari non debēt absque speciali mandato. capit. fina. de fi. instrumen. Specula. in titu. de procura. §. j. versi. item opponitur ibi vndecimo in instrumentis.

Vigesimusoctauus, in beneficiorum renūciatione Car. in cle. vna de renuncia. col. j. quia quod nostrum est, sine facto nostro à nobis auferri non potest regula. id quod nostrum. ff. de reg. iur.

Vigesimusnonus, ad petendum dispensationem. Bal. in L. illud. §. j. ff. de minor. Panor. in. c. innotuit. col. 2. de elect. * hoc tamen nō vidi seruari, alioqui pueris nō impetrarent parentes tot dispensationes, quia nō valerent, sed multa per patientiam tollerantur, quæ si venirent ad iudicium, non tollerarentur. c. cum iamdudum de Præbend.]

Trigesimus, votum vltramarinum sine speciali mandato papæ commutari non potest. c. ex multa de voto.

Trigesimusprimus, procurator non habens speciale mandatum dominum ratione euictionis defendere non potest, nota, in, c. fina. vt lite nō contesta. & ideo curia parlamenti ordinauit, Anno. 1323. quod deinceps hi qui volunt euictionem assumere per aliū potestatem hanc concedāt procuratoribus, sic videlicet, donnant & octroyans audict procureur plain & special pouuoir, & auctorité de faire adueu ou desadueu sans guarentise. Aufre. in stylo parlamenti in prima parte. Rub. de dilatio. quæ datur pro garando, & citari debet ad euictionem dominus, & non procurator. Ioan. Gallus in quæst. per arest. quæst. 94.

Tricesimussecundus, iudex accusatus post officium depositum non debet discedere, nisi dato procuratore instructo. L. vna versi. quod si intra. C. vt omnes iudices tam ciuiles quàm militares.

Trigesimustertius, quando papa vel rex sibi reseruat quicquam, tunc speciale mandatum exigitur. cap. vt nostrum. de appella. Bal. in d. Rubr. insti. de his per quos agere possumus.

Trigesimusquartus, tutor nō excusatur per libellos, id est per procuratorē generalē, per specialem sic exponit glo. in. l. excusare ff. de excusa. tuto. quanuis aliter exponi potest sed de hoc aliàs.

Trigesimusquintus, idem in alio officio, & ad petendum legitimationem. Bar. in. d. l. excusare, & Bal. in Rubri. de his per quos agere possumus.

Trigesimussextus, ad alienandum. L. si procurator. ff. de cōdict. indebi. nisi res tempore perituras. L. procurator. totorum. ff. de procurato. vel si solitam alienationem fecerit. L. vel vniuersorum. ff. de pigno. actio. Bal. consil. 138. factum in. 5. volu. vide cum consil. 181. eo volu.

Trigesimusseptimus, non potest procurator sine speciali mandato appellationi renunciare. Bal. in. L. fina. §. fina. C. de temporib. appella. Ias. in. l. cum procurator. ff. de noui operis nunciati. potest tamē habito cōsilio in curia acquiescere, vt est in ordina. Regiis videre, & quotidie ita in pract. seruatur, vt abundè trado in ordina. Regiis.

Trigesimusoctauus procurator nō debet aliquem nomine domini capere, vel relaxare sine speciali mandato. L. non solū. §. fina. ff. de procurato. sic consuluit Soci. cōsil. 120.

fil. 120. cũ in præsenti col. 3. cum seq. in. j. volu. Alexand. consil. 133. circa in. vj. volu. vbi tenet hoc casu. valere ratihabitionem, vel generale mandatum cum libera.

Trigesimusnonus, speciale mandatum in absolutione petenda requiritur, nota. in. c. cũ desideres, de sentẽ. excomunica. Barb. consil. 7. visis dubiis col. 4. q. 4. volu. 3. Aufre. in decisio. Tholosa. q. 56. quia pœnitentia & confessio non potest fieri per alium Feli. in. cap. cum desideres de sententia excomuni.

x Et sufficiens mandatum acceptauit.

Quadragesimus, procurator non potest opponere crimina & defectus sine speciali mandato, cle. 2. de procura.

Quadragesimus, primus in respondẽdo positionibus requiritur speciale mãdatum, Imol. in L. penul. §. ad crimen. ff. de publicis iudiciis, quẽ refert & sequitur maria. Soci. consil. 55. præstantissime in fi. volu. primo.

*Quadragesimussecundus, in exemplatione instrumenti requiritur speciale mandatum, & quod sit iudex ordinarius. tex. in. cap. fi. de fide instrumen. vbi plene docto. & scripsi in. l. notionem §. instrumentorum. ff. de verbo. significa.

Quadragesimustertius, libri scolasticorum sine mandato speciali alicui non sunt restituendi, nec tradendi. Alber. in. l. qui ita. §. primo. in fi. ff. ad Trebel. & dixi in priuilegiis scola. priuil. 114. vbi fusius videre est.

Quadragesimusquartus, nec venia ætatis impetratur sine speciali mandato. l. 2. C. de his qui veniam ætatis impetra.

Quadragesimusquintus, nõ potest procurator sine speciali mãdato ab executione, sententiæ appellare, quia dominus in pœnã incideret. l. ab executione. C. quorum appella. nõ recipiunt. Aufrerius in decisio. capel. tholo. quæst. 476. sic hodie cum per ordinationes incidat in mulctam sexaginta librarum malẽ appellans.

Quadragesimussextus, ad recipiendum possessionem beneficii requiritur speciale mandatum, quando illa possessio multũ habet iuris, secus si facti. Aufre. in decisio. tholo. q. 486. elucidat glo. in. c. cum nostris de concessio. preb.]

Vltimo in omni arduo & põderoso negocio, & in aliis casibus, in quibus reperitur tanta vel maior ratio, requiritur etiam speciale mandatum. Ioannes Fab. nuncupatem in §. procurator insti. de his per quos agere possumus, quẽ sequtur. Aufre. in stylo parlamẽti in. j. parte Rub. de dilatio. quæ datur ℘ garãdo §. itẽ si adiornatus, vide glo. in verbo vel alterius in forma mãdat. viginti quatuor casus tradit speculator in tit. de ℘curato §. j. versi. Item opponitur. intercise tamẽ. & glo. in. d. c. qui ad agendũ sed non inueni vsquã ita plane deductos, & hic huius finis glo. esto, dũ prius dixerimus quãdo dicatur speciale mandatũ respon. tũc dici, quãdo ab omni verborum generalitate est extractũ, & nominatim cõcessum. L. Põpo. ff. de procura. Iacob. in. L. vna col. 4. nu. 33. ff. de offi. ℘cura. Cæsaris & quanuis mãdatũ generale cũ libera æquipolleat speciali mãdato. Fallit tamẽ vt per Ias. in. l. iusiurandum quod ex cõuentione. col. j. & 2. ff. de iureiurand. & quando requiritur speciale, nec id potest ratificari, vt cõcludit Lauren. Calca. cõsil. 77. in Christi, & cæt. primo. col. 2. *¶ Nec sufficit generale etiam cũ libera. l. Si quis mihi §. iussum. ff. de acquir. hæred. Alex. consil. 133. Circa in. 6. volu.]

Speciale mandatũ quando dicatur, & an sufficiat ratificatio.

x ¶ Et sufficiens.) Tollit eãque nota. in. c. j. de appella. in. 6. vbi ℘curator minus instructus non dicitur habere sufficiẽs mãdatum. Bal. in. l. illud §. fin. ff. de minor. nẽpe quãdo mẽtio fit de procuratore intelligitur de legitime constituto, & cum sufficienti mandato. Bal. in L. vna, col. j. C. etiam per procuratorem causam in integrũ resti. agi posse, & si primo fuit generaliter constitutus, & is prosequatur causam requirentem speciale mandatum, si postea producatur speciale mandatum ante exclusionem productionis, conualidatur iudicium. Bal. in. l. falsus col. 9. versi. ad tertiã nume. 25. C. de furtis, ideo solẽt cauti demum scribere practici, talis constituit talem cum ratihabitione gestorum & cæt. & dicitur tunc sufficiens, quando per illud potest facere ea quæ sibi mandata sunt argu. eorum quæ notant. in. cap. cum in cunctis in princi. de elect.

Sufficiens mandatũ quando dicatur.

Rubr. de regia ad, &c.

Huius tituli diuiso.

¶ Hic titulus habet tres partes principales, prima præbet regi nominationem in cathedralibus ecclesiis, ac metropolitanis, certúnque tempus eidé præstituit, intra quod si non nominet, plena erit papæ dispositio. In secunda quæ est ibi monasteriis, idem statuit in monasteriis & prioratibus cóuétualib' electiuis, tertia ibi per præmissa, &c. ecclesiis habentibus priuilegia eligendi electionem reseruat, & hæc sit hui' tituli summa. de nominatione regia est text. in. c. quod sicut de electio.

De regia ad prælaturas nominatione facienda.

[a] De eorundem fratrú [b] consilio, & vnanimi consensu [c] ex certa nostra scientia, &

a ¶ De eorundem.) Hic §. primus sic diuiditur, imprimis prohibet electionem fieri in metropolitanis, & cathedralibus. In secunda parte nominationem regi præbet, faciendam de viro qualificato intra certum tempus ibidé præstitutum. In tertia parte duos excipit casus. videlicet quádo tempore præstituto non prouidit, & quádo vacant in curia. In quarta parte annullat electiones factas contra præmissa. In quinta á qualificatione prædicta excipit regis cósanguineos, & alios de quibus ibi. secunda pars est ibi, sed illarum, tertia ibi. alioqui, quarta ibi decernentes. quinta ibi consanguineis, & sit hoc loco summarij ad istum §. primum, & cum forma nominationi regiæ data sit, optimum est ipsius interpretationem facere verbis eius relatis, vt in simili tradit Vlpia. in l. item veniunt §. præter. ff. de peti. hæred.

b ¶ Consilio.) Et sic papa ardua cum consilio cardinalium explicat text. in. c. per venerabilé, versi. si difficile, & cæt. qui filij sint legitimi, dixi titul. 2. supra eodem in verbo de eorum. Idem in episcopo, vt ex consilio canonicorum ardua tractare debeat. c. nouit, & .ca. quanto de his quæ fiunt á prælat. & quæ dicantur ardua, relinquit arbitrio boni viri. Feli. in capit. causam. j. col. 2. de iud. Imperator etiam in arduis procedit cú cósilio, vt in authen. habita. C. ne filius pro patre, vbi dixi, sic rex debet capere consilium pro republica, sicut pater pro filiis suis. Bal. in. c. intellecto nota. 2. de iureiur. vbi dicit regem debere tueri salutem reipublic. imo quando constitutio regis tangit populum, debet requiri populi concensus, non totius, sed principalis. Nam decuriones, consules, & scabini vocari debét, arg. §. interim in authé. de defenso. ciuita. colla. 3. Bal. expressim in cap. quanto col. prima de iureiur. & ideo gentes triú statuum solent conuocari in hoc regno ex consuetudine, licet Imol in cap. fin. de maiori dicat sufficere requiri consensum capitanei prouinciæ. alia hic multa tradit Ioannes Dayma, quæ licet videre. Multo maiora scribit Boschus de codecha in rubrica de constitu. columna decimasexta. cum multis sequen. vbi tradit regulam de papa quòd ardua cum consilio cardinalium tractare debeat cú decem ampliationibus, & quatuor limitationibus, quæ omnia missa facio, tanquam sint in arca principum recondita, quádo debeát vocare, nisi iuri naturali non vocando derogarét, prout scripsi in ordin. reg. rub. des adiournemens personelz.

Rex cósilium capere debet pro republica.

c ¶ Ex certa sciétia.) Túc papa dicitur scribere ex certa scientia, siue in literis exprimat. arg. c. si motu proprio de preb. in. vj. siue ex verbis eius elici possit. Panorm. & alij in cap. adhæc de rescript. Feli. in. ca. cum inter de excepti. Ias. in. l. si quis iniquum in princip. columna. 2. ff. de iurisdict. omnium iudicum, multa hic de certa scientia possem scribere, quæ addidi ad Alber. in dictio. in verbo clausula ex certa sciétia, vbi sexcétas feré allegotiones inuenies. Item dum dicit hic Ioannes Dayma standú esse dicto summi pœnitétiarij, de his quæ dicit sibi esse cómissa viuæ vocis oraculo de cósuetudine curiæ, secúdó etiam in præiudicium tertij, intellige in his quæ respiciunt forum conscientiæ, quia in illis nó quærimus testes, sed procedimus simpliciter & de plano, in aliis secus crederemus, per L. vnam. C. de máda princip. & glo. in regula caucel. 37. text. in capi. cú á nobis, vbi plené docto. de testib. Barba. in tracta. de præstand. card. in. 1. quæstio. secundæ.

Quando sit credendum dicéti sibi cómissum viuæ vocis oraculo.

cundæ partis.gl.& doct. in cap. sicut de sen ten.excõmunicati. hodie ex communi Franciæ praxi non credimus etiam legato de latere asserenti se viuæ vocis oraculo dispensandi potestatem, vel aliam à papa habere, nisi eam ostendat, & in parlamẽtis eius potestas registretur, & postea qui ea indiget, potest habere exẽplum à registris parlamenti, & facit fidem, acsi originale produceretur, vt vidi sæpius obseruari in hoc Parisien. parlamento, scripsi in rubr. de registra.cõcord.in curiis facienda infra.

potestatis [d] plenitudine [e] statuimus & [f] ordinamus, quod decætero perpetuis [g] futuris temporibus loco dictę pragmaticæ sanctionis, ac omniũ & singulorum capitulorum in ea contẽtorum, videlicet vt decætero [h] cathedralibus

cess.præb.glos.in.ca. super eo.de officio delega.& aliquando instituere.c. primo.16.q.5.& ibi glo.vel prouidere.cap.nullam.18.q.2.licet glos.ibi exponat eligere, & aliquando sic sumitur, vt in cap. cum in illis & ibi Archi.de præb.in.vj.aut institutionem confirmare.c.2. de arbi.cap.postquam, & ibi præpos.50. dist.vnde dicit gl. in verbo ordinationem in extrauag.vna de offi.delega.in communibus verbum hoc esse multũ generale, comprehendens quemuis modum. quo quis habet de re propria disponere iure suo quod est notandum, vide text.& glos.in. l. sancimus.24.personis.C.de administ.tutor.

Clausula de plenitudine quid sit, & quid operetur.

d ¶ Plenitudine.) Quæ est arbitrij plenitudo nulli necessitati subiecta, nullisque iuris publici regulis limitata, & non cõceditur nisi à deo. Bal. in L. si aquã col.6.nu.38.& sequ. C. de serui & aqua, & hæc clausula solet apponi in legibus condẽdis, & ordinationibus ac in arduis, quæ operatur, vt videatur princeps supra ius dispensare.c. proposuit de concess. præb.clem. pastoralis de re iud.in his tamẽ quæ rex præsumitur ignorasse, vt sunt iura partium, & possesiones, hæc clausula nihil proderit. c. primo de consti.in vj.Bal.in.L.final.C. sententiam rescindi non posse.Soci.consil.129. memini.columna.7.in.3.volum. multa hic Dayma de hac clausula de plenitudine potestatis, de qua dixi in glo.iuramento infra in forma manda.aposto. & in addition.ad Alber.in dictio.in verbo clausula. de plenitudine, quæ si hic addere vellem, chartas multas implerem.

e ¶ Statuimus.) De hoc verbo dixi in glos. 14. primi de col. infra & in repet. L. vnicæ, nota.4. C. de senten.quæ pro eo quod interest vbi vide, si non graueris abundè.

Ordinare quot modis accipiatur.

f ¶ Ordinamus.) Id est disponimus, & quasi in ordinem redigimus, aliquando tamen ordinare idem est quòd consecrare.ca.quia diligentia de electio. vel ordinare id est benedicere.c.2.de testa. aliquando ordines cõferre.c.episcopus de præb.ca.episcopus.24. distinct.interdum beneficium conferre. c. si tibi absenti de præb.in.vj.capi.nulla de cõ-

g ¶ Futuris.) ergo ad futura tãtũ hæc cõcordata extenduntur per hoc verbũ & verbũ decætero hic positum, de quo in ca.non debet de consangui.& affinitat.&.c. vno de postula præla.in.vj.& c.licet canõ de electio.eodem lib.c. detestanda de concess. præb. ibidem.glos.in procemio clemen.in verbo decætero, & in cle.prima de vsur. quia natura legis est futuris dare formam negociis.c. si de rescript. & ibi plene Feli. & alij tradunt limitationes, haberet etiam locum in ecclesia vacante tempore horum concordatorũ per verbum text.nunc & pro tempore, vt infra firmaui.

Reges in ecclesiis cathedralibus an sint patroni.

h ¶ Cathedralibus.) Reges in cathedralibus ecclesiis sunt patroni. Archi. teste in ca. lectis.63.distinct.& Bal.in procemio decretal.Rex pacificus colum.2.nume.12.& in.c. quanto in fi.de iudiciis, quod est verũ quoad protectionem ecclesiarum & rerum ipsarum.c.principes &.c.res.23.q.5. sed non vt habeant potestatem eligendi, præsentandi, vel nominandi episcopos, vel archiepiscopos in illis.c.nobis de iure patro. Cardin.in ca.imperium.x.distinct.& in.d.c.lectis.vnde dicit Panor.in cap. venerabilem col. penult.num.20.de electio.quod imperator est aduocatus, & defensor ecclesiæ, non patronus sequitur Roch.Curtius in tract.de iure patro.in ver.in ecclesia.q. prima. vide Maleret.

leret, in tract. de electio. fol. 19. & Boer. in decisio. Burdeg. q. 32. alias ꝑ nos. & q. 46. nisi expressim eisdem cõcederetur à papa nominandi potestas vt hic, alias superflua esset hæc cõcessio, & omnes principes haberent hanc nominandi potestatem, quod non est verum, nisi expressè concessa fuerit, vt hic patet. Quid si aliqua nunc erigeretur in cathedralem? an rex posset nominare ad eã? videtur quod sic, per verba huius tex. ibi pro tẽpore & ibi de cætero, & quia verba coueniunt ergo & dispositio. Item facit. l. placet. ff. de liber. & posthu. vbi institutio posthumi trahitur ad omnẽ posthumũ, etiã postea natũ, & l. fi. ¶. fi. ff. de libera. lega. l. si cognatis de reb. dubiis. c. quãto de censib. cũ aliis multis quæ possent hic allegari. in cõtrariũ tamẽ videtur, quod rex nõ haberet nominationẽ, si non cõcederetur eidẽ expresse in erigẽdo, tũ quia quod hic statuitur est odiosũ ecclesiis, ergo debet restringi. l. cum quidã. ff. de liber. & posthu. tũ etiã quia laicus nõ habet beneficiorũ nominationẽ, vel collationẽ, nisi sibi expresse cõcedatur. c. si quis deinceps. 16. q. 7. Adhæc quia hæc concesio intelligitur de ecclesiis præsentibus, & non futuris, nam nominatio non potest dari ad ecclesiã, quæ nõ est, sicut seruitus non constituitur futuro ædificio. l. si seruitus ¶. fina. ff. de seruitu. vrba prædio. & sic verba huius text. quoad hoc non trahentur ad futuros episcopatus. per clemen. fina. & ibi docto. de rescrip. text. in. l. si ita. ff. de auro & argent. lega. l. Iulianus in fine cũ. l. seq. & l. vxori ¶. primo de lega. 3. multa adducit ad hanc rẽ Feli. in. c. cũ adeo de rescript. scripsi de vniuersitate recenter erecta in tracta. nomina. q. 6. nu. 10. maximẽ quãdo verteretur præiudiciũ alterius quàm concedentis. c. quia circa de priuileg. vt est in hoc casu, quia esset præiudicium non solum cõcedẽtis papæ, sed etiam ecclesiæ erectæ, ergo nõ extẽdetur, nisi aliter pronisum fuerit, & intellige regem in cathedralibus posse nominare, siue illa ecclesia fuerit regularis, vt Nemausen. Vticen. Sarlaten. & aliæ, siue secularis, quia constitutio loquens de ecclesia cathedrali comprehendit eã siue sit regularis siue secularis. Barb. in. cle. prima col. 13. de electio. & sic seruatur. debebit tamen eo casu regularẽ nominare. quia verba debent intelligi, secundũ qualitatẽ personæ ad quam diriguntur. l. plenum ¶. equitij. ff. de vsu & habita. Bar. in. l. si non fortẽ §. libertus. ff. de condict. indebi.

Rex an possit nominare ad ecclesiam cathedralẽ de nouo erectam.

& metropolitanis ecclesiis [i] in regno dicto [k] delphinatu

i ¶ In regno.) Licet aliqui tradant differentiã quando dicatur de regno, vel in regno, quia generalius est dicere de regno Frãciæ, quàm in regno Franciæ, nam Vasconia, Normania, & Britannia sunt de regno, non tamen in regno. Bonifa. in cle. vlti. nu. 46. de priuileg. sic dicimus de exemptis ab episcopo, vt sint in diœcesi non tamen de diœcesi, teste Panor. in. c. abolendæ nota. vlti. de sepult. tamen qnando datur priuilegiũ regi & suo regno, vel habitãtibus in regno, vel his qui sunt de regno, includentur omnes qui sunt sub ditione regis, & reginæ, & expresio facta in intitulationibus, videlicet dilecto filio regi Franciæ &c. censetur facta causa demõstrandi, cuius causa vel cuius hominibus indulgẽtia fiebat, nõ autẽ causa limitãdi cõcessionẽ ad eos tantũ, qui essent de regno, vel in regno Franciæ. arg. l. penult. ¶. quod vulgo. ff. de vi & vi arma. sed ideo expresit hic delphinatum, & comitatum causa tollẽdæ dubitationis, vel quia sunt separati à regno.

In regno & de regno an differant.

k ¶ Delphinatu) Dicitur delphinatus ab Imberto Dalphino. qui cum sine liberis esset, Philippum Valesium Franciæ tum regem successorem, atque hæredem illius principatus fecit, nec multo post pecunia de qua conuenerat accepta à Philippo, mundo renunciãs, prædicatorum ordinem Lugduni idem Imbertus professus est, & ibidẽ sepultus, & ab eo quidem tempore Imberto defuncto Franci viennam, Delphinatúmque possederunt, si Guaguino credatur in lib. 8. de Philippi Valesij gestis scribenti, vnde primogenitus regis Franciæ filius Dalphinus vocari est solitus, vt est omnibus obuium, quod pietate, ac amicitia Delphini naturam sequatur, de quibus dicit Plinius lib. 9. c. 8.

Quare dicatur Delphinat', & quomodo fuerit acquisitum.

& comitatu Diensi. ac Valentinen. nunc & pro tempore l etiam per cessionem.

l Etiam per cessionem) Id est per resignationem quacunque, siue fuerit simplex, siue in fauorem, cum hic tex. simpliciter loquatur, & generaliter, ergo generaliter intelligetur de omni resignatione, etiam si quis resignaret pẽsione retẽta, quia sẽper dicitur cessio & cessio indiffinitè hic reseruatur regi, ergo omnis, etiam quia regis interesse potest in hac cessione facta retenta pensione, de qua dixi in tract. de pacifi. possess, in. 18. amplia. sicut in aliis. & quando papa vult intelligere de simplici resignatione tantum, hoc exprimit, vt in ✠ volumus infra de colla. & in regula cãcella. 18. & cessio in fauorem alicuius facta cessio est, ergo hic comprehenditur, cũ non excipiatur, nec potest assignari ratio, cur de vna magis quàm de aliis hic intelligatur, ergo de omnibus hic intelligitur arg. tex. & ibi panor. in primo nota. in. c. super eo de parro. vbi dicit illum tex. loquentẽ de præscriptione, intelligendũ de omni, siue cum titulo, siue sine titulo & quia hic nihil excipit, cum potuerit excepisse, ergo. c. quia circa de priuileg. Idem intelligo in cessione facta causa permutationis per supradicta, cũ tũc dicatur vacare, ergo cõcensus Regis (quẽ le placet du roy dicũt) requiretur, cũ possit nominare occurrẽte vacatiõe, vt hic dicitur facit glo. in cle. vna de rerũ ꝑmuta. huc accedit ꝙ in permutatione requiritur præsẽtatio & cõsensus patroni. rex. in. c. cũ dilectus & ibi Ancha. in. 4. nota de iure patro. sic & in hoc regno in permutatione episcopatus requiretur regis assensus. Itẽ capitula nõ possunt procedere ad electionem quando vacat archiepiscopatus, vel alia dignitas, de qua hic per cessionem, ergo rex nominabit, quia in suum fauorem sunt sublatæ electiones, & ne vna res diuerso iure censeatur. l. cum qui ædes. ff. de vsucapio. & ita seruatur, vt audiui à summæ notæ viris. Idem si cessio fieret per vnum ex colligantibus lite pendente, tunc etiam ex regis consensu alter admittetur in eo statu, in quo inuenit litem pendere. cap. fina. vt lite penden. in vi probatur in hoc tex. ibi in manibus nostris factam, ergo quandocumque fit in manibus papæ cessio, rex nominare potest, sic semper, cum in manibus aliorum episcopatus cedi non possit. cap. penult. & fi. de transla. episcop & sic ex hoc tex. patet quod licet per pragma. sanctionem cessio episcoporum à solo papa recipi posset ✠ quibus & ibi glo. de electio. in pragma. & de iure ad solum papam pertinet admittere resignationes episcopatuum. c. nisi in fi. de renuncia. tamen per hæc concordata ex concessione papæ, rex nominat ad episcopatum vacantem etiam per cessionem, vide infra eo. in glo. vacantibus & domi. in consil. 125. dubia. q. 3. Notare debemus solẽne verbum, quod si quis cõstituerit procuratorem, ad resignandum beneficium corã papa non poterit interim resignare coram ordinario, nisi prius notificaret resignationem procuratori, & hoc propter elusionem & variationem clericis maximè prohibitã. cle. vna de renũcia. vbi etiã glo. tenet quòd siue expressè siue tacitè procurator reuocetur, oportet quòd fiat notificatio, vt dicitur in tex. ibi duxerit quomodolibet reuocandum. Reuocat tacitè, quando coram ordinario resignat post constitutionem procuratoris primo factam, vt in curia resignetur, & illuditur papæ, quando resignatur coram ordinario, & sic coram inferiore, sic expressè consuluit. Barb. consil. 48. clementissimum in. 4. volu. per tex. sing. in. c. bone. 2. in fine, ibi si enim postquam postulatio subscriptionibus postulãtium roboratur, & præsentatur Rcma. pontifici approbanda, possent ab ea recedere postulantes, nobis frequenter illuderent, & iudicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur, de postula. præla.

Rex an possit nominare ad episcopatum vacantẽ per cessionẽ causa permutationis factam.

Facta cõstitutione ꝓcuratoris ad beneficiũ resignandũ corã papa, nõ potest interim corã alio resignari.

✠ Et ita seruat parlamẽtum parisien. teste Petro Biassio in tracta. de electione in. 3. parte. c. primo. & sic fuit iudicatum in supremo senatu Burdegal. vt testatur Boer. in decisio. suis quæst. 207. ad secundam.]

Et ideo infert Panor. in. c. cum olim col. 6. versi. quæro quid intendit de re iud. quòd si habens collationem beneficij à papa postea ab inferiore recipiat alteram, super eodem bene-

beneficio, papa poterit illum priuare eo beneficio, quia est quædã ingratitudo, & delusio erga superiorem, propter quas inducitur legitima causa priuandi eum, & in hoc casu non debet multiplicari titulus Feli. in.c.in nostra col.3. versi titulus multiplicatur. de rescript. quem ad verbum transcribit, nõ correctis quidem verbis Ioannes de Selua in tract. de beneficio in.3. parte. q. 19. Item dicunt regalistæ, quòd si quis collationem à rege iure regali habuerit & postea ab ordinario, vel ab alio alteram, debet priuari vtraque, quia indignum se facit collatione regia, qui alteram recipit quod non firmo, quando à papa haberet. Ad hæc subdiaconus papæ assumẽs alios ordines ab inferiore, potest deponi ab inferioribus, quia videtur renunciasse priuilegio, secus in ordinato à papa qui non potest deponi, nisi à papa. Bal. & alij in.c. illud de maiori & obedien.

m in manibus nostris & successorum nostrorũ Romanorum

Resignãs episcopatũ sine regis nominatione an ad illũ redire possit.

✱ Quarto quidam resignauit coram papa episcopatũ in fauorẽ nepotis: & sine nominatione, & regis cõsensu, papa isti prouidit: demũ rex aliũ nominat. An nominãs possit regressum habere ad suũ episcopatũ, per illã clausulam non aliter nec alias quæ denotãt actum in cõtrarium non valere. glo. notabilis in.l. siquidem. C. de except. Ias. cõsil. 86. in causa in fi. volu.3. respondeo in hoc casu, quia partes non vsæ fuerunt concessione iuris, non reuertentur ad sua beneficia. cle. vna de rer. permuta. vbi glo. & docto aiunt, quod si resignatio non potest sortiri effectũ propter dolum, vel culpam compermutantium, tunc resignatio & vacatio firma remanet. docto. in.c. licet de rer. permuta in vj. vbi docto. plene explicant. Sed resignans & resignatarius erant in dolo, volentes priuare regem sua nominatione, aut saltẽ in culpa lata ignorando hæc iura. glo. sing. in.l. quód te. ff. si cert. peta cum quilibet teneatur scire iura communia vt ibidem dicitur, & in.l. leges. C. de legib. Et si vnus erat in culpa, alter non, is qui non erat in culpa, ad suum beneficium redire poterit. Bonifa. in d. cle. vna. col. vlti. Et culpa resignantis deprehenditur, si in instrumento in quo cõstituit procuratores ad resignandum episcopatum, non sit apposita aliqua clausula nominationis habendæ, vel consensus regis, quia per hoc fraudare velint regẽ sua nominatione, & hoc casu potior erit nominatus à rege, & ista sunt magni ponderis, quæ fieri non debent sine prudentum consilio, quo his obuiari poterit. Notandũ est tamen, quòd in constitutione procuratoris maxime ad resignãdũ, debet nominari procurator constitutus, & certus esse debet, nec valeret si nullus esset certus, sed in albis id est sine scriptura. tex. notab. in.l.2. Ibi dummodo certus sit, qui datus intelligitur. ff. de procura. Et hoc est de substantia, aliàs ferè tolleretur facultas reuocandi, quia nescirẽ cui procuratori intimare reuocationẽ possem, vt in clemen. vna de renũciatio. Et ista sunt notanda, nempe sæpius de his fui consultus. Tamen recipi in albis & approbari à curia Romana scribit. Boer in decisio. Burdegalen. quæst. 274. an valeat.

Non valet cõstitutio procuratoris ad resignãdũ, nisi sit procurator certus & nominatus.

m ℭ In manibus] Hoc dicendi schemate sæpius vtitur papa, vt in. cap. penult. & vltimo de renuncia. cap. cum pridem de Pact. capit. fina. de excess. prælа. cap. cum accessissent. Et ibi Decius col.1. de constituti. post Barba. & alibi multoties. & tunc accipitur pro potestate, vel auctoritate, vt Dauid Psalmo. 118. Anima mea in manibus meis semper. Ecclesiast. 15. cap. Deus ab initio constituit hominem, & relinquit eum. in manu consilij sui. cap.2. de arbi. & quando beneficium est contentiosum in hoc regno Franciæ, ne partes veniant ad arma, iuxta. l. æquissimum. ff. de vsufruct. solet poni ad manum regiam, & multa alia ponuntur ad manum regiam, & faysiuntur in hoc regno, sicut olim omnia manu regia gubernabantur. l.2. in princip. ff. de origi. iur. vnde vsurparũt indices regij, & in practica seruatur, ꝙ nulli iudici ecclesiastico cõpetit manũ inijcere, seu vt dicũt practici faysire, nec sequestrare, ne partes veniãt ad arma, nisi fuerit iudex regiꝰ, & si contrariũ fiat, vidi appellari tãquã ab abusu, anno. 1537. die prima Iunij, & fuit di-

Manus regia quãdo imponi debeat & de quo profit.

ctum bene appellatum, & abusiuè concessum per archiepiscopum Senonen. qui sic concesserat, pro quo facit singulare dictum Bal. in capit. significasti de offic. delega. asserentis episcopum posse pronunciare de dote restituenda, sed non mittere in possessionem laicalem, nisi per iudicem secularem, quia non habentes territorium non possunt mittere in territorium. l. iubere cauere. ff. de iurisd. omnium iudic.

*¶ Et hodie nimis cito iudices ponũt res ad manũ curiæ, siue ad manum regiã teste Per. Iacob. in pract. sua rub. de statu curiarũ versi. Item est aduertendum, &c. & sistere pecuniã & arestare nõ pertinet ad iudicem ecclesiasticũ in territorio regis, vt regales dicunt & ita seruãt in forensi iudicio. Tamẽ spiritualia saisiri non debẽt, etiã ꝓ debito curati. vt fuit decisum, Anno. 1533. die. 8. Maij.] hec manus regia dicitur quidã murus defendens à violẽtiis & oppressionibus subditos, si rectè fuerit imposita, vt in somnio virida. lib. primo. c. 26. & solet poni manus regia, ne vis fiat inter gallos homines, vt Prouer. 31. Manũ suã misit ad fortia. & quatuor facit: Primò ꝓtegit ne litigantes occidantur, vt dixi, & Esaiæ. 51. c. In vmbra manus meæ protexit te. & Dauid psal. 137. Si ambulauero in medio tribulationis, viuificabis me, & super irã inimicorũ meorũ extendisti manũ tuã, & saluũ me fecit dextera tua. Nã securitatẽ litigãtibus præbet, & timẽtibus offendi, nota in L. præsenti. ⁋. sane. C. de his q ad ecclesias cõfugiũt, plene Ioãnes Raynault. in comprehen. feuda. in tract. de securitate. Secundò hæc manus regia destruit iniquos, & delinquẽtes. Dauid, Manus tua gẽtes disperdidit, & istã sicut dicitur Gene. 22. c. debet habere princeps, nã Abraam portabat in manibus suis ignem & gladiũ, ignem correctionis, vt delinquentes coquãtur, & emendẽtur, gladiũ verò occisionis, vt proterui & pertinaces scindãtur, & euellantur, vel ignẽ in hæreticos, & gladiũ in alios scelestos. l. quisquis in princi. ibi gladio feriatur. C. ad L. Iuliam maiesta. L. cum vir ad legem Iuliam de adulter. Tertiò adiuuat pauperes, Dauid psal. 88. Manus enim mea auxiliabitur ei. Quartò conseruat ius habenti, quia per manum regiam non tollitur possessio alicui, sed conseruatur ius habenti. Henric. Bouhic. in. c. examinata de iud. sequitur Iohan. de Selua in tract. de beneficio in. 2. parte. q. 9. col. 2. Vltimò hæc manus regia ꝓhibet, ne quid fiat cõtra hãc manus missionẽ, alioqui cõtra faciens infringit manũ regiã, & is qui hoc facit, etiã si fuerit clericus, puniri solet per iudices regios, dicẽtes esse casum priuilegiatũ, vt tueantur eorum iurisdictionem etiam pœnali iudicio, vt permittitur. L. vna. ff. si quis ius dicenti non obtemperaue. & habetur in stylo parlamẽti in prima parte Rub. quorum cognitio specialiter spectat ad Regem. ⁋. item de factis contra.

*¶ Et post missionem facta reuocatur tanquam attentata in causa appellationis. De quibus in. c. nõ solum de appellatio. in. vj.] & aliquãdo hostiarij parlamenti vel alij cõmissarij regij alicui rei affigũt manũ ferreã, per quã ꝓhibetur, ne quid fiat aut attẽtetur, quòd si contra fiat, crimine læsæ maiestatis puniunt. Hostien. notat in summa de sacramen. non reiteran. ⁋. & qualiter in fine, pulchre D. Guillel. le Rouille in consuetudi. Cenomanen. in prima parte, arti. primo gl. 2. vbi iura ad regem spectantia congerit.

*¶ De manu militari loquitur text. in. l. qui restituere. ff. de rei vendic. l. 3. ⁋. primo. ne vis fiat ei. De manu ministrorum in. l. j. si ventris no. Ex quo dicunt Practici. quòd manus armata à principe datur, manus verò fortis à senatu tex. tamen in. cap. licet de voto dicit manum regis, manum fortem, & sic confunditur illa differentia.] Manus aliquando accipitur pro instrumento corporis, vt in. l. si quis id quod. ff. de iurisdict. omnium iudic. & in. cap. si quis suadente. 17. quæst. 4. & Ecclesiastes. 9. capit. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operate, & alibi dicitur: Veh manibus malefacientibus. & manus dicitur organum organorum, & omnia opera manibus attribuuntur, secundum Aristot. 3. de anima de multiplici manu scripsi. in. l. mulieris. ⁋. abesse. ff. de verbo. signific. Postremò nota quòd in confirmatione solet episcopus manu percutere maxillam eius, quem confirmat, vt deinceps reminiscatur. Sed miles quando creatur percutitur in signum, quod in futurum sustinebit malum. Bal. in L. prima. ⁋.

In confirmatione & sponsalibus cur quis percutiatur & miles.

norũ pontificum [n] canonice intrantium [o] sponte factam

ma.✠.fina.ff.de testa.milit. Idem in sponso, quando sponsalia contrahit glo. in verbo rapismata in.l.fina. C. de emancipatio. libero. D.Boer.in.✠.1.Rubr. de consuet. matri. & doerij in additio. ad consuet. Bitur. Quid si detur alicui domus ea lege, nec exeat à manibus suis, declarat Claudius de Seysello in l. manumisiones colú. prima.ff.de iusti.& iure.

n ❡Canonicé intrantium.) Elicitur ex ca. ego N.ibi successoribus canonicé intrantibus.de iureiur. & tunc dicitur canonicé intrare, quando secundum regulas canonicas eligitur,& quando intrat per ostium. capit. relatum de iure patro. & quando est electus à duabus partibus cardinalium,vel à maiori parte,& iure. capit.licet de vitáda,de electio.cap.vbi periculum illo titu.in vi, alioqui anathemate cum suis authoribus, fautoribus, & sequacibus à liminibus sanctæ dei ecclesiæ separatus abiiciatur, sicut antichristus,& inuasor & destructor totius christianitatis cap.primo.col.3.distinct.23. dixi in glo.quilibet in.✠. primo de manda. aposto.infra, illi ergo, qui canonicé intrauit est facienda nominatio, non alij, vt hic, etiam si alter vi esset in possessione, quia non canonicé intrauit, vt hic requiritur, alioqui est fur & latro, qui non intrat per ostium,vt est in Euangelio, etiam non dicitur papa, qui non intrat per ostium, sicut nec comes, vel prælatus,qui non est de iure. Refero verba Bal.in.✠.marchio, in princi.qui feud.dare possunt,dixi in repet.l.vnice in præfa.nu. 76.C. de senten. quæ pro eo quod interest, & in dubio præsumitur, quod canonicé intrauerit, quia delictum non debemus præsumere.l.merito.ff.pro socio.maximé in papa, qui vices dei in terris gerit, vt non semel scripsi supra.

Quando dicatur canonice intrare,

Act[°] quãdo dicatĩ sponte vel metu fa-ct[°], & an, & quãdo, valeat.

o ❡Sponte.) Secus si quis coactus sit abire sacerdotio, vel prælatura, quia tunc sicut resignatio non debet recipi per papam, ita non debet Rex nominare, imo non obstante tali resignatione metu facta, poterit is quis resignauit repetere episcopatum, vel aliud beneficium metu resignatum. capit. abbas & cap. ad aures & cap. sequen. de his quæ vi metúsve causa fiunt, scripsi in tracta. de pacific. posse. limita. 4.nume.230.quippe metu gesta rata non habentur. l. prima & per totum.ff.quod met.causa,& sic verbum sponte excludit omnem metum, adeo quòd actus postea factus non valebit, teste Barb.cons. 60. sapiéter in primo volumi.vbi dicit actum esse túc ipso iure nullum, quando sponte debebat fieri, & non fit.Vel quando voluntas & libertas debent interuenire,ideo concludit ordines receptos metu, vel professionem factam coacté, esse nullam,vnde infert Bal.in.✠.iniuria colum.penulti.de pace iuramen.firma. notarium cõmittere falsum, si dicat reum coram tormentis sponte confessum, sed voluntarié confessum potest scribere, per. l. velle non creditur. ff. de reg.iur. dicens esse nouum, & in margarita in verbo notarius.quæst.23. ideo solent in instrumentis notarij apponere, talis N. non vi, non dolo, non metu coactus, sed sponte & cæt. & de leur bon gré & vouloir,facit glo.in cap.2.& quæ ibi notant doctores de capellis monacho. in verbo sponte, & non præsumitur metus, nisi præcedant verba,vel verbera, quia metus est res extra naturam innatæ libertatis, & ideo non præsumitur cadere, præsertim in animum sapientis, nec præsumitur inferri à sapiente,nisi probetur,quia delictum est. Bal. verbis vtor in capit. causam primo de officio delega. Quid si coacté quis resignauerit,postea facta prouisione recipit pulsum, an conualescat resignatio? Respon. non, per regulam non firmatur de reg.iur. in vi, & regulam quod in initio. ff. illo titul. quia fuit intrusus, qui executionem non habet.capit. si quis deinceps. 16.quæst. 7.vide glo. in capit. primo.✠. ad tollendum in verbo procedatur de electio. in pragma. & in verbo non violentus de pacifi. possesso. ibidem, plene prosequitur Petrus Falco, olim collegij Eduen. primarius in tractat. de appetitu prælaturarum & earum multitudine sacris canonibus inimica, quem inueni in bibliotheca eiusdem collegij Parisiensis, vbi nunc habito.

An ex qualibet vacatione nominatio regi cõ petat.

P ¶ Vacantibus.) Quomodocunque tum quod hic indefinite tex. loquitur, indefinita autem æquipollet vniuersali. cap. vt circa de electio. in. 6. tum etiam quia iste tex. in versi. alioqui excipit hos casus, videlicet quãdo vacat in curia per obitum, & quando rex non prouidit intra nouem menses, ergo illa exceptio firmat regulam in aliis casibus non exceptis, iuxta. l. primam. ff. de reg. iur. dy. in proœmio regula sexti, ita vt hic tex. velit dicere, quòd quomodocunque vacabit episcopatus, vel alia dignitas de qua hic, canonici non possint eligere, nec alij prouidere de illa dignitate, nempe verbum vacare adaptatur cuilibet vacationi. l. si quis sic stipuletur. ff. solu. matrimo. glo. in cap. si propter de rescript. in vi. glos. in verbo vacantia ¶ statuimus primo. infra. de collatio. Ioan. Franciscus in tractat. de offi. & potesta. capit. sede vacante in vltimo prælu. colum. secũda. Bal. nuncupatim in capit. ex parte primo per illum tex. colum. prima de offi. delegat. scripsi in ¶ sequen.

P vacantibus illarũ capitula

Reprehenditur glo. prag. quo ad trãslationes faciendas cũ regis consensu.

¶ Ex quo infero glo. in ¶ quibus in verbo clausis de electio. in pragma. perperam hoc tempore sensisse, dum dicit translationes episcoporum posse per Romanum pontificem tantum fieri, in quo errore etiam perstitit Guiller. de mont ferrat in tertia parte super prag. sanctio. cum istæ translationes episcoporum fiant pro communi personarum & ecclesiarum vtilitate, vel necessitate. capit. scias & capit. mutationes. 7. quæst. 1. & c. quanto de translat. episcopi. & publica vtilitas & necessitas semper dicitur excepta, cap. venientes de iureiur. etiã quia hæc translatio habet vim permutationis, & ideo secundum eum cum hæc tria æquipatentur à iure, videlicet cessio, depositio, & translatio, solus papa in his casibus prouidebit per reseruationem in corpore iuris clausam, glo. in. cap. inter corporalia de transla. episcopi, cap. nisi cum pridem de renuncia. & seq. & canonici in his casibus nõ possunt eligere, ergo nec rex nominare hæc glosa & mont ferrat vbi supra, poterant adducere text. in capit. primo ibi ac per hoc translationes episcoporum ac sedium mutationes ad summum potestatis antistitem de iure pertineant, de transla. episco. Ego verò puto regem posse nominare etiam in reseruationibus iure exceptis, tum quòd in. d. versi. alioqui infra eo. excipitur tantum reseruatio vna in corpore iuris clausa, ergo aliæ excluduntur, quia papa reseruauit sibi tantum quando vacaret per obitum in curia, ergo quando alio modo vacabit, etiam reseruatione in corpore iuris clausa nominatio pertinebit ad regem, qui vnum excipit, aliud videtur concedere. cap. nõnne de præsumptio. & si voluisset papa ob alias reseruationes in corpore iuris clausas prouidere, sibi retinuisset, sicut vnam sibi retinuit. cap. ad audientiam de decimis, & longa in hoc est differentia inter prag. sanction. & concordata. In pragmatica enim papa non consenserat, & etiam sunt alia verba, nam concilium retinet prouisionem papæ in reseruationibus clausis in iure, quod non facit hic papa, potuisset si voluisset. Item regula sub generalitate omnes casus comprehendit. Vnde si aliquis casus speciatim excipitur, alij sub regula remanebunt, argu. l. cum prætor. ff. de iudic. hoc nuncupatim tenet Decius in. l. prima nume. 27. ff. de reg. iur. Roman. consil. 337. quoad primum colum. 2. etiam quia reseruationes sunt in hoc regno sublatæ ex sententia text. in Rub. de reserua. infra vbi abundè scripsi, ex his patet, quòd sine Regis consensu papa non transfert in regno Franciæ episcopos, cum sapiat permutationem, quam diximus non posse sine regis consensu fieri, etiam si fieret ex causa publicæ vtilitatis, vel necessitatis, cum in hoc regno magis intersit regis & regnicolarum, & concordatum etiam in vtilitatem regis & regni promulgatum est, vt supra patet, nec obstat dict. capit. primum, quia translationes per papam fiebant illo iure. sed hoc iure nouissimo concordatorum secus per hunc textum, vbi occurrente vacatione, rex potest nominare. Item si episcopatus vacet per capit. auaritiæ de electione in vi. videlicet quando electus ante confirmationem administrauit, vel alio modo est priuatus (nisi per breue eidem concedatur

tur administratio, vt fieri aliquando solet) etiam tunc regi competet nominatio, quia vacat prælatura, idem, quando vacat per regulam cancellariæ, vt quia non leuauit bullas intra sex menses. sed non vidi seruari illam regulam in Frácia, quod ob hoc quis priuetur. Item si quis procurauerit habere nominationem per simoniam, dando alicui petéti pro eo nominationem à rege mille, tunc nominatio de illo est irrita. cap. si alicuius, & c. nobis de simonia. Ideo rex qui non peccauit, poterit iterú nominare papæ alium idoneum, & hic simoniacus repelletur, imo est excómunicatus, & non potest absolui ab alio quàm à papa, nisi in mortis articulo ✠. si veró de electio. in prag. & in extrauag. cum detestabile de simonia in cómunibus, vt supra titulo proximo plenius dixi. Ité si matrimonium cótraxerit episcopus, poterit rex ad illum episcopatum nominare. quia vacat. c. Ioannes de cleri. coniuga. Roma. consi. 483. dubitatur primo. col. 2. idem dicés si matrimoniú esset nullum, quia fecit quod potuit. dixi in tracta. nomi. q. vltim. num. 13. Et regulariter quomodocunque vacet, rex poterit nominare. Fallit quádo episcopus esset captus à schismaticis, vel à turcis, tunc papa poterit dare coadiutorem sine regis nominatione. c. si episcopus de supplen. negli. præla. in vj. quia non veré vacat episcopatus, & vacátibus rex tantum nominat eadem ratione. Item si episcopus valetudine perpetua vel morbo detineatur, vel alio modo papa sine regis nominatione coadiutorem dabit cap. vno ✠. si autem de cleric. ægrotam in vj.

Dans aliquid ꝓ habenda nominatióe est simoniacus.

q ¶ Et canonici.) Expone pro, id est capitulorum canonici. per glos. in rub. C. de vindicta & libert. & ibi cumulaui multas glos. in codice meo antiquo, & sic vult dicere text. quod vacante ecclesia pastore capitula & canonici. i. canonici capitulares & cætus seu congregatio canonicorú non possunt procedere ad electionem futuri prælati, quia regulariter alij extra canonicos non eligunt, ideo de his tantum dicit. nota. in capi. cum ecclesia de causa posse. cap nouit de his quæ fiunt à præla. Nam curia Romana tenet, ꝙ soli canonici faciunt capitulum cum præla to. Compostella in cap. 1. col. 2. de electioñ. Ioannes Franciscus in tract. de off. & potestate cap. sede vacante in. 5. prælud. colum. prima, vbi multa vide de capitulo, & eo dicit capitula & canonici, quia tantum illis vult prohibere electiones, secus ergo si electio spectaret ad alios, quàm ad canonicos, vt infra dico in glos. sequ.

q Et canonici r ad electionem

r ¶ Ad electionem.) Quæ est alicuius personæ ad prælationem canonicé facta vocatio. ✱ vel est quædam ad prælaturas, vel beneficia vacantia, ab his ad quos pertinet rite facta optio. aliá diffinitioné scribit D. Boer. in decisio. Burdegal. q. prima, vbi multa de electione.] Doct. in rub. de electio. & infra dicetur in ✠. fina. & ideo hic conditores præmiserunt electionem, quia prius, si possit, fieri debet quàm postulatio, & frequentius prouidetur ecclesiis per electionem, quàm per postulationem. D. Boerius in additio. ad Madagot, in tracta. de electio. in prima parte. cap. 53. & prius etiam prohiberi debet, vt papa hic fecit, quia est de iure communi, postulatio veró innititur gratiæ, sed fortius est ius commune, quàm priuilegium. l. eius militis ✠. militia. ff. de testa. milit. licet contrarium seruauerit papa in decretalibus, prius tractans de postulatione prælatorum, quia est præparatoria electionis, ideo ad docendum præparatum prius præparatoria edoceri debent. Bal. in. l. ordinarij. C. de rei vend. quod secus est hic. Alia de electione dicam in ✠. fin. infra eo. & si collatio episcopatus iure speciali spectaret ad aliquem, rex nó posset nominare ad illum, tum quia hic tantú ꝓhibetur electio & postulatio, collatio nó, cum sint diuersa. c. cum in illis ✠. 1. & sequ. de præb. in. vj. quod rarum est, ideo prohibuit electiones, & postulationes quæ frequéter in ecclesiis cathedralibus fiebant, & vnius appellatione non venit aliud. dict. cap. cum in illis ✠. primo, ✱ nec electionis appellatione venit postulatio. gl. in cle. prima in verb. Eligatur de electio. c. Indemnitatib' in verbo eligatur. De elect. in. 6. ideo hic vtrúque expressit] & quia hic non fecit mé tionem nisi de capitulo, & canonicis, ergo de aliis nó intellexit. arg. cap. nonne de præsumptio. l. cum prætor. ff. de iud. in ✠. sequ. fusius

Quid sit electio.

fusius forte tradetur, & sic aliis non prohibuit, vt non conferrent sicut capitulis, quod est notandum. facit. ca. cum venissent & ibi doct. de in integrum resti. Imol. Perus. & alij in d. capit. cum in illis dicūt intelligi tātum de electione requirente confirmationem, si canonici eligendo cōferrent, non censeretur hic prohibitum. per §. sequen. hoc expresse dicentem, & dixi in glos. quanuis aliam in §. præfatique ordinarij de colla infra.

seu ˢ postulationem inibi futuri prælati procedere ᵗ non possint ᵛ sed illarum

Postulatio quid sit.

s ❡Postulationem.) Quæ est gratia quædā à superiore facta, de promouendo aliquem ad prælaturam, ad quam de iure communi propter aliquod impedimentum eligi non poterat. Docto. in rubric. de postul. prælato. & ibi Hostien. in summa tradit vnam diffinitionem, glos. alteram, & aliam habes in capite Olius. 61. distinction. tu eas (si lubet) videto.

Primò dicitur gratia, nam postulatio de gratia admittitur, non de rigore iuris. ca. I. cap. bonæ. & per totum de postu. præla. post ea dicitur à superiore in definitione, quia à superiore qui super tali defectu dispensare potest concedi solet. glos. in capit. finali de postu. præla. & in capit. indemnitatibus in verbo eligatur. de electio. in vj. demum dicitur ad prælaturā, per rubric. de postu. præla. in aliis etiam potest habere locum postulatio. Imo. & alij in capit. primo de obliga. ad ratio. Decius in rubric. de postula. præla. columna prima refert. Postea dicitur propter aliquod impedimeutum, non dicit delictum, quia criminosus regulariter non potest postulari, capit. primo & finali eo titu. de postula. præla.

Vltimò dicitur eligi non poterat, quia si eligi posset, non debet postulari, capit. vno eo. titu. in. vj. glos. in dicto capit. finali eo. titu. Ideo si aliquis illegitimus fuerit dispēsatus, vt possit obtinere episcopatum, non tamen poterit eligi, sed postulari. quia adhuc remanet illegitimus, & sic impedimentum. Bal. in capit. finali, columna prima de transla. episcopi. & duplex est postulatio, vt notat glo. in §. sed quod per electionem. in verbo postulationibus. de electio. in prag.

Electores an possint eligere de consensu papæ vel regis.

t ❡Non possint.) Per hoc verbum possint præcedente negatiua vt hic, tollitur omnis potentia eligendi, & postulandi, nisi canonici habeant priuilegium, vt in §. finali, infra eo. nam negatiua præcedens verbum potest inducit necessitatem. gl. in capit. primo de reg. iur. in. vj. lege non potest ff. de furt. lege non possunt de legibus. Bar. & alij in .l. gallus in princi. ff. de liber. & posthu. Cors. in singu. incipien. potest. Barb. consil. 52. scripsit. colum. quarta in secundo volumine. Hippo. consi. 57. perlecto num. 9. & reddit actum de iure impossibilem capit. primo de causa posse. capit. primo de fide instrumen. & si contra fiat, non valet actus, Bal. in lege vltima. nu. 22. Codice de fideicom. & huic constitutioni partes renunciare non possunt. Barba. cō sil. 43. præclare. columna vndecima in primo volumine. & consil. 70. illud. column. 5. in tertio volumine. & huic sententiæ est ordo comitum longissimus, quē trahit D. Tiraquel. in tracta. de legib. connubial. in gl. 2. actum esse nullum asserens, vbi aufertur potentia, etiam si electores essent sancti viri, & vellent eligere sanctum virum, eligere tamen non poterunt, nam licet rationes omnes supra in titulo proximo cessent in electione sancti viri, tamen non cessabit hæc dispositio, quia illæ rationes sunt impulsiuæ, quibus cessantibus non cessat lex. gl. in .l. 2. §. fin. ff. de dona. docto. in capit. cū cessante de appella. l. 1. §. sexum. ff. de postuland. & ibi dixi. Etiam si papa permitteret, quia sicut vnus sine altero non potest tollere totum concordatum, vt infra dico in præfa. ad rubric. de coll. ita nec partem cum totius ad partem sit bonum argumentum. lege quæ de tota. ff. de rei vendicati. Nec obstat. capi. generaliter. 7. quæstione prima, vbi papa solus dat facultatem eligēdi. Fateor quando eam non sustulerit per cōtractum, quia tunc contractui vnus solus non potest derogare. l. prima C. quando liceat ab emptio. discedere.

v ❡Sed illarum) Aut illius, nam si occurrat vacatio cathedralis tantum, rex nominabit, vel si occurrat vacatio Metropolitanæ ecclesiæ, etiam

siæ, etiã rex nominare poterit, sed vsus est numero plurali, vt comprehenderet quod vtraque vacãte rex nominare poterit, & pluralis locutio etiam in vno multotiens procedit. p tex. in. l. 45 primo. ff. de nego. gest. c. literis & ibi glo. de præsumpr. dixi fusius in ✠. præfatique graduati in glo. nominationis de colla. infra. *Et Ias. in. l. Qui filiabus ✠ primo. no. 2. ff. de lega. primo. & cõsil. 145. Beatissimus in fi. vol. 2. dec. consil. 50. quia verba.]

x occurrente huiusmodi vacatione y rex Franciæ

Non potest rex ad episcopatũ vacaturũ nominare.

x ¶Occurrente huiusmodi vacatione) Et sic rex ad vacantem episcopatum nominare potest, & quoties occurret vacatio, non ad vacaturum, quia vacatio nõ occurrit, vt hic requiritur, & quia episcopatus esset duorũ, quod esse non potest. c. cum non ignores de præb. c. quoniam de iure patro. & sicut collatio de vacaturo vel electio non potest fieri, vt dixi supra in glo. alieni fari in proœmio. sic nec nominatio, & si fieret, non valeret, ideo rex iterum occurrente vacatione posset nominare, Nec rex promittere debet aliquem nominare, antequam episcopatus vacet. per. ca. 2. de concess. præb. quòd si fecerit, nullius est momenti. vt dixi in. d. glo. alieni supra in proœmio. & ob importunitatem fecisse videtur, quamobrem reprobatur. in. l. prima. C. de petitis bono. subla. lib. 10. est tamen turpe non adimplere promissum, maximè regibus quibus conuenit dicere quod dixi, dixi: & quod scripsi scripsi.

Delphino vel reginæ matri regis an competat hæc nominatio.

y ¶Rex Fräciæ.] Ergo delphinus, vel alius extra regem, etiam si esset regina, vel mater regis, nominare non poterit quia non est rex Franciæ. cui conceditur nominatio hic, nõ alij. ideo dicit tex. in. l. seruus si hæredi. in fine princ. ibi personæ duntaxat eius, qui demõstratus est adhæret. ff. de statu. liber. quia priuilegium regiæ dignitati est concessum, quamobrem ad dignitatem tantum transit. c. quoniam abbas de offi. delega. sed hoc potest rex etiam ante coronationem quæ in æde sancti Dionysij, vbi corona custoditur, solet fieri) nempe imperator ante coronationem priuilegia cõcedit. Bar. & alij in proœmio digestorum, quæ ad coronationem attinent, magis honoris causa vel officij fiũt, quã vel necessario, vel vt ex hac coronatione quicquam iuris regibus accedat. teste Hierony. Balbo in tracta. de corona impe. fol. 68. rationes &c. p tex. & ibi not. in. c. venerabilem de electi. Lucas de pẽna. in. l. vna. col. 2. C. de reis postula. lib. 10. idem asserit. Nec refragatur quod filius regis viuente etiam patre dicatur rex. c. fin. & ibi glo. 24. q. prima. Bolog. in secundis interpret. per illum tex. in. l. cum quasi ✠ plerunque. ff. de fideicom. libert. Corse. in tract. de potesta. regia. q. 25. & filij imperatorum Augusti. & Cæsares etiam parentibus eorum viuis vocantur. tex. cũ glo. in. c. Adrianus primo. 63. dist. ibi ad Basilium imperatorem, & ad filios eius Leonem & Constantinum Augustos &c. filij comitum & Baronũ, comites & barones etiam viuentibus parentibus nominantur, Lucas de penna in. l. vna. col. 2. C. de reis postula. lib. 10. quia quodammodo domini sũt. l. in suis. ff. de liber. & posth. Respon. verum esse spe. & nõ re. Archi. in. d. c. fina. vel fictè & impropriè, & quo ad nomen, sed reges dicuntur minime quo ad veritatem & effectum. per. d. l. in suis. ibi quodammodo. & ✠ sui insti. de hæred. quali. & diff. ibi dictio quodammodo importat improprietatẽ, vt dixi in tracta. meo de fictio. vbi tradidi verba fictionem importantia, & huius sententiæ est Ias. post alios in. d. l. in suis, & in consil. 192. in præsenti. col. penult. in. 2. volu. Item in. d. c. fina. 24. q. prima nõ dicitur simpliciter rex, sed rex iuuenis. cum adiũcto. vel ibi fortè habebat aliud regnum quã patris. Lucas de penna in rub. C. de auro coronario. col. prima. lib. 10. quod est diuinare, & in hoc regno Franciæ filius regis primogenitus vel alius non solet vocari rex viuo patre, sed primogenitus vocatur dominus simpliciter & delphinus, secundò genitus vocatur dux Aurelianen. tertius dux Engolismen. & sic non vocantur de consuetudine reges, ergo non poterũnt nominare ad episcopatus. &c. D. Iacob. Bonaud. in addit. ad Ioannem de terra rubea in tract. contra rebelles regũ. fol. 23. conclu. 6. quod est notandum.

Filij regis Frãciæ viuo patre quibus nominib' vocari soleãt

z ¶Pro tempore.).i.tunc temporis quando vacabit prælatura, & complectitur totum actum à principio vsque ad finem.tex.& ibi notat Bal.in.c.cum terra.col.2.de electio.& significat temporis aptitudinen.Bal.in.c.ve niēs primo.col.1.de test.

*Et in c.cum inter numero.7. col.2. de re iudic.

z pro tempore a existens b vnū

Vicegerēs an rege absēte possit nominare

a ¶Existens.)id est,apparens.l. quotiens.§.si tutor.ff.de noxa.actio. vnde si rex non appareat,vt pote quia est à turcis captus, quod deus auertat,tūc dicūt quidā quod gerēs vices in regno poterit nominare,ꝑ ea quæ notat Archi.in cap.reatina.63.dist.dicens quòd si requiratur cōsensus Regis ad electionem, si sit extra regnum,vicarium requirendum, qnod an sit verū decidas, vt per Maleret in tract.de electio.fol.75.versi. quæro duodecimo.Iste tamen tex.loquitur in rege Fráciæ. ergo in alio non procedit, ideo fortè tūc nō esset absonum,quod ecclesiæ Franciæ eligerent,quia electiones sunt sublatæ in fauorē regis,vt nominare possit, quo non existente melius est quod ecclesiæ eligant, sicut dixi nominatis non existentibus collationē alijs posse fieri.§. teneantur, de colla. infra.cogitandum est, egeret enim declaratione conditorum.

b ¶Vnum.) Non ergo duos, vel plures, vt omnes admittantur simul, poterit rex ad vnum episcopatum nominare.per tex. in c. primo.26.distinct.& c.licet vniuersis,de testib.l. si ita relictū in prin.ff. de lega.2. quia episcopatus vnius & nō duorum esse debet. ca.cum non ignotes de præb.scripsi in.§. primo in glo.vni magistro,de colla.infra.Nota tamen quòd vnum pluribus modis dici

Vnū quot modis dicitur.

potest: Primò ratione viuificationis,vt Christus & ecclesia sunt vnū corpus, vna anima, & vnus spiritus,id est vno spiritu coadinuātur.Secundò vir & mulier vnum dicuntur, videlicet vna caro, & vnum corpus quoad sobolem procreandam, quia materia duorū vnum gignit,licet quando se verberibus afficiunt sint duo. Tertiò etiam dicitur vnum quoad consensum,vnde in definitione matrimonij habetur, viri & mulieris coniunctio &c.

Quartò quoad veritatem, vt electio & consecratio faciunt vnum episcopum, scilicet iustum per electionem, verum per consecrationē.Archi. & Præpo.in.cap. sicut.40. dist.omitto quòd dialectici vnum in cōmuni seu in generali, alterum per numerum dicunt, vt memini me aliquando legisse in lib.prædica. Potest igitur rex tempore vacationis vnum tantum nominare,qui si per papam recusetur,alterum, vt infra est videre, & si nominauerit duos simul,primò nominatus præfertur. per capeam te,de rescrip.& ca.si eo tempore eo. titu.in vj.l.quotiens.ff.de vsufruct.etiam si secundo nominato fuerit primo prouisum. Ratio est, quia rex non poterat nominare secundum,nisi à die recusationis primi, vt in hoc text.patet. ergo si nominauerit, illa nominatio non valet, nisi prior recusetur, qui si non recusetur, etiam post prouisionem factam secundo, valebit prouisio facta primo, & sic est differentia inter hanc nominationem & præsentationem, quæ potest fieri cumulatiuè, secus in hac nominatione per istum.tex. & Panor.in.cap. quod autem &.cap. cum autem per illum text. de iure patro. glos. in c.le. plures illo tit. in nominatione quod non sit locus variationi.concludunt Domi. de rota decisio.22. nota quòd vbi ordinarius.in antiq. & decisio.35.ibidem.per.l.apud.ff. de optio.lega. nisi hoc fuerit expressè concessum, vt hic dicitur, si non appareat de ordine, vel de prioritate, papa gratificare poterit.arg. cap. duobus de rescript. in vi, & sicut ad vnum episcopatum, vnum debet rex, non plures nominare, ita vnum non debet ad plures episcopatus, abbatias, vel prioratus, nominare, quia ille solus ad duas ecclesias nec officium valet persoluere, nec rebus earum necessariā curam impendere.c.vnio.10.q.3.pulchrè scribit.D.Gregor.in.cap.singula.89.dist. vt nullus presbyter duas habeat ecclesias.cap. per laicos.16.q.7.c.quia in tantū.&c.de multa, cum multis aliis quæ possem adducere. de præb,quia nemo potest duobus dominis seruire.cap. primo.21.q.1. & vix vni ecclesiæ dignè quis valet deseruire.cap.primo de cōsuetud.in vi.

Vnus ad plures episcopatus nominari nō debet.

fuetud. in vi: ideo hi plurales tam in prælaturis, quàm in aliis beneficiis à deo maledicuntur. Esa. 5. cap. Væ qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis vsque ad terminum loci, nunquid habitabitis vos soli in medio terræ? Et is qui habet duos episcopatus, vel episcopatum cum abbatia, dicitur bigamus, quia carnem suam diuisit in plures. glos. in §. primo in verb. pluralitatis de colla. in prag. vbi refert Paul. 2. pontificem summũ cuidam supplicãti pro filio regis, vt ad duos episcopatus secum dispẽsaretur, dixisse, absit (inquit) vt in ecclesia dei ponã bigamiam, quo ergo ibit anima huius pluralis in beneficiis? ex prædictis apparet, ne plura.

[c] grauem [d] magistrum [e] seu licentiatum in theologia

c ¶Grauem.) Non intelligas obesum & pinguem vel superbum, sed grauem, id est, maturũ ex grauitate, & temperãtia morũ. 4. q. 3. c. si testes. versi. in testibus & l. 2. ff. de testibus. vel dicitur persona grauis, id est, nõ leuis ingenij, sed bonæ famæ & opinionis. glo. in cap. licet ex quadam de testib. cap. cum in tua de sponsa. vnde solemus dicere hos leuis ingenij homines de tribu Leui emanasse. Graues etiam dicuntur seniores à quinquagesimo anno. Arch. cap. estote prima quæst. 1. seniores enim figere pedẽ grauius, & meliores existimantur. c. si officia. 50. dist. & maior in eis sapientia præsumitur. c. porro. 84. dist. & maior morum grauitas. c. primo. 12. quæst. prima. Isti ergo archiepiscopi & episcopi debent esse graues, id est maturi, honesti, humiles, & virtutibus honestati, ac periti, de ista grauitate loquitur apostolus ad Titum. 2. cap. teipsum præbe exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, & grauitate. cap. cum in cunctis de elect. momentaneus nanque episcopus nescit humilitatem seruare, & modos personarum & sese contemnere, non ieiunauit, non fleuit, non se correxit, non pauperibus erogauit. in summa. 48. distinct. vnde dicit tex. in cap. fina. 41. distinct. in incessu autem debet esse sacerdos ornatus, vt grauitate itineris mẽtis maturitatem ostendat, inconpositio enim corporis (vt ait Augustinus) inæqualitatem indicat mentis, isti nempe archiepiscopi & episcopi graues, id est maturi volunt inferius descendere per humilitatem, subsistere per perfectionem, nec facile moueri possunt, per tentationem, & hi grauitate ista præditi nominari debent teste Petro Bercho. in suo dictio. morali in verbo grauis, faxint dij vt tales semper nominentur, & ecclesiæ bene habebunt, & regentur.

Graues q̃ dicantur.

Episcopi quales esse debeant.

d ¶Magistrum.) Hi magistri dicuntur, quibus præcipua rerum cura incumbit, & qui magis quàm cæteri diligentiam, & solicitudinem rebus, quibus præsunt, debẽt. l. quibus vbi plene scripsi. ff. de verb. significa. quippe cuiuslibet disciplinæ præceptores magistri vocari possũt. vt dixi in §. j. in glo. magistro infra de collationib. ideo hic tex. declarat magistrum in theologia, & sic proprie in theologia dicitur magister, vt dixi in glo. magistro. quia maiorem curam & solicitudinem de regimine ecclesiæ, quàm alij habere debent, episcopum nempe doctorem esse debere testatur diuus Paulus primæ ad Timoth. 3. cap. vnde dicebat etiam Constantinus episcopus Cypri, non oportet nos qui episcopi sumus, indigere doctrina, sed aliorum doctores esse. c. conuenientibus. prima quæst. 7. doctor & doctus debent esse tam episcopus quàm archiepiscopus. c. cum in cunctis de electio. *¶Et in quibus sit examinandus est text. in. c. qui episcopus. 23. dist.

Quis dicatur magister & quã ob rem.

Episcopus doctor esse debet.

e ¶Seu licentiatum.) Ad regem ergo pertinet optio, an velit nominare in theologia doctorẽ, vel licentiatũ, quia dictio seu alternariue capitur. c. si quis presbyterorũ & ibi Barb. de reb. ecclesiæ non alienand. dixi in glo. seu. in forma mãda apost. infra. & in alternatiuis est electio debitoris. l. 3. ff. de eo quod certo loco. & l. plerũque de iure dotiũ. Etiã eligere poterit rex, an velit doctorẽ theologum, aut iurium, seu in altero, vel licentiatũ in theologia, aut in altero iure nominare & præsentatus huius qualitatis non debebit recusari per papam, dummodo aliàs sit idoneus,

Optio regis est vt doctorem vel licentiatum nominet.

neus, & qualitatis hic requisite. Quaero an rex teneatur praeferre theologū doctori iuris canonici? Respon. quòd si pullulent haereses in dicto episcopatu, vel sit haereticis vicinus, tunc debet theologum nominare, aliàs si in illo loco magis ventiletur causarum cognitio, praeferet canonistā. c. 1. & ibi Hostien. & alij de consang. vbi his verbis dicit Petr. Ancha. quòd theologus per suam theologiam nesciret populo & clero prouidere, nec temporalia gubernare, nec ecclesias & personas regere, & vidi plures theologos praesertim mendicantes promotos ad episcopatus, & maiores dignitates, per quos nec bona ecclesiarum, nec clerus, nec populus bene regulati sunt, nec ius reddere sciunt, & credentes scire prae caeteris intricant, & canonistas secundum ius procedentes odio habent, de casibus dubiis interrogati contra iura saepe respondent, aliud inconueniens nascitur, quod eorum ordines propter istas promotiones in bonis fratribus deficiunt, ex digno igitur religioso & venerabili episcopus qualis qualis efficitur, haec ille. si ergo rex mistum inueniret, illū nominare magis esset iuri conforme. per nota. in ca. clerici de iudic. sed non passim inueniūtur, sicut mendatia & lunatici.

aut in vtroque seu altero iurium f doctorem aut licentiatum g in vniuersitate

f ❡Doctorem.) Et sic probatur hic, quod doctores in theologia dicuntur magistri, in iure vero canonico & ciuili doctores. Si tamē papa promiscuè scribat doctoribus alicuius vniuersitatis, solet omnes vocare doctores, vt in prooemio decreta. patet. Ibi Gregorius seruus seruorum dei dilectis filiis doctoribus & scholaribus vniuersis Bononiae cōmorantibus. sic dicitur in prooemio sexti, & clemen. Aliquando tamen magistri solēt vocari doctores cuiuslibet facultatis. c. j. de loca. & hoc maximè pcedit apud Parisios; qui omnes vocant magistros nostros, licet in glo. magistro infra in ❡. j. de col. dixerim conuenire tantum doctoribus theologiae, ideo excludit iste tex. medicos, quia scientia eorum non tendit ad ecclesiae gubernationem, vt dixi in ❡. praeterea de col. infra, & in tracta. nomina. q. 21. nu. 42. male se haberet ecclesia, si in manibus medicorum esset, sicut dicimus de iurisdictione commissa medico, de qua exemplum in montepessulano olim videri poterat, & hic tex. vult doctorē nominandum esse, nō doctorculum magis sumptuosū quàm quaestuosum, nec doctorem de placebo, sed doctorē deo placere, non hominibus, instar diui Pauli affectantem.

Doctores vocantur magistri & qui.

g ❡In vniuersitate.) Regni, & delphinatus quia haec concordata sunt in fauorem regni & regnicolarum, vt supra satis superque dictum est, introducta, non esset fauor regni, quòd quisque sumeret gradum extra regnum, & postea in regno virtute illius gradus episcopatus haberet, sicut dixi in ❡. praeterea. infra, de colla. nec est hic credendum Ioanni Dayma, quia gradum sumpserat vltra montes sub decio eo vocat illum patrem, & suum gradum tueri volebat. Item praecedentia declarant sequentia, & econtrario. l. si seruus plurium ❡. fina. ff. de leg. primo. sed supra est locutus de regno & delphinatu, ergo de vniuersitatibus regni & delphinatus ac comitatus intellexit, & de promotis in illis, sic indefinita ista restringetur per praecedentia, & per regni ordinationes, vt plene dico in tractat. nominatio. quaest. x. quia certè qualitates positae in ❡. praeterea. infra, de collat. sunt seruandae in illis graduandis in vniuersitatibus Franciae, quas non obseruant aliae vniuersitates, ergo promotus omissis his solennitatibus non erit aptus ad regni priuilegia, & regis nominationem, & in pragma dicebatur, in vniuersitate priuilegiata, videlicet ad hoc sed vniuersitas extra regnum, ad hoc non est priuilegiata. Igitur non potest quoad haec priuilegia promouere, sed concordata successerunt in locum pragma. vt supra non semel visum extitit. ergo &c. Item promotus sub bulla, non est huius regiae capax nominationis, cum non fiat ab vniuersitate, vt dixi in glo. doctorem ❡. statuimus. j. de col.

Promotus extra regnū nō potest per regem nominari.

*❡Sed vtinam alia non obstarent nominato, quia facilè recipiendus esset, si qualitates alias requisitas haberet.]

h ❡Famosa.)

Famosa vniuersitas quæ dicatur.

h ¶Famosa.) Dicitur quælibet vniuersitas regni famosa, in qua est literarum exercitium, vt dico in § præterea infra de collat. Ioannes Dayma hic famosas vniuersitates regni nominat, & vniuersitates extra regnum non, quasi non sint famosæ, quoad hui⁹ tex. priuilegia, licet quoad exercitium dicantur famosæ, & egregiæ, vbi sunt soliti semper doctissimi viri iura interpretari, & cum magnis stipendiis.

h famosa & i cũ rigore examinis, & in.xxvii. suæ ætatis

Clausulæ quæ solẽt poni in literis licentiæ.

i ¶Cum rigore examinis.) Examinatum intellige, & oportet quòd hæc qualitas sit inserta in literis licẽtiæ, vt talem &c. licentiatum cum rigore examinis nomino, alioquin nõ censetur eius qualitatis. Nam hæc qualitas, cum sit extrinseca, non præsumitur nisi ꝓbetur, c. si fortè, & ibi. gl. de elect. in.6.l. quæcunque § j. ff. de public. in rem actio. valeret etiam nominatio dummodo res ita se haberet, licet in literis nõ esset expressa illa qualitas examinis. Quid si vniuersitas non est solita concedere gradum licentiæ, cum hac clausula de rigore examinis, sed tantum cum clausula de gratia, ꝓ ignaris, vel de bona iustitia pro mediocriter doctis, vel de bona & mera iustitia pro diuitibus & ciuibus, vel de bona & mera iustitia & benemerito pro doctissimis, vel fauorem habentibus. nunquam tamen vel raro concessit cum rigore examinis, sicut vniuersitas Tholosana, Montispessulani, & Caturcen. quæro an talis licentiatus sic promotus sit capax huius regiæ nominationis: videtur quod non, quia vbi non conueniunt verba, nec dispositio. l. 4 § toties. ff. de damno infecto, sed non cõueniunt verba huius tex. ergo, nec dispositio, quãdoquidem hæc verba non debent esse superfluè posita, cum in cõstitutione non debeat poni aliquod verbum sine virtute operandi, teste Bal. in rub. C. de contrahend. emp. q. 9. Item qui debet admitti vt talis, debet se talem probare. l. non ignorat. C. qui accusa. non pos. quod non potest facere, ille qui talem non habet qualitatem, alioqui sequeretur quòd tam ignari quàm docti admitterẽtur. In contrarium inclino, quia conditores se retulerunt ad loca & vniuersitates, vbi hæc facta sunt concordata, seu dictata, sed dictata fuerunt in Francia, vbi omnes licẽtiati sine discrimine fiũt cum rigore examinis, ergo noluit alios excludere, nã si cõditores cogitassent, quòd in aliis vniuersitatibus regni, vt Tholosæ & alibi, non promouerentur cũ rigore examinis, idem in illis sic promotis statuissent. Ergo & nos dicere debemus. l. titius § j. ff. de libe. & posthu. glo. in. l. tale pactũ § fi. ff. de pact. alioqui has leges in fauorem certarum personarum alicuius loci tulissent, contra ea quæ dicũtur supra de approba. conuento. ibi regnorum personæ & in proœ. circa finem, ibi regno ac potentatui supradicto vbique præbitura, & in. c. cũ omnes de const. & in dubio beneficiũ principis debet esse vniuersale, non locale, tex. in § j. vbi Ange. nota. inst. de vsucapio. Itẽ non est verisimile quòd rex & regnum acceptassent hæc concordata in priuilegium vniuersitatum aliquarum Franciæ, & in aliarũ præiudicium, & quod locale esset cõcordatum, contra ea quæ dicta sunt in proximo titulo, ibi ꝓ communi & publica regni sui vtilitate acceptauit, & idẽ habetur titulo. 2. supra, & ibi vbique præbitura &c. sed credo per hoc verbum cum rigore examinis, conditores velle intelligere, quòd sit per doctores examinatus & ꝙ sine examine ad gradũ non sit receptus, & ita bene examinabitur Tholosæ, & in aliis vniuersitatibus regni, quam in his consuetudinariæ Frãciæ vniuersitatibus, ergo sic examinati nominari poterunt per regem, etiã si essent facti sub titulo de iustitia, dum modo in literis licentiæ nõ sit illa clausula de gratia, quia doctores nõ possunt in hoc casu facere gratiam examinis, etiam si ille esset notoriè doctus, quãuis. aliàs contra, per tex. & ibi docto. in cle. vna. de iureiur. cum hic detur rigor examinis, cautè igitur iste textus non expresit promotum, quia licet quis non fuerit promotus cum rigore examinis, sed de bona iustitia, vel cum alia clausula necessaria, dum tamẽ fuerit cum rigore examinis receptus & examinatus, sufficit. & ideo non placet, id quod Ioan. Dayma suppler ꝓmotum, quia per hoc excluderet omnes ꝓmotos Tholo-

 sæ, vel

ſę, vel in aliis vniuerſitatibus quæ non vtuntur hac clauſula, cum rigore examinis in promotione. Ideò ego intelligo regem debere nominare vnum grauem doctorem, aut licentiatum in vniuerſitate famoſa, & cũ rigore examinis examinatum, quanuis non ſic promotum, quod eſt notandum.

anno ad minus k conſtitutum & l alias idoneum,

Annus an debeat eſſe completus.

k ¶ Cõſtitutum.) Et ſic videtur requiri annus vigeſimuſſeptimus completus, per hoc verbum cõſtitutus, probatur in. c. 2. &. c. indecorũ, de æta. & quali. & per hoc verbum ad minus. Item conſtitutus in minoribus requiritur quòd habeat ordines minores totos, c. præterea &. c. tua de æta. & qua. ſic & totum tempus. Ad hæc derogat iſte tex. cap. cum in cunctis in prin. de elect. c. presbyter. 78. diſtinct. vbi requirebantur. 30. anni completi, ergo & hic, & non eſt veriſimile quod in duobus voluerint corrigere iura, & in ætate, & quod annus non ſit completus. Contrarium tenet Ioan. Dayma hic dicens hũc annum haberi pro completo, per hoc verbum cõſtitutum, quia is qui annum incepit vigeſimumſeptimũ, eſt iã in ea ætate conſtitutus, elapſo. 27. anno nõ eſt amplius cõſtitutus in viſeſimoſeptimo, ſed in vigeſimooctauo, ꝓbatur in. c. cõſtitutus de appel. nec obſtant text. ſupra allegati, illi nempe verbo infra vtuntur, nõ verbo conſtitutum vt hic. Nec refragatur verbum ad minus, quia verificatur in eo, qui eſt in ætate. xxvij. annorum, licet non compleuerit, nã adminus debet eſſe in. 27. ſuæ ætatis anno, nec obeſt dictum. c. cum in cũctis, vbi epiſcopus debet compleuiſſe. 30. annum inſtar Chriſti, qui in ea ætate baptizatus fuit, & cœpit prædicare ca. preſbyter. 78. diſt. ibi enim hoc eſt expreſſum, hic contrarium per hoc verbum conſtitutum, vide extrauag. vnã de poſtul. præla. in communibus. per quam hic tex. videtur declarari. Ibi illum, qui vigeſimumſeptimũ non attigerit annũ, ad cathedralem poſtulari edicto perpetuo prohibemus, & ſic ſufficit attingere, & ideo non requiritur annus completus.

Qualitates requiſitę ad hoc

l ¶ Aliàs idoneum.) Id eſt de iure cõmuni, vltra ſequentia hic requiſita.

Primò, hic requiritur, quòd archiepiſcopatus, vel epiſcopatus vacet, quod probatur in hoc tex. ibi occurrente huiuſmodi vacatione &c. & ibi dixi.

vt ꝗs poſſit per regem nominari.

Secũdò reqritur, quod vacet in regno, vel delphinatu, vel comitatu Dien. vel Valen. ſi ergo vacaret in ꝓuincia, vel in Britannia, nõ ꝓcederet hic tex. ibi ĩ regno dicto. &c. cũ ibi cõcordatũ non ſit receptũ.

Tertiò, quod ille archiepiſcopat⁹ vel epiſcopat⁹ ſpectaret (ſi electio fieret) ad electionẽ, vel poſtulationẽ capituli, & canonicorũ, aliàs ſi collatio vel electio ad alios ſpectaret iure ſpeciali, nõ haberet locũ noĩatio, qđ ꝓbat hic text. ibi, illarũ capitula, & canonicis ad electionẽ ſeu poſtulationẽ &c. & ibi dixi.

Quartò, requiritur, quòd rex Franciæ nominet, non delphinus, vel alius, ibi. rex Franciæ, & ſupra in eodem verbo ſcripſi.

Quintò, quòd nominet papæ, ſeu ſedi apoſtolicæ, hoc elicitur ex tex. ibi. nobis & ſucceſſoribus noſtris Roma. pontificibus, ſeu ſedi prædictæ nominare, &c.

Sextò, quòd fiat Romano pontifici canonicè intranti. alioqui ſi per violentiã aut alias indignè intraret, nominatio eidem fieri nõ debet, ex tex. legitur ibi. canonicè intrantium, vbi plenius ſcripſi.

Septimò, requiritur quòd nominatus per regem ſit magiſter in Theologia, vel in ea licentiatus, aut doctor iurium, ſeu in altero, vel licẽtiatus, nec ſufficeret quòd eſſet bacchalaureus etiã formatus, vel vtriuſque iuris, vel doctor in medicina, cum tantũ hic admittat doctores, & licentiatos, ibi. magiſtrum ſeu licentiatũ in theologia, &c. quod non procedit in cõſanguineis regis, & aliis ibidem deſcriptis in verſi. cõſanguineis infra eo. vbi plenius elucidatur.

Octauò, quòd ſit grauis perſona honeſtæ vitæ, & non leuis capitis, vel iudicij in tex. ibi. grauem &c. & ibi declaraui.

Nonò, quòd rex nominet vnũ, nõ duos ibi vnũ &c. alioqui dic vt in glo. vni. in. ſ. j. de col. infra, & ſupra dixi in verbo vnum.

Decimò, quòd ſit graduatus in vniuerſitate, ergo gradatus ſub bulla non poſſet nominari, vt hic in tex, vniuerſitate probatur, vbi dixi.

Vndecimò,

Vndecimò, quòd illa vniuersitas, in qua sumpsit gradum, sit famosa, vt in text. ibi famosa, &c.

Duodecimò, quòd in vniuersitate regni vt supra dixi in verbo vniuersitate.

Decimotertio, quòd sit examinatus ibi cũ rigore examinis, si ergo aliquis esset sine examine factus, caligatus doctor non gauderet hoc priuilegio nominandi ibi probat text, cum rigore examinis, vbi dixi, facit text in.c. qui episcopus, vigesimatertia distinct. vbi sic inquit, text. qui episcopus ordinandus est, antea examinetur, licet de alio examine loquatur, de quo infra versi. decimoseptimo. ✱ Quia magistri & custodes canonum dicuntur, ideo eos scire debent. c. cum quibus in fi. 24. q. 3.

Decimoquartò, quòd talis nominatus saltem sit constitutus in vigesimoseptimo suæ ætatis anno, ibi in. 27. suæ ætatis anno ad minus constitutum, &c.

Decimoquintò, quòd fuerit nominatus intra sex vel nouem menses, vt infra patet in hoc textu.

Decimosextò ꝙ nominatio regis præcedat prouisionem papæ, vt infra vers. alioqui ibi præcedẽte nominatione, & in ❡ sequ. in verbo expectata, quis Dayma duo requisita tãtum ex tex. eliciat, ætatẽ videlicet, & gradum, sed ponderando celebrius tex. vides alia multo plura.

Decimoseptimò requiritur, quòd aliàs sit idoneus, scilicet de iure communi, & quãdo dicatur idoneus de iure communi? declarat tex. in.c. qui episcopus. 23. dist. cuius verba sunt, qui episcopus ordinãdus est, antea examinetur, si natura sit prudens, docilis, si moribus tẽperatus, si vita castus, si sobrius, si peruigil, si sẽper suis negotiis cauẽs, si humilis, si affabilis, si misericors, si literat', si in lege domini instruct', si in literarũ sẽsib' cautus, vel acutus, si in dogmatib' ecclesiasticis exercitatus, & ante omnia si fidei documenta verbis simplicibus asserat, &c. Hodie dicebat quidã hos versus præsulibus quibusdam conuenire. Præsul amat marchã plusquam distinguere marchũ, Plus amat & lucrũ, ꝙ facit ipse Lucã. Item non debet nominari, qui in hæresim lapsi sunt, vel defectum mẽbrorũ habẽt, vel fornicarias seu concubinas

Requisita in episcopo de iure

habuerũt, seu qui ambitu honorem quærũt, qui honorẽ muneribus obtinere molliũtur, qui à decessoribus in sacerdotium eligũtur, hæc & alia describuntur in.c. fi. 51. dist. Nullus etiam per ambitum ad episcopatus honorẽ permittatur accedere. c. nullus itaque. j. q. j. sed debet quodãmodo inuitus promoueri, meritis tamen suffragantibus. c. in scripturis. 8. q. j. Bal. in. l. si quẽquã. C. de episco. & cleri. Bertach. in tract. de episco. in. j. parte. 2. lib. nõ enim nomen facit episcopũ, sed vita. c. plerunque. 2. q. 7. ✱ & sicut dignitate præcellũt, sic & religione debẽt aliis præminere. Vtor verbis text. in. ca. ex multa in fi. de voto.] vnde his verbis dicit Barb. in.c. literas. col. 5. de iura. cal. vtinã regnaret illa antiqua bonitas, quæ nihil ambiebat, imo donata recusabat, nec valuit epũs Bononiẽ. tũc tẽporis inuenire aliquem, qui vellet acceptare canonicatus illius ecclesiæ cathedralis extra vnum sartorem clarum & honestũ virũ, hodie inuenirẽtur ferè tot acceptãtes, quot in orbe figuræ. vide per Alua. in tract. de plãct. ecclesiæ lib. 1. c. 69. & per Pet. Falc. in suo tract. de apper. prælat. vbi plene prosequitur. Item natus ex illegitimo matrimo. etiã nõ est idoneus. c. cũ in cunctis in princ. de elect. vel patiẽs aliquem defectum ex his quos scripsi in tract. de pacifi. possesso. m. 4. limita. vide etiã in epist. j. ad Tim. 3. c. & ad Tit. j. c. & in prag. sanct. ti. de ele. ❡ deindeverò si fuerit nominat' aliqs nõ idoneus, poterit per papã recusari, vt in hoc text. habetur.

Vltimò, nota quòd antequam prælatus in hoc regno habeat exercitium suæ prælaturæ, solet præstare iuramentum fidelitatis regi Franciæ, cle. vna, & ibi bonifa. not. xj. ❡ porro de iureiur. ✱ & in.c. nimis ibidẽ, vbi dicit Bal. quòd per hoc iuramentum clericus non efficitur subiectus laico, vel eius debitor, nempe qui iurant ratione ordinariæ iurisdictionis, vt prælati, non dicuntur vassalli, sed domini iurisdictione dominica & in capita, quia non faciunt pro ea aliquod seruitium notabilis quantitatis, sed solus recognitionis. c. indignum de reg. iur. Bal. in rub. de iud. nu. 15. in prima lectura decreta. vide. c. Adrianus. 63. & per extrauag. iniuncte de elect. in communibus, quæ oĩa notes, quia non passim tacta inuenies.]

Prælati regni Franciæ præstãt regi fidelitatem.

m ¶ Inti a:

Tépus requisitū in omnibus electionibus & collationib⁹, & quibusuis prouisionibus.

m ¶Intra sex menses.) Hic additur ad ca. ne pro defectu de elect. vbi electio in his maioribus dignitatibus intra tres menses fieri debebat. c. postquam. 50. distinct. c. obeunti bus. 63. distinct. sed hic dantur sex menses regi ad nominandum raione loci distantis longe à Francia, intra quos si nō nominauerit, vel inhabilem, adhuc intra tres menses nominare poterit, vt sequitur in tex. Item patronus clericus intra sex menses præsentare tenetur, laicus verò patronus intra quatuor, vtrunque probatur in. c. vno de iure patro. in 6. qui computantur à die notitiæ veræ vel præsumptæ rota decisio. 263. si propter in nouis glos. in verbo computandum ⸿ visum eo. titul. in prag. Ioan. de Selua in tracta. de benefi. in. 3. parte. q. 59. vel à die quo de nouo constructa est ecclesia, vel cōsecrata, Frederi. consil. 129. casus talis est testator. Et mādatarius ratione clausulæ motus proprij habet decem dies ad eligendum beneficium pinguius iuxta. c. si pluribus de præben. in. 6 optio intra viginti dies fieri debet. c. fina. de consuetud. in. 6. Alia verò beneficia regulariter conferri debent intra sex menses, alioqui collatio ad proximum superiorem deuoluitur. c. 2. de concessio præb. & ibi dixi. ✱Et tam primus collator hos sex habet mē ses, quàm quilibet alius alios sex mēses, per c. fin. de supplen. negli. præla.] Idem in electione vt intra sex mēses, nisi in maioribus dignitatibus fieri debeat, tradit Panorm. in c. cum nostris, per illum textum in. 2. nota. & c. dilectus, & ca. postulastis in. 3. nota de concess. præb. Item conferri per id tempus debent tam per episcopum, quàm per alium collatorem. Panorm. in. d. c. cum nostris etiam si collator fuerit exemptus, cle. vna de supplen. negli. prælato. etiam si iure deuoluto conferat. d. c. 2. & c. licet ibidem siue collator sit in diœcesi, siue extra. c. nouit, de officio lega. etiam si fuerit in curia Ioan. Andre. in cap. si apostolicæ de præben. in. 6. Legatus verò tandiu poterit conferre, quandiu alij prælati suæ legationis iure proprio vel deuoluto possunt, sed si collatio sit deuoluta ad prælatum extra legati collationē existentem, tunc non poterit legatus conferre, donec sit deuolutio facta ad papam, Imol. & alij in. d. c. 2. & dicto c. licet Ioan. de Selua in trac. de benefi. q. 54. in. 3. parte, & Brunellus in trac. de dignit. lega. q. 19. Papæ verò cum non habeat superiorem qui possit supplere eius negligentiam, nō est aliquod tempus præfixum. ca. cum nostris de cōcess. præb. c. aliorum 9. q. 3. nisi in beneficiis vacantibus in curia, quæ si non conferat intra mensem, poterit is ad quem spectat collatio, cōferre papa non excluso. c. statutum de præb. libro. 6. item papæ executori non est à iure præstitutum tempus ad conferendum, si nō fuerit eius potestas limitata, cle. j. de cōcess. præben. gl. & doct. in cle. si de beneficio de præb. gl. in ⸿ visum in verbo respectiue eo. titul. quod tempus nō currit, quando collator ordinarius esset impeditus. c. quia diuersitatem de concessio. præben. idem si nō inueniret idoneum gl. in. c. bene nouit. 61. distinct. & in ⸿ in ecclesiis in verbo poterit de col. in prag. quod in regno non posset allegari, cùm in eo bene multi periti reperiātur, vel quando lis super collatione duraret per annum, & postea per sententiam fuerit dictum collationem ad talem N. & c. pertinere, is adhuc poterit intra sex menses conferre cum tempore litis nō fuerit negligēs, non curret eidem tempus, quod secus est in præsentatione. d. ca. quia diuersitatē sic expressē consuluit Feder. consi. 232. casus talis, & c. cui sententiæ subscribit per illa iura Panor. & alij in. c. quoniam & c. cum propter de iure patro. in institutione quippe nō est certum tempus à iure præfixum, sed si is ad quem pertinet institutio fuerit negligēs, poterit superior eidem præstituere terminū ad instituendum, glo. in reg. cancell. 40. Panor. in. d. c. 2. Roch. de curte. in tract. de iure patro, in verbo honorificum. q. 25. & Paul. de citadinis in eo tract. parte. 6. q. 53. idem in confirmatione, vt is qui debet confirmare nō habeat à iure certum præstitutum tēpus, secus in eo, qui eam petere debet, hoc enim intra tres menses facere tenetur. gl. & doct. in. c. cum in cunctis ⸿ j. de elect. c. quā sit illo titul. in. vj. idem tempus datur ad petendum consecrationem, quod computatur post confirmationem obtentam. c. quoniā. 75. distinct. c. quoniam. 100. distin. idem ad petendum

petēdum pallium.c.j.100.dist.idem in permutatione, vt superiori non sit præfixū tēpus ad eam approbandam.glo.in ✠. visum, in verbo respectiue eo.ti.in prag.& Nicola. Milius in verbo beneficium.q.46. Itē quādo non est certus præbēdarum numerus, potest cōferri præbēda post sex menses.c.ex parte de cōcess.præben.glo. in verbo tempus in.d. ✠ visum, idem in collatione hospitalium ✱ Vt certum tēpus ad prouidendum illis non sit præfixum tradit Federi.de senis in tracta.de permuta.benefi.q. 29.& .64. Feli.in.c.de quarta col.4. de præscrip.Ioā.de Selua.in.d.3.pte.q.64. intellige vt traditur per tex.& not.in cle. quia cōtingit de religio.domi. quando hospitale non datur in beneficium, vt dixi in trac.nomina.q.15.versi.6.nu.12.& seq.

Vltimò, nominatus & graduat' intra sex menses beneficium requirere debet, alioqui excluditur ab illo beneficio, non à suis nominationibus, glo.in ✠ item quod vniuersitates in verb. scilicet eo ti. in prag. dixi in tract.nominatio.q.17.in princi. & sic summatim habes intra quod tempus beneficia conferri, vel de illis prouideri debeat, quæ nota quia alibi non sic inuenies breui descripta. Postremò figendum est menti, quod eo casu quo episcopus non valet conferre, vel prouidere de beneficio, vtpote quia est reseruatum, vel deuolutum ad papam, si non sit aliquis, qui interim valeat illis beneficiis prouidere, poterit episcopus deputare administratorem idoneum, donec per papam fuerit prouisum.arg.c.Regenda.10.q.j. hæc est pulchra decisio Panor.in.c.cum nobis olim vlt.nota.de elect. quam sequitur Probus in addi.ad Ioan.mona.in.c.2.in fi. de præben. in.6.& est notanda, quia episcopis vtilis.

n a die vacationis ecclesiarum earundem cōputandos

Tempus currit à die vacationis quādo hoc dicitur in cōstitutione.

n ✠A die vacationis computandos.) Etiam si non haberetur notitia vacationis, quia quando lex exprimit, vel alia constitutio, vt tempus computetur à die vacationis, vt hic, tūc stabitur dispositioni cōstitutionis etiam extra notitiā, tex.est formalis in.c.statutū de præben.in.6.cuius Ioan.Day.memorem nō fuisse miror, & ibi glo.singula.dicit currere tunc tempus ignoranti, quando fuit statutū in fauorem, vt hic videlicet in fauorem ecclesiarum regni, ne diu vacent, & ne gregi dominico diu desit cura pastoris.ca.oblatæ, in fi.de appella.secus quādo tempus fuit statutum in odium negligentis, tunc ignoranti non currit, quia nō est negligēs.c. quia de concess.præben. qui text.decepit Ioan.Daym.& primæ sententiæ fuit Panor. in repeti.c.cum esses col.vlti.de testa.& omnes doct.in.d.c. statutum facit.c. placuit.2. ibi à die conuentionis.16.q.3.& .l.eos ibi à die condemnationis.C.de vsur. rei iudic.c. quàm sit ibi à tēpore præsentationis huiusmodi de elect.in.6.✱.c.licet canō.ibi infra annū à sibi cōmissi regiminis tēpore numerandū ibidē.l.fi.C. de posthu hæred.insti.l. hæc oratio.ff.quib.ad libert.pcla.non licet. l.quinquaginta.de excusa.tuto.l.j. ✠ quod dictum est. de separa.l. ait prætor ✠ annus.ibi ex die venditionis.quæ in fraud.cred.l.mariti ✠ sex mensium de adult.& .l. quinquéniū ibidem.l.annus de requiréd.reis.] Item hic bis repetitur computari tēpus à die vacationis, ergo ista geminatio declarationem saltem operari debet iuxta.l.Balista.ff. ad trebelli.& longa est differentia si assignetur tēpus certum, ad constituendum aliquē in negligentia, vt pote quòd intra sex menses debeat beneficium conferre, & tunc tempus, à die noticiæ & sic debet' intelligi. capit. quia simpliciter profertur, debet intelligi. 2.& .c.quia de concess.præben. & alia iura loquentia de tēpore simpliciter. aut iura loquuntur quicquam esse faciendum intra sex menses à tali tempore computandos, vtpote à die vacationis, & tunc non quærimus notitiam regulariter, vt hic.& .d.c.statutū, alioqui conditores dixissent à die notitiæ.c. ad audientiam de decimis. Item quia expressum est hic, ideo faciet cessare tacitum.l.fi. C.de dotis promissio.l. cum filio ✠ filio.ff. de vulga.& in certis nō est locus cōiecturis. l.continuus ✠ cū ita.ff.de verbo. obliga.hic certū est cōputari à die vacationis, ergo nō à die sciētiæ, & sic patet istos sex menses cōputari à die vacationis, etiā ante notitiā, alias esset loqui cōtra húc tex. expressim dicentē cōputari à die vacationis. Itē quia pro certo

Refellitur Ioan. Daymæ decisio

L habuerunt

habuerũt conditores, ꝙ intra sex mẽses rex bene poterit scire, quod si ignorauerit, habet adhuc tres alios menses, intra quos si non nominet, imputetur ei, nam diu vacarent ecclesiæ Franciæ, & lupus tempore vacationis triumpharet, vt dicit Bal. in. c. ne pro defectu de elect. ideo constanter dicemus hos sex menses à die vacationis computãdos. Fallit quãdo rex esset iusto impedimento detentus, vel sedes vacaret, quia ei non valenti nominare, nõ curret præscriptio, arg. l. vnice. C. de anna. except. nota in. d. c. quia. quod an fuerit iustum, relinquetur arbitrio boni viri, extra illa quæ sunt a iure expressa glo. in. c. si quis iusto. de elect. in. 6. vide glo. in verbo impedimento. §. j. de collatio. infra. & dies vacationis non computatur. glos. in. d. ca. statutũ & in. l. datio. §. si. ff. de actio. empti.

ᵒnobis & successoribus nostris Romanis pontificibus, seu sedi prædictæᵖnoĩare, & de personaᵠp regẽ huiusmo

o ¶Nobis] Ergo hæc nominatio non potest fieri alij, quàm papæ, vel sedi apostolicæ, vt infra dicitur, nec etiam legato à latere, cum à sede apostolica differat. c. si apostolicæ sedis de præb. in. 6. & si legatus posset per idem omnia quod papa, non esset differentia, nisi nominis, & multi essent papæ, ad verbum refert Bal. in. c. j de offi. lega. sed poterit hæc nominatio fieri successoribus papæ eo mortuo, si tamen cederet dignitati iuxta. c. j. de renun. in. 6. nominatio fieri deberet successori quia retinuit sibi tanquam pontifici, vt supra eo. ibi in manibus nostris & successorum nostrorum Roma. pontificum canonicè intrantium, & sic tanquam successori in pontificatu, non tanquã successori bonorum per. c. si gratiosè de rescrip. in. 6. Et probatur hic & successoribus nostris Romanis pontificibus. Nec etiam vacãte sede potest nominatio fieri collegio cardinalium, tum quod hæc verba non congruunt, tum quòd collegium non possit conferre. c. 2. ne sede vacante cle. ne Romani. in princ. de elect. Ad hæc si collegium cardinalium hoc posset, fortè different prouisionem Romani pontificis, vt aliquam vtilitatem ex his nominationibus haberent, quod est prohibitum. c. vbi periculum de electio. libro. 6. & quia collegium cardinalium sede vacante non succedunt in his, quæ sunt ordinis, vel iurisdictionis papalis. d. cle. ne Romani vbi Bonifa. dicit eo esse, quia cum celeritatem desideret prouisio sedis apostolicæ, vt eidem celeriter ꝓuideatur omnis materia est amputãda cardinalibus, per quã nollent, aut differrẽt, aut nõ possent facere electionẽ, arg. l. j. ff. de dam. infect. nisi fortè instaret summa necessitas, vt quia non permitteretur eisdem cardinalibus eligere papam, & tunc fortè posset nominari collegio cardinalium, vel si duo essent in discordia electi, & nesciretur vter eorum esset verus pontifex. nam necessitas facit licitum, quod aliàs est illicitum. cap. si quis propter. de fur. cum multis cõgestis per Gerard. sing. vlti. & multa ego ipse addidi. ad. l. 1. ff. de offi. cons. ita tradit hic Dayma, quem videas, vel fortè melius est tenere capitula posse tunc eligere, vt occurratur diurinæ vacationi. de qua in cap. quàm sit de elect. in. 6. hæc declaratione conditorum indigerent sunt enim supra caput.

An collegio cardinalium nominatio fieri sede vacãte per regẽ possit

p ¶Nominare.] Intellige debeat, quod verbum est infra positum. certè si rex nominare velit, debet sic qualificatum nominare, tamen non tenetur nominare, si nolit, quia ad factum præcisè quis compelli non potest. lege si quis ab alio. ff. de re iudica. & lege stipulationes non diuiduntur de verbo oblig. sed si non nominet lapso tempore papa prouidebit, prout statuitur hic.

q ¶Per regem.) Ergo per aurum vel argentum non debet quis nominari, sed per regem Franciæ vt hic habetur, permittat ergo quilibet, vt rex libere nominet non verò instigatus per alios, sed spiritus sancti nutu hoc faciat, argentum enim vel aurum pro nominatione rex nunquam reciperet, sed de adstantibus quibusdam dubitandum est, ideo hic text. dicit per regem, & non per alium. Quid si rex esset pupillus? Responde si maior sit infante

Rex pupillus an & quã nominare possit.

fante requisito prius consilio (si suæ conscientiæ prouidere velit) sui confessoris, tutoris, & præceptoris, is ipse poterit nominare instar patroni. de quo per Panor. in.cap.finali.de concess. præbend. si minor infante fuerit canonici interim liberè eligêt, cū hic sublatæ sint electiones in fauorem regis, si ipse non nominet, ecclesiæ regni eligere poterūt, cum habeāt electiones, nisi rege nominante, vt supra titu. proxi. dixi in princ. vel tutor instar patroni, nomine tamen regio nominabit, per ea quæ dixi in tracta. nominationum. quæst. 17. num. 20. scribitur Ecclesiastes. 10. cap. in fi. Veh tibi terra cuius rex puer est, & cuius principes mane comedunt &c. prima tamen ecclesiis vtilior tenēda potius esset.

di nominata p nos & successores nostros seu sedē prædictā [r] puideri. Et si [s] cōtigerit

r ❡ Prouideri.) Adde verbum debeat, quod est infra, quia papa debet prouidere nominato per regem, si sit idoneus, & qualificatus, aliàs papa poterit eundem recusare, vt sequitur.

Rex si sciēter inhabilē nominauerit an alterum poterit nominare.

s ❡ Contigerit.) Fato vel alias quomodocunque. l. 1. ❧ 1. ff. de lega. 3. siue scienter, siue ignoranter, cum hic text. generaliter loquatur, & indistinctè, tum quia papa hoc concessit regi, quæ concessio parum operaretur, si intelligeremus secundum ius commune, & ideo debemus intelligere, quod aliquid addat, vt in simili tradit Barth. in. lege. 4. ❧ prætor. ff. de damno infect. Item quia papa reseruauit sibi approbationem personæ nominatæ, ergo quocunque modo nominauerit rex primum, habebit post recusationem papæ tres alios menses. Præterea patronus potest variare licet præsentauerit indignum. c. quod autem de iure patro. fortius in rege cui expressè. per hunc text. concessum extitit per viam contractus. huc accedit quòd rex præsentando scienter non qualificatum, arbitratur papam velle cum isto per eum nominato dispensare, si ergo non posset alium nominare, videretur iniquum, & nihil prodesset ista concessio, vt alium nominare posset, denique antequam rex præsentasset secundum, oporteret quod iuraret an scienter, an ignoranter præsentasset primum, ad quod iuramentum text. eum non astringit, igitur nec ego regem ad id adstringam. Itē non inuenio in hoc casu pœnam statutam, ideo ego non statuam, vt dicit tex. in. l. at si quis ❧. diuus. ff. de relig. & sumpti. fine. Nec est aliqua constitutio tale quid dicens. ❧ cum igitur in authen. de non eligen. secun. nub. colla. 2. nec papa hoc dicit, ergo non est nostrum addere. l. si seruū. ❧ prætor ait. ff. de acquiren. hæred. nec pœnam priuationis extendemus ad casus non expressos. glo. in. cap. fina. de iure patro. Nec refragatur primo quod eligentes scienter indignum sint priuari prima electione facienda. capit. cum in cunctis. ❧ fi. de elect. cap. cum Vintonien. ibidem. vbi Panor. not. vlt. Idem in nominatione videtur dicendū, vt nominans scienter indignum sit priuatus potestate nominandi pro prima vice, vt dicunt nostri, & sic concludit Ioan. Dayma in verbo computandos, quod non est verum, nam hic expressim conceditur, vt si rex nominauerit non qualificatum, quod possit alium nominare, sed in electionibus & aliis non sic permittitur, imò prohibetur, & priuantur vt dixi eligentes potestate eligendi, & contra suam sententiam est tex. in cap. perpetuo de elect. in. 6. vbi sunt hæc verba perpetuo sanctionis oraculo declaramus, quòd scienter in electionibus nominantes indignum, propter suffragium in scrutinio præstitum, nisi adeo in eo perstiterint, quod ex votis eorum electio subsequatur, nequaquam potestate eligendi priuentur, sed rex nominando scienter indignum, si postea nominet alium, non persistit in prima nominatione, ergo non erit priuatus potestate alium nominandi etiam de iure, nec me mouet quòd rex non debet ex suo (vt dicit Ioannes Dayma) dolo reportare commodum. capit. sedes, & seq. de rescript. res. pon. non potest notari dolus malus in per-

prefatũ regem personá taliter [t] nõ qualificatá ad dictas ecclesias sic [v] vacátes noiare nos & successores seu [x] sedes

missis.l.14.nõ fuit.ff.de dolo, quia quod fit legitimè nullam meretur pœnam. l. Grachus.C.ad leg.Iul.de adult.sed rex secundo nominat hac constitutione permittente, ergo non potest in eo notari dolus, nec meretur pœnam priuationis etiã si nominauerit sciéter inhabilem, sed conscientiæ suæ caueat, si alium indignum nominauerit. Et sic constanter teneo contra Ioan. Dayma contrarium asserentem in glo.vlt.cui per prædicta sufficienter responsum esse arbitror, & ista est mera veritas iuri & æquitati consona, videlicet quòd rex Franciæ possit nominare secundum, etiam si primo scienter nominauerit inhabilem, quem papa recusauit, aliàs de nihilo prodesset vt secundum posset nominare primo recusato, vt prædixi.

Quis dicatur qualificatus.

t ¶Non qualificatam.) Id est, non habentem qualitates requisitas supra, quas tradidi in glo. aliàs, vnde dicitur qualificatus, quasi factus qualitatis requisitæ, & ideo nominatos rite & graduatos vocamus qualificatos, quando habent qualitates requisitas in his concordatis.§.præfatique ordinarij.§. si quis vero.§. volumus & seq. de colla. infra, quæ sunt notanda ad declarationem illius tituli.

v ¶Vacantes.) Ergo ad vacaturas nõ potest rex nominare, nec illas debet promittere, vt dixi supra eo. in glo. occurrente vacatione, & in glo. alieni fati supra in prooemio.

x ¶Sedes.) Et sic papa non debet prouidere indignis, vt hic, & mirabile videtur continere iste text. cum sedes ipsa sit res inanimata, volũtate carẽs, siue beneplacito, teste Archidia.in.c.si gratiosè, col.2. de rescript. in.6.& tamen potest prouidere, vt hic, sed dic quòd sedes aliquãdo capitur pro dignitate.§. sic igitur in authen. vt iudices sine quoquo suffra. colla 2. quæ non moritur. d. cap.si gratiosè. Nam licet habens papatum sit corruptibilis, tamen papatus, imperium, & dignitas, semper sunt, nec corrumpuntur, ca. cum venissent de instit. l. proponebatur.ff.de iudic. Ioan. Monac. & Arch. in d. cap.si gratiosè.de sede apostolica, imperiali, regali, cardinalium, patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, & aliorum, abundè scribit Ioan. Francisc. in tracta.de offic. & potest.cap. sede vacan. in.6.prælud.

De sede apostolica imperiali, regali, & alia.

Quærebat aliquis num magis peccet rex nominando indignum, quàm papa recipiendo? magno se iudice quisque tuetur. Primò, quòd rex magis peccet, probatur, quia fons peccati est, & origo, vt in simili dicitur per Hosti.in summa.§.fi. vbi dicit eligentes ista ratione magis peccare quàm confirmantes. Item in euangelio dicitur, qui me tradidit tibi, maius peccatum habet, & sic qui nominat maius habet peccatum, quia tradit papæ, & papa de illo confidit. Tertiò, qui nominat indignũ, contra cõscientiam agit. c. perpetuo in fin. de elect.in. 6. verba ipsa subiiciam, licet pro eo quod indignum nominando scienter contra conscientias suas agant, & diuinam vindictam & apostolicæ vltionis metum non immerito possunt reformidare, & præsumitur scienter nominare, cum cognoscere eum debeat.regu. qui cum alio. ff.de regu. iuris, saltem per relationem boni viri, glo.in.l. mulieri. ff. de condit. & demonst. glos. in cap. cupientes in verbo notitiam de elect.in.6.Bal. in patrono vt videatur scienter præsentare indignum, ita scribit in cap.cum vos col.2.de offi.ordi.& qui eligit aliquem ad beneficium, vel officium præsumitur ipsum habere notum. Bar.in.l. si patronus. ff. de confirman.tuto. Deci.in. capit. cum in cunctis.§. fina. in princi. de elect. vnde imperator in.§.j.in authen. quomodo oport. episc. colla. prima his verbis fatur. Sancimus igitur sacras per omnia sequentes regulas, dum quispiam sequenti omni tempore, ad ordinationem episcopatus adducitur, cõsiderari prius oportet eius vitam secundum sanctum apostolum, si honesta & inculpabilis, & vndique irreprehensibilis sit, & in bonis testimonium habeat, & sacerdotem decens &c. Imò videtur quòd papa plùs peccet, quia maior plus peccat quàm minor.cap.inter.§.fi. de transla.episc.

huiusmodi de persona sic nominata y eisdem ecclesiis minime prouidere z debeat. a Sed teneatur b idem rex infra c tres alios menses

la. episc. ibi & quamuis iidem archiepiscopi tãquam maiores plus excesserint in præmissis, &c. Secundo, qui perfecit delictum, magis tenetur, quàm qui incepit, Nam Celsus scribit in hæc verba. Si alius mortifero vulnere percusserit, alius postea exanimauerit, priorem quidem nõ teneri, quasi occiderit, sed quasi vulnerauerit, qa ex alio vulnere periit, & posteriorem teneri, quia occiderit. l. item melaʒ. sed & si seruum. versi. Celsus. ff. ad leg. Aquil. Tertiò, papa potest non admittere nominatum a rege indignum, ergo si admittat magis peccare videtur, Dicam cum Marone, Non est nostrum inter vos tantas componere lites.

y ❡Eisdem ecclesiis.) Ergo de aliis ecclesiis poterit papa isti nominato prouidere, quia si nõ sit habilis ad episcopatum vel ad archiepiscopatum, erit fortè habilis ad beneficium simplex. Antho. in ca. ex ratione, col. prima. de æta. & quali. vel ad aliud non requirens tot qualitates, sicut prælatura de quibus supra dictum extitit, & tradút doct. in. ca. cum in cunctis de elect. ideo hic tex. expressit eisdem ecclesiis.

z ❡Debeat.) Et sic à contrario sensu papa debet prouidere nominato à Rege, quando est qualitatis requisitæ per hunc tex. alioqui contractus non seruaretur, quem nõ seruare nõ est egregij animi, vt dixi in præfat. ad rubri. de colla. infra. & si alteri prouideret, nulla esset prouisio, vt patet infra. in versi. decernentes. Et posset rex resistere illi prouisioni factæ per papam. Inno. in. capit. quod sicut de elect. refert & sequitur glos. in regula cancel. 40. Quid si papa nollet admittere nominationem de idoneo factam? posset fortè rex nominare aliquem illi capitulo, quod episcopum poterat ante hæc concordata eligere, & tunc capitulum eliget illum nominatum per regem, & tantum proderit quantum nominatio facta papæ, vel fortè capitulum tunc poterit liberè eligere, quia electio non fit cõtra qualificationem hic positam. & in versi. decernẽtes infra eo. annullantur electiones factæ contra

Quando papa recusat nominatum per regẽ recipere quid faciendũ sit.

præmissa, id est quãdo rex nominauit, & papa prouidit, non ergo si aliàs factæ sint, id est quando papa non prouidit, vt hic quod cogitandum relinquo, super his quippe effari periculosum est, cum nec caput nec pedes habeant.

a ❡Sed teneatur.) Si velit ex sua nominatione prouideri ecclesiis, & tenetur intra tres alios mẽses, post non, & ad hoc refertur verbum teneatur hic positum, non tamen tenetur rex nominare, si nolit, vt supra dixi.

*❡ Sed dubitaret quis, ad quem spectet vacantium beneficiorum collatio, interim sede vacante? responde si rex iure regali habuerit priuilegium conferendi, vel in quibusdam habet episcopatibus, in illis poterit conferre beneficia episcopatus, vel archiepiscopatus. per. c. generali. de electio. in. vj. Si autem iure regali hoc sibi in fundatione, vel aliàs ex priuilegio cõcessum non fuerit, sed tantum quod vacante sede illos capiat fructus, vt futuro reseruentur successori, tunc conferre non poterit: sed papa, aut legatus tunc conferet, vel archiepiscopus post sex menses iure deuoluto. c. 2. de cõcessio. præbend. Et quamuis capitulum succedat episcopo sede vacante, tamen beneficia cõferre regulariter nõ poterit. c. illa ne sede vacan. nisi, vt dixi in tracta. nominatio. in collatione necessaria.]

Vacãte sede ad quẽ spectet beneficiorũ collatio.

b ❡Idem rex.) Etiam eo mortuo alius, Nã idem dicitur, sicut idem populus Parisien. qui abhinc mille annis fuit. l. proponebatur. ff. de iudi. quia dignitas non moritur. c. si gratiosè de rescript. in. 6. maximè regalis Franciæ dignitas, quæ diuinitus est instituta, & diuinitus conseruatur, & dictio idem potest referri ad genus, vt in. l. 2. in princ. & ibi doct. si cer. pet. vbi in mutuo idem in genere debet reddi. Aliquando refertur ad speciem, & in dubio. Bar. in. l. hoc legatum. ff. de lega. 3. Quandoque dicitur idem numero. vt hic, & in. d. l. proponebatur, & per hoc excluditur alius extra regem, vt supra dictum extitit.

c ❡Tres alios menses.) Quos rex habebit,

 quando

An rex possit iterum nominare quãdo nominatio suũ nõ est sortita effectum.

quando non qualificatũ primo nominauit, qui fuit per papam recusatus, si tamen prima nominatio per regem nõ fuerit plenum sortita effectũ, vtpote quia nominatus (quod raro euenit) consentire recusat, vel post consensum renunciat iuri suo, aut forte diem clausit extremum, seu propter occultum eius vitium nominatio irritatur, tunc rex intra alios sex menses nominare aliũ poterit, ac si vacatio

d à die recusationis personæ nominatæ non qualificatæ solicitatori nominationem non qualificatã e ꝓsequenti

noua esset, tex. elegans in. c. si electio, de electio. in. 6. Nam correctionem iuris non debemus facere. l. vna. C. de inoffi. dotib. Nec refragatur quòd si episcopus vel alius habens potestatem nominandi vnum canonicum in prima sui creatione, si nominauerit vnum, qui acceptauit, & postea renunciauit non poterit iterum nominare, postquam nominatio est semel sortita effectum. De Rota. deci. 22. nota quòd vbi ordinarius. in antiq. & feli. in. c. Innouamus. col. 2. not. 5. de treuga. quia debet intelligi, quando ille habebat potestatem nominandi vnum tãtum, secus quando datur facultas nominandi semel & iterum vt hic, tunc poterit iuxta potestatem datam nominare, successiuè tamen, nõ simul, vt supra dixi. Item cum sint hic taxati tres menses, vltra non habebit rex, etiam si primum præsentauerit intra duos menses, & adhuc superessent quatuor menses de sex, qui primo præstituti sunt, tamen à die recusationis primi non dantur, nisi tres menses vt hic.

d ¶ A die recusationis.) Ecce quomodo hi tres nouissimi menses computantur, videlicet à die recusationis intimatæ solicitatori regis, vel alterius. vt in glo. seq. nec dies termini computatur in termino. glo. in. ca. statutum de præben. in. 6. & hic plene Ioan. Dayma tractat de dictione. A. Et intellige recusationis vnice, nam non poterit rex nisi semel nominare à die recusationis, per hoc verbum recusationis, nõ dicit recusationũ, & per. l. boues. ✠. hoc sermone. ff. de verb. significa. Quid si inhabilis fuerit iterũ ignoranter nominatus, qui non fuit per papam recusatus, sed admissus, faciendum erit. Re-

Si nominatus fuerit inhabilis potest ecclesia se opponere.

spon. si notoria est inhabilitas, tunc ecclesia poterit se opponere, Nam hæc concordata sunt facta inter papam & sedem apostolicam ex vna, & regem & regnum, ex altera, licet videatur papa & rex consentire, tamen ex magna causa adhuc regnũ vel vnus ex regno poterit se opponere, & audiri debebit in magno consilio, si sua intersit. glo. in. l. iubemus. ✠. sane in verb. œconomis. C. de sacros. eccle. tex. in. c. siquis presbyterorũ ibi sed etiã licet qbuscũque ecclesiasticis personis vocẽ cõtradictionis offerre, de reb. eccle. nõ alie. ✱ ¶ Feder. consil. 95. super quæstionum col. j. Feli. plene in. ca. cũ olim. col. 2. de testib.] papa quidẽ & rex nõ intẽdunt ꝓuidere inhabilibus, si cõtrariũ faciãt, sunt circunuenti. Bal. in. c. cũ olim de re iudi. Et ij tres mẽses currũt regi, siue ipse sciuerit recusationem, siue non: quia postquã recusatio est intimata solicitatori regis, is debet certiorem facere regẽ, quod si non fecerit, imputetur regi, & de se queri debet, qui parũ diligentẽ solicitatorem sibi assumpsit. ✠. fina. Instit. ꝑ socio. provt dixi de aliis sex mensibus in glo. cõtingerit supra eo. & si fuerint plures solicitatores, sufficit vni intimare. arg. l. de pupillo. ✠. si plurium. ff. de noui ope. nunc. facit quod scripsi in tractatu nominationum. q. 14. nu. 62. quod si sint plures vicarij, sufficit vni insinuare. vide ibi alia huic rei consinia.

Cõtra nominatum inhabilem ecclesia se opponere potest.

e ¶ Prosequẽti.) Et sic solicitator regis debet ꝓsequi nominationem factam per regẽ sicut dictaui in nominatis. in. ✠. fi. de colla. infra, & per hoc infertur quòd rex tenetur habere Romæ solicitatorẽ, q nominationẽ hanc prosequatur. Quid si solicitator regis mortuus fuerit? Respõ. putarẽ nominationẽ posse intimari ꝓcuratori nominati, vel illi cui directæ sunt literæ, arg. cle. causam de elect. forte etiã posset eo casu recusatio intimari protectori Galliarum, vel alteri negotia regis Romæ gerenti, vel alteri solicitatori prosequenti hanc nominationem, nam si nominatus recusatus habeat Romæ solicitatorem, ad prosequẽdum hanc nominationem, illi poterit intimari hæc recusatio, & ideo

Sollicitatore regis mortuo Romę cui debeat recusatio intimari.

& ideo cauté dicit iste text. solicitatori. nõ exprimendo regis, vel alterius, & sic generaliter poterit intelligi. postquam non distinguit. l. de precio. ff. de public. in ré act. & si solicitator productus sit testis, an recusari posit dixi in tracta. de repro. & salua. test. inver bo solicitator.

f cõsistorialiter factę g intimã dæ cõputandos h aliũ i supradicto modo qualificatum

Nominatio per regem facta cõsistorialiter recipitur vel recusatur.

f ¶ Consistorialiter.) En ergo quód hæc nominatio solet præsentari papæ cõsistorialiter scilicet præsente collegio cardinalium, & per papam sic recusari, posset tamé papa istã nominationé domi recipere instante necessitate, & collegiũ cardinalium ibidem cõgregare. arg nota. in .l. j. ff. de offi. consu. tamen stylus ecclesiæ Romanæ est in his maioribus dignitatibus, vt cõsistorialiter recipiantur, vel recusentur, per nota. in .c. quod translationem, de off. lega. vnde consistorium proprié est papæ. gl. in. c Romana in princ. & ibi Archidia de appella. in. 6. Io. Montagne in tracta. de authoritate magni consilij versic. 3. pro magno cõsilio, vel principis. glos. in §. ad hæc in authen. de appel. collat. quarta. Nec debet intelligi hic text. vt quidam contorquebant, dicentes papæ recusationem debere intimari consistorialiter, sed recusatio nominationis secundum quosdam consistorialiter fit, & sic debet tex. ordinari, à die recusationis personæ nominatæ, non qualificatæ factæ, consistorialiter intimandæ solicitatori prosequenti nominationem nõ qualificatam, &c. vel dic melius prosequẽti consistorialiter, videlicet quód solicitator debet nominationem consistorialiter prosequi, & hic est germanus (vt reor) ad hũc tex. sensus.

g ¶ Intimandæ.) id est, exhibendæ seu denunciandæ, & debet fieri hæc intimatio solicitatori, vel alij vt supra dixi in glos. prosequenti. nec sufficeret domi solicitatoris fieri, quum hic dicatur solicitatori, non domi, per nota. in clem. causam de elect. vbi vide abundé. quamuis domi facta citatio regulariter non inuenta persona valeat. l. j. §. j. ff. de libe. agnosc. Alibi scripsi plena manu in prac. mea.

Rex quot

h ¶ Alium.) Et sic videtur quód rex posit tres nominare per hanc dictioné alius, quæ tria requirit glos. in lege ancillæ. C. de furtis, dixi in gl. ad alium in §. si quis veró infra de colla. & sic primo vnum nominabit rex, si papa eum recuset, rex alterum nominabit., si iterum papa eum recuset, alium, & sic tertium nominare poterit. Contrarium teneo, nam patronus laicus licet posit variare, non tamen vltra semel, quia vbi licita est variatio non permittitur, nisi semel text. in. l. si quis iusiurandũ C. de iureiurand. Bal. in authen. habita. columna. 8. numer. 35. Cod. ne filius pro patre Alexand. in. l. si ex toto §. si. columna penultima. ff. de lega. primo & ita in propriis terminis cõsuluit Calde. cõsi. 16. an laicus: rubric. de iure patrona. & sic rex non poterit post secundam recusationem aliũ nominare, arg. l. boues §. hoc sermone. ff. de verbo. signific. & vt infinitas vitetur. de qua plene dixi in repet. l. vnice, no. primo, Codice de senten. quæ pro eo quod inter. & sic quum non posit primo nominare nisi vnum, vt tex. supra dicit vnũ grauem, &c. ita hic nõ poterit nisi alterum nominare, ideo post primam recusationem nõ habebit nisi tres menses, quum hic tex. non concedat vltra, quod concederet si à die cuiuslibet recusationis posset alium nominare. Nec obstat dictio alius, quia aliquando ad duos tantum refertur. c. quum autem de iure patrona. dixi in. dicta glo. ad alium, & sic per hoc verbum non debet rex nominatum primo recusatum nominare, sed alium vt hic vltra nominatum primum, quod est notandum.

posit nominare.

i ¶ Supradicto modo) Ergo secundo nominatus per regem debet habere qualitates supra descriptas in glos. aliàs idoneum alioqui recusari potest per papam, ideo hic monet regem, vt alium supradicto modo qualificatum nominare habeat, & hoc declarat etiam dictio alium, quæ implicat similitudinem cle. prima de rescript. & erit sensus, vt facta recusatione primi nominati, alius, qui sit similis qualitatis supra scriptæ debeat nominari, nõ veró intelligas, quód alius similis primo nominato nominari debeat, quia si primus esset ignarus, vel aliàs inhabilis,

inhabilis, in secúda nominatióe posset præsentari similis inhabilis, quod hic reprobat text. dum dicit supradicto modo qualificatum.

Quando rex nō nominat intra sex mēses, an possit postea.

k ¶Nominare.) si rex non nominauerit intra sex menses aliquē videtur quod non possit postea, quia alij tres mēses dantur ratione recusationis factæ per papā, quando rex inhabilem forte circunuentus nominauit, vt variare possit nominando habilem, nā nominatio quæ non est sortita effectū, quia recusata, non debet eidē regi esse dāno. c. perpetuo de elect. in. 6. probatur in hoc versic. si verò contigerit, & ibi à die recusationis, & in verbo semper, &c. potuit enim rex esse deceptus nominando inhabilem, ideo papa voluit eidē morē gerere, cōcedendo vt intra alios tres menses alium nominare possit, quod non est quando non nominauit aliquem, quia tunc negligentiam supplebit papa post sex menses, quia cōcessio facta in vno casu nō extendetur ad alium. l. commodissimè. ff. de libe. & posthu. & vt dispēdiosè vacationi ecclesiarum consulatur. c. quàm sit de elect. in. 6. Contrarium tamen videtur tenēdum per hunc tex. ibi alioqui, & ibi tūc sic vacanti, & quia facti appellatione non factū comprehenditur, quandoquidem qui non facit quod facere debet, videtur aduersus ea facere, quia non hoc facit. l. qui nō facit. ff. de reg. iur. scripsi in gl. prout in repet. l. vnicæ. C. de senten. quæ pro eo quod interest. & postquam papa voluit cōcedere regi hos nouem menses in casu quo inhabilem præsentauit, fortius & quando non nominauit intra sex menses, vt etiam postea alios tres mēses habeat. Nā illud debemus dicere, quod statuēres (si interrogari fuissent) statuissent. l. Titius. §. Lucius. ff. de libe. & posthu. & verisimile est ꝙ sic statuissent, & per hoc tollūtur in cōtrarium allegata, quia non procedunt quando fortior est ratio in casu omisso, vel quādo verisimile est ꝙ sic prouidisset. per gl. in. l. tale pactum §. si. ff. de pact. Ias. in. l. 1. col. 4. ff. de vulg. facit. tex. solennis in §. porro ibi si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior, &c. quæ fuit prima cauf. benefi. amit. & dispēdiosa vacatio hic vsque ad nouem menses toleratur, & in hāc partem etiam videtur inclinare Dayma hic, licet ita expressè non decidat.

k noīare l alioquin (vt m dispēdiose ecclesiarū huiusmodi vacationi celeriter consulatur) ecclesiæ tunc sic va-

l ¶Alioquin.) Tres limitationes hic describūtur. Prima est quādo rex intra tempus præstitutū nō nominauit, vel inhabilē. Secūda est ibi necnō quando per obitū episcopat⁹ vacat in curia, & in istis casibus papa liberè, puidet. Tertia pars, ibi consanguineis tradit de regis consanguineis, & aliis ibidem conscriptis, vt possint à rege nominari, etiam si non sint qualificati, vt supra descriptum extitit.

Papa antè tres vltimos mēses finitos, an possit prouidere.

m ¶Dispendiosè.) Quàm sit dispēdiosa ecclesiarum vacatio, declarat rerum magistra experiētia. c. quàm sit de elect. in. 6. nam ex defectu pastoris gregem dominicum lupus rapax inuadit, ca. ne pro defectu de elect. & sic per hanc rationē non tenebitur papa post recusationem secundam expectare finē triū mensium, si rex iterum nominauerit inhabilem, quod probat etiam verbū celeriter, in hoc tex. positū, & verbum liberè, & quia frustra expectaretur finis, qui nihil operaretur. Nō obstat c. commissa de elec. in. 6. quē tex. allegat glo. in cle. vt hi qui, in verbo cōstitutus de æta. & quali. vbi ante finem termini non potest superior prouidere, Nam ibi ideo est, quia ius non est deuolutum ante lapsum terminum ad superiorē. ergo finis termini expectatur ibidem, hic vero simul atque rex præsentauit secūdum inhabilem, & papa recusauit illum, papa habet ius prouidendi, per verbum liberè, & verbum celeriter, & vt dispendiosè ecclesiarum vacationi consulatur, & sic non tenetur aliud tempus expectare, nec refragatur glo. in cap. vbi periculum in verbo decē de elect. in. 6. quæ dicit cardinales Romæ existentes, teneri expectare decem dies alios cardinales absentes, etiam si appareat illos non posse venire intra illum terminum, quam glo. sequitur Bal. in cap. licet de vitanda de elect. & Ias. in. l. nō omnis col. 3. nu. 8. ff. si cer. peta. Respondeo esse verum, quando rex non nominaret

niatet post primam recusationem, tunc papa ante tres menses non posset prouidere, & sic debet intelligi iura supra adducta, secus si iã nominasset, & secundo nominatus recusatus fuisset, vt in casu isto & ita intelligitur casus sequens, quia fortè ante finem termini per legem præfixi rex prouidebit, & sic etiam appellatio non dicitur deserta, nisi totum tempus effluxum fuerit. c. personas ibi ex tunc. de appella. quod facit ad intellectũ ordinationis regiæ permittẽtis iudici à quo sententiam exequi post desertionem, vt non possit exequi. etiã si vnus dies superesset, & appareret appellantem intra illud tempus non posse releuare. Ias. in. c. cum stipulatus sim mihi col. pe. princi. ff. de verbo. oblig. Concludendum ergo est, quòd papa nõ poterit prouidere ante finem trium mensium, quãdo rex nõ nominauerit aliquẽ à die recusationis primæ. secus si nominauerit, & inhabilem, quia tunc papa poterit prouidere statim à die illius secundæ recusationis, siue sint elapsi tres vltimi menses, siue non. Et ideo si rex nominauerit Petrum. & mãdauerit solicitatori, vt si papa recusauerit Petrum, quod ipse nominabat Ioannem, tunc à die illius secundè nominationis, & recusationis per papam factæ, papa liberè prouidebit non expectato alio tempore, nec alia regis nominatione, vt hic probatur.

Regula cancellariæ de viginti diebus an habeat locũ in papa & rege.

Quæro, rex nominauit vnum ad episcopatum vacantẽ per resignationẽ, papa prouidit illi, siue vacet per resignationem, siue alias quouis modo derogando regulæ. 18. dicenti, quod si resignans moriatur intra viginti dies, de ipsa infirmitate, beneficium censeatur vacare per mortem, moritur resignans ante viginti dies, an rex iterum possit nominare, tanquam vacet per mortem? videtur quòd non, quia postquam semel nominauit, & non fuit recusatus nominatus per regem, ergo non poterit alium nominare, cum hic sibi concedatur nominare alium quando recusatur primus, ergo si non recusetur, non poterit rex alium nominare. Itẽ illa cancella. regula non loquitur in episcopatibus, vel abbatiis, ergo in illis non habebit locum, quia episcopatus vel abbatiæ non veniunt appellatione dignitatis. text. in cap. venerabilis de præbend. glo. in cap. 2. illo titu. in. 6. Præterea papæ est derogare illi regulæ cancellariæ, quam ipse edidit, derogauit, & sic valet illa derogatio. in contrarium me trahit tex. supra, vbi dicit regem posse nominare, quando episcopatus vacat per resignationem, etiam quando vacat per obitum, sed si nominauerit ad episcopatum vacantem per resignatiouem, non censetur nominare quando vacat per obitum. Ergo papa nõ debuit prouidere, aliàs prouisio est nulla, vt pote facta sine regis nominatiõe vt patet in versi. decernentes. Nam actus agentium non operantur vltra eorum intentionẽ. l. non omnis. ff. si certũ peta. sed regis nõ erat intentio, vt nominaret, si vacaret per mortem quæ intentio probatur si post mortem alium nominauerit. vt in simili nota. in c. susceptum de rescrip. in. 6. glos. in verbo aliam in forma manda. infra. Et per hoc dixi illam regulam cancellariæ. 18. habere etiam locum in institutione facta ab ordinario, vt si patronus præsentauerit ad beneficiũ vacans per resignationem, si resignans moriatur ante viginti dies, poterit iterum præsentare, quia non præsentauit in casu mortis, & prima præsentatio est nulla, ergo non præstabit impedimentum, licet contrarium consuluerit Decy. consil. 224. cui respon. in tract. nominat. q. 17. nu. 5. Item si patronus præsentauerit ad beneficium vacans per priuationem, si alio modo vacet, nõ videtur per prædicta præsentasse, ideo poterit iterum præsentare, licet cogitandum relinquat Rochus Curt. in tract. de iure patro. in verbo honorificum. q. 51. alioqui censeretur esse facta institutio sine præsentatione. & sic non valeret. capit. decernimus. 16. q. 7. capit. illud de iure patro. sic & prouisio in hoc casu mortis censetur esse facta sine regis nominatione, quando vnus tantum modus vocandi. in. d. nominatione vel præsentatione esset expressus, & quod dicta regula cancella. 18. habeat etiam locum in collationibus factis per regem, fuit, vt dicũt in hoc senatu decisum die prima Decembris. anno. 1494. in causa possessoria pendẽte, super capella sancti Laurentij in ecclesia Meldensi. Nam alia est vacatio per mortem, alia per resignationem. c. susceptum de rescrip. in. 6. & illa regula cancellariæ. est facta ad vtili-

ad vtilitatem omnium collatorum & eorũ qui habent præsentare, seu nominare, ergo illi fauori debent collatores derogare. nec solius papæ derogatio potuit præiudicare nominationi per regem faciendæ in casu mortis, nam & si papa possit illi regulæ derogare in aliis beneficiis, tamen in his dignitatibus hic expressis non solet sine rege, ratione cõtractus sic facti, & illa regula loquens in beneficiis etiã

canti per nos & successores nostros, seu sedẽ huiusmodi de psona vt præfertur[n] qualificata, nec non[o] per obitum

habebit locum eadẽ ratione dictante in episcopatibus, abbatiis & aliis in hoc text. positis, per glo. in regula. 1. de regul. iuris in. 6. Et sic patet quòd in nominatione facta p regem ad episcopatum vacantem per resignationem, debet exprimi, vel aliàs quocunque modo vacet, cũ derogatione regu de. xx. diebus, aliàs per mortem non obstante regulæ derogatione facta per solum papam poterit rex in casum ortis iterum nominare, & ita fuit decisum in magno consilio in causa abbatiæ de villa longa contra eum qui sic habuerat per resignationem, cum dicta clausula, & aliàs quouismodo &c.

*¶ Imo in eodem concilio fuit pronunciatum pro domino Ioanne gay iurium doctore, & recedentia illi adiudicata quamuis alter habuisset prouisionem per resignationẽ cum consensu regis. Sed non acceperat possessionem, nisi eo die, quo mortuus fuerat resignans: quamuis probasset se per sex horas antea recepisse: quia videbatur quædã fraus. per nota. in. l. filiæ. ff. solu matri.]

n ¶ Qualificata.] Et sic quando deuolutio fit ad papam, ipse de persona vt supra dictum est, qualificata prouidere tenetur, vt dixi in glo. qui eisdem. §. si quis vero. infra de collat. idem si vacet per obitum in curia, per hoc verbum necnon per obitum, &c. & quia vna dispositio determinat hic duo, ergo ea pariter determinare debet. l. iam hoc iure. ff. de vulg. secus quando prouidet consanguineis regis vel personis sublimibus, seu religiosis reformatis vt infra excipitur, & illa exceptio in non exceptis firmat regulàm, vt. l. j. ff. de regu. iur. Et sic antequã papa sine regis nominatione prouidere possit, requiritur quòd rex non nominauerit intra sex vel nouem menses, vel quòd nominauerit inhabilem, & is sit recusatus.

Requisita antequã papa sine regis nominatione prouideat.

Secundò quòd post recusationem rex nõ nominauerit aliquem intra tres mẽses à die recusationis computandos, vel quòd nominauerit alterum inhabilem, qui iterum fuit reiectus, vt supra dictum extitit.

Tertiò reqritur quòd papa prouideat post tempus elapsum, & non ante, aliàs non valeret, nisi vt dixi, supra eo. in verbo dispendiosẽ.

Quartò, quòd prouideat de persona qualificata, probat text. ibi de persona vt præfertur qualificata, nisi vt dicetur infra in versi. alioquin.

Quintò requiritur quod episcopat⁹ vacet in curia Romana, vt sequitur in glo. seq.

Episcopat⁹ vacans ĩ curia pobitũ papa sine regis nominatione cõfert.

o ¶ Per obitum.) Si ergo episcopatus vel alia dignitas hic affecta vacet in curia per resignationem, nõ potest prouideri sine regis nominatione, quia hic sibi tantum papa reseruauit vacationẽ per obitum in curia factã ergo alios vocandi modos exclusit. arg. l. cũ prætor. ff. de iudi. c. nónne de præsump.

*Quia superius vacantia per cessionẽ fuerunt regis nominationi reseruata.] & licet beneficium in curia resignatum, in curia dicatur vacare, glo. in cle. j. vt lite pendente, non tamen episcopatus quoad hũc tex. & ad hoc vt papa solus prouidere possit. glo. in. §. quib⁹ in verb. causas de elect. in prag. & quàuis mortis appellatione veniat, etiam mors ciuilis. glo. in. c. susceptũ de rescrip. in. 6. in casibus à iure expressis. glo. in, c. placuit. 16. q. j. doct. in. l. gallus. §. & quid sit tantũ. ff. de lib. & posthu. tamen appellatione obitus nõ venit cessio, vel alia mors ciuilis. text. in. c. j. 24. q. i. l. fi. C. de Silentiar. lib. xij. nota. in. c. fi. de secun. nupt. Itẽ si episcopus vel abbas ꝓpter hæresim, vel aliud delictũ priuaretur apud sedem prædictam, eo casu sine regis nominatione, de hoc episcopatu nõ prouideretur, aliàs prouisio esset nulla quia nõ vacaret per obitũ, & vacatio per obitũ, tãtũ papæ hic reseruatur, etiã si cõdẽnaretur ad perpetuos carceres nisi ad mortẽ cõdẽnaretur, sine aliqua

Obit⁹ appellatione non venit mors ciuilis.

ne aliqua sētētia priuationis antea lata, quia tūc dū moritur in curia, dicitur in curia vacare. Bal. in. l. si quis sub cōditione. ff. de testa. tute. Perus. in. d. c. præsenti ❧ sané.

✱ℭ Vide Barba in consilio. 82. Clementissimi volu. 4. in primo dubio quód priuilegiū cōcessum cardinalibus, vt beneficia vacantia per obitū suorū familiariū nō possint impetrari, nō habeat locū quando beneficia vacant per priuationem. Eriā à papa conferri possunt cū derogatione Indulti, quia maiorem sibi potestatem retinuit quàm concesserit. ca. dudum de præben. in vi.]

p apud sedem prædictam vacantibus q semper etiā nulla r dicti regis s pcedēte noīatiōe

Nec hic cōprehēdūtur episcopat⁹ vel abbatiæ curialiū, si non moriātur apud sedē apostolicam, nā licet dicātur vacare in curia, extrauag. ad regimē de præb. in communibus & in regu. cācella. tamē non debet prouideri eisdē, sine regis nominatione, si non vacēt per obitū vt hic, intellige hic per obitum, quomodocunque cōtingentem, morte violenta vel etiam delbocone, quoquidam Itali vii sciūt, vel alia cū hic non distinguatur, glo. in ❧ j. in insti. de capi. diminut.

Dictio apud quid significet.

p ℭ Apud sedē.) Tūc dicitur apud sedē vacare, etiā si in locis vicinis p duas dietas moriatur, siue ibi occasione curiæ moraretur, siue alia causa apud sedē prædictā esset, text. elegās in. c. præsenti de præben. in. 6. quāuis dictio apud aliquādo significet corā & in præsentia. tex. in. l. de iure. ff. ad municipa. l. eū pro quo. ff. de in ius vocando, tamen aliquādo etiam accipitur pro prope, vt. d. cap. præsēti, & ita dicit Alexād. & Ias. in. l. j. in prin. ff. de acqui. possess. abundē scripsi de hac dictione in. l. penes. ff. de verbo. signifi. & sic papa tunc sine regis nominatione prouidere poterit.

Rex an possit nominare ad episcopa. t⁹ vacātes in curia post mēsē

q ℭ Semper.) Et sic rex ad hunc episcopatū in curia vacantē nō poterit nominare, etiā si papa non prouideat intra mensem, sicut alius ordinarius de aliis beneficiis prouidēt per. c. statutū de præben. in. 6. & probatur per hoc verbū semper, & hoc verbū liberē, vt sit sensus huius tex. quod papa intendit semper prouidere sine regis nominatione metropolitanis & cathedralibus ecclesiis, quādo vacant per obitum in curia. semper id est omni tempore, & omni casu, ita exponit glo. in. l. j. ff. solu. matri. &. lege semper de iure immunitatis. capit. sacerdotibus ibi semper sacerdotibus castitas obseruāda præcipitur, 31. distinct. & monachus sēper debet ferre habitū monachalē, etiā si sit factus episcopus. c. sanctimonialis, & ibi docto. 23. dist. ca. decretum. 10. q. j. ita & papa poterit prouidere semper sine regis nominatione, quando episcopatus vacat in curia per obitū, & intellige semper siue intra mēsem siue post, vel potest intelligi ꝙ papa poterit prouidere semper intra tēpus iuris, videlicet intra mēsem, post nō, & ista expositio suadetur ex. c. j. de in integ. rest. & glo. vlti. in. c. cōtingit de trāsact. vbi ecclesia semper illæsa seruari debet, id est legitimo tēpore, ita exponit etiā Lucas de penna in. l. vna, col. pe. C. de castrē. om. pala. pec. lib. 12. faciunt nota. in procemio decre. Rex pacificus & per Iacobi. in. l. j. ff. de iure dot. tamen præcedens intellectus est magis textui cōueniēs pōderādo verbum hic positū nulla nominatione, & sic excludit in hoc casu omnē regis nominationē, siue fieret intra mēsem, siue post per l. quēadmodum nulla. ff. de aq. poss. l. nulla de reg. iuris. Et de his dictionib⁹ semper continuo, & aliis dicetur plenius in ordina. regis deo auspicante.

r ℭ Dicti regis.) Nec alterius, videlicet delphini, aut regentis, seu legati, seu cuiusuis alterius quod probatur in verb. liberē, & verbo, nulla, &c. Nec poterunt etiam capitula eligere, post mensem à die vacationis computandum, alioqui papa non semper prouideret, nec liberē vt vult hic tex. nisi dicas vt in glo. dixi proxima.

Præcedere debet nominatio prouisionē.

s ℭ Præcedēte.) Nec subsequēte, per hoc verbū nulla, & verbū liberē. sed hoc ideo dicit vt demōstraret regis nominationē præcedere debere papæ pūisionē in casib⁹ in quibus debet interuenire, vt supra dixi in glos. aliās. sicut præsentatio institutionē præcedit text. in. c. decernimus 16. q. 7. aliās non valet, nota in. c. cum ex officij de præscrip. scripsi in glo. disposuerit in versi. 2. infertur in ❧ si quis verò de col. infra.

ℭ Libe-

t ¶ Libere.) Id est sine regis nominatione, & sine alicuius contradictione, aliquando tamen denotat quandam prærogatiuam absolutã, & dominium super actum cui adiicitur. l. procurator cui libera. ff. de ꝓcura. c. cum nobis olim in fine de elect. Pet. Ancha. in. ea. cũ liberum. col. 2. de sepult. & de hac dictione multa scripsi in §. præfatique ordinari in glos. liberè. infra. de col. Nota quòd is qui suo arbitrio & liberè non potest vtifrui re sibi concessa, dicitur in ea turbari, ideo interdicto vti possidetis experiri poterit tex. in. l. vim facit. ff. de vi & vi arma. sic expressim cõsuluit Franciscquinus Curt. cõsi. 2. Vasallus col. 1. post tractatum feudorũ, dixi susius in ordina. regiis in Rub. des matieres possessoires, vbi etiam scripsi quot modis quis dicatur turbari.

t Libere v prouideri possit
x Decernentes electiones

v ¶ Prouideri possit.) A papa vel à sede, posset etiam papa in his casib[illegible] regis nominationem acceptare, sed non tenetur, vt hic dum dicit liberè prouideri possit.

*¶ Sed si semel acceptaret, nõ posset postea alteri conferre liberè, vt fuit iudicatum me præsente, Anno. 1539. die vero. 29. Decembris per dominum cancellarium pro aliquo nominato per regem post tempus nouem mensium, qui fuerat admissus per papam ad regis nominationem, postea tamen papa iure deuoluto alteri liberè contulerat, certè prior in possessione fuit defensus, & illi adiudicata plena possessio. quod est notandũ.] Posset etiam rex Franciæ in hoc casu quando vacat per obitum in curia, contra prouisum per papam se oppónere, & excipere si timeret de coniuratione, seu proditione patriæ, seu reuelatione secretorum suorum ratione patriæ, vnde prouisus est oriundus, vel propter parentes suos, qui semper regi fuerunt infesli, & tunc esset audiendus, quia satis prosequitur interesse proprium teste Inno. in. cap. super his col. 3. nume. 13. de accusa. vbi Panor. dicit esse singulariter notandum in practica, & idem in. cap. cum terra col. 2. &. cap. quòd sicut de elect. interpretes in. capit. reatina. 63. distinct. Item si archiepiscopatus vel episcopatus in curia vacans esset in partibus limitrophis regni, nullus ad eum recipi deberet sine regis consensu, sicut Narbonæ, & Carcassonæ per textum & ibi glo. in. l. 2. ¶ de fundis limitro. lib. 11. quia istud priuilegium censetur semper esse exceptum per tex. in authen. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oporteat. Benedict. in repe. cap. Raynutius in verbo & vxorem nume. 405. de testa. nam quando ecclesia habet feudum à rege, tunc ratione feudi, vel quando est patronus, debet requiri regis assensus post electionem celebratam. cap. sacrosancta in fi. de elect. cap. nobis de iure patrona. doct. in. capit. cum inter vniuersas de elect. Maleret. in tract. de elect. quæst. 8. limita. 3. & sic post prouisionem papæ, requireretur regis assensus in his casibus, qui per fidelitatẽ à ꝓuiso factam regi declaratur. *hoc etiam firmat Boer. in decisio. 2. Burdegal. col. antepen.] Nota igitur in quibus casibus papæ prouisio valet sine regis nominatione.

Rex quando possit se opponere cõtra ꝓuisum per papam.

Primus est, quando rex est negligens ad nominandum intra sex vel nouem menses, prout supra dixi.

In quibus casib. ꝓuideãt extra regis nominationem.

Secundus, quando primo nominauit non qualificatum, & intra tres menses à die recusationis nominauit aliũ etiam nõ qualificatum, & vterque à papa fuit reiectus.

Tertius, quãdo intra tres nouissimos mẽses nullũ nominauit post primi recusationẽ.

Quartus, quando episcopatus vacat in curia vt hic necnõ per obitũ apud sedẽ, &c.

Quintus, quando ecclesia habet speciale priuilegium eligendi, vt in §. fi. infra eo. vbi dicetur, sed tunc papa non prouidet sed ecclesia, seu capitulum eligit.

Sextus, quando episcopus esset à Turcis captus, vel perpetuo morbo laboraret, tunc papa sine regis nominatione coadiutorem dare poterit, vt supra dictum extitit in glo. vacantibus in fi.

Septimus casus est, quando collatio iure speciali spectaret ad fundatorẽ, vel aliũ, qa tũc is poterit sine regis nominatione cõferre, vt supra eo, in glo. electionẽ declaraui.

x ¶ Decernentes.) Hic annullãtur tam electiones capitulorum, quàm prouisiones factæ per papam, aliter quàm supra fuerit statutum,

Electiones hodie fieri posse non ambigitur.

contra præmiſſa, attentatas ac prouiſiones per nos & ſucceſſores noſtros ſeu ſedem huiuſmodi factas y nullas & inualidas exiſtere. a Conſanguineis tamen

tutum, & ſi ſuperueniret confirmatio ad electionem ſic factam, non conualeſceret. c. auditis de elect. glo. in. c. quorundam in fi. illo tit. in. 6. ſi ergo fieret electio de nominato per regem hic non annullatur, quia hic tex. dicit contra præmiſſa factas, ſic adhuc poteſt hodie capitulú eligere, dú tamen modo eligat nominatú per regem. Sed de quo prodeſt illa electio? Reſponde, ſi prouiſio eſſet nulla, ſaltem ex electione poſſet obtineri prælatura, & quia poteſt quis pluribus iuuari titulis ſe defendendo. c. poſt electionem de conceſsio. præbend. & vt capitula ſuas ſeruét electiones, & eligendi poſſeſsionem. c. ſi verò de iure patrona. vbi patronus, qui euicit ius patronatus, præſentat poſt præſentationem & inſtitutionem admiſſas, vt poſſeſſionem præſentandi acquirat, licet nó poſſit alium præſentare, quàm iam inſtitutum vide ibi Panor. & alios & Roch. Curt. in trac. iuriſpatro. in verbo competens. q. 19. *[Et vt electus magis gratus ſit canonicis, & his qui eum elegerunt.]

y (Nullas.) Et ſic tam electio quàm prouiſio papæ eſt nulla, ſi contra prædicta fiat per húc tex. & potuit ſibi papa imponere legem contractus per hanc clauſulam decreti. Bal. in prælu. feud. col. 8. verſi. expedita allegat Ioan. monach. in. c. j. de conſtitu. in. 6. glo. in regu. cancel. 40. in fi. Item per hoc verbú dicút quidam prouiſiones ſeu electiones in contrarium factas non eſſe coloratas, quia quod nullum eſt, non dicitur habere colorem, & ſic qui poſſederit epiſcopatum hoc modo per triennium non, iuuaretur decreto de pacific. poſſeſſor. Contrarium videtur, nam hæ electiones ſunt nullæ, ſi quis petat eas declarari nullas, & proſequatur intra triennium, ſicut dixi de beneficio villæ muratæ, in tract. de pacifi. poſſeſſo. amplia. 13. facit quòd licet lex velit aliquid competere ipſo iure, tamé intelligitur ſi petatur. l. 2. C. de iure emphi. l. ſi conſtat de compenſatio. l. ſcimus glo. ipſo iure. C. de inoffi. teſta. notat Lancelo. Galiaula. in repe. l. centurio col. 118. verſi. decimatertia concluſio. ff. de vulg. dixi in glo. ipſo iure, in § ſi quis vero, de collatio. infra, tamen ne decætero contra præmiſſa fiant electiones per eos, qui eligendi priuilegium non habét, fuit in ſacro magno conſilio (vt fertur pronunciatum) omnes electiones futuras nó iure factas incoloratas dici, & ſic poſsidentes per triennium decreto de pacifi. poſſeſſo. deinceps nó iuuari, ne fiat cótra hæc ſacra concordata, quod probatur per ea quæ notat Barb. in cle. j. col. 2. de elect. vbi dicit, quòd ſi papa conceſſerit, quod abbas non poſsit conferre beneficium regulare clericis ſecularibus, & appoſuit decretum, ſi poſtea abbas conferat ſecularibus tempore longiſsimo, non orietur conſuetudo, nec præſcriptio propter clauſulam decreti, per quæ limitatur. cap. cum de beneficio de præben. in. 6. iſta ſunt notanda, quia frequentia. primæ tamen ſententiæ, ſi non petatur inhærerem.

Electiones an ſint coloratæ.

a (Conſanguineis.) Hic traduntur perſonæ exceptæ à qualificatione ſupradicta. Primò conſanguinei regis excipiuntur, qui dicuntur à con & ſanguine, quaſi communem habentes ſanguinem, & communi ſanguine nati, gloſa in § j. inſtit. de legi. agnat. ſucceſ. Hoſtien. in ſumma de conſanguin. § & vnde dicatur, & Ioánes And. in declaratione arbo. conſang. & ibi dixi. Soci. in repetit. l. cum auus, col. 2. ff. de cond. & demon. Quæro qui dicantur hic conſanguinei? quidam dicebant vſque ad quartum gradum, per. c. non debet de conſangui. gloſ. in. c. requiſiſti de teſta. Alij vſque ad ſeptimum, per glo. ſingul. in. l. ſi fœmina. C. ad ſenatuſcóſul. Turpi. tex. in. c. ad ſedem. 35. q. 5. glo. in c. poſtremo de appella. Quidá vero vſque ad decimum gradú protendebát, cum in agnatis ſucceſsio locú habeat vſque ad illú gradum § fi. inſti. de lega. agna. ſucceſſ. Alij dicebant eos cóſanguineos, qui ex vtroque latere nati eſſent, vel ex latere patris tátum. l. poſt cóſanguineos. ff. de ſuis & legi. hæred. & hoc magis propriè. Alex. in. l. cum quidam § j.

Qui dicútur regis conſanguinei.

dam.§.j.ff.de acquir. hæred. Ego verò puto hic vocari consanguineos omnes, qui quoquomodo regi sanguine iuncti sunt, per rubri. de consanguin. vt est ex sentētia expressa Perusi.in.cap.si pater, versi. vigesimotertio nume.114.de testa.libro sexto. Item cōmunis vsus loquendi Franciæ vocat cōsanguineum quocūque modo sanguine coniunctum.Bar.in.l.cum quidā.§.primo.nume.2. ff.de acqui. hæredi. etiā si essent vulgo quæsiti, quia ex eodem sanguine exeunt, Hosti. vbi supra maximè quando essent legitimati glo.in verb.filiis in extrauag.execrabilis de præben. Ioan.22.vbi idem dicit siue cōsanguinei essent nati antequam esset rex, vel postea, per.l. senatoris filium. ff. de senat.l. 2.§.in filiis de decurio. Etiam ex latere materno ex communi vsu loquendi, licet non de propria significatione. Barb. in repeti.l. cum acutissimi col.52.versi. quid si testator dicit.C.de fideicom. etiam hoc modo posse capi in statutis affirmat. Paul.in.d.§.j. quod intelligit Alex. quando constitutio fieret à papa, si vero à principe, debet intelligi secūdum iuris ciuilis cōstitutiones, quod est notandum secundum eum, imo quando cōstitutio non pesset pœnalis, venirent affines regis, alioqui contra, sed non in hoc tex. vt in glo.se.dico.Ioan.And.in.c. sciant de elect. in.6. Barb.in repet.l. cū acutissimi col.52. C.de fideicom. Quæro an cōsanguineus regis vel sublimis persona, licet nō sit qualificata, possit nominari ad abbatias de quibus in.§.seq. sicut potest ad archiepiscopatus & episcopatus, videtur ꝙ sic, quia hi sunt excepti à qualificatione præmissa, & clausula hic posita refertur ad sequētia.l. talis scriptura. ff.de leg.j.c.secūdo requiris de appell. Item excepit eos in maioribus, videlicet in episcopatibus, & archiepiscopatibus, ergo in minoribus videtur eos excepisse, per authen. multomagis.C. de sacrosanct.ecclesi.&.ca. cui licet quod est plus, vtique licet quod est minus.de reg.iur.in.6. Tertiò, iura fauent consanguineis regum, & sublimibus personis.c.de multa de præb. extrauag.execrabilis Ioan.22. illo tit. ergo & hic. In contrarium videtur, quia hic consanguineos regis excipit à præmissa prohibitione, ergo non à sequēte ibi in textu sub prohibitione præmissa minimè comprehensis. Item in textu dicitur dictis ecclesiis poterit liberè prouideri, ergo non dicendis, sic arguit in simili Alexād.cōsil.140.viso dicto. col.2.in.6.volu. & sic cum prioratus & abbatiæ nō sint dictæ, nec expressè supra, nō comprehendētur hic, ideo nō poterit his sublimibus non qualificatis vel consanguineis regis prouideri de istis abbatiis. Præterea hoc probat.§. sequens, dum semper loquitur de religioso qualificato ibi prioratus verò personis vt præfertur qualificatis duntaxat conferri liberè possint, ergo aliis personis non quia dictio dūtaxat limitat & restringit.l. solutū.§. si in sortem.ff.de pigno.act. & est dictio exclusiua.Bar. & alij in.l.j.in princi.ff. si quis ius dicenti non obtempera. ergo excludit alias personas non qualificatas, alioqui cōditores dixissent, si voluissent & excepissent, in.§. sequen. sicut in hoc.§. Nec refragatur primum quòd ad omnia hic versic. consanguineis referatur, respōdeo tunc clausulam in vno loco positam nō referri ad alia, quādo facta est per materias diuisio.& paragraphos, glo.in.cap. vno de postul. præla. in.6. cap. vt circa de elect. eo. lib. & cle.j. de sepult. sed hic est facta diuisio de materiis per.§.§. nam.§. monasteriis est ab isto diuisus, ergo hæc clausula ad illum.§.nō extēdetur, etiā quia est dare diuersam rationē in.§.seq. vt infra dicam, & est diuersa materia. Igitur hæc clausula ad eum.§.non extēdetur, vt plene dixi in repeti.l. vnice in glo. & non ex quibusdam. C. de senten. quæ pro eo ꝙ inter.vel nō refertur ad proxima, quādo cōstat de mēte vt hic, per verbū à præmissa prohibitione, &c. ergo non à sequente. Nec obstat regula, cui licet plus. Respondeo, quòd plus est præficere religiosis secularem, qui regulam nō est expertus, quàm eidem cōcedere archiepiscopatū secularē, nā dicitur abbatibus & aliis administrationem habētibus.3. Reg.20. Custodi virū istū, q si lapsus fuerit erit anima tua ꝓ anima eius.& ad Heb.vlt. c. ipsi peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Vnde monachus potest eligi ad episcopatū in ecclesia seculari, sed secularis in ecclesia regulari non. cle.j. de ele. quia clericus secularis non est instructus in regula monachali, sed monachus cum sit

Cōsanguinei regis nō qualificati an possint ad abbatias nominari.

Dictio duntaxat limitat & restringit.

cum sit clericus, est instructus in officio clericali, ideo eligi non prohibetur, & in hoc sunt melioris conditionis monachi. glos. 1. in.c.cum ad nostram de elect.& in magistrũ assumi non debet, qui formam discipuli nõ assumpsit, nec est præficiendus, qui subesse nõ nouit.ca. cũ in magistrũ de elect.c. nullus eo.tit. in.6. & prius quis debet esse discipulus, quàm magister.c.ordinatos. 59.dist.c.miserum.61.dist.facit.c.presbyteros.16.q.prima, & qui sub tutela aliorũ esse debet, videlicet ad professionem faciẽdam, alios sub tutela habere non debet.l.fin.Codice de legi tut.vnde in concilio Triburien. fuit statutum in hæc verba, si quis abbas cautus in regimine, humilis, castus, misericors, discretus, sobriúsque non fuerit, ac diuina præcepta verbis & exemplis non ostenderit, ab episcopo, in cuius territorio consistit, & à vicinis abbatibus, & cæteris deum timentibus à suo arceatur honore, etiã si omnis cõgregatio vitiis suis cõsentiens, eũ abbatẽ habere voluerit.c. si quis abbas.18.q.2. & August. de abbatibus & aliis prælatis sic scribit, seipsum scilicet prælatus bonorum operum præbeat exemplum, corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes, disciplinam libẽs habeat, metuendus imponat, & tamen magis amari à subditis appetat, quàm timeri. hæc prosequitur Floren. in.3. parte summæ titu.16.c.7 ✠ primo, & sic abbas debet esse Roscius hoc est mire (vt apud Romanos vulgo dicebatur) & perfectæ probitatis homo. En ergo magnum in abbate periculum, nã expers regulæ quomodo poterit monachos inducere ad regulam? quidem certẽ deuotionem potius tollet, & monasterium euertet, discutiat bonus, ac doctus iudicet. ego verò sic tam in foro seculi, quàm poli iudicarẽ, & sic iudicare debemus, si veræ religioni fauere (vt tenemur) volumus.l. sunt personæ, ff.de relig.& sump.fune.

Qualis debet esse abbas.

> b Præfati regis ac personis
> c sublimibus ex causa

b ¶Præfati regis.) Secus in consanguineis reginæ per hunc text. qui tantum regis cõsanguineos excipit, & consanguinei reginæ non sunt regis consanguinei, quia non sunt ex eodem sanguine nati, & quanuis augusta gaudeat eodem priuilegio quo Augustus.l. princeps.ff.de legib. quod est verum nisi cõcedatur regi tantũ, vt hic præfati regis, quia tunc personale priuilegium non egreditur personam. Reg. priuilegium de reg.iuris in 6.& quãuis augustæ priuilegia extendi possint, verum est per principẽ, sed non per iudicem, vel doctorem. Lucas de penna in.l.3.col.vlt.C.de præpos.sac.cub.libr. xij. fallit quando haberent qualificationes supradictas, & etiam in aliquibus crederem esse eis deferẽdum, vt pulchrẽ loquitur tex. in.c.fi.de offi.delega.in.vj.&c. ne aliqui de priuileg.eo.lib. in hæc verba regibus & reginis, qui sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogatiua gratiæ ipsos conuenit ante ferre. * Et posset papa eos pro regis cõsanguineis acceptare, vel saltem loco sublimium vt sequitur.] Multas prærogatiuas regũ tradit Corse.in trac. de dignit.reg.vbi licet videre, ne solius transcriptoris persona fungar.

Cõsanguinei reginę non qualificati, an possĩt nominari.

c ¶Sublimibus.) In qualificatione supra posita, non comprehensis, vt patet infra, & fundatur in.c.de multa in fi.de præb.vbi papa erga sublimes in pluralitate beneficiorũ dispensat. Dicuntur enim sublimes personæ nobiles in altum eleuatæ, dictæ à limine superiori, qđ est supra nos, sicut sublimes personæ sunt supra nos. Card.in.d.cap.de multa circa finem. vbi dicit sublimes sunt nobiles magni status.arg.c.solite in princ.de maior.nam sublimis dicitur excelsus, quasi supra limen eleuatus, & sic qualificationes supra positæ nõ requiruntur in his. Quæro in istis exceptis quæ idoneitas requiratur? Respondeo, illa quæ traditur in epistola Pauli ad Titum. ca. primo, oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, nõ violentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum: sed hospitalem, benignũ, sobriũ, iustum, sanctum, continentẽ, &c.& alia quæ sunt de iure communi, quæ tradidi supra in glo.aliàs in versi. 17. quia istis remittuntur qualificationes hic positæ, quas in.d.glo.aliàs enumeraui. Aliæ verò quæ sunt de iure diuino, vel positiuo, non remittuntur hic, nec

Qui dicãtur sublimes, & q̃ idoneitas in illis requiratur.

nec sufficeret quòd hic nominadus esset magnus grammaticus, vel orator, sed tali sciētia præditum eum esse decet, qua sciat solue re quæstiones, quæ habent ventilari in curia sua, & in hoc canonista præfertur philosopho. verba subiicio. Bal. in. c. cùm in cunctis. col. 2. de ele. licet hodie multi sacram theologiã, & iura relinquant propter fucos verborum.

[d] rationabili & [e] legitima in nominatione & apostolicis

✱ ¶ An papa possit sine acceptione personæ ad petitionem regum & principum aliquē promouere ad prælaturam ecclesiasticam? vide per Augusti. de Anchona. in tracta. de potesta. ecclesiastica. q. 47. vers. Quintò,] nō tamen requiro hic vtrunque, videlicet quòd sit consanguineus & sublimis simul: licet ista dictio, ac in textu posita videatur contrarium notare, sed cōiungit, vt consanguinei sint excepti à qualicatione supra posita, ac sublimes personæ: & sic loquitur hic de magnis nobilibus, non de omnibus nobilibus, sed de principibus, vel filiis principū, in quibus etiam relaxatur ius canonicum. in cle. vna de baptismo. c. fi. de pœnis, quia hi gallicum loquendi ornatum, & fucum verborum à pueris didicerunt, & pro scientia sibi retinuerunt. vide glo. in verbo sublimitatē, in. d. extrauagan. execrabilis Ioan. 22. Bene dict. in repet. c. Raynutius in verbo & vxorē Nu. 385. de testa. & oēs consanguinei regis sunt sublimes, sed omnes sublimes nō sunt consanguinei regis, vt omnibus est obuium

Causa rationabilis quæ dicatur. Et an in regis cōsanguineis requiratur.

d ¶ Rationabili.) causa rationabilis dicitur quæ non est pro libito voluntatis, sed ex ratione, cle. vna circa princ. de excessi. prælat. Guill. de Montferrat in quarta parte sui tracta. super prag. sanctio. vel dicitur rationabilis, id est, iusta. c. complures & . c. statuimus, & ibi Archid. de offi. deleg. in vi. An sit rationabilis statur indicio papæ, qui habet nominatum per regem admittere. arg. l. 1. ff. de iure deliberand. & postquam est facta prouisio de his personis exceptis, præsumitur ꝙ iusta causa & rationabilis interuenerit, quum ab honestis & prouidis viris, videlicet à papa & rege factum extiterit. c. nisi de præben. Nam quis dubitat illum honestum & prouidum, quem apex tantæ dignitatis attollit? c. primo. 40. dist. ideo prouisus non tenetur, aliàs probare illam causam, postquam erit in literis expressa, & sic intelligitur hic tex. quod sublimes personæ sint exceptæ. ex causa tamen rationabili & legitima. Nam vltra sublimitatē requiritur secundum quosdam in eis causa rationabilis, & legitima, quæ in consanguineis regis non exigitur, sed sufficit consanguinitas: Nec in aliis sequentibus requiritur alia causa, quàm eminens scientia & reformatio, quia vtraque causa est rationabilis, ideo hic adiecit causam ad sublimes, quia quum plures sint in Frācia, ex causa rationabili, vtputa, quia perpetuo grati ecclesiæ fuerunt, & ex alia causa nominabitur sine qualificatione præcedente. Alij causam tam in regis consanguineis, quàm in sublimibus requirunt, sed non est verisimile regem suos consanguineos velle vti iure aliorum, & tantum dilexisse extraneos, quàm suos consanguineos, Nam in dubio nemo præsumitur carnem suā odio habere. c. non existimemus. 13. q. 2. vel potest intelligi, quòd hic consanguinei regis & sublimes censeatur excepti à qualificatione prædicta ex causa rationabili in literis exprimenda, scilicet consanguinitate & sublimitate. Volens dicere text. ꝙ ex causa rationabili & legitima hi consanguinei ac sublimes sunt excepti à prædicta qualificatione. Nam rationabile est, quòd his prouideatur, vt supra probaui, & causa est legitima, id est, à iure approbata. in. ca. de multa de præben. & in extra. execrabilis. Ioan. 22. illo titul. hæc tamen causa est in literis exprimēda, videlicet an sit consanguineus vel sublimis: & aliam vix causam requirit papa extra consanguinitatem, vel sublimitatem. Potest tamen causa esse rationabilis & legitima, vtpote quia episcopatus est situs iuxta inimicos regis, & opus est habere hominem potentem, tunc nominabuntur hi. ca. officij de elect. Panorm. in cap. constitutis. 3. de appella.

e ¶ Legitima.) Non sufficit quòd causa sit rationabilis, nisi sit legitima vt hic, id est, à lege vel canone approbata. l. legitima. ff. de pactis. l. vna. C. quando non petentium partes &

tes & ibi Salicet.& Deci⁹ cõsil.258. in casu col.2.c.legitima de appellat.in.6.dic vt in proxima.glo.scripsi.

f ¶Exprimenda.) Requiritur ergo expressio consanguinitatis secundum quosdam in nominatione regis,vt nomino sãctitati vestræ Petrum.N. cõsanguineum nostrum, alioqui nõ valet quòd factũ erit, quia hic datur pro forma, quæ seruari debet.l.cũ hi.§.si prætor.ff.de transac.idem in sublimibus,vt Nomino D.V.talem.N.sublimẽ virum,& magni status ac nobilitatis ad talem episcopatum.N. Quia si actus non possit fieri nisi in certis casibus, tunc qui vult illum actum facere debet exprimere quod est in aliquo illorum casuum.Inno.& Panor in.c. ad nostram in fi.de appella. vbi appellans à correctione debet exprimere excessum,& in citatione facta die feriato requiritur, quòd exprimatur causa alimentorum,vel alia causa permissa.l.2.in fi.cum glo.& ibi Bartho. ff.si quis ius dicen.non obtempera.iuncta.l. 1.&.2.ff.de feriis faciunt not.per Inno.in.c. præterea de appella.& Roma.consi.483.dubitatur.colũ.3.nu.14.Bar.in.l.non solum.§. sed vt probari.ff.de noui ope.nuncia. Item postea in literis apostolicis dicetur:prouidemus tali consanguineo regis &c.vel tali sublimi personæ &c. & idem statuebatur in prag.vt reseruationes non fierent nisi ex magna rationabili &euidenti causa in literis apostolicis exprimenda.§.decreuit de electio. in prag.& ibi glos.in verbo exprimenda dicit non præsumi causam, nisi exprimatur, quia vbi constitutio requirit expressionem causæ,non præsumitur nisi exprimatur.cap. vt debitus de appella.cap.1.illo tit.in.6. nec in principe præsumitur causa,quando veniret contra suum contractum. Panor.in cap. quæ in ecclesiarum nu.14.de constit. Aliàs posset recedere à contractu, quod nõ potest. vt conclusi in præfat.ad Rub.de colla.infra. Et si rex expresserit non solet papa inquirere an causa vera sit,sed solet nominato prouidere,sicut etiam dicitur.in. ca.in nostra de rescrip.per doct.quando quis exprimit aliqua in impetrationibus, nam tunc papa etiam credit impetranti, sed postea opponi potest de subreptione, & quotidie ita fit, nec sufficeret exprimere in nominatione, si in literis apostolicis non exprimeretur. per hunc textum copulatiuè loquentem, nec posset causa haberi pro expressa, cum hic expressio necessario requiratur.licet aliàs regulariter sufficiat.vt dixi in glo.pro expressis in forma mãdati apostolici infra.

Causa an sit in bullis exprimenda.

literis[f] exprimenda[g] necnon [h]religiosis

Quæro an alia sint exprimenda videtur quod non. postquam de vno expressit.Ergo aliud non vult exprimi, in contrarium inclino, vt consanguineus vel sublimis à rege nominatus teneatur etiam exprimere si quẽ defectum habeat, vtpote quia erat regis spurius legitimatus tamen, vel minor.27.annorum, & etiam alia quæ de iure sunt exprimenda, vt dixi in forma mandat. in d.glo. pro expressis, quod est mente tenendum.

g ¶Necnon.) Hic addit religiosos reformatos eminentis scientiæ & doctrinæ non comprehendi in qualificatione supra expressa.& duæ negationes æquipollent affirmationi.l.duobus.ff.de verborum significa.vbi plenius scripsi,& sic tres tantum personæ à qualificatione supra tradita hic excipiuntur.

Primò regis consanguinei, secundò sublimes,tertiò religiosi mendicantes reformati eminentis scientiæ & excellentis doctrinæ viri vt sequitur.

h ¶Religiosis.) Propriè hic accipitur pro eo,qui fecit professionem in aliqua religione approbata, in qua solent profiteri tria substãtialia regulæ,scilicet paupertas castitas, & obedientia, subiiciendo se imperio prælati.cap.ex multa de voto Panor. & alij in rub.de reg.& cap.si religiosus de elect.in. 6.& talẽ religiosum non facit habitus, sed professio facta in manibus eius,qui potest incorporare religioni.c.porrectum de regula. Card.in consil.138.in aliquibus,& hi habẽt nouem ligamina,quibus religantur.

Quis dicatur religiosus & quibus ligetur ligaminibus.

Primum est castitas,& hæc ligat luxuriam, quia reliosus non castus, hircus est fœtidus. Paupertas auaritiam, nempe sepeliri debet in sterquilinio religiosus auarus pecunias

congregans.c.cum ad monasterium de statu monacho. Obedientia & humilitas ligat superbiá, pro mõstro est videre religiosum superbum & elatum. Communitas inuidiá, quæ vix contra hosce succumberet in casu nouitatis, & interdictio vti possidetis. Parcitas gulæ immunditiá, pau-

[i] mendicátibus [k] Reformatis

ca habentes parcitaté gulæ sequuntur. Charitas iracundiam. Taciturnitas oris insolétiam & maledicentiam. labor accidiá, vnde illis dicitur Ecclesiastes.9.ca. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare. Habitus vilitas inanem gloriam quæ prosequitur Bercho. in dictio. in verbo religio. Quanuis religiosus largissimé vocetur omnis Christianus, inde dicitur religio Christiana.c.1.de homici.in.6.c.1.97.dist. vnde quis dicitur effici religiosus per leges, quia religant hominum voluntates, & coarctát ad bene viuendú, in proœmio Inst. in principio. Item largé dicitur religiosus omnis Christianus honestæ vitæ instar religiosorú c.ecclesia sanctæ Mariæ. de const.c.fina.de rebus ecclesiæ non alie. Aliquando accipitur pro prælatis, vel aliis clericis secularibus si dicatur religiosus vir.glo. & doct.in c.1.23.dist.&.c.obeuntibus.63.dist.sed proprié capitur hic, vt dictum primo extitit.

Médicantes qui dicatur.

i ¶ Mendicantibus.) Quidam sunt mendicantes validi, de quibus in rub.C.de mendic.valid.lib.11. Alij sunt mendicantes, & hi dicuntur quibus ad congruam sustentationem reditus, aut possessiones habere professio sua regula vel constitutiones interdicunt, sed per quæstum publicú tribuere victum solet incerta mendicitas.c. vno.§. primo de religio.domib.in.6.& glo.in.c. vno de excess prælato. eo.libro. vnde hi médicantes non habent aliquid certi, ex quo victum sumant, nec dicuntur mendicantes, qui proprium habere possunt, licet non habeant, & mendicent. teste Bal.consi.438.viso.col.1.vol.1.Calde.consi.17.An ordo.rub. de regula.in hoc tamen tex. puto comprehendi Carthusien, quibus permissum est in communi habere possessiones.non tamé villas, aut castra, vel feuda, quæ homagia dicit. tex.in c. recolétes de statu monacho. etiam alios religiosos reformatos nõ excludit hic text. videlicet S.Victoris, & Celestinos, aliósque omnes qui iuxta sui ordinis regularia instituta ad gradus huiusmodi assumi non possunt, & sic obseruantes hic comprehenduntur, quia ex statutis eorum prohibétur sumere gradum doctoratus, aut alium, licet alij quatuor médicantes non prohibeantur. Bonifa. in cle.prima in fine de regula.& istorú paupertas fœlix est, cum sit voluntaria, & propter charitatem, & de ea dicitur, Beati pauperes spiritu. secus de illa quæ præter animi spem venit, forté propter prodigalitatem. de qua in.c. diaconi.55.dist.93.cuius text. verba hic reddá. Médicat infœlix in plateis cleric[9]. & seruili operi mancipatus publicam à quolibet poscit eleemosyná, qui ex eo magis despicitur à cunctis, quo miser & desolatus iusté putatur ad hãc ignominiam deuenisse. facit.l.3. in princ.ff.de testib.l.cura.§.deficiétium de munerib.& hono.sicut illi qui ex fundatione suæ regulæ vel de iure médicantes sunt, licet de facto non médicét, mendicantes dicuntur, vtpote, quia contra prohibitionem retinét possessiones, vel quia super hoc à papa habent priuilegium, quód possint certas possessiones retinere. & illarum fructus recipere, vt sunt moniales sanctæ Claræ, & religiosi dominicani sancti Maximini in prouincia, qui etiam curati ibidem sunt, & diuites, vt ipse vidi, & not. Lappus allega.4. dispositio. ideoquo ad alia priuilegia retinét mendicantium, vt Carthusienses & médicátes dicuntur: quia esto quód sint habiles ad possessiones, non tamen ad alia, & sic de iure mendicarent, si non haberét possessiones, & ideo poterút nominari sine qualificatione prædicta.

k ¶ Reformatis.) Non sufficeret quód esset religiosus, nisi esset reformatus, reformatio enim est rei veteri facta additio, aut eiusdem renouatio, glo.in verbo reformat de authoritate generalium consil.in prag. vnde.2.Machab.5.c.dicitur, non propter locú sed propter gentem locum deus elegit.text. in.cap.quantumlibet. 40.dist.& ad Roma. 12.ca.nolite conformari huic seculo. Sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis

Quis de reformatione co-

gnoscat & an reformatus duriorē regulam subire cogatur.

probetis quæ sit voluntas dei bona, beneplacens, & perfecta. Notandum est quòd quando agitur de reformatione, parlamentum in hoc Franciæ regno cognoscit, & cōpellit episcopū, vt creet vicarios generales certos cōsiliarios clericos, qui faciunt statuta, & alia ad reformationem pertinētia, vt [l] eminentis scientiæ & vidi sæpi⁹ seruari in hoc senatu, licet de iure secus. c. cū à de ætate & qualit. c. relatū ne cleric. vel monach. per Deciū cōsilio. 22. monasterium.

*¶ Hoc etiam episcopus potest vocatis aliquibus abbatibus & religiosis reformatis. Sed nō solus vt fuit dictum in senatu contra episcopū Carnoten. qui solus processerat cōtra religiosos sācti patris. Anno. 1526. die. 13. mensis Decembris.]

Quæro an religiosi possint cōpelli ad reformationem subeūdam: videtur quòd nō, quia ab initio datur annus probationis ingresso, vt asperitatem ordinis experiatur. c. ad apostolicā de regula. vnde videtur quod postea ad duriorem vitam, & ad viuum (vt dicitur) resecari contra suam voluntatē ac astringi non possit, nisi alius annus sibi de integro cōcederetur, sic cōsuluit Oldra. cōsi. 96. nunquid &c. facit glo. in. c. gesta. 74. dist. glo. in. c. integritas. 22. q. pri. Contrariū est verū, quia religiosi propriæ voluntati renūciauerūt. c. non dicatis. 12. q. 1. & ideo nolle non habent. c. si religiosus de electione in 6. ob id sustinere debēt iugū, licet videatur intollerabile. c. in memoriam. 19. dist. probatur in. c. vno de statu monach. in. 6. vbi monialibus perpetua inducitur clausura, & sic strictior regula, quàm in principio esset.

*¶ Panor. in. c. Ad nostrā de appellat. plene cardina. Alexan. in. c. ante triēnium col. 2. dist. 31.]

Primò fallit, quando professio esset limitata. vt ego voueo seruare regulā sancti Frācisci. quæ nūc seruatur, tūc si alia addatur, nō tenebitur sic profitēs, nā act⁹ agētiū operari non debent vltra eorū intētionē. l. non omnis. ff. si cer. peta. & limitata causa nō capit accessionem. l. in agris. ff. de acqui. rerū dominio Host. ita placet in summa de voto §. vtrum. sed raro fit sub hac forma.

Secundò fallit, quādo tāto tēpore regula relaxata fuisset, cuius initij memoria nō esset in contrariū, quādoquidem propter tātā tēporis taciturnitatē reputaretur noua authoritas, de qua ingressus non cogitauit. Panor. in c. Deus qui. col. 2. de vita & honest. cleric. vbi dicit, quòd si in certo monasterio nō est memoria in cōtrariū, ꝙ esus carniū, nō fuerit prohibitus, licet per regulā prohibeatur, si aliquis ibi sumat habitū, non peccat comedēdo carnes, & sequēdo mores lōgo tēpore per alios obseruatos, & maximè papa sciēte, & tacēte ac tollerante. Nā cōsuetudo tāti tēporis inducit præsumptionē alicuius tituli. c. 1. de præscript. in. 6. Card. in. c. cū ad monasteriū. de stat. monach. & ibi Panor. col. penult. & in cap. super eo. col. penult. de regula. Alias limitationes vide per Decium in. d. c. ad nostram. de appellat. vbi limitat etiam si propter corporis debilitatē ingressus non posset tollerare, vide alia ibidem. & per Præposi. in. c. 1. dist. 31. & ista sunt notanda pro reformationibus quæ indies fiunt.

Scientia eminens quę dicatur.

l ¶ Eminentis scientiæ.) Illa dicitur eminens scientia, quando quis per eam potest bene explicare quæstiones sine reuolutione librorum. ex sententia inno. & cōmuniter aliorum in. cap. cum in cunctis. in principio de elect. vnde Barb. se nunquam inuenisse aliquem in consil. 34. præclare. col. 18. in. 2. volu. scienter & plane fatetur, ideo Decius in d. cap. cum in cunctis. dicit scientiam eminentem esse, quando quis scit omnes quæstiones etiam difficilimas iure decidere cum reuolutione librorum, aliàs nullus inueniretur. & sic hic text. nihil nobis seruiret, nec alii text. iuris canonici loquentes de scientia eminente. Eminens dicitur eo, quasi præ aliis manens, vnde scientia eminens est, quæ manet penes aliquem præ aliis, allusionem vocabuli insequendo, quæ bona aliquando est. l. 2. §. mutui datio. ff. si certum petat. Ille ergo dicitur eminētis scientiæ, qui præ aliis maiorem habet scientiam, & bene scit respondere quæstionibus propositis. Ego vidi aliquos respondentes ad omnes quæstiones ex tempore, tamen non dicebam eos

 habere

tuta [a] ad gradus huiusmodi assumi non possunt, sub prohibitione præmissa [o] minime comprehensis sed de eorum [p] personis [q] Dictis ecclesiis pro tempore vacantibus ad dicti regis no-

Qui gradus sint religiosis permissi & qui ꝓhibiti.

n ¶Ad gradus.) Doctoratus, licentiæ vel baccalaureatus etiam in Theologia, vt obseruantes Carthusien. Celestini, & alij id genus religiosi, nec assumi possunt etiam habita licentia ab eorum superioribus, quia cum sit statutis illorum prohibitum, & illa statuta sint per papam confirmata, non poterit inferior à papa illis quoad hoc derogare, nec dispẽsare, per tex. in. c. dilectō de præbẽd. ad gradus tamẽ honoris in suis conuẽtibus admitti possunt, ideò potest quis esse pincerna, clauiger, sacrista, prior, vel alios gradus monasterij recipere, nec ꝓhibet hic text. cũ dicat huiusmodi, & supra locutus fuerat de gradu doctoratus & licẽtiæ, & in religionibus est dare gradũ teste Alberico, in verbo religio. versic. sed nũquid. nam primum gradum tenẽt, qui ordinantur ad docẽdum, seu prædicãdum, secũdum illi, qui ad cõtemplationem. Tertium illi, qui ad exteriores actus præficiuntur.

o ¶Minime comprehẽsis.) Scilicet consanguineis regis, sublimibus, ac religiosis, & sic hi tres hic excipiuntur, vt supra dixi.

Nominari q possint per regẽ.

p ¶Personis.) Apparet igitur per hunc textum regem posse nominare cõsanguineum suum, vel sublimem non qualificatũ ad episcopatũ, vel archiepiscopatũ, oportet tamẽ quòd ille sit persona, id est rationabilis creatura. Card. in. c. 2. § cum verò de concessio. præben. Quippe persona dicta est, quod per se sonat, & est natura rationabilis, indiuidua substantia. Lucas de penna in. l. 2. col. 2. C. de delato. lib. 10. vnde philosophi tria esse necessaria, antequam persona dicatur, arbitrati fuere. Primum vt sit indiuiduũ. Secundum quòd sit in genere substantiæ. Tertium quòd sit rationale, & per hoc excluditur non natus, vel natus & adhuc infans, vel puer, quia nõ est persona, id est, rationabilis creatura, & si fuerit nominatus, debet per papam repelli, quia istis non debẽt committi tot milia animarum, quibus non committerentur duo falcones vel pira, seu poma, custodienda, vnde dicebat quidam:

Petro non puero claues deus ecclesiarum
Tradidit, atque dei iussit habere vices.
Hodie verò dicitur his puerulis:
Est puer, & nondum discernere possumus, vtrum
Fœmina, vel mas sit, & modo præsul erit.
Talibus est hodie cleri populique potestas,
Atque domus domini cura regenda data.
Talibus ecclesia est Christi suffulta columnis
Decidit ante suã præiugulata diem.

¶Item per hoc verbum amens, furiosus, & prodigus prohibentur nominari, quia propriè appellatione personæ hic non veniunt, vt dixi in glo. personis § statuimus. 2. de collat. infra, licet quandoque in alia materia posthumus persona vocetur § posthumi insti. de exhæredat. liberorum. Item si essent alias inhabiles, non debẽt nominari, de quibus scripsi in tracta. de pacifi. possesso. in. 4. limita. Vult ergo hic dicere text. quòd isti consanguinei & sublimes possunt nominari, licet non sint doctores, & supra dicto modo qualificati, requiritur tamen quod sint personæ, & habiles de iure naturali, aliàs nõ possent nominari. De religiosis si sunt reformati excellentis scientiæ & doctrinæ vt reqrit hic tex. nõ est dubiũ, quin sint personæ.

q ¶Dictis ecclesiis.) Et sic ecclesiæ debet prouideri de persona, & non personæ de ecclesia, quod non fieret, si ꝓuideretur de istis inhabilibus. Item dicit tex. dictis ecclesiis, scilicet metropolitanis, & cathedralibus, & sic de aliis beneficiis non solet istis mendicantibus in hoc regno prouideri etiam per dispensationem papæ, cum per hoc auferatur substantia regulæ, & generetur scandalum laicis, imo si illis fiat alicuius beneficij collatio, & illud per triẽnium possideat mẽdicãs, non iuuatur decreto de pacificis possesso. vt nume. 258. in tracta. de pacifi. posse. dixi. Præterea dictis ecclesiis potest ꝓuideri de his non qualificatis, sed de ecclesiis dicẽdis, vtpote de abbatiis non vt supra dixi in glo. consanguineis eo titu. & de his tamen

religiosis reformatis non esset iuri contrarium, etiam abbatiis prouidere vel prioratibus, quia in his cessat ratio, quæ in consanguineis & sublimibus militat.

minationem per nos & successores nostros, seu sedem huiusmodi [r] libere prouideri possit.

[a] ¶ Monasteriis vero &

r ¶Liberè.)Id est sine qualificatione suprapo sita, de hoc verbo est videre glos. in §. præfati. j. de collat. in verbo liberè infra, & glo. in §. simoniace, in verbo liberè de elec. in prag. & supra in eo. verbo. Et sic nota requisita in his religiosis antequam à rege nominari possint.

Quæ requirantur antequ religiosus per regem nominari possit.

Primò, requiritur quòd sit religiosus, ibi religiosis, si ergo esset secularis, licet esset sanctæ vitæ, vel excellētis doctrinæ, nō posset nominari sine qualificatiōe supra dicta, quia poterit habere qualitates has, si velit, assumat, vt capax fiat, de quo supra dixi.

Secundò requiritur, quòd sit religiosus mendicans, ibi mendicātibus, secus ergo in aliis, quia de his expressit, ergo de aliis negat. l. cum prætor. ff. de iudic. dixi in glo. mendicantibus quomodo intelligatur.

Tertiò requiritur, quòd sit reformatus, ibi reformatis, si ergo esset religiosus dissolutus, vel bonus curialis, cū nō admitterem.

Quartò requiritur, quòd sit eminentis scientiæ & excellentis doctrinæ, ibi eminentis. & declaraui supra in glo. eminentis, & glo. sequen.

Quintò, quòd ille religiosus non possit assumere gradum propter statuta sui ordinis, ibi qui iuxta &c. si ergo posset, requiritur qualificatio supra scripta, vt assumat gradum, & aliæ supradictæ, si verò esset pauper, cuius ratione non posset assumere gradum, non tamen excusaretur, quia difficultas non excusat, sed impossibilitas sic. l. cōtinuus. §. illud. ff. de verbo. obligat. l. impossibilium de regul. iuris.

Sextò, quòd nominetur per regem, ibi ad dicti regis nominationem.

Septimò, requiritur quòd ecclesia sit vacās, ad quam nominatur, & eo tempore quo nominatur, ibi pro tempore vacantibus.

Octauo, quòd per papam nominatio recipiatur, ibi prouideri possit, & intellige cō currentibus supradictis papā teneri huic nominato per regē ꝓuidere, alias veniret contra suā conuentionem, & sic cū his declaratus erit hic primus. §. transeo ad sequentem.

§. MONASTERIIS.

HIc §. diuiditur in quatuor partes. in prima concedit regi nominationem in monasteriis & prioratibus conuentualibus & verè electiuis in suo regno vacātibus, & delphinatu comitatúque Dien. illíque Primo, præstituit tempus. sex mensium ad nominādū habilē & idoneū. Secunda pars cōcedit regi, qui primò nominauit nō qualificatū, vt possit variare, & qualificatā personā intra alios tres mēses nominare, ibi si verò idem rex. Tertia excipit duos casus, in quibus papa liberè prouidet, ibi alioqui dictis &c. Quarta, electiones & prouisiones contra præmissa factas irritat, ibi electiones &c. & sit hoc loco summarij ad istum §.

a ¶Monasteriis.)Monasterium propriè monachorū vocatur habitatio. l. generali. C. de sacrosanct. ecclesiis. 16. q. j. c. placuit. 2. An cōprehendātur hic monasteria monialiū videtur ꝙ sic per tex. in cap. monasteria de vita & honest. clerico. &c. monasteria. 18. q. 2. c. vno de statu regul. in vi, tex. iūcta glo. in clemē. j. de elec. vbi vocātur monasteria, & rex in monasteriis per hunc tex. habet nominationem, ergo & in istis. In contrarium videtur, quia illa non dicuntur simpliciter monasteria, sed cum adiūcto monialiū, & quādo aliquid profertur cū adiūcto, nō est illud propriè sicut cum dicitur, homo mortuus, sentētia arbitri. Bar. in. l. lucius. §. quæsitū. ff. de legat. 3. facit. l. j. §. j. ff. de donat. vbi donatio cōditionalis non dicitur ꝓpriè donatio. Decius in Rub. de probat. col. 10. versic. 6. Aretinus. Dixi in repet. l. quod iussit nu. 65. in præfa. ff. de re iud. Tātum abest quod verbum huius tex. presbyterum conueniat mulietibus, vt iure satis est cautum. ergo nec huius tex. decisio. l. 4. §. toties. ff. de damno infect. Item forma. c. quia ꝓpter in electionibus monialium non seruatur, quam requirit hic tex. sed forma. c. indemnitatibus de elect.

An rex nōminare posit ad monasteria monialium.

de elect. in vi Panorm. in c. ad probandum, col. vlt. de re iud. glos. in ¶ & cum humane in verbo abbatis de elect. in prag. Et in materia odiosa vt hic & pœnali appellatione abbatis, nõ venit abbatissa. cap. quoniam de symonia & c. postulastis ¶ vlt. de cleric. excommunicato ministrãt, vbi exprimuntur moniales, & in cle. vna de cõsangu. quandoquidem si conditores de monialibus intelligere voluissent, expressissent. c. ad audientiam de decimis. Maius quippe est periculũ in monialibus, quàm viris, quia hæ potius facerent se saracenas. quàm odiosam illis reciperent. c. tua nos. de iureiuran. Ideo vidi quasdam nominationes per regẽ factas, in quibus dicebat papa, prouidemus tali N. dummodo monialium maioris & sanioris partis cõsensus interueniat. Et sic hæ moniales eligere poterunt etiam hodie, & in his cessabit regis nominatio

Item priuilegium concessum fratribus minoribus, vel prædicatoribus non extenditur ad sorores etiam illorum ordinum. Alexan. cõs. 15. viso testamẽto. col. 2. volu. 4. & Barb. cons. 50. clementissimum. in fine volum. 4. Etiam rex non nominat in monasteriis conuersarum meretricum, de quibus per collecta. in. cap. 2. de regula, nec ad monasteria viduarum, sed ipsæ eligent, vel si ex fundatione competat prouisio papæ, ille prouidebit. Nam in hoc text. non comprehẽduntur, dũ dicit illorũ conuentus, non dicit illarũ, &c. & ibi, illorum occurrente, &c.

* ¶ Et in odiosis & differentibus masculinũ non comprehendit fœmininum. gl. & doct. in. c. generali. de elect. in. 6. Decius in. l. fœminæ. ff. de regulis iur. scripsi in. l. j. ff. de verbor. significa.]

b prioratibus cõuentualibus

Prioratus cõuentuales qdicã. tur.

b ¶ Prioratibus conuentualibus.) Conuentualis prioratus dicitur religiosorum, rã ex proprietate, quàm ex communi vsu loquendi. De ripa in. c. cum ecclesia in. 3. no. de causa poss. & propr. doct. in cle. & si principalis de rescript. Panor. in cap. cum terra no. j. de elect. vbi congregationem religiosorum dicit conuentum. secularium autem capitulũ, dixi in ¶ volumus in glo. collegiatis de colla. infra, hoc pulchrẽ declaratur in hoc tex. ibi dum dicit religiosum eiusdem ordinis, & in versi. si verò, vbi secularis est inhabilis ad istos prioratus, ergo intelligitur de regularibus, aliàs secularis, non esset inhabilis. Prioratus verò nomen simpliciter prolatũ, ad secularem & regularem extendi potest, est enim prioratus verbum generale, glos. & doct. in capit. quum de beneficio de præbend. in vi, tamen hic debet intelligi tantum de prioratu conuentuali ex fundatione, vel ex præscriptione. d. ca. cũm de beneficio. Et sic ratione adiũcti verbi conuentualis, non comprehenduntur hic prioratus ecclesiarum collegiatarum secularium, & per ea quæ cõsuluit Geminia. cõsil. 131. quoniã beneficia col. 2. vbi dicit constitutionem papæ disponentem prioratus cõuentuales vacare, si electi non fuerint intra sex menses promoti ad ordines requisitos, non comprehendere collegiatas ecclesias secularium, præposituras vel decanatus illarũ ecclesiarũ, quia in materia exorbitanti, quæ disponit contra ius antiquum, vt est ista, appellatione monasterij non comprehenduntur ecclesiæ seculares, text. & ibi glo. in cle. j. de elect. in verb. monasteriis. ca. grandi de supple. neglig. prælat. Ioh. And. in. c. Ioannes. col. 2. de regula, etiam appellatione ecclesiæ conuentualis venit ecclesia regulariũ, non secularium. cle. j. de rebus ecclesiæ non alienand.

An rex ad seculares dignitates nominare possit.

Item quia text. in ¶ fina. infra eodem ponit differentiam inter inter capitulum & cõuentum, & exprimit vtrunque, ideo si voluisset iste tex. de vtroque intelligere, etiam expressisset. c. ad audientiam de decimis, ergo non habebit locum, si dignitas secularis esset electiua, & in ea seruaretur forma capitu. quia ꝓpter. ex tra expressas in ¶ supra proximo & in gl. in ¶ sed quòd per electiones in verbo collegiatis de elect. in prag. quod est notandũ, quia vidi sæpius dubitari. Quid si declaratum fuerit per papam velle comprehendi, an cõprehendantur? Respon. non per modum declarationis, cum hic nullo modo comprehendantur seculares dignitates electiuæ nõ expressẽ supra, eo. sed bene per modum additionis, in qua eadem solẽnitas requiritur, quæ in faciẽdo vel in destruẽdo, au thẽ. ecõtra. C. de repu. in hoc casu reqritur noua

noua acceptatio per regnum, sicut in aliis.

Itē noua proclamatio & recitatio de quibus dixi in rubric. de regia acceptatione infra, nec poterit retro trahi hæc declaratio, etiā si diceretur, qa extrema sunt inhabilia.

[c] & vere electiuis, videlicet in quorum electionibus forma [d] c. quia propter seruari

Primum videlicet à quo, quia non comprehenduntur sub his verbis, vt notat. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. Nota quòd is qui habet hūc prioratū couētualē, dicitur in dignitate. c. nisi in fine de præbēdis, ideo potest esse iudex delegatus papæ. c. statutū in prin. de rescrip. in vi. cle. & si principalis illo tit. quia ex quo habet collegium & iurisdictionē in illos de collegio, iuxta notata in. c. cùm ab ecclesiarum de offic. ordin. Oldrad. consilio 257. factum tale num. 34. Si verò nullos habeat monachos, nō dicitur habere illam dignitatem, Ias. consil. 77. præsupponitur col. 6. in primo volu. Poterit tamen rex nominare ad illum prioratum conuentualem, licet non habeat monachos, tum quia nō definit esse prioratus conuentualis, tum etiam quia aliàs esset in potestate prioris, remouendo religiosos regem sua priuare nominatione, quod non est permittendum, & hic text. requirit prioratum esse conuentualem, & verè electiuum, & non religiosos, ergo si desint, nō minus nominabit rex, & quia est verè electiuus habitu saltem per nota. in capi. 1. de elect. ✱ Et intellige siue sit prioratus monachorum, siue canonicorū regularium, cùm omnes sint religiosi. c. quod dei timorē de stat. monacho. & appellatione prioratus venit vterque. cle. Etsi principatus, vbi Bonifa. Vital. hoc in prin. declarat de rescrip.]

Nominare an rex possit ad prioratus non habētes monachos.

c ❡ Verè electiuis.) Hic probatur melius q̄ alibi in corpore iuris, ꝙ illud beneficium dicatur verè electiuum, in quo proceditur per electionem, & postea requiritur confirmatio, allegatur tex. in cle. quia cōtingit de religios. domib. iuncta glo. feli. in. c. in nostra correla. 32. de rescript. dixi in tractatu nominationum. q. 15. nu. 25. & iura loquentia de beneficio electiuo, in dubio intelligūtur de isto, in quo requiritur electio & cōfirmatio, aliud est beneficium electiuum, sed nō verè, vtpote quando canonici eligunt, & eligēdo conferunt, nec alia expectatur confirmatio, & de isto non loquitur hic text. qui expressit verè electiuis & confirmationem requirentibus, de quibus per gl. in verbo electiuis in §. sed quod per electiones de elect. in prag. gl. in regula cācellar. 33. vide Oldra. cōsilio. 146. factum est tale. col. 2. Et sic excluditur hic prioratus conuentualis collatiuus, postquam de electiuo expressit, arg. c. qualis. 25. dist. intellige siue sit electiuus ex fundatione, ✱ & an præsumatur electiuus? nam hic duo requirū tur, primò quòd sit verè electiuus, secundò, ꝙ in illius electione seruetur forma. c. quia propter. Respōdeo, nō quoad hoc, vt hic cōprehendatur, tum quia est odiosum, tum etiā quia nō esset verè electiuus, sed præsumptiue, q hic nō includitur, is ergo à rege prouisus ꝓbare hoc debet: cū hic requiratur, ꝙ sit verè electiuus, & sic nō per præsumptiones: & sic iudicauit (vt fertur) magnū cōsiliū super prioratu de chantelle Cōtra D. abbatē sancti Ambr. Bituricen. Anno. 1539. in mēse Septemb. quod est notandum,] siue ex præscriptiōe fuerit electiuus. Prioratus enim ex præscriptione collatiuus, licet ex fundatiōe fuisset electiuus nō comprehēditur hic, sed qualitas præsētis tēporis est inspiciēda. c. cū de beneficio de præb. in vi & possess. præsentis tēporis attēditur. c. cum ecclesia de causa. possess. c. consultationibus, de iure patro. & sufficit prioratum esse electiuū de cōsuetudine antiqua. Card. cōsil. 103. casus super quo, col. 3. nu. 17. licet ex fūdatione nō esset, vide Dec. cōs. 126. in causa an prioratus dicatur collatiuus, si semel papa cōtulerit, qd' nō ibidē cōcludit, qa iure deuoluto cōferre potuit Card. in cle. j. de supplē. negl. præl. Fed. cōs. 61. vacāte. ✱ In dubio tamē qs præficitur de iure ad prioratus cōuentuales per electionē. per text. in. c. 2. vers. priores de stat. monach. doct. in. c. r. & in. c. nobis de elect. cle. 2. vbi Imol. de rescri. Alex. cōs. 106. Perspectis in 2. volum. Potest etiam præfici per collationem. cle. ne in agro. §. cæterum de electio.

Quis dicatur prioratus electiuus, collatiuus, & an vterque hic cōprehēdatur.

d ❡ Quia propter.) de elect. & sic nota hic quod non allegatur titulus, dum allegatur decretalis famosa, vel alia constitutio, vt abunde

bũdẽ scripsi supra. in procemio. in glo. iura.

Quid sit, & quotuplex fit cõfirmatio.

e ¶Cõfirmationes.) Quæ in camera regis non debent fieri, quia ratione loci timetur impresio, dictum est Bal. in Rub. de postula. prælator. col. prima allegat. c. qua fronte de appellat. & cõsensus præstitus per episcopum & canonicos ad mãdatum regis, videtur extortus per metum, ideo potest fieri reuocatio. text. & ibi nuncupatim Panor. in. 5. not. in. c. cum olim. 2. de priuileg. Et scias, quòd electio dat principium, confirmatio perfectionem, ingressus officij possessionem. Bal. in Rub. de elect. col. vlt. & confirmatio est iuris quæsiti per electionem corroboratiua declaratio. Card. in cle. prima & nos itaque. 20. not. de iureiur.

e & confirmationes electionum huiusmodi f solemniter peti consueuerunt in regno, delphinatu et comitatu huiusmodi nunc et pro tempore etiam per similem

¶Nota quòd confirmatio est triplex, Prima fit occultè per surreptionem, vt ius forsan alterius supplantetur, & hæc non valet. arg. d. c. quia propter in fine, & c. vlt. de elect. in vi, nec producit aliquos affectus, arg. c. cum olim de dolo. & c. cũ olim de causa possess. & proprieta. Secunda est quando superior præmissa quadam citatione generali, nemine se opponente confirmat, & hæc approbatur in. c. vlt. de elect. in vi, quæ citatio habet etiam locum in electione abbatissæ, glo. in. c. indemnitatibus. & j. in glo. nõ obstante de electio. in vi, de Ripa. consil. 14. non videntur in. 2. lib. respon. Tertia est quando superior contradictoribus citatis nominatim & auditis in iudicio confirmat electionem. & de ista loquitur. c. Bonæ memoriæ primo de electio. & c. cum dilectus ibidem. d. c. final. de electio. in vi, & textus in. c. primo. & facta illo titulo in pragm. in glosa inquisitionis. E quid debeat confirmans inquirere tradit ibi glosa, in verbo circunstantiæ, & si nolit confirmare, vide glos. in. cap. penult. de postula. prælat.

¶Nota tamen, quòd si ad eligẽtem spectet electio & confirmatio eodem iure, tunc electio habet vim confirmationis, secus si diuerso. glosa in verbo electiones. c. vt circa & in. capit. primo, in verbo prouisionem de elect. in vi. Cõpostell. in. c. cũ inter canonicos de elec. Nicol. Milius in verbo electio, q. 2. Quæro an electus in abbatẽ & confirmatus, si post appellationem inducatur in possessionem, possit inhiberi, ne lite pẽdente se immisceat? & an electione & confirmatione cassatis acta per eum valeant? tradit Aegidius de Mandelbertis in. q. 2. titius & c. Et an rex videatur cõfirmare statuta ciuitatis, quando iurat ea seruare, quod sic consuluit. Bal. consilio. 86. per statutũ in. 3. volu. p text. in. l. cum pater. & filius matrẽ. ff. de legat. 2. quod est bene notandum.

Rex iurãs statuta seruare ea cõfirmat.

f ¶Solẽniter peti.) Vt in ca. fina. de elect. in vi, & hæc confirmatio debet peti ab electo, vel eius procuratore intra tres mẽses, computandos à die præstiti consensus, seu acceptatæ electionis, quam intra mẽsem tenetur iusto cessante impedimento acceptare, alioqui electio in irritũ cadet. c. quam sit, & c. si electio de elect. in vi. poterit etiam confirmatio requiri per electores. c. cum ecclesia & ibi notat Anchar. & Card. de causa posse. vel per amicum electi etiã sine mãdato, dummodo electus intra tres mẽses ratam habuerit huiusmodi petitionem. arg. l. si bonorum. ff. rem ratam haberi. glos. in capi. dudum. 2. in principio de electio. c. postquã & ibi præposi. 50. dist. glos. in verbo præsentata. & facta de electio. in prag. vbi etiam dicit populum posse petere confirmationem electionis sui prælati. per c. quod dei timorẽ de statu monachorum, quia eorum interest habere bonum prælatum, & hæc confirmatio poterit fieri vbique, tam in ecclesia, q̃ in loco solito reddi ius, vel in alio loco honesto, arg. l. si cum dies. & si arbiter. ff. de arbitris, hoc expresim tradit Bal. in. l. si vt proponis. 2. in fin. C. quomodo & quando iudex, Imo. & Perus. in. c. qua fronte per illũ tex. de appellat. Itẽ papa confirmat electos ad dignitates, quæ immediate subsunt Romano potifici, siue sint episcopatus, siue abbatiæ, vel aliæ superiores dignitates. c. nihil de elect. vbi dicit Innocent cõsuetudinem

Quis con firmatio nẽ petere & confirmare poss. sit.

Q nem

nem in curia esse, vt non soleat confirmare, nisi duobus, qui interfuerant electioni, præsentibus, quæ consuetudo hodie non seruatur, vide quomodo petatur ista confirmatio à papa, per tex. in. c. cupiētes de electi. in vi, imo etiam hæc confirmatio potest à papa fieri siue immediatè subsint

g cessionem h vacantibus

electi, siue non, quia papa concurrit cū potestate & iurisdictione cū quolibet alio inferiore. cap. ad Romanam. 2. q. 6. c. cuncta per mūdum, & c. per principalem. 9. q. 3. sic expressè tradunt, Card. & Imol. in. d. c. cum ecclesia de causa poss. Legatus in prouincia sibi decreta potest confirmare. Ioan. And. & alij in. d. c. nihil in. c. cum venerabilis de cō suetud. per. c. si abbatē de elect. in vi, & quia in prouincia sibi commissa concurrit cum quolibet ordinario. c. 2. de offic. legat. in vi. Episcopum verò non exemptum confirmat archiepiscopus. c. illud. 64. dist. c. cum dilectus de electione, etiā si archiepiscopus nōdum esset consecratus. c. quoniam. 100. dist. arg. c. nosti, & c. trāsmissam de elect. Archiepiscopum confirmat primas seu patriarcha, si sit, aliàs papa. c. quia igitur & ibi glos. 63. dist. Archid. in. c. de psona. 65. dist. & c. mos ibidem. c. j. de translat. episco. Electos autē ad dignitates inferiores episcopo, si nō subsint immediatè papæ, episcopus poterit cōfirmare in sua diœcesi, vt abbates, & alios, c. primo. 18. q. 2. & ibi gl. c. cum olim de maiorit. & obedien. Et sedevacante capitulum poterit confirmare eos, quos episcopus potuisset. glo. in. d. c. cum olim, & in. cap. j. de translat. episcop. Innoc. & alij in. c. ad abolendam de hæret. Ioan. de Pauinis in tract. de offic. & potestate capituli sede vacan. in 2. parte. q. 4. Electionem verò imperatoris confirmat papa, qui illum examinabit. c. venerabilem de electione. Electionē papæ nullus confirmat, nempe quia in mundo nō habet superiorem. c. j. 23. dist. & hæc confirmatio prius fieri debet, quàm cōsecratio, aliàs non valet, c. prouida de elect. in vi, gl. & doct. in cap. cum olim de dolo. Et si pro hac confirmatione detur pecunia, simonia est. c. j. §. si verò in verbo simoniaca de elect. in prag. Et quod requiritur in episcopo confirmando, vel alio, & qualiter fiat cōfirmatio, & quis sit effectus confirmationis, declarat Bertachi. in tract. de episcopo, in. 2. parte. 3. libri, & in parte sequen. vsque ad finem. In hoc regno sublatæ sunt, cum electionibus.

Cessio & resignatio an differant.

g ¶ Cessionem.) Factam in curia de qua in princip. huius tituli supra dictum extitit. Et licet quidā voluerint subtilem præbere differentiam inter cessionē & resignationem, vt glosa in regula cancellariæ. 43. dicens resignationem esse, quando quis possidet beneficium, sed cedere est, ius quod habet dimittere, etiam si non possideat, tamen hic non sit illa scrupulosa differentia, quia siue abbas cedat iuri quod in abbatia habet, siue eam possideat, siue non, requiritur regis nominatio, vt hic probatur, & illa differentia glosæ confunditur per text. in. c. susceptum de rescrip. in vi. si bene inducatur. *¶ Et per glo. expressam in rubr. de renuncia. in cle. Et bonifac. in cle. vna col. prima ibidem.]

h ¶ Vacantibus.) Nūc & sic secundū quosdam comprehenduntur abbatiæ, seu priora tus vacantes tempore horum concordatorū licet alij dicant non comprehendi, sed primæ opinioni adhæreo per hæc verba. text. nunc & pro tēpore, & c. vide glosam in verbo vacationē. §. præfatique graduati de colla. infra, & quæ dixi in verbo vacantibus. §. primo supra eodem. Quæro quot modis dicatur beneficium vacare: respōdeo multis.

Quotmodis dicitur vacare beneficium.

Primo p mortē. c. susceptū de rescr. in vi.

Secūdo per depositionē & priuationē. ca. ex literis & c. grauem de excessib. prælā.

Tertiò, per electionū cassationē. c. cōsideramus, & c. super eo cū similibus de elect.

Quartò, per postulationum repulsionem tex. in extraua. ex debito de elect. in cōmunibus. c. 2. & 3. de postul. prælato.

Quinto per renunciationem simplicē, vel ex causa permutationis factam. c. j. de rer. permuta. in. vi. & per totū titul. de renūciat.

Sextò, Etiam per translationē, nā eo ipso quod translatus consentit trāslationi, vacat prior ecclesia. c. in apibus. 7. q. j. post tamen adeptam possessionē secundi glo. & doct. in c. si quis iam trāslatus, 21. q. 2. c. quāto de trāslatione episcopi. cap. cum singula. §. prohibemus de præben. in vi.

Septimò

Septimò, per ingressum religionis & professionem ibidem factam. c. beneficium de regula. in vi, facit. c. ex transmissa. de renunciatione. c. Consaldus. 17. q. 2.

Octauo, vacat primum beneficiũ, quãdo quis aliud violenter occupat alio in possessionem existẽte. c. cum qui. vbi dixi de præbendis in vi.

Nonò, Per contractum matrimonium, vel sponsalia per verba de præsenti. glo. in cap. primo de cleric. coniugat. in. 6. Panor. in. cap. primo. illo titulo. aufrer. decis. 239.

Decimò, Per adeptionem beneficij secundi incompatibilis pacificam vacat primum. cap. de multa de præben. ca. primo de consuetudine & in extrau. execrabilis de præben. in extrauag. Ioan. 22. Etiam ius ad rem Clem. gratiæ de rescrip.

Vndecimò. Si habens ecclesiam parochialem non fuerit promotus intra annum c. licet Canon de elect. in. 6. nisi iusto fuerit detentus impedimento. c. commissa de electione ibidem.

Duodecimò, si electus intra mensem à tempore electionis præsentatæ, vel si à tempore sibi præstituto non consenserit, vacat prælatura. c. quam sit de elect. in. 6. extrau. si religiosus in communibus de electi.

Decimotertio, Si electus intra tres mẽses post consensum electioni præstitum non petierit confirmatione iure quod habet per electionem priuatur ipso iure. d. c. quàm sit in fine.

Decimoquartò, vacant beneficia episcopi electi post confirmationẽ & tres menses datos ad petendum consecrationem. c. cum in cũctis. & cum vero de elect. in. 6.

Decimoquinto, Quãdo habetur pro derelicto. c. primo de officio vicarij. c. ex parte primo de clericis non residen.

Decimosexto, Per non ostensionem tituli. c. ordinarij de officio ordinarij in. 6. & habetur in rub. de pacific. possess.

Decimoseptimo, Quando violatur sequestrũ. cle. prima de sequest. poss. & fruct.

Decimooctauo, Si quis ingerat se administrationi ante confirmationem. cap. auaritiæ de elect. in. 6. ista ferè tradit Io. Frãcisc. in tractatu de off. & potest. capituli sede vacante in vl. prælud.

Decimonono, Quando quis adipiscitur possessionem beneficij cum simplici signatura. Feli. in. c. veniens. col. 2. de accusat. sed hoc iure non vtimur in Francia consuetudinaria.

Vigesimo, Quando quis se ingerit administrationi tempore suspensionis. c. primo in fine & c. cupientes. & cæterum de elect. in. 6.

Vigesimoprimo, quando quis alienat res sui beneficij, quia tunc ipso iure vacat beneficium illud, cuius res alienauerit. extrau. ambitiosé de rebus ecclesiæ non alien. in communibus. & dixi in compendio alienerum eccles.

Vigesimosecundo, per crimen hæresis commissum per illum, qui possidet beneficium. cap. ad abolendum de hæreti. etiam si fuerint tantum fautores, defensores, vel hæreticorum receptatores, quia eadem pœna puniuntur. cap. excommunicamus de hæret. & capit. vt commissi illo titulo in. 6. & dixi in bulla cœne domini, art. primo.

Vigesimotertio, Vacãt beneficia illorũ qui ea ad præces hæreticorũ dignitates, aut personatus sunt adepti, & si illa receperint scienter, inhabiles sunt ad alia. c. quicunque §. ad hæc de hæret. in. 6.

Vigesimoquarto, Vacant beneficia simoniacorum. c. insinuatum & ibi Feli. de simo. extrauag. cum detestabile illo titu. in communibus.

Vigesimoquinto Beneficia falsariorum literarum papæ. c. ad falsariorum de crimine falsi.

Vigesimosexto, Beneficia percutientis cardinalem. vt in cap. Felicis de pœnis in. 6. & committẽtis crimen læsæ maiestis. vt scripsi in titulo de pacif. possess. num. 201. vbi alios casus inuenies.

Vigesimoseptimo, Occidentis clericũ, vacãt etiam beneficia. Feli. in. c. inquisitionis de accusat. idem in alio homicida qualificato. c. j. de homicidio in. 6.

Vigesimooctauo, Si quis cœperit clericũ, & in carcere detinuerit, donec resignaret beneficiũ suum, est suis beneficiis priuatus. iuxta cle. multorum de pœnis.

Vigesimonono, Vacat beneficium illius, qui id resi-

qui id resignauit, si non superuixerit per viginti dies, vel non fuerit regulæ cancellariæ derogatum. Regula. 18.

Trigesimò, quando resignatio fit in curia, & non publicatur in eadem intra sex menses, vel si fiat extra curiam, & non fit intra mẽsem resignationis publicatio in regula cancell. 34. quam non vidi in hac patria seruari, sed sufficit publicari & possessionem adipisci ante obitum resignantis ex consuetudine.

illorum [1] conuentus ad ele-

*❡Trigesimoprimò, vacat beneficium per adhæsionem, vtpote, si quis adhæreat. antipapæ, aut hæreticis, hoc beneficium sic vacabit. probatur in cap. Olim de accusat. Iacob. in tract. de feud. in verbo de adhærentibus. Solet tamen papa adhærentes antipapæ priuare, quando notoria est adhæsio, etiã illis nõ vocatis, & breui manu cõferre aliis.]

Vltimò, vide alios text. in quibus vacare dicitur beneficium in cap. nemo de elect. in. vj. cle. attendentes. §. statuimus de statu monachorũ. extrauag. vna de postul. prælatorũ in communibus extrau. vna de pœnis in extra. Ioan. 22. & in extraua. vnica de sententia excommunic. ibidem. & in cap. fundamenta de elect. in. vj. cle. fin. de præbend. not. in. c. fin. de cleric. coniugatis cap. Miror. 50. distinct. vbi præpos. cap. cũ bone de ætate & qualit. & not. in cap. primo de iud. vide alia per Ioan. Frãcisc. in tract. de offic. & potest. capituli sede vacante in vlt. præludio, & quot modis capiatur hoc verbum scribit Roma. consi. 350. in casu. colum. vlt. post Ioan. Francisc. vbi supra in quibus locis enumerant multos modos, qui possunt videri ibi.

Rex non nominat quando iure speciali electio spectat ad aliquem.

i ❡Conuẽtus.) Ergo si iure quodam speciali spectaret electio abbatiæ, vel prioratus ad clericos seculares, nominatio non pertineret ad regem, * arg. tex. in. cap. si propter de rescript. in. 6.] tum quia non conueniũt verba huius textus, tum etiam quia horum requireretur mentio. Et hic vult derogare electioni faciendæ per conuentum, & sic nõ per alios, nec debemus ampliare hunc textum in eo, quod ad iuris correctionẽ venit, quia in correctoriis non est licita extensio. tex. & ibi glo. Bar. & Ias. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. ecclesiis tex. iuncta glo. in authen. de administran. offi. in sacris appella. colla. 3. Idem si spectaret electio ad conuentum simul cum aliquo patrono laico, cui papa cõcessit, vt haberet suffragium in abbatia vel prioratu vacante, tunc ꝓpter laicum reseruatur electio conuentui. per. l. si communem. ff. quẽadmodum seruit. amittant. canonum interpretes in cap. nobis de iure patro. Dixi in tractatu nominationũ. q. 15. versi. tertio nume. vj. Et sic rex non poterit tunc nominare. Itẽ quia nunquam derogatur iuri patronatus laicorum, nisi illius sit expresse facta mentiò. ca. cum dilectus de iure patro. Roma. in repetit. l. si verò. §. de viro, col. 28. ff. solu. matr. Feli. & alij in ca. in nostra de rescript. sed in hoc concordato nunquã est facta mentio patroni laici, sed tantum ecclesiastici. ergo illi non intẽdit derogare, nec electioni per laicum faciendæ. Præterea postquam expressit vnum, videlicet patronum ecclesiasticum, ergo laicum voluit excludere, vt supra sæpius dixi. Item in c. 2. de præbend. in. 6. prohibetur, ne quisquam conferat beneficia in curia vacantia, & tamen non comprehenduntur beneficia, quæ sunt sub patronatu laicorum. vt nota. in. d. cap. 2. Ergo episcopatus sub præsentatione laicorum existẽtes tempore horum concordatorum non comprehenduntur, Nec aliæ dignitates in hoc text. nõ cõprehẽsæ vt rex ad illas nominare possit. Perusi. in. cap. cum in illis. §. 1. de præbendis in. vj. Nec refragatur, quod electiones sunt prohibitæ secularibus supra in proximo. §. & hic regularibus, ergo nec seculares cum regularibus, nec contra eligere poterunt. Respon. in. §. j. supra esse prohibitas electiones secularibus ad archiepiscopatus & episcopatus, hic regularibus tantum ad abbatias & prioratus, ergo secularibus nõ est prohibitum eligere nisi in Metropolitana ecclesia, & cathedrali, ideo in aliis censetur esse permissum. arg. l. præcipimus. C. de appell. & quia in. §. fin. reseruantur electiones habentibus speciale priuilegium eligendi, igitur & istis si habeant, Sed ista hodie cessare videntur per ea, quæ in. §. final. infra eo. scribo ratione indulti post hæc

hæc concordata concessi ad vitam regis tantum.

k ❡Postulationem.) Prohibet hic electionem & postulationem, sed non collationē, præsentationem, & institutionem. cum magna inter ista vocabula differentia noscatur. ca. cum in illis de præbend. in.vj. Ergo rex nominabit, quādo electio ad cōuētum spectabat, vel postulatio. secus si præsentatio, institutio, vel collatio abbatiæ, vel prioratus, ad eos pertineret, considerando verba huius tex. à quibus non est recedendum. l.non aliter.ff.de lega.3. sed ei est inhærendum, sicut Bononien.carrotio. glo.in.l.omnis diffinitio.ff.de reg.iuris & dixi in proxima.glo.supra.

ctionem seu [k] postulationē [l] abbatis seu prioris ꝓcedere [m] nō possint sed idem rex illorum [n] occurrente huiusmodi vacatiōe [o] religiosum

l ❡Abbatis seu prioris.)Et sic non procedit in aliis officiis, vel dignitatibus, cū hic duo tantum exprimat. Nā qui de vno exprimit, vel duobus, de aliis negat. c. nónne de præsump. Nec procedit in his nisi requisita in text. interueniant, quæ infra dicam.

m ❡Nō possint.)Quod si de facto ꝓcedāt, electio erit nulla. & postulatio, vt patet infra in fine huius ✠ ibi electiones autē &c.

n ❡Occurrēte.)Ergo rex ante vacationem nominare non potest, vt supra eo. dixi in ✠ primo. in eo. verbo, & quomodocunque vacet, dum tamē modo non per obitum in curia) rex nominar, vt supra eo. dixi in verbo vacātibus in. d. ✠ primo. Nec obstat iste tex. in verbo huiusmodi vacatione, qui non debet referri ad huiusmodi vacationem, per cessionem videlicet, sed debet intelligi, occurrente vacatione huiusmodi abbatiæ, vel prioratus, rex debet nominare. Et hic intellectus efficacior videtur, tum quòd intellectui conueniat, tum rei subiectæ, ad hæc verbis, demum scripturæ. testis est nobis Stepha.de Federie in tracta. de intrepretatione legum in tertia parte.

o ❡Religiosum.) Expressè professum, de abbatia est tex. in c.cum in magistrum de elect. & cap. nullus illo titu. in.vj. de prioratu. in clem. ne in agro ✠ sanè. 2. de statu monacho. tum quòd ante professionē non dicatur propriè religiosus, quia potest religionem dimittere: doct. in Rub. de relig. domibus Barba. in cle. prima col.7. de electio. & supra dixi, tum etiam quia hoc exprimitur in ordinationibus regiis. rub. des mandarz. art. 6. ibi, & des ordres desquelz ilz sont profez, & non autres &c. Et in hac ꝓfessione requiruntur sequentia.

Quot in professione requirantur.

Primò, quòd profitēs masculus cōpleuerit annum. 14. Fœmina. 12. ca. primo de regula in. 6.

Secundò requiritur, quòd professio fiat ei, qui potest religioni incorporare, vel de eius licentia, seu nomine eius sequente ratihabitione. ca. porrectum de reg. Sic consuluit Calder. consilio. 26. professus. Rubr. de regu. *Et Guido papæ in decisio. delphinal. q. 502. vbi quis emittit.]

Tertiò, quòd fiat in aliqua religione approbata. c. vno de vot. & voti redemp. in. vj. Valeret etiam si fieret domi in manu prælati. d. ca. porrectum. Et quomodo fiat? vide in cap. omnes. 27. quæst. prima.

Quartò, quòd prælatus requirat consilium sui capituli, quod sequi non tenetur, nisi ex statuto, vel regula ad id astringeretur. Ioan. And. & Panor. in. cap. ad apostolicam in fine de regul. quia quod omnes tangit, &c. per regulam iuris.

Quintò, quòd expressè fiat de tribus votis, aliàs si tantum vellet profiteri castitatē, vel vnum sibi ex tribus votis reseruaret, nō valeret professio, quia contra substantiam regulæ. cap. cum ad monasterium de statu. monach. Valeret tamen si profiteretur regulam sancti Benedicti, vel aliam, non exprimendo vota. secundum iuris pontificij intrepretes in. d. cap. cum ad monasterium de statu. monach. Et quod requirantur in professione tacita? declarat Panor. in. c. vidua & in cap. ad nostram de regul. Siluester de Prierio in sua summa in verbo religio. 3. in. q. 19. Florē. in. 3. parte summæ tit. 16 c. 3. *❡Et card. in cōsil. 21. Quidam Laurētius. vbi tradit modos tacitè ꝓfessionis, & Phil. perus. in. e. cōstitutionē. de regul. in. 6. Et an dutāte anno professionis dicatur religiosus?

& priuilegiis religiosorũ vti debeat? Scribit Aneha. cõsil. 69. contra donationem col. 3.] Si verò rex nominaret religiosum non professum, & papa illi prouideret cum derogatione iurium & horum concordatorum in literis expressa, an valeret? Sentit Panor. & alij in ca. 2. de testa. Ioan. de Selua. in tract. de beneficio in. 3. parte. q. 51. intellige quod in hoc casu abbas non poterit ꝑ volũtate prioratũ remouere ab illo nominato per regẽ, postquã à papa est eidẽ ꝓuisum. Dom. in. c. cũ singula de præbẽd. in. 6. scripsi abũdè in tract. de pacifi. poss. in numero. 274. cum sequen.

p ¶ Eiusdem ordinis.) Si ibidem idoneus reperiatur. Alioqui religiosus alterius ordinis nominari poterit. ca. quàm sit. 18. q. 2. cap. inter quatuor de maiorit. & obedien. Tamen potest quis sana. conscientia praeferre idoneum, qui est de gremio, idoneiori non existenti eiusdem ordinis, nec de gremio. Panor. in. cap. constituturis. 2. de appellationibus. Nam dicitur. Deuteron. 17. capit. Eum constitues, quem dominus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus. Et sic de eodem collegio debet nominari, si sit aliquis ibi idoneus. cap. in nomine. 23. distinct. & ibi glo. & Ioan. de turre crema. aliàs facta diligenti inquisitione alius nominari poterit. capit. obitum & cap. nullus. 61. distinct. valeret tamen electio facta de aliquo alterius collegij. Licet malè faciat eligens. capit. cum inter canonicos de elect. & ibi glo. in verbo aliam. Et si semel rex nominauerit aliquem alterius ordinis, vtpote quando non inueniebatur aliquis in illo monasterio idoneus, non praeiudicatur monasterio quominus in alia nominatione debeat recipi de eodem ordine, si tunc idoneus reperiatur. glo. vlt. in. capit. abbate sancti Siluani de verborum signifi. Monachus verò vnius monasterij non potest eligi in abbatem alterius monasterij & ordinis cle. prima de electio. idem dicitur in prioratibus & officiis. in. capit. cum singula. ❡. fina. de praebend. in. 6. sed hic debet nominari religiosus eiusdem ordinis, non dicit eiusdẽ monasterij. Et sic poterit nominari licet sit alterius monasterij, dũ tamen modo sit eiusdem ordinis, quamuis doct. in. d. cle. prima dubitent cum hic nõ prohibeatur.

Marg.: Quãdo religiosus vnius ordinis possit in alio praefici.

p eiusdem ordinis in ætate q viginti triũ annorũ ad minus cõstitutũ, infra simile tẽpus sex mẽsiũ à die vacationis monasteriorũ & prioratuũ huiusmodi cõputãdorũ nobis & successoribus nostris, aut sedi huiusmodi nominare, & de ꝑsona ꝑ regẽ huiusmodi mõasterio vacãti noĩata, ꝑ nos & successores nostros seu sedem huiusmodi ꝓuideri. Prioratus vero ꝑsonæ ad illũ ꝑ eundẽ regem noĩatæ cõferri debeat. Si vero idem rex presbyterũ

q ¶ Viginti trium annorum.) Hic derogatur. capit. cum in cunctis. ❡. inferiora. de elect. & cle. primae. ❡. caeterum de statu monachorũ vbi tam in Abbatia, q̃ in prioratu conuentuali requiruntur de iure. 25. anni incepti, sed per hunc text. sufficiunt viginti tres incepti, quia semper vita hominum minuitur, sicut mores, nec tantum homines hodie viuunt quantum olim, ideò variantibus temporibus necessum fuit variare iura humana. capit. non debet de consangui. & affinit. Et citius hodie efficiuntur homines sagaciores, & mali, quàm olim, ideò abbreuiatum fuit tempus. Nec refragatur, quod ante. 25. annos non poterit promoueri ad ordinem sacerdotalem. cle. vlt. de ætate & qual. quia esto sanè, tamen poterit retinere abbatiam, vel prioratum. Postquam enim est secum dispẽsatum vt possit in ætate. 23. annorum tenere abbatiã, vel prioratum, censetur dispensatum vt non teneatur promoueri intra annum. iuxta notata in. c. licet canon de elect. in. 6. facit glo. sing. in. c. quia in tantum de praeb. & in. ca. non potest eo. tit. in. 6. & cap. si quis in clero. 7. q. j. Sic

Marg.: Quare in vigesimoseptumo anno quis hodie potest esse episcopus.

expreßim

expressim firmat Barba. in clem. prima col. 54. versic. 24. de elect. & quanuis de iure requireretur quòd abbas esset sacerdos. c. primo, &. c. tuam de æta. Tamen hodie consuetudo se habet in contrarium, quæ valet vt notat Præpo. in. c. accedens. col. vlt. 50. distinc. sequentia. declaraui in § supra proximo vsque ad versic. si verò. * In monialibus in quib' triginta anni requiruntur in. c. indemnitatibus de elec. in. 6. cum hic nihil inueniam immutatum in illis, nec ista constitutio de illis loquitur, ergo remanebit ius scriptum. l. præcipimus C. de appellat.]

r secularem aut religiosum alterius ordinis aut minoré viginti trium annorum vel s aliàs t inhabilem nobis aut successoribus nostris infra dictum semestre seu sedi huiusmodi nominaret, talis no

r ¶ Secularem.) Qui dicitur omnis qui nō profitetur regulam. Bal. in. c. licet de offic. ord. Et per hoc patet quòd secularis non debet præfici in ecclesiis regularium, quia nō congruit rationi vt homines diuersæ professionis in vnum congregentur. cle. prima de elect. c. deus qui de vita & honestate cleric. ratio abhorret in vnitate deformitatem, & diuersitatem, vnde statuit Innoc. 8. in reg. cācell. 41. quod nulli seculari de regulari beneficio, & nulli religioso de seculari commēda detur, nisi in signatura super petitione huiusmodi commendæ, de commenda ipsa mentio fiat vide text. in. c. final. § prohibemus de statu regul. incongruum enim videtur vt regulares secularibus supponantur c. dilectus circa finem de statu monacho. & tres causas habiles ad depositionem prælati regularis tradit Panorm. in. c. monachi, col. 2. de statu monacho. Quid si rex nominauerit secularem, dūmodo intra annum sumat habitum, papa concedit isti nominato per regem abbatiam in commendam per annū & posteaquam sumpserit habitum in titulū. non sumit habitum, an possit rex post annū ad abbatiam prædictam nominare alterum? Quod sic videtur, quia deficiente conditione, deficit actus sub qua actus est factus § sub conditione institu. de verborum oblig. & ibi nota. Et papa sub hac cōditione potuit prouidere. c. si gratiosè, de rescript. in. vj. postquam sic prouidit, non valebit actus, nisi cōditio adimpleatur. Quid si papa solus dispensauerit durante anno, vt iste prouisus nō teneatur sumere habitum an valeat? Dicerē quòd non, per verbum nullatenus infra positum, quia non potest solus derogare huic concordato, interest enim regis & regni inter quos est factum: Et quia eidē tunc prouideretur sine regis nominatione. Nā lapso anno vacat abbatia, vel episcopatus. ideo papa prouidēdo non seruat hæc cōcordata, quāobrem non valet, quod factum extitit, ideo non obstante hac dispēsatione poterit rex, nominare alterum elapso anno, quia abbatia vacat deficiente conditione, vtpote quia non est factus religiosus intra annum. facit quod no. D. de Rota. decis. 331. supposito in nouis, vbi concludūt dispensationem papæ non tenere in præiudicium collationis laicorum, & in præiudicium regaliorum fuit arestum pronunciatum in hoc senatu, prout refert D. Ruseus in tract. iuris regal. in. 18. priuileg. per multa iura quæ per eum videre licet. & an papa possit rehabilitare personam inhabilem in præiudicium iuris regalio. vide eundem D. Ruseum, vbi supra in vigesimoquinto priuileg. concludentem quod non per rationes ibidem scriptas.

Secularis quis dicatur, & an possit præfici regularibus.

An papa dispenset vt seculares præficiatur abbatiæ.

s ¶ Aliàs.) Exclusiuè ponitur. vt in lege alias. ff. de in litem iuran. & in lege admonendi in fine de iureiurand. Not. Bal. in practica sua, rubrica de significatione dictionum. quasi velit dicere iste textus. quòd si rex nominauerit secularem, vel religiosum alterius ordinis, aut minorem viginti trium annorum, vel aliàs inhabilem, quàm supra expressum fuerit, talis nominatus recusari poterit, vt si homicida vel inhabilis, de quibus in seq. glos. nominetur.

t ¶ Inhabilem.) Forte non professum, cle. prima § cæterùm de statu monach. vel alia inhabilitate notatum, de qua dixi in glos. aliàs idoneū supra eo § proximo. & in tract. de pacif. possess. in. 4. limitatione.

u ¶ Nul-

Dictio nullatenus excludit dispensationem.

u ¶ Nullatenus.) Etiam per dispensationẽ glo.in cle.vt hi qui.de ætate & qualit. Et sic vult dicere text. q̃ si rex nominauerit inhabilem, quòd papa non possit circa illum dispensare, nec poterit eum admittere. Nã dictio nullatenus annullat actum ipso iure.glos. in cle. vna in verbo nullatenus de sequest. possess. & fruc.similis in.l.siqua C. ad Velleia. Et idem est dicere nullatenus sibi prouideri debeat, quã tũ si diceremus, si secus actũ fuerit decernimus irritum & inane. gl. in regula Cancell.43. Feli. in. ca. cum accessissent. col.4.nu.8.&.c. ex parte.col.5.num.7. de constit. vide quæ in illis locis cõgessi. Sed licet tollatur dispensatio inferioris per hoc verbum nullatenus, non tamen superioris. Corse.in sing.incipiẽ.nullatenus. Quod est verum, nisi ponatur in contractu, vt hic. Alioqui papa semper admittere posset primum, & nunquam haberet locum iste text. quod regularis obtineret abbatiam, sed secularis quidam iuuenis malè instructus reciperetur, ob id & monachi, & abbatia irritum caderent, ideo hic text.dicit, quòd recusari debeat. Aliàs conuentus se opponere poterit in receptione istius, quia contra legẽ regno datam fit, nisi fortè magna & rationabili ex causa per ambos dispensatum esset, quæ non præsumitur, nisi in literis regis & in literis papæ habita sit expressa mẽtio. per supradicta, & per gl. sequentem. Et nisi hæc seruentur actum est (proh dolor) de monasteriis huius regni.

v ¶ Debeat.) Cum negatiua præcedat, necessitatem importat. c. proposuit cum glosa de appella.c.primo de regu.iuris in.6. Et sic astringitur papa ad prouidendum hoc modo. Quid si aliter prouideat? Respond. nõ valebit prouisio etiam cũ derogatione. Tum quia hic ligatur clausula derogatoria, quæ est apposita in fauorem regni & regnicolarum, ideo regnicolæ se opponere poterunt. c.nullus.61. distinct. ibi sit facultas clericis renitendi, si se viderint prægrauari, &c. Nã contractus est etiam factus cum regnicolis, ideo sine eorũ facto rescindi non debet. l. sicut C. de act. & oblig. Dixi in præfa. ad rub. de colla. infra eo. & rex nõ intendit in ecclesiis sui regni inhabiles esse recipiendos. Et quando pro aliquo inhabili scribit præsumitur circunuentus. Bal. in. ca. cum olim de re iud. &c.

minatus recusari & [u] nullatenus sibi prouideri [v] debeat. sed rex ipse infra trimestre à die recusationis [x] supradicto modo [y] intimãdæ computandum aliũ modo supradicto qualificatũ monasterio seu prioratui tunc vacanti nominare, & de persona ad monasteriũ nominata illi prouidere. Ad prioratum vero nomiato prioratus ipse per nos & successores nostros, seu prædictam sedem con-

x ¶ Intimandæ.) Quid si papa non recusauerit, sed admiserit inhabilẽ, postea alius impetrat. An ista impetratio regi debeat intimari, quod non crederem, quia tantum loquitur de recusatione intimãda regi, quã do est intra tempus, intra quod rex potest nominare, si ergo lapsi fuerint nouem mẽses, exclusus est rex, ergo pleno iure papa confert, iure videlicet deuoluto, arg. no. in. c. 2. de conces. præbendæ. Et hæc prouisio non est regi intimanda, nisi vt prouisus iuret fidelitatem illi, ad quam rex istum admittere debet, nisi regi sit odiosus, & infestus vt in .4. primo supra eodem in verbo prouideri scripsi.

Tredecim requisita anteq̃ possit quis nominari ad abbatiam.

y ¶ Modo supradicto.) Requiritur primò, quòd nominandus ad abbatiam vel prioratum conuentualem sit religiosus, patet in hoc text. ibi religiosum.

Secundò quòd sit eiusdẽ ordinis, ibi eiusdem ordinis, & dixi supra in eo. verbo.

Tertiò, quòd sit saltem in ætate viginti trium annorum in tex. ibi in ætate.23. annorum, vt supra declaratum extitit.

Quartò, quòd nominetur à rege, ibi sed idem rex, &c.

Quintò, q̃ vacet abbatia, seu prioratus, quia ad vacatura non potest rex nominare, ibi occurrente huiusmodi vacatione.

Sextò,

Sexto, quod rex intra tempus sex mensium nominet, vel à die recusationis primi, postea per alios tres menses, vt supra dictum extitit. in § j. supra eo.

Septimo quòd hæc recusatio facta per papam intimetur solicitatori regis, ibi supradicto modo intimandæ. vt est dictum in § j. supra eo.

Octauo, quod prioratus sit verè electiuus, nõ collatiuus, ibi verè electiuis & supra scripsi.

Nono, quod electio spectet ad conuentũ, secus ergo si ad seculares vel alios vt supra dixi.

Decimo quod in eius electiõe seruetur forma.c. Quia propter. de electi. vt est in hoc text. videre.

Vndecimo quod sit cõuẽtualis prioratus, ergo non comprehendetur alius, ibi in text. conuenuentualis.

ferri debeat.[a] Alioqui dictis nouem mẽsibus[b] effluxis[c] nulla seu de persona minus idonea, & nõ præmisso in qualificata facta nominatiõe, ac etiam vacantibus[d] apud sedẽ prædictam semper etiã nulla dicti regis[e] expectata nõiminatione per nos & successores nostros seu sedem prædictam, monasteriis prouideri, prioratus vero personis vt præfertur qualificatis duntaxat conferri libere

Duodecimo, quòd hæc nominatio fiat papæ, ibi nòbis aut successoribus nostris &c.

Vltimo requiritur, quod nominandus sit expressè professus glo. in verbo religiosum. supra eo. & hæc notãda sunt.

De dictione alioqui

a ❡Alioquin.) Mirabilis dictio est, non solum faciens orationem conditionalem, sed in seipsa continet dispositionem cõtrariam præcedenti dispositioni. Et exponitur, id est si prædicta nõ fuerint. Bar. in. l. j. col. 3. ff. de condit. & demonst. Corneus consil. 253. licet, col. 3. Perus. in. c. mãdato. col. 2. de præbend. in vi. Aliis etiam modis accipitur, vt per Alberic. in diction. in verbo, alioquin, & plene per Ias. in § in personam. col. 3. inst. de actio. Panor. & alios in. c. quoniam in fine de decimis. glo. in l. si cui legata. ff. de fideicommissa. libertatib. gl. & docto. in. c. constitutus de testib.

b ❡Effluxis.) In totum Alioqui si vnus dies remaneret, non poterit papa prouidere. c. cõmissa de electio. in vi. Et si ante prouiderit, nulla erit prouisio, vt in versic. electiones se

quen. Nã in priuatiuis requiritur, quod totũ tẽpus sit elapsum. Bal. in. c. cũ in cũctis. col. j. de elect. intellige tamen vt scripsi supra eo §. primo, in glosa dispendiosè.

c ❡Nulla.) Nota ex hoc verbo cum sequẽti, quod paria sunt non nominare, vel nominare minus idoneum. l. quoties. ff. qui satisdare cogan. & ibi Ias. & alij. & nulla differentia est, nõ interueniat auctoritas tutoris, an perperã adhibeatur. l. 2. ff. de aucto. tuto. quippe non quæuis exhæredatio submouet filiũ à contratabul. bono possessione, sed quæ rite facta est. l. non putauit. § non quæuis. ff. de bono. posse. cõtra tabul. Multa addidi ad. l. 4. § cõdẽnatũ. ff. de re. iud. & ad. d. l. quoties q̃ alibi seruient.

d ❡Apud sedẽ.) Per obitũ tãtũ, cũ in princip. huius tit. voluerit beneficia etiã per cessionẽ vacãtia, spectare ad nominationẽ regis, quæ potest fieri in curia, & ideo vacabit tũc in curia per glo. in cle. j. vt lite pẽden. sed intellexit vt supra §, [illegible] si. alioqui. quod si vacet in curia per obi[illegible]pa sine regis nominatione prouidere poterit. Nam sequentia declarantur ex præcedentibus. l. hæredes. § sed si notam. ff. de testa. & l. si seruus plurium, in fine de lega. j. proinde supra in princip. huius § expressit etiam per similem cessionem vbi scripsi.

e ❡Expectata.) Et sic papa tenetur expectare regis nominationem per nouem menses, quando antea non fit, sed si fiat prima & altera intra tres mẽses, non tenebitur amplius expectare, vt supra dixi in hoc titu. § j. glo. dispendiosè, & hic traduntur limitationes, Prima, quando rex non nominauit intra nouem menses, tunc liberè papa prouidet, nõ expectata regis nominatione. Secunda quãdo nominauit inhabilem, & non qualificatũ, vt supra. in § primo dixi. Tertia quando vacat in curia tantum per obitum, in his

Tres casus in quibus papa ꝓuidet sine regis noĩatione

etiã casibus tenetur qualificatæ personæ papa vt supra prouidere. Nam licet possit prouidere liberè, id est sine regis nominatione, debet tamen prouidere de persona qualificata. Et hoc videtur sentire text. ibi: Prioratus vero personis (vt præfertur qualificatis) dũtaxat conferri liberè possint &c. Dicit in simili Bal. in. c. si. col. prima de electi, quod licet canonici possint dare spõsum ecclesiæ, tamẽ intelligitur de tali sponso, quem habere non sit luctui, nec dedecori ecclesiæ. arg. l. 3. §. si emancipatus. ff. de bono. poss. contra tabu. Sic nec pater, qui in potestate habet filium, potest luctum filij procurare. l. final. C. de sententiã pass. nec patrimonij onus euertere, vel dissipare. l. imperator. ff. ad Trebel. Bal. in. c. fin. col j. de elect. Sic videtur in papa, & alio prælato, vt non debeat monasterium euertere, & luctum filiorũ procurare, quod multi non seruant, ideo si hominum conditiones non mutentur, in vanum descriptus erit hic §. quia monasteria inuenientur nulla, vel admodum pauca, quod dolendum est. totis enim neruis probi veteres religionem induxerunt. Hodie peruersi iuuenes religiones vt cum maximè abolere conantur, sed ij destruentes destruẽtur, & in inferni ignem mittẽtur perpetuũ.

possint. [f] Electiones autem & illarum confirmationes, necnon prouisiones per nos & successores nostros, ac sedem prædictam contra præmissa pro tẽpore factas nullas irritas & inanes esse decernimus.

¶ [a] Per præmissa tamẽ nõ intendimus [b] in aliquo c [c] præ-

f ℭ Electiones.) Ecce clausulam derogatoriam ad prædicta, eadem est posita in §. supra proximo in versi. decernentes &c. & ibi dictum extitit. Sequitur §. vlt. quem interpretandum aggredior.

§. Per præmissa

a ℭ Per præmissa.) Hic §. vlti. tres habet partes. Prima reseruat electiones ecclesiis habẽtibus speciale priuilegium eligendi.

Secunda dealarat quam formam eligẽtes seruare teneantur, si forma in priuilegiis expressa non fuerit. Tertia tradit quomodo sit facienda fides de huiusmodi priuilegiis. Secunda ibi, Et si in eorum. Tertia ibi, Dummodo, & hoc sit loco sum marij ad istum §. vltimum.

b ℭ In aliquo.) Nec in forma, nec in electione liberè facienda per illos. nam dictio aliquo hic posita significat, quod non vult præiudicare etiam in minimo. glo. in cle. vna, in verbo aut eorum aliqua. de for. compet. Et sic per istum text. dicunt quidã Romanum pontificẽ nõ posse in dignitatibus, vel in officiis electiuis in hoc regno electores præuenire, alias præiudicaret electionibus istorũ. Sed in contrarium facit quia Rom. Pontifex infra de manda. apostolicis §. declarãntes reseruauit sibi generaliter præuentionem in omnibus, ergo & in istis electiuis. nec refragatur iste tex. quia dicit per præmissa non intendit papa præiudicare capitulis habentibus speciale priuilegium eligendi, sed per præuentionẽ quod nolit præiudicare non prohibet hic tex. & cum plenaria dispositio omnium beneficiorum ad papã pertineat. c. 2. de præben. in vj. ergo & istorum electiuorum, etiã quia non inuenitur prohibitũ, & sic permissum, quãuis per pragmaticã esset ꝓhibitũ, tamẽ est abrogata per hæc cõcordata, quæ succedunt in locũ illius, vt supra in proœmio patet, & per hæc cõcordata nõ est prohibita præuẽtio, imo permissa. Ergo poterit papa etiã in electiuis eligentes præuenire, licet quidã teneãt cõtrariũ, quorũ opinio est vera, quãdo nominatio spectat ad regẽ per supra dicta. Secus si electio spectat ad capitula, vel cõuentus. per. d. §. declaclarantes, & quia maiorem sibi papa potestatem retinuit, quàm concesserit iis eligentibus, per. c. dudum de præbend. in. 6.

*ℭ Et ita fuit iudicatũ in magno regis consilio pro decanatu Andegauen.]

c ℭ Præiudicare) Id est præiudiciũ afferre. poterit fieri tamẽ permutatio, vel simplex resignatio prioratꝰ, vel abbatiæ, seu alterius dignitatis corã papa, quãdo nominatio non spectat ad regẽ, sed eligentes speciale habẽt priuilegium

An papa in electiuis possit præuenire eligẽtes

Papa in electiuis an resignationes recipere possit

iudicare [d] capitulis ecclesiarum & conuentibus monasteriorum & prioratuū huiusmodi [e] priuilegia

priuilegiū eligēdi, nec prohibetur hic, quia per hūc tex. nō intēdit tollere electionē, quādo habēt priuilegia eligēdi, tamē se nō adstringit papa quo minus occurrēte vacatione (de qua dixi supra) per eum possit fieri prouisio. nā de iure hoc potest, ergo in hoc non est iuri derogatū per hūc textū. Nec refragatur quod supra dictū est, videlicet papā nō posse prouidere, quādo nominatio ad regē spectat, quia illud intelligitur, quādo cōcessit eidē nominationē per cōtractū vt hic, sec9. si per priuilegiū seu per legē, quia hoc sicut legē reuocare poterit, vt dixi infra, in præfa. ad Rub. de colla. Cōtractus enim difficilius tollitur quàm priuilegiū, & sic potest papa hic derogare capitulis ecclesiarū habētibus priuilegiū, tā quoad suspensionem quàm præuentionem.

Electiões nō sūt sublatæ in ecclesiis collegiatis secularibus.

d ¶ Capitulis.) Et per hoc dicebāt quidam sumēdo argumētū à contrario sensu, quod hic cōprehēdūtur ecclesiæ collegiatæ, videlicet vt etiā nō possint eligere Decanū, Præpositū aut ad aliam dignitatē, cū hic faciat mētionē de capitulo, quod est ecclesiarū seculariū. c. capitulū de rescrip. cle. j. de magistr. Sed respon. per hūc tex. nō cōprehēdi ecclesias collegiatas seculares quo ad regis nominationē, vt in eis illā habeat, quia inducta ad vnū finē nō debēt operari cōtrariū. l. legata. ff. de legat. primo, sed hæc clausula est inducta ad tollendā dubitationē, per quā posset quis dubitare, an per supra dicta sit etiam abrogata electio in ecclesiis habētibus speciale priuilegiū eligēdi. & tex. respōdet, quod nō per præmissa intendimus præiudicare capitulis ecclesiarū cathedraliū, vel metropolitanarū, quominus eligere possint si habeāt priuilegia eligendi à papa, & idē in conuentibus decreuit. vide Ioan. Francis. in tract. de offic. & potestate capit. sede vacante, in. 5. præludio. Hodie verò ratione benemeritorum regis Franciæ papa Clemens septimus sperās eundē in persona nominanda, deum præ oculis semper habiturum, de fratrum consilio suspendit priuilegia capitulis metropolitanarum & aliarum ecclesiarū cathedralium, & conuentibus monasteriorum, præterquam eorum, quæ per generales suorum ordinum reguntur, seu regi consueuerunt, eligendi sibi prælatum concessa, quandiu vixerit rex Franciæ nunc existens, & potestatē nominandi in his ecclesiis eidem regi cōcessit, electiones & postulationes contra præmissa attentatas nullas decernendo, voluit tamen idem summus pontifex regem seruare in nominatione qualificationes prædictas in §. primo & .2. supra eo. Aliàs cassa & irrita omnia quæ fierent contra cōcordata, statuit. Hoc fuit concessum anno. 1531. quinto Idus iunij, pontificatus sui anno. 8. publicatum & registratum in magno consilio, anno. 1533. die sexta Octob. & sic vides regem posse nominare etiam in ecclesiis habentibus speciale priuilegiū eligendi, ex hoc ædicto. Nōnne requiratur per prælatos Frāciæ ac regni noua acceptatio, & publicatio, cogita & decidas per ea quæ dixi in glo. prioratibus supra eo. §. monasteriis, proinde non prohibet indultum hoc (Per edictum enim nihil est immutatū) quominus possint adhuc eligere Decanum, Præpositum vel ad alias dignitates inferiores, quia edictum tantum expressit archiepiscopatus, episcopatus, abbatias, & prioratus conuentuales. Ergo ad alias dignitates non extendetur, etiam quia non excedit terminos concordatorum, quæ in proximè dictis tantum procedunt, quod est not. quia sæpius super his fui consultus.

Suspensio generalis electionū ad vitam regis.

e ¶ Priuilegia.) Non ergo sufficit quod de iure communi habeant facultatem eligendi, sed requiritur priuilegium, nec obstat si dicatur facilius tolli priuilegium quàm ius commune. l. eius. §. si militia. ff. de test. milit. Respon. verum esse, quando conditor iuriū priuilegium vult tantum tollere, secus si ius commune tollat tātum, & priuilegium reseruet, vt hic Lācel. galiaula, in. l. centurio col. 3. not. 3. ff. de vulga. Item quando quis habet priuilegium eligendi & ius commune, duplex funiculus difficilius rumpetur. cap. primo de treug. Authen. itaque

C.communia de succesion.& sublato iure communi adhuc remanet priuilegium. l. si domus.ff.de seruitu.vrba. prædio. capit. ex tuarum de auctoritate & vsu pallij text. reputatus singul.in.l. decurionibus. C. de silentia.lib.12. vbi per reuocationem priuilegiorum non videntur reuocata priuilegia alicui speciali iter concessa, sic con suluit Alexan. consil.vlt. in fine voluminis quarti, maxime hic, quia exprimitur. Nam priuilegiũ potuit dari ob benemerita, ideò hic noluit ea tollere, & sic reseruat electionem habentibus priuilegia eligendi.

[f] a sede apostolica [g] Propriũ eligẽdi [h] prælatũ [i] obtinẽti-

f ❡A sede apostolica.) Hic patet à quo debet haberi istud eligendi priuilegium, quia à sede apostolica, quæ in his plenariam obtinet potestatem.c.2.de præben.in.vj. Adeo quòd si ecclesia haberet priuilegiũ eligendi ab alio, videlicet à legato, vel alio, non reseruatur hæc electio ecclesiis habentibus illud priuilegium ab alio quàm à sede apostolica, vt patet hoc in tex. ibi à sede apostolica proprium eligendi prælatum obtinentibus, &c. ideo opus est quod ostendant à quo habuerint, vt infra dicitur. Et nota quòd hoc priuilegium conforme iuri communi est latissime interpretandum, licet aliàs regulariter contra. Bal. per illum tex.in.cap. inter corporalia col.2. de translat. episcopi. Bar. & alij in.l. beneficium. ff. de constit. principum Feli. in.cap.causam de rescript. Electio ergo potest alicui competere, tam ex priuilegio, quàm de consuetudine, vel de iure tex.in.ca. cumana, iuncta glo. de elect. non tamen reseruaretur hic si alia ex causa quàm ex priuilegio competeret, vtpote si ex præscriptione, vel consuetudine, per not. in.c. cum ecclesia de causa posse. & glos. in. d.c.cumana.

Quis eligẽdi priuilegia concedat.

g ❡Proprium.) Ergo si electores haberent priuilegium eligendi prælatũ in alia ecclesia, & sic non proprium, non possent eligere per hunc tex. dicentẽ proprium, de quo tractatur in.c.cũ ecclesia sutrina.de causa poss. &.c.cum dilectus de cõsuet. vnde dicit tex. nemo dicat propriũ, quod est cõmune, in.c. sicut hi.47.dist. Proprius dicitur multis modis, ꝓprius hæres, dicitur cõsanguineus. l.j. ibi vel in hæredes proprios iure sanguinis transfuderunt, vel in extraneis. C. de anno ciuil.lib.11. plene probat.d. Chassa. in consuetud.Bur.in Rub.des succesions.§.3.glo. à ses vrays heritiers. Item causa seu lis dicitur propria, cuius damnum vel emolumentum ad aliquem suo nomine pertinet.l.j.§.propriũ. ff. quando appellãdum sit, glo. in.c.auctoritate de priuileg.in.vj. vnde si canonici Aurelianen. haberent priuilegiũ eligendi prælatum Parisien.non reseruaretur eis hoc in tex.priuilegium eligẽdi, quia prælatus Parisien.non est proprius prælatus Aurelianen.& hic tantum loquitur de proprio prælato, quod est notandum.

Proprium multis modis dicitur.

h ❡Prælatum.) Largè accipitur tam pro archiepiscopis, episcopis, quàm etiam abbatibus, & prioribus conuentualibus, glo.c.nullus de elec.in.6.glo.& doc.in cle.j.in verb. prælatum de elect. vnde vult dicere hic tex quod papa non vult præiudicare ecclesiis habentibus priuilegia eligendi propriũ prælatum, siue habuerint priuilegium eligẽdi archiepiscopũ, siue episcopũ, siue abbatẽ, siue priorẽ cõuentualem, vt infra declaratur, illi enim dicũtur prælati, si sint perpetui. Bonifa.in cle.j.col.j.de supplen.neglig.prælatorũ. Et sic rex nõ poterit nominare ad prælaturas triennales, de quibus in ecclesia sancti Sulpitij apud Bituriges, quia cõditores non intendunt reformationẽ sic factã tollere, & dare eisdẽ abbatẽ reformationis religionisque destructorem, vt reperiuntur multi hodie. Sed veh illis, nesciũt quid faciunt, scietis enim (vt testatur Christus) postea, scilicet cum in inferno cruciabimini, vide quæ dixi de prælato.in tractat. de pacif. posse. in.10. ampli.numero.63.& sequen.

Prælatus quis dicatur.

i ❡Obtinẽtibus.) Cũ effectu, vt dixi in glo. obtinet in forma mãdat.infra. An hoc priuilegiũ perdatur per non vsum, & intra, quod tẽpus? vide tex. & ibi plene doct. in.c. cũ accessissent de cõst.glo.& doct.in.c.vt priuilegia de priuileg. l.primam.ff. de nundinis & Ioan.Francis. Bal. in tract. de præscri. in.4. parte.5.partis.q.2.col.60.& seq. Et Claud. de Seycel.& Ias.in.l.beneficium.ff.de constit.princ. Et vndecim modis perditur priuilegium,

legium, quos tradit Lucas de penna in. l. penult. C. de vetera. lib. 12.

k ¶ Ad electionē.) quæ tripliciter accipitur. Primò passiuè, vt eligatur is. qui est de gremio. c. cum dilectus, & ibi Barb. col. 14. de cōsuet. vel idoneus. c. cum in cunctis de elect. sicut testamenti factio ✠. testamenti instit. de hæred. qualit. & diffe.

b⁹, quominus k A d electionē

Secundò, capitur pro confirmatione, & hoc quando emanat ab eodem fonte, vtpote ab eo qui per negligentiam non eligētium prouidet, glos. in. c. j. de elect. in. vj. c. ne pro defectu de elect. Barba. in propriis terminis in. d. c. cum dilectus. col. 14.

Tertiò, capitur pro electione actiua vt hic, & regulariter in Rub. de elect. in decre. & in. vj. glo. in cle. vlt. illo tit. & ad hanc electionem admittitur quilibet de collegio, nisi à iure prohibeatur. c. j. de elect. Hostien. in summa illius titul. ✠. quis possit.

Proinde qui perdidit electionem actiuè non perdidit passiuè, vtor verbis Bal. in. ca. irrefragabili in fine de offic. ord.

Electio quot modis vitiet.

Vitiatúrque hæc electio pluribus ex causis.

Prima est, quādo fuit facta per secularis potestatis abusum. c. nullus. 63. dist. c. quisqs de elec. & supra tit. pximo in gl. per abusum quando hoc modo dicatur fieri enucleaui.

Secundò, si fuerit facta per canonicos & laicos simul. cap. Massana de elect.

Tertiò, si omittatur forma, capit. quia propter de electio. vel vna ex illis formis, vel mox non publicetur, vt ibidem dicitur.

Quartò, si fiat electio à suspensis, vel de suspenso. c. cum inter R. de elect. & c. cū dilectus, & ibi glos. & doct. de consuetudi.

Quintò, si à minori parte capituli facta fuerit. c. cumana de elec. nec sufficit maior pars, nisi sanior sit. c. ecclesia. 2. de elec. & dicitur maior respectu totius capituli & non aduersariorum. c. licet in fine de elect.

Sextò, quando non præstito iuramento ante electionem est processum ad eligendū; in prag. sanctio. Rub. de elect. c. j.

Septimò, quando non audita missa spiritussancti eligunt, vt ibidem dicitur.

Octauò, quando sacramentum eucharistiæ eligentes ante electionem non susceperunt, vt ibidem patet, & glo. in verbo suscipiant, dicit hoc procedere in electionibus episcoporum & abbatum, in electionibus vero aliorum, vt prioratuum non.

Nonò, si tractare incipiāt de electione, & eligant, antequam corpus episcopi sit traditum sepulturæ. ca. bonæ memoriæ, supra de elec. vbi dicit Panor. hoc esse de honestate, & non necessitate, ideo si canonici timēt impressionem principis, statim mortuo prælato eligere poterunt. cap. episcopo primo ibi, qui post obitū quiescentis potestatem habent. 8. q. prima sequitur Guido papæ in consilio. 206. circa.

Decimò, quando habitus est tractatus seu collegium cum illo, qui erat eligendus, vel cum amicis suis. c. per inquisitionem de elec. quia tūc videtur præsumptio simoniæ, & ambitus, hodie omnes electiones vitiarentur, quia vix fit electio sine rogitu, & promissionibus præcedentibus, vt titulo proximo dictum extitit supra, & ideo poterant dici requirentibus sumptuosæ electiones.

Vndecimò, si fiat electio post appellationem legitimè interpositam. ca. considerauimus, & c. cū nobis ac. c. auditis de elec. de ripa lib. 2. respon. c. 13. appellatio.

Duodecimò, si præstitit suæ electionē assensum, antequam eligeretur ratione ambitionis. c. cum post petitam de elec. satis dicuntur hodie præbere assensum, postquam ante electionem promittūt, & ante mortem currunt ad eligentes, ita quod non expectāt mensem ad consentiendum vt dicitur in. c. quàm sit de elect. in vi. contra id quod in. c. sina. 4. dist. habetur, quicunque desiderauerit primatum in terra inueniet cōfusionem in cœlo, nec inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit.

Decimotertiò, si fiat clam. ca. quia propter. ✠. fin. de elect. Perus. in. c. si tibi absenti de præben. in vi.

Decimoquartò, si fiat simoniacè, etiam ignorante electo. c. si alicuius de electio. nisi hoc fuerit in fraudem electi factum. c. nobis de simo. & supra tit. proximo dictum extitit in glos. simoniacis.

Decimoquintò, si fiat electio secunda, prima non quassata. cap. considerauimus de elect. quia per primam contractum fuit matrimo-

trimonium inter ecclesiá & electú. c. cú inter canonicos de elect. Ideò nõ potest aliud contrahere, illo non dissoluto, nisi esset secunda electio facta de primo electo. de Ripa lib. 2. respon. c. 15. canonica. vel nisi prima sit ipso iure & notoriè nulla. c. cum terra eo titu. Panor. in. ca. auditis, col. penult. ibidem &c. illud de iure patro.

Decimosextò, si compromissarij contra formam eisdem datam eligant. ca. cum dilectus de elect. facit. c. cú dilecta de rescrip. & ibi plene doct.

Decimoseptimò, si fiat ad clamorem populi. ca. Osius de elect. vanæ enim voces populi non sunt audiendæ. l. decurionum. C. de pœnis, vnde nõ valet manumissio ad clamorem populi facta l. si priuatus. ff. qui & à quibus manu. lib. non fiant.

Decimooctauò, si non fiat in ecclesia. c. quod sicut de elect. vel in capitulo, vel in loco, in quo est solita fieri. c. cú terra de elect. glosa tamen in. §. & cum humanæ, in verbo locum de elect. in pragm. dicit nõ esse vim vbicunque fiat, dummodo intra ambitum ecclesiæ, quod intelligerem, nisi consuetum esset eam facere in capitulo, tunc facta extra sine causa non valebit. capit. in nomine versic. quod si prauorum. 23. distinct.

* ¶ Imo electio scabinorum rupelle facta extra locum solitum fuit annullata per senatum Parisien. Anno. 1532. 26. aprilis.]

Decimonono, si fiat post tres menses. c. ne pro defectu de elect. nisi iusto impedimẽto fuerint impediti. Rofre. in summa libello. iuris canonici Rubri. de causis propter quas viciatur electio.

Vigesimò, si electus ante confirmationem administret. c. auaritiæ de electione in vj. & c. qualiter & cap. bonæ illo titulo. in decreta. nec valet consuetudo in contrariũ. Ancha. consil. 51.

Vigesimoprimò, si fiat ab excommunicatis, vel de excõmunicato. ca. venerabilem de elect. capit. constitutus, & ibi glos. de appellat. dixi in repetitione. c. postulastis in. 2. notab. de cleric. excommunic. ministran.

Vigesimosecundò, si fiat ab interdictis, vel de interdicto. c. primo de postulat. prælator. c. cum inter. R. de elect.

Vigesimotertiò, si eligatur inhabilis & indignus. c. cum in cunctis. §. fina. & c. scriptum de elect. & quis dicatur inhabilis tradit Hostien. in summa. de elect. §. quis eligitur, vbi scribit hos versus.

Anni triginta, sacer ordo, pura voluntas.
Et morũ grauitas, sapiẽtia, sponsa parentis,
Concurrẽs fama, decus hoc dant põtificale.

Prosequere vt per eum, & per ea quæ dico in tract. de pacifi. poss. in. 4. limitatione.

Vigesimoquartò, si de aliena ecclesia fuerit electus, & non postulatus. cap. innotuit, de elect.

Vigesimoquintò, si fiat per subreptionis astutiam. c. cum dilectus de elect.

Vigesimosextò, quãdo electio fuit sigillatim & singulariter facta. cap. in Genesi de elec. glo. in. c. nullus. 63. dist. & in. c. sicut de electio. in vi. glo. in verbo conueniant. §. & cum humanæ de elect. in prag. idem si non fiat vno contextu. Bonifa. in cle. ne Romani. §. porro circa finem de elect. sicut testamentum. l. hæredes. §. fina. ff. de testamen.

Vigesimoseptimò, si in abbatem, vel in priorem eligatur nõ professus. c. cum in magistrum & c. officij. & c. cú causam de elect. c. nullus illo titu. in vj.

Vigesimooctauo, si aliquo vel aliquibus contemptis fiat. c. quod sicut & c. venerabilem eo. titu. idem in postulatione. c. bonæ. de postula. prælatorum & in permutatione facta non vocato patrono, qui habebat ius præsentandi, glosa in verbo die. §. & cum humanæ de elect. in prag.

Vigesimononò, si electio fuerit sine causæ cognitione confirmata. ca. nihil de elect. & c. fina. illo titul. in. vj.

Trigesimò, si fuerit factus monachus ea causa vt eligeretur. c. cú ad nostrã de electi.

Vltimò, si fiat electio conditionalis, vel alternatiua. c. 2. de elec. in vi. alia quæ cõtra electiones opponi possunt, tradit Nepos de mõte albano in rub. cõtra electiones prælatorũ, vbi licet alia videre. Hæc tamẽ ita cumulata & in ordinẽ redacta nusquã reperies, licet multa tradat Petrus Viassius in tractat. directorium electionũ nuncupato in. 2. parte. c. vlti. Notandũ est, quòd quando electio annullatur vitio personæ, electus non potest promoueri, si vero vitio electionis sic capit. super eo de elec. vnde cautela est, quo quando

Causa in annullatione electionis exprimenda.

quando cassatur electio, quòd causa inseratur, sicut quando quis remittitur ab exercitu.l.2.ff.de his qui nota.infa. Et quando tutor à tutela remouetur, alioqui vitio electionis censetur electio reprobata.l. hæ enim.ff. de suspect tutor.l. si præses de pœnis.Ioan.And. & alij in.d.c.super eo.

[l] episcoporum ac abbatum & priorum [m] iuxta priuilegia eis [n] concessa.

Episcopi nomen generale est.

l ¶Episcoporum.) Idem si haberent priuilegium eligendi archiepiscopū, quia nō intendit papa derogare capitulis ecclesiarum obtinentibus speciale priuilegiū eligendi, si ergo metropolitana ecclesia habeat speciale priuilegium eligendi, eligere poterit, licet hic non fiat speciatim de ea mētio. Episcopatus quippe in ecclesia est nomē generale, quod sibi etiam papa non veretur assumere, vt in procemio Decreta. & Sext. & Clem.patet, vt supra eod.rubr.de consti.

Item conueniunt verba huius text. metropolitanis, dum reseruat ius eligendi propriū prælatum obtinentibus priuilegium, sed dicitur proprius prælatus etiam archiepiscopus. Ergo & hæc dispositio ad eum extendetur cap.indemnitatibus ¶ supra dicta, de elect.in.vj. Et non intendit præiudicare capitulis ecclesiarum hic papa, capitula etiam dicuntur in ecclesia metropolitana, vt omnibus est obuium.per.c.graue de præben. cle. primam in fine de magist. Præterea permittit vt eligant iuxta priuilegia eis concessa pro archiepiscopis, eligendis, eligent & libere, & iuxta formam in priuilegiis contentā.

Item si causa esset commissa episcopo Senen. & postea causa pendente episcopus esset erectus in archiepiscopū, poterit archiepiscopus cognoscere, quia archiepiscopus episcopus est. Panorm.in. c.quoniam abbas, col.penult.de offic.delegat.

De dictio ne iuxta.

m ¶Iuxta priuilegia.) Et sic eligentes non debent transgredi priuilegia, sicut nec mandatarius mandatum.cap. cum dilecta de rescript.scripsi in.6.notat repetir. l. vnicæ. C. de senten.quæ pro eo quod interest. Igitur si capitulum habeat priuilegium eligēdi prælatum de gremio, non poterit eligere illum qui est extra gremium, quia non fieret iuxta priuilegiū concessum, vt hic dicitur. Nēpe dictio iuxta ponitur relatiuè hic. & in.l. prima.& ibi Bal.C.de episco.& cleri.& exponitur pro secundum. Cle. Ne Romani ¶ sanè de elect.cle. si iuxta de præbend. & ca. si is cui illo tit.in.vj.plene. Feli tradit de hac dictione in cap.2.colum.4.versi. clausula si preces de rescrip. post patruum meum Rebuffum in.l. decernimus, & ibi in additio.ad eum.C.de aquæ ductu.li.11. & Bal. in.l.fina.ff.de seruitu.vrba.prædio.vide de Viassio in prima parte in directo.electio.c.3

n ¶Concessa.) Secus ergo si papa posthæc concordata cōcederet, quia non valeret priuilegium, cum hic nolit derogare iam habēti. Ergo si nondū habeat, nō poterit esse detrimento regi, quin possit nominare nō obstāte priuilegio à papa de nouo cōcesso posthæc cōcordata, nisi huic concessioni rex cōsentiret.arg.l.penult. C.de pact. Et hoc priuilegium eligendi concessum canonicis regularibus non amittitur, si ecclesia in aliū locum transferatur, & de regulari in secularem iure commutetur. Inno.in.c.2. de operis noui nuncia. & expressim consuluit de ripa in libro.2.Respon.c.2. canonici in vlt. quæstione.

Ecclesia regularis erecta in secularem an priuilegiū eligēdi perdat.

* ¶Quæ tamen cōuersio de regulari ad secularem non est bona, sed econtra sic, & ita olim fiebat, nūc contra, nam magis laborantium debet firmior status esse.c.extirpandæ de præbend. Ista expressim firmat Guillel. montehaudu.in cle. prima.de rescript. q̄nis passim hodie fiat, ob diminutam in nobis deuotionem, Deus per suam gratiam illam augere nobis dignetur, nempe] ecclesia ad quā est facta translatio, & canonici seculares sunt subrogati in locū & ius regulariū canonicorum, ergo & in priuilegia subrogati intelligūtur ¶ fuerat inst.de actio.clem. vna de supplenda neglig.prælatorum.

Item in religione debent etiam esse & deuotione subrogati, ne diabolici potius q̄ canonici dici mereantur, quando laqueus cōtritus erit, quia subrogatus, & c.l. si eū ¶ q iniuriarum.ff.si quis cautionibus.plene.Feli.in.c.cum accessissent, col.7. numero. 18. cum sequen. de constitu. maximè quādo est fauorabile ecclesiæ. Henric.Boic.in cap.ecclesia

clesia, vbi plene distinguit vt lite pendente. sequitur Soci. consil. 93. eleganter in fi. vol. 3. * Perus. in c. cum personæ in fi. de priuileg. in vj. firmat, quòd quando ecclesia est exempta, & trasfertur in alium locum, non perdit exéptionem. vide ibi, & si ciuitas destruatur & alij ciues subrogentur, gaudebût priuilegiis datis ciuibus illius ciuitatis. Bertrand. consi. 192. Multa. nu. 16. in secundo volumine. secundum nouam impresionem.] Imo si prædia donata sint monasterio ea lege, quòd redirent ad dantem, si contingeret eos mutare habitum, vel à loco recedere, si de licentia papæ mutent habitum, non poterunt prædia repeti, quia habitus nouus censetur subrogatus in locum alterius. Ioan. And. & Perus. in d. c. primo. § ad hæc de relig. domib. in. vj. quia mutatio status auget ius antiquum, non vero aufert. l. penul. ff. de senat. l. falsa. § j. de condit. & demonst. glos. in cap. ex parte in verbo Andegauensis, & ibi doct. de foro competent. Bar. in. l. fina. C. de præpo. agent. in rebus lib. 12. vbi dicit nûquam tolli data priuilegia per côcessionem noui, quia non debet operari diminutioné, quod ad augmentum inductum est. l. legata ff. de leg at. primo. Item eadem ratione priuilegia concessa prioratui, nô amittûtur, si erigatur in cathedralem. Oldra consil. 267. quod domino. col. 1. & Dominic. consil. 125 dubiâ in fine. Nam si ecclesia priuilegium eligendi non haberet, rex non perderet suâ nominationem, quāuis mutaretur status ecclesiæ, sic nec perdet ecclesia priuilegium, etiam si mutet statum. Etiam bona non perdit regularis ecclesia, quæ transfertur in secularem, vel contra. Petrus de Perus. in tracta. de mutatione status ecclesiarum. c. 3. q. j. arg. c. ecclesia, vt lite penden. hoc etiam plene probat Philippus probus in addit. ad Io. monachû in ea. cùm de beneficio de præb. in. vj. in mutatione status ecclesiæ Bituriceé. & quando fuit é regulari in secularem redu cta. Ad tollendum tamen dubium rex solet consentire huic translationi & mutationi, vt nuper contigit in ecclesiæ Magalonæ mutatione, & translatione ad Montempessulanum, Anno. 1536. Fallit quādo priuilegium esset certo ordini concessum propter strictiorem vitam, tunc si non seruetur regula instituta antiquitus, amittitur priuilegium. Panor. per illum text. in. 2. not. in. c. recolentes de statu monachorum. arg. clericorum negociantium, vt non gaudeat priuilegiis in illis bonis. cap. fin. de vita & honestat. cleric. Quid si monachus dederit aliqua bona monasterio priori, & postea translatus fuerit in alterum monasterium? Respon. tunc vsufructus bonorum acquisitorum primo monasterio dabitur secundo monasterio, & deinceps acquiret isti secundo monasterio, ne onerosus eidem existat, sed proprietas bonorum ante translationem acquisita primo monasterio, penes illud remanebit. cap. de lapsis & ibi glos. 16. q. 6. Specul. in titul. de statu monacho. § 2. versi. sed quæritur. & q. 23. Bar. in. l. 2. § fin. ff. de bono. posse. secûdû tabul. Panor. & alij in c. quod à te. col. vlti. de cleric. coniugatis. & c. cum olim. 2. not. de priuileg. Cald. consil. 23. quidam fecit, rubric. de regula. Héric. de piro in § de his instit. per quas personas nobis acqu. Barba. côsilio. 19. vbi col. 5. in. 3. volumine. facit glos. vlt. in. c. fina. de regula, nisi primû monasteriû esset destructû, quia tûc secûdo monasterio applicabitur etiâ proprietas, cùm primû amplius nô extet. ita tenet Petrus de perus. in. d. tract. de mutat. status ecclesiarum. cap. 2. Et ne sit secundo monasterio onerosus. dicit tamen in fine, quòd si in illo monasterio non sit aliquis religiosus, vel religiosa, episcopus cû côsensu sui capituli poterit donare illa bona aliis ecclesiis, vel ædificare ecclesiâ, & illa bona asignare pro dote illius ecclesiæ, cùm sint vacantia, vel episcopus poterit hoc largiri pauperibus, prout melius viderit expedire. text. in. c. vno de relig. domibus in. vj. vbi reseruat illa bona sedi apostolicæ in terræ sanctæ subsidium, vel in alios pios vsus, per locorum ordinarios vel alios quibus hoc papa cômiserit conuertéda, &c. Item nominato religioso vnius monasterij ad abbatiam alterius monasterij tenebitur primum monasterium prouidere de victu & expensis, donec, pacificam possessionem habuerit in secundo monasterio. per cap. cùm ad monasterium. § porro de statu monacho. vbi monasterium tenetur prouidere suo monacho in victu & vestitu, & talis sic nominatus per regem & prouisus per papam est prioris mo-

De monacho translato ad aliud monasteriû, cuius erût illius bona.

ris monasterij monachus, donec sit plene translatus.capit.si qu is.21.q.1. & non dicitur plene translatus, donec pacificam possessionem habuerit, vel per eum steterit, quominus haberet.c.cum in cunctis.¶. cum vero de elect.c. commissa illo tit.in vj.Calde.consil.13.an promot. Rub. de regula. & consil. 24. monasterium ibidē decidit, quòd si monasteriū abundet fructibus, & patiatur defectum monachorum, quorum receptio spectet ad abbatem & conuentum si abbas recuset, monachi non poterunt recipere.

o libere procedere p possint. iuxta q formam in eorū priuilegiis contentam.

Postulare an possint habentes priuilegiū eligendi.

o ¶Liberè.) Id est sine regis nominatione, & iuxta priuilegia eisdem concessa. Quid si rex nominet idoneum his electoribus? Respond.non tenentur eum recipere, cum liberam habeant electionem. Alioqui non eligerent liberè, si tamen ipsi illum nominatū per regem eligerent, valeret electio, vt tradit Maletet in tit.de elect.fol.36. & seq.licet eoipso quod princeps præcipit aliquem eligi, non valere electionē, quia est iusta causa timoris.asserat glo. expressa.in.c. conuenior.23.q.8.in verbo morere. Quid si postulauerint aliquē, an valeat? videtur quod sic, quia iura loquentia in electione, habent etiā locū in postulatione.glo.in cap.j. de postula.prælat.& in.c.fi.de elect.in.vj. Contrariū fortè erit verius de stricto iure, quia supra eodem in.¶.j.interdicitur electio & postulatio, hic tantum reseruatur electio habentibus priuilegium eligendi iuxta formam eis concessam, & non postulatio, ergo postulare non poterūt, quia vno hic reseruato aliud remanet sublatum.

Ad quos spectet citatio canonicorū in causa electionis.

p ¶Possint.) Facta prius canonicorum absentium per nuncium vel literas vocatione, quæ debet fieri per decanum, vel illum ad quem de iure, vel consuetudine huiusmodi pertinet conuocatio, vel per antiquiorē prædictis deficientibus.l.2.C. de Decur.lib.x. Innoc.& alij in.cap.primo de maiorit. De Viassio in.3.parte cap.4.in.d.directo. elect. & formam huius citationis tradit Mandagot.in tract.de elect.in secunda parte c.59. in prima forma & seq.

q ¶Formam.) Sed quam? cum tres exprimātur in.d.c.quia propter.de elect.Respon.vnam ex illis contentam in eorū priuilegiis, & expressam, & sic non tenentur omnes formas seruare in qualibet electione, vt est tex. in.d.ca. quia propter, Cardinales verò quia vice dei eligūt ad aliquā formam non astringuntur.Bal.in.d.c.quia propter. col.j. Quippe hæ formæ à iure positiuo introductæ fuerūt propter scandala & deceptiones euitandas, quæ in electionibus quandoque interuenire solent. teste Petro Viassio in directo.electionum in tertia parte.cap.20. Notādum est quòd tres sunt formæ dicti concilij. Prima est per viā spiritus sancti, qua fuit electus diuus Ambrosius, Nicolaus, Seuerus, & multi alij, de quibus in.c.statuimus.61.dist.& ibi per glo. & Ioan.de turre crema. & hæc non indiget cōfirmatione, q enim spiritu dei aguntur nō sunt sub lege ca. duæ sunt.19. q.2.post diuū Paulū.c. licet de regula.& de hac nō est tractandum, cum nō sit hodie in vsu apud nos propter peccata nostra. Nam fabulosè dicitur quod columba quæ solebat sanctū spiritum deferre, fuit occisa per coruū per Ioan. And.in.d.ca.quia propter de elect.col.6t. & quòd spiritus sanctus occupatus circa alia interesse electionibus nō valet. Alia est, quæ fit quasi per inspirationem, vt pote quando omnes eligentes in vnum consentiunt, tūc ratione pacis & concordiæ præsumitur inspirata, quia spiritus sanctus est in vnitate. & cōcordia.vt patet in euangelio, Vbicunque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum. & non inter segregatos.c.scisma.24.q.prima &.capit. de illis eadem causa.q.3.glo.in.¶.& cum humanæ, in verbo inspirare de elect. in prag. requiritur tamen quòd talis electio fuerit facta absque vitio simoniæ, conspirationis, coniurationis, requisitionis, seu consensus habiti extra capitulum, alioqui non dicitur quasi per inspirationem. Host.in.¶.qualiter, versi.tertia est de elect.in summa per c.per inquisitionem cum similibus de electio.poterit tamen generalis tractatus interuenire, vt pote præsidens in capitulo dicere poterit Oremus deum pro bono prælato habendo,

Triplex ē forma ī electionib.

nō tamē debet fieri persuasio certę personæ, vt eligatur. Io. And. & Panor. in. d. ca. quia propter, sed si vnus ex eligētibus ꝓponeret, quid videtur de tali persona, & omnes ad vnum eam eligerēt, dicitur illa electio quasi inspirata teste Anch. in. d. c. quia propter. Et quia non est certum de inspiratione, ideo requiritur confirmatio. c. nisi de renuncia. quia non est qui possit vias spiritus sancti perscrutari. Baruch cap. 3. & ista est etiam admodū rara, & vix in vita hominis semel fit, cum domina ambitio totum possideat orbem, & cum homines eam omiserint, & nunc ego. Alia est forma compromissi, vtpote quando eligentes compromittunt in aliquem, vel aliquos, qui omnium vice eligāt & requiritur in hac forma singulorum consensus. cap. in causis de elect. Et potest fieri compromissum in vnum, siue is fuerit de collegio, siue non. c. causam quæ de elect. vbi moniales compromiserunt in episcopum. & ibi hoc tradit Panor. dummodo non fuerit laicus. c. Massana de elect. Domi. in. cap. si compromissarius illo tit. in. vj. Et debent eligi compromissarij in numero impari, vt à maiori parte facta electio valeat aliis præsentibus. cap. cum in iure & ibi Cōpostellanus de elect. arg. legis si in tres. ff. de arbit. & l. duo ex tribus de re iud. si tamen minor pars elegerit dignum, maior indignum, præfertur electus à minori parte. Panor. in. c. cum in iure. col. vlt. de elect. Sed cum hæc forma hodie raro vsu veniat, quia pauci volunt (propter lucrum quod ex electionibus habent) suffragiis priuari, ideo aliis nolunt committere. glo. in ca. cum expediat de elect. in. vj. nisi aliquādo dubitent incurrere regis vel alterius principis indignationem, vel quando timent in electione impressionem fieri, ideo eam etiam hic amplius non tractabo. Alia est forma scrutinij, quæ est in frequenti vsu, quamobrem abundantius eam prosequar, & quia hæc forma est valde difficilis, & in ea quandoque periti deficiunt, si practicam ignorent. glo. in cap. cum expediat in verbo inquisitis de elect. in. 6.

Viginti requisita in forma scrutinij.

¶ Notandum est in hac forma requiri sequentia.

¶ Primum, quod eligentes in vnum congregentur. Nam spiritus sanctus descendit in discipulos in vnum congregatos. Act. 2. c. & Matth. 18. vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo &c. cap. audiuimus. 24. q. prima not in. capit. congregato de elect. text. in. capit. in Genesi illo titulo. & ibi glo. in verbo cōmuniter glo. in. c. sicut in verbo formam illo titu. in. vj.

¶ Secundo requiritur, quod scrutatores honesti, ac fide digni per collegium assumatur. capit. quia propter de elect. Alioqui se ingerentes redderentur suspecti. arg. l. quæ omnia. ff. de procura. valeret tamen communis electio, quanuis scrutatores non essent assumpti, postquam sciente & tacente. cap. procedunt, quia agitur de re meritoria, videlicet de canonica prouisione. Innoc. in. d. ca. in Genesi. col. 2. Tutius est tamen vt assumantur. secundum Panor. in. d. capit. quia propter vel si fuerint infames electio non vitiabitur, quia approbati sunt per electores. c. nulli de accusa. ca. in præsentia de sententia excomunicat. Host. in. dicto capite qualiter. si tamen potētes & terribiles eligerētur scrutatores, esset iusta causa appellandi secundum eum, & doct. in. d. cap. quia propter.

¶ Tertio, quod tres scrutatores assumantur, & non plures, vel pauciores. d. c. quia propter & ibi Io. And. & communiter doct. tenent non valere electionē, si plures vel pauciores assumerētur. arg. l. si vnus de testa. C. licet Innoc. ibidem dicat non esse de substātia, quod est verum quando in collegio non essent nisi duo vel tres, aliàs secus. Panor. in c. 1. de elect.

¶ Quarto requiritur quod scrutatores sint de collegio ecclesiæ vacantis, innoc. Ioan. And. Bal. Panorm. & alij in. d. c. quia propter. quia præsumitur quod hi fidelius tractabunt negocium electionis, & procurabūt ecclesiæ vtilitatem. arg. c. cum in officiis de testa, Hostien. in. d. §. qualiter versi. de collegio & etiam quia non est honestum exteris secreta collegij pandere. arg. l. 2. C. quando & quibus quarta pars debetur lib. x.

¶ Quintò, quod suffragia singulorum electorum & vota secretè per scrutatores exquirantur,

quirantur, vt quilibet eligentium liberius loqui valeat, & suum manifestare consensum.d.cap. quia propter. ibi secrete, & ne vnus instruat alium. glo.in cap. venerabili de testib.possunt tamen duo pluresve testes interesse, ne scrutatores alia renuncient quã fuerint dicta per eligentes. Panor.in.capit. cum causam in primo. columna secunda de testibus.

❡Sexto scrutari debent suffragia eligentium sigillatim non bini, nec terni, ideo debet quilibet interrogari per scrutatores, quẽ eligere velit.d.capit.quia propter ibi sigillatum.cap.in causis ibi ad tractandum de electione secessissent in partem de elect.exẽplo Danielis cap.13.quod in testibus seruatur.lege testium.Codice de testibus vt dico in tractatu de reprobationib. testium & saluat.

Praxis scrutinij & scrutantium.

❡Septimo requiritur quod suffragia omnium eligentium præsentium exquirantur. d.c.quia propter. ibi vota cunctorum diligenter exquirant, ex consuetudine solent scrutatores ante se missale habere, & sanctã crucem, vel euangelia & adiurare ipsos eligentes, hac verborum serie, postquam eligens manum super missale posuerit, & crucem genibus flexis tetigerit, sic vnus scrutatorum inquiet. Nos tales N.& N. scrutatores nomine nostro, ac vice & mandato omnium eligentium, & totius capituli sancti Petri Monspessulani ex potestate nobis per dictum capitulum attributa adiuramus te N.coeligentem, vel conscrutatorem nostrum, per patrem, filium & spiritum sanctum, vt semotis quibuscunque fauoribus, odiis & rancoribus secundum deum & cõscientiam tuam illlum in prælatum ecclesiæ sancti Petri Montispessulani eligas, quẽ in spiritualibus & temporalibus reputaueris vtiliorem, hæc probantur in.cap. constitutis.2. de appellat.in electione abbatis ꝙ monachi debeant iurare præpositis sacrosanctis euangeliis.est tex.in✠. iubemus igitur in auth. de sanctis.episcopis, collatione nona.

❡Octauo quod in scriptis suffragia eligentium redigantur, vt appareat quis elegit, & in quem directum est suffragium, vt si vellet variare, quod obuiet scriptura.cap. omnes.27.q.1.& d.cap. quia propter ibi in scriptis redacta.& hanc scripturam potest scribere vnus scrutatorũ eo quod tex.in.d. cap.quia propter, non dicit in scriptis publicis seu authenticis, si tamen eligentes vellent habere tabellionem, qui scriberet, non esset prohibitum, sed solet habere scribam, seu graphariũ capituli, vel quilibet, vt scripturam suam recognosceret, posset scribere sua manu, sic ego.N.eligo talem.N.

*❡Et cum tex.in.d.c. quia propter dicat scrutatores secrete & sigillatim vota cũctorum diligenter exquirãt, & in scriptis redacta mox publicent, ibi non dicit per quem redigi debeat in scripturam. Ideo eligentes hoc poterunt, dando scripturam, & tunc suffragium censentur dare dũ legunt illã scripturam, quamuis contrarium dicat.d.Boer. in decisio.j.burdeg.nec cẽsentur venire cõtra formã, quia voce electio fit, quod fit legẽdo scripturã.vt plene in confessione, quæ potest fieri legendo scripturam, vt scripsi in interpretatione.c.omnis vtriusque.de peni. & remissio.facit de elect.in vj.in.c.sicut vbi plene doct.& Barb.in repet.l.cum accutissimi. col. 71. C. de fideicom. alia scripturus cum operæprecium fuerit.]

Poterit tamen eligens variare re integra antequam scrutatores sint coniuncti cum aliis electoribus. Innoc.in.capit. ecclesia.2 col.3. de elect.

❡Nono, quod vota & suffragia electorum in scriptis redacta per scrutatores aut notatarium adhibitum ad scribendum publicẽtur in d. capit. quia propter ibi publicent, nec posset quis appellare, quod hæc publicatio statim non fiat, & si de facto quis appellaret, ea non obstante fiet publicatio.c.quia fronte & ibi doct.de appell.vnde vnus scrutatorum post collecta singulorum suffragia sic dicere poterit, Placuit vobis dominis eligentibus dare negocium scrutandi suffragia singulorũ, qui in electione interesse debebant nobis tribus N.& N.& N. coelectoribus vestris, nos secrete, & sigillatim scrutati sumus, & in scriptis redegimus, quæ suffragia ex sociorum meorum ac vestro mandato publicare decreui. Ideo vnusquisque vestrum (si non grauetur)

 aduertat

aduertat, an scriptura verum contineat, & eo facto legat papyrum in qua singulorum suffragia scripta sunt, qua perlecta dicere poterit, an sit aliquis, qui huic scripturæ cõtradicat, & si aliquis velit contradicere poterit, dicendo se non elegisse talem, ideo bonum est, quod notarius vel secretarius capituli cum duobus testibus adhibeatur, vel quòd vnusquisque scribat electum.

Decimò requiritur, quòd hæc publicatio fiat mox. d. ca. quia propter ibi mox arg. stipulationis. l. j. §. qui præsens. ff. de verborũ obliga. & l. hæredes palam. §. fin. ff. de testa. nec sunt priuati potestate eligendi hi, qui scrutati fuerint, si indignum scienter nominauerint, nisi electio sequatur. ca. perpetuo de elect. in. vj. secus in electione. ca. cum in cunctis. §. fin. de elect.

Numeri meriti & zeli quomodo collatio fieri debeat.

Vndecimò, quòd facta publicatione fiat collatio numeri ad numerũ, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, quãdo duo sunt electi. tex. in. d. c. cumana in fine & c. in Genesi. illo tit. Si maior fuerit numerus ex vna parte, fiet collatio, vel an illi habuerint potestatem eligendi, fiet etiam collatio meriti, si alter electus sit idoneus, vt pote doctor, sanctus vir, vel aliàs habilis. Item zeli. quãdo eligentes bono zelo elegerunt & nõ corrupti prece vel pecunia aut sanguine. c. cum post petitam de elect. & ibi Panor. & alij. Spec. in eo. tit. §. j. versic. publicatione autẽ & c. Et numeri, si maior pars totius collegij inclinauerit in vnum. d. ca. cumana ibi ad maiorem partem totius capituli & c. Vnde qui istam habet facere collationem, sic dicet electoribus, Domini scitis ex publicatione scrutinij suffragia nostra in plures diuisa. Nam ex nobis viginti quatuor eligentibus, tredecim cõsenserunt in Petrum, sex in Ioannem, quinque in Ludouicum, vnde constat Petrum habere maiorem capituli partem. Deinde reperio eligentes eundem Petrũ meliorem habuisse zelum, quia nullo consanguinitatis nec affinitatis iure sunt eidem iuncti. ideo bono zelo moti vidẽtur. Alij vero qui elegerunt Ioannẽ, & Ludouicum omnes sunt consanguinei, vel affines, ideo caro eis reuelauit dictam electionem, quo vero ad meritum, etiã reperio Petrum à maiori electũ, magis meritũ quàm alios coelectos, is enim est doctor, literis præditus, castũs, liberalis, & bonis moribus imbutus. Alij sunt illiterati, adulatores, curiales, & verè mundo dediti. Hanc practicam elicio ex speculato. in titu. de electio. §. j. versi. publicatione autem facta.

Duodecimò est necessarium, q̃ dicta collatio zeli, meriti, & numeri fiat mox post publicationem scrutinij, id est anteq̃ eligentes ad alios actus diuertant. d. c. quia propter.

Decimotertiò, quòd statim facta collatione communis electio sequatur. c. in Genesi & ca. in ecclesia in primo & ibi glo. de elec. & ca. cum post. c. sicut illo tit. in. vj. vbi dicitur, quòd hæc electio debet fieri ab vno, nomine & vice capituli per verba singularis numeri, q̃a sicut capitulũ est vnicũ, ita vnica electio esse debet. Do. & Peru. in. d. c. sicut.

Decimoquartò, q̃ is eligatur, in quem maior pars & sanior copulatiuè ipsius capituli consenserit. ca. ecclesia in. 2. ca. coram ibidem. nec sufficeret si vna electio esset facta à maiori parte, altera à saniori. vt doct. notant in. d. c. ecclesia. Feli. plene in. ca. cum omnes col. 12. de constit. vbi dicit requiri maiorem partem respectu totius capituli. per c. ecclesia primo & c. in Genesi de elec. vt si ex duodecim canonicis tres elegerint vnum, quinque alium, quatuor alium, nulla electio valebit, quia non est facta à maiori parte capituli, in vna enim debent interesse septem, vel plures ad cõstituendum maioritatem respectu totius capituli. Fallit in electione ministri prouincialis minorum. text. in cle. exiui. §. demum de verbo. signific.

Sanior pars quæ dicatur.

Sanior pars consistit in authoritate zeli & meriti, & illa dicitur sanior, quæ digniorem elegit, & authoritas consideratur in dignitatibus eligentium, in prouectiori ætate, in gradu, & in maioribus ordinibus. vt in. d. c. ecclesia. 2. iuncto. c. dudum primo, & cap. in Genesi ibidem, zelus consistit in animo, videlicet quo animo motus elegerit, an ob virtutes, vel consanguinitatem, seu propter potentiam, & hic zelus ex coniecturis probatur. ca. 2. de renuncia. in. 6. l. dolum. C. de dolo. si tamen electio facta fuerit à duabus partibus capituli, vt ex duodecim octo elegerũt vnum, quatuor alterum, non poterit facta à maiori parte impugnari

ratione,

ratione, zeli vel meriti. c. si quando de elec. in. 6. & ibi Ioan. An.

Decimoquintò requiritur, quòd illa electio verbo pronuncietur, & singulari numero. ca. sicut vbi glo. tradit formam de elect. in. 6. sic dicimus in baptismo. in capit. detrahe prima quæst. prima idem in sententia. l. prolatam. C. de sentent. & interlo. omniũ iud. scripsi in. 2. no. repeti. l. quod iussit. ff. de re iudic. in. 7. differentia inter interlocutoriam & diffinitiuam.

Et si in eorum priuilegiis forma aliqua [r] expressa non fuerit [s] tunc formam

Duplex publicatio.

Decimosextò, electio debet solenniter publicari, vt clandestina non sit, quæ non valet. d. c. quia propter. ✠ electiones glo. in verbo occulta in ca. vno vt ecclesiast. benefi. sine diminut. conferant, & fit duplex publicatio vna scrutinij, in qua suffragia singulorum publicãtur, de qua supra dictum extitit, altera est publicatio electionis, quæ fit à clero & populo pulsatis campanis, qua facta cantatur, Te deum laudamus, & portatur electus ante altare. ca. ecclesia ibi deportationis solennitas, de elec. & intronisatur. c. qualiter ibidem Spec. in eo. titul. ✠ primo versi. consequenter.

Decimoseptimò, vt ordo præmissorum seruetur, nec præposteratio fieri debet, alioqui non valebit, si prius fiat publicatio q̃ electio. Ioan. And. & alij in. d. c. quia propter.

Decimooctauò, requiritur etiam per Basiliense cõcilium, quod ante electionem eligentes audiant missam sancti spiritus. ✠ & cum humanæ & ✠. j. de elec. in prag. licet antea missa non esset de substantia electionis. Panorm. & de ripa in. c. cum ecclesia sutrina primo nota. de causa posse. & propriet. Nec missa etiam est de substantia collationis ordinum. glo. in. ca. quod sicut in verbo diuidantur de elec. sed ob reuerentiã sacramentorum dici solet & de consuetudine, & debent eligentes deuotè illam missam audire, & non inter audiendum colloqui. ca. decet de immunita ecclesiarum in. 6. & aduertendum est, quòd in hac missa non possunt tacere hi, qui simoniã in capite habẽt, & affectionem inordinatã, & sic cognoscuntur simoniaci, quod bene notes, vt postea impugnes talem electionem, & eam ob hoc probes vitiosam, cum aliis adminiculis.

Quomodo cognoscãt simoniaci & affectione repleti.

Decimononò requiritur, quòd post missam eligentes communicẽt, & tam preciosum eucharistiæ sacramentum sumant, vt eos ad dignè eligendũ pastorẽ inspirare dignetur. d. ✠. & cum humanæ, quæ ista tria vltima etiã tenentur seruare constituentes procuratores, & etiam ipsi procuratores, ac illi in quos fit cõpromissum, vt ibidem dicitur.

Vigesimò & vltimò, quòd iurent in manibus eius, qui capitulo præsidebit & ipse præsidens prius iurare debet in manibus eorum electionẽ facere illius, quem credent futurum ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus vtiliorem, vt in. d. ✠. & cum humanæ habetur. Et ista tria vltima debent etiam hodie in electionibus, quæ fiunt, archiepiscoporum episcoporũ & abbatum seruari, non in inferioribus dignitatibus, quanuis prag. sit abrogata, tamen hæc qualitas in his adhuc seruari debet, cũ ex consuetudine inualuerit, concordatàque has generales consuetudines non contrarias non tollant, sed alia supradicta seruantur etiam ferme in aliis dignitatibus, & beneficiis inferioribus.

r ¶Expressa.) Et sic papa potest concedere aliquibus, vt eligant secundum formã scrutinij vel aliam. Quid si non expresserit, datur optio eligentibus, quam formam velint seruare ex tribus positis in. d. ca. quia ꝑpter argu. l. 3. ff. de eo quod certo loco & l. plerunque de iure dot.

Tũc quid significet.

s ¶Tunc.) Videlicet si forma nõ fuerit expressa in priuilegio. Nam dictio tunc significat extremitatem temporis cui adiicitur. l. ✠. si. ff. de conditio. & demonst. Bal. in authen. contra. in princi. C. ad trebel. vnde exponit glo. in cle. prima, in verbo extunc de iure patronat. id est elapso termino, glo. in. c. ex parte. j. de cleric. non residen. text. & ibi doct. in. capit. 2. de supplend. neglig. prælatorum, & est talis naturæ, vt conditionem præcedẽtem prius velit impleri, quàm ad executionem sequentium ꝓcedatur. Calca. consil. 78. dubium col. 2. nume. 3. Ideo si notarius dicat talis tunc mutuauit decem, intelli-

intelligitur tunc cum instrumentum fuit confectum. l. aduersus. C. de nō numerat. pecu. Bal. in. l. si ex cautione col. 4. ibidem.

t ¶ Concilij generalis.) De quo dictum extitit supra in Rub. de approbat. conuento. per Lateran. concilium facta.

t concilii generalis c. quia propter, tantum seruare teneantur v dummodo de priuilegiis sibi cōcessis huiusmodi per literas apostolicas seu alias x authenticas scripturas y docuerint omni alia z specie probationis

Dictio dūmodo an faciat conditionem.

v ¶ Dummodo.) Modificat primum dictum, in quo habetur, quod cōditores dictorū concordatorū non intēdunt derogare capitulis ecclesiarū, nec cōuentibus monasteriorum, habentibus speciale priuilegiū eligēdi, dummodo ostendant illa priuilegia per literas apostolicas, vel alias authenticas. ca. contra morē ibi quod hæc Rauennati ecclesiæ sunt cōcessa, à vobis oportet ostendi. 100. dist. hæc enim dictio dummodo non facit conditionem, sed obligat ad sic faciendum, quia modus est obligare valens reciprocè, sed conditio non obligat reciprocè. Bal. in. c. dudū. 2. col. 6. nu. 26. de elec. Vnde si electores non ostendant priuilegia per authenticas scripturas eligere nō poterūt, sic dispensatis de nō promouēdo ad sacerdotium per quinquenniū, dummodo intra annū ad subdiaconatū fuerit promotus, si intra annum non fuerit ordinatus ad subdiaconatum, non proderit dispensatio, quia modo non impleto actus infirmatur. Bart. & Soyci. in. l. quibus. §. termilius. ff. de cōditionibus & demonst. Corne. cōsil. 130. viso col. 3. versi. potest in. 3. volu. intellige quādo iungitur rei perfectæ dictio dummodo, nō facit conditionem secus si rei imperfectæ. cap. vt præteritæ de elect. glo. & doct. in. ca. non potest de præb. in. vj. Do. de Rota deci. 231. ordinat. in no.

Authentica scriptura quæ dicatur.

x ¶ Authenticas.) Et sic potest ꝓbari priuilegium per literas apostolicas, vel alias authenticas, id est, per se fidem facientes vtpote publicas, vel etiam nō publicas vt si priuilegium vetustate corrumperetur, & fuerit renouatum per habentem potestatem, illa scriptura erit authentica, & priuilegium per eam probabitur. ca. fina. de fide instrumen. & ca. cum dilecta de confirmat. vtili. Idem si fuerit iudicatū secundū priuilegiū, & nō reperiatur nūc illud, sentētia illa plenā faciet fidem, & ꝓbari priuilegiū poterit per hāc scripturā authenticam not. in. c. primo de fide instrumen. ideo hic excludit priuatam scripturam per hoc verbū authenticas. Nam authenticū dicitur quasi ex se authoritatē habēs. Panor. in. d. ca. j. de fide inst. glo. & ibi Barb. in cle. causam in verbo authentica de elect. abundè scripsi in tract. de literis obligator. in verb. ou autre seel autēti. quæ vbi. quot modis scriptura authentica dicatur, & quando habeat executionem paratam dixi.

y ¶ Docuerint.) Sed cui debēt electores has literas ostēdere, tex. nō dicit ideo dicerē regi seu eius ꝓcuratori, vel aliis quorū interest, & integrè, vt legi possint. ca. cū personæ de priuilegiis, teneturque capitulū ostendere priuilegiū ꝓpriis impensis, per glo. & ibi doct. in clem. causam de elec. & dixi in glo. dare in. §. teneantur de collat. infra.

Viginti species probationis.

z ¶ Specie probationis.) Quæ multæ sunt, attestantibus Hostien. Specul. & bona parte doct. de quibus infra dicetur. Saly. tamen in Rub. C. de probat. dicit duas esse tantum species, vna vera, altera præsumpta. vera, alia plena, alia semiplena. & alias tradere, est magis ponere species causarum, per quas legitima fit probatio, quàm species legitimæ probationis teste Philiberto in repetitione. l. neque natales vers. sequuntur pagina. 17. C. de probat. veruntamē vt istum textum declaremus loquentem de scriptura authentica, & de omni alia specie probationis, ergo est multiplex, ideo nos veterum doctrinam insequemur.

Prima species est scriptura publica & authentica, quæ hic admittetur, de qua in Rub. de fide instrument.

Secunda est scriptura priuata, quæ est multiplex, de quibus per glos. Bart. & alios in. l. admonendi. ff. de iureiurando. l. in bonæ fidei. C. illo titulo. ca. fina. eo titul. quæ non recipitur hic.

Tertia

Tertia species probationis est per testes vt in rubrica.ff.ac.C. & in decreta.de testibus, & parē habent vim testes & instrumenta de iure, sed non quoad ad istius priuilegij probationem.l.in exercendis.C. de fide instrument.

Cõfesio an probatio dicat.

Quarta est confesio.l. publia. in fine, ibi, sed probationem depositarum rerum.ff. deposit.authen. si quis in aliquo iuncta glo. C.de edendo.c. primo de confess. in vi, vbi positiones negatiuē, quæ aliàs probari non possunt, per confesionē probantur, & quòd sit probatio, tenet Bart.in .l. triticum. ff. de verborum obliga.sed Decius in rub.de proba.col.5.in antiqu. dicit non esse probationem, sed releuatur per eam quilibet ab onere probandi, & per iuramentum, an hic recipiatur, quo ad hunc textum crederē quòd sic, cum nulla sit magis euidens probatio, q̃ illa quæ resultat per confesionem. l. generaliter.C. de nō numerata pecun.c.per tuas de probat.& multa quæ non possunt probari per testes, probari solent per confesionē, vt negatiua.c.primo de confes.imo illa quæ nullo modo probari possunt, per confesionem probantur.glos.notab.in authen.de æqualitate doris §. si autem in verbo scribat. col.7.quam notat patruus meus Rebuffus & ibi addit.ad eū in.l. quicūque. C.de apoch. public.lib.10. & Alexand.in.l. à diuo pio §. si pignora.col. prima. ff. de re iudic.& lege in ratione §. quod vulgo ad legem Falc. & Barb.consilio.40, præclare. col.3. in primo volumine, cum his quæ addidi in dicto §. si autem.

Quinta species probationis est iuramentum.l.fina §.licentia. C.de iure deliber. ca. 2.vbi doct.de proba.cap.statutum §.cùm vero & ibi glos.de rescripr.in vi, quod est verū in iuramento necessario, & iudiciali, secus in voluntario vel litis decisorio.l.admonendi.ff. de iureiurand. & multos casus in quibus iuramentū plene probat congesit Hyppol. in rub. de probat. fol. 17. & sequen. & non admittitur hic.

Sexta est sententia, nam sententia probat tenorem libelli amisi, qui talis præsumitur, qualis ex sentētia colligi poterit. gl. sing.in.c.dudum in gl.vltim.de decimis, & sententia pro veritate habetur.l.ingenuum, ff.de statu hominum, & nihil minus operatur sententia, quàm dicta testium, vel instrumentorum ad probandum. Bal.in .l. prima id fine nume.9.C.de fal.causa adiecta: quod intellige quando transiuit in rem iudicatā. gl.in .l.res iudicata.ff.de reg.iuris, & quod posit hac probationis specie probari priuilegium eligendi supra dixi in principio huius glos.

Septima species probationis est, quæ fit per rei euidentiam, seu per oculorum inspectionem.l. si irruptione §. 1.ff.finum regun. §.fi.inst.de gradibus. Hæc quippe omnibus aliis probationibus præfertur, & omnes superat.Barb.consil.7.clementissimi.colū. 41 in primo volumine. & Roman. consil.104. pater reuerende, in fine, & nulla legis virtus potest hanc probationem excludere. Bal. in rub.C.de probat.col. prima & sequ. facit.l. inde neratius §.fin.ff.ad .l.aquiliam, &.l.cō fesionibus de interrogat.Actio. Ideo si statutum prohibeat contra instrumentum sigillo regio sigillatum aliquam opponi exceptionem, tamen poterit opponi exceptio, quæ ex ipsius instrumenti inspectione apparet.Bal. in.l.ex prædiis.C.de euictio. Roman.consilio.42.visis versi.3.hoc idem, &c. & hæc non respueretur si procederet ex literis authenticis, vt ex tetu patet.

Octaua est vehemens opinio, nempe vehemens opinio veritati consona. idem operatur, quòd certitudo, glos.in.l. si quis extraneus §.fi.in gl.vltim.ff.de acqu.hæred.& ibi Bal.dicit multa esse de quibus nō potest haberi vera certitudo, tamen vehemens opinio iūcta cum veritate idem operatur, quòd certitudo.gl.in.l.2 §.idem Labeo. primo in verbo sciant.ff.de aqua pluuiali arcend. gl. in.l. libera. de peculio &.l.si paterfamilias de hæred.instituend.Bart.in.l.qui bona §. si alieno col.vltim.de damno infect.Ideo si iudex vehementer suspicetur calumniam in opponente exceptionem peremproriam, poterit eam non admittere, & licet ille appellet, non tamen irritabit factum iudicis primi, nisi apellans probet veritatem suæ exceptionis. Ancha.consil.158.ex narratis.colū. penultim.post Innoc. in cap. post electionē in fine de concess.præbend.& glos.in ca. super eo de offi.delega.in verbo tenebit, quod in pra-

in practica notandum esse dicit Barbat. in consilio.18.clemētisimi.col.decima in primo volumine, * quod Franciæ praxis nō reciperet, sed sufficeret appellare, quòd exceptio peremptoria non sit recepta] multa cu mulat Hippolit. Marf. sing.205. vehemens opinio, ista hic non attenditur.

Nona est ratio naturalis, per quam probatur eum, qui fuit suis membris per annū captus, non genuisse. ideo vxor quæ interim peperit, dicitur adultera, vel si maritus fuerit per duos annos absens, & postea reuersus inuenit anniculum, probatur ratione naturali non esse mariti. lege filium. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. Feli. in.c. præterea. colum.j. de testi. istam excludit tex. hic dum dicit omni alia specie probationis adēpta.

Decima species probationis fit per coniecturam legis, si enim iuuenis inueniatur abditus & occultatus in domo pulchræ mulieris, probatur adulterium per coniecturā. Bart. in lege secunda. ff. de furt. Itē quando quis falsum committit in actis causæ. præsumitur iniustam fouere causam, quia si bonā habuisset causam, hoc non fecisset, ideo debet illam causam perdere, gl. & Bar. in lege in fraudem. §. quoties. ff. de iure fisci. Bar. in lege prima §. secundo in fine de calumnia. Bal. in lege qui testamento de excus. tutor. Idem dicunt doctores, si corrumpat iudicē. Panorm. & Feli. in cap. cùm venerabilis de except. Idem si recuset omnes curiæ practicantes, vbi sunt plurimi, & quando probatio est difficilis, tūc admittitur probatio per coniecturas. Archi. in ca. inter memoratas 15. quæstione tertia. Bart. & alij per illū text. in lege si quando. Codice vnde vi & cap. afferte de præsumpt. hæc etiam repellitur per istum textum. Et hæc sunt species probationis, quas tradit Bal. in Rub. C. de probat. Io. And. in addit. ad Spec. in rub. de probat. §. fi. tradit quosdam versus sic dicentes:

Recusans omnes curiæ practicantes causam præsumitur iniquam defendere.

Aspectus, sculptum, testis, notoria scriptum Iurans, cōfessus, præsumptio, fama probatur & ibi Spec. enumerat duodecim species probationum.

Vndecima species, quæ fit per sculpturam, id est, per literas scriptas seu insculptas in lapidibus, aut in marmore, quando de re antiqua probanda agitur, gl. in ca. cum. causam de probat. & lege monumentorum. C. de religios. & sumpt. funerum, ideo quādoque consului Caturci literas scriptas in calice, probare calicem esse illius, de quo scriptura cātabat, vt licebit plenevidere in meis cōsiliis, & hæc fortè nō repelletur hic, quia potest dici scriptura authentica, per prædicta, & quæ addidi ad .d.c. cum causam.

Duodecima est, quæ fit per notorium, notoria enim non indigēt probatione, quia æquiparantur sententiæ. lege emptorem in principio. ff. de actio. empti. Bal. in. l. prima. Codice de curato, furios. ideo notorium dicitur probatio probata, vel saltem de facili probabilis. Bal. in lege prima, columna secunda, versic. porro. C. de reuocan. his quæ in fraud. credit. alien. sunt, tradit Ioan. Fab. multa de notorio in proœmio institutionū imperatoriam. doct. in capit. vestra de cohabit. clericorum & mulierum. gl. in cap. manifesta. 2. quæstione prima, & hæc admittetur quando fieret per literas authenticas.

Decimatertia est, quæ fit per præsumptionem violētam, vt in. cap. afferte de præsumpt. ca. dixit dominus. 32. quæstione prima. l. si qui adulterij. Codice de adulter. Mathesilla, not.119. nota quod præsumptio, & de præsumptionibus aliis tradit Hostien. in summa de præsumptioni. & doctores per totum illum titu. gl. & doct. in cap. is qui fidē de sponf. lege finali. ff. quod metus causa ista reiicitur quoad hūc textum.

Decimaquarta est fama, glos. & docto. in lege admonendi. ff. de iureiurando, plenē Ang. in tractatu de maleficiis in glos. fama. & differentia inter famam & rumorem tradit Bal. in Margari. in verbo rumor, multa addidi ad Albericum in dictio. in verbo fama, hæc non consideratur ratione habita ad tex. si literæ obmutescant.

Decimaquinta species est, quæ fit per taciturnitatem, si enim mittam literas ad te, in quibus dicam te mihi esse debitorem in decem, si tu recipias literas & taceas, inducetur probatio contra te per taciturnitatē. non præsumit lex quòd tacuisses, siverus debitor non existeres. per textum singul. in. l. si filiusfamilias in. 2. ff. ad senatusconsult. Macedonianū. l. publia in fine. ff. depositi Mathesillanus. no.22. nota. mirabilē. Corf. in singul.

in singul. incipiente taciturnitas, de vento, ista probatio seruiret, quoad hunc textum requirentem scripturam.

Decimasexta est illa, quæ fit per rationes.l.nuda, & ibi Bart.ff.de donat.l, rationes.C. de probat. notat Decius in.l.j.C. de edẽdo, & quia non sunt scripturæ apostolicæ, nec authenticæ, quæ hic tãtum amplectuntur, ideo non possent priuilegium probare.

ªeis in hoc adempta.

Decimaseptima, per solutionem census, si enim probem te soluisse censum pro tali domo, præsumptio est, quod eã habuisti à me, & sic quod proprietas est mea. Bal.in l.indicia col.2. C.de rei vendic. tex. & ibi Bar.& patruus meus Rebuffus in.l.litibus. C.de agricol.& censit.lib.11.Bal.&alij in.l. si certis annis de pactis, quia quãdo quis vtitur re tanquam dominus, præsumitur dominus glos.4. in fine.in.l. quidam. Codi. de cõditio.inst. Iaf.in lege.2.col.53.nu.159.C. de iure emphit.Bal.in.l.censualis de donat. sed nil ad hunc textum.

Decimaoctaua species probationis est per fugam, quæ aliquando plene probat.l. consiliarios.C.de assesso.aliquando non, vt plene scribit Feli.regulam cum limitationibus in.c.nullus de præsumptio.Iaf. in repetit.l.admonendi col.60.ff.de iure iurãdo quæ non agnoscitur per hunc tex.

Decimanona cõparatio literarũ.l.cõparationes.C.de fide instr. & in auth. de instru. cautel. & fide col.6.& hæ excludũtur hic.

Vltima probationis species fit per sigillum, si in aliquo instrumento apponatur sigillum alicuius, appositio sigilli tantum operabitur, quãtum subscriptio glo.Bar. & alij.in.l.2.C.de rebus alienis non alienand. & in.l.quæ dotis in fine.ff.solu.mat.Roma. consil 303.hæc scriptura facit quod notat Archi.in.c.2.de procurat.in vi, & quæ dixi in tractat.nominat.q.10.nu.20.cum sequẽ. in versi.5.requiritur & si hoc sigillum faceret scripturam authenticam, & adhæreret instrumento, reciperetur. De indiciis& aliis adminiculis quando probẽt, vide in.l. fina. C.de probat.& per Hyppoli.in Rub. illius tituli, & vides species probationis ex quibus multæ hic sunt ademptæ, vt sequitur in glosa proxima.

a ¶Adempta,) Et sic adimi potest probatio quod videtur contra tex.in.l.quoniam.C. de hæret. vbi dicitur probationes non esse angustandus, sed ampliandas. Item non valet pactum partiũ, quod non possit probari solutio, nisi per scripturam, glo.testante in authen.vt sine prohib. mat. debit.¶.j colla.7.in glo.magna, quam notat Alex.in.l.iubemus.C.de iudic.& ad examinationem veri omnis iure prodita probatio admitti debet.l.nec omissa.C. de libera causa. Sed respon.primò posse intelligi in dispositione hominis, secus in dispositione legis, vel statuti, quia lex vel statutum probationes potest restringere, vt per glo.in.ca.j. de censib.in vi, vbi licet videre casus, in quibus requiritur scriptura, & probatio per testes nõ valeret, vt scripsi in glosa literas.¶.j. de mandat.apostolicis infra.non obstat, glo. in.d.authen.vt sine prohib.quia reprobatur per Bart.in.d.rub.C.de decre.decuri.lib.10. & quod valeat pactũ, est tex.in.l.contractus C.de fide instru.tradit glo.&doct.in authẽ. iubemus.C.de iudic.Vital de Cambanis in tractat.clausula. Rub.an possit renunciari probationi.Bar.cõsil.64.scribitur in quarto volu. ✻ & principẽ posse releuare partẽ ab onere probandi.concludit boer. in decis. burdeg.q.247.nunc ad secundam. quod nõ est simpliciter verum, vt alibi scripsi.] imò etiam valet statutum quod non fiat probatio, nisi per testes, vt concludit Bart.in.l.certi cõdictio.¶.quoniam.ff.si certum petat, & ibi multa ad hãc rẽ faciẽtia cumulant doct. ✻¶Vel quod non fiat probatio nisi per instrumentum, nisi in certis casibus. per Antho.& Feli.descriptis.in.c. Cũ Ioan. de fide instru.]

An probatio possit adimi vel coarctari.

Posset fieri etiã in hoc casu probatio per testes, quando perditum esset priuilegiũ, vel igne aut bello seu alio casu.l. testium in fine.C.de testib.dũmodo probentur tria, scilicet priuilegium fuisse concessum, scripturam inde confectam, & casus amissionis. Itẽ per cõfessionẽ partium si papa & rex cõfiterentur ecclesiam habere priuilegium eligẽdi, satis esset probatum.vt supra in glo.proxima dictum extitit. Bart.in auth. sed iã necesse.

Amissio scripturæ quomodo per testes probetur.

cesse. C.de donat.ante nuptias glo.in authē. de æqualitate dotis.§.si autē col.7.facit quod notat Feli.in.c.ad aures de præscrip. & ibi Parisius in fi.hoc plenius prosequitur. Ad hæc poterit coadiuuari hoc priuilegium per testes.Bal.in.d.l.certi condictio.§. quoniam per glo.ibi & tex.in.c.series de testibus nec recusabitur probatio qualitatis per testes, vt quod fuerit scriptura apostolica, vel alias authentica. Antho.But.in.c.auditis in.6. notab.per illum tex.de in integrum restit. Itē si pars non opponeret, probatio per testes valeret.Bal.in.d.§.quoniam, quia pars tacēdo videtur approbare.arg.l. si quis testibus. C. de testib⁹.Itē nō ꝓcedit secūdū Feli.& alios n.c.2.de probat.quando fieret probatio per quinque testes.per.d.l.testium.quod nō admitterem, cum hic omnino adimatur probatio præter scripturam authenticam, & literas apostolicas, quoad hoc, sed quoad alia non. Item limitant quando probaretur per testes legalissimos, quos etiam hic non admitterent iudices, cum hic adimatur omnis species probationis præter scripturam authenticam. Et sic limitationes aliæ Feli.in d. c.2. cessant quoad hunc tex. Periclitatur etiam cautela Cepole.165.regulariter. imo nec officio iudicis alia probatio recipietur, quā literæ apostolicæ vel authenticæ in hoc casu.licet Hippolit.dicat alias posse admitti. in rub.de ꝓbat.fo.11. vbi tradit multas cautelas ad probandum per testes, quæ videntur cessare hic. Ista sunt quæ ad hanc primā partem bone lector addenda censuimus, tū iussis, tum precibus amicorum deuicti, impulit me præcipue ille senator in sacro magno consilio egregius. Do. Brelkius, non modo iureconsultissimus, verumetiā græca ac latina lingua doctissimus ✱ nunc vero in sacro & magno regis consilio præses benemeritus,] licet fœliciori stylo ac eruditione super his scribere potuisset, in quibus si alicuius personæ, ecclesiæ, vel iuris iacturā aliquam fecero, à quolibet corrigi, ac detexere illa paratum me offero, veniam etiam petens, si aliqua iuri contraria (præter tamen animi spem) in summos principes locutus fuero, vel si eos tantis (vt decebat) non fuero prosecutus honoribus, si vero aliqua vtilia descripta sint Deo Opt. Max. tribuo, cui agā perpetuas gratias, gratia quippe eius in me vacua non fuit, sed abūdantius aliis omnibus super hisce cōcordatis scripsi, Non autē ego, sed gratia dei mecum, vtor verbis D. Pauli hanc primā concordatorum partem claudens.

DEI

a DEi optimi maximi inuocato præsidio. Hactenus ferè legit D.Io.Dayma, doctor Tolosanus excellētissimus, & ibidem, dum legebam, collega me9, qui olim ad me (dū apud Pictones & Bituriges iura interpretarer) misit, se ad vmbilicum glossemata concordatorū duxisse, in hisque explicandis totis (vt aiunt) neruis interdiu noctúque multos annos elaborasse: quæ me multo tempore tenuerunt, ne super his aliqua scriberem. At cum nuper eius vidissem glossemata ad hanc tantum rubricam protendi, non potui nō aliqua hic scribere, & auditoribus nostris (quod commodo meo fiat) hæc concordada publicæ non interpretari. Verūenimuero cū in his interpretādis scholastici boni consulerent, rogaréntque vt has glossas meas in apertū proferre: hoc solum reprehēdētes, ꝙ hácvtilē materiā illis tādiu subticuerim, allegātes tex.in.l.si quis fortè ff.de pœnis. Quib9 negare operā meā, & si adhuc abortiuā, non potui, mente reuoluens, multo melius illis prodesse per hæc pauca, quam multis inutilibus eosdē grauare, ac nostras vigilias cum blattis & tineis rixantes dimittere. Igitur lectores boni, æquíque cōsulite & meā operā gratāter vobis oblatā, hilari animo suscipite. Quod si (vt spero) feceritis, me ad hæc expurgāda, & quæ in palatio quotidie occurrerint, his addēda incitabitis.

❡ Rub. De reseruationibus tā generalibus quàm specialibus sublatis.

a VOlumus quoque & ordinamus, quod in regno Delphinatu, & comitatu prædictis decætero non dentur aliquæ gratiæ expectatiuæ, ac speciales vel generales reseruationes ad vacatura beneficia, per nos & sedem prædictam non fiant, & si de facto per importunitatē aut alias à nobis & successorib9 nostris, et sede prædicta emanauerint, illas irritas et inanes esse decernim9.

Reseruationes & gñales & speciales sunt prohibitæ.

❡ Interim notandum est plures rationes esse descriptas in prag.sanctio. ob quas prohibētur reseruationes in hoc Frāciæ regno ea videlicet potissima, quia ex illis ingeritur votū captādæ mortis ipsis etiā gētilib9 exosum. c.nulla. de concessio.præb. etiā quia bonis moribus nō cōueniūt, vt in prooemio supra patet, alias ibidem videre rationes quilibet poterit. Et sunt ꝓhibitæ siue sint generales, vt si papa suæ collationi reseruet omnes dignitates maiores post pōtificalē in cathedralibus & metropolitanis, vt in regula.3. Cācella. & in extrau. Io.22. execrabilis. de præb. ✻ Itē vbicūque collatio beneficij facta ꝑ papā vel legatū nō tenuit, vel ꝓpter subreptionē literarū, aut ob indignitatē ꝑsonæ, aut super nullitate ꝓuisionis papalis, requiritur causæ cognitio, tūc beneficiū est papæ affectū, vt alter nō possit cōferre extra eū. Panor. & alij in.ca.inter dilectos. col.penul. de excessi. prælа. & generaliter vbicūque papa apponit manū, c.vt nostrū de appella. vt cōsuluit Rom. plura allegās cōsilio.335. circa primū.col.j. Istæ tamē affectiones, quia sunt generales reseruationes etiā hic ꝓhibētur, & ideo ordinarij cōferre poterunt, non obstāte ꝙ de iure sit affectū: alioqui priuarētur ferè suis collationibus. vt concludit glo. in isto titu. in verbo causa. c. licet & ita seruatur.]

Duplex reseruatio hic declaratur.

❡ Specialis reseruatio est, qñ papa suæ collationi vnā dignitatē vel beneficiū reseruat. vt patet in prag. eo tit. Aegid. de bella mera cō si.34. supposito. col.4. versi. ad tertium. vide tex.in.c.cū in partib9. & ibi doc. de ver.sig. Et sicvidi reꝑbari literas cōtinētes cōstitutionē pēsionis, in quib9 cōtinebatur, si prædictus. N. ꝑ annū à fine terminorū huiusmodi cōputādū à solutiōe pēsionis prædictæ cessauerit, ex tūc idē. N. prædicta ecclesia sit priuatus eo ipso, ipsáque ecclesia extūc ad te ꝑtineat, liceátque huiusmodi possessionē ꝓpria auctoritate recipere, & etiā ꝑpetuo retinere. vel si talis N. moriatur, vel alio priuetur modo dicta ecclesia, tūc ad ipsam propria auctoritate redire, ipsámque tenere & possidere, ac eius fructus, reditus, & prouētus recipere, & habere liberè & licite valeas, sicut pri9 cō

cedimus. quia continebant reseruationem, quæ hic prohibetur.

Nota reseruationes hodie permissas.

¶ Et concessæ irritæ sunt & inanes per hunc tex. Notandum est in tribus casibus adhuc reseruationes hodie permitti.

Primò, ratione loci, vtpote quando beneficia in curia vacant. cap. 2. de præb. in. 6. Et in ciuitatibus, & villis muratis, tunc reseruantur etiam graduatis, & viris qualificatis. §. statuimus. 2. de colla. infra.

Secūdò, ratione personæ, vt officialiū sedis apostolicæ. extra. ad regimen de præb. in cōmunibus, nisi iure regali vacent, vt fuit cōclusum in senatu anno. 1338. die. 3. Iulij. inter magistrū Robertum le Gay, & magistrum Guillelmū de Machicolo ratione canonicatus & præbendæ ecclesiæ Rotho. & ,ppter theologi. personam est eidem reseruata præbēda theologalis. in. §. 1. infra. tit. proximo. Idem si beneficia vacent tēpore præstituto in. §. præfati. 1. infra. de col.

Tertiò, ratione beneficiorum, vtpote si sint maiores dignitates & alia beneficia, de quibus in tit. ,pximo supra. Prouinc. fol. 57. vers. Item omnia. quòd est notandum. Et licet hic non excipiatur reseruationes in corpore iuris clausæ de quibus in c. 2. de præb. in. 6. cle. vna de rerum perm. & alias enumerat. d. Prob⁹ in addit. ad Io. mona. in. c. præsenti. de off. leg. in. 6. tamē tacitē secundū eū intelligūtur exceptæ per glo. in authen. qua in ,puincia. C. vbi de cri. agi. opor. & in. l. 2. §. legatis. ff. de iud. vbi in derogatione priuilegiorū nō cōprehēdūtur priuilegia in corpore iuris clausa. sic dicemus hic sublatis reseruationibus non cōprehendi in corpore iuris clausas. gl. in. l. hæres absēs. in pri. ff. de iud. & in tit. de causis. in verbo, in iure. in prag. Vital. de Cāba. in tract. clausu. clausula generali nō obstātibus quibuscūque priuileg.

Reseruationes in corpore iuris clausæ sunt exceptæ.

fol. 8. in paruo vol. Roma. in repet. l. si vero. §. de viro. col. 18. Allē. 22. ff. solu. matrimo. Decius cōsil. 165. in fi. plene scripsi in scholastico. priuileg. 179. Quod ,pbat iste tex. dū ,phibet, ꝙ non fiant decætero, ergo factæ in corpore iuris nō tolluntur. & postea in tex. dicitur, si à sede emanauerit, ergo si à iure: vel alias essent emanatæ, nō hic cōprehēduntur. Dicit tamē Io. de mōte ferrat. in. 4. parte super prag. san. ꝙ ex magna & euidēti causa posset papa hoc in regno reseruare, vtpote si in ecclesia cathedrali, vel collegiata, seculari vel regulari non reperiretur doctus, tūc ,ppter excellētē doctrinā literati, poterit ei reseruare episcopatū. Vide Dec. cōsi. 168 Reue. ꝙ nō paterētur regnicolæ. Imo per arestū curiæ parlamēti Parisi. ,platū anno. 1496. die. 19. April. fuerūt dānatæ nedū reseruationes, sed etiā impetrationes cū regressu, videlicet quod vno decedēte beneficiū reuertatur ad alterū & hoc in casu magistri Frācis. de stagno ,ptonotarij, cōtra canonicos ecclesiæ Lugdu. ✱ (quāuis in ,puincia, & delphinatu tollerentur, teste Francis. marc. in decis. delph. decisio. 277. in. j. parte.)] Itē eod. aresto fuit in hoc regno ,phibita reseruatio omniū fructuū. Et quia hæc materia reseruationū parū vsu venit in palatiis cū omnino sit Gallis exosa hominibus, ideo eā missā facio, cū satis superque sit descripta. per glo. prag. sanct. ✱ Et per Gaspar. de perus. in suo tract. de reserua. ac abundantius, ab Aenea de falco. in. eo. reseruationū tracta. si indigeas illos lege.] Et quomodo capiatur per theologos, vide per Petrū Berchoriū in verbo reseruatio, q optimē explicat. An sit facienda mētio reseruationis, tradit Feli. in. c. in nostra. correla. 5. de rescript.

Regressus, & reseruatio omniū fructuū phibentur.

b ¶ In cathedralibus tamen, metropolitanis & collegiatis ecclesiis, in quarum statutis caueretur expresse, quod nullus ibidem dignitatem, personatum administrationē vel officiū obtinere possit, nisi in illis actu canonicus existat, canonicos ad effectum dūtaxat inibi obtinendi dignitatem, personatum administrationē vel officiū huiusmodi, & nō cōsequēdi primā prebendam vacaturā creare posse intendimus.

b ¶ Quanuis autē reseruationes sint ,phibitæ in hoc regno, Delphi. & comitatu Diesis. ibi tamen

De creatione canonici ad effectum obtinēdi dignitatē.

ibi tamē papa creat canonicum ad effectum duntaxat obtinendi dignitatem, personatū, administrationem vel officium in ecclesia metropolitana, cathedrali, seu collegiata, tā seculari quàm regulari, cum hic generaliter loquatur, & non distinguat: ideo nec ego. Et intellige quòd papa creet canonicum, siue statutis ecclesiæ caueatur expresse, quod nullus ibi dignitatem obtineat, nisi sit actu canonicus: siue consuetudine ita obseruetur, vt communius in ecclesiis huius regni. *¶ Papa tamen non creat canonicū ad primam præbendam vacaturam obtinendam, quia esset illam reseruare, quòd hic est ꝓhibitum, etiam intendit creare canonicos ad effectum obtinendi dignitatem, non verò plures dignitates, vnde in creatione canonicatus debet exprimi, si iam obtinuerit dignitatem, quia papa non intendit per istum tex. creare canonicum, nisi ad vnam dignitatem, & nō ad plures in vna ecclesia, quod est odiosum, ideò in literis exprimendū. ca. ad aures. ca. super literis de rescrip. Et si papa sciuisset habere, vel habuisse dignitatem in illa ecclesia verisimile est, quòd illum canonicum ad hoc non creasset, vel non ita de leui. cap. postulasti. de rescript. Scripsi in forma mandati in verbo pro expresis, intellige vt dico in vers. octauo infra.]

Et hæc creatio non frangit numerum canonicorum in ecclesia iam statutū. Imol. in. cap. vacante. de præbend. Et quid posit iste canonicus honorarius facere, tradit Fede. de Senis cōsil. 290. quia in præsenti. col. 3. doct. in. c. dilecto. de præb. & infra dicam. Istud est valde vtile pro nominatis in ecclesiis cathedralibus & metropolitanis, vt faciant se creare canonicos à papa ad effectum obtinendi dignitatem ibi. Alioqui etiam si dignitates vacent in mensibus nominatorum, non debebuntur ipsis nominatis, vt dico in tract. nomi. q. 15. ver. 22.

Legatus an posit creare canonicū ad effectum.

¶ Vtilius tamen est scire, an legatus à latere posit creare canonicum ad hunc effectum. Videtur quòd non, vt patet hic, quia sibi tātum reseruat papa: ergo inferior, vtpote legatus, non poterit: quia tex. debet intelligi in casu in quo loquitur. l. 1. ff. de magis. conuenien. Barb. consi. 57. præclare. col. 2. in. 1. volu. facit etiam. l. cum prætor. ff. de iud.

Secundò dicit Car. in cle. si. quæst. 5. de præb. quòd papa indistinctè etiam ante vacationem præbendæ potest canoniam conferre, legatus nō, sed reseruare poterit. Collec. in. c. ecclesia. col. 7. de sortileg.

Tertiò, quando in ecclesia est certus numerus canonicorum & præbendarum statutus, & iuratus, ac per papam approbatus, non potest legatus illum numerum infringere. glo. fin. in. ca. pro illorum, &c. c. dilecto de præb. Specu. in tit. de lega. §. nunc tractemus. ver. sed si legatus. vbi dicit, quòd si canonici reciperent illum, ꝓ quo legatus mādat, teneret receptio. Ancha. in. ca. si eum de præb. in. 6. & ibidem Perus.

¶ In contrarium videtur. nam ordinarius potest conferre canoniam non vacantem. c. relatum. cap. dilectus. 1. de præbend. ca. cum super. de concess. præb. Et plus potest legatus quàm ordinarius. c. dilectus. de offi. leg. * Ergo & canonicum creare poterit ad effectum vt hic.]

Secundò, potest legatus compellere canonicos, vt recipiant aliquem in canonicū, & præbendam non vacantem reseruare. tex. not. in. c. si eum. & c. hi qui. de præb. in. 6. & ibi Perus. Et cum hæc quæstio in hoc venerabili senatu Parisien. mota fuisset tempore Georgij de Ambasia. tunc legati in Francia, fuit per curiam conclusum, & vt dicitur, in mente Curiæ retentum, Anno. 1512. die. 27. Aprilis, quòd legatus potuit ad istū effectum creare canonicos, ne pecuniæ ex regno ob hoc extrahantur, & ne res nummariæ Galliæ diminuantur, vt in proœmio supra patet, quod per hoc fieret, & etiam quia hoc concordatum ad vtilitatem regni & regnicolarū est factū, vt ibidē patet & ista est regni vtilitas, vt omnibus apparet ergo & c. *¶ Substitutus tamen per legatū non posset, quia legato de Boysi per curiā fuit prohibitum, ne haberet creare substitutum, vel vicarium cum simili potestate, qui eo præsente vel absente legatione vti posset, sed regentem cancellariæ, & datarium, ac alia officia necessaria habere potest. aresto parlamen. Parisien. Anno. 1519. die vero. 5. Septēbris. Et bonum esset quod ad postulationem regis, vel alterius seu motu proprio papa concederet singulis vniuersitatibus Fraciæ,

vt nominatos possent creare canonicos ad effectum, postquam nominare est eis concessum, ergo & consequens eis concedi debet.l. ad legatum.ff. de procurat. Et si Romæ essem, hoc procurarem pro vniuersitatibus Franciæ, hodie à papa cōcedi solet legato potestas creandi hos canonicos.]

¶ Notandus est iste text. dum dicit ad effectum duntaxat. quòd iste canonicus dicitur esse canonicus in herba. Ioan. And.in.c. dilectus.1.de præb.vt refert additio.ad Panor. in.c.in nostra.de rescrip. ✱ Sicut frumēta in herbis.l.fistulas ✤.fi.ff.de cōtrah. emptio.] & habet nomē canonici inane & vacuum, nisi quoad hunc effectum. Ancha.in.c.eum cui de præb.in.6.& ius habet ventosum,dicit glo.in ✤. item censuit ipsa. in verbo numerus, de col. in prag. Ideo infertur quòd alij canonici habentes præbendam isti honorario præferūtur, & præcedere eum in honoribus debent. No. Domi.in.c.episcopus. 27.dist.refert de Ripa.lib.1. respon.cap.vlt. col.2.quia habens maiora stipendia,præferri debet non habenti, vel minus habenti. l. nemo.C.off.magist.offi.ibi, vt is gradus cæteros antecellat, quem stipēdia meliora, vel labor prolixior fecerit anteire. Potest hic canonicus vocari minimus, vt dicitur in.cap. quæsiuit.de his quæ fiunt à ma. part. ca.vbi Panor.dicit in.1.no. quòd quidam sunt canonici maximi quoad ventrem, quem habent maximum & tumidum, alij maiores, alij minimi: tum ratione defectus scientiæ, dignitatis,ordinis, tum temporis, seu receptionis.vide ibi.

Canonicū honorariū alij canonici præcedunt.

Secundò infertur, quòd is canonicus creatus nō poterit esse iudex delegatus à papa,vel à legato, sicut alij canonici præbēdati in cathedralibus. ecclesiis secularibus.ca. statutū in prin.de rescrip.in.6.cū ad effectū tantum obtinēdi dignitatē sit creatus. licet cōtrariū teneat glo. in extraua.sedes. de off. deleg. in verbo ius ad rem.in cōmunibus.

Nō potest is canonicus esse iudex delegatus.

✱ ¶ Quæ fortè potest intelligi de creato in canonicum cum plenitudine iuris canonici, & reseruatione præbendæ.iuxta. capit.si postquam de præbend.in.6. Secus si creetur ad effectum tantū, vt hic, declarat Ioannes Staphil. in tractatu de literis gratiæ. fol.7. Tamē in hoc regno nō reciperetur creatio cū reseruatione, quia reseruationes sunt hic ꝓhibitæ, vt superius dictū extitit.] Et an possit esse conseruator, vide tex. & do.in.c. fi.de off.de leg. in.6.quòd non.

Tertiò, quòd dignitas nō est affecta isti canonico, quin possit alteri conferri, nisi per nominationes, mandata, vel alio modo canonici adstringantur ad conferendū: nam ratione huius canonicatus non tenentur, quia ad effectum tantum &c. & non consequendi primam præbendam vacaturam, vt dicit hic tex. licet ratione canonicatus contrariū videatur.not.in. c. relatū de præb. & c.dilectus ibidem. c.si clericus. eod. titul.libro sexto.

Quartò, quòd hic canonicus non poterit possessionem ratione huius canonicatus dignitatis vacantis propria auctoritate sibi apprehendere, nec agere possessorio recuperandæ, antequam possessio dignitatis fuerit sibi tradita. licet contrarium teneat Pet.Ancha. in reg. sine possessione. col. 27. de. re. iud.in.6.vt refert. Fel.in.cap. cū M.col.9.in fi.& seq.de const. per hanc rationem quoad effectum tantum.

Quintò, etiam infertur quod hic can. honorarius nil tenetur soluere pro suo ingressu,cum nil aut parum vtilitatis habeat, licet canonici præbendati ex ecclesiæ cōsuetudine soluant, quod est simoniacum, vt in c.quoniam &.c.veniens de simo.&. cap. ex multis.1.quæst.3. Vide tamē doct.in. d.c.cū M. de cōst.Et an ingrediēs religionē & aliquid dās pro ingressu,committat simoniam quod sic, decidit.c. tua nos &.c. dilectus. 2. de simonia.&.d.c.quoniam.tex.in.c. monachi,de statu monacho.Aufre. in decisio. Tolosanis.q.311.Guid. Pape in decisio. Delph. quæst.80.videmus. quod intellige vt ibi.dicitur, & distinguitur. Et quid de prādio pro ingressu debito, vide Egidium de bella mera cōsil.31.quod mulier col.3.ver.2.vbi. dicit valere cōsuetudinem per cap. ad apostolicā de simo. quæ est in ecclesia Andegauēsi,vt episcopus & aliæ dignitares in modum annui reditus teneantur canonicis & capellanis ecclesiæ singulis festis maioribus dare prandia consueta, in qua ecclesia fuit archidiaconus maior de bella mera, vt ipse refert in.d. cōsi.31. & hæc cōsuetudo dandi prādia ibi fuit

Dās pecuniā ꝓ ingressu an cōmittat simo.

Nota de prandio Andegauensi.

ibi fuit nuper approbata per arestũ & cõfirmata in supremo senatu. Parisi. anno.1536. die.21.Februarij,in magna camera, ✱ Sed an vasis argenteis vel vitreis,& per quos seruire debeant,fuit dictum in eodem senatu, Anno.1528.die octaua aprilis.ꝙ in vasis honestis,siue argenteis,siue vitreis,vel aliis, & per honestos & non viles, contra canonicos de chinou contrarium petentes.

Itẽ quilibet miles ordinis sancti Michaelis in sua receptione debet soluere quadraginta aureos,in vsus vestium ecclesiæ. Et ornamentorum conuertendos,& hoc inuenio statutum per regem Ludouicum in fundatione ordinis militiæ sancti Michaelis,quæ fundatio est per papam approbata.Et sic extra simoniæ labem hoc fit.vt not.doctor. in in Rub.de simo.]

Sextò,non tenebitur hic canonic.in impetratione beneficij facere mentionẽ de hoc leui canonicatu,vt expressè Egidius de bella mera consi.34.supposito.col.3.versi. suppositis decidit.

Septimò,quamuis canonici alicuius ecclesiæ sint exempti, vt Ceno. & Bituricen. canonicus tamen honorarius non erit exẽptus,sic expressè decidit Egid. de bella mera consil.20.primo videre,col. 2.ver. de canonicis. ✱ Alioqui omnes se creare canonicos facerent,vt exemptionem haberent.] Nec domum præbendatis affectam poterit hic habere in aliorum præiudicium:quia ad effectum tantum,&c.

Octauò, postquam hic canonicatus extinguitur, siue desinit per mortẽ vel renunciationem,&sic facto beneficiati, tamen per adeptionẽ præbẽdæ vel dignitatis, licet post ea eidem renunciet,non vacabit leuis canonicatus,per not. in dicto.c.dilecto, vbi non dicitur vacare canonicatus supernumerarius,sed desinere.vt not. etiam in ca. constitutus. de rescrip.c si clericus. ibi cùm remãserit in ea canonicus.de præb.in.6. licet cõtrarium teneat. gl. in verbo.numerus in §. Item censuit de colla.in pragm. nec obstat textus allegatus per eam in cle.fin. de præb. vbi quis non potest habere duos canonicatus, verum est cum præbenda: quia iura dicunt quem non posse obtinere duas præbendas,in cap.literas,de concess.præb.in eadem.

Reprehẽditur glo. prag.

ecclesia,vel diuersis.c.fi.70.distinct.quia per hoc frangitur numerus certus &constitutus in ecclesiis.Bonifa.in.d.cle.vl. quod non fit per hunc leuem canonicatum,ideo non desinet per adeptionem alterius canonicatus & præbẽdæ,sed interim quiescet, sicut præscriptio tempore hostilitatis.c.ex transmissa de præscrip. Et ideo licet renũciet primæ dignitati,quam obtinebat ratione huius canonicatus sterilis,si tamen nõ renunciet eodem tenore huic canonicatui, non vacabit, & sic poterit ratione illius ventosi canonicatus, postea habere aliam dignitatem in ecclesia, quandiu viuet:tum quia id quod nostrum est, sine facto nostro euelli non potest, tum etiam quia decet à principe beneficiũ esse mansurum. Regula decet de reg.iur. in 6.tex.& ibi Alber.in.l.prima.§.casum,vers. quãuis.ff.de postuland.Nec refragatur quod debeat intelligi de prima dignitate per legẽ boues.§.hoc sermone.ff.de verb.signific.vbi dixi quia hoc non habet locum, quando dispositio est inducta per viam priuilegij . nam illud decet esse mansurum per regulam iuris,ita expressè tenet Fel.in.c.innouamus in fi.de treuga & pace, & maximè quando materia est fauorabilis secũdum eum,vt est ista tunc verba indefinitè prolata , videlicet vt posit obtinere dignitatem,intelligi debent de quacunque tam prima quàm secunda. c. vt circa de elect.in.6. Nec tenebitur hic canonicus residere , nec ecclesiæ in qua est creatus canonicus, seruire, prout alij canonici. nam seruitium fit ob beneficium.c. fi.de rescrip. in. 6. postquam nihil habet ab ecclesia, ergo sicut alij canonici non tenebitur horis interesse & matutinis , quod est notandum.

Nonò nõ poterit hic canonicatus cum alio permutari, nec propria beneficia sibi incompatibilia facit vacare,nec super isto quasi pro certo titulo poterit ordines recipere. glos. expressa in verbo,ius ad rem. in extrauag.1.de off.deleg.in communibus. quia cũ extinguatur per mortẽ. c. dilecto. de præb. ita per resignationem . Et sic nil transferretur ad compermutantem.& natura permutationis est, quòd extrema permutata eadẽ numeraliter maneant etiam in beneficialibus,vt probatur per totũ titulum de rerum

permutat.

permutat. quod non esset in hoc casu. Hoc etiam videtur sequi Imol.in cle. vna colú.5 nume. 21. de re permuta. Et quia canonicus iste est tantum datus ad hunc effectum, & actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem.l.non omnis.ff. si.cert. pet. ✱ quamuis contrarium firmet Petrus de vbal in suo tract.de ret.permutat.colum. prima. Allegat Ioan. And. in cap. vno de rerum permutat.in.6.]

Decimo hæc creatio in canonicum sufficiet cũ simplici signatura, quia ex ea perficitur gratia.c. institutionis.25.q.2.scripsi in tracta.de pacifi.posse. nume. 50. versic. sexto etiam. ✱ Requiritur tamẽ quòd expressè sit creatus, nec sufficeret, si papa derogaret statutis & consuetudinibus ecclesiarum, nec haberetur pro creato. Sic fuit iudicatũ in hoc senatu Parisien.& prolatum in vigilia assumptionis diuæ virginis, Anno.1539.

Vndecimò, si collator dubitet istum esse canonicum honorariũ, eidem est insinuatio literarum suæ creationis insinuanda, argu.c.ordinarij de off.ordi.lib. 6. & capi. cũ personæ de priuileg. eodem lib.6.poterit tamen exhibitio fieri quolibet tempore, cum concordatum ad id nos non astringuat, vt scripsi in tract.nomina.q.14.nu.41.& sequ.

Distributiões quotidianas nõ habet iste canonicus.

Vltimo non habebit vocem in capitulo nec distributiones quotidianas, nisi consuetas, nec intererit in actibus capitularibus. Imol.in d.clem.si.colum.secunda de præb. nec gaudebit priuilegiis aliorum canonicorum.Bal.in lege administrantes.§.j. ff.de ex cusa.tuto.glo. in §. item censuit. in verbo, numerus de colla. in prag. quamuis Archi. videatur tenere cõtra in cap.hi qui.de præb. in. 6. ✱ Et d.Gomes.in tracta.gratia.expecta.in prima forma.] Reliqua de istis canonicis honorariis discutiẽda omitto, quia cùm lucrum illorum sit in herba, granum aduocatis non dant.

¶ Præfatio ad rub.de collationibus.

HOc anno. 1535. in instaurata decretorum Parisien.facultate interpretaturus Rub.de coll.in cõcord.sequentia præmitto ad totius tituli faciliorem elucidationem.

Quid sit cõcordatum.

In primis sciendum est concordatum, de quo hic loquimur, esse legem datam cõmuni concordia principum, videlicet papæ, & regis, arg.l.primæ.§.cõuentionis.ff.de pactis.&.l.si voluntate.C. de rescin. venditio. Inde concorditer dicitur fieri, quod fit nemine contradicente.gl.in verbo singulis. c. vbi.§.iidem cardinales de elec.in.6. Et concordare & cõuenire parum differunt.c. pen. ibi, concordare nequeant.& ibi not.de elec. in.6. Et quia sunt duæ personæ, quibus mũdus iste regitur, regalis videlicet & sacerdotalis: sicut reges præsunt in causis seculi, ita sacerdotes in causis dei.c. nos si incompetẽter.§.sed notandum. 2. quæstione septima. Ideo hæ duæ personæ tulerunt has leges, vt sequitur.

Duæ sunt personæ quib' mũdus regitur.

Cõcordata legi debẽt in hoc Frãciæ regno.

Secundo præmittendum est concordata facta esse, vt legerentur & seruarentur in hoc Franciæ regno, sicut aliæ regum constitutiones, vt patet in Rub.de conclusi. Lateranen.concilij infra.ideo his commotus, & quia nullus hactenus in his elucidandis scripserat, interpretari cœpi hoc die.18.Februarij, & aliis diebus extraordinariis: vt hæc instaurata decretorum facultas omnibus frugem afferat, & hæc Parisien. maximè floreat.quod futurum spero.

Vnde orginem habuerunt cõcordata

Tertio præmittẽdum est, quod olim in synodo Eugenij statutum sanctè fuit, vt ab omnibus episcopis omnino cura & diligentia haberetur, vt magistri & doctores constituerentur, qui studia literarum, liberaliúmque artium dogmata assiduè docerent: quia in his maximè diuina manifestantur, atque declarantur mandata.c.de quibusdam.37.distinct. veruntamen quia id temporis magistri ab episcopis ordinabantur sine stipẽdiis & beneficiis, qui nõ poterant honestè viuere, ideo docere non poterant, quare vidẽs cõcilium Lateranen.quod os bouis triturantis ligari non debet. c.25.Deuter.&.c. extirpãdæ.in prin.de præb.& quod mercenarius est dignus mercede.1.ad Cor.9.c.&.c. cum secundum de præb.statuit in cap.quia de magist.quod in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis præficeretur grammaticus, qui doceret clericos illarum ecclesiarũ gratis: in ecclesiis vero metropolitanis vt theologus eligeretur, q̃ doceret sacerdotes & alios in sacra

in sacra pagina, quibus singulis voluit assignari prouentus vnius præbendæ, quandiu doceret: non tamen volebat quòd essent canonici. Et ista à concilio statuta fuere, vt doctis releuaretur necessitas, & vt via pateret discentibus ad doctriná.d.c.quia.sed quia nil de religiosis statutú erat expressé, ideo Clemens.v.in concil. Vien. ordinauit, vt ipsis monachis & aliis religiosis proficiendi in sciẽtia, via oportuna nõ desit, quòd in singulis eorú monasteriis, quibus ad hoc suppetunt facultates, idoneus præficeretur magister, qui eos in sciẽtiis primitiuis instruat, ne adagio possit dici, monacho imperitior. Clemé.ne in agro.§.rursus.&.§.ad ampliationé de stat.mona.& in cóstitu.benedictinis.c.6. de studiis. Verúenimuero, quia studiú theologiæ deficiebat propter vnum tantú theologum, ideo in concilio Basilien. fuit statutum, vt in singulis ecclesiis cathedralibus theologus constitueretur, qui ibidem canonicatum & præbendam haberet, vt prædicare, & legere posset: quod bonum visum fuit primo ecclesiæ gallicanæ: ideo id approbauit, vt in prag. habetur in.§.ordinat Et postea concordatum fuit inter sanctissimú papá & dominum nostrum regem, vt illud seruaretur vt patet in hoc ti.de coll.§.1. Et hoc optima ratione fuit introductum, videlicet vt errores vitentur. & reprobentur: qui nisi agnoscantur, reprobari non possunt.ca. legimus.37.dist.c.fina.24.q.3.vnde ex defectu doctrinæ olim euenit veteres plures deos coluisse.Sap.13.c. Non cognoscentes qui esset omnium rerum artifex: aut ignem aut aerem, aut gyrum stellarú, aut solé, rectores omnium terrarú putauerút.c.qui fine.26.q. 2.&.q.5.c.nec mirum. Alias rationes tradit glo.in.§.sequitur.in verbo afferat, eo.titu.in prag.& originé.cócordatorú latius tradunt primæ literæ Ro.pôti.supra.in procemio.ibi cernere licet vbi etiam scripsi.

Cur theologo datur præbenda.

Quare statutum primo fuit vt literatis prouideret.

¶Quartò præmittendum est quòd cóciliú Basilié.cógregatú vidit etiam ecclesias indigere viris literatis, vt dicitur in.c.cum ex eo de elec.in.6.quibus minime prouidebatur, sed post exhaustú patrimoniú in acquirendo scientiá.opus erat quòd médicarét prætextu paupertatis, de qua in auth.habita.C. ne filius pro patre.& ibi dixi. Et ideo prouidere voluit hoc ordine, quòd singuli collatores graduatis qui in acquirendo gradum exhauserunt patrimonium, tertiam partem beneficiorú in recópésationem tá laború q̃ bonorum in studio expensorú cóferant, quod approbauit ecclesia gallicana, vt patet in titu. de colla.vbi fusius declaratur in prag.sanc.

Pragmatica erat papæ & ordinatiis exosa.

Quintò præmittẽdum est, quòd hæc prag. fuit Rom.pôtifici & ordinariis collatorib⁹ exosa, adeo vt eá hæresim appellarét: & scissuram ecclesiæ, & membrá diaboli vocauit Barb.in.c.mádatum.col.5. de rescript.ideo cum Ludo.xj.antequam ad regnú peruenisset, promisisset Papæ se prag. deleturú, cum rex creatus esset, quod contigit, ideo promissi memor Sixtus Pont.maximus ad eú legatum Ioan. Belluam monachum irregularé pro antiquanda dicta prag.misit.rex egregij animi fidem obstrictá liberare cupiés, prag. sublatam iri voluit, sed schola Parisiaca restitit, & Ioan. Romanus regius tunc procurator, quibus multa dolosus ille Bellua minatus fuit, vt etiam meminit Benedic.in repet.c. Raynutius.in verb.& vxoré. nu.450. & sequent.& in verbo.si absque.in.2.de substi.fideicommissa.nu.44.de testa. Tandem quædá cócordata fuerút inter Sixtú & Ludouicum inita, quæ nõ fuerũt recepta, vt in extraua. ad regimé de maior. in cõmunib⁹. & Gagui.lib.x.in vita Lud.xj.vers.fama ante hos dies, &c.fol.263. scribitur & habetur in rub.de const.§.vnde supra.eo.& glo.in.§. nõ volumus de colla.in prag. In verb.quatuor. Verúenimuero quia non fuerũt à regnicolis (vt dixi) recepta, ideo nõ ligauerũt.glo.in c.1.de treuga. Et ideo semper erat inter summú pontificé & Franciæ regé pro prag. cótrouersia. quare instigante diuina gratia Leo Papa X.& christianissimus Franciscus Fráciæ rex, huius nominis primus hæc concordata tulerunt. anno.1517. apud Bononiam, quæ fuere recepta, vt videre licet in quibusdam.

Sexto præmittendum est, quod in his cócordatis theologo in primis de præbenda (quam theologalem vocarunt) prouideri voluerunt, tam in ecclesiis metropolitanis quam cathedralibus, vt studium theologiæ magis ac magis ampliaretur: vt plané demóstratur infra eod.§.j.statuerúntque tertiá

S partem

partem beneficiorum conferandam esse nominatis graduatis ac rite qualificatis. Veruntamen erat difficile elucidare turnum in prag. statutum, & scire tertiam partem nominatis & graduatis debitam. Ideo clarius concordata statuerunt, vt loco tertiæ partis beneficiorum, tertia pars temporis graduatis & nominatis assignaretur, intra quod tempus, beneficia vacantia nominatis & graduatis conferrentur, & hoc statutum est in hoc titulo. maximè, & est optima declaratio, quam summè optauit fieri glo. in ver. ordo. §. item placuit. eo. titu. in prag.

Bona declaratio cōcordatorum pro graduatis & nominatis.

¶ Vltimò præmittendum est, quòd ista constitutio volens prouidere literatis, est cōformis legi tam diuinæ, quàm naturali, canonicæ, & ciuili. Primò diuinæ, in qua dicitur, quòd cum Abraham descēdisset in Aegyptū docuit sacerdotes Aegypti astronomiam, & tunc cœperunt illam scientiam studere, & à rege habebant victum, vt dicit Iosep. lib. 1. antiq. & sacerdotib⁹ in Aegypto primo philosphiæ vacare cōcessū est, Aristotel. in. 1. Meta. quos refert Cōrad. in trac. de contracti. q. 73. sic vult in hoc titu. prouideri doctoribus & graduatis. Item in lege noua diuina dicitur. 1. Cor. 9. ca. Quis militat suis stipendiis vnquam? quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Nescitis quod qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt? & qui altari deseruiunt, cum altario participant? & Lu. 10. c. permisit Christus discipulis comedere & bibere, dicens, In quācunque domum intraueritis, in eadem manete, edentes, & bibentes, quæ apud illos sunt. dignus est enim mercenarius mercede sua. sic dignus est docens, mercede. & Oseæ. 4. dicitur, Tu sciētiā repulisti, & ego te repellā, ne sacerdotio fungaris mihi. facit. c. si iusta. 38. dis. plene. Fel i. in. c. si quando. col. 9. ver. dum glo. dicit. de rescrip.

prouidere literatis est iuri diuino canonico & ciuili conforme.

Itē cōformis est legi naturali, qua cauetur vt filij alāt parentes suos, sicut contra, pater suos filios. l. si quis à liberis. ff. de liber, agnoscēd. l. 1. in fi. & seq. ff. de iusti. & iur. Sed doctores & alij graduati dicuntur parētes illorū, quos docuerūt. l. 1. C. de excusatio. artific. lib. 10. & ad Galatas. 4. c. dicitur Filioli mei quos iterū parturio. & 1. ad Corinthios. 4. c. Eo per euāgeliū vos genui. & ibidem. cap. 9. cap. dicitur, Si vobis seminam⁹ spiritualia, est magnū si metamus carnalia vestra? c. cū ex officij, de præscrip. Vnde cum præceptores alāt animas discipulorū, & anima est plusquā esca. Lucæ. 12. c. & prȩferēda omnibus rebus. l. sancim⁹. C. de sacrosan. eccle. ergo ipsi sunt alēdi, & nō possunt melius ali, quàm quòd prouideatur eis de beneficiis. ergo hæc constitutio volens vt eis prouideatur, est illi iuri conformis.

Discipul⁹ an præceptorē alere teneatur.

Item conuenit legi canonicæ volēti prouidere viris literatis, & nō asinis deferratis, dicit Io. Mo. in. c. cū ex eo. de elect. in. 6. no. in. c. cū in cunctis. in prin. de ele. Imo ignarus est iuri magis exosus, quàm homicida. c. fi. de ӕta. & qual. tenent Inno. & Panor. in. c. cum nostris. de conceſſ. præb.

Itē conuenit prȩterea legi ciuili, in auth. habita. C. ne fil. pro patre, & in procemio ffor um. & in. §. fi. in procmio Instit. Ex his ergo patet constitutionem istā & animæ, & corpori salubrē esse, & ideo literatis & graduatis fauendum est vt dixi supra rub. de approb. conuento. in glo. personæ.

Insuper quæro an altera pars valeat derogare his concordatis. Grauis est quæstio & ardua: super qua possum dicere. Ista non decent humeros gestamina nostros. Barba. cō sil. j. vol. j. Dicam tamē quid in ea sentiam. Primo videtur quòd sic, quia cōditori licet aduersus suā cōstitutionē dispēsare, etiā sine causa. nā sicut fuit motus ad faciendū, ita ad tollēdū siue dispensandum. est enim par ius ligandi & soluēdi. c. verbū de pœni. dis. j. l. qui condemnare. ff. de re iud. Eius est nolle, qui potest & velle. l. eius. ff. de reg. iur.

Vna pars an concordatis derogare possit.

Secundo legimus apostolicam sedē olim Antiochiæ existentem, iussu domini per. b. Petrum Romam translatam. c. rogamus 24. q. j. vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis: & vbi gentiliū principes habirabāt, illic ecclesiarum principes morerentur. c. beati. 2. q. 7. Et mutationes cathedralium ecclesiarum suadente necessitate & vtilitate fieri posse non ignoramus. c. mutationes 7. q. j. ac mutationes sanctorū. c. tribus. de cons. dis. j. c. si quis vult. 16. q. 7. sic & constitutionum mutationes.

Mutationes ecclesiarum & sanctorū fieri possunt.

Tertio papa & rex habent plenitudinem potesta-

Papa & rex sunt delegati dei. licet sint hominum iudices ordinarij.

potestatis.l.princeps.ff.de legi.c.proposuit. de conces.praeb. Bal.in.c.fi.de prohib.feu. alie.per Feder. Et licet sint iudices ordinarij hominum, tamen sunt delegati dei, Papa videlicet in spiritualibus, rex in temporalibus.glo.sing.in procemio Volu.in.j. glo. quam notat Barba.in repet.cap.Raynaldus. col.77.de testa.& consil.34.col.21.in.2.vol. & consil.j.col.3.in.3.vol.D.Boer in tracta. de authori.sacri magni concilij.in additio. ad Montaigne.fol.28.

Contrarium credo verius, quia concordata contractus vim habent, vt patet infra de firma & irreuocabili concordato.stabilita. & contractus ligant etiam principem.c.j. de proba.c.posteaquam.25.q.2.c.j.de natura feudi.Nil est quod ampliore luce praefulgeat, quam recta fides in principe. epistola. Inter claras.C.de summa trinita.glo.in.c. ad apostolicae.de re iud.in.6.Et concordata habent vim decreti, vt quicquid factum fuerit contra illa, non teneat.Domi.consil.56. inter sanctissimum.co.vl. ✻ Et decretum est appositu in d.rub. de firma & irreuoca. in.§.primo.]

Constitutio non reuocatur qn transit in contractum.

Item quando constitutio transit in contractum, reuocari non potest in preiudiciu eorum, quibus ius ex eadem quaesitum est. Innoc.in.c.nouit.de iud.Ioa.And.in addit. ad Specul.in titu.de censi.§. nunc dicendu. versic.quid si vniuersitas.Bar.in.l.hi qui.C. de excus.munerum lib.x.Refert Roma.consi.352.quaeritur.col.3. Deus ipse seruauit qd' promisit Abrahae, Gene.22. Multiplicabo semen tuum &c.

Item de spiritussancti missione, Lucae vlt. Ego.mittam promissum patris mei in vos spiritum.ergo & principes debent seruare. Nec obstat quod constitutionem conditor reuocare potest, quia, fateor, nisi transeat in contractum, tunc tollere, vel dispensare aduersus eam non potest, arg.l.quod semel.ff.de decret.ab ord.facied.Innoc.in. d. c.nouit.de iudic.Bal.in.c.Innotuit.col.j.de electio. Roma.d.consil.325.quoad primu. col.penult.versic.j.nisi constitutio. & cosil. 116.visis necessariis.col.j. Ratio est.quia si esset in voluntate principis contractum factum infringere, nullus cum eo contrahere vellet, & sic commercio hominum careret contrahedo, quod esset absurdum, vt qui est princeps omnium, commercio omnium careret, & qui est omnium praesul, esset omniu exul.verba sunt Bal.in.l.princeps.ff. de legi.Alex consil.vlti. numero.22.in.4.volu. Barba.in consil.2.a Ioue col.2.in.4.vol Alber.Brunus in consi.2.viso themate.col.4. & consil.12.patres col.6.& de ripa in lib. 2.respon.ca.28. Allobrogum.Ias.in.l. si pecuniam.col.5.nu.13.ff.de condict.caus.data Et magna poena est inter homines esse, & hominum carere commercio.l. hi qui sanctam.C. de aposta.vt erat Tantalus, prout poetae dicunt, & Horatius Satyra.j. Tantalus a labris sitiens fugietia captat Flumina. ✻ tex.satis accommodus in.l.quod si minor.§.j.ff.de minor.q sic habet, ne magno incommodo huius aetatis homines afficeretur nemine cum eis contrahente, & quodammodo commercium eis interdiceretur.]

Plures rationes qua re priceps contractu non reuocet.

Secunda ratio est, quia nullus potest contra substantiam actus illo remanente disponere.l.cum precario.ff.de preca.glo.in.c.2. de consue.in.6.l.vbi.ff.de do.cau. mor.sed substantia cotractus est. vt fit vltro citroque obligatorius.l.Labeo.ff.de verb.signi. ergo princeps contrahendo substantiae cotractus se subiicit, alioqui non esset contractus, sic in simili dicitur in.c.cum ad monasterium. de statu mona.

Tertia ratio, quia id quod nostrum est, sine facto nostro a nobis no potest auelli.l.id quod nostru.ff.de reg.iur.Roma consi.352. quaeritur.col.vlti.sed per contractum nobis quaeritur ergo non poterit auelli sine nostro facto.

Quarto non seruare fide cotractus, est mentiti.l.dolus.ff.manda.& mendacium abhominabile est in ore principis maxime.Bal. cosil.24. ius abbatialis.vol.2.ergo fide seruare debet contractus.

Quinto contractus sui natura est transmissibilis ad haeredes.§.ex conditionali. & ibi Christopho. Porc.instit.dever.obli.Bal. consilio.159.super eo.col.2.in.3.volu.

Sexto de iure naturali obligatur princeps propter consensum.l.j.ff.de pact.ideo non potest tolli per principem.Dec. consi. 286. in causa. & consil.292.& pro tenui. col.vltima.

Septimò, si princeps non obligaretur ex contractu, nec contrahens secum, ex natura tam contractus quàm correlatiuorum. l. 2 C. de indic. viduita. tollen. & ibi Ias.

Octauò, contractus sunt de iure gentiũ, cui nõ potest derogare princeps. glo. in. l. 2. C. de precib. imperato. offeren. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. l. eas. de capit. diminutio. vbi dicitur quod ciuilis ratio non potest iura naturalia tollere. §. fi. de legit. agna. tutel. in instit. l. bona fides. ff. deposit.

Nonò, in contractibus princeps cõsideratur vt priuatus, qui à principio contrahere potest vel non, sed postea factum contractum obseruare tenetur, sicut & priuatus. l. sicut. C. de actio. & oblig. sic consuluit Decius. d. consil. 286. in causa. col. penult.

Princeps non est solutus à lege naturæ nec à ratione.

Decimò, naturalis ratio vult, vt quæ cõtrahentibus placuerũt, ea seruare teneãtur. l. 1. ff. de pact. quia graue est fidem fallere. l. 1. ff. de consti. pecu. Et sic licet princeps sit solutus legibus, non tamen dictamine rationis naturalis, nec lege naturæ. verba sunt Bal. in. l. 2. col. 6. numero. 40. C. de seruit. & aqua. Decius consi. 48. & maturè. col. 3. ✱ Et quamuis imperator sit supra caput iuris ciuilis, tamen est sub pedibus iurisgentium, & eo iure ligatur. Teste Barb. in. c. 1. colum. 11. nume. 78. de constitu.]

Item dicit Dauid Psal. 148. Statuit ea in æternum, & in seculum seculi: præceptum posuit, & non præteribit. Et ista est communis conclusio vtriusque iuris professorum, quòd papa & alij principes ex pacto & contractu obligentur. Bar. & alij in. l. digna vox. C. de legib. Bal. in. l. fi. C. de trãsac. & l. ex imperfecto. de testa. Ias. in. l. ciuitas. col. 3. ff. si certum petat. & consil. 1. volu. 1. Ioan. de ana. in consil. 81. viso instrumento. col. 2. & omnes in. d. c. 1. de prob. ✱ Barba. in. c. 1. col. 5. de constitu. & col. 9. cum seq.] Decius consil. 410. in causa & consil. 689. viso, colũ. 2. Antho. nicell. in concord. iuris. vl. éstque communis opinio aliorũ, quos si citarem, turbæ illorum lectores fatigare possent. eos igitur nunc missos facio.

Vndecimò, æqualitas in contractibus requiritur, & ideo in illis princeps iure communi vtitur. Bal. in. c. 1. de natura feudi refert Decius consil. 580. quæritur.

Vltimò, facit dictum Bal. in. c. cum omnes. de consti. quem refert Feli. in. c. cum accessissent. col. 2. nu. 5. eo. tit. quod si episcopus cum cõsensu capituli (qui alias erat necessarius) fecerit statuta, quòd solus episcopus non poterit ea reuocare, sic nec alter cõcordata. & sic cõcluditur, quòd alter, videlicet papa vel rex, concordata reuocare non possit. imo si esset fas dicere, cõcludendum esset, nec papam cum rege concordata posse reuocare, quia omnis res per quascũque causas nascitur, per easdem dissoluitur. ca. j. de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. illo titul. Sed ista concordata fuerunt inita inter papã sedem apostolicam, & regem ac regnũ Franciæ, vt patet in rub. de firma & irreuoc. concord. stabi. in prin. ergo &c. & in vers. necnõ sic dicitur. Necnon irritũ & inane quicquid secus super his, vel eorũ aliquo, à quoquam quauis auctoritate, etiam per nos & successores nostros præfatos scienter vel ignoranter cõtigerit attentari decernimus. ecce ibi tex. formalẽ pro huius quæstionis decisione.

Cõcordata fuere inita inter papã sedẽ apostolica, & regẽ ac regnũ.

Quæro an successor possit reuocare cõtractum factũ à prædecessore? videtur quòd sic: quia licet princeps ligetur contractu, nõ tamen successor, nam contractus principis non transit in successorem, qui non habet causam à prædecessore. morte enim regis finitur honor regis, dicit expresse Bal. in. l. si pater. C. si penden. appel. mors interuenerit. l. lex vectigali. ff. de pig.

Successor an cõtractũ reuocare possit.

Secundò papa, imperator vel rex non potest imponere legem suo successori. Ioan. Mona. in. ca. j. de cõst. in. 6. Bal. in proœmio feudo. col. 8. versi. expedita. & c. j. in princ. col. vlt. qui feu. dare possunt. post glo. ibi in ver. abbatissam. & Anto. de Butr. in consil. 74. visis statutis. col. 1. per. cap. innotuit. de elect. paulo post princ. ibi, qui successoribus suis nullum potuit in hac parte præiudiciũ generare, pari post eum, imo eadem potestate functuris ✱ licet lex non possit imponi successori, iudicari tamen potest. ca. fi. in fi. de rescrip. in sexto.

Tertiò, par in parem non habet imperium. l. 4. ff. de arbitris. l. ille à quo. §. tempestiuũ, ad trebel. & dicit Bal. in proœ. ff. orũ. col. 4. versi. sed oppo. quod sicut imperator nõ potest imponere successori legem legis, ita nec

ita nec legem cōtractus. nam omnis auctoritas pendet ex lege. l. legitima. ff. de pact. plenissime Barb. consil. j. in. 1. volumi.

Contrarium est verius per tex. in. d. c. j. ibi prædecessores tuos. de probar. l. fi. ff. de donat. inter vir. & vxor. ✻ Alber. in. l. prima col penult. ff. de offic. procur. cæsa. Nempe iustitiæ ac rationis ordo suadet, vt qui à successoribus sua mādata seruari desiderāt, prædecessoris sui proculdubio voluntatē, & statuta custodiant. c. iustitiæ. 25. q. j.] quia successor censetur vna persona cū prædecessore. in authē. de iureiuran. à morient. præsti. colla. 4. dicit iurisconsultus legionē eandem haberi ex qua multi decessissent, quorū in locū alij suffecti essent, & populū eundem hoc tempore putari, qui abhinc centū annis fuisset, cum ex illis nemo nunc viueret. in. l. proponebatur. ff. de iud. Ideo dicit Bar. in. l. ꝓhibere. §. plane. ff. quod vi aut clam. quòd cōcessio seu donatio facta à rege, quæ nō affert magnū præiudiciū iurisdictioni regali, præiudicat successori in regno. per. c. abbate sanè. de re iud. i. 6. Oldra. cōsi. 95. ex forma.

Donatio facta à rege quę nō magnum affert ꝓiudiciū, ꝓiudicat successori.

Item dicit Bald. in. l. digna vox. C. de legib. quòd pacta & concordata quæ fierēt hodie cum regibus Franciæ & Angliæ, porrigerentur ad successores. Et sic successor ligatur ex pactis & concordatis initis cum prædecessore. Balb. in. ca. 1. qui success. feud. da. teneantur. Et idem Bald. consil. 271. casus Silij. in primo vol. & cōsi. 371. verba Cyni. in. 3. volumi. plene do. Ioan. Igneus in repet. l. donationes col. 2. & seq. C. de dona. Inter virum & vxor. Et ista est vera & communis conclusio vtriusque iuris doctorum, videlicet quòd contractus principis trāsit ad suos successores, ac eis præiudicat, & obligat, vt tenet Iason in consil. 10. videretur. colum. 3. in. 3. volu. facit quod notat Oldra. consi. 94. eleganter in fi. vbi sententiam latam contra vnum, nocere successori asserit. Calca. consil. 62. factum tale. col. 2. Et allegata in contrarium non procedunt in contractibus vel pactis gestis per principem. Domi. consi. 74. attentis, col. 1. Bologni, consi. 6. viso igitur. col. pen. nisi cōcederet Regalia. c. intellecto de iureiur. quia sicut nō potest iura successorum subuertere, ita nec minuere. l. si optio. ff. qui & à qui. ca. 1. quæ sint regal. Ias. cōsil. 1. col. 3. vol. 1. & d. cōsil. 10. in fi. vol. 3. Intellige quando pacta essent inita sub nomine dignitatis. ca. quoniā abbas. de off. delegat. vt hic sunt inter papam & sedem apostolicam, & regem ac regnū: ergo à papa, à sede, & à rege ac regno seruari debent, & etiam à successoribus, quia dignitas nō moritur. c. si gratiosè. de rescrip. in. 6. & sic semper erit sedes apostolica, & regnum Frāciæ.

Successor ligatur pactis ꝓdecessoris. fallit vt infra.

Item quando aliquid statuitur super fide & moribus à papa, successor eius non potest hoc reuocare. extrauag. quorundam vet si. ad impugnandas de verb. signifi. in extra. Ioan. 22. Antho. Nicellus in concord. vltima. glos. iuris canonici & ciuilis, vbi tradit quatuor limitationes. vide glo. in verbo. iuret. §. decreuit. de electio. in prag.

Item quādo pacta sunt realia, vtpote facta sub nomine gentis. tunc etiam transeūt ad successores. l. conuentionum. ff. de pact. Bal. in. d. l. digna vox. in fi. nisi dolus interuenerit ex parte vnius, quia gesta dolo, rata prætor nō habet. l. j. & per totū. ff. de dolo.

Itē quādo fit mētio successorū, tūc sunt in rē scripta. Bal. cōsi. 159. sup eod. col. 2. vol. 3.

Item priuilegium licet in contractum transiuerit, tamē potest princeps illud reuocare ex causa publica, & iusta. l. si hominē. ff. manda. Soci. consil. 4. super quæstione. col. 3. vol. 3. Alexan. consil. 16. in causa. col. penult. volu. 5. Aret. in. c. nouit in glo. quicunque de iudic. Quando illa reuocatio fit in præiudicium subditi reuocantis, secus in subdito alterius principis, vtpote in Hispano vel Anglo à quo priuilegium auferri nō posset. Alexan. consi. vlt. nume. 19. in. 4. volumi. per. cap. in nostra. de iniur. & ibi Innoc. & alij. Ias. consil. 227. col. 11. versi. 14. in 2. vol. vt quādo concedit exemptionem venientibus de nouo ad habitandum ad aliquem locum. Bart. in. l. omnes. ff. de iusti. & iur. Alex. consil. 54. viso puncto: in. 4. volu. Barba. in repet. c. cum M. col. 26. nume. 70. de constit. Roma. in repe. l. si vero. §. de viro fallent. 24. ff. solu. matrimo. Et quādo dicatur iusta causa, Ias. d. consil. 1. col. 10. volu. j. vide aliam limitationem per Bald. in. capit. vno. qui successo. feud. da. col. 2. ✻ Et Bertrand. consil. 214. Multæ sunt. col. vlt. in. 2. volu. secundum nouam impressionem.]

Priuilegiū datum venientibus ad habitādum in aliquo loco non reuocatur.

Item quando priuilegium cõceſſum eſt ob remunerationem, vtpote, quando princeps conceſsit ob laborum remunerationẽ, quos pro reipublicæ vtilitate ſubditi perpeſsi ſunt(vt nuper habitatores Peronæ, qui ob eorũ benemerita exemptionibus taliarum, ac aliis priuilegiis à rege hoc anno.1536.donati ſunt in mẽſe Februario.hi enim Saguntinos longo ſuperant interuallo. Illi enim pertinacia quadam in foro igni extructo quicquid erat præcioſarum rerum in eum coniecerunt, ac demum ſe, ſuoſque liberos ne in hoſtium manus venirent:hi verò eorum prudentia ac prouidentia ſeipſos liberoſque, ac res ſuas à faucibus inimicorum eripuerunt: vnde adagio dici poteſt, Peron.defenſio, id eſt, mirabilis, ac prudens) non poteſt reuocari etiam prætextu ingratitudinis.l.ſi pater.§.fin.ff.de donatio.Bald.in.l. ſi cum mihi de dolo. Roma. conſi.436.quod indultum. Et derogatio generalis priuilegiorum non tollit hoc priuilegium Roman. in reper.l.ſi vero.§. de viro ſallen. 24. ff. ſolut. matrimo. Tiraquel. in repet.l.ſi vnquam in verbo donatione, nume.13.C.de donatio.Ideo cum hæc concordata ligẽt tam papam quàm regem, & ſuos ſucceſſores, fortius & ſuos ſubditos. quod intellige in his quæ fuerunt recepta, & quæ tangunt commodum eccleſiæ gallicanæ. gloſ.in.capit.1.de treuga.Et ideo quoad expreſsionem veri valoris non fuerunt per regnicolas recepta, licet ſtatutum fuerit in his concord.in rub.de mãda.apoſt. in fin. ꝙ verus valor exprimatur, alioqui gratiæ ſint ipſo iure nullæ, ſi à ſummo pontifice emanatæ ſint:quia regnicolæ,vt fulgura,conſtitutiones burſales odio proſequuntur, & quantum in ſe eſt abiiciunt. Iſtis ero contentus,recordatus dicti ſapiẽtis Catonis, Cum ſis mortalis,quæ ſunt mortalia cura.& quia ſunt ſupra caput.

De priuilegiis Peronẽſ.ciuiũ

Cõcordata in qbus non ſunt à regnicolis recepta.

Poſtremo, vt inter iuriſconſultos materia collationum eſt vtilis & ardua, teſte Paul.in rub.C. de colla. ſic apud canonum profeſſores eſt valde vtilis,ideo attingenda, iuxta.l.legaui. ff. de liber. lega. & quia hæ ſunt leges regni,ideo ſciri debent, vt ſciantur.Sequitur rubrica.

Collationũ materia vtroq; iure vtilis eſt.

Rub. de collationibus.

a ¶ De collationibus.

a PRo cuius elucidatione in primis videndum eſt, quot modis capiatur collatio. Primo igitur expediendo materiam rubricæ, collatio accipitur ſecundum quoſdam pro diuiſione librorum, vt in lib. authen. colla.1.2. & ſeq.Vel, & melius,pro libro.vt colla.1.id eſt,libro.1.

Collatio quot modis accipiatur.

Secundò, dicitur publici muneris impoſitio.l.j.C. de epiſ. & cleri. & in auten. de collatori.colla.9.& in rub. de collatio. donator. libro. 10.& ibidem de colla. æris. & lib.11.de colla fundo.patrimo.

Tertiò,accipitur ꝓ diſputatiõe quã faciũt ĩuicẽ doctores, vel ſcolaſtici cõferẽdo de aliqua quæſtiõe.Deci⁹ & alij in rub.de coll. C.

Quartò, pro quadam cõmunicatione rei ꝓpriæ cauſa diuidendi ꝓ portionibus hæreditariis.l.illã.§.fi. C.de colla. & eſt in cõmune latio. dicit glo. in rub.ff. de colla. bono. & ita accipitur ibidem, & de colla. dotis. & in rub.C.de colla.& ibi paſsim per iuriſcõſultos. ✶ vnde iuriſcon.ait Conuitiũ dici, vel à cõcitatione,vel à cõuẽtu, hoc eſt à collatione vocũ, cum enim in vnũ plures voces cõferũtur.l. itẽ apud.§.cõuitiũ. ff. de iniur.]

Quintò, pro comparatione,vt in authẽ. de inſtru.cautel.& fide in princ. colla. 6. & ibi glo.in verb. collatio. & §.ſi verò etiam. in authen. de his qui ingrediuntur ad appella.colla.5.

Sextò, pro collatione vini. Salic.in.l.ſi emancipati. col.j. C. de colla. quæ optimẽ excercetur in Francia. Galli enim homines frequenter inuitant ad collationem.

Galli inuitant homines ad collationẽ.

Septimò, pro aſsignatione beneficij eccleſiaſtici,quam prælatus facit de aliquo beneficio vacante. & propriẽ eſt tranſlatio iuris libera. Panor.in. capit. ex frequentibus. col. penult. c. authoritate. colum.2. de inſtit. Domi. & alij in. capit. cum in illis.§.t. de præb.in.6.& ita accipitur hic, & in iure pontificio ſic communius accipitur. Aliis etiam modis accipitur apud rhetores & grãmaticos, apud quos cernere licet. Hic tamẽ nota quòd text. vult tractare quomodo & quibus cõferenda ſint beneficia in hoc Franciæ regno. Vt intelligatis,primò de iure dicam breui,

eam breui qualiter conferenda sint beneficia, secundo, à quo, tertiò, quibus personis, quartò intra quot tempus. postea ad leges regni veniam.

Qualiter de iure cõferẽda sint beneficia.

Ad primum qualiter conferenda sint beneficia de iure? Respon. pure, palam, liberè, & sine diminutione. Primò purè debent cõferri, videlicet sine pacto, & sine conditione. cap. fin. de pact. c. quam pio. 1. q. 2. nam huiusmodi cõditiones simoniam inducunt. c. cum pridem de pact. siue sint tacitæ, siue expressæ. c. per laicos. 16. q. 7.

Item non debet interuenire modus, qui æquipollet conditioni. C. de donat. quæ sub modo. l. 1. & c. verum de condit. apposi. Imo magis obligat modus, quàm conditio. nam si is cui sub modo aliquid relinquitur, caueat de implendo modum, statim agere potest. l. si tibi legatum. ff. de legat. 3. lege quibus diebus. §. fin. de condit. & demonst. secus in conditione, cuius implemẽtum expectari debet. l. qui hæredi. §. fin. ff. de condit. & demonst. lege cùm in testamẽto. de fideicom. liberta.

Collatio clam facta est valida, & sine testibus.

Palam etiam debent conferri, alioqui suspecta est collatio. c. vno. §. porro. vt ecclesiasti. beneficia. facit. l. non existimo. ff. de administr. tuto. c. clericus. 81. distinct. nõ tamen ob hoc reprobãtur collationes, dummodo is cui confertur, capax sit arg. l. 1. C. de delatorib. lib. 10. Perus. in. c. si tibi absenti. de præb. lib. 6. & sic inoleuit consuetudo, vt in cameris suis paucis præsentibus episcopi beneficia conferant. Non admittuntur tamen collationes episcoporum, nec aliorum collatorum sine testibus conscriptæ, senatus consulto dictante, vt fraudes vitentur: ✱ Et fuit præceptum factum omnibus collatoribus, ne distribuant collationes sine testibus & secretario, vel duobus notariis. Aresto huius senatus, Anno. 1527. die septima Iunij, aliàs non creditur collationi ordinarij in præiudicium alterius, siue iure ordinario siue deuoluto conferant propter eandem rationem in vtroque, & requiritur quòd testes descripti in his collationibus sint omni exceptione maiores, ideo familiares & domestici, quibus imperari potest, non probarent. c. in literis. de restib. Et paria essent non habere testes, vel habere domesticos, & ista stricte seruari debẽt ad euitãdas falsitates, quas ferè in collationibus quidam maligni ordinarij, seu eorum vicarij ad hoc bene instructi faciunt, nec etiam valere videtur vicaria tus sine testibus. per. l. oratio. ff. de sponsal. Nam prohibito vno videtur prohibitũ omne per quod peruenitur ad illud. Scripsi in ca. postulastis de clerico. exco. ministran. & inferius in. §. teneantur.] de quo plenius scripsi in tracta. nomina. quæst. x. num. 22. nam literis episcopi in præiudicium aliorum credi non debet sine testibus Archid. in cap. vt circa colum. 2. in ver. Instrumento publico. de electio. lib. 6. & in decisio. rotæ causa vltima. ✱ Bal. consil. 319. super primo. in. 3. volu. gl. in verbo quibuscunque in fi. Rub. de subla. cle. literis in prag.] & si interuenerit diutina occultatio, collatio præsumetur fraudulosa, & ex quibusdam circunstantiis, vt. d. c. vno hodie est decisum per regulam cancell. 34. Quod si resignatio in curia non fuerit publicata intra sex menses, nec is in cuius vtilitatem est resignatum, possessionem adeptus fuerit intra id temporis, & resignans moriatur in possessione, beneficia ex illa occultatione censentur per mortem vacare, vt ibi dixi.

Testes descripti in collationibus ordinariorum quales esse debeãt.

Intellect⁹ ad regulã cancella. de publicandis resignatiõibus.

Quæ regula fuit publicata in hoc parlamento, die. 27. Augusti. anno. 1492. & demũ arestis curiæ confirmata, contra Guillelmũ Carton pro magistro Hugone Rogier, anno. 1504. die. 4. Augusti, & anno. 1505. die. 23. Decemb. & anno. 1526. die. 7. Septemb. & aliis pluribus arestis. Ita quod in hoc regno seruatur ad vnguem, & vbi debeat publicari dixi in glo. in quo. §. cum vero in addit. infra eodem.

Idem si fuerit extra curiam resignatum, & infra mensem non fuerit resignatio publicata, vt ibidem dicitur. Et intellige quando resignans moritur, secus si viuat, quia semper possessio accipi potest, vt ibi dicit glos. vide Domi. consil. 85. & Roma. com. 337. quoad primum. col. 2. Electiones vero clandestinæ reprobantur, in. c. quia propter. §. fi. de elect.

¶ Tertio liberè, id est, puro, iusto, & rationabili motu, non carnali, vt Abacuc. 2. cap. dicitur, Væ qui ædificant ciuitatem, scilicet, sanctam, in sanguinibus. capit. graue, & c.

ue.&c.relatum. de præb.&c.vno in fin.vt ecclesiastica bene.&.ca. ad supplicationem. de renunciat.quia nõ sanguini.sed vitæ meritis sunt ecclesiastica beneficia conferenda. c.Moyses.8.q.1.vel liberé, & non per pecuniam: vel auaro modo.c.si quis præbendas.1 q.3.c.dilectissimi.8.q.2.

Item liberé,non veró beneficium viuẽtis.c. primo de concess.præb. Expono fusius verbum liberé,in.§.præfatique ordinarij.gl. liberé,infra eod.

Eps pensionem an possit pro suo retinere nepote in beneficiorũ collatione.

Quartó,sine aliqua diminutione.c.vno §.pen.vt ecclesia benefi.c. de monachis. & c.auaritiæ.de præb.facit.c. prohibemus. & c.grauis. de censib.Ideo episcopus nõ potest sibi retinere pensionem conferendo beneficium, nec suo nepoti iuueni, qui non potest obtinere illud beneficium curatum.c.extirpandæ.§. qui vero in fi.de præbẽd.& ibi Panorm.& Imol.vt dixi iu tracta. de pacificis possess.in.18.conclusio.

A quo cõferãtur beneficia.

Secũdo est videndũ, à quo cõferãtur?Respõ. Aliquãdo à papa.c.si à sede de præb.lib. 6.&.c.si gratiosé.de rescript.eod.lib. cũ infinitis similibus. Et an cõciliũ generale possit beneficia cõferre.tradit Panor. in disputat.prima. incipien. episcopus. in.4.dubio. refert Io.de selua in tracta. de benefic. in.2. parte.q.secunda.

Aliquando à legato de latere.c.1.de off. lega.lib.6.c.dilecto. cum similibusde præb. & ibi dixi hoc anno, interpretando illum titulum.

Item quandoque ab episcopo. c.omnes basilicæ.16.q.7.c.2.de concess. præb.ca. ordinarij.de off.ord.lib.6. Quãdoque ab inferiore,puta abbate vel alio, cle. vna. de supplen.negli.præla. Aliquando à capitulo. ca. eam te de rescript. c. si capitulo. de concess. præb.lib.6. cap.cum ecclesia.& ibi glos. de elect. Nulla,inquit,ratio finit, vt inter episcopos habeantur,qui nec à clericis sunt electi.capit.primo.ver.nulla.23.distinctio. Aliquando à laico ex priuilegio.cap.dilectus.3. de præb. Vide quæ dixi in.8.quæst.principali tract.nomi.

Quib⁹ cõferẽda sint beneficia.

Tertio, quibus conferenda sint beneficia?Respon.idoneis.c.graue.&.c. referente. de præb.&.c.2.de institu.extrauag. ad regimen.de præb.in communibus glo.in.§.1. in verbo idonei.de colla.in prag.Card.in.c.ex parte.quæstione.2.de constitu. idoneis & honestis.dicit tex.in.c.post electionem. de concess.præbend.

Idoneitas in tribus consistit. de quibus in.c.cum in cũctis.de elect.in moribus, ætate & sciẽtia: & ibi declaratur.& per Ancha. in cle.vna.no.1.de cõcess.præb.quæ scientia requiratur, ✱& deo seruientibus ecclesiæ beneficium negare nõ cõuenit.c.christianis xj.q.prima,quanuis hodie adulatores omnibus præferantur.

Beneficia itra quod tps cõferantur.

Quarto & vltimo, quæro intra quod tẽpus conferri debeant beneficia? Respon. de papatu est tex.in. c. vbi periculum de elect. & cle. ne Romani illo titulo.vbi cardinales post obitum Roma.põtificis. decem dies expectare debent alios cardinales, & postea, q̃ citius poterunt eligere.

Item beneficia vacãtia in curia,nõ possunt conferri per ordinarium vel alium ante mensem,post sic per sex menses.c.2. &.3. de præbend.lib.6.nisi apostolica sede vacante.c.si apostolica.illo.titu.

Dignitates, episcopatus,& aliæ siue cathedrales seculares sint,siue regulares. in quibus ecclesia est viduata pastore, debent assignari intra tres menses.c.ne pro defectu.de electio. Alioqui ad proximum superiorẽ dispositio deuoluitur.ibidem.& notat. Floren. in tertia parte summæ in titul. decimoquinto.c.1.§.5.quod limitatur in.ca. quanquã de elect.in.vj.

Hodie tamen rex Franciæ in hoc regno in his dignitatibus habet sex menses ad præsentandum aliquem Roma.põtifici, seu nominandum. & nisi intra id temporis nominauerit idoneum, habebit adhuc tres menses.ita dicitur supra hoc libro in rub. de regia ad prælaturas nominatione facienda vbi dixi:

Collationes vero beneficiorũ intra sex menses fieri debent. Alias deuoluitur collatio ad proximum superiorem.c.2. de cõcess. præbend.& ibi scripsi.

Præsentatio etiam debet fieri à laico intra quatuor menses.cap. vno de iure pa. lib. sexto. Si à clerico vel ab vtroque simul, intra sex menses, vt tenet gl.fin.ibi communiter approbata.

Vidimus

Vidimus de iure, nūc superest videre quid immutetur per hæc cōcordata Et dic ꝙ hic primo statuitur, vt theologo præbēda theologalis, demum nominatis & graduatis debite qualificatis, & aliis idoneis beneficia conferantur.

Quæ beneficia? Resp. beneficia vacantia in mensibus præstitutis, in ❧ præfatique ordinarij. Itē præbenda theologalis & parochiales ecclesiæ sitæ in ciuitatibus seu villis muratis, graduatis seu nominatis debentur, alia beneficia aliis idoneis provt à iure statutum est.

Tertio à quo sint conferenda? Respon. à collatoribus ordinariis, & si illi recusauerint, ad proximum superiorem deuoluitur ius conferendi. Hæc est summa huius rub. Alia dicentur prosequendo tex.

Hodie per v. casus beneficia obtinentur.

Notandum est tamen, quod hodierna cōsuetudo etiam ex his multa repulit. Nā vt dicit sanctus Vicentius prædicator in suis sermo. hodie ad dignitates & beneficia peruenitur per quinque casus, videlicet per nominatiuum, genitium, datiuum, accusatiuū & ablatiuum, & hodie vocatiuus casus dormit, nec est in vsu. eo conqueruntur grāmatici, non valentes, sicut olim, sex casus inuenire. Primo prouidetur dignitatibus per nominatiuum, vt patet supra. in Rub. de regia ad prælaturas nomina. facienda. Secundo prouidetur per genitiuum, videlicet genitis à principibus, & à magnis dominis, siue sint infantes quasi modo geniti, siue maiores, & vitiis irretiti, siue sint filij sacerdotis. his enim per genitiuū prouidetur, vt patet per totum titulū de filiis presbyter. & circa hos dicit glo. in. c. peruenit. j. q. 3. quòd episcopi sunt cæci ac surdi, quia vitia à suis filiis cōmissa audire nolunt. Tertio per datiuū prouidetur etiā beneficiis, quia hodie dicitur, Date, & dabitur vobis. & magis frequens est hic casus, vt patet per totam Ru. de simonia. Audiui quendam canonicum olim fuisse, qui nunquam suum dedisset suffragiū in electione, quin prius aliquid consecutus fuisset, dicens, rien pour rien. & eo fuerunt electiones in hoc regno sublatæ, vt patet in Rub. supra. de electio. deroga. vbi fusius scripsi. Quartò per accusatiuum multi ingrediuntur tam episcopatus quàm alia beneficia Accusabitur bonus ab impio. c. cum oporteat. & per totum de accusa. & qui per accusatiuum ingrediūtur, per accusatiuum egredientur: vt similes fiant illis, qui faciūt ea. Per vocatiuum pauci admittuntur, sed quos æquus amauit Iupiter. nā columba quæ solebat afferre sanctum spiritum, fuit occisa per coruum, secundum Hostien. & Cardi. in. c. quia propter, versi. nisi. de elect. Refert de ripa in. 2. li. resp. c. 13. de elect. licet dicatur ad Hebræos. 5. Nec quisquam sibi sumat honorem, sed qui vocatus est à deo, tanquam Aaron. c. qualiter. de electio.

¶ b Statuimus

Item per ablatiuum multi veniunt, quia per potentiam vi auferunt beneficia à pauperibus, vt in Rub. de resti. spolia. per totum. & potest dici quòd regnum cœlorū vim patitur. j. ecclesia, vel viri ecclesiastici. Transfuga miles ego ne sim, mea castra reuisam. Aggrediens titulum, lector adesse velis.

§. primus.

b ¶ Quatuor cōtinet ꝑtes hic. j ❧. Prima præcipit præbendam conferri theologo. Secunda declarat qualis is esse, & quid agere debeat, ibi qui per decennium. In tertia punitur theologus, ibi, & quotiēs &c. In quarta conceditur eidem priuilegiū fauore studij. ibi: & vt liberius. & legitur vsque ad ❧ præfati. In primis aptāda est nobis singulis verbis cōgrua interpretatio, dicit iuriscōs. in. l. Itē veniūt. vers. aptāda. ff. de petitio. hæred.

b ¶ Statuimus) Ius importat nouū. cle. fi. de rescrip. c. j. de offi. delega. lib. 6. dixi in repet. l. vnicæ nota. 4. C. de senten. quæ pro eo quod interest. Tamen quādò ponitur super materia iam decisa, non importat ius nouū, sed intelligitur secundū subiectam materiā. vt in hoc tex. quia istud erat decisum in ❧ sequitur. eo ti. in prag. Tradit Panor. & alij in. c. decernimus. de iudic. Limitat etiam Perus. in. c. si ❧. j. de deci. in. 6. quādo in principio cōstitutionis apponeretur verbum declaramus, nā tūc verbū statuimus ibidē subsequens, nō erit iuris noui promulgatoriū. per tex. ibi. idem quādo cōiūctim apponeretur, videlicet declaramus & statuimus, ꝑ supradicta. Nota tamē quòd verbū statuimus perfectā rē significat, & cū effectu, non verbotenus.

Verbū statuimus ius importat nouum.

botenus tex.in.c.in his.de verb.signif. quasi velit hic tex.dicere, istud statutũ (postquã animo condendi legẽ inter Gallos est factũ, esse cũ effectu seruadũ.l.leges sacratissimæ. C.de legib.c.in memoriã.19.distinct.glo.in verbo statuimus in extrauag. execrabilis. Io. 22.de præb.

ᶜinsuper quod ᵈordinari⁹ collator in vnaquaque ᵉ cathedrali, ac etiam ᶠmetropolitana ecclesia,

De dictione insuper.

c ¶Insuper) Id est præterea.c.statutum.§. in super de rescrip. in.6.l.1. C.communia. de leg.§. alia insuper.insti. de dona.glo.in.§.insuper de.col.in prag. exponit insuper.j.vltra vel præterea.quasi velit dicere tex.quod reseruationes & gratiæ expectatiuæ sunt sublatæ in hoc regno. Potest tamẽ(vt supra diximus)papa in ecclesiis metropolitanis,cathedralibus,& collegiatis canonicum creare ad effectũ obtinẽdi dignitates.Et præterea tenetur ordinarius collator ꝓuidere vni theologo de præbenda theologali cũ eidẽ theologo reseruetur ꝑ hũc tex.

Collatores ordinarij qui sint & ad quẽ spectet ꝑbẽdæ theologalis collatio.

d ¶Ordinarius collator)Hi dicũtur ordinarij collatores,q à papa lege vel cõsuetudine cõferendi habẽt potestatem.arg.c.à iudicibus.2.q.6.not.in.c.ordinarij.de offi.ordi.in 6.& dixi in octaua pr incipali quæstio.tract. nomina.&.§.seq.Et hic ponitur ordinarius collator,ad tollẽdũ dubitationes,quæ erant in.d.c.super specula.de magist.ibi,Cõstituatur magister idoneus à prælato cũ capitulo, intellige,si collatio ad vtrũque spectar.si vero ad vnum tantũ spectet collatio præbẽdæ theologalis,ille solus poterit cõferre.c.cũ. ecclesia Vulterana.de elect.c. vno ne sede vacã.in 6.Et dicitur ordinarius,qui iure suo potest cõferre.gl.in verbo ordinario In extrauag. execrabilis, de præb. in extrauag. Ioh.22.

Cathedralis ecclesia q̃ dicatur.

e ¶Cathedralis) Cathedralis ecclesia dicitur episcopalis, quæ ob honorẽ cathedræ episcopalis sic vocatur:quia ibi cathedra episcopalis & sedes sita est Archi.in.c. statutũ. col.j.de rescript.lib.6.Hostiẽ.& alij in c.ne pro defectu.de elect.&metropolitana nomine cathedralis continetur.c.quamuis.j.de præb.in.6.Io.mona.in.c.vno.col.j. de rerũ ꝑmuta.ĩ.6.& hoc quãdo nõ est expressũ verbũ metropolitana quia tũc expressũ facit cessare tacitũ:vt hic,&.l.cũ filio.§.j.ff.de vulg.

Quid dicat cathedraticũ & synodaticum.

Itẽ dicitur cathedralis,quia episcopus recipit cathedraticũ.c.cõquerẽte.de offic.ordina.c.pastoralis.de donatio.&.10.q.3 c.placuit.Et dicitur cathedraticũ id quod soluitur in honorẽ cathedræ principalis.Et aliquãdo dicitur synodaticũ,quia in synodo solui debet. Panor.in.c.cũ olim. de censib.Alias exactiones nõ potest episcopus face re.c.placuit.10.q.3.alioqui punitur in quadruplũ.c.quoniam in.fi. 18.distinct.Hẽric.Boteus in tracta. de synodo episcopi. tertia parte,articulo.j.numero 86.cũ sequẽ.fol.26.& solet appellari ab eis, si exactiones indebitas faciãt, vel alias abutãtur,à notorio abusu ad senatũ, qui abusus regni reformat,vt latẽ dico in rub.de publi. cõcubi.§.Quia vero infra.

Metropolitana ecclesia quæ dicatur,& an veniat sub appellatione episcopalis

f ¶Metropolitana.)Ecclesia metropolitana dicitur archiepiscopalis.l.vna.& ibi glo. & docto.C.de metropoli Beryto.lib.11.c.vt ligantes.de off.ordina.lib.6.§.1.de ecclesiastic.tit.colla.9.& dicitur metropolitanus archiepiscopus.tex.in.c.referente.ibi ad metropolitanũ videlicet remẽsẽ archiepiscopũ appellauit.de præben.à mẽsura scilicet ciuitatũ,& episcopotũ,quibus præest.c.1.21.distinct.Debet enim habere sub se decẽ vel vndecim ciuitates,& totidẽ episcopos.c.scitote.6.q.3.Et nullus episcopus curiã regis vel imperatoris absque facultate aut licẽtia archiepiscopi adire debet.ca.si quis episcopus 23.quæst.8.& ibi reprehenduntur Gallicani episcopi,qui non seruãt illam dispositionẽ.

Episcopus an curiam regis adire an possit.

vnde dicit diuus Ambrosius in.c.cõuenior. vers.quid ergo.23.q.8.Ad palatium imperatoris irẽ libẽter,si hoc cõgrueret sacerdotis officio.vt in palatio magis certarem, quã in ecclesia &c.Nã legimus diuũ Petrũ in atrio principis Christũ negasse.ex quo dicit Guagui.in vita Caroli sexti,nonnunquã in Frãcia cõpertũ esse,plus damni in rẽpublicam inuehi,dum sacerdotis cõsilio res agitur,q̃ cũ prudẽs aliquis ex seculi nobilitate rebus agẽdis præficitur.Ille enim nescio qua insatiabili ambitione omnia sibi vẽdicat, hic populi misertus & cõmunitatis detrimẽtũ esse

esse ratus reipublicæ bene, vt potest, cōsulit. sequitur Maleret in tracta. de electio. fo. 59. col. 3. & sequ. imo dicit tex. episcopus aut sacerdos nequaquam seculi curas assumāt, sin aliter deiiciantur. 88. dist. in. c. episcopus. Lucas de Pēna in. l. milites col. 2. C. de re militar. lib. 12. Item hic expressit

g canonicatū & præbendam

metropolitanum, quia in materia odiosa, appellatiōe, cathedralis, nō venit metropolitana, licet sit cathedralis. vnde illegitimus dispensatus vt possit etiam in cathedrali habere beneficia, non poterit habere in metropolitana. Iohan. mona. & alij in. c. quanuis primo in fi. de præb. in. 6. per. c. primum de filiis presbyterorum illo libro.

g ¶ Canonicatum & præbendam) Non ergo sufficeret conferre canonicatum theologo, & alteri præbendam, vel præbendam sine canonicatu, cū hic tex. copulatiuè loquatur, ad veritatem cuius requiritur vtramque partem esse veram. l. si hæredi plures. ff. de condi. institu. l. si is qui ducenta. ✠ vtrum de reb. dub. c. inter cæteras. de rescrip. siue copulentur affirmatiuè, vt hic, siue negatiuè l. si quis ita stipulatus. ff. de verb. oblig. & copulat æquè principaliter. c. quærelam. & ibi Panor. de simo. Bar. in. l. si cui. ff. de fundo instruct. Ias. in. l. titiæ. ff. de legat. 1. etiā copulat diuersa. glo. in Rub. ff. de iur. & fac. ignoran. & ibi addidi alia iura. nam non est congruum vt præbenda careat, qui in canonicū nocitur esse receptus. c. relatū, de præb, valeret tamen, si conferret præbendam simpliciter theologalem consuetam conferri canonicis, & canonicæ inhærentem, tunc enim cōferetur esse collatus canonicatus, & idem econtrario, tex. sing. in. c. proposuit. iuncta glo. in verbo inuestiuit. de cōcessio. præb. & ibi Imol. Plene not. Barb & alij in. c. cū. M. de constitu. & idē tenet Barba. in. c. cā. col. 7. nu. 38. de rescripr. facit. c. peruenit. 2. de appella. & c. proposuit. de cleri. excommunic. ministran. vbi confertur præbendā. vel de ea quis inuestitur, & tamē nil dicit de canonicatu. vide fusius in. d. c. cum M. & Domi. in c. si postquā Ancha. & alios in. c. si clericus & Perus. in. c. cum ecclesia. de præb. in vj.

Item valeret impetratio, in qua fit tātum mentio de canonicatu, vel de præbenda tantum, quādo inhærent, & sunt cōnexa, alioqui contra. Rota decision. 449. Quidā habens. in no. & decis. 547. vtrum. in antiqui. Cardi. consi. 103. casus super quo. numero. 19. versi. confirmatur. Feli. & Decius in. c. cū adeo. in prin. de rescript. Sic seruari in practica dicit Ioā. de Selua in tract. de benefi. in. 3. par. q. 11. Ancha. in rub. de cōcess. præb. in cle. Et ideo infert Aegi. de bella mera consi. 34. supposito, col. 3. versi. suppositis. literas non dici subreptitias, si in eis fiat mentio de canonicatu, & præbēda, & in signatura siue supplicatione non fiebat, nisi mentio de canonicatu, quia vnum connexū trahit ad se alterum. arg. c. translato. de cōsti. nec vnum plus dicitur quàm aliud cōtinere, quod est notandum.

Intellige etiā ecclesiā annexā præbendæ theologali esse theologo debitā, siqua erat, quia postquā habet principalem præbendā, ergo & annexam, & accessoriā, cū sequatur naturam sui principalis. l. cū principalis. ff. de regu. iur not. in. c. super eo. de præb. li. 6.

Notandum est quòd duplex est canonia, vna, quæ non cohæret præbendæ, sed per se ad tempus consistit. c. eum cui. c. si clericus. c. hi qui de præbēd. in. 6. & supra titulo proximo dicitur, quòd papa potest creare canonicum ad affectum obtinendi dignitates in illa ecclesia. Ancha. in rub. de cōces. præb. in cle. Et est quoddā ius spirituale de nouo creatū. c. dilecto. de præb. vbi melius declaratur q̄ alibi, in quo cōsistat possessio canonicatus: primò in electione euāgelij in sua hebdomada. Secūdo quādo episcopi lectioni & aliorū negotiorū tractatibus interfuit. Tertiò, qū domū obtinuit, quæ nō nisi canonico cōsueuerat assignari. Quarto quādo ad osculū pacis cū aliis canonicis est receptus, ibi licet alia videre. & in. ca. in Genesi. in fi. de elec. Altera canonia est quæ cohæret præbendæ, vt hic, qua possessa possidetur præbenda. Feli. in. c. cum M. in glo. receperunt. de consti. vbi dicit præbendā quandam esse temporalē sine canonicatu, quā pōt laicus obtinere. per gl. ibi: & hæc datur de rebus ecclesiasticis pro aliquo labore tēporali alicui tāq̄ benemerito, vt aduocato, vel bidello Altera est spiritualis. licet eius substantia c ni-

Præbenda & canonicatus simul conferri debent theologo.

De copulatiua.

Collata præbenda an cēsetur collatus canonicatus vel cōtra.

Annexa etiā theologo est cōferenda

duplex est canonia.

Possessio canonicatus quō probetur.

Duplex est præbenda.

ſtar in temporalibus, & eſt canonicatui annexa.d.capit. dilecto. Card.in.capit. fin.12. quæſt.de præbend.& conſi.126.Roma.cōſi. 328.præſens conſultatio,colum.3. Panor.& alij in. capit. maioribus.de præbend. & hæc poteſt cū iure ſpirituali permutari. cap. ad quæſtiones. de rerū permut.

[g] theologalē [h] inibi cōſiſtē-

altera non.arg.c.cum eſſet. &.c. quærelam. de ſimo.& de iſta loquitur hic textus.

*❨ Et hic propriè capitur præbenda pro iure percipiendi prouentus in eccleſia: interdum largius ſumitur, pro quocunque beneficio & dignitate, vt docet Egidius de bellamera deciſio. 647. ſi expectans. Feli. in capit.poſtulaſti. col.8. de reſcript. Ioan. de Selua.in tracta. de beneficio in prima parte.quæſt.3.& ſic capitur in rub.de præbend. & in rub.de conceſsio præbend.]

g ❨ Theologalem.) Dicitur theologalis, id eſt theologis affecta, & debita, & illis eſt conferenda: ſicut dicitur de præbenda ſacerdotali, vt ſit illa quæ ſacerdoti debetur, vel ille qui eam habet, ad ſacerdotij ordinem promoueri debet.capit.conſtitutus. de conceſſ.præb.& ibi Panor. & Imol.capit.ei cui. &.c. cui de non ſacerdotali. de præben. in.6. Sic dicitur vinum theologale, optimū vinum theologis (qui boni ſunt vel eſſe debent) debitum, quo vino vtuntur in prandiis magiſtralibus.& illa prandia ex ſeptem decorantur, ex precioſis ferculis, quæ non debent mitti ad ſingulos magiſtros, ſed in communi deuorari debent. archi.in. capit. non oportet. primo. 42.diſtinct. quod dicit facere contra inuitatos, vt nil debeant ad domum mittere, ſed ventrem repletum referre, niſi conſuetudo eſſet in contrarium: vt in nuptiis biturigum. decoratur etiam hoc theologale prandium ex ſuauibus poculis, ex generoſitate miniſtrantium, ex dignitate recumbentium, ex temporis congruitate, ex dilectionis charitate, ex locutionis alacritate. & hæc prandia iuſtè ſibi theologi vſurparunt, imitantes Chriſtum, qui optimam cœnam habuit cum diſcipulis, in qua fuerūt ſeptem ſupradicta. Alber. in verbo cœna. Sed hodie ſenatuſconſ. hæc prandia theologalia reſtrinxit, legem Didiam ſumptum cohibentem imitatum (& tex. in.capit. fin.10.quæſt. vlt. etiam enormia prandia fieri prohibet, ne eo prætextu pauperibus theologis damna incutiantur.) Voluit tamē ad ſexaginta libras hoc ſolenne prandium protendi poſſe, niſi in religioſis, qui vino theologali vti nō ſolent ſuis impenſis, cum nil habeāt: ideo dicit hic tex. theologalem, non magiſtralem, quia non omnibus magiſtris eſt affecta hæc præbenda, videlicet artium magiſtris, nam verbum magiſter eſt generale pro omnibus docētibus.l.quibus.ff. de verb.ſignif. doct. in rub.de magiſt.quamobrē dicit theologalem, id eſt, theologis debitam, & non magiſtralem, quod eſt notandum.

De vino theologali, & prādio quod ex ſeptem decorat.

h ❨Inibi conſiſtentem.) Id eſt, in eccleſia cathedrali & metropolitana, & eſt aduerbium compoſitum ab in, & ibi.glo. in cle. vna.de regu.ſic capitur in. capit.ſi.ibi, inibi vacatura.de conſuet.in.6. capit. ſi is cui. de præbend.eod.lib.cap.j.§.ſtatuentes. de magiſt. Intellige collatorem debere conferre præbendam, cum facultas ſe obtulerit, id eſt cum primum vacare contigerit. tex. & ibi glo. in.§.ordinat.eod. tit.in prag. antequam ergo vacet.non debet conferri, nec promitti. c.1.& ſeq. de conce.præbend.dico in verbo vacare.§.ſequent.& in procemio ſupra.

Quæro, quid ſi nulla præbenda theologalis conſiſtat? Reſpon. debet vna deputari ſimul atque vacauerit, vt habetur in.d.§.ordinat. arg.cap. dilectus. in. 2. de præbend. Ang. de clauaſ. in ſumma. Angel. in verbo magiſter in.§.8. vbi dicit quod interim debet quilibet canonicus præbendatus dare tantum, quantum valet vna alia præbenda, ſi ſuperſit aliquid.argu.cap.ſi.de his quæ fiunt à maiore parte capi.c.de his. de eccleſiis ædifi. Nec debet minima (ſi inæquales ſint) iſti theologo deputari, ſed æqualis, cum omnes debeant eſſe æquales. cap. cum omnes.&.cap.cum M.ibi pares &.c. de conſtitu. & ideo præbendæ ſancti Hilarij maioris Pictauen. reductæ fuerunt per ſenatum ad æqualitatem, * Anno.1522.die.5. Martij. Reſeruata tamen optio antiquioribus fuit, & præbendæ Lugdunen. eccleſiæ.

Præbendæ Lugdunē & Pictauenſes ad æqualitatē reductæ ſunt.

Sic ad æqualitatem reductæ fuerunt per areſtum.]

i ❨Tenea-

tem conferre [i] teneatur [k] vni

i ¶ Teneatur.) Verbū præceptiuum est. tex. in ❧ ité ordo. cle. exiui. de verb. signifi. glos. in. c. duobus, in verbo teneantur. de rescrip. in. 6. glo. in ❧ insuper. de colla. in pragma. & quod præcipitur. imperatur, & quod imperatur. necesse est fieri. 14. q. 1. ca. si. ideo quocūque tēpore vacet, cōferri debet theologo, cū hic nō assignetur tēpus, sicut in mēsibus statutis nominatis & graduatis infra. & intellige quocūque modo cōferatur, siue liberè, siue cū alio, siue eligēdo cōferāt, vt fit in metropolitanis, in qbus capitulū eligēdo cōfert, & dicitur potius cōferre, quā eligere glo. in cle. quia ❧ vt autem. in verbo electionē. de religio. domi. Feli. in. c. in nostra correla. 32. de rescript. & hoc verbū conferre cōprehendit præsentationē, institutionem, & aliā ꝓuisionem, vt dico in ❧ statuimus. 2. infra eod. in verbo cōferantur.

Præbenda theologalis quocūq; tēpore vacet, est theologo cōferēda.

Quid si collator nolit cōferre? Respon. supplebit superior immediatus ❧ si quis vero infra eod. per. c. nullus. de iure patro. & cap. 2. de magist.

Quid si nullus reperiatur theologus? Respon. debet cōferri graduato in iure canonico, cū ꝓximè accedat ad theologiam, vt dicam etiā infra, & in symbolizātibus facilior est trāsitus. l. si vnus ❧ pactus ne peteret. ff. de pact. & quia etiā inhabiles in defectū habiliū admittūtur. l. vt gradatim. ff. de muneribus & honorib. l. cōsensu ❧ super plagiis. C. de repud. tex. in. l. eos. ff. de decurio. ibi, nā paucitas eorū, qui muneribus publicis fungi debeāt, necessario hos etiam ad dignitatem municipalē, si facultates habeāt. inuitat. nā deficiētibus idoneis in vna ecclesia, de aliena quis potest assumi. ca. nullus. &. c. obitū. 61. dist. Car. in cle. vna. oppo. 6. de supplen. negligen. prælato. vbi dicit, deficiēte monacho sui monasterij potest monach⁹ alterius monasterij (eiusdē tamē religionis & habitus) eligi. ✱ vt dico in ❧ volumus infra. eo. in verb. & cōformitatē.] Et similiter tertia pars beneficiorū debet cōferri nominatis, & graduatis, si tot nominati & graduati possint inueniri. dicit tex. in pragma. sancti. eodē. titu. ❧ & similiter. q hodie nō deficient.

Theologus si non reperiē in aliquo loco debet præbenda doctori in iure canonico conferri.

Quid si spectet præsentatio ad prælatum cū capitulo, prælatus præsentat vnū, capitulum alterū, vter istorum debeat institui? Respon. præsentatus per capitulū si idoneus reperiatur, quia ipsorū magis interest habere idoneū, quàm prælati, & scientia coalescere nequit, nisi sociata fuerit tradentis accipiētisque cōcordia. Cardina. in. d. c. quia. colū. vlt. Vnde Quintilia. lib. 2. oratoria. insti. inquit, Vt præceptoris est officiū docere, sic & discipulorū præbere se dociles. Sed capitulum in singulos dies audiet istum theologum tam legētem quàm prædicantem, vt supra dixi, prælatus vero non, ergo istorum magis interest, ideo superior pro discretione sua ista ponderabit, quia oportet quòd præsentatio seu collatio fit rite facta, per ea quæ notat Feder. consi. 1. & aliàs consului neutram præsentationem valere.

Elect⁹ per capitulum an præferatur.

Quæro, an theologus debeat insinuare? videtur quod nō, quia hoc nō dicitur in tex. & clausula de insinuatione infra posita, ad istos nō debet referri. arg. l. talis scriptura. ff. de lega. 1. & hoc expressè tenuit glo. in ❧ & similiter. in verb. tertiæ, eodē tit. in pragma. Contrariū teneo. quia volūtas per insinuationē theologi declaratur, vt infra dicitur, actu subire voluerit. Ideo dicerem ꝙ stantibus theologis q insinuauerūt, nō debet aliis, qui nō insinuauerūt, cōferri præbēda theologalis. Si verò nullus theologus insinuauerit, & alij alterius facultatis etiā decretorū insinuauerint, dicerem theologū qui nō insinuauit, eisdem, quoad hāc præbēdā præferendū, quia hic tex. rationē habet maiorem ad theologos, & potiorē quàm ad alios, ergo præferetur. tex. in ❧ exhortamur. eodem titu. in pragma. vbi sic dicitur. Exhortamur ordinarios collatores, vt in conferendis beneficiis præsertim quoad dignitates, respectum habeāt singularem ad magistros, necnon licētiatos, & baccalaureos formatos in theologia. ꝓbatur. d. c. quia. Ergo quādo reperiūtur theologi, illis est præbenda theologalis cōferenda, si eā petant & requirāt. arg. l. 4. ❧ hoc autē iudiciū. ff. de damno infecto. & in ❧ fin. infra eod. vbi dicitur, ꝓsequentibus beneficia illis affecta esse conferenda, & sic debet intelligi glos. pragma. sanctio.

Insinuare an debeat theologus.

k ¶ Vni.) Nō duobus, quia sectio præbendarum fieri nō debet. c. maioribus. de præb. & ecclesia

& ecclesia vnius debet esse sacerdotis, & sacerdos debet esse vnius ecclesiæ. c. cum non ignores. de præbend. c. quoniam de iure patro. c. fina. 21. q. 2. Item duo non possunt ad vnam præbendam eligi. c. tuæ. de præbend.

Pro resolutione huius materiæ notandi sunt casus sequentes.

Vna præbēda duobus non debet conferri.

Primus est, ꝙ duo non possunt ad vnam & eandē præbendā recipi, vt quilibet habeat dimidiā fructuū partem. c. maioribus. & c. dilecto. de præben. & ca. nisi in fine ibidem.

Secundus casus est, ex causa vna præbenda potest in duas diuidi, qua diuisione facta, duo poterunt recipi. c. vacante. de præbend. vbi dicit Panor. hoc procedere quatuor concurrentibus, sicut ex duabus ecclesiis, causa suadente poterit fieri vna. c. exposuisti. de præben. & Petr. Perus. in tracta. de vnio. beneficio. per totum, & in tracta. de reuocatio. vnio Alexan. consi. 5. in consultatione. colum. 2. in. 5. volumi.

Duo an possint ad vnā præbēdā recipi.

Tertius casus. non valet receptio duorū ad vnā præbendam, etiā si facultates vtrique sufficerent. Panor. & Imol. in. d. c. vacāte. & d. c. maioribus. Intellige quādo duo simpliciter reciperentur ad illam præbendam, secus si ex causa rationabili & animo declarato vt diuideretur, & sic his duobus daretur. Moder. in. c. cum M. in glos. in verbo duos. de constitu. & hoc videtur probare. d. c. vacante. ibi, constituens, id est constituere intendens, vt ibi dicit Hostien. & sic sufficit propositū expressum, licet non sit facta diuisio temporalium quantum ad effectum iuris, videlicet vt valeat ipsa receptio. & sic ad ea quidem quæ sunt iuris sufficiet diuisio facta ex proposito, secus vero quoad factū, ad hoc vt partes assignentur cuilibet recepto, quia in his requiritur diuisio. Panor. in. d. c. maioribus. & sic conciliabuntur opiniones.

Item intellige nō posse beneficium aliquod dari duobus, quādo eis vt singulis assignaretur, secus autem si vt collegio, quoniam tunc nequaquam contingeret aliqua sectio, sed ipsum corpus collegij repræsentat personam vnius, argu. l. mortuo. ff. de fideiusso, Panor. in. c. tuæ, in. 2. no. de præbēd. nam quamuis plures sint, tamen vice vnius funguntur, vt ibidem dicitur. licet in delictis vniuersitas nō fungatur vice vnius, per textū in. l. semper. §. si in sepulchro. ff. quod vi aut clam. quem Bar. pulchrè notat in. l. aut facta. §. fin. nume. 9. ff. de pœnis. & Boerius in tractatu de seditiosis. de hoc multa dixi in. §. monemus. in verbo vniuersitates. infra eodem.

Quartus casus est, quando vacat canonicatus cui est annexa præbenda, & duo à toto capitulo simpliciter eliguntur in canonicos, & de præbenda nil dicitur, tunc valet electio, & præbenda debetur primo recepto: & si simul essent recepti locus est gratificationi. glos. Panor. & alij in. d. cap. cum M. per tex. in. cap. penult. de rescrip. in. 6. ca. dilecto. de præbend.

Quintus casus est, si vacante canonicatu & præbenda duo recipiantur cum hoc pacto, vt vnus habeat præbendam, & alius expectet primam vacaturam, tunc ratione incertitudinis neutra receptio valebit. secus si expressum sit quòd Petrus debeat habere præbendam nunc vacantem, & Ioannes vacaturam, quia respectu Petri receptio valet, & respectu Ioannis non, quia est contra concilium Lateranen. in. c. 2. de cōcessio. præb. rex. in. d. c. tuæ. & cap. dilecto. de præben. & vtrobique per Imol.

Sextus casus est, quòd plures possunt recipi ad vnam præbendam consistentem in mera temporalitate. Panor. in. d. cap. tuæ. & hoc casu potest duobus laicis dari, vt illam communem habeāt, sicut possunt canonici omnes viuere ex redditibus communibus.

Septimus casus est, quando duo recipiuntur ad eandem præbendam diuersis tēporibus, valet receptio vtriusque, sed primus habebit præbendam, secundò verò de superexcrescentibus fructibus erit prouidēdum. text. in. cap. cum M. de constitu. & ibi Barba. col. 34.

Octauus casus est, quòd non valet collatio beneficij facta duobus, vt alternis annis vtantur, quia esset contra concilium Turonen. positum in. d. cap. maioribus. nec obstat. l. quotiens. ff. de vsufruct. quia loquitur in vsufructu, qui est diuiduus. l. 1. §. si vsusfructus. ff. ad leg. falcid. ius verò præbendæ non. Card. in. d. cap. tuæ. de præbend. & ibi Imol. col. vlti. quia sicut non potest scindi realiter, sic nec temporaliter.

Vltimus

Vltimus casus est, non valet receptio facta de secundo sub cōditione, si primus eā noluerit, secundus habeat: quia collatio cōditionalis non valet. gl. in c. 2. de electio. in 6. valebit tamen collatio facta primo, quia illa cōditio, si voluerit, tacitè inest. c. relatum. ibi si vacat de præbend. nec censetur electio de primo facta conditionalis, dum dicitur, eligimus Ioannem. & si noluerit, eligimus talē. sed electio. secundi sic. licet contrarium teneat Panor. in d. c. tuæ. Intellige quòd vnus collator debet conferre vni theologo, & alter alteri, non quòd omnes vni conferre teneantur, quia vni præbendæ theologali vix dignè vnus seruire potest, ergo multo minus duabus. c. 1. de consue. in 6.

Magister dici i theologia & in medicina, & q̄re.

l ¶Magistro.) Magister propriè vocatur in theologia, eo quod sectator Christi est, vel esse debet, quasi theogonius. glo. in cle. 2. in verbo doctoratus. de magist. vnde Christus dixit, vos vocatis me magister, & domine, & bene dicitis. In medicina etiam potest appellari magister, in l. magistros. C. de professo. & medicis. lib. x. Ex consuetudine in mōtepessulano doctores regentes in medicina vocantur magistri reuerendi, quasi ab scholasticis & aliis reuerentiam habeant, vel habere debeāt, vt dicit Salomon, Honora medicum, propter necessitatem creauit eū dominus. Et etiā magistri artium vocātur magistri cum adiūcto communius, & etiā sine. c. 1. & c. quia. de magist. c. 1. 24. q. 5. in fi. vbi vocantur magistri liberalium artium. & appellatione magistrorū veniunt doctores cuiuslibet facultatis. c. 1. & ibi Barba. j. no. de loca. sic etiam legum doctores dicuntur magistri legum, text. in procemio ffōrum, in ¶. his igitur. & ibi gl. & Feli. in rub. de magist. Ex consuetudine tamen doctores iurium appellātur domini: alterius verò facultatis magistri. glos. in authen. habita. C. ne filius pro patre. glos. in cle. vlt. de magist. Panorm. in quæstione incipiente Gandulphus. colum. septima. Feli in cap. 1. colum. vltim. de magist. Et iurium doctores insequuntur etiam Christum, qui voluit dici dominus, Vos vocatis me magister & domine, & quia omnibus dominātur, ideo domini dicuntur, &c. Et puto eos recusasse nomen magistri, ne facerent cōtra dictum Christi. Matthæi. 23. Ne vocemini magistri, quia magister vester vnus est Christus

Doctores iuriū domini vocātur, & cur

Aliquando tamen doctores etiam theologi vocantur domini. primæ ad Timothæū j. c. & c. sit rector. 43. distinct. Differentiam tamen inter doctores & magistros tradit Archi. in c. de quibusdam. 37. dist.

l Magistro, seu

Artifex an vocari debeat magister.

Item cuiuslibet doctrinæ præceptores magistri vocantur. l. quibus. ff. de verbo. sig. & ibi dixi. Est tamen differentia, quia quando artifex vocatur magister, debet poni à parte post, vt Petrus magister faber, vel latomus. Si verò magister vocetur doctor theologiæ, vel alterius disciplinæ, debet dici à parte ante, vt magister Petrus. Hostien. in summa de magist. ¶. i. Ex consuetudine doctores theologos vocamus magistros nostros: & puto eo consuetudinem introductā esse, quod sunt communes omnium, tam in prædicationibus, quàm in lectionibus gratis seruiēdo: ideo quilibet eos nostros appellat, sicut fatuus maritus vxorem nostram, & nō suam vocat, contra text. in l. Lucius. ¶. j. ibi mulieri meæ. ff. de lega. 3. & l. vxori meæ. de vsufruct. leg. & l. filium de optio. lega. vide textum in c. quod autem. ibi, & non solum quæ dicunt sua, sed etiā nostra. 23. quæstione septima. sic papa vocat cardinales scribendo in genere fratres nostros. secus si exprimat nomen proprium. ita Bonifac. in procemio. cle. Ioannes nume. quarto. & sic ecclesia dicitur nostra, quia nemini claudit gremium, sic & isti doctores magistri nostri dicuntur. l. fin. circa finem: ibi nostras diuinas domos. C. de quadri. præscript. ergo doctores aliarum facultatum non debent vocari magistri nostri, quum non sint communes omnium sine mercede, sicut theologi.

Quare doctores theologiæ vocētur magistri nostri.

Notandum est quod is magister solum meretur dici, à quo totum & quicquid vbique dubitatur, potest & debet in eo inueniri. Hiero. lib. 2. super epi. ad Ephesios, quem refert Lucas in l. medicos. col. j. C. de professo. & medi. lib. x. Ideo non debet aliquibus esse molestum, si magistri vocentur, maximè quando est illa consuetudo, vt Tholosæ mea memoria erat, tamen scholastici grauius ferebant, quàm si vocati essent,

Molestum non debet esse vocari magistrū, sicut erat scholasticis Tholosæ.

canonici

canonici de petra vel de grauia.

Qualisde bet esse theologus

Qualis debet esse iste theologus? Genes. 47. dicitur. quòd si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorũ meorum.

Primò ergo debet esse notus in bonis moribus & scientia à superio re, qui eum debet præficere ad theo logalem præbendam. vt dicitur Numero. vndecimo cap. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sunt, & magistri. & præcipitur Prouerbio. vigesiseptimo. c. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuósque greges considera.

Secundo debent esse viri, id est, fortes in increpatione, non in adulatione. Luc. vigesimonono cap. Magister, increpa discipulos tuos. & Marc. 4. Magister, nónne ad te pertinet, quia perimus?

Tertio requiritur industria, id est, scientia & doctrina. 3. Regum. c. vndecimo dicitur. Videns Salomon adolescentem bonæ indolis, & industrium constituit eum præfectum.

Item in. c. 2. de magist. statuitur eligendos esse viros prouidos, honestos, & discretos. idem in. l. prima. C. de condit. in publi. horreis lib. decimo, quod nobilis prudens & discretus eligatur.

Item dicitur. 8. quæstione. 1. cap. oportet eum, qui instruit animas rudes esse talem, vt pro ingenio semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo apprimè esse eruditus & doctus, irreprehensibilis, maturus, pauidus. & inter plures is est præferendus, qui doctior est, & qui sanctior, & qui in omni virtute est eminentior. ca. licet ergo. 8. quæstione prima. Si tamen fuerit vnus theologus concionator & mixtus in iure canonico, is erit præferendus alteri, qui tantum est subtilis in disputatione de trinitate, de natura angelorũ & metaphysicalibus, & aliis subtilitatibus, per. c. cum sit ars artium de ęta. & qualita. c. nisi cum pridem de renunciat. not. in. c. primo de consanguin. cap. inter cætera de offic. ordina. cap. quia nonnulli. & sequen. de magist. & sic fuit Romæ consultum teste prouincial. fol. 37. concurren. &c.

Theologus côcionator est ꝑferendus aliis.

Intellige secundum conditionem suæ persona, quia monacho prouideri debet in ecclesia reculari, seculari vero theologo in ecclesia seculari. Nam verba debent intelligi secundum conditionem personæ ad quam referuntur. l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habita. l. librorum. §. quod tamen Cassius de leg. 3. l. ex militari. & ibi Bar. ff. de testa. milit. vnde si fiat bannum vt quisque vadat in exercitum, debet intelligi secundum qualitatem & conditionem suæ personæ. Bat. in. l. si non fortem §. libertus. ff. de condict. indeb. Bal. in. l. liberti. C. de operis libert Si tamen non inueniretur seculares poterunt eligi religiosi. ca. quod dei timorem. de statu monacho. c. inter quatuor de religio. domib. quia melius est præponere religiosum doctũ, quam secularem ignarum. ca. sunt nonnulli. 16. quæstione prima. Et ista dispar. professio est tolerabilis in defectum. clem. 1. de elect. Nec obest quod monachus habeat officium plangentis, non docentis. cap. monachus. 16. q. j. quia ibi intelligit glo. quando non habet curam animarum, vel nisi eligatur ad docendum, vide ibidem.

Regularis præbẽda regulari est côferenda.

^m licentiato

m ¶Licentiato.) Et sic appellatione doctoris non venit licentiatus: alioqui text. nõ expressisset, & quia requiritur aliud examen in eo, & secunda approbatio, nec prima sufficit. l. magistros. C. de professo. & medic. libro decimo. & ibi Bar. ita tenent Ang. & Bauer: in §. sed & si quis. instit. de testa. milit. * Et Bolog. in repetitio. auten. habita. num. 186. C. ne filius pro patre] Idẽ tenuit Bal. in lege. j. C. illo titul. licet contrarium dicat in. l. prima. ff. solu. matrimo. videlicet in fauorabilibus (sed non in odiosis) comprehendi. quod non est verũ, alioqui essent melioris conditionis quàm doctores. vide Feli. in procemio decreta. Greg. nume. 18. Ias. in lege ad egregias. in fine. ff. de iureiurand. & quod non gaudeant priuilegiis doctoribus addictis, fuit decisum in parlamento, eo ꝙ non habent illam dignitatem, vt refert Guido papæ in decisi. delphina. quæstione. 390. Sed quid de licentiato, &c. vnde dicit patruus meus Rebuffus in. l. stigmata. colum. secũda. C. de Fabricen. lib. 11. quod si licẽtiatus impetrauerit beneficium à papa tãquam doctor.

Licẽtiat an veniat appellatione doctoris.

doctor.non valet impetratio, quia birretum est doctoris insigne, secundum eum.vide in regula cancella.Iulij.21.in.3.parte.
*¶ Et Bal.in.l. Athlete. in principio ꝑ illũ tex.ff.De excusat. tutorũ & licenciati vel baccalaurei non possunt interpretari publice iura, quia hoc dignitati doctoreæ. Inhæret.teste de ripa in.l. Ex facto. nu.8.

aut[n] baccalaureo formato
[o] Qui [p] per decennium in

ff.de vulga, hoc tamen prohibitũ à iure non inuenio, vt scripsi i scholastico.priuileg.vbi dixi baccalaureos etiam posse legere, vt addiscant.Firmat Panor.& alij in. c.j.defer.]
n ¶Baccalaureo formato.)ad differentiam simplicis dicit, cui non tenetur ordinarius collator conferre hanc præbendã:quia postquam de vno exprimit videlicet de formato, ergo de alio negare videtur.c.qualis.25. distinct.c.nonne de præsumptio.l.cũ prætor ff.de iud.Fallit quando nullus baccalaureus formatus esset, vel ali⁹ doctor seu licẽtiatus. arg.l.vt gradatim.ff.de munerib.& hono. vel quando alij nõ ꝓsequerẽtur.¶.fi.infra eo.

ordinari⁹ an possit baccalaureũ doctori ꝓferre.

Quæro si ordinarius collator habeat doctorẽ, licẽtiatũ, & baccalaureũ, an possit alteri quẽ velit cõferre?Videtur ꝙ sic, quia in alternatiuis est electio debitoris.l.3.ff. de eo quod cer.lo.& l.plerunque.ff.de iu.do.
Cõtrarium teneo, quia primo nominatus censetur esse dignior.l.1.C.de albo scriben.
*Et doctor est hic.primo, nominat⁹, itẽ primo nominatus præsumitur esse] magis dilect⁹.Ias.in.l.¶. fina. ff.de vulga.& primus debet prius admitti quàm secundus.l.quotiens.ff.de vsufruct.Et hæc videntur probari in.¶.si quis vero.ibi, contra prædictũ ordinem, & qualificationes superius ordinatas. infra eo.Ecce ergo quomodo secundum ordinem debet præferri, atque admitti. & hoc probo per gl in.c. metropolitano.63.dist.dicentem, qui prior est in ordine, prior erit in electione & ibi allegat alia iura.laté Feli.in c.cũ dilecta col.3.& se.vers.ordo scripturæ. de rescript.facit glo.in regula.in alternatiuis.de reg.iu.in.6.& sic primo doctor quàm licẽtiatus, primo licentiatus ꝙ baccalaureus & baccalaureus formatus priusquã alius.
*¶ Alioqui posset ordinarius semper repellere doctores, & baccalaureos doctorib⁹ præferre, quod esset graue.

Nisi papa baccalaureum præferret magistro, vel licentiato, vt scripsi in.¶. declarantes in gl. quomodocunque de mand.apost. infra. Et potest dici formatus quasi formosus, & bene ordinatus, & cõpositus. Bal in l. ius ciuile . col.j.ff. de iusti. & iure.per.l.an inutilis . ff. de acceptil. & Dauid psal.44. Speciosus forma. Itẽ forme dicitur quod habet perfectionem, informe qđ nõ habet.Bar.in.l.si is q.400.¶.quarđã.ff.ad l.falc.facit.l.j.¶.j.&.¶.opus.iuncta.l.stipulatio.¶.opus de oper.noui nũcia.Etvbi quis totũ cõtractũ approbat, dicitur formatus, sine formis.vbi nõ totũ, informis, vt si nõ approbet qualitatẽ.Bal.in.l.cũ interdictæ.C.arb. tut.Et iuramẽtũ dicitur formiter præstitum quãdo est expressa causa l.si duo.¶.pen.ff.de iureiur.informiter, quãdo sine causa. vt ibi, & sic dicitur hic baccalaureus formatus rãꝗ partus formatus, nõ abortiuus:quia nõ ante tẽpus süpsit gradũ, sed secũdũ statutorũ formã.Bal.in rub.de postu.præla.col.2.quia teste Aristot.in li.de quinque substãtiis, forma est lumẽ pulchritudinẽ, essentiã, & signũ omnib⁹tribuẽs Multa tradit.P.Berchori⁹ in reductor, moral.li.6.c.2.de forma. Et solẽnitas præsumitur circa ea, ꝗ formiter acta süt, & nõ circa informia.l.2.¶.circa.ff.de doli exceptio.Bal.in.¶.si qs ꝑ trigintã.col.2.si de feu do.cõtẽtio fuerit inter domi.& agna. vassa.

Quare dicatur Baccalaureus formatus.

o ¶Qui.)Declaratiué ponitur, nõ restrictiué.gl.in prag.sãct.eo tit. Et sic debet intelligi.videlicet vt præbenda theologalis cõferẽda sit magistro, licẽtiato, aut baccalaureo formato, qui videlicet prædicti per decẽniũ in vniuersitate priuilegiata studuerit.i.si studuerint.l.stichũ.& l. sequẽ.ff. de lega.j.nã quãdo qualitas, quæ ponitur ꝑ relatiuũ cõuenit cuilibet de genere.stat declaratiué.l.omnes.ff.de iusti.& iure.& hoc relatiuũ ad omnes præcedẽtes personas refertur, etiã si esset muneri singularis.l.hæres me⁹.¶.vxori.ff.de leg.3.Bar in.l.plautius.ff de auro & argẽ.lega.Et quot modis ista dictio qui accipiatur, tradit Bar.& alij in.d.l.omnes, & .l.j.C. de süma trinit.vbi cernere licet:vt materiã tãtũ tex.cõgruẽtẽ prosequar, alia non scribo.
p ¶Per decennium) Intelligo completum

Decẽniũ debet esse completũ.

quia dictio per, denotat perfectionē.l.vrbana.§.pernoctare.ff.de verb.signifi. & ita dicit glos.in.c.veniēs,in.2.de sponsa.&c.si cō stiterit.de accusa.& in regula cācella. Iulij secūdi in.4.parte.& nedū perfectionē actus significat, sed tēporis cōtinuationem.Io.And.in add.ad specu.in tit.de teste.§.nūc videndū in prima additio.Siue hi theologi sint nobiles,siue non, debent studuisse per hoc tēpus,cū in studētibus tātū iuri canonico & ciuili reperiatur tēpus abbreuiatum.in.§.præterea infra eo.titu.vbi dicā. & tantum tēpus requiritur in vno sicut in alio quoad effectum huius tex.

q vniuersitate r studii generalis s priuilegiata

Vniuersitas super tpe studij nō dispensat.

Nec posset facultas theologiæ,imo nec tota vniuersitas cōtra hoc dispensare.glos.in verbo studuerit.§.ordinat.de colla.in prag. allegat not.per Inno.in.c.2.de eo qui furti. ordines recepit.quia inferior non tollit legē superioris.cle.neRomani.de electio.& quia non seruarent formā hic præstitutā,sine qua actus non subsistit.l.cū hi.§.si prætor.ff. de transact.Et sic non valeret statutum facultatis.vt tēpus quo quis erit absens, cōputetur, vel tēpus quo reget in grammaticalibus, cū nō possint immutare formā in his cōcordatis,præstitutam,vt alibi dico.Traditur.j.ad Tim.5.c.Nemini cito man⁹ imponas, quis tam arrogans,támque impudēs inuenitur, qui in cœlesti militia (quæ propensius ponderanda est,& sicut aurum repetitis ignibus exploranda)statim dux esse desiderat, cum tyro antea non fuerit?& prius velit docere, q̄ discere assuescat?ca.si officia.59.distin.& dicitur longo tempore,disce, quæ postmodū doceas.c.sic viue.16.q.j.ne prius sis magister.quā discipulus.c.sequen.&.j.Esdræ.7.dicitur,Esdras parauit cor suum ad inuestigādum legem domini,vt faceret, & doceret. & in modico tempore non potest quis multa adiscere.glos.in.c.tum ex literis.in verb. instructus.de restitu.in integrum. & ad res magnas & arduas expediendas non sufficit paruum tempus. Bal.in.§.itaque in proœmio ffórum.ideo statuitur hic decennium. vt patet in tex.

Statutū magistrorum artiū an valeat.

In vniuersitatibus studendū.

q ¶Vniuersitate) Et sic si studuerit extra vniuersitatem non sufficit, vt hoc tex. quia priuilegia data sunt tā legētibus in vniuersitate,q̄ discentibus,nō domi,vt in procemio decretal.& in pœmio sexti,ibi,Bononiæ cōmorātib⁹,&.c.tuæ de cler.nō resid.nisi tēpore pestis domi studuisset, quia tūc perinde esset acsi in vniuersitate. doct. in.l. recusare.§. fi. cum.l.seq.ff. ad treb.de De ripa in tract.de peste, latissime tradit.tu illum videto. & sic facit contra scholares, qui in vniuersitatibus vagantur,& non student, vt non debeant gaudere priuilegiis.dico tamē latius in scholastico.priuilegio.165.

r ¶Studij generalis.).Hæc verba addita sūt vltra pragmaticam.& non sine ministerio, quia vnum quodque verbum nō est sine virtute operandi,dicit Bal.in rub.C. de cōtrahē.emptio.q.9.ideo si in villis vel castris studuerit,non poterit hoc priuilegio gaudere. glo.in prag.sanctio in verb.priuilegiata. vt in glo.proxima dixi.Item excludit studentes extra studium generale, etiam si in vniuersitate.vt Auraice.nam ibi non est studiū generale,cum nemo ferme ibi studeat, nec legat.ideo priuilegia concessa legentibus& studentibus,non competunt nisi legant, vel studeant in studiis generalibus. & approbatis.Bar.& Alber.in.§.hæc autē tria in proœmio fforum.vide tex.in cle.dudum.in ver. in studiis autem generalibus.de sepul.&.d. ca.tuæ.vbi dicitur q̄vniuersitates in quibus non est competens exercitium studiorum, non gaudent priuilegiis.c.2. de priuileg.in 6.fallit vt scripsi. in scholastico.priuileg. 34.Iuuat ergo studere in famosis vniuersitatibus,tum propter doctorum auctoritatem, quæ maior est, & doctiores sunt q̄ in aliis non famosis.tum propter vrbis auctoritatē, teste Cic.in proœmio off.

Studentes in castris nō gaudēt priuilegio.

s ¶Priuilegiata.)Hoc ponitur ad tollendū illos,qui student vltra montes, vel in alia vniuersitate extra regnum,nam tales,etiam si studuerint decennium,non possunt habere præbendam in hoc regno theologalem. nam illa vniuersitas non est ad hoc priuilegiata,quia non esset bonum sumere panem filiorum vniuersitatum Franciæ, qui ibi studuerunt, & dare exteris,id est extra vniuersitates regni promotis,& hoc extātibus incolis

Extra regnū promoti non gaudēt priuilegiis regni.

eolis regni, vide tamen quæ dico in tracta. nominatio.in.q.10. Et sic postquam requirit studium in vniuersitate priuilegiata, ita & gradum.& sic graduatus sub bulla non posset habere præbendam theologalem.probatur in ✠ præfati. in.2. infra eod.& infra dicã fusius. Et t studuerit, ac v onus verbũ studuerit in hoc text. positum perfectã rem significat.l.j.ff. quod quisque iu. quasi velit dicere tex.illi cõferatur præbenda theologalis, qui per decenniũ studuerit, & magister vel licẽtiatus aut baccalaureus formatus effectus fuerit in vniuersitate priuilegiata. vide quæ dico in glo.studuerint.✠.præterea. infra eod.

Graduati sub bulla præbendã theologalẽ obtinere nõ possunt.

t ❡Studuerit.)Debet enim esse ante discipulus, quisquis doctor esse desiderat, vt possit docere, quod didicit. qui minimè literis operam dederit, præceptor esse non potest literarum.c.fin.59.dist.gl.in eod.tit.& verbo studuerit.in pragma.

Nota nouem requiri ad habendã hãc præbẽdam theologalem.

Nouẽ requisita anteq̃ præbẽdã theologalẽ aliqs haberepossit.

Primò ꝙ saltẽ sit baccalaureus formatus in theologia. Et sic grad⁹ requiritur, nec sufficeret studuisse, nisi haberet gradum, vt in nominationibus dicitur in ✠. præterea. infra eod.

Secundo, quod in ea decennio studuerit completo, vt supra dixi in verb. per decennium, per illud verbum, & ante gradum, vt infra dicam, & licet facultas theologiæ conferre gradum alicui possit ante decem annos ex priuilegio, tamẽ hic graduatus nõ erit capax præbẽdæ theologalis, vt gl.in.d. verb.studuerit tenet, quia sublato vno impedimento aliud remanet.c.vno de filiis presbyterorũ in.6.in aliis graduatis. vide quæ dico in ✠. præterea.in glos. studuerint infra eod. Item requiritur quod sit examinatus, alioquin non valet gradus.arg.c.fi.34.dist. Barb.in cle.vna de iureiu.c.si qui sine.81. dist.scripsi in glo.cũ rigore examinis in ✠. primo supra de regia ad præla.no.fac.

Tertio quòd in vniuersitate studij generalis priuilegiata studuerit: nec sufficeret studuisse in villis.✠.illud in procemio.ff.c. tuæ de cleri.non residen. & supra dixi.in gl, studij.

Quarto vltra glo.requiritur quòd illa præbenda cõsistat in ecclesia metropolitana, vel cathedrali.ibi in tex.cathedrali, ac etiã metropolitana.ergo si esset in ecclesia collegiata tantum, non procederet hic tex.

Quinto quòd in vniuersitate priuilegiata, &non sub bulla promotus fuerit, vt in tex.dicitur priuilegiata.&c.& dixi in eo.verbo.

Sexto quòd in vniuersitate regni.& non extra regnum promotus sit, vt patet in prin. concordato.& in ✠.monemus infra eo.dico in trac.nomina.q.10.

Septimò requiritur quod onus residentiæ, lecturæ & prædicationis actu subire velit, vt hoc in tex. Inferius exprimitur.

Octauo, quòd illud on⁹ subire possit, quia si esset inhabilis ad lecturam, vtpote mutus, vel aliter imperfectus, nõ esset huius præbẽdæ capax.c.cũ in cũctis.✠.inferiora.de elect. c.extirpandæ.✠.qui verò. de præben. vt dicã infra in glo.velit. Si tamẽ efficeretur mutus vel alias imperfectus, postquam adeptus est præbendã theologalem, eã nõ amitteret.per l.cæcus.ff.de iudic.l.j.✠.quanuis in fi.de postulãd.l.infamia.C. de decurio.lib.10.l.etiã 2.ff.de aucto.tuto. quia facilius impeditur promouendus, q̃ deiiciatur iam promotus. c.quicũque pœnitens.& ibi glo.50.dist. Panor.consil.47. Nicolaus in primo volu. sed eo casu per substitutum seruire poterit: per no.in.l.nemo.ff.de duobus reis.

Vltimo, quòd semel saltem in hebdomada legat.cessante tamẽ impedimento legitimo, vt in hoc tex. Ecce multa requisita in hoc theologo, & præbenda, quæ ex tex.eliciũtur, no.ea quia nõ inuenies sic declarata.

v ❡Onus.)& sic onus potest imponi beneficio, vel ex statuto, vel fundatione.c.significantũ.de præb.c.eleuterius.18.q.2. Inno in.c.cũ dilect. de cõsuetu. Et hoc anteq̃ fiat sacrũ, quia res nõ sacra seruitute affici potest. vt in in rub.de seruit. est videre, sed posteaquàm res est deo dedicata, nõ recipit seruitutẽ hominis.arg.l.inter stipulãtẽ.✠.sacrã.ff.de ver. oblig. Ideo parrochiani laici nõ possunt ecclesiis iã fundatis præficere sacerdotes, nisi in fundatione id sibi reseruauerint. Bal.in cap. sacrosancta.col.viii.de electio. Et liberatio huius oneris non potest per theologos præscribi, etiam per mille annos, cum singulis

Onus beneficio imponi sã potest.

gulis sub hoc onere hæc præbenda detur. Et sic omnes qui oneri non satisfaciunt, sunt in mala fide, ideo non præscribunt. c. vigilanti. & c. fi. de præscrip. regula possessor. de reg. iur. in. 6. & hoc est onus reale. quod trãsit ad quæcunque res vadat. d. cap. significatum, ✱ & ideo non poterit theologus pẽsionem huic præbendæ imponere, ne duplici grauetur onere. c. at si clerici. in fi. de iud. sic fuit iudicatum in senatu Burdeg. vt refert Boer. in suis decis. q. 226. pensio.] Nota tamen quòd onus sine aspiratione scribitur, quia nullus ad id aspirat. honor verò cũ aspiratione scribi solet, quia fermè omnes ad illum aspirãt. hoc expressè tradit Ioã. And. & Imol. in. c. ad aures. de reb' eccle. nõ alienã. ✱ Facit Rubr. C. Si seruus aut libertus ad decurionatũ aspirauerit. lib. x. & l. Lucius. §. idem. Respon. si per accusatorem. ibi medio tẽpore honorẽ appetere. ff. ad municipales.] Vide quando spiritualia conditionem recipiant per Bal. in. c. significasti. de elec.

Theologus non præscribit hoc onus impositũ.

x residentiæ lecturæ

x (Residentiæ.) Per seipsum. c. quia nõnulli. de cleri. non resid. c. extirpandæ. §. qui verò. de præb. & cõtinuo. & ideo nõ posset habere beneficium aliud requirẽs residentiam ex statuto, vel cõsuetudine. si tamẽ obtineret secundũ, per adeptionẽ illius secundi nõ vacaret ipso iure præbenda theologalis. per c. referente. & c. præterea. de præb. quia iura correctoria loquentia in curatis, nõ habent locum in hac præb. glo. in verbo residentiæ. eo. tit. in prag. nam quando requiritur residentia ad finem priuationis redditũum tantum, vt hic, tũc per acceptationem secundi non videtur renunciare primo, sed nõ habebit redditus, quia quo ad titulũ nulla est incõpatibilitas, sed solum respectu redditũũ. ideo per acceptationem secundi nõ videtur renunciare primo. Inno. Antho. & alij in. c. fi. de cle. nõ residentib. Et istud est singulare teste Barba. in cle grati e. col. 11. in glos beneficium. de rescript. Et quid si ex statuto iurato teneatur quis ad residentiam, & quòd non possit aliud beneficiũ obtinere. an possit impetrari dispensatio istius statuti? vide per Aegid. de bella mera in consi. 34. supposito. col. 1. vbi tenet quod sic, dummodo ista exprimat, dic vt inferius in vers. quæro.

Nõ vacat ipso iure præbenda theologalis p adeptionẽ secundi beneficij incompatibi.

Et hanc residẽtiam causa voluptatis nõ debet deserere. c. significatũ. de præb. sed si vocaretur à superiore, posset discedere. Decius in. d. c. significatũ. in vltimo notab. qa auctoritas superioris semper censetur excepta. c. veniẽtes. de iureiur. c. fi. de probi. feudi aliena. per Feder. etiã in iuramento. Ideo si quis iurauerit non exire domo per quindecim dies, si citatus à iudice ante terminum exiuit, nõ incidit in periuriũ. Specul. in tit. de citatio. §. 1. versi. qd si quis. & si scholaris iurauerit nõ discedere à Lutecia, antequam soluat suo creditori: si iussu patris discesserit nõ erit periurus. l. fi. & ibi Alex. ff. qui satisda. cogãt. ✱ Scripsi in. 73. scholastico. priuileg.] Et si quis iurauit soluere, nõ est periurus, si iudex ꝓhibuerit ei, ne soluat, nec incidit in pœnã, etiam promissam, si fraus nõ interuenerit. Archi. in. cap. dixit. 14. q. 5. Alber. in. l. si quis id quod. col. 2. ff. de iurisd. omnium iudi. Feli. in. ea. constitutus. col. 6. versic. amplia tripliciter. de rescrip. Multa scripsi in rub. de cleri. nõ residen. quæ si hic transscribere vellẽ, lectorem fastidio darem.

Theologus residẽtiam causa voluptatis nõ deserat

Iurans soluere non erit periurus si superior inhibeat ne soluat.

Quæro an theologus teneatur petere licentiã, quãdo discedere vult à sua præbẽda? videtur quòd sic. c. relatũ. de cleri. non resident. vbi etiã dicit Ioã. And. & Card. quòd nõ sufficit eã petere nisi impetretur. Respõ. petẽdam esse facultatẽ discedẽdi, si copia superioris possit haberi sine periculo personæ, alioqui cõtra, vtpote si in domo theologi vigeat pestis, quia tũc locus & tẽpus petere facultatẽ non patiuntur. l. 1. ff. de exerci. actio. Ioã. And. Panor. & alij in. d. c. relatũ. de cleri. nõ residẽtib. Imol. in. c. inter quatuor. illo titu. ✱ dicit lex eũ nõ teneri, qui denũciare nõ potuit. l. itẽ quæritur. §. exercitu. ff. loca.] si prælatus deneget cõcedere hanc facultatem, poterit theologus adire superiorẽ, vt illum cogat. c. ex tuæ. & Imol. in. ca. fi. col. 2. de cleri. nõ resident. arg. c. nullus. de iure patro. vel si iusta causa, vt pestis, arctet, poterit etiam nõ obtenta licẽtia discedere. quia vbi periculũ est in mora, licitũ est spreta denunciatione procedere in opere. l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de operis no. nunciatio. Facit quod not. in. c. fi. de cleri. nõ residẽt. vbi excusatur clericus, qui monitus vt resideat, nõ reuer-

Theologus an licẽtiã quãdo discedit petere teneatur.

reuertitur, si pestis immineat. nam ex causa necessitatis potest omitti cōsensus eius, qui debebat requiri. l.tutor. qui. ff. de administrat.tuto Feli.in.c.cū accessissent.de cōstitutio. nume.20.& seq. De ripa.in tracta. de peste, fol.25.vbi dicit esse notandū pro consiliariis, qui non possunt sine auctoritate superioris à loco curiæ discedere.l. si quis decurio.1.& ibi Bart.C.de decurio.lib.10.

Cōsiliarij sine auth. nute sup. noris vigēte peste discedūt.

*¶ Et hoc est statutū in ordina.regiis publ. Anno.1539.art.129. Et qui prouinciā regit, fines eius non excedat, nisi voti soluēdi causa, dum tamen abnoctare ei non liceat.l. illud.ff.de officio præsid. Et inconueniēs esse asserit iurisconsultus. in.l.2.§. deinde cum esset. ff. de orig. iur. Magistratus temporibus vespertinis in publico esse, ne ab inimicis, cum plures regulariter habeant, iniuriam accipiant.] & ne auxilij latio cū opus fuerit ciuibus desit: sicut Heduis in more fuit, vt qui summum gereret imperium, finibus excedere non posset, nec tribuno plebis diem integrum ab vrbe abesse licebat: teste Alexand.lib.1.genialium.c.3. Vigente tamen peste poterunt à loco pestifero discedere, etiā facultate non petita, nec obtenta à principe: tamē à curia habere debent, vt fusius dico in ordina.regiis. Imo Leo quartus pōtifex maximus cardinalatus honore Anastasium tituli sancti Marcelli cardinalem priuauit, quia contra canones quinquennium à parochia sua abfuerat teste Baptista Fulgos. de dictis memora.rub. de seueritā. lib.6.de Leone &c. Et hodie ob hoc possent multi priuari.

A quo sit petenda licentia.

Quæro, à quo sit petēda licētia per theologū? Videtur ꝙ ab episcopo. tex.in.c. relatū.ibi, de licētia suorū prælatorū.&.c. inter quatuor.de cler.nō resid. Contrariū teneo, quia hic est data facultas capitulo hūc theologum puniēdi. nā magis interest capituli ꝗ prælati, qa illi de capitulo audiūt lectiones, quod nō facit episcopus: ideo capitulū hanc discedēdi facultatē theologo cōcedere poterit.& ita seruatur.de consuetudine, quæ hodie inoleuit inFrācia, nēpe scholastici & alij volētes discedere à beneficio vel præbenda, nunquā petūt licentiā ab episcopo, sed à capitulo vbi obtinēt præbendam. si verò obtineāt beneficia curata, à nullo petūt licentiā.

Scholastici et consuetudine non petūt licentiam studia adeundi.

Papa an possit theologū super perpetua residētia dispēsare.

Quæro an papa possit theologum à residētia dispēsare perpetuo? Videtur ꝙ sic.c.cū dilectus.c.ad audientiā.de cler.nō residēt.& cū papa in beneficialibus habeat plenariā potestatē.c.2.de præb.in.6.nō dubitatur, quin possit super residētia dispēsare. Panor.& alij in.c.pen.de cleri.nō residētib. vbi dicunt ꝙ solus papa cōcedit indulgentiā super nō residēdo, cū sit cōtra ius cōmune, & in præiudiciū ecclesiæ non potest episcopus indulgere. c.dilectus.de tēpo.ordinan. Sed legatus, archiepiscopus & episcopus bene possunt dare licētiā nō residēdi: quia verbū licētia, nō importat nudā volū tatē, sed cōcessionē ex causa factā. Ioan.de Selua.in tract.de beneficio in.4.parte.q.8.Cōtrariū cōcludo, cū hoc sit concordatū inter papā & regem, & sic vnus sine altero nō potest isti concordato derogare, vt supra dixi in præfat.ad istū titulū. Hoc enim esset & impedire audire volētes istum theologum prædicare, & legere.& in dubio papa hoc non intēdit.c. inter cætera.de officio ordina.& etiā veniret cōtra substantiam actus, quod nō potest facere etiā cōsuetudo. glo.in.c.2.de cōsuet. in.6. etiā ꝓbatur in.§. volumus. ibi, prætextu dispēsationis apostolicæ.infra eod. Nec papa * cōtra substātiā actus aliquid facere potest actu remanēte.] c.cum ad monasterium: de statu regula.& ꝓ hoc est text. formalis in versic.necnon de firma & irreuocabili concordato. stabilita. vbi dicitur, etiam per nos & successores nostros &c. Istud etiam immutaret statum vniuersalis ecclesiæ Gallicanæ, quod non potest papa facere.glos.& doct. in.cap.proposuit. de concess. præbend. Nec valeret cōsuetudo, vt iste theologus posit percipere fructus beneficiorū in absentia, quia esset onerosa ecclesiis, Archid.in cap. sacerdotibus.31.distinct. doct.in.ca.cum omnes de constitu.vbi idem etiam dicitur de aliis, in.cap.1. de consuetu. *¶ Fallit in scholasticis. vt habetur in scholastico priuileg.31.vbi plene scripsi. Idem in consiliariis parlamētorum, qui etiā grossos recipiunt fructus in absentia, vt asserit fuisse cōcessum ad hoc priuilegium regi Franciæ Boer.in decisio. Burdeg. q 17. & in intimo regis cōsilio fuit idem indicatū ꝓ domino Mathe regis cōsiliario Parisien. Anno.1539. die.25.Martij.] Imitetur ergo theologus

Consuetudo non residendi an valeat.

 Moysen

Moysen & Aaron, qui indesinenter in tabernaculo domini erant.ca.vlt.36. distinct. Imo etiã si theologus resideret per alium, nõ haberet distributiones quotidianas, tum quia residentia debet esse personalis, tũ quia per alium seruiendo nõ satisfacit iuri, Calder.in cõsil. vno.de cler.nõ resi-

y & prædicationis actu

dẽt.nã inter artifices est lata differẽtia.l. inter.ff.de solu.intellige vt in gl. studuerit, supra eo.dixi, & an valeat cõsuetudo non residẽdi.vide Præpos.in.c.sacerdotibus.31.dist. ✱ ❡Et quãdo theologus nõ residet, vel alius beneficiũ habens, præsumitur iniustè abesse, absens enim à loco, vbi residere tenetur, iniustè præsumitur abesse.ca.fi. de eo q mittit.in possessio.caus. rei seruãd. Panor.in.c. fi.§.porro.vt lite nõ contesta.Idẽ in marito, qui ab vxore est absens docet.Bar.per illum tex. in.l.si cũ.§.ex iuxta causa.ff. de fideicõmissa.liberta. hoc tamẽ nõ ꝓcedit in scholasticis,vt scripsi in scholastico. priuil.33. vbi abũdãtius vide,& de priuilegio dato alicui, vt possit percipere fructus, q residẽtibus dãtur, quod is nõ possit recipere distributiones quotidianas,quæ tantũ his, qui intersunt diuinis,dantur.c. vno.de cleric. nõ residẽti.in 6.Et multi resident, q diuinis nõ intersunt. no.doct. in.c.licet de præb. Sic expressè docet Cassado. in decis.vnica.de cleric.nõ residẽt.Ideo sicut nõ valet cõsuetudo non residẽdi, vt superius dictũ extitit, ita nec trãsactio,nec cõpositio,vnde fuit reprobata compositio facta inter canonicos & vicarios de Iesat super nõ residẽdo, quãuis fuisset approbata per senatum, & sic fuit in hoc senatu pronunciatum, Anno.1537.die.14.Martij.]

Prædicatio quid sit, & multa hic de prædicatione.

y ❡Prædicationis.)Prædicatio, est dei manifesta cõmẽdatio, vel instructio. Cãtico.6. c.vidẽtes spõsam filiæ Sion,beatissimã prædicauerũt.De instructione patet Matthæi.4. Cœpit Iesus prædicare, & dicere, Pœnitentiã agite &c.Et inter cætera, quæ ad salutẽ populi Christiani spectant, pabulũ verbi dei quammaximè sibi noscitur esse necessariũ, quia sicut corpus materiali, ita anima spirituali cibo nutritur: eò quòd nõ in solo pane viuit homo,sed in omni verbo quod ꝓcedit de ore dei.c. inter cætera. de officio ordina.

Quid debeat theologus prædicare.

Quarto qd debeat theologus prædicare? Respon.declarari.2. ad Timoth.4. c. vbi dicitur, Prædica verbũ, scilicet dei. Actuũ.13. c.habetur, Prædicabant verbum dei.&.4.c. ibidẽ dicitur,Loquebãtur verbũ dei cũ fiducia.c, cauẽdũ.10.q.3. &.c. antecessor.11.q.3. vnde dicit beatus Greg. papa in.ca. fraternitatis, 35.q.10. Est enim verbũ domini validũ,forte & durabile,& immutabile & perseuerabile, nõ momentaneũ, non transitoriũ. dicit enim, Cælũ & terra transibũt,verba autem mea non transibunt. Et est quasi carmẽ musicũ, quod suaui dulcique sono canitur.Ezechiel.33.ca.in fi. Vel verbũ, id est Christũ,vt dicit Apostolus, Nos prædicamus Christum.primæ ad Corinthios.1.c. & Marci vlt. Euntes prædicate euangelium omni creaturæ.Debet insuper prædicator loqui oportunè,ne tacẽda ꝓferat, nec ꝓferẽda taceat.ca.sit rector.43.dist.Itẽ dicitur, Insta oportunè,id est suauiter. Psal.Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua. Ecclesiastes. 8.c. Omni negocio tempus est, & opportunitas. ideo vt alter Orpheus allicere debet homines, & quãdoque instare importunè, & seueriter. inde dicitur Esaiæ. 58. Clama, ne cesses.& Hiere.1. ca.in fi. Surge, & loquere ad eos omnia, quæ ego præcipio tibi, ne formides à facie eorũ. Et hæc prædicatio debet tẽdere ad dei cõmendationẽ. Daniel.3.c.in fi. Placuit ergo prædicare signa eius, quia magna sunt,& mirabilia eius, quia fortia.

Debeat theologus prædicare.

Secundò, debet prædicator concludere ad carnis macerationem, vt. 2. Paralipo.ca. 20. Prædicauit ieiunium in vniuersa Iuda.

Tertiò, ad clementiam debet prouocare. Esaiæ.61. Vt prædicarem captiuis indulgentiam,& captiuis apertionem.&c.

Primo facere, postea docere debet ꝓdicator.

Vltimò,debet inducere ad gloriæ imitationem. Lucæ.9. Misit illos prædicare regnũ dei.Et hic prædicator debet prius facere, & postea docere,exẽplo Christi, Actuũ.1. Et dicitur Marc.1.ca. ꝙ Ioannes erat in deserto prædicans baptismum pœnitentiæ. ad denotandum, quòd qui vult prædicare, debet in deserto pœnitentiæ macerari.alioquĩ dicit Greg. in homilia, Cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur. cap.infames. in fine.3.q.7. Qui ergo alium doces,teipsum non doces?qui prædicas non furan-

furandum, furaris? Paul. ad Roma. 2. capit. Alioqui si bene docueris, & male vixeris, tui solius condemnator eris. c. multi. 40. distinctione. Et talis dicitur nõ theologus, sed theomachus, cui præbẽda nõ est cõferenda.

Nam prædicator est rectam viam dirigens, vel dirigere debens, non ex circuitibus, vt in simili dicit text. in lege. non solũ. § annus. 2. ff. de excusa. tutor. Imo prædicator existens in peccato mortali, si concionetur, peccat mortaliter. c. quid est hoc. &. ca. cum exaudiero. & ibi. Præposi. 50. distinct. Quomodo enim potest præses ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delictum simile corruit? aut qua libertate peccantem corripere potest, cùm tacitus ipse sibi respõdeat eadem se admisisse, quæ corripit? ca. primum itaque. 25. distinct. Nec etiam sufficeret vita sine scientia, propter multos errores qui quandoque oriũtur ex defectu scientiæ. Panorm. per illum textum. in cap. inter cætera. in. 4. nota. de officio ordina. c. nisi de renunciatio. text. in. c. qui ecclesiasticis. § hinc etiam. 36. distinct. vbi prius veritas tacendo discitur, & postea loquendo prædicatur, vnde Christus apostolos prius docuit, & postea ad prædicandum misit, vt ibidem patet, & in euangelio Marci. cap. vltimo, prædicate euangelium omni creaturæ.

Scientia requirĩ in prædicatore

*[Et hæc duo quando concurrunt in vnũ bene actũ est in illo, vt in magistro nostro Picardo doctore theologo Parisien. nõ minus sãctitate vitæ, quã eruditione cõmẽdato, deus eum nobis longeuum, & vtilitatem animarum quæritantem (vt solet) præferuet.]

Vbi sit prædicandum.

Et possunt prædicare in ecclesiis & extra, etiã in plateis cõmunibus sine licentia, sed in ecclesiis parochialibus non possunt prædicare, nisi licentia petita & obtenta à parochialibus sacerdotibus. cle. dudũ. § nos autẽ de sepult. Locus tamen aptior ad prædicandum est ecclesia. Ioannis. 18. Ego semper docui in synagoga, & in tẽplo, quo omnes Iudæi conueniunt. Et Lucæ. 19. Erat quotidie docens in tẽplo. In domibus quis non potest prædicare, ne oriatur suspitio hæresis. ca. cũ ex iniuncto de hæret. & ibi. in occulto locutus sum nihil. Et isti theologi debẽt esse clerici, alioqui prædicare nõ possent. c. sicut de hæret. vbi laico prædicandi officium prohibetur, quia eis interdicuntur actus spirituales, vt est prædicatio, & decimarum perceptio. ca. decimas. 16. quæstione septima. beneficiorum collatio. ca. si quis deinceps. ibidem. & electio, cap. quisquis. &. c. massana. de elect. & recipere resignationes. c. quod in dubiis. de renuncia. ac oblationum perceptio. c. quia & sequen. 10. quæstione prima, denique causarum ecclesiasticarum cognitio. c. 2. de iud. tam per viam iudicij, quàm compromissi. c. contingit de arbit. alia ipsis prohibita docto. tradunt in dicto ca. 2. imo laicus prædicare præsumens sine licentia superioris excommunicatur. text. in. c. excommunicamus. 1. § quia verò de hæreti. & alia pœna arbitraria punitur. cle. vlt. in princ. de pœniten. & remiss. tamen non requiritur sacer ordo. licet gl. teneat cõtrarium, quæ reprobatur in cap. adiicimus. 16. q. j. Panor. & Imol. in. c. dudum. j. de electio. quãuis theologi Parisien. nullum recipiant ad gradum theologiæ, nisi sit in sacris. Item prædicare prohibetur mulier, quanuis docta & sancta sit. c. mulier. 23. dist. Cuius ætatis debeat esse hic cõcionator, vide in. c. presbiter. 78. dist. & decem à quibus cauere debent prædicatores, per Floren. in. 3. parte summæ titu. 18. c. 4. & septem modos prædicandi. c. sequen.

Clerici debent prædicare, nõ laici, nec mulieres.

Aliquãdo tamen aufertur verbum prædicationis.

Ex quib^9 causis verbũ prædicationis auferatur.

Primò propter improbitatem, seu indiscretionẽ. Ecclesiastici. 20. c. Ex ore fatui reprobabitur parabola. &. c. adiicimus. 16. q. 1.

Secundò aufertur verbum propter indignitatem, vt Dauid, Quare tu enarras iustitias meas? cap. infames. in fin. 3. q. 7. & dicit glos. super illo vers. Nõ auferas de ore meo verbũ veritatis: obmutescit facundia, si ægra sit conscientia.

Tertio propter insufficientiam. Hiere. primo, A. a. domine nescio loqui. c. in scripturis. 8. q. prima.

Quartò, propter audientium malitiam taceat prædicator, ne det sanctũ canibus, & ne mittat margaritas ante porcos, qui cõuer si cõculcent eas. c. quando. 11. q. 3.

Quintò propter timorem persecutionis, vt Petro contigit, qui timore persecutionis negauit Christum. propter hoc tamen tacere malum est. Archid. in. c. nolite. 2. colum. vndeci-

vndecima. quæst. 3. Et intellige hic lecturæ & prædicationis, diuersis diebus, non vno die. vt postea declaratur. Et quis istum prædicatorem ✱ non habentem theologalem præbendam] alere teneatur? vide per de ripa in lib. 1. Respon. c. 15. in fine, & in cap. inter de offic. ord. per docto. & per Bal. in cap. quoniã ibidem.

z subire voluerit

Volũtas & ptãs in theologo requirunt

z ¶ Subire voluerit, & potuerit. c. extirpandæ §. qui vero. & c. super inordinata. & ca. graue de præbend. c. fin. ibi voluerint, & potuerint. in princi. 16. quæstione prima, & c. cum in cunctis §. inferiora. de electi. ca. cum inhibitio de clandesti. desponsa. cap. post electionem, in fin. de conceff. præben. cap. excõmunicamus. 1 §. fin. de hæret. c. quia propter. & cap. ecclesia. 2. de ele. vnde non sufficeret, si vellet & esset ignorans. vt tenet Io. de platea in l. grammaticos. C. de profess. & medic. libro x. cap. quia ibi, & tunc si voluerit, non tamen valuerit. de concessio. præbend. & c. post electionem. in fi. ibidem, licet magnum habuerit animum, vt nobiles & iouiales. alij verò sunt, quorum animus est stricti iuris. teste Bolog. consil. 37. licet alias colũ. sexta. versi. corroboro.

✱ ¶ Et isti non sunt boni oratores coram principibus, quum animus illis deficiat, vt dicitur de Cicerone orãte ℘ Milone, & etiã d. Budeo quãdoque cõtigit, & alciato Auenione, licet excellentes viri fuerint.] non sufficit igitur si fuerit mutus, aut alias imperfect*. c. sit rector. ibi sacerdos ergo si prædicationis sit nescius, quã tibi clamoris vocem daturus est præco mutus? nec sufficeret posse, si nollet. c. ad hæc primo. ibi, potest si voluerit. de appellatio. c. relatum. ibi, hoc se posse affirmant, sed efficere contradicũt. de cleri. non residen. ✱ l. prima §. si quis adita. ibi possit, si volet. ff. ad Tertul.] Vnde dicit philos. quod duo sunt ex quibus humanorum actuum cõstat effectus, videlicet voluntas & potestas: quorum alterum si desit, nihil est quod explicari queat. ✱ Bal. in c. cum contingat. nume. 10. colum. 4. de iureiurand. & in l. cum te. columna prima. C. de donatio. ante nuptias.] Barb. consi. 123. scripsit in principio in. 4. volumine, inter cõsil. Alex. vbi dicit, ad tollendum statutum, voluntatem & potestatem necessaria & per hoc dicit Bal. in. c. ex parte. colla. 2. de consti tu. quod voluntas debet esse concreta actui, qui debet perfici. abstracta enim voluntas id est, separata, & per se, quæ reperitur in anima, non perficit actum, vtpote possum adire hæreditatem, & volo, tamen voluntatem meam non applico alicui actui verbi vel facti, non efficior hæres. l. potuit. C. de iure deliberan. Nam tãtum distat fecisse à concepisse, quãtum perfectum ab imperfecto, & quantum semen quod est reconditum inhorreo, quod non fructificat ab eo, quod est seminatum in agro. abortum enim facit intentio, si conceptum suffocat in vtero, & non producit in lucem. vnde hanc volũtatem mentalem nũquam exeuntem in actum, abortiuam dico, partus abortiui similitudine. l. qui mortui. ff. de verborum significatione. l. quod certatum. ibi, si viuus ad orbem totus processerit. C. de posthu. hæred. inst. hæc sunt verba Bal. in consilio schisma. in versi. sed in contrariũ, columna tertia. Voluntas igitur hominis, quæ non deducitur ad dispositionem, censetur abortiua, sicut in posthumo. qui licet sit in vtero conceptus, si tamen non sit perfectè natus, dicitur abortiuus. Bal. in. l. 1. num. 32. C. qui admitti. Ias. consil. 22. in quæstione. columna. 2. in tertio volumine. ✱ Vnde Iurisconsul ait in. l. in omnibus rebus. ff. de actio. & oblig. his verbis: In omnibus rebus quæ dominum trãsferunt, concurrere oportere affectus ab vtraque parte contrahentiũ, Nam nisi animus vtriusque consentit, perduci ad effectum id, quod inchoatur, nõ potest.] Sic papa sola voluntate non confert præbendas, nisi vltra procedat, & trãseat ad actum dispositiuum, vnde dicit Bal. consil. 326. Rex Romanorum. columna. secunda. in primo volumine. quod tria canonicant omnes actus, scilicet potestas, voluntas, & modus. Nam sine potentia nihil ad actum deducitur, & sine volũtate nil consensu perficitur, & sine modo nil in finem suum dirigitur. & dicit Bal. in. l. omne verbum. col. 2. C. communia de leg. Duo requiruntur, quæ canonicant omnes actus, voluntas, & legis authoritas. nam vbi non assistit iuris potentia, volũtas inanis est. Bal. in. l. nolle per illum

Tria canonicãt oẽs actus svolũtas, ptãs & modus.

illum tex.ff.de acq.hæred. Et si Bal.in.l. cũ testamẽtũ.C.de iuris & facti ignoran.dicit tria necessaria, voluntatẽ,potestatẽ,& scientiã:sed potentia sciẽtiã cõprehendit, vt tenet Decius in.c.cũ super.4.notab.de offi.deleg. ✱Alibi dicit tex.in cle. 2.♣.j.de religios.do.Eligendos esse qui sciãt,veline & valeant q notes.]

ᵃquique bis aut semel ad minus ᵇp singulas hebdomadas (ᶜĩpedimẽto cessãte legitĩo)

Expositio ad verbũ voluerint.

Vel intellige tex. subire voluerit, id est, voluntariè subierit, & non coactè, provt exponit glo.in.l.fi.ff.de rerum diuisio.vbi dicit, qui voluerit transcendere muros, id est, voluntariè transcẽderit.& facit ad statutũ,quo cauetur, quod qui voluerit corrũpere mulierẽ, capite puniatur:quod debeat intelligi, id est, si voluntariè corruperit. Secus si mulier eũ coegerit.Bar.ibi & Deci⁹ in regula, nõ vult hæres esse.ff.de reg.iur.&per hoc defendit à morte vnũ,qui voluit aliquẽ necare veneno, Francis.Cremens.sin.49.defensaui &c.quia dicebat statutũ,φ q venenare voluerit,capite puniatur.glo.in.l.j.ibi,voluerit arbitrari,id est volũtariè fuerit arbitratus.ff.de leg. 2.glos.in.l.fi.in verbo voluit.C.de codicil. Et pro hac expositione consonat verbũ actu subire voluerit.glos.in.c.si diligẽti.in verbo purgare voluerint.cũ effectu dicit glo.de foro cõpet.Barb.consi.21.præclare.col.3.& cõsi.23.col.penult.in.2.volu.Prior tamẽ expositio magis videtur cõuenire textui.Et an collatio facta alicui si voluerit, sit conditionalis, tex.in.l.si ita.♣.illi si volet.ff. de lega. j.decidit quòd sic, & sic expressè tenet Ancha.in cle.vna sexto nota.de concessio.præben.& ibi Bonifa.numero quartò, dicit necessariũ extare cõditionẽ p declarationẽ voluntatis, & ante illã declarationẽ gratia est conditionalis. ✱ ob id theologus satis dicitur declarare voluntatẽ suã, si requirat præbẽdã theologalẽ sibi cõferri, quæ transit cum suo onere, vt supra dixi in glo.onus. vide glo.voluerit in extrauag. Vna.ne sede vacãte in cõmunibus, quæ docet, quot modis declaretur volũtas, vide ibi si te delectet.

a ℭQuique bis aut semel.) Refertur tã ad magistrum, quàm ad licẽtiatũ, & baccalaureũ formatũ, vt saltem semel in hebdomada legere teneantur, & postquam alternatiuè hic tex.loquitur, theologi erit electio, etiam in alternatiuis iuris.in quibus verba partì diriguntur vt hic.& in.l. quicunque.C.de ser.fug.l.3.ff.de eo quod certo loco.doct.in c.inter.de rescrip.cũ etiã hic diẽ non exprimat, arbitrio theologi relictus est.l.j.ff. de iure deli.Et de hora idẽ, nisi dies & hora iã consueta fuerint:quia secundũ cõsuetudinẽ regi debet hic theologus, cũ legem soluere nõ debeat, sed adimplere:exemplo Christi, de quo in euãgelio Matt.5.c.Nõ veni soluere legem, sed adimplere. Et quãuis non adstringantur hic nisi semel in hebdomada legere, tamen ex bono & æquo, vt ignorantes instruat, tenetur, quanto frequentius potest, arg.c.significatum, de præbend.

Arbitrio theologi relinquitur quo die legere velit.

b ℭPer singulas hebdomadas.) Etiã si plura essent festa in hebdomada, & si vellet legere singulis diebus vnius mensis, vt cõputaretur per totũ annũ, nõ putarẽ sufficere, arg. illius emphiteote, qui vult cẽsum soluere p pluribus annis, vt dominus non teneatur recipere, si detrimentũ patiatur.Ias.in.l.2.q. 22.nu.63.C.de iure emph.allegando specula.in tit. de loca.♣.nũc aliqua.q.42.Et si nõ legerit in vna hebdomada, poterit purgare moram, antequã per capitulũ puniatur, quia quãdo dies apponitur à lege, & pœna ab homine, vel contra, tunc admittitur purgatio moræ.glo.in.c.licet canon.in verbo priuatus.de elect.in.6.Ang.& alij in.l.si.insulã. ff.de verb.obliga.

Purgare morã põt theologus.

c ℭImpedimẽto cessante legitimo.) Idẽ dicitur in.c.cõmissa.de electio.in.6.&in.c.cupientes.♣.insuper.ibidẽ cle.vt ij qui de ætate & quali.Legitimũ impedimentum dicitur morbus sonticus, non leuis febricula, seu vetus quartana.l.quæsitũ.ff.de re iud.& .cap. ad audientiam de cleri.non residen.

Legitimũ impedimẽtũ qd sit.

✱ℭNisi esset impedimẽto ad studiũ, cũ quilibet morbus etiã leuissimus studium facile impedire soleat, quod alacri animo fieri debet.♣.fi.in procemio instit.facit.ca. multum 3.q.6.] seruire enim nobis intelliguntur etiã hi, quos curamus ægros. qui cupientes seruire nobis, propter aduersam valetudinẽ impediuntur.verba sunt iurisc õsulti.in.l.cũ

hæres.§.stichus.ff. de statulib. & nedũ morb⁹ sui corporis *excusat.l.qui cũ vno in fi. ff.de re milita. ibi affectioni parentum & affinium.cap.si episcopus.18. dist.] sed etiam morbus suorum.gl.in.ca. cõmunis.23.dist. Alex.& Ias.in.l.2.§.si quis.ff.si qs cautio. Et sui dicũtur quoad hoc vsq ad quartũ gradũ. Bal.in.l.pet itionem.C. de aduoca.diuerso. iudicio.Barb.consi.28.clemẽtissimum. col. 3.in.2.vol.gl.& docto.in.c.reqsisti de testa.

Itẽ pestis dicitur legitimũ impedimẽtũ.c. ad supplicationẽ.de renuncia.c.ex parte.in. 3.de appel.l.sed sciendũ.& seq.ff.ad trebel.

Præterea bellum.glo.in verbo guerrarũ. de auctoritate sacri concilij.in prag.Bal.in consil.45.lata fuit.in.3.volu.

Item si erat in carcere.Bal.& alij in l.2.ff. de in ius vocãd.&.l.2.§.fuisse.de custodia reorum.Alexand.in.d.l.quæsitum.

Itẽ quãdo is locus in quo legebat. nõ erat tutus propter inimicos,quibus null⁹ tenetur se exponere,etiam cum literis de saluo conductu.c.accedens.2.vt lite non contestata.

Item si sit pro ecclesia impeditus,vel medicinam illo die sũmpserit.c.vno.§.qui verò de cleri.non residẽt.in.6.& ibi Perus. Alia impedimẽta an sint legitima,relinquitur arbitrio iudicis,& boni viri.gl.in.c.si quis iusto.de electio.in.6.tex.& ibi no.in.c.Iciscitatus.de rescrip. Non esset tamẽ legitimum impedimẽtum,si theologus esset in seruitio episcopi, aut archiepiscopi, seu cardinalis? quia esset ecclesiæ detrimento.c.penul. de cle.non residen.quanuis alius regulariter cẽseatur præsens,qui est in seruitio episcopi.c. cum dilectus,c.ad audientiam.de cleri.non residen.glo.in prag.eodẽ titu.& verbo. Requiritur tamen quod hoc impedimentũ sit ineuitabile.c.c.2.& ibi.doct.de testi.nã impeditus nõ excusatur, quãdo potest remouere impedimentũ.c.fi.de elect.l.quibus in prin. ci.ff.de conditi.& demonst.

Theolog⁹ in seruitio episcopi existens non excusatur.

Quæro an durante impedimẽto legitimo theologus debeat seruire p substitutũ? vel eo sano teneatur sarcire? Videtur qd sic, per.l. nullus q in fi.C.de decur.lib.10. Et in famulo probatur quod teneatur seruire tãto tẽpore quãto non potuit seruire.glo.& Bar.in.l. si vno.§.itẽ cũ quidam.ff.locat. Aufre.decisio.Tholosan.q.359.Cõtrariũ est verũ, tum quia electa est industria theologi,& inter artifices & lectores latã est differẽtia.l. inter artifices.ff.de solut. tũ etiã,quia quãdo quis impeditur casu,nõ tenetur dare substitutũ. l.matriculã.in fi.C.de agẽtib.inreb.lib.12. &.l.fi. in fine.de proximis sacro.scrinio.eo lib.glo.&Bar.in.l.1.§.diuus.ff.de variis& extraordina.cognitio.Et hoc probatur in hoc tex.sumendo argumẽtũ cõtrario, videlicet quòd theolog⁹ tenetur legere ad minus semel in hebdomada cessante impedimento. ergo si sit impedimentũ,non tenetur,& sic non per se,nec per substitutũ,nec eo sano tenebitur sarcire,cũ legere tẽpore infirmitatis non teneatur.& sic perit obligatio pro illo tempore sicut periret per interitum speciei in obligationẽ deductæ.l.quod te.ff.si cert.peta.&.l.si ex legati. de verb. obliga. glo.in prag.sanct.in rub. qualiter horæ cano.sint dicen.in verb.syncopãdo, quod intellige quãdo impedimẽtũ esset tẽporale,secus si perpetuũ,quia tunc,ne vtilitas publica pereat,debebit seruire per substitutũ. per ea quæ dixi.supra.eo. in glo. studuerit. Sic dicimus in prouiso per resignationem , qui obstante legitimo impedimẽto non potuit bullas prouisionis habere infra sex mẽses,vt non obstãte regula.34.cãcella.possit postea adipisci possessionẽ etiã nõ habita protestatione.& talis remanere debet illæsus.not.in ppriis terminis Auriol.in addi. ad Guillel. in.c.penul.de electio.in.6.quia impedimẽtum excusat per supradicta.

Theolog⁹ impeditus non debet seruire p substitutũ.

Possessio post sex menses qñ possit adipisci.

*¶Si vero steterit per mensulariũ seu banqueriũ,qui erat obligatus dare bullas intra duos meses alicui,& non dederit, ob id ille perdidit beneficiũ,condẽnabitur mensarius ad interesse,quod nõ potest esse minus , quã valor beneficij amissi,nã si cẽtũ libris singulis annis valebat,tãtum dabit mẽsarius illi, quousque procurauerit beneficiũ similis valoris cõferri isti per.c.inter.de præbend.Ita fuit dictũ in senatu.anno.1525.]

Quæro quis teneatur probare impedimẽtũ? Respõ. q allegat.l.2.&.l.quotiẽs.§. q dolo.ff. de proba.& ibi addidi.&.l.actori.C.illo tit.Itẽ quæro quomodo impedimẽtũ possit pbari? Resp.tex.in.l.vlt.§.illud.ibi euidẽtissimis probationibus.C.de temp.ap. & sic per testes.quod fallit quãdo impedimẽtũ nõ posset per testes facilẽ probari,quia tũc probabitur

Quis impedimẽtũ & quomodo probari possit.

habitur per iuramentum & hoc arbitrio iudicis relinquitur.l.thesaurus.ff. ad exhibē. l.fi.C.de fide instr. Perus.in.cap.ex ratione. col.3.de app. Et maximè si sit honestus vir is,q impedimētū allegat. Guid.papæ in suis decisio.q.64.si altera pars.&.q.205. in causa.Ias.& alij in.l.2.❧.quod diximus ff.si quis cautio. Henri. Boteus in tract. de synodo episcopi in secunda parte, quod est notandum. Limita vt dixi in pract. mea ad stylum Bituricen.in rub.de excusatio. in glo.ou autre empeschement.

Notandum est quod non sufficit probare impedimentū,nisi probetur, quod fuit causa quare non legit, quia ante infirmitatem legere solebat*.l.penul.❧.docere.ff. Ne qs eū qui in ius vocatus est vi exi.& debet quis protestari de impedimento, quod per eū nō stat, vel probare debet se adhibuisse diligentiam, ad euitandum impedimentum vt firmāt.Bat.& alij in.l.2.ff.si quis cautio. Boet. decisio Burdegalen. quæstio.40.quæritur.] Bar.in.l.2.❧.quod diximus.ff.si quis cautio. &.l.qui commeatus de re milita. Dec.cōsi. 552.viso.col.j. vnde si canonicus probet valetudinem, non sufficit, vt habere possit distributiones quotidianas id tēporis, nisi appareat, quod propter eam nō interfuit diuinis probando quod sanus cōsueuerat interesse.* Alioqui absēs infirmus distributiones recipere vellet, quod nō est ei permitendū.] Feli.in.ca.ex transmissa.col.j. de præscrip. Ias.in.l.properandū.❧.sinantēvtraque.col.j. C.de iud. Iacobi.in.l.in exceptionibus.❧.fi. ff.de proba.doct.in.c.ex ratione de appel.

d Legere.) Euangelia, & librum bibliorū debet, nō Bocatij seu Pogij fabulas. de Moyse enim dicitur Exo.24.c.assumens Moyses volumen fœderis, legit audiente populo. & 4.Reg.23.c. Legit Iosias cūctis audientibus omnia verba libri fœderis.& Iosu.8.c. Legit omnia verba benedictionis, & maledictionis.& Luc.4.c.dicitur qđ intrauit Christus secundum consuetudinē in synagogam. & cœpit legere, & tradit⁹ est illi liber Esaiæ prophetæ, vt reuoluit librum, inuenit locū vbi scriptū erat, Spiritus domini super me, eo quod vnxit me.& quicunque legerit hāc scripturam, & interpretationem notam fecerit, purpura vestietur, & torquē aureā habebit in collo.& tertius in regno meo erit. Dan.5.c.&.3.Esd.9.c.dicitur de Leuitis, qui legebant legem domini, & præferebant singuli eos qui intelligebant lectionem. Ergo legēdus est liber diuinæ scripturæ. vt per illum rectè dirigamur. Posset etiam legere decretorum librum, qui sanctorum patrum statuta, & cōciliorū generaliū cōtinet.c.de libellis.20.dist. Ideo dicitur ibi in.c.seq.si decreta sanctorū patrū non habetis, de neglectu atque incuria estis redarguendi.si habetis, & non obseruatis, de temeritate estis corripiendi.& alibi, Nulli licet canones ignorare.c.nulli.&.c. omnes 38.dist. Et sciētia canonica est practica theologiæ, vt dicit glos.hic, & ideo theologo necessaria. Florēt.in.3.parte summæ.titu.5.c.2. §.2.tex. pulcher in.ca. qui ecclesiasticis.36. distin. Et intellige, legere habeat, ac interpretari, nec sufficeret ad corticem legere, vel ad verbum, & non declarare: vel legere oculo mētali, & corporis, aut legere superficialiter, & non intelligere. quia legere & non intelligere (vt dicit Cato) negligere est, vel legere in camera, arbitris semotis. Sic tradit Barb.in repet.l.cū acutissimi.col.71. C.de fideicommiss.per.l. primam.❧.legi.ff. de his quæ in testamēto delent. Bald. in marga.in verb.legere.glos.& ibi Fel.in proce. decretal.in princ.tex.in extrauag. nonnunquā.in verbo legere ac intelligere.de verb. signifi.in extrauag.Io.22.vbi glo.dicit parū esse legere, nisi adsit intelligere: & perfectissima lectura dici non meretur, nisi diligētissima ac exactissima legētis interpretatione singula tradantur.❧.his igitur insti.in insti. & iur. Et electio debet manifestè declarare sensum scripturæ.l.2.ibi, lectio manifestè declarat. C.de delator.libro.10. Anthon.de Butr.in repet.ca.vestra.no.15.de coha.cleri. nam qui ea docent, quæ ab auditoribus non valent intelligi, non ad eorum vtilitatem, sed ad suā ostentationem legunt.c.si. 43.dist.& alij inter legendum verbis oratoriis & obsoletis vtuntur prætermissis canonum & legum vocabulis propriis, cum ea ignorent. Barb.in.c. Raynaldus.col.84.de testa.& hic affectatus mod⁹ sēper iurisconsultis fuit molestus.l.2.❧.post hos quoque.ff.de orig.iur.dixi.l.8.notab.repet.l.vnicæ.C.de

Legere qđ debeat theologus

Liber decretorum posset à theologis legi.

Scientia canonica est theologo necessaria.

De lectura qualis esse debeat

sententiis quæ pro eo quod interest. Catellia. Cotta. in. 2. parte memoralium. in verbo legere. & sacerdotes dei omissis euangeliis & prophetis videmus comœdias legere, bucolicorum versuum verba cantare, tenere Virgiliū in manibus, & id quod in pueris adest causa necessitatis, crimē in se facere voluptatis. verba sunt Hierony, in. c. sacerdotes. 37. distinct.

Publicè legat theologus alias nō excusatur à residentia.

Intellige quòd debeat publicè legere, & non domi, nisi instante necessitate. c. 1. & c. quia de magist. c. cum ex iniuncto. de hæret. & in procœ. ff. forum. §. hæc autem tria. nec tenebitur legere, si nō habeat auditores, sed tenebitur diuinis interesse, sicut alius canonicus, qa ratione lecturæ excusatur, ergo ea cessante, debet effectus & dispēsatio de non residēdo cessare. c. cum cessante. de appella.

Theologus an possit legere per substitutum.

Quæro an possit legere per substitutum? Videtur quòd sic, per tex. in. l. 1. in fi. ibi, per substitutū. C. de præpositis agent. in reb. lib. 12. Secūdò facit tex. in. l. qsquis. 1. C. de episcopis & cleric. c. scripsit. 7. q. 1. Contrarium est verius, tum quia electa est industria istius theologi, & posset inhabilem substituere, & inter artifices lata est differentia. l. inter artifices. ff. de solut. Secundò probatur in. l. nullus qui nexu. C. de decurio. lib. 10. quæ sic dicit, nullus q nexu generis curiæ tenetur obnoxius, per substitutam quācunque personā curiales impleat functiones, sed ipse per se debitum patriæ munus exoluat, nisi hoc speciali beneficio sit concessum. ꝓbatur in. l. 1. & ibi glos. C. de mancipiis. & colo. lib. 11. Bar. in. l. nemo. ff. de duob. reis. l. his quidem C. qui militare nō possunt. lib. 12. l. vna. §. ne autem. de cadu. tollend. Roma. in repet. l. si vero. §. de viro. fallen. 16. & 19. ff. solu. matri. & sing. 64. Ang. in. §. 1. de vsufruct. in lib. instit. Barb. & alij in. c. j. de sum. trin. atque in tract. de præstan. Card. in. 9. q. 1. partis. Et cōtraria sunt specialia, in casibus, scilicet à iure expressis. & tūc quādo quis legit per substitutū, debet seruire per hominem eiusdem cōditionis. d. l. 1. C. de præposi. Corse. sing. incipien. substitutus. glo. in prag. eo. verbo. vide quæ dixi in gl. impedimēto. supra eod.

Verba q̄ important necessitatem.

e ¶Debeat.) Necessitatē notat. glo. in cle. attendentes, in verbo debeant. de statu monach. tex. in. l. prætor. ff. de edend. Soci. consil. 73. capiendo. col. 2. in. 4. volumi. Idem in verbo tenetur. cle. exiui. §. itē ordo. de verb. sig. & supra dixi. Idem in verbo oportet. ca. super inordinata. & ibi Panor. 1. notab. de præb. glo. in. c. fi. de litis cotes. in. 6. Idem de verbo iubeo. glos. & doct. in l. sæpe audiui. ff. de officio præsid. Idem in verbo imperare, & præcipere. c. fina. 14. q. 1.

e debeat. f Et quotiens

f ¶Et quotiens.) Intellige quotiens defecerit, scilicet semel in hebdomada, non quotiens defecerit, scilicet in singulos dies, quia cum nō teneatur legere vltra bis, aut semel in hebdomada, vt supra est declaratum, non est verisimile quòd statim iste tex. se corrigat. l. non ad ea. ff. de condi. & demonstra. alioqui posset dici, huy, tam cito? dixi in. l. vnica no. 4. C. de sentent. quæ pro eo quod interest. nu. 13. Et hæc dictio quotiens, iteratiua est. l. fin. C. de indict. viduit. tollend. l. quotiens. ff. qui satisd. cogant. & quot actus requirat, vide Barto. in. l. eum qui certarum. in fine. ff. de verb. oblig. & de dictione totiens quotiens, vide Alexand. cōsil. 145. quoniam. in. 2. volumi. Et vult dicere tex. toties debet puniri theologus, quoties defecerit semel legere in hebdomada.

Capitulū an possit cū theologo dispensare.

Quid si capitulum velit dispensare, vt nullo modo teneatur legere, an possit? videtur quòd sic, quia arbitrio capituli relinquitur, vt hic patet in tex.

Contrarium teneo, quia præbenda est data cū onere lecturæ, quod onus nō potest capitulum remittere, vt notatur in. c. significatū. de præb. nā si re priuetur theologus, id est lectura, nec nomē habere meretur, quòd sit præbēda theologalis. c. corepiscopi. 68. di. l. à nullo. C. de feriis. Puto tamē quòd ex causa posset capitulum per aliquod tempus modicum dispēsare, non per longum tēpus: quia reipublicæ interest vt legat, cuius scientia mūdus illuminabitur. authen. habita. C. ne filius ꝓ patre. & hic relinquitur punitio capitulo, nō dispensatio. & intellige cessante impedimento, vt supra dictum extitit.

Prædicare quoties teneatur theolog⁹.

Item cum prædicatio non fuerit taxata, credo quòd etiam semel ad minus, die videlicet dominico, vel alio die festo prædicare teneatur. & hoc tenet glos. in verbo habeat.

quia

quia vna determinatio determinãs duo determinabilia, ea pariter debet determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulga. Si tamẽ sint tria festa in hebdomada, in quibus sit prædicandum, prædicare etiã tenetur, & hoc etiã approbat consuetudo, licet nõ teneatur per istũ tex.

ipsum in huiusmodi lectura [g] deficere contigerit, [h] ad arbitrium capituli per subtractionem [i] distributionum

g ¶Deficere.) Deficere dicitur, si omnino non legat, vel modicũ, quia semel in hebdomada debet legere, & per horam. Nam ita consueuerunt alij lectores legere, & bonum est argumentum à solitis. l. si quis donaturus. ff. de vsufruct. & ibi addidi. l. certi cõdictio. si num mos. ff. si cer. pet. Putarem tamen non posse puniri si modicum horæ omitteret, argu. l. primæ in fine. ff. de vent. inspiciẽd. quia paruus defectus non nocet. l. quanuis. ff. de con ditio. & demonstra. Et Bald. in. c. cum adeo. col. 2. de rescript. dicit quòd qui parũ transgreditur, non vituperatur. & sic de modico nõ curatur. l. scio. ff. de integ. resti. & Cor set. in tract. suo de minimis, vbi casus hinc inde tradit. Vide quot modis quis dicatur deficere, in. l. amisione. qui deficiũt. ff. de ca. diminutio. & in capitu. 1. fin. & ibi glo. & Domi. de elec. in. 6. & per Berch. in verbo deficere. & quid differat à decedere, tradit Dec. consil. 227. in casu. colum. 2.

Theologus per horam legere debet.

h ¶Ad arbitrium capituli.) Nec poterit capitulum ex defectu lecturæ maiorem pœnã imponere, cum hic sit taxata, videlicet vltra subtractionẽ distributionum totius hebdomadæ, & sic nõ posset punire in subtractione distributionũ totius mẽsis, vel in fructibus grosis, licet glo. in verbo posit in prag mati. contrariũ teneat, videlicet durãte pertinacia: quod nõ est verum. sed si alio modo deliquerit, alia pœna imponi potest: vt in rubri. de iis qui tempore diuini offici. vagan. sed nõ pro simplici defectu lecturæ. quod est bene notandũ. nam quando pœna à iure statura est, vt hic, non debet transgredi sine magna causa. l. quid ergo. pœna. & ibi Bar. ff. de his qui notan. infa. & Bar. in. l. hodie. ff. de pœnis. & in. l. 3. C. ne sacrum baptisma reitere. & l. 1. vt infra certum tempus crimi na. quæstio terminetur. not. in. c. in archiepiscopatu. de raptoribus. Nec obstat quòd hic relinquatur arbitrio capituli: quia verum est vt posit punire deficientem ad hanc pœnam si velit, sed non vt aliam pœnam imponere posit: alioqui dixissent conditores, vt dicit tex. in. c. ad audiẽriam. de decimis. nec tex. dicit ad volũtatem, sed ad arbitrium. nam verbum arbitrium importat iudicium boni viri. Panormitanus. in. ca. 1. columna. 4. de seques. possessio. & fruct. Ias. in. l. si sic. ff. de legat. 1. Voluntas verò refertur ad absolutam voluntatem, non ad regulatam rationem. Bald. in. l. voluntatis. colum. 1. in fin. C. de fideicommis. Et in. l. si cum ea. de dotis promissio. Panormitanus. in. cap. 1. notab. 3. de his quæ fiunt à maiori parte capitu. Bar. plene in extrauag. ad reprimendum, in verbo videbitur. quomodo in læsæ maiesta. crimine procedatur. Et Ias. in. in bonæ fidei. insti. de actio. repetentes. in cle. sæpe in. non sic tamen. in glo. defensiones, in fi. de verb. signific. vbi plenisimè per Georg. nathan. dixi in tract. nomina. quæst. 21.

Capitulũ an maiorẽ pœnã imponat.

Differẽtia inter arbitriũ & volũtatem.

Pœna à iure statuta non debẽt trãsgredi.

*¶ Vult dicere tex. quòd si theologus defecerit à lectura: poterit capitulum, si sibi videatur, punire eum per substractionem distributionem totius hebdomadæ, ergo si videat theologum ex iusta causa non legisse, non puniet eum, ideo eius arbitrio hic relinquitur, quoad impositionem pœnæ, non quantam pœnam imponat, quia ex inuidia maiorem imponere fortè vellent, ob id iste tex. taxauit pœnam, ad arbitrium tamen capituli imponendum.]

Non potest tamen capitulum ecclesiæ maiores fructus beneficiati absentis sine licentia episcopi recipere, nec de illis prouidere, teste Feli. in. c. olim. col. 2. de rescript. ideo hic data est potestas capitulo puniendi, alioqui non posset, nisi ex consuetudine vel priuilegio haberet iurisdictionem, vt in capitulo Bituricen. vide ca. cum contingat. & ibi not. de foro competen.

i ¶Distributionum.) Capitur hic pro prouentibus, qui quotidie distribuuntur his, qui intersunt diuinis officiis, ac horis canonicis

De distributionib.

nicis sine fraude. cap. licet de præbend. Et istæ verè sunt quotidianæ distributiones, vt in extrauag. cum nonnullæ. de præbend. in extrauag. communibus. Decius consil. 280. in casu. colum. 1. Et puto anniuersarium hic etiam comprehēdi. Lappus alleg. 43. an resìdens. tum quòd æquiparetur distributionibus. c. vno. in fin. de cleri. non resìden. lib. 6. tum propter rationis identitatem. cap. si postquam. §. 1. de elect. in. 6. Sic concludit glo. in prag. in §. iubet. in verbo distributiones, quo tempore quis debeat esse in choro. Lappus. d. allegat. 43. an residens. Sed fructus grossos non perdit, nec distributiones alterius præbendæ, argu. cap. si compromissarius. de elect. in. 6. Et sic etiā panē qui in singulos dies datur posset amittere, cum comprehendatur appellatione distributionum. Card. in ca. dilectus. in. 1. colum. 4. de præbend. vbi etiam dicit comprehendi portiones priuilegiatas, sed non quoad hunc tex. cum potius computentur inter fructus grossos. quia portio priuilegiata dicitur, quando omnes reditus sunt communes, & percipiuntur per vnum loco capituli, & in fine anni fiunt certæ portiones secundum priuilegium, seu statutum, & cuilibet datur portio sua. Panormita. ibidem. Vide Panor. & Feli. in. cap. cum olim. de re iudi. glos. in §. item censuit. in verbo numerus. eod. titul. in pragma. Et istæ distributiones accrescunt aliis canonicis interessentibus diuinis. cle. vt hi qui. in verb. pars dimidia. de æta. & quali. Quod intellige, nisi ex statuto daretur certum quid singulis canonicis. glos. in verbo neque. de tenentibus capitula tempore missæ, in prag. vel nisi essent fructus grossi, qui applicantur ecclesiæ. glos. in verbo suspensus. in cle. vlti. de vita & honesta. cleri. Feli. in. cap. apostolicæ. colum. 5. de exceptio. Decius in c. 1. not. 8. de iud. in. 2. lectura. Et fuerunt istæ distributiones quotidianæ inuentæ in honorem cultus diuini, vt beneficiati facilius cōuenirent ad diuina. cle. vna de reliq. & venera. sanct. Panor. in. d. c. licet. in. 2. notab. Et sunt in triplici differētia, vt per glo. in §. iubet. verbo distributiones. quo tēpore quis debeat esse in choro. & vide ibidem glos. in verbo actualiter, & in verbo percipiunt. Nec valet statutum, vt fructus grossi reducantur ad distributiones quotidianas: tum quia nō est in potestate inferioris vires priuilegij absoluere, vel eludere. cap. vlti. de renuncia. in. 6. tum etiā, quia aperta esset via ad tollenda priuilegia studij, contra papæ ac imperatoris intentionem. Anto. de Butrio consil. 42. visis, colū. 1. vbi fusius probat. & in addi. ad Ioan. Mona. in. cap. fi. de rescript. in. 6. Et an clericus conuertens fructus sui beneficij in malos vsus teneatur ad restitutionem? quòd sic, & etiam hæredes eorum, & ideo magni episcopi & cardinales multoties non habent hæredes. Præpo. in summa. 44. distinct.

Anniuersaria comprehēdūtur appellatione distributionum.

Quæ dicatur portio priuilegiata.

Distributiones absentiū an præsentibus accrescāt.

Distributiōes quotidianæ cur inuētæ sint.

totius hebdomadæ [k] puniri possit. & si residentiam

k ¶ Puniri possit.) Si capitulum velit, quia hoc verbum possit, est verbum volūtarium, & nō importat necessitatē, vt dicit iurisconsultus Vlpian. Sæpe audiui Cæsarem nostrū dicentem, hac rescriptione, eum qui prouinciæ præest, adire potes, non imponi necessitatem proconsuli, vel legato eius, vel præsidi prouinciæ, suscipiendæ cognitionis, sed eum æstimare debere, an ipse cognoscere, an iudicem dare debeat. in. l. sæpe. ff. de offic. præsid. & l. non quicquid. de iud. & l. 1. C. quomodo & quando iudex. tex. iuncta glo. in verbo possit. in. c. statutum. §. 1. de rescrip. in. 6. Corset, sing. incipiente potest.

Aliquando tamen importat necessitatem secundum subiectam materiam. l. 1. & ibi Alex. & alij. ff. de iurisdict. omniū iudi. l. si mandauero tibi. §. fi. ff. mand. authen. sed periculum. C. fine censu vel reliquis. Vel quando potest & debet iunguntur. ca. oblatæ. de appella. c. 1. de conuersio. coniuga. l. cum postulassem. §. fina. ff. de dam. infect. l. 2. C. quemadmodum testa. aperian. Idem si negatiua præcedat verbum potest. glo. sing. in. c. 1. de reg. iur. in. 6. tex. in. cap. 1. de causa possess. de hoc verbo vide glo. in. c. faciat homo. 22. q. 2. & in. cap. sciscitatus, de rescrip. Bart. in. l. gallus. in prin. ff. de libe. & posthu. & in. l. 1. de iniusto. rupt. testa. dixi latè in practica mea ad stylum Bituricen. in rub. de adiornamentis. articu. 62. glo. 1.

De verbo potest an & quando importet necessitatem.

Potest & debet necessitatem importāt.

l ¶ Defer-

Deserere quã dicat, & quomodo à derelinquere differat.

l ¶Deseruerit) Deserere ꝓpriè dicitur, quã do cõsuetudinem & animum ad hanc præbendam reuertendi reliquit §. pauonum. instit. de rerum diuisio. & dicitur desertor. ca. placuit. 21. q. 2. & milites desertores. l. desertorem. & per totum. ff. de re milit. Alioqui si ex causa, animo tamen reuertendi esset ruri per modicum tempus nõ videtur residentiam deserere, quia qui corporaliter est in vno loco, & voluntate & mẽte in alio, videtur esse eo loci, in quo animo, non in eo, in quo est præsens. l. nihil. ff. de captiuis. nec videtur ibi morari, vbi est ad modicum tempus. l. 2. & ibi Alber. & alij. C. de verbo. sign. Soci plene in. l. si quis ita legauerit, vlt. nota. ff. de conditio & demon. l. pen. si seruus exportã. veneat. l. ex facto §. rerum. & §. cum fundus. ff. de hæred. inst. Quod facit ad receptatorem, vt non videatur receptare bannitum, si transeat per villam publicè, & ibi bibat in taberna, & statim recedat Alber. in tract. statu. in. 4. parte. q. 8. facit. l. quæsitum §. fina. & l. si ita legatum. ff. de leg. 3. l. hæres absens §. 2. ff. de iud. Differunt tamẽ deserere & derelinquere. qui enim derelinquit, ex pœnitentia non reuocat. l. prima. ff. ꝓ derelicto §. hoc amplius. inst. de rerum diuision. sed qui deserit, reuocat. l. qui agros. C. de omni agro desert. & ibi, Bar. & Platea libro. 11 Et deserere quoad hũc text. dicitur, quando monitus à capitulo non venit. c. ex tuæ. de cleri. non residen. nam & si monitio non requiratur in curatis. c. extirpãdæ §. qui verò de præbend. ca. licet de elect. in. 6. tamen in præbendis & aliis beneficiis simplicibus bene requiritur monitio, nec in istis inducitur correctio iurium antiquorũ requirentium monitionem. glo. hic in verbo prouideatur, in prag. nec poterit priuari, si reuertatur ante priuationem. c. inter. ibi, nisi redierint. de cleri. non resident. Et maximè si ante tres monitiones. Ioann. de Selua in tracta. de beneficio. in. 4. parte. quæst. 5. & not. in. d. c. ex tuæ. Si tamen tam diu absfuerit, vt dubitetur an viueret, an mortuus esset, tunc posset hæc præbenda & aliud beneficiũ alteri conferri. glo. sing. in. c. non oportet. in. 1. de consec. dist. 5. quam sing. notat Corf. sing. incipiente vagabundus, Et quando dubitatur an procurator viuat, vel mortuus sit, finitur mandatum. tex. sing. in. l. libera. ff. de peculio. secundũ Ro. sing. 215. morte. Barb. consi. 11. scripsit. colum. 9. vol. 1. Et in repet. rub. C. qui admitti. col. 48. quod est notandũ quia vidi in practica.

No. ꝓ receptatore

Monitio requiritur ante priuationem

Si dubite͂ de beneficiato an viuat, vel mortuus sit, potest beneficiũ conferri.

l deseruerit, m de illis n alteri

*¶Si tamẽ postea reuertatur is, de quo dubitabatur, an viueret, recuperabit beneficiũ suũ, acsi non esset alteri collatum, nisi fuerit per sententiam priuatus propter non residentiã. docto. in. d. c. ex tuæ. & c. vnico. de cleric. nõ resident. in sexto.]

m ¶De illis.) Scilicet canonicatu & præbẽda. & sic cum connexa sint canonicatus & præbenda, vtrunque simul est conferendum, vt hic, & probatur in. ca. dilecto. de præb. & supra dixi in verbo canonicatum.

n Alteri.) Magistro, licentiato aut baccalaureo formato. dictio enim alteri, eandem qualitatẽ videtur repetere, sicut dictio alius. cle. 1. de rescriptis. Et eo ordine quo supra dictum extitit, videlicet vt prius doctori in theologia de hac præbenda (si inueniatur): secundo licentiato, in defectum doctoris: tertiò, baccalaureo formato, (quando non reperitur licentiatus) prouideatur. Et sic quando fieret permutatio per theologum de ista præbenda alteri quàm supradictum est, nõ valeret, quia rei affixum est onus, vt patet hic, ideo res cum onere transibit, vt lege traditio. ff. de acquirend. rerum dominio. l. alienatio de contrahend. emptio. posset tamẽ doctor permutare cum licentiato, vel baccalaureo formato, sed nõ cum simplici, quem currẽtem dicunt, cùm sit huius præbendæ incapax? quod si fieret, posset per alium theologum capacem requiri, & acceptari.

Theologus an possit cũ non theologo ꝑmutare.

*¶Imo non posset iste theologus, qui iam resignauit suam præbendam non capacem ad eã redire, etiã si esset adiecta clausula nõ aliter, nec aliàs, quia non est vsus concessione iuris. cle. vna de rerum permutatio. vt dixi supra in rub. de regia §. primo. glo. etiã per cessionem in fine.]

Item vbi qualitas exigitur in aliquo, si non adsit, deficit actus. l. cui eorum §. affinitates. ff. de postuland. l. fi §. ait lex de diuort. Resignatio tamen valebit in præiudicium resignan-

resignantis, si superior approbet, alioqui poterit superior eam ratam non habere. cap. quod in dubiis. de renunciatio. Imo si collatio fuerit facta non theologo, & postea alius theologus prosequatur, quod videns episcopus confert præbendam nō theologalem cū isto onere theologo, demū euincitur præbēda theologalis à primo per theologum, quæritur an secundus theologus habebit præbēdam cum hoc onere? Respon. ꝙ nō, sed

prouideri debeat. Et vt [o] liberius studio vacare possit, etiam si [p] absens fuerit à diuinis, [q] habeatur pro præsente, ita vt [r] nihil perdat.

onus habetur pro nō adiecto, & collatio facta isti secundo theologo valuit, non tamen dicetur præbenda theologalis, nec poterit post mortem istius acceptari per theologū, vel requiri tanquam theologo affecta. gl. in prag. verbo de alio.

Studiū liberum esse debet.

o ¶ Liberius) Studium liberum esse debet à cura temporalium. authen. habita. ✱ vbi scripsi in nono requisito.] C. ne filius pro patre. & ab oneribus & exactionibus. l. 1. & sequent. C. qui ætate se excusant. lib. x. Et liberum debet esse studiū in eundo, stando, & redeundo. dict. authen. habita. & ibi dixi in priuilegiis scholarium, ideo hic non repeto. & in. c. quia. hoc anno interpretando in hac Parisien. vniuersitate, de cōcessio. præbend.

Absens ratione studii recipit distributiōes, secꝰ si absens fuerit causa voluptatis.

p Absens à diuinis) Intelligendum est si absens fuerit ratione studij. secus si ratione voluptatis, cum text. hic dicat, vt liberius possit studio vacare. & sic patet quod si non legat, vel studeat, debet diuinis interesse per illum textum à ratione cessante, & ita vidi seruari apud Bituriges, etiam si theologus præsens fuerit in ciuitate, vt supra dictū extitit, & hoc exprimit hic tex. dum dicit à diuinis. Si tamē ratione studij esset fatigatus, licet nō studeret, posset tamen percipere distributiones quotidianas: quia ratione studij hoc fit. Hic si quærerem congerere materias, possem sexcentas quæstiones de absente & de absentia tractare, sed prosequor, tantum text. & eius propriam materiam, nō verò incidentem. vide in. l. absentē. ff. de verbo. signific. & ibi scripsi.

q ¶ Habeatur pro præsente) Sunt verba addita vltra pragma. & sunt valde rationabilia: nā qui abest à ciuitate causa studiorum, dicitur esse in ciuitate. l. sciæ. §. pāphilæ. ff. de fundo instruct. l. quæsitū. in princ. de leg. 3. tamen non habetur pro præsente in diuinis. vnde legitima causa absentiæ licet fingat interdum quem haberi pro residente. c. de cætero. & c. cum dilectus de cleri. non resid. tamen non fingit eū haberi pro præsente in diuinis. text. in. c. licet, & ibi Imo. no. de præb. hic tamen fauore studij & lecturæ, vt liberius studio vacare possit theologus, pro præsente habetur etiam in diuinis. & ni fuisset hic expressum, hoc non diceremus, vt nota. in. c. vno de cleri. non resid. in. 6.

Theologus in diuinis fingitur præsēs ratiōe studij & lecturæ.

✱ ¶ Et has distributiones recipiet etiam nō obstāte statuto canonicorū in contrariū, ꝙ nō valet, in præiudicium istius theologi, cū inferior legem superioris tollere nō possit. cle. ne Romani de elec. vt fuit alias platū arestū in hoc senatu contra canonicos Remen. ecclesiæ, qui sic statuerant contra theologū, Anno. 1523. die quarta Ianuarij. vide arestū contra canonicos Carno. diocesi. pro theologo, latum hoc anno. 1544.]

Et hoc intellige per fictionem translatiuā de loco ad locū, de qua Bar. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. aliàs dixi in tractatu meo de fictionibus, in quo cōgessi verba denotantia fictionem, & per conclusiones tradidi materiam fictionis inductiuæ, priuatiuæ & translatiuæ ibi licet videre.

r ¶ Nihil perdat.) Et sic nec distributiones, anniuersaria, nec aliud aduētitium amittere debet. per hoc verbum nihil. Et si daretur aliquid pro ingressu alicuius contractus singulis canonicis, hic theologus suam partem habebit. vel si reciperetur canonicus, qui solueret ex consuetudine prandium canonicis præsentibus, isti theologo debetur etiā prandium, vel si præsentes tātum haberēt optionem. iuxta. c. fin. de consue. in. 6. iste theologus eā habebit, sicut alij. quia nihil perdere debet, nec aliquid mea causa perdet, & hoc suadetur per istum tex. qui fingit eum præsentem in diuinis, si esset verè præsens, distributiones haberet. c. vno de cleri. non resid. in. 6.

Absēs theologus nō perdit distributiones, nec alia.

in.6.sic & quando ficte, vt tantum operetur fictio in casu ficto, quantum veritas in casu vero.l.filio quem pater.ff.de lib.& posthumis.&.l.si filiusfa.si certum petatur.c. cum dilectus &.c.ad audientiã.de cleri. non resident.cum denario fraudari non debeant, in vinea domini operãtes.c. si.de magist. & ista sunt notanda, An alij scholastici vel lectores possint habere quotidianas distributiones in absentia ratione studij, quod nõ deciditur in.c.licet de praeb. plene. ✱ Scripsi in scholastico. priuil.31.Abundantius, vbi cumulani casus in quibus potest quis recipere, Etiam distributiones quotidianas] & an consuetudo valeat quod quis in absentia possit recipere fructus? Respon.valere, vt quis partem recipiat, non totũ.oportet enim quòd remaneat vnde viuat vicarius, qui ecclesiae seruit, alioqui consuetudo esset ecclesiae onerosa, & nõ valeret.c.cum omnes de constitu.c.1.de consue.Card.& alij in.c.ex parte Hasten. de cõcess.praeb.vbi dicit post Hostien.de consuetudine generali quã papa scit & tolerat introductum esse, quòd fructus beneficiorũ simplicium percipiantur in absentia: ideo si beneficiatus petat fructus in absentia, non poterunt eidem denegari, nisi probetur quod ex consuetunine ecclesia illa exigat residentiam.quod no.

Consuetudo an valeat φ qs recipiat fructus beneficiorũ in absẽtia.

ª¶ Praefatique ordinarii collatores seu ᵇpatroni ecclesiastici ᶜquicunque fuerint:

✤ Praefatique.

✤ Praefatique ordinarij, hic duas habet partes.prima praecipit collatoribus ordinarijs beneficia graduatis & nominatis conferri: secunda conferendi praestituit modum.ibi, hoc modo &c.

Qui dicãtur ordinarij collatores.

a ℭOrdinarij collatores] qui dicãtur ordinarij collatores? Respon.eos dici hic ordinarios, qui potestatem habent conferendi beneficia ecclesiastica à papa vel à lege.c.à iudicibus.2.q.6.glo.in ca.ordinarij.de offi. ordina.in.6.& in.c.si soli.de concess.praebẽd.il-lo libr.glo.in verbo ordinario ✤ statuimus. extraua.execrabilis.Ioan.22.rubr.de praeb. siue sint episcopi, siue superiores, vel inferiores.glo.in cle.j.& ibi Card.q.14.vt lite pẽd. Dec.in.c.post cessionem.no.j.de proba. & in cõsi.169.& diligenter.q.vlti.dixi latè in tract.nominatio.q.8.nam in materia collationis vt hic appellatione ordinarij venit alius inferior etiam nõ episcopus.Feli & alij in.c.cum olim.col.j.de praescript. ✱ etiam si nõ haberet iurisdictionem ordinariam. glo in in verbo ordinariam, in cle.prima vt lite pend.] Et si vellem hic cumulare materias, possem cogerere multas species ordinariorum, sed non curo nisi ea quae tex. cõcernũt, hic scribere. Vide tamẽ Specul.in tit.de iurisdi.om.iud. & de ordinario iudice, & delegato, per eũdem in rub.de offi.ordina.& quando per literas principis videatur dari noua iurisdictio, vel antiqua excitari, declaratur in.c.licet.de offic.ordina.& ibi addidi.

b ℭPatroni ecclesiastici.) hi sunt quibus ius praesentãdi cõpetit ratione suae ecclesiae, siue quando ipsa ecclesia, vel vniuersitas, seu collegium religiosorum, vel clericorum habet ius patronatus.Feli in tract.quãdo literae apostolicae.col.5.& sequen.Patroni laici quãdo ius praesentãdi eis competit ratione sui patrimonij.glo.in verbo praesentare. in cle.vlt.de iure patron. Panor.in.c.cũ autem.illo tit. Et idem si clericus fundauerit aliquam ecclesiam ex suo patrimonio, vel fundatori successerit, quia dicitur ius patronatus laicum, & per omnia regitur vt laicũ. Panor.in.c.cã te.de iure patro. Et istud etiã nõ cõprehẽditur in mãdatis, nec in nominationib⁹. Lappus alleg.84.dominus papa.col. 3.versic.sed nũquid. Rochus Curti⁹ in tract. de iure patro.in verbo ius. in.7.q.& dico in tract.nomina.q.8.princ.vbi dixi beneficia, quorũ praesentatio spectat ad patronũ clericũ & laicũ simul, nõ cõtineri in nominationibus. ✱ nisi ex cõsuetudine cõpeteret, vel ex praescriptione. Cassado.in decis.4.de iure patro. Et cui incumbat onus probandi? Vide eum decis.7.ibidem.] Et inquãtũ hic tex.dicit patroni ecclesiastici, & patrona cõtinetur.l. patroni.ff. de verbo.signific. vbi scripsi.

Patroni ecclesiastici q sint & laici.

c ℭQuicunque fuerint.) Siue sint collatores ordinarij regulares, siue seculares in ✤ volumus infra eo. Idẽ si fuerint patroni ecclesiastici.

clesiastici. & isti tenentur præsentare, vt hic, cuiuscúque præeminétiæ fuerint, & dignitatis, vt dicitur in ✣ sequé: Et sic cóprehédit hic tex. capitula ecclesiarú ratione huius generalitatis, siue iure proprio conferát, siue vacante sede. licet alias prouisio seu cóstitutio loqués in vna persona, non extédatur ad personá repræsentatá, id est ad capitula. tex elegás in. c. graue. de præb. & ibi nota. doct. quod cóstitutio loqués in prælato, nó extéditur ad capitulú, nisi in tex. expresse dicatur. vide Feder. de Senis, consil. 291. domine mi. cú cósil sequen. Rom. cósi. 436. qd' indultú &c, & Ias. cósi. 118. in causa. col. 5. vol. 1. Decius conf. 486. visis. col. 1. plenius Feli. in. c. eam te. versi. aliud de rescript. ✳ Et vt semel omnia apprehédas lege calcane cósil. j.] Et bonú est propter cótradictioné, quá posset canonici habere inuicé, quòd capitulú cóstituat vicariú sede vacáte, vt docet Fel. in. c. cum olim. colum. vlt. de maio. & obedient. & ille vicarius nominatis & graduatis conferret.

Capitula ecclesiarú an nominatis conferre teneantur.

[d] vltra dictá præbendá theologalem, quá vt præfertur qualificato conferre teneantur [e] tertiá partem [f] omnium dignitatum, personatuum, administrationum, & officiorum

✳ d ℂ Vltra dictá præb. & sic præbéda theologalis nó computatur in tertia parte téporis, quáobré quocúque tépore vacauerit, theologo debebitur: per hoc verbú vltra: quód excludit. l. Eos. C. de modo mulct. l. Eos ✣ j. de vsuris. volés dicere theologalé præbendá esse affectá vltra tertiá parté omniú beneficiorú, vt sequitur in tex. Ité hæc præbéda nó faciebat turnum. vt in prag. ✣ insuper in verbo vltra eo. tit. Sic nó cópreheditur in tertia téporis parte. De hac dictione scribit. Bar. in l. Cum ita. ff. de dote prælega. & barba. cósil. 64. col. 7. in. 3. vol. Et cósil. 74. col. 6. ibidé. Et Benedict. in repeti. c. Raynutius in verbo Alteroche de testament.]

e ℂ Tertiá.) Et sic nominationes nó possunt dirigi ei, qui habet collationem vnius tátú, aut duorum beneficiorum, sed requiruntur tria ad minimú, per hoc verbú tertiá, & dixi in tract. meo nomina. 8. q. prin. quibus dirigi possint nominationes, & quibus non. & vide. q. 15. prin. versi. 23. quid si duo habeat, in regno, & alia extra, an comprehendantur, ibidem quod non. putarem tamen quòd habenti collationes plurium beneficiorum secularium, & duas tantum regularium, nominationes dirigi possent, tam ad regularia, quàm ad secularia beneficia. tum quòd tertia pars temporis sit hic affecta, tum quia hæ nominationes respiciunt omnia beneficia quoad concessionem, quod secus esset si vnum tátum regulare haberet, quia tunc nominationes regulari concedi non posset, alioqui esset quædá reseruatio. de qua scripsi in rub. ꝓxima. supra & infra ✣ primo in glo. decé sed secus in mádatis apostolicis, quæ de iure possunt dirigi habenti collationé duorum beneficiorú. c. mandatum & ibi not. & c. in nostra de rescript. hodie non habenti collationem decé beneficiorum non diriguntur in hoc regno mandata. rub. de mád. aposto. infra vbi dico: Nec duo mandata nisi habéti collationem quinquaginta beneficiorum. Si tamen vltra tertiam partem beneficiorú vacaret in mésibus infra deputatis, deberetur nominatis & graduatis. idem si minus tertia, quia tertia pars temporis est affecta, vt sequitur. Et per ista dico non extantibus nominatis, beneficia esse debita graduatis. etiam si in mensibus nominatorum vacent: in ✣ teneátur, in glo. irrita. infra eo. quia tertia pars beneficiorú vacantiú in mésib' hic præstitutis est affecta literatis graduatis videlicet & nominatis, ergo alteris nó existétib', alteris debetur & cessante affectione nominatorú superest affectio graduatorú, q̃ habuerút códitores.

Nominationes nó dirigútur. nó habéti collationé triú beneficiorú ad minimú.

Mandata cui hodie possint dirigi.

f ℂ Omnium dignitatum.) Non comprehédútur hic archiepiscopatus, nec episcopatus, cum in odiosis, appellatione dignitatis non veniat episcopatus. text. sing. in cle. vna de renunciatio. glos. in. cap. 2. in verbo dignitatem de præb. in. 6. cum sit culmen dignitatum. cap. venerabilis. de præb. c. nos consuetudinem. 12. dist. glo. & doct. in. cap. 24. penul. de hæret. Barba. in procemio cle. col. 3. & in tract. de præstantia card. in. 1. q 1. partis.

Quæ dignitas in nominationibus compreheńdatur.

partis.col.4.glos.in.c.fœlicis.§.quòd si quis in verbo pontificalem.de pœnis.in.6.in fauorabilibus sic.ele.auditor.& ibi Barb.col. 12.de rescript.& in.c.nisi.col. vlt.de offic. lega. Item quia supra titu.2.fuit specialiter de illis dispositũ.s.quòd illorum nominatio ad regem pertineret,& etiã nominatio omnium dignitatum,quando ecclesia est pastore viduata,& in quibus seruatur forma capituli,quia propter de elect.& sic non comprehendũtur hic etiam abbatiæ,vel aliæ electiuæ dignitates, sed aliæ non electiuæ sic. Et hoc tenet Lapus allega.84.domin' papa.col.5.versi.sed nunquid.vbi beneficiorum appellatione dicit non comprehendi abbatias.

g cæterorque[h] beneficiorum ecclesiasticorũ ad eorũ [i] collationem, [k] prouisionem,

*❡ Et quæ beneficia non comprehendãtur in nominationibus scripsi in tractatu nominationum.q.15. Ibi vide.30.beneficia quæ nominatis non debentur.]

De dictione cætero rum.

g ❡ Cæterorúmque.).i.omnium aliorum beneficiorum tertia pars graduatis & nominatis conferri debet, vt sequitur.nam appellatione cæterorum omnia continentur.l.cæterorũ.ff.de verb.signi.c.Raynutius.de test. auth.ex causa.C.de liber.præter.c.apostolica.56.dist.l.Gallus.§.&quid si tantum.in.fi. ff.de liber.& posthu.& est repetitiua similium.glos.& ibi Bar.in.l.non solum.§.quæritur.ff.de procura.glo.in.c.deinde.26.dist. c.omnes principes.de maior.c.quanuis.t.in fi.de præb.in.6.nisi hoc exprimatur,vt.l.nõ impossibile.&.l.ab emptione.ff.de pact.Ias. in.l.quæ dotis.in vlt.not.solu.matri. Aliquãdo abbreuiationis causa ponitur, maximè per notarios,& tunc per hanc dictionẽ &c. censentur comprehendi ea,quæ sunt de natura & consuetudine actus,super quo apponitur.Bar.in.l.Gallus.§.idẽ credendũ.ff. de lib.& posth. vbi dicit extendi posse secundũ notarij cõsuetudinẽ.nõ licebit tamẽ successori in re dubia absque iudicis mãdato hãc clausulã extẽdere.Feli.in.c.cũ P.tabellio.de fide instru.alia ibi licet videre de ista dictione &c. Et quæ scripsi in.d.l.cæterorum de verb.significa.

Notarius quã possit extendere abbreuiaturas.

h ❡ Beneficiorũ ecclesiasticorũ.) Hoc dicit ad differẽtiã tẽporaliũ, vt sunt feuda, comitatus,ducatus,& similia, de quibus loquitur tex.in.c.fœlicis.§.si qua vero feuda,locationes,officiũ,vel beneficiũ spirituale,vel tẽporale, de pœnis in.6.&cle.t.versi. à feudis. illo tit. Et illa beneficia non cõprehẽduntur hic, quia de ecclesiasticis expressit, ergo excludit tẽporalia.c.nonne.de præsumpt.l.cũ prætor.ff. de iud. Et quotuplex sit beneficiũ,tradit Io.de Selua in trac.de benefi.in.j.parte.q.2.Ergo collatores adstringũtur cõferre beneficia quæcũque,tã maiora q̃ minora,tẽporib' tamẽ statutis nominatis, & graduatis vacantia, siue sint altaria, capellæ, vel alia etiã minima.c.si proponente.de rescrip. dixi in trac.nomin. quest.9.

Duplex beneficiũ.

ecclesiasti cum & temporale.

i ❡ Collationẽ.) Scripsi supra in præfatione ad hãc rubr.quomodo hic capiatur, & alibi in iure, ibi vide si lubet. No.tamẽ, ꝙ si quis impetret beneficiũ tãq̃ vacãs per extrauag. execrabilis,& etiã per nõ promotionẽ,si ꝓbet vnũ ex his vacãdi modũ,sufficit,quia copulatiua exponitur pro disiũctiua, vt sæpius fit.l.sæpe.& ibi dixi.ff.de verb.sig.nor.in.c. inter.de rescript.etiam quia vno ex duobus repugnãtibus purè & legitimè asserto, alterum repugnãs eo ipso videtur tacitè negatũ: nam qui dicit rẽ esse suã,etiã asserit ad aliũ non pertinere.l.Pomponius.§.sed & is.ff.de procur.hoc tenet expressè Aegidius de bella meta decis.735.si impetrans.

k ❡ Prouisionẽ.) Eatũ verbũ est,quod cõprehẽdere potest nominationẽ, postulationem, præsentationẽ,& collationẽ.glo.in cle.si.in verbo prouisioni.de elect. Domi.in cõsil.15. reuerẽde.col.2.& est nomẽ pluribus adaptabile,nam quandoque sapit electionẽ, quandoque cõfirmationẽ,quandoque vtrũque simul,quãdoque ꝓprio motu factã largitionẽ. Bal.in.l.Barbari'.col.pen.ff.de off. prætor. Feli.in.c.eã te.col.3.de rescrip.Et largè cõprehẽdit omnẽ modũ per quẽ ecclesiæ prouidetur.Domi.& Frãc.in.c. cũ in illis.§.j.de præb.in.6.Feli.in.ca. in nostra.corrella.32. nu.28.de rescrip.Imo verbũ prouideas,notat prouidentiã nõ solum ecclesiæ impetratæ,sed etiam impetrãtis.Bal.in.c.si.in fi.de

Prouisio cõprehẽdit collationẽ, præsentationẽ nominationem & postulationem.

præsumpt.argu.l.theopōpus.ff.de dote præleg.& ꝓuisio idem est quòd collatio.tex. & ibi pōderat Peruſ.in.c.eū cui de præb.lib.6. vide Card.in cle. in plerisque in fi.princ. de elec. Et prouisio papæ habet vim electionis & confirmationis. Panor.Barb.Feli. & alij in d.cap.eam te.de reſcrip. & Panor.in.ca.noſti. de elect.Bal.conſil.591. verba papæ. in.5. volu. Panor.in.ca.cum olim. de cauſ.poſſ. Et quando ſit prouiſio facienda filio,declarat tex.& doct.in.l. ſi inſtituta.§. de inofficioſo. ff. de inoffic. teſta. Quibus perſonis ſit facienda prouiſio, dixi in tracta.meo de ſenten.prouiſional. & prouiſio hominis facit ceſſare ꝓuiſionem legis.l.fi.C.de pact.cōuent. Claudi. de Seycell.in.l.1.col.5.& ſeq.ff. de vulg. & in.l.fi.cum dotem.ſolu.matri. Gomeſi.in.§.fuerat.col.15.inſt.de actio.

Prouiſio papæ habet vim electionis & confirmationis.

[l] nominationem, [m] præſentationē, ſeu quamuis aliam [n] diſpoſitionem. quomodo-

l ¶Nominationem.)Quot modis capiatur nominatio, quid ſit, quibus dirigantur, & aliæ multæ quæſtiones traduntur in tract. meo nominatio.vbi licet cernere.

m ¶Præſentationem.)Præſentatio eſt quædam perſonæ per patronum epiſcopo, vel alteri ad quem inſtitutio pertinet,legitimè facta exhibitio,vt præſentato de beneficio vacante prouideatur. Panormi.in.c.ea noſcitur.de his quæ fiūt à prælato. Et quòd is qui præſentatur, debeat eſſe præſens, ꝓbat glo. in cle.dudum.in verb.præſentari.de ſepult. & ibi Cardi. & Curtius in tract. de iure patro.in verbo.ius.quæſt.3. vbi limitāt, quando præſentatus eſſet notus inſtituēti. Et differt ab electione , vt Curtius tradit ibi.q.4. vbi ponit.4. differentias.vide. & cuius efficaciæ vel effectus ſit iſta præſentatio , & an dicatur fructus, tradit Paul. de citadinis.in tract. de iure patro. in ſexta parte, arti.3.q. 31.vbi licet multa videre in hac materia. tamen ſicut collator poteſt conferre beneficium vacans de iure. cap. licet epiſcopus de præb.in.6.ſic & patronus præſentare.de Rota.deciſ.365.nota nunquid in antiq.

Præſentatus pſens eſſe debet.

*¶ Et præſentatio debet probari ab eo, qui præſentatū ſe dicit, nec ſufficeret, ſi ꝓbaret ſe inſtitutum,etiam ſi in illo inſtrumēto epiſcopus narraret præſentationem. Ita tenet Feli.quādo ageretur de præiudicio alterius. in.c.ſicut.col.12.nu.26. de re iud. & docto. in.l.ſciēdum.ff.de verbo. oblig.Qūia verba narratiua nō ꝓbāt.c.ſi papa de priuil.in.6.]

n ¶Diſpoſitionem.) Comprehendit inſtitutionem.Dominicus & Peruſ.in.cap. cum in illis.§.1. de præbend.in. 6. & quamlibet aliam ordinationem, per quam prouidetur beneficiis eccleſiaſticis. gloſ.in verbo diſpoſitionem. & ibi Card.in cle. vna de ſupplen. negligen. præla.c.ſanctorum.70.diſ.nam generaliſſimum verbum eſt. Bal. conſ.501. verba papæ in.5.volu. & poteſt ad quemlibet actū referri.tex.in.l.1.C.de bonis proſcripto. Alex.& ibi in addi.ad eum,in rub.ff.ſolu. matri. nume.16. Imo verbum ordinare & diſponere locum habent tam in iudicio , quàm extra, & in actibus vbi fertur ſententia, vel quaſi, nec reſtringitur ſignificatio eius ſolum ad actum conferendi.cap.pe. de offi.lega.in.6. Feder.conſi.195.factum ita.col.1. Imo impetrans beneficium ad ordinationem alicuius ſpectans , poterit petere beneficium , quod pertinet ad collationem , præſentationem, & quamuis aliam diſpoſitionem,glo.in verbo ordinationem.in extra. ſedes de offi. delega. in communibus doct.in.c. cum in illis.§.illis de præbend.in.6. Ioan. Daymia in verbo mixta in procemio ſupra. vide gloſ. in.§.ſeq.in verb.diſpoſuerit. Non tamen cōprehendit electionem exigentem cōfirmationem, ſic probat.d. c. cum in illis.§.1. per tex.in cle.j.de præb. tum quia hoc eſt odioſum: & in odioſis non venit electio appellatione diſpoſitionis. glo.in verbo diſpoſitionem in tit.de reſeruat.in prag. tum quia nō eſt veriſimile, quòd iſte tex.ita voluerit derogare vniuerſitati, ad quam pertinet electio, ſicut vni ſingulari, ad quem pertinet prouiſio , quia vniuerſitas innititur iuri cōmuni in eligēdo,vel ſaltem plus accedit ius commune ad ius eligendi, quàm ad aliud. Ioan. Mona.in.ca.in generali.de elec.in.6. refert Boniſa.in cle.j.de præb. Card.cōſ.103.caſus ſuper quo.col.2. Nec etiam eſt veriſimile,ꝙ rex voluerit ſibi derogare in illa nominatione,quam loco electionum habet,vt patet ſupra

Diſpoſitio generaliſſimum eſt verbum.

supra in titul.de regia ad præla. nomina.faciend.ita tenet De ripa lib.2.respō.c.23.Iulius papa &c. & cōsi.34.indultum ibid. Nec cōprehēdit etiā cōfirmationem,quia qui cōfirmat in virtute mixta, sua & alterius, non dicitur disponere, nec ꝓuidere, nec imputatur ei hoc ad beneficiū, sed ad iustitiā. non enim impēdit beneficiū,qui exhibet debitū. l. si seruo fideicōmissaria.ff.de hæred. insti.l. proximè. de ritu nuptia.Bald.consil. 501. verba papæ. in.5.vol.Nec obstat verbū quāuis aliā dispositionē,quia intelligitur de collatiua simili expressis,per illud verbū aliā. glo. in cle.1. de rescript.l.si fugitiui.C.de seru.fugiti.Feli.in.c.sedes.col.2.versi.clausula.de rescrip. vbi plene tradit.facit quod dicit Roma. in. l.j.ff.de donation. caus. mor. vbi si filiusfa. videns se non posse facere testamentū dicat. si non valeat iure testamenti, valeat iure codicillorū,vel alterius cuiuslibet vltimæ voluntatis, non refertur ad donationem causa mortis,de qua debet fieri expressa mentio.l. filiusfa.in fi.ff.de donatio. Item illa enumeratio specierum antecedens facit, vt sub illa clausula generali nō includatur species electionis,cū sit maior & grauior speciebus supra enumeratis.tex.in.d.cle.j.& cle. nō potest. de ꝓcur. Nec postulatio, cū tantū papæ fiat de episcopatibꝰ & aliis dignitatibus electiuis.c.j. & per totū de post.præla. Nec me mouet verbū, quomodolibet spectātium, in textu positū,quia debet intelligi, siue collatio,seu alia ꝓuisio spectet ad collatorē iure ꝓprio,siue deuoluto,vt in.c.2.de concessio. præb.siue iure ꝓprio,siue iure alieno,vtpote autoritate apostolica, in cle.vna de renūcia. & cle. vnic.de supplen. negli. prælato. glo. in verbo quouis modo. in⁋.quod si quis cuiuscūque.de colla.in prag. siue collatio spectet suo nomine,siue alieno, vt ca.fi.de offi. vica.in.6.Et expone quomodolibet, id est, quolibet modo. dictio enim quomodolibet vna pars orationis est,& distributiua modorū.glo.& ibi archi.in.c. indemnitatibus.⁋.1. versi.si qua verò de elec.in.6.c. qa plerique. de offi.ord.eo.lib.cle.vlt.in fi. de priuil. vel quomodolibet,id est, quocūque modo, siue iure cōmuni,siue priuilegio, vel præscripta cōsuetudine. sic exponit glo.in.c. quanq̄. de electio.in.6.glo.in verbo spectat.in.c. si clericus.de præb.eo.li.tex.in.c.statutū.⁋.in nullo. de rescrip.in.6. Ias.cōsi.63. per reformationē.in col.3.vol.3.glo. in cle.grauis.de sent.excōmuni.& cle. vlt. ibid. * Bertrand. consil. 117. ex literis col.pen.in.j.volu.secūdū nouā æditio.]

De verbo quomodolibet.

libet spectātium [o] viris literatis [p] graduatis,& [q] per vniuersitatem nominatis confe

o ¶ Viris literatis.) Literatis enim ecclesia q̄maximè noscitur indigere. c. cū ex eo. de elect.in.6.per quos totus mūdus illuminatur.authē.habita.C.ne filius ꝓ patre. Et intelligitur hic de literatis,siue in theologia, iure pōtificio, ciuili,vel medicina, seu in artibus, vt declaratur infra eo.⁋.præterea. quia omnis scientia à deo est.cap.legimus.⁋.hinc etiā.37.dist.& literatis ꝓuideri debet.ca. ad decorem.de inst. Priuilegia illorum dico in scholastico.priuileg.vbi cumulaui scholasticorū priuilegia centū octoginta.

Literatis prouideri debet.

p ¶ Graduatis.) Et sic nō sufficit sciētia sine gradu.gradus enim non facit hominē peritiorem , sed eū ꝓuocat & inducit ad maius studiū, & assiduam lectionem, vt eo decentius in gradu assumpto militet,& vt talis appareat,qualis ex signis collatis esse prima facie creditur, & veraciter interius debeat esse, vt sic signatum signis correspondeat. Bonif.in cle.vna.per illum tex.nota.13.de. excess.prælat.nec gradus , sine scientia , vt hic patet. si velis scire gradus, ex quibus peruenitur ad perfectionem alicuius sciētiæ, nota sequentes casus. Primus est velle scientiam acquirere. Secūdus,est delectari in voluntate. Tertius, est meditari in ipsa.Quartus,intellectu capere meditatum.Quintus,memoriæ tradere.Sextus, aliquid inuenire,& simile aliis. Septimus, à se inuentum iudicare. Octauus, de iudicato bonū dicere.Nonus,illud bonum modulatè ꝓferre. Alberi. in dictio.in verbo gradus. Et q̄buscōcedi possint nominationes, hic patet, videlicet graduatis literatis,qui legitimè gradum adepti fuerint.⁋.præterea infra eod.& vide quæ dixi in tracta.nominario.q.5.vbi plene dico.

Gradus ex quibꝰ peruenit ad perfectionem.

Quibꝰ cōcedi nominationes possunt.

q ¶ Per vniuersitatē nominatis.) Et sic vniuersitas potest nominare,& non facultas, vt latius

Vniuersitas nominationes cōcedit.

latius dicā in tracta. nominatio. in. 6. quæst. princi. vbi dico à quibus concedantur nominationes, & quare ab vniuersitatibus: & an ab vniuersitatibus extra regnum, vel ab vniuersitatibus regni, ad beneficia sita extra regnum ibidem.

Dictio modus qualiter accipiatur.

rant. [r] Hoc modo [f] videlicet, [t] in primo mense [v] post præsentium acceptationem

r ¶ Hoc modo.) Capitur pro moderatione, videlicet hac moderatione, vel hac, lege sequenti. l. hoc modo. ff. de cōdi. & demōst. Bar. in. l. quibus. §. Termilius. illo tit. vel hac forma. l. fi. C. de modo mulcta. Alber. Brunus in tract. de forma & solēni. actus. Rub. ex qbus cōsistāt forma & solēnitas. versi. 47. vel hac cōditione. glo. in. c. Raynaldus. de testa. nam aliquando modus pro conditione accipitur, & contra. vt scribit Bart. consi. 4. factum tale. & differētiam inter modum & conditionem tradit glo. & doct. in rub. ff. de conditio. & demonstratio.

De verbo videlicet quomodo capiatur.

f ¶ Videlicet.) Declaratiuè ponitur. l. videlicet. ff. ex quib. cauf. maior. c. transmissæ, de eo qui cognouit consang. vxo. glos. in cle. causam. de elect. c. ex literis. & ibi Aret. de prob. Decius consi. 47. & pro viribus. col. 2. & sic causa confusionis tollendæ inter nominatos & graduatos declarat ordinem illorum, non tamē intendit aliquid graduatis auferre, scilicet vt nō extantibus nominatis graduati admitti nō possint, vt dico in. §. teneātur infra eod. Aliquādo tamen stat restrictiuè, si materia subiecta patiatur. glo. in. c. 2. de priuileg. in. 6. & ibi Domi. gl. in. c. Romana. §. caueāt. de sent. excōmu. eo. lib. Bar. in. l. 1. ff. ad. l. aql. & Bal. i. l. 2. quādo actio de pecu. est annalis. &. l. cū mulier. ff. solu. matrimo. Ias. i. l. filio. col. 3. de liber. & posthu.

Qui mēses sint assignati nominatis, & qui graduatis.

t ¶ In primo mense.) Qui est Aprilis, vt declaratum fuit infra rubri. de regia facultate primum mensem graduatis debitum nominandi. cum hæc cōcordata primo Paris. fuerint publicata, & in mēse Martio. Et notandum est quòd per prag. tertia pars graduatis debebat conferri hoc modo. nam duæ partes illius tertiæ cōferebantur nominatis, & tertia illius tertiæ conferebatur graduatis, vt dicitur in. §. insuper. & in. §. item placuit. de colla. in prag. Et quia ista tertia & tertiæ tertia incertæ erant, ideo fuit statutum per Lud. xij. Franciæ tūm regem art. 3. rub. des graduez, quòd collatores ordinarij & patroni ecclesiastici describerēt in vno libro omnes collationes per ordinem, vt tertia pars posset liquidari: quem librū tenebantur collatores ordinarij exhibere & graduatis, & nominatis. tamen quia multæ fraudes fiebāt per collatores, ideo fuit hic expresius declaratum per mēses, vt sequitur, & est iusta & æqua declaratio, quanuis nominati conquerantur, dicentes se debere tres menses habere, & graduati vnum tantū, sicut habebant per prag. ma. duas partes. sed quia ita placuit principibus, & illis placere debet. & maximè, quia in mensibus graduatorum simplicium nominati possunt gratificari, quia graduati sunt, ideo nil est, quod conqueri possint.

Constitutio principis non recepta non ligat.

v ¶ Post præsentium acceptationem.) Hoc ideo dicit, quia lex vel dispositio principis non recepta, nec moribus vtentium approbata, nō ligat subditos, si nō fuerit obseruata sciente & tolerante principe. glo. sing. reputata. in. c. t. in verbo. frāgere. de treuga & pace. similis tamen in sum. 24. q. t. quā ibi not. doct. & Alex. consil. 6. in. t. volu. & consil. 132. ibidem. & consil. 39. in. 3. volu. Idem si reciperetur à minori parte, & non à maiori, quia etiā non ligat. Panor. in. c. quia circa. de consang. Nec requiritur consuetudo præscripta per decem annos, sed sufficit simpliciter vsus cōtrarius. c. cū olim. de cleri. cōiug. §. 1. dist. 4. quia superior videtur eā legē tacitè tollere, ex quo scit cōtrariū obseruari, & patitur. Aret. consi. 11. procedendū. col. pen. Roma. consi. 512. quō ad primū. in fine. & supra in præfatio. huius tit. dixi. & Bauer. in. §. 1. col. 3. de testa. facit gl. in. c. de libellis. 20. dist. vbi ecclesia orientalis nō recepit canones de continentia clericorū, tamen propter hoc non incidit in hæresim, nec est peccatū mortale. tex. in. c. denique. in fi. 4. dist. plene Aufre. in repe. cle. j. not. to. de offic. ordi. sic Galli, qui constitutiones bursales papæ nō receperunt, nō malè fecerūt per præd. & ita tenet Benedi. in repe. c. Raynutius. in verb. & vxorem, nu. 233. & seq. de testa. cum leges ex alia causa nos non teneant, quàm

Galli cōstitutiones bursales non recipiunt.

quod

quod iudicio populi receptæ sunt. verba sũt iurisconsulti in.l.de quibus.ff.de legibus.& quia alia fuerunt concordata, de quibus supra dixi, quæ non fuerunt à populo recepta, ideo conditores dixerunt hic, post publicationem, & acceptationem, & ex ordine prius publicantur, quàm acceptentur in authen..vt factæ nouæ constit.in prin. collatio.5. sed hic voluit tex.quod acceptari debẽt eo tẽpore, quo publicantur, vt nullum tempus supersit à tempore publicationis. Et quando quis impugnat concordata, vel aliquem ✠. non esse receptum, hoc debet probare, quia hæc negatiua est fundamentum suæ intentionis, quo casu qui facit fundamentum in negatiua, tenetur eam probare. Bar.in .l.penulti ✠. docere, per illum tex.ff. ne quis eum qui in ius vocat.est.vi eximat. Decius consil. 534. procedendo, nume.nono. & quia præsumptio est quòd sit receptum, & exceptio à reo est probanda. l. prima. C. de proba.l.in exceptionibus.ff.illo.titu. ✱ Scripsi abundantius in tracta. meo exceptio.] vide plene Guillelm. Benedict. in repet. cap. Raynutius, in verbo & vxorem. nume. 229. & sequen.de testa. Si tamen in vno articulo non fuerint recepta, vt in hac vniuersitate, quia tempus studij sigillatur sigillo facultatis, si vniuersitas postea velit statuere, quod concordatum obseruetur, valebit istud statutum.per not.in cap.ex literis.de constitutio. nisi hoc statuerent in præiudicium alicuius facultatis, vel iam nominatorum.per tex.in cap. quum omnes de const. nec possent omnes facultates vna contradicente hoc statuere.per not.in ca.cum accessissent de const.

Cócordata à n̄ publicatione n̄ non ligat.

& earum ˣ publicationem, præfati ordinarij collatores ʸ dignitates,

x ¶ Publicationem) Et sic ante publicationem non ligabat concordatum, vt in authen.vt factæ nouæ constitu. inprincip. collatio.quinta.& publicatio, quæ fuit facta in curia, attendenda est, quando factæ sunt plures. Cardi.in proœmio clem. in fine dixi in repet.l.vnicæ.notab.vltim.C.de sententiis, quæ pro eo quod interest. nec sufficit publicationem fieri in curia, sed requiritur quòd fiat in qualibet prouincia, vbi seruari debet. ✠.j. vt factæ nouæ constitu. Alexand. consil.181.in causa.col.vlt.in.6.vol.& consi.52 in causa.col.1.in.7. vol. Et cõstitutio statim facta publicatione ligat scientes, ignorantes verò non nisi lapsis duobus mensibus .l. fin. ff.de decre.ab ordi.faciend.cap.j.✠.nec obstaret. de concessio. præbẽ. in.6. ✱gl.& ibi dom.& Perus.in.c.cum singula, de præb. eo. lib.Barb. in c.2.col.12.nu.61.cũ seq. de constitu.] quia tunc præsumitur sciẽtia. ideo allegans ignorantiam postea eam probare debet, secus ante duos menses. Bonifac. in proœmio. clemen. ✠.pen. in fin.& quando dicatur publicè aliquid fieri, vide per glos. in cle.j. de sepul. & per Calca.consi.77.col.5. Et de publicatione testium qualiter fiat?&ex ea quis effectus producatur?tradit.spec.in titu.de teste.✠. satis vtiliter. Et nouem ex quibus instrumentũ publicatur, idẽ specu.in tit.de instru.editio.✠.breuiter cõmemoremus.& ✠.ostenso.

Quæ publicatio attendi debeat.

y ¶ Dignitates.) Ecclesiasticas, tam regulares, quam seculares, vt infra patet, quia indefinita æquipollet vniuersali.c.vt circa. de elect.in.6. intellige collatiuas, non verè electiuas, vt infra dico, & supra dixi in verbo omnium dignitatum. istæ tamen dignitates in ecclesiis cathedralibus regni non debentur, nisi canonicis illarũ ecclesiarum ex consuetudine, vt dico latius in.15.q.tract. nominatio.nume.38. versicul.22. Ideo oportet ꝙ nominatus faciat se in illa creare canonicũ ad illum effectum, videlicet obtinendi dignitatem, vt patet in rubrica de reseruatio. supra.✠. vltimo. nam vniuersitates non possunt derogare priuilegiis, statutis, & consuetudinibus ecclesiarum, nec alius etiam legatus.glos.in cap.pro illorum.de præbend. Et si potestas nominandi concessa vniuersitatibus sit, non tamen derogandi priuilegiis ecclesiarum à papa cõfirmatis. Et dignitas est quædam præeminentia in ecclesia cũ iurisdictione, vt in cap.de multa de præbend.vbi dixi. & notandum est, quòd dispensatus, vt obtinere possit dignitates, non censetur dispensatus vt habeat episcopatum, vt not. in cap.fin.de filiis presbytero.& cap.1.eod. ti. in.6. Sic consuluit Decius consi.442.in replica incipien.vt præsupposita.

Dignitates nó debentur ex cõsuetudine nisi canonicis.

Dispensatus ad dignitates, nó dicitur ad episcopatum dispensatus.

z ¶ Per-

Quid sit psonatus.

z ¶Personatus.) Est quædam prærogatiua in ecclesia sine iurisdictione, dum habet stallum in choro honorificum præ aliis. Panor. in cap. de multa. de præbend. Domi. & alij in cap.1.de consuetud. in sexto. Bal. in capi. dudum.2. colum. quarta de electio. Ioannes de Selua in tracta. de beneficio. in prima parte. q. secunda. versi.7. beneficium,&c. glos. in verbo personatus. in extra. execrabilis in extra. communib⁹.& adhuc in multis ecclesiis linguæ occitanæ vulgo vocãtur personatus, vt Biteris audiui.

* ¶ Et personatus non est dignitas, si propriè sumatur. teste Oldra consil.150. in ecclesia. colum. secunda. Secus si largè, quia tunc sunt sinonima, & sunt tanquam genus & species. Dominic. in d. capit. primo. per cap. cum accessissent. de constitution.]

[z] personatus, [a] administrationes & [b] officia ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationẽ, seu quamuis aliam dispositionem vt prefertur spectantia, graduatis humõi, q literas suorũ graduũ cum tẽpore studii debite insinuauerint [c] conferre [d] teneantur.

Admini-stratio qd sic.

a ¶Administrationes.) Largè sumitur, vt comprehendat prioratus, & alia beneficia, quæ etiam nominatis & graduatis, si in tempore præstituto vacent, debetur, tex. & ibi Card. quæst.6. in clem.1. de rescrip. cap. secundo. de æta. & qualita. & intellige secundum propriæ personæ condecentiam, & conformitatem. §. volumus. infra eo. nisi sit prioratus conuentualis, & verè electiuus, qui ad nominationem regis pertinet, vt tradit text. in §. monasteriis. supra de regia ad prælaturas nominatione facienda. vide Imol. in clem. vna. colum. secunda. nume.14. de supplend. negligen. præla.

b ¶Officia ecclesiastica.) Ecclesiasticum autem officium est administratio rerum ecclesiasticarum sine iurisdictione, vt sacrista. c. primo. de consuetud. in sexto. Ioan. de Selua in tracta de beneficio. in.1. parte. q.2. multa scribunt doct. in rub. ff. de officio eius cui mand. est iurisdictio. & in rub. de off. deleg. Ioan. Franciscus in tract. de off. & potestate, cap. sede vacante in.2. præludio. & dixi in mea practic. ad stylum Bituricen. glos. secunda. sergens, articul. decimotertio. rubric. de adiornamentis.

Epus beneficia vacantia pro se retinere nõ potest.

c ¶Conferre.) Ergo pro se retinere beneficia vacantia episcopus non potest, vel alius collator, sed ea conferre tenetur, vt hic. arg. c. fina. de institutio. cap. per vestras. de iure patronatus tenet Bertachi. in tracta. de episcopo, libro. 4 secundæ partis. quæst.24 Nec poterit creare vicarium, qui sibi conferat, quum idem sit cum episcopo. cap.2. de consuet. in sexto. Sed collatores procurant habere vicarios, à papa, qui eisdem conferãt: quod non seruant regnicolæ, ne sibi omnia beneficia diocesis episcopi retineant. quod est iuri exosum. no. in cap. relatum. de præb. & in c. non indiscretè. de procura. & clem. penultima. illo titu. & not. in cap.1. de offic. vica. in.6. vbi not. episcopum posse creare vicarium cum potestate substituẽdi, & is substitutus à vicario poterit conferre beneficia vicario: quia videtur institututus ab episcopo, & iure episcopi confert, non vicarij substituẽtis. parui enim refert, an ipse ordo elegerit, an is cui ordo negocium dedit. tex. in l. item. §.j. quod cuiusque vniuersi. nomi. facit. ca. is cui de offi. deleg. in.6. Feli. in cap. post cessionem. col. vlt. de probat.

Verbũ teneri necessitatẽ importat, & qũ ad factũ quis teneatur.

d ¶Teneantur) Necessitatem importat gl. in §. insuper. de collatio. in prag. dixi. supra, in §.1. in gl. debeat. & in glo. teneantur. eod. titu. & si quis præcisè ad factum non tenetur. l. si quis ab alio. ff. de re iud. cum similibus. tamen nõ procedit de æquitate canonica. c. qualiter de pact. Panor. in. c. per tuas. de arbi. c. veniens. colum. penul. de iureiur. vel quando quis ad factum ex legis dispositione tenetur, tunc præcisè cogitur. l. si cum exceptiõe. §. sed & si quis. ff. quod metus causa. Bar. & alij in l. stipulationes nõ diuiduntur. quæstio.8. ff. de verbo. obligatio. ne legis dispositio lubibrio sit. arg. l. fin. §. vbi autem. C. de bonis quæ libe. Alioqui si secus, quàm hic statuitur, conferat, prouidetur in §. sequ. & in

& in §.fi.infra eod.Et intellige secundum tempus iuris, videlicet vt patronus clericus intra sex menses præsentare debeat.ca.vno de iure patr.in.6.collator intra sex menses conferre.c.2.de conces.præb.

e ¶Beneficia.)Largè accipitur,vt in.c.postulasti vbi Feli.post alios de rescrip.& in regula prima de reg.iur.in.6.tex.in.c. olim.de verbo.signi.latè in.q.9.tracta.nomina.dixi.Barba.in.c.abbatem. colum.5.ibid.tex.in.c. cum liberum.& ibi gl.de sepultu.quod est verum quando exprimitur in iure,vel cōstitutione:secus in impetrationibus, quæ sunt odiosæ.Card.in cle.si Romanus.de præbēd. Ioannes de Selua in tract.de benefi.in.j parte.quest.3.

f ¶Verò.)Aduersatiue ponitur,tam in iure quàm in facto.l.si cum filius.ff.de donatio. §.venditæ.institu.de rer.diuisio.Et sic vult dicere tex.quòd ordinarij collatores tenentur conferre beneficia vacantia.in primo mense graduatis,beneficia verò quæ in duobus sequentibus mensibus vacare contigerit, liberè conferrē possunt,idoneis tamē vt sequitur.

g ¶Sequentibus mensibus.) Intellige de mense Maij & Iunij.& hic dicimus cōputari menses,prout sunt constituti,non per triginta dies,vt in.c. quam sit. Et ibi glos.de elect.in.6.Card.in.c.licet.de supplen.negl. præla.Computabuntur tamen à media nocte Iunij,vsque ad mediam noctem mensis Iulij.arg.l.more Romano.ff.de feriis.& infra dico in tract.nomina.q.16. Menses verò in mandatis apostolicis sic cōputātur, videlicet à die tertia mensis primi,vsque ad tertiam secundi: vt si mandatum præsentetur die vigesima Ianuarij, finietur mensis vigesima Februarij.Barth.& alij in.l.cū bissext.ff.de verb.signifi. Decius in.l.vbi lex. de regul.iur. Et sic mandatarius acceptare poterit beneficium vacans vigesima prima Februarij.Quod est notandum, quia fui de hoc sæpius interrogatus. & infra in forma mandati apostolici plenius.dicam,in verbo mensem.

Mensis in mandatis quō cōputetur.

eBeneficia f vero quæ in duobus g sequentibus mēsibus vacare contigerit,illa iuxta iuris communis dispositionē personis h idoneis.

h ¶Idoneis.)Etiam de iure communi idoneis beneficia sunt conferenda,non inhabilibus,vel consanguineis ignaris.c. graue de præben.c.ex parte. & ibi Card.q.2.de constitutio.c.ad decorem.de instit.extrauag.ad regimen de præb.in extrauag.cōmunibus.glo. in §.1.in verbo idoneis. de colla. in prag. cap.is cui.de præbē.in.6. Imo conferentes indignis, tenētur ecclesiæ,quam læserunt,ad interesse,si inferiores à papa fuerint: ad similitudinem magistratus, qui minus idoneo pupilli tutelā cōmisit.tenetur enim, si cōtra tutorē malè administrātē non potest pupillus habere regressum.l.1.ff. de magistra.conuenien.Bonus de curtili in tractatu de nobilita.in.3.parte.nu.153. allegat Petrū de Ancha.in cle.j.in vlti.notabili de ætate & qualita.Feli.in.c.si quādo.col.4.nu.7.de rescript.& nihil est quod magis officiat ecclesiæ,q̄ quod indigni ad regimē ecclesiarū assumātur.c.nihil.de elect.ideo peccat mortaliter cōferēs indigno,vel eligens scienter indignū:tū quia graue est inexpertos dei seruitio applicare.c.monasteria.19.q.3.glo.penul.in.c.ad apostolicā.de reg.tū quia domino suo est infidelis,cōmittens indigno eius ministeriū,contra id quod dicitur in Euāgelio,fidelis seruus & prudēs &c.Nā hoc vergit in detrimētū ecclesiæ,& honoris diuini, qui per bonos promouetur,& colitur.& melius est habere paucos bonos & vtiles,quàm multos inutiles.c.tales.23.distin.c.penul.de ætate & qualit.Archi.in.c.si qui episcopi.j. q.j.Floren,in.3.parte summæ titu.20.c.2.§. 2.in cōferēdo.& titu.22.c.5.§.18.rub.de potesta.papæ in clericos. vide quomodo electores teneātur de mala administratione indigni.per glos.in verbo auctores.c.1.§.quoniā.de elec.in prag.Et talis præsumitur cōferēs,qualis is cui cōfertur.c.tātis.in fi.81.dist. ✱¶Et sic fauore cōferentes,vel nō permittētes ecclesias iustè ordinari,vt sacrilegi, iudicādi sunt.c.Sūt quidam.j.q.j.Et hodie bene multi reperirentur,quibus potest dici, Deus ignosce illis,quia nesciūt quid faciūt. Sciēt autem postea,cū ob hoc in inferno perpetuo

Idoneis beneficia cōferri debēt nō consanguineis ignaris.

Cōferens indignis ad interesse tenetur & indignū psumitur.

[i] libere conferre, seu p̄sonas idoneas ad illa p̄sentare teneantur. Beneficia autē quæ in quarto mense vacare cō-

cruciabuntur, Quotusquisque hodie collator est, qui bonos & doctos quærat. Deus nouit ne plura.]

Quis verò dicatur idoneus, supra eo.in præfat.ad istā rub.declaraui. Et nota ꝙ idoneus etiā dicitur is, qui per dispēsationē est effectus, quáuis naturaliter attēto iure cōmuni non esset hebilis, nam quando factum ciuiliter operatur eūdem effectū, quē factum naturaliter, sufficit factum ciuiliter.l.fi.§.fi.ff.mandati.l.si mater.C.de institu.& subst.Bal.in.l.fi.de iis qui ven.ætat.impetra. Et quē esse idoneum ad beneficia, non procedit à natura, sed à iure, ergo sufficit verificari per iuris fictionē, & principis dispensationem, vt expressē tenet Decius consi.542. præsupposita. col.2. & in.c. At si clerici.§.fi.in fi.col.penul.de iudic.qđ facit vt collator etiāpossit istū dispēsatū gratificare. Nā paria sunt, vt aliquid fiat ex priuilegio, vel iure communi.tex. in.l.liberos.& ibi pulchrē Bal.C.de collatio.Dec.consi.609.quæritur.col.2.licet consi.695.visa donatione nu.17.& seq.teneat contra. sed ista cōsilia vix mihi persuadere possum Decij esse quia à stylo illi' deuiāt vide & iudica.

Idoneus quis dicitur, etiā p dispensationem.

i ¶ Liberè.) Id est sine alicui' cōtradictione. c.irrefragabili de off.ordina. Secundo liberè dicitur sine metu.glos.in.§.simoniace, in verbo liberè de elect.in prag. Tertio liberè dicitur, id est non vocato aduersario.c.j.de homici.in.6.& sine requisitione.c.de multa.notabi.4.per Panor.ibi de præben.Calder.consi.6.rubr.de religio.domib. Quartò liberè ex meravolūtate, exponit glos.in cle. vt ij qui.de ætat.& qualita. Quinto, liberè, id est, de iure communi.glos.in.c. lator. de homici.quam singularem dicit Barba.consil.3.clemētissimi.col.4.in.2.volu.& in tracta.de præstan.cardin.in.3.q.j.partis numero.24.col.4. Sexto, liberè, id est, sine sentētia, Domi.22.quæst..j.dicit dominus,&.c. de illis.de sponsa.& Barb.in additio.ad Panor.in.c.si.de adult. Septimo, liberè nō petita licentia.cle.dudū.§.si verò iidē prælati. de sepul.c.cū plures. de offi. deleg.in.6.c.j. de censi.eo.lib.ca.2.& ibi Panor.de loca.c. statuimus.de regula. Octauo, liberè, idē est quod sine dispensatione.c. à multis. & ibi Cardin.de æta. & quali.glos.in cle. vlt.illo tit. Nono.liberè, id est, sine pacto, promissione, seu cōditione illicita, vel trāsactione. tex.& ibi Ioan.Mo.exponit in.c.vno.de rer.permu.in.6.& gl.in.ca.dudum in verbo.liberè, de præbend. eodem libro vel liberè, id est, præscriptione, vel appellatione non obstante. glo. in.c.j.de censi.in.6. Decimò liberè. dicitur sine canonica solennitate. text. & ibi Barb. in.c.fina.col.2.de feud. Vndecimo, liberè, id est, sine metu periurij exponit Decius cōsi.131.reuocatur in princi.& liberè etiā exponitur, non expectato fine mēsis Ioā.And. in.c.si apostolica.& ibi Perus.de præb.in.6. vel liberè, id est, sine qualificatione.§.cōsanguineis supra de regia ad præla.nomina. faciend.vbi dixi.vide tex.in.c.quia nos de testa.vel sine superioris auctoritate.cle. fina. & ibi glos.de iur. patro. Duodecimo liberè.j.gratis.c.ad apostolicā de Simo. Vltimo dicitur liberè, id est, sine impedimento,& contradictione.glo.in.c. ordinarij in verbo liberè.de off.ord.in.6. ✱ Frācisq.Curtius. consil.2.Vasallus.col.j. conclus.3. post tracta.feudor.Barb.in.c.j.col.4. de rescrip. Et in tracta.de præstant. cardinal.in.3.q.j.partis numero.24.vel purè & sine cōditione. glo.in verbo liberè.cle.vna de renunciar.] hoc tamen verbum restringitur secundum alia iura, glo.in.c.cum nobis olim in verbo liberā.de elect. Dec.in.c.reprehēsibilis, notab.2.de appel.& p hoc intelligetur.§.declarantes, in verbo liberè, tit.proxi. infra. Nec obstat verbū teneantur, quod importat necessitatem, vt supra dixi,& tamen hic dicitur liberè. Responde quòd collaror idoneis tenetur conferre.c.de multa.de præb. Sed liberè, id est, etiam non graduatis, dummodo idonei sint. Et liberalitas est in cui conferēdo, vt dicit glo.in.c.relatum.de præbend.& c.quāuis.in.j.illo tit.in.6.vel in genere eligendo.Calder.cōsi.2.rub.de rerum permuta. ✱ Et an verbum liberè importet ipso iure plenè de more scribit Egregius senator.D.

Quot modis sumatur dictio liberè.

tor.D.Andr.tiraquellus in interpretatione l.Si vnquã inverbo reuertatur.numero.111. & sequenti.C.de reuocand. donatio.] Et si libertatem habeat conferendi, tamen debet conferre iuxta iuris dispositionem, vt dicit hic tex.ideo poterit conferre suo nepoti, si aliud canonicũ nõ obsistat.c.dilecto & ibi Panorm. in.j. notab. de præben.imo etiam propriis filiis, vel aliis consanguineis idoneis. glo. & doct.in.c.j.de cohabi. cleri.& mulie.Deci⁹ cõ si.129. Panor. in consil. 96.Iesus.in.2.vol.Et patronus proprium filium poterit præsentare. Panor.in.c. quia clerici. & c.cõsuluit.de iure patro.quia potius tenetur suis subuenire, quàm extraneis, cæteris paribus.ca.non satis.86.distin. Nemo enim præsumitur habere carnem suam odio.c.nõ æstimemus.13.q.2.eo prohibetur cõferre cõ sanguineis,ne per illos ecclesiæ lædatur,sed si idoneis conferat,cessat illa causa,ergo & constitutio.Archidi.pulchrè in.ca.omnino in fi.10.q.2.Hodie tamẽ episcopi sunt cæci circa nepotes.glo.in.c.peruenit.j.q.3.Ita vt hodie armum dextrum(id est pinguia beneficia)habeant, & adulatores.vt Leuiti.7.c. Ille de filiis Aaron,qui sanguinem,vel adipem obtulerit,habebit armum dextrum in portione sua.Ille dicitur offerre adipẽ, qui suauiter vngit,vt adulator.Et ferè omnes sacerdotes vocãt filios suos nepotes, sed intellige nepotes fratrũ.Et quõ verbũ liberè restringatur ex natura act⁹,ponit Fel. in.c.eausam.2.col.12.nume.2. & seq. de rescriptis.

Conferre possunt episcopi nepotibus suis vel filiis idoneis.

Episcopi sunt cæci circa nepotes.

tigerit,[k]viris graduatis per vniuersitatẽ nominatis(qui gradus & nominationis literas cum studii tempore debite insinuauerint) conferre seu præsentare teneãtur. Beneficia vero quæ in quinto & sexto mensibus,

k ❡Viris graduatis.)Et sic antequam nominatis sint conferenda beneficia, requirũtur sequentia, Primum quòd sit vir, & non mulier,ibi viris,licet mulier abbatissa vel priorissa possit esse.c.indẽnitatibus.de elect. in.6.non tamẽ possunt ei concedi nominationes,de quibus hic,quia vir excludit mulierẽ.l.j.ff.de leg.l.scripturas.C. qui potior in pigno.habeãtur.l.2.de vestib.olober.lib. 11.&.l.si pater.in fi.de fideicom.liberta. ✱❡Nisi subiecta materia conueniat. etiam mulieribus,tunc non excluditur mulier, vt testificari.per tex.in.c.licet vniuersis. de testib.Dec.in.c.2.de fide instru.tex.in.c.j.de præsumpt.Sed nõ cõuenit hæc materia mulierib⁹,ergo eis nõ cõcedẽtur nominatiões.

Requisita in nominatis.

Secundo quòd in vniuersitate studuerint priuilegiata ad hoc, & sic non in vniuersitate extra regnum.❡.j.supra eo.

Tertio,quòd post studium sit graduatus, ibi graduatis.dixi supra eodem in verbo graduatis, & in.❡.præterea.in verbo studuerint infra eodem.

Quartò,ꝙ sit graduatus ab vniuersitate,& nõ sub bulla,ibi,per vniuersitates &c.Quintò ꝙ sit nominatus,ibi nominatis &c.&❡.volumus infra eo.Sextò ꝙ post tẽpus præstitutũ sit nominatus, infra eodẽ❡.præterea.nõ ante,alio qui ei non ꝓdest.Septimò ꝙ sit nominatus ab vniuersitate regni,& graduatus,nõ abvniuersitate extra regnũ,de quibus hic non loquitur,patet in.❡.monemus.infra eodem.

Octauo,quòd sit nominatus per vniuersitatem,& non per facultatẽ, ibi per vniuersitates.&c.&dico in tract. nominatio. quæst.6.

Nono,quod præsentauerit literas gradus & nominationũ cũ certificatoriis literis tẽporis studij,ibi,qui gradus & nominationes &c.Et literas attestationis nobilitatis, si sit nobilis.❡.teneantur.infra eodem.

Decimo,ꝙ debitè & legitimè præsentauerit literas suorũ gradus & nominationis,& alia necessaria,seu insinuauerit,videlicet tẽpore quadragesimæ.vt in hoc tex.debitè. & infra.eo.❡.teneantur.

Vndecimo requiritur quod beneficium vacet,antequam possit acceptari per nominatum vt in hoc tex. ibi vacare contigerit.

Duodecimo,reqritur ꝙ nominat⁹ beneficiũ vacãs petat.❡.teneãtur.infra eod.& ꝓsequatur.❡.fi.infra eo.& his cõcurrẽtib⁹ nominatus poterit beneficium requirere, & sibi cõferri petere.Alioquin nõ prosequatur,nec inanib⁹ sũptib⁹ se vexet,cũ obtinere nõ speret. arg.l.j.ff.de inoffi.testamẽt.& sic summatim vides reqsita in nominatis quæ notes.

 l ❡Vaca-

1 Vacare contigerit.) Beneficia enim ante vacationem conferri non possunt. c.2. de concess. præbend. fallit vt per Card. in cle. si. q.3. de præb. videlicet in canonicatu, de quo dixi supra tit. proximo.§.fi. Et dicitur vacare beneficiũ propriè quando ecclesia priuatur sposo. l mol. in cle. vltima. nume.32. de rescript. & aliis modis quos tradidi. in glo. vacantibus.§. monasteriis supra. de regia nominatio. Et intellige quãdo vacauerit verè, secus si fictè, quia verba debẽt intelligi verè, & nõ fictè. l.3.§. hæc verba. ff. de nego. gest. Bar. & alij in. l. j.§.j. ff. ad. l. falci. Verba enim debẽt intelligi secũdum naturalem intellectũ, & non fictum. Dec. consil. 441. visa donatione. col.3. vide Socinum consil.260. in causa. col.8. vers. in casu nostro. in.2. vol. Bal. & Ias. in. l. gallus.§. quid si. ff. de lib. & posthu. Et ideo si legat⁹ vltima die Iunij, vel in mense Iulio cõtulerit beneficium coram eo resignatum, derogãdo regulæ de viginti diebus, si resignãs moriatur ante viginti dies, & in mense Iulio affecto nominatis, non debebitur hoc beneficium nominato, tum quia beneficia causa resignationis vacantia non debentur eis.§. volumus infra eo. siue resignatio fuerit facta causa permutationis, siue simpliciter, vt ibi dicitur. Tum etiam quia factum legitimè nõ debet retractari, licet peruenerit ad casum, à quo incipere non potuit regula. factum legitimè. de reg. iur. in.6. nec debet destitui qui rite fuit institutus. ca. quærimoniam de iure patro. Et maximè quãdo actus fuit perfectus, & consummatus, vt est in hoc casu. Bar. & alij in. l. patre furioso. ff. de iis qui sunt sui vel alie. iur.

Beneficia vacãtia in mẽsibus nominatorũ an legatus conferre possit.

[1] vacare cõtigerit, simili modo personis idoneis libere cõferre, seu personas ad illa præsentare possint. Beneficia autẽ quæ septimo mense vacare cõtigerit, graduatis, qui simili modo literas gradus cũ tempore studii debite insinuauerint, conferre teneantur. Beneficia vero quæ octauo & nono mẽsibus vacare contigerit, pari modo p̄sonis idoneis conferre, seu p̄sonas idoneas ad illa præsentare teneantur. Beneficia autẽ quæ in mẽse decimo vacare cõtigerit, graduatis nominatis, qui gradus & nominationis literas cũ tempore studii debite insinuauerint, per eosdem ordinarios conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeãt. Beneficia autem quæ vndecimo & duodecimo mensibus vacare cõtigerit, p eosdẽ ordinarios p̄sonis idoneis iuxta iuris cõmunis dispositionẽ cõferri, seu ipsi ad illa p̄sentari debeant.

*[Et per illum tex. dicit. Ias. in. l. nõ dubium. col.2. not.4. C. de legib. Quòd quanuis lex ciuilis nõ posset obligationẽ naturalem tollere, postquam est in esse deducta. per. l. Iulianus. ff. de condictio. indeb. potest tamẽ impedire, ne oriatur, sic & legatus potest dispensando impedire, ne beneficiũ debeatur nominatis, licet postquã esset debitum, non posset eisdẽ tollere. vide pulchrè Bal. in. c. at si clerici. col. penul. nu.24. de iudic.] Decius in reg. in ambiguis.§.1. ff. de reg. iur. & postquam legatus potuit derogare illi regulæ apostolicæ, ergo iure contulit, & sic illa collatio valida nõ debet retractari. nã postquam est derogatum illi regulæ, habetur acsi facta nõ esset, nec dicitur præiudicare nominatis, vel in fraudem illorum facere, qui derogando regulæ fecit, vt ipsis nominatis non acquireretur, argu. l. q autem. ff. quæ in fraud. credi. l. si sposus.§. si marit⁹.2. ff. de donat. inter vir. & vxor. nec enim videtur voluisse fraudare edictum, qui sibi p̄spicit. Vlpia. in. l. si pupillus. in. j. ff. de acqui. hæred. nec præiudiciũ dicitur aliis facere qui iure suo vtitur. c. dilectus de offi. leg. & ibi. cardi. per illũ tex. Ancha.

Ancha. consi.101. col.penult. Feder. consi.9. Barba.consi.66.col.5.in.4.vol. Decius con sil.260.nam in multis casibus potest praeiudicari alicui in acquirendis, quod non fieret in acquisitis. l. seruus. & ibi addidi. C. de pact. c. vt super.de reb.eccle.nõ alie. ✱ Hippol.singul.194. magna.Francisqui. Curtius consil.j.nume.22.vol.2.& Aufre. in decis. Tholos.q.150.] Nam statutum laicorum potest facere vt nôn acquiratur ecclesiis, vel clericis: multo fortius legatus, vt non acquiratur qualificatis. Ias. in repet.l.filiusfam.§. diui.1.lectura.nume.8.ff. de leg.j. & secundum istam opinionem fuit in hoc supremo senatu iudicatũ, Anno.1536.die.13.Maij, cõtra magistrum Radulphum Thabary theologum, pro magistro Florentio Parmentier super beneficio curato S. Medardi le grant Ru. diocesis Nouionen. quia si non posset legatus derogare regulae illi de. 20. diebus, collatio interim esset in pendenti, quod est à iure alienũ, regula actus legitimi de reg. iur. & nil prodesset eidem legato quod sua maior esset potestas, quàm ordinarij, si non posset in mẽsibus, vel iuxta menses praestitutos nominatis vel graduatis cõferre, & regulae praedictae derogare: nam si papa posset eã tollere in totum, ergo & pro parte eidem derogando, tam per se, quàm per legatum: quia resignatione admissa per legatum casualiter & fato quodam contigit, quòd resignans moriatur ante. xx. dies, ergo illud non debet considerari.tex.in.l. quaesitum.§. fin.ff.de leg.3.Bald.expresim in.l.oleo, per illum tex.C.de vsur.Decius cõsil.523. alias. versic.2. & in hanc sententiam inclinat D. Boer.in tract.de dignita.leg.fol.27.versicu. sed hic cadit.fusius probarem: sed tanti auctoritas senatus sufficiat. Tamen in hoc casu non dicitur etiam ficte vacare per mortem, cum iam sit prouisum, & regulae cancellariae derogatum. Secus si regulae nõ esset derogatum. Nec obstat quòd paria sunt aliquid facere tempore inhabili, vel habili, & conferre in tempus inhabile. l. in his. ff. de haered. instit.l.quod sponsae.C. de donat. ante nupt. quia loquitur quando effectus cõfertur in tempus inhabile: vt dono quando eris vxor.sed in resignatione admissa per legatum tempore habili, effectus non confertur in tempus inhabile, quia statim collatio valet: ideo siue resignans moriatur, siue nõ, tenebit collatio facta per legatum declarat Panorm. in.c. licet de vitanda.de electio. & cap.de vxore.de sepulr. Boer.in.§.j. de consuet.matri.in consue.Biturig.postquam derogat regulae de viginti diebus.

✱❡ Et quid si testes actoris dicant resignantem fuisse sanum die resignationis, & testes rei deponant illum infirmum, qnomodo poterunt cõcordari? scripsi in tractatu, de reprobatio. testium in verbo concordia testiũ. vers.19.] Et an legatus de latere posit derogare regulis cancellariae sine speciali concessione. not.doct.in.c. quod trãslationem. de offi.lega. D. Boer.in.d.tract. de dignita. leg. vbi cõcludit quòd sic, sed hodie expresim solet concedi, & nominatim, vt vidi tẽpore legationis domini legati de Prato, aliàs in Francia vix reciperetur.

Legat' an regulis cãcellariae posit derogare.

Nec refragatur quòd legatus nõ potest conferre beneficia vacantia in mensibus nominatorum aliis quàm nominatis, fac esse, sed istud beneficium verè vacauit in mense non affecto graduatis, nec nominatis, ideo rectè potuit legatus conferre. imo si vacasset in mense Iulio per resignationem, potuisset legatus conferre, & etiam in aliis mẽsibus nominatis vel graduatis praestitutis.§. volumus infra eodem.

Inquantum tamen supra dixi, quòd hic tex. non extenditur ad vacationem fictam, intellige nisi eadem ratio per omnia esset in casu ficto, quae in casu vero, tunc etiam haberet locum in vacatione ficta, argu.cap.ad audientiam, & c.cum dilectus. de cleri.non residen. & ibi per doct. & in.l. gallus.§. & quid si tantum. ff. de liber. & posthu. Nam etiam statuta concernunt casum fictũ, quando fictio est circa id, quod est iuris, & in quo statuentes habent potestarem. Bar. in. l. si maritus.in. 2.§.j.ff.ad.l.Iul. de adult. Card. con.60.incipien. quaglotus. col.3. Bart. & alij in. l.omnes populi. in materia extensio. restrict.ff. de iustic. & iure. Albert. Brunus in trac.de statutis excludẽtib. foeminas, in.6. articu.quaest.1. in.4.membro.& quaest.2.articu.12.& sic deberetur nominato beneficiũ resignatum in mense Decembris, per legatum collatum, si resignans ante viginti dies

 moria-

moriatur in mense Ianuario, & nō sit derogatum regulæ, quod est notandum. Et intellige textum propter verba generalia, quādo etiā vacaret de iure, licet nō de facto, quāuis verbum vacare in rescriptis simpliciter ꝑlatum, intelligatur de vacatione iuris & facti. tex. in. ca. cum nostris. & ibi doct. not. de cōcess. præbend. Domi. consil. 86. in causa. col. 1. Feli. in. c. in nostra. correla. 36. versi. 7. not. de rescrip. Et quid si vacat per regulam cancella. 34. Ibi dicam.

¶ Si [a] quis vero [b] cuiuscūque status, etiā si [c] cardinalatus,

§. Si quis vero.

HIc §. duas continet partes. Prima dicit collationem factā contra ordinem iam dispositum, esse nullam, & deuolui ad proximum superiorem. Secunda, cui immediatus superior teneatur conferre. quæ est ibi, qui eisdem personis &c.

Fœmina nominatis prouidere debet.

a ¶ Quis.) Comprehendit etiam fœminam habētem collationem iure ecclesiæ, vt patet per hoc verbū quis, quod complectitur tam masculos, quàm fœminas. l. prima. ff. de verborum significa. l. si quis id quod de iurisdict. omnium iud. & dixi in. quæst. 8. tract. nomina. nume. 9. licet fœmina non possit ordines sumere, impediente sexu & constitutione ecclesiæ. cap. sacratas. 23. distinct. & si sumeret, non reciperet characterem. glos. in. cap. diaconissam. 27. quæst. j. Cardina. in cle. 2. de ætat. & qualit. Panor. in. c. noua. de pœnit. & remiss. Dec. in reg. fœminæ. nu. 41. ff. de regu. iur. Tum quia mulieri nō licet deferre coronam. c. quæcunque. 30. dist. quam gestare debent clerici. c. duo. de cleri. coniugat. in. 6. c. duo sunt. 12. quæst. j. tum etiam quia est sub viri potestate, ideo non potest recipere ordinis characterem, qui præeminentiam significat, quæ non potest esse in hoc statu subiectionis, eo quod præcepto malè fuit vsa, & ideo subiecta, Genes. 3. c. & c. est ordo. & c. hæc imago. & c. mulierem. 33. q. 5. Benedici tamē mulier potest, vt officiū spirituale legendi, forte in matutinis habeat, teste Soci. in. c. ad audientiā. q. 5. principa. circa finē. de homici. Vide Rotam decisio. 21. quædā de præben. in antiq. Feli. in. c. cum venerabilis, nu. 36. de exceptio.

b ¶ Cuiuscunque status.) Ecclesiastici, vt in sequētibus declaratur. siue ergo fuerint cardinales, archiepiscopi, episcopi, abbates, vel alij inferiores collatores, hic cōprehenduntur, etiam capitula ecclesiarū, vt supra dixi, & fusius in. 8. q. tracta. nomina. quibus dirigi possint nominationes, & c. non tamen papa, vt inferius dico.

Dispositio nō cōprehendit cardinales si non exprimantur.

c ¶ Cardinalatus.) Ideo expressit, quia dispositio quātumcūque generalis, si sit odiosa, non comprehendit superlatiua, vel maxima seu maiora expressis. c. sedes. de rescripti. etiam nō comprehendit caput. Leos. C. de aquæ ductu. lib. 11. quam ad hoc allegat Barb. in rub. de reb. eccle. non alie. col. 18. nume. 95. & cle. 2. in fine. de procu. & c. qui ad agendum. illo titul. Nec comprehendit Cardinales. c. vno §. omnem. de schismaticis, in. 6. ca. 2. de cleri. non resid. & ibi not. doct. Panormi. in. c. extirpandæ §. qui verò. in repet. col. 8. nume. 25. de præbend. consuluit. Ancha. cōsi. 295. & dico in dicta. q. 8. Roma. consi. 498. in casu. col. 1. Barb. plene in tract. de præstā. cardina. quæst. 7. partis. 1. ✱ Et in. c. in nostra col. 2. & seq. de rescrip. multo fortius papa etiā nō cōprehenditur.] Ideo regulæ cancellariæ, quæ annullāt gratias, in quibus verus valor non est expressus, non habent locum in gratia facta Cardinali. Decius in. cap. ecclesia. not. 4. de constitu. col. 7. Feli. in. cap. ad aures. nu. 11. de rescrip. Nisi factum esset de se malum, quia tunc cū grauius peccet ille, qui est maior, comprehenderetur. c. homo. 40. dist. glo. in extra. j. in verb. clericos. de senten. exco. in cōmunibus. Domi. in. c. nemo. col. 1. de elec. in. 6. refert Ias. consil. 117. in causa. col. 3. in. 4. volu. ✱ Quando dispositio generalis cōcernit bonum publicum, vel animæ vtilitatem, aut periculum, tunc etiam comprehenduntur cardinales. Teste Gomesio in cōmēta reg. cancella. de viginti diebus. quæst. 3. & vide eum in procemio earum regula. quæst. 4.] Et sunt, vt ex ordine literæ apparet, maiores episcopis, & patriarchis, officio & administratione, & si ratione ordinis episcopus sit maior presbytero, vel diacono cardinali, & propter hoc papa se appellat episcopum,

ſcopum, vt in procemio decretal. Et alibi. hoc tenet Barba. in tracta. de præſtan. cardina. quæſt. prima, partis primæ. Fel. in rubrica de maior. & obedien. colum. quinta.

✱ ℂ Et in. c. quod ſuper. in fi. de fide inſtru Decius plene, in. c. cum venerabilis. not. primo. de exceptio. & c. ad præſentiam de appellatio.] gloſ. in rubri. de numero & qualita. cardi. in prag. Hodie curia Romana tenet, quòd nulla dignitas ſit maior cardinalatu, cũ ipſi cardinales vnà cum papa iudicẽt omnes, nec poſſunt iudicari ab alio, quàm à papa, & ſuis collegis. cap. nemo. & ſequ. 9. quæſt. tertia. Hoſtien. & Ioann. Andr. in ca. dilectus. 1. de præbend. Et ponendo pileum ſu per caput delinquentis cardinalis poteſt liberare eum, qui ducitur ad mortem. Bal. in l. addictos. C. de epiſcopo. audien. Corſet. in ſing. incipien. cardinalis. Fallit in crimine falſi. Barba. in tract. de præſtan. cardina. in. 9 quæſt. partis pri. nume. 7. per tex. ſingul. in l. Lucius. ff. ad turpilia.

✱ ℂ Quod non ſeruaretur in Francia, vbi nullus extra regem gratiam concedit, nec crimen remittit, ſed hoc forte fuit tempore quo intra ſe continebant cardinales, & vix in anno contemplationi addicti videbantur, ſed hodie multi longe abſunt, quod eſt dolendum, & pro illis orandũ, vt videant.]

Hic poſſem dicere quid ſit cardinalis, vnde dicatur, quales debeant eſſe, quot ſunt genera cardinalium, quot ſunt numero, qui ſunt, & ad quid ſunt, & de eorum titulis, & priuilegiis, ſed longum hæc haberent tractatum. ideo ea licet videre per Aluaro. in titulo epiſcopum vel abbatem. col. ſeptima, cũ ſequentibus.

d ℂ Patriarchalis.) Pro primate quandoque accipitur, licet diuerſa ſint nomina. c. 1. diſt. 99. c. vrbes. 80. diſt. & ibi gl. Patriarcha dicitur quaſi ſummus patrum. c. cleros. 21. diſt. Et ſunt quatuor, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Anthiochenus, & Hieroſolymitanus. c. antiqua. de priuileg. & hi quatuor euangeliorum ſcriptores, (quos euangeliſtas dicunt) repræſentant. c. ſcriptũ eſt de elect. plene per Florent. in ſua ſumma in. 3. parte, titu. 20. c. 4. No. tamen quòd hi patriarchæ ſeu primates nihil iuris vel priuilegij præ cæteris epiſcopis habent, niſi quantum ſacri canones, vel eis priſca cõſuetudo contulit, tex. in c. conqueſtus. 9. q. 3. & c. duo. de officio. ordin. Aluaro. in rubr. epiſcopum vel abbatem. in princip. col. penul. vbi tradit priuilegia & ordines eccleſiaſticorum omniũ, tam epiſcoporum, quàm archiepiſcoporum, & melius Alber. in rubr. ff. de ſtatu homi. & nouiſſime per dominum Boerium in tracta. de præeminentia magni concilij. in fin. qui omnes habuerunt à prouinciali eccleſiæ Roma. in princip. vbi ſeriatim iſta omnia deſcribuntur.

Quatuor ſunt patriarchæ.

[d] patriarchalis, [e] archiepiſcopalis, aut pontificalis, vel alterius cuiuſlibet [f] dignitatis contra prædictum [g] ordinem & qualificationes ſuperius ordinatas, de dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus vel officiis, ſeu quibuſuis aliis beneficiis eccleſiaſticis huiuſmodi aliter quã

e ℂ Archiepiſcopalis.) Vigintiquatuor priuilegia archiepiſcoporũ tradit Ruſeus in trac. de præeminentia archipræſulum, poſt tract. de mãd. apoſt. ibi licet videre ea q̃ archipræſules tãgũt, & primus archiepiſcopus fuit Iacobus, qui iuſtus dicebatur. c. porro. 66. diſt.

Quis fuerit primus archiepiſcopus.

f ℂ Dignitatis.) Eccleſiaſticæ, quia laicus patronus nõ ligatur nominationibus, vel gradu, vt dixi ſupra, & in tract. nomina. q. 8. vbi fuſius & in iſto titulo exprimitur patronus eccleſiaſticus, ergo alius non adſtringitur, arg. c. qualis. 25. diſtinct.

g ℂ Ordinem.) Ea enim quæ non ſunt ordinis, poteſt facere princeps, quòd ſint ordinis, nam quod principi placet, vt ſit ordo, eſt ordo ſubſtantialis, quem nũquam princeps apponit, niſi magno cum myſterio, & ratione. Bal. in. l. prolatam. colum. tertia, verſicu. & nota quòd princeps. C. de ſenten. & inter locu. omnium iudi. ✱ Sequitur Barb. cõſi. 44. ſcribitur, colum. tertia in primo vol.] Et quod ſit contra ordinem datum à principe, eſt ipſo iure nullum. l. prima. C. de appellatio. & ibi Bal. not. 3. dicit quòd præpoſte-

Quid ſit ordo, & q̃s inducere illũ poſſit, & quare.

ratio ordinis dati à iure, meretur appellationem, quia omittere ordinem est grauamen, secundum eum. & tum ordo legis dicitur substantialis, quando si omitteretur, pararet graue præiudicium, vt hic, & tunc eius omissio vitiat, secus si leue .l. prima, in fine. ff. de ventre inspici. Bal. in. l. secūda. §. prius de vulga. glos. in verbo iuris ordinem. c. penul. de purga. canoni Feli. in. c. cū dilecta, colum. sexta, versi. tertium signum. de rescrip. Philip. Perus. in. c. primo. col. 2. de accusat. Hic ordo ratione necessitatis omitti potest, argum. l. vnicæ. ff. de offi. consul. ✱ Et sic quando non esset episcopus, posset conferre archiepiscopus non expectato episcopo, & sine alicuius recusatione, si forte bello aut casmate alio esset etiam capitulum destructum. Alias dic vt in glos. seq. versi. quinto.] Estque introductus ratione confusionis tollēdæ inter nominatos & graduatos, vt infra dico. §. teneātur. Hic possem facere de ordine glossam longiorem. §. Callimachus. sed ordinem nostræ tantum materiæ scribere in animo est. Sed vide plenè Albertum Brunum in tract. de forma & solennita. actus. rubr. quando aliquid censeatur traditum pro forma conclu. 15. & glos. in verbo canonicatū, infra in forma manda.

modo prædicto h disposuerit

h ❡Disposuerit.) Et sic videtur quòd antequam ius deuoluatur ad immediatum superiorem, requiratur, quòd primus collator cōtulerit, præsentauerit, vel alio ꝓuiderit modo, & cum effectu, vt probat hoc verbum disposuerit, quod significat præteritum tempus, & non futurum ex vi & proprietate sermonis. l. si quis id quod. & ibi Bartol. & docto. ff. de iurisdict. omnium iudi. l. vxori. §. 1. de legatis. 3. notatur. in. l. verbum oportebit. vbi dixi. ff. de verbo. significa. & significat actum perfectum, & sic collationem factam. l. prima. §. hæc autem verba. ff. quod quisque iuris. Item dicit hic text. deuolui collationē ad superiorem, quando primus collator disposuit contra ordinem supra statutum: ergo si non disposuit non deuoluitur collatio, sumendo argumentum à contrario, quod est in iure validū. c. cum apostolica, de his quæ fiunt à præla. quia aliud est disposuisse, aliud disponere velle. arg. l. aliud. ff. de reg. iur. & l. amplius. rem ratam habe. In contrarium videtur, videlicet solum requiri recusationem, simul quod dispendiosa sit beneficiorum diutina vacatio, & animabus periculosa. c. quàm sit de elect. in sexto. & sic diu vacarēt ecclesiæ, si oporteret expectare sex menses in quolibet collatore. Simul quia primus requirēs vigilauit requirendo beneficium sibi conferri, ideo suā conditionem fecit meliorem, dicit iuriscōsul. in. l. pupillus in fine. ff. quæ in frau. credit. Adhæc, quia via malignādi daretur collatoribus. Nam si non tenerentur conferre ante sex menses, ipsi pactiones illicitas interim inirent cum aliquo graduato, custodinos vulgo, vel rapè vocato, cui conferrent, & is postea dimitteret eis beneficium. Ita ꝙ intra dictos sex menses excogitarent omnes fraudes & malitias ad excludendum nominatos & graduatos. quibus malitiis iura obuiāt. l. in fundo. ff. de rei vendica. Et lex quæ præbet materiam delinquendi, sicut ista faceret, reprobatur in. l. iurisgentium. §. si paciscar. ff. de pact. l. cōuenire de pact. dotali. Et quia paria sūt quo ad hoc recusare & differre. tex. egregius in. l. prescēti. §. cū autē. ibi, sed si hoc facere detrectet aut differat. C. de his qui ad eccles. confug. Guido papæ in decis. delph. quæst. 569. & sing. 559. detrectare. imo recusare dicitur, si nil respondeat, vel dicat se collaturum, termino non expresso. glos. sing. elem. 2. in verb. aut si de appella. Feli. in. c. ex literis, col. 5. de consti. glos. in verb. recusarint. clem. dudum de sepul. ✱ quia posset vsque ad decem annos protrahere, & idem est nolle, & contēmnere. l. imperatores. l bi si noluerit, aut contempserit. ff. de manu. testa. Et dicitur etiam nolle, qui differt, donat, qui confert. tex. egregius in. l. sed & si vnius. §. plane. ff. de iniuriis. vbi sunt ista verba. plane si præsens agere nolit, vel quia differt, vel quia remittit atque donat, &c. Fuit tamen in hoc senatu conclusum inter M. Ioan. Lespine & Bellangier collationem factam à superiore intra sex menses non valere, si inferior intra illud tēpus, etiam post requisitionem & collationem superioris cōtulerit habili, & qualificato, vel præsentauerit, secus si inferior incapacem præsentauerit,

Collatio an requirat ante deuolutionem.

Recusare & differre nō differunt.

uerit vel illi contulerit.quia tunc superioris collatio valebit facta etiam intra sex menses inferioris, quod plene scribūt doct.in. c. 2.de concessio. præb.] Prætereahoc de cōsuetudine seruari dicit.gl.in ✠ quòd si quis, in verbo.eo ipso.eod.titu.in prag. videlicet vt post refutationem collatoris possit superior adiri,& doctori attestanti consuetudinem credendum censet Bat.in.l. de quibus ff.de leg.nisi collator iustā causam differendæ prouisionis allegauerit.glos. in verbo gradus ✠ Item quod vniuersitates.eod. titu. in pragm.Nec refragatur secūdum istā nouissimam opinionem verbum hoc disposuerit,quia non conferendo requirenti qualificato. dicitur aliter disponere , quàm supra dictum extitit in dicto ✠ proximo,in quo dictum extitit,vt collatores teneantur conferre qualificatis.& qui non facit quod facere debet,videtur facere aduersus ea , quia non hoc facit.l.qui non facit.ff.de reg.iur. & appellatione facti nō factū cōtinetur. l.si mora.ff.solu.matrimo.dixi in repetitione legis vnicæ in gl.provt.nu.16.C. de senten. quæ pro eo quod interest. Decius in regula,id quod nostrum.ff.de reg.iuris . Nec etiā obstat quòd verbum disposuerit,non extenditur ad futurum,hoc est verum nisi subiecta materia aliud suadeat , vt hic,per tex. & ibi gl.& docto.in.c.ad hæc.in verbo elegerint. de rescript.facit.l.nouissima. ff.iud.solui.l. verbū erit.de verbo.signi.dixi in gl.studuerint ✠ præterea.infra eo.nec me mouet quod verbum disposuerit, rem perfectam significat, quia etiam qui recusat cōferre , dicitur aliter disponere,quàm præceptū sit.&sic actus quo ad illū dicitur perfectus , vt supra dixi, nec potest sumi argumentum à contrario, quando absurdum resultaret.per text. & ibi Bal.in.l.conuenticulam.C.de episc.& cler. l.2.de conditio.insert.Ias.& alij in.l.1.ff.de offi.eius.& per hoc iste tex.cautè vsus est verbo disposuerit,& non verbo contulerit , vel prouiderit,vt demōstraret dispositionis vim generalissimam,tam pro collatione,& alia prouisione, quàm etiam pro recusatione, negligentia & alio actu.c.pe.de offic. delega.in.6.Feder.consi.195.factum ita col.1. dixi in glo.dispositionē supra ✠ proxi.& quòd verificetur in quolibet actu , probatur per Dauid.Iocundus homo qui miseretur & cōmodat,disponit sermones suos in iudicio. & Lucæ.22.ca.Ego dispono vobis, sicut disponit mihi pater. Prouerbio.16.cap.Cor hominis disponit viam suā,sed domini est dirigere gressus eius. Panor.per illū tex.in.ca. 2.no.3.de sepult.Et propriè in vltimis volūtatibus dicitur dispositio ✠ fin.quib.ma. licet in institu ✠ disponat.in auth.de nuptiis. colla.4.& etiam inter viuos,vt consuluit Iason consi.130. institutio.col.1.& seq.in.4. vol.vbi plenè tradit.Et mandata principum etiam dispositiones dicuntur. in authen. de manda.princi.paulo post princi.ibi,sed saluberrimas dispositiones.colla.3.sequitur Lucas de pēna..in.l.1.C.de proximis sacro scrinio.li.12.Et hoc declarat verbum contrauenerit sequens,videlicet sic intelligēdo.quòd si quis aliter disposuerit quàm præmisso modo statuto,dispositio sit nulla,& deuoluatur ad superiorem:qui si contrauenerit, etiā recusando conferre,deuoluatur ad alium immediatum superiorem collatio.

Requisitio primi collatoris an sit necessaria.

Ex quo infertur primo,quòd requirendus est collator primus,vt videatur an disposuerit aliter,quàm supra statutum est,& per cōsequens deuolutio sit facta ad superiorē nec ne:vel si non disposuit,saltem quod disponat, vel negligendo , vel recusando, ad hoc vt deuolutio ad proximum superiorem fiat, vt dixi in tracta.nominatio.q.17.

✱ Et si inhabilis requirat , potest collator recusare collationem,&alteri conferre.tex. & ibi Ancha not.in.c. significauerunt.2.nota.de exceptio.

Nisi vt dixi in glo.ordinem.supra.eo.quādo medium abesset,videlicet tam episcopus quàm capitulum.]

Gradatim fiat requisitio.

Secundo infertur,quòd requisitio fieri debet gradatim, sicut fit deuolutio : alioquin non valet collatio facta omisso medio, sicut dicitur de appellatione.in.l.imperatores.ff. de appellatio. Et dico.infra eod.in glo.ad aliū. & in dicta.q.17.nu.8.Nec valeret collatio.superioris.etiā si inferior nō cōferret, quia iure deuoluto contulit, quod nondum erat,ideo non potuit eo iure cōferre , vt nota.in.c.ex parte.de concess.præbend.& quia collatio est actus legitimus, ideo non potest esse in pendenti glo.& docto.in.c.2. de ele-

Collatio facta ante deuolutionem nō valet.

ctio.in.6.& notatur in reg.actus.de reg.iur. & quia ista collatio superioris mediati esset temporalis, videlicet si alius conferret intra sex menses non valeret, & collatio debet esse perpetua.c. præcepta.55.distin.gl.in.c.veniens, de filiis presby.&.c.si gratiosæ.de rescrip.in.6. Et licet apostolici expectātes nō acceptent beneficium intra mensem, collatio tamen interim facta nō valet.de rota.decis.834.cū ad collationē.in antiquis.vbi dicit istam opinionem cōmuniter approbari. & idem si ordinarius cōtulerit beneficium vacans in curia ante mēsem, vt collatio nō valeat, etiā si papa intra illum mensem non cōferat, quia præpropere cōtulit. doct. in.c. statutum de præb.in.6. Stepha. Bertrand. in consi.38.vol.3.ex noua aditio. & sic non valebit collatio superioris antequam sit deuoluta potestas cōferendi ad eum, licet postea deuoluatur. Feli.& alij in.cap. cum ex officij.in fin.de præscript.licet Panormi.ibi teneat cōtra, tamen opinio Feli. est cōmunis. & sic etiā nō valebit collatio superioris antequam requiratur inferior. Quid autem in præsentatione tradit Thomas Ferra.cautel. 45.sciendum. Feli.in.c.cū Bertoldus. col.3. de re iud. Roch. Curti.in tract. de iure patro.in verbo honorificum. vide in tract.nomina.q.17.nu.10. ✱ Scripsi in.c.illud dando illi nouum intellectum de iure patro.]

Tertiò, infertur, quòd statim facta collatione, vel alia dispositione, de qua supra dixi, deuoluitur potestas conferendi ad superiorem immediatum, si graduatus & qualificatus ꝓsequatur. Alioqui si facta prima recusatione, iterū nominatus adit primū collatorem, & ab eo iterū requirit, licet non sit necesse, si tamē cōferat isti graduato, vel nominato, collatio non est nulla ratione deuolutionis, quia nominatus reuertens ad primum collatorem, nolebat deuolutionē esse factā, vt dixi in glo.dispositiones.infra eod. cum istæ deuolutiones in fauorem qualificatorum sint introductæ. vt dico ibidem.

Excōmunicatus acceptare potest beneficium & episcopus excommunicatus est requirēd°.

Quarto, quòd si nominatus vel graduatus sit excommunicatus, poterit acceptare beneficium, & requirere: vel si primus collator sit excommunicatus, vel suspensus, adhuc per nominatum est requirendus, tū quia nō disposuit quòd requirit hic text. tum quod possit absolui ante sex menses, quos habet ad conferendum. c.2.de concess.præb. quod tēpus non potest tollere graduatus aut nominatus, vel episcopus, aut alius, quia indultū à iure beneficium nemini est auferendum. regul.indultum.de regul.iur.in.6. Imo nec archiepiscopus, vel alius superior poterit hoc tempus semestre abbreuiare, vel minuere, licet possit prorogare per tempus intra quod potest conferre. Ioannes Andre.in. ca. cum olim.de maio.& obedien.refert Ludo. Rom.in.l.2.ff.de re iud.& Geor.Natā.in repetitio.cle.sæpe.in prin.col.48.de verbo.significatio. Nec episcopus tempus datū patrono ad præsentandum minuit. Feli.in.ca. cum Bertoldus.col.4.de re iudica. Rochus in tract.de iure patrona.in verbo honorificum.in.22.q.in.electione idem dicitur per doctores in.c.ecclesiam.&.c.in causis.&.c. ne pro defectu.de electi.& Mādagot.in tractatu de electio.in prima parte.c.2.quia vbi lapso termino legis incurritur pœna.ille terminus non potest abbreuiari. Barr.in.d.l.2. per tex.iuncta glo.in verbo tertiam.de milite vassallo qui cōtumax est.clemē.1.in verbo tertio, de vita & honesta.cleri. sed collator & patronus lapso termino amitterent & ius conferendi, & præsentandi pro ea vice, vt dicunt. ergo illud tempus pœnæ inductiuū non poterit minui. Nec me mouet, quòd frustra sit requisitio, quia respon. cōtrarium. Nam hæc acceptatio seu requisitio facta ab excommunicato afficit. beneficium, ita vt non possit conferri etiam per papam, vt est declaratum per legem regni, rub.des gradues.arti.14. Et ideo requisitio facta per graduatum etiam inhabilem, afficit, & præuenit papam, quia præueniri dicitur etiam de facto. Nam verbum præuenire est facti, ideo verificatur etiam in præuentione facti, quia non potest dici non præuentus, facit tex.in l.posthumus.§.1.ff.de inofficio.testa. vbi rescisio illius, cuius non interest, prodest illis, quorum interest.

Requisitio facta p inhabilem an preueniat papā

✱ Et sufficit quod iste possit requirere instar creditoris petentis se mitti in possessionē bonorum debitoris, vt si prætor vim per mittat, omnibus permisisse videtur. l. cum vnus, in. princip.ff. de bonis auctoritate iudicum possidend. Sed si vnus tamen non graduatus

graduat^o requireret, nō afficeret beneficiū, nisi hoc faceret nomine qualificati. vt in §. planè ibidē probatur.] & hæc sunt mihi visa vero ra, quanuis diu ancipiti cogitatione, & dubia mente in vtranque partem distractus fuerim. & faciunt quæ dixi in tracta. nomina. quæst. 17. numero. 18. facit quod dicit Ancha. consil. 58. circunscriptis. col. 2. quod collatio papæ etiam inualida præuenit ordinarium, ergo & requisitio etiam inualida, cum tantum ius præuētionis sibi papa retinuerit in istis beneficiis qualificatis. intellige vt dico in glo. iure præuentionis. titu. sequen.

dispositiones ipse sint [i] ipso

*❡ Et qd' si nominatus requisiuit vicariū qui respondit illi, vt adiret episcopū, Episcopus contulit alteri, & mortuus fuit, rex iure regali confert, Iste nominatus collatio nē obtinet à superiore, quis præferatur, causa fuit ad cōsiliū posita in hoc senatu, anno 1542. die. 19. Septembris.

Quinto, si collator sit' mortuus, non est primo adeundus archiepiscopus, vel alius superior, sed capitulum sede vacante requiri debet per qualificatum: quia ad capitulū sede vacante spectat collatio beneficiorum necessaria, non voluntaria, qualis est ista tex. & ibi doct. in cap. 2. ne sede vacan, sic fuit decisum in hoc venerabili senatu Parisien. super archidiaconatu Bituricen. hoc mēse Ianuario. 1538. (vt fertur) sicut de insinuatione dixi in tracta. nominatio. q. 14. nu. 78.

Dicens se prouidisse nō potest postea cōferre.

Vltimò, si collator dicat se prouidisse, & tamen non prouiderat, deuoluitur collatio ad superiorem, ita quòd collatio postea facta per eum qui mentitus est, non valebit. nam per mendaciū perditur priuilegiū. l. sed hoc §. fina. ff. de re. iudic. l. hæreditatum §. fina. ad legem falc. l. generaliter. C. de nō numera. pecun. Nā cōtra negantē se appellasse potest, iudex à quo iurisdictionē exercere, vt aresto fuit decisum referēte Ioanne gallo in quæst. per aresta. q. 152. multa tradit Ias. in. l. quod te. nume. 3. & in. l. vinum. nume. 17. ff. si certum pet. & Hippo. in rub. de fideiusso quest. 46. Item ad euitandas fraudes quas facerent collatores indies, vt nominatus haberet collationē ante deuolutionem. Item si collator non dixisset se contulisse, nominatus non adiuisset superiorem, nec expensas fecisset. Ideo in hoc est puniendus collator. vide in verbo dispositiones infra eo.

i ❡ Ipso iure nullæ.) Et sic non est opus rescissione, cum id quod nullū est, rumpi non possit. l. nam & si §. j. ibi, post defectum autem conditionis natus posthumus gradum nō rumpit, quia nullus est. ff. ff. de iniusto rup. & irrit. fact. tex. c. ad dissoluendum. de despon. impub. ideo non obstāte collatione facta non nominato, & non vocato illo cui est facta collatio, poterit superior cōferre nōinato. c. de multa de præben. possessionem tamen eo non vocato auferre non poterit. capit. licet episcopus de præbend. in. 6. intellige si nominatus vel graduatus petat illud beneficium sibi conferri, alioqui collatio non est nulla, quia collator ignorat, an qualificatus velit illud beneficium, instar mandati apostolici. ca. si clericus ibi, petere negligenter omittat. de præbend. in. 6. c. 1. §. pe. de concess. præbend. in. 6. ibi requiri. Et ipso iure sūt nullæ collationes factæ aliis, si nominatus velit & prosequatur. §. teneantur, ibi, petere non possint. sumendo argu. à contrario & §. si. ibi, prosequentibus. infra eodem, vbi plenius dico. Nam clausula decreti apposita semper intelligitur, si impetrans vti velit. Ioannes Mona. in capit. statutum. de præbēd. in. 6. l. proinde. §. fin. ff. si cert. peta. glos. in §. quod si quis in verbo irritum, eodem titu. in prag. vbi dicit decretum apponi in fauorem & nominati & graduati: ideòque poterit ei nominatus & graduatus renunciare c. ad apostolicam de regula. sicut dicitur de alienatione rerum ecclesiæ, quæ est nulla. si tamen fuerit facta in vtilitatem ecclesiæ, poterit eam ratam habere prælatus. c. si qua de rebus. 12. quæst. 2. sic consuluit Egid. bella mera consil. 33. quod si col. 15. versi. præcedentia dubia. quia vbi actus est nullus ratione personæ, non est absurdū quod possit per illam ratificari. l. filio. ff. de iniusto testa. plene Imola in capit. si quis presbyterorum. col. 6. de reb. ecclesiæ non alie. vide glo. solennem. in cle. j. de regul. Nō possetta-

Collationes factę aliis sunt nullæ, si nominat^o prosequatur

set tamen episcopus post suam collationem non qualificato factam nominato vel graduato non prosequente alteri conferre. arg. l.2.ff.de lege cõmisso. ibi si venditor inemptum eum esse velit, quia id venditoris causa cauetur &c. Et hoc intelligit glos. in. d.§. quod si quis. quando nominatus vel graduatus ante collationem renunciaret, quòd si fieret postea, non valeret sine noua collatione. idem si nominatus vel graduatus vti nollet sua nominatione: sed contrarium obseruatur, vt si nominatus vel graduatus non prosequatur, quòd valeat collatio facta per ordinarium non nominato. sed glo. potest intelligi, quãdo nominatus semel esset ꝓsecutus beneficium alteri collatum. & collationem factam non nominato nullam pronunciari petiisset, si fiat conuentio postea inter nominatum & eum cui est facta collatio per ordinariũ, per quam nominatus renunciat iuri suo in fauorem nõ nominati, cui erat facta collatio, tutius esset quòd haberet nouã collationẽ post renunciationẽ nominati, & sic potest glo. intelligi.

An requiratur noua collatio nõ nominato, quãdo cũ nominato cõuenit.

iure nullæ : collationésque & prouisiones ac [k] dispositiones

k ¶ Dispositiones.) Et sic post factam collationem nominato etiam inhabili, vel graduato, nõ licet eidem collatori alteri, etiam nominato habili conferre, tum quòd ad superiorem sit deuoluta collatio, vt hic, & post deuolutionem collatio est nulla. ca. licet. &.c. fi. de supplen. negli. prælat. tum quia prima collatio impedit secũdam. c. post electionem. de concess. præbend. tum quia conferendo etiam incapaci, functus est officio suo. Panor. in.c. accedens. col.1. de præben. Ad hæc quia etiam in collationibus est ꝓhibita variatio. cle. vna de renuncia. facit. c. si tibi absenti. de præben. in.6. & ita fuit ꝓlatum, vt dicitur, arestum in hac media parte quadragesimæ per supremum senatum.

Conferẽs nominato nõ potest variare.

✱¶ Item anno.1543. die.14. Augusti, inter Carolum Garnier appellantem à præposito Parisien. & Alexãdrum Termeau, etiam fuit dictum episcopum non posse variare, nec gratificare, quando prius contulit indigno: quia est priuatus potestate cõferendi. ca. cum in cunctis.§. fin. de elec. & quia variatio est maximè viris ecclesiasticis prohibita, vt dictum est, nec poterit postea gratificare habilem, qui inhabili semel cõtulit.]

Secus est quando quis confert diuerso iure, vt pore primò tanquam ordinarius. & voluntariè non nominato, secundò coactè cõfert nominato, quia tũc variare poterit. discreta enim sunt iura, quanuis plura in eandem personam deuenerint. verba sunt iurisconsulti in.l. tutorem. ff. de his quibus vt indig. Et quando duo iura concurrũt in vnam personam, illa habet vim duarum personarum. tex. in.l. si cõsul. ff. de adopti. l. Papinianus.§. sed nec impuberis. de inoffic. testa. Roma. consil. 422. iste Franciscus. Et quando plura iura vni cõpetunt, vno sublato aliud illæsum remanet. tex. & ibi Bart. expressè elicit in. l. si domus. ff. de ser. vrb. præd. text. in.l. quoties duplici. & ibi plene Decius de reg. iur. l. si prius. in principio. de aqua plu. arcen. & qui post collationem à se factam non potest conferre tanquam ordinarius, poterit conferre tanquam executor concordatorum. tex. in.l. si paterfamilias.§. 1. ff. de adoptio. l. 1.§. sed videndum. ff. de succes. edict. quia nulla ratio est, quare permittatur magis vti vna potestate, quàm reliqua. l. generaliter. ff. de fideiuss. tex. & ibi. Bal. in.c. cum olim. de re iud. vbi nota. quòd quis potest duas habere voces in vna electione, & quis potest conferre vt canonicus, & vt prælatus, & facta collatione vno iure, poterit alio iure facere. c. postulastis. de concess. præb. Ex his patet episcopum post collationem factam iure ordinario non nominato, posse postea conferre nominato requirenti, ideo debet requiri.

✱¶ Si tamen ordinarius post collationem factam nõ qualificato requiratur à graduato, cui respõdeat se iam prouidisse, si postea prouiderit etiam qualificato, nõ valebit collatio, quia ius est deuolutum ad superiorem per recusationẽ, & respõdendo, se ꝓuidisse, ostẽdit enĩ se nolle amplius ꝓuidere, ob id si ꝓuiderit postea, non valebit ꝓuisio, aliàs ordinarius imponeret isti ꝓsequenti ius deuolutũ, vt eum fraudaret, vt eo. aresto dictum fuit ꝓ D. Carolo Garnier, cõtra Alexandrũ Termeau, Anno. 1543. die. 14. Augusti, in hoc

hoc se natu, vt superius scripsi.]

Vide quæ dixi in tracta. nominatio.q.17. nume. 4.& seq. vbi respon. contrariis adductis, & Collecta. in.c.relatũ.de cler.nõ resi. Nec refragatur, quòd collatio facta post deuolutionem, nõ valet.c. licet.& ca.fi.de supplen.

tiones illorũ, [1] ad immediatũ

neg. præla.ca.2. de concess.præb. sed hic fit deuolutio facta collatione, ergo episcopus non poterit postea cõferre. Respon. verum esse quando deuolutio fieret ipso iure. Et sic quando hic tex. diceret, dispositiones ad immediatum superiorem deuolutæ sint, tunc putarem quòd episcopus non posset cõferre post suam collationẽ. Sed hic tex. dicit, Si quis aliter quàm modo prædicto disposuerit, dispositiones illorum sint ipso iure nullæ, & ad immediatum superiorem deuoluantur, vtitur verbo futuri temporis, quod non denotat ipso iure. glos. in.l. in criminali. C. de iurisdict. omnium iudicum. Feli. in. cap. Rodulphus, de rescript. ideo vult dicere (vt reor) hic text. quòd sicut dispositiones factæ contra qualificationes in.§.proxi.positas, sunt nullæ, ꝓsequente videlicet nominato.§.fin.infra eo, ita deuolutio fiet, prosequente nominato deuolutionem, in commodum enim nominatorum & graduatorum introductum est, vt deuolutio ad proximum fiat superiorem, vt postquam collationem à primo ordinario habere non possunt, saltem à superiore habeant, ad quem fit deuolutio. ideo si nominatus vadat ad primum collatorem, qui non nominato contulit, iam non vult deuolutionem fieri ad superiorem, ergo ille ordinarius poterit isti nominato conferre, non obstante prima collatione facta non qualificato, quod est notandum. quia sæpius de hoc fui consultus. Alioqui quod fauore illorum esset introductum, in odium eorum retorqueretur, contra.l. quod fauore. C. de legib. Item si is cui prouisio commissa est similiter ꝓuiderit [?], iterato prouidere poterit, quia verbum prouideas significat effectum rei. teste Bal. in. cap. in literis de officio. delega. intellige vt supra.

Deuolutiones in fauorem qualificatorũ inductæ sunt.

Superior immediatus quis dicatur.

✠ l Immediatum.) Quæro quis dicatur immediatus superior? Super his varij varia dixere. Pone quod ad monasterium Aurelie situm spectat collatio beneficij siti Paris. quo vacante, nominatus requirit monasterium, vt cõferre illi habeat, monasterium recusat, ad quem fiet deuolutio? vel ad episcopum Aurelian. in cuius territorio est monasteriũ cõferens, an ad episcopũ Parisien. in cuius diocesi beneficium cõferendum est situm? Sunt qui dicãt ad episcopum Aurelian. qui est immediatus superior personarũ, & monasterij, ꝓ hoc allegant. c.j. &. c. auctoritate de priuileg. in. 6. vbi si monasterium delinquat, episcopus Aurelian. cognoscet, ergo & hic, quia in casu delicti fit deuolutio ad superiorẽ cõferentis, nõ ad superiorem beneficij. docto. in cle. si de beneficio. de præb. Sed istud monasterium, deliquit eo quod non contulit iuxta formam cõcordatorum, ergo ad episcopum loci, vbi monasterium est situm, fiet deuolutio.

Item postquam papa voluit collationem eis religiosis committere, & eorũ superioribus videtur, quod voluerit, & sic vt deuoluetur ad eorũ superiores, nẽpe q vult antecedens & cõsequens.l. ad legatũ.ff. de ꝓcurat.

Ego vero putarẽ immediatum superiorem hic dicendũ episcopũ Parisien. ratione beneficij siti, quia omnes basilicæ sunt cõferẽdæ ab illo episcopo, in cuius sunt diocesi. c.omnes basilicæ.16.q.7. Et ꝓ hoc est tex. solẽnis iũcta glo. in cle. vna. de supplenda neglig. prælat. dicẽs, quod si prælati regulares negligũt cõferre beneficia ad eorũ collationẽ spectãtia, tũc diocesani locorũ supplent negligentiã eorũ. glo. in verb. locorũ sic dicit, ergo nõ episcopi personarũ, si ergo prælatus alterius diocesis habet prioratũ, quem cõferre negligit in diocesi Bononien. episcopus Bononien. supplebit, hoc ꝓbat decreta. 2.eo.tit. ibi in tuo episcopatu, nec distinguit vnde sint collatores, & illã glo. sequuntur ibidẽ card. & bonifacius. facit tex. in. c. r. in fi. de priuileg. in. 6. facit glo. in.§. itẽ quod. in verbo locorũ. de annatis. in prag. tex. in extra. execrabilis.§. cæterũ. de præb. Ioã. 22. Hoc scribit expressim Soc. in. ca. postulasti. col. 4. q. 6. de foro cõpeten. Et papa auferendo collationẽ primam ab episcopo, in cuius diocesi erat situ beneficiũ, nõ videtur intellexisse nisi de illa prima. arg. l. boues.§. hoc sermone.

sermone.ff.de verbo.signif. Et in dubio videtur papa voluisse minus grauare ordinarium quam potuit.cap.quanuis. de rescript. in.6. Et quando non contulit qualificato, siue delinquat, siue non, voluit papa deuolutionem fieri ad immediatū superiorem, & non ad eum, quod sufficit, & de casu delicti. vide quod dicitur. in. c. quanquam de electione.in.6.per Roma.consil.361. in casu & in hanc sententiam conuenerunt mecum consulendo.iurisperiti eximij, ac excellentes aduocati. do. Matthæus quadrigarius.& Franciscus de salerone. quorum auctoritatem (quæ magna est)hic adducere nō erubui. Et sic patet quòd si præsentans negligat, vel aliter disponat quam hic, ad instituentem fiet deuolutio, vbicunque & qualiscunque sit, per. d.cle.vnam. de supplend. neglig.prælato. vbi est glo. Singl. in verbo dispositionē. & glo. in.ꝗ. quod si quis cuiuscunque. in verbo proximum de collatio. in prag.idem dico si negligant eligentes, vt ad cōfirmantē fiat deuolutio.c.2. de supplend. neglig. prælato.doct. in.c.si.de electio. in.6. & Panor.in.c.j. illo tit.in decreta. Rochus de curte.in tracta.de iure patro.in verbo.honorificum. q.23.per glo.in.d.cle.vna.

Ad quem fiat deuolutio.

Si vero collator aliter disposuerit quàm hic, fiet deuolutio ad immediatum superiorē, & immediatus superior dicitur ratione beneficij siti, ita quod si monasterium cōferens situm tholose beneficium Parisiis. Sitū aliter quàm debuerit cōtulerit, fiet deuolutio ad episcopū Parisien. Et is debebit requiri, quod est notandū. super his enim vidi sæpius dubitari, & sic respōdi per tex.etiā in arg.in.c.2. de religio. domib. sic dicens, feudi cognitio deuoluitur à domino feudi ad ordinariū rei sitæ alio superiore mediato non existente.cap.ceterum.vbi.doct.de iud. glo.& doct.in.c. vno ꝗ præterea.2.de ꝓhib. feud.alienat.per Freder.

Item quæro an per Ista verba ad immediatum superiorem censeatur derogatū cle. vnicæ. de supplē. neglig.præla. quo ad hoc, vt quando diocesanus in exemptis supplet, hoc facit auctoritate apostolica per illū tex. & sic adeūd' sit papa ꝓ immediato, vel alius ordinarius immediatus. Respon. putarem esse per hunc tex.in hoc derogatum illi cle. vt immediatus superior ordinarius possit adiri etiam in exemptis, tum quod hæc cōcordata facta sunt in fauorem regni & regnicolarum vt supra. in procemio patet, & maximè in fauorem pauperū graduatorū, qui non possent ire Romam, & leuare bullas, & tot expensis pares non essent, ob id ordinarius proximior aditur, & istius est sententiæ Panor.in. d. cle. vna in glos. sua auctoritate.cōtra glo. ibi, sed propter istum tex.non videtur dubium, tum propter diutinam vacationem, quæ est ecclesiis periculosa.cap. Quam sit de electio.in.6. tum quia exempta & non exempta in. d. cle. æquiparātur, & de exemptis conclusi idem sicut in non exemptis infra in glo. vlti. Et quia in hoc tex.dicitur gradatim faciendam collationem.

Item immediatus superior dicitur episcopus, quāuis ipse in prima collatione interfuerit tanquam canonicus, quia fortè capitulū primo contulit, secus si tanquā prælatus cum capitulo contulerit, quia tūc nō deuolueretur ad episcopū, sed ad superiorem, quia nō posset supplere suā negligentiā.c.penult.de concel.præbend. Et dicitur esse in capitulo tanquam canonicus, quando non habet primum locum.glo.in.cap.à collatione.de appellatio.in.6.

Item si tanquam abbas contulerit, ad ipsum tāquam episcopum fiet deuolutio, & dicetur immediatus, quia multi obtinent abbatias, & episcopatus.cap. causam quæ.de iudic.consuluit Decius consi.641. in duobus.in princip.

Item si archiepiscopus vltimus collator nollet conferre graduatis, & fortè non potest adiri papa, vel non sine magno dispendio, poterit cogi collator ad conferendū iure deuoluto ad conseruationem saltem iuris graduati, vel nominati. arg.nota.in.cap. nullus de iure patro.per Panor. & alios ibi. & ita seruatur in normania: vbi impetrant literas regias à cancellaria, in vim quarum episcopis, vel eorum vicariis præcipitur, vt ad conseruationem iuris tantum cōferant, & collatores his præceptis obtemperant, & hæc praxis non esset etiam in hoc regno cōtemnenda, quando facilè papa adiri non posset.]

Collatorē cōferre cogitur ad conseruationē iuris graduati vel qualificati.

m ¶Superio-

Deuolutio fit ad superiorē. fallit vt hic.

m ¶Superiorem.) In pragmatica est ad proximum. Notandum est, quòd ad superiorem fit deuolutio, non ad inferiorem. c. licet de supplend. negli. præla. c. 2. de concess. præben. fallit in. c. statutum de præbend. in 6. & ibi assignatur ratio. & c. cum simus. 9. q. 3. Intellige tamen, quòd primò requirendus est inferior, postea superior, vt forma hic posita seruetur. Bal. in. c. vno. colum. 2. si de inuest. inter Domi. & Vassal. lis oriatur. vbi dicit per illum text. iudices gradatim esse adeundos. per tex. in. § super hoc in authen. de quæsto. colla. 6. sic & collatores.

m superiorem n deuoluantur. o Qui eisdem personis modo præmisso qualificatis, pro-

Quare deuolutio fit inuēta, & quō fiat.

n ¶Deuoluantur.) Quæ deuolutio eo inuēta est, ne diu ecclesiæ remaneant in suspenso. c. 2. de concess. præb. & hoc propter vtilitatem publicam, vt actus exequantur. argu. l. sciant. Codice de legitim. hæred. authen. hoc amplius. Codice de fideicommiss. lege prima. ff. de success. edict. & fit propter negligentiam ad proximum superiorem. dict. cap. licet de supplend. negligen. prælat. & propter delictum in maioribus dignitatibus ad papam. c. quanquam. de elect. in sexto. Secus in minoribus beneficiis, in quibus si collatio non habuerit effectum, redibit ad conferentem. c. si electio. de elec. in. 6. Idem quando omnes non peccauerunt, quia tunc ad illos qui non deliquerūt, ius deuoluitur. Panorm. & alij in. c. cum in cunctis. § fin. de elect. & hoc tempus currit à die quo sciuit. c. quia de concess. præb. vel scire debuit. arg. l. quod te. ff. si certum peta. Rota decis. 263. si propter in nouis. Feli. in c. à nobis de exceptio. Curtius in tract. de iure patron. in verbo honorificum. quæst. 27. quæ scientia præsumitur. Anton. & alij in dicto. c. licet. Decius consil. 135. ad iustificationem. in fine. & hoc ius deuoluitur eo ipso quòd collationes sunt factæ non qualificatis, vt hic, intellige vt proximè dixi in gl. dispositiones. Si verò collatio facta nō fuerit per episcopum, non fit deuolutio ante sex menses, nullā factā requisitione. vt dixi in glos. disposuerit supra eod. vide gl. in. c. nulla. de concess. præbend. & ibi dixi. quando ius deuoluatur in omnibus beneficiis, tam maioribus, quàm minoribus. Et in præfa. istius titu. circa fin. versic. 4. & vltimo. vide Bonifac. in cle. 1. not. 13. de iure patro. & Panor. in. c. cum ecclesia Vulterana. de elect. clem. in plerisque. illo titu. Imo. in. c. post electionem. in fin. de concess. præben. Nec mora potest purgari post sex menses. quia statim fit deuolutio. vt ibidem per doct. & per Card. & alios in cap. quia diuersitatem. de concess. præb.

o ¶Qui eisdem personis). Et sic collatio non est libera apud eum ad quem deuoluitur, sed transit cum suo onere, vt cle. vna de supplen. negli. præla. dixi in tract. nominatio. q. 8. princi. versi. 7. quæro. vbi licet fusius videre, & per Feli. in. ca. cū accessissent. col. 7. num. 18. de constitutio. Item hic tex. vult vt superior conferat, & non idem ordinarius, vt hic patet. quod facit contra episcopos omnibus nominatis, vel graduatis requirentibus conferētes. vt vltra semel eodem iure conferre nō possint, cū vnus eodē iure pluribus cōferre non possit per glos. in verbo dispositiones supra eodem. ideò decipiunt pauperes nominatos sic conferendo, cōtra quos deberet senatus animaduertere, & inhibere, ne plures vno & eodem iure facerent collationes. nā secus faciēdo veniūt cōtra hæc sacra concordata. quorū ipsi sunt cōseruatores, vt infra, rub. de pœna. temerè venientium cōtra cōcord. patet etiā quia collatio facta nō nominato valet, nō prosequēte nominato. § teneātur infra eod. vel si nōiure prosequatur, cū sint paria. l. quotiēs. ff. qui satisda. cogāt. nec requiritur primus collator, qui prius cōtulerat, per secundū nominatū, vt illi iterū conferat, sed vt sciat ipse an primus collator disposuit, necne per hūc tex. ad hoc, vt postq̄ sciuerit ius esse deuolutū, accipiat collationē ab eo q cōferre potest. *¶ Et quamuis prius collator cōferret, huic tamen collationi nominatus non confidat, sed aliam à superiore capiat, si sibi iure consulere velit, vt si vna non sit iusta, altera sustinebitur. c. post electionem de cōcessio. præbend. Nec sufficeret recusatio ab ordinario, nisi nominatus vel graduatus collationem à superiore haberent. Recusatio enim non

Duob' nomiatis an possit cōferre episcopus.

tribuit

tribuit ius, sed deuoluit, ob id oportet sequi deuolutionem, & collationem à superiore accipere, qui tenetur prouidere, vt hic.]

p ¶ Cōtrauenerint.) Contrauenire dicitur siue aliter q̄ hic conferendo, siue nolēdo cō ferre qualificatis, siue alio modo negligēdo, de quo verbo text. & ibi no. in .ca. cum accessissent, in fine de constitutio. Vide gl. in extrauag. execrabilis, in verbo contraire. de præben, in extrauag. Ioh. 22.

uidere teneantur. Et si p contrauenerint, q ad alium superiorem deuoluatur prouisio & præsentatio huiusmodi gradatim, donec ad sedem apostolicam fiat

q ¶ Ad alium superiorem.) scilicet immediatum, & gradatim, videlicet de abbate ad episcopum, de episcopo ad archiepiscopum, & postea ad legatum, vel ad Romanum pontificem. Et sic patet per hunc text. quòd etiam legatus non poterit conferre non facta requisitione alterius inferioris immediati, tū quòd ad eum non sit deuoluta conferēdi potestas, vt hic, dum dicitur, donec ad sedem apostolicam fiat deuolutio, tum quòd ordinem istum substantialem immutare nemo potest. rub. de fir. & irreuo. cōcor. stabilit. ⁋. 1 Ad hæc quòd non sit immediatus superior, ad quem fit deuolutio. Quod an sit verum, non decido: quia pendet quæstio. in senatu, ideo matura deliberatione decidetur. Fuit iudicatū quòd potest, per ea quæ dixi in tractatu nomi. q. 17. vers. Duodecimo quæro. nume. 16. Item ista dictio gradatim refertur ad gradus personarum, non præbendarum. glos. in. c. fi. de consuetud. in. 6. Rota decis. 300. si mandetur. In nouis. text. & ibi Doct. in. l. fi. C. de verb. significa. l. intra in fine. ff. de diuers. & tempora. præscrip. In exemptis verò ad papam videtur quòd fiat deuolutio, c. sicut, & c. licet de supplen. negli. præla. c. cum singula. ⁋. fi. de præbend. in. 6. hoc tenet glo. in verbo gradatim, eo. titu. in prag. Ro. consi. 361. in casu. Cum papa sit superior eorum proximus. c. autoritate. de priuileg. in 6. nec hic fit mentio de exemptis, quòd fiat ad alios deuolutio, ergo sic fiet.

Legat⁹ an omisso medio cōferre possit.

Dictio gradatim refert ad grad⁹ personarum.

In exēptis ad quos fit deuolutio

Item in exemptis fit ad papam deuolutio, nisi in regularibus. clem. vna de supplē. neglig. præla.

Ista fortè possent esse vera tēpore pragmaticæ sanctionis. per text. ibi, ad proximum superiorem deuoluatur. proximus enim dicitur, quem nemo antecedit. l. proximus. ff. de verb. sig. & sic ad papā in exēptis poterat fieri deuolutio ibidem, quia erat proximus, tamen per hūc textum puto contra, videlicet vt ad immediatum superiorem etiam in exemptis deuolutio fiat, per hoc verbum immediatum in textu positū. Alioqui non deuolueretur ad immediatū superiorem, sed ad summum superiorem, videlicet ad papā, & ad supremum superiorem.

Item non fieret gradatim, vt in tex. dicitur, videlicet de episcopo ad archiepiscopum, si de abbate, vel alio exempto fieret ad papam deuolutio.

Præterea text. dicit quòd fit deuolutio ad alium superiorem, dictio alius regulariter in trib⁹ verificatur, alter in duobus ✱. l. cum emancipatus. ⁋. si pater. 2. ff. de bonorū possess. contra tab. & . l. sequen. l. cum in vna de appella. l. 3. de coniungend. cum emancipato] Paul. Castren. in. l. cum ex filio. ⁋. filio. ff. de vulga. no. in. l. ancillæ. C. de furt. ✱ Bal. & Barb. per illum textum in. c. primo de rescript. &] Feli. in c. sedes. col. pe. in fin. ibidem, Sed si in exemptis ad papam fieret immediatè deuolutio, non fieret ad alium superiorem, sed ad alterum, nec procederet hic textus. nec dictio alius, licet aliquando in duobus etiā procedat. c. 1. de parrochi. c. quod autem. de iur. patro. c. ex literis ibidem. ✱ l. etiam ibi alio casu. ff. de verb. sign. vbi scripsi. text. in. c. cum speciali de appellatio. l. binas. de serui. vrba. præd.] Insuper immediatus superior tenetur eisdē personis qualificatis conferre, vt hic. Sed si deuolueretur ab exēptis ad papam, ipse non teneretur cōferre, ergo non procederet text. patet in titu. de manda. aposto infra. & hic textus generaliter loquitur, ergo generaliter intelligitur. l. 1 ⁋. generaliter. ff. de leg. præstan. videlicet tam de exemptis, quàm de non exemptis, vt ad immediatum superiorem

rem fiat deuolutio, & vltimo loco ad papā: & hoc est introductum, vt supra dixi, in fauorem nominatorum, & retorqueretur in eorum odium, contra.l.quod fauore. C.de legib.

Constitutio partim fauorabilis, partim odiosa, est ampliāda.

Nec refragatur clemen. quia regulares. de suppl.negl. prælа. quæ licet loquatur in regularibus, tamen habebit etiā locum in secularibus, tum quòd sit partim fauorabilis. videlicet vt celerius prouideatur ecclesiis, dānosa est enim ecclesiarū vacatio.c.q̄ sit de elec. in 6.& partim odiosa.s.prælatis: tamen adhuc venit amplianda.glos.in.l.2.C.de in ius vocan.quam sing.notat Barb.in trac. de præstan.Cardi.in.j.q.partis.j.col.19.nu.33.&in cle.fi.col.6.de rescript.& cōsi.j.col.14.in.3. volu.&consi.81.nu.13.in.4.vol.Tum etiam quia immediati superiores deputantur cōseruatores concordatorum, ergo illi poterūt collationem facere per hunc tex, nec accedemus necessario ad papam pro collationibus nominatorum vel graduatorū, nisi iure præuentionis & gradatim.

Ad hæc quādo est vtile reipu. legem ampliari, & non restringi, non debet coartari. l.si quis in graui ☙ vtrum.ff.de senatusconf. silla: &.l.hoc modo de condit.& demōstra. sed vtile est reipub.gallicæ, ne res nummariæ extrahātur à regno, & ne ibidem diu vacēt ecclesiæ, & vt notis prouideatur per prælatos regni, ergo ista constitutio non restringetur, vt tātum debeat intelligi de non exēptis. Nā postquā ista cōcordata sunt ad vtilitatē regni facta, vt patet in proœ.supra: ergo id quod vtile est regno tenere debemus, & ita practicatur, teste domino Rufeo in trac. de præeminētia archipresb.s.priuile. Cui tāquam in iure experto credendum esse reor. Primo quòd sit abbas exemptus. Secūdò, quod sit egregius senator, qui ita potuit vidisse obseruari. Ad hæc quòd auctoritati excellentis doctoris attestantis vsum & consuetudinem sic esse, standum est, prout est huius doctoris excellentissimi auctoritas, vt tenet Bar.in.l. de quibus in.4.prin.quæst.ff.de legi.Cepola.consil.40.Lucius.col.5.saltem standū est attestanti consuetudinem, donec contrariū probetur. Dec.consil.540.quæritur.col.2.& quoad præsumptiuam probationem. Decius consil.559.in casu.col.2.& ita cōcludo, tam in exemptis, quàm in non exemptis, ad immediatum superiorem, & non ad papā primo quoque tempore deuolutionem fieri in beneficiis graduatis & qualificatis debitis, in aliis ius commune seruabitur.

De domino Rufeo senatore.

Collatio facta à papa omisso medio valet.

r deuolutio. ✱ r ¶Deuolutio) Ergo nō fit deuolutio ad sedē apostolicā, nisi omnibus mediis reqsitis, si nō fiat deuolutio, nec collatio fieri poterit: igitur papa nō poterit cōferre, nisi gradatim, & ita volūt dicere quidā per istū tex. Sed respō.tex.velle dicere ad immediatum superiorem deuolutionē semper fieri: donec ad papā fiat deuolutio, sed cū episcopus recusat, ad archiepiscopum fit deuolutio, & papa concurrit cum archiepiscopo, itaque sicut archiepiscopus cōferre poterat, ego & papa: quia in papa est deuolutio, & concursus, & pauci hoc intelligunt, putātes papam regi regulis simplicibus episcoporū, quod non fit, quia donec ad sedem apostolicam fiat deuolutio, archiepiscopi, & primates, ac alij conferre poterunt, sed papa etiam ratione concursus, quem habet cū eis, semper conferre potest, si non ratione deuolutionis, saltē cōcursus. sed papa habet vtrunque, quia nō ligat seipsum in his deuolutionibus, quominus conferre possit. Ideo quādo nominatus vel graduatus omissis etiā mediis ibit ad papam, & ab eo obtinebit collationē, illa valebit, tum quòd papa plenitudinem potestatis habeat.c.proposuit.de cōcessio præb.maximè in beneficialibus.c.2. de præb.in.vj.tū quia est ordinariūs omniū.c. per principalē.&.c.cūcta per mūdum.9.q.3. Ideo cū omni prælato cōcurrit in potestate & iurisdictione.c.si eo tempore, vbi Io.monach.de electio in.vj.Bal in.c.j.qui feudum dare possunt. Igitur episcopo recusante ad archiepiscopū fit deuolutio, & papa concurrit cū eo, ergo poterit conferre, sicut archiepiscopus poterat. Et hæc non cōsiderāt quidam ignorantes istum concursum. Ad hæc in fauorē qualificatorum introductæ sunt istæ deuolutiones, quod superius dixi, vt facilius collationes habere possint, ergo si fauorabilius est qualificato adire papam, quàm alium inferiorem, illū adire poterit, alioqui esset habenas potestati papæ ponere, quas non imponit euangelium, sed quodcunque

ligaueris.&c.dicit.Nec me mouet.§.j.de firma & irreuocabi.infra.vbi papa vult nō valere factum ab eo contra hic statuta, sed respon.papa non facit contra statuta, quando confert nominato, vel graduato iuxta descripta in hoc titul.imo sequitur legē suam hic statutam, ergo gesta ab eo valebūt, siue iure præuentionis conferat, siue post primum collatorē omissis mediis, dummodo qualificato idoneo cōferat, & ista vidi in forēsi iudicio dubia, ob id illa omittere nolui. & hic concursus cum iuris sit, non est necesse, vt in bullis exprimatur, sed sufficit quòd papa iure deuoluto conferat.cle.si de beneficio.de præb.nā sicut archiepiscopus iure deuoluto contulisset ita & papa, qui cum illo & omnibus aliis prælatis concurrit conferret. cle.vna de supplend.negli præla.]

[a]¶ Præterea volumus quod collatores ordinarii & patroni ecclesiastici præfati dignitates, personat[9], administrationes, & officia, ac beneficia in mēsibus graduatis & nominatis assignatis vacantia, illis [b]graduatis simplicibus aut nominatis illa cōferre, aut ad illa cosdūtaxat prę sentare teneantur, qui per tempus competens in vniuersitate [c] famosa

§.Præterea.

> Nota de dictione præterea.

a Duas habet partes vsque ad.§.præfati. prima præcipit beneficia in mēsibus præstitutis vacātia nominatis & graduatis conferri, qui per competens tēpus studuerint. Secunda declarat, quando dicatur tempus competens Secunda ibi tempus autem. dictio præterea.cōtinuatiuè ponitur pro item.§.præterea.insti.quibus nō est permiss.fac.testa.l.j.C.de epis.& cleri.c.fraternitati.de cleri.nō residē.Et sic apparet hic, quibus debēt cōcedi nominationes, de quo dico in tractatu nominationum.q.5.

> Quis dicatur graduat' simplex.

b ¶ Graduatis simplicibus) Intelligo graduatos simplices, qui non habent nominationes, quia hi vno iure vti possunt, & sic simpliciter, videlicet suo gradu tantum: nominati duplici, videlicet & gradu, & nominatione, quippe in mensibus graduatorū sunt capaces illorū beneficiorū tunc vacantium. quia graduati sunt, item possunt obtinere beneficia in mensibus assignatis nominatis; cum sint nominati, igitur illi dicuntur simplices, quando nihil vltra gradum additum est.l.iubemus. ibi, siue nihil huiusmodi adiectum sit, sed simpliciter.C. de appel.tex.in.c.literas.Ibi præpositus.quodā simplex canonic'.de cō cess.præb.& ibi dixi.& sic intelligi debēt ordinationes regiæ loquētes. des graduez simples.i ordi.regiis. vide Deciū in c.præterea.col.j. de off. deleg.& tex.in.c.quāto. ibi, simplices sacerdotes de consue.c.præterea.de cēsibus.glo.in.c.si testes §.itē in testibus.4.q.3. Bar.& alios in.l.j.ff. de vulg.l.j.§.si quis simpliciter de verbo.obli.l.codicillis.§.instituto de lega.2.& Georgium Nathan in repet.cle.sæpe in principio de verb. signi. fi. Item simplices fures vocantur, qui clam interdiu, noctúque furantur, extra tamē occisionē.l.j.ff.de fur. declarat pulchrè do.Iac.bolene. in vtraque censura doctissimus, & in hoc parlamento olim senator egregius.in repeti.§.famosos/l.capitalium. folio.9. versicul.circa hæc.ff. de pœnis.sic dicitur de donatione simplici, & ob causam.in.l.j.ff.de donat.nec intelligitur hic de simplicitate cōtraria dolo, vel discretioni, de quibus tradit glos.in.cap. si cupis.16.q.j.Panor.in.c. veritatis. de iureiur.&.c.pastoralis.&.cap.dilecti. de iudic. provt quidam simplices intelligebant, simplices dicentes graduatos.id est fatuos, vel simplices.i.ignaros quibus nihil additū est, vltra quàm haberent tempore natiuitatis. Sicut dicitur de his, qui nudo officij nomine appellantur.vt sunt plurimi doctores sine doctrina, vt est tex.& ibi Luc. de penna. in.l.vna.C.de collegia.lib.12.

> Quę vniuersitas dicatur famosa.

c ¶ Famosa) Id est insignis, & plena famæ in qua celebres doctores frequenter legunt cum magno anditorum numero, qui præbent famam vniuersitati, sicut dicimus gloriosam victoriam, gloriæ plenam, si verò nō lega-

legatur in vna vniuersitate, vt in vniuersitate Auraicen. quæ sicut aura regitur, non puto eam famosam. & sic accipitur hic in bonum, vt in authen. de monach. §. si verò intra colla. j. & in authẽ. iusiurã. quod præs. ab his colla. 2. & Iudith. c. 8. Et dicitur famosa quasi ex notoria fama in signis. l. cõstitutiones. ff. de appella. & manifesta. l. si quis exhæredato. §. quid tamen. ff. de iniusto rup. licet multoties capiatur in malã partem. l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis rub. C. de famo. libel. & l. neque famosis. de digni. lib. 12. & ibi Lucas de penna allegat alia iura. vide tamen tex. quem non allegat in. l. 24. §. si mulier. ff. ad tertu. ibi, si mulier sit famosa, id est infamis exponit glo. sed in pragmati. dicitur in vniuersitate priuilegiata. supra eodem. in. §. j. declaraui. Nec puto quòd graduatus vel nominatus habeat probare vniuersitatem famosam esse, cum habeat præsumptionem pro se quælibet vniuersitas Franciæ, vt tradit dominus Chassa. dubitatiuè tamen in catalo. glo. mundi decima parte. cõsidera. 32. & tex. supra loquitur de vniuersitatib⁹ regni, ergo de illis hic intelligetur, videlicet quòd sit vniuersitas regni, & famosa.

Nominatus non tenetur pbare famosam esse vniuersitatem

d studuerint. Tempus autem competens decennium

d ¶ Studuerint) Ante adeptionem gradus, tum quia hic taxatur tempus competẽs ad gradum, ergo ante gradum oportet, quòd illud tempus sit completum, aliàs non diceretur competens. tum etiam quia non dicitur studuisse, sed studere velle, qui non cõpleuit tempus: & quòd quinquennium debeat præcedere, probatur in. l. iubemus. ibi, nec de cætero quenquam, antequam per statuta tempora legum eruditioni noscatur inhæsisse, supradicto cõsortio sociari. C. de aduocat. diuerso. iud. §. sed quia solitum. in procœmio. ff. Item collatores tenentur hic conferre illis, qui studuerint per tempus competens, ergo illis, qui nõ studuerint, nõ tenentur conferre, nec possent illi insinuare tempus, quo non studuerunt, quod requiritur, vt dicam in. §. sequenti. Et ille dicitur graduatus, qui rite. arg. l. 4. §. condẽnatum. ff. de re iudi. & ibi dixi. & studium debet præcedere magisterium. §. discipuli. in proœ. ff. c. cum in magistrum: de elect. & considerata natura antecedentis & consequentis iudicandum est antecedens debere anteire, vt promissio refutationẽ. Bal. in. §. quib⁹ col. 2. C. de nouo cod. cõponẽ. Auriol. in. c. cum ex eo. de elect. in. 6. sic expressè tradit in additio. ad Guillelmum de monte laudu.

Studuisse debet quinquẽniũ ante gradum non post.

Præterea hic dicitur per tempus competens, & sic dictio per, denotat perfectionem. l. vrbana. §. pernoctare vbi scripsi. ff. de verbo. sig. & in reg. Iulij secundi in. 4. parte. & denotat actus perfectionẽ, & temporis continuationem. Ioan. And. in addi. ad specu. in tit. de teste. §. nunc videndum in. j. addi. vide Bal. in rub. C. de exerci. actio. col. j. & hoc verbũ studuerint præteritũ tẽpus denotat, vt in simili pbatur per Oldra. cõsi. 198. circa primũ col. j. vbi si fuerit facta alicui gratia non obstantibus literis, quas alij impetrauerint, intelligi debet de præterito, & ista est iuri cõformis opinio. Sed cõtraria opinio ex quadã æquitate posset sustineri, videlicet quod sufficiat etiã studuisse post gradũ adeptũ: quia hic tex. nõ distinguit ante, vel post, ergo & c. & sic arguit glo. supra allegata, nã est eadẽ ratio naturalis tex. ante vel post studuerint. & extrinseca, quæ etiã habet locũ in statutis. Cy. in l. non dubiũ. C. de legi. Bal. in. §. opizoni. de pace Cõstãtiæ. nã æqualis istorũ est labor, ergo debet esse æqualis remuneratio. glo. in. §. j. instit. de iusti. & iur. c. j. de sepult. vnde dicit tex. in. c. recolẽtes de statu monachorũ, qui similẽ aliis vitã suscipiũt, similẽ in legibus sentiãt disciplinã. Et quãdo subiũctiuũ studuerint, vel aliud ponitur in lege vel statuto, cum de natura legis sit date formã futuris negotiis, intelligitur de futuro. Bar. in repet. l. omnes populi. in. 6. q. princi. nu. 58. versi. iuxta præmissa. ff. de iust. & iur. & in l. hoc articulo. col. j. de hæred. insti. Ias. & alij plene. in. l. j. §. j. ff. quod quisque iur. Itẽ quãdo verbũ potest poni in præterito & futuro. in dubio vtrunque tempus cõplectitur, quando est eadẽ ratio. l. pater. §. fidei tuæ. ff. de lega. 2. l. si vxor. de auro & argẽt. lega. l. verbũ erit. & l. verbũ oportebit. ff. de verbo. signifi. Ias. in. l. 3. §. ex pluribus. col. 3. nu. 18. ff.

18.ff.de acqui.possess. Quinimo si actus per verbum præteriti temporis declaratus cadat etiam sub futuro, dispositio etiam trahetur ad futurum.l.talis.§.fi.cum.l.seq. ff. de leg.1. Idem econtrario.l.Plotiana.ff. de iure codicil. & ibi Roma. sic consuluit Ias. in cõsil.11.in themate. col. 2.vol.1. facit quod consuluit Roma. consi.333. quo ad primum.vbi consuluit super priuilegio indulto illis, qui annũ in negotiis ecclesiæ laborauerint, intelligi, siue ante priuilegij concessionem, siue post laborauerint. Decius in.c.fi. no.4. de consti. sic & hic per regulam quam tradit Curtius in.l.si quis id quod.col.3.versi.septimo.aduerte.ff.de iurisdict.om.iud. quòd subiunctiuum studuerint, vel simile, quod potest intelligi in præterito, & futuro, recipit illã interpretationem, quæ conuenit subiectæ materiæ, & vt magis faueamus actui, de quo agitur, Feli. in. c.ad hæc. de rescript.& c.significauerũt.in.fi.de testi. Igitur vt magis faueamus studio, intelligimus etiam in futuro.& quando præteritum non est finitum, sed in futurum extensum, tunc trahitur etiam ad futurum.l.verbum oportebit. ff.de verb.signi.facit.l. pe. C. de vsur.l.filij. ff. ad tertulia. Ita potest esse hic, videlicet pro parte finitum, in eo in quo studuerit. In alio non, imo quando verba statuti possunt intelligi de præterito & futuro, in dubio debent intelligi de futuro.glo.nota.in verbo commiserint.c.vlt.de consti.in.6.quam sequũtur Domi.& Philip. Peruss.ibi & Alexan.consil.190.mature.col.2.in.2.vol. glo. in.c.vnico.in verbo receperint.de cleric.nõ residen.in.6. & vt res magis valeat, quàm pereat.l.quotiens.ff.de reb.dub. Bar.in.l.1. nume. 11.de iure codicillo.vide Areti.in.c. quotiens.vlt.no.de testib. & ita declarauit arestum prolatum per hunc venerandum senatum, quo voluit post biennium quem posse sumere gradum, tam in facultate iuris ciuilis, quàm canonici, quod aliàs esset illusorium, cõtrà.l.si.prætor.ff.de iudic. Et

Post bienniũ poterit quis esse baccalaureus.

in magistris, seu licentiatis, aut baccalariis in theologia, septennium vero in doctoribus, seu licentiatis in iure canonico, ciuili aut [e] medicina. quinquẽnium autem in magistris seu licẽtiatis in

studentes grauarentur ad sumendum iterũ gradum, & sic deciperẽtur beneficio aresti. contra.l.1.C. de iis qui veniã æta. impetra. quod non est dicẽdum. Ideo ego intelligerem gradum sumptum post biennium valere, nõ tamen vt ille graduatus possit beneficia in vim istius gradus habere ante perfectũ temp[us] quinquẽnij aliis qualificatis existentibus, sicut dicitur in eo, qui est promotus ante tempus, vt non possit ei conferri beneficium curatum. ita tenet Panor.in.c. pro illorum. col. 1. de præb. no. in. c.ei cui.illo titu. in.6. Feli.in. c. postulasti.col.14. de rescript. Nec posset istum baccalaureum post biennium promotũ ordinarius gratificare in beneficiis vacãtibus in mensibus graduatorum aliis qualificatis existentibus, vt no. in.§. statuimus.1. infra eod. Sed post gradum studebit adhuc vsque ad quinquennium: quo perfecto, vtetur gradu suo. hoc est declaratum hic in magistris artium, ergo etiam in aliis habebit locum. Et proderit hic gradus aliis non existentibus qualificatis, arg.l.vt gradatim.ff. de muneri.& hono.vt ordinarij istis teneantur conferre. * Saltem beneficia villarum muratarũ. de quibus in.§. statuimus.2. infra eo.] Quid si testator reliquerit centum alicui, si studuerit in legibus, an sufficiat tẽpore modico studere? vide Ias. consi.149.in quæstione.col.1.in.4.vol. concludentem teneri studere vsque ad doctoratum inclusiuè, quia verba intelligi debent cũ effectu. l.1. quod quisque iur.ff.c.relatũ de cleri.non residen. & aliis rationibus, quas ibi per eũ videre licet.& per Deciũ cõsi.177.quod supra.col.2. Ego verò putarẽ sufficere studuisse vsque ad gradum licẽtiæ inclusiuè, per not. in proœ. fforum.§.duabus.& maximè apud Gallos, cum pauci gradum doctoratus sumant. sed Prouinciales, & Ocitani, ac Itali contrà.& licẽtiatus etiam dicitur perfecisse studium, sicut doctor Feli. in proœ.decret. Greg.

Grad[us] ante quinquennium recept[us] de quo proficit.

e ¶ Medicina.) Et sic medicus est habilis ad beneficia, debet tamẽ (licet sit peritus) postq̃ benefi-

beneficiũ fuerit assecutus, abstinere ab exercitio & practica medicinæ, alioqui ꝓmoueri prohibetur. c. ad aures. & ibi doc. de ætate & qualita. Henric. boic. in. c. tua nos. & ibi alij doct. de homici. Cuius peritia cognoscitur, si ægritudinis cau sa sciat exprimere. Hippocrates in ꝓlogo pronostico. & debet tria scire, videlicet præterita, id est, vnde infirmitas traxit originem. præsentia, id est, in quo statu est morbus. futura, an sit curabilis, an mortalis. Ysidorus lib. etymolo. 4. c. 10. & Cardi. Alexan. in. d. c. ad aures. De ripa in tract. de peste. fol. 130. nume. 70. refert. Vide per Matth. de afflict. in constitu. Neapoli. fol. 312. & sequen. rub. de probabili experientia medicorum. Et sic magistri in theologia præferuntur doctoribus canonum, sumendo hic argumentum ab ordine literæ, quod est in iure validum c. quorundam. de elect. in. 6. nota. in. c. auaritiæ. de præbend. Item doctor in iure canonico, doctori legum: doctor legum, doctori in medicina. Quæ sciẽtia sit nobilior, & sic præferenda, tradit glos. in eo. tit. in pragma. sanct. quæ habuit à Florent. in tertia parte summæ, in titu. 5. c. 2. 4.

Peritia medici quomodo cognoscatur.

artibus f cum rigore exami-

Et de triplici medicina. vide ibi. titul. 7. c. 1. in fi. Est enim quædam dispositiua ad curam, vt sirupus, hoc est verbum dei. Sapien. 16. Non herba, nec malagina sanauit, sed sermo tuus, qui sanat omnia.

Triplex medicina est.

Secunda, est purgationis humorum, id est, expulsiua vitiorum, vt pœnitẽtia. Chrysosto. in c. medicina. & medicamentũ, de pœnit. dist. 1. & hæc est confessio, quasi Reubarbarum, quod facit vomere.

Tertia, est conseruatiua, vt electuarium, & hoc est sacramentũ eucharistiæ. Ambrosius, inquit, Ego qui quotidie pecco, quotidie debeo accipere medicinam. cap. si quotiescunque. de consecra. distinct. 2. vide Lucam de penna. in rubr. de professo. & medi. libr. 10. multa dicentem de medicina. dico etiam in tractat. nomina. quæst. 20. Et tria necessaria in medico tradit Anto. de Butri. in. capit. ad aures. de ætat. & qualita. Primò, quòd sit eruditus. Secundò, quòd secundum artis traditiones experiatur. Tertiò, quòd sit diligens in artis exercitio. Vnde dicit Placenti. in summa conseruatio. in princip. medicum quatuor debere cõsiderare, videlicet quantitatem medicinæ, qualitatem, tempus, & ordinem. Sic dicit D. Buttius in consultore. Primò, quòd sit peritus. Secundò, quòd consulat secundum cõmunes opiniones. Tertiò, quòd sit diligens in examinando factũ. refert de Ripa in tract. de peste, fol. 131. versi. 3. Quod debet examinare antequam consulat, alioqui fatuus est medicus, qui dedit potionem ægro, & postea inspicit libros, si bene fecerit, & interim ægrotus mortuus est. teste Ioan. Monach. in rub. de hæret. in. 6. vbi dicit quòd modus sciẽdi prius est quærendus, quàm scientia. Licet quidam respondeant ante factum narratum, & statim discedant sine iurium allegationibus, & sine rationibus, quod est graue conscientiæ, & bonis contemnendum.

Tria necessaria in cõsultore & medico

f ¶ Cum rigore examinis.) In aliis non repetitur hic rigor examinis, quia oportet initium esse forte, vt possit superædificari, arg. l. egi. ff. de excep. rei iud. & iactis fundamẽtis facilè superædificari potest. aliàs, quæ malo inchoata sunt principio, bono vix peraguntur exitu, c. principatus. 1. quæst. 1. ideo hic rigorem examinis in aliis non requirit scientiis: quia postquam scholaris habet bonum initium, licet parum alterius scientiæ habeat, sufficit, cum ille, qui nihil habet, nisi solum initiũ, vtpote magister artium, sit beneficiorum capax, multo fortius & qui habet initium & modicum alterius scientiæ, videlicet theologiæ, vel alterius scientiæ. & sic magistri artium non possunt conqueri, si aliquis sumat gradum in medicina, licet in ea parum sciat, & idem si in alia facultate, vt infra dicam. Hodie examẽ est in omnibus scientiis dulce, nõ rigorosum, nec metuendum, vt videre licet, quia sicut ecclesia nulli claudit gremium, sic nec vniuersitatum Doctores, cum non habeant in Francia iusta stipendia, oportet quòd passim admittãt omnes: qui abusus per Regem reformari deberet, & per suum supremũ Senatũ proponendo doctoribus stipendia pro peritia eorum & facũdia, vt in. l. vna. C. de professori. qui in vrbe Constanti. & c. lib. 12.

Examẽ rigorosum debet esse magistris artium, & quare.

Examẽ in omnibus sciẽtiis dulce hodie est.

 g ¶ A lo-

nis g à logicalibus h inclu-
siue, aut in i altiori facultate.
Sexenniũ autẽ in baccalariis
simplicib⁹ ĩ theologia k qn-
quenniũ vero in baccalariis

Studentes grãmaticã nõ gaudent nominationib⁹.

g ¶A logicalibus.) Et sic studẽtes grãmaticæ, etiã si per decem studuerint annos, nõ iuuãtur priuilegio nominationũ, nec gradus. & quæ sit ratio, potest respõderi, non omniũ quæ à maioribus nostris cõstituta sunt, ratio reddi potest. l. nõ omniũ ff. de leg. quia sic voluerũt cõditores. §. furtiuæ. & ibi glo. insti. de vsucapio. gl. in cle. si. de sentẽ. excõ. potest tamẽ dici, ꝙ sicut illi qui primis literis pueros imbuunt, non habẽt vacationẽ. l. vt gradatim. §. fi. ff. de mune. & hono. l. si duas. §. fi. de excusa. tuto. dixi in vltimo priuileg. schola. Poetæ etiã nulla prærogatiua iuuantur. l. poetæ. C. de professo. & med. lib. 10. Sic nec cõditores voluerũt hic aliquod tribuere priuilegium quo ad nominationes, vel gradus istis, nisi à logicalibus suprà, vel si in maiori facultate studeat, & hoc ne in nucibus senescant, & humi semper repẽt. scripsi in tract. nominatio. q. 11. nume. 16. vbi dixi, an tẽpus quo rexit, cõputetur. Si tamẽ ꝓbaretur quẽdã studuisse in iure ciuili, vel canonico, tẽpore quo in artibus studebat, nõ ob hoc potest reprobari studij tempus de falso, quia alternis horis in iure audire potuit, & alternis in artibus studere, cũ sint. 24. horæ diei, & maximè apud Parisien. hoc fit, qui omnes ferè scientias mixtim in dies audiunt, nec propterea studij tempus in vna & præcipua facultate minus cõtinuasse cẽsentur, idque potissimum in hac nostra iuris canonici facultate, quæ expressum habet statutum, hoc ipsum ita declarans, nec hoc à iure reprobatũ esse inuenio, nisi quod vagans per scientias vix erit perfectus, fab. in prooemio insti.

Dictio à, exclusiuè ponitur.

h ¶Inclusiuè.) Ideo posuit inclusiuè, quia dictio à, vt plurimum accipitur exclusiuè. glo. in. l. datio. §. fin. ff. de actio. emp. & in. c. statutum de præb. in. 6. Bald. in tract. statu. in dictione à, in. 1. & consil. 457. reuerendus col. 3. volumi. 1. & consi. 412. F. locanir. in. 5. volu. & in. c. capellanus. de feriis. Oldra. cõsi. 49. consueuit. Alexand. consil. 42. in causa. nu. 15. in. 3. vol. vbi docto. multa tradunt de hac dictione. ibi videre licet. hic multa dicerem de hoc, sed extra oleas. Vide Feli. in. ca. ego. N. de iureiur. & Ioan. Dayma in rubr. de nomina. regia. in verb. à die &c. supra eo.

Altior facultas quę dicatur.

i ¶Altiori facultate.) Altiorem facultatem vocat omnem, tam theologam, quàm canonicam, legalẽ, vel medicam, quia omnis facultas est altior respectu artium. nam Origenes cyniphes ranas (quibus AEgyptij sunt percussi) per vanam dialecticorũ garrulitatem, & sophistica argumenta intelligit. c. legimus. 37. distinct. & dicitur in. cap. vino. ibidem. quòd dialecticorum argumenta quædam fantasmata sunt, id est, vmbræ quædam, & imagines, quæ cito pereunt, & resoluuntur. nec quis in dialectica placet deo. c. omnem. ibidem. vide Ciceronem libro primo Rhetoricorum ad Herennium. c. de ambiguo. & Lucam de penna in. l. vna. colum. 3. C. de studiis libera. vrb. Romæ libro vndecimo. & sic probatur hic, quòd possit sumere magisterium ante quinquẽnium, & postea accedere poterit ad altiorem facultatem, vt dixi supra in verbo studuerint. Si tamen quis studuerit à logicalibus supra triennium, & paupertate oppressus nõ sumpsit magisterium, nec licentiæ gradum, sed postea studuit biennium in iure ciuili, vel in alia facultate, dicerem etiã tempus triennij. coniungi cum vltimo, tum quia hic non prohibetur, imo eadem ratio text. est in hoc casu, & etiam quia hoc conceditur priuilegium ratione studij, ergo si studuerit per triennium à logicalibus supra, & biẽnium in iure ciuili, vel alia facultate, poterit in illa facultate sumere gradum, & nominationes obtinere, alioqui pauperes grauarentur, quod esset contra mentem concordatorũ. & ista sunt valde æqua. ✱ Idem dicerem si studuerit triennium cũ dimidio in artibus, & cum esset pauper non sumpsit tũc magisterium, sed post annum sic, vt ille annus debeat ei cõputari, si in superiori facultate interim studuerit per prædicta.]

Studiũ artium sine magisterio ꝑdest.

k ¶Quinquennium.) De iure studium legale perficitur quinquennio. §. quibus. in prooemio digestorum. studiũ vero iuris canonici

nonici septennio.c.cum ex eo.de electio. in 6. parum potest hodie quis videre per septẽ annos in vtroque iure, Barto.in octauum annum studium suum traxit, vt testatur in. l. quidam cum filium.ff. de verbo. obligatio. Aristotelem annis viginti apud Platonem stetisse Laertius est auctor. nemo enim repẽte fit summus. c.charitas. de pœnitentia, distinctio. 2. nec in modico tempore quis potest multum addiscere ✠ primo. 68. distinct. glos.in cap. tum ex literis. de restitut.in integr.l.vnicuique.Codice de proximis sacro scrinio. libro duodecimo. Et dico sufficere hoc tempus, licet non vehementer studuerit, vt notat.in proœmio sexti libri, quanuis deus sit remunerator aduerbiorũ, non nominum. glos. in capitulo primo. de collu. detegent. Quia vbi requiritur tantum tempus studij, tunc modica scientia sufficiet, vt hic, Nec debet episcopus ipsum examinare, quia iniuriam faceret vniuersitati, reprobando eum. glos. in ✠ item quod vniuersitates, in verbo gradus, eodem titulo. in pragmatica.

De Bart. studio & Aristote-lis.

Episcop' nomiatos non examinat.

*❡ Nempe si papa scribat pro graduatis, nũquam mandat inquiri de idoneitate impetrantis, nec vult eum examinari, cum iam sit approbatus, secus in aliis. Feli.in cap.si. de praesumptio.& expresim Ioh.Staphi.in tractat. de literis gratiae, in decima forma expecta. fol. 30. Et haec est practica Romana. Minus ergo episcopus examinabit graduatum & nominatũ ab vniuersitatibus.]

Sic nõ potest episcopus examinare praesentatum per abbatem, quum sufficiat abbatis testimonium.cap. monachi.16. quaest. prima,& expresim Collecta.in cap.accepimus.de aeta.& qualita. Nam si episcopo daretur examinatio, nunquam inueniret nominatum vel graduatum, doctum, etiam si esset Bar. vel Panormitano similis, nisi esset sibi propitius: hoc igitur est reprobandum. & omnis nominatus, vel graduatus praesumitur habilis: nam quando actus habet debitam formã, habilitas personae praesumitur textus, in cap. in praesentia. & ibi Decius not.decimo. de probatio. lege ab ea

iuris canonici aut ciuilis, in quibus baccalariis [1] iuris canonici aut ciuilis, si ex vtroque parente nobiles fuerint, triennium esse decernimus.

parte.ff.illo titulo. licet sint bene multi eruditionis absconditae. Vide Aufrer. in decis. Tholosae.quaestione.449.

Si vltra quinquennium studuerit, fortẽ per sex annos ante gradum baccalaureatus, poterit postea post annum assumere gradũ licentiae, in quo requiritur per hunc textum septennium. Nec sit distinctio hic, an sumat vno die gradum baccalaureatus cum licentia, an diuerso tempore: ideo sufficiet, quòd tempus praestitutum in vtroque gradu completum sit, argum.l. de precio. ff. de publici.in rem actio. & tunc vno die poterit sumere & gradum baccalaureatus, & licentiae. Secus si fieret distinctio, vt in ordinibus, in.c.dilectus de tempo. ordi.

Vno die an quis sumere posfit duos gradus.

1 ❡ Iuris canonici, aut ciuilis.) Priuilegia voluit conferre nobilibus studentibus in his tantum duabus facultatibus, quae de aliis omnibus disponunt, & quibus omnes aliae indigent, & ancillantur, teste Bart. in prima figura Tyberia. quia si theologus perperam de trinitate senserit, iurisconsultorum pœnam non euadet. Idem si medicus malè secuerit aegrotum ✠ praeterea. insti. de lege aqui. si mensor falsum modum dixerit, recurritur ad iurisconsultos. Rubri. ff. si mensor fals. mod.dixe. Et ideo hae scientiae dicuntur architectonicae, id est, de omnibus aliis disponentes, in proœmio. ff ✠ itaque in fine. & ibi Hieronymus Cagnol. allegat Aristotelem libro primo. Ethico. capitulo secundo dicentem, Videmus honoratissimas facultates ciuili scientiae subesse, vt rem militarem, œconomicam, rhetoricam, cúmque scientiis reliquis. & in.c. decimosexto, dicit expressè ciuilem scientiam honorabiliorem, & praestantiorem esse medicina, vt supra eodem in verbo medicina. & hae duae scientiae, canonica videlicet & ciuilis sunt coniunctae, sicut Pilades & Horestes, vt dixi in tracta nomina. quaest. 5. versic.quinto quaero.adde quòd ius canonicum, &c.num.14.

Scientiae oẽs subsũt iuri canonico & ciuili.

✠ Praesa-

✠ Præfatique graduati.

a Legitur vſque ad ✠ cum verò, & nõ diuiditur, quia vnum tantum cõtinet dictum, videlicet quòd de literis gradus, nominationum, temporis ſtudij, ordinariis collatoribus, vel patronis eccleſiaſticis, eſt facienda fides. Intellige ſemel tantum, arg. l. boues ✠ hoc ſermone. ff. de verbor. ſignific. l. cũ procurator ✠ 1. ibi, nam ipſi domino, quum ſemel nũciauit, nõ permittitur iterum nunciare. ff. de oper. noui. nuncia. etiã ſi alius in collationibus ſuccederet. ordina. regia. artic. 9. rubr. des priuileges des eſcolliers. Fallit in quatuor caſibus traditis in tract. nomina. q. 14. principa. & q. 11. illius. q. vbi licet videre alia ad hãc rem facientia.

Semel tãtũ eſt facienda inſinuatio.

✠ a Præfatique graduati & nominati collatoribus ordinariis, ſiue patronis eccleſiaſticis ſemel b ante vacationẽ

b ¶ Ante vacationem.) Poſſet etiam fieri inſinuatio incontinenti poſt vacationẽ, arg. ✠ tutor. inſti. de autor. tutor. vbi tutor in ipſo negotio debet auctor fieri, poſt verò non valer, niſi poſtea incõtinenti auctoritas præſtetur, vt dicit ibi gloſ. probatur in. l. Pompo ✠ ratihabitionis. ff. de procura. vbi exceptiones dilatoriæ poſſunt incontinenti poſt litem conteſtatam opponi, licet de iure ante litem conteſtatam debeant opponi. l. ita demũ. C. de procur. Item licet ante litem cõteſtatam debeat fieri reconuentio, quãtum ad effectum. l. qui prior. ff. de iudi. & no. in c. 1. & ſecundo. de mutuis petitio. tamen incontinenti poſt litem conteſtatam fieri poterit. Bal. in. c. cum veniſſent. colum. penultĩ. de iudi. ſequitur Iaſ. qui ſex ſimilia adducit in. l. edita. nu. 13. & ſequen. C. de eden. De ripa. lib. 1. reſpon. de leg. c. 8. in cauſa. qa paria ſunt aliquid fieri ante actum, vel incõtinenti poſt, etiam in his quæ de neceſſitate debent fieri ante actum. & hoc in proteſtatione probat Iaſ. in. l. non ſolum ✠ morte. num. 13. col. 4. ff. de noui operis nuncia. quia quæ incontinenti fiunt, ineſſe videntur. lege lecta. verſicul. dicebam. ff. ſi certpeta. Imo illud videtur prius actũ, quod incontinenti ſubſequutum eſt. c. officij. & ibi Bal. per illum text. de elect. ſequitur Iaſ. in l. ſi quis mihi bona ✠ iuſſũ. col. 13. ff. de acqu. hæred. num. 22. & ſequ. & ſtatim poſt litem conteſtatam poteſt emendatio libelli (licet ante debeat) fieri. d. l. edita. & ibi Alexand. & alij. Oldra. conſi. 183. colum. penult. Et ſi teſtis primò depoſuit, & incontinenti iurauit, valet depoſitio, licet ante debeat iurare. Iaſ. in. l. admonendi. numer. 227. & ſequen. in reper. ff. de iureiur. per gloſ. in. l. 2. C. de iureiur. propter calũdiã. & l. j. de operis liber. & l. iuriſiurandi. de teſti. vide Feli. in ca. qualiter, in. 1. col. 16. verſic. fallit. 2. de accuſa. & c. exceptionem. colum. 8. de except. Et quanuis in prima citatione actor debeat declarare, quos intendat conuenire ratione clauſulæ quidam alij, tamen incontinenti poſt, hoc poterit. Do. & Peruſ. per illum text. in. c. 2. vltim. nota. de reſcript. in. vj. Intelligerem verum eſſe, quãdo alius non ſupereſſet, alioqui in præiudicium illius qui inſinuauit illo anno, nõ admittetur is, qui poſt vacationem inſinuauit. argum. l. 2. ✠ ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publi. ca. quanuis de reſcript. in ſexto. Ita intelligi debet gloſ. in verbo inane ✠ ſi autem illi. eod. tit. in pragm. & opinio Aurioli in ca. ſi clericus. in additio. ad Guillel. de monte laud. de præbend. in ſexto. vbi cõcludit inſinuationem in præiudicium alterius, qui iam inſinuauit ante beneficium vacans fieri nõ poſſe. vide quæ dixi in tract. nomina. q. 15. num. 33. vbi tenui beneficium vacans tempore nominationum deberi nominatis, quando tempore illis præſtituto vacauerat. intelligẽdo tamen vt hic, quando nullus alius ſupereſſet. & in graduatis idem dicerem, vt gratificare collatorem illum non poſſet, etiam facta ſic inſinuatione per iſtum tex. & ſupradicta extãtibus aliis, qui ante vacationẽ inſinuarunt. Intellige valere collationem factam non qualificato, etiam ſi nominatus poſtea inſinuaret, & peteret beneficium ſibi conferri. per ✠ teneantur, infra eo. quia non debet retractari, ſi ſuperueniat ad caſum, à quo incipere non poterat, per regulam iuris, facit ca. ſi tibi abſenti de præben. in ſexto. Et ſic hæc beneficia eccleſiaſticã præſu-

Inſinuatio an poſſit fieri poſt beneficij vacationem.

Depoſitio teſtis non iurati an valeat.

beneficii [c] de literis grad' seu [d] nominationis, [e] & de præfa to tépore studii per literas

præsumuntur esse vacantia, nisi collata esse appareant. Bal. in .l. prima.ff. de rerum diuisio.refert Angel.in ¶.nullius insti.illo tit.

Literas omnium graduum an quis teneatur insinuare.

c ¶De literis gradus.) Refertur ad plures graduatos, quod teneatur facere fidé de literis gradus,& sic singuli nó tenétur facere fidem de literis graduú, dú plures habent, quia hic tex. dicit de literis gradus. ná quando plures habeo actiones, vnam possum eligere,& proponere.l.quod in hæredem ¶. eligere.ff.de tributo.actione.Bart.& alij in l.edita.C.de edend.facit quod not.Inno.& Anto.in.c.j.de clericis peregri.vbi si quis fuerit ordinatus à persona prouida & honesta ad maiores ordines, non tenetur ostendere literas aliorú ordinú, quia persumitur quòd ille vir prouidus non ordinasset eú ad maiores ordines, nisi fuisset informatus de minoribus. Panormita.in.c.nisi.in.j.notab. de præb. Sic nó est verisimile quòd tam prouidæ vniuersitates Fráciæ promouissent aliqué per saltú, cú eisdé prohibeatur, infra in ¶.monemus.secus de vniuersitatibus Italiæ, quæ solét sine gradu baccalaureat' pmouere dixi in tracta.nomi.q.14.num.46.& sic est hic vnus casus in quo requiritur scriptura, alios licet videre in.c.1.de célib.in.6.per Io. né Monach.& postea per Ioá.And. ibidem. Idem in mandato apostolico dicitur in tit. seq.vbi scripsi in verbo literas ¶ primo.

Plures nominationes debét exhiberi.

d ¶Nominationis.) Vel nominationum, quia si plures quis habeat nominationes, tenetur plures exhibere. Ná licet hoc edictum singulariter scriptum, sit tamen si plures interuenerint. locú habere debere Pópo. scribit in.l.j.¶ Item hoc edictum.ff.quod falso. tuto.aucto. gestum esse dicat.l.3.¶ negotia. & ibi addidi.ff.de negoti.gest.l.j.¶.1.de assigna.libert.c.relatum.2.& ibi docto..de testa. ✱ Imol.in.cle.2.in.glo.j.de rescript. tex.in cle.Si plures.vbi etiam Imol.de præbéd.Dec in.c.accepta.in glo.de appellatio.

Interdú tamen iurisconsul, vtrunque numerum ad maiorem expressionem inducit. l.2.ibi creatus creatiue.ff.de curatore.bo.dand.] Albert.Brunus in tract. de statutis exclud.fœm.artic.12.q.13.Et hic accipitur indefinité quæ æquipollet vniuersali.c. vt circa de elect. & ibi glo.not. & facit.l.si pluribus.ff. de lega.2. Et in vniuersitatibus quæ reguntur senatu parisiaco, solent voléti cuipiam plures cócedi nominationes, secus in vniuersitatibus ressortus. Tholosani, quæ vix cócedunt vltra vná vni, instar mádatorum, quæ non solent concedi vltra vnum vni, saltem nisi in secundo fiat métio de primo.c.in nostra.de rescrip. & cum per ordinationes regias vel concordata non sit prohibitú plures cócedi nominationes vni, censetur esse permissum, argu.c.ná cócupiscétiá de cóstit. Et quot nominationes possint vni dari: crederé arbitrio vniuersitatú relictú.vt tot dét, qd' videatur sufficere, donec ad summá taxatá infra.eo.¶.volumus sit pmissum nominatis.arg.l.j.ff.de effracto, nec debét vniuersitates se restringere ad duas vel tres, quia postquá paterfami.est larg'.dispésator nó debet esse tenax.c.alligát.26.q.vlti.& beneficiú principis latissimé est interpretandum.l.beneficiú.ff.de constit.princi.

Quot nominationes concedi possint.

e ¶Et de præfato tempore studij.] Nó sufficeret ergo exhibere literas gradus & nominationis, nisi literæ certificatoriæ temporis studij exhiberétur, vt hic quia ad veritaté copulatiuæ requiritur vtrúque esse verú.l.si.hæredi plures.ff.de cõdi.inst.c.2.&.c.inter cæteras.de rescrip.& tá nominatus quàm graduatus simplex tenetur facere fidé etiá de literis temporis studij, vt in ¶ teneantur.infra eo.& cú hic dicat faciendá fidé téporis studij, intellige totius: nec sufficeret baccalaureo facere fidé de biénio, nec doctori de triénio, sed oportet quòd faciat fidem totius temporis per hunc tex.& sic prius debét studuisse, alioqui studij literas non possent ostédere, vt hic dicitur, & supra in ¶. præterea dictum extitit,& opiniones conciliatæ.

✱¶ Et sic fuit iudicatú, & in méte curiæ retentum, nó sufficere studium post nominationes impetratas.anno.1523.in mése Augusti, licet tempore vacationis studium esset completum.]

Leuare literas stu-

Nec obest alicui, si priusquá nominationes sumeret, studuerat per quinquenniú, & post

CC nomi-

dij post nominationes an quis possit

nominationes impetrat, seu (vt dicunt) leuat literas temporis studij, quia hic tex. requirit tātū studiū præcessisse, ideo nominatus, qui studuerat quinque annos, si illo anno nō curat de literis tēporis studij, & anno sequēti à scriba recipit, & insinuat cum nominationibus, nō sibi præiudicat, licet hoc anno receperit literas nominationum. & anno sequenti literas tēporis studij. ✱ Imo in antiquitate eidē nō præiudicabitur, etiā si post decē annos literas à notario, seu scriba exigeret, quia nō est qđ repugnet.

[f] patētes [g] vniuersitatis in qua studuerint [h] manu scribæ & [i] sigillo vniuersitatis signatas [k] fidem facere teneantur.

f ¶ Patentes.) id est publicas, quia quod est publicū omnibus patet.§.consequens insti. de suspect. tuto. vel apparētes. vt dico in tracta. nomina. q. 14. princi. in. q. penul. vel iūge supradictos intellectus, & meliorem, vt reor sensum elicies.

Tēpus studij cuiusli bet vniuersitatis insi nuari an debeat.

g ¶ Vniuersitatis.) Famosæ, vt supra dixi in §. proximo, & regni. de quib⁹ supra locutus fuit tex. quia hæc sequētia declarātur ex præcedētibus. l. hæredes palā.§. sed si notā. ff. de testa. l. si seruus pluriū.§. fi. ff. de leg. j. dixi sufius in tracta. nomina. q. 10. Et si in pluribus vniuersitatibus studuerit, de studio facto in omnibus tenetur facere fidē, vt hic patet dū dicit. vniuersitatis, in qua studuerint. ergo in quacūque studuerint. tenētur facere fidē, nisi tātū tēporis studuerit in vna vniuersitate, quod sufficeret sine studio alteri⁹ vniuersitatis, quia.§. proximus requirit competens tēpus. dixi in. d. tract. nomina. q. 14. nu. 45.

Substitut⁹ à scriba vniuersitatis signare literas potest.

h ¶ Manu scribæ:) Sufficit ergo signū vnius scribæ si sint plures vt tholosæ. & si nō fuerit nisi vnus, vt in Mōtepessulano, quē secretariū vniuersitatis vocāt, & is fuerit impedit⁹, potest substitut⁹ ab eo signare: alioqui eo impedito nominationes cessarēt, quod non est dicēdū, vt plenē scribo in tract. nomi. in. 10. q. principali, in. 4. requisito. vbi licet plenius videre. Vniuersitas tamē parisien. hoc non recepit, quia quælibet facultas cōcedit tā literas gradus, quā temporis studij manu bidelli facultatis signatas, & non ab vniuersitatis scriba. & hæc forma fuit (vt dicunt) per senatū approbata, quia facultas est pars vniuersitatis, ideo largē & impropriē censentur ab vniuersitate emanasse, cum quodlibet officium facultatis ab vniuersitate recipiatur, & in toto pars continetur. l. cuius effectus. & ibi Decius. ff. de reg. iur. & reg. in toto illo titu. in. 6.

Quælibet facultas pariensis suo sigillo in literis gradus & temporis studij vtitur.

i ¶ Sigillo vniuersitatis.) Nō ergo sufficeret sigillo facultatis sigillatæ. si tamē vtrūque apponeretur, vt apud Bituriges, non vitiarentur, quia superflua non vitiant. l. testamentū. C. de testa. vide quæ dixi in. d. q. 10. in. 5. requisito, vbi plenē de hoc sigillo. de consuetudine tamen quælibet facultas suo sigillo vtitur in literis gradus & temporis studij apud Parisios. ✱ pictones, & ferē alias Frāciæ vniuersitates cōsuetudinarias. & hoc sigillum etiam facultatis potest dici authenticū. per glo. & docto. in. c. 2. de fide instrumēto. Scripsi in tracta. de literis obligato. sigillo regio vel alio authētico signatis. art. primo in verbo authenticquæ.]

Facere fidem quomodo intelligatur.

k ¶ Fidem.) Plenam, quia vbi fit mentio de fide, vt fiat fides, intelligitur in dubio de plena. cle. cōstitutionē.§. insuper. in verb. fides. de elect. quā notab. dicit Alex. cōsil. 147. visis dubitationibus. colum. prima in primo volu. &. ca. j. de regu siue agatur de magno præiudicio, siue de modico, contra glo. pragma. sanctio. in hoc verb. nisi lex aliud exprimeret. c. statutum.§. 1. de rescrip. in. 6. c. nulli. in. fi. de elect. eo. lib. cap. pastoralis. de exceptio. quia propter paruum vel minus præiudicium nō disceditur à vera significatione vocabuli. l. non aliter. ff. de leg. 3. & semiplena probatio non est probatio, & semiplena fides non est fides. not. in. c. vt circa de elect. in. 6. vbi semiplene probans non excusatur ab expensis, etiā si agatur de leui præiudicio. nec. l. thesaurus. ff. ad exhiben. allegata per glo. prag. facit mētionē de fide, nec etiam alia iura per glos. allegata probāt. sed vide Feli. in rub. de probat. col. 3. Notādum est quod quando in lege vel constitutione debet fieri plena fides, non defertur iuramētum in supplementū probationis Ias. & alij in. l. admonēdi. in repet. nu. 282. ff. de iureiur. per glo. in. c. cupientes.§. quod si per viginti

giti in verbo fidē.de elect.in.6.& quādo plenaria.fides adhibenda est alicui actui, cōtra illum non admittitur probatio in cōtrariū, per tex.singul.in cle. vna de probat. quam singul.dicit Barb.in consi.2.col.3.in.2.vol. & consil.13.à Ioue. col. 9.in.3.volu.& in.c. praeterea.col.2.de off.deleg. &.c. Raynutius col.21. de test.Io.de Ana.consil. 14.viso puncto.col.1.Nō sufficeret ergo facere fidem nominationum, vel gradus, seu temporis studij,per exemplum, quia non faceret plenam fidem,vt hic requiritur,vel sine sigillo,vel scribae subscriptione,vt plene dico in. d.q.10.tract.nomina. vbi fusius videre licet. vt modum glosae non excedam.

Pro insinuato nō potest episcopus habere graduatum.

*¶Item non posset collator exemplo adhibere fidem,vel illū,qui non insinuauit, habere pro insinuato, aut non graduatum pro graduato,quia legi solennitatem,vel formā indicenti non potest renunciari.Bar. & alij in.l.ius publicum.ff. de pact.l.penult.C.illo tit. Feli.& alij in. c. Si diligenti de foro competent,quia actus forma omissa est nullus.vt dico in rubr. Forma mādati inferius. & in.§.statuimus.j.in glo.j.infra.eod.]

§.Cum vero.

a Non diuiditur,quia breuis est,& legitur vsque ad.§.teneantur.

b ¶Probatio.) Quomodo probari debeat nobilitas,& testes debeant deponere super ea latè tradidi in tract.nomina.q.12. vbi licet cernere.& infra in verb.ad effectū.

c ¶Nobilitatis.)Generis, vel mixtae, vide licet generis & virtutis.sed de nobilitate solius virtutis & sapientiae hic non intelligitur, de qua loquitur Salomon Sapien.7.c. Omnibus nobilibus nobilior est sapientia. Bar.& alij in.l.j.C.de dignitati.lib.12. Panor.in c.venerabilis &.c.de multa.de praeben.Bonus de Curtuli in tract.nobili.in.2. parte.

Vnde oriatur nobilitas.

Et nobilitas oritur ex sapientia, virtute,dignitate,ex comitatu, vel baronia, ex militia, progenie,diuitiis,ex loco,& communi opinione,quae prosequere, vt per Lucam in.l.mulieres. colum.1. & sequen.C. de digni.lib.12.tamen hic text.intelligitur de nobilitate generis, super qua disputare est de stercoris nobilitate contēdere, prout dicit glo.in extrau.execrabilis in.§.nos itaque.in verbo.ac generis.de praebend.in extrauagan.com.Et dicit Policrat.lib.8.c.15. vt citat Lucas de Penna in.l. militaribus. C.de decurionib.lib.10.

Nobilitas generis quid pariat.

§.a ¶Cum vero b probatio c nobilitatis fieri debeat

Claritas sanguinis elationem parit, potētiam affectat,conculcat inferiores, pares habere dedignatur, loquitur grandia totus, cū ex alto magnóque sanguine, tanquam fecerit ipse aliquid, propter quod nobilis esse debeat:sui immemor, eorum qui retro esse videntur obliuiscitur, & se in anteriora, sine cultu virtutis, ridiculum Thrasonis imitatorem ostendit. hi à paribus abstinent in humiliores libidinosè & crudeliter agunt, hominum non causarum toti sunt, vt apud quos gratia vim aequi habet, iudicia domi conflant, in foro pronunciant, vt ait Liuius lib.2.ab vrbe condita de Appio Claudio,& aliis.hi non morum probitate,sed armorum feritate vendicare sibi satagunt dignitates. Bernard. in epistola ad Innocentium papam & ex propriis culpis praemiorum retributiones expectant. vnde glo.in. cap. quoniam.24.q. prima hos tradit versus, Nobilitas fastum, fastus litem parit,arma, lis odiū,capiunt haec tria mortis iter.

Priuilegia nobilium.

Habent tamen hi nobiles multa priuilegia ante alios. Primū vides hic in abbreuiatione temporis,rationem tradidi in tracta. nomina.quaest.12.

Secundò sunt immunes à collectis (quas tallias vulgus appellat).l.3.§.1.ff. de munerib.& honorib.l. non tātū.§.1.ff.de excusa. tutor.vide Guid.papae in.q. Delph.q.384. sed quid in nobilibus.&c.

Tertiò in beneficiis eisdem defertur.c.nō satis.86.distinct.c.de multa. &.c. venerabilis.de praebend. vt facilè cum eisdem dispēsari possit,vt duo obtinere valeāt beneficia. Vide Felinum.in.ca. cum adeo.col.4.versi.nobilitas.de rescrip.

Quartò in depositione instrumentorum, quae apud nobilem fieri debet.l.fi.ff.de fide instrumen.l.procurator.& ibi notant Doct.C.de edendo.& in.l.1.de condit.in publi.hor-

bli.horreis.lib.10.& l.si coartalis.in fine de coartalib.lib.12.& in authē.de defēso.ciui. §.interim.& ⁋ audiēt.& ibi Angel. colla.3.

Quintò in electionibus si suffragia siue voces sint pares, præferuntur voces nobiliū. arg.l.maiorem.ibi, qui dignitate.ff. de pact.l.3. &.l. ob carmē.de testib. Barto. in.l.j.col.5. versi. vnde in dubio. C. de dignita.lib.12. facit quod not. Archi. in cap.hoc autem.in fi.30.distinct.

Item arma deferre possunt ⁋ si quis ru sticus.de pace tenenda. & eius violato. Lucas de Penna in.l.vna col.pen.vt armorum vsus inscio principe sit interdict. lib.11. vide triginta quinque priuilegia, quæ tradit Lucas in.d.l.mulieres. ✱ &.47.scribit Cepol.in tracta.de imperatore eligendo.versi. nobilitatis etiam,& in tracta.de re militari & duello. lib.7.rub. de pugna nobiliū.] & quinquaginta sex. Bonus de Curtili. in tracta. nobili.in.5.parte per totū. vbi fusius videre licet. Et puto hoc priuilegium cōpetere nobilibus, siue patres vixerint nobiliter, siue non, cum tex.hoc non exprimat, & quia hoc priuilegium datur nedum ratione nobilitatis, sed etiā ratione, studij & gradus licet regulariter nobilibus nobiliter viuētibus dētur alia priuilegia. Ioā. Masu.in rub. de talliis ⁋ illi qui.vbi dicit eos viuere nobiliter qui abstinet ab his quæ populares facere cōsueuerunt,& cum hoc sequūtur arma, & exercent ea, quæ spectāt ad statū nobiliū. Vnde AEgyptij, Græci, Scythæ, Persæ, & Lydi omnes, qui artificio incumberent, pro ignobilibus habebant.qui vero militiæ, generosos.teste Alexan.lib.5.genialium.c.18. Quod est notandum ad clericos clericaliter viuentes, quando dicantur viuere clericaliter, quod est quando exercent ea quæ concernunt clericos,& non laicos. ✱ Ideo nobilis furta exercens, vel alia crimina grauia, potest priuilegiis nobilitatis priuari, & vilis declarari,& deinceps inter villanos numerabitur.arg. militis ad nobilē in.l.fi. C. de locat.Sic declarauit senat⁹ Parisiē. quēdā nobilem Carnoten.furti cōuictū,& eo ꝙ à manibus seruientiū eripuerat filiā, quā patri tamē restituerat, & ad multā condemnauit etiā honorariā, Anno.1528. & die.22. Nouembris.] alia de nobilibus licet videre in dict.tracta.nobili.Boni de Curti. & in tract.Ioan. Raynaudi. Alibi declaro de nobilitate & eius gradibus. Nā habet gradus, sicut imperiū: videlicet quædā est maxima, maior, magna: parua, minor, minima: licet zazius in.l.quod nerua. dicat maius & minus nihil differre, saltē specie.cui respon.in repetitione super illa.l. Et intellige hic de nobilibus legitimē natis, nō de bastardis, quide iure nō sunt nobiles, l.vna.C.de mulieri.quæ seruis ꝓpriis se iūxerunt.c.si gens Anglorum.56.dist. Petrus de Vbald.in tract.de success.ab intesta. col. 107.versi. reuertendo ad propositum. Et statutum ciuitatis præferens filios nobiliū filiis ignobilium, intelligendum est de legitimis, cū illegitimi in defectum tātum admittātur.l.generaliter ⁋ spurios.ff.de decurio. Hoc expressē tradit Domi.in.c.statutū, in fi.princ.de hæret.in.6. & sic nō comprehendūtur in regula cācellariæ præferēte nobiles ignobilibus, quia intelligitur de nobilibus legitimē natis, teste Benedict. in repet.c.Raynutius.in princ.nu.32.de testa.vbi plene tractat de istis, ibi vide. Imo nullus illegitimus in literis apostolicis dicitur nobilis: sed sic solet scribi. tibi, qui, vt asseris, defectū nataliū pateris, ex nobili coniugato & moniali,&c. ꝓuincial. fol.62.versi. nullus. Dicerem tamen his priuilegiis vti posse filium natum ex legitimo matrimonio, licet nascatur ex bastardo & muliere nobilibus, tum quia est legitimus, tum quòd cōsuetudo Franciæ facit bastardum natum ex nobilibus, nobilē. Guido.papæ in decisi.delphi. q.580. an bastardus.nec refragatur quòd filius legitimē natus ex bastardo, nō potest dici nobilis, quia ex infecta radice nascitur.l. fi. C.de natura.liber.sic cōsuluit Pet.Anch. consi.389.visis diligenter.col.1.quia hoc est verū de iure, sed cum consuetudo faciat bastardū nobilem.vt dixi, natus ex illo dicitur verè nobilis, & sic nominationibus gaudebit post triennium, siue mater siue pater fuerit illegitimus, etiā si vterque per prædicta. d ❡ Ad effectum.) Et sic probatio nobilitatis debet fieri per quatuor testes, quo ad gradus & nominationes per hunc tex. sed quo ad alia,

d ad effectum, vt nobiles gau

Quando quis dicatur viuere nobiliter vel clericaliter.

In illegitimis nobilium non abbreuiatur tēpus studij, nec nobiles dicuntur.

Quatuor testes ad ꝓbandam fidem requirunt.

dere possint [e] beneficio minoris tēporis studii. tunc nobilitas ipsa p quatuor testes [f] deponentes in iudicio corā

ad alia, debet fieri secūdum ius commune, de quo per Bar. in. l. 1. C. de dignita. lib. 12. & tunc sufficit quod duo testes ex his deponant de nobilitate patris, & alij duo de nobilitate matris, & sic nobilitas ipsa requirit quatuor testes: nō verò intelligendum est quòd quatuor debeant deponere de nobilitate patris, & totidem de nobilitate matris, quia in ore duorum. &c. l. vbi. ff. de testi. & ob id statutum fuit, vt quatuor deponerent, vt duo de nobilitate vnius deponant, & alij duo de alterius nobilitate, vt minus derogetur iuri communi. c. cum expediat de electio. in. 6. & sic quatuor testes deponunt de nobilitate graduati. vt hic text. requirit, & non dicit quòd quatuor testes deponant de nobilitate patris, aut matris graduati, sed quòd nobilitas graduati probari possit per quatuor testes, quod est notandum. hoc suadetur etiam in verbo tunc nobilitas. &c. nam licet substitutio facta in vno casu porrigatur ad aliū. l. cum proponas. C. de hæred. insti. Tamen hoc non procedit, quando in casu expresso apponeretur dictio tunc. Ancha. consil. 357. ex serie. Dec. consi. 314. pro resolutione per tex. in. l. in institutione. ff. de vulg. facit. l. 45. fin. de conditio. & demonstra. l. huiusmodi. de verb. obliga. & hic apponitur dictio, tunc ergo &c.

e ¶ Beneficio.) Eo verbo vtitur text. in. ca. dispendia. §. fi. de rescrip. in. 6. l. 4. in princ. ibi, amici beneficio. ff. de manumissio. c. inter alia. de sententia. excommunicatio. tex. in. l. vxorem. ff. de lega. 3. cap. Raynaldus. in fin. de testa. ✱ l. aut damnum. in fine ibi beneficio principis. ff. de pœnis.]

Testes iurare tenentur.

f ¶ Deponentes in iudicio.) Iurare tamen (etsi tex. non dicit) tenētur. l. 3. §. idem diuus Adrianus. & ibi glo. ff. de testi. & in iudicio, ac die non feriato recipi debēt, nam bonum est argumentū de loco ad tempus. l. vnū. ff. si cert. peta. & sicut nō valet iudicium die feriata. cap. 1. de feriis. l. omnes. C. illo titu. ita non poterunt eo tempore testes pro nobilitate iurare, cum iudicium id temporis exerceri prohibeatur. l. fi. C. de feriis. Et si reciperentur, non valeret dictum illorum. Lanfran. in repet. c. quoniā contra. in verb. testiū depositiones. q. 10. de pba. & quanuis notarius in aliis causis iuramentum testis non recipiat, bene tamen examinationē testiū, etiā domi. glo. sing. in. l. hac consultissima. §. fi. C. de testa. quæ depositiones ex duabus constant, ex iuramento, & dicto testis. & vnum sine altero non valet. c. fraternitatis. & c. tuæ. de testib. l. iurisiurandi. C. illo tit. in nobilitate tamen probanda necesse est & testes iurare in iudicio, & deponere etiā palam poterunt in hoc casu, cū sit modici præiudicij, & quia rubore confusi non audebunt in conspectu populi asserere nobilem, qui nō sit, & quia in causis summariis, quæ sunt modici præiudicij, possunt testes publicè examinari, etiam partibus præsentibus. Bal. in. l. prolatam. C. de sententiis & interlo. omnium iudicum. licet regulariter testes secreto debeāt examinari, sigillatim & deponere. l. nullum. C. de testi. ✱ c. cum causam. & ca. venerabili. & c. 2. vbi glo. ibidem.] Paul. in. l. minime. ff. de legi. Imo si iudex testes in aliis casibus palam examinaret, nō valerent testiū dicta. glo. sing. in. ca. quia propter. in verbo secrete. de elect. Lanfranc. vbi supra. q. 11. & hic vult quod in iudicio deponant testes.

Palam testes an deponere possint.

✱ ¶ In iudicio dicuntur deponere, quando iudex sedens in loco, vbi ius reddere solet, eos examinat, secus si domi eos reciperet, & examinaret. Panor. & alij in rub. de iudic. col. 1. vbi dicit etiam non requiri litis contestationem. per nota. in. l. voluit & l. si defensor. ff. de interrogator. actio.]

Instrumētū nobilitatis quale esse debeat.

Et hoc debet attestari in instrumento esse actum in iudicio, vt constet de ista qualitate, quia quando lex requirit actum cū qualitate: non sufficit illum actum probare sine qualitate. tex. in. l. 1. §. ait prætor. & ibi Bar. ff. ne quid in loco publi. l. fi. §. in cum. & ibi Paul. & Ias. ne quis eū qui in ius voca. est, vi eximat. l. Fulcinius. §. cū hoc. vbi gl. & Bart. ff. ex qbus causis in poss. eat. c. licet causam. & ibi Panor. 12. notab. de pbat. quia factū qualificatū censetur vnū & idem, & sermo qualifi-

qualificatus censetur esse quoddam indiuiduũ. Bar. in. l. Aurelius ✣. idem quæsiit. ff. de libera lega. & si quis dicatur contraxisse in tali loco, in primis de illius loci qualitate cõstare debet. c. cæterum. de iud. & ibi not. arg. illius text. & Barb. consi. 50. col. 2. in. 1. vol. & consi. 17. col. 4. in. 2.

iudice g ordinario loci h in

volu. sic in primis debet hic constare testes deposuisse in iudicio, alioqui quo ad nominationes & gradus non valebit, nec quo ad illorũ effectum, vt hic, posset tamen nobilis pbare per testes attestationes nobilitatis in iudicio factas, quia non phibetur, & parem vim habent probationes instrumentorum, & testium. l. in exercendis. C. de fide instru.

g ¶ Ordinario loci.) Quia probatio melius & congruẽtius potest fieri per eos de regione, quàm per alios. ✣. si tres. & ibi Aluaro. & Card. de pace tenend. & eius viola. l. cum de lanionis ✣. asinã. ff. de fund. instru. l. 1. ✣. 1. de flumi. nam vicini præsumuntur melius scire, q̃ remoti. l. si vicinis. C. de nupti. &. c. per tuas. de probat. c. quosdam. de præsumptio. ideo nobilitas istius melius probabitur per testes loci, vnde traxit originem nobilis, & coram iudice illius loci, q̃ per alios. Et dico non vitiari literas nobilitatis, etiam si vna mulier deposuerit de ea, qa illius vel duarũ dictũ suppleatur per alios duos testes masculos, præcipuè pp̃ter auctoritatem iudicij. l. si pacto. & ibi Ias. C. de pact. gl. in. l. 3. ✣. eiusdem. in verbo numerus. ff. de testib. ✱ Barba. in. c. 1. col. 34. nu. 110. versi. capio secũdũ de iudic.] Et etiam quia mulier potest esse testis extra testamentũ, & casus à iure exceptos. & hic non est vnus ex illis: ergo & c. l. qui testamẽtnm. ✣. mulier. ff. de testa. l. ex eo de testi. vbi limitat Iacobi. quãdo esset meretrix, vel vilis conditionis. not. in. c. forus. de verborũ significa. & etiã quia non prohibetur hic, quin mulieres possint testificari. Imo textus vtitur verbo communi, videlicet testes, quod est communis generis, comprehendens tam virum quàm mulierem. probatur in rub. de testi. ff. iuncta. l. ex eo. ibidem. Et ego deficientibus masculis eas admitterem, quia eo casu etiam inhabiles admittuntur. ca. 3. de testi. & ibi not. quis dicatur ordinarius loci hic. & coram quo iudice debeant testes deponere, dico in tractã. nomina. quæstio. 12. non repeto.

Mulier an possit deponere de nobilitate

h ¶ In quo.) Scilicet loco, & sic requiritur quòd probatio nobilitatis fiat coram ordinario loci, & in illo loco vbi solitus est reddere ius, vt hic probatur per hæc verba loci, in quo est natus & c.

Vbi fieri debeat p̃batio nobilitatis.

✱ Quia ibidem melius nobilis cognoscitur, quàm alibi. c. pudenda. 24. q. 1. c. postquam. de electio.] aliàs fieri posset fraus in alio loco, vt si quis in Hispania, vel in alio loco incognito coram suo ordinario, ibidem casu inuento quatuor testes produceret, qui sic deponerẽt de nobilitate, nec timerent de ea etiam falso, cum ibidem non cognoscẽtur, deponere, sed in loco in quo est natus graduatus, aut nominatus, testes non audebunt deponere aliquem esse nobilem, qui non sit, cum omnes cognoscãt illum qualificatum, & ideo statuitur vt coram ordinario loci, & in illo loco, in quo est natus, si ibidẽ ius redditur. ita fuit decisum per senatum pro magistro Francisco de Caluimont, contra Hugonem de Mauriac. hoc anno. 1536. in mense Martio ante pascha. Fallit quando in illo loco non redderetur ius, vt si aliquis sit natus in municipio, vbi non redditur ius, tunc opus est, vt nobilitatis probatio fiat in loco, in quo ius solet reddi, sicut quãdo quis citatur coram iudice Parisien. intelligitur, vt cognoscat Parisiis, & quando causa delegatur abbati S. Dionysij Parisiis cõmoranti, intelligetur vt Parisiis debeat cognoscere. Feli. in. ca. nonnulli. in prin. de rescrip. Panor. & Barb. per illum tex. in. c. si. de rerũ permuta.

Secundò, fallit quando in illo loco nõ posset fieri per iustum metum. c. statuimus. de offic. delega. in. 6. Roma. per septem similia hoc probat in cõsilio. 433. quo ad primum. Ias. in. l. testamenta. col. 1. C. de testa. allegat text. in. ✣. & hoc peruenit. in autheu. vt nulli iudicum. collat. 9. facit. cap. statutum. ✣. cum verò. de rescript. in. 6.

Idem si pestis impediret, ne in illo loco fie et. quod probatur. in glo. seq. etiam, electio prælati in ecclesia fieri debet, sine in capitulo ecclesiæ. c. quod sicut. de electio. c. cũ terra. vbi Panor. & c. ca. cum nobis illo titul. Si tamen pestis vigeat in illo loco poterunt

canonici

canonici in alio loco, in quo tempore pestis degunt, eligere. c. in nomine. 23. distinctio. & hoc etiam declaratur in rub. de auctoritate genera. concilio in primo decreto. in pragma. Innocen. in. c. cum ex iniuncto. de noui operis nuncia. Bertach. in tract. de episcopo. in secunda parte primi libri. Refert de Ripa in tracta. de peste in prima parte secūdæ partis. 8. priuilegio. & Pet. Gerard. sing. vlt. * Sed tunc in illo istrumento debet fieri mentio de illo impedimēto, vt instrumentum probet, ob quam causam fuit alibi confectum.]

Publicatio resignationis vbi fieri debeat.

Et si publicatio resignationis, quæ per regulam cancella. 34. debet fieri in loco beneficij, non fuerit facta ibidem, propter periculum pestis, vel metum, aut aliud iustum impedimētum: sed alibi, tamen non minus valebit, vt in propriis terminis tenet Malerēt. in tracta. de electio. q. 12. fol. 80. per nota. per Rom. in. l. si verò § de viro. in. 40. fallen. ff. solu. matrim. Et scripsi fusius in in. d. regula.

Item hæc attestatio nobilitatis poterit fieri coram iudice ordinario loci, etiā si ordinarius esset pater, vel frater istius nobilis, quia iurisdictionem volūtariam potest quis exercere etiā inter suos. l. si consul. ff. de adoptio. cum. l. seq. vbi magistratus potest emācipare filium, & adoptare, ac manumittere. l. apud. ff. de manu. vindicta.

Potest etiam sacerdos absoluere propriā concubinam, quandiu toleratur, melius tamen faciet, si alteri cōmittat. c. omnes. & ibi Archi. 30. q. j. & sic non habet locum. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdict. omnium iudic. quæ loquitur in iurisdictione contentiosa. Ias. ibi, col. 2. & quia istud est modici præiudicij, & quidam dicebant hos iudices esse, quoad hoc delegatos, & sic ius posse dicere suis, nomine tamen delegantis, vt not. in. d. l. qui iurisdictioni, & etiam quia fit in iudicio hæc probatio. ideo propter iudicij calorem cessabit consanguineorum quoad hoc affectio, vt supra dictum extitit.

* i ¶ Natus.) Pro hoc est text. valde accōmodus. in. l. si quis. C. de fabricen. libro. 11. sic dicens: Si quis consortium fabricensium crediderit eligendum, in ea vrbe, in qua natus est, vel in qua domicilium collocauit, his quorum interest cōuocatis prius acta cōficiat, seséque doceat, non auo, non patre curiali progenitū, atque ita demum gestis cōfectis, vel apud moderatorem prouinciæ, vel si is absit, apud defensorē ciuitatis, nisi alibi tempore pestis natus fuisset, tunc debet fieri coram ordinario iudice domicilij. per. l. huiusmodi. § legatum. ff. de lega. primo. vbi docto. dicunt, quòd natus casu in aliquo loco extra domicilium, censetur in loco domicilij natus. & admitti debet ad mumera in loco domicilij, acsi ibi natus esset, teste Ioanne de Platea, in. l. filios. C. de municipib. & origina. lib. x. quia mater quæ habebat animum reuertendi, fingitur semper fuisse in ciuitate. l. prima, & l. retro. ff. de captiuis, & ibidem peperisse. Panor. & Feli. in ca. Rodulphus. de rescript. plene de Ripa in tract. de peste, in. 2. parte in. 8. pestis priuile. Primò ergo in loco in quo est natus fiat: qui loc⁹ si impeditus est, tūc in loco domicilij, si alibi habeat domiciliū si vero domiciliū peste etiā affectū sit, in loco, in quo degit. per prædictam glos. præcedētē. Et quæ hic superius scripta sunt. Sed vidi fieri ꝑ iudices loci natiuitatis. in illo loco, in quo magistratus iudicium exercent, & curiam tenent tempore pestifero. quod est melius.]

> loco quo est[i] nat⁹ ille de cui⁹ nobilitate[k] ex vtroq; parēte

Vbi literæ nobilitatis fieri debeant.

k ¶ Ex vtroque parente.) Parentes vsque ad tritauum apud Romanos proprio vocabulo nominantur. l. iurisconsultus. § parentes. ff. de gradi. affinit. & . l. quúque § prætor. de in ius vocan. l. appellatione. de verborum significa. Nec requiritur nobilitas nūc ex antiqua progenie, tum quia non repetitur hic, tum etiam quia in dubio ex repetitione tacita & suppletione non debemus corrigere ius. glos. in capitu. cupientes. § quòd si per viginti, de elect. in sexto: sed si repeteremus ex antiquo genere, corrigeretur ius quod non requirit antiquam nobilitatem. l. prima. C. de digni. libro. 12. licet laudabilior de iure sit antiquior nobilitas. Bonus de Curtili in tracta. nobilita. in. tertia parte. nume. 129. & sequ. l. ram dementis. C. de episcop. audien. tamen nobilis filius nunc factus habet priuilegia

Nobilitas ex ātiqua progenie an esse debeat.

uilegia nobilitatis antiquæ hic posita.

Nec obstat quòd dispositio augmentatiua constitutionis præcedentis continet in se tacitè omnes qualitates & limitationes, quæ continentur in dispositione augmentata.l.inter.§.cum inter.ff.de pact.dota.l.si cõuenerit.§.si nuda.ff.de pigno. actio. quia respon.concordatum non venire ad augmentum pragma.sed ad destructionem. Ideo nõ sumus in illis terminis. nam renunciatum fuit pragma.sanctio.vt continetur in literis secundis pontificis Leo,&c. circa finem supra. Patet ergo quòd cõcordata non veniũt ad augmentum pragma.iam destructæ.

Parens quis dicatur.

Nec obest quòd dictio parentes vsque ad tritauum protendatur: propriè tamen in materia correctoria, vt hic, & exorbitanti, intelligitur pater & mater tantum, & secũdum vulgarem modum loquendi.l. nam & si parentibus.ff.de inofficio.testamen.l.liberorum. ibi, parentes pios. de verborum significat. Et Cicero primo officiorum. Vnicuique nostrũ sunt chari parentes,sunt chari liberi.& Cato,parentes ama.cognatos cole.Barba.in repetitio.l. cum acutissimi.col. 50.in fine.& sequen.C.de fideicommiss.vbi dicit ꝓpriè verificari in patre & matre,iuxta illud, Insita natorum cordi doctrina parentum.text.in.§.1.instit. per quas perso.nobis acquiri. vbi aliquando accipitur pro patre tantum, vt in.§. sequenti. ibidem. Item textus dicit ex vtroque parente, ergo nõ intelligit de aliis extra patrem & matrem,sed de duobus,quia dictio vterqueverificatur in duobus.l.si ego.&.l. quidam.ff.si cert.peta. dixi in quarto notab.repe.l.vnicæ.C.de senten.quæ pro eo quod interest. & sic tantum intellexit hic de patre & matre. & vbi conueniũt verba,& dispositio.l.4.§.& toties.ff. de damno infecto. sed hic textus conuenit nobilibus natis ex patre & matre,ergo.&c.

Nec refragatur quòd lex sequens recipit restrictionem ex lege præcedente. l. sed & posteriores.ff.de legi.hocverum esse reor, quando præcedens lex staret,sed ex lege correcta nõ debemus aliqua repetere, nec eam allegare sub pœna falsi. l.fin.ff. de fal.& .§. hunc igitur.de Iustinia. codice confirman. quanuis contrarium teneat Do. Probus in additio.ad Ioannem Monachum, in.c,cum nullus. de tempo. ordinan. in sexto. per rationes quibus supra respondi. Et sic nõ probatur hic nobilitas per famã, vt dicit Bald. posse fieri in. l. prouidendum. C. de postuland. affixi conclusionem, videlicet nobilibus ante quinquennium nominationes frustra conceduntur, intellige quando non est nobilis exvtroque parẽte, vt supra dixi. Probatur in.c.venerabilis.ibi, ab vtroque parente illustrem de præbend. & si nobilitas non causetur ex parte matris, scilicet solius. l. nullus.2.C.de decur. tamen quãdo vterque est nobilis, talis filius ortus ex illis, dicitur nobilis ex vtroque parente, etiam propriè, vt dicto.c.venerabilis.& Oseæ.9.Gloria eorum à partu,ab vtero,& à conceptu.vnde dicit Bal.in.l.si.C. de seruis fugitiu.quòd loquendo simpliciter & præcisè. non dicitur quis nobilis respectu matris, sed bene secundum quid. quia omne compositum participat de forma & materia. Bonus de Curtil. in tracta.nobilita.in.4.parte.num.29. Alioqui paris conditionis esset, qui nasceretur ex patre nobili & matre ignobili, & qui nasceretur ex patre & matre nobilibus, quod non potest sustineri,cũ duo vincula sint vno fortiora.c.1.de treug.& mater nuptaviro nobili genere,nobilitatem retinet.l.1.C.de dignit.lib.12. Nec refragatur, si dicatur nullũ dici nobilem ex parte matris, quia verũ est ex sola matre. nam si sit nupta plebeio, perdit nobilitatem l.fœminæ.ff.de sena.quam non potest dare,cum non habeat.l.traditio. ff.de acquir.rerum domi.& priuatio præsupponit habitum.l.decem.ff.de verb. oblig.§. seruus institu. de ca. di. Sic loquitur textus in.l.nullus.2C.de decurio.lib.10. sed quando nupsit nobili, non perdit.d.l.1. C.de dignita.libr.12.ergo natus ex illis dicetur nobilis ex vtroque parẽte,& sic non valere cõsuetudinem, vt quis sit nobilis ex parte matris,asserit Bar.in.l.exẽplo.C.de decu.quod ego intelligo, quando statutum vel consuetudo disponeret, quòd quis esset nobilis ex matre,quia ex non ente fieret, ideo non valeret, sed bene potest consuetudo facere aliquem nobilem, etiam si pater non sit nobilis,dum tamen mater sit nobilis: & etiamsi non esset nobilis, nõ tamen ille filius est nobilis ex matre,sed cõsuetudo facit eum nobilem,

Cõclusio. Nobilib⁹ ante quinquenniũ noĩatiões frustra cõceduntur.

An quis possit dici nobilis ex parte matris.

bilẽ, quod poteſt facere. & ita tenuit Feli. in c. ſuper eo. col. 2. de teſti. & in c. nouit. & ibi Decius de iud. l. fœminæ. ff. de reg. iur. Benedic. in c. Raynutius. in prin. de teſta. Et ſic vides has opiniones contrarias poſſe conciliari, ne cõtrarietas oriatur, videlicet qđ ex ignobili nobilis naſcatur, ꝙ non poteſt eſſe genere, ſicut nec ex ſeruali liber. quod fallit in caſibus traditis per Iaſ. in l. naturalis. in prin. ff. de præſcri. verb. & ibi dixi quod eſt valde notãdũ, qui adhuc non ita conciliatum vidi, nec tactum, laus deo & virgini Mariæ, ac beatæ Genoueſæ, precibus cuius ſerenitas tẽporis nobis illuxit. Sine qua fruges conſumebantur ob aquarũ abundantiam, hoc menſe Iulio, anno. 1535. & anno. 1541. in menſe etiam Iulio idẽ cõtigit. Adde quod quanuis glo. & doct. paſſim dixerint vxores nobilitari per ſuos maritos, tamen ego contrarium teneo, alioqui omnis natus ex nobili eſſet nobilis ex vtroque parente, ſiue mulier eſſet genere nobilis, ſiue nõ, qđ nõ eſt dicẽdũ. ideo text. in l. fi. C. de incol. lib. 10. dicit mulieres honore maritorũ erigim*, genere nobilitam*, ergo per maritũ, nõ nobilitãtur, bene erigũtur ac ſuperbiũt, & honore, ac dignitate augẽtur. c. ſuper eo. 2. de teſti. ob id in d. l. fi. mortuo primo viro, ſi nubant viris inferioris ordinis, priuatæ ſunt dignitate prioris viri, non dicit nobilitate vnde tex. in l. fœminæ. ff. de ſenato. dicit in hæc verba, fœminis enim dignitatem clariſſimam mariti tribuunt, non dicit nobilitatẽ. Idem habetur in l. filij. § prim. ad municipales, nec tex. in § hæc itaque in authen. de conſulib. colla. 4. ſed vxores corruſcare radiis maritorũ nõ erubeſcit dicere lex, quare cũ nulla ſit cõſtitutio tale quid dicens. § ſin autem. in authen. de nõ eligen. ſecundo nuben. colla. 2. ego nõ hæc proferam, etiam quia non inueni oriri nobilitatem per contractum matrimonij inter virum & vxorem.

Mulieres non nobilitatur honore maritorum.

i ¶ Etiam in partis abſentia.) Et ſic poteſt probari nobilitas præſente parte quam lædere poteſt, & abſente, quia dictio etiam, eſt implicatiua, & includit diuerſam ſpeciẽ ab expreſſis. c. tanta de ſimo. & cle. grauis. de ſententia excommu. Domi. conſil. 65. in nomine. & c. diſcutiam. col. 3. vbi etiam tenet implicare maiora expreſſis. vide tex. in l. 2. & ibi docto. C. de teſti. & Bal. conſi. 209. illa verba. in 3. vol. nõ tamen tenetur pars vocare partem. imo ſi epiſcop* eſſet vel alius collator præſens, nõ poſſet ſe iure opponere & ſi de facto ſe opponeret, vel appellaret, vt non fieret hæc atteſtatio nobilitatis, iudex non obſtante exceptione vel appellatione poſſet procedere, cum hic eidẽ permittatur, vt etiam in abſentia fieri poſſit, multò melius in præſentia, etiam ſi opponatur. l. qui poteſt inuitis. ff. de reg. iur. & ibi Decius. reliqua vide in tract. no. q. 12.

Dictio etiam quid ſignificet

conſtare debet etiam[i] in partis abſentia probari poſſit. [a] §. ¶ Teneanturque præfati [b] graduati tã ſimplices quã nõinati patronis eccleſiaſticis[c] aut collatorib⁹ ordinariis (quib⁹ grad⁹ aut nomi-

§. Teneantur.

a Tres habet partes, prima præcipit graduatis ac nominatis literas gradus, temporis ſtudij, nominationũ, & atteſtationis nobilitatis tempore quadrageſimæ inſinuare, & duplicatas dare. Secunda ponit pœnam non facientibus hic requiſita. Tertia tradit limitationem, quando non inſinuauit nomen & cognomen. ſecũda ibi, & eo anno. tertia ibi, ſi tamẽ graduatus. &c.

b ¶ Graduati.) Quilibet, ſiue ſit doctor, licentiatus, ſeu baccalaureus, vel artium magiſter, & etiam intellige cuiuſuis facultatis ſit, ſiue theologiæ, decretorum, ſiue legalis medicinæ, vel artium, cum indefinita æquipolleat vniuerſali. cap. vt circa de elect. in 6. & idem dic in nominatis, vt infra patet.

Graduat* cuiuſlibet facultatis inſinuet.

c ¶ Aut collatoribus.) Cauillantur quidam hunc tex. dicentem nominatum non teneri inſinuare niſi patrono ſoli, aut ordinario ſoli, ꝙ eſt verum, quãdo ſuas nominationes tantum direxiſſet patrono, ſi vero directæ ſint nominationes patrono & ordinario, tunc vtrique eſt facienda inſinuatio reddẽ-

do singula singulis, etiā vtrique dandæ sunt literæ duplicatæ, sed quando nominationes soli patrono diriguntur, non sunt insinuandæ ordinario collatori, licet institutio ad eū pertineat, ideo text. hic dicit patronis, aut collatoribus. dixi in tracta. nomi. q. 14. nu. 58. & seq. Item debet intelligi hic text. in versi. quibus gradus aut nominationis literas. &c. vt graduati literas gradus insinuare debeant, nominati literas nominationum cū literis gradus, vt fuit dictum in §. præfati que graduati supra eodem.

nationis[d] literas huiusmodi [e] insinuare debēt) literas suo rū[f] gradus & nominationis, certificationis temporis studii [g] attestationis nobili-

d ¶ Literas.) Totas & integras, & sic cum die & consule, vt collator antiquiori conferre possit, vt infra dicetur in §. sequen. nā edere non videtur, qui totum non edidit. l. 1 §. fin. ff. de eden. Nec refragatur text. in §. editiones. ibid. quia in instrumentis loquitur. nam eæ nominationes nil operantur, nisi integrè insinuentur, & duplicatæ integre dentur. Bal. & Barb. in rub. de rescript. arg. l. inciuile. ff. de legib. quod facit ad intellectū ordin. regiæ. in rub. des lettres royaulx. vbi nullus debet admitti ad allegādas literas cancellariæ, nisi prōptam fecerit fidē. & hanc fidem integram literarum esse oportet, aliàs nō sufficeret, vt ibi dixi. scriba verò non potest cogi per nomina. um, vt ostēdat prothochollū, nisi ad præceptū iudicis. Paul. in. 1. C. queadm. testa aperiātur. sequtur Ias. in. l. fin. de precib. imperato. offerend. vbi dicit de notario, qui potest dare exemplum, si merces ei soluatur. si vero pars velit videre prothocollū, vt videat, an aliqd ꝓ se cōtineat necne, nō coget notariū nisi ꝑ iudicē, & ita obseruat consuetudo secūdū eū. ✱ hodie extat ordinatio regia art. 177. & seq. de publ. Anno. 1539. hoc expressè decidens.]

Scriba nō cogitur per nominatum ad ostendendū ꝓthocollū sed à iudice.

e ¶ Insinuare debent.) Per §. præfati. 2. supra eo. & tenentur insinuare tempore quadragesimæ tam literas, quàm nomina, Sed per ordinationes regias est in electione nominati & graduati vel tempore quadragesimæ insinuare, vel extra, vt patet arti. 9. rubr. des graduez simples. Tamē cōsuetudo huic §. conformis habet, vt tempore quadragesimæ insinuatio fiat, que est optima legū interpres. l. si de interpretatione. ff. de legi. Ideo interpretatur hic §. ex cōsuetudine. & sic minime mutandū est, quod semper habuit certā interpretationem. l. minime. ff. de leg. & tex. hic etiā videtur velle per dictionem ac copulatiuā. per. l. nullus. C. de sum. trini. Si velis videre multa de insinuationibus nominationū, primo quid sit insinuatio. 2. cur. sit inuenta. 3. quo tempore fiat. 4. intra qd tēpus. 5. quo in loco. 6. quæ debent insinuari. 7. quomodo sit insinuatio faciēda. 8. quibus præsentibus. 9. quib' fiat insinuatio. 10. à quibus sit faciēda. 11. quoties. 12. an collatoribus scientibus. 13. an insinuās debeat literas quas insinuat, aperire. vltimo, qua pœna afficiantur nō insinuantes, & alia multa cum vtilia, tū quotidiana, recurras ad tractatum meum de nominationibus. q. 14. principali per totum, vbi de insinuationibus plena manu scribo.

✱ f ¶ Gradus.) Non ergo graduū, igitur doctor nō tenetur insinuare literas baccalaureatus nec licētiæ, sed sufficit ꝙ insinuet literas grad', quo iuuare se vult cū literis certificationis tēporis studij illius gradus, quia doctor vel licētiat' debet studuisse septēniū ergo tēpus septēnij insinuare debet cū literis grad' licētiæ, vel doctoratus & nominationis, nec debemus plura requirere, q̄ hic requirat tex. alioqui si aliud voluissent cōditores dixissent. e. ad audientiā de dec. & ad superflua lex nō adstringit, sed resecat. in. j. cōstitutione codicis. vnde magister artiū fact' baccalaureus decretorum non tenetur insinuare literas magisterij in artib', si tā̄ baccalaureus decretorum veniat, sed sufficit, ꝙ insinuet tēpus studij, quod in artibus acquisiuit, si non sufficiat eidē tempus decretorū, si tamen doctori opponeretur, quod per saltū sit promotus, debebit probare, & ostēdere literas priorū graduum corā iudice, licet eas non insinuauerit. vt supra dixi in §. præfati. 2. in verbo de literis.]

g ¶ Attestationis nobilitatis.) Quando est nobilis, alioqui sufficit literas gradus, & alias ex-

alias extra literas attestationis nobilitatis insinuare, & duplicatas dare, & iste tex. refertur ad nobiles. qui si binas literas attestationis nobilitatis habeant, ambas insinuare & illis se iuuare poterunt, sicut pluribus titulis .c. post electionẽ de concessio. præb. & superflua non vitiãt. l. testamẽtum. C. de testa. sufficeret tamen alteras insinuare, cum tex. hic non adstringat nos ad superflua.

tatis [h] duplicatas [i] dare ac

¶ * Hoc verũ quãdo singulæ literæ cõtinerent plenã nobilitatis probationẽ, aliàs secus, vt pote si vnũ instrumẽtũ factũ sit ex no bilitate patris. Alterũ de matris nobilitate, tũc vtrũque insinuãdum erit, ꝙ illa duo pro vna attestatione habeãtur, & pro vnica probatione, & plena fide, quæ debet fieri argu. l. instrumẽta. C. de probat. Scripsi in § præfa tique graduati. in verb. fidem. supra. eo.] h ¶ Duplicatas.) De hoc verbo est tex. in. c. vno ibi, induciæ, duplicantur, de plus peritio. cui cõsonat tex. in § hodie. instit. de except. glos. in. l. iustas. C. de iure fisci. lib. 10. vbi quãdo quis plus petit, cõtra eũ duplicãtur induciæ tẽporis restãtis. tex. in l. aut dãnũ § quisquis. ff. de pœnis & l. si sic. queádmo. seruit. amittã. l. fideicommissa § si quis decẽ. ibi duplicata ei legata videãtur. de lega. 3. & l. 1 § si cui. ibi duplicata legata. vt le ga. seu fideicõmi. nomina. cauea. Itẽ primo genitus debet habere escas duplicatas. glo. in. c. q̃ periculosum. 7. q. 1. Igitur nominat⁹ & graduat⁹ primo dat literas originales vidẽdas collatorib⁹, & postea illarũ duplũ siue exẽplũ, & sic literas duplicatas cõcedit, sed collator originales non retinet, sed exẽplũ vt sic, videat, qs sit antiqor, & melius qualificat⁹, vt postea illi prouideat, sicut tenetur.

Quæro an hoc exẽplum debeat esse manu notarij subsignatũ: quod videtur, vt in. l. in fraudẽ § quoties ibi manu cõmẽtariẽsis annotãda. ff. de iure fisci. sed tex. in alio casu loquitur: ideo dicerẽ, quod si episcopus vel alius collator hoc peteret, tunc nominatus & graduatus teneretur. quia interest collatoris scire tenorẽ nominationũ, & annum, & diẽ, quos nominatus posset falsò inscribe re, & inficiari duplũ literarũ datũ per eum. aliàs insinuatio literarum valebit, etiam si

Exẽplũ an debeat esse manu notarij subsignatum.

exẽplar nõ sit manu notarij signatũ: cũ hic nõ dicatur, sed tãtũ duplicatas sufficit dare nisi petatur * Nã iudici potest dari exẽplũ sine notarij subscriptione, & non authenticum. c. appellatio, de appellatio. in. 6. Sic poterit in hac insinuatione fieri nisi collator requirat.] vt dixi in tract. nominatio. q. 14. nu. 86.

Quid si fuerit aliquis nominatus ante cõcordata, an teneatur dare literas duplicatas? potest decidi quòd sic per notata in. c. si. per Felinũ & alios de cõstitu. & per glos. in cle. vt ij. qui in verbo. in posterũ. de æta. & quali. & in cle. j. de testa. Corset. in verb. lex. in sing. Quid si per malitiã collator remouet literas nominationum, & alias à nominato, an pœna falsi, vel alia puniri possit, & quid si eas frangeret. vide Guido. papæ in decisio. Delphin. q. 233. aliquis & q. 579. contingit. Bona igitur cautela erit, vt nominatus tres literas originales tam temporis studij, q̃ aliarũ literarũ habeat. vnas poterit procuratori tradere ad insinuandum, alteras in iudicio producere, dum opus fuerit, alias penes se retinere, glos. in verbo. formari in cle. sæpe de verbo: significa. saltem duas habeat. iuxta. l. vnum. ff. de testa § nihil & ibi Bauer. institut. illo tit. alioqui si vnas tantum haberet, & eas perderet, nõ paruo negotio posset alias habere, & for tè interim sentẽtia pro aduersario ferretur.

Cautela ꝓ nomina tis vt tres literas habeant.

i ¶ Dare.) Importat translationem domini § sic itaque discreris. insti. de actio. & ibi Iason. l. quæ de legato. ff. de lega. 1. & sic nominatus & graduatus tenetur propriis expensis exemplum literarum tradere collatoribus, per hoc verbum dare, & quia ista. insinuatio. fit ad commodum nominati & graduati, ergo onus expensarum subire debent. regula secũdum naturam. ff. de reg. iur. glo. & ibi Barba. in cle. causam de elect. tex. in. c. cum personæ. de priuileg. in. 6. Domi. & Perus. in. c. 2. de litis cõtesta. eo. lib. Glo. in verbo. porrecto, in cle. Causam. de elect. nec posset postea collatorẽ pœ nitere. sicut in contractu, do vt des: in quo si dedero, possum te postea cõpellere ad dãdum, vel ad interesse. l. naturalis § primo. ff. de præscrip. verb. nominatus & graduatus

Nominatus ac gra duat⁹ exẽplum propriis expẽsis tradit collatoribus.

poteſt dicere collatori, do vobis exemplum literarum mearum, vt detis mihi beneficiũ vacans, vel vacaturum, cum facultas ſe obtulerit in menſibus præſtitutis nobis.

Inſinuatio an per teſtes ꝓbari poſsit.

Quæro an hæc inſinuatio poſsit probari per teſtes? videtur quòd non, quia hic dicit literas. Contrariũ credo verius, quia tantum valet actus ſine ſcriptura, quantum cũ ſcriptura.l.pactum.quod bona fide. C.de pact.& parem vim habẽt teſtes, & inſtrumenta.l.in exercendis.C. de fide inſtru. & regulariter actus teſtibus & inſtrumentis vel teſtibus probari poteſt.l.cõtractus.& ibi not.C.de fide inſtrumen.& hic tãtum vult literas fieri de gradu,nominatione,& tempore ſtudij,ac de nobilitate: nil dicit de inſinuatione, ergo poterit ꝓbari ſicut de iure, alioqui fieret fraus, cui eſt obuiãdum.c. ſedes.de reſcrip.nã vt vidi, nullus reperitur in quibuſdã locis notarius, qui velit inſtrumẽtum inſinuationis recipere, & nominatus ſic perderet ſuas nominationes, vel gradus, vel ſummis expẽſis oporteret ducere notariũ ex aliis locis, in magnũ præiudiciũ nominatorũ, & malitiã epiſcoporũ,vel collatorũ.ideo dicerem tam ratione vitãdæ fraudis, malitiæ, quàm expenſarũ, inſinuationẽ poſſe probari per teſtes, quod eſt notãdum.

Cautela notabilis pro nominatis non inuenientibus notarium.

& ſic nominatus & graduatus debet eſſe cautus, vt ſemper deferat duplũ ſiue exemplũ nominationum, vt in defectũ notarij illud poſsit collatori dare corã teſtibus, ſicut de literis citatoriis tenet glo. in extrauag. ad reprimendum.in verbo per literas. quomodo in læſæ maieſta.crimi. ꝓceda. quam ſequitur Alexan.in.l.iuſtè.nu.31.ff. de acquiren.poſſeſ. Iaſ.in.l.iubere.nu.7.de iuriſ.omniũ iudic. Hippo.in repe.l. de vno.nu.196. de re iudicata. An teneatur nominatus vel graduatus inſinuare hoc inſtrumentũ inſinuationis, videtur quòd ſic, per hoc verbũ duplicatas.Contrarium eſt verum,quia hic exprimit literas gradus, temporis ſtudij, & nobilitatis inſinuandas.ergo aliæ literæ nõ, ſed iſtarum duplum dari debet.

k ¶Singulis annis.) Annus capitur hic ab vna quadrageſima in alterã.c. 1.de cõſecra. diſt.3.&.c.quadrageſima de cõſecra. diſt.5. & ſic nõ loquitur hic de anno vſuali ſeu de naturali, de quo per Lucã de penna. in.l.3. col.2.C.de executo.& exacto.lib.12. à quo habuit D. Chaſſa in catolo.gloriæ mũdi,cõſideratione.39.vlt.parte.& in cõſuetu. Burgũd.in rub. des iuſtices. §.8.glo. dedans l'an. & glo.in.c.ſi ꝓpter.de reſcrip.in.6.& ibi doct.

k ſingulis annis l tẽpore quadrageſimæ m per ſe, aut per

✱Et ſic nõ tenetur inſinuare bis in anno,ſed ſemel tãtũ, qa act⁹ de vno intelligitur.l.boues.§.j.ff.de verb.ſign.

Omnes literę an ſimul ſunt inſinuandæ.

l ¶Tempore quadrageſimæ.)Sufficit ſi tẽpore quadrageſimæ,ſiue cõiunctim omnes literæ,ſiue ſeparatim,inſinuentur,& ideo ſi in prima hebdomada quadrageſimæ inſinuauerim literas tẽporis ſtudij & gradus, potero poſtea intra eãdem quadrageſimã literas nominationũ inſinuare,per hoc verbũ tẽpore,ſicut papa poteſt dare duo mandata ſuo tẽpore, quia etiã ſeparatim hoc poterit, vt dico tit.ſeq.in verbo tẽpore,quod eſt notandũ, quia ſuper hoc vidi dubitari de quodã, qui inſinuauerat in principio quadrageſimæ literas gradus & nominationũ, cũ literis tẽporis ſtudij,& poſtea oſtẽſa inſinuatione fuit eidem dictũ, vt inſinuaret literas nobilitatis, qđ fecit in fine quadrageſimæ. Idem putarẽ ſi inſinuaret vno anno literas gradus, & altero literas tẽporis ſtudij, alio nominationũ, vt nouiſsima demũ inſinuatione omnes aliæ cõfirmẽtur arg. l.per fundũ.ff.de ſeruitu.ruſti. prædio. & quia ſufficit ante vacationẽ beneficij inſinuare vt viſum extitit in §. præfatíque graduati, ſupra eod.& ſic patet quo tẽpore inſinuẽtur, & latius dico in tract.nomina.q.14.princip.q.3.

Eligerẽ poteſt nominat⁹ an per ſe inſinuet,vel per ꝓcuratorem.

m ¶Per ſe aut per procuratorem.) Probatur in.l. 1.ibi per ſe vel per ꝓcuratorem. C. de bonis maternis. & ſic electio erit nominati,an velit inſinuare per ſe,vel per procuratorem, quia in alternatiuis electio eſt debitoris.l.3.ff.de eo quod certo loco.l. plerũque de iure dotium(& dico in.10.quæſt.14. quæſtionis princip.tracta.nominatio) vbi dico an per ſubſtitutum à procuratore vel per nuncium poſsit fieri inſinuatio, & qualis debeat eſſe idem ꝓcurator. ✱Et ſic iſte tex. cõcedit nominato & graduato facultatem inſinuãdi, tam per ſe,quàm per ꝓcuratorẽ.

n ¶Aut

n ¶ Aut eorum vicariis.) In absentia episcopi, vt patet in ordinatio. regis, rub. des graduez simples. articulo. 9. & ibidem datur ordo in artic. 11. & dico in dict. quæst. 14. quæstio. 9. vbi etiam dicitur insinuationem fieri posse extra diocesim, & intra: quia ea quæ sunt voluntariæ iurisdictionis etiam extra territorium exerceri possunt. l. 2. ff. de offic. proconsul. & est hic alternatiua ordinis, sicut in § statuimus infra eo. & ibi dixi. & in § 1. supra eo. in verbo baccalaureo.

procuratorem suum collatoribus nominatoribus seu patronis ecclesiasticis, [n] aut eorum vicariis eorum nomina & [o] cognomina

* ¶ Et sic quando episcopus se absentat, debet relinquere vicarium, sicut olim procuratorem. c. fi. & ibi glo. procuratoribus. de voto. vide tamen vnum casum singl. per dominicum & Philip. Francum. in. cap. si episcopus. de supplend. neglig. prælat. vbi episcopus non potest beneficia vacantia cõferre, nec vicarium creare, & hoc quando episcopus à turchis est captus.]

Tutius est episcopo insinuare, quàm vicario, & etiã quòd episcopus conferat: quia oportet probare mandatum vicarij per. l. non ignorat. C. qui accusa. non possunt sic tenet Bertachi. in tracta. de episcopo. in. 7. parte. 4. libri. quæst. 8. vbi dicit non valere gesta per vicarium, nisi constet de eius mandato, quod in episcopo non requiritur.

Instrumẽtũ vicariatus testib' indiget.

* ¶ Imo fuit per arestum reprobatum instrumentum vicariatus, in quo non erãt testes inscripti, aliàs possent episcopi cum secretario semper instrumentũ vicariatus facere cũ antidatis, & fraudibus est obuiandũ. l. in fundo. ff. de rei vend. quod prolatũ fuit die. 29. Iulij, Anno. 1519. in hoc Parisien. senatu. sicut de collationib' diximus in præfationibus huius tituli. Tamẽ si collatio vicarij sigillata sit episcopi sigillo, satis probatus censetur vicariatus. sed nõ in præiudicium tertij. per nor. in. c. 3. loco de proba. alibi scripsi, quomodo intelligatur.]

Idem dico in legato, vt probari debeat sua potestas, quatenus in iure non inuenitur data, secus in potestate papæ, quæ est descripta in euãgelio, quodcunque ligaueris &c. cap. proposuit de conceß. præbend.

Cũ plures sunt vicarij vni sufficit insinuare.

* ¶ Et per istum tex. videtur quòd si episcopus creauerit duos, aut tres vicarios, non adiecta clausula insolidum, quod insinuatio fieri omnibus debeat, cum vnus siue altero non poßit conferre, nec aliquid facere instar iudicum. in. l. duo ex tribus. ff. de re iud. c. prudentiã de offic. delegat. Idem quando quis cõstituit duos ꝓcuratores nõ adiecta clausula, & eorũ quemlibet insolidũ. c. si duo de ꝓcurato. in 6. Contrarium tamen putarem in hoc casu, tũ ad vitandũ calumniã collatorũ, qui ad tollendas insinuationes nominatorũ sic semper facerent, vt nulla insinuatio esset bona, & sicut in causis spiritualibus, quãdo duo sunt cõstituti ꝓcuratores, iudex eligit idoneiorẽ ꝓpter celeritatem. c. si duo § fi. de ꝓcurato. in. 6. multo fortius per cõcordatũ nominatus ad vitãdũ calumniã, & ꝓpter celeritatẽ, eligere vnum ex vicariis poterit, cui valeat insinuare, nec refragatur iste text. quia hic dicit esse insinuandũ vicariis episcoporum, verũ quando quis est nominatus in pluribus locis, ergo si vnus esset episcopus, vicario illius est insinuandũ. per glo. in § Item voluit in verbo. vicario. de collatio. in prag. Etiam si decem constitueret, vni sufficeret insinuare, prout senatus censuit hoc anno. 1540. Fusius dixi in tract. nominationum. quæst. 14. nume. 62. & Ioan de Selua in tracta. de beneficio. 2. parte. quæst. 14.]

Cognomẽ quid dicat & quomodo hic accipiatur.

o ¶ Cognomina.) Cognomen dicitur quasi cognationis cõmune nomẽ. glo. in § si quis in nomine. insti. de lega. vt est mihi nomen Petrus, cognomen Rebuffus. & nemo est in præsentem diẽ qui nõ iuerit in hãc sententiam. Iurisconsulti, rhetores, grãmatici, tutmatimque id genus scriptores nõ vno in loco prodiderunt, teste Alciato in lib. 4. dispunct. c. 1. qui ab omniũ opinione verbis refragatur. ideo quæritur, quomodo hic accipiemus nomen & cognomen? Respondetur secundũ cõmunem opinionẽ, & nõ secũdũ sententiã Alciati. nã cõmunis opinio potest declarare vocabulum l. Labeo. ff. de supell. lega. Alexander & alij in. l. 1. de oper. noui

p insinuare. Et eo anno quo præfatam insinuationem facere q omiserint, beneficium r in vim gradus aut nominationis huiusmodi s petere nõ posint:& si collatorib⁹ ordinariis, aut patronis ecclesiasticis in mensibus deputatis graduatis simplicib⁹, aut graduatis nominatis nõ esset graduat⁹ aut nominatus

nuncia.Feū in procem.Decretal.Nẽpe verba legis, statuti, vel alterius dispositionis, licet sint apposita à viris peritis, tamen debẽt intelligi secundum vulgarem & communẽ vsum loquendi, & secundum loci consuetudinem.glo.in.c. cupientes.§.1. in verbo commodè, de electio.in.6. & ibi Petrus Ancha. & Philippus Perus.glo.similis.in cap.nonnulli.de rescrip. & in.l.2.in princip.ff.de origi.iur. Vide Barr. in l.si quis filiabus. C.de testamen. tutel.tex.in.l.donatio.de donat.Nec sufficeret exprimere æquipollẽs nomini & cognomini, sed oportet nomẽ & cognomen exhibere, cum sint de forma. vt dixi in tracta. nomi. q.14. nu.34. Barb.in.c. Ioannes.per illum text.colum.1.de testa.

p ¶ Insinuare.) Id est præsentare, & exhibere.c. insinuãte. de officio de lega. c.insinuatũ.de simo. vide tex.in.l. fideicommissa.§.si ita quis.ff.de lega.3.& in.§.& hoc verò iubemus.in authẽ.vt nulli iudicũ.colla.9.l.secũdũ. C.de dona. & Antho. de Canaro edidit tract. de insinuatione, respicientẽ insinuationẽ donationũ, si qs indigeat ad eũ recurrat.

Quando quis dicat omittere.

q ¶ Omiserint.) Id est non fecerint.tex. & ibi glo.in.l. de pupillo.§.si is cui.ff. de oper. noui nuncia. fortè tacendo per totam quadragesimã.l.vna. C.quando non peren.partes. Vel fecerint, sed nõ rite, nec debitè, vtpote illi, qui nõ erat vicarius.vt in.§. præfati.1.versi. Beneficia autẽ quæ in quarto &c. supra eod.& §.seq.infra. eodem. quia quoties vitiosè cautũ est, pro non cauto habendũ est.l.quoties.ff.qui satisda.cogan. nulla differẽtia est, nõ interueniat tutoris auctoritas, aut perperã adhibeatur. l.nulla.ff. de aucto. tuto. Paria sunt nõ cõparere, vel minus legitimè.c. Nicolao. de appella. & ibi Bald. not. vide tex. in.c.si clericus. ibi, negligẽter omittat.de præb.in.6. Et an delictũ in omittendo sit leuius, quàm in faciendo, vel contrà, dixi plene in repet.l. diuus.circa finẽ.ff.

de senatuscõsul. syllania. Idem si minus plene insinuauerit, vtpote aliquas literas omisit.tex.singu.in.l. veluti.ibi, vel minus plene editũ.ff.de edẽd.secundũ Bal. in marga. in verbo testis. vbi dicit, quòd si testes non sint plene examinati, possunt iterũ examinari, etiã si sint publicati. Sic insinuatio nõ plene facta, habetur pro nõ facta, & ideo iterum est facienda, per supradicta.

r ¶ In vim gradus.) Ergo in vim mandati, aut nouæ imperationis, vel si neutri, aut si nulli, seu alia ratione, posset: quia q de vno negat, de alio concedit.l.cũ prætor.ff. de iud.c. nõnne.de præsump. nec in vim plurium graduum, nec plurium nominationum.

✱ Fallit si vnam nominationẽ debitè insinuauerit, quia tũc in vim illius beneficium habere poterit, cũ insinuationẽ nõ omiserit quoad illã, secus si omnium insinuationem omisisset, vt prædixi cũ attestatione tẽporis studij & gradus, tũc nec] petere poterit beneficiũ vacãs in mẽsibus præstitutis nominatis graduatis, postq̃ nõ insinuauit, quia totũ negat: & licet tex.in vno loquatur, tamẽ habebit locũ etiã in pluribus. arg.l.singularia.ff.si cert.pet.l.3.§.1.ff.de nego.gest. quia ratio naturalis potius attenditur, quàm pluralis locutio. Bald.in.l.1.col.2. C. de cõditio.inser.& stante statuto, si quis fecerit cõcordiã, soluat quinque: si plures fecerit, etiã tenetur. Albert. Brunus in tract. de statu.exclud.fœminas.artic.12. quæst.13. in fi. Feli. in.cap. omnes leges.1. distinct. & sic ex hoc tex. videtur quòd nominatus, vel procurator eius debeat requirere beneficium sibi cõferri in vim nominationis, vel gradus, si tamẽ sic nõ requisierit, sed simpliciter, an posit sustineri requisitio, decide ex his quæ scripsi in tracta.nomina.q.14. nu.111.versicu.10.

s ¶ Petere non posint.) Quandiu extant nominati vel graduati, qui iure insinuauerunt: sed illis non extantibus, si collatio eis fiat,

fiat, illud beneficium petere poterunt, vt infra patet versicu. & si collatoribus, argu. c. 2. de renuncia. Idem si nominatus vel graduatus esset inhabilis, vtpote illegitimus, vel alia inhabilitate notatus: tunc is qui non in

Noĩat⁹ etiã si nõ insinuauerit Beneficiũ à papa impetrare potest, & pro alio qualificato petere.

insinuauit, alio rite qualificato non prosequẽte, poterit impetrare beneficium à papa si cõferatur isti graduato inhabili, etiam si iure ille insinuauerit, quia alius etiã non graduatus posset sic beneficium impetrare, ergo & graduatus & nominatus: ne sit deterioris conditionis, ratione gradus aut nominationum. arg. l. Seruius. ff. quod vi aut clam. c. cum qui. de præbend. in. 6. Imo literatus debet esse melioris conditionis. c. in nostra. de procur. c. pen. de præsumptio. Dico multa priuilegia in scholastic. priuileg. vbi insertui elucidationem ad authen. habita. C. ne filius pro patre. Intellige quòd non possunt petere eo anno, quo non insinuauerint, beneficia in vim gradus, aut nominationum per se, nec per alios, quia perinde est ac si faceret, qui per alium facit, vt dicit regula iuris. & l. prima. § deiecisse. ff. de vi & vi arma. Pos-

Is qui nõ insinuauit, qñ benesiciũ habere possit.

set tamen petere nomine alterius graduati, qui insinuauit eo anno, quia multa alieno nomine possumus facere, quæ nostro nomine prohibemur. l. quæsitum. ff. de in ius vocando. glos. in. l. lis nulla. ff. de iudic. Rom. in repet. l. si verò. § de viro. fallen. 37. ff. soluto, matrimo. Docto. in capitulo. 1. de rescri. in. 6. Alexand. consilio vltimo. in quinto volumine. Et sic nominatus vel graduatus, qui non insinuauit, non potest petere beneficiũ vacans in tempore eisdem statuto: sic nec ordinarius poterit eisdem prouidere prosequẽtibus aliis qualificatis. ca. si clericus. ibi, nequibit prætextu dicti mandati petere, nec tu de ipsa sibi poteris prouidere. de præbend. in sexto.

t ¶ Diligentias.) Ergo non sufficit vnam fecisse, videlicet insinuasse gradum, & nõ tẽpus studij: vel insinuasse, & non dedisse literas duplicatas, quia pluralis locutio, in vno regulariter non verificatur. regula pluralis. de regu. iur. in. 6. & fecisse diligentiam non præsumitur, nisi probetur. no. in. l. fin. C. de his qui à non domi. manu. Et quis teneatur probare istam diligentiam? Respon. Nominatus, vel graduatus, qui eã allegat. l. actor. C. de proba. dico plene in trac. nomin. q. 14. vbi etiã cõcludo nominatũ teneri probare se insinuasse tempore quadragesimæ, quod est notãdũ. nam qui fundat se in tẽpore, illud debet probare. l. matrem. C. de proba. l. eum actũ. ff. de neg. gest. l. emptorem, & ibi Iacobi. de proba. Quis ergo debet esse diligens, Nam & ipsa natura hominum desiderat diligentiam. l. quod Nerua. ff. depos. & intantum quis diligens esse tenetur, quòd si ea prætermissa quid secus eueniat, non excusatur ex vitio naturali. l. Si seruus seruum. § si fornacarius. ff. ad legem aquil. & debet esse hæc diligentia vtilis. & coniuncta bonæ fidei. l. si ita. ff. de manu. testamen. & est mater omnium artium in opere suo: negligentia verò nouerca eruditionis. 83. distinct. ca. nihil. & quomodo probetur negligentia, vide per Bart. in consil. 102. clarissime domine. ✱ De hac diligentius scripsi in verbo diligenti. in interpreta. authen. habita. C. ne filius pro patre, quæ iuncta est cum scholastico. priuileg.]

Nominatus debet probare fecisse diligentiam

qᵗ diligentias p̃fatas fecerit, collatio seu presentatio per collatorem seu patronũ ecclesiasticum etiam eisdẽ mẽsibus facta ᵛ alteri quàm gra-

✱ v ¶ Alteri) Ergo si collatio fuerit facta alicui tanquam idoneo, valebit, etiam si in mẽsibus graduatorum vacent beneficia, secus verò si ordinarius contulerit alicui tãquam graduato, qui non erat, tũc non valebit collatio, collator enim non erat intentionis cõferendi non graduato, postquam hoc expressit: nam verba inuenta sunt vt voluntatem exprimant loquentis. l. Labeo. ff. de supellecti. lega. Ideo quòd ordinarius potuit, noluit, & quod voluit, implere nequiuit. l. multum. C. si quis alteri, vel sibi. c. cum super de offic. delega. Et quia falsa expresio seu causa debet vitiare dispositionem, quando requiritur ad substantiam, vt hic. Bar. in. l. demõstratio. ff. de conditio. & demonstra. Feli. in. c. quod super, col. 1. & seq. de fide instru. Proinde si alij graduati, vel nominati sciuissent eum non qualificatum, petiuissent beneficium,

Collatio facta tanq̃ graduato quãdo valeat.

neficium, quod non petierunt, eo quòd graduato dicebatur prouisum. & hoc modo collator semper conferret alicui tanquam graduato, vt aliis via præcluderetur. Et sic præberetur materia delinquendi. Cõtra. l. conuenire. ff. de pact. Dotal.

Item sicut processus est nullus, quãdo aliquis dicit se procedere tanq̃ delegatus. & erat ordinarius, & tanquam ordinarius poterat, sed nõ tanquam delegatus, teste Bal. in ca. cum ex officij in fine. de præscript. Valebit tamen collatio, si ordinarius existimet beneficium vacasse in mensibus affectis graduatis. & sic contulit tanquam graduato, & talis erat, licet tempore libero beneficium vacasset, vt videtur concludere Ioan. de Selua, in tract. de beneficio. in. 3. parte. q. 54. & in primo casu quod non valeat collatio fuit iudicatum in hoc senatu, & pronunciatum in vigilia purificationis virginis Mariæ, Anno. 1544.

duato vel nominato, nõ propter hoc x irrita censeatur.

Et sic est primus casus, quãdo confert alicui tanquam graduato, qui non est, & nõ valet, vt hic.

Secundus, quando contulit alicui, non facta expressione tanquam nominato in mẽsibus nominatorum, & tunc etiam non valet, vt dixi in trac. nominationũ. q. 21. nu. 3.

Tertius est casus, quòd beneficium vacans in mensibus graduatorum sufficit esse collatum graduato, licet hoc non sit expressum tibi tanquam graduato. Et ita fuit conclusum in curia, in processu esclisson contra marinum.]

x ¶ Irrita censeatur.) Dum tamen modo conferatur idoneo & habili: aliàs contra, videlicet si conferatur hæretico, vel aliàs inhabili, de quibus scripsi in tracta. de pacifi. possess. in. 4. limita. & in ca. graue. de præbend. c. postulastis, de cleri, excommunic. minist. & hoc vult dicere hic textus. dum dicit, nõ propter hoc irrita censeatur. ergo propter aliud sic, sumendo argum. à contrario, quod est validum. l. prima. ff. de offic eius cui mãdat. est iurisdi. c. cum apostolica. de his quæ fiunt à præla.

Nominatus deficiẽtibus graduatis admittitur.

Quid si vacet beneficium in mense Iulio vel Ianuario deputato nominatis, & nullus sit nominatus, vel nullus insinuauit, an graduatus, qui iure insinuauit, possit illud beneficium petere? Videtur quòd non, quia certa portio assignata est nominatis, & certa graduatis simplicibus. Ergo vnus nõ poterit habere beneficia alterius. §. præfatique ordinarij, supra eodem. Secũdò, videtur probare hoc verbum, nõ propter hoc irrita censeatur.

Contrarium credo verius, quia tertia pars beneficiorum est affecta literatis graduatis copulatiuè & nominatis, si vacent in mensibus illis præstitutis. dicto §. præfatique ordinarij. & in rubri. des graduez simples. articul. 5. & plenius artic. 9. ibi, de la tierce partie des benefices ecclesiastiques deubz & affectz, &c. in ordinatio. regiis. Si non sint nominati, adhuc remanet affecta graduatis. ergo illis debebitur, quia quando vna res debetur duobus, vno deficiẽte alteri debet dari, & illi soli remanet affecta. l. cum quis. ff. de solutio. & quando debetur Stichus aut Pamphilus, vno mortuo alter solus dandus est. l. Stichum. ff. de soluti. l. 3. §. idem Iulianus. & ibi doct. de eo quod cer. lo. nota. in §. huic quoque. institu. de actio. Item non est verisimile quòd conditores statim se correxerint. l. nõ ad ea. ff. de cõditio. & demonstratio. corrigerent se. si vellent illam tertiam partem iam affectã qualificatis, non conferri graduatis.

Præterea ista concordata sunt introducta in fauorem literatorum graduatorum regni, & nominatorum, vt in proœmio supra patet. Adhæc graduati in suis mensibus grauantur, vt ordinarius habeat inter eos gratificationem, ergo in aliis releuari debent, videlicet vt eisdem debeantur beneficia, si nõ sint nominati, vel non prosequantur vacantia in mensibus nominatorum. argum. l. eũ qui. ff. de iureiur. Vlterius illud debet seruari, licet non sit scriptum, quando verisimile est, quòd statutum fuisset, si quæsitũ fuisset, glo. sing. reputata in. l. tale pactum. §. fina. ff. de pact. secundum Barb. in tract. de præstan. Cardin. in. 7. parte primæ partis, penult. col. & in repet. c. Raynaldus. col. 97. & col. 109. & colum. 137. de testamentis. & in repe. l. cũ acutissimi. col. 21. C. de fideicommis. Ias. in l. barbarius. nu. 3. ff. de off. prætoris. & l. cum

res. col.

res.col.2.de leg.1.& consil.108.col.3.volu. 4.& in dicto §.h.congessi fermè sexcētas al legationes in hac materia, quas mihi hic ci tare facile esset, nisi timerem turba allegationum lectorem fatigare. Item dicitur expressum illud quod fuit in intentione condētis. l.cū mulier.ff.solu. matri. Ang. ꝑ illū tex in.§.1. inst. de leg. patro. tute. Et prouisio testatoris facta in vnum casum, porrigitur ad alium, in quo verisimile est testatorem idem ꝓuidisse, si de illo cogitasset, aut de eo fuisset interrogatus. tex. solen.in.l.Titius. §.Lucius.ff.de lib.&posthu.& ibi dicit Ias. quòd dispositio facta in vna persona, extenditur ad aliam, si ex coniectutis colligi pos sit, quòd disponens idem disposuisset, si fuis set de illa interrogatus. Sed verisimile est, ꝙ conditores qui ista fecerunt in fauorem literatorum, si fuissent interrogati deficiētibus nominatis, an beneficia in illis mensibus vacantia debeantur graduatis, respondissent quòd sic, quia octo menses liberos tātum reliquerunt ordinariis: ergo alios quatuor voluerunt esse affectos & graduatis, & nominatis, & alteris deficientibus, alteris accrescere, cum sint coniuncti re, & verbis. de quibus in.l.re coniuncti.ff.de lega.3. Non obstant supradicta. primum, quòd cer ti mēses sunt statuti nominatis & certi graduatis, ergo beneficia nominatorū nō debētur graduatis simplicib⁹: alioquin vana esset assignatio supra dicta in.§.præfati que ordinarij. Resp. Fateor extātib⁹, nominatis qualificatis graduatis nō deberi beneficia vacātia in mēsib⁹ præstitutis nominatis, sed illis nō extantibus, vel minus qualificatis secus. ideo singula singulis referem⁹ vtrisque stātibus. Nec obest prædicta declaratio posita in .d.§.præfati, qa fuit facta cōfusionis tollēdæ gratia inter graduatos & nominatos, & ne inter eos lites orirentur, per illā rubr. infra, declaratio primi mēsis. Tamē nō intēdit ali quid tollere graduatis, quo min⁹ semper sit eisdē affecta illa tertia pars, alioqui sequeretur, quòd non stantibus aliquibus nominatis non esset affecta tertia pars, sed tantum dimidia tertiæ, quod esset loqui contra dictum.§.præfati, & ordinationes regias, & venire contra mentem conditorum, & verba quæ afficiunt tertiam partem, & non solum dimidiam tertiæ. Nec refragatur iste textus hic, sed mecum facit, dū dicit collationē non esse irritā, quādo graduatus aut nominatus diligentias non fecerit. ergo si alter fecerit diligentias, collatio erit irrita, sumēdo argumentum à contrario, quod est validū. c.cum apostolica, de his que fiunt à prælat. Et sicut primo nominato deficiente venit secundus, vt habetur in.§.sequēte, ita & nominatis deficientibus, vel nō rite qualificatis debetur beneficium etiam vacās in mēsibus nominatorum graduatis rite qualificatis. & ista opinio est æqua & iusta, quæ tenenda est. Et deficientibus nominatis secularibus, an debeatur regularibus, vide in.§. volumus. in fin. infra eodem. vbi dicitur secundum conformitatem videlicet beneficia secularia secularibus, regularia regularibus esse conferenda.

> Si tamen graduatus simplex aut nominatus beneficium post insinuationem gradus aut nominationis, in mēsib⁹ eis assignatis vacās[y] petierit

y Petierit.) Nominatus ergo & graduatus beneficium petere debet per se, vel aliū, suo tamen nomine, si velit obtinere, alioquin collatio alteri facta tenebit, vt hic. Hoc enim iudicium (dicit iurisconsultus) certam conditionē habet, si postulatū fuerit. l.4.§. hoc autem iudicium.ff.de damno infecto. & magistratus qui non dedit tutorē vel curatorem tenetur, si interpellatus fuerit. l.1. §.magistratibus.ff.de magistrat. cōuenien. facit quòd non valet processus, si iuramentum calumniæ non præstetur, si fuerit petitum intelligitur: aliàs sic. no.in.l.2.§.sed verum.C.de iureiur.prop.cal.dan.c.1.eodem titulo.in.6. Decius consil.607.& sequ.

Petere debet benefi cium graduatus & nominat⁹.

Item si lex mandet præstare fideiussores, aliàs annullat actum, si fideiussio non fuerit petita, actus non erit nullus. Paulus in.l.vniuersa.C.de precib⁹ imper.offer. per l.pe.to.§.fratre. ibi, si cautio non fuerit postulata.ff.de leg.2. vbi etiā dicit idē Paulus se respondisse ad quæstionē statuti dicētis quòd appellans petens restitutionem, debet caue-

re cum fideiussoribus de reficiendis expensis, & aliter processus non valebit, si cautio non fuerit petita, processus non erit nullus, per illum textum. imo si iudici imponatur pœna, si causam non expedierit intra instantiam, non imponetur illa pœna, si pars non requisierit, & institerit, secundũ Panor. in. c. pen. colũ. vlt. de iudic. Barb. in ca. de causis. col. 6. de off. delega. ✱ facit tex. in. c. significasti. in fi. ibi si petierit. de eo qui duxit in matrim.] Multa alia posse adducere, quæ de industria omitto. vide tamen Hippolytum

& inter suam insinuationẽ & præfatá requisitionẽ non superuenerit quadragesima in qua nomen & cognomen insinuare debuerit, ad beneficiũ sic vacans eũ r capacẽ, ipsumque illud cõsequi posse, & debere decernimus.

in. l. vnius. §. cogniturũ. 2. notab. ff. de quæstioni. & in sua practica §. nunc videndum est. col. 2. eũ seq. vbi plene videre licet. Ego multa addidi ad dictum §. hoc autem iudicium. & ad cle. vnicam de foro compet. in fi. vide Feli. c. si autẽ. col. 3. nu. 4. de rescript. & in. c. ex tenore. in. fi. & ibi in additione ad eũ ibidẽ. Intelligitur autem nominatus & graduatus acceptare beneficium, petẽdo sibi conferri per ordinarium, quando poterat illud requirere, quia vacauerat in tẽpore eisdem debito, vel recipiendo beneficiũ sibi collatum. glo. not. in. c. 1. in verbo post acceptationẽ de conceff. præb. in. 6. per tex. in cle. vna. illo tit. vel aliàs vt per dominos de rota decisio. 432. licet in dubiis. in nouis & decisio. 23. rub. de præb. in eisdẽ decisio. ✱ Et duplex est acceptatio, quædam quæ fit ante collationem, altera post. vt per bonifacium in cle. Si plures per illum tex. de præbend.] An possit quis sine peccato petere beneficium? quòd non, si non procurat prodesse, tradit Angelus in summa Angeli. in verbo beneficiũ §. 32. & Panormita. & alij in ca. cum. M. in. 4. notab. de constitu. Collect. in. ca. episcopus. de præbend. sed hodie pauci hoc cogitant, sed petunt iuuenes, virgines senes cum iunioribus atque vt breui dicam petunt omnes fermẽ. Et in petitione consideranda sunt tria. Primum quis petat, gratus videlicet non odiosus, quia cum is qui displicet ad intercedẽdum mittitur,

Acceptari beneficiũ quando dicatur.

Beneficiũ an sine peccato possit peti.

Tria in petitione cõsideranda

irati animus ad deteriora prouocatur. in summa. 49. distin. Lucas de penna in rub. de legatio. C. in primo requisito. lib. 10. Secũdum est quid petatur, an sit iustum vel iniustum, nam iustẽ petentibus non est negãdus assensus. l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. & Iacobi. 4. c. petitis, & non accipitis, eo quòd malẽ petatis. & dicitur stulta petitio. in. l. Domitius. ff. de testa. Tertium cõsiderare debemus, à quo petatur, videlicet an is, à quo petitur, concedere postulatum possit. l. vniuersis. C. de præci. impera. offeren. & Esayæ. 7. c. Pete tibi signum à domino deo tuo. & Sapien. 13. c. in fi. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est, & pro sanitate quidẽ infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adiutoriũ inutilẽ inuocat &c. ✱ Et sic in nominato tria requirũtur. Primum in principio, videlicet idoneitas, in medio continuatio, perseuerantia, vt videlicet singulis annis insinuet nomen & cognomẽ. 3. reqritur consummatio siue perfectio, videlicet vt vacans beneficium tẽpore prostituto conferri sibi à collatore petat, vt hic, teste Bal. in simili in. c. fi. col. 2. de præscrip. quæ notes.]

r Capacẽ.) Quia nominationes ligãt à tẽpore primæ insinuationis, vt dicitur in §. si quis vero supra cod. ideo si vacat beneficiũ statim facta insinuatione, & nullus alius reperiatur antiquior nominat°, huic debebitur, vt hic, vel si sit graduatus, poterit in mẽsibus eisdem præstitutis gratificari, vt dicã in §. sequen. & sic patet ex hoc textu, quod in primo anno insinuari debent literæ gradus, & aliæ in secundo nomen & cognomẽ sine literis. si tamen in primo anno vacauerit beneficium, poterit requiri, vt hic etiam ante insinuationem factam de nomine & cognomine separatim sine literis, & ita profectò debet intelligi iste textus, licet multi malẽ intelligant. & sic potest teneri conclusio, ꝙ sine insinuatione beneficiũ nominato debetur, intellige, sine insinuatione solius no-

Nominat° ante nominis & cognominis insinuationẽ beneficiũ petere poterit.

lius nominis & cognominis, quando vacat beneficium primo anno. secus si diceretur, sine insinuatione nominis facta in literis, quia non potest negari insinuationem nominis factam, cũ literæ gradus & aliæ exhibētur, sed insinuatio nominis fit separatim, vt dico in tractatu nominationũ in quæstione. 14. ✱licet dicant quidã per huius finẽ tex. insinuationẽ posse quolibet tẽpore fieri, quod non est verũ inspecto isto tex. ac consuetudine & vsu Frãciæ. Vnde iurisco. ait si diurnarũ, aut nocturnarũ horarũ aquæductũ habeam non possum alia hora ducere, quàm in qua habebeam ius ducẽdi. l. 2. ff. de aqua quotid. Sic nec nominatus vel qualificatus poterit alio tempore extra quadragesimam insinuare, & hoc iure vtimur. dicit. l. 3. ibidem.]

Sine insinuatione quãdo debeatur beneficium.

§.ª ¶ Statuim⁹ quoque & ordinamus qđ collatores ordinarii & patroni ecclesiastici præfati inter graduatos, q literas gradus cum tẽpore studii & attestatione nobilitatis[b] debite insinuauerit, quo ad beneficia in mensibus eis deputatis [c] vacantia.

a§ ¶ Statuimus. I.

a. TRes habet partes. Prima declarat pluribus graduatis existentibus cui sint beneficia conferenda, si in mensibus illis præstitutis vacent. Secunda, statuit de nominatis, cui conferendum sit, & dicit antiquiori. Tertia, tradit quando omnes nominati sint eiusdem datæ, quis præferri debeat. Secunda ibi, quo verò ad beneficia. Tertia ibi, concurrentibus autẽ &c. & est § primus Statuimus, quia infra est alius § sic incipiẽs.

b ¶ Debitẽ.) Id est iure, & sic non sufficit insinuare, nisi iure insinuetur, quia illud intelligimur posse, quod possumus iure. l. nepos Proculo. ff. de verbo. signific. gl. in § emancipatos. & ibi Bauer. insti. de exhæreda. libero. Requiritur ergo insinuatio, nec posset collator isti insinuationi renunciare, tum quòd ius publicum non potest remittere, nec formam hic constitutam. l. quidam in prin. ff. de admi. tutor. tum ratione fraudis vitandæ. tum etiam quia homo priuatus fingere nõ potest, vt no. in. l. si is qui. ff. de vsuca. & in insinuatione donationis hoc expresſim tenuit Guido papæ sing. 273. Cy. in d. l. si quis &c. Scripsi in § præfatique graduati in fi. supra eo. Patet etiam hic quæ debent insinuari per graduatos ex necessitate. Primò, literæ gradus. Secundò literæ temporis studij. Tertiò, literæ attestatoriæ nobilitatis si fuerit nobilis. alioqui prædicta duo sufficiunt, nec de necessitate alia requirũtur. Vide tamẽ quæ in tractatu nomina. dixi. in. 14. quæst. prin. in 6. quæst. & cum hic habeamus determinationem, non debemus vlterius inuestigare rationem, nec alia quærere, vt dicit Bal. in. l. gallus § si eius. nor. 2. de libe. & posthu. refert Ias. cõsi. 102. quia in dicto. in. 4. volumine.

Quæ debent graduati insinuare.

c ¶ Vacantia.) Siue per mortem, quæ omnia soluit § deinceps. in auhen. de nupti. colla. 4. vide tamen casus in quibus beneficiũ nõ vacat per mortẽ, per Feli. in. c. cũ accessissent. col. 1. de cõstitut. vtpote si sint vnita, vel quãdo præbendæ non sunt distinctæ, vel de mensa, vt ibidem dicitur. gl. in. ca. si. propter. de rescrip. in. 6. in verbo vacabunt. & in. c. quia. de præb. illo lib. ✱ Intellige, deberi nominatis vacantia beneficia tẽpore, stato, etiam si vacent ob.] non promotionẽ capitu. licet de elect. in. 6. vel per adeptionẽ episcopatus. c. cum in cunctis § cũ vero. de elect. Idem si adipiscendo aliud beneficium, incompatibile. c. de multa. de præbend. Et idem per contractum matrimonium. c. 1. de cler. coniu. vel sponsalia per verba de præsenti. glo. & doct. in c. vno illo titul. in. 6. & idem in aliis vacationibus. Ferè de quibus per docto. & maximè per Ioannem Franciscum, in tractatu de offic. & potesta. c. sede vacante. in vltimo prælúdio. Fallit tamen quando vacat per resignationem simplicẽ, vel permutationis causa factam, vt in § volumus. versi. insuper infra codẽ. dico in tracta nominatio. quæstio. 15. num. 50. 30. modos quibus vacant beneficia scripsi in § monasteriis. in verbo vacantibus. de. nominat. reg. supra.

vacare quã dicatur beneficiũ & nominatis deberi.

Gratificare quid significet, & quis possit.

d ¶ (Gratificare.) Gratificauit nos deus in dilecto filio suo. ad Ephes. 1. c. & gratificare, est gratum facere. tex. in. c. in domo. §. sic itaque. & ibi glos. de pœniten. distinct. 4. & sic vult dicere textus, quòd collator potest ex pluribus graduatis vnum eligere, & eidem [d] gratificare possunt illum conferre beneficiũ, quod vacat in mensibus præstitutis graduatis. & sic est liberalitas & gratia in cui conferendo. glos. in. c. relatum. de præbend. &. in. c. quanuis. 1. illo titu. in. 6. & non mera, quia eligit vnum de certis, videlicet de graduatis. & sic quodam modo necessaria videtur, vt dico in tractatu nominationũ, quæst. 14. nume. 79. & ille, cui fit gratificatio, est naturaliter obligatus ei, qui eum gratificauit, secundum Panormi. in. c. post electionem. notab. primo, de concess. præbend. per textum, in capitul. cum in officiis. de testamẽ. & in quibus casibus sit locus gratificationi, vide textum, & ibi glos. in. l. si. ff. de religio. & sumpti. funer. & per Alexand. in. l. si Titius. in fin. de verbo. obligat. & Bartho. in. l. si vt certo. §. quod vero senectute. cõmoda. ✱ l. si non expedierit. §. quod si vtroque. de bonis auctorit. iud. possidend. ff. l. pupillus. quæ in fraudem cred.] Roma. singulari. 698. Sed an legatus possit gratificare, dixi quòd sic in tract. nom. quæst. 17. nume. 16. dubitant quidam in papa, cum non sit dubitandum, quia retinuit sibi maiorem potestatẽ, quàm cõcesserit. c. dudum de præb. in. 6. & quia plenariã potestatẽ super beneficiis (vt iure cautũ est) habet, adhæc irrita decernit. §. primus infra. de firma & irreuocabili cõcordat. stabili. facta cõtra ista cõcordata. ergo secundũ concordata facta valent etiã per papã. aliàs sequeretur absurdũ, quod minoris esset potestatis, quàm ordinarius.

✱ Et tamen cum omnibus collatoribus cõcurrit. cap. si eo tempore, vbi Ioan. monach. de electio. in. 6. dixi in. §. si quis vero supra. eo.] Attende, quod non posset collator plura beneficia in dictis mensibus vacãtia, etiã compatibilia gratificãdo vni conferre, tum ne quis vendicet stipendia plurimorum. ca. qa de cleri. nõ residen. & ne vnus graduatus ebrius sit pluralitate beneficiorum, & alius esuriat, vt dicit diuus Paulus. 1. ad Corinth. 11. tum etiam quia indigentia plurium graduatorum debet subleuari. & non vnus ditari. c. quia in rãtum. de præbend. vbi etiam aliæ assignantur rationes pluralitatis reprobatæ. Ad hæc quia concordata, vt in procemio patet, volunt proui deri graduatis pauperibus, vt dico in tracta. nominatio. quæst. 3. & qui habet beneficiũ, non est pauper. cap. postulasti. de rescrip. & non est intentionis papæ, quòd personæ pluribus redditibus abundantes pauperes clericos super beneficiis inquietent. ca. ad aures de rescriptis. Item ratione fraudis vitandæ, quia ordinarius conferret plura beneficia vni in fraudem alterius graduati, qui primus promitteret restituere vnum ordinario, & sic alij pauperes graduati nõ haberent beneficia. certe his malitiis obuiãdum est. c. sedes de rescriptis. alioqui vnus graduatus, vel canonicus, vel collatori propitius haberet omnia beneficia in mensibus graduatorum. Ad quod debent aduertere curiæ supremæ: quia multæ in dies agitantur & exercentur calumniæ contra nominatos & graduatos: & vix confert ordinarius nominatis aut graduatis, nisi illicitis pactionibus præcedentibus, aut suis promittentibus aliquid dare vel facere.

Plura beneficia an possint graduato conferri.

✱ ¶ Item habens literas expectatiuas à papa ad tria beneficia, vnum tãtum beneficiũ obtinere ab vno collatore poterit, ita nuncupatim scribit Cassado. in decis. 1. rub. de concess. præbend. Quod est valde accommodum huic decisioni, cum nominationes sint quasi gratiæ expectatiuæ. vt in tract. nominationum scripsi. Ideo distributiuè accipientur, non collectiuè, quia papa in dubio non videtur velle collatorem grauare in duobus. cap. mandatum. de rescrip. Sic nec nominationes, & sic dicunt quidam in nominatis hoc obseruari. sed in graduatis nõ, æqua tamen in vtrisque est ratio.]

Postremò non est idoneus ad beneficium qui iam vnum habet. c. is cui. de præb. in. 6. vbi dicit Perus. 2. nota. quòd habens potestatem conferendi idoneis, nõn potest super pluralitate dispensare, & sic habenti beneficium aliud conferre. & idoneis beneficia sunt conferenda, vt in. §. præfatique ordinarij,

dinarij. & ibi dixi supra eodem. & singula beneficia singulis sunt committenda. cap. cum singula.de præbend.in.6. Idem in nominatis dicerem, vt antiquiori nominato duo beneficia simul vacantia conferre vnus collator non possit, vt non occupentur plura in vnum se commoda collaturi,nihilque reliquis relicturi.tex. egregius in.l. hac parte in fi. C. de proximis sacro scrinio.lib.12. Nam ideo inuentum est, vt plures nominationes dentur, vel ad plures collatores, & qui plures non haberet, vel ad plures, ei esset imputandum: quia ab vno sufficit semel esse prouisum, quo ad illum. Nam sermo intelligitur de primo.l. boues.§.hoc sermone.ff.de verborum significatio.facit quod notat Perus.in.ca. quanuis.1.colum.1.de præbend. Nec refragatur quòd illa duo nõ excedant summam taxatam in.§. volumus. infra eodem. esto fanè, quia à diuersis potest vsque ad summam illam sibi facere prouideri, non ab vno. ideo facta antiquiori ꝓuisiõne de vno, alter succedit cui debet de secundo ꝓuideri:alioqui fieret fraus,vt supra dixi,& antiquior nominatus totũ deglutiret, & alij nihil haberẽt. An sola petitio afficiat, vide in.l. cum quidam.in.2.ff.de lega.2. & ibi Imol.colũ.vlt. vbi habetur, quòd requisitio vnius graduati afficit beneficiũ ita, vt ordinarius nõ possit nõ qualificato cõferre. tamẽ nõ afficit alios qualificatos, quominus requirere possint. arg.l.Illius.l.& ita tenet ibi Paul. vide gl.in verbo disposuerit. in.§. si quis vero supra eo. ✱ ℭ Nec afficit requisitio graduati quominus collator possit gratificare habilem, per istum text. ibi quem voluerint, &c. Etiam post requisitionem, alioqui esset in potestate graduatorum requirendo auferre eis gratificationem, quod non potest fieri, nisi, vt supra scripsi, quando semel habuit.] Nec obstat glossa.in.§.quod si quis, in verbo tempore vacationis,eodem titul.in pragma.vbi dicit posse nominatum acceptare beneficiũ, si non habeat summam taxatam in dicto.§. volumus. quia hoc intelligerem, quando non haberet;nec vnquam habuit, secus si illi fuerit semel ꝓuisum vsque ad summam, & is resignat, postea, vt non sit amplius capax ad excludendũ alios nominatos,vel graduatos,q nil habuerunt, per rationes prædictas no. Ancha.in.ca.is cui.3.nota.de præb. in.6. ✱ Et sic fuit conclusum & in mente curiæ retentum, Anno.1543.die.14.Augusti, in hoc senatu.] esset tamen capax quo ad ordinariũ nominatis non existentibus, quia ista in fauorem nominatorum fuere introducta. & graduatorum,vt supra nõ semel dixi. & si semel gratificauerunt, non possunt variare. argu.l. serui electione.ff.de legatis primo.ele.vno,de renũcia.glos.not.in.cap.causam.de electio. quia functus est officio suo,etiã si inhabilẽ & minus idoneũ gratificasset, intellige vt dixi in glo.dispositiones.§.si quis verò, supra eod.vide Ancha.cõsil.214. Frãciscus.col.1. & seq. ✱ ℭ Caueant tamen collatores, ne in animarum suarum perniciem bonis & doctis alios ignaros etiam suos præferant, de his enim cogitate debẽt exactam se reddituros rationem.vt scripsi in repetitio.c.postulastis de clerico.exco.ministrau. & in tracta. nominationũ.q.21. Nẽpe cõparatis omniũ graduatorũ motibus præferre debẽt, quẽ magis illis præditũ inueniẽt.l.fi.ff.de collusio. detegend.nam dicit tex.in.l.3.§. sed si mulier, vers. si tamen plures.de libero ho. exhibẽd. quòd is eligendus est, qui idonior est, & optimus ex fide, & dignitate eligendum, quod pauci faciunt,sed veh illis,qui hæc nõ seruant.] De clausula gratificationis apponenda.in impetrationibus dico in tracta. de pacific.possess.nume.300.limita.12.

Sola petitio an afficiat.

Gratificãs vnum non potest variare.

ex eis [e] quem voluerint.

e ℭQuem voluerint.) Et si hoc verbum in ꝓphanis importat liberam volũtatem.l. fideicõmissaria.2.§.fi. ff. de fideicõmis. liber. l.cum quidã.de lega.2.glo.in verbo videbitur,in extrauag.ad reprimẽdum. quomodo in læsæ maiesta. crimi.proceda.tamen in beneficiis importat voluntatẽ iure regulatã.c. graue.de præb. & ibi plene docto.c.cũ in cũctis.de electio. Etiã si diceretur, sicut voluerit,& qbus voluerit, adhuc de habilibus intelligi debet.ca. sint manifeste.12.q.1. Barb. in.c.1.col.2.de successio.ab intesta. Et quãdo datur ampla potestas, intelligitur dummodo quis ex fide agat.tex.in.l. creditor.§.Lucius.&ibi Bart.ff.mãda.Bal.in.c.cũ in iure.

nu.9.de offi.deleg.Alex.& Ias.in.l.si sic.ff. de lega.1. & nota ꝙ quãdo subiecta materia suadet, vt verbũ voluerit intelligatur de volũtate rationabili, & iusta, tũc sic intelligetur.tex.& ibi glo.in.c.1.in verbo vultis. prima.dist.Feli.in.c.signifi cauerũt.col.vlt.de testi. dico in tracta. nomina. quæst.21. princi.vbi dico qualisdebeat gratificari. videat ibi collatores.nec posset nominat⁹ aut graduat⁹ appellare, ne alius gratificetur, cũ ista collatores possint iure facere, & si appellauerit graduatus, appellatione nõ obstante valebit collatio alteri idoneo facta.Panor. per illum text. in.cap.pastoralis.1. nota. de iure patro. vbi dicit præsentatum non posse etiam appellare, vt alius non præsentetur per patronum, quia iure hoc fit, & indultum à iure beneficium nemini est auferendum. regula indultum. de regu. iur.in.6. Posset etiam suum naturalem legitimatum & rite qualificatum gratificare, per hoc verbum voluerit.& latius dixi in ¶ præfatique ordinarij.glo.idoneis supra eod. facit quòd si papa faciat gratiam episcopo, quòd possit conferre duo beneficia vni ex suis clericis,cui volet,non tamen poterit ea cõferre illegitimo, quia indulgẽtia est secũdum ius cõmune interpretãda, teste Collecta.in.c.ex parte.de cõcess.præb.sed si sit legitimatus, sufficiet. Pet. de vbald.in tract. de success.ab intest.in.vlti. modo legitimãdi.Quid debeat agere nominatus, quãdo ordinarius confert inhabili? Respon. adhuc requirere ordinariũ debet, vt sibi cõferat, qui si deneget, ad superiorẽ ibit, à quo collationem habebit ¶ si quis verò supra eod.dixi in tracta.nomina.quæst.17. vide Panor. in.ca. cum autem.de iure patro. ✳ Et si tres gratificent qualificatũ, septem verò conferant nõ graduato, valebit collatio minoris partis,quia minor pars dicitur facere ex voluntate concordatorũ, ideo possunt executores

Naturalis collatoris an possit gratificari.

Quo vero ad beneficia in mẽsibus graduatis nominatis deputatis[f] antiquiori nominato conferre, seu [g] antiquiorem nominatum, qui literas nominationis temporis studii & attestationis nobilitatis debite insinuauerit, pręsentare seu nominare teneantur. Cõcurrentibus autem nominatis[h] eiusdẽ anni, [i] doctores licentiatis, licen-

concordatorũ diei, secus in aliis. vt fuit placitũ arestũ pro magistro du four, cõtra Guibbauld & Cheruyn, super præbenda sancti Martini, extra muros rupelle. facit qd' no. Panor.in.c.dudum.1.not.vlt.de electio.

f ¶ Antiquiori.) Antiquiorem dico nõ ætate maiorẽ, vt in authen. de monach. in ¶ ordinationẽ.colla.1.sed tempore, id est, qui primò fuit nominatus.c.si.17. dist. glo.in verbo antiquiores.c.fi.de consuet.in.6. Aliquando antiquior dicitur, q diutius administrauit, & sic ratione administrationis,tex.in.c. 1.de paro. & ibi doct.Fusius declaro in tract. nominationum, quæst.21. vbi videre licet.

Antiquior quis dicatur.

g ¶ Antiquiorem.) Habilẽ. quid si nominatus habeat beneficiũ curatũ, an simile teneatur ordinarius cõferre eidẽ? facit tex. hic ꝙ sic, & ¶ sequẽs, vbi potest vsque ad ducẽtos florenos habere tex. tamen in.c. ordinarij ¶ in cõferẽdis.de offi.ordina.in.6.decidit nõ teneri eidẽ nominato cõferre, si antea nõ ostẽdat dispẽsationem sufficientẽ. vide ibidẽ.& in tract.nomin.q.14.nu.43. ✳ & gl.in verb. nõ possit ¶ volumus .infra eo.Et per hoc patet nõ obesse antiquiori, licet iunior pri⁹ habuerit collationẽ q̃ antiqor, dũmodo papa nõ præuenerit ¶ declarãtes de mãdatis infra.

Nominato habenti beneficiũ an ordinarius cõferre aliud teneatur.

h ¶ Eiusdẽ anni.) Nec refert siue fuerit quis nominatus in principio quadragesimæ, siue in fine, nec maiorẽ habet prærogatiuã is qui in principio.quã is q in fine quo ad hoc, nisi cõcurrerẽt, vt inferius scribitur. etiã si is qui primò erat nominatus, nõ tamẽ antiquior, prius suas præsentasset nominationes, quia hic nõ attenditur præsentatio prior, sed antiquitas, quod secus est in mandatis, quãdo in data pares sunt. text.in.ca.duobus.de rescrip.in.6.dicas tamen vt infra versi.& si in eisdem,&c.& per Bar.in.l.1.ff.de obseq.

i ¶ Doctores.) Cuiuscunque facultatis fuerint. ideo doctor in medicina præfertur licẽ-

tiato

tiato in decretis, & in iure ciuili, quando sunt eodem anno nominati. in quacunque vniuersitate sint nominati, dum tamen famosa, vt supra dictum extitit.

*¶ Nota tamen quòd nullus potest esse cancellarius ordinis sancti Michaelis, nisi sit doctor theologus, vel decretorum, aut saltem licentiatus in istorum altero. Et episcopus, vel archiepiscopus, vt vidi in fundatione ordinis militiæ sancti Michaelis edita per Ludouicum regem sanctum.]

tiatos baccalaureis, demptis baccalaureis formatis i theologia, quos [k] fauore studii theologici licentiatis in iure canonico, ciuili, [l] aut medicina præferendos esse decernimus: baccalaureos iuris canonici aut ciuilis [m] magistris in artibus volumus præferri. Concurrentibus autem pluribus doctoribus in diuersis facultatibus

k Fauore.) Multa in fauorem studij theologici priuilegia cóperta sunt, quæ tradunt iura & doc. in rubric. de magistr. per totum. & ego laté scripsi inter priuilegia scholarium, quæ congessi in authen. habita, ne filius pro patre. C.

l ¶ Aut medicina.) Secus ergo si esset licentiatus in vtroque iure, vel in iure ciuili & medicina, quia vult præferri baccalarium formatum vni, ergo non vtrique: quia duo vincula sunt vno fortiora. c. primo de treuga. & pace. & docto. in. c. clerici. de iudi. dico in dicto tracta. nominatio. quæst. 20. princip. Nam absurdum esset, quòd baccalarius formatus præferretur licentiato in vtroque, vel doctori, vt concludit glos. in reg. cancel. in quarta parte. nec vult hic textus contrarium, licet forte esset difficile obtinere in practica.

Nota pro conditoribus cótra magistros artium, an baccalaureatus sit gradus.

m ¶ Magistris in artibus.) Qui in hoc conditores defecisse dicunt, tum quia baccalaureatus non est gradus, tum quia ipsi dicunt se habere dignitatem. per glo. in. l. lege. in princ. ff. ad legem Iuliam de vi publi. quam baccalaurei etiam in theologia non habent secundum eosdem, ideo dicunt ex affectione ista concordata esse facta, & acceptionem personarum in euangelio reprobatam, & ad Romanos primo. & Act. 10. c. hic esse admissam. Quibus respondetur, quòd etsi in Italia baccalaureatus non est gradus, nec requiratur ad doctoratum. glos. in regul. cancel. Iulij secundi in tertia parte, tamen in Francia est gradus: & qui habet gradum in nobiliori facultate, est præferédus alteri, qui in infima facultate habet gradum, sicut sunt magistri artium, qui habent tátum gradum primæuum, & præparatiuú ad alios gradus: & ideo alij gradus isti præparatiuo præferri debent, sicut dicimus, quòd tósura est ordo apud canonú professores, & apud theologos non. c. cum contingat. de ætate & qualitate. Syluester in summa in verbo ordo. 1.

Item maiorem dignitatem habere dicitur graduatus in nobiliori facultate, quàm alius nó sic graduatus, & per consequens baccalaureus in medicina, est maiori dignitate præditus, q̃ magister artium: tum quia habet duo vincula, & duos gradus communius, videlicet & gradum magisterij in artibus, & gradú baccalaureatus in medicina. Et si non haberet gradum in artibus, tamen quia habet scientiam artium, & vltra habet etiam nobiliorem scientiam & gradum in ea, ideo præferri debet isti magistro artium. & sic conditorum affectio fuit in bonum, & ob id laudáda. * l. nec ei. §. eorum, ibi sanctissima affectione ducti. ff. de adoptio.] Secus si in malum, Ioann. 7. c. fugienda est turba affectuum malorum. Nec dicitur acceptio personarum, quando circa inæqualia seruatur inæqualitas. Ná & deus hoc facit. c. ad hoc. 89. distinct. qui ordines dignitatum secundú merita habet. Panor. in. c. de multa. col. 3. de præb. Et Thomas secunda. 2. q. 73. & Syluester in sua summa, in verbo acceptio. post Angelum de Clauas. in eodem verbo. Igitur cessent magistri artium obloqui in conditores, quia iusté leges huius tituli & sancté tulerunt, vt lippis & tonsoribus patere potest, quod adagio dicitur. de quo glos. in. l. quidá cum filium. ff. de verbo. obliga.

Affectio in bonum non est reprobata.

n ¶ Do-

[n] doctoré theologú doctori [o] in iure: doctoré i iure canonico, doctori in iure ciuili: doctorem in iure ciuili, doctori in medicina præferendos esse decernimus. Et idem [p] in licentiatis & baccalariis seruari debere volumus. Et si in eisdem facultate & gradu concurrant, [q] ad datam nominationis seu gradus recurrendum esse volumus. Et si in omnibus iis concurrát, tunc volumus quod collator ordinarius inter eosdem cócurrétes [r] gratificare possit.

n ¶Doctorem theologum.) Ab vniuersitate promotum, & non sub bulla.§.1.&§.2.supra eodem. probatur etiam in §. præfati. 2. supra eodem. vbi tenetur fidem facere de literis gradus signatis ab vniuersitate. ergo si sub bulla nil eidem prodessent. vide quæ dico in trac.nominationú.q.21. vbi dico quáobrem præferatur theologus alteri doctori, & de aliis scientiis, vbi licet videre. Et intellige etiam theologum legitimé promotú, & secundum statuta vniuersitatis, in qua est promot⁹, vt in §. monemus, infra eod. in quacunque vniuersitate ꝓmotus fuerit, si tamen ibi esset ius promouédi, & vniuersitas esset famosa, vt supra dixi, & in vniuersitate regni vel delphinatus.

Iuris appellatione quid veniat.

o ¶In iure.) Cuius appellatione venit hic ius canonicú & ciuile, vt patet infra. vbi etiá postea distinguit. facit text. in c.nouit.de appella. quia hic erant conditores iuris canonici & ciuilis, papa videlicet, & rex. ille ius pontificium tradit, hic in regno suo ordinationes facit, & promulgat. ideo appellatione iuris hic vtrunque ius venit. facit tex.in.c.cú venissét. de eo qui mit. in possess. vbi Bal.dicit quòd si rex facit métioné de iure, intelligitur de iure regio. sequitur Fel.in.c.causam.col.11.de rescri. Aliquando tamé secundum subiectá materiam capitur, pro iure humano, positiuo, canonico, ciuili, synodali, vel municipali. glos. in procemio cle.in verbo iuris. & ibi laté Barb. & ca. 1. vt lite penden. vbi etiam per illum text. dixi in practica mea ad stylum Biturigú in art.5.gl.droit cómun. & inter hos doctores fuit repertus Christus, vt patet Luc.2.

Christus repert⁹ inter doctores iuris.

p ¶In licentiatis.) Videlicet vt theologus licentiatus præferatur omnibus aliis licétiatis, & eo deficiente licentiatus in iure canonico, & eo remoto licentiatus in iure ciuili, postea venit medicus. & idem in baccalaureis intelligédum est, vt sequitur. & nota. in c.clerici.de iudi.per doct. & in.l.cum quid. ff.si certum petatur.

q ¶Ad datam.) Et sic quádo nominati eiusdé anni cócurrunt in eadé facultate, vtpote sunt plures doctores theologiæ, tunc inspicitur data nominationú, vt si vnus fuerit nominatus in prima hebdomada quadragesimæ, alter in secúda, vt ille præferri debeat, q est nominatus in prima. Si veró omnes fuerint nominati eodem die, attéditur prioritas gradus: vt qui primo sumpserit gradú, is præferatur. Si fuerit eiusdé facultatis, vt dicit hic text. si veró duo fuerint nominati diuersarú facultatú, is præferetur, qui est graduatus in nobiliori. licet alter sit primo graduatus, & hoc probat hic tex. dum dicit in eisdem facultate & gradu, &c. ergo si in diuersis non, vt not. per Barb.in.c.clerici. & ibi Decius de iudic. Alia dico in tracta. nominatio.q.21. In his vniuersitatibus Franciæ omnes nominati vnius anni sunt communius vnius datæ, quáuis in vniuersitatibus aliis patriæ iuris scripti contrarium seruetur. Et hoc anno. 1536. in mense Martio ante pascha fuit prolatum arestum in hoc senatu, quòd nominationes concederentur illius diei, & datæ, in qua petuntur, & non vnius datæ, sicut erat consuetum, vt dies apponeretur in omnibus nominationibus eadem, videlicet de prima hebdomada quadragesimæ, qui abusus fuit reformatus in hac vniuersitate doctoribus facultatis decretorum prosequentibus.

r ¶Gratificare.) Et debét gratificare legentem non legenti, vt not.in. l.1. & sequ.C.vt dignita.ord.serue.libr.12. Et secundum illa quæ scripsi in dicto tractatu nominationú. q.21.vbi fusius videre licet. Alioqui hic alia multa

multa scriberem. Nota tamen quòd si collator nollet gratificare, posset compelli, vel superior gratificaret. Ioã. Mona. in. c. penul. de rescrip. in. 6. vbi dicit in illo tex. canonicos compellendos ad gratificandum iudice imminēte. per. c. nullus. de iure pat. facit. l. huiusmodi §. fi. ff. de lega. 1. & potest ordinarius gratificare etiam nominatum iuniorem, vel graduatū, quādo parochialis ecclesia vacat in mensibus ordinariorum, dūmodo gratificet graduatum idoneum, & rite qualificatum, vt dico infra eodē §. Statuimus. 2. in glo. præmisso modo. ✱ Tamen non potest gratificare eum, cui semel prouisum est, vt est declaratum in prag. sanct. in §. Item quod ad dictas inversf. Ita tamen eo. tit. vt etiā scripsi in graduatis in glo. gratificare supra eo. Ob id postq̄ est in his nominatis declaratū, ergo & in graduatis seruari debet, quia contrarium non est expressum, imo est contra ius, vt satis superque probaui ibidem. Alioqui maior esset deformitas in regno quàm olim, quia literarum studiosi sacerdotia adipisci nequirēt, aut qui adipisci cuperent literarum studiū abiicere, aut certè deponere cogerentur, quod in prœmio cōcordatorum damnatur, nā vnus graduatus collatoris cōsanguineus omnia sacerdotia deglutiret, vt prædixi.]

Gratificare an cogatur collator.

§. Volumus.

Quatuor partes habet. prima præcipit nominatis in literis nominationum beneficia per eos possessa exprimere alioq literas nominationū annullat. Secūda tradit quādo nominat' in vim nominationū nō potest petere beneficiū, vt pote quando habet duas præbendas in ecclesia metropolitana, vel cathedrali, vel alia beneficia vsque ad valorem ducentorum florenorum auri de camera. in tertia statuit nominatis prouideri secundum personæ cōdecentiam, videlicet nominatis secularibus, de secularibus beneficiis, nominatis religiosis de beneficiis regularibus, nec suffragatur dispensatio apostolica in contrariū. Quarta pars statuit beneficia vacātia causa resignationis simplicis, vel causa permutationis nō esse affecta nominatis, etiā si vacent in mē-sibus eisdem deputatis. Secunda ibi, si quis vero. Tertia ibi, & insuper. Quarta ibi, quodque beneficia. & legitur vsque ad §. statuimus. Et hæc sint loco summarij.

¶ Volumus autem quod

a ¶ Volumus.) Et sic per verbum volumus vel nolumus, fit constitutio. l. voluit. ff. de interrog. act. l. nolum'. C. de testamen. clemen. vna. de offi. vicar. cle. si. de elect. c. si motu. de præbē. in. 6. Panor. in c. personas. per illum tex. de testib. ✱ Ac per verbum placet. l. 1. ff. de manumis. testa. l. placuit. C. de iudic. ca. 1. illo tit.] quia qđ principi placuit, legis habet vigorē §. sed & qđ principi. in. insti. de iure naturali. l. 1. ff. de constitu. princi. & quando profertur ab illo qui potest præcipere, inducit præceptū. Card. in clemen. 1. §. volumus. de foro compet. & voluntas est declaratio mentis ad aliquid amplectendum, vel respuendum. Bal. in consil. 17. in fi. in. 3. volum. Ego vero dicerem quod aliquando voluntas nō declaratur. Ideo definitio non est bona, per legem si repetendi. C. de condi. ob causam dato. ideo definirem sic, quòd est declaratio, vel cogitatio mētis. & c. l. cogitationis. ff. de pœnis. l. labeo. de supell. lega. vbi multa cōgessi. vnde dicit glo. in. l. 1. in verb. sed ego. ff. quod iussu. quod rogationes dominorum & principum sunt præcepta. Archid. in. ca. quod præcipitur. 14. quæst. prima. Alexan. consil. 124. in fine, volumine primo, & cōsi. 16. nume. 3. in. 3. volumine. Imo blanditiæ potentum inducunt iustū metum. glos. singula. in. l. vna. C. si rector prouinciæ. quam singul. not. Barbat. in clemen. prima. colū. quarta. de testibus & consil. 60. col. 6. in. j. volumine & consil. 30. colum. 3. in. 3. volu. Ias. in. l. de pupillo §. si quis. in. 5. quæstio. Barth. ff. de noui ope. nunciat. ideo dicit Lucas de penna in. l. litibus. colū. 3. C. de agricol. & censi. lib. 10. quòd rex sola fronte aut verbo inducit iustum metum', per tex. in. c. conuenior. post princip. 23. quæstio. 8. quia indignatio regis nuncius est mortis, & vir sapiens placabit eum. Prouerbio. 16. Intellige tamen prædicta secundum ea quæ tradunt Panormita. Imol & alij in. c. cū inter R. de elect. Feli. in c. 1. de offic. de leg. Steph. Maler et in trac. de elect. fol. 6. col. 3. & seq.

Per verbū volumus fieri potest constitutio.

Voluntas principis præceptū est.

Rex frōte aut verbo inducit iustū metū.

[b] nominati literas nominationis ab vniuersitatibus [c] in quibus studuerint obtinẽtes, [d] in nominationum literis [e] beneficia [f] per eos [g] possessa, & eorum.

b ¶Nominati.) Ergo graduati nõ debent exprimere in literis gradus beneficia per eos possessa, quia hic tantum grauat nominatos, ergo alios non. argu. l. cum prætor. ff. de iud. capit. qualis. 25. distinctio. probatur etiam infra ibi, in nominationum literis. ergo non in literis gradus vel temporis studij, quia ad textum nil addendũ est, qui nõ hoc requirit, alia dico in tractatu nominatio. quæstione nona.

c ¶In quibus studuerint.) Si in pluribus vniuersitatibus nominatus studuerit, in illa quam eliget, potest nominari, cum hic dicatur, in quib' studuerint. & ita seruatur, arg. l. fi. C. vbi in rẽ acti. exerc. deb. authen. habita. & ibi dixi in priuileg. scholariũ ne filius pro patre. Et debet studuisse in illa vniuersitate, in qua vult nominari. per istũ tex. qui in hoc non seruatur.

An sufficiat exprimere beneficia in literis gradus.

d ¶In nominationum.) Et sic, vt proximè dixi, non requiritur in graduato, nec sufficeret exprimere in literis gradus, vel temporis studij, sed oportet quod in literis nominationum hoc exprimatur, vt hic dicitur. & si velis videre quæ in nominationibus sunt exprimenda, vide in tracta. meo nominatio. q. 9. vbi fusius dixi.

e ¶Beneficia.) Comprehendit dignitates, personatus, & quæcunque alia beneficia. glos. in. c. j. de reg. iur in. 6. & quandoque beneficij appellatione venit episcopatus. c. veritatis de dolo. Sed ibi fuit expressum etiam officium. dico in. d. tra. nomina. q. 9. & intellige in beneficiis perpetuis. secus si esset eidem datum ad tempus, quia illud non tenetur exprimere, sicut de dignitate dicit Panor. in ca. de multa. col. penul. de præbẽ. vbi dicit per adeptionẽ dignitatis nõ perpetue nõ vacare primã perpetuam. vide ibi. ✱ ¶Sicut qui habet beneficium non perpetuum. vtpote locum collegialem, non poterit sumere ordines ab illo episcopo, in cuius diocesi habet collegium ad tempus. secus si haberet capellaniam, vicariam, vel aliud beneficium perpetuum, c. cũ nullus, & ibi Guillelmus de montelaud. de temporibus ord. in. 6. Etiam si esset modici valoris vt in vicariis sancti Petri puellarum apud Bituriges videre est.]

Possidẽs beneficiũ per aliũ an teneatur illud exprimere.

f ¶Per eos.) Idem si per alios, nomine tamẽ eorum, quia qui per alium facit, perinde est ac si faceret. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi. & vi arma. & is possidet cuius nomine possidetur. l. quod meo ff. de acquir. possess. ideo si locasset fructus alicui etiã laico, quod potest. c. vestra. de. re. permuta. haberet locum hic text. vt teneretur illud beneficium in nominationum literis exprimere. Idẽ si episcopus haberet fructus primi anni. per. cap. si propter de rescrip. in. 6. dico in verb. beneficium infra eodem.

g ¶Possessa.] Quæ possessio probatur eo ipso, quod probatur nominatum detinere beneficium, vel detinuisse tempore impetratæ nominationis, quia ea quæ aliquis detinet, vel detinuit, præsumitur possidere, nisi contrarium probetur. glo. vlti. in. c. põtifices. 7. quæst. 1. nota. in. c. ad decimas. de restitutio. spoliato. Domi. in. c. fin. col. 1. vt lite pendẽ. in. 6. Bal. consil. 357. No. pro duce. colum. 2. in quinto volu. ✱ Ille etiã possidere dicitur, qui omnia beneficij bona, vel maiorem partem obtinet. c. j. de restitu. spol. in. 6. Expressim Ioan. de imol. in cle. 1. col. 2. vt lite penden, etiam dicit illum possidere, qui habet liberum curæ exercitium. c. commissa. de electio. c. Si tibi. 2. de præb. in. 6.] & in dubio quando fit mentio de possidente vel possessore, intelligitur de possessione iuris, non facti, id est de possessione naturali, vel ciuili. l. stipulatio. §. hoc quoque. ff. de verb. obliga. non de nuda detentione, nisi ratio subiectæ materiæ aliud inducat. Bal. in. l. 1. C. cõmunia de vsuca. Et consil. 10. in quæstione. col. 3. vol. 5. Feli in. c. causam. col. 6. de præscrip. nu. 11. Idem si possideat tantum vnum, quia etiam illud tenetur nominatus exprimere, vt dico in tract. nomi. q. 9. vbi trado multas quæstiones super hoc, quas ibi licet videre, Et an appellatione possessionis

veniat quasi possessio,vide Ias.& alios.in.l.3.ff.de acqui.possess.in prin.Intellige si possideat nomine proprio,secus si alieno, quia statutum loquens de possessore, intelligitur quando nomine proprio possideret. Atet. in rub.ff.de acqui possessio.refert Fräciscus Curtius consil.108. facit.l. Sciendum.ff.qui satisd. cogan.& sic est bona limitatio ad hunc textū. per quem posset sustineri conclusio,quòd nominatus beneficia possessa non tenetur exprimere, intelligendo vt supra sci licet alieno nomine.

Possidens nomine alieno exprimere nō tenetur.

*Tenebitur ergo nominatus probare dimissionem, si pars probet eū possedisse,& debet ,pbare se resignasse beneficiū ante nominationes, aliàs succumbit, sicut dicimus de eo, contra quē probaui obtinuisse duo beneficia,nam præsumitur qđ adhuc obtineat,nisi probet,qđ resignauerit arg.l.siue possidetis.C. de probat.docto. in c.ordinarij.§.in conferendis.de offic. ordinat.in.6.]

[h] verum valorem exprimere teneantur, alioqui literæ nominationis huiusmodi eo ipso nullæ sint, & esse censeantur. Si quis vero ex [i] dictis qualificatis graduatis simplicib9, aut nominatis [k] tēpore vacationis beneficii in mensibus eis deputatis vacantis

h Verum valorē.)In pecunia vsuali.not. in cle. vltima de deci. & non sufficit exprimere valorem consuetum tegni, videlicet quod non excedit summam.24.ducatorum auri de camera,secūdum communem æstimationem &c.per hoc verbum, verum & etiam quia in nominationibus cessat ratio consuetudinis non exprimendi verum valorem, quia in nominationibus ob veram expressionem non soluitur annata, nec pecuniæ ex regno extrahuntur, vt dico in tract.nomina.quæst.9.Notandum est quòd si quis verum valorem expresserit,licet tunc haberet vltra ducentos florenos auri de camera, non tamen sunt nullæ nominationes, quia hic non annullantur, si concedantur ab vniuersitate. Sed per hunc text.si tempore vacationis alterius beneficij illud velit acceptare. non poterit vt hic: & sic esset vtile nominato tunc resignare beneficium,antequam aliud requireret.glo.pragma.sanctio.eodem verb.§. quòd si quis ex dictis.non debent tamen vniuersitates habentibus summam hic taxatam, nominationes concedere. Nec obstat quòd spiritualia æstimationem non recipiant.cap. ad quæstiones.de simo.quia ipsum beneficium prout sonat in ius. & in titulum non æstimatur. pecunia. sed temporalia, quæ ex beneficio percipiuntur sic.nam beneficij prouentus locari possunt.c. vestra. de locat.& vendi.cap. primo. &.2. ne prælati vices suas. Sic tenet expressè Ancha.in cle.vna.4.oppo.de concess.præb.

Nominationes cōcesse habēti beneficia ducētorū aureorū nō sunt nullæ.

* i Ex dictis qualificatis.)Etiam si esset theologus,qui haberet beneficia vsque ad valorem ducentorum florenorum auri de camera, quia etiam ipse nō posset in vim gradus, vel nominationum aliud beneficium habere, tū quod iste textus laquatur de qualificatis & graduatis, quæ duo in theologo concurrere debent, anteq̄ sit præbendæ etiam theologalis capax, vt dictum extitit in §. primo supra eo. Tum etiam quia theologus christi imitator esse debeat, vt victu & tegumento contentus esse teneatur. iuxta diui Pauli sententiam. Et non cumulare agrum agro, ad hæc quod hæc lex generalis est, & omnes ligat, nisi inueniantur in hoc priuilegiati, sed non inuenio theologos ad hoc priuilegium habere, ergo hic comprehendentur, etiam vltra habendo desiit bonum & æquum esse. l.qui seruum.ff. de actio. & oblig. ergo hi contenti ista penuria esse debēt,sicut alij, nec præbendā theologalem habebunt, si priora beneficia non resignarent, nisi beneficium esset modici valoris, tunc si non esset curatum, posset forte retineri cum præbenda,vt dixi in.§.primo supra eod. * nec possunt duobus dominis seruire, vt est in euangelio scriptum,sic nec duobus beneficiis.]

k Tempore vacationis.)Et sic non inspicitur tēpus datæ,sed vacationis, contra. ca.si eo tem-

Tēpus vacationis inspicitur.

eo tempore, de rescrip. in. 6. Respon. inspici tempus datæ quo ad expressionē. Sed an habeat summā hic taxatam, inspicitur tempus vacationis, & sic intelligitur tex. hic. Sicut si ꝓhibeatur extero emere immobilia in tali loco, sufficit, quòd sit ciuis tēpore traditionis, licet non esset tempore contractus. Feli. in. c. cum adeo. col. 2. de rescrip. Vltra dico inspici debere tempus datæ regulariter. c. eam te. & c. cōstitutus. de rescrip. Nec refragatur. c. ei cui. de præbend. libr. 6. quia ibi agitur secundum docto. de habilitate impetrantis. Ego verò dico illum tex. non obstare, quia etiam ibi attenditur tempus datæ. nam non potest prouideri de præbenda sacerdotali, si non fuerit id temporis in ætate legitima. nec debet capi ibi argumentum à contrario, quod non sumitur, quando tendit ad correctionem iurium. glo. singul. in verbo petere in. capitul. cupientes. ✠. quòd si per viginti de electio. in. 6. Ias. & alij in. l. 1. de offi. eius &c. sed ibidem dicitur in tex. quòd aliam expectare debet, videlicet cuius erat capax tempore impetrationis. & sic tempus impetrationis inspicitur. Vide an possit hic nouus intellectus conuenire ad ea, quæ dicit Feli. in. d. capitul. eam te. vbi tradit limitationes. vide Imol. in cle. fin. de rescrip. & quæ dico in forma mandati infra in glo. datum. Et sic intelligerem sufficere tempore vacationis esse habilem, quando nominationes non erāt omnino nullæ, quia tunc quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis conualescere. ff. de reg. iur. l. quod in initio. & regula non firmatur illo tit. in. 6. ideo si non tonsuratus, vel regularis impetrauerit nominationes ad secularia, vel aliàs inhabilis (de quibus in. 4. limitatione dixi, in tractatu de pacifi. possessor) licet postea efficiatur habilis, tamen nominationes non conualescunt, quia erant nullæ, sed si nominationes nō erant nullæ, vt pote, quia impetrans tūc temporis cum impetrauit, non erat canonicus ad effectum obtinendi dignitatem, vel non erat dispensatus ad duo curata, & habebat vnum tempore impetrationis, vel non erat translatus, si tēpore vacationis inueniatur habilis, & dispēsatus, sufficeret. probatur in capitul. quod sicut de electio. vbi electio, quæ erat facta non vocato vno ex canonicis, & sic poterat annullari, si postea canonicus contemptus consentiat. valebit. glo. in. d. regula non firmatur. facit. l. per fundū. ibi nouissima demum cessione superiores omnes confirmabuntur. ff. de seruitu. rust. prædio. & ibi Paulus & Floria. & Innocen. in. c. cum consuetudinis. de cōsuetu. Decius in. d. l. quod in initio. & cōsil. 214. in causa. col. 1. & plene Angel. in disputatio. incipiēte vsurarius manifestus, non enim inspicitur tempus quo actus geritur, sed tempus quo effectus cōsumitur. ✠. furiosus, & ibi Angel. & imol. insti. qui test. tuto. dari possunt, ✳ & ita fuit iudicatum, & in mente curiæ retentum, Anno. 1537. die. 19. Februarij. inter F. Vincentium de la Roche, & Egidium Quæsuyn, idem in mandatariis dixi in ✠. declarantes in glo. comprehensa de manda. apostol. infra.] ideo si nominatus secularis efficiatur regularis, poterit in vim illarū nominationū regularia beneficia habere. glo. in ✠. illi verò. in verbo religiosis. eod. tit. in prag. si in nominationibus qualitas beneficiorum nō erat expressa, secus si diceretur de seculari beneficio, ad quod regularis nō est habilis. ca. 2. de statu. monach. quod est notandum, quia vidi sæpius super his dubitari.

✳ Facit. l. 3. ✠. liberi. ff. de bono. possess. cōtra tabul. ibi hæc autem verba institui nō possunt ad mortis tempora referuntur.] Et quid si tēpore impetrationis nominationū beneficium possessum nō valebat ducentos aureos, si postea plus, minúsve valuerit, vide Barb. in. c. ad aures. nu. 42. & c. in nostra. nu. 133. de rescrip. Soci. cōsi. 81. nō est dubiū. in 3. volu. & quæ dico in dicto tractatu nomina. q. 9. & quando quis debeat esse habilis, tradit Feli. in. c. cum dilectus. de accusa. & in. c. post cessionem. col. 2. de probatio.

✳ ❡ Et per istum text. patet nominatum & graduatū debere saltem tēpore vacationis beneficij esse habilē, aliàs beneficiū obtinere nō potest. Et ideo si is habebat beneficiū curatū, vel aliud incōpatibile, cū sit inhabilis ad aliud incōpatibile, non poterit simile requirere, vel acceptare sine dispensatione. Nec potest post vacationē obtineri dispēsatio quoad istud beneficium, sed debetur iuniori nominato, q aliud nō habebat beneficium.

Nouus intellectus c. ei. cui de prēb. in. 6

Quādo requirat habilitas in nominato.

Graduat' habēs beneficiū nō potest aliud incōpatibile habere.

cium. vt dixi in glo. non posit infra eod. tú quia is, q habet vnum beneficiú, nõ est idoneus ad aliud incõpatibile. c. is cui. de præb. in. 6. tum qa nominationes similes sunt gratiæ in forma pauperú, quæ expirãt per adeptioné beneficij. c. si pauper. de præb. in. 6. Salté vt nõ possit de incõpatibili ꝓuideri ei, qui aliud habet, nec duo specialia videtur velle inducere iste tex. videlicet, vt eis prouideatur per nominationes, & de duobus sine dispésatione. arg. l. 1. C. de dotis ꝓmissio. facit §. teneantur. supra eod. ibi & eo anno, quo præfatã insinuationem facere omiserint, beneficiú in vim gradus, aut nominationis petere nõ possint. Ergo si nominatus insinuauerit, potest petere beneficium in vim nominationis, non beneficia, & in versi. seq. idé dicitur semper in singulari, ad denotandú, quòd nõ potest plura acceptare incõpatibilia, quia hæc pluralitas est maximé odiosa. c. quia intãtú. de præb. Ité prius debet satisfieri illis, quibus nõ est ꝓuisum, q̃ aliis, quibus est ꝓuisum de incompatibili §. ita tamé. de collatio. in pragma. maximé si sequamur rationes concordatorum, quamobrem nominationes inuentæ sunt, quas scripsi in tracta. nominatio. quæst. 3.

duas [l] obtineat præbendas [m] in cathedralibus aut me-

Nec refragatur quòd per adeptionem pacificam secundi vacabit primum. c. de mul ta. de præbend. extra. execrabilis. Ioan. 22. eo. titul. Respon. hoc esse verum, quando episcopus ille contulisset, nam túc dicerem collationem non esse nullam, sed episcopus non tenetur ei conferre, qui est inhabilis, nec superior iure deuoluto. per §. si quis verò, supra eodem. quod probat. cap. ordinarij. de offic. ordinar. in. 6.

Nec me mouet, quòd nominatus possit protestari se dimissurum primum post adeptionem secundi. Respon. non sufficere ꝓtestationem, quæ non facit eum habilem ad secundú, nisi de facto primú dimittat, quia nõ sufficiunt verba, quando est opus facto. vt in hoc casu. Nec obest quòd si nominatus dimittat illud, quod habet, forté nõ consequetur secúdum pinguius, & carebit etiã primo. Respon. Imo nõ carebit primo, quia si dimiserit primum sub ꝓtestatione, quod dimittit illud, si secundum obtinere possit, non aliter, nec aliàs, tunc si non possit obtinere secundum, reuertetur ad primum suú dimissum. per. cap. si beneficia. de præbend. in. 6. Nec est opus quòd nominatus resignet suum primum beneficium, sed quòd dimittat, vt ibi dicitur. Alioqui forté haberet locú. l. quæritur §. si véditor. ff. de edilic. edict. & c. quã periculosum. 7. quæst. 1. & hoc beneficium dimissum conferetur iuniori nominato, & sic nulli fiet præiudicium, quod fieret, si aliter diceretur, & non prouideretur graduatis singulis, vt est de mente concordatorum, sed si qualificatus velit obtinere secundum compatibile cum primo, tunc episcopus teneretur ei, vel collator ordinarius prouidere vsque ad summam hic taxatam, vel superior iure deuoluto, sed de altero incompatibili non sine dispensatione quod est æquum, & rationabile, & sic tenendum.]

l ¶ Obtineat.) Quocunque modo, siue ea obtineat ratione nominationum, gradus, mandati, permutationis, vel per resignationem. seu alio modo, cum hic text. loquatur simpliciter. & quia eadem ratio habet locú quomodocunque obtineat beneficia vsque ad summam ducentorum florenorum, quia nõ est pauper, & nominationes inuẽtæ sunt, vt pauperibus prouideatur, vt dixi in tracta. nomina. quæst. 3. etiam si haberet beneficia ex præsentatione patroni laici eadem ratione, licet laicus non possit grauari nominationibus, vt habetur in §. præfatique ordinarij supra eod. ✱ Sed hic excluditur repletus ducentis florenis auri de camera.]

m ¶ In cathedralibus.) Idem si obtineret vnam præbendam in cathedrali, & alterã in metropolitana ecclesia: vel vnam in ecclesia cathedrali, & alteram in collegiata, cum sit eadem ratio idem ius statuetur. l. illud. ff. ad legem Aqui. Nota tamen quòd grauius est habere duas præbẽdas in eadem ecclesia, quàm in diuersis. ca. de multa, circa finem. de præbend. & ibi dicit Panor. & alij quòd dispensatus ad duo beneficia, vel duas præbendas, nõ est dispésatus, vt in eadem ecclesia habeat, & vt dicút, sub eodem tecto. nisi hoc

Dispensatus ad duo nõ potest duo obtinere i eadem ecclesia.

hoc expressum fuerit in dispensatione. Ideo sis cautus, vt facias exprimere. quod est singulariter notandū secundū Card.in.d.c. de multa vers.hoc idem. Anchar.& alij.in.c.t. de cōsuetud.in.6. Nec has duas præbendas poterit sine dispēsatione sedis apostolicæ obtinere.c. sanctorum.70. dist. ✱ Quādo sunt sub eodē tecto, secus si in diuersis ecclesiis, nisi quælibet præbenda ex statuto, vel consuetudine requireret

tropolitanis aut [n] collegiatis, seu dignitatem vel præbendam vel aliud seu alia, [o] beneficium seu beneficia,

residentiā, quia tūc etiā papæ dispensatio requiritur, aliàs non. Hostien.in.c. super inordinata.de præb.Io.staphil.in tract.de literis expectatiuis.fol.9.] Quæ dicatur cathedralis, declaraui supra i ✠.1.vide quæ dixi infra tit.,pxi.in verb.ita tamē qđ in eadē ecclesia.

Collegiata quæ dicatur & quomodo cognoscat

n ❡Collegiatis.) Et si de iure omnis ecclesia cathedralis sit collegiata ca.nouit.&.ca. quanto. de his quæ fiunt à præla. tamen nō omnis collegiata est cathedralis. Cardin. in cle. vt hi.col.3.in.2.q.de æta.& quali. Et dicitur ecclesia collegiata, quādo plures canonici colliguntur in ea, habentes cōmune sigillū.c. significauit.de appel. arcā communem.l.1.ff. quod cuiusque vniuer. nomine. tractatū communē.c.tertio.loco. de proba. Feli.in.c.attēdētes.col.1.de præscrip. Barb. alia tradit consi.17.præclare. col.3.in.t.vol. Et hoc in dubio.vbi verò ex fundatione, cōsuetudine, vel priuilegio cōstat ecclesiā esse collegiatā, vel nō, illi standū est dictis qualitatibus circūscriptis. Nico.Milius in repertorio, in verbo ecclesia collegiata. Anchara. in cle.2. notab.t. de æta.& qualita. Et hæc quādoque dicitur cōuētalis de iure, licet nō de cōsuetudine, quia ex cōmuni vsu loquēdi conuētualis dicitur ecclesia religiosorū. Panor.in.c.edocerī.&.ca.capitulum. de rescrip.ca.cum ecclesia sutrina. de cau.posses. c. nobis. de iure patro. vide glo.in.ca.1.✠.sed quod per electiones.in verbo collegiatis.de elec.in prag. Et intellige secundum quosdā nominatū excludi à suis nominationibus, etiā si illæ præbēdæ nō essent ducentorū florenorū; quod raro euenit. per glo.in prag.in verbo duas.✠.quòd si quis ex dictis, quod reprobo in tract.nominationū.q.vlti. per hūc tex.dicentē, quorum insimul, vel cuius fructus &c. Et per hoc verbum ibi tempore residētiæ, quia beneficia curata, etiam si quis non resideat dato vicario, tantū ferè valent quantum si resideat: ideo intelligitur de residentia in præbenda facienda. Præterea suadetur ex text. horis diuinis interessendo.nam in ecclesia collegiata, si quis vult recipere fruct⁹ præbendæ, debet interesse horis diuinis, alioqui distributiones non habet.c.vno.de cleri. non residen.in.6.& sic conuenit præbēdis. Probat etiam tex.interessendo.& quia tex.taxauit ad ducētos florenos, vt viri literati possint cōmodè ex eis redditibus viuere, quod non possent, si haberent duas præbendas nō ascendentes ad dictam summam. Ideo si nominatus habeat duas præbendas, quæ non ascendāt ad summam hic taxatam, poterit adhuc nominationibus vti, & idem in graduato intellige suadente eadem ratione.

o ❡Beneficiū.) Non dicit hic tex. quòd obtinere debeat fructus, sufficit ergo si obtineat beneficij titulū, licet fructus primi anni reciperentur per episcopū, vel aliū. iuxta c.si propter.de rescrip.in.6.ca. præsenti. de officio ordina.ibidem. tum quia obtinet beneficiū, vt hic, tum etiā quia illa beneficia ascendunt vsque ad summā ducentorū florenorū, quod etiam hic sufficit, ad hæc quia non residendo in præbenda, non recipit fructus, nec distributiones quotidianas.c. vno. de cleri. non residen.in.6.& tamē si quis habeat duas præbendas, vel vnam, & ascendat vsque ad summā ducentorū florenorū auri de camera, si non resideat, & sic nullos fructus recipiat, tamen non potest isti ,puideri vlterius in vim nominationum, vel gradus; à fortiori quando habet beneficium cuius fructus recipiet post vnum annū, vel duos: quia tunc nō poterit impetrare nominationes, vel eis vti, & acceptare beneficiū, seu beneficia in vim earū. Nec obstat.c.si tibi concesso.de præb.in.6. vbi non vacat primū beneficium per adeptionem secundi, cuius fructus alius recipit, quia verū est quantum ad perceptionem fructuum ipsius primi beneficij, vacat.

cij: vacat tamen quantum ad hoc, vt postquã possessionem pacificam administrationis secundi beneficij habuerit debito tempore cõferatur, aliàs habebit locum Lateranen.concilium.c.nulla.de concess.præben. Henric. Bouhic in ca. de multa. colum. tertia, in.2. dist. de præb.& sic nihil facit contra hunc textum. vide glos. in verbo petere, in fin.§.teneantur, supra eodem.

quorum insimul, vel cuius p fructus q redditus &

*¶ Nota tamen perpetuò non valere priuilegium, statutum, vel consuetudinem, vt archidiaconus vel alius beneficij recipiat fructus omnes, quia debet reseruari dimidia pars fructuum, vel pars quæ describitur in extrauag.suscepti.de elect,in extra. Ioan.22 & in extra.vna. Ne sede vacante in communibus. Et ideo solet appellari à notorio abusu ad senatũ, si maiorem pensionem velint eximere, q hoc solet reformare, nisi illa portio sit illi sufficiens ad victum, vt commodè viuere possit, alioqui cum beneficio fame periret.]

Item si post requisitionem & acceptationem primi beneficij vacet aliud, poterit nominatus si dubitet primum sibi non deberi secundum requirere, cum protestatione, quod si consequatur primum, non intendit secundum prosequi, aliàs sic Nicola.Milius in reperto.in verbo acceptatio.primo.Arch. in cap.relatio in fin.21. quæst.1.quod etiam procedit in mandatario.

*¶ Et habito primo beneficio, sufficit mandatario vel nominato exprimere verbo se dimittere secundum beneficium: & nõ requiritur expressa renunciatio, cum non habeat nisi ius ad rem, quod sufficit verbo dimittere, vel facto.clem. Gratiæ. de rescript. glos. in cap.ex ore. de his quæ fiunt à maior.parte.cap.sic consuluit. Calder. consil.5. An si impetrans.rubric.de renunciation. Et hanc dimissionem oportet probare, vt supra dixi, si tamen eodem die nominato conferrentur duo beneficia, & ipse acceptauit minus, vt posset postea maius habere, vtpote primum erat quingentarum librarum, vel ducentorum ducatorum, alterum centum. dico hoc non posse fieri, quia primo collatum prius debet acceptare. alioqui computabitur secundum acceptatũ, vt non possit postea aliud habere. licet illud minus non excedat summam, aliàs fieret fraus, quæ excludẽda est.c.fedes.de rescript.& aliàs scripsi.]

p ¶ Fructus.) Qui dicuntur deductis expensis.l.prima. C. de fructi. & litium expens.cap. ad nostrã. de iureiur. Barb. in cap. cum contra. col. 2.de pigno.& etiam possunt dici, qui supersunt deducto labore personæ.glos.vltim.l. per diuersas. C.manda. emolumenta etiam dicuntur deductis sumptibus.clem. statutum. de electio. not. Ancha.in .c.si propter.de rescript. in sexto. Et sic licet qualificatus haberet quingentas libras in beneficiis, deductis tamen oneribus non habet quadringentas, poterit nominationes impetrare, & impetratis vti. per prædicta, quod est notandum. sic dixi in tracta. nomina.quæst.9.nume.35. non tamen ponderaui hoc verbum. vide in.l.frugem. ff.de verborum significatione: vbi dicit gl. quòd omnis fructus est redditus, & ibi dixi, glos. & docto.in clem.1. de reb. eccles. non alienand.vide Ancha.in cap.pastoralis.quæst.1. de dec.& Bal. nouellum. in tracta. de dote. in.6.parte.75.priuilegio ante matrimoniũ. * glos.in extra suscepti.de electio. in extrauag.Ioann.22.in verbo fructus.]

Fructus q dicatur & emolumẽta.

q ¶ Redditus.) Cuius appellatione omnes fructus continentur, glos. & doct.in.c.generali.de electio.in sexto. & eo dicitur, quòd singulis annis redeat, non retro datus, vt tradit Bar.in.l.filio.ff. de liber. & posthum. & est nomẽ generalius, quàm fructus, quia omnes fructus consistunt in reddítu, sed non ẽ contrario, nam partus ancillarum est in reditu.l. Paulus.§.hæres.ff.de vsur.sed non est in fructu.l.in pecudum.ibidem.§.in pecudũ. insti.de rerum diuisio. Specu.in titul. de locato.§.1.versicu. illud autem. Corset. in repert.cap.grandi.nume.86. de supplend.neglig. prælat. in sexto. Et annui redditus ad longum tempus, vel perpetui inter immobilia computantur, alioqui inter mobilia.cle. exiui.§.cúmque annui. de verborum signif. Bar.in.l.iubemus nulli.in fine princip.C.de sacro.sanct.eccle. Alexan.in.l.mouentium. ff.de verb.signific. Chassa.in consuetu.Burgund.

Quid appellatione redditus veniat.

gimd.in rub.des rachaptz.§.1.in princip. Et de his redditibus tradit abundè Conrad. in tracta.de contractibus.quæst.72.& redditus est genus generalissimum:genus verò subalternum fructus, genus inferius fruges dicit Alber.in.l.frugem. ff.de verbo. significa. vbi fusius scripsi.

[t] prouẽtus tempore reſidentiæ & horis diuinis intereſſendo, ad ſummam ducentorum [f] florenorum auri de camera aſcenderent, beneficium [t] in vim gradus ſeu nominationis huiuſmodi tunc petere ſeu conſequi

Qui sint prouẽtus.

r ¶ Prouentus.) Est nomen magis generale, q̄ duo proxima, nam comprehendit fructus & redditus. allegatur.l. vsufructu legato.ff.de vsufruct. quæ redditus & obuentiones exprimit, sed adduco tex.in.l.annonam. ibi, vberes ꝓuentus.ff.de extraordi.crimi. Lucá de pēna. in. l.litibus. col.7.vers.hæc de redditibus. C.de agricol. & censi.lib.11.ea enim quæ de mulctis, & iurisdictione, ac alias vndecunque proueniũt prouentus dicuntur, seu obuentiones. Boer. in decis.Burdega.q.224.abbas.Innoc. in.c. pastoralis.col.2.de donat.e.vno vt eccle.beneficia.quasi velit dicere hic text. quod siue nominatus habeat ducentos florenos, in fructibus beneficij, siue in redditibus, vt in sylnis cæduis & viuariis, siue in aliis prouentibus bennficij, etiam si in pensione consisterent, quòd tũc beneficium petere in vim nominationis, vel gradus non poterit, nec cõsequi, vt dico in.q.vlt.tractatu nominationum, differentiam inter fructus emolumentum & lucrum tradit Imol.in.c.si hæredes. col.1. de testa. nec obstat quòd si redditus sit genus generalissimum, ergo prouentus nõ potest esse magis generale, quia respondeo in.d.l.frugem.de verbo.significa.

Floreni q̄ dicãtur, & noĩati q̄ſi ſuis exclu ſi ſint nomĩationibus.

* f ¶ Florenorũ auri.) Floreni dicũtur à flore lilij illis impresso, & quòd à florentinis percussi fuerint, vt asserit Gomes. in regula cancel. de valore exprimend. vbi dicit etiã florenum solidum, & ducatum eiusdem valoris esse. Allegando Albert. Brun. in tracta. monetarum, quod not. est ad intellectum huius textus, & ad exclusionem graduatorum & qualificatorum, vt nisi habeãt beneficia, cuius fructus ascendant ad ducentos ducatos de camera, nominationes impetrare possint, & illis vti. Et qui dicit illos habere vsque ad prædictã quantitatem, probare hoc habet, & non nominatus.l. 2.ff. de probat. Et idem, si quis dicat illum nominatum habere aliud beneficiũ, probare enim debet actor suam intentionẽ.l.actor.C. de probatio.docto.in.l.2.& .l. q accusare.C.de edẽd.]

t ¶ In vim gradus.) Nõ ꝓhibetur ergo hic obtinere in vim mãdati, vel per nouã prouisionẽ, vel si alio modo sibi canonicẽ conferatur, quia postquam de vno negat, de alio concedere videtur. cap. qualis. 25. distin. glos. in ca. de multa de præb. Imo si habens beneficia vsque ad hanc summã in vim gradus, vel nominationis, beneficium non peterer, sed eidem conferretur per ordinarium, non vacaret ipso iure, si esset compatibile cũ primo, quia, multa tenent facta quæ prohibẽtur fieri .l. patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alien. iur. & etiam quia hic non annullatur collatio illi facta, nec fit incapax ad illud beneficium ipso iure, si nullus alius nominatus aut graduatus prosequatur. In hoc ergo casu posset alius nominatus illud beneficium requirere à collatore, & prosequi, quia postquam non debetur isti nominato, ergo alteri debebitur, q sit debitæ qualitatis, per ea quæ notantur in clement. vna de suppl. negli.præla. Nec posset iste, cui est facta talis collatio, resignare hoc beneficiũ in præiudicium illius nominati, aut graduati requirẽtis: nec plus iuris transferre, quàm habeat.l.traditio.ff.de acquirend. rerum dominio. Bar.in.l.si vniuersæ.C.de legat. quia si iste qui habet ducentos florenos, non potest illud in vim nominationum consequi pro se. ergo etiam nec pro alio. quia hic totũ negat, quod nullo modo possit cõsequi, alio prosequente beneficium in vim nominationum cõsequeretur, si ex iure resignato alius haberet, gaudeat ergo in sinu. An possit papa iure præuentionis isti conferre vltra dictam summam? videtur quòd sic, & hoc patet in rub. sequ. in verbo quomodocunque.

quod

quod an sit verum, ibi examinabitur. Prohibetur tamen ab ordinario isti conferri tã in vim gradus quàm nominationis, & etiã in vim vtriusque. in. l. certi condictio §. 1. ff. si certũ petatur. & nota. docto. in. l. 2. de verb. obligatio. vbi sub simplicib' cõtinetur mixtũ.

v ¶Non possit.) Ergo antequam eidẽ sit prouisum vsque ad summã ducẽtorum florenorum auri de camera, poterit nominatus & graduatus petere, & cõsequi beneficium compatibile cum primo. licet prius haberet vnum vel plura per

ᵛnõ possit. Et insuper quod tam graduati simplices quã nominati beneficia in mensibus eis assignatis vacantia petere & cõsequi possint secundũ propriẹ personẹˣcõdecentiamʸ& conformitatẽ

húc text. & per. c. quãuis primum. & ibi docto. de præb. in. 6. non poterit tamẽ alterũ incõpatibile petere, nec consequi, non habita prius dispẽsatione. c. ordinarij §. j. de off. ordin. in. 6. & si facta acceptatione secundi incompatibilis obtineret dispensationem, nõ efficeretur habilis in præiudicium alterius. c. quãuis de rescrip. in. 6. quia dispensatio vt nunc valet, non vt tunc. Præpo. & alij in legitimatione. in. c. per venerabilem. qui filij sint legiti. vide quæ scripsi in tracta. nomina. q. 15. nu. 34. & supra in verbo vacationis.

x ¶Condecentiam.) Etiam si in nominationibus religiosi nõ exprimerentur, ad beneficia regularia, vel illius ordinis, quia verba in nominationibus posita debẽt intelligi secũdũ qualitatem personæ, ad quam referũtur. c. cum de beneficio. de præb. in. 6. c. possessiones, & ibi Barb. & alij de reb. eccle. nõ alien. l. plenum §. æquitij. ff. de vsu. & habita. & ibi addidi alia ad hanc rem facientia. Et priuilegium censetur concessum secundum qualitatem personæ, cui conceditur. l. ex militari. ff. de testa. milita. & ibi Bal. & facit dictum Ioan. Monach. in. c. cum aliquibus. de rescrip. in. 6. An requiratur quòd sit expressẽ professus antequam impetret nominationes, vel antequam in vim illarum prouideatur? Responde sufficere esse professum tempore vacationis, per hunc text. & sufficiet etiam tacita professio, quia in electionibus est statutum, vt quis debeat esse

Religiosus an debeat esse professus ante nominationes.

expressẽ professus. c. nullus de elect. in. 6. & in prioratibus & administrationibus. in cle. 1. de statu monach. & ideo posset fieri collatio illi, statim post suam professionem. Fed. consil. 258. factum tale est, quidã abbas, &c. In mandatis apostolicis declaratur per legem regni, quod non debet cõcedi religiosis nisi professis, in ordinatio. regiis, rubr. des mandatz. art. 6. * & idẽ in nominationibus seruatur in hoc regno, vt ante professionẽ expressam nulli de beneficio prouideatur.] An in collationib' vel prouisionibus seu postulationibus habeat locum dictum. ca. nullus. vide Ioann. And. Panormita. & alios. in. c. 2. de testa. & not. in cle. 1. de electio. Ioã. de Selua. in tracta. de beneficio. in. 3. parte. quæstio. 51. decidentes quod non. An sufficiat quòd tempore vacationis sit regularis, vel secularis, vt qualitas beneficij, exposcit. vide Felinum. in. c. eam te. colum. vltima. de rescript. post glos. in verbo religiosis, in §. illi verò. eodẽ titul. in pragmati. & dominum Probum in additio. ad Ioannem Monachum. in. c. eum qui. de præb. in. 6. pulchrè Bald. in consil. 492. Petrus de Fessa, in primo volumine.

y ¶Et conformitatem.) Cõformitas & cõdecentia est, vt religiosis sancti Augustini prouideatur de beneficiis illius ordinis & religionis, & religiosis sancti Benedicti, de beneficiis illius ordinis, & in ecclesiis vbi monachi gererent habitum nigrum, decet prouideri aliis deferentibus nigrum habitũ & similẽ, vbi est habitus albus, prouideatur ex decentia habentibus album habitum. c. deus qui. de vit. & honesta. cleri. Nam dicitur, Non arabis in boue simul & asino, id est, homines diuersæ professionis in vno officio simul non sociabis. Deutero. 22. &. c. in nona. 16. q. 7. facit canõ. vt lex. 27. quæst. 1. cle. ne in agro §. 1. de statu monach. Deficientibus tamen monachis nigris possent conferri beneficia illius ordinis monachis albis vel canonicis, quia isti in iure æquiparãtur. c. qd' dei timorẽ. de statu monach.

Religioso quomodo per nominationes prouideri possit.

glo.in.ca. cum singula.§.fi. de præbend. in sexto.& quia istæ religiones cōueniunt omnes in tribus substantialibus regulæ, de quibus in.c.cum ad monasterium.de statu monachorum,& ista diuersitas facit potius religiones differre in qualitate accidentali, quàm in substantia.text.& ibi Barba.not. in cle.1.de elect.vide Domi.in cōsil. 41.pro clariori.& tex.in c.nullus.61. distin. glo. in.c.possessiones. de reb. eccle.nō alien. Et de prælatiōe & præeminētia inter monachos sancti benedicti,& canonicos sancti Augustini, tradit plene Ioā. Baptista in suis cōsiliis sacro.collegiorū Bono. Paduæ & Ferra.per totū. Et an deficiētibus nominatis vel graduatis regularib⁹ possint beneficia regularia vacātia in mēsib⁹ eis deputatis istis secularib⁹ cōferri.qđ nō,probatur in hoc tex. & in c.cū de beneficio.de præbēd.in.6.vbi status beneficij non potest immutari,nisi omnino deficerēt religiosi,tunc secularibus dari possent,& requireretur quòd essent qualificati. per tex.& ibi no.in cle.1.de rebus eccle. nō alienand.quia necessitas non habet legem. c.si quis propter.de fur.l.vna.ff.de officio cōsul.& necessitas facit licitum, quod alias nō esset.l.2.§.cū in eodē.& ibi glos.ff.ad legem rhod.de iact.&.c.dilectissimis.12.q.1. Petrus gerard.singulari vltimo.vide tex.in c.inter quatuor.de religio domi. Deciū in c.cū.M.c.cū in cunctis. in fi.princi. de electio.post Imol.in cle.vna.col.3.de suppl. negli.prælа.quæst.6.Io. Dayma in procemio supra in verbo vendicabant fol.71.

Deficientib⁹ nominatis regularibus an secularib⁹ conferri possint beneficia regularia.

videlicet seculares secularia & religiosi[z] regularia beneficia ecclesiastica, ita quod secularis nominat⁹ beneficia regularia in mēsib⁹ deputatis va

*¶ Et tunc prodesset papæ dispensatio secularibus concessa .ad regularia,aliàs non valet in præiudicium nominatorū, vt inferius dicit tex.prætextu cuiusuis dispēsationis.]

z ¶ Regularia.)Dicuntur illa de quibus in fundatione dictūm extitit,vt per religiosos regerentur,vel quæ consueuerūt per eos regi.glo.in.§.idem ordo in verbo regularibus eod.tit.in prag.Ioan de Selua. in tract. de beneficio in.1.parte.q.4.nume.13.

Idem intellige in beneficiis consuetis regi per regulares, vt regularibus debeantur, & consueta regi per seculares secularibus. c.cum de beneficio.de præben.in.6. requiruntur tamen sequentia,antequam qualitas beneficij mutari possit. Primū quod is,qui possedit beneficium,fuerit ibi institutus. tex. ibi institutis.& accipitur largè institutio pro collatione, vel alia prouisione. Dy.in regula.prima de regu. iur. in. 6. & si de facto teneretur beneficium , non haberet locum ille text. vt gl.ibi & docto.firmāt. Secūdò requiritur bona fides,ideo si clerici seculares cōtra papæ præceptum,vel prohibitionē,beneficiū possederint regulare,nō præscribūt. Feli in.ca.in nostra. col penul . de rescript. Ioan.de.Selua.in tract.de benefi.in.3. parte quæst.11.num.49.dixi in.§.1.infra de firma & irreuocabili concord.stabi. quia malæfidei possessor nullo tempore præscribit. cap. vigilanti.de præscriptio. Tertiò requiritur, quòd conferens eo animo & intentione cōferat , videlicet vt imprimat alium statum beneficio. & ideo in collatione debet collator dicere regulari confero beneficiū regulare:& seculari debet dicere confero seculare.licet non sit illius qualitatis.alioqui si daretur in cōmendam,vel ex dispēsatione possideretur , vel diceretur dependere à monasterio, aut diceretur officium regulare de beneficio seculari, tunc qualitas cōtraria non præscriberetur. Domi. & Perus. ibidem vide Egidium bella mera.consi.41. supposito. Quartò requiritur possessio quadraginta annorum, quando probaretur beneficium esse regulare, vel econtrario , vel vera qualitas:secus si contraria qualitas nō probaretur . quia tunc sufficit quòd fuerit vltimò possessum per secularem , licet non interuenerit præscriptio ad hoc, vt seculari debeatur, si probaretur præscriptio hincinde ,leo casu attenderetur vltimus status. de rota decisio.487. nota quòd impetranti in antiq.& decisio.32.fuit in no . Nicola. Milius in repert. in verb.beneficiū.§.23. Feder. consil.240.salua.etiam titulum requiri cōsuluit Ancha. consil.162.in quæstione . Et d.Gomes.in tracta. gratiarum expectatiuarum in

Quot requirantur antequam beneficia dicantur consueta conferri regularib⁹ vel secularibus.

rum in decima forma; quod est valde notandum, quia sæpius vidi super his dubitari.

a ¶Dispensationis.) Non excludit dispensationem apostolicam & regiam, quia nil tam naturale est, quàm eo genere vnumquodque dissolui, quo ligatum est.l. nihil tam naturale est.de regu.iur.ff.& omnis res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.ca.1. de reg. iur.

Papa qñ possit sup religiosis dispẽsari.

cãtia ꝑtextu cuiusuis[a] dispẽsatiõis apostolicæ, nec ecõtra[b] religiosꝰ secularia beneficia petere aut cõseq minime possit Quodq; beneficia

Posset tamen papa dispensare, vt religiosus vnius monasterij habeat beneficiũ in alio alterius ordinis, & ille sic dispensatus poterit beneficia in vim gradus, vel nominationis obtinere, quia hic tex. tantum prohibet dispensationem regularibus, vt secularia habeant beneficia, & contra: sed non vt regulares habeant regularia alterius etiã ordinis.vide. Panor.& alios in ca. deus qui.de vit.& honest.cleri. & regulam cancel.66.posset etiam papa iure præuentionis regulare beneficium conferre seculari, vt titu.proxi.infra § declarantes, in verbo quomodocunque patet.sed dispensare quòd nominatus secularis habeat beneficium regulare per suas nominationes .hoc non potest, vt hic. & dico infra titul.proximo ✱ nisi in defectum religiosorum, vt dixi supra in verb. Et conformitatem.] Nec posset dispẽsare circa qualificationes in tex. positas, cũ altera pars super contractu non dispenset.l.1.&.2.C.quando liceat ab emptio.disced.& sic non valeret, si dispensaret, quòd quis posset sumere nominationes sine studio, vel post biennium, vel sine gradu.

Sup qualificationibus papa non dispẽsat.

Idem si papa vellet afficere aliqua beneficia graduatorum, vel nominatorum: vtpote, si cedentibus vel decẽdẽtibus duobus canonicis papa statuerit, vt illorum præbendæ conferrentur cantoribus, seu aliis non qualificatis, nam si præbendæ primæ vacent in mensibus qualificatorum debebuntur non obstante statuto, vel tali dispositione qualificatis, quia postquam papa non potest tollere in totum beneficia qualificatorum, sic nec pro parte, nisi iure præuentionis prout sibi retinuit in § declarantes, infra titu proximo. & quia hoc videtur ordinasse sine præiudicio qualificatorum.c.quãuis de rescrip. in.6.& sua dispositio sortietur effectũ, quãdo vacabunt alio tempore nõ affecto dictis qualificatis. An monachꝰ, professus in vno monasterio, si ad aliud trãsear, debeat ibi professio nẽ facere nouam? quòd sic, probatur in.c.abbate S. Syluani.& ibi Panor. in.4.not.de verbo.significa.& consi.96.cum ad aures in fi.volu.1.quod est verũ, quando diuersæ sunt regulæ, & vt monachus dicatur secundi monasterij, secus quoad substantiã regulæ. Decius in.ca.præterea.de præbend. Seruatur vt non fiat noua professio. Et an valeat permutatio facta de beneficio vnius monasterij, cũ alio alteriꝰ monasterij? quod nõ corã ordinario sine translatione, notatur in.c.1.in fi. de priuileg.lib.6.hoc nũcupatũ tradit Collecta.in.ca. Ioannes.in fi. de reg. sed corã papa secus, quia translatio videtur per papã fieri, licet nõ petatur, si appareat ex supplicatione, quod alterius monasterij sit religiosus, vt est regula cancella.de translatio.religiosorum incipient. Item si regularis regu.66.De dispensatione vide quæ dico in glos.dispensationum, infra in forma manda.apostoli.

Professionẽ nouã facere an teneatur monachus ad aliud monasterium translatus.

b ¶Religiosus.) Et sic religiosus potest obtinere nominationes, debet tamen, antequã adeat studia generalia, habere facultatem à suo prælato cum consilio sui conuentus, vel maioris partis ipsius.tex.in.c.2.ne cleri. vel monach.in.6. Aufre.in decis. Tholosa. q.270. Item an valeat.&c.& in constitutio. benedictinis.c.6.de studiis, licet de consuetudine solus abbas missionem præstet, & facultatẽ: q si sine causa recuset monacho docili, facultatẽ hãc dare poterit episcopꝰ.arg.c. nullus.de iure patro. Io. An.& alij in.d.c.2. & si religiosus sine prælati licẽtia ad studia se trãstulerit, est excõmunicatꝰ, nec poterit gradũ sumere, tũ qa ꝑ mortuo habetur.c.2. & ibi.doc.de maiori. Iaf.in.repet.l.si quis pro eo.ff.de vsucapio.tũ etiã quia excõmunicatus dicitur infamis.glo.in.c.1.quo tẽpore miles

Religiosus à quo debet habere facultatem eũdi ad studia.

re miles.c.infames.6.q.1. Roma.sing. 675. &.688. Ideo ad dignitates aspirare ꝓhibetur. Regul. infamibus.de regul.iur.in.6. & quia hæretico cõparatur.glo.in.c.fin.de pœnis in.6.& quia est ꝓhibitus à communione hominum.ca.2. &.c. exceptioné. de exceptio. ca.excommunicatos.11. q.3.Bar. & alij in prima cõstit.Cod. & Petrus de Lesnauder. in opusculo de doct.in.1.parte.q.18. Et eo casu nõ poterit nominationes impetrare, cum rescriptum ab excõmunicato impetratum non valeat.c.1. de rescrip.in.6. Si verò facultatem studendi extra monasterium habuerit à suo prælato, tunc & nominationes sine alia licentia habere poterit, quia ista videntur concessa in consequentiam.c.præterea.de offic.delega. l.2.ff. de iurisdict.omnium iudi.& ibi nota. nam Spurius legitimatus per papam potest doctor fieri, & ad alias dignitates admitti, per quas nulli fit præiudiciũ, secus in aliis. Cardi. in procœmio.clemen. Ioannes.q.3.in prin. Puto etiam quòd si sine facultate studeret, postea habita absolutione à suo prælato, tempus illud studij factum sine licẽtia proderit, quia per absolutionem reponitur in illo statu, qui ab origine naturæ inhærebat: ideo actus cõualescit.l. filio cui pater.ff. de liber.& posthu.l.qui appollonios de hæred. instit. Facit quod notat Bar. in.l. cum vir.colum.3.de vsucap. & Panor.in.c. cum ex officij.col. pen.de præscriptio. d.ca.1. de rescrip. in.6. vbi docto. an monachus electus ad prioratum non curatum, nec collegiatum, sed ad simplicem & regularem, & eiusdem monasterij, desinat esse sub obediẽtia, & iurisdictione abbatis? quod non concludit Ias.consil.77. præsupponitur.in.1. volu. vide Bonif. in cle. ne in agro.§. ad hæc. de statu monach.& glo.in.c. de monachis. 16.quæst.1.& an postquam renunciat primo monasterio remaneat monachus primi monasterij quo ad suffragia & alia, vide per Petr.de Perus. in tracta. de mutatio. status persona.quæst.2.&.3 & glos. in verbo. eligant.in.§.1.de electio.in prag.

Monach⁹ habens prioratum an desinat esse sub obediẽtia abbatis.

simpliciter vel ex causa[c] permutationis in mensibus graduatis simplicibus & nominatis assignatis vacantia, eis

c ❡ Permutationis.) Nisi fieret in fraudem nominatorum, vel graduatorum, quia tunc illa beneficia licitè cõferuntur nominatis, vel graduatis, cũ resignatio teneat, & quia resignantes non fuerunt vsi beneficio iuris, sed in fraudem legis.& sic nõ habet locum cle.vna de rer.permuta. ibi. ✱ videlicet, vt collatio facta aliis q̃ permutantibus, non valeat, nã hoc casu ratione fraudis valebit. per tex.ibi.] ne concessione iuris. & ibi hoc tenet glos.facit.cap. cum vniuersorum.eodem titu.&.l.auxiliũ. in fine.ff.de minoribus. Idem si resignãs ante viginti dies moriatur, si non fuerit derogatũ regulæ de.xx.diebus vt dixi supra eod. in.§. præfatique ordinarij in verbo vacare. Idem si resignarem meum beneficium, vt tuus nepos haberet illud, & tu resignares tuum, vt ego illud haberem, quia ista resignatio est simoniaca. Cardi. & alij in dict. clem.vna.facit.cap. ex parte.1.de offi.deleg. Innocen.in.c. cũ vniuersorum. de rer. permuta. Multas cõgererem hic quæstiones de permutatione, sed propriã materiam prosequor. & bene multa licet videre in tractat. permutationis benefic. & per doct. in locis ordinariis de rerum permutatio.

Beneficiũ in fraudẽ permutãtũ nominatis debetur.

Notandum est tamen, quòd in permutatione beneficiorum requiruntur sequentia.

Sex requisita i. permutatione beneficiorum.

Primum, quòd resignentur beneficia.c. vno de rer.permutatio. in.6.

Secundum, quòd interueniat collatio beneficiorum resignatorum causa permutationis.c.inter.de præbend.

Tertium, quòd episcopus vel alius superior auctoritatem præstet.cap. quæsitum. de rerum permuta.

Quartum, consensus illorum, ad quos spectat collatio, electio, vel præsentatio. glo. in clem.vna eodem titulo.

Quintum, consensus permutare volentium.cap.1.ibi, communi voluntate, de rer. permuta. Petrus de Vbal. in tracta. de permuta.benefic.quæst.4.num.42.

Vltimum requiritur, quòd permutentur spiritualia, cũ spiritualibus, & ius in re, cum iure in re, nõ cum iure ad rem. Federicus in tract.de permuta.benefic.q.13.allego text.

text.in.c.fina.de rer. permuta. & Hostien.in summa illius titul.5.quid potest permutari. * ❡ Et si permutauero beneficium meum cum tuo, quod dicebas pacificū, si quis mouerit mihi litē super eo, ego debeo tibi denunciare, vt persequaris, & quod facias cessare molestiam super eo, aliàs in casum euictionis, quod cōdemneris ad simile beneficiū, valoris, & qualitatis primi à me dati, & sic condemnari solet. ita in praxi seruatur.]

non sint [d] affecta nec debita, sed ex causa permutationis cū permutātibus duntaxat, simpliciter vero [e] vacantia beneficia huiusmodi personis idoneis per ipsos ordinarios libere cōferri possint

Et in hac permutatione debet episcopus diligēter inquirere, si versetur vtilitas ecclesiarū permutatarum, vel necessitas.c.scias.7.q.1.& debet conuocare patronos, si ecclesia habeat, & omnes, quorū interesse potest ad illā inquisitionem, & si repererit permutationē vtilem, vel necessariam, præstabit cōsensum & auctoritatē, pro qua semper præsumitur, & quod rectè fuerit accōmodata. Inno.in.c. innotuit. de eo qui furtiuè ordines recepit.refert. Anch. consil.279.quæstio. Calder.consil. 2.rub. de rerum permuta. & consi.4. ibidem dicit, an succurratur alteri permutanti, si fuerit læsus vltra dimidiam.quod nō.concludit Antho. de Burgos in.c.cum causam.22.limita.col. penult. de empti.quia titulus beneficij habetur à superiore non à parte Anch. ibidem & Imola. & Probus in additio. ad Ioan. Monachum.in.cap.2.de renuntia.in.6.

*Quod est verum remedio illius legis, quæ pro rebus datur prophanis, vnde Decius cōsil.210. viso puncto concludit post Feder.in tracta.de permuta. beneficio.quæst. vlt. solā inæqualitatem nō reddere permutationem nullam, nō probata alia fraude, sed si aliunde ꝓbetur fraus, vtpote persuasit pars suum beneficium tanti esse, & affirmauit, tunc si non sit permutatio rescindetur. cap. cum vniuersorū.de rerum permutatio.vel agetur vt impleat, quod promisit ratione inæqualitatis.ca. ad quæstiones.ibidem. vide Boer. in decis.Burdeg. quæst.205.tractatus.] & ad episcopum aut superiorem spectat admittere permutationes, & non ad inferiorem.

capitulo quæsitum, de rerum permuta. an capitulum ecclesiæ collegiatæ possit hoc præscribere, quod nō, cōcludit Egidius bellamera.consi.27.vtrum. * Et permutatio dicitur fauorabilis, & quanuis pluries fiat, nō præsumitur fraus.teste Dec.in.c.cū venerabilis sexto no. de exceptio. vide plene per Paulum de Roma. in tract.de pēsio.cap.75.fin.]

d ❡Affecta.) Dicūtur beneficia ratione litis. cle. prima. vt lite penden. & commendæ.ca.nemo de elect.in sexto, & ratione expectātis, qui acceptauit, & non fecit sibi prouideri, & vbi papa apposuit manū, etiam si moriatur. not.in.c. tibi qui. de rescript. in sexto, Prouinciale fol.57.Panor.& alij in.ca. inter dilectos.de excessi. prælat. sed hoc iure non vtimur in Frācia quo ad vltimū. vt dixi de reserua.5.1. supra. & etiam afficitur beneficium ratione reseruationis, quando papa reseruat suæ collationi.d.c. tibi qui.item ratione decreti.c. dudum de præbend.in.6. & quando confertur canonicatus.c.si postquam ibidem.

Affecta beneficia quando dicantur.

e ❡Vacātia.) Non fraudulenter, quia quando fit permutatio in fraudem graduatorū, vel nominatorū, seu resignatio in fraudem antiquioris nominati, tūc debetur eisdem, non verò facientibus fraudem, vt supra dixi in glo. permutationis. Quæro quando dicatur fieri in fraudem? Respon. Fraus & dolus ex coniecturis probantur.l.dolum.C.de dolo.l. quia autem.5.non simpliciter. ibi, si modo nulla collusionis suspicio religionem prætoris instruxerit. ff. si quis omissa causa testa.ideo videndæ sunt coniecturæ, ex quibus probantur.

Prima est, quando aliquis graui infirmitate detentus permutat beneficia in mensibus graduatorum, vel iuxta, postea in illis mensibus ante viginti dies vacat, vel in mēsibus nominatorū.l.filiæ.ff.solu.matri.& dicitur grauis infirmitas, quando ex ea moritur, vel quando per medicos, vel cōmuniter alios reputabatur moriturus ex illo morbo. Alber.in.d.l. filiæ. & ista grauis infirmitas

Cōiecturæ ad ꝓbādam fraudem in beneficiis.

debet allegari,& probari,& quod fuerit tẽpore resignationis& permutationis,alioqui nõ prodest. Ancha.cõsil.385. licet pridie.in fine.& consil.388.in casu.col.2.& sequen. * Plene scribit Barba.in.c.in præsentia.nume.38.& sequen.de probatio.& Aymo Crauette.in consil.82.dominus.col.2.]

Secunda coniectura est,quando consanguineus cum consanguineo, vel magnus amicus cum amico permutat in præstituto tempore: quia præsumitur quòd caro & sanguis reuelet illam permutationem, vel magna amicitia.cap.graue. de præbend.de rota decisio.361.not.præsumitur.in antiq.nota. Ias.in simili.in.l. exigẽdi.C.de procuta. Ancha.consil.385.licet pridie,in fin.

Tertia coniectura est, quando quis permutat pingue beneficium cum tenui, tunc inæqualitas fraudem præsumere facit.l. spadonem.§.fin.& ibi not.Bal.ff. de excusa.tutor.c.quia verisimile.& ibi Card. Panor.& Feli.de præsumptio. quia nulla ratio hoc verisimile reddit, vt quisquã beneficium multis fortè expẽsis & laboribus acquisitũ, quo sustẽtari debet, facilè sine magna causa sua sponte resignet.tex.in.cap.super hoc,de renuncia. ex nimia enim liberalitate præsumitur fraus.l. omnes.§. Lucius. ff. quæ in fraud.credi.facit.l.ex morte.cum seq.& authen.ibi posita. C.de pact.conuent.

Quarta cõiectura assumitur ratione temporis.l.omnes.§.fin.ff.quæ in fraudẽ cred.vt quando tẽpore præstituto seu circa resignatur,& postea beneficiũ vacat tẽpore præstituto graduatis,vel nominatis.vt supra dixi.

Quinta, quando resignatio fit clam, & dicitur notario & testibus, vt teneant eam secretã. Barb. cõsil.60. præclare.col.3.in.4. volu.Bar.in.l.in fraudem.in princi.ff.de his quib. vt indignis. Decius in.l. quo tutela.§. clam.de reg.iur. nam qui malè agit,odit lucem, ne manifestentur opera eius, vt est in euangelio.& in.c.consuluit. de offi.deleg.

Sexta est, quando resignans esset valde senex, ita quòd non esset spes vt excederet mensem qualificatis præstitutum. glo.in.c. fi.de renuncia.in.6. nã senectus per se morbus est.teste Cicerone de Senectute, & parũ viuere præsumitur.l. hæreditatum. ff. ad.l. falcid.Ideo fortè facilius est admittenda resignatio senis, quàm ægri. senio enim confractus præsumitur cito liberare ecclesiam: quia antiquitas & senectus sunt prænunciæ mortis. Archi.in.c.nihil.2.colum.7.q.1.per tex.in.ca. illud.13.q.2. sed ægroti & infirmi diutius solent aliquando viuere, quàm senes, secundum eum, quia proximus morti pro mortuo habetur.arg.l. penult.ff. de testa. milit. Ancha.consil.430.fuisset.col.2.

Septima, quando quis resignaret tẽpore pestis in domo resignãtis iam existẽtis, quia habetur acsi tẽpore infirmitatis resignaret, cum prope sit contagionis ratione, argu.l.si quis fumo.ff.ad.l. Aquil.l. præsens. de procurat.de Ripa in tracta. de peste. in princip. vel * si resignaret aliquis accusatus statim condemnandus, vt docet Boer. quæst.206. & quia.in decis.Burdeg.]

Octaua coniectura est, multiplicitas renunciationũ. nã hoc ostendit omnino velle priuare graduatũ, aut nominatũ, seu alium expectãtẽ.arg.c.semel mal⁹.de reg.iur.in.6. & ex multis clausulis positis in fauorẽ vsurarij præsumitur cõtractus vsurarius. Card. in cle.vna.de vsur.§.cæterũ.col.2.Cepola in tracta.de simula.cõtractuũ.14.præsumptio.

Nona coniectura est, quando resignans dicit promissiones sibi factas adimpleri, tunc præsumitur, quòd non intendebat resignare, nisi mediantibus illis promissionibus.Barb.consi.60. præclare.col.3. volu.4. & illa resignatio præsumitur simoniaca.

Decima coniectura est quando beneficium postea per mortem vacans confertur ei,qui resignauit tenue beneficium durante infirmitate illius, qui habebat opimum beneficium, quia fraus ex actuũ sequela præsumitur.Bal.in.c. dudum.2.col.2. de elect. vel quando cõfertur suo consanguineo.c.2. de renuncia.in.6.vel quando confertur etiã alteri, data pensione resignanti beneficium modici valoris, quia tunc est eadem ratio. per tex.in.c.in nostra.de rescript.

Vndecima est quando inimicus mandatarij, vel expectantis resignat beneficium tenue, licet non speret aliud sibi conferri, etiam si nullus sit infirmus. glos.& docto.in d.ca.2.cum sit eadem ratio ergo erit eadem iuris decisio.l.illud.ff.ad.l. Aquil. facit tex. in.c.nobis de simonia.

Duodecima,

Duodecima, quando procurator resignat alio modo, quàm esset constitutus, vt si erat cōstitutus ad resignandum causa permutationis, & procurator resignat simpliciter, tunc non nocet constituenti, quia actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem. l. non omnis. ff. si certū peta. & non intendit pars resignare nisi sic, quod probat clausula non aliter, nec alio modo, quæ solet poni in instrumentis procurationum, de qua Soci. consil. 251. colum. 4. in: 2. volumine.

✱ ℭ Etiam non debet nocere resignanti, si constituerit procuratores ad resignandum in fauorem certæ personæ, & alius fraudulenter aperiendo literas accipiat pro eo, & resignare simpliciter faciat, & hoc probat clement. multorum. de pœnis. si bene inducatur.]

Vltima coniectura est, quando subditus collatoris renunciat beneficium decem solidorum, vel aliud modici emolumēti, quia hoc præsumitur facere in fraudem expectantis instigatus per collatorem, etiamsi nullus sit infirmus, per ea quæ not. per illum textum, in ca. super hoc. de renuncia. & not. in l. prima. ff. de publica.

✱ ℭ Vidi tamen excogitari vnam cautelam contra ordinarios, qui sic faciunt vacare beneficium minimum, vt is mandatarius procuret, ꝙ aliquis illud impetret à papa iure præuentionis, & postea mandatarius illud ab ordinario requirat, & is impetrans aget contra mandatarium, interim pendente processu, si vacet aliud beneficium, illud poterit petere sub protestatione solita. Sed cautela est, quòd ordinarius illud conferat, ne præueniatur.]

Et hæ sunt præsumptiones vltra. 230. traditas per Lucam de penna. in. l. quéadmodum. C. de agrico. & censit. lib. 11. quæ huic rei parum accommodæ sunt.

Quot cōiecturæ sufficiant ad iudicādum.

Notandum est quòd vna cōiectura istarum non sufficit ad iudicandū, ✱ vt tenet Rota decis. 129. nota ꝙ non vitiatur. in antiquis,] sed plures sic, ex quibus iudex possit animum suum ad iudicandum informare. c. in præsentia. de renuncia. & facta informatione fraudis, & probatione vtrunque beneficium debebitur qualificatis aut mandatariis, per dictum. ca. fina. postquam vacauerunt in tempore illis statuto, & paria sunt non facere permutationem, vel minus legitimé. l. quotiés. ff. qui satisda, cogan. & quàuis expectans non perdat suam gratiam, vt in nominationibus est videre, tamen adhuc habebit locum decisio. dicti capitu. 2. & per ea quæ supra dicta sunt. quia quādo duæ rationes sunt in vna lege, tunc vna cessante nō cessat lex. §. affinitatis. instit. de nup. sed in d. c. fi. est duplex ratio, prima, vt obuietur fraudibus, secunda, ne expectans sua gratia priuetur. si non priuetur sua gratia, tamen eo ꝙ est facta in fraudem, non valebit: alias dolus prodesset. cōtra iura. c. ex tenore de rescript. & ius pararet viam fraudibus, quibus maxime obuiat. c. sedes. de rescript. l. conuenire. ff. de pact. dota. sic expressim cōsuluit. Barb. consil. 11. scripsit. colum. 15. nu. 16. in. 1. volu. licet multi contra teneant. in dicto cap. 2. Ista tamen est verior. nam permutatio facta in fraudem illorum, qui debent vocari, non valet. Calder. consil. 2. de rerum permu. nec permutatio facta in fraudem illius, qui deber optare. iuxta. c. fi. de consuetu. in. 6. impedit optionem, vt pulchré consulit Barb. consi. 60. præclare. colū. 2. in. 4. volumine.

Coniecturæ fraudis quomodo excusari possint.

Quæro quomodo excusentur istæ coniecturæ? Respon. primò, si resignatio fuerit facta coram papa, qui in beneficiis habet plenissimam potestatem. cap. 2. de præb. in. 6. cle. 1. vt lite penden. intellige quando omnes illæ coniecturæ sunt expressæ coram papa, & in supplicatione, alioqui censetur circunuentus, nec sua valebit prouisio, quia nō intendit conferre. argu. l. mater. ff. de inoffi. testa. nec purgatur vitium ignoratum. l. sequitur. §. Labeo. ff. de vsucapio. l. seruus. de bono. possess. & sic concludit Oldra consil. 324. factum. colum. 3. & seq. vbi decidit resignationem fraudulentam in curia factam non valere, & ideo ordinarius poterit conferre illud beneficium, licet in curia vacauerit, quia dignus est pœna qui circunuenit cō scientiam papæ. l. fin. C. de his qui à non domi. manu. & maculam, quam ignorat papa, quod non intēdat tollere, allegatur. d. l. mater. & c. primum. de consti. in. 6. sic consuluit de Bella mera consil. 32. pro introductione. col. penul. & Ioan. Baptist. in consil. facto.

sacro.colleg.col.penult.in consil. Bononię. vbi dicit indultum non extédi ad ea, in quibus papa non præsumitur habere scientiam. allegat Bald.in.l.fin. C. de senten. rescind. non posse.colum.2.

Impetrãs beneficiũ in mense noĩatorũ hoc exprimere debet.

Item sicut necesse est facere mentionem de expectante.cap.ex parte.1.de offic.deleg. sic oportet exprimere quòd beneficium vacauit in mensibus qualificatorum, qui firmius ius habent, quàm expectantes, & non solum facti mentio est habenda: sed & modus facti exprimi debet.l.precibus. Cod. de impube.glos.in cap.dilectus filius abbas.de rescript. Et quanuis papa retineat sibi collationem beneficiorũ iure præuentionis, quocunque modo qualificatorum, in rubr. seq. non tamen sibi retinuit, vt in fraudem nominatorum & graduatorum conferat, ergo hoc non intendit: & si faciat, est circunuentus, quia contra sua concordata non intendit venire, vt is ipse attestatur. in rub. de firma.& irreuoca.concordata.stabili. infra.

Imo si facta resignatione in partibus, & admissa, papa iterum conferat derogando illi regulæ de viginti diebus, non valebit hæc fraudulenta collatio, minus valebit derogatio per prædicta, & per cõsilium Oldra.324. iam allegatum, quia nec iure præuentionis confert, nec vitium ignoratum tollit, licet videatur subtiliter factum, tamen nihil prodest. Idem in collatione legati facta post resignationẽ admissam per ordinarium, cum derogatione regulæ de viginti diebus, quia cum beneficiũ non vacaret, non potuit fraudulenter ius qualificatis tollere. * Et sic fuit iudicatum in hoc supremo parisien. senatu, & prolatum in vigilia assumptionis beatæ Mariæ, Anno.1539. pro domino Francisco de Borges contra Bricon.] Et sic limitatur gl.in verbo vacare. in ꝯ præfatique ordinarij. supra eodem. & his fraudibus totis (vt aiunt) neruis est obuiandum. l. in fundo.ff.de rei vendica.

Secundò, vitatur cõiectura fraudis, quãdo beneficium opimũ habebat curam onerosam, vel aliud onus, cui non erat permutans par. vtpote quia erat senex, & beneficiũ modici valoris paruum onus habebat, fortè erat beneficiũ simplex, vel persona illa erat vilior in alio loco.c.scias.7.q.1.Ancha.cõsil.279.quæstio proponitur.

Tertiò excusatur quando in beneficio non poterat securè morari propter inimicos ibidem habitantes, vel aliàs: nam tunc inæqualitas beneficij excusat.cap. ad supplicationem.de renunciatio.cap. pastoralis.7. q.1. Panorm. & Feli. in cap.quia verisimile. de præsumptio.

Quartò, quando aer ibi non erat salubris, quia fortè nimis calidus in æstate. ca. dilecti.in fin.de dolo.Cepola in tract. de seruit.rusti.prædio.rub.de aere.vbi dicit magis æstimari fundum propter cœli temperiem: & etiam beneficiũ, quãdo est in loco amœno, & delectabili.teste Ancha.consil.388.in casu.colum.2.

Quintò, quando beneficium tenue erat in patria cedentis, beneficium opimum nõ; quia patria sua induxit eum ad permutandum, etiam cum modico, cum sit cuilibet dulcissima.l.qui habebat, in principio.ff.de lega.3.& impium est cuilibet suam patriam relinquere.glos.in.l. vna.C. si curialis relicta ciuitate.rus habitare maluerit. libro.10. & ibi patruus meus Rebuffus, & patria originis semper reputatur esse maior.glo. in.l. fina. C. de seruis exportand. quam sequitur Bald.in.l.executorem. nume.30.C. de executio.rei iud.

Sextò, quando beneficium modici valoris fuit possessum diu per illos de consanguinitate, vel per eos fuerit fundatum. nam affectio præsumitur ad res maiorum.l.si in emptione.ff.de minor.l.1ꝯ sed si rem.si quid in fraud. patro. Cepola in.d.tractat.de simula. contract.15 præsumptio.

Septimò, quando beneficium leuis valoris est intra ciuitatem opulentam. beneficium magni valoris est ruri, tunc excusabitur fraus, si ille qui vult habitare in ciuitate, poterat in ciuitate lucrari, vtpote quia doctus, & poterat consulere, vel aliam vtilitatem facere, & etiam quia dicitur, beati qui habitant vrbes. l.2. ff. de nundinis, nolebat esse ruri subditus, vt omnibus armigeris gallinas præberet.

Octauò, quando tenue beneficium habebat dignitatem, & is qui habebat pingue, erat Thraso miles gloriosus, vel nobilis, volens habere honores, vel volebat esse iudex delega-

delegatus.iuxta. c. statutum.in princ.de rescript.in.6.vide Lucam de penna.in.l. quẽadmodum.C. de Agricol.& censit. lib.11. alias fraudis coniecturas in beneficiis,cũ infinitæ sint,omitto.

¶Statuimus [a] quoque quod [b] parochiales ecclesiæ

Vltimò,tenere debemus mente,quòd si resignans receperit fructus post resignationem etiã nomine alterius,cũ nullo iure recipiat,tenetur eos restituere,* vt scribitur in prouinciali om.ecclef. fol.33. versic.consultus &c.] secus si tantum cõstituerit procuratores ad resignandum,quia tunc antequam eidem notificetur resignatio, facit fructus suos etiam in conscientia, quia potest præsumere,ꝙ superior noluit resignationem admittere, vel procurator non resignauit,vel pars noluit.argu.l. sed & socius.§.si absenti.ff.pro socio. Probus in addi.ad Monach. in.d.c.2.nume.30.

Resignãs quando fructus postea recipere possit.

*¶Et poterit interim conferre beneficia, quorum collatio spectat ad illam dignitatẽ, & erit rata.per.l.si fortè.ff.de offic. presid.] Sic ergo interpretabor hæc concordata, vt non possint reprehendi.vt dicit tex.in.l. Saluius.ff.de lega.præstan.quẽ notat Soci. cõsil.121.col.2.in.1.volum.quod statuta debẽt interpretari, vt non possint à sapiente reprehendi.

§Statuimus II.

a ¶Quoque.)Accipitur pro etiam.tex.in l.Labeo.& ibi Bar.& Ias.ff.de pact.l. seruũ. quoque.de procura. Bar in.l. fina.col.1. de eo quod certo lo. Ias.in.l. iusiurandũ quod ex cõuẽtione.§.fina.col.1.ff. de iureiur. vbi dicit naturam huius dictionis esse,quod eadem qualitas sit in casu isto,quæ in præcedẽte,sed hoc satis declarant verba sequentia. ibi modo præmisso &c. Aliquãdo continuatiuè ponitur.c.quorũdam.& ibi Archi.col. 2.de elect.in.6.c.ex eo.§.vlt.ibidẽ.vult dicere hic tex. quòd nõ solũ beneficia debẽt cõferri,vt supra dictum est,sed etiã parochiales ecclesiæ,vt hic,nam hæc dictio significat similitudinem. quòd idem sit in casu sequenti,quod in præcedenti Gomes. in.§.in personam.col.2.nu.6.insti de actio.

Dictio quoque quomodo accipiatur

Parochiales ecclesiæ quæ dicatur.

b ¶Parochiales ecclesiæ.)Parochiales ecclesiæ dicũtur,quæ habent parochiã ad eius curã deputatã,& territoriũ limitatũ.Archi. in.c.licet canon.col.2.de elect.in.6. Nico. Milius in repertorio,in verbo ecclesia. parochialis dicitur à parochia eis deputata.c. ecclesias.13.q.1.quæ dicitur partitio curæ:quia rector ecclesiæ habet curã totius populi, intra illos limites congregati,vnde dicitur regere populum.c.1. de capel. monach. Et sic parochia est locus in quo degit populus alicui ecclesiæ deputatus. Ex quo infertur,quòd si sit aliqua ecclesia ruralis, & ad eam de nouo veniant homines ad illic habitandũ,nõ dicetur tamẽ parochialis ecclesia,si nõ habeat certũ territoriũ deputatũ,licet possit dici ecclesia curata. Cardi.in cle.vna.q.5.de offic.vica.& cle.1.de præbẽ. & sic omnis ecclesia parochialis habet curã animarũ,vt plurimũ,sed nõ omne beneficiũ curatũ dicetur ecclesia parochialis. Ioã. And.& alij in.c.super eo.de præb.in.6.

Quid sit parochia.

*¶Etiã licet ecclesia sit baptismalis,tamen nõ ex hoc infertur necessariò,quòd sit curata,vel parochialis,quia ex cõsuetudine, vel cõcessione hoc habere potest.teste Feder.cõsil.135.Casus talis. perusi.in.ea.ad. decimas per illũ tex.in vlt.nõ.de restitu.spol.in.6.doctores in.c.Ex trãsmissa de præscript.d. Gomes.in.q.xj.sup cõmenta.reg.cãcellariæ.de Idioma.sed in Francia quoad istũ tex. sufficit,qđ habeat parochianos,& curã in illos, & quod ibi soliti sint baptisari.]

Et ad probandũ ecclesiã esse parochialẽ primo est necesse quòd habeat locũ certis finibus cõstitutũ,in quo degat populus illi ecclesiæ deputatus.secũdũ Rom.cõsil.356. circa primũ.col.1.vbi tradit in quo cõsistat ius parochiæ.& docto.in rubr.de parochi.Alexãd.consil.74.viso.in.4.volu. & etiam requiritur auctoritas superioris constituentis eam parochialẽ.c.nullus.16.q.7.&.c. sicut de excessi.præla. Egid.de bella mera in.cõsil.38.supposito.colũ.2.cum sequen.Barba. consil.17.præclare.col.5.in.1.volu. Quis dicatur parochianus,ponit Frede. consil.254. quæstio subsequens.quem sequitur Panormita.in.c.in nostra.col.penult.& in repet. c.extirpandæ.§.qui verò de præbend.& ibi

Ecclesia parochialis quomodo probetur.

dixi hoc anno interpretando illum §.& totum titulum.vbi dixi esse illum, qui de facto habitat in aliqua parochia animo manendi, ita quòd sit verè translatus, non iuris fictione, siue audierit ibi diuina, siue non.c. primo. distinctione. 18. c.si quis trāslatus.22.q.1.c.3. de sepul.in.6.c.vt dominicis.&.c.fi.de parochi. Alia multa dixi quæ hic non repeto. Nota tamen vnum singul. quod si pater meus vel alius impetret ecclesiam parochialem pro me ignorāte,& retinet bullas per annum,ideo nō sum promotus,illa ecclesia non vacat, per tex.in c.cōmissa.de electio.in.6. & ibi domi.in §. annus hoc expressè tradit ponderando ibi tex.dum dicit,tibi non currit,si pcomoueri iusto impedimento detentus, infra tempus huiusmodi nequiuisti, quia licet pater pōtuerit mihi filio acquirere, non tamen acquisitum renunciare,argu.ca.si tibi absenti.de præbend.in.6.& not.per docto.contra Bart.ibi in.l.qui Romæ.§.flauius.in.fi.ff.de verbo.obliga.vbi donans Titio,vt post mortem acquiratur Caio, non potest reuocare, vt non acquiratur Caio, per.l.quotiens.C. de dona.quæ sub modo.sic consuluit Deci. consi.58.& ista est communis,teste Benedicto,secundum quam fuit prolatum arestum Burdegalæ in repet.c. Raynutius. in verbo si absque.2.in substitutione fideicōmis.nume.23.cum seq.de testamentis.

Ecclesia pochialis non vacat p nō promotionē si pater vel alius retinuit bullas.

[c]in ciuitatibus aut [d]villis muratis existentes [e]non

c ¶In ciuitatibus.) Ciuitas dicitur, quæ habet episcopum.teste Bar.in extrauag. qui sint rebelles, in verbo. Lombardiæ. quem si inter fecerit,eo priuatur.c.ita nos.25.q.2. Alexan.in.l.2.ff.de verbo.sig. in additio.ad Bart.& constituitur ciuitas auctoritate principis, expressè vel tacite hoc agentis, vt sit ciuitas,& habeat priuilegia ciuitatis,& etiā sine auctoritate superioris constitui potest, cum sit de iure gentium, patruus meus Rebuffus, & Platea,in.l.vna.C. de metropo. berito.lib.11.Fel.& alij.in.c.Rodulphus.de rescrip.Geminianus & cæteri in.c.si ciuitas. de senten. excommuni.in.6. Leges in ciuitatibus docendæ sunt.in procemio.ff.§. hæc autem tria.Sex requisita ad gubernationē ciuitatis tradit Ioan.de selua.in tract. de benefi.q.5.primæ partis.nu.6. Quid veniat eius appellatione.Alber.in tracta.statutorum.in.2.parte.q.176.& Iacob.de bello visu in §.illud.in authen.quib.mod.natu.effici.sui collat.sexta.Et in ciuitate construēda de nouo,requisita ponit Lucas de penna in.l. fina.colum.3.C.de quib' muneribus.lib.10. Et an si verberetur ciuis, possit ciuitas bellum ob hoc indicere, tradit Lucas in.l.secunda.C.de apparito. proconsu.& lega.libr.12.& quando obligetur ciuitas per procuratores, vel per syndicos eius, not. Bart.& alij in.l.ciuitas.ff. si certa peta.

Ciuitas interficiēs episcopū eo priuatur & quo modo cōstituatur ciuitas

d ¶Villis muratis.) Villa murata, secundum consuetum loquendi modum in Francia,dicitur locus muris circundatus,in quo frequētissimus est populus ibi habitās. glo. in eo.verbo in pragma.Et hic accipitur generaliter,quasi tex. velit dicere, quod nedū parochiales ecclesiæ sitæ in ciuitatibus magnis conferri debent graduatis, vel aliis qualificatis, verum etiam quæ existunt in aliis villis muratis,&sic in singulis villis muratis,vide quæ dico in in tracta. nomina.q. 16.vbi trado regulam cum amplia. & limitatio. Et hæ ecclesiæ debent conferri qualificatis,etiam si nouis muris sint circūdatæ. Feli.in.c.Rodulphus.col.j. de rescript. vbi dicit,quòd ecclesia ruralis de nouo muris circundata debetur impetranti beneficium in villa murata,vel in ciuitate.Bar.in.l. secunda.ff.de verbo.signifi. ✱ Et in dubio postquam est muris circundata, debet villa murata iudicari si concursus populi insit.

Villa murata quę dicatur

e ¶Non.)Diuersitas magna est inter verba huius tex.& verba prag. nam in prag.erat oratio affirmatiua, hic negatiua,quæ totū negat,& plus negat,quàm affirmatiua affirmet.tex.in.l.si sic stipulatus.& ibi Ias.not. ff.de verbo.oblig glo.in.l. hoc genus.ff.de condit.& demonstra.quam notat Cepola in tracta.de Serui.vrb.prædio.c.35.glo.in. ca. cum dilectus,in verbo à suspensis.de cōsue. Deci' in.l.in eo.in princ.nume.9.ff.de reg. iur.& fortior est prohibitio legis prohibitiuæ,q̄ permissiuæ.l.34.liberti,& ibi Bart.ff. de suspec.tuto.Deci.in.c.nā cōcupiscētiā.3. nota.

De negatiua quæ totū negat.

nota.de constitu. in prima lectura: Et quãuis hic non repetatur clausula decreti, tamẽ collario in cõtrariũ facta est nulla prosequẽte qualificato, quia nõ est dubiũ, ea quæ cõtra legẽ fiunt, pro infectis haberi.l.non dubium.C.de legi.& infra de firma & irreuoca. concor. stabil. ponitur clausula decreti, vbi licet videre. Etiã si fuerint collatæ per viã resignationis, vel subrogationis, quia hic omnino prohibetur collatio aliis faciẽda, quàm qualificatis, vt infra patet. & idem si per viam permutationis, cũ alij sint omnino incapaces extantibus qualificatis, vt hic patet, quia hæc constitutio est introducta partim in fauorẽ graduatorũ, partim in fauorem populi, qui est magis capax. in ciuitatibus & villis muratis, quàm in municipiis.c.statutũ. in princ.de rescrip.in.6. glo.in.§.in ecclesiis.eod.titu.in pragma.

Ecclesia parochialis de qua hic nõ potest permutari cũ nõ graduato.

*¶ Imo papa Clemens.7.declarauit collationes & prouisiones quascunque, etiam cõmẽdas de his parochialibus non qualificatis factas, etiam per papam non facta derogatione concordatorum nullas & inanes, siue per viã resignationis simplicis, siue permutationis, vel aliàs quouismodo. Et hoc anno.xj. sui pontificatus.8. idus Augusti. quam declarationem approbauit Paulus.2. pontifex.max.& secundum istã declarationem iudicari voluit, anno incarnationis dominicæ.1534.tertio nonas Nouembris põtificatus sui anno primo, quod est bene notandum. Non valet tamen dispensatio concessa alicui non graduato, vt ecclesiam parochialẽ tenere possit, & talis nil impetrasse videtur, vt in simili dicit tex.in.l.1.ff.de nata.restituẽd.& qđ legatus etiã non possit cõferre has parochiales ecclesias alteri, quam qualificato, fuit conclusum in senatu, & in mẽte curiæ retẽtũ, decidẽdo ꝓcessum inter Guillelmũ esclisson & Leonardũ marin.

f ¶ Nisi.) Hæc dictio, quia præcedit oratio negatiua, ponit illud, qđ negatũ est in præcedẽti, vt est tex.& ibi Bar.& alij.in.l. actione.C.de trãsac.quasi velit hic tex.dicere, beneficia ciuitatũ & villarũ muratarũ nõ cõferãtur nisi personis qualificatis, & sic qualificatis debẽt cõferri. Et intellige ꝙ non sẽper ponit sed interueniẽtibus aliis necessariis requisitis ꝑ alias leges, vt in regula peccatũ.de reg.iur.in.6.Bar.in.l.diu.ff.de peri.hæred. licet cogitãdũ reliquerit. Ias.in.d.l.actione. vide qđ in simili not. Cuma. cõsi.26. cũ statutũ.circa fi. Nota ꝙ dictio nisi, negat potẽtiã, quãdo oratio negatiua respicit futurũ tẽpus.l.titia.§.fi.ff.de manu. testa quando verò oratio negatiua respicit præsens tẽpus, tũc dicitur negare actũ, qui actus dicũtur de præsẽti, quãdo in esse deducũtur, potẽtia verò respicit futura. Bar.& alij in.d. l.actione.vbi licet videre fusius.vide moder. Crotũ in.c.j.nota.6.de cõsti.in.6.Bal.& ibi Barb.in addit.ad eũ.in.c.vno.col.3.ꝑ quos fiat inuesti.§.sed & res. Doct.in.c.præterea.2. de appel. Iacob. de bello visu. in repet.§. contrahentes. in verbo, nisi inueniantur. ibidem de fo.compe.in.6.

Dictio nisi quomodo accipiatur.

g ¶ Personis.) Quarũ appellatione venit tã vir ꝙ mulier. Bal.in.l. quicũque col.3. versic.idẽ si statutũ.C.de seruis fugit. Soci cõsil.57.Casus.col.penul.in.j.vol. nõ ex cõceptione generũ, sed ex ꝓpria natura dictionis persona Decius in reg. fœminæ.in.fi.princ. ff.de reg.iur.hic tamẽ nõ cõprehẽditur mulier, quia nõ potest habere qualitates hic requisitas, ideo tãtũ masculos cõprehẽdit, nec omnes, sed idoneos & qualificatos, quia persona dicitur rationabilis creatura. Ideo nõdũ natus nõ est habilis. Card.in.c.2.§.cũ verò de cõcess.præb.vbi dicit facere cõtra Brixiẽ.episcopũ, q cõtulit ecclesiã vacantẽ filio cuiusdã nõdũ nato, siue foret masculus, siue fœmina. Imo etiã nõ cõprehẽditur hic vniuersitas, collegiũ ciuitas, municipiũ, vel aliud corpus cõmunitatis, quia ꝓpriẽ appellatione personæ nõ veniũt.c.Romana.in fi.de sentẽ.excõm.in.6.Barb.in cle. causam.col. 20.de elec.vbi plene scribit. & in cle.1.& ibi Bonifa.col.j.de iudic.& dixi supra.co.verb. in rub.de regia.ad præla.nominatio.faciẽd. in.§.1.Et authẽ.itẽ quæcũque.C.de.episc.& cle.&.ibi Bal.Alex.cõsi.216.nec arguendi. col.3.in.2.vol.Ro.cõs.436.qđ indultũ.col. 1.licet quandò materia subiecta patitur, appellatione ꝑsonæ veniãt.§.si verò cõtigerit in authẽ.de aliena.& emphy.colla.9.l.metũ §.animaduertendum.ff.quod met.caus.l.in facto.§.si sc.ff.de cõdi.& demõstratio. facit l.j.§.ꝑsonis de iure immunita.etiã furiosi ꝑsonã dicit iuriscõs.in.l.cũ quasi.§.in furiosi ꝑsona.ff.de fideicõmiss.liberta.Barb.cõsi.47.

Personæ appellatione quid veniat.

clementissimum. col. 5. & seq. in 4. vol. l. fi. C. de eroga. milit. anno. lib. 12. Ias. cõsi. 118. nu. 2. volu. 1. & maximè quãdo dicitur quæuis persona. Alexan. consil. 40. in causa. col. vlti. in 7. volu. In iure tamen persona ecclesiæ dicitur rector ecclesiæ, & cõmunius ponitur cũ adiũcto, videlicet persona ecclesiæ, non persona simpliciter. licet glo. in prag. in hoc verbo contrariũ dixerit. per. ca. ex parte supra de rescrip. c. bonæ. &. c. personas. de appella. c. fi. ne præla. vices suas. facit. c. quæsitũ. ibi clericis quos personas vocant. prima. q. 3.

h modo præmisso qualifica-

Volens habere beneficiũ in villa murata quas qualitates habere debeat.

h ¶ Modo præmisso qualificatis.) Repetit omnes qualitates in hoc titu. traditas personas tangentes. Et sic requiritur primo, antequam quis sit capax beneficij villæ muratæ, quod studuerit per tempus competẽs, & præstitutum in ✠. præterea. supra eod. vel saltem per triennium in theologia, vel altero iurium, deficientibus supradictis, propter dictionem saltem, &c. & de hac dictione modo promisso qualificatis, est tex. in ✠. præfatique ordinarij. supra eo.

Secundò, requiritur gradus ✠. præfati. 1. supra eodem. alioqui non esset præmisso modo qualificatus, & non graduatis beneficia non adstringuntur in hoc titulo cõferenda, nisi saltem, &c. ✱ Nec sufficeret habere gradum post collationem, cum hic tempore collationis requiratur, & postea nõ prodesset, vt dixi cuidã senatori, qui fuerat licentiatus post regiã concessionem, in qua vocabatur licentiatus, & tamen non erat.]

Gradus an requiratur in beneficiis villæ muratæ habẽdis.

Tertiò, requiritur gradus in vniuersitate priuilegiata: & sic requiritur quòd gradum sumpserit in vniuersitate regni, vt hic dicitur. In vniuersitate priuilegiata, plene dixi in tracta. nomina. quæst. 10. & tunc erit præmisso modo qualificatus.

Quartò, requiritur insinuatio ✠. teneãtur. supra eo. vbi qualitas ponitur, quæ hic cẽsetur repetita. Intellige ꝙ extãtibus graduatis nõ graduati repellũtur, & si sint q insinuauerint, nõ insinuãtibus præferũtur. vt plene dico in tract. nomina. q. 16. quod est verũ, si vacẽt hæc beneficia in mẽsibus præstitutis qualificatis, secus si in mẽsibus ordinariorũ, qa in illis sufficit idoneis graduatis conferre, etiã si nõ insinuauerint. per verbũ liberè. probatur in d. ✠. præfatique ordinarij. supra eod. vbi liberè cõferre possunt idoneis, & quilibet graduati sunt idonei, etiã si nõ insinuauerint, ergo collatio illis facta valebit, quia hæc qualitas gradus est introducta tã in fauorem parochianorũ villæ muratæ, quàm graduatorũ, quibus satisfit prouidendo graduatis tempore stato ordinariis, die tamen vt in quæst. 16. tract. nominatio. non putarem tamen sufficere, si conferretur baccalaureo facto ante tẽpus, vt si per triennium studuerit, quia non est modo præmisso qualificatus, nec satisfit text. in ✠. præterea. supra eod. extantibus aliis.

Quintò, quòd tempore quadragesimæ insinuet, vt dicitur in. d. ✠. teneantur. & sic erunt præmisso modo qualificati.

Sextò, requiritur ꝙ non habeat beneficia vsque ad ducẽros florenos auri de camera, alioq nõ esset modo præmisso qualificatus, nec capax villæ muratæ ✠. volumus. supra eodem. ibi, in vim gradus seu nominationis petere non possint. & quia ratio eadẽ habet locũ, cũ nõ sit pauper, qui obtinet beneficia vsque ad illã summã, & hoc aliis extãtibus.

Septimò, si beneficium in villa murata sit regulare, regulari conferendum est qualificato: si seculare, seculari: & prætextu dispensationis papæ non potest contra fieri, vt in. d. ✠. volumus, continetur. & sic modo præmisso qualificatus erit regularis graduaduatus ad regularia, secularis ad secularia.

Octauò, quòd nominato conferatur, si vacet in mẽsibus nominatorum, vel poterit collator gratificare in mẽsibus graduatorũ, dũ tamẽ habilem & idoneũ gratificet, & vt supra qualificatum ✠. præfati. 1. supra eod.

Nonò, requiritur in nobilibus, quòd sint qualificati, vt in ✠. præterea, & sequen. & in aliis etiam, vt ibi dicitur, alioqui beneficiũ in villa murata, vel ciuitate, si sit ecclesia parochialis, habere in Francia non poterunt. alia vide in. d. tracta. nomina. q. 16. Nec obstat si dicatur quòd ecclesiæ parochiales sint conferendæ viris graduatis, si vacent tempore præstituto graduatis, vel nominatis, si tempore suo vacent, & non alio tempore. & hoc videtur dicere verbum modo præmisso qualifi-

qualificatis. Sed respondeo quòd hic text. vult parochiales has ecclesias conferri personis præmisso modo qualificatis, & sic requirit qualificationem personarum, nõ temporis, alioqui tex. dixisset, cũ qualificatione prædicta. & tunc putarem quòd text. repetisset etiam temporis qualificationem, ita quòd si extra tempus præstitutum vacassent, non deberentur. quod secus est per hæc verba. nota bene, quia vidi sæpius super his dubitari.

tis, [i] aut [k] saltem qui per tres annos in theologia, vel [l] altero iurium studuerint,

Aut est alternatiua ordinis.

i ¶Aut.) Alternatiua est ordinis, non electionis, vt in. l. cum pater. §. pe. ff. de lega. 2. probatur in. §. 1. in verbo aut baccalaureo, & ibi dixi supra eod. glo. in reg. in alternatiuis de reg. iur. in. 6. glo. & doct. in. c. mandato. de præb. illo lib. sic dicitur de eo qui debet citari in facie, aut ad domum, vt prius in facie, si reperiatur, si minus, citetur postea ad domum. l. 1. §. 1. ff. de liber. agnoscend. l. scire oportet. §. qui autem. de excusa. tut. Bar. & Alex. in. l. 4. §. prætor. ff. de damno infecto. Card. in cle. vna. col. 1. de foro compet. dixi in. §. 1. in princ. in pract. mea. rub. 1. quasi velit dicere tex. quòd parochiales ecclesiæ sitæ in ciuitatibus, aut villis muratis, quando vacant, conferendæ sunt graduatis, & qualificatis modo supradicto, & si non sint graduati & qualificati, conferantur illis saltem, qui per tres studuerit annos &c. licet ppriè nõ sic accipiatur. glo. in. c. cũ plures. de offi. deleg. in. 6. & de multiplici alternatiua. vide tex. in. l. 3. ff. de eo qđ cer. lo. Ioan. Fab. & Ias. in. §. huic insti. de actio. Hic magnũ apparatũ facerem de alternatiua, si vellem, sed materiã propriã prosequar. tãtum.

k ¶Saltem.) Subsidiaria est, & diminutionem significat. glos. & ibi Domi. & Franc. in. cap. statutum. §. 1. in verbo vel saltem. de rescrip. in. 6. vbi dicit glo. nota. quòd si aliter fieri potest, primò id fieri debet. ad iuramentum enim recurritur solum in aliarum probationum defectum. sic in defectum graduatorum conferendæ sunt ecclesiæ parochiales illis, qui studuerint triennium. non aliàs. hoc etiam pbat. l. 1. §. vsus. ibi, saltem per alios. ff. de procur. cle. ne in agro. §. sanè. de statu monach. * Et cle. causam. in princip. vbi Barba. no. col. 7. & seq. de electio. l. si quis hac lege. §. quoties. ff. q & à quibus.] Domi. in consil. 37. dubitabatur colum. 3. Item quando hæc dictio saltem coniũgitur cum dictione aut, vt hic, vel seu, vel siue, tunc importat alternationem ordinis. ca. quia propter. de elect. Ioan. And. & Panor. in. ca. per vestras. per illum tex. de donat. inter virũ & vxo. glos. in. §. fin. de colla. in pragma. Vult ergo tex. dicere quòd primo personis modo præmisso qualificatis conferantur ecclesiæ parochiales. quandocũque vacent, & illis deficientibus saltem his, qui studuerunt per triennium, &c. quasi dicat, si aliter non potest, his tamen conferat ordinarius. & sic nõ requiritur quòd isti, qui studuerint triennium, sint qualificati. quia his deficientibus conferuntur istis, qui studuerint &c. alioqui dictio saltem. non diminueret, & etiam quia non potest esse baccalaureus in triennio. Nec etiam in his requiritur insinuatio, vt plene dico in. d. tract. no. q. 16. Nec refragatur quòd si non fiat insinuatio, quomodo poterit scire episcopus, quòd quis studuerit triennium? Respon. Episcopus tenetur inquirere idoneos. ca. graue de præbend. & si inquirat, inueniet, & si non inuenerit, conferat cui potest. argu. l. vt gradatim. ff. de muneri b. si tamen post factam collationem veniat qualificatus, dummodo infra tempus iuris, admittetur, excluso eo cui est facta collatio, etiã si fuerit facta ei, qui studuit triennium per hunc tex.

Studens trĩenio an teneat̃ insinuare & gradũ habere.

l ¶Altero.) Idem si in vtroque iure per tres annos studuerit, cum & in altero studuisse videatur, vt dixi in tract. nomin. quæst. 5. Et per hæc excludit medicos, vt non possint obtinere beneficia in villis muratis existentia, nisi sint graduati, & præmisso modo qualificati, etiam si studuerint per tres annos, quia hic tantum exprimit illos, qui studuerint in theologia, vel altero iurium, ergo in aliis locum non habet. argu. c. nõnne. de præsumptio. nam scientia eorum tangit corpora hominum, ideo quãdo medicus est iuuenis, pestis est in patria, vt dicit Alberi. in. l. prouidendum. C. de postuland.

Medici tres annos studentes beneficia in villis non obtinent.

m seu magistris in artibus qui in aliqua n vniuersitate priuilegiata studentes magisterii gradum adepti fuerint o conferantur.

a ¶ Monemus autem

Magistri artium an præferantur his qui triennium in iure studuerunt.

m ℂ Seu magistris in artibus.) Cum hæc verba denotent ordinem, patet quòd & magistris artium possunt conferri beneficia in villis muratis existentia, in defectum tamen aliorum theologorum, & iurium professorum. Qui præferuntur quo ad hoc magistris artium, etiam si theologi vel alij hic expressi studuerint tantum triennio, quia magis capaces sunt ad ecclesiam regendam hi, qui in theologia, vel in iure canonico, vel ciuili studuerunt per triennium, quàm in artibus magistri, qui tantum circa nuces laborauerunt. ideo hic tex. illos præmisit, & deficientibus idoneis hi admittuntur. l. vt gradatim.§.1.&.l. honor. in fi.ff. de muneri.& honori. Tamen intelligo hunc text. quando magistri artium nõ essent præmisso modo qualificati, quia tũc dicerem eum, qui triennium studuerit, isti præferendum, alioqui contra per hunc text. si rectè intelligatur. ideo is qui in iure studuit triennium, debet præferri magistro artium, qui est factus ante quinquennium, vt post triennium cum dimidio, quia tunc non est rectè qualificatus, ideo studens triennium præferetur, secus si quinquennium studuisset, quia tunc esset præmisso modo qualificatus, & alter non admitteretur.

n ℂ Vniuersitate.) Ergo non sufficeret si adeptus fuisset magisterium sub bulla, vel in vniuersitate Auraicen. vel in vniuersitate vltra montes, etiam non sufficeret, cum hic dicat, in vniuersitate priuilegiata. & illæ quæ sunt vltra montes, non sunt quo ad nominationes & prærogatiuas regni priuilegiatæ, vt dico in tracta. nomina. quæst.10. supra eod. titul. plenius dixi.

Cõferendi verbũ quãlibet dispositionẽ cõprehẽdit.

o ℂ Conferantur.) Comprehendit præsentationem, & aliam dispositionem. glos. in cle. vna. de rerum permuta. & in rub. vt ecclesia. beneficia sine diminutio. conferan. cap.2. de conceß. præbend. Ita intelligitur tex. in.§.1. in verbo collatorem. de mand. apostol. infra. & in.§. præfati.1. supra eod. ibi conferre teneantur. Ioan. Andr. in. ca. ex tenore. vbi hoc expressè tenet de cõceß. præb. etiam comprehendit cõmendam. Videlicet vt nõ cõmendetur nisi præmisso modo qualificatis, nã cõmẽda canonicus est titulus. c. dudũ.2. de elect. & largè appellatione collationis venit. not. in. c. nemo. de elect. in.6. dixi in tracta. de pacifi. posseß. in §. amplia. nu. 35. cũ seq. Ideo si nominatus requirat sibi beneficiũ conferri, licet ad præsentationẽ beneficiũ vacans spectet, nõ ad collationẽ, tamen illa requisitio valebit, per supradicta, quia error in acceptatione (quãdo constat de corpore) nõ vitiat, argu. l. cũ in corpus. ff. de acqui. rerũ do, domi. de Rota deci. 219. licet in nouis dixi in tract. nomin. q.7. in fi. quia etiã hæc requisitio se refert ad literas nominationũ, quibus mandatur patrono, vt præsentet: collatori, vt conferat, Peruſ. in. c. statutum. in primo nota. de præben. in.6. & sic secundum qualitatem personæ. l. plenum.§. æquitii. ff. de vsu & habita. An data potestate cõferendi censeatur data potestas præsentandi, tradit Ioannes And. & Imol. in. d. ca. ex tenore, & Imol. in. c. fi. de conceß. præb. ✱ Et an parochiani possint præscribere ius præsentãdi curatum in eorũ parochia, vide per Alber. in regula quæ propter necessitatem. col.2. & seq. de regul. iur.]

§. Monemus.

Hic.§. duas habet partes, in prima ponitur prohibitio, in secũda, pœna. secunda ibi, quod si secus. & legitur vsque ad.§. si quis autem. qui est vltimus huius tituli.

Monitio trina esse debet, fallit vt hic.

a ℂ Monemus.) Licet regulariter monitio debeat esse trina. glo. nota. in. e. ex literis de cõsti. tamẽ in actibus extra iudicialibus sufficit vna. e. si episcopus. 18. dist. cle.1. de hæret. in verbo requisierint. Inno. in. e. ad petitionẽ. de accusa. Panor. in. c. cõsuluit. de off. delega. fallit. in. c.1. de supplẽ. negl. præla. & ibi Anto. de. Butrio, Barth. & alij in. l. si finita.§. Iulianus. ff. de dãno infect. Feli. in. ca.2. in fi. de magist. & monitio iudicis habet vim trinæ citationis. l.2. C. quomo. & quando iudex. sic

dex.sic & hæc principis monitio, ita quòd si vniuersitates Fráciæ hæc nõ seruarẽt, possent pœnis legitimis affici, nõ tamẽ ex sola con trauentione priuilegiis priuari, vt not.in ca. ex literis. de consti. ✱ Et monitio de occultis impetrari non potest ꝓ re immobili, quia est nota, & concessa ad reuelandum census, & redditus fuit annullata in hoc senatu, Anno.1541. die.18. Iulij. Cum census inter immobilia computetur. cle. exiui.§.cúmque annui de verb. signific. Fuit tamen approbata anno.1544.die.10.Februarij, contra quendam condemnatum ad expensas: & vt eas solueret, fuit interrogatus: vt bona indicaret, qui domum alienam indicauit, postea iudex facta inquisitione per misit vti censuris, quod curia approbauit, appellantémque ab abusu nõ recipiendum dixit, eúmque ad emendam condẽnauit.] Nota quòd quando in constitutione est verbum moneo, vt hic, vel præcipio, talia loco trinæ monitionis habentur, vt pulchrè consulit Feder.de Senis consil.109.quæstio magis.colum.2.vide vnum casum singularem, in quo sine monitione quis incidit in pœnam, per Soci.consil.133.profectò. col. pen. & sequent. in. 1. volum. Vbi quando vltra dispositionem legalem emanaret, circa idẽ cõstitutio particularis, tũc per talem constitutionem videtur quis moneri, & sine alia monitione incidit in pœnã, vt aliquid operetur constitutio particularis. sic concludit Feder.d.consil.109.quæstio.& Panor.in.ca. si.§.porro.col.pe.vt lite non contesta.

Monitio de occultis pro re immobili impetrari nõ debet.

b ℂ Præfati regni.) Per hoc patet quòd vniuersitatibus tantum regni priuilegia in hoc titulo comprehensa sunt data, & graduatis in eis, si sint regnicolæ.& sic qui studet, & sumit gradum in alia vniuersitate extra regnum, nõ habetur pro graduato quoad hæc priuilegia, data graduatis regni, secus quo ad priuilegia iuris.quæ tradit Alexan.in additio ad Bar.in.l.1.C.de dignitati. lib.12. & per Feli.in rub.de magist.& Barb. in proœmio.cle.Bologni.in repet.authẽ.habita. C. ne filius pro patre. & Petrus de Lesnaud.in tract. de priuileg. docto. ✱ Et ego cumulaui centum octoginta scholasticorum priuilegia, ea quæ palam feci, vt quilibet scholasticus sua posset priuilegia scire. vide etiã quæ] dixi in tracta.nomina.q. 10. quando graduati regnicolæ in vniuersitate extra regnum promoti gaudere possint priuilegiis, & quibus ibi licet cernere.

Promoti extra regnũ regni priuilegiis non gaudent.

b præfati regni c vniuersitates

c ℂ Vniuersitates.) Studiorũ generaliũ, non vniuersitates ciuitatũ, vel castrorũ, seu aliàs cõmunitates, de quibus in rub.ff.quòd cuiusque vniuersi.nomi.Bar.in l.1.col.2.ff.de dãno infect. vbi dicit triplicẽ esse vniuersitatem.& consi.189.primò quæritur.de quibus est tex.in.c.statutum.§. cum verò.de rescript.in.6. De illis omnibus hic non intelligitur text. sed de vniuersitatibus studiorum generalium. & hoc suadetur ex præcedentibus. videlicet ex.§.1.2. & §. prætera.& per totum.supra eod.vbi text.locutus fuit de hac vniuersitate in præcedentibus.ergo & hic loqui cẽsetur.l. si seruus plurium.§.fin. ff. de lega.1.Et dicta est vniuersitas ab vnitate, quod in vnum colligatur, seu vertatur, quemadmodum rota in axe vertitur.teste Luca de penna in .l.fi.col. 4. C. de re milit.libr.12. licet quandoque sit diuersitas. Nota tamen quòd vniuersitas non potest puniri pro delicto commisso per ciues, nisi perpetratum fuerit ex proposito & consilio, etiam si omnes ciues vexillo erecto, & pulsata campana facerent illud delictum sine deliberatione, quia tunc inquiri debet cõtra singulares, & illi puniri.tex. sing. in.l.semper.§.si in sepulchro.ff.quod vi aut clã.Bart. in.l.aut facta.§.fina.num.9. de pœnis.& Lucas in.l.3.C.de exacto.& executo.lib.12.Fel. & Decius in.c.cum omnes. de consti.Ias.in §.pœnales.num.26.insti.de actio.& consil. 139.volum.4. D. Boer. in tracta. de seditio, fol.26.Ancha.in.c.dilectus.2.col.2. & seq. de simonia. ✱ Idem si consules vel scabini delinquant insequendo consuetudinem, tunc est delictum populi.c. venientes. & ibi Anchar.in primo not. de iureiur.] Et vbi vniuersitas deliquerit, instigatores primò debent corporaliter puniri. vniuersitas verò in pecunia & emenda condẽnari debet. ✱ Et solet concludere procurator regius, quòd ciuitas sic delinquens radatur, & solo æquetur, vt testis est] patruus meus rebuffus in l.quinque. C.de decur. lib.10. & in rubr.de mune.

Triplex est vniuersitas.

Nota be. neq̃ vniuersitas ꝓ delicto puniatur.

[d] ſub pœna priuationis omnium & ſingulorum priuilegiorum [e] à nobis & à ſede apoſtolica obtentorum, ne collatoribus, ſeu patronis eccleſiaſticis babeát aliquos nominare, niſi eos qui ſecundum [f] præfata tempora ſtuduerint, & ſecundum dictarum [g] vniuerſitatum ſtatuta

mune.patri.lib.eod.col. 2. & de ratihabitione vniuerſitatis tradit deciſio Neopolitan. 176. ex quo probatum. addidi ad dictum ✠ ſi in ſepulchro. vide Hippo. in. l. nihil. nu. 19. ff. ad legé cornel. de ſica. ✱ Quod eſt verum in delicto mométaneo, ſed in habente cauſam ſucceſsiuá, vt rebellio, tunc ciuitas tenetur, dato quòd conſiliú & deliberatio nō præceſſerint. teſte Ancha. conſil. 158. col. 4. & Iaſ. conſil. 139. in præſenti col. t. vol. 4] Crimen tamen vnius bene præiudicat aliis eiuſdem profeſsionis viris, quo ad diffamationem, quia ex honeſtate aliquorum ſtudétium diffamatur tota vniuerſitas, ſicut ex delicto ſacerdotis diffamátur alij, & etiá epiſcopus. c. ſi mala fama. 2. q. 5. & ex mala vita aliquorú aduocatorum, & doctorú, vel religioſorum diffamatur ordo ipſorum. Bonifac. vital. in cle. vna. col. 3. de offic. ordina. Si ergo ſola facultas theologiæ, decretorú, vel alia circa hoc deliquerit, aliqué per ſaltum promouendo, nō debet puniri tota vniuerſitas, nec altera facultas, quæ nō deliquit per ſupradicta, & maximé vbi ſunt omnino ſeparatæ, vt hic Pariſiis. & in Montepeſſulano facultas medicinæ à facultatibus aliis eſt ſeparata. ſecus in aliis, quæ ſunt coniunctæ. apud Tholoſates omnes facultates coniunctæ ſunt, ſed facultates iurium extollunt inter alias caput floridum.

Facultas nō delinquens nō debet puniri, etſi altera deliquerit.

d ❡ Sub pœna priuationis.) Non importat priuationem ipſo iure, ſed comminationé. ita expreſſé conſuluit Alexan. conſil. 103. videtur. col. pen. vol. 1. gloſ. in. c. vno. de ſagit. text. in. c. ſalonitane. 63. diſt. & ibi bona gl. text. in. c. relatum. in ſi. de iure patro. glo. in c. non ſolum. de regula. in. 6. Barb. in repe. c. Raynaldus. col. 101. de teſta. Hoc fallit in ſex caſibus traditis per D. Traquel. in repe. l. ſi vnquam. in verbo reuertatur. nu. 211. & ſeq. C. de reuocan. dona. vide gloſ. in ✠ fi. de annaris. in verbo ipſo facto. in prag.

e ❡ A nobis & à ſede.) Id eſt, à rege & à ſede apoſtolica. hic rex ſe præmiſit, quia ſua magis intereſt, vt in euangelio, ego & pater tuus dolentes quærebamus te. vel Romanus pontifex, qui hæc concordata condidit, cauſa honoris (vt fieri eſt ſolitum) Francorum regem præmiſit, vt in. c. ego Lodoicus. 63. diſtin. c. victor. 97. diſt. & ibi gl. & in ſupraſcriptione epiſtolæ inter claras. C. de ſumma trinita. vbi Alberi. & in his non eſt magnavis, niſi quòd digniora ſunt præponenda. ca. auaritiæ. & ibi Decius de præb. quod fallit in loquéte, q de cóſuetudine etiam minus dignú præponit, & non ſeipſum.

Item notandum eſt quòd priuilegia poſſunt dari vniuerſitatibus, tá à papa, quàm à principibus ſecularibus quoad temporalia. authen. habita. C. ne filius pro patre. c. quo iure. 8. diſtin. & videmus multa priuilegia eſſe data clericis, & eccleſiis per Imperatores. in titulo. C. de ſacroſanct. eccleſ. & ſeq. text. & ibi gl. in. c. fi. de reb. eccle. non alien. Super ſpiritualibus non poſſent ſeculares dare priuilegia, quia in ſpiritualibus non ſunt ſuperiores. c. eccleſia. de conſti. ca. bene quidem. 96. diſt. gloſ. in ✠ item vt decætero. in verbo regalibus. eodem tit. in pragma. tex. expreſſus in ca. cóuenior. 23. q. 8. in prin. ibi: verum ea quæ diuina ſunt, imperatoriæ poteſtati non ſunt ſubiecta. gl. in. ca. veniens. de præſcriptio. vbi docto.

Principes etiá ſeculares vniuerſitatib⁹ cócedere poſſunt priuilegia.

f ❡ Præfata tempora ſtuduerint.) Et ſic vniuerſitas non poteſt nominare aliquem iure, niſi ſtuduerit per tempus ſtatutum in ✠ præterea. ſupra eod. vbi dixi, & in tracta. nomi. q. 5. Etiam ſi poſt nominationes ſtuduerit, & ante vacationem beneficij per iſtum text. Et ita fuit cócluſum in hoc ſenatu, Anno. 1522 die prima Aprilis.

g ❡ Vniuerſitatum ſtatuta.) Hic non reperitur quòd ſtuduerit per præfata tempora, ſicut in nominationibus. & ſic quis poteſt ſumere gradum, dum tamen modo ſecúdum ſtatuta vniuerſitatis ſit habilis, & ſic licet nō

ſtuduerit

studuerit per tempus praestitutum. in.d.§. praeterea. Vel potest intelligi, quòd vniuersitates non debent nominare nisi eos, qui studuerint per praefata tempora, & secūdum statuta vniuersitatum promoti fuerint: & sic requiritur tam in nominato, quàm in graduato quod studuerint per tempus praestitutū supra in §. praeterea & prior intellectus à senatu Parisien.

ad gradus & non [h] per saltū promoti fuerint. quod si secus fecerint, vltra [i] nullitatis

tenetur tanquam aequitati conformis

Decē requisita doctoribus.

Nota tamen quòd antequam quis ad doctoratum promoueatur, decem requirūtur.

Primo, aetas saltē.17.annorum.l.1.§. pueritiam.ff.de postul.quanuis Card.in prooemio.cle.in.2.q.dicat ꝙ nulla aetas est determinata, si habeat alia requisita, potest semper fieri doctor, nec refert secundū eum, an quis sit senex per aetatē, an secundū mores. nā aliqui propter nimium studiū praeueniūt tēpus, vt Parisien.& Tholosātes.glo.in. ca. tum ex literis.de in integ.resti.& in.l. vnicuique.C.de proximis sacro.scrinio.lib.12.

Secundò, quòd per quinquennium saltem studuerit, in prooemio.ff.& prima constitu. C.§.quibus.facit.c.fi.de magistris.

Tertio, quòd in vniuersitate studuerit, & non ruri.c.tuae.de cleri.non residen.

Quartò, quod alios moribus praecellat.l. magistros.C.de profess.& medic.libro.10. & maximē requiritur quòd sit iustus, cū sit exemplar bonorum operū scholaribus, aliàs non est dignus aperire sensum scripturarū, de quo habetur apocali.5.c.& deus reuelat humilibus & paruulis, quod interdum abscondit sapientibus.vt est in euangelio.

Quintò, vt facundiam habeat.ibidē, &.l. vna.C.de profess.qui in vrbe Constan. Co. merue.lib.12.

Sextò, quod habeat docēdi subtilitatem. d.l.vna. Petrus de Lesnaude.in opusc.de docto.q.6.partis.1.

Septimò, quòd in suo examinē septem doctores sint. Barto.in.l.medicos.C.de profes. libro.10.&.l.si quis.ibidem.quod non seruatur in vniuersitatibus Franciae.

Octauò, quòd illi doctores iurati deponāt illum esse sufficientem. quod etiam non seruatur, vt dixi in repet.l. vnicae. in verbo subtilitatem.nume.22.C.de sentē. quae pro eo quod interest.

Nono, ꝙ sit legitimē natus, quod in aliquibus vniuersitatibus non seruatur, vt Valentiae, & de iurē illegitimus potest doctorari.c.innotuit. & ibi Bal. col.2.de elect.

Primū examen doctorum est crumenae.

Decimo, non negotiator.l. vna. C. negotia. ne militent. libro, 12.& ista procedūt in doctoribus regentibus. in aliis omnibus ista non requirimus, sed primum examē est bulgae, secundum scientiae.insuper aduertendū est, quòd si liber statutorū vniuersitatis reputatur pro tali libro, licet non habeat subscriptionem publicam, tamen probat in iudicio.hoc tenet sing.Bar.in vlt.glo.in extrauag.qui sint rebelles & expressius Domi.cōsil.15.reuerende.col.vlt.quod est summē notandum. Item si statutis vniuersitatis cautū sit, quod vniuersitas non possit aliqua statuere contra statuta antiqua, si tamen vniuersitas multum laederetur, si seruaret illa statuta antiqua, poterit eo casu statuere, & ordinare contrarium.l.cum nauarcorum. & ibi patruus meus Rebuffus.C.de nauicula.lib. 11.facit. l. si hominem & ibi Curtius. ff. manda.

h ❡ Per saltum.) Quando quis dicatur per saltum promotus, declaratur in rub.de clerico per saltum promoto.ca.1. videlicet. vt tūc dicatur, quando scholaris sit doctor, vel licentiatus, antequam sit baccalaureus. saltum enim facit, & non ascendit gradatim, l.vt gradatim. ff. de muneri. plenius declaratur in tract.nomina.q.21.vlti. limati.

Annullatio act° an sit poena.

i ❡ Nullitatis poenā.) Et sic retractatio & annullatio actus est poena. glos. in.ca. cognoscētes.de cōstitu.& ibi plene docto. tex. in. c.si religiosus in si.princ.ibi. in poenam praesumptionis illius, electio eadem ipso facto viribus vacuetur omnino.de elect.in.6. c.super literis.ibi in poenam suae peruersitatis, de rescrip. Barb. consi.17.praeclare. col. penul.in primo volu.intellige quādo actus annullatur in odiū personae.l.moris.&.l.si quis fortē.§.fin.iuncta.l.aut dāmū, in princ. ff.de poenis.l.testamento centurio.in.fin.de manu. testa. Boer.in decisio. Burdega. q.5.

pœnam, q̃ in præfatarũ nominationum literis [k] declaramus nominandi [l] priuilegio ad tempus secundum culpæ qualitatem [m] suspendemus.

numero.16.& seq.inde est quod statutũ faciens quem inhabilem, dicitur esse pœnale ideo restringendum. Paul.per illũ tex.in.l. is qui heres. ff. de vulg.. Feli.in.ca.2.col.1. de test. Etiã prohibitio alicuius actus est pœna.l.aut dãnum in princip.ff.de pœnis. Et sic annullantur hic nominationes,& gradus,in odiũ personarum eos promouentium per saltum,vel ante tempus. & ita dicit tex.nullitatis pœnã. Itẽ dicitur pœna, quando actus specialiter contra regulas iuris annullatur.l.senatus.ff.de contrahen.emptio. Deci.& alij in.d.c. cognoscentes. Annullatio tamen dicetur pœna extraordinaria, & impropriè. Innoc.in.c.fi.verẽ.de senten.excõmunica. Philip. Perus.in.c.fi.col.2.de elec. in.6. Bal.in.l.nemo martyres.C. de sacrosanct.eccle. Alex.in.l.turpia.in princ.ff. de leg.1. Si verò actus annulletur secundum regulas iuris communis, non dicitur pœna. Bal.& Ias.in.l.non dubium.C. de legi. vnde iura quæ annullãt testamenta, vel sentẽtias non seruata solennitate requisita de iure communi, non dicuntur pœnalia. Bal.in. d.l.nemo martyres.C.de sacrosan.eccle.per l.eius.§.planè.ff.de iure fisci. Idem si annulletur in fauorẽ alicuius. ideo quando alienatio minoris, vel mulieris annullatur, non dicitur pœna, cum illud sit in fauorem illorum inductum, & nullum sit delictum, ergo nec pœna.l.sancimus.C.de pœnis.doct. in.d.c.cognoscentes.vbi vide fusius. Quod facit ad cognoscendum, quando statuta dicatur pœnalia, & sic restringenda.l.cum qui dã.ff.de libe. & posth.l.interpretatione.de pœnis. Panor & alij in.c.qua frõte.j.no. de appellatio.

k ℭDeclaramus.) Ex hoc tex.patet limitatio ad tex.in.ca.cũ secũdũ leges.de hære.in 6.vbi licet bona sint ipso iure confiscata, requiritur tamen declaratio. fallit vt hic quãdo declaratio fieret per legem, vel statutum aliis modis limitant Do.& Perus.in.d.c.cũ secũdũ.& Feli.in.c.Rodulphus ver.sed declaratoria.col.22.& seq.de rescript.&.c. cũ nõ ab homine.de iud.vide que addidi ad.d. c.cũ secũdũ.& de quo prosit ista declaratio, tradit Fel.in.c.1.col.12.versi.non obstat etiã huic limitationi.de constitu.

Quando non requiratur declaratoria sẽtentia.

l. ℭPriuilegio.) Nota quòd posse nominare, est priuilegium, Et sic nõ cõpetit vniuersitatibus extra regnũ, vt patet supra in pœmio, cũ hoc regnicolis tantũ concessum sit, & an hoc priuilegium possit reuocari dico in.q. vlti.trac. nominatio.& multa dicere hic de priuilegiis, quæ de industria relinquo, ne impleam chartas ex materiis incidentibus.

Est priuilegium nominatiões cõcedere.

m ℭSuspẽdemus.) Patet hic quòd duplex pœna potest imponi pro vno facto, videlicet, vt nominationes ante tẽpus præstitutũ cõcessæ sint nullæ, & vniuersitates tales nominãtes, priuilegio nominãdi suspẽdi possint. intellige quod duplex pœna imponi potest pro vno facto, quãdo vtraque per eãdẽ constitutionẽ apponitur.l.placet.C.de sacrosan.eccle. Itẽ quãdo vna esset spiritualis, altera tẽporalis.glo.in.c.de his, de accusa. Idẽ propter criminis enormitatẽ.glo.& doct.in.c. at si clerici.de iud.& quãdo vna tẽderet ad interesse priuatũ, & altera ad vindictam. vel vna est ciuilis, altera criminalis.l.1.C. quãdo ciuilis actio præiudi.crimina. Bart.in.l. prætor.§.1.ff.de iniur.& d.l.1.&.2.vi bono.rapto.authẽ.imo.C.de actio.& obli.vbi imponitur triplex pœna.& in.c. attẽdendũ.17.q.4. Et quãdo vtraque est pecuniaria, tũc imponi potest altera, quatenus excedit, vt.l. quoties.ff.de actio.& obliga. Idẽ si vtraque prosequatur interesse priuatũ, & vtraque descẽdat ex facto, ex quo resultãt diuersi tituli criminis, qui habent se vt species separatæ, & distinctæ.l.si adulterium cũ incestu.ff.de adulter.l.qui de crimine.C.de accusatio. Si verò oriantur propter duo crimina, quæ habent se vt genus & species, tunc vna pœna sufficiet.l.senatus.ff.de accusa. Boer.in decis.burdega.q.289.quæritur. idẽ quãdo per nouã cõstitutionẽ, imponeretur pœna pœnitus diuersa à prima imposita per ius cõmune, tũc etiã vtraque exigetur.l.q sepulchra. C.de sepulchro viola.l.quoties in princ.ff. de actio.

Duplex pœna quãdo pro vno facto imponi possit.

de actio.& obliga.& quando vna per se nõ sufficiebat.c.non solum.in fi.& ibi glos. de regula.in.6.Item quando pro eodem delicto imponuntur pœnæ diuersæ. tunc pœna vni imposita non liberat aliũ,vt hic,& in.l. si quis in hoc genus.C. de episcopis & clericis. l.si familia.ff. de iurisdict.omnium iud.l. penult.ne quis eum qui in ius voca. est, vi eximat. Item si ex vnico excessu plures offenderentur. c.1.de re iud.in.6. pulchrè Barb.cõsi.74. omnia.col.3.vol.3. vbi plus dicit,quòd potest imponi ex vno facto pœna, & retractatio actus,quæ est pœna,vt hic per.l.nemo martyres.C. de sacrosan.eccle.Fallit etiam in casibus traditis in c.at si clerici.§.fi.de iud.vbi traditur regula,quòd quis pro eodem facto non debet duplici pœna puniri.fallit vt supra dixi. vide per Lucã in.l.nemo.col.6.C.de cursu pub. lib.12.&.l.3.col.8.C. de exacto. & exeecuto.eod.libro. Et an puniri' in vna curia possit in alia puniri,vide per Bal.cõsi.29.vol.4. & consi.402.ibidem.& consil.124.in.5.volu. Barb.d.consi.74.col.7.in.3.vol. Guido papæ consi.99.Ioannes, vbi dicit ex stylo curiarũ tẽporaliũ seruari.quòd debitores excõmunicati compelluntur ad soluẽdum à curijs temporalibus per captionem corporis & bonorum.donec se fecerint absolui. & si debitor in carceribus detinetur, tamen creditor potest conuolare ad bona.& cõtra. allegat Angel.Are.in.l.4.§.si ex conuẽtione. ff.de re iudi. Henric.boreum in tract.de synod.episcopi.fol.58.Philip.petrus.in.c. fœlicis.§.per hoc.de pœnis in.6.glo.in.§.1. in verbo permãsuris.de cõcubinariis in prag. vide Panor.& alios in cap.de causis.col.vlt. de offi.deleg. ✱ Scripsi plene in tract.de literis obligato.regio sigillo.vel alio authẽ.signa artic.10.] & quando imponuntur diuersæ pœnæ à lege.statuto,vel ordinario ne.. quæ illarũ sit imponẽda. Præpositus plenè tradit in.c.fraternitatis.col.pe. & seq.34.dist.

Punitus in vna curia; an in alia puniri possit.

§. ¶ Si quis autem.

HIc.§.duas habet partes, prima imponit pœnam graduatis, & nominatis: secũda collatoribus.secunda ibi, eodémque vinculo.

a ¶ Si quis autẽ graduatorũ aut nominatorum, in mẽsibus deputatis collatoribus ordinariis,aut patronis ecclesiasticis beneficiũ vacãs, in vim grad' aut nominationis [b] petierit, & [c] collatorẽ ordinariũ in vim præfati gradus aut nominationis in processu posuerit, &

b ¶ Petierit.) Petere nõ dicitur ante litem contestatam, sed petere velle.l.amplius.ff. rem ratã hab.Et hoc declarãt verba sequẽtia,& in processu posuerit.ergo si extra iudicium petierit, nõ incidit in pœnã huius tex. sed poterit pœnitere. Archi.in.c.placuit.pri mo. 11.q.1.Et an verbum petere requirat litis contestationem.tradit Bart.in dicta.l.amplius, & Ias. in.l.si decem cum petiero.col.1.ff. de verbo.obliga. Georg. nathan in repeti.cle.sæpe.colũ.8.in verbo causas. de verbo.signifi.Anto.in.c.si diligenti.colũ.7.cum seq.de for.com.l.papinianus.§. meminisse.ff.de in officio. testa

Petere ante litẽ contestatã q̃s non dicitur.

c ¶ Collatorem ordinarium.) Et sic si nominatus, vel graduatus petat à prouiso per ordinarium collatorem, & in processu ponat,ac molestet.non incidit in hãc pœnam. cum hic tex. illud non dicat, & etiam quia ille prouisus expensas, damna, & interesse ab illo qualificato petere poterit, & sic non debet puniri quo ad collatorem,ne duplici pœna conteratur.c.at si clerici.§.fi. de iud.& quia bona fides non patitur, vt bis maximè ab vno exigatur.regula bona fides de reg.iur.in.6.Alij contradicunt.vt molestans indebitè prouisum ab ordinario, incidat in pœnam. quia satis dicitur molestare ordinarium collatorem, qui molestat eius prouisum, cum ipse ordinarius teneatur postea euicto beneficio eidem conferre.. ca.inter cætera.de præbend.declaro in trac. nomina.q.vlt.& maximè quia satis lucratur ordinarius,qui explet voluntatem.glo. in.l.penult.ff. de condic.causa data. q̃ sing. not.Bal.in marg.in verb. lucrũ.q.3. Decius in.ca.ex.parte.S. col.2. de rescript. addidi

Molestans prouisum ab ordinario an sit puniẽdus.

ad. d.l. pe.tex. pro illa glo. dic vt in quæst. vlt.tract.nomina.scripsi.

d ❡ Taliter molestauerit.) Aliqui taliter molestauerit legunt, & intelligunt taliter, videlicet per processum. Alij legũt, & aliter molestauerit, videlicet quam per processum. scilicet de facto, & tunc appellatione molestiæ venit iuris & facti molestia. vt in.l. vna.C.de nũdinis.dixi in.d.tract.nomina.quæst.vlt.

Promittẽs reficere expensas intelligit̃ de moderatis.

e ❡ Vltra expensarum.) Et sic in expensis tenetur, moderatis tamen. nam promittens reficere expensas, de moderatis tantum intelligitur. glo. sing. in authen. de iudicib.§. oportet. colla. 6.secundum Bal. in. ca. finẽ.col.3. de dolo.c.1.in fi. de sequestra. posse. Et de expensis multa tradit Specula. i tit.de expẽ. & Lanfran.in repet.c. quoniã contra.in fi. de ꝓba. Petr. de Ferra. in pract. sua in forma libelli in actio.reali.in verb.& expensis. quæ si hic vellem transcribere, ascenderẽt ad iustum volumen.

[d] taliter molestauerit, illum [e] vltra expensarum [f] damnorum, & [g] interesse condemnationem, fructibus sui grad⁹ & nominationis [h] priuandum esse decernimus. [i] Eodemque vinculo collatores ordinarios, & patronos ecclesiasticos, quibus graduati & nominati debite (vt supra) qualificati suorum graduum & nominationis literas insinuauerint, astringimus. vt beneficia ad eorum collationem vel prę sentationem spectantia in mẽsibus graduatorum simplicium & nominatorum vacantia [k] extantibus præ-

f ❡ Damnorum.) Quorum appellatione venit diminutio patrimonij.l.3. ff. de damno infect. glo.in tit. de friuo. appella. in verbo damnorum. Expensæ tamen damnorum appellatione non veniunt. text. sing. in. ca. in nostra. de iniur. ideo supra expresit expensas,&c.

g ❡ Interesse.) Appellatione cuius venit ꝓpriẽ lucrum cessans, & damnum emergens. glo.& doct.in.l. vna.C.de senten. quæ ꝓ eo quòd interest. & ibi dixi in præfa. ad illam legem.non repeto, cũ liceat ibi videre multa per me scripta in illa materia.

h ❡ Priuandum.) Et sic non est priuatus ipso iure, sed per sententiam venit priuandus, quia participium futuri temporis, & verbũ important canonem ferendæ sententiæ. ca. cum tu. de vsur.l. improbum. C. ex quibus cau.infa.irrogat.l. in criminali.ff.de iurisd. om.iud. Fel.in.c. Rodulphus.de rescrip. Fallit in viginti casibus congestis per D. Tiraquel. in repet. l. si vnq̃. in verbo reuertatur. nu. 32.cũ seq. C. de reuocã. dona. Et ibi tradit vtilitates quæ ex hoc sequũtur, videlicet quãdo sit canon latæ sentẽtiæ, vel ferendæ. scripsi in arbo. feudo.in fi.

Participiũ & verbũ futuri temporis importãt canonẽ ferendæ sententiæ.

i ❡ Eodẽ vinculo.) Hic versiculus duobus intelligitur modis.

Primò, quòd sicut graduati & nominati tenẽtur ad expensas, damna & interesse vltra nullitatis pœnam, quia literæ nominationũ & gradus sunt nullæ, quando molestant ordinarium collatorem: ita collatores conferentes beneficia in mẽsibus deputatis nominatis vel graduatis vacãtia, aliis quã qualificatis, tenentur ad expensas, damna, & interesse nominatis & graduatis vltra nullitatem collationis. & hoc procedit si nominati & graduati prosequantur. dixi in.8.q. octauæ quæst.princi.tract.nomina.

Secundò, intelligitur, quòd eodem vinculo astringuntur collatores, videlicet, sicut nominati non debent petere beneficia eisdẽ nõ debita, sic episcopi beneficia eisdem debita, aliis non debent conferre, si in mensibus eisdem præstitutis vacent, sub pœna suspensionis potestatis conferendi in octo mẽsibus illo anno ad collationem eorum, ad præsentationem liberam spectãtibus. & sic non repetit pœnas supra positas, & hic intellectus magis conuenit textui. vide quæ dico in tract.nomina.q.19.in fine.

k ❡ Extantibus præfatis graduatis.) Ablatiui sunt

Ablatiui absolute positi conditionem inducũt.

tiui sunt absolutè positi inducentes conditionem.l.ab emptione.ff.de pact. & ibi Ias. &.l.à testatore.de condit.& demonstra.Ias. in.l.1.no.5.de iure.emphy. & in rubr.ff.sol. ma. Vult ergo dicere text. si sint nominati, & prosequantur beneficia eisdem debita, episcopus non debet aliis q̃ ipsis conferre. si verò nõ sint nominati, vel sint, & non prosequantur, episcopus tunc conferre potest etiam non qualificato, quia semper lex intelligi debet, si petatur, vel si velit, vt Ias. latè dicit in.l.2. C. de iur.emphy. ✱ scripsi in glo. ipso iure. in ¶ si quis verò. supra eo.] multa congerit D. And. Tiraquel.in rep.l.si vnquam. in verbo reuertatur.nu.8.cum seq. C.de reuocan.dona.

fatis graduatis aut nominatis debite qualificatis illa [l] prosequentibus, aliis quàm graduatis aut nominatis nõ

Prosequi debet nominatus, aliàs collatio alteri facta valebit.

l ¶ Prosequentibus.) Et sic episcopus potest conferre non nominato, vel non graduato beneficia eisdem præstituta, & debita, si nominati non prosequantur, nec graduati, vt hic. Idem si antiquior nominatus non prosequatur, tunc potest iuniori conferri beneficium debitum antiquiori, quia iunior vigilauit, & prosecutus est. ideo suam conditionem meliorem fecit.l.pupillus.ff.quæ in fraudem creditorum.

Item potest conferre parochiales ecclesias in ciuitatibus aut villis muratis existẽtes, non prosequentibus graduatis, aut nominatis, aliis non graduatis.d.¶ statuimus supra. & dicitur prosequi quando obtinuit collationem, & per eam prosequitur aduersarium vsque ad sententiam, secus si obtenta collatiõe ab ordinario taceat, quia tunc collatio.ordinarij non est nulla, cum nõ dicatur prosequi, qui cum effectu non prosequitur.l.1.ff.quod quisque iuris. nam præsumitur renunciare, quando ante sententiam destitit.l. destitisse.ff. de iud. facit glo. in ¶ item quod ad dictas. in verbo. nominatorũ. eo.tit.in prag.scripsi in reper.l.diuus fol.15. de senatusconsulto Sylla.

Præterea beneficia debita mandatario potest ordinarius collator conferre graduato, vel alteri, quando mandatarius nõ prosequitur.Rub.de manda.apost. versi. declarantes prosequentes huiusmodi mandata, &c. & in mandatis solet apponi hæc clausula, si vobis pro alio non scripserimus, qui simile mãdatum, aut similem gratiam prosequatur, vt patet infra in forma manda. & ibi dixi. Ratio est, quia inuito nõ confertur beneficium, regula iuris, inuito.ff. de reg. iur. & etiam in gratia semper intelligitur clausula, si is cui conceditur, prosequatur, & vti velit, etiã si clausula decreti irritantis adsit.Ioan. Monach.in.cap.statutum.de præb.in.6. dixi in tract.no.q.18.facit.l.proinde. in fi.ff.si certum petatur.

Item institutio facta sine præsentatione patroni, est ipso iure nulla.ca. decernimus. 16.q.7.instante videlicet & prosequente patrono, alioqui non. Panor.& alij in.c.illud. &.ca.ex insinuatione. de iur.patro.Rochus in verbo.honorificũ.q.1.tracta.de iur. patr. ✱ plene Cassado.in decis.2.de locatio.abũdè scripsi in interpreta.d.c.illud.

Intellige rite & rectè prosequentibus, & debitè qualificatis, vt dicit tex.supra in ¶ præfati.1. & ibi dixi. & in tracta. no. q.18. Item prosequentibus intra tempus. aliàs si vellet post sex menses, non facta requisitione, vel habita collatione prosequi post triennium, non posset, sed posset repelli per decretum de pacifi.possesso.vt dixi in tract. de pacifi.possess. in.13.amplia. nam permissum ad tempus post tempus videtur prohibitũ.l. statuliberum ¶ 1. ff.de leg.2. Et sic graduatus non tenetur acceptare per prædicta primum beneficium, vel nominatus, etiam si sciat illud beneficium sibi deberi, & se esse antiquiorem, tum etiam quia hoc non est expressum, sicut in mandatis. ca. tibi qui.de rescript.in.6. & in.c.si clericus.de præb.eo. lib. Imo in ¶ teneãtur.supra:eo dicitur quòd graduati & nominati, qui non insinuauerunt, non possunt petere beneficia vacantia in mensibus eisdem præstitutis. ergo si insinuauerint. possint petere, non dicit, teneantur petere, quia verbum potest, voluntatem & non necessitatem significat.l. sæpe.ff. de offi.præsid.Bart. & alij in.l. gallus.ff. de li-

Nominatus nõ tenetur acceptare primũ beneficium.

ber. & posthu. Item non priuatur quis nisi in casibus à iure expressis. glo.in.ca.vlti. de iure patro.l.si seruum.⁊.prætor.ff. de acqui. hære.sed hoc non reperitur expressum, ergo &c. ad hæc quòd in fauorem graduatorum & nominatorum est introductú, vt possint acceptare primú, vel aliud, ergo illi fauori renunciare possunt.cap. si diligenti. de foro comp. In hoc ergo erunt melioris conditionis quàm mandatarij. Et in quibus differant. dico infra titul. proximo. in verbo nominatis.⁊. declaráres.

conferant.[m] sub pœna suspẽsionis potestatis conferendi beneficia in octo mensibus [n] illo anno ad collationem eorum ac præsentationem liberam spectantibus.

m ¶ Sub pœna suspensionis.) Comminatio est, non pœnæ inflictio. possent tamen iudices seculares, & maximè domini senatores hanc pœnam collatoribus imponere, & interim persona prouida & honesta, quæ suspensi suppleret defectum, poni deberet.c. graue.de præb. & etiam si episcopus non se corrigeret, posset puniri pœna contenta in d.ca.graue.vel alia pœna arbitraria. Et hæc pœna habebit locum in collatore, qui confert etiam iure deuoluto, cum sit eadem ratio, & quia omnibus præcipitur, in.d.⁊.præfati.1.& ⁊.si quis verò. vide ibidem. & quæ dico in tracta.nomina.quæst.8. nume.19.& an suspensus ab officio censeatur esse suspẽsus à beneficio, vide text. & ibi glo. in.cap. si quis sacerdotum.81.dist.glo. Panormi.& alios in cap.pastoralis.de appel. & de multiplici suspensione tradit glo.in cle.cupientes.de pœnis.Fel.in.c.2.de exceptio.

n ¶ Illo anno.) Et sic patet quòd intelligitur de octo mensibus illius anni, & non alterius, sicut si dicatur, per tres quadragesimas pœniteat. intelligitur de tribus quadragesimis vnius anni, tex.in. cap. accusasti. de accus. glo. in.c. qui compulsus. 22. q. 5. de qua dubitauit Corse. in sing. incipien. quadragesima. & facit ꝙ eligentes scienter indignum sunt suspensi per triénium à beneficiis ecclesiasticis. c.cú in cunctis.⁊.fi.de electio.intelligitur de illis beneficiis, quæ habent in illa ecclesia, in qua fuit facta electio. cap. si compromissarius.in fi.de elect. in.6. Reliqua tangentia materiam huius tituli dico in tracta.nomina.ad quem recurrito. & sic ex his dicam cum psalte egregio psal.67.Benedictus dominus die quotidie, prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum, vt ad finem vsque sua gratia possim peruenire. Sic continuando in hoc titulo dictum extitit quomodo conferri debent beneficia ratione gradus & nominationis, nunc sequitur videre quomodo ratione mandati. Ideo sequitur rubr.de mandatis apostolicis.

Cótinuatio rubricarum.

TITVLI DE COLLATIONIBVS FINIS.

RVBRICA DE MANdatis apostolicis.

Quis primo inuenit mādata.

Notandum est quod olim Romani pontifices non solebāt grauare ordinarios per hæc mādata, sed Alexander tertius (vt reor) fuit primus qui inuenit ista mādata. c. eā te. de rescrip. quæ demū prosecutus est Innocen. tertius, vt in c. dilectus. 2. de præbend. postea Honorius tertius, vt in c. capitulum. de rescript. deinceps Gregorius nonus, vt in. c. mandatum. cum duobus seq. illo titul. superuenit postea innocētius quartus, qui decretalem primā de concess. præb. in. 6. euulgauit. Et post eum Bonifacius octauus compilauit decretalem vlti. de præb. in sexto. Vltimò clemens quintus in consilio Viennen. quædam dubia declarauit in cle. vna de concess. præb. De his Ioan. And. not. in addi. ad Specula. in rubr. de concess. præb. in principio, & in. c. duobus. in fi. de rescrip. in sexto. Petrus Ancha. in. d. clemen. vni. in principio.

Postremò, papa & rex certam mandatis in hoc Franciæ regno, de qua infra patet, formam statuerunt, & hæc sunt iura, quæ in mandatorum materia allegari solent.

Quæ sunt literæ monitoriæ, præceptoriæ, & executoriæ.

Insuper in his mandatis olim Romani pontifices primò dabant literas monitorias (quasi primarias preces) per quas monebant ordinarios ad conferendū mandatariis. Veruntamen quia ordinarij voluntatem summi pontificis facilè non exequebantur, ideo literas præceptorias inuenerūt, quibus præcipiebant ordinariis collatoribus, vt mandatariis conferre haberent. Verum si mandatum collatores non exequebantur, nō annullabatur illorum dispositio, sed contrafaciens erat puniendus capit. si soli de concess. præbend. in sexto. c. dilectus. 2. de præb. Fel. in. c. constitutus. colum. 9. nume. 21. de rescript. Ideo Romani pōtifices literas executorias inuenerunt, per quas mandabatur, vt executores compellerent ordinarium ad cōferendum. de his tribus literis habetur in c. capitulum. ca. literis. & ca. ex insinuatione. de rescript. Veruntamen quia adhuc manus ordinarij non ligabantur, vt collatio in contrarium facta non valeret, nisi in tribus casibus.

Primus, quando mandatarius erat creatus canonicus. c. si postquam. de præbend. in sexto. ca. duobus. de rescript. illo libro Feli. in cap. ad audientiā, colum. octaua, versicu. literæ non dantur. de rescript.

Secundus, quando erat clausula decreti.

Tertius qnando executor inhibuerat collatori, & suæ collationi reseruauerat. c. tibi qui. de rescript. in sexto. dicto. c. si soli. Ideo executoribus potestatem conferendi literis in executorialibus in recusationem vel nenegligentiam dederunt. ca. si apostolicæ. de præbend. in. 6. ca. si capitulo, de cōcess. præbend. ibidem. Aliquando verò dabantur tantum literæ executoriæ, vt in. d. ca. capitulum. de rescript. & ibi amplè de hac materia. & in. c. dilecto. de appellatio. Verumenimuero, quia hæc materia est difficilis, & confusa: nā paucos habet tex. & dubia super ipsis formis & clausulis decidūtur argumētis legalibus melius, quàm canonicis constitutionibus, teste Petro de Ancha. in cle. vna. colum. 1. de conces. præb. ideo putaui hic aliqua quotidiana pro mandatorum elucidatione inserenda.

Materia mandatorū est difficilis & confusa.

Quot modis capiatur mandatum, tradit Barb. in. c. mandatum. notab. 1. col. 2. de rescript. Et quid differat à præcepto Feli. & Dec. in. c. eam te. illo titulo. & quid sit mandatum principis. glo. in authen. de mandat. princip. collatio. 3. in princip. Et quotuplex sit, Azo & docto. in eodem titu. C. & per Alber. in verbo mandatum. in dictio. Hic possem multa dicere de mandato, sed tantum prosequar materiam congruentem.

§ Primus.

a ¶ Statuimus & ordinamus

a ¶ Statuimus.) Hic titulus quadrifariā diuiditur, primò præstituit numerum mandatorum ecclesiis Franciæ dirigendum. Secūda præcipit mādata dari sub forma inferius descripta, ibi, & vt obuietur. Tertia reseruat sibi papa præuentionē omniū & quorūcūque benefi-

beneficiorum ibi declarantes,&c.

Quarta vult verum beneficiorum valorem exprimi debere, ibi statuimus.& sit hoc loco summarij ad totum titulum, & de verbo statuimus dictum est in §.primo supra de colla.in.1.glo.

quod b quilibet c Romanus

De papa canonice promoto.

b ❡Quilibet.) Canonicè pmotus, alioqui anathemate cum suis autoribus, fautoribus, & sequacibus, à liminibus sanctæ dei ecclesiæ separatus abiiciatur, sicut antichristus & inuasor, & destructor totius Christianitatis. text.in.c.primo.col.3.distin.23. quem text. dicit.sing.Addit. ad Panor.in procemio decretalium.Gregorius.& Panor. in ca. licet. de electio.nu.11.Et alibi dicitur, Si quis pecunia, vel gratia humana, aut populari, seu militari tumultu, sine concordi, & canonica electione cardinalium fuerit apostolicæ sedi inthronizatus, non apostolicus, sed apostaticus habeatur: liceátque cardinalibus illum maiorem anathematizare, & humano auxilio à sede apostolica pellere.ca.si qs.79. dist.ideò dicit Bal.in.l.impetrata. not.1.C. senten.rescindi non posse.quod princeps legitimè electus est deus in terris, & maximè papa, sed non legitimè electus est diabolus, & apostata, & non habet claues cœli, sed inferni. sequitur Barb.in clement. ne Romani.col.penult.de electio.Nec refragatur verbum quilibet, quia debet intelligi de habili, vt in.l.prima. C.de sacrosanct. eccle. & ibi addidi Alexand.in.l.1.§.nunciatio.ff.de operis noui nuncia. & ideo text. supra de elect. derog.dicit canonicè intrantium. & ibi Io. Dayma declarat quando dicantur canonicè ingredi.& Fel. in.c.ego.N.col.2.de iureiur.per illum tex.

Papa vbi habitare debeat.

c ❡Romanus pontifex.)Etiam si habitaret extra vrbē Romam, quia non locus, sed dignitas hanc concedit gratiam.arg ca.illud. & cap.multi.40.distinct.glo. in verbo Romanæ.in §.nos itaque.in extrauag. Ioan.22 rub.de præben. Et quòd Romæ debeat habitare concludit Oldra.consil.85.sanctissimè. & Alber. in suprascriptione epistolæ inter claras.C.de summa trinita.dicit tamen tex. in.c. legimus. 93. distinct. quòd vbicunque fuerit episcopus, siue Romæ, siue A Eugubij, siue Constātinopolitani, eiusdem meriti est, eiusdem & sacerdotij. Ideo ego arbitrio suo relinquo, sicut Præposi.in. ca. in nomine domini.23.distinct.instar iudicis. l.1.ff.de iure deliberand.

Quis possit dare mandata.

Item dicit textus, Romanus pontifex, quia alius à papa non potest dare ius advacatura. c.nulla.de concess. præb. ca.2.de præbend.in sexto. nec ista mandata concedere.etiam legatus, ✱ vel collegium cardinalium.cle.ne Romani.de electio.] ca.dilectus.1.de præbend. glos.in. c.si eum. eodem titulo. in sexto.&.ca.quanuis. de rescript.illo libro. & sic papa tantum hæc mādata concedere potest. Imol in ca.constitutus, colum.prima.de rescript. Pōtifex enim princeps sacerdotum est, vel dicitur esse quasi via sequentium. Ipse summus sacerdos, ipse pontifex maximus nūcupatur. Ipse enim efficit sacerdotes atque leuitas. ipse omnes ecclesiasticos ordines disponit: ipse, quod vnusquisque facere debet, ostēdit. Antea autem pontifices & reges erant. nam maiorū hæc cōsuetudo fuit, vt rex esset sacerdos, & pontifex.vnde & pontifices Romani imperatores appellabantur.sunt verba textus, in ca.cleros.in versicul.pontifex.21.distinctio. Hodie cōuenit soli papæ, etiam ex communi vsu loquendi. clemen.si Romanus pontifex.de præbend.ca.primo de constit. in sexto.& ibi glos. & docto.tradunt quibus vocetur nominibus. & Præposit. in ca. statuimus.4. distinct. Aliquādo vocatur summus pontifex.cle.si summus.de sent. excommuni. Aliquādo vocatur summus sacerdos, qđ nomē cœpit à Moyse.c.sacrosancta.22.dist. Et maior est auctoritas papæ, quàm sanctorum.ca.de libellis.20. distinct. de hac potestate multa tradit Bal.in.l.rescripta.colum. tertia.C.de preci.imperat.offerē.& Olkam in suo tracta. de potesta. papæ. suntque alij multi tractatus de potestate papæ, qui potestatem fusius explicant.ad eos, si lubet, confugito. Sunt tamen quidam hæretici, qui nihili potestatem papæ faciunt, cum ipsi nihili sint, non videntes quod dictum est eidem, Tu vocaberis cephas.& ipsis, Durum est vobis cōtra stimulum calcitrare, quia papa est omnis super omnia. teste Bald.in c.vno.col. 2.versic.pone quod prælatus qualiter. domi. à feud.

Nota Papæ conuenientia.

Papa quid sit.

à feud. proprie priuet. & contra hos hæreticos habetur. Esaiæ. 29. c. & erit sicut puluis tenuis multitudo ventilantium te, & sicut fauilla pertransiens multitudo eorum, qui contra te. videlicet papam, præualuerunt.

d ¶ Semel.) Dicitur Iob. 33. Semel loquitur deus, & secundò idipsum non repetit. sic & Christi vicarius. ideo hic dicitur

pontifex [d] semel duntaxat [e] tempore [f] sui pontificatus

semel. & per hoc patet, quòd prohibetur regnicolis petere secundum mandatum, nisi vt dicitur infra, quia semel & non sæpius hic peti conceditur, vt in simili dicit text. in. l. fina § sed quia quidā. C. de iure delib. nam eo quòd prohibetur hic concedere, prohibetur etiam petere, quia prohibito vno de correlatiuis, cēsetur reliquum prohibitum. l. 1. & . 2. C. de cupres. lib. 11. probatur in. l. fina. & ibi pulchrè Ias. C. de indic. vidui. tollend. Feli. in proœmio decreta. in c. Gregorius. in princ. plenissimè per Hippoly. in. l. si quis viduam. ff. de quæstio. Si tamen peteretur mandatum secundum, & per importunitatem Rom. pontifex concederet, non valeret, si dirigeretur habēti tantum collationem decem beneficiorū, propter illam clausulam decreti positam in rubr. de firma & irreuoca. concordatorum stabili. infra. nec collatores ratione illius mandati conferre tenerentur isti mandatario. vt infra eod. dico in glo. præferendos. intellige vt ibi dicitur. quia non dicitur hic quòd semel concedere possit vnum mandatum, sed semel tempore sui pontificatus literas mandati concedere potest, vt sequitur. Nec posset super hoc papa dispensare, vt supra dixi in præfa. ad rubr. de colla. nam ordo confunditur, quando sua iurisdictio cuilibet non seruatur. c. peruenit. 11. quæst. 1. & alibi dicitur in. c. ecce. 99. distin. Meus nāque est honor vniuersalis ecclesiæ. meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ergo honoratus sum, cum singulis quibúsque honor debitus non negatur. & quia ita conuentum est, contra quam conuentionem altera pars non dispēsat, vt plene dixi supra titu. proximo in præfa. Et de insinuatione literarum semel facienda dicit text. in § præfatíque graduati. supra tit. proxi. & plene dixi in tract. nomi. q. 14. ibi, vndecimo quotiens insinuentur &c.

Papa an dispensare possit vt plura mādata dentur.

e ¶ Tempore.) Ergo quocunque tempore, quia indefinita æquipollet vniuersali. c. vt circa. de elec. in. 6. siue statim facta coronatione concesserit, siue post. gl. in. l. 1. in verbo, tempore solutionis. C. de solutio. vbi exponit verbum tempore solutionis, id est in ipsa solutione, vel parū ante vel post. Imo etiam concessum mandatum ante coronationem valeret. tex. in extrauagan. vlti. de senten. excommuni. in cōmunibus, licet de stylo ante coronationē non soleant concedi, vt videtur concludere Feli. & recentio. in. c. eam te. colum. 5. versi. secundo restringitur. de rescript. Vide Præposi. in. c. 1. col. 7. distinct. 33. est tamen differentia, quia papa ante coronationem vtitur bulla plumblea pro dimidia tantū parte sculpta. teste Bonif. in cle. vna § porro. nu. 27. de iureiu. & vix reciperetur sic in Francia, sed post coronationem tota est sculpta, vt ibidē dicitur. Et sic concedet mandatum antequam cedat papatui. c. 1. de renuncia. in 6. quod tam rarum est, sicut auis Phœnix, vel antequam moriatur, quia mors soluit pontificatum, quoad illum argu § deinceps. in authen. de nup. colla. quarta. & si vnum tantum mandatum in ingressu concesserit, alterum postea, quādocunque placuerit, per hoc verbū dare poterit, cum semper sit in tēpore sui pontificatus ante mortem, & cessionem, vt dixi.

Quando possint concedi mandata.

f ¶ Sui pontificatus.) Et sic tandiu potest concedere hæc mādata, quandiu durat potestas pontificalis. Sed an eo mortuo, vel cessione facta expiret concessum? videtur quòd sic per. l. mandatum. C. mandat. & § rectè. instit. illo tit. vbi mandatum finitur morte mandantis re integra. Contrarium teneo in his mandatis apostolicis, per text. in. c. si super gratia. de offi. delega in. 6. vbi dicit non expirare, quando res non est integra, vtpote quia est collatus canonicatus, vel fulminatus processus. Sic tenuit glo. in § item voluit. versic. visum. in verb. mandatum. de colla. in prag. Do. & alij in. c. præsenti. de offi. leg. in 6. Anchara. in cle. vlti.

Mādatum an per mortē papæ expiret.

no.t.de rescript. Cú ergo in Frácia semper conferatur canonicatus secularibus, vt in forma mandati inferiore patet, & recipitur mandatarius.ergo in Francia mandata ista per morté papæ non expirát.c.vlt.de cóceß. præbend.in.6.&.c.si is cui. de præbé. allo lib. & in regula cácella. decima. Sic tenét domi.de Rota decisio. 285. si episcopus. & decis. 349. si papa in nouis. Perus.in.c.si gratiosé.1.nota. de rescrip. in 6. Nota tamen, quòd quádo gratia est facta, quáuis non execura, cum quæsitú sit ius ad rem, vel saltē ius implorádi officium iudicis, vel executoris, tunc non expirat morte cócedétis, per not.in.c. si cui nulla. de præbend.in 6. Lappus allega.17. an datio. gl. in c.veniens.de renuncia.Bonifac. in cle. gratiæ.col.1.de rescript.Feli.in.c.ad audientiá. 2.col.7.versi.literæ. de rescript. vbi dicit ꝙ expectás apostolicus tantú acquirit ius implorandi executores, vt mandatú exequantur: non verò obligationé. gl.in.c. veniens. de renúcia. Si tamen executor nolit exequi, non datur actio contra eum, sed puniendus erit.allegat Domi.& Ioan. And.in.ca.1. in princi.col.2. de cóceß.præbend. in 6. Licet quidá doct.non satis practici parum aduertentes ad stylum cancellariæ hodiernú putent, mándata de prouidédo dici gratias faciendas, & non factas, cum per gratiá faciédam non quæratur ius in re, nec ad rem: vt si papa pro scholari mandet cuidam, vt promoueat eum ad gradú doctoratus, tunc re integra finietur mádatum, cum non sit aliquod ius quæsitum scholari. secus in mandato, vt asserit Prouinciale.fol.37.versi.præstantißimé. facit quod notat Feder. consil. 78.casus est. papa. Imo dicit Bald.in.l. man datum.colum.3.in 4.oppo. C. manda quòd si papa in gratia mandet executori, vt eam exequatur, non finitur mandatú morte papæ, licet secus esset si dirigeretur collatori tantum, & non mero executori.allegat.d.c. si super gratia. Item per viam contractus est hic permissum papæ, vt mandata concedere poßit, quod debet intelligi cum effectu.l.1. ff.quod quisque iuris. sed si mandata morte papæ finirentur, non concederet cum effectu, imo papæ autoritate circúscripti essent mandatarij, cótra.l.primá.C.de his qui veniam ætatis impetra. & impetrantibus essent elusoria, cótra.l.si prætor.ff.de iudic. & res nummaria Galliæ Romæ propter frequentem mandatorú impetrationé exhauriretur.ac in detrimétum regnicolarum cederet, contra ea quæ supra in proœ. dicuntur.& ibi ponderaui. Item officiú executorum gratiarú non expirat per mortem papæ.Bald.in.c. relatum de offic. deleg. ergo nec mandata, sine quibus non poßunt consistere executores illorum. nec præceptum expirat per mortem, vt tenet gl. in.ca.dudum.18.quæst.2. Feli. & alij in ca. eam te.de rescript. Nec obstat verbum tempore hic positum, videlicet, vt suo tempore concedere poßit, ergo extra suum tempus non, & sic finietur: quia respon. quòd papa potest suo tépore dare, non tamen hic tex.dicit, quòd datum suo tépore finiatur, sicut dicimus de spurio. qui potest à papa tépore pontificatus legitimari.c.per venerabilem.& per totum titu. qui filij sint legi. tamen non finitur legitimatio tépore Romani pontificis, nec per obitú illius, sic nec mandatú.facit decisio Tho. Fastol.in decisio.Rotæ q. 23.cú seq. vide casus in quibus non finitur mandatú, etiam re integra per mortem mandátis.per Ias.& Decium in. l. eius.§.placebat.ff.si cert.peta.& quæ addidi ad.l.mandatú.C.mand. Et quando dicatur res integra, declarat Guido papæ in decisio. Delphi.q.491.prælatus. & docto.vbi supra. g ¶ Literas.) Et sic in mandatis apostolicis requiritur scriptura.c.executor. de conceßio præben.in.vj licet de iure ad effectum & essentiam gratiæ non requiratur. sed solo verbo Roma. pontifi. perficitur. c. inquisitionis. 25. q.2.cle. dudum §.fin.ibi, verbo seu scripto, de sepulr.l.contrahitur.ff.de pigno.Archi. & Io. And. in proœmio sexti. col. pe.nam in lingua principis stat gratia, in scriptura testimonium, in executione cómoditas. Bal. in.c.capitulum. col.pe. de rescript.quia per collationem in spiritualibus ius acquiritur.c. si tibi absenti. de præbend lib. 6. c.fi.de conceß.præb.eo.lib.de Rota decisio.882.in antiq. Feli.in.c.in nostra.in fi.de rescrip.Feli.Deci. & alij in rub. de cósti.Barba.in proœmio cle.§.quoniam, col.16.& sequen. Ias.cósil.146. beatißimo col.4

g literas

Scriptura quádo requiratur in gratia papæ probanda.

col.4.versi quinto. facit.in.2. volu. Ideo si moriatur summus pontifex qui concessit gratiam, non leuatis bullis, poterit postea successor expedire bullas in forma, rationi congruit, vt in regula cancella. 8.Bal. in.l. humanum. in fin.C. de legib.Bonifac. in procemio cle.col. secunda. Et si non expediantur per successorem, gratia non est probata per illam signaturam. Decisio Neapoli.253.duo. vide infrà in forma manda. in verbo gratiam.

De verbo fiat.

Item dispẽsatio licet non reperiatur in bullis, dúmodo per papam concessa fuerit valet, & sufficit quòd dixerit fiat. nam statim perfecta est gratia, vt dicitur Genesis.1. c.Fiat lux, & facta est.Bal.in.l.fi.C.de communi seruo manumiss. Sic cõsului de Ripa.in lib.2. Respõ.c.11.de iure. per iura supra allegata.nam verbum fiat vt petitur, licet possit de futuro intelligi, tamẽ frequẽtius accipitur de praesenti. Cald. in.c. quisquis reprobando. ibi glos.de electio. sequitur Feli.in.c.eam te.col.3.de rescript. Referunt moder. in d.rubr. de constitutio. &.d. decisio Neapolita.253.duo regij.

Beneficiũ ante leuationẽ bullarum potest permutari.

Item istud beneficium verbo collatum, vel per signaturam, ante leuationem bullarum potest permutari cũ alio. Imol. in cle, vna.colum.5. nume. 22. versic. quid si aliquis.de rerum permutatio.Auriol. in additio.ad Guillelmum de monte Lauduno in d.c.si tibi absenti.in fine. Et Probus in additio.ad Ioannem Monach.in.c. licet episcopus. ibidem. de quo fui interrogatus in cancellaria quondam R.D. Legati de Prato. Sed non possunt permutari mãdata cum aliis literis, nec econtrario, vel beneficium cum literis mandati apostolici.Feli.in.c.ad audientiam. 2.col.7.versicu.nota etiam de rescript.per rationes ibidem positas. Idem Antonius & alij in.c. cum olim.&. c. fina. de rerum permuta. Ad haec beneficium dicitur vacare per mortẽ illius, cui solo verbo fuit collatum, etiam si haberet tantum signaturam. Et si iste, cui fuit facta collatio, moriatur extra curiam, dicitur etiam beneficium extra curiam vacare, licet ante collationem isti factam in curia vacasset. Domi.de Rota decisio. 882.not. quòd vbi in antiq.Inno.in.c.inter caetera, col.2.de praebend. Ioannes Andr. & alij in.c. si electio. de elect.in. 6. Ad probandam tamen gratiam requiritur scriptura.c.porro.ibi, ex inspectione priuilegiorũ. de priuileg. Ancha. in.c.ex diligenti.in fine de simo. Panor.in. c.nosti. col. 1. & in.c. qualiter not.1. de electio. Egidius de bella mera decisio. 611. licet capella.& consil.34. col.6. vbi dicit ita seruari per cle.1.ibi, confectis super ea literis.de praebend.Feli.& alij in rubr. de constitu. nec potest probari gratia papae, nisi per literas, & hoc propter multa absurda, quae sequerentur admittendo probationem per testes, apud quos difficilimum, & quasi impossibile esset scire omnem continentiam gratiae, & omnem formalitatem, licet non sit omnino impossibile. verba sunt Card. in procemio cle.versic.nec sanè. Idẽ in mandato principis.tex.in.❧ deinde. versic.si quis autem cui tale aliquid iussum est, ventat omnino, non respicias eum, nisi sacram nostram pragmaticam ostendat formam pro hoc scriptam.in authen. de manda.princ.colla.3.&.C.illo tit.l. vna. *gl. in c.cũ à nobis. vbi plenè docto. de testib. Cynus in.l.nec quicq.❧ vbi decretum.in fi. de offic.proconsul.ff.) Imo non crederetur etiã cardinali asserenti se dispensare ex cõcessione summi pontificis eidẽ facta viuae vocis oraculo, nisi literas ostendat.d. l.vna. & hoc est verum in praeiudiciũ alterius. gl. in.c.sicut. de sent.excom. secus si nulli esset praeiudiciũ.gl.in.c.nobilissimus.97. dist.sic consuluit Ias.cõsil. 104.circa col.1. volu.1.

Casus in quibus ꝓbatur gratia pape ꝑ testes.

Nisi ageretur de ꝓbanda qualitate, vt qa dicit se priorẽ in data, aut motu ꝓprio mandatum cõcessum, vel ex certa sciẽtia, siue agatur de alia cõiectura, tũc poterit per testes ꝓbari.gl.in.c. duobus. de rescript. in.6. in verbo si nõ appareat.& in.c. si à sede de praebẽd.eod.lib. Rota deci.332.licet Romana. in nouis.tex.in.c.auditis.& ibi Panor.2.nota.de in integr.resti.Idem si agatur de facultate danda alicui Cardinali, vel alteri executori acceptandi renunciationem. Oldra. consilio.324.factum in fine.

Secundò, fallit si mandatum siue gratia fuerit perdita, quia tunc etiã poterit per testes probari.Panor.in.c.ex diligẽti. vlr. notab.de simo.per tex.sing.in.l.testium.in. ff. C.de

C.de testi. etiam si scriptura sit de substantia probationis, tamen actus probari per duos testes poterit, casum amissionis scripturæ probando. text.nota.in.c.sicut. & ibi plenè prosequitur Feli. col.1. cum sequen. de re iud. Requiritur tamen quòd testes deponentes cognoscant vitium bullarum, & deponant se vidisse dictas bullas integras, non habentes defectū, nec vitium, cap.cum olim.1. de priuileg. Et quòd testes sic deponentes sint experti, & periti. vt non possint in his bullis, vel instrumentis facilè decipi. Bar.in.l.1.colum. penult.ff.si certum pet. & in authen. si quis in aliquo.col.2.C.de eded.& .l.sicut. de fid. instrum. Alexand.consil.196. viso testamen to. col.2.nume.9.in.2.volu. Dec.consil.82. viso.colum.vlti.& consi.215.in causa.col.1. plenè tradit Hippol. in rub.de ꝓba. fol.40. versi. circa secundum casum. & requiritur talis peritia in illis testibus, vt possint dignoscere requisita ad bullas bonas, vel ad aliud instrumentum, super quo deponunt. Bar.in.l.2.§.1.in fi.ff.de iure fisci.plenè Pur pura.in.l.1.nume.181.cum sequen.ff.si cert. peta. vbi tradit quinque declarationes, quas ibidem cernere licet.

Testes deponẽtes de bullis, vel scriptura quales esse debeant.

Tertiò limita, quando dubitaretur de intentione papæ, tūc enim poterit fieri probatio aliter, quàm in literis contineatur, & sic per testes.cap. susceptum. ibi, nisi de intentione mandatis aliud appareret expressè. de rescript.in.6.& illum text.adhoc ponderat Perus.ibi,sed potest intelligi expressè apparere, quando in literis hoc est expressum,& sic quando literis probatur,cle.vlti. de rescripr. in glo.

Vltimò, fallit in collatione inferioris, quæ per testes potest ꝓbari. hoc tenet Bald. in.l.si qua.colum.2.versic.deinde.C. de sacrosanct.eccle. licet distinguat in. cap.2.de testi.spol.& vbicunque esse rei præcedit esse scripturæ, tunc fit scriptura ad probationem.sed vbi esse scripturæ præcedit esse rei, vel simul concurrunt, tunc scriptura est de substantia.verba sunt Bal.in.ca.primo. col. vlti.de offic.deleg.per not.in.l. contractus. C.de fide instru.

Collatio inferioris papæ per testes ꝓbari potest.

Quæro, an gratia Papæ si scribatur à diuersis, valeat? Videtur quòd sic, tum quòd non reperitur prohibitum, tum etiam quia tota bulla potest scribi per alium, vt continetur in stylo curiæ Romanæ, vbi quilibet scriptor potest habere vnum clericum, qui scribat pro eo. ergo & dimidiam partem, vel aliquam, per. l. quæ de tota.ff. de rei vendit. cap. pastoralis.§. item cum totum. de off. deleg. Contrarium habet stylus, videlicet vt non possit scribi pars per alium, dempto nomine pontificis, Clemens,&c. Paulus,&c. Ita tenet Corne.consil.182. videtur, in. 4.volu. & hic stylus est seruandus.c.ex literis.de consti. Card.in.c. licet. de crimi. falsi. si tamen prima linea vsque ad verbum vitæ, &c. scriberetur vt assolet literis longis per vnum, & totum mandatum per alium, non minus valeret, vt videmus quotidie fieri.

A diuersis an possit mandatū scribi.

h in forma mādati iuxta for-

h ¶In forma mandati.) Quanuis multiplex reperiatur forma de iure antiquo, non tamen erat aliqua certa. Ancha.in cle. vna. col.1.de concess. præb. Ideo Galli homines in incerto vagabantur, quare infra fuit illis præstituta certa forma, vt sequitur immediatè post istum titulum, quanuis aliqui alio in loco ab isto titulo remoto,& ibidem nil ad alios titulos proximos faciente locassent: sed nos insecuti iurisconsul. doctrinam in.l.2.ff.de sta.homi. proximos coniūctósque applicauimus titulos, provt res patitur, vt infra videre est.

De multiplici forma gratiarum papæ.

Olim inter alias formas vna erat, de qua in capit.capitulum.de rescript.& dixi supra eod.in rubr. huius tituli. Alia quando simpliciter mandabatur collatori, vt prouideret de beneficio, si collator alteri cōferebat, valebat collatio. ca.dilectus.2. de præbend. sed puniebatur, vt ibi.

Alia forma erat, nam quandoque mādabatur conferri beneficium, & præcipiebatur non dato executore, & sine clausula decreti, & beneficium nō erat mandatario affectum.ca.eam te.de rescrip.cap.si soli. de concess.præbend.in.6.

Alia forma habebat decretum irritans, & afficiebatur beneficium, nec valebat collatio alteri facta.ca.dilecto.de præbend.nota.in.c.si eo tempore.de elect. in sexto. Ias. in.l.

in.l.non dubium.nota.8.col.4. C. de legi. Feli.in.ca.cæterum.col.11. de rescrip. &.c. cum accesissent. nume.7. de constitu. Barba.cle.1.col.9. de elect. Tamen non debet apponi in Francia, vt licet videre in forma mandati.& si apponeretur, non valeret mãdatum.quia esset contra formam infra scriptam,& contra ordina. regi. rub. des mandatz.articu. 1.quia Galli suapte natura sunt liberales, ideo nolunt compelli, & tantum astringi per hanc clausulam decreti. cũ sine ea voluntaté papæ exequantur. * Etiã quia clausula decreti est descripta infra in rub.de firma. & irreuocabili cõcord. stabilita ✠.1.]

Alia erat forma in qua dabatur executor ad compellendum collatorem conferre mandatario.ca.abbatem.de rescrip. Et hæc forma non afficiebat beneficium ante executoris inhibitionem, vel nisi collatus esset canonicatus. c.si postquam.&.c.dudum.de præbẽd.in.6. Et ideo tres formæ erant: vna in qua mandabatur, vt compelleret ordinarium, quòd adimpleret mandatum papæ. Altera qua scribebatur executori, vt cõpelleret cum decreto, & aliquando sine, & aliquãdo scribebatur in forma, facias assignari. de qua nota.in.c.pro illorum.de præb. Petruf.in.d.c.si soli.glos.in.ca.si capitulo. ibidem. & in verbo dirigendum ✠. Item placuit. versi.visum.de colla.in pragma.

Alia est quando mandabatur executori vt in negligentiam, vel in recusationem ordinarij prouideat, vt hodie habemus infra hanc formam, & tunc prius requiri debet ordinarius, demum executor.c. si capitulo. de concess.præbend. in. 6.ibi, capitulo negligente.quia non potest dici negligens,vel recusans,si non requiratur,vt infra dicetur: & per præsentationem afficitur beneficium vacaturum.d.ca.si capitulo.

Aliquando dabatur cum clausula, quod duxerit acceptandum, sine determinatione temporis.vt in.ca.t.de concess. præb. lib.6. glos.in.d.verbo dirigendum.supra allegata. sed non reciperetur in Francia.

Alia, dabat tempus certum, videlicet vnum mensem ad acceptandum.clem.vna. de concess.præbend.Et hæc est reprobata,& duæ præcedentes in hoc regno,per leges regni eodem ritu. artic.1. quia magis inducere votum captandæ mortis in habente pingue beneficium,quàm in alio,& dari posset materia delinquendi in istum possidentem beneficium magni valoris, quia cõmunius homines affectant beneficia magni valoris; etiam literati.c. 1. de præbend.in.6. & dico in forma mandati in verbo. post mensem.

Alia forma concedebatur cum clausula anteferri.& de hac in.c.pe.de præb.in.6. & ista quia reseruationẽ cõtinet, non admittitur in Frãcia. de ea tamen vide Rotã. decis. 640.si aliquis in antiq.Feli.in.cap.causam. col.13.&.ca.capitulũ.col.7.de rescrip. & in addit.ad Io.Monach.in.ca.eũ cui. de præb. in.6.& gl.in verbo retroactiua.in ✠. visum, de colla.in prag.Et Egid.de bella mera consil.33.quod li. col.7.conclu.7. quid si secundus habeat clausulam anteferri, & tertius habeat similem clausulam,an debeat primo præferri.quod non, ibi concludit per illam regulam quæ ponitur in authen. quas actiones.C.de sacrosanct.eccle.quòd priuilegiatus cõtra priuilegiatũ nõ vtitur priuilegio.

Alia forma habebat clausulam, si pro alio non scripserimus.c. mandatum. de rescrip.ca.literis.ibidem, vt in forma sequen. habetur, & approbatur per leges regni. vt eod.ritu.patet in ordina.regiis.

Aliquando mandatur prouideri si is pro quo mandabatur, fuerit repertus idoneus, vel sub alia cõditione,de qbus in cle. vna.& ibi gl.de offi.deleg.Feli.laté.in.c.si.de præsumptio.& hæc nõ versatur in curiis Frãciæ.

Alia est forma in qua creabatur canonicus, & sibi mandabatur prouideri de præbenda, vt in.cap.duobus.de rescrip.in.6. & istud receptum est in his concordatis, vt patet infra in forma mãdati apostolici. & dixi supra in rub.de reseruatio ✠ fina.

Alia forma volebat prouideri ad certum valorem.c.quamuis.1. de præbẽd.in.6. Alia valorem non exprimebat, vt ibi. * sed eæ formæ non visunt regni curias, nisi in nominationibus datis consiliariis.]

Alia exprimebat certam præbendam,vt sacerdotalem,vel integram, seu dimidiam, vel aliud beneficium.c.cui de non sacerdotali. &.c.ei cui. de præbend.in.6. Alia non. Et de qualibet multa dicerem si vtiles essent, sed cum tantum habeamus vnam, il-

lam discutiam infra aliis hic breui declaratis. Et nota. quòd quãdoque scribebatur pro certa persona & certo beneficio. ca. ex parte.1.de offi.delega. Aliquãdo pro certa persona, & incerto beneficio.cap. mandato. de præbend.in.6. Aliquãdo scribebatur pro certo beneficio,& incerta persona.c.si is cui. de præbẽd. in.6. Aliquando ꝑ incerto beneficio, & incerta persona.c. quãuis.t. &.c.dudum.de præb.in.6. Ioan. Vanquel in.d.c.mandato.post Ancha.& alios.

mã inferius annotatã [i] dare posit hoc modo videlicet

Alia forma habebat clausulam, motu proprio, de qua in. ca. si motu proprio. de præb.in.6. & hodie recipitur etiam in Francia, vt infra dicetur in forma mandati.

Alia forma dabatur pauperibus clericis. c.si pauper.de præbẽd.in.6. Aliæque multo plures inueniuntur formæ, quas tradũt Ioã. And. Perus. & alij in.ca. si soli. de concess. præb. in.6. Et istæ formæ olim instar vestimentorũ Franciæ & Prothei mutabantur, quare Galli homines longo tẽpore in incerto fuerunt. nũc successit ista forma illis data, quæ seruanda est, vt infra dicam, tanquã pupilla oculi, & aliã Galli nõ quærãt, & videtur cõuenire ordina.regis, rub. Des mandatz.artic.t. Ideo aliàs de industria missas facio, tanquã non vsu venientes in hoc Frãciæ regno, sed exteri videãt. Perus.in.d.c.si soli.col.1. aliàs formas executorũ tradentẽ. ✱ Et nouissime Ioan. Staphile.in tracta.de literis gratiæ scribit plenè decem executorũ formas, quas transcribit D.Gomes.in tracta.mand. de prouid. Et formas mandatorũ D. Staphile. etiam ibidem rub. de mãdato. de prouidendo fol.3t. cum seq. docet.] & sicut gallina cõgregat pullos suos sub alas, vt dicitur in Euangelio. & glos.citat in.l.1. ff.de in integr.resti. ita forma inferius posita multas formas continet, & congregat, vt liquido intueri potest. vide glo.in verbo.gratiam.in forma mand.apost.infra.

Quare inuenta sint hæc mandata.

i ❡Dare posit.) Non tenetur, si nolit, cum verbum posit volũtatem significet.l. sæpe. ff.de offi. præsid.Bar.in.l. Gallus. de lib. & posthu. Et hoc eidem à iure est cõcessum in signũ vniuersalis obedientiæ, & recognitionis, videlicet vt vnaquæque ecclesia pastorẽ suum de nouo veniẽtem recognoscat, sicut dicitur in Euangelio, Cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. & sicut quidam episcopi ꝓ iocundo aduentu ponunt vnum canonicum in ecclesia. Rota. decisio.35. nota quòd vbi episcopus. in antiq. & valet illa cõsuetudo, etiam si numerus sit taxatus & iuratus, si præbendæ nõ sint distinctæ. Feli.in.c.constitutus.col.pe. de rescrip. Etiã rex Frãciæ in aliquibus regni ecclesiis pro suo primo ingressu. multo fortius papa in ecclesiis poterit hæc mandata cõcedere.

Mandata quibus cõcedi posint.

Quibus posit papa dare hæc mandata, hic nõ exprimitur. Tamẽ respõdetur, quòd petẽtibus idoneis, cum erga illos sedes apostolica se ostendat liberalem. c.sedes. de rescrip.& inuito. vel non petenti nõ solet dari beneficiũ. regula, inuito.ff.de reg.iur. siue sint graduati, siue nõ, cũ hic nõ exprimatur, & si sit concessum non idoneis, an teneatur eidem ordinarius, cui diriguntur mandata, ꝓuidere? Panor. Feli. & alij in.c.si quãdo. & c.cũ.adeo.de rescrip. & idem Feli. in.c. inquisitioni de sentẽtia excõmuni. & per Aufre.in decisio. Tholosa. quæst.488. Item an sit parẽdum, vbi cõcludunt quòd sic, quando Papa poterat dispensare super illo crimine cũ mandatario indigno. & cõstat papam hoc voluisse, vtpote quia in mãdato expressit inhabilitatem, vt pro parte talis N. nati ex sacerdote & moniali &c: ita tenet Antonius de Butrio in.procem. decretal. Gregorius.col.4. versic.nunquid autem. eo. nu.31.

Minori dispensato an posit ratione mandati ꝓuideri.

Sed quid si minori dispensato super ætate, sit datum mãdatum, an curatum posit acceptare? dicerem quòd sic, quia est idoneus per dispẽsationem, vt dixi supra in.4.præfati.t.in glo.idoneis. supra de colla.nec potest adscribi vlla subreptio, cum mãdatum motu proprio sit cõcessum, & in eo papa habeat pro expressis dispẽsationes, nec refragatur. c. si eo tempore. de rescrip.in.6. quia ibi nõ habebat dispensationem, vt videre licet ibidem. Item regulari professo debet concedi mandatum, alij non ad beneficia regularia. in ordina. regiis.eod. tit. arti.6. & quæ ætas requiratur ad impetrãdũ mãdata, vide quæ dico infra in tract. de paci. posses. limita.4.

k ❡Vnum.)

Quibus possint dirigi mandata.

k ¶Vnum.) Intellige vnumquenque collatorem habentem collationem decem beneficiorum in vno grauari posse. vt sequitur. Et non est intelligendus hic textus, quòd vnus collator tantum posit in Francia grauari, vt quidam sentiebant per istud verbum vnum: sed debet intelligi vnumquéque, vt sentit ordin. regia eodem titul. arti. 1. in princip. ibi, à chascun collateur. etiã capitula ecclesiarũ grauari possunt. vt scripsi in ₰ præfatique ordinarij, in glos. quicunque de colla. supra. Intellige collatorem ecclesiasticum, nam laicum non intendit papa grauare per mandata. ca. cum dilectus, de iur. patro. glos. & docto. in ca. 2. de præben. in sexto. Et idem si competeret ius conferendi clerico simul cum laico, tunc clericus propter laicum, etiam si habeant collationes decem beneficiorum coniunctim, grauari non poterit. argu. l. si communem. ff. quemadmodum. serui. amittantur. glos. in ca. t. de iure patro. in sexto. ideo non valet mandatum directum laico. vel clerico habenti collationẽ simul cum laico, si separatim non habeat decem. Et sic patet quibus dirigi possint mãdata, videlicet omnibus clericis habentibus collationem decem beneficiorum ad minimum. Alia vide in tractatu nominationum quæstio. octaua. Si ergo collatio decem beneficiorum spectet ad duos clericos coniunctim, mandatum illis simul poterit dirigi, quod de vno statuitur, & in duobus locum habet. l. singularia. in fine. ff. si certum petatur. nec obstat hoc verbum vnum, quia indefinite ponitur, vt dixi.

Successor collatoris an ab eodem papa grauari possit

Item per hoc verbum vnum, videtur, ꝙ postq̃ papa grauauerit vnum collatorem, quòd eo mortuo successorem illius grauare non possit, tum quia defunctus & hæres vna censentur persona. textus in authent. de iureiur. à moriente præstito. collat. quarta, tum quia semel summus pontifex has mandati literas concedit suo tempore in vnum collatorem. per istum textum. Alioqui bis concederet, quod non admitteretur, ad hæc idem episcopus parisiensis, est is, qui est hodie. sicut erat prædecessor. argum. c. quoniam abbas de officio delega. l. proponebatur, ff. de iudic. Et idem collator est, simul quòd vna est ecclesia parisien. & non plures. ergo non poterit pluries grauari. Et per ista quidam affirmabant ita esse.

In contrarium tamen concludo, quia vnusquisque collator habens collationem decem beneficiorũ potest grauari, sed iste successor est vnus collator decem beneficiorum, Et non est grauatus: ergo poterit grauari.

Nec debemus hoc restringere, quia plenaria beneficiorum dispositio est apud papam. ca. secundo de præbend. in sexto. Sed voluit se per viam legis & contractus hic restringere ad duo mandata in quemlibet collatorem, ergo quilibet collator grauari poterit. Nec summus pontifex ex sua liberalitate, per quam se restrinxit, debet dammum pati, sicut nec donans. l. diuus. ff. de regul. iuris.

Non refragatur quòd hæres censeatur eadem persona cum defuncto. Fac esse. Sed hic non dicitur hæres defuncti, & nil habet à defuncto, quia beneficia iure consanguinitatis vel hæreditario non deferuntur. ca. primo de præbend. Sed à collatore ius habetur. ca. primo de regul. iur. in sexto. Et sic in prophanis loquitur, illa regula hæres censetur vna persona cum defuncto. Secus quoad hoc in beneficiis ecclesiasticis. Nec bis videtur concedere, cum diuersi sint collatores, & vnusquisque grauari potest. etiam si in vita papæ decẽ fuissent collatores, quia singuli grauari poterunt, vt hic.

Nec obest quòd successor, in dignitate videatur vnus cum prædecessore, & ad eum transit causa incepta. dicto ca. quoniam de offic. deleg. Respondeo, licet videatur eadem dignitas, non est tamen idem collator numero. Et iste text. dicit quòd vnusquisque collator grauari possit. quod non fieret, si prædecessor consideraretur, nec acciperetur distributiuè, vt per glos. in. l. Moschis. ff. de iure fisc. Etiam hic textus inferius dicit pro tempore, vnde quilibet collator suo tempore grauari poterit. Alioqui nunquam vsque ad magnum iudicium concederentur, nisi duo mandata in ecclesia parisien. & aliis, quia semper allegaretur prædecessorem fuisse grauatum.

Et sic concludo eundem papam concedere

dere posse duo mandata, vel vnum in quemlibet collatorem, quamuis prædecessor fuerit grauatus duobus, vel vno, pro quantitate beneficiorum.

Quæro si nō fuerat à prædecessore prouisum his mandatariis, vel vni, an successor adhuc grauare possit? quæstio pendet, non decidam nunc, sed curiæ iudicium expectabo.]

l habentē m collationē n decē

l ❡Habentē.) Verè, non per fictionē, quia tunc non dicitur habere, qui verè non habet. l. qui actionem habet. ff. de regul. iur. l. cum emancipatus. §. fi. ff. de bonorū possess. cōtra tabul. Bar. in. l. Cēturio. in fin. de vulga. glo. & Bar. in. l. nemo. ff. de in integ. resti. Vide Bal. in. l. 1. ff. de statu hominū: ideo si collator haberet collationem nouē beneficiorum verè, & actionē ad collationem decimi, non habebit locum iste text. vt possit grauari vno mandato. quod est not. ✳ Vide textum, & ibi doct. in. l. stipulatio ista. §. habere. ff. de verbo. oblig. & quæ scripsi in. l. id apud. ff. de verbor. signif. & l. nomen. §. fi. ibidem. vbi habere est cum effectu, quem effectum nō habet litigans, licet actionē habeat. Bal. in ca. dudum. 2. in fi. de electio.]

m ❡Collationem.) Idem si præsentationē vel aliam prouisionem haberet, quia verbū collatio generaliter accipitur, vt in rubri. vt ecclesia benefi. sine diminutio. cōferant. dixi supra titul. proxi. in. §. statuimus. 2. in glo. conferantur. Et patet infra in forma mandati. glo. in prag. in verbo collatorem. in. §. itē voluit. versic. visum. text. & ibi docto. in ca. præsenti: circa finem. & c. seq. de offi. leg. in 6. Et latè sumpto vocabulo, præsentatio dicitur collatio. Barb. in ca. abbatem. colum. penult. de rescript. Et ista quæstio etiam deciditur in ordina. regia. art. 1. vbi exprimitur nominatio. præsentatio, collatio, seu quæuis alia dispositio, vt ibidem cernere est. & in forma mandati infra ista omnia exprimuntur. Institutio tamen non comprehenditur, vt hic, vt infra dico, in verbo quinquaginta.

Denarius numerus dicitur perfectus.

n ❡Decē.) Hic numerus denarius est perfectus, quia est complementum & perfectio numerorū. nam vsque ad illum possunt numeri crescere: postquam verò denarium attigerint, duplicari quidem possunt, & per denarij adiunctionem vel multiplicationē augeri, ideo per denarium numerum intelligitur in sacra scriptura complementum legis diuinæ, quæ in decem mandatis consistit, vt nota. Theolo. in præfa. ad psalterium. Petrus Betcho. in. 1. parte sui dictionarij. & Celius lib. antiqu. lectio. 12. ca. 14. & licet olim papa grauare posset habentem collationem duorum beneficiorum in vno mandato, vt not. in ca. mandatum. de rescript. tamen si nō habebat nisi vnius collationem, in eo grauare non erat solitus. Nicol. Milius in repert. in verbo gratia. q. 48. Feli. in. ca. in nostra. correla. 24. de rescript. Hodie verò instar dei optimi maximi retinuit sibi collationem decimæ partis, si decē sint beneficia: si quinquaginta vel plura, duorum. & illud fuit statutum in concilio Basilien. vt patet in titu. de colla. in. §. non tamen intendit in pragmati. sanct. & §. item volunt ibidem.

Cumulatio dignitatū & beneficiorū an possit fieri.

Quid si quis habeat collationem quinque dignitatum tantum, & collationē quinque beneficiorum curatorum, vel aliorum, an possit grauari in altero? Videtur quod non. per. l. si idem cum eodem. ff. de iurisdic. om. iud. vbi nō debet fieri cumulatio in odiosis. sed istud videtur odiosum, quia grauantur ordinarij collatores, ergo non fiet coaceruatio. facit. l. vbi fideiussor. & ibi Bar. ff. de solu. Alexan. consi. 110. in. 4. vol. Contrarium teneo. per hunc text. vtentem verbo beneficiorum, quod etiam comprehendit dignitates. glo. in cle. auditor. de rescript. vt dixi supra in. §. volumus. tit. proximo. in verbo beneficia. & quia coaceruatio in fauorabilibus fieri potest. secus in odiosis, vt in iuribus cōtrariis. l. si plures. & l. maiorem. ff. de pact. c. apostolicæ. & ibi Imol. de donat. Bar. & alij in. d. l. si. idem. Feli. in. c. 2. colū. penult. versic. 9. intellige de proba. Alexand. consil. 113. viso themate. in. 5. vol. quod est duplicatum in. 6. volu. consi. 97. Sed hoc est fauorabile, tum quia seruatur proprium Roma pōtificis, & conseruatio proprij dicitur fauorabilis. l. sancimus. §. si quis autem. C. de donatio. tum etiam quia agitur de conseruanda potestate Papæ: & quando agitur de conseruanda iurisdictione principis, etiam si derogetur

Cōseruatio iurisdictionis principis est fauorabilis.

getur iurisdictioni inferioris, sicut hic. tamen illa conseruatio dicitur fauorabilis. l. si qui separatim ✠. 1. & sequen. ff. de appellatio. Docto. in d. l. si idem. vbi multa referunt. *Quod facit ad auditores castelleti, qui non possunt cognoscere. vltra summã viginti librarum, tamen de multis summis coadunatis excedentibus possunt.] Ego verò contentus ero legem tantũ regni adducere, ordina. reg. eod. tit. articu. 4. vbi expressè deciditur hæc quæstio, ideo amplius Gallis non est dubitandum. Intellige collatorem grauari posse, siue habeat in regno beneficia, siue extra: siue partim in regno, partim extra, quia papa vbique grauare potest. c. 2. de præb. in. 6. Et hoc onus mandati respicit totum episcopatum. Ideo si primò vacet in regno, acceptabitur illud, quod in regno prius vacauit, si mandatarius sit idoneus ad regni beneficia: si extra vacet, debebitur etiam illud mandatario habili, quia onus respicit totum patrimoniũ. l. si fideicommissum ✠. 1. ff. de iudic. vbi si mercator est implicitus debitis cõtractis in certo loco, illa debita non respiciunt bona illius loci tantum, sed totum patrimonium mercatoris. Vnde si bona illius loci non sufficiant, bona alibi sita vendi poterunt, quia personalis obligatio fundum non sequitur. l. 1. ✠. si hæres. ff. ad Treb. In nominationibus secus est, quæ non possunt grauare extra regnum, ideo non possunt dirigi episcopo habenti tantum duo beneficia in regno, cum tantum regni beneficia respiciant, vt dixi in tract. nomina. quæst. 15. versi. 23. facit quod not. Io. de Selua in tract. de beneficio. in. 3. parte. quæst. 66. quod est notandum, quia sæpius à me fuit petitum. Si verò vnum tantum haberet in regno, & nouem extra regnum, non posset dirigi mandatũ tali episcopo ad regni beneficia, quia in illo est monoculum, nam vbi genus non potest verificari nisi in vna specie, habetur pro specie. l. 2. ff. de liber. & posthu. & not. in c. quoniam abbas &c. ex parte de offic. delega. Roch Curtius in tract. iur. patro. in verb. ipse vel is. q. 23. & quia haberet vim reseruationis, & votum captãdæ mortis (maximè in Francia exosum) induceret. c. 2. & 3. de cõcessio. præbẽd. in. 6. & sicut est inutilis impetratio beneficij viuẽtis. c. 1. de cõcess. præbẽ. ita & istius impetratio mandati ad vnũ solũ. & sic iudicauit papa Clemens quartus in facto præpositurae beatæ Mariæ de Brugis cõtra impetrãtẽ in genere dignitatem ibi, cum vna sola esset. sic etiã declarauit Bonifacius, teste Io. Monach. in. c. in generali. col. 3. de regu. iur. in. 6. Et sic fuit declaratũ per regẽ anno. 1527. die. 29. Martij, non valere mandata impetrata ad dignitates tantũ, aut ad dignitates & præbẽdas, si omittatur aliquod verbũ infra positũ in forma mandati, etiam si omitteretur verbũ capellania, propter votum captandæ mortis, & per alias ibidẽ rationes descriptas. Valeret tamẽ, si simpliciter impetraretur, cum papa vbique grauare possit, vt per Feli. in. c. in nostra. correla. 24. de rescriptis. Et superius dictum est.

Beneficia extra regnum, an cõpulẽtur in numero taxato.

Mandatũ ad dignitates tãtũ non valet.

Quid si habeat collationẽ decem beneficiorum cum alio: an dirigendo mandatum vni tantum, cõprehendantur ista beneficia? Breui respon. quòd non, per textum in. c. cũ in illis ✠. fina. de præb. in sexto. Nam læderetur ille, cõtra quẽ non est impetratũ, quod est æquitati cõtrariũ, quia quod commune est, meum non est propriè in odiosis. l. illud ff. de ritu nup. c. expedit. 12. q. 1. & c. sicut hi 47. dist. vbi dicitur, nemo dicat proprium quod est cõmune. intellige vt dicitur in. l. serui electione ✠. 1. ff. de lega. 1. & vnus propter alium grauari non debet. argu. l. si communem. ff. quẽadmodũ. serui. amitta. Multa ibi cõgessi, quæ de industria omitto. Vide supra in gl. vnum. Si verò spectaret collatio ad abbatem cum consensu vel cõsilio capituli, tunc etiã poterit abbati dirigi mãdatum. c. vno ✠. 1. & sequen. ne sede vacant. in. 6. & hoc mandatum directum isti, eundem adstringit ad conferendũ, quia sufficit impetranti exprimere collatorẽ, licet cum consensu vel consilio conferat, quãuis hoc non exprimatur. Ioan. And. & Domi. in dicto c. cum in illis ✠. fi. de præb. Sequitur Feli. in. c. eam te. col. 14. versi. si papa. ibi, præterea. de rescrip. non tamen sufficeret exprimere in mandato illum, de cuius consensu habet cõferre, vel præsentare, quia non grauatur principalis. Collecta. in. c. nisi essent. col. 2. de præbẽd. Idem in nominationibus

Mãdatum vni directum non comprehẽdit beneficia, quæ à duob⁹ cõferuntur.

declarat Maleret.in tract.de elect. quaest.12 fol.79. & quaest. sequen. vbi decidit, quòd quando requiritur consensus duorum, & illi adinuicem discrepant, quod ad superiorē deuoluatur.l.1.§.1.& ibi Bar.ff.de vētre inspiciend.text.in.l. 3.in fin.C. finium regū. Feli. in. c. propofuisti. col.3. de proba.versic.1. conclusio.

° beneficiorum in vno. habentem autem collationem ᵖ quinquaginta beneficiorū

✱ o ¶Beneficiorū Ecclesiasticorum, nam officia quae laicis dari consueuerunt, non debentur mandatariis clericis, nempe cum papa mandat prouideri clerico, intelligitur mandare prouideri de beneficio vel officio ecclesiastico .c. cum adeo. de rescrip. Quia verba mandati debēt intelligi secundū qualitatem personae, cui dantur.l.plenum §.Equitij.ff. de vsu & habitatio. Corset.in singulari incipien.conditio personae. Vide quae dico in verbo comprehensa §.declarantes.infra.eo.& comprehendūtur sub hoc verbo dignitates, & quecunque alia beneficia. per glo. in regula.1. de reg.iur.in.6. vt superius fusius scripsi.]

p ¶Quinquaginta.) Si verò haberet minus, etiam si haberet tantum quadraginta nouem, non posset in duobus grauari, vel si solum nouem, non posset in vno, quia hic numerus statuitur, oportet ergo quòd sit completus, sicut dicitur de testibus in testamento requisitis, vt si sex testes sint, non valeat testamentum, nisi septem de iure requisiti interueniant. l. hac consultissima. C.de testa. & non datur annus iubileus, si non sint quinquaginta anni completi.extrauag. vnigenitus. de poeni. & remissio.in communibus. sic non mandabit papa pro duobus, si non sint quinquaginta beneficia, vel vltra: & tenebitur hic secundus mandatarius, qui fundat se in numero, illum numerum probare.argu. l.actor.C. de proba.&.l.eum actum. ff.de nego. gestis. Posset tamen grauari, etiam si haberet tantum praesentationem viginti, & collationem aliorum viginti, & nominationem in aliis decem, quia hic collationem largè accipimus, vt supra diximus. Et fiet coaceruatio omnium, vt in proxima glosa dixi, videlicet tam illorum beneficiorum, in quibus habet praesentationem & nominationem, quàm collationem liberam: tamen secus si institutionem tantum. glosa.in.§.non tamen.de collatio. in pragma. in verbo collationem. Per text.in.c. cum in illis.§.cum autem.de praebend.in.6. quia ad praesentationē patroni tenetur instituere; aliàs est irrita institutio, si idoneum postea patronus praesentet. c. decernimus.16.quaest.7.c.pastoralis, de iure patro.

Quaero quid si quinquaginta sint collationes super vna abbatia, tamen ratione cuiusdam compositionis quidam confert tertiam partem, vel decem ex illis: an istis possit mandatum dirigi, & cui? Respon: posse dirigi ambobus, cum ista clausula cōiunctim vel diuisim, quia quod in vna persona hic statuitur, idem in duabus est dicendum.l.singularia, in fin.ff.si cert.peta.c.fin. de praebend.in.6. Si tamen haberet collationem decem beneficiorum iure ordinario, & quadraginta iure deuoluto, non poterit nisi in vno mandato grauari. per ea quae notant doct. in.c. secundo. de concess. praebend. Item si haberet quinquaginta regularia, & quinquaginta secularia, quia etiam non poterit grauari nisi in duobus, & hoc per istum text. probatur, ibi quinquaginta & vltra, quae comprehendit etiam si habeat collationem mille beneficiorum. per glo. & not.in authen. nouissima. C.de inoffi.testa.text.in.§.1.ibi, si verò vltra quatuor habuerit filios, mediam eis totius substantiae relinqui partem &c. vbi si essent centum filij & vltra, legitima illorum non esset nisi semis.facit. c. ex tuae.de cleri. non resid.c. de multa.de praebend. De hac dictione vltra not. Benedict. in repet.c. Raynutius.in verbo alteroche. de testa. Decius in.l.filiam.2.C.de collatio.

Mādatum cui dirigatur. Si duo habeant collationes beneficiorum, & si iure deuoluto habeant, vel regularia, & secularia.

Quid si duobus conferentibus alternatim directum sit mandatum, an conferenti ratione mandati computetur in suo turno? Respon.opiniones esse diuersas. & ideo breui dico sic.

Cōferens ratione mandati an à suo turno excludatur.

Primus casus est, quando duobus alternis vicibus spectabat collatio, & mādatum

vel

vel nominationes dirigútur ambobus cōiunctim, vel diuisim: tunc is, qui cōfert ratione mādati, aut nominationū, non excluditur à suo turno. Ratio, quia impedit' impedimento facti, remanere debet illæsus. c. quia diuersitatē. de concess. præb. & quia per eū non stat, ideo eidem nō est imputandū, vt in propriis terminis concludit Rota. decis. 190. nota ꝙ vbi. in antiq. quia etiā non apparet, quòd papa voluerit grauare magis vnū, quàm alterū, ergo ista collatio non cōputabitur in turno vni magis quàm alteri. Et in nominationibus hoc expresśim tenuit. gl. in verbo faciēdæ. in ¶. Item quòd omnia. de colla. in pragma.

& vltra in ¶ duobus benefi-

Secundus casus est, quādo ad duos pertinet collatio alternatiuē, & mādatum dirigitur vni, tunc ipse cōferens vigore mandati perdit suum turnum, quia papa voluit eum priuare potestate conferendi semel, & potuit, vt in. c. 2. de præb. in. 6. & intentio pontificis est, vt grauet istū cui dirigit mandatum, & non alium, postquàm eidem direxit mandatum, ergo intētio papæ erit seruanda. c. mandatum. de rescript. Sic cōcludit Io. And. & alij in. e. cum in illis. ¶. fin. de præb. in. 6. & Io. de Ana. cōsi. 43. stante vicissitudine. Collecta. in. c. nisi essent. col. 2. de præbend.

Tertius casus est vacante beneficio, cuius collatio spectat alternatim ad duos, si papa illud conferat, hæc collatio non facit turnum, quo minus posśit is, ad quem spectabat collatio, conferre, dum primò vacauerit. Ius enim conferendi vel præsentandi inter illos est per vices: & ideo si vice sua nihil erit, non fiet compensatio. l. cum certus. ff. de tritico vino, & oleo leg. & ideo si in hac vacatione vices suas non habuit sine sua culpa, sequitur quòd in alia vacatione habere debet, alioquin sequeretur, quòd vnus duas, vt dicunt, vices haberet, contra naturam vnionis & societatis. c. cum omnes. de consti. Concludēdum est ergo quòd quando papa hunc turnum meum præoccupat, non videtur mihi præiudicare, & ita iudicauit Amanenus de casis, auditor sacri palatij, vt refert Collecta. in. c. querimoniā de iure patro.

* ¶ Ratio differentiæ videtur inter secundum casum & istū, quia dum papa mandat vni, vt cōferat, expresśim grauat, & ab eo debet fieri præsentatio, vel collatio mādatario, seu nominato. Et ista præsentatio etiam coacta præsentatio est. arg. l. fi. mulier. ¶. fi. metu. ff. Quod metus cau. ob id cum sit facta etiam ex necesśitate, cōputatur in turno, secus quando papa confert per resignationē, aut aliàs, tunc is ad quem spectat præsētatio, vel collatio nil egit, ideo non debet ei cōputari, quominus posśit præsentare. Dum primò vacauerit, nempe dum papa cōtulit, nō intēdebat præiudicare turno, quia ei' collatio debet intelligi sine præiudicio tertij. c. Quanuis de rescript. in. 6.]

Item collatio facta causa permutationis facit turnum. glos. in ¶. item quòd omnia. in verbo faciendæ. de colla. in pragmati. sanct. Bertrand. cōsi. 284. viso. & cōsi. 323. quicquid. in prima parte. *Refert Philip. probus in. ca. cum in illis in fin. de præbend.] Etiam si is cui fuit facta collatio, non fuerit adeptus posseśsionē, ita fuit iudicatum inter magistrum Petrum Remey, & Ioānem Iacques, anno. 1504. die. 17 Augusti, in hoc diuino senatu. Et an valeāt statuta taxantia numerum canonicorum, & præbendarum, vel aliorum beneficiorum in præiudicium mandatariorum, & expectantium, videlicet vt in ecclesia non sint deinceps nisi nouem præbendæ, quòd non, decidit Oldra. consi. 150. in ecclesia Valentina. & Feli. in. c. constitutus. in fine de rescrip. quia in fraudem mandatariorū fiunt, & fieri præsumuntur.

Statuta taxantia numerū præbēdarum an valeāt.

q ¶ Duobus.) Hoc vltra legatum retinuit sibi papa (nam legatus eodē tempore vnum tantum beneficium reseruare in vna ecclesia potest. c. præsenti. de offic. lega. in. 6. vt tantum duo, ne nimium onerentur collatores, mandata concedat. Si verò scriberet etiam cum derogatione istius tituli pro tribus, non valeret tertium mandatum, vt patet in rubr. infra de firma & irreuo. concord. stabi. vbi ponitur decretum irritans. & etiam quia hic text. de duobus concedit, ergo de aliis negare videtur, argu. c. nónne. de præsumpt. quod est verum, vt posśit

Certū mādatum an concedi posśit, & cōcessum quādo valeat.

An & quã valeat tertiũ mandatum.

cõpelli ordinarius collator ad cõferendum tertio. Si tamen vellet posset, vt per.c.mandatum.ibi.teneris.de rescrip.dummodo nõ fieret in præiudicium nominatorũ, nec graduatorum, quia nõ dicitur collator grauari quando vult. Imo dicit glo.in.l.penul.ff. de condict.caus.data, eum satis lucrari, qui adimplet voluntatem suam: & sic est prima limitatio per quam possunt vltra duo beneficia in vim mandatorum conferri: nam posset conferre ordinarius collator sine mandato.ergo & cum mandato tertio.

Secundò, fallit quando primus vel secũdus impetrãs esset inhabilis, vel eidem nõ fuisset ꝓuisum, vtpote quia mortuus, tunc tertius poterit ꝓsequi suum mandatũ, quod sic ꝓbo per cle.1.in verbo vexare.de rescrip. vbi quis ex sola impetratione nõ dicitur vexare alium.sic ex sola mandati imperatione nõ est grauatus ordinarius, donec prouisum fuerit duobus.facit. c. dispendia in verbo fecerit.de rescrip.in.6.plene Feli.in.c. in nostra. colũ.5.versic. de primis, ibidem. verba enim debent intelligi cũ effectu. l.1.ff.quod quisque iuris.plene in decisio.Rotæ.10. Papa.in rub. de conceß. præbend. Collecta.in c.accedens.illo titul.nec debet præstare impedimentum, quod de iure non sortitur effectum.regula, non præstat.de reg.iur.in.6.& secundum mãdatum nullum, nõ dicitur secũdum mandatum, sed nullum.c. factus.7. q.1.in fin. ibi, iam nõ secundus ille, sed nullus est.& literæ, quæ non valent, non dicuntur priores, sed nullæ, glo.in verbo de facto, in.c.cum nostris.de conceß.præbend. notat plenè Fel. & alij in.ca.ex tenore. de rescrip. & si papa mandet monachis, vt aliquem recipiãt, poterunt tamen eidem opponere crimina, vel defectus. Feli.in.ca. si quando.col. 1.de rescript. Item tex.iste dicit ordinarium grauari posse in duobus beneficiis, & de mãdatis nihil dicit. Ideo poterunt etiam centũ mandata impetrari, sed tantũ duo beneficia debebuntur mandatariis, qui prius præsentauerint eorũ mãdata.c.pen.de rescrip.in.6.

Tertiò, fallit quando literas executoriales dedisset pro primo mandato concesso à prædecessore, vel si confirmasset mandatum à prædecessore concessum, vel si concesisset rescriptum in forma rationi congruit, adhuc in duobus beneficiis grauare poterit per mandata collatorẽ habentem quinquaginta beneficia in collatione. Card. Panor. & Imol.in.c. literis.de rescrip. vbi ponitur ratio in fine, quia factũ prædecessoris nostri potius quàm nostrũ fuimus prosecuti. Nam sicut patris & filij vnũ est testamentum.l. patris.ff.de vulga. ita antecessoris & successoris est vna gratia, quæ denominatur à suo principio.Bal.in.d. c.literis. Facit.l. vnũ ex familia.§.1.ff. de leg.2. Barb.consil.39. bene enim.col.7.vol.3.vbi cõcludit actũ nõ propriè dici celebratũ ab eo. qui alterius voluntatẽ exequitur.multa adducit, quæ ibidem cernere licet. Intellige siue concedãtur duo mãdata vni, quod potest fieri, si vnum faciat alterius mentionem. c. in nostra de rescrip. * Nisi fuerit inserta clausula motus ꝓprij, vel pro expresis habentes, quæ solẽt in forma inferius descripta adiici, vt ibi patet.] Et tunc si vnum extinctum fuerit, altero vti poterit. Rota decisio.49. nota quòd vbi aliquis.in antiq.quia qui habet plura remedia, si in vno succumbar, aliud remanet. l.aurelius.§.si.ff.de libe.leg.l. in delictis.§.si detracta.de noxa.actio.l.cum qui.C.de inoffi.testa.nota.doct.in.l.1. de furt. & in.l. quod in hæredem.§.eligere. ff. de tributo.actio.nam si collator duo beneficia in vim mandatorum contulerit vni, vel duobus, non poterit per aliud mandatum grauari.

Quartò, non procedit in locis in quibus non est receptũ cõcordatum, quia hæc iura ibidẽ nõ seruãtur, ideo nec hic tex.per nota. in.c. 1.&.c.ecclesia sanctæ Mariæ, de cõsti.& l.omnes populi.per Bar.ff.de iusti: & iure.

Quintò, quando papa in secundo mandato concederet collatori facultatem recipiendi, & non præciperet, tunc etiam posset aliud mandatum concedere, nec istud computatur in numero, quia non dicitur ordinarius grauari.c.cum aliquibus, & ibi glos. de rescrip.in.6.& dico in glo.sequen.sed in hoc regno non admitteretur, cum certam habeamus formam infra descriptam, à qua recedere non licet.

Sextò, quando papa concederet alicui pauperi clerico literas in forma pauperum, vel cum secundum Apostolum, directas illi, qui talem ordinauit, nam adhuc si collationem

tionẽ habuerit quinquaginta beneficiorũ, in duobus mãdatis poterit grauari. cum hic tantum prohibeat grauamen per viam mandati, ergo non alia ratione, vt supra dixi. & quia iste ordinarius deliquit ordinando pauperẽ, ideo debet puniri. vt eidẽ ꝓuideat. c.postulasti.de rescrip.c. episcopus.&.c.cum secundum.de præbend.

ciis duntaxat r grauare pos-

Vltimò, fallit quando tria mandata dirigerẽtur abbati habenti collationes beneficiorum regularium, & seculariũ, & duo regulares impetrassent duo mãdata ad illum, & vnus secularis etiam: quia si vacet primũ beneficium regulare, debebitur regulari. si postea vacet seculare, debebitur seculari, excluso secundo mandatario regulari arg.c. susceptum.&.c.si pro te.de rescrip. in.6. & c.quia sæpe.& ibi not.de præb. illo lib.

✱ Et quia hic intelligitur de duobus primis.l.boues.✠.hoc sermone. ff. de verbo. signific.vbi scripsi. Et sic quousque non erit grauatus ordinarius de duobus beneficiis, mãdatarij, prosequi poterunt sua mãdata.]

Grauari quãdo dicatur ordinarius.

r Grauare.) Dicitur grauari ordinarius, quando aufertur eidem libera collatio, quæ est in fructu.glos.singu.in.ca. cum olim. de maiorita. Panor.in.ca.mandatum. col.1.de rescrip. etiam quia non potest suis prouidere. ca.abbatem. col.2.de rescrip. per Barba. Tamen grauatus non dicitur, si alter mandatarius sit inhabilis, etiam si illi fuerit ꝓuisum, quia collator ex suo delicto, vel culpa, non debet commodum reportare. Quod intellige quãdo crimen huius erat notorium, vel inhabilitas ex rescripto apparebat, vtpote quia in mandato impetrans ad beneficia huius regni dicebat se Hispanum, tunc conferenti imputatur, quia liberè dicitur conferre, cum non teneretur. & hoc probatur per ea quæ tradit Bar.& alij in.l.2.col.2. ff. si quis in ius vocatus non ierit. vbi si constet iudici per ostensionẽ priuilegij aliquem esse exemptum, non tenetur comparere is exemptus sic citatus, & si in citatione exprimatur exceptio, seu excusatio competens citato, tunc non tenebitur comparere citatus. Inno.in.c.præterea.de dilatio: sic non tenebitur collator conferre ei, qui ex mandato suo declaratur inhabilis. Item non succurritur emptori equi, vel alterius animalis, quando vitium erat notorium, & patẽs, secus si latens.l.1.in princi.ff.de ædilitio edic. sic non debet succurri huic ordinario conferenti notoriè inhabili. si verò inhabilitas esset occulta, grauatus dicitur prouidendo illi etiam inhabili, & sic alteri non tenebitur prouidere, argu.nota.in c. ad probandum.de re iud. & in.ca. vestra. de cohabita.clerico.Henric. Bohic in.c.veritatis.de dolo.

Idem si ab executore fuerit inhabili ꝓuisum notorio, vt supra. dictũ est, quia reclamare debebat collator, ne isti inhabili cõferretur beneficiũ, & alteri cõferre, quàm mãdatario: si fuerit negligẽs, imputet sibi, quia negligentibus iura non solent subuenire.l. pupillus.ff.quæ in fraud.cred.l.si duas.✠.decet.ibi, & circa operationem negligenter se non habeãt.de excusationib.tutor. Præterea si prodesset hæc collatio facta mãdatario inhabili, daretur materia delinquẽdi, cõtra.l.conuenire.ff.de pact.dota. Nam ordinarij procurarent suis inhabilibus mãdata concedi, & ipsi hoc modo ꝓuiderẽt illis, quod nõ est permittendũ, sed malitiis est obuiandũ.l. in fundo.ff. de rei vendi.c.sedes, de rescript.

Nec dicitur grauari quando vult.hoc importat huius natura vocabuli, vt si dicã, grauate fero, vel non grauate, & sic voluntariè, nam grauare onerare est. Virg. Nec me labor iste grauabit.& alibi dicitur. Hoc portat leuiter, quod portat quisque libẽter. gl. in.l.3.ff.de excus.tuto. Imo. tutelæ affectatæ non dicuntur grauare.✠.item tria. instit. de excu.tut. quamuis aliàs dicantur grauare.l. diximus.in fin.princ.ff.de excusa.tuto.

Item quando papa impetranti confert iure præuentionis, & nõ vi mandati duo beneficia, nõ dicitur grauari ordinarius quoad hoc, vt non teneatur mandatario ꝓuidere, quia papa iure præuẽtionis omnia beneficia potest conferre, cum totus mundus sit diocesis papæ. ca. cuncta per mundum.&.c. per principalem. 9.quæst.3. vnde nõ est mirum si in sua diocesi, & sic per totum mundum conferre possit, quia omnia beneficia mũdi sunt manualia quo ad potestatem papæ. Bald.in.l.rescripta.col. penult.nu.7. C.

de preci.impera.off.tamen si reseruaret omnia beneficia mũdi suæ collationi, oriretur scandalum, & ideo non posset.glo.in.c. per principalem.9.q.3.hoc expresse tenet Barb. in.c.mandatum.col.5.de rescrip. Nota tamẽ, quod etiam grauatus dicitur collator, quãdo contulit beneficium vni super quo litigabatur, ideo pendente lite non poterit grauari in al

sit [f] ita tamen quod in eadem ecclesia cathedrali vel collegiata vnum collatorem

tero, si decem beneficiorũ collationem tantum habebat, & non quinquaginta, quando is requirebat, aliàs secus, quia clausula si pro alio, apponitur in fauorem illorum, & quia poterit iste mandatarius illud cõsequi, ideo alter mandatarius lite pendente non admittetur. Card.& Barb.in. c.mandatũ.de rescrip. & sic non requiritur pacifica possessio, sicut in eo qui adipiscitur secundum, vt faciat vacare primum beneficium.c.de multa.de præb.c.cõmissa.de elect.in.6.si tamen euincatur à mandatario, tenebitur collator alterũ conferre eidem. arg.c.inter. de præb.

Declarat dictio ita tamen.

f ❡ Ita tamen.) Sic ponitur in.l.si pluribus. in fi.ff.de leg.1.& restringit præcedentia, vt tradit glo.in.§.placuit.in eo.verbo de colla. in prag.per.l.libertas.ff.de manu.testa. quæ nil facit.sed tex.est in.l. Lucius.§.quæ habebat.ff.ad Treb.l.ita tamen.ibidem.&.l.stichum titio.de statu lib.l.si dubitet. in princip.de fideiussor. &.l.fi.§.sinautem quasi.C. de furt. Guido papæ sing.334. dictio ita tamen. Ideo si testator reliquerit domum vxori suæ, ita tamen quòd posit in ea habitare toto tempore vitæ suæ, per hoc restringitur legatum ad habitationem tantum. & nõ ad proprietatem. Aliquãdo tamen facit modũ, vel inducit conditionem, vt plenè explicat Lucas de Penna in.l.1. C.de colla. fundo fisca.libr.11.& sic potest hic text. intelligi. Et hoc est introductum, vt qualificationes graduatorum in ipsis præbendis suum valeant sortiri effectum, vt habetur in prag.§.non tamen intendit. de colla. & licet papa posit vnũ collatorem habẽtem collationẽ quinquaginta beneficiorum in duobus grauare per mãdata, non tamen in duabus præbẽdis vnius ecclesiæ, & hoc vult dicere text. quia in eadem ecclesia exosum est, vt duobus mãdet cõferri: sicut exosum est, vt quis duo habeat, tex.& ibi glo. in cle. vlti.de præb. Ideo dicitur quòd dispensatus ad duo beneficia, non censetur dispensatus vt habeat sub eodem tecto, vt dicunt, nisi expresse dicatur in dispensatione, quia magis odiosum est in eadẽ ecclesia plura habere, quã in diuersis. Panor. in.c. de multa.colum.2. de præb. sequitur Feli. in. c. in nostra. correla.8. de rescrip. quia in dispensationibus non fit extensio etiam ad casum minorem. ideo monachus dispensatus ad curatum, non est dispẽsatus ad beneficium simplex. Feli. in.c.postulasti.col.11.nume.9. versic. regula est.de rescrip. vbi plenè prosequitur. & Ias.in.l.fi.nu.37. cum seq.ff. de constitu.princip. Item quanuis per adeptionem secundi simplicis non vacet primum ipso iure.c.de multa.de præb.fallit in beneficiis simplicibus existẽtibus in eadem ecclesia.tex.singula.secundum Card. ibi in ca.literas. in fin.de concess.præbend.

In eadem ecclesia plura habere beneficia maximè est prohibitũ, fal lit vt in fine.

✱ Et quanuis ordinarius posit gratificare in mensibus graduatorum, non tamen poterit gratificare ad duo beneficia in eadem ecclesia cõsistentia per prædicta, & quæ dixi. in.§.statuimus.1.supra.de collatio.]

Præterea episcopus non potest dispẽsare, vt quis habeat plura beneficia conformia in eadem ecclesia, etiã duo altaria gl. Panor.& Imol.in.d.c.literas. Itẽ etiã non valet cõsuetudo, vt quis habeat duas prebẽdas, aut duas capellanias in eadem ecclesia in titulũ.ca.1. de cõsuet.in.6. vide quæ dixi supra in ritu. pxi.§.volumus.gl.in cathedralibus. Item si mandetur ꝓuideri habẽti præbẽdam in vna ecclesia de primo beneficio vacaturo, nõ tamen poterit eidem ꝓuideri de præbenda altera, licet primo vacet, quia duas præbẽdas sub eodẽ tecto tenere non potest.d.c. literas de concess.præb.& ibi nota.& in.d.clemen. fina. de præbend. ✱ Sed aliud beneficium expectabit. & si primus mãdatarius obtinuerit vnã præbendã in vim sui mãdati, nõ poterit secundus alteram consequi, etiã si statim vacaret post mẽsem à die præsentationis mãdati cõputãdum, vt hic describitur.]

Primũ beneficiũ vacãs quandoque nõ debetur mãdatario.

Nota tamen quòd sine dispensatione potest

potest quis beneficium in eadem ecclesia habere in titulum, & capellam non curatam etiam requirentem celebrationem,& potest esse canonicus & capellanus in eadem ecclesia, licet non possit duos canonicatus in eadem habere. Lappus allega.116.testatur, in fin. quem refert & sequitur Fel.in ca.ex parte.S.col. 1. & sequen.de rescript. Intellige quod papa non potest grauare prætextu mandati, vt in eadem ecclesia duæ præbendæ mandatariis conferantur, sed bene ea siure præuentionis conferre poterit, vt sequitur. quia hic prohibetur grauamen ratione mandatorum. secus in alio, quod enim non mutatur, cur stare prohibetur? l.sancimus. C.de testa. vt supra dixi.

t pro tẽpore in duabus v præbendis non grauet.

§. a ¶ Et vt obuietur litibus, quę occasione literarum mãdatorũ huiusmodi oriri possent mãdata huiusmodi b sub forma quæ est inferius annotata, dari volumus, quam

t ¶ Pro tempore.) Ergo successor poterit, quia hic excluditur, vt idem non grauet in duabus prædendis, ergo diuersi sic, & idem in diuersis beneficiis extra præbẽdas, vt duo pontifices ad duas præbẽdas grauare possint eandem ecclesiam, & ad alia duo beneficia, siue pro vno scribatur, siue ꝓ pluribus, quia non plus grauatur ecclesia quando mandatur pro vno, quàm pro pluribus, & hic text. generaliter loquitur, & indefinitè & etiam non distinguit an mandetur pro vno, vel pluribus, igitur nec ego. iuxta. l. de precio. ff. de publiciana. in rem actio. & an ille qui habet duas præbendas possit duplici suffragio vti in electionibus.& aliis actibus. tenet Ioan. Fab.in §. primo. instit. de excusa. tutor. quod non tu illum videto.

*v ¶ Præbẽdis.) Integris, appellatiõe enim præbendæ venit integra.c.cui de non sacerdotali.de præbend.in.6. Tamen postquam diuisæ sunt præbendæ, & ex vna factæ sunt duæ, dicuntur integræ. Ioan. And. ibi. Et vide in.ca.vacante.de præbend. nisi retineant nomen dimidiæ. Et quando non habent stallum in choro, & locum in capitulo, non dicuntur habere integram præbendam, cum ista iura sint canonicatus & præbendæ. ca. pro illorum. de præbend. Item non poterit grauari duabus præbendis, etiam si vna sit dignitati vel officio annexa. per clem. vltimam de præbend. Quia videtur grauamen in duabus præbẽdis, deberet tamen primus mandatarius istam dimidiam præbendam acceptare, eo quia est beneficii, sed collator non censetur in vna præbenda grauatus, si non habeat omnia iura, quæ alij canonici habent. Et ideo secundò posset deberi altera præbenda integra per prædicta.]

Præbẽdæ nomine venit integra, & quã ordinarii duabus prębendis grauari possit.

§. Et vt obuietur.

a ¶ Et vt obuietur.) Per hoc dicunt quidam nõ esse formam datam per hæc concordata mandatis apostolicis, dicentes, quando aliquid est introductum ad vtilitatem tantum partium, vt hic, tunc non dicitur de forma, ita in propriis terminis dicit Bal. in. l. vniuersa. colum. 1. C. de precib. impera. offeren. Sed respon. non esse hic tantum introductũ ad vtilitatem partiũ, sed etiam vt sit de forma. demonstratur in hoc text. supra iuxta formam, & infra sub forma, quæ est inferius annotata. Et etiam voluit Romanus pontifex formã in quinterno registrari, & ad perpetuam rei memoriam, & infra forma mandati, & ibi dicam.

b ¶ Sub forma.) Ergo sub alia forma non vult dari, quia de vno dicit, de altero negat. c.qualis. 25. distinct. c. nõnne. de præsumpt. l.cum prætor. ff. de iudi. Frustra annotaretur & scriberetur hic, si non obseruaretur, nec est verisimile quòd conditores dixissent esse de forma, si non esset, prout in simili nota. text. in ca. ad audientiam. de deci. postquam est de forma. tene quod dicitur primæ ad Timoth. 6. ca. Præcipio tibi coram deo, vt serues mandatum sine macula. Et Deutero. 12. ca. in fine. Quod præcipio tibi hoc tantum facito. nec addas quicquã, nec minuas. *l. in cõuentionalibus. in princip. ibi nihil immutare licet, neque addere, neque detrahere. ff. de verbo. oblig.]. Et apocalyp. vlti. c. Si quis apposuerit aliquid super hoc, apponet deus super ipsum plagas: & si quis diminuerit,

Forma totis neruis obseruari debet.

nuerit, auferet eius partem, &c. Et ad Timoth.5.ca. Testor.coram deo, vt hæc custodias sine præiudicio, nihil faciens in alterā partem declinando. simpliciter enim & pura forma mandati tenenda est. Fel.in.c. cum dilecta. colum.9. versic. amplia.1. de rescript. vbi plus dicit amplia. 11. φ forma mutatur sex modis subtrahendo, addendo. interponendo, verbū pro verbo ponendo, verba corrumpendo, & verba transponendo, ibidē vide, & in declaratione regia, de qua infra in princip. formæ mādati, ✱ omissio formæ etiā in qualibet minima parte vitiat. Anto. in.c.pisanis.7.not.de resti.spoliat. Decius in c.prudentiam.4.not. de offi.delega.]

Forma quot modis mutetur.

c ◖Ad perpetuam rei memoriā.) Idem dicit tex.in.c.primo.in fine, de renuncia.in.6 c.ad apostolicæ.in suprascriptione de re iud. ibi, Frustra publicaretur, si nollet obseruari hanc formam.nam leges publicantur, quas perpetuò seruari vult faciens, in authenti.vt factæ nouæ constit. collat. 5. Et perpetuum quot modis accipiatur, tradit glo.& ibi addidi in.l.1.ff.pro socio. Albert.in tracta. statu.in.4.parte.q.62.gl. in ✠ item placuit. in verbo perpetuis.de colla.in pragm.Bald. cō sil.372.in.4.vol.Barb.in. c.ad ad audientiā. col.1.de reb.ecclesi.nō alienan. & consil.63 col.3.in.1.vol.& consi.44.in.2.vol. & consil.53. ibidem. vide quæ dico infra in forma mandati.&c.

d ◖Et in illius quinterno registrari. Frustra registraretur, si non obseruaretur forma hic descripta, vt obseruetur mandat hic registrari.& quid si statuto caueatur, quod quilibet debeat iurare, & dicere omnia bona sua & debita, vt describantur in registris ciuitatis, aliquis iurauit se debere Titio decem, quæ non debebat: fuit debitum registratum, nūc Titius petit illa decem ratione illius iuramēti, an possit? Respon. quòd non, quia ex illo iuramento assertorio non oritur actio.l.si quis pro eo.& ibi amplè dixi in repe.illius. ff.de fideiuss. & quòd non oriatur actio, ista est communis opinio, quam citaui ibidem, vbi tenui contrà per iura & rationes patentes. & in hac quæstione ita expressè concludit Alber. in tracta. statuto. in prima parte. quæst.178. item quæro.

c ad perpetuam rei memoriā in cancellaria apostolica publicari,[d] & in illius quinterno registrari mandamus.

[a]◖Declarātes,[b] prosequētes huiusmodi mādata (quo ad

✠ Declarantes.

a ✠ ◖Declarantes.) Est constitutio declaratoria, quia apostolicus de iure omnibus est præferēdus, etiam antea receptis auctoritate legati, seu ordinarij.ca.eum cui.&.c.hi qui.de præb. in.6. quia magis priuilegiatus præfertur minus priuilegiato.l.verum ✠ fi.ff. de mino.nota.in authen. quas actiones.C.de sacrosan.eccl. sic doctor creatus à papa præcedit alios doctores creatos abvniuersitatibus, & dicitur esse dignior. c.per tuas.&.c.statuimus. & ibi not.de maiorita.facit.l.1.ff.de albo scriben. Ias. & alij in.l.cum quid.ff.si certum peta.Barb.& Decius in.c.clerici.de iudi.& miles creatus ab imperatore maiori gaudet prærogatiua, quā si à duce esset creatus. Panor.in. ca. postulastis.col.3.de conces. præb. sequitur Felin.in rub.de maiorita. col.3. Notandum est tamē quod dicit Rota decisio.55. nota quòd vbi. in antiq. vbi dicit, quòd si quis ex rescripto papæ vel priuilegio possit nominare ad vacantem, seu ad præbendas vacantes.vt Rex Franciæ senatum Parisien. tunc nominatus per talem priuilegiatum, non præfertur impetranti apostolico, sed apostolicus præfertur. sic dico in nominatis per vniuersitates, vt mandatarius apostolicus præferatur illis, & huic nominato à rege, vt hic dicitur. Hoc expressè tenet etiam glo.in ✠ non tamen in tēdit in verbo effectum.de colla.in pragma.

b ◖Prosequentes.) Iure.text.egregius in.l. 3.ibi, qui iure dati sunt. ff. de testa.tute.l. ab executore.in princip.de appella.l.1.C.de vectigal.c.faciat homo.22.q.2.& ibi glo.condemnatum eum accipere debemus, qui iure & rite condemnatus est.l.1.✠ condemnatū. ff.de re iud. alioqui melius faceret mandatarius, si expēsis inanibus se non vexaret, cum obtinere spē non laboret.l.1.ff.de in off.testa ✠ emancipatos.insti. de exhæredato libero.

Quæro

Quot modis finitur mandatum.

Quarto quando dicatur non prosequi, & sic tunc finietur mandatú. Respon. duobus modis, primò si expressè iuri suo renúciauerit, & literis mandati.c. sollicitè.&.c. audita.de resti. spolia.data pēsione, vel non c.ad audientiam.2.de rescript. Secundò tacitè dicitur renunciare & non prosequi, quando contra eum est lata sententia, à qua non appellauit, sed illi acquieuit. glos.in.c. 1.de concess.præb. Domi.in.c.1.de litis cōtesta.in.6. Idem si aliud beneficium incompatibile adeptus sit, quia tunc suæ gratiæ videtur tacitè renunciare.cle. gratiæ. de rescript. Vide tamen glo.in.✠. quòd si quis ex dictis.in verbo tēpore.in fin.de col.in prag. vbi videtur renunciare, si vacet incompatibile, tamen si vacet simplex, non, vt ibi dicitur. vel si obtineat dispensationē ad aliud

Item finitur si mādatarius duxerit vxorem.c.1.de cleri.coniuga.etiam si contraxerit tantú spōsalia de præsenti.glos. & doct. in.c.vno.de cleri. coniuga.in.6. Barba.cōsi.11.scripsit.col.penul. in.1. volu. Non minus tacitè renunciauit, qui eiecit habitum clericalem.c.1.de aposta. Vel factus est miles.argu.c.1.&.2.dist.51. &.c.eos. 20.q.3.c. clericum.50.dist. Collecta.in. c.fi. de cleri. non residen. Vel aliud fecit contra clericatú.arg.l.professio. C. de muneri. patrimo. lib.10. Item finitur & perditur mandatum, quando forma infra descripta non est seruata, quia omissio formæ facit actum corruere.l.1.ff.de lib. & posthu. &.l.cum hij.✠. si prætor.de transact. Idem quando mandatarius facit sibi scienter conferre beneficiú alteri debitum incompatibile, vel illud occupat.c.eú qui de præb.in.6. Perus. expressim in.c.si clericus.col.1.ibidem. Idē quando mandatum erat subreptitium. c.ad aures.de rescript. quod raro euenit in hoc regno, propter multas clausulas in mandato descriptas, & quando conditio in eo requisita non potuit verificari. Ancha.consil.58. &.c.si pro te.de rescript.in.6. vide fusius in tract.nomina.in.q.vlt. Vltimò finitur mādatum, si mandatarius fuerit negligens.c. tibi.qui de rescript.in.6.c.si clericus.de præbend.eo lib. Et quando dicatur negligens, relinquitur arbitrio iudicis secundum glo. ibi.& bonus iudex arbitrabitur, vt saltem intra sex mēses petere debeat.c.2.de cōcess. præb.gl.in.✠.itē ꝙ omnia.in verbo scilicet. de colla. in prag.plenè Feli.in. c. capitulú. col.3.versic.fallit primò.de rescript. possem allegare Io.de selua in tract.de benefi in.3. parte.q.12.in fi.&.q.15.ac.q.34.& D.Ruse. in tract.de mād.apost.in.4.parte, & in trac. regalio.in.4.priuil.aliósque multos adducerem, nisi putarē istos sufficere. Nota tamen quòd si collator in fraudē secúdi modicum dederit primo mandatario, vt renunciaret suo mandato, & is renunciauit, quia etiam eo non dato volebat dimittere clericatum, tunc talis titulus ꝓ nō titulo habetur, arg. l.etiā.✠.1.ff.de petiti.hæred. & sic non excludetur secúdus, etiam in habēte collationē decem tātum beneficiorú. Idem si primus mandatarius cōpulsus miseria, & fatigatus laboribus & expensis cessit, & modicum quid accepit, arg.c.fi.de rescrip.c.2. de arb. Cōpostella.& Barb.in.d.c.mandatum.col. 10.vide quæ dixi in tracta. nomi.in. q.vlti. vbi latè dico, quot modis perdātur nominationes, & mandata iisdē penè modis amittútur. ✱Et octo modis quibus expirāt gratiæ, scribit Io.Staphile.in trac.de literis gratiæ.in.5.parte.fol.108.& seq.]

Primus mandatarius renúcians suo mandato, quādo excludat secundum.

Quid si mandatarius in his casibus velit probare, ꝙ non renunciauit suo mandato, an possit? videtur ꝙ sic, quia cōtra præsumptionē potest probatio admitti.l.fi. ff.quod met.caus.c.is qui de spōsa. Contrariú videtur tutius, quia ista præsumptio dicitur iuris, & de iure, cōtra quā non admittitur probatio in contrariú.l. vna in princ. C. de rei vxor.actio.l.antiquæ.advelleia.secus si esset præsumptio iuris tantú, cōtra quā probatio admittitur, vt supra dictú extitit. ✱Vel est fictio, pōderādo verbú videris. in.d.cle.gratiæ. & cōtra fictionē non admittitur probatio in contrariú.glo.in verbo quoniā creditur.in.l.cōficiútur.ff.de iure.codicillo. Bonif.in.d.clem.gratiæ] Et an executor possit cōferre beneficiú sine acceptatione mandatarij? ꝙ sic, tenet Collecta.in.c.inter. in fin. de præb.per not.in cle. vna de cōcess. præb.

Executori apostolico non est præfixum tempus ad cōferēdum.

Nota vltimò quòd si mandatarius semel requisierit ordinarium, qui recusauerit eidem cōferre, si postea habuerit recursum ad suum executorē, qui distulit conferre per

MM annum,

annum,non per hoc excluditur, quo minus posſit prouidere, quia executori apoſtolico non eſt certū tempus præfixum, intra quod debeat prouidere,ſicut aliis collatoribus,vt dixi in.c.2: de conceſ. præb. ita in propriis terminis tenet gloſ.& Card.in.cle.ſi de benefi cio.de præb. Peruſ.in.c. gratia,in fi.de reſcrip.in.6. gl. in.§. viſum. in verbo reſpectiuè, de col.in prag.vbi iſta limitantur. ✱Scripſi in verbo intra.in.§.1. de regia ad præla.no.]

beneficia ſub illis ᶜcōphenſa

Quæ beneficia nō ſint compræhenſa in mandatis apoſtolicis.

c ❡Comprehenſa.) Quæ ſunt omnia,niſi ſint excepta.c.mandatum.de reſcrip. Doct. in.c.dilectus.in.2.de præb. Quæ ergo ſunt non comprehenſa? Reſpon. Primò,regulare non comprehenditur ſub mandato ſecularis,& ſeculare beneficium non cōprehenditur etiam ſub mandato regularis.§. volumus.ſupra tit.proximo.c.ſuper eo. de regu. & ibi pulchrè Panor. Archid. & alij.in.c.ſi poſtquam.de præbend.in.6.

Secundò, religioſus ſancti Auguſtini non poteſt impetrare mandatum,vt prouideatur illi in eccleſia ſancti benedicti: ſed tantum poteſt impetrare in illo ordine, in quo eſt profeſſus. extat lex regia in eo.titu. arti.6.not.in.c.de*.de vita & honeſta. cler. c.in nona.16.q.7.

Tertiò,beneficium generaliter vel ſpecialiter reſeruatum dicitur,non cōprehenſum. Aufre.in deciſio. Tholoſa.q.434.vbi dicit ſuper hoc extare regulam cancel. Sed parum prodeſt in Francia, cum reſeruationes ſint in ea ſublatæ.

Beneficiū litigioſum an debeatur mandatario.

Quartò non eſt comprehenſum beneficium litigioſum, vt mandatarius teneatur illud acceptare. probatur in.§.1.ſupra eo.vbi beneficium ſpectans ad collationem ordinarij, debet conferri mandatario, ſed litigioſum non ſpectat ad collationem ordinarij, quia non vacat, ideo illud non poteſt altero collitigante mortuo alteri conferri.c.fi. vt lite penden. in.6.& cle.1. illo ritu.regula cancel.27.ne litigia in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat, vt ibidem dicitur:nec diceretur grauari ordinarius illud conferendo, quia fortè alteri collitigāti primò contulit. probatur in forma mādati,ibi,cum plenitudine iuris conferatis:& ibi, iuriūmque & pertinētiū vniuerſorum &c.non poteſt cōferri cum plenitudine iuris, vel cū vniuerſis iuribus, quod in mandato præcipitur, ſed cōferretur cum diminutione, quod eſt prohibitū.c. vno.vt eccleſiaſti.benefi.ſine diminutio.cōferant. Præterea alienans rem litigioſam punitur.l.fi.C.de liti. ergo non poteſt alienari, minus conferri,facit quia ſicut non valet impetratio beneficij litigioſi,niſi fiat mentio de lite.Feli.in.c.cæterū.col.1.& in.c.in noſtra correla.15.de reſcrip.Ita mādatum non cōprehendit beneficiū litigioſum,quia ſicut expreſſè papa cōferendo tale beneficiū, ſi non exprimat litē, nil facit, ita nec executor vigore mandati, ſeu aliarū literarū. nam veriſimile eſt, quòd ſi papa litem ſciuiſſet, alij non contuliſſet, vel de eo non mandaſſet,quia nollet litiganti plures dare aduerſarios. d. c.1. vt lite pend. in.6. Egi.bella mera conſil.35. vtrū, in fi.ita fuit deciſum in hoc reuerēdo ſenatu, hoc anno 1537. pro nobili Frāciſco de Caluimōt cōtra nobilem Hugo.de Mauriac.ſic expreſſè tenent Domi. de Rota, deciſio. 608. ſi aliquis in antiq. quia fortè mandatarius non habet vnde litē proſequatur, & poſſet multa litigando incurrere pericula, vel eſt bonus vir,qui execratur lites.l.item.§. fi.ff.de alien. iudi. nec dicitur ſimpliciter vacare, poſtquam non vacat de facto.c. cū noſtris. de cōceſ.præb.Gomeſ.q.19.ſuper reg.canc. de ſubrogand. collitigantib. Falit quando mandatū eſſet impetratū ante litem inceptam,quia tunc deberetur, nam mandatarius habebat ius acceptandi quodcunque beneficium, ergo & iſtud. Item quocūque modo vacaret, nec debet eidē obeſſe, ſi fortè primus mandatarius acceptauerit ante eum,& poſtea mortuus eſt, nam beneficiū iſtius primi poterit ſecundus acceptare, & eidem prouideri,de hoc debebit,licet ſit litigioſum cum alio,nec per litis pendētiam debet impediri vti iure ſuo antiquiori. c.n. vt lite penden. Iſta eſt deciſio Boniſa.in cle. 1.nu.60. & ſeq.in.8. concluſio. vt lite penden.cum res inter alios acta, aliis non debeat præiudicare.rub.C.res inter alios acta. tamen hæc collatio facta mandatario, non præiudicabit

præiudicabit superstiti, sed per euentum liris declarabitur, an valuerit prouisio. & acceptatio. per glo. in. d. cle. 1. & sic consuluit Egid. bellamera. d. consil. 35. vtrum. vbi dicit non esse aliquam constitutionem prohibitiuam in contrarium, ista tamen limitatio est dubia per supradicta. nec eam firmo. si tamen mādatarius sine protestatione acceptaret collationem beneficij litigiosi. Ab ordinario sibi factam, grauari, tunc censetur ordinarius: quia fecit quod voluit mādatarius, & quod is ipse potuit, quia contulit ad mandatarij requisitionem. vt dixi in glo. grauare. §. 1. supra eo.

Quintò, non est cōprehensum in mandato apostolico, vt mādatario debeatur beneficium, quod ordinarius vniuit ex iusta causa ante vacationem, quia ante vacationē mandatarius non habebat ius in re, & sicut de illo beneficio poterat fieri permutatio. c. vno. de rer. permu. in. 6. ita & vnio, non tamen post vacationem vel incōtinenti ante, ratione fraudis vitādæ, quam ordinarij facere possent. not. in cle. vlt. de reb. eccl. non alienand. hoc expressè tenet Collecta. in. c. constitutus. colum. 3. de rescript. ✱ Pro hoc est glo. singula. in cle. vlt. gl. fi. de rescrip.]

Sextò, non est comprehensum beneficium paternū, si vacet, ne videatur esse successio in beneficialib*, siue filius sit legitimus, siue illegitimus, sed aliud expectabit mādatarius. c. 2. & c. ex transmissa. de filiis presbyterorū, dixi infra in forma māda. in verbo pro expressis. versic. 3. debet &c.

✱ ¶ Septimò non est comprehensum beneficium, in quo daretur scandalum, si nominato vel mādatario cōferetur. c. cum teneamur de præb. Feli. in. c. 2. de præscriptio. Et si esset comprehensum, tamen illi non debet cōferri. Feli. in. c. nihil de prescriptio.]

✱ ¶ Octauò, si nō excedat valorē decē librarū turon. nō tenetur mādatarius illud acceptare, seu capellaniā minoris valoris. vt declarauit Martinus papa, Anno. 1426. die. 1. Septēbr. q̄ declaratio satis æqua videtur, nescio tamē an in iudicio forē obseruaretur]

Beneficiū non excedēs valorem decē librarum non debetur mādatario inuito.

Nonò, beneficium vacans causa permutationis, quia aliis extra permutantes non debetur. c. vno de rerum permuta. lib. 6. gl. penult. in. c. 2. de præbend. eo. lib.

Decimò, beneficium non liberum, vtpote si collatum fuerit absenti, qui non acceptauit, licet ante declarationem voluntatis vacet. ca. si tibi absenti de præb. in. 6. tamen mandatario conferri non potest vt ibi. Imo si recusetur post mensem, non debebitur mandatario, si vacauerit ante mensem, quia beneficia ante mensem vacantia post præsentationem mādati non debentur illis, vt patet infra in forma māda. nec dicitur de nouo vacare, quando absens recusat. vt habetur in. d. c. si tibi. per docto.

Vndecimò, nec præbēda quæ per mortem episcopi præbendatarij vacat. c. cum in ecclesia. de præb. in. 6.

Duodecimò, nec etiam est cōprehensa præbenda in eadē ecclesia. si alteram habeat ibi. vt dixi in gl. ita tamen. §. 1. supra eo.

Decimotertiò, non cōprehenditur beneficium primò vacaturum, vbi est consuetudo optandi. c. fi. de consuet. in. 6.

Decimoquarto, nec beneficium de nouo fundatum. cle. fi. de rescrip. vide glo. solemnem in. c. quia sæpe. de præb. in. 6.

Decimoquintò, si beneficium vacet in curia, non debetur mādatario. c. 2. de præb. in. 6. nisi ordinarius post mēsem illud conferret, quia tunc de nouo in partib* incipit vacare. Lappus allega. 84. dominus papa. col. 2. per. c. statutū. & ibi not. de præb. in. 6.

✱ ¶ Decimosextò, non debetur beneficium sub iure patronatus laicorū existens, vt dixi in. gl. patroni. §. præfatique ordinarij supra de collatio. Etiam si clericus ratione patrimonij præsentaret. gl. præsentari. & ibi docto. in cle. vlt. de iure patro. Quia præsentās ratione patrimonij habetur vt laicus. teste Io. Staphyleo. in tract. de literis gratiæ. fol. 55. versic. Sed dubium est.]

Decimoseptimò, sub mandatis apostolicis nō cōprehēditur beneficiū villæ muratæ parochiale, si nō sit mādatarius qualitatis requisitæ, videlicet graduat*, per. c. quia sæpe. de præb. in. 6. & c. ei. cui. ibidē Domi. in. c. si eo tēpore. col. vlt. de rescript. eo. lib. quia nō videtur fuisse de mēte cōcedentis, quod probatur hic in versi. declarantes, ibi, sub illis cōprehēsa, vbi vult mādatarios præferri graduatis & nominatis in beneficiis comprehensis in mādatis. ergo sunt aliqua,

Beneficia sita in villis muratis nō debētur mādatariis.

quæ non comprehenduntur, vt villæ muratæ, & præbendæ theologales, quanuis contrarium dicat. Boer. in decis. Burdeg. q. 225. apostolicus. nam in mandatis comprehenduntur beneficia secúdum qualitatem personarú quibus dantur mandata. c. super eo. de rescrip. in. 6. l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habita. ideo dicitur in tex. sub illis comprehensa. Nec duo specialia hic videtur papa voluisse inducere, videlicet & quòd mandatarius nominatis & graduatis præferatur, & quòd habere debeat beneficia, quorú non est capax, saltem per concordata, nam hoc prohibetur in. l. 1. C. de dotis promissión. cum hæc specialia sint de iure speciali concordatorum introducta, non de iure communi, expressisset enim si voluisset. c. ad audientiam. de deci. & quia in. §. statuimus. prohibuit ne parochiales conferantur aliis quàm ibidem expressis, inter quos mandatarius non est. & si his deberentur, peruerteretur status ecclesiarum parochialium regni, quod est prohibendum.

Item infra eodem papa retinuit sibi & successoribus, vt possint conferre beneficia quomodocunque qualificata. ergo alius extra eum conferre non poterit, etiam si sit executor datus ab eo in mandato, quia sibi tantum retinuit, vt conferret, non autem vt mandaret conferre. ideo quando in mandatis scribitur executori, vt conferat, nó videtur mandatum vt conferat has ecclesias parochiales in villis muratis sitas: & si mádaret, non reciperetur in regno, vt aliquis beneficia qualificatis affecta cóferret, etiam si esset legatus, vt alibi dixi. Et non est mirandum de hoc, quia longè aliud est conferre, aliud mandare conferre. glos. in. c. cum cui. &. c. si postquam de præb. in. 6. &. c. duobus. de rescrip. illo libr. l. aliud. ff. de regu. iur. & ibi Decius. Bal. expressim in. c. in literis de offic. delega. & ita declarauit rex, vt infra dico. & not. Collecta, in. ca. significatum. in fin. de præbend. & papa, vt dixi in. d. §. statuimus. sicut aliud est ordinare ecclesiá, aliud pronunciare ordinandam. glo. & doct. in. c. super eo. de offi. deleg.

Item maiorem potestatem sibi retinuit pontifex, quàm commiserit. ca. dudum, de præbend. in. 6. ergo non commisit, vt executor non qualificato conferat has ecclesias qualificatis affectas, quia non potuisset maiorem potestatem super illis beneficiis habere, & quando duo sunt impediméta, vno sublato, remanet reliquum. c. ex tuarum. de vsu & auctori. pallij. Panor. in. c. ad aures. col. pen. de rescrip. sic consuluit Ancha. consil. 364. viso. Per prag. non erat sic ꝓhibitum, quia papa nó sic se astrinxerat, vt in his concordatis est videre. & quia papa debet facere mentionem quando confert, vt dixi in glo. ac etiam. infra eod. ergo etiam si mandaret conferre, sed non videtur fuisse huius intentionis, vt executor conferat in vim mandati, postquam ipse papa hoc non faceret sine expressione, Nec me mouet, quòd dum executor confert, papa videtur conferre, quod est verum fictè, sed non verè, & ideo hic retinuit papa iure præuentionis sibi, & successoribus suis collationem, nó executori, & si hoc papa cócederet executori, posset etiam legato eadem ratione concedere, quod non admitterét Galli. nec est verum dicere, quòd omnia vacantia extra curiam executor possit conferre, quia vacantia iure regali non, nec alia non comprehensa in mandatis. & quanuis papa voluerit mandatarios præferri graduatis & nominatis, non tamen in villis muratis, vt declaratur. infra. ibi, tam in mensibus graduatis simplicibus & nominatis, quã &c. Ergo non in beneficiis parochialibus villarú muratarum, alioqui expressisset, sicut expressit residuum. c. ad audiétiam. de decimis. Nec est hoc modo intelligendo restringere mandatum, sed contrarium dicere esset extédere ad casum in mandato nó comprehésum, quod non est faciendum. putarem tamen, ꝙ si mandatarius studuerit trienniú, licet non sit graduatus, quòd illi deberetur beneficiú villæ muratæ, tum quòd sit habilis per. §. statuimus. 2. supra tit. ꝓximo. tú quòd cessant rationes supradictæ, aliàs secundus mandatarius qualificatus præferetur primo nó qualificato in his beneficiis, & etiam alij graduati non mandatarij per supradicta, & in aliis non comprehensis in mandatis.

✱ ¶ Nisi illa duo mandata dirigerentur collatori habenti collationé decem beneficiorú tantum, quia tunc mádatarius secundus non

non excluderet primum, aliàs prioritas nil operaretur contra.c.eum qui.de præb.in.6. Et hoc casu putaré sufficere, quod mãdatarius esset qualitatis requisitè tempore vacationis.per.c.ei cui.de præbend.in.6.]

*❡ Vltimò, triginta quatuor, quæ nõ debentur nominatis, ferè in his mãdatis nõ sunt cõprehẽsa, quæ scripsi in tracta. nominatio. q.15. ibi videre licet, ne plura.]

[d] ordinariis collatoribus, & [e] graduatis simplicibus & [f] nominatis

d ❡ Ordinariis collatoribus.) Sensus est quòd mandatarius debet præferri in beneficio primo vacaturo, siue vacet in mensibus in quibus ordinarius liberè confert, siue in mensibus nominatorum, vel graduatorũ. & dicitur ordinarius collator, vt declaraui in glo. ordinarij.✠ præfatique ordinarij. supra tit.ꝑximo. Si fuerint duo mandatarij, præfertur primus.c. eum cui. de præbẽd.in.6. Fallit in casibus positis per glo. magistram. in.c.quia sæpe.de præben.in.6.& per tex.in c.ei cui.eo.tit.&.c.si.de cõsuet.in.6.& cle. si.de rescrip.not. Philip. Perus.in.c. susceptum.col.2.de rescrip.in.6.vide glo.in verbo præferendos.infra eod.

e ❡Graduatis simplicibus.) Hi dicuntur, qui non habent nominationem, sed tãtum gradum, dixi.supra tit.proximo.✠ prætereà. glo.graduatis simplicibus.

f ❡Nominatis.) Etiam anterioribus tempore, & quibuscunque præfertur, etiã graduatis & nominatis simul, cum non sit dabilis nominatus sine gradu.etiam præfertur illis, qui studuerunt per triennium, de quibus in ✠ statuimus.2.supra titu.proximo. Etiam si essent doctores in theologia, extra tamen præbẽdam theologalem, vt infra dico, quia hic indefinitè loquitur, quæ æquipollet vniuersali.c.vt circa.de elect.in.6. Etiam præfertur nominatis, qui prius acceptauerunt, quàm mandatarius, etiam si vacaret in mensibus deputatis nominatis, ne fiat fraus istis mãdatariis. & hoc probatur in hoc.✠ & sic differũt mãdatarij à nominatis, vt hic. Ideo si nominatus acceptauerit beneficiũ in mẽse Iulio vacans, postea aliquis impetrauerit, demũ mandatarius collationẽ ab executore habuerit, quod hic præferatur, per regulã si vinco vincentem te, à fortiori vinco te.c. auctoritate. de conces.præb.in.6.nam papa iure præuẽtionis nõ poterat cõferre, quia iam erat præuentus per nominatũ, mandatarius vincit hũc nominatũ, nominatus impetrãtẽ, ergo mandatarius etiã vincet impetrantem, quamuis cõtrariũ tenuerit. D. Aurio.in.d.c. auctoritate, in additio.ad Guillel. de mõte laudun.

Secundò differũt, quia mãdatarius tenetur paucis casibus exceptis acceptare primũ beneficiũ vacãs, alioqui suo priuatur mãdato.c.tibi qui.de rescrip.in.6.c.si clericus. de præb.illo lib.etiam si in mandato non dicatur de primo beneficio.glo.& docto.in.c. si postquam.de præb.in.6. glo. & doct.in cle. vna.in verbo notitia.de conces.præb. Imol. & Feli.in.c. constitutus. de rescrip. secus in nominatis & graduatis, vt dixi in glo. prosequentibus.✠ fin.de colla.supra.

Mandatarij in quibus differant à nominatis.

Tertiò, in mãdatis requiritur habilitas tẽpore datæ.c.si eo tẽpore.de rescrip.in.6. secus in nominationibus.✠ volumus.ibi.vacationis tẽpore.& ibi declaraui.supra tit.ꝑxi.

Quartò, extinguitur mandatum per adeptionem beneficij quantumcunque modici in vim mandati collati.c.si motu.&.c.non potest. de præbend. in.6. Secus in nominationibus, quæ nõ extinguuntur per adeptionem beneficij, nisi illud ascendat vsque ad ducentos florenos auri de camera.d.✠ volumus.& dixi in tract.nomina.q.vlt.quot modis perdantur nominationes.

Quintò, semel mandatũ est præsentandũ. c.tibi.&.c. pe.de rescrip.in.6.c. si capitu.de cõces.præb.illo lib. Itẽ nominati literas nominationũ etiã semel insinuãt, sed nomina & cognomina in singulos annos, donec eis plenè fuerit ꝓuisum.✠ teneãtur. de coll.supra.& quare hoc fiat, dixi in trac.nom.q.14

Sextò, duo mãdata nõ possunt dirigi vni collatori, nisi habeat collationem quinquaginta beneficiorũ, vt in hoc tit. dicitur. secus in nominationibus.ꝓbatur in.✠ præfatique ordinarij.supra tit.proximo, & ob id cõqueruntur ordinarij collatores, cur nominationũ numerus nõ est taxatus, sicut mãdatorũ, quod difficile esset facere. Cum nõ taxetur

per hæc, concordata, sed permittatur tot nominare, quot habiles reperientur: & si numerus esset taxatus, diuites nominarentur, & pauperes non, nam vniuersitates venderent nominationes.

Septimò, nominationes non conceduntur, nisi graduatis. §. præfatique ordinarij. supra. de colla. mandata vero quibuscunque idoneis, etiam non graduatis, vt dixi in glo sa, dare possit. supra eodem.

Mandata & nominationes cur inuentæ.

Octauò, differunt, quia nominationes inuētæ sunt in fauorem literatorū, & ecclesiarū Franciæ, vt melius regantur per literis honestatos, quàm per ignaros, vt dixi. q. 3. tract. nomina. mandata verò in fauorem pōtificis, vt dixi. supra in glo. dare possit, & sic magis fauorabiles sunt nominationes quàm mandata. ideo magis sunt ampliādæ, & extēdendæ, q̄ mādata, nisi in casibus expressis.

Nonò, non conferens nominato requirēti priuatur iure conferendi per octo menses, quos habet liberos. §. si. de colla. supra in mandatis. non punitur collator non conferens, sed executor confert, si ordinarius conferre recuset. c. si capitulo. &. c. si soli. de cōcess. præb. in. 6. &. c. tibi. de rescrip. eod. lib. nisi vt dixi in. q. 19. tract. nominatio.

Decimò, in nominationibus non sunt exprimenda, nisi illa quæ traduntur in. §. volumus. de colla. & quæ dixi in tract. nomin. q. 9 In mandatis secus, vt not. Feli. in. ca. in nostra. de rescrip. & ego dixi infra in glo. ꝑ expressis. in forma mandati apostolici.

Vndecimò, exemplum nominationum seu literæ duplicatæ expensis nominati debent dati collatori. §. teneātur, supra tit. ꝓxi. & ibi dixi. in mandatis secus, quia non inuenitur expressum. nota docto. in. c. pen. de rescript. in. 6. inferius expressius dicetur.

Duodecimò, literæ nominationum gradus, ac aliæ necessariæ tēpore quadragesimæ sunt insinuandæ, ac nomina & cognomina §. teneantur. de colla. supra. mandata verò quolibet tempore præsentari poterunt, cum contrarium non exprimatur. tex. & ibi docto. in. c. si capitulo. de concess. præb. in. 6.

Mandatarius cur probet, & nominatus non.

Decimotertiò, nominatus non tenetur ꝓbare collatorem habere tria beneficia sub sua collatione, quia habet regulā ꝓ se, videlicet q̄ omnia beneficia vacantia certo tēpore sunt illis affecta. ergo sufficit quòd ꝓbet vacasse illo tempore stato. & qui excipit nō deberi, debet hoc ꝓbare. Bal. in. ca. 1. col. 2. de alien. iud. & qui habet regulā ꝓ se, habet intentionē suā fundatā. glo. in. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. Bar. in. l. quotiens. ff. si quis cautio. Dec. in regu. 1. not. 2. ff. de reg. iur. ideo is qui allegat nō habere, debet hoc ꝓbare. l. quotiēs. §. qui dolo. ff. de probatio. secus in mandatario, qui tenetur probare collatorem, cui est directum mandatum, habere decem, vel quinquaginta beneficiorū collationes, quia fundat se in numero, illū ergo ꝓbare debet, arg. l. eum. ff. de neg. gest.

Decimoquartò, mandatariis debentur beneficia vacātia etiam per resignationem. c. dudum. de præb. in. 6. in nominationibus secus. §. volumus. supra. de colla. dixi in. 15. q. tracta. nominationum plenius.

Decimoquintò, de consuetudine nominationes conceduntur tantū tempore quadragesimæ, vt dico in. q. 7. tracta. nomina. mandata quolibet tempore. §. 1. supra eod.

* ¶ Decimosextò, à papa mandatum conceditur. ca. mandatum. ca. literis. ca. capitulum. de rescrip. nominationes ab vniuersitatibus. §. volumus. supra tit. proximo.]

Decimoseptimò, mandatario potest cōferri beneficium ratione mandati regulare, si sit dispensatus. secus in nominato. §. volumus. supra titu. proximo, quod tamen non firmo.

Decimooctauò, mandatarij non possunt obtinere beneficia curata in ciuitatibus vel villis muratis sita. si non sint graduati, vel qualitatis requisitæ, vt in verbo comprehensa dictum extitit, secus in nominatis, & graduatis, quibus sunt reseruatæ dictæ ecclesiæ parochiales. §. statuimus. 2. supra. titu. proximo.

Decimonono, nominatus molestans ordinarium priuari debet suis nominationibus. §. fin. supra. tit. proximo. secus in mandatario, in quo non est expressum. no. in. ca. dilectus. 2. de præbend.

Vigesimò, nominationes quandocūque etiam post viginti annos insinuari possunt. vt dixi in. q. 14. tract. nomina. nume. 20. dic vt ibi, secus in mandatis. c. tibi de rescrip. in 6. c. si clericus. de præb. ibidem.

Vigesimo-

Vigesimoprimò, nominationes ad beneficia extra regnum non dantur, secus in mandatis, vt supra in verbo decem dictum extitit.

Vigesimosecūdò, simul atque insinuatæ sunt nominationes, si vacet beneficium debetur nominato, vt dixi per illum textum in verbo capacem ❡ teneantur. de colla. supra mādatario verò non, nisi post mensem à die præsentationis. vt infra in forma mandati patet in verbo post mensem.

In quibus cōueniāt mādatarij & nošati.

Nota tamen, quòd etiam mandatarij æquiparantur nominatis.

In primis, quia in vtroque tempus datæ attenditur: & qui prior est tempore, potior est iure. c. capitulum. secundum verum intellectum, de rescriptis. c. tibi qui. illo titul. in. 6. c. eum cui. de præb. illo libro ❡ statuimus. 1. de colla. supra, vbi vide quomodo intelligatur.

Secundò, conueniunt, quia quilibet verum valorem beneficiorum exprimere tenetur. ca. ad aures. de rescript. cle. 1. de præb. d. ❡ volumus. de colla. supra.

Tertiò, quilibet beneficia, quæ quis obtinet, exprimere tenetur. d. c. ad aures. ca. in nostra. & c. si proponente. de rescript. d. ❡ volumus.

Quartò sicut subreptio in mandatis ipso iure vitiat. d. ca. ad aures. c. ad audientiā. in. 2. & ibi doct. de rescript. c. si eo tempore. illo ti. in. 6. c. si motu. de præb. illo lib. sic in nominationibus. d ❡ volumus. ✱ in his quæ per concordatum nominati exprimere debent.

Quintò, quia beneficium de nouo creatum non debetur, nec mandatariis, nec nominatis. cle. vlti. de rescript. dico in tractatu nomina. quæst. 15.

Sexto, in mandatis requiritur scriptura. supra eodē, in verbo literas. & ibi dixi. sic in nominationibus ❡ teneantur. de colla. supra ibi literas.

Septimo, tam insinuatio mandatorum, quàm nominationum fieri potest in absentia collatoris suo vicario. & illa insinuatio ligat etiam episcopum. d ❡ teneantur. & in ordina. regiis, rub. des graduez simples. arti. 11. glo. in ❡ statuit. in verbo vicariis. & ❡ itē voluit. in verbo, vicario. de colla. in pragm. dixi in tracta. nominationum. q. 14. nu. 59. & sequen.

Octauo, insinuatio vtriusque est facienda de literis originalibus, non de exemplo. ❡ præfatique graduati. de coll. ibi, per patentes literas. clem. causam. de elec. l. sancimus. C. de diuers. rescriptis. ca. pe. de rescriptis in. 6. in aliis ferè æquiparantur, nisi sit contrariū expressum.

g præferendos esse,

Mandatarius q̄n nō præferat graduatis.

g ❡ Præferendos.) Apostolicus præferri de iure aliis expectantibus debet. ca. hi qui. de præbend. in sexto. dictum extitit in glo. declarantes, supra eod. dum tamen acceptet intra tempus sibi præstitutum. cle. vnica de cōcess. præb. & ibi glo. in verbo mensem. vide Feli. in. c. capitulum. de rescript. Hodie habet sex menses ad acceptandum & requirēdū. vt dixi infra in forma manda. Fallit quādo esset inhabilis, quia tunc non præferretur, nam hic sermo intelligitur de habilitate. l. prima. C. de sacrosanct. eccles. Quando dicatur inhabilis, dixi plenè in tractatu de pacifi. possess. in. 4. limita. Et intellige præferri aliis habentibus ius ad rem, secus si in re. ca. si à sede. de præb. in. 6. Perus. in. d. ca. hi qui post Domi. ibidem.

Item præfertur mandatarius etiam alteri recepto in canonicū ab ordinario, vel auctoritate capituli, cum sit gratiosa receptio, quæ non dat ius ad vacatura. c. hi qui. iuncto ca. si postquam. de præbend. in. 6. Feli. in ca. in nostra. col. 4. versic. limita tamē. de rescript. quia hæc receptio tantum dat recepto ius agendi coram superiore, vt compellat capitulum ad præbendā conferendam. c. relatum. & c. dilectus. 1. de præb. glo. in ca. veniens. de renuncia.

✱ ❡ Vnde cum ad nominationem episcopi Pictauien. quidam presbyter gresse fuisset de capitulo Laudunen. sic receptus, & demū vacans prima præbenda fuisset alteri collata, fuit condemnatum capitulum ad dandū distributiones quotidianas cū fructibus dicto gresse, quæ præsentibus diuino seruitio dari solent. Donec is præbendam obtinuerit, quæ postea vacans non est adeo affecta, vt in contrarium facta collatio non teneat. Sic fuit dictum in hoc senatu, Anno. 1525. & die

& die.7.Iulij.,p quo facit.c.inter.de præb.] nisi papa illam receptionem confirmasset, quia tunc confirmatus auctoritate papæ receptus censetur.ca. si apostolicæ. ibi, nostra prouisio de præbend.in.6.facit.l.15. omnia. C.de veteri iur. enucleā. &sic præfertur isti ratione prioritatis, & etiam

ʰ nosque & ⁱ successores nostros

præfertur apostolicus nominato ab Imperatore, vel rege, dum dirigit primarias preces. idem si esset nominatus per archiepiscopum in vim specialis priuilegij. Rota decisio.15. vtrum. & sequen.in rub.de præb. vide tamē Collecta.in.c.dilectus.1. de præb. contrariū tenentem.

Tertió fallit.quando esset tertium mandatum concessum nepoti collatoris, vel alij. tunc collator illum mandatarium præferre non poterit graduatis, aut nominatis in beneficiis eisdē præstitutis, quia iste tertius nō censetur tunc receptus auctoritate apostolica.c.cum aliquibus.de rescript. in.6.nec executor, vbi alias nō esset ordinarius, istud mādatum exequi poterit. Barba. in ca. mandatum.col.4.de rescript.si duo prima valeant, vt supra dixi.

De dictione nos, q personam nō egreditur.

*h ¶Nōsque.) Ergo alij nō poterunt, nam quādo papa dicit à nobis fieri possit, excludit alios.cle.auditor.de rescript vel quando dicit nos.ca.bonæ.1. ibi nos igitur.de elect. cle.vna.de aiureiur.clem.pastoralis in fin.de re iudica.ergo executor vel legatus non poterit hoc facere, nisi hoc esset ei expressē cōmissum, quia tunc perinde esset acsi papa faceret. per regulam iuris, tamen non tolleraretur in regno, quoad ista hic descripta, videlicet vt possit venire contra qualificationes & concordata, etiam legatus à latere.]

i ¶Successores.) Non iure sanguinis, sed ratione nouæ electionis, aut alterius prouisionis dicūtur in beneficiis successores.Barba.per illum textum in ca.2.de rerum permut.glo.in ca. quod sicut.in verbo consentire.in fin.de electio. Vbi subrogatus in locum canonici non vocati ad electionem, nō agit de contemptu mortuo eo, qui contemptus fuerat.text.in.ca.relatum.2.de testa.& ibi Imol. Feli.in. c.ex literis, col.3. nu.8.de proba.cum in beneficialibus non sit successio ratione sanguinis.c.1.de præben. & ideo largē dicitur successor. Barba. & Decius in ca.cum omnes.per illum textum de consti. Et iste successor nihil iuris habet à suo prædecessore . glos.possedit.de pacific.posses. in prag.sanct. ideo hic successor nō tenetur stare locatiōi factæ per prædecessorem, nisi sit facta pro ecclesiæ vtilitate, vel necessitate.c. fin. ne prælat.vices suas & ibi multa addidi in glo.Bald.in.l. empto rem.C.loca. Alexand.in.l.si filiofa.in.15.si. ff.solu.matrim. Nec tenetur soluere debita prædecessoris, ✱ nisi pro ecclesiæ necessitate contracta fuerint.c.primo de solutio.Panorm. in ca.primo.not.primo. de sequestra. posse.]not.in.l.2.C.de repudiā.hær.per illū text.vbi filiussa . non tenetur soluere debita paterna, si nō possideat illius bona ex successiōe paterna, sed ex emptiōe alterius, vel donatione bona fide facta, qa nil habet à patre. sic nec successor beneficij. Plenē hoc disputat Lucas de penna. in.l.2. col.3. & sequent. C.de fund.rei priua.libr.11.

Successor in beneficio an teneatur soluere debita prædecessoris.

Item subrogatus vel successor in beneficio, non tenetur restituere fructus, quos prædecessor percepit, quia nihil iuris ab eo tenet. ✱ hoc expressum firmat Perus. in ca. præsenti.de offic.ordina.in sexto. Et ita fuit prolatum arestum, per supremum senatum, hoc anno . 1536. & in mense Februario. nec ad expensas, nisi à die subrogationis, prout etiam in eodem senatu fuit conclusum. anno.1508 die.3.Aprilis ante pascha, nisi purē & simpliciter receperit processum , & arramēta causæ, vt fuit conclusum in hoc senatu Parisiensi, Anno.1492.die.27.Augusti: nā tunc ad omnes etiam expensas sui prædecessoris tenetur, vt fuit conclusum in hoc senatu, Anno.1516.die septima Aprilis post pascha. Etiam hoc anno.1541. die.17. Octobr. apud Pictones in cōuentib.iuridicis, pro M. Ioan.de Fontenay, cōtra magistrum Antonium Peletan.] quod est norandum . facit quod no. Ioan. Monach. & alij in dicto c.si hi qui.& ca.si tibi absenti.de præben.in sexto.Ioan.And.in.c.ex parte.de arbitr.l. si. C. de periculo.no.lib.11.

Successor triplex est

Notandum est triplicem esse successorem, Primum rei iuris, & causæ, vt in hæreditatibus temporalibus. l.tam ex contractibus.

bus.ff.de iudic. Secundum rei causæ & iuris, vt quãdo quis subrogatur in locum defuncti.c.si hi qui.vt lite penden.in.6.& ibi Guillel. & Decius in.c.cũ omnes.not.4. de constitu. Tertium rei tantum, non iuris nec causæ, vt in beneficiis non litigiosis, in quibus successor simpliciter prædecessori succedit.11.quæ.3.c.antecessor. Guillel. de monte Laud. in dict.c. si hi qui. De multiplici etiam successore tradit Lucas de Penna in.d.l.2.col.penul. C.de fund. rei priua. lib.11. vbi licet videre. Sed prosequamur hanc tantum materiam, ne prophana diuinis misceam.

Præterea signandum est, quòd licet vno ex litigantibus moriẽte, superstite prosequente alteri non posit fieri collatio.cle. vna, vt lite penden.in.6. Imo nec alius subrogari nisi per Papam.d.c.si hi qui. vt lite penden.in.6. cessio tamen facta alicui litiganti per tertium lite pendente, bene valet, Rota decisio.176.cõmmissio in no. Hodie tamen ordinarius vel alius altero litigante mortuo confert, & is cui de nouo facta collatio est, impetrat literas à Rege in hoc regno, vel à cancellaria, vt subrogetur in ius & instantiam defuncti vel cedentis, & sibi conceditur. ita vidi practicari, & hoc fit ex æquitate, vt concludit Domi. Ruseus in tra cta. iuris regalio.in.5. priuileg.

* Idem si tertius prætẽdat ius in beneficio, tũc etiam impetrãdo literas petit adiungi processui, & admittitur, hic tamen adiunctus vel] subrogatus non debet causam de nouo inchoare, sed in eo statu in quo est, cum superstite, vel eius procuratore prosequi.d.c.si.vt lite penden.in.6.& ex eisdẽ actis, & causa in eodem statu manente.de Rota.decisio.3.not. quòd successor.in antiq. * Tum vt breuientur lites, & ne diuersæ sententiæ sequantur.c. fi.vt lite penden.in.6. facit.l.nulli.C. de iudic. Sic fuit prolatum arestum anno.1525. die.2. Maij. nec potest repelli is, qui petit subrogari, propter eius vitium, non notorium vt fuit dictum in senatu, anno.1514.die.21. Nouembris, si intra annum venerit, ideo per senatum fuit leuata manus in fauorẽ magistri Petri de ponzaus, petentis subrogari in locum Anthonij viguer, contra veillan, qui

Subrogatus in locũ habentis recredentiam ea vti debet.

obierat anteq̃ fuisset subrogatus. anno.1519 die.19. Iulij, si tamen habita recredentia is moriatur, cui data est, & postea subrogetur, aliquis in demortui locũ, is gaudebit recredentia data prædecessori nonobstãte manus leuatione cõcessa alteri parti. Ita fuit pronunciatũ in hoc senatu, anno.1541.die.29. Iulij.] Non poterit tamen procurator superstitis prosequi causam cũ isto subrogato sine nouo mãdato, tum quia mandata procurationis sunt stricti iuris, ideo non extenduntur nisi ad personas, vel causam in mãdato expressam.c.qui ad agendũ.de procu. in.6.cle.non potest. illo tit. tum quia mutata persona mutata est causa.c.veniens.2. de testi.&not.in.c.cum super.de re iud. Perus. in.d.c. si hi qui. vide text.& doc.in.l.nulla. C.de proc.& Guido.papæ.q.86.procurator Bonifac.in cle.1. vt lite penden. Rota decis. 171. si A.cõstituat.in nouis. qđ ego intelligerẽ, nisi ille ꝓcurator esse generaliter cõstitutus ad ꝓsequẽdã totã causam cõtra Titium, & quoslibet alios, arg.l. à procuratore.C.manda. sic debet intelligi decisio Rotæ.440, si agẽs.in no. vbi dicitur intimatio nem factam procuratori causæ, ea non finita valere. si tamen ipse petat dilationem ad dominũ cõsulendũ, erit eidem danda: alioqui appellare poterit.c. dilectus. de procur. & quid si nil iuris habet, an subrogatus poterit dare obiectus pro iure tertij, vide Rotam Decisio.433.not.nũquid.in antiq. Imo si lite pendẽte super beneficio reus vel possessor transferat beneficiũ in alium permutando, vel alio modo, & moriatur, huiusmo di permutatio reuocabitur per viam attentati, etiam cõtra illũ superstitem, eo tamen vocato.arg.not. per Innoc.in.c. cum M.de consti.&.c.cum teneantur. de appella. hoc expressè refert Rota decisio.400.not.si lite. in antiq. & deci.56.si lite in nouis. & ibi in addit.dicitur an valeat collatio lite pendẽte facta, vel adeptio possessionis. an facta altero mortuo, debeat per viam attentati reuocari.& decisio. 411. si lite penden.in no. tener, ꝙ sic, sed non seruatur in Francia.& an pars aduersa posit se dicere spoliatam, vide de Rota decisio.429.not. nũquid. in antiq. & decis.4. nũquid.de resti.spolia. Sentẽtia tamen lata pro vno, etiamsi esset mortuus,

Procurator an posit prosequi causam cum subrogato sine nouo mandato.

Sententia lata pro mortuo, quando posit mádari executioni pro subrogato.

mittetur executioni pro subrogato ad illud beneficiú.l.cum quasi.ff. de fideicōmis. liberta.quæ licet loquatur in libertate, idem dicemus fauore ecclesiæ, quæ iisdē priuilegiis fulcitur.Soci.in.l.eius qui.ff.si cert. peta.post Paul. ibi, licet regulariter non valeat sentētia cōtra mortuum, vel pro eo lata.l.in súma.ff.de re ind.Paul.in.l.I.quæ sententiæ sine appella.rescindát. Et ꝙ pro subrogato posit exequi, in propriis terminis tenet Bal.in.l.vna.§.in.I.C.de eadu.tollen. & Iacobi ibidē,in.§.præced. Et ista faciunt cōtra Paul.qui cōsuluit,ꝙ arestú latú cōtra abbatē Cluniacen. & eius tēporale, expirat eo mortuo,nec poterit exequi cōtra monasterium. vel successorē, teste Domi.Boer.in addi.ad benedictú. de Plumbino in.d.l.cú quasi. Subrogatus in ius mortui vel resignātis potest causam in eo statu,in quo est prosequi.nam ad possessionē censetur etiá subrogatus, per illa verba posita in subrogationibus, & ad omne ius, quod eidē cōpetebat quomodolibet,seu cōpetere poterat tēporē sui obitus &c. sic conclusum est in rota, vt patet in decis.64. subrogatus.in no. Feli.in rub.de rescr.col.3. ✻Gomes.q.9.super reg. cancel.de subrogand collitigātib. Sed nos solemus impetrare literas regias subrogationis ad possessionē,quas cācellaria facilē cōcedit. Et] subrogatus petit se ad causam admitti,in quo statu est.ita vidi seruari. Et nisi quis intra annú petat subrogari, postea non admittetur, agendo super possessorio, quia interdicta sunt annalia.l.I. ff.de interdic.etiam si per literas regias releuaretur à lapsu anni, vel biennij, allegando causam, ob quam non potuit petere, etiá si resignās fuerit prosecutus processum post resignationem,sic fuit pronunciatú in hoc venerabili senatu pro magistro Ioan.du Drac. canonico Carnoten. cōtra Iacobú de Polingnes, & quendá abbatem de Vauldrille,qui petebat subrogari in ius alicuius núcupati Seneschal post annú, & fuit passus repulsam, anno.1514.die.8.Februarij.Idē fuit dictum pro Bartholomeo Fouchier, contra Ioan. Tillon appellátem à Seneschalo Andegauen.in causa vnius præbēdæ ecclesiæ Andegauen.anno.1509.die.17.Maij✻& anno eo. 1509.die.23.Iunij aliud arestú, & simile vi-

Intra annum quis debet subrogari. alias excluditur.

di inter aresta Aufrerij.q.364. inter Ioan. du Refuge religiosú & petrú Mariæ.] Imo nisi quis prosequatur instantiam intra anná perit,sic pronúciauit senatus pro abbate & religiosis. S. Martini de Pontisara contra Antonium le Feure religiosum. S. Dionysij in Francia,pro prioratu.S.Albini de Chábliano.anno.1512.die verò.20.Iulij. ✻Sed poterit iste,qui non est adeptus possessionē, agere super petitorio, vel resignare ius, qđ habet vni ex collitigātibus,qui poterit iuuari etiá tit.istius,vt scripsi in trac.de pacific. possessorib.nu.294.versi.16.limita. vel tunc procuret habere ius vnius collitigantis.

Annus subrogationis à quo tempore computetur.

Et hic annus est cōputandus à die collationis sibi factæ,quia ante nō incipit mora,quàm posit agere.l.eius.ff.si cert. petat.

Primò fallit,quādo iusto esset impedimento detētus.c.cōmissa. de elec. &.l.I. ibi intra anná,quo primum experiúdi potestas fuerit.ff.vbi posidetis. Scripsi in verbo. impedimento.supra de collatio.

Secundò fallit,quando impetrasset literas intra annum, tamen ex aliqua causa nō fuerunt executioni de mádate in illo anno, sed post annum sic.vt fuit iudicatum in hoc senatu anno.1541.die.11.Augusti.

Tertiò flectitur regula, quādo is,qui petit subrogationē, possedisset per annum, & pars aduersa postea prosequeretur processum,túc poterit adhuc subrogari,quia postquàm posidebat, non debebat petere.arg. l.vnicæ.C.de alienatio.iudicij mutád.caus. fact. nec debebat expectare tristem euentú processus.argumento.l.inter stipulantem.§. sacram. ff.de verbo.oblig. alioqui pars permitteret nouum impetrātem posidere per annum, & postea processum prosequeretur, & sic excluderet aduersarium,quod non est permittendú,sed debet intelligi à die tituli quando non posideret, secus si posideret, & sic fuit prolatum arestú anno. 1518.die.2. Iunij,pro magistro Ioan.de la Forest,cōtra Ramúdum du Castel. Et anno.1524. die.9. Decembris, pro magistro Grolard contra riton,super præpositura partenay.

Fallit quādo is qui posidebat haberet titulum per resignationē, & cum resignāte semper eo sciente processus duraret, tunc si intra annum non faciat se subrogari, postea

non

non admittetur, secus si eo ignorante processus durarer cū resignante, vel alio. aduertere enī debet is, q petit subrogari in ius alterius, vt collationē sibi à collatore factā ostēdat, nam si à vicario collationem ostēderit, nisi vicariatus literas produxerit, nō subrogabitur, literas tamen possessionis beneficij non tenetur ostendere, nisi post subrogationem, vt vidi obseruari. Et superius dixi in titu. proximo.

Subrogatio non prosecuta quando pereat.

Adhæc si motam litem in causa nouitatis quis non prosequatur intra duos annos, perit instantia, quam non potest prosequi postea, etiā si per literas regias releuaretur, vt fuit dictum contra quendam minorem, qui impetrauerat hasce literas anno. 1528. die. 14. Decembr. Quia in hac materia non est litis contestatio, & sic nec perpetuatur vsque ad. 30. vel. 40. annos, sicut in alia petitoria materia. l. nam postea. & Si is qui temporali. ff. de iureiur. Nempe vtendo per annum acquiritur possessio, ita per annū interdictum perditur. l. 1. ff. de interdict. & annus quo fuit lis incepta non cōputatur, quia est integer, sed sequens sic.

Præterea is qui intra annum impetrauit literas subrogationis, quas præsentauit in iudicio, & pars petit dilationem ad deliberandum super his literis, postea impetrans non prosequitur processum istum per vnum annum, vix poterit postea prosequi, tum quòd instantia sit interrupta, tum etiā quia finitum est possessorium anno & retinendæ instit. de interdictis. l. 1. ff. illo titu. nec videtur etiam quod valeant literæ super hac interruptione, tamen ex æquitate vidi auditi impetrantem, quia in materia beneficiali sententia non transit in rem iudicatam. glo. sing. in. c. 1. de cōcessio. præb.

Non faciens se subrogare quādo iure alterius vti possit.

Item aliquando licet non faciam me subrogare in locum resignantis, iure tamen & titulo illius vti potero, si aliàs eram pars in instantia, si verò non eram, sed indigebam instantia illius, in cuius locum volo subrogari, tunc oportet subrogationem petere, aliàs iure illius vti non potero, vtpote si habebam bonum titulum, tamen intra annum nō me opposueram, si is qui erat in lite, resignet mihi ius suum, oportet quòd petam subrogari, quia non sum in instantia, & si is qui obtinuit recredentiam resignet in meum fauorem, oportet subrogationem petere, si eius recredentia vti velim. & ita vidi in forensi iudicio seruari. non allego iura, quia ista magis in vsu quàm in iure consistunt.

Petens subrogari incontinenti debet suum exhibere titulum, quo videatur, an intra annū veniat, & ne is, qui nullum ius habet, alium vexet petendo subrogari. glo. & docto. in. c. 2. vt lite pēden. in. 6. vbi Geminia. Alioqui repellitur, nec ei dari solet dilatio, quia in potestate sua fuit quando experiri vellet, & Petēs subrogari ex duob[9] defectibus aduersarij subrogabitur, non ex vno, ita vidi seruari in practica.

Potest quis petere se subrogari requirendo hoc cum procuratore partis aduersæ, licet non fiat noua citatio contra dominum. Rufeus in tracta rega. in. 5. priuilegio.

Vbi fieri debeat subrogatio.

Fuit appellatum super incōpetentia, quia iudex pronunciauerat se competentem, interim appellans resignat, vbi facere se debeat subrogari resignatarius, & si anno duret causa appellationis in senatu, an postea subrogari possit, tunc bonum esset q impetret literas directas senatui, vt cum causa appellationis decidatur & causa subrogationis, & si non fiat intra annū, adhuc cessante ipso impedimento non nocebit illi lapsus anni. arg. l. si eum. & qui iniuriarum ff. si quis caut. Procurator eius in cuius locum fui subrogatus, debet mihi exhibere titulos mei resignantis, & alia acta causæ, vt vidi decidi in senatu, etiam si allegaret substracta esse sibi instrumenta, quia ei fuit data dilatio ad cogendum eum, quem dicebat surripuisse.

Probare an debeat ius subrogantis.

Insuper subrogatus tenetur iustificare ius illius, in cui[9] locū petit subrogari. vt firmat Egid. in deci[s]. 112. subrogatus. & decis. 116. si petens. secus in eo qui per resignationē venit Rota decis. 109. agenti. in no. Panor. & alij in. c. illud de præsup. Boer. in decis. Burdeg. q. 42. alia ī super. nu. 30. vide etiā. q. 89]

Item in hac subrogatione à papa cōcessa debet fieri mētio de beneficiis obtētis, quia vim collationis habet. c. 1. & 2. vt lite pendē. in. 6. de Rota decis. 274. licet in subrogatione. in nouis. Egid. bella mera. decis. 115.

falsa.&.218.in causa. &.351. eadem. nisi referat se ad aliam gratiam, in qua fuerūt necessaria expressa Nico. de milis in Reper.in verbo gratia.quæst.91. gratia per quam &c. & an valeat impetratio lite pendente, vide per Rotam decisio.310.si reus & possessor. in nouis, & quādo litigans venit intra mensem à die impetrationis factæ per tertium, debeat præferri: extat regula cācellariæ.27.vbi scripsi.

Successoris appellatione q cōprehendantur.

Quæro quid si testator velit bona venire ad successores, qui veniant appellatione successoris? Respon. successores descendentes ab ipso testatore, per rationem legis cū acutissimi. C. de fideicommiss. ita expressè concludit Soci.in cōsil.249.materia.col.8. versic.2.difficultas. in.2.volu. vbi plenè licet videre.& cōsil.sequēt. in causa. col.1. & seq.& venit successor vniuersalis, non singularis. Ias.in.l. quædam.§.1.ff. de edend. Perus.in.c.1.nume.110.de testa.in.6, Feli.in.c. quia.5. colum. penult. de iudi. nisi in duobus casibus ibidem positis. plenè scripsi in l.hæredis.2.ff. de verbo.signi.

Papa quādo dicatur præuenire

k ¶ Iure præuentionis.) Pro hoc est text.in ca.dudum.§.nos igitur.de præbend. in.6.& præuenire dicitur, quando prius confert. si ergo ordinarius etiam nulliter prius contulerit non graduato, postea papa, demum nominatus requirat, & obtineat collationem ab archiepiscopo, is nominatus in suis mensibus erit præferendus, quia sibi papa tātum retinuit præuentionem hic, non prælationem. ergo extra præuentionem non præiudicabit qualificatis, vt dicitur de firma & irreuoca. concordia. stabi. in versi. necnon irritum & inane quicquid secus super his, vel eorum aliquo, à quoquam quauis auctoritate, etiam per nos & successores nostros præfatos scienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

* Et plenè de hac præuētione loquitur Ioā. Lupus. in repetit.decreta.per vestras. in princip. col.2.de donatio.inter virum & vxorē, vbi idem dicit in rege quoad officia.]

Et dicitur etiam præuenire ratione horæ vel momenti, si possit probari. glo. in.c. penul. de rescrip. in.6.&.c.si à sede. de præbend. ibidē.& potest pbari per testes, vt ibidem dicitur, quod sequitur Decius in.c.causam.col.3.de rescrip.Feli.in.c. pastoralis. illo tit.per gl.in.l.si ex pluribus.in si.ff. de solu. Et quando potest dubitari de viribus instrumēti, apponēda est hora in instrumēto: Bal.in.l. cū pponas. C. de interdi.matri. allego tex. ad hoc in.l.titius.§. Lucius.ibi, hora diei.6.ff. de lib. & posthu. Feli.in.c.ego.N.de iureiur. Alioqui hora in instrumento non est ponenda necessario.ita tenet Barb.in repet.Rub.de fide instru. col. 61. versi.quid de hora.dicēs nō esse in instrumēto necessario scribendā, nisi in casu.l. aut qui aliter.§.1.ff.quod vi aut clam. Idem tenuit in cle.si.col.9.de rescri. vbi dicit bonū esse apponere horā pter rescripta, quæ in pari data reperiūtur. Et sicut quādo sunt plures iudices, vnus potest præuenire alium.l.si quis posteaquā.ff. de iudi.c.pen.& ibi Soci. de foro cōpet. Ita quādo sunt plures pcuratores insolidū constituti.c.si duo. de pcurat. in.6.c.pen.de elect.eo.lib. & de multiplici præoccupatione tradit Anton. in. ca. capitulum.col.5.& seq.de rescrip.sic & præuentio hic pcedit in papa, qui præuētus dicitur quando nominatus, aut graduatus solū iure requisiuit beneficiū sibi cōferri, licet nō fuerit collatum, vt statuit lex regni in ordina. regiis, Rubr. des graduez, articul.14. Etiam si requisitio fuerit facta capitulo, quia cum possit vacante sede qualificatis conferre, ergo & requiri potest, vt dixi in trac.nomina. q.8.nu.30. Ideo papa nō dicitur præuenire, nec potest conferre iure præuentionis, cum sit præuentus per illam requisitionem.

Sola requisitio graduati afficit beneficium.

* Etiā si requisitio fieret ab alio quàm collatore, dū fortè latitat, vel abest à suo episcopatu, vel abbatia, tūc sufficit requisitionē fieri ibi in episcopatu, vel abbatia, vt recursum possim habere postea ad superiorē, & ad hoc vt postea collatio iure præuentionis fieri non possit, aliàs episcop⁹ vel collator semper latitaret, vel abesset, & interim Romā mitteret, & sic daretur materia delinquēdi.] vt ab eo missus ad papā præueniret, dixi in tracta.de pacifi.possess.in si. Tamē Feli.in.c. in nostra correla.18.dicit q si inueniretur acceptatio & requisitio per graduatū, & collatio per papā eodem die facta, præsumetur p collatione,

latione, & valebit. c. capitulū. de rescrip. Io. And. in. c. si postq̃. de præb. in. 6. Itē per col lationē nullā nō dicitur papa præuenire ordinarium. quo ad hoc, vt collatio ordinarij nō valeat obstāre collatione per papā facta, quæ nullo modo potest obstare ratione reseruationis, quæ in regno nō habet locū, vt supra titu. de reserua. dixi. Panor. in. ca. inter. de excessib. prælat. quanuis cōtrariū teneat. Ancha. consil. 58. dixi in glo. dispofuerit. in fi. supra tit. ꝓximo ¶ si quis verò, quæ intellige vt hic. Sicut citatio nulla non inducit præuentionem. l. si pater. & ibi glo. C. ne de statu defunct. glo. vlti. in. c. si plures. de offic. delega. in. 6. Iacobi. in. d. l. si quis posteaquā col. 2. vbi post Angel. tenet etiā per captionē personæ nullā, non induci præuentionē. Soci. in. d. c. ꝓposuisti, articu. 4. q. 5. & seq. glo. in ¶ visum. in verbo non valeat. de colla. in pragma. ✱ Si tamen vnus iudex cœperit cognoscere de crimine, & alteri directæ fuerint literæ innocentiæ super hoc crimine, vidi per senatū remitti ad primū iudicem, qui de hoc crimine. cognoscere inceperat.] Ideo cū collatio facta non graduato sit valida non ꝓsequente nominato, vt supra in ¶ si quis verò. tit. ꝓximo. dictum extitit, quādo est facta non graduato, præuenit papam, vt dico in tract. nomina. quæst. 17. nume. 19.

✱ ¶ Quod est verum si nominatus aut graduatus postea requirat, aliàs secus, vnde si ordinarius conferret beneficiū regulare vacās in mēse graduatorum seculari, postea papa ꝓuidisset seculari dispēsando cum illo, valebit collatio papæ, nō ordinarij, quia hic non est præuentio, sed prælatio, quæ bene habet locum, quādo agitur inter nō qualificatos, cum collatio ordinarij non valeat, quia ordinarius nō potuit dispēsare, ideo valebit. 2. facta per papā, secus si ordinarius contulerit non qualificato, & papa alij, postea collatio facta fuerit graduato, vt hæc valeat ꝓut fuit iudicatum in hoc senatu, anno. 1540. die. 18. Februarij, inter M. Iohan. de Lorme appellantem, & Ioan. d'Orleans intimatum.]

Prælatio in beneficiis quādo locum habeat.

Item quādo apparet episcopum contulisse tēpore, quo potuit, dicēs illā collationē nō valere propter papæ præuentionē, habet illud probare. Io. Andr. & Perus. in. c. si tibi absenti. col. 2. de præb. in. 6. Et an requisitio facta per graduatum vel nominatū inhabilē impediat præuentionē papæ, dixi quod sic in ¶ si quis verò. in verbo disposuerit in fine supra eo. & an papa possit in præiudiciū nominatorū afficere beneficia nō vacātia, dixi in glo. dispēsationis ¶ volumus. de colla. supra. Intellige hāc præuentionē papæ valere, quādo tantum tēpus effluxerit à die mortis, quod verisimile sit eū cui est facta collatio, potuisse ad papā peruenisse, alioqui præuētio papæ etiā nō valebit, ne votum captādæ mortis ingeratur. Reg. cācel. 28. nisi prætextu renunciationis ante mortem cucurrisset, quia tunc cōputabitur tēpus à die constitutionis ꝓcuratorij, & non à die mortis, quādo in collatione est derogatū illi regulæ, eo ꝙ habuit bonum initium. gl. in ¶ neque. in verbo faciendas. de colla. in prag. Ioan. de Selua, in trac. de beneficio. in. 3. parte. q. 46. Quid si resignatarius qui diem præuenerat erat inhabilis, & statim alius per mortem impetrauit, an possit ei excipi de illa regula. fuit in hoc senatu Parisien. iudicatum ꝙ sic contra Tristādum Fretard pro magistro Germano Cornuto in causa canonicatus sanctæ Radegundis pictauiæ. ecclesi. Anno 1537. die. 7. Septembris, licet fuisset allegatum quod in ecclesia parochiali iam decanatus erat collatus.

Regula de verisimili notata declaratur.

✱ ¶ Imo etiam non valebit præuentio fraudulenta. per glo. in. d. verb. faciendas. vnde si quis corpus mortuum beneficiati celauerit, donec illius beneficiū à papa impetrasset, non valebit illa prouisio, etiam à papa, quia dolus & fraus nō debet cuiquam prodesse. c. sedes & seq. de rescrip. & sic collatio ordinarij etiam postea facta alteri valebit. vt plenè probat Boer. in decis. Burdeg. q. 287. & in dicto processu. dicens sic fuisse ibi iudicatum. facit ordina. reg. ex public. Anno. 1539. articu. 56. & extra. 1. de sepul. in communibus. & pater, qui celauerat mortuum, vt illius beneficium filio impetraret, fuit ad mulctam condemnatus, Anno. 1525. die. 23. Februarij, in hoc senatu. prosequente Magistro Daniou, cōtra abriodū. pro quo facit. l. 3. ¶ si quis dolo. ff. de tabul. exhibēd.]

Celans mortuum quomodo puniatur.

Et an illa regula habeat locum in ordinario, vide glos. in. d. verbo faciendas, & in d. regula. 28. & quæ dixi in glos. alieni fari.

supra in proœmio. De ripa in. ca. 2. in fi. de rescrip. imo non valebit derogatio huius regulæ facta etiam per papam, vt glo. in. d. regula tenet. & ita fuit aliàs cõclusum in hoc senatu, & in mente curiæ retentum. Multa de verisimili tradit Feli. in. ca. quia non est verisimile. de præsum. multo plura. Do. Andre. Tiraquel. in. l. si vnquã. C. de reuocan. donatio. in prin. nume. 37. cum seq. versi. sed iam &c.

[l] dignitates, [m] psonatus, administrationes & officia [n] cæteràque beneficia ecclesiastica secularia, & quorumuis ordinũ regularia, quęcũque

Præuētio an dicatur post patroni præsentationē.

* ℂ Vltimò, si patronus per literas præsentauerit Titium, & anteq̃ fuerit institut⁹. papa cõtulerit alteri, si postea institutus fuerit Titius, debet præferri, si papa nullã mētionē præsentationis fecerit, secus si hoc expresserit, & ita vtraque sentētia conciliabitur, quas glo. citat. in. §. visum. in verbo nõ valeát de collatio. in prag. imò nõ esset absurdũ tenere per istũ text. non valere collationē papæ post præsentationē, quia iure præuētionis nõ cõfert, ergo non valet, cũ ad hoc se adstrinxerit hic, nec obstat doctrina doct. Quia intelligitur quando non esset aliquid in cõtrariũ statutũ, sed hoc videmus statutũ, & sic fuit iudicatũ in hoc mēse Martio, cõgregatis duabus cameris inquisitionũ, Anno. 1544. vide D. Boer. in quæst. 2. in decisio. Burdegalen. De præuētione quæ fit & exercetur in iudiciis nõ scribo hic, sed doct. tradunt in. l. si quis postea. ff. de indic. & plenè in. ca. ꝑposuisti. de foro compet. & de præuentione, quam habet rex aduersus episcopũ Parisien. in trib⁹ casibus, videlicet homicidij, raptus, & quando quis inuenitur in crimine flagranti, reperitur in ordinationibus antiquis & conuentis, inter episcopum Parisien. & regem.]

Episcopatus an dignitatis appellatione cõprehendantur.

l ℂ Dignitates.) Exceptis episcopalib⁹, quæ nõ veniũt appellatione dignitatis, cũ episcopatus sit culmen dignitatis. c. venerabilis. de præb. gl. in. c. 2. illo tit. in. 6. Et sic appellatione dignitatis in materia pœnali & odiosa nõ venit episcopatus, per gl. in. d. c. 2. quã notat. Barb. singu. in tract. de præstan. cardinal. q. 1. partis primæ. col. 4. & q. 12. eiusdē partis, & in ꝓœmio cle. in. 2. lectura. col. 3. & in clemen. auditor. col. 12. de rescri. ꝑ illa glo. est tex. in cle. vna, de renuncia. Inno. in c. dilectus. de cõcess. præb. vbi dicit quòd dispensatus vt obtinere possit dignitates, non poterit habere episcopatum, vide ibi latius. & per Nico. Mil. in reper. in verbo. gratia. q. 57. Item hic non comprehenduntur abbatiæ, prioratus, nec aliæ dignitates, in quibus ecclesia est viduata pastore, & seruatur forma. c. quia propter, quia illarum nominatio in hoc regno spectat ad regē. supra in rub. de regia ad prælatu. nomina. faciend. nam nõ est verisimile quòd tam cito conditores se correxerint. l. non ad ea. ff. de conditio. & demonstra. plenè Lappus allega. 84. dominus papa. col. pen. Fallit quãdo illæ supradictæ dignitates vacarēt in curia, tunc ad papam libera pertinet prouisio, etiã sine regis nominatione, vt patet in rubr. de regia. ad præla. nomin. faciend. §. 1. Item dignitates ecclesiasticas intellige, vt dixi. supra tit. proximo in. §. præfatique ordinarij.

m ℂ Personatus.) Declara ista vocabula vt per glo. in. §. præfatique ordinarij. supra. titul. proxi. vbi dixi.

n ℂ Cæteràque beneficia ecclesiastica.) Etiã si essent altaria, vel capellaniæ fundatæ etiã à laicis, dummodo auctoritate episcopi, aut papæ sint constructæ, quia beneficiorum ecclesiasticorum plenaria dispositio ad papam pertinet. c. 2. de præb. in. 6. dixi in tract. nomina. q. 12. non dicitur enim ecclesiasticum beneficium ante episcopi approbationem. Feli. in. ca. ex parte. S. de rescript. colũm. 1. Et episcopus non debet primarium lapidem ponere, nec ecclesiam consecrare, nisi prius fundator dotem illi ecclesiæ constituerit. c. nemo ecclesiam de consecra. distinct. 1. si non fuerit constituta dos, potest compelli adhuc fundator ad dotem cõstituendam. ca. piæ mentis. 16. quæst. 7. vel eius hæres, si fuerit soluendo, alioqui episcopus tenetur. arg. ca. episcopus. de præbend. Fallit si quis construxerit capellam in ecclesia mendicantiũ. Ancha. in consilio. 113. vel in ecclesia cathedrali, seu collegiata. per tex. in auten. vt nullus fabricet ora. Do. coll. 5. sic expressim consu-

Cõsecrare ecclesiam episcopus sine dote nõ debet.

cōsuluit Io.de Ana.cōſ. 24. primo vidętur. ſic cōcludit Calca.cōſ.31.Ant.col.2.vbi etiā vide an per diruptionē eccleſiæ hæres funda toris ſit liberatus,& concludit negatiuè.

o ¶Quomodocūque qualiſicata.) Hic poſtea declarat, ſiue vacēt in mēſibus graduatorū ſimpliciū, ſiue nominatorū. & per hoc verbum patet, quod etiam iure præuentionis poteſt conferre beneficia ſita in ciuitatib⁹, vel villis muratis, non graduatis, ſed quia peruerteret ſtatum eccleſiarum parochialium regni, videtur quòd non

& ° quomodocunque qualificata, tam in menſibus graduatis ſimplicibus & nominatis, quàm ordinariis collatoribus præfatis aſsignatis vacantia, P ac etiam ſub dictis mandatis comprehenſa.

Iure præuētiōis papa beneficia in villis muratis ſita an conferat.

poſsit, vt infra dico in præbenda theologali. Et quia exempla declarāt vt in eiſdem caſibus procedat.l.nunquam.ff.& priua.delict.mode.in ⁊ ſed iſte.col. 7.inſti.de actio. ergo procedet in caſibus declaratis, poſtea in verſ.tā in mēſibus, &c. qđ cogitandū relinquo. & an poſsit cōferre haberi ad ſummā ducētorū aureorū beneficia, qđ videtur per hoc verbū, quia nō agitur tūc de qualificatione. vnde in ſimili dicit gl.in extrauag. execrabilis, in verbo perſonatus. in fine. de præb. ꝙ ſi papa in collatione dignitatis dicat, nō obſtāte ꝙ alia beneficia habeas, quotcūque & qualia cūque, ſint, tūc poteſt tenere prima, etiā ſi eſſent electiua.per cle.ſi Romanus, de præb.nā hæc verba generalia duos habent effectus. Primus, quia tollūt ſubreptionē.c.nō poteſt, in fin.de præb.in.6. Secūdus effectus eſt, ꝙ ſimul obtineri poſſunt quæcūque, & quotcūque, quia tantūvalet genus in ſuo genere, quantū ſpecies in ſua ſpecie.l. ſi duo.ff.de adminiſt.tutor. Feli.in.c.nōnulli. col.8.ver.addatis. etiā gl.de reſcri. Nō poterit quoque nō theologo præbendā theologalē conferre, quia totius reip.intereſt habere theologū, & immutaretur ſtat⁹ eccleſiæ Gallicanæ, ꝙ etiā papa facere nō poteſt. no.glo. & doct.in.c.ꝓpoſuit.de cōceſ.præb.vbi quādo immutatur ſtatus eccleſiæ, papa non poteſt aliquid attentare, vel quādo decoloratur ſtatus eccleſiæ, ſicut hic: nā poſſent tunc cōferri aſinis, & ſic parochiani ciuitatū, & villarū muratarū paterētur, quia nec prædicationes haberēt, nec docerētur, qđ eſt abſurdum. Etiā ratione cōuentionis & cōcordati, niſi alia deputaretur theologo, vt dixi in ⁊ 1 ſupra tit.proxi. vel niſi cōferret baccalaureo formato etiā extante doctore, qa tūc crederē papā hoc poſſe, qa ceſsāt rationes ſupra adductæ, & ipſe inſequitur cōcordata ſic conferēdo, ideo eſt validū qđ facit per ⁊ 1.de firma & irreuocabili cōcord.ſtabi. vbi facta cōtra cōcordata etiā per papā ſunt irrita. ergo ſi ſecūdum cōcordata valēt.

Clauſulæ nōobſtāte quocūq; & qualicūq; duo effectus.

Nō theologo papa prębendā theologalē non cōfert.

Itē non cōfert ratione præuentionis ea quæ iure regali ſpectant ad regē.no. in.c.generali. de elect.in.6.doc.in.c.2. de præb. ibidem & hoc D. Ruſe.in trac.de iure rega.pulchrè tractat. Sed regularia beneficia poterit ſeculari b⁹ cōferre iure præuētionis, ſed in vim nominationū & grad⁹ nō debētur regularia ſecularibus qualificatis. vel ecōtrario, vt in ⁊ volumus ſupra.ti.ꝓxi. dicitur etiā prætextu diſpēſationis apoſtolicæ, vt ibi dixi. nec videtur hic ſe correxiſſe, cū in aliis poſsit intelligi.

p ¶Ac etiā.) Sub dictis mādatis cōprehēſa. Nō tātā poteſtatē dedit papa, quātā ſibi retinuit. tex.in.c.dudū. de præb in.6. & ſic poteſt conferre beneficia ſub mādatis cōprehēſa, vt hic per tex.in.c.quāuis.2.de præb.in.6 ſicut legatus beneficia reſeruata.gl.in.c.præſenti, in verbo, illa pēdente. de off.leg.in.6. Cald.cōſ.3.an ſi legatus de præb.poterit etiā cōferre præbēdā primā, quis fuerit cōſentū & cōfirmatū per papā, vt prima vacās diuideretur, & ex illa fierēt duæ per rationē ſupra adductā. Reqritur tamē mētio & derogatio præcedētis cōuentionis, alioqui nō videtur velle derogare, nec ſuæ fuiſſe intentionis, ex quo nō exprimit.c.dilecto.de verb.ſig. ideo collatio per papā facta aliàs erit ſubreptitia. Collecta.in.c.relatū.col.1.in fi.de præb. Vide tex.& ibi doct.in.c.quis, in. 2. de præb.in 6.& idē ſi papa cōferat beneficia qualificata, quia etiā mētio făciēda eſt per ſupradicta, & facit regula cancel.30.Oldra.cōſ.324. factū tale, col.4. Egid.bella mera cōſ.33. ꝙ ſi.coſ. 5.in.5, cōcluſio.vbi dicit ꝙ collatio facta per

Papa beneficia ſub mādatis cōprehenſa cōfert facta expreſſione.

papam

libere q conferre.

a ¶ Statuimus insuper quòd in prouisionibus quas personis quibusuis de beneficiis, vacantibus, seu certo modo vacaturis, per nos & successores nostros, ac sedem prædictam, etiam motu proprio etiá promotis ad b ecclesias cathedrales et metropolita-

papam etiá ex causa permutationis de beneficio iá affecto alteri, nó valet nisi mentio facta sit de reseruatione. Nec refragatur.d.ca. dudú. quia ibi idé papa potestaté cóferédi ac resignationes recipiédi primò cócesserat, & postea cóiulerat. ideo expressio nó requiritur, secus si cóuentio fuerit facta vt hic, quia difficilius rúpitur cóuétio cófirmata, q̄ simplex papæ cócessio.c.1.de treuga. Item si fuerit statutú iuratú & cófirmatú à papa, ꝙ de cætero nó erút nisi duodecim canonici in tali ecclesia, & nullus recipietur in canonicú, donec .30. canonici fuerint reducti ad.12 Tamé si vnus ex viginti velit permutare, poterit coram summo pótifice facta expressione statuti iurati, corá alio, non. Imol. expressé in cle. vna. colú.3. versi. quærit hic Guillel. de rer. permu. quia esset nouú canonicú recipere, & statutú violare, qđ inferiori à papa nó est cócessum, vt ibi. Limita quádo beneficiú vacaret in curia: túc etiam nó facta métione mádati: valebit collatio.c.2.& ibi Ioá. And. de præbend.in.6. refert Perus.in.ca. si postquam.colum.2.illo.titu.

Secundò, fallit quando tale beneficium non esset affectum mandatario, quia túc collatio ordinarij valeret, à fortiori & papæ. ca. dilectus.2.de prebend.

Tertiò, limitat Perus.d.c.si postq̄.quádo motu ꝓprio cóferret: tamé per illá clausulá nó intédit ꝑiudicare iuri tertij. ibi vide alia.

q ¶ Cóferre) Poterit ergo papa cóferre, sed mádare cóferri, nó. quia tantú retinuit potestaté cóferédi. & ita cóuenit cum rege, & sic nó posset etiá legato dare hác potestaté cóferendi iure præuentionis, nec regnicolæ patiétur, per húc text. cú aliud sit cóferre, aliud mádare, cóferre.c.fi.de off. viea.in.6.c.eum cui de præb.eo.lib. vide Feli.in.c.veniens.1. col.2.de testi. Et quádo papa iure præuétionis cófert, mádatum valebit super beneficio alio primo vacaturo.c.quia sæpe, &.c.si clericus.de præb.in.6.&.d.c. mádatum. & sic non finitur. Sed quot modis finiatur, respó. ꝙ eisdem ferè modis sicut nominationes, vt dixi in tract.nomi.q.vlt. & supra eod.in verbo prosequentes. Quid in legato, an possit cóferre in præiudiciú mandatarij? Diceré ꝙ nó, quia inferior non tollit legem superioris. cle. ne Romani. de elect. ita tenet Arch. Domi. & Perus.in.c.si postq̄.col.2.de præb. in.6. fallit si data esset eidem specialis conferendi potestas à papa. arg.c.2.de preb.in.6. qđ intellige, vt statim dixi. & dic quando resignaretur in manibus legati sine fraude, túc valeret prædicta resignatio. argu. c. dudum.de præb.in.6. Et sic fuit ꝓlatú arestú hoc anno.1537. die Veneris ante Pentecosten.

Legatus in præiudiciú mandatarij nó confert.

§. ¶ Statuimus.

a ¶ Satuimus.) Hic §. nó est receptus à regnicolis, sed consuetudinem habent exprimendi, ꝙ fructus beneficij non excedút summá vigintiquatuor ducatorú auri de camera, & illa expressio in hoc regno seruatur, ideo hic non scribo an sit de iure exprimendus valor, de quo per doct.in.ca.ad aures de rescript. glo. in cle.1.de præbend. Et primus hoc statuit Vrbanus sextus. vt nota. glos.& doc.in cle.1.de præb. Hic multa scriberem, quæ de industria missa facio, cum in hoc regno vsu non veniant. vide Feli.in.c.fi.col.2. de præsumpt.

Valor verus beneficiorú non exprimit in Fràcia, sed cósuetus.

b ¶ Ecclesias cathedrales.) Hic ergo vult exprimi verú valorem etiam per promotos ad ecclesias cathedrales, vel metropolitanas. ná per electioné, confirmationé, & cósecrationé, vel post lapsum tépus de cósecrandis, vacát beneficia, quæ quis habebat ante episcopatú vel archiepiscopatú.c. cú in cúctis.§.cú verò.de elec.& hoc quatuor interueniétib⁹. Primò, requiritur electio, vt ibidé dicitur. Secundò, requiritur cófirmatio.c.fi.de elec. in.6. Tertiò, requiritur, ꝙ electus & confirmatus bonorú administrationé habuerit, & possessionem episcopatus, vt nota. in simili in.c.de

Beneficia electi quatuor interueniétib⁹, vacant.

in.c.de multa.de præb. Quid si episcopatus possessionẽ habere non posit, vtpote quia est apud infideles. vide per Car. in clem. in plerisque. in fi. de elect. Quartò requiritur cõsecratio, vel quòd tẽpus de cõsecrãdis sit elapsum. c. quoniã. 100. dist. & d. ✠ cum verò. & etiam prouisi beneficia non vacant ante consecrationẽ, & ante administrationem bonorum, licet prouisio habeat vim electionis & confirmationis. Panor. & alij in c. eam te. de rescrip. & in c. cũ super de causa poss. & propriet. glos. in cle. 1. in verbo collato, vt lite penden. Curia tamen ex stylo habet, vt statim beneficia prouisi cõferat. quia non præsumit, ꝙ recuset episcopatum. Dec. in. d. ✠ cum verò. col. 2. nisi dispensatũ cũ illo episcopo fuerit, vt beneficia retinere posit. Angel. cõsi. 274. Bonifaci, & quia beneficiorum quorundam valor est taxatus in curia Romana, vt licet videre in prouinciali, & tunc papa non est solitus expedire bullas, nisi detur sibi annata secundũ valorẽ illius taxationis, licet quis nõ exprimeret tam magnũ valorem, vt vidi seruari.

Vix recusatur episcopatus.

nas, ac [c] monasteria, vt obtẽta per eos beneficia retinere posint, fieri contigerit illorum verus annuus per florenos aut ducatos auri de camera, aut libras turonenses, seu alterius monetæ valor, secundum communem æstimationem exprimi debeat. Alioquin gratiæ ipsæ sint ipso iure nullæ.

Exprimitur verus valor beneficij taxati Romæ.

c ¶ Monasteria.) Promotus ergo ad abbatiam, si retinere velit beneficia, quæ antea habebat, debet exprimere verũ valorẽ, & hoc antequã adipiscatur possesionẽ pacificam abbatiæ. Alioqui per possesionem pacificam abbatiæ, sicut per adeptionẽ pacificam alterius dignitatis, vacãt beneficia priora, etiã ante benedictionẽ. Oldra. cõsi. 14. cum quæritur. c. de multa. de præben. & extrauag. execrabilis illo titu. ✱ Et hoc casu sufficit (vt puto) consuetudinaria expresio. cuius fructus. 24. &c.]

Per adeptionẽ abbatiæ, an vacent beneficia.

Nota tamen, quòd licet per promotionem ad episcopatũ vacent priora beneficia, tamen per adeptionẽ dignitatum, vel beneficiorum, non vacat episcopatus. tex. sing. in c. cum nostris. de concess. præb. quia episcopus sine cõsensu papæ episcopatũ dimittere non potest, vt. c. inter. c. fi. de trãs. episc. & ꝑ hoc limitatur. d. c. de multa. quod licet loquatur de dignitatibus, tamen non procedit in episcopatibus, cum sit odiosum. & ita not. Panor. in. d. c. cum nostris. quod est notandũ. Imo per adeptionem secundi episcopatus, non vacat primus sine papæ auctoritate. c. quãto & ibi, Panor. in. fi. de transl. episc.

Limitatio ad cap. de multa de præben.

Quæro an electus in episcopũ ante cõfirmationẽ posit permutare beneficia, quæ habebat tẽpore electionis? & breui decidit glo. in. ✠ item insuper. in verbo disponere. de colla. in prag. vbi dicit ꝙ non. cũ sit incapax ad obtinẽda beneficia cũ episcopatu. c. cũ in cunctis. ✠ cum verò. de elect. & sic dicit interuenisse arestũ, licet in fine videatur cõtrarium tenere. Declaratur in reg. 24. canc. ꝙ prouisiones beneficiorũ, quæ vacant per resignationẽ simplicẽ, vel ex causa permutationis illorũ, qui promouẽtur ad regimina ecclesiarum, vel monasteriorũ, si ante diẽ promotionis conferantur, sunt nullæ, quia ille qui sciebat se promouendũ ad episcopatũ, vel abbatiã, faciebat resignationes secretas, vel permutabat cũ alio beneficio etiã minimo. Ideo postea facta promotione papa erat illusus, & nil valebat cõferre: quare statuit, vt supra dictũ extitit. Quædam ad hãc materiã faciẽtia vide per Leobinũ Dalerium in trac. de mãda. apost. & per Ruseum in suo eo. tract. vbi elegãter & pulchrè hãc materiam explicant. Sic continuatur, supra dictum extitit de mãdatis apostolicis, & ꝙ in eis certa forma debet seruari, ideo sequitur eius forma, & sic volui eam hic esse sitã, licet alij principio aliter locassent.

FINIS TITVLI DE MANDATIS APOSTOLICIS.

¶FORMA MANdati apostolici.

Verba mādati an sint de forma.

EX hac rub.patet quòd scriptura mandari infra scripta est de forma, cuius omissione actus corruit.l. cum hi ✠. si prætor.ff. de tansact.l.1:de lib.& posthu.& sic diligenter obseruanda. l. diligenter.ff. manda.c. cum dilecta.de rescript. adeo vt si actus fiat per æquipollens,tamen adhuc erit nullus omissa forma.Bal.Angel.& alij in.d.l.1. Paul.in l.mancipia.C.de seruis.fugit.quod sic probatur, vbicunque lex vel dispositio dicit se tradere pro forma.tunc censetur ibi forma tradita.l. debitoribus.ff. de re iudica.l. hac consultissima.ibi, ante latæ formæ.C. qui testa.facere possunt. & maximè quando in rub.dicitur de forma seruanda in consilio, tunc illa rub. probat, quòd sit de forma, sicut hic videmus. Feli.in.c.cū dilecta. versi. 10.&.vlti. de rescript. plenè tradit Albert. Brunus in tracta. de forma& solenni.actus, rub.quando aliquid cēseatur traditum pro forma.fol.34.versic.5. conclusio. probatur etiam supra de mandatis apostolicis, versic. iuxta formam inferius annotatam. & ibi, sub forma &c.& ibi ponderaui.

Secundò,probatur,quando lex,vel alius actus disponit circa modum conficiendi actum, aliter quàm ius cōmune disponat, illud dispositum censetur esse traditum pro forma.Feli.in.d.c.cum dilecta. Alioqui nil operaretur, quod esset contra.l.si quādo.ff. de lega.1.&.c.si papa de priuileg.in.6.& sic in vanum fieret.

Tertiò,quando cōgregantur multi actus simul, tunc illa dispositio est vtilis, & non superflua,vt dicunt iurisconsulti in substitutione breuiloqua in.l.Lucius. ff. de vulga.probatur etiam in rubr.ff.cōmunia prædio. & in rub.C.communia vtriusque iudi. & in rub.C.communia de leg. & communia de success. & communia de manumiss. hoc sequitur Alberi.in rub.ff.de vulga.col. 45.in.4.oppo. sed hæc forma multas antiquas formas cōgregat,ergo vnā formā præstituit,quam seruare regnicolis necesse est.

Quartò, ✱vult ✠.1.supra.tit.1.vt quilibet papa possit dare literas mandati iuxta formam inferius annotatā, ergo contra formā nō potest dare à cōtrario,&] formā hic annotatā vult publicari,& registrari in quinterno,quod in vanū fieret, si non obseruaretur.sed nō obseruaretur nisi esset de forma, ergo de forma erit,vt etiam supra dixi.

Quintò, ad perpetuam rei memoriam vult illam formam publicari,non esset perpetua memoria si non esset de forma, quia non seruaretur,& sic extingueretur, vt etiā supra dixi, sed repeto, vt hic congregem dispersa.

Sextò, ista forma est scripta, & data ad obuiandum litibus, quæ occasione literarū mādatorum oriri possent, vt supra proximo titulo dicitur.sed non obuiaretur litibus, si non esset de forma, quia vnus impetraret mandatum sub vna forma, alter sub altera, & deinceps postea maiores essēt lites quàm olim,quia crederent Galli, quòd iuxta cōuentionem factam in titulo proximo deberent impetrare secundū hanc formam. tamen hoc modo non cōcederetur:& sic deciperētur sub hac promissione, cōtra id quod dicitur in.l.1.C. de his qui veniā ætatis impetra. vbi dicitur neminem debere decipi principali beneficio.nā verisimile est, quòd postquàm papa & rex supremi in terris sic conuenerunt, quod nolunt aliam formam seruari,quia actus principis debent esse stabiles, & perpetuo mansuri. Feli.in. c. cum olim.col.3.de re iudi. per.c. decet. de regu. iur.in.6.vnde in simili dicit Calder.consil. 7.rub.de rescrip.ꝙ si papa scribat pro beneficio à se reseruato, nō facta mentione reseruationis,præsumitur circunuentus.sic concessio regis Franciæ contra suam pronunciationē est nulla,quia præsumitur circunuentus.Bal.expressè in dicto.c. cum olim.

Septimò ea quæ non sunt de forma, vel ordine, possunt ordinis fieri, & formæ per principē, quia quod illi placet, legis habet vigorē.l.1.ff.de consti.princi.Bal. in.l.prolatam.col.3.versic. & nota quòd princeps.C. de senten.& interlo.sed voluit esse de ordine.in ✠.si quis verò.supra de colla. ergo erit de ordine substantiali,vt dico ibidem. Nec obest declaratio summi pontificis facta per Clementē septimū anno tertio sui pontificatus sexto Idus Ianuarij, quia nil nocet fine

De declaratione papæ & Regis.

sine declaratione regis, nam contractus semel factus à duabus partibus nō potest declarari nullus, vel alio modo in præiudiciū alterius partis, nec valet declaratio in cōtrarium facta. arg. l. 1. & seq. C. quādo liceat ab empt. discedere. Imo declaratio papæ iniqua est ipso iure nulla, & est attribuēda circunuētioni, importunitati, aut errori. Egid. de bella mera decis. 734. etiā extra Rotam versi. sexta ratio. Soci. consil. 260. in causa. col. 9. versic. ex quibus infero. in. 2. volu.

Item, quando declaratio papæ non cōsonat verbis declaratis, vt hic, habendus est pontifex pro circunuento. Calde. consil. 7. rub. de rescript. Feli. in. c. ex parte decani. versi. & ob illusionem. ibidē, & in. d. c. cum olim. col. 4. de re iud. imo statuere super iā confirmatis, non est proponere remedium æquitatis, sed calumniam præteritis inuenire. Ancha. consi. 398. permitto. quem refert Feli. in. c. si quādo. col. 1. de rescrip. Nec refragatur quòd interpretatio seu declaratio summi pōtificis ex singularis postulatione personæ facta ad legē vel. ordinationē præcedentē cōstituit ius generale inter omnes. not. in. c. in causis. de re iud. l. vlt. C. de legib. sic cōsuluit Roma. cōsi. 260. in proposito. Respon. loqui quādo papæ declaratio esset facta super sua cōstitutione: secus in cōcordatis, quæ sunt tam à papa quàm à rege cōdita, & sic sua declaratio nil potest obesse, nec potest hæres vel successor declarare volūtatem defuncti. no. in. l. idem Pomponius. §. fi. ff. de rei vendi. & in. l. inter. §. 1. de verb. obli. Perus. in. c. 2. col. 1. de rescr. Ideo ad regem, qui erat vnus ex contrahētibus, spectabat declarare, potius quàm ad Clementem septimū, qui non nouerat mētem cōtrahentiū, Leonis videlicet & regis, sicut Rex, qui in sua declaratione dicit se fuisse memorem illius formæ, & quòd pro forma substantiali erat posita inter eosdē contrahentes, & sic rex declarauit anno. 1527. ante pascha die. 29. Martij, quæ fuit lecta, publicata, & registrata in magno consilio. anno 1528. die. 13. Iulij, suæ fuisse intētionis mandata impetrāda esse secundum formam hic immediatē descriptam, quam substātialem vult esse, ita quòd nil addi huic formæ possit, nec diminui, vel alterari in substantia, sed ad verbū, vt est hic descripta, debet mādatum impetrari, nec aliæ clausulæ insolitæ sunt apponendæ, alioqui declarat mandata nulla, & nullius roboris, vúltque omnes curias secundum istam declarationem debere iudicare: ac præcipit mandata cōtra hanc formam impetrata reiicienda, & respuēda. quæ declaratio est summè vtilis pro regnicolis, & iustè ac ritè facta: ideo sequēda. Dicit tamen Bald. in. c. cū in veteri, col. 1. de electio. quædam esse de forma, & horū trāsgressio inducit nullitatem, quædā sunt de præcepto, & horum transgressio inducit pœnalitatem, quædam sunt de simplici cōsilio, & ista omissa non vitiant, nisi expressè hoc dicatur. hæc ille. Nec me mouent not. in cle. 1. de iure patro. vbi quando actui noua datur forma, tunc si non apponatur clausula decreti, valebit actus in cōtrarium factus, nec dicitur ille actus esse de forma substantiali, quia respon. quòd clausula decreti est apposita in. d. rub. de firma & irreuoca. concor. stab. versi. necnon supra eo. Ideo nō est amplius hæsitandum. Item clausula non aliter inducit formam. Bar. in. l. de his. ff. de transact. Decius consi. 528. pro resolutione in fin. quæ videtur poni in. d. rubr. de firma. Nec refragatur quòd si curetur de effectu, sufficit implere per æquipollēs. l. fi. §. fin. ff. manda. Ias. in. d. l. hac cōsultissima. in fi. & l. 3. not. 1. C. de insti. & l. puberem. C. de iure. deliberand. Respon. esse verum, quando tantū respiceretur effectus, & non esset apposita clausula irritās, secus quādo illa clausula esset apposita, p not. in. d. c. cū dilecta. vt hic & supra dixi. Minus obest si dicatur esse de forma. accidentali, quæ omissa non vitiat actū. Bar. in. d. l. cum hi. §. si prætor. ff. de trāsact. & plenius in trac. de alueo. versi. quod si. vbi ponit multa exēpla. Et illā dicitur accidētalis, quando actui iam producto accidit. Substantialis verò forma dicitur, quādo requiritur ad actū producendum, vt hic & ponitur exemplū, in pileo cōcauitas, & rotunditas sunt de forma substantiali. Bal. in. l. vniuersa. C. de preci. impera. offer. Et sic dico hanc formā sequentē esse substātialem mandatorum, sine qua in hoc regno mandatum non valebit. vidē quæ dixi in repe. l. quod iussit. in præfa. nu. 18. cum seq.

Quandō dicatur forma substantialis vel accidentalis.

Mandatũ papæ eſt ſecundũ iusintelligendum.

ſeq.ff.de re iudi.Et nota quòd mandatũ papæ debet intelligi ſecundum ius.c. dudũ.2. de electio.&.ca.1.de conceſſ. præb.in.6. Et ſecundum ius canonicum interpretari. Bal. in.c.ſi quando. in princip. de reſcrip. refert Iaſ.in.l.beneficium. nu. 36. ff.de conſti. princip. Ideo hic aliqua iura ad huius elucidationẽ duxi inſerenda, vt ſequitur.

a ¶ Leo b Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, c venerabili

a ¶Leo.)Leo Græcè idem eſt quod rex Latinè,eo quòd rex eſt omniũ animalium teſte Iſidoro lib.12. etymolog.c.2. ſic papa eſt rex omnium, & ei vicario creatoris eſt ſubdita omnis creatura,vt dicitur Pſal. 8. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius. Ita expreſſè tenet Innocen.& alij in.ca.1. de conſti. ipſe enim non puri hominis, ſed veri dei vicem gerit in terris.ca. quanto.de tranſlatio.epiſcopi.Barba.conſi.1.col.15.in.1.volu. Vnde leonis virtus apparet in pectore, firmitas in capite dormit apertis oculis, ignẽ timet, & ſtrepitũ rotarũ: & cũ ambulat, veſtigia eius cum cauda delet, ne venatores inueniant locum ſuum.hæc Iſidorus vbi ſupra. Sic papa debet habere virtutem in pectore, quo ad charitatem & dei dilectionem. firmitatem in capite, id eſt,in intentione,quæ debet eſſe firma ac bona ad deum. Dormire debet oculis apertis,per diſcretionem & ſagacitatem iuxta illud Cantico.5. Ego dormio, & cor meum vigilat. dicitur etiam Pſal. 120. Ecce nõ dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit iſrael. Veſtigia,id eſt, peccata præterita delere debet per confeſsionem. & per claues eccleſiæ indulgentias concedendo. Strepitum rotarum, id eſt, cõminationes ſacræ ſcripturæ,& ignem æternum timere debet, per frequẽtem cogitationem. & ſic à venatoribus,id eſt,à dæmonibus non poterit reperiri,ſed dicet, In me nõ habent quicquã. hæc Berchor. in reducto. morali lib.10.c.57 Ideo bene conuenit ſummo pontifici Leo. Et nota ꝙ prima litera mãdatorum, & literarum apoſtolicarũ debet eſſe magna,& capitanea,& ſolenniter ſcribi, & extẽſe.verba ſunt Specula. in tit.de reſcri. præſenta.§. primo.igitur.col. 3.verſi. & quoniã ex forma. ✱ Et prima litera nominis papæ debet eſſe plena,& extra ordinẽ aliarũ literarũ, vt habetur in prac.curiæ.Roma.] Et ſi reſcriptũ nõ haberet tractus ſolitos, nõ faceret fidem, vel ſi imagines amborũ apoſtolorũ in plumbo non eſſent. Domi.in. ca. quis neſciat.11. diſtinct. Feli.in.c.2.nume.11.de reſcrip.Nota tamen ꝙ ſi papa ſcriberet ſub nomine proprio, non intitulando ſe papam, illæ literæ nõ facerẽt fidem. Feli.in.c.2. col.7. nu.17.in fi. de reſcrip. Vel ſi ſcriberetur papæ ſub nomine ꝓprio baptiſmali, poſſet ratione dicere, Iſtæ literæ non dirigũtur mihi,vel ſcribẽs videtur in contemptum dignitatis facere. vtor verbis Bald. in proœ. decretalium.Gregorius. col.2. verſic. nunc reuertor. Quia iſte eſt ſtylus, contra quem literæ impetratæ non valent. ca. quàm graui. de crimi.falſi. & de hoc ſtylo poteſt informari cum practicis & expertis in illa materia teſte Bar.& Iac.in.l.3.§.fi.ff.de teſti.

De natura leonis.

Reſcriptũ papæ quonã modo ſcribi debeat.

b ¶Epiſcopus.) Ab ordine vocatur epiſcopus, non à dignitate, quia non reperitur par vel maior ordo in eccleſia. glo. & docto. in proœmio ſexti. in verbo epiſcopus. ibi licet videre.dixi in.§.ſi quis verò.in glo.cardinalatus.ſupra de colla. Epiſcopi enim ſanctiſſimi Chriſti legati exiſtunt, ſpirituales ſunt patres, papæque fratres, & coepiſcopi colũnæ comprobantur eccleſiæ.verba ſunt text. in cle.1.§.penul. de pœnis. & quare dicitur ſeruus ſeruorum dei, traditur in poœmio cle.vbi multa iactantur, quæ non multum ſeruiunt practicãtibus. Ideo ea miſſa facio, etiã quia multa effundit Io. Dayma in.rub. de conuento.approba.in verbo epiſcopus. ſupra eo.vbi licet videre.

Epiſcopi ſanctiſsimi Chriſti legati ſũt.

c ¶Venerabili.) Hæc dictio cum magno v. & omnes aliæ in mandatis ſeu gratiis apoſtolicis poſitæ extenſè ſcribi ex ſtylo debẽt, his exceptis, quæ ſi abbreuiatè ſcribantur, ſtylo non repugnat, vt epus, ſuus,ſuorum, diœce.ſaĩm,&aplicam bñdictionem,eccla. Item nomina ciuitatum, vel dioceſum, vt dioceſ. Pariſien.Bononien. ac nomina menſium, Septemb. Octob. Nouemb. In data, Datum Idus, Non. Calend. vt in prouincia. fol.14. habetur verſi dictiones, ✱ & quòd relatiuum nunquam abbreuiatè ſcribitur ſecundum eum.]

Quæ verba poſsint abbreuiate ſcribi in reſcriptis apoſtolicis.

d ¶Fra-

d ❡Fratri.) Omnes episcopos, archiepiscopos, & patriarchas, Papa fratres vocat, de stylo curiæ. c. quàm graui. de crimi. fals. Sũt autem sacerdotes leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existũt. ca. per venerabilem ⁋ sunt autem. qui filij sint legiti. Ideo papa. cardinales episcopos vocat fratres, etiam si aliqui mixti sint non episcopi. alios verò cardinales non episcopos, separatim vocat filios. c. 1. de supplend. neglig. prælato. glo. in. c. 1. de offic. lega. in. 6. Barba. in. c. in præsentia. col. 4. de probatio. & c. 1. col. 2. de loca. * plenè Feli. per illum tex. in. ca. cũ venerabilis. no. 1. de exceptio.] & eo vocat illos fratres per participationem eiusdem dignitatis. c. præterea. 51. distinct. c. fratres. de pœniten. distin. 5. ipsi enim episcopi cum papa vocati sunt in partem solicitudinis. ca. fundamenta ⁋ decet. de elect. in. 6. quod est verum, quando sunt consecrati. si verò tantum sunt electi, eos filios vocat, vt in prouincia. curiæ Romanæ habetur. fol. 14. versicu. literæ apostolicæ &c. Aliquando vocantur fratres aliqui dilectione. Ideo amicus vocat amicum fratrem. l. nemo. ff. de hæred. insti. aliquando illi, qui profitentur tria substantialia regulæ. ca. causam. de iudi. vbi dicit Panor. illos fratres appellari ex communi vsu loquendi, qui sunt in religione aliqua mendicantium. Alij verò religiosi vocantur monachi. & largissimè omnes Christiani fratres dicuntur. c. ad mensam. 11. q. 3. facit. ca. ex merito. 6. q. 1. omnes enim Christiani fratres in Christo sumus, sed non in disco, dicebat quidam. Propriè fratres dicuntur, qui ex eodem patre & matre nati sunt. authen. post fratres. C. de legi. hæred. vel si ab eodem tantum patre, & tũc vocantur fratres consanguinei. si ab eadem tantum matre vterini ⁋ 1. institu. de legi. agnato. success. & in authen. de cõsangui. & vterinis fra. colla. 6. Item omnes qui in eadem ecclesia sunt constituti, vt canonici, vocantur fratres ratione societatis, & communionis. Calder. in. ca. mandatum, per illum tex. de rescrip. & ibi Barb. col. 3. & concordia fratrũ valde placet deo. Ecclesiastici. 25. ca. vnde dicit diuus Hierony. Infernus fratres diuidit. refert Lucas in. l. cum allegas. col. 2. C. de castren. pecu. milit. lib. 12. & fusius Ioan. And. in. c. Ioannes. col. 1. de regula. Vidi dubitari an appellatione fratris veniat frater patruelis. quod non, decidit Bar. in. l. Lucius ⁋ quæsitum. ff. de lega. 3. & Bar. per illum tex. in. c. vno. de feudo mat. sic cõsuluit Bald. consil. 327. cum in causa. col. vii. volu. 3. & Alexan. consil. 97. viso themate. col. 2. in. 2. volu. &. 204. cõsideratis. col. 3. ibidem. & consil. 36. viso. col. 2. in. 6. volu. ac consi. 89. circa. col. 4. ibidem, & consil. 203. viso. col. 3. in. 7. volu. glo. & ibi Angel. in. l. 1. ff. de inoffi. testa. Decius cõsil. 461. præsens. & 679. vbi etiam dicit appellatione patrui nõ venire patruum magnum. Reliqua licet videre per Petrũ de Vbal. in tract. de duobus fratribus. quod facit ad intellectum ordinationis regiæ permittentis facere cessionẽ fratri, vt non possit fieri fratri patrueli. * Vt scripsi in scholastico. priuileg. 177. ibi plenius videre licet, quia plenissimè materiam illius ordina. scribo.]

Frater quot modis dicat.

Appellatione fratris nõ venit frater patruelis.

d fratri e Episcopo

e ❡Episcopo.) Et sic in salutatione quando scribitur episcopo vel abbati, debet semper poni locus vnde est, vt episcopo Magalonen. (qui nunc episcopus Montispessulani dicitur, propter translationem ecclesiæ Magalonen. ad Montempessulanum) vel abbati sanctæ Genouesæ. non tamen ordo describi solet, teste prouinciali. fol. 73. rubr. de iudicibus & eorum ordine. versicu. Item non ponitur. Ego verò vidi apponi sic, abbati & conuentui monasterij beatæ Mariæ de Iosaphat propè & extra muros Carnoten. ordinis sancti Benedicti &c. & arbitror non apponendum ordinem, quàdo scribitur episcopo, secus si abbati. Et tunc ordo debet præcedere diocesim. teste prouinciali rubr. de quatuor clausulis fol. 22. versic. Item ordo. Nec ponitur fratri nostro, nec dilecto filio nostro, nisi fortè sit familiaris papæ, tũc sic scribitur. Dilecto filio tali. N. capellano nostro, vel diacono salutem. alioqui esset falsa litera, vt est tex. in. ca. quàm graui. de crimi. falsi. nisi scriberet regibus. vel reginis, tunc dicitur charissimo in Christo filio Frãcisco Franciæ regi. c. charissimis. de cõuers. coniug. clc. vna de iureiur. clc. pastoralis. de re iudi-

Stylus rescribendi ad reges & alios.

re iudica. & contra reges & principes seu magnos duces non dantur literæ sine signatura papæ, vt in Prouinciali habetur. fo. 20. versi. contra reges.

Idem quando scribitur abbatissæ, vel monialibus, tunc bene apponitur in Christo. ca. cum dilecta. in Christo filia. de rescrip. c. dilecte. de exceptio. c. cum dilecta. de confirma. vtili. Hoc expressè tradit pater practicæ Specula. in tit. de rescrip. præsenta. §. ratione formæ. versi. & nota quod in salutatione. * Imol. in proœmio decretaliũ Gregorius in. 6. oppositio.] fallit quãdo loquitur de mortuis regibus, vel aliis, quia tunc sine isto honore eos nominat, vocãdo Henricum quondam imperatorem. d. cle. pastoralis versi. sanè. per quem dicit Barb. in. ca. inhærentes. nu. 26. de iuramen. calum. quod quando loquimur de viuis, debemus apponere nomen appellatiuum dominus talis &c. secus de mortuis. Sic etiam quando allegantur doctores viuẽtes, debet addi dominus Decius: si mortui, non: vt Bartolus. quod est notandũ. Nec etiam est omittendum sufficere primam literã nominis proprij rei vel reorum, contra quos impetratur rescriptum, exprimere, vt contra. P. Rebuffum. tex. in. c. cum M. & ibi doct. de consti. c. cum in multis, de rescrip. in. 6. quia spectat ad impetrantem declarare rescriptum ambiguũ. c. pastoralis. §. t. de rescrip. & in. c. fi. ibidem. quod secus est in cognomine & in iudicibus, qui incerti nõ possunt dari. c. ad hæc. de rescrip. hodie tamen de cõsuetudine curiæ apponitur nomen extensè secundum Imol. & Feli. in. c. cũ accessissent. col. 1. de consti. Notandum est tamen quòd prouisio ecclesiarum spectat ad episcopos de iure communi in suis episcopatibus. c. omnes basilicæ. 16. q. 7. etiã si fundator ordinaret, quòd institutio non spectaret ad episcopum, sed ad inferiorem. c. sic quidam. 10. q. 1. &. c. nouerint. ibidem. Innocen. in. c. in Lateran. in fi. de præbẽ. Panor. in. c. requisisti. col. pen. de testa. Bar. per illum tex. in. l. quotiens. §. fi. ff. de administra. tutor. nisi episcopus consentiret, quia tunc valeret. Panor. in. c. nobis. de iure patro. Rochus in tracta. de iure patro. in verbo, pro eo. q. 12. nec poterit postea successor episcopi reuocare, cũ

Honore afficiẽdi sunt viuẽtes.

Prouisio ecclesiarũ spectat ad Episcopos de iure cõmuni.

f. N. & g dilectis filiis

nõ agatur de præiudico iuris ecclesiæ quæsiti. Barb. in. d. c. requisisti. col. 30. versi. ego vidi. Roma. consi. 177. licuit &c. Ista tamẽ nõ procedunt in quinque casibus reductis pulchrè per Feli. in. ca. cum venerabilis. col. 11. versic. circa dicta abba. de exceptio. vbi videre licet.

f ❡ N.) Id est episcopo Parisiensi. Mõtispessulani, vel alij: & per hæc habes quod mandatũ debet dirigi alicui, aliàs non valet. c. mandatum. cum seq. de rescrip. in. 6. quid si quis habeat plures episcopatus, vel abbatias, aut episcopatum cũ abbatia, seu archiepiscopatum, & dirigatur mandatum isti episcopo triplici, vel isti abbatibus, quia est duplex abbas. ratione cuius episcopatus vel abbatiæ teneatur prouidere Respon. in episcopatu expresso, vel in abbatia, quia in eo expresso censetur grauatus, & nõ in alia abbatia non expressa, vel episcopatu. ca. cum in illis. §. fin. de præbend. in. 6. & d. ca. fi. Si verò exprimeretur sic, venerabili episcopo Aurelianen. & abbati sancti Benedicti &c. tunc dicerem teneri prouidere in episcopatu Aurelianen. si ibi prius vacet beneficiũ, si in abbatia prius fortè vacauerit, ibi mandatario prouidebit, si simul per mortem vnius vacent beneficia & in episcopatu & in abbatia, prouidebit in episcopatu prius nominato, & attendetur ordo mandati per tex. solennem in. ca. mandato de præb. in. 6. sed si non exprimeretur qualitas, nõ valeret mãdatum, vt si dirigatur Guillelmo pellicerio, & non exprimatur episcopatus, quia hoc casu collatori nõ est directum, vt debet esse in. §. primo supra tit. proximo ibi vnum collatorem &c. & hic patet. scripsi in glos. leo. supra eod. Imo. si mãdatum dirigeretur episcopo Carcassonen. singulisque canonicis, non comprehenderet beneficia ad collationem archidiaconi, vel alterius dignitatis spectantia. tex. in. d. c. fin. & vidi super his sæpius dubitari quæ notes.

Mandatũ quomodo sit dirigendum.

g ❡ Dilectis filiis.) Sicut deus est pater omnium, quia creator omnium. c. 1. de summa trini. & sic omnes sumus filij eius, ad Galat. 3. c. Omnes filij dei estis per fidem. Ideo eius vicarius vocat omnes suos filios, si sint christiani, infideles verò non. vt. ca. quàm graui. de cri. falsi. vbi cardi. Non tamẽ sunt. filij

filij eius generatione, nec adoptione, sed cura & honore, qa curā omniū, & ei oēs honoré habere debent. Bonif. in proœ. cle. col. 2. nota .4. Et quot modis vocetur quis pater, vel filius. tradit Archi. in. c. fi. 22. q. 2. Lucas de pēna. in. l. 1. C. de excu. artifi. lib. x. Fallit quādo scribit excōmunicatis quos tunc nec fratres, nec filios appellat, sed loco salutationis & benedictionis dicit spiritum concilij sanioris, teste Specula. in tit. de rescript. præsenta. §. ratione formæ. versic. & nota ꝙ papa: quia excōmunicatus pro mortuo habetur, vt nota. in ca. grauem. de senté. excōmunica. facit glo. in verbo suspendendum. c. dilectis filiis de appella.

In literis excōmūicatorū papa eos nō salutat.

h capitulo, i singulisque canonicis k ecclesiæ. N. l saluté

h ❡Capitulo.) Et sic mandatum potest dirigi episcopo & capitulo simul, vt hic, & in. c. literis. de rescript. c. fi. de præb. in. 6. potest etiā dirigi mādatū soli capitulo. c. si capitulo. de concessio præb. in. 6. & soli episcopo. c. si soli. illo titu. in. 6. &. ca. mandatum. de rescri. nec iste tex. tradit formam in hoc, cū hæc verba sint narratiua, vt debeat dirigi, sicut hic dicitur, sed cuivoluerit mandatarius in impetratione declarare. & poterit grauari episcopus, si collationes quinquaginta beneficiorū habuerit separatim à capitulo duobus mandatis, & capitulum si toridé collationes habeat duobus aliis, quia in rebus separatis pro duobus habétur. vt not. in. c. edoceri. de rescrip. & cū quilibet collator grauari sic possit. §. 1. supra. tit. proxi. in gl. vnum. Si verò collationes cōmuniter fiant per episcopū & capitulū, vltra duo mandata dirigi istis non poterūt, quia in illis pro vno collatore reputātur. & vnū corpus cēsentur. c. nouit. &. c. ea noscitur. de his quæ fiunt à præl. Hostié. in summa illius tit. hoc innuit vide gl. in verbo spectar. §. statuit. de coll. in prag.

Epus & capitulū qñ duob⁹ possint grauari mādatis

l ❡Singulisque canonicis.) Istud expressit propter text. in. c. fi. de præb. in. 6. vbi mandatū directū capitulo, nō cōprehendit singulos canonicos. facit. l. sed si hac. §. q manumittitur. ff. de in ius vocād. qa aliud est capitulū, aliud singuli de capitulo. l. sicut. §. 1. ff. quod cuiusque vniuersita. no. ideo actor vniuersitatis nō est actor singulorū. l. 2. ibidé. facit. ꝙ notat Ancha. cōs. 204. visis. col. 2. Fel, in. c. cū accessissent. col. 9. nu. 22. de const. & in. c. eā te. col. x. vers. aliud singuli. de rescri. Ias. cōs. 140. cōmunitas. vol. 4. Et ita expressè fuit decisū in rota decis. 583. nota in diocesi. in antiq. Idē dixi in nominationibus in tract. no. q. 8. Imo si mādetur ꝓuideri de beneficio spectante ad collationē capituli communiter vel diuisim, nō venit beneficium, quod spectat ad prælati collationem tantum, quia prælatus & capitulum sunt diuersa. rubri. de his quæ fiunt à præla. & non comprehenditur prælatus, nisi exprimatur. Inno. in. c. dilect⁹. de cōcess. præb. sic cōsuluit Bal. consil. 242. factū tale. in fin. vol. 3. Collecta. in. c. post electionē. col. 1. de concess. præb. Si tamen mandetur capitulo, nō cōprehēduntur singulares, nisi illi singulares vice & nomine capituli cōferrēt, vt per hebdomadas vel mēses. Geminia in. d. c. fi. de præb. in. 6. de Rota decisi. 119. nota ꝙ vbi in antiq. quia cum ipsi vice capituli conferant. capitulū ipsum videtur cōferre. arg. l. ꝙ meo. ff. de acqu. poss. Et indultū episcopo, vt nullus cōferat beneficia ad suam collationē spectantia, non extenditur ad beneficia quæ episcopus cōfert cū capitulo, per supradicta. & sic consuluit de ripa cons. 34. indultū. lib. 2. respō. c. 23. Iulius. in fi. nisi in indulto expressè exprimeretur. nā sicut vnū potest papa cōcedere. & alterū. c. 2. de præb. in. 6. Fel. in c. oēs leges. col. 6. dist. 1. Si verò mādatum dirigatur decano & capitulo Bituricen. cōiunctim vel diuisim, nō cōprehendūtur beneficia spectantia ad singulares personas capituli, quia ista gratia satis potest operari in spectātibus ad collationem decani & capituli, ideo illa solū comprehendit, secus si scriberetur ad capituli collationē cōmuniter vel diuisim. d. c. fi. & ibi Dom. & Io. Colo. imo ego vidi apponi vltra, videlicet singulisque personis ecclesiæ, vt dixi in tract. nom. q. 8.

Mādatū vt singulos afficiat quomodo sit dirigēdum.

Indultū vt nullus sua cōferat beneficia, nō cōprehēdit bñficia q cōiūctim cōferuntur.

k ❡Ecclesiæ.) Si ergo dirigatur decano & capitulo mōtispessulani, non dicitur ecclesiæ montispessulani de stylo curiæ Romanæ. vt Paulus &c. dilectis filiis decano & capitulo mōtispessulani. teste ꝓuinciali. fol. 87. rubr. de intitulatione in fin. nisi dicatur vt hic.

l ❡Saluté.) Insequitur diuū Paulum. 1. ad Cor.

Salutatio in literis papæ quo modo debeat scribi, & de quo ꝓsit

Cor. vlt. ca. sic dicentem, Salutate inuicē in osculo sancto. & idem dicitur .1. Petri vlt. c. & virgo beatissima salutauit Elizabeth. Lu. 1. ca. & hæc salutatio producit actus charitatis, pietatis, largitatis, fidelitatis, sedulitatis, tranquillitatis, iocunditatis, & necessitatis, quæ ꝓsequitur Bercho. in suo dictiona. morali, in verbo salutare. vide alios effectus per tex. & nota. in clem. si summus. de senten. excom. gl. in .c. cum Adrianus. 63. distinct. & in proœmio decre. Gregorius & in proœmio sexti dixi supra. in ꝓœmio in hoc verbo. Aduertendum est, quod hæc salutatio debet scribi literis longis. & rota debet poni in vna linea, ita quòd tria vltima puncta retorta, quæ consueuerunt poni post in perpetuum, non fiant extra, sed intra lineam lateralem, teste Specu. in titu. de rescrip. præsenta. §. primo. igitur. col. 4. versic. circa dictiones. Et aliqua dictio in literis papæ non debet diuidi. vt in fine vnius lineæ sit principiū, & in principio alterius sit finis. pulchrè Archi. in summa. 25. quæst. 2. vbi plenè tradit. ego. ipse vidi aliquando diuisas. ✱ Tamen literæ apostolicæ non debēt lineari cū attramēto, vel plumbo. aliàs sunt falsæ. vtor verbis Hierony. Pauli in pract. curiæ Rom. fol. 14. versic. literæ apostolicæ.]

& apostolicā benedictionē.

m ¶ Vitæ ac n morum honestas

Quatuor partes sūt ī mādato.

m ℭ Vitæ.) Hic incipiunt verba narratiua mandati, & sic nota hoc mandatum habere quatuor partes. In prima ponitur salutatio. in secunda, narratio, vt hic. in tertia, dispositio, ibi, ac volentes. in quarta, nonobstantiæ, quæ est ibi, non obstantibus forsan &c. & in prima mandati & secunda parte, licet aliquid sit additum mandato, vel detractū, dummodo factum sit plenè narratum, & stylus seruatus, non vitiatur mandatum, quia forma interdum dicitur quædam narratio, quæ non est de substantia. l. scio. in fine. ff. de appella. Bal. expressim in ca. cum in veteri. in princip. de electio. & ineptum esset narrationem vitiare dispositionem, cum ex narratiuis non arguamus. c. si papa. de priuileg. in 6. glo. singul. in .l. vna. C. quando non petēt. partes. ✱ Vnde rasura in narratione rescripti non vitiat. c. ex literis. de fide instrumento.] ideo si in narratiua dicatur. cupiētes, quod eidem N. habenti aliud beneficiū. &c. licet istud sit superfluum propter clausulam motu proprio, & pro expressis habentes, tamen non vitiat. l. testamentum. C. de testa. ideo in vno mādato vidi sic descriptū, Salutem &c. grata deuotionis obsequia, quæ dilectus filius. N. breuium apostolicorū scriptor nobis & apostolicæ sedi hactenus impēdit, & adhuc solicitis studiis impendere non desistit, necnon vitæ. &c. quod non minus valuit. idem si dicatur in vltima parte, non obstante quod ex soluto & moniali natus sit &c. alioqui non posset aliquis naturalis, vel aliàs indignus impetrare mandatum, hoc videtur probari in clem. exiui. col. 3. de verbo. significatio. vbi fratres minores iurantes seruare regulam beati Francisci, tenentur seruare consilia pro consiliis, & præcepta pro præceptis. sic in mādatis verba narratiua debent seruari pro narratiuis, & decisiua pro decisiuis. Et hoc fuit corroboratum aresto magni consilij, vt dico infra eod. in glo. ac volentes &c. quod est notādum, quia vidi sæpius dubitari super his.

n ℭ Morum honestas.) Quanuis vita cōcernat necessaria ad victum clericorum, verbū honestas concernat ipsos respectu morum, vt tradit glo. in rub. de vita & honesta. clerico. tamen hic papa vult coniungere, videlicet vt honestas & morū & vitæ inducant eū ad liberalitatem. Et an istud probet, videlicet istum, cui conceditur mandatum esse honestum: & an ista debeant verificari per executorem ꝗ non, quia nō scribitur conditionaliter, tradit Innoc. in. c. fin. in princip. de præsumptionib. & D. Probus in additio. ad Ioan. Monach. nu. 22. rubr. de vita & honesta. cleric. in. 6. nam solet apponi de consuetudine. vnde non probat ita esse de Ripa in lib. 2. Respon. c. 35. collatio. ✱ In dubio verba quæ in exordiis gratiarum ponuntur, dicuntur causa impulsiua, non finalis, per glo. in .l. 2. in fine. ff. de donatio. qua cessante nō cessabit gratia, vel mandatum. l. 1 §. sexum. ff. de postuland. c. cum cessante. de appella.] Imo si pars probaret contrarium, videlicet mandatarium non esse honestæ vitæ, nō minus esset eidem prouidēdum, tum quia hæc

Honestas vitæ vel morū non ꝓbatur ex verbis enū ciatiuis.

solent

solent de consuetudine apponi. tū quia verba narratiua non probant, & quia ex stylo scribuntur.& ad ornatum potius, quàm ad veritatem,nisi probaret defectum reddentē inhabilē mandatariū vt infra dico. *Ideo iudices non debent admittere facilè probationem in contrarium,nisi inhabilitatē pars vellet probare,secus si mandatarij ignorantiam per prædicta, quia dubitare an is dignus sit, qnē papa elegerit, sacrilegij instar est.l. 2. C. de crimine sacrileg.] Vide tamen tex.in cle.vna de probat. quæ non habet locum in regno, vt infra patet rub. de subla. cle. literis. de probatio. & quæ ponit Ancha. in cle.vna.oppo. 1. de concess.præb. & Dy.in regu la semel.de reg.iur.in.6

Clausulæ in gratiis solitæ apponi pro secularib' & religiosis.

o ¶Probitatis & virtutum.) Virtus laudatur, & alget.dicit Iuuena.& hic stylus in Francia quoad seculares in mandatis seruari debet,sed in religiosis dicitur, religionis zelus,literarū sciētia, vitæ ac morū honestas, aliáque laudabilia probitatis ac virtutū merita &c.vt habetur in prouinciali fol.67.& infra dico in forma mandati pro regularibus.In impetrationibus tamen,quas faciūt doct.& alij graduati, solet apponi in principiis gratiarū,literarū sciētia,vitæ ac morū honestas.& sic scientia præponitur. Quando verò scribitur pro minore quatuordecim annis,sic solet scribi,laudabilia infantilitatis iudicia, provt fidedignorum testimoniis accepimus, verisimiliter præsumi, quòd te in virum producere debeas virtuosum,nos inducūt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales &c. Facit tex.in. l. penult.§. 1.ff.de decurio.& de clausula fidedigno cōmendatur testimonio, vide Corser. in repet.c.grandi.nu 46.de supplend.negl.prælat.lib.6. Quid si dicat, ex his & aliis animum nostrum mouentibus concessimus.

De clausula ex his & aliis & cætera.

stas, aliaq; laudabilia o probitatis & virtutum merita, super quibus dilectus filius N. apud nos fide digno cōmendatur testimonio, nos p indu cūt, vt sibi reddamur ad gratiā q liberales. Hinc est quod nos cupientes vt eidem N. iuxta illius quæ per fœlicis recordationis Gregoriū papam nonum prædecessorem nostrum, ad tūc episcopum Nouionen. directa extitit, quæ incipit:

an si in expressis sit surreptum, possit rescriptum ratione huius clausulæ sustineri: tradit Barb.consi. 33. bene etenim.in.3. volu. quod non.tu illum videto.

Honestatis vitæ priuilegia

p ¶Inducunt.)Honestas morum ac sanctitas vitę, inducūt ad multa cōcedenda, quæ aliàs non cōcederentur. deus ipse optimus maximus propter sanctitatē Mosi fuit sæpius ad Iudæis indulgendum motus,vt legitur Nu.c. 12.&.c. 14.ibi, dimisi iuxta verbum tuū.&.c.21. & alibi. Item propter sanctitatem viri indulgetur alicui, si succumbat in expensis. Hostien.in. c. finem.de dolo.quem refert Hippo. in.l.1.§. si.ff. de quæst. vbi alia multa ad hoc propositum adducit: inter cætera, φ si res furtiua reperiatur penes hominem honestæ vitæ & conuersationis, non præsumitur eam subtraxisse. secus in alio, de quo in.l. inciuilem. &.l. ciuile. C. de furt.Salice. in.l.fin. de quæst. Facit etiā quòd testi valde legali & fidedigno creditur sine citatione, licet aliàs secus. hæc est doctrina Bal. in additionibus ad Specula. in titu. de teste. col.vlti.versic. valet dictū &c.quem sequitur Hippo. in concil.1. circa finem.vbi etiam alia multa similia adducit.Dixi in tracta.de reproba.& saluatio. testium in verbo citatus. vide Decium cōsil.575. in casu.col.2. Hic possem allegare sexcenta similia,quę de industria(ne membranas occupem)relinquo.

Liberalitas papæ quæ sit, & quotuplex.

q ¶Liberales.] Liberalitas papæ est, vt dicit Io.And. in.c. sedes apostolica. de rescr. vt det plūbum pro auro. quod dicebat quidā,ego bene facerē, sed imo est liberalitas, quia gratiā mādati, vel aliam nō tenererur facere,ideo est liberalis eam faciēdo.c. nōnulli.in princi.de rescr.& ibi Panor.notat. & etiam dicitur liberalitas & gratia inquātū magis cōceditur vni,quàm alteri.glo.in

PP c.telarū.

[r] Mandatum, & aliarum duarum illam immediate sequẽtium decretaliũ [s] formas de [t] canonicatu & p̄benda [v] aut dignitate, personatu, admi-

c.relatũ.de præb.quã sequitur Feli.in.c.postulasti.col.3.de rescrip.glo.in.c.quanuis.1. de præb.in.6. Aliqui ponũt duplicẽ liberalitatẽ, vnam in dando.c.cũ marthæ.de celebra.missa. & ibi.gl. alterã in accipiendo, & ista ferè omnibus cõmunis, nec dicitur propriè liberalitas. prima placet, ista displicet. dicit glo.in.d.c.cum marthæ. vbi tradit hos versus,

Tẽporibus nostris quicunq; placere laborat,
Det, capiat, quærat plurima, pauca nihil.

Clausulæ in gratiis & dispensationib[us] papæ apponendæ.

Et nota quòd in beneficialibus gratiis sic solet dici, vt hic. in dispensationibus verò, specialibus fauoribus prosequentes. in aliis autem, specialibus fauoribus & gratiis &c. teste prouinciali fol.56. versic. ad gratiam &c.

r ℭ Mandatum.) Sub titulo de rescriptis. vide quę dixi in præfatione ad titulum de manda.apostol.supra.

s ℭ Formas.) Hoc ideo dicit, quia hæc forma fuit elicita & extracta ex illis decretalibus: non tamẽ vult hanc formã omitti. nec obstat si dicatur, si illa forma debeat seruari. ergo ista non. Respon. quia ista quo ad effectum non differt ab aliis, cũ omnes tendant vt prouideatur mãdatario, licet essent quædam formæ ab ista differentes, vt supra dixi in gl.in forma, titul.proximo. & ista forma cõtinet alias positas in.c.mãdatũ.& sequẽti

t ℭ Canonicatu & præbenda.) Non ergo sufficeret prouidere de canonicatu sine præbenda, vel de sola præbenda extra canonicatum, cũ hic copulatiuè loquatur. de hoc dixi plenè in.§.1. supra de collatio. in glos. canonicatum. & non sufficeret exprimere de beneficio, nisi dixisset de præbenda. Feli. in.c.postulasti.col.7.de rescrip. Et sic mandatum vt in diocesi prouideatur de beneficio, non comprehendit canonicatum & præbendam in ecclesia cathedrali propter ipsius honorem.c. quanuis.1.de præb.in.6. ideo hic exprimitur. de Rota. decisio.136. voluerunt. & decis.247. habens gratiam. & decis.445.si legatus in nouis. & decisio. 133.nota quòd illi.in antiq.

Mandatũ de prouidendo an comprehẽdat præbẽdam in ecclesia cathedrali.

Item in simplici dispensatione non veniunt cathedralia beneficia.verba sunt Feli. in.d.c.postulasti. col.7. versic. secunda conclusio.vbi limitat.vide ibi per eum.

Fallit quando mandatur prouideri in ecclesia cathedrali, tunc veniunt etiam præbẽdæ ex verisimili intentione pontificis, & canonicatus in illa ecclesia. Cald. in consi.31. an impetrãs. rubr.de præbend. quem sequitur Soci. cõsi.260. in causa.col.penul.versi. 2.dico.in.2.volu. Et etiam quando nulla erant alia beneficia in illa ecclesia, ne gratia sit in vanum impetrata. argu. capitu.si papa. de priuileg. in. 6. & nisi verba illius gratiæ essent valde generalia. Imo.in clem. vna.col.3.de supplend.neglig. præla. *vel nisi ille qui impetrasset esset inhabilis, vt scripsi in regula cancel.18.de minore.]

Item in literis in forma pauperum (cum sint de iustitia, & proprius episcopus arctetur ad prouidendum.c. episcopus. cum similibus.de præbend.c.si episcopus.illo titu.in 6.) comprehenditur etiam cathedralis ecclesia: licet in literis gratiosis secus.glos.& docto. in dicto. c. quanuis. & in.c.accepimus.de ętа.& quali.Feli.in.c.postulasti.col. 3.versic. dum declarat abbas de rescript. & sic quãdo mandatur prouideri de beneficio ad collationem episcopi spectante, vt hic, comprahenderentur etiam beneficia ecclesiæ cathedralis, quia sumus extra casum. d.c. quanuis. & hoc tenet ibi Ioan. Andr. & Ioan. Vanquel per illum text. ibi, hoc casu.sequitur Nicolaus Milius in verbo gratia. quæstio.56. Contrarium tamen tenet Oldra. consil.185. thema tale. præcedens tamen, ratione huius generalitatis mandati, est verior.

v ℭ Aut dignitate.) Sufficit ergo prouidere de dignitate, aut alio beneficio, quia alternatiuè loquitur: ad veritatem cuius requiritur alteram partẽ esse veram.c. inter cæteras.de rescrip.l.si hæredi.ff.de cõditio.insti. & necessaria est ista expressio: quia si mandatur prouideri de beneficio, non cõprehenditur dignitas.c.ad aures. & ibi plenè doct.

Dignitas an in mãdato comprehendatur non expressa.

de rescrip.

nistratione vel officio x vestræ vel olterius ecclesiæ, aut y alio beneficio, z cum cura,

de rescript.c.fi. de præbend. & est reg. cancel.63.quæ hoc expresse tradit. Imo si concedatur mandatum ad beneficia curata, & quæcunque alia, non includetur dignitas, quia hæc dictio quæcunque alia includit similia. glos. in authen. sed nouo iure.C. de seruis fugiti. Sic docet Soci. consil. 260. in causa. col.10.in.4.prin. côclu. in.2. vol. Nec comprehenditur in mandato, vel impetratione ad dignitates, maior dignitas post pôtificalem. hoc expresse tradit Egid.in decisio. 698.conclusio. Hic autem ordin.regiæ. eodem titu. arti.3.& seq.derogatur, vbi poterat mandatum dirigi tantum ad dignitates, si collator decem habebat: hodie non, vt hic dicitur: alioqui non daretur secûdum hanc formã, & ita fuit declaratum per regem, vt supra dixi in rub.forma mandati.

x ℂ Vestræ vel alterius.) hoc dicit vt tollat dubiũ, si episcopus habeat collationẽ in alia ecclesia, quã cathedrali, etiã in alia diocesi, vel præsentationẽ, vt teneatur conferre, vel præsentare per hæc verba.not.in.c.pro illorum.de præb. Et quid si beneficiũ est in claustro ecclesiæ, aut in continentibus ædificiis, an censeatur inesse ecclesię, & debeatur imperranti: tradunt Do. de Rota. decisio.149. vtrum beneficiũ. in anti. quod si mandetur abbati non habẽti collationẽ nisi in sua ecclesia, non est necessario apponẽda ista clausula, quia frustra apponeretur, & in mãdato vel alio actu non debent apponi verba, quæ non operãtur.l.si quãdo.ff.de lega.1. nec est verisimile, quòd papa velit grauare mãdatarios, vt exprimant superflua: cum ea tollãt, vt in proœmio decreta. & sexti ac imperator in proœmio Instit.& in.1.côsti C.& quia in mandato nullum debet esse verbum sine ministerio operãdi. Bal.in.rub.C. de côtrahend.empt.q.9.sed quia mãdatarij non desiderabant capellanias pauci valoris, ideo eas omittebant. Fuit igitur declaratũ mandata nõ valere nisi exprimãtur capellaniæ in habentibus collationem, aliàs non: tutius est tamen vt exprimantur in omni casu ad vitandos processus.

Clausulæ non necessariæ in mandato non sunt scribendæ

* y ℂ Alio beneficio.) Intellige ecclesiastico, & sic in hoc mãdato non côprehẽditur pensio.c.quãuis.1.de præb.in. 6. tum quia non dicatur beneficiũ ecclesiasticũ, tum etiam quia non habeat spirituale ministeriũ annexum, nec elemosinariæ, vel hospitalia clem.2.de præb.hoc etiã in expectatiuis non côprehẽdi scribit Io.Staphile in trac. de literis gratiæ.in.9.forma.fol. 26. vbi idẽ côcludit de manuali. vide alia non côprehensa in glo. comprehensa §. declarantes de collatio supra. & quæ scripsi in tract.nomina.q.15.]

z ℂ Cum cura) Ideo dicit, vt tolleret dubiũ c.cum in illis.de præb.in.6. vbi quãdo mãdatur prouideri de beneficio, non côprehẽditur curatũ. Et quia maior idoneitas in eo requitur, cũ sit ars artiũ, regimen animarũ c.cum sit.de ętate & qualitate. facit.c.cum in cunctis.de elect. Idẽ si mandaretur prouideri de dignitate, vt non comprehendatur curata. Etiam si omnes essent curatæ in illa ecclesia, & nulla alia ibi esset. Bonifa.in cle. 1.nume.45. de præbend. Nisi cura esset illi dignitati vel beneficio annexa.c. super eo, de præbend.in.6.c. extirpandæ §. qui verò. illo titu. vel nisi exprimeret esse collegiatã, vel conuentualem: tunc non tenetur aliam curam exprimere, etiam si haberet curam parochialem extra collegium vel côuentũ, nisi essent duę ecclesiæ separatę, scilicet collegiata & parochialis simul iũctæ, ita quòd vna non sit alteri annexa, nec ei subsit, tunc etiam de cura habenda est mentio. N. Milius in repert.in verbo gratia, quæst.10. vide in regu.cãcel.63. *Dominic.in.c.cum in illis §. fi. de præbẽ.in. 6. Cassado.decis.12.illo tit.] Etiam in materia fauorabili nõ venit cura, nisi exprimatur, vt si papa det potestatem conferendi beneficia, non veniet curatum, nisi expressum sit. Io. Calde.in.c.in nostra.q.4.de rescrip. vbi dicit quod nulla tam no.expressio requiritur, quàm de cura, sequitur Card.in côsi.30.in hac, col.4.nu.21. sed Bonifa.côtra in cle.1.nu.47.de præb.& cômuniter doct. in.d.c.cũ in illis. An sufficiat exprimere beneficiũ curatũ, si sit ecclesia parochialis, quod videtur, quia tantũ valet expressio generis, quãtũ speciei.l.si duo.

Cura beneficij quãdo sit exprimẽda.

An sit exprimendũ quod ecclesia sit parochialis.

ff. de admini. tutor. & cura. continet ecclesiam parochialem. Item eadē ratio est in cura, quæ in ecclesia parochiali, in. d. c. cum in illis. In contrariū videtur, quia stylus curiæ Romanæ hoc habet, vt exprimat ecclesiam parochialem. Secundò, quia potest intelligi de cura fori pœnitētialis, vt no. in. c. omnis. de pœniten. & remissio. & de cura habitu: ideo melius est exprimere parochialem, & hodie est expressum in regula cancella. 52. & Imol. scribit in cle. vna. in verbo, duobus. de officio vica. vbi traduntur differētiæ inter ecclesiam parochialem & curatā, facit quod notat Io. And. in. c. si apostolica. de præb. in. 6. vbi quo ad illum tex. appellatione ecclesiæ parochialis dicit nō venire curatam quæ nō sit parochialis. c. super eo. ibidem & ibi Auriol. si tamen in signatura fuerit facta mētio curę, & in ea fuerit dictū, quòd possit maior specificatio fieri, poterit in bulla extendi, & apponi parochialis, quia exprimendo parochialem specificatio fit curæ, cū parochialis dicatur species curæ. vide Cardi. consi. 30. in hac quod est notādum. Si tamen impetrans assereret beneficiū non habere curā animarum, nō habet hoc necesse ꝓbare, quia tacitè intelligebatur, vt supra dixi. ergo expressio non mutat formā. l. cōditiones extrinsecus. ff. de condit. & demōstra. de bella mera in decisio. 676. si impetrans. & ista intellige procedere in mandato de prouidendo. secus in prouisione facta de beneficio vacante. Nā tunc valebit prouisio, etiam si mentio curæ non fiat. Ioan. Colon. in. d. c. cū in illis. in. 1. conclusi. quia gratia de vacante est vberior, quàm mādatum de prouidendo. Vide tamē ibi Domi. & Perus. quia illud non firmo, & infra dico in glo. pro expressis habentes.

& ¶ Parochialis ecclesia.) Hoc expressit ad tollēdum dubiū, de quo traditur in dicto. c. cum in illis. de præbend. in. 6. quod oportet exprimere curam, prout supra expressit. Verū quia posset quis dubitare, an parochialis ecclesia cōprehendatur, quia non omne beneficium curatū dicitur ecclesia parochialis, sed omnis ecclesia parochialis actu habere dicitur curam animarum, Ioan. Andr. & alij in. c. super eo. de præbend. in. 6. dixi in rubr. de collatio. § statuimus. in. 2. supra in verbo parochiales. In mandatis regularium non solet apponi hæc clausula, quia monachi regulariter sunt beneficiorum curatorum incapaces, nisi esset aptus ad prædicandum. ca. quod dei timorem. de stat. regula. ca. cum de beneficio. de præbend. in. 6. Illis dicitur Psal. 83. elegi abiectus esse in domo dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorū. Curtius in tract. de iure patrona. in verbo honorificū. Canonici tamē regulares S. Augustini & Præmonstraten. solent regere ecclesias parochiales sui ordinis. ideo in illis mandatis deberet hæc clausula adscribi.

An parochialis ecclesia in mādatis regulariū sit exprimēda.

> vel sine cura etiā si & parochialis ecclesia, vel eius perpetua vicaria, aut [a] capella, siue perpetua capellania fuerit, ad vestram [b] collationē, nominationem, seu præsen-

a ¶ Capella.) Quæ dicitur qualibet ecclesia etiam parochialis per se consistens dummodo non fuerit collegiata. Panor. per illū tex. in. ca. nobis de iure patro. docto. in rubr. de capellis monach. vbi vide host. in summa quid iuris habeat episcopus in illis: capellania verò solet dici illa quæ nō est per se, sed est intra ecclesiam fundata & constructa, de quibus Feli. in. c. ex parte. S. col. 1. & seq. de rescrip. & in. ca. cum venerabilis colum. 11. de exceptio.

Capella & capellania quid sit.

b ¶ Collationem.) Ista vocabula reperies declarata. in § præfatique ordinarij. de collat. supra Nota tamen quod in mandato de prouidendo de beneficio spectante ad collationem episcopi, non comprehenditur beneficium, cuius collatio deuoluta est ad capitulum, vel alium. clemen. si de beneficio. de præb. quia non fuit intentionis Romani pontificis, vt alium extra episcopum nominatum in gratia grauaret. gloss. in. d. clemē. quam sequuntur doct. ibi. venit tamen subdicta gratia beneficiū ad episcopum deuolutum, quia spectat ad collationem episcopi, per illum tex. Item vt omnes modos vacandi extra electionem comprehēderet, sequentia verba expressit.

c ¶ Aliam

tationem, & c aliam quamcunque dispositionem communiter vel diuisim pertinente prouideri possit.

c ¶ Aliam quamcúque dispositioné.) Aliàs expresso vno modo vacádi, nō veniret alius. c.susceptum. de rescrip.in.6.&.c.cum in illis.§.cum autem. de præbend. eodem libro. ✱ Anchar.in cle.vnic.de supplend. neglig. prælato.no.2.vbi per hác clausulá similia expressis tátum dicit cōpreben di.per.c.sedes.de rescrip. non verò temporalia, vt feuda.& dissimilia.]

De clausula quouis modo plene.

Fallit quando apposita esset clausula, vel aliàs quouis modo vacet, quia túc apparet de intétione mádatis, dicto.c.susceptum, ibi, nisi de intétione mádatis aliud appareret expressé.& venit per hác clausulam omnis modus vacandi.glos.in.d.c.susceptú. Rota decisio. 28.si mádetur.in no.& decisio.143.habés.in eisdem.& decisio.726.nota quòd beneficia. in anti. Nam dictio quouis modo, aut quoquo modo, omnem modú denotat, siue directum, siue indirectú, principalem, siue accessorium.gl.in.c. vt inquisitionis.§.phibemus.de hæreti.in.6. Domi.in cōsi.29. licet subtiliter.col.2.etiá si iure deuoluto. Cassa. in decis.5.de præb. fallit quádo vacaret per morté alterius personæ, quam expressæ, vt pote si quis impetrauit per resignationé Petri, tamé vacauit per morté Ioánis, túc nō debetur impetráti beneficiú: nam possent vacare per morté curialium, quæ sunt Ro. pōtifici reseruata. Ideo nō est mens pontificis, vt cō ferre velit beneficia, si ex alia persona vacét: quia sicut modus vacationis expressus, & locus & tépus referuntur ad personam Petri. argu.nor.in.c.abbate sané.de re iudica.in.6 ita & illa clausula, & alio quouis modo vacet.refertur ad illá personá expressam.l.si ita stipulatus.§.Grisogonus.ff.de verbo.obliga. de Ro.decis.273. not. quòd vbi papa. in antiq.& decis.743.not.ꝙ si facta ibidé.&.483. no.ꝙ clausula.in eisdé.&.c.ex parte. 1. de offi.deleg.quia literæ ad beneficia sunt restringédæ.c.quamuis. t.de præb.in.6 .licet Rota. decis.613.si papa.in antiq.& decis.12. papa. rub.de præb. teneat etiá venire ex quacúque persona vacet. Vide Aegid. de bella mera. decis.610.licet palatium.etiá in Prouinciali fol.54.versi.clausula aut. Ex stylo aliá persona nō venire Bonifac. testatur in clemé.vlt. col. 2.de senten.excom.& Card.consi.30.in hac.col.2.quod est intelligendú, nisi in literis esset clausula & alio quouis modo vacet, vel ex alterius cuiuscúq; persona, seu loco, vel tépore, vt solet apponi, túc veniret etiá vacatio per aliá personá, etiá si obierit in alio loco, & alio die, quam expresso: aliàs nō, quia mors vnius nō est mors alterius, nec mors vno loco & tépore, est mors alio loco & tépore. Philip. Perus. in.d.c. susceptú.gl.1.§.visum.in verbo, aliàs quouis modo, de causis i prag. Nicol. milis i reperto.i verbo gratia.§.2.Rot.decis.27.fuit dubitatú, i additionib.& decis.seq.i nouis.

Error in acceptatione non nocet.

Fallit in acceptationibus, & ,puisionibus executorú, quę nō sunt nisi declarationes vo lútatis, quæ satis est declarata, quádo cōstat de corpore beneficij, licet fuerit erratum in persona. Nicol. de milis i reper.in verbo beneficiú.q.6 2.Rota decis.219.licet impetrás. in nouis Aegid. de bella mera decis.221. in causa domini. vt si aliquis accepret beneficium vacás per morté A.& tamen vacat per obitú.B.valebit acceptatio, dúmodo,pbetur de vera vacatione, quia in acceptationibus debet potius attédi vacatio, quá mod vacationis. Dominic.& Perus.in.d.ca.susceptú. gl.in verbo nominatorú.in fi.§. Ité quod ad dictas.de collatio.in prag. dúmodo constet de beneficio acceptato. de Rota decis.407. si expectás in nouis. quia est quædá qualitas subsequés gratiá.Rota decis.97.nota ꝙ.c. susceptú.in antiq. & decis.356. not.ꝙ cum.in eisdé & decis.413.no. impetrans, ibidé. dixi plené in tract.nominatio.q.17.in fine, vbi vi dere licet. intellige quod si expresit plures modos vacationis, sufficit impetráti habere vnú.Domi.de Rot.decis.83.si impetrans. in nouis. Nico.de milis in.d.ver.gratia.q.3.

Ité & quádo est apposita clausula, siue per cessum, siue per decessum, vel quemuis aliú modum vacauerit, tunc omnis modus vacationis comprehendetur. & cautum est vt apponatur.Soc.in.consil.32.ex his.col.5. versicu.non obstat si diceretur in.1.volu. ✱ Et hodie ex stylo curiæ Romanæ apponi solet

hæc clausula in literis apostolicis gratiæ.]

Nota tamen quòd quãdo in gratia expressa est clausula talis, beneficium tale. N. vacans per resignationem liberam talis, siue quouis alio modo vacet, siue per obitũ, siue per alterius cuiusuis persone cessioné in Ro. curia, vel extra eã, etiã coram notario publico & testibus spõte factam, etiã si tanto tempore vacauisset, quòd eius prouisio ad sedem apostolicam legitimé deuoluta existeret. &c. & tunc dico non habere locum. d.c. susceptũ: vt si alius expresserit verum modum, præferatur. Nã ista clausula exprimit verum modum, regula cancella. 62. vbi plené declarãtur hæ clausulæ. nec obstat allegatio Lappi. 89. quam allegant, corrupté tamen, doct. in d.ca. susceptum. dicens quòd si quis beneficium impetrauit per resignationé, vel quouis alio modo vacans, & alius per mortem, si vacet per mortem, ille qui expressit verũ modum, est præferendus. Nam hoc intelligerem, quando ab vno & eodem collatore esset facta collatio. Nam hoc casu per illam clausulam, quouis modo, non apparet expressé quòd voluerit conferre per mortem. Imo cũ secundo contulerit, apparet de contraria intentione cõferentis, quòd noluit cõferre, si vacaret per mortem. ergo tũc habebit locũ illa decisio. sed si cõferatur à legato hodie per resignationé vacans, vel alio modo, & per episcopum Parisien. eodem die vacans per mortem, tũc habet locũ. c. si à sede. de præb. in. 6. nec pfertur is, q est ab episcopo puisus, tanq expresserit verũ modũ vacãdi: quia apparet iã legatum voluisse cõferre quocũque modo vacet, maximé quãdo derogauit regulæ de viginti diebus. Si tamen in rescripto simpliciter exprimeretur vnus modus, videlicet collationis, & in executorialibus exprimeretur omnis modus vacandi, vel clausula generalis, tamé nõ veniret nisi vnus modus in mãdato expressus: quia literæ executoriales non ampliant gratiã. cle. 1. in fi. de præb. vbi nota. & est summe vtile.

Item expresso vno modo vacandi, nõ venit alius, nisi esset communis opinio, q vno modo vacaret. tũc licet alio modo vacet, illa cõmunis opinio excusat impetrantẽ vnicũ: secus si haberet coimpetratorem, argu. l. Barbarius. ff. de offi. præto. Idẽ quãdo est eadẽ ratio, vno modo expresso alius venit. gl. no. in. c. si. de renuncia. in. 6. sing. secundum Barb. cõsi. 11. col. 5. nu. 7. in. 1. vol. plené Feli. in. c. i nostra. correla. 37. vbi tradit quinque limitationes ad dictũ. c. susceptum. de rescrip. Alia vide in tract. nomina. q. 17. in fi. hodie ex cõmuni stylo tã papæ q aliorũ collatorũ solet semp apponi ĩ collationib' ista clausulã, vel quouis alio modo &c. de qua not. prædicta.

¶ [d] Ac volentes præfato N. præmissorum

d ¶ Ac volentes.) Hic incipit tertia pars istius formæ mãdati, & est decisio, seu dispositio, sicut omnia posita in compilatione clemen. sunt decisoria, sic posita in hac parte, ita expressé tradit Barba. in. ca. Raynutius. nu. 5. col. 7. de testa. & de hac potest dici, ne addas quicquam, nec minuas, vt dixi. supra in glos. sub forma § 1. titulo. proximo. vidi tamen in vno mãdato addita hæc verba, volẽtes præfato N. qui dilecti fratris nostri cardinalis N. familiaris, & continuus commẽsalis existit &c. & mandatũ non minus fuit validum, Imo etiam si impetrans non esset excommunicatus, tamen ista clausula absolutionis requiritur, alioqui forma nõ seruaretur, & etiam si non haberet beneficium, vel beneficia, requiritur clausula nec non omnia & singula &c. nam hæ clausulæ possunt in casu dubij pdesse, sed clausula canonicatus & præbendæ, quãdo mãdatum dirigitur nõ habenti collationé canonicatus & præbendæ, nil posset pdesse, ergo nõ debet poni. Nec refragatur quòd si hæc verba sunt de forma vt supra cõclusi ĩ rub. Forma &c. & quãdo forma nõ seruatur act' est nullus. l. cũ ij. § si prætor. ff. de transactio. l. prima & ibi doct. de liber. & posthu. q est verũ in verbis necessariis & substantialibus, sed verba superflua non sunt de forma, ergo illorum omissio non vitiat. per nota. in. c. cum dilecta de rescript. Tutius est tamen vt omnia ista verba decisoria inserãtur in mãdato. ne pcessibus quis inuoluatur. & in magno cõsil. pronunciatum fuit, præsente magno Frãciæ cancellario, & pluribus magistris libellorũ, ac consiliariis magni concilij in causa præbendæ Agenen. pro Arnaldo Gabrillagues,

Verba decisiua mãdati seruãda sunt.

gues, dict. du Gabre mandatario, contra magistrum Petrum Ginefte canonicū Agenen. hoc anno. 1536. i mēse Ianuario, ꝙ modicus defectus etiam in decisoriis, dummodo non fuerit necessarius, non vitiat, quod arestum simul atque mihi nūciatum extitit, vehementer gauisus sum. eam voluptatem melius mēte cōcipiens, quàm verbis exprimēs, mirari postea nō desij illorum perfectissimorum virorum diuinitatem, ac ingenium sole ipso lucidius. quare vix considerari potest, quàm bene, quàm apposite, & quàm egregie verba istorum concordatorum ab eis intelligantur.

[e] meritorum suorum intuitu [f] gratiam facere specialem, ipsumque à quibusuis excōmunicationis, suspensionis

Benemerita an possint ꝓbari

e ℭ Meritorū.) Hæc merita nō debet ꝓbare impetrans, quia quādo donatio fit ab eo qui potest liberè donare nullis præcedētibus meritis, vt hic, tunc ista verba enunciatiua inducunt probationem inter easdem partes. L. Aquilius regulus. ff. de donatio. Si verò sint ista verba ratione meritorum & seruitiorū, prolata ab eo, qui non potest liberè donare, non præcedentibus meritis, vtpote à patre, qui non potest dare regulariter filio in potestate sine benemeritis, nec vir vxori, tūc nō inducunt probationē meritorum, etiā cū iuramento. sed oportet aliter probare, etiam si diceretur in instrumento releuauit eum onere probandi. Bartol. in. l. si forte. in fin. ff. de castren. pecul. & idem Bar. & alij in. l. si donatione. C. de collationi. plenissimè per. D. Tiraquel. in repetitione. l. si vnquam. in verbo donatione largitus. num. 75. cū seq. C. de reuocand. donatio. Dec. consil. 576. pro resolutione. colum. 1. Si tamen sonent in conditionem, debent probari, vt si in mandato diceretur, Si vitæ laudabilis esse reperieris. textus solennis in cle. 1. de officio delega. & ibi glo. plena. quàm latius prosequitur Feli. in c. fin. de præsumpt. & ibi addidi,

Rescripta plura gratiæ vsu veniencia.

f ℭ Gratiam.) Et sic mādatum dicitur gratia, vt hic patet. idem nota. in. c. gratia de rescript. & clem. gratiæ illo ritu. ✱ De alio mandato reprobato, vide in regula cancell. 24. & de hac clausula loquitur glo. in clem. si de beneficio. in verbo siue ad nos. de præbend.] idem in nominationibus scripsi, in tracta. nomina. q. 3. idem in reseruationibus & expectatiuis dixi in rub. de reserua. supra. dispensatio etiam gratia vocatur. tex. in. c. licet canon. & ibi notat Perus. de electio. in. 6 & in. c. apostolicæ de clerico excom. ministran. Decius consil. 541. visa. nu. 6. vide infra in verbo dispensationum. Aliud est rescriptum gratiæ, quod noua prouisio vocatur, & est quādo de nouo impetratur beneficium à papa. & impetrāti confertur, de quo in. c. ad aures, & c. cum adeo. de rescript. & nunquā datur noua prouisio, si semel Roma. pōtifex cōtulerit. Prouincial. fol. 60. versi. Item super prouisionibus. Aliud rescriptum gratię, vocatur rationi congruit, vt si impetrauero beneficium à papa Clemente. vii. & ab eo solum obtinui signaturam, si post mortem papę Clementis vii. volo leuare bullas à successore. Paulo tertio. debebunt sic expediri. Paulus & c. rationi congruit & conuenit honestati, vt eæ quæ de Rom. pontificis gratia processerunt, licet eius superueniente obitu literæ apostolicæ super illis confectæ non fuerint, suū plenum cōsequantur effectū & c. Et istæ literæ possunt dari tam à successore mediato, q̄ immediato, quum ratio diuersitatis in contrarium non assignetur. ✱ Et ita statuit Paulus tertius in regula cancellariæ. 8.] licet Alexand. vi. noluerit à mediato admittere. vt patet in regulis suis, rubric. de signatura gratiæ. Petrus de Viassio in directo. electio. in tertia parte. ca. 28. & in regula cancella. Innocen. 8. regula. 8. vide. Bonifa. in procemio Clemen. § nunc igitur. colum. 3. num. 16. vbi dicit fortius, quòd si possit probari p testes prædecessorem pontificem contulisse beneficium, successor debebit cōcedere bullas sub rationi congruit. quod debet etiā intelligi quando supplicatio non potuit signari, quia papa facta collatione breui mortuus fuit, alioqui imputari debet ei, qui non accepit signaturam.

De rescripto rationi congruit.

Aliud rescriptum gratiæ dicitur perinde valere, quod datur ei, qui dubitat collationem factam per ordinarium vel alium viribus nō subsistere, nam tunc papa vult quòd

De rescripto perinde valere.

talis

talis collatio perinde valeat, acsi principio vera collatio fuisset facta & valida, & ista clausula non tollit ius interim acquisitũ tertiò per aliam collationem vel prouisionem. ca. quanuis. de rescript in. 6. hoc expressè tenet Domi. consil. 11. lite. colum. 2. & consil. 128. factam.

¶ * Et nõ datur hæc gratia super supplicatione, nisi literis expeditis, secus in gratia, si neutri, vel si nulli. Teste Ioann. Staphil. in tracta. de literis gratiæ. fol. 167 & seq. versi. quãdo aliquis. Vide Cassado in decisio. 33. super reg. cancellariæ, & si hodie quis impetret à papa, & eodem die quis impetret rescriptũ perinde valere, præferetur nouus & verus impetrãs isti ficto habẽti rescriptum perinde valere, quia veritas cedit fictioni. l. filio. ff. de liber. & posthu. ita concludit Cassado, decis. 6. de concess. præbend.]

Plura tradit Probus de hac clausula in additio. ad Ioan. Monach. in. c. fina. de consuetu. in. 6. vbi vide si non graueris. & text. in. l. 2. & vlt. ff. de natalib. restituend.

Item aliud rescriptũ gratiæ dicitur subrogationis, vtpote quando aliquis in ius defuncti vel alterius petit subrogari. ca. fin. vt lit. penden. in. 6. Feli. in rubr. de rescrip. col. 3. nu. 6. & quandoque etiam datur pro non collitigante. vt est videre in regul. Alex. sexti. rubr. de subrogat. dixi in tit. proximo. supra. in ✠ declarãtes. in verbo successores. De rescripto permutationis, quod est etiam gratiæ, loquitur rubr. de rerum permuta. & dico supra in ✠ volumus. in verbo permutationis. de colla.

De rescripto si neutri, & quæ expressio in eo fieri debet

Aliud est rescriptum gratiæ frequentissimum. quod, si neutri vocant, & tunc datur quando sunt duo contendẽtes super vno beneficio, super quo eos nullũ ius habere prætenditur, tunc tertius illud beneficiũ si neutri acquisitum fuerit ius in eo, à papa impetrabit, si verò fuerint tres contendentes, impetrabitur rescriptum si nulli, videlicet ius acquisitum fuerit, vt mihi conferatur, & in his impetrationibus oportet exprimere beneficium, quod impetrans scit se habere. Roma. consil. 481. præsentis, & etiam beneficij qualitatem, ac modum vacationis, perinde acsi de nouo impetraretur. Feli. in ca. in nostra correla. 15. de rescript. quia ex hac gratia nouus acquiritur titulus. Barb. ibidem col. vlt. Et in hoc attenditur euentus finitæ litis, quo ad effectum. de Ripa. in c. eam te. nu. 27. de rescr. Domi. cõsil. 29. dominus Ioannes. col. vlti. vbi dicit multas literas si neutri, impetrari posse, & si primæ valeant, non valebunt secundæ: sed si primæ non valeant, secundæ valebunt. Etiam in his literis debet exprimi status causæ. c. inter. de re iudi. imo etiam omnia quæ possunt mouere papã ad concedendum, vel denegandum. Rota decisio. 238. impetrans in nouis. Nicol. Milius in reperto. in verbo gratia ✠ 90. incipien. vel debet, &c.

& interdicti, aliisque ecclesiasticis sentẽtiis, censuris & pœnis à iure vel ab homine g quauis occasione vel causa latis, si quib⁹ quomodolibet

De rescripto in forma dignũ arbitramur.

Aliud est rescriptum in forma dignum arbitramur, & est quando papa alicui facit gratiam de beneficio vacante, vel vacaturo. committendo alicui, quòd si impetrans repertus fuerit idoneus, quod eidẽ prouideat, & de hoc loquitur. cle. vna. & ibi gl. de offi. deleg. Feli. in. c. postulasti. col. 3. de rescrip. & in ca. fi. de præsumptio. sed in Francia rarò vsu venit, & nunquam vidi impetrari.

Aliud est rescriptum vnionis, de quo in ca. sicut vnire. de excessib. prælã, Pet. de Perus. in tracta. de vnio. eccles. & in tracta. de reuocatio. vnio. vbi plenè & notabis hęc rescripta gratiæ, quibus frequentius vtimur, q̃ aliis. ideo ea annotare volui.

Absolutio in literis gratiæ posita, in quibus casib⁹ nõ prosit.

g ¶ Quauis occasione vel causa latis.) Hæc tamen absolutio non prodesset, si impetrans esset excõmunicatus propter hæresim. Hostien. & alij in ca. excommunicamus ✠ credentes, de hæret. Feli. in ca. apostolicæ. col. 1. de except. nec etiam prodest his qui commiserũt falsum in literis apostolicis, de quibus dixi in bulla cœnæ domini. artic. 4. nec impedientibus nuncios publicos, seu executores apostolicos. regula cancella. cle. 7. regu. 72. & archiepiscopus Floren. in. 3. parte suæ summæ. titu. 24. c. 13. de excom. & titu. seq. * nec prodest non parentibus rei iudicatæ, vt est

vt est in regu.77. Pauli papæ tertij vbi scripsi.] Quid de vteribus literis falsis ibidem vide.& do. Ruscum in tract. iuris regalio. in.20.priuil. Idem si impetrans in excommunicatione insorduerit vltra annú, vt in d.regu. declaratur. Feli.in.d. c.apostolicæ. & quia malè videtur sentire de fide, qui tāto tempore perseuerat. ✱Ita firmat Boer. in decis.Burdegal.q.290.duo permutauerunt. dicēs ita fuisse in senatu Burdegalen.iudicatū] glo.in.c.si.de pœnis.doct.in.c.1.de iudi.nisi ista crimina exprimerentur.Do. Auriol.in.c. cum contumacia. de hæret. in.6. sed pars hæc non solet exprimere, nec papa concedere. ✱Imo anno. 1228. & in mense Aprilis à rege Ludouico sancto fuit edita his verbis,cōtra istos insordescentes cōstitutio,statuimus ꝙ excommunicati, si persistāt vltra annum in excommunicatione, ꝙ balliuus bona illius mobilia,& immobilia post annum capiat, donec absoluti fuerint,& ecclesiæ satisfecerint, nec tūc etiam nisi de nostro speciali mandato, & sic solēt impetrari literæ regiæ à cancellaria, per quas hoc permittitur officialibus tantū regiis, non dominorū baronum vel aliorum, vt vidi seruari. scripsi in repe.c.postulastis. no.4.de cleric.exco.nu.]

Bona insordescētis post annum vendi debēt.

Itē non proderit hæc absolutio post actū, ideo in prouisionib⁹ solet apponi ad effectū præsentium duntaxat cōsequendum. Puto etiam quòd non prodesset his qui interfecerunt,vel verberauerunt cardinales aut episcopos.c.fœlicis de pœnis.in.6 .clem.1.illo tit.plenè scripsi in.d.bulla cœnę domini ar ti.8.vbi contra istos apposui octo pœnas.

h ¶Innodatus existit.) Et sic absolutio potest fieri sub cōditione. An præsuponat excommunicationē?probatur in.l.nō vtique, & ibi addidi.ff.de excepti. & per Innocē.& alios in.c.venerabilē.de electio.Lud.Rom. plenissimè scribit in.l. cum mulier.ff.solu. matr. Ias.&alij in.l.decē.de verb.oblig.vbi cōcluditur ꝙ non,quia solet peti ad cautelam,& bonarū mentiū est timere culpam, vbi non est.c.2.de obseruatio. ieiunio. Feli. in.c.cū venerabilis.col.4.versi. an & quādo reus.de except. Et sic licet excōmunicatus impœnitēs nō posit absolui..c. cū aliquis. 11.q.3.tamen quādoque contrariū seruatur. vt hic.nā & impœnitens & inuitus hic absoluitur.etiā testis, vt ferat testimoniū. Anto.But.in.c.veniēs.2.de testi.Imol.in.c. ab excōmunicato.de rescr. durabit tamē semper peccati vinculū.c. ꝙ quidam. de pœni. & remiss.& an legatus de latere sic posit absoluere, teq̃ à quibusvis excōmunicationis &c.& ab omni alia excōmunicatione? Feli. in.c.ad eminentiā.in si.de senten.excōmunic.tenet quòd sic, etiā si absolutio esset reseruata papæ,nisi in septē casibus ibidē traditis per eum. ideo solet in suis literis exprimere hanc clausulam, teq̃ à quibusvis excommunicationis &c. vt sæpius vidi. non potest tamen episcopus non vocata parte absoluere excommunicatum. glo.in.c. excōmunicatos.11. q.3. nisi proprio motu excommunicauerit, vt ibidem dicitur. & sequitur Bald.in.l.si pacto.col.1. C.de pact.

h innodatus existit,

Notandū est ꝙ non valet electio vel postulatio sub cōditione, vt eligo talem si episcopus cum elegerit.nec electio alternatiua,vt eligo talem aut talē. nec incerta, eligo talē quem episcopus eliget.tex. in.c.2.de elect. in.6. tum quia actus legitimi non recipiūt diem,nec conditionem.reg.actus legitimi. tum quia ecclesia, quæ est sine macula, vota sua diu eludi non est passa. arg.l.2.C. de sponsa.etiā quia posset dari via eligendi seipsum:vt eligo quē episcopus. & episcopus illū eliget.arg.c.quanto.de diuorti. & aliæ multæ fraudes possent contingere contra cōsilium.c.cū in cunctis.de electio.ita Hostien. ibi renunciatio etiā non valet, si fiat sub conditione, si placuerit patruo meo, si eidem non placeat. Domi.de Rota.decisio. vlti.de renunciatione.

Electio cōditionalis & alternatiua collatio an valeant & acceptatio.

Intellige prædicta quādo incertitudo versatur circa personā electi,vel circa modū eligēdi.secus si incertitudo versetur circa modum vacationis:vt eligo talem ad beneficiū vacans per mortē talis, vel alio quouis modo vacet.Lappus allega.6 .in hac.vel si diceret, eligo prout melius de iure possum, tamen non valeret si sonaret in cōditionem, vt eligo si vacat. Archi. Domini. & Perus. in.d.c.2. secus in collatione, quæ bene valet sic,confero si vacat, vel si tali modo va-

QQ cet,vel

cet, vel tali *vel nō expresso modo vacādi, cum hoc exprimere non sit de substantia,] quia tacitè inest glo. & docto. in. d. c. 2. Nicolaus Milius in reperto. verbo beneficiū. q. 1. & q. 56. Domi. consi. 84. quia istud. col. 2. Mandago. in tract. de electio. c. 26. Feli. in. c. cum ex officij. col. penult. de præscriptio. de Ripa. lib. 2. Respō. c. 23. Non tamen valet, si dicat, si qua præbenda vacat, illam tibi cōfero: quia certum quid cōferre debet, vel cōfero si tibi de iure debeatur. Domi. in. c. dudum. in fi. de præb. in. 6. quia collatio pura esse debet. vt supra dixi, & sequitur Feli. in c. cum contingat. col. penult. de officio delega. nec valet etiam acceptatio facta si placuerit Regi, vel episcopo, secundū eum ibi & Domi. in. d. c. 2. de electio. in. 6. Sed acceptatio bene potest fieri, si mihi debeatur. gl. & docto. in. c. 2. in. fi. de rescrip. in. 6. & glo. in. §. item quòd ad dictas. in verbo nominatorum. de collatio. in pragma. sanct. vide Anchar. in consil. 413. vltra.

Item præsentatio potest fieri sub alternatione, & alio modo etiam incerto, vt dicit glo in cle. vlti. de iure patro. Ias. consi. 162. in causa. col. 4. in. 2. vol. Curt. in trac. de iure patro. in verbo honorificū. q. 9. & Paul. de citad. eo. tract. in. 6. parte. q. 46.

i ¶Ad effectū.) Non prodesset ergo ista absolutio quo ad ferendum testimonium. c. veniens. 2. de testi. nec vt possit celebrare, vel horis interesse, nec ad alia, sed ad effectum tantum impetrationis. ideo non posset eidem conferri ab ordinario beneficiū, si ante collationem non fecerit se absolui. per. c. postulastis. & ibi dixi fusius de cleric. excommu. ministran. & declaraui hoc verbum in rub. de reserua. supra in. §. si.

k ¶Absoluentes.) Alioqui non valeret mādatum ab excommunicato impetratū. c. 1. de rescr. in. 6. *nisi in viginti casibus quos cōgessi in repertio. c. postulasti. in additio. de cler. exco. ministran.] & hæc clausula solet apponi in quibuscunque impetrationibus gratiarum. in literis iustitiæ non vidi apponi: sed in quibusdam mandatur absolui ad cautelam.

[i] ad effectum præsentiū duntaxat consequēdum, harum serie [k] absoluentes, & abso-

Quæro an prosit hæc absolutio si impetrās non procurauerit absolui, & tēpore vacationis beneficij ac collationis sit excōmunicatus, illicq; fuit facta collatio? videtur q̄ prosit. quia hic absoluitur ad effectum præsentium consequendū, effectus mandati est collatio, ergo ad hoc proderit absolutio: alioqui mandatū nō prodesset. In cōtrarium videtur, quia absoluitur, vt impetratio valeat. dicto c. 1. & dixit duntaxat, alioqui remaneret in sua proteruitate, quod esse non debet. c. vt clericorū. de vita & honestat. clerico. cū habeat mēsem antequā possit acceptare, intra quem petere absolutionem poterit: si nō petat, imputetur eidē, si poterat eam obtinere, aliàs præberetur via contēnendi claues ecclesiæ, cui est obuiandū. c. graue. de pœnis. & daretur materia delinquendi, quod, summopere iura abhorrēt. l. cōuenire. ff. de pact. dotal. c. ex parte. de verbo. significa. & absoluit ad effectū præsentiū consequendū. quod debet intelligi, si fuerit capax tēpore vacationis beneficij. nam si interim mandatarius cōmitteret homicidiū, non posset tēpore vacationis beneficium acceptare, sic nec hoc casu quādo non est capax per excōmunicationē. *Fortè est excōmunicatus post impetrationē, & tēpore quo beneficiū ei cōfertur.] Differētia est enim impetrationis vacantis beneficij, & vacaturi: quia impetratio vacantis beneficij valet cum hac clausula sine alia absolutione. secus in mādato, & in literis ad vacatura, ne duo specialia concurrant. l. 1. C. de dotis promissione videlicet, vt valeant literæ mādati, & vt possit habere beneficiū sine alia absolutione. quod non est dicendū. facit. c. gratia de rescrip. in 6. c. nō potest. de præb. illo lib. vbi licet impetratio valeat, tamen non propterea erit habilis impetrans in aliis. imo quādo depēdet à potestate excōmunicati, vt possit absolui, & non curat, nō debet eidē prouideri de fructibus beneficij, etiā quantū ad necessitatem vitæ, nisi in mortis articulo. glos. & doct. in. c. pastoralis in glo. vlt. de appel. Archi. & Præpo. in. c. præter. 32. distinct. Facit q̄ si excōmunicatus impetret rescriptū super:

Mandatario excōmunicato an possit cōferri beneficium.

lutum fore cēſentes, necnon [l] omnia & ſingula beneficia eccleſiaſtica cū cura, & ſine cura, quæ præfatus. N. etiam ex quibuſuis apoſtolicis diſpenſationibus [m] obtinet & [n] expectat: ac in quibus & ad

per cōſecutiuis cauſæ, & depēdentibus, valebit, non poterit tamen actus in iudicio poſtea facere, niſi ſit abſolutus, videlicet ꝓducere teſtes, & alia facere. Io. Andr. in regula vtile. de regu. iur. in ſexto, in mercurial. docto. in. c. 1. de reſcriptis, illo lib. ſic nec iſte ex cōmunicatus poterit acceptare, vt ius cō ſequatur, antequā ſit ab ſolutus, licet mandati impetratio teneat, quia licet excōmunicatus ad mittatur ad ſe defendēdum, tamē ſi poſsit obtinere abſolutionē, repelletur. Cald. & alij in. c. ab excōmunicato de reſcr. Fel. in. c. intelleximus. de iudi. & an quis poſsit probare abſolutionē ab excōmunicatione, vt beneficium impetratū obtineat per ſolū ſuū confeſſorem. tradit Calder. cōſi. 2. an ſi opponatur. rub. de teſt. quod non, tu illum videto.

l ¶ Omnia & ſingula.) Quoniā multa per ſurreptionē ſolent euenire. c. tranſmarinos 98. diſt. ideo hæc clauſula tollit ſurreptionem. nam teneretur alias impetrans beneficium quantumcūque modicum exprimere c. ſi motu proprio, de præb. in. 6. c. ad aures & c. ſi proponente. cum ſimilibus de reſcr. Alioqui mandatū eſſet nullum, & alia quæuis impetratio apoſtolica, vt ibi. Et notat. Feli. in. c. nonnulli. col. 7. & c. in noſtra. plenè per illum tex. corre. 9. de reſcripr. per. l. qui iure. de teſtamen. mili. & c. 1. de trāſac. Facit quod expreſſum dicitur etiam in genere. Bart. & alij in. l. 1. ff. de vulga. & l. prętor. §. 1. de no. ope. nunciatio. & hæc expreſſio valet, vt ibidem dicitur. & valet hæc expreſsio generalis tantum, quātum ſi ſingula expreſsim enumerarentur. text. ſingu. & ibi glo. in. l. omnes. C. de præſcript. triginta vel quadraginta annorum. Iaſ. in. l. 1. in fin. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. & dico fuſius infra. in verbo pro expreſsis.

De verbis vt afferit vt aſſeritur & vt accepim⁹.

Nota tamen quòd aliquādo inuenitur in literis, tibi, qui vt aſſeris, in decimo tuę ętatis anno es cōſtitutus, & tunc oportet probare aſſerta in bulla, & niſi ita ſit, gratia ſurreptitia reputatur, ſecus ſi imperſonaliter dicatur, vt aſſeritur, argu. authen. ſi quando. C. de conſtituta pecuni. Rota. deciſ. 74. nota quòd vbi alicui. & deciſio. 727. nota. quòd ſi ponatur. in antiq. & deci. 6. rubr. de præb. Sic conſuluit Card. in conſil. 69. vacante. col. vlti. & Caſſado. in deciſ. vlt. de iure. patro. Et de ſtylo curiæ Roma. eſt ꝙ quando impetrans eſt ſuppli cans, dicatur in literis vt aſſerit, quando duo ſupplicant, vt aſſeritur, vt in permutantibus. quando verò alius pro eo ſupplicat, dicitur, vt accepimus. vel quando motu proprio papa facit, teſte Prouincial. curiæ Roma. fol. 55. verſicu. item not. quod vt aſſerit & c. text. in. c. ex literis de pignorib. & c. penulti. de pact. ✱ De verbo. vt permittitur quid ſignificet explicat gloſ. & ibi docto. in. c. cupientes §. quòd ſi per viginti in verbo priuatos. de electio. in. 6.]

m ¶ Obtinet.) Tunc dicitur obtinere, quando habet ius in re. Archi. in. c. ſi gratioſè colum. 1. de reſcript. in. 6. & ſic non dicitur quis obtinere beneficium ante acceptationem, licet ſibi collatum fuerit, nec tunc dicitur vacare in curia. Domi. & Petruſ. in. c. præſenti de præbend. in ſexto, vnde ſi electus non confirmatus moriatur in curia, beneficium non vacabit ante confirmationem. per mortem ſuam. teſte Aret. in. c. ſuper his. colum. 3. nume. 17. de accuſa. vide gloſam & doctor. in clement. ſi Romanus de præbend. alteram gloſam in verbo literas. §. 1. ſupra titulo proximo. Idem in verbo pertinere Ancha. in. c. præſenti. & c. ſeq. de præbend. in. 6. Dixi in verbo pertinentem. §. 1. ſupra titu. proxi.

Obtinere & ſpectare quare in mandatis ponantur.

n ¶ Expectat.) Eo apponitur, quia tam de iure in re, quàm ad rem, eſt facienda mentio in literis gratiæ. c. in noſtra. de reſcript. facit. c. 2. de filiis preſ byter. vbi in ſecunda diſpenſatione cum certa moderatione conceſſa, licet non tribuat ius etiam ad rem, ſed impetrans habilis ſit, quis tenetur facere mentionem primæ. quod eſt not. & de hoc ſatis dicitur in. d. c. in noſtra, & per Panor.

quæ ius ſibi quomodolibet competit,quæcunque quotcunque & qualiacũque ſint, º eorumque fructuum redditũum & prouentuum veros annuos valores, ac huiuſmodi ᵖ diſpenſationũ te-

in.c.veniens.nume.16.de præſcriptio. & ſic propter hanc clauſulam valebit mandatum ſecundum, etiam nõ facta mentione primi, licet aliàs contra in.ca.duobus in fin. de reſcrip.in.6. Nicol. Milius in verbo gratia.§.96. Et quãdo mandatur prouideri, ſi nõ ſit alicui ius quæſitũ, intelligitur de iure in re, nõ ad rem. Cald. conſil.8.in fine.de reſcrip. Roma. cõſi.256. approbo.i.fi. Ant. Imol. & alij in.c. cauſam quæ. de reſcrip.per tex. in.ca. vlt.de conceſſ. præbend. in.6. Feli.in.ca. mandatum.nume.5. de reſcrip. tamen Aegid. de bella mera in conſil. 34. ſuppoſito.colum.penult.tenet non tolli per hanc clauſulam ius quoquo modo quæſitum, etiã ius ad rem. Ibi vide fuſius. Primũ tamen cõmune eſt quod ſequitur. Fel. in.c. ſuper literis. col.7. verſicu.5. regula. &.ca. cauſam.colum.11. de reſcrip. vbi etiam declarat, quando papa dicit, non obſtante collatione, debere intelligi de inualida. & per hanc clauſulam papa declarat ſe nolle præiudicare iuri tertij.reg. cãcel.16. vbi dicitur in impetrationibus apoſtolicis ſolere apponi.& operatur quod ſi non fiat mentio poſſeſſionis coloratæ, valebit tamen impetratio cum hac clauſula, licet alias nõ valeret. tex.& ibi Ioan. And.& Imol.in.c.cum noſtris.de conceſſ.præb.& in.c.literas.ibidem. not. in.c.quamuis.de reſcrip.in.6.

o ❨Eorũmque fructuum.) Quia verus valor tã beneficij impetrati, quàm illius quod impetratur, debet exprimi.d.c. in noſtra.ple nẽ Feli.in.c. ad aures.ibidẽ. de valore exprimendo, dixi in tract.nomina. q.9.& in.§.fi. ſupra.de manda.apoſto.hic non repetitur.

Diſpenſatio ſecũda an debeat facere mẽtionẽ primæ.

p ❨Diſpenſationum.) Impetrans ſecũdam diſpenſationem, tenetur facere mentionem de prima, * & idem in aliis prouiſionibus à papa, vel legato ſibi factis. ca.2. de filiis. preſbyte.in.6.c.vlt. de offic.lega.eo.lib. ſecus ſi fiat ei prouiſio ab ordinario.cle. vlt. de officio.ordin.] & dixi ſupra eo.in glo.expectat. niſi impetrauerit indultum à papa, quòd in aliis impetrationibus apoſtolicis non teneatur facere mentionem. ita conſului cuidam ſpurio legitimato. Fallit etiam quando Rom. pontifex vult diſpenſationes haberi pro expreſsis, & earũ tenores, prout hic, vt fictio tantum operetur in caſu ficto, ſicut veritas in caſu verò. l. filio. ff. de lib. & poſthu. Itẽ ſi aliquis ſit diſpenſatus, vtpote illegitimus, ad vnum beneficium curatum, non poterit permutare cum alio curato, ſed diſpenſatio intelligetur de primo.c.nõ poteſt. de præbend.in.6.

Item diſpenſatus ad duo beneficia intelligetur de duobus primis.per. d.c.nõ poteſt quod eſt intelligendũ quãdo ea habuit cum effectu, aliòqui ſi duo fuerit ꝓſecutus in iudicio, & ſuper illis ſuccubuerit, poterit alia duo habere. teſte Ancha.in.ca.2.de filiis præſbyterorum libr.6. Bal. in.c.olim col.2.de reſcri. dixi in.l. bonues.ff. de verb.ſig. Egi. Bella mera. conſil. 32.pro introductione. Et iſta fuit opinio Archi.in.c.fin.de filiis præſbyte.lib.6.quę ſemper in curia Romana & palatio apoſtolico fuit ſeruata, teſte Aegid.de bella mera deciſio. vlti. Ideo ſolet apponi in diſpenſationibus, quòd loco dimiſsi vel dimiſſorum poſſit aliud, vel alia, ſimile, vel ſimilia recipere. Et quoties ſibi placuerit, illa dimittere, ſimul, vel ſucceſsiuè, ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis, & illis dimiſsis aliud, vel alia, ſimile vel ſimilia, vel diſsimilia recipere, & quoad vixerit retinere; &c. ſic conſuluit Domi.conſi.97. Titius habuit &c. Decius conſil.169.& diligenter colum.1.

* ❨ Et ſi huic diſpenſato conferatur vnum beneficiũ à papa, anteq̃ illud acceptet, ordinarius illud conferre non poterit, quia non eſt liberũ, & ſi ordinarius cõtulerit, anteq̃ ille acceptet, nõ tollitur illi facultas acceptãdi, per.c.ſi tibi abſenti.de præb.in.6. Tamẽ contrariũ fuiſſe iudicatũ mihi relatũ eſt, Anno.1534. in vigilia purificationis.] & hæc diſpẽſatio nõ retro trahitur, prout cõſuluit Oldra.cõſi.325.thema.col:2.& ad petendũ eã requiritur ſpeciale mandatũ. Panor.in.c. inno-

innotuit.col.2.hot. antepenult.de elec. potest tamẽ à superiore concedi motu ꝓprio. Panor. in. c.cũ in cũctis.§.1.col.vlt.de elec. vide doct.in.c.nonnulli.§.vlt.de rescrip.

* ❡ Et qui dispensationem allegat, illam probare debet tex.in.c. cum vintoniensis.& ibi card.3.not.de elect.&.c.fi.de schismaticis vbi idem Card.not.]

Legat⁹ nõ dispensat extra legationis territoriũ cõtra Decium.

Quarto an dispensatus per legatum vt plura possit obtinere beneficia, possit ea obtinere extra territorium legationis? Decius consil.207. pulchrum. consuluit quòd sic, per aliqua fundaméta satis debilia. Sed ego tenerem contra. per * tex.in.l.1.ibi potestatem autem non exercet nisi in ea prouincia sola, quæ ei decreta est.ff.de offic.procon sul.& lega.]. glos.in.ca.dudum.2.in verbo intitulatam.de electio.& istam opinionem tenuit Ioan.And.Domi.& Perus.in c.cum ex eo. in verbo subiectas.de elect.in.6. nam papa, qui habet maiorem potestatem quàm legatus, quando legitimat aliquem, non legitimat extra terras ecclesiæ ad succedendũ.Bald. in.l.1.C.de iure aureo.anulo. Ferra. cautel.1.faciunt no. per doct.in.l.1.C. de summa trinita. & limitatum est legato territorium, ergo extra non poterit.arg.l. fina. ff.de iurisdict.omnium iudic. &.l.in agris. de acqui.rerum domi.& adducta per docto. videntur tolli per Bar.in.l.pupillo.ff. de tutor.& curator.datis ab his.glos.in.l.non solum.§.& qui in testamento de excusa. tutor. & ego ipse sigillatim respondebo, cum oportune tempus fuerit.

* ❡ Item legitimatus per imperatorem nõ succedit in bonis in terris ecclesiæ sitis. Ludo.de Sardis.in tract. de legitimatione.in.§. de legitimationis per rescriptum effectu.q. vlti.Sic expressim tenet Chassaneus in consuetu.Burdeg.in.§.16.in gl.1.rub. des mains mortes.vbi plene probat tu illum videto.]

Potestas legati recipienda.

Notandum est quòd quando legatus vel alius virtute specialis potestatis sibi concessæ dispensat, quòd debemus recipere.& custodire literas non solum dispensationis, sed etiam potestatis sibi concessæ. Panor.in. ca. fraternitati.de schisma, & in.ca.quod super col.2.de fide instru.glo.& doct.in.c. cum in iure.de offic. deleg. Et an sub generali dispensatione ad quæcunque beneficia etiam si curam habeant animarum, intelligatur facta dispensatio ad beneficia in cathedralibus ecclesiis existentia. quod sic, tenet Domi.in.c.1. de filiis præsbytero. & Iaf.consil. 104.circa col.2.in.1.volu.

Dispensatio nõ datur per breue, & sine causa facta nõ prodest.

Notandum est quòd nunquam dispensatio datur per breue, nec rehabilitatio, vt in regu.Alexand.papæ.6. cõtinetur. in rub. de signatura gratiæ. & hæ dispensationes si fiant sine causa, dispensatus non erit tutus quo ad deum.glo.singul.in.c.non est. de voto.quam ibi sequuntur docto. & Panor. in c.significasti.nume.8.de elect. & in.ca.cum adeo.de rescript.& in.ca. extirpandæ. in reper.§.qui verò,col.12.de præbend. Archi. & alij in.c.licet.canon.de elect.in.6. Perus. in rub.de testamen.col. vlti.lib.6. Oldra. consi.325.thema quæstionis. col.1. & consil. sequen.Ancha.consil.313. nisi legibus. in fine glo.in verbo postulastis.§.cui rei. de collatio.in pragma.Feli.in ca. ad audientiam.2. col.4. versicu.nihilominus.de rescrip. & in c.postulasti.col.16.versicu.quartus casus. de rescript. & idem tenent theologi, quos refert Adria.de traiecto in quæst.6. quolibet. articul. 2.& Asten.in sua summa, rub.de dispensatio.lib.6. titu.2. articu.4. quibus assentit Angel.in summa angeli.in verbo dispensatio.§.3. etiam si fiant à papa: quia ex officio sibi cõmisso tenetur facere sicut bonus dispensator, fidelis, & prudens, vt Lucæ 12. dicitur, Fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus.

Vbi primò declaratur fidelitas, videlicet vt in dispensando habeat rationem ad bonũ publicũ. Aliàs dicitur infidelis. Floren.in.1. parte summæ titul.17.ca.vlti.Panor.in.d.§. qui verò.col.13.Deci.consil.602. viso puncto.col.3.& seq. vbi plene dicit.

Secundò, ponderositas, videlicet vt dispensans prudenter consideret causam rationabilem, & qualitatẽ personarum. Nam dispensare est diuersa pensare. glo.in.ca. requiritis.§.nisi rigor.1.quæst.7.

Tertiò, requiritur potestas super eo, cum quo dispẽsat. ibi probatur, quem constituit dominus. Ideo legatus non dispensat sine causa, etiam in illis casibus, in quibus papa posset. Innocen.in.ca.dudum. in. 2. in fine de electio. Feli.in.d.c.postulasti.versic.quartus.

tus.& episcopus & archiepiscopus sine causa dispensantes debent deponi, si accusentur.c.1.& vlti.21.distinct.Panor. & Imol.in ca.de multa.de præbend.Feli.in.c.constitutus.col.8.de rescript. sed bene multi hodie deponerentur. idem si ex falsa causa. Oldra.cōsil. 256.Clemens. Iustæ dispensationis causæ sunt necessitas.ca.tali.1.q.7.Panor.in.ca.de multa.&.ca. quanto.de trāsla.episco.c. quod ꝓ remedio.1.q.7. Vtilitas.gl.in.c.vt cōstitueretur. 50.dist. c.ipsa pietas.in fine.23.q.4.Iaco.Bonaud.in additio.ad Ioan.de terra rubea.fol.105. cōclu.9. Personæ etiā qualitas.c.didici.&.c.tali.1.q.7.ca.de multa.de præb. Item religio.c.monachus.77.distin.c.cum illorum.de senten. excom.Ipsa pietas.glo.& docto.in.c.requiritis.⁊.nisi rigor.1.q.7. & aliæ causæ ad istas reducūtur.Nec est omittendū, quòd dispensatio differt à priuilegio,quia hoc sine causa conceditur,dispensatio cum causa, vt proxime dixi, qua existēte falsa viciatur. Panor. in.c.quia circa.col.2.de consang. Dec.consil.681.in causa.col.penul. & consil.695. nume.14. & hæ dispensationes strictè sunt interpretandæ.c.1. de filiis presby.lib. 6.gl. in verbo dispensationes.c.ordinarij. de officio ordin.in.6. ✱ nisi in casu posito infra in glos. motu proprio.in.4. effectu. & per Panor.in.ca.fin.de Symo. & Ias.in.l.si ita scriptum.in fi.principij.ff.de liber.& posthu.& per Feli.in.c. postulastis. col.11. nume.9. de rescrip.] & nil eis accrescit.Bal in. l.1.col. 1.C.de indict.vidui. tollen. intantum, quod non fiet extēsio ad casum etiam habentem maiorem rationem.c.fina.de transla.episcopi. Panor.in.c.ad aures.colum.3. de rescrip. Ideo dispēsatus vt nō obstante defectu ætatis possit habere beneficium curatum, non intelligitur dispēsatus super administratione bonorum,nisi aliud appareat ex volūtate principis.Ancha.in.c.1. de ætat.& quali. in 6.Feli. in.c. edoceri. col.2. de rescrip. Rota in decis.136. voluerunt in nouis. Extenditur tamen ad necessaria consecutiua. glos. singul.in.c.quia intantum,de præbend. Feli.abundè in.c. postulasti.de rescrip.& Probus in additio.ad Io. Monach.in. d. c. vno. col.penul.de æta.& qualita.in.6. ideo illegitimus dispensatus vt possit promoueri ad ordinem episcopalem.videtur etiam dispensatus ad minores. Bonifac.in clemen.1. nume.34.de præb.plenè Feli.in.d.c. postulasti. vide Io.de Lopis in repet.l. si pater nu. 225. cum seq.C. de hæredib. institu. Decium in.ca.at si clerici.⁊.si de iudic.

nores p̄sentibus q ꝓ expressis

Causæ iustæ dispensationis.

Dispensatio an differat à priuilegio.

✱ ℂ Vidi dubitari de eo qui erat dispensatus ad tenendum ecclesiam sancti N. Quæ forsan parochialis existit, vel forsitā erat natus ex consanguinea, an valeant ista rescripta, dicerē quod sic, quia forsan, vel forsitā est nota assertionis,ideo papa videtur dispēsasse,ac si nō dixisset forsan, vt in euāgelio, si cognosceretis me, forsitan & patrem.glo. & docto.in.c.2.de testa.glo.in.l.si duo.ff.de recept.arbitr. Clemen.ne Romani.⁊.siue de elect.l. si rem nobilem. ff. de acquir.possess. c.fin.de testib.Collecta.in. ca. quid per nouale.colum.3.de verbo.signific.glo.in.ca.2. in fin. vt lite non contesta.Originem dispēsationis,& quotuplex sit dispensatio,& alia multa vide per specula.in.tit. de lapsis & dispensationib.⁊.1.&.3.& in vim dispensationis ad duo imcompabilia cum simplici signatura beneficia possidēs est tutus, nec possunt impetrari.teste D. Gomes.in.q.5.super reg. cācella. de non iudicādo iuxta formam supplicationis,& ita seruatur in Francia. & per hoc facit gl. sing.in cle. dudū. incipien. verbo de sepul.imo in foro conscientiæ illū esse tutū scripsi, etiam si adipisceretur possessionem cum signatura. in repet.c. postulastis.in glo.1.de cler.excom.mi.]

q ℂ Pro expressis.)Hæc clausula operatur, vt omnia,quæ in mandato debebant exprimi, per hæc verba cēseātur expressa,ac si specialiter & nominatim expressio facta fuisset, & quòd nō sit opus alia expressione. testis est Fel.in.c.in nostra.correla.9.de rescri. vbi se remittit ad ea, quæ plenè scripsit in.c. nonnulli.illo titul. quod dictū pulchrè ꝓsequitur.D.Auriol. in additio. ad Guillel. de monte laud.in.ca.si motu.de præbēd.in.6. Decius consil.373. viso consil.col.2.nu.9.& consil.341.viso puncto.col.1. ac consil.542. visa.col.2. quod est repetitum consil.695.visa.colum.2.Et hoc fit per fictionem, contra quam non potest contrarium probari, videlicet

Clausula ꝓ expressis habētes quid operetur.

licet quòd non sint expressa necessaria. cle. literis.de proba. glo.in.l. conficiuntur.ff.de iure codicil. Doct.in.l. si is qui.de vsucapio. Nec facta pdesset.l.retro. & l. in omnibus. ff.de capt.l.vna.in princ.C.de rei vxo.actio. Bonif.per illum text.in cle.vna.§.1.col.2.de concess. præbend. Et hæc clausula est valde necessaria, tam in priuilegiis rescriptis, q̃ in confirmationibus priuilegiorum, & habet vim specialis derogationis, & expresionis, quando dicitur, cuius tenorem vel tenores volumus haberi pro expresis, etiã si ad verbum de illo vel illis esset facienda mentio.l. omnes.& ibi glo.C.de præscript.30.vel.40. annorum.Felin.in.ca.nonnulli.col.7.versi. addatis.de rescript. & in ca.humanũ genus. col. penult.1. dist. Vide quot modis specificatio posit fieri, pulchre per Barba. consil. 25.scribitur.col.9.& sequen.in.1.vol.Idem si dicatur, non obstãtibus quibuscunque priuilegiis, vel constitutionibus sub quauis forma vel expresione verborum concesis. de qua clausula est text.in ca.fi.in fi.de senten. excommunicatio.in.6.quem tex. notat Areti.in.c.1.col.6.de rescript.& idem si diceretur, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, etiã si de ipsis esset facienda mentio specialis, & de verbo ad verbum (vt dicunt) & infra hoc modo exprimitur i fine huius formæ.ca.vt officium.§.compescendi.de hære. in.6. Alioqui si papa vellet derogare priuilegiis multis, necesse haberet illa omnia exprimere, tam à se concessa, quàm à prædecessoribus. quod fermè extenderetur ad infinitũ, vt dicit Feder.cons.47.habita. & ista est cõmunis opinio, teste Ioan.de Ana.in consi.56 his quæ in facto. col.2. Ias.& alij in.l.sed & si quis.§.quæsitum.notab.1.ff. si quis cautio. & ita se habet stylus curiæ Romanæ. Anto. de Butr.cons.2.Ioan. Andr.in.c.vno de excess.prælato.in.6.Angel.consil.274.non est dubium.Gemini.cons.65. discutiam. colũ. antepenult.& consi.120.quia in facto.Alex. cons.215.nec arguendi sumus. colũ.7.lib. 2. Nam scriptum, ad quod fit relatio, perinde censetur, acsi expressum fuisset specifice in scriptura, quę ad aliam refertur.l.ait prætor. §.1.ibi, sic accipiendum est quasi quantitatẽ nominauerit.ff.de re iud.l.asse.ff.de hæredi. insti.c.cũ venerabilis.§.1.de excep.& si aliud diceremus, sequeretur ꝙ papa & prĩceps possent sibi auferre per indirectum potestatem reuocandi legem, vel priuilegium à se concessum. nã si haberent expressam facere mẽtionem illius priuilegij, non recordarentur & illud fortè non inueniretur. ideo ipsi non possent derogare, quod est absurdum, vt tenet Panor.in.c.cum instantia.col.2. de censi.Feder.d.consil.47. & Collecta in.c.cũ dilecta.col.1.de rescript.Ias.in.l.prætor.col.3. ff.de no.oper.nunciat.& Cardi.cõsil.52.Gregorius.col.2.& consi.102. super facto.col.1. Ista licet procedant in legibus, statutis, vel rescriptis seu ordinationibus principũ, quia satis habetur pro expresso illud quod lex vel princeps voluit haberi pro expresso, tamen secus est in actibus priuatorum, quia partes nõ possunt facere, quod habeatur pro expresso illud, quod specialiter exprimi debet. ca. qui ad agendum.de procura. in .6.l.sed & si quis.§. quæsitum.& ibi not.ff. si quis cautio. ideo causæ grauaminis in interlocutoria nõ possunt haberi ꝓ expresis à partibus. Alex. in.l.quicquid.in.2.col.ff.de verbor. obliga. Angel.cõs.249.Philippus sic consuluit, etiã Ias.consil.173.circa primum, in fi.volum.4. quia quamuis princeps & lex posint fingere, non tamen homo priuatus.Bartol.in.l.si quis pro.ff.de vsucapio.per tex.in.l. si fortè. de castren.pecul.Areti.in. d.ca.1.col.6. versicu.his tamen nõ obstãtibus.de rescrip. nisi apponeretur in actu, in quo priuatus haberet plenam potestatem, vt in testamentis.l.si quis.in princi.& ibi Bar.ff.de legatis.3.

⁎ An legatus de latere posit hac clausula vti? plene tradit Paulus Rosel.in verbo legatus.in reperto.Areti.quod non.]

Secundò fallit, vt per Roma.consi.327. Istæ sunt rationes.col.secunda. & per Ioan. de Ripa in.c.primo.num.80. cum sequent. de rescript.Feli.in.c.sedes, colum.8.versicu. intellige secundo.& in.c. cum dilecta. col. 13.versicu.amplia quinto.illo ritu.Cardina. cõsi.136.factũ.col.penult.Calderi.consil.11. Rub.de priuileg.Dec. cõsi.165.viso tenore.

Tertiò, fallit quoad ista cõcordata, quia hæc clausula pro expresis, &c. nihil operatur quoad hoc, vt his concordatis per hanc clausulam derogetur, vt in.§.1.versicu. illam de forma & irreuocab.cõcord.stabilit.infra.

⁎ Quar-

✱ Quartò hæc clausula non operatur circa illa, quæ papa non vult haberi pro expressis. Nam hic tantum vult haberi pro expressis omnia beneficia, quæ mandatarius obtinet, & veros valores illorum, ac dispensationes, & illarū tenores. Ergo si impetrans mādatum sit minor, vel aliam habuerit inhabilitatē, necesse est quod exprimatur, aliàs non valet mandatum. vt scripsi in regula cancellariæ.18. vbi vide. Intellige nisi suppleatur per clausulam sequentem motu proprio, & in quibus casibus poterit suppleri, vide gl. seq. Et anno.1539. in vigilia assumptionis beatæ Mariæ fuit reprobata dispensatio, in qua nō erant expressa beneficia, quæ impetrans possidebat, licet ista clausula pro expressis esset in dispensatione descripta, & eodem aresto cōtinetur, quòd clausulæ derogatoriæ non tollunt disposita in his concordatis.]

In mandatis quę sint exprimenda.

Quæro quæ sint in his mandatis & aliis impetrationibus exprimenda? Respon. Feli. latè explicat in.c. in nostra. de rescript. ideo putarem ad eum remittēdum. Tamen quia nec omnes eum habent, & vt breuius comprehendam, quæ ibi dicit, & vltra eū aliqua addam, dico primò exprimendū esse in mādato, seu alia impetratione ad beneficia, quod impetrans est clericus. c. cum adeo. de rescr. c. ex literis de transact. Domi. consil.38. pro clariori. colū.1. & hoc est de stylo curiæ Romanæ, vt dicunt doct. in. d. ca. cum adeo. & Perus. in ca. si pro clericis. col.1. de præben. in.6. tamen secundum eum alij ordines nō sunt exprimendi, etiam si illa beneficia requirerent certum ordinem à iure. secus si à statuto fundatione, vel consuetudine. Imo etiā præsentatio facta de non clerico ad beneficium ecclesiasticum non valet. Nicola. Mil. in verbo beneficium in fine. Et cognoscuntur clerici in tonsura. ca. duo sunt.12. q.1. clem.2. & ibi glos. de vita & honesta. cleric. Secundò cognoscuntur in forma vestimentorum. c. clerici. vltim. de vita & honesta. nā duo colores sunt eis prohibiti. d. cle.2 Tertiò, in qualitate negotiorū, rubr. ne clerici vel monach. Panor. in. c. contingit.2. de senten. excom.

Secundò, debet exprimi, si sit spurius, & qualitas spurietatis. Fel. in. c. postulastis. col.4. de rescr. per tex. in. c.1. de filiis presb. in.6

Tertiò, debet exprimi quod non est beneficium paternum. alioqui non debetur. Ideo mortuo patre, qui habebat beneficium in ecclesia, non debebitur illud beneficium immediatè filio, etiam vigore mandati apostolici, ne videatur successio in beneficialibus, siue filius sit legitimus, siue illegitimus. c.2. c. ex transmissa. c. cū decorem. de filiis presby. Dec. in. ca. inter cæteras.2. notab. de rescript. & sic facit contra illos, qui petunt sibi conferri beneficia, eo quòd plures de sua familia illa habuerint. Nam hęc ratio ne beneficia iure hæreditario dentur, facit quòd repelli debeant. Panor. per illum text. in ca. venerabilem col.5. nu.15. de elect. in eadem tamen ecclesia non prohibetur filius habere beneficium, vbi pater habet. Calderi. consil.1. rub. de filiis presbyt. nec est facienda mentio, quòd ibi pater habeat beneficiū vel prębendam. Secus in officiis, quia suprema curia non solet recipere filium alicuius senatoris, si datum fuerit aliud officium eidem filio in eadem curia, si non fuerit expressè facta mentio, quòd pater ibidem habeat officium simile. & hoc etiam prohibet in fratribus lex regni. rub. des presidens & conseillers. artic.46. in ordinatio. Regiis, vbi dico rationem vtriusque & dispensationem à rege requiri, nō tamen si impetraret officiū paternum, vt ibi dixi.

Filius nō officium vel beneficiū paternū habere posset.

Duo fratres in eadem curia recipi nō debent.

Quartò, intrusio etiam debet exprimi. c. cum iamdudum. de præbend. in sexto. ne intrusi sint melioris conditionis, quàm alij, qui iustè assecuti sunt beneficia. glos. in ca. eum qui. de præbend in sexto. Aufrer. in decisio. Tholosa. q.483. quidam nobilis. Et intrusus dicitur propriè is, qui non intrat per ostium, sed ascendit aliunde. tex. solen. in. c. relatum. in princip. de iure patrona. & aliis modis, de quibus per Feli. in. d. ca. in nostra correla.2. & c. veniens. de accusa. & scripsi infra de pacif. possess. in gl. intrusus.

Intrusio exprimi debet.

Quintò etiam de fructibus receptis ratione iniustæ detentionis debet fieri mētio. Io. And. in additio. ad specu. in tit. de lapsis, & dispensatio. § dicendum restat. versic. sed pone, aliquis. & hoc quando ex perceptione fructuum fuit factus inhabilis, vt dicitur in c. quisquis. de electio. alioqui secus. Hosti. in c. dudum. in.2. de elect. & ibi Ioann. Andr. & alij

Fructus iniustè percepti exprimi debent.

& alij in glos.furtum.Imol. in.c.postulasti.colum.penul.de rescrip.nisi in ecclesiæ vtilitatem fructus conuertisset. Nicol. de milis in verbo gratia.quæst.16.Aufre.in decis. Tholos.q.483.quidam nobilis.Feli.in.d.c. postulasti.col.pe.vbi plenè distinguit,quòd si quis illicitè per potẽtiam secularem occupauerit beneficium, & receperit fructus ex illo, & postea illud impetrauerit nõ habita mentione fructuum, non valebit impetratio. & idem si aliud impetrasset. sed si ipse propria temeritate occupauerit sine laicorum potentia,quia non est factus inhabilis, & aliud beneficium impetrauerit, valebit impetratio. secus si illud quod occupauit.Ita Feli. videtur distinguere vbi supra. quod est notandum. vide Cassado. decis. 6. de præbend.& decis.seq.

Sextò, debet exprimi beneficium etiam modicũ.c.si proponente.de rescrip.c.si motu.&c.non potest.de præb.in.6. nã qui habet vnum beneficium,non est ad aliud idoneus.c.is cui.de præb.in.6. Panor.in.c.super inordinata.illo titu. etiã si eo fuerit spoliatus, cum in eo ius adhuc habeat, debet facere mentionem illius. Panor.in.c. cũ teneamur.de præb. nam qui actionẽ ad rem habet,ipsam rem habere videtur.l.qui actionem.ff.de regu.iur.plenè Feli.in.c.postulasti.col.penult.de rescrip. * Sicut Rex per suam ordinationem reuocat secundum donum,si in eo non fiat mentio de primo.quę ordinatio regia est registrata in camerã cõputo.lib.C.fol.179.]

Septimò, qualitas beneficij exprimi debet, videlicet an sit dignitas.c.ad aures. de rescrip.vbi plenè Fel.& in regu.cancel.63. in nominationibus. dixi in trac.nomi.q.9. an sit qualitas beneficij exprimenda. * vbi cõcludo qualitatem tam beneficij habiti,q̃ habẽdi exprimendã esse, & hoc est de stylo curiæ Ro. Et seruatur, vt tradunt doctores in cle.1.de præbend.]

Octauò, valor est exprimendus. d.c.ad aures. glo.nota.in cle.1.de præb. Galli tamen habent suam expresionẽ ex consuetudine, de qua dixi in.§.si. supra de manda.apostо.

Beneficiũ manuale quod quis obtinet.

Nonò,etiã beneficiũ manuale, quod quis obtinet, debet exprimi. Calder.consi.9.tit. de rescr. & consi. 6.&.30. de præb.de Ripa in.c.ad aures.nu.65.de rescr. quia de beneficio quocũque,quod datur in titulum, debet fieri mentio.nec ius distinguit,an sit tẽporale,an perpetuum. secus si non detur in titulum,vt vicaria tẽporalis.c. postulasti de rescrip.glo.& docto.in.c.si pauper. de preb. in.6. & manuale potest esse perpetuũ, ideo pro perpetuo habetur.gl.in.c.si gratiosæ.de rescr.in.6.p.l.sufficit.ff. de cõdictio. indeb.

Decimò, de pensione à Romano pontifice in titulum cõstituta.c.ad audientiã.2.de rescrip.regu.cancel. 61.vbi glo.in fi. Item de præstimoniis.Oldra.consi.81. quod processus.& Cald. dicto cõsi.6. de præb.intellige vt per domi. cõsil.89. vacante & per ea quę dixi in trac.de pacif.pos.in.17.&.18.amplia

Beneficiũ in cõmendam datũ est exprimendum.

Vndecimò, de beneficio dato in commẽdam.glos.in.c. nemo deinceps. de electio. in sexto. Cald. in iam dicto titu. de præb. consil.6. quia dicitur beneficiatus, qui illud habet. & commenda dicitur canonicus titulus. c.dudum.2. de electio. dixi in tract.de pacifi.possess.amplia.5.

Duodecimò, de iure ad rem, hoc est de alio mandato quod habet, debet facere mẽtionem text.& ibi plenè docto.in.c. in nostra.de rescrip. siue impetrentur mãdata eodem tempore, siue diuerso.c. ex tenore.de rescrip. Dec.in.c. cum teneamur. de præb. quia papa non intendit per suas literas iuri alteri quæsito (nisi hoc exprimat in literis) præiudicare, siue sit præiudicium extinctiuum, siue dilatiuum.c.quanuis.&.c.si propter. de rescript. in.6.c. si super. &.c. statuimus.de offic. deleg. eo.lib. declara. vt in glos.expectat supra eo.dixi.

Decimotertiò,q̃ is qui posidebat beneficium, cuius morte vacauit, erat familiaris papæ, vel alicuius cardinalis, Rota decisio. 721.nota quòd dominus. in antiq.& regu. cancel. 30. non tenetur tamen papa mandans conferri, facere mentionem de titulo collatoris.Barb.in c. Raynaldus.col.39.de testa.allegat.c.dilectus de præb.

Curæ debet fieri mentio.

Decimoquartò, de cura animarũ mentionem facere debet, quia maior idoneitas in illis requiritur.c. cum in illis. in princi.de præb.in.6. etiam in impetratione facta causa permutationis, cum sit eadem ratio. sic consuluit Egid.de bella mera consil.32.pro

introductione, col. penul. versic. nunc venio &c. vbi etiã dicit quid in curato beneficio, quod regitur per vicarium, an debeat exprimi, quòd non. ibidem vide. & in. cle. 1. de præbend. vbi dicitur non sufficere sic exprimere, cura animarum non negligatur. vel facere mentionẽ in literis executorialibus, vel in verbis executiuis. quãdo verò est cura annexa beneficio simplici, non requiritur expreßio. c. super eo. de præbend. in. 6.

Decimoquintò, debet fieri mẽtio de numero canonicorum, quãdo vult recipi vltra numerum, & sub expectatione primæ præbendæ, quia in dubio non intelligitur summus pontifex velle derogare numero. c. cõstitutus. de rescrip. & an canonici poßint derogare. vide Feli. in. c. cum accessissent. col. 5 nu. 11. cum seq. de consti.

De indulto vt nullus benefi cia suæ collationis conferat.

¶ Decimosextò, debet exprimi si quod indultũ habeat episcopus, ꝙ nullus etiam legatus poßit beneficia ad suam collationẽ pertinentia conferre, alioqui mandatum non valebit. c. cũ aliquibus. & ibi not. doct. de rescript. in. 6. ideo infra exprimitur, & hoc est notandum propter cardinales Franciæ, qui ista habent indulta. de quibus vide Soci. cõsi. 260. in causa. vol. 2. solẽt tamen indulta excipere, nisi causa resignationis, nam tunc papa sibi reseruat, & sic non erit opus expreßione in eataliàs sic.

Decimoseptimò, de poßeßione alterius colorata. c. cũ nostris. de conces. præb. vide regu. cãcel. 32. Fel. in. c. ex tenore. col. 5. versic. limita. 6. de rescrip. vbi dicit ꝙ in omni impetratione debet fieri mentio de alterius poßeßione, per tex. in. c. 2. de decimis in. 6.

Decimooctauò, de collatione alteri facta, licet nõ fuerit per eum, cui facta extitit, acceptata, glo. in. c. gratia. in verbo ignorãtis de rescrip. in. 6. Itẽ de electione est facienda mentio, quia per eam ius quæritur ad rem c. quanto. 63. dist. & ibi glos. Panor. in. c. nosti. & c. transmissam de electio. c. quam sit. & ibi Domi. illo titu. in. 6. & sufficit per æquipollens exprimere. Bald. consil. 209. casus talis vol. 1. De præparamẽtis tamen, vtpote quia vocati sunt canonici ad eligendum, non est facienda mentio. glos. in ¶ visum. in verbo non valeant. de colla. in prag. quia res tunc dicitur integra: text. in. c. vbi

De collatione vel de electione an sit facienda mentio.

§. si verò. de electio. in. 6. Item oportet confirmationem exprimere. Nicol. de milis in verbo gratia. q. 105. & seq. de postulatione secus, quia non quæritur per eam ius ad rẽ, cum postulantes poßint variare ante præsentationem papæ factam. c. bonæ. 2. & ibi Panor. in. 3. notab. de postula. prælat. intellige vt dicitur ibi notabi. 10. Idem in præsentatione, vt requiratur expreßio illius, quia per eam ius acquiritur, nec potest variare clericus. Panor. in. c. quod autem. de iure patro. Card. in cle. si. in princi. oppo. 1. de supplenda neglig. præla. Feli. in. c. cum Bertholdus. col. 2. de re iudic. Rochus in tract. iuris patro. in verbo honorificum. q. 9. Secus in laico. Panor. in. c. 1. & 2. & c. nobis. de iure patro.

Decimononò, oportet exprimere, si beneficium sit solitũ regi per seculares. quando regularis impetrat, vel per regulares quãdo secularis impetrat. c. cum de beneficio. de præb. in. 6. reg. cãcel. 41. alioqui mãdatario seculari nõ debetur beneficiũ regi per regulares consuetum. nisi vt ibidem declaratur.

Vnio an sit exprimenda.

Vigesimò, in impetratione debet fieri mentio de vnione nũc facta per episcopum. Rota decisio. 160. & decisio. 253. in antiq. Cald. consil. vlt. sub titu. de reb. ecclesiæ nõ alien. quia non est verisimile, quòd papa velit tollere istam vnionẽ, nisi expressè dicat. nota. in cle. fin. de reb. eccles. non alien. vbi Card. dicit esse verũ, quando vnio facta erat ante papæ dispositionem, alioqui cõtra: vel nisi esset clausula motus proprij cum clausula generali non obstantibus quibuscunq;, per quæ gratia nostra impediri posset. Feli. in. c. ad aures. col. 5. nu. 8. versic. tertius casus. de rescrip. & c. postulasti. col. 7. versic. potest etiam inferri: ibidẽ. ✱ & tunc etiam papa non tolleret vnionem iure factam, vt no. in cle. vlt. de reb. eccles. nõ alien.] vel si quis impetrat beneficium, quod dicit accessorium, & sit principale, non valebit impetratio. Ancha. in regu. accessorium, de regu. iur. in. 6. refert Dec. in. c. præterea. col. penul. de offic. delega.

Vigesimoprimò, exprimi debet diocesis, cuius est impetrans. quãdo est alterius diœcesis, & regni, quia in dubio oriundo potius intendit prouidere papa, quàm extero. c. neminem

minem.70. distinct.1.in ecclesiis. C.de episco.& cleri.glos.singul.in.c. si proponente. de rescript. regu. cancella.19. vbi prohibet conferri beneficium non intelligenti, vel non loquenti idyomate patriæ,dixi in trac. nomi.q.15.& etiam debet exprimi ecclesia cathedralis.c.quanuis.1. de præb.in.6. Fallit in septem casibus traditis per Feli.in.d. c.in nostra.correla.39.

Vigesimosecundò, de residentia, ad quam quis tenetur ex statuto, vel consuetudine ecclesiæ,debet quis facere mentionem,nota.in.c.cum omnes.de constitutio.&.c.fin. de cleri.non residen. quia eam potest papa probabiliter ignorare. c.1. de constit.in.6. secus si non requirat aliam residētiā, quàm de iure, secundum quod omne beneficium requirit residentiam.c.ad hæc. de præb. Et istud scit papa, quia omnia iura habet in scrinio pectoris.d.c.1. Idem in imperatore dicitur in.l.omnium.C. de testamē. Et hoc propter sapientes quos habet assiduē, nisi quando vadit venatū, tunc non semper habet princeps sapientes. Fel.in.d.c.in nostra. correla.4.nu.14. Nam sapientes iurisconsulti delectantur in venatione pontificum, & imperatorum, non regum, vel ferarum, seu auium. cum ludere nesciant, nec venari,nisi in legibus imperatorum,

Residētia an exprimi debeat

Nota de venatione iurisconsultorum.

Vigesimotertiò,exprimitur,quòd est beneficiū,vel dignitas electiua,quę non comprehenditur sub aliis,clem.1.& ibi glos.de præbend. & ideo hic ad maiorem expressionem dicit, dummodo non sit dignitas electiua,vt dico infra in eodem verbo.

Vigesimoquartò,quòd beneficium est sacerdotale, & hoc quādo ✱ de iure annexio ordinis facta est respectu aptitudinis, tunc sufficit, quòd habēs tale beneficium intra annum ordines sumat. c. si pro clericis de præbend.in.6.c.1.de æta.& quali. vbi doct. Si verò annexio ordinis requiratur in actu, vt quia statutū dicit,quòd non conferatur, nisi existenti in sacerdotio, vel conferatur sacerdoti,tunc est faciēda mētio,& non poterit episcopus] nō sacerdoti cōferre. Card. & alij in clem. vt hi qui. ✣ illi verò de æta. & quali. nisi de consensu patroni. Feli.in.c. cum accessissent num.19. & sequen. de cōstitu.Barb. consil.33. scripsit in fin. volu.2. ✱ glos.& doct.in.c. nemo.de electio.in.6. &.c.ei cui.de præbend.illo lib.c.2. de insti. ibidem. Panor.& Deci.in.c. cum in cunctis ✣ inferiora de elect.& Dec.in.c. ad aures.col.3.de rescrip.]

Vigesimoquintò de patronatu laicorum, quia Roma. pontifex. cum mandat prouideri de beneficio, non intelligit de beneficio spectante ad præsentationem laici, ne retrahantur à fundatione ecclesiarum.c.decernimus.16.quæst.7.glo.& doct. in.c.2. de præbend.in.6. Cardi. consil. 69. vacante. dixi in tract. nomination. quæst.8. Et cum hæc ratio cesset in iure patronatus ecclesiastico, papa potest conferre non facta eius mentione, etiam quia non inuenitur à iure expressum, quòd exprimatur. & pro hoc est text.in.c. dilectus de offic. lega.& nuncupatim Ioan. de Selua. in tracta. de benefic. in.3. parte. quæst.11. nume. 29.versic.fallit tertio.hoc tradit.Et in Francia consuetudinaria non solet etiam mentione expressē facta papa iuri patronus laicorum derogare. & an illa consuetudo valeat,tradit Collecta.in.c.ex tenore. colum. 1.de concessio.præbend.

Iuri patronatus laicorum in Frācia papa nō derogat.

✱ ℭ Si tamen requisitus fuerit patronus ecclesiasticus à mandatario, & distulerit præsentare, non tamen poterit illi nocere, nec papa præuenire, aliàs fieret fraus per patronum, & per alia quæ dixi in tracta. de pacific.possessor.in fi.]

Vigesimosextò, quòd est hospitale debet exprimi.clemen.2.de præbend. multa dixi in tracta. nomina. quæst.15. intellige vt ibi,& per Nico.Milium in verbo gratia.quæst.17.

Vigesimoseptimò,debet exprimi, quòd beneficium est monoculum.glo.in cle.1.in verbo incerta. de præb. Archi. & Perus.in ca. si pro clericis. col.1.illo titul.in.6.quia ipsos collatores hoc vnico lumine priuarę nolumus, dicit tex.in.l. illicitas ✣ illicita. versi.ne tenuis.ff.de offic.præsid.nec in mādatis comprehenduntur,sicut nec in nominationibus, vt dixi in tracta. nomina.q.15. nume.41.

✱ ℭ Bertrand. In consil.194.concessum.in 3.vol.secundum nouam impressionem.vbi dicit fortius, quod non comprehenditur,

etiã si ille haberet plura alia beneficia, quæ conferret cum capitulo vel aliis, & vnum cuius haberet plenam dispositionem, quia illud non tenebitur in vim mandati, vel nominationum conferre, cum in eo sit monoculus, secus in aliis.]

Vigesimooctauò, debet exprimere, quòd beneficium est litigiosum cum ipso impetrante, secus cum aliis, si nõ cedat in præiudicium illorum. Milius in reperto. in verbo gratia. q.67. & seq. Feli. in. d. c. in nostra. eorrela.15. Et sic si tantum habuerit recredentiam, vel non habuerit, debet hoc etiam exprimere, & etiam de lite pendente super beneficio, debet fieri mentio. plenè Feli. in c. cæterũ. col.1. de rescript. alioqui os quod mentitur occidit gratiam. Bald. in. c. ex insinuatione. col.1. de rescrip.

Vigesimononò, exprimi debet ecclesia principalis, vt si multa sint beneficia in ecclesia collegiata, & mandetur prouideri in illa, non comprehenderetur prioratus illius ecclesiæ, quia esset prouidere de ecclesia, & non in ecclesia, & in mandato hoc non fuit dictum. c. fi. de præbend. nisi ex generalitate verborum aliud appareret. Imol. in clemé. vna. col.2. nu.6. de supplen. negligen. præla. & ideo in his mandatis contineretur, vbi mãdatur prouideri de dignitate vestræ, vel alterius ecclesiæ, & nõ in ecclesia, vt hac in forma patet, si non esset prioratus electiuus. In quo seruaretur forma. c. quia propter de elect. quia de illis est speciatim prouisum in rub. de reg. ad prælat. nomina. facien. ¶. monasteriis, quando habent qualificationem ibidem positam, vt ibi dixi.

✱ ℂ Item exprimi debet ætas impetrantis, quia difficilior redditur papa ad prouidendum iunioribus, quàm aliis. docto. in. c. super inordinata. de præbend. Et ista, quæ difficiliorem eum reddunt, exprimi debent. c. postulasti. de rescrip. Aliàs impetratio beneficij à minore facta est surreptitia, nisi fortè fuerit in bulla seu circa, quæ dictio modicum tẽpus significat, quod glo. ad sex menses extendit. in. c. attestationes. de desponsatione impuberum, & hoc iudicis arbitrio relinquitur, vt non arbitretur extendi vltra sex menses, vt scripsi in. l. cæterorum in fi. ff. de verbo. signifi.]

Trigesimò, nomen sancti, aut patroni, in cuius honorem est fundata ecclesia, vt in ecclesia sanctæ Genouefæ, debet exprimi, quando non est cathedralis. si verò sit cathedralis, non. vt in ecclesia Parisiensi, Bituricen. Card. in. ca. cum secundum. not.19. de præbend. Et iste est stylus curiæ Romanæ, teste glo. in. ca. quanuis. 1. de præbend. in. 6. Lappus allega. 16. an valeat. Feli. in. ca. cum accessissent. col.1. de cõstit. ✱ Fallit ex causa resignationis, quia sunt fauorabiles, & adiuuandæ. vt notat Cassado in decis. 13. de præben. tutius esset exprimere etiam in hoc casu.] nisi ecclesia inferior sit principalis, & maior in illo loco, tunc non est necesse exprimere nomen sancti, vt in ecclesia Issoulduni. Vel si exprimeretur in signatura quòd maior expresio posit fieri etiam in nomine sancti. nisi dolo illa clausula fuerit apposita, vtpote, papa noluit recipere resignationem beneficij sancti Ioannis, nunc quidam impetrat beneficium sancti Petri, apponens maiorem expresionem posse in bullis fieri, vult in bullis extendere ad beneficium sancti Ioannis, quod papa recusarat conferre. an posit? dicerem quòd non, tum quia malitiis hominum est obuiãdum. c. sedes de rescrip. & dolus nemini prodesse debet, etiam quia intentio summi pontificis non est, vt voluerit conferre illud, quod iam recusauit, & vltra intentionem papæ non potest extendi signatura. c. ad aures. ca. mandatum. de rescript. ca. cum in illis de præbend. in. 6. nec præsumitur variare papa. in cle. vna de renuncia. sed præsumitur circunuentus. ca. cum olim de re iud. Si tamen nomen sancti exprimeretur, etiam in ecclesia cathedrali, non vitiaretur impetratio. Domi. & Perus. in. d. ca. quamuis. Feli. in c. significante. col.2. de rescrip. ✱ Et ita ex presim fuit decisum in Rota, vt refert Cassad. in decis. 13. rub. de præbend.] licet Ioã. Fab. contra teneat in ¶. sed quotiens insti. de iure natura. & vide alia in dicto. c. in nostra. & per Io. de Selua. in tract. de benefic. in. 3. parte. quæst. 11. & sequen. Et generaliter alia debent exprimi, per quæ redderetur concedens difficilior ad concedendum. c. postulasti. de rescrip. Et an papa scribendo pro indigno videatur dispẽsare, not. in. l. quidam. ff. de

Nomẽ sancti quãdo sit exprimẽdum.

ff.de re iud. & Feli.in. ca. si quando. col.4. versicu.stat difficultas.de rescrip.dixi in gl. dare.§.1.supra titu.proximo.

Notandum est tamen, quòd omnia quæ in iure reperiuntur debere exprimi, necessario exprimenda sunt, etiam si concedens non redderetur difficilior ad cōcedendum, vel denegandum, alioqui talis taciturnitas vitiat literas, argu. l. prospexit. ff. qui & à quibus. vbi dicitur quòd lex, licet sit dura, tamen est seruanda. ita in propriis terminis tenet Domini.in.c.dudum. col.penulti. de præbend.in.6.per textum.in.c.si motu. illo titul.Feli.in. c.super literis. col.5.&. d.c.in nostra.de rescrip..

Si verò à iure non est statutum vt illa qualitas exprimatur, tunc debemus videre an concedens non ita concessisset, vel non de leui, si illa qualitas esset expressa, & tunc non valebit impetratio.c. super literis. &.c. postulasti.de rescrip.& ibi Feli.col.4. Nico. Milius in verbo gratia. quæst.63. Panor. in c.constitutus.col.1. de religio.domi. Si verò concessisset tunc valet rescriptum text. elegans in.c. dudum versi. considerantes de præbend.in.6.

Quæ sint qualitates quæ redd- dūt diffici liorem cō cedenté.

Et postquam omnes aliæ qualitates quæ reddunt concedentem difficiliorem, non sunt à iure expressæ, arbitrio iudicis relinquuntur. argu.c. de causis. de offic. delega. glo.in.c.statutum.§. pro ferendo. de rescrip. lib.6.l.1. ff. de iure deliber. Lappus allega. 89.factum super quo. versiculo. itē est sciendum. vbi dicit esse recurrendum ad coniecturas, maximè duas, videlicet ad consuetudinem concedentis, si aliàs noluerit concedere in simili casu, vel cum summa difficultate concessit. Nam consuetudo patrisfamilias inspici debet.l. vel vniuersorum. ff. de pignorati. actio. l. si seruus plurium.§. fin.de lega.1. Item inspici debet stylus illius concedentis. Nam si de stylo curiæ Romanæ erat, vt nobilitas exprimeretur, exprimenda erit, licet de iure non sit exprimenda.nota.in.c.ad aures. &.c.in nostra. de rescrip.Feli.in.ca.super literis.col.5. ibidem. quia stylus habetur pro iure. c. ex literis. de constitu c.quam graui.de crimine falsi.

Aduertendum est, quānuis sit differentia inter gratias ad vacatura beneficia,& ad vacantia.ca.si super gratia de offic. delegat. in.6.glo.& docto.in.ca. eum qui.&.c.si cui. de præbend.eodem lib. tamen quantum ad expressionem non sit à iure differentia, quia eadem expressio penè in mandatis & rescriptis ad vacatura fit, quæ in impetrationibus vacantium beneficiorum. Ita tenet expressè Ioan.Andr.Domini.& alij in. c.non potest. in fine de præbend. in.6. vbi ibidem etiam dicunt in dispensationibus, quod etiam sequitur Feli.in.d.ca. in nostra correl. 8.de rescrip. Istæ tamen expressiones non fiunt coram ordinario, sed tantum debent fieri coram papa, & legato de latere ele.2. de offic. ordinar.& ibi plenè Cardina. vbi dicit non esse faciendam mentionem, nisi quando illa taciturnitas redderet collationē nullam, & nisi quatenus esset à iure expressum. Feli. in.d.ca. ad aures.14.conclus.

Eadem expressio fit in mandatis quæ in aliis impetrationib.

* ℂ Et in priuilegiis subreptionem ipso iure vitiare, sicut in beneficialibus docet Panor.in.c. quod super his.de fide instru. & in omnibus literis gratiosis consuluit Bertrād. consil.327. subreptio.in.2. volu. ex antiqua impressione. sic in officiis secularibus concludit Franciscus. Marc.decisio.63.in.1.parte.in decis.delphi.]

Tamen fallit in nominationibus, vbi etiam exprimi debet verus valor. vt supra de collatio.dixi. & in dispensationibus etiam ab ordinario cōcessis Domi. & Perus.in. c. non potest de præbend.in.6.

Ignorātia quando vitiet impetrationé.

Limita tamen supradicta, quando ratione ignorantiæ impetrans non expressisset, quia tunc(si poterat gratia ad ius commune reduci)nō vitiabitur.c.gratia.& ibi omnes docto.de rescrip in.6.Panor.& alij in.c.super literis.de rescrip. * Ioan. de Selua in tracta. de beneficio. in.3. parte. q. 12.in. 17. qualitate nume.29.] Si verò gratia non poterat ad ius commune reduci, non excusat impetrantem.ca.constitutus. de rescrip.vbi ignorantia numeri canonicorum non excusat impetrantem,quia gratia non potest esse valida secundum ius commune, quod vult, vt non rumpatur numerus statutus in ecclesia.c.cum omnes. &.c. cum M. de constitutio.plenè Feli.in.c. super literis. col.3. cum sequen.versicu.2.conclusio.de rescrip.

* ℂ Vel potest dici,quia hæc ignorantia nō

excusat, si iam beneficium erat acquisitum, vt si non exprimat illud, quòd valeat impetratio, sed in beneficio nondum acceptato, ignorātia excusat. vt.d.c.gratia. quia nō potest quid imputari illi ignorāti etiā ratione doli vitādi, nā posset collator alicui agēti Romæ cōferre modicum beneficium, vt impediret collationem papæ, & ne iste impetraret aliquod beneficium, ob id fortè & aliis rationibus est statutum. in.d.c. gratia.vt valeat impetratio. Nota bene quia super hoc multi multa loquuntur.]

Et hæc ignorantia iuramento probari poterit.tex.in.c.nulli.&.ca. vt circa.in fine de electio.in.6.& glo.in.ca.præsumitur. de reg.iur.illo lib. Deci.& alij in.c. cognoscentes. de constit. Fallit quando esset verisimile quòd habuisset notitiam, & tamen non expressit. nam tunc iuramento non probaretur. Roma. consil.481. præsentis dubitationis.vbi plenè scribit.ibi vide.

Item fallit quando in supplicatione opposita esset ista clausula, quòd maior expressio in confectione literarum fieri possit, tūc vera qualitas potest exprimi, sed non omnes simul ex stylo curiæ Romanæ. Ita tenet glo. in regul.cancella.63. Nec alia non expressa in signatura, quæ non possunt ex verbis expressis elici, etsi de hac expressione exactius atque ad stomachum consequi velis. lege Ioan. de Selua.d.q.11. atque vt semel omnia apprehendas, Feli.in.d.c. in nostra. & quis teneatur ꝓbare literas esse subreptitias, an proponens, vel is qui eas impetrauit.vide Calder.cōsil.10.A.possidet.rub. de proba.

habentes r motu proprio,

r ¶ Motu proprio.) Hæc clausula non operatur nisi in his quæ in iure expressa sunt. Card. in cle.si Romanus, de præb. quæst.3. vbi dicit quòd motus ꝓprius papæ est optimus artifex, omnem habēs virtutem. sequitur Perus.in.ca.si pluribus.nota.2. de præb. in.6.& sicut papauer teste Diosco, & Plinio gignit somnum, & quietem, ita & hæc clausula habenti eam: & non posset esse maioris importantiæ & vtilitatis, teste Francis. Cremens.sing.135. Videndum est igitur quæ à iure expressa sunt.

Notandum est quòd hæc clausula operabitur suos effectus, etiā si concessio emanauerit ad supplicationem alicuius, vt si dicatur, talis nobis supplicuit vt concederemus mandatum, cui illud etiam motu proprio concedimus. singul. est verbum Bal. in c.nisi. col.1.de offic. lega. Sequitur D. Petrus Parisius.in.c.accedētes. col.vlti.nume.25.de præscrip. & hoc innuit verbum sequens, non ad ipsius &c. Sic consuluit Decius consi.51. & pro tenui.col.2.& consi.602.viso puncto. col.1.

✱ ¶ Et quando est clausula motu proprio, non admittitur pars ad probādum contrarium, quia esset arguere principem & concedentem de mendacio. docto.in.d.c. si motu Bertrand. in consil.35.visis in.1. volu.secundum nouā impressionem, & consil.202. colum.penult.ibidem.]

Primus effectus huius clausulæ motu ꝓprio, est, quòd licet literæ ad beneficia strictè debeāt intelligi.c.quāuis.1.de præb.in.6 tamen si motu proprio fuerint cōcessæ, ampliant gratiam, & extēdunt Alber. in.l. beneficiū, col.2.ff.de constit.princi. refert Fel. in.c.causam. col.7. versic. tertia declaratio. ibi, limita de rescript.colum.10. ac in.c.cōstitutus. colum.3. ibidem. per.c.si pluribus. & ibi est glosa de præbend.in.6.

Plures esse ctus mot. proprij.

Secundus effectus est, quia collatio beneficij viuentis facta motu proprio, non reddit infamem eum, cui est facta, nec aliis pœnis afficit. glo.in reg. cancel.20. licet secus esset, si ad petitionem fieret. c.audiuimus.3. quæst. 2.docto.in.ca.1.&.ca. cum nostris.de concess.præbend.quia non est in culpa, cum non procurauerit, & sine culpa non debet puniri.regu.sine culpa. de regu.iur.in.6. & plenius quàm alibi de impetratione beneficij viuentis, vide per Ioan.Dayma in procemio supra in verbo adiūctum. vbi vsque ad satietatem videbis.hoc tamen dimisit.

✱ Sed non Bertrandus consil.19.ex themate col.1.in.2.volu.ex noua ædit.]

Tertius effectus, decretum motu proprio interpositum ex falsa causa, non est nullum ipso iure. secus quando ad petitionem. Bar.in.l.tutor si petitus.col.1.ff.de tutor. & curato.dat.ab his. Curt.in.l.3.in princip.ff. quod quisque iur.per.l. si vt proponis.C. de confirm.

confirm.tutor.facit.c. susceptum. de rescri. in.6.glo.in.§.reseruationes. in verbo nullæ. de collar.in prag.vide quæ dico infra de cõclusio.Lateranen.cõcilij, in verbo decretis. in.2.quæst.

Dispensationes quã latè interpretari debeant.

Quartus est, dispensationes factæ motu proprio, latè interpretari debent. Ioan.And. Panor.& alij in ca.cum in cunctis.§.cum verò.colum.vlt.de elect. Philip. Perus.in.c.si pluribus,col.1.de præb.in.6.licet aliàs contra.c.1.de filiis presby.eo.lib.cum aliis quæ allegaui in verbo dispensationũ.sup. a eodé.

Quintus, inquisitio sine fama præcedente valet, quando fit motu proprio principis. glo.singul.in.c.2.in verbo fuerat.de accusa. quam sequitur Hippol.singu.14. ad hoc.& in pract.in verbo constante.nu.22.& consil. 78.nu.10.Angel.in tracta.maleficio.in glo. fama in additione incipiente, principe. licet aliàs regulariter contra, quando ad petitionem.ca.qualiter.de accusatio.

Sextus, quãdo aliquid fit motu proprio, nõ requiritur citatio partis, quæ aliàs requiritur, quãdo ad partis petitionem iudex procedit.Bal.in.l.quod fauore. colũ.1.C. de legib.Francisc.qui.in.d.l.3.

Septimus, mandatum proprio motu cõcessum extenditur etiam ad præbendas.ca.si pluribus.de præbend in sexto.Io.de selua in tract.de beneficio,in.1.parte.q.3.nu.4. limita.5.etiam cathedralis ecclesiæ. Perus. in.c. quanuis.§.quanquam.de præbend.in.6. licet in materia stricta appellatione beneficij non veniat præbenda.c.2.de præbend.in.6. Vide quæ dico in tractat.nomi. q.9.num.5. ✱[Et quanuis tex.in.d.c.si pluribus, loquatur in dignitatibus & præbendis, tamen habebit locum etiam in personatibus & officiis, & etiam in aliis beneficiis, tum ꝙ sit eadem ratio in ipsis, tum quòd appellatione dignitatis largè venit personatus. Teste domi.in.c.1.de consuetud.in.6. Et Ioan. Staphil.in tract.de literis gratiæ. fol.57.versic. ex quibus infero.]

Octauus est, rescriptum vel priuilegium concessum motu proprio valet, & extenditur ad litem pendentem, licet non fuerit facta mentio litis. glo.sing. in.l. qui autem.in princip.ff. si quis cautio. & ibi.doct. Et sic fuit prolatum arestũ, vt refert Aufrer. in stylo parlamenti, in.4.parte, aresto. 83. contra Ioan. de Nulli procuratorem regium Matiscon. opponentem contra impetrantẽ suũ officium, eo quòd non fecerat mentionem de lite pendente in parlamento. Item priuilegium motu proprio concessum vt omnes debitores euntes ad exercitum habeant dilationem duorum annorũ ad soluendũ, prodérit etiam debitoribus, qui iam erant in causa conuenti, licet non fuerit facta mentio litis, vt tenet Iacobi.in.d.l. l.qui autem. vide Panor.& alios in.c.causam.2.de testi.

Quando de lite sit facienda mentio in rescripto.

Nonus est, intra tres menses quis debet petere consecrationem & confirmationem, aliàs lapso illo tempore perdit beneficia.ca. cum in cunctis.§.cum verò, de elect.c.quàm sit, illo titu.in.6. Si tamen fuerit prorogatũ tempus per papam proprio motu, non vacãt beneficia quæ prius habebat: secus si ad supplicationẽ. Domi.de Rota decisio.576.vtrũ episcopus.in antiq.p notata in. d.§.cũ verò.

Decimus, motus proprius validat gratiam, in qua non fit métio, quòd ecclesia fuerat grauata per eundem papam. Ancha. consil.138.de natura.col.1.vide Perus.in.c.quãuis.§.in glo.1.de præb.

Vndecimus, quãdo iudex delegatus datur alicui motu proprio, non habet locũ reconuẽtio, quia dicitur quædam retorcutio, quæ non procedit, quando motu proprio cõceditur priuilegium .l.penult. cum authen. ibidem posita. C. de senten. & interlocutoꝛ. omnium iudic. Ias. in.d.l.3. per illum text. ff.ꝙ quisꝗ iuris. dic tamen vt ibidé per doc. istum effectum non firmantes.

✱[Si tamen modus procedẽdi in causa cõuentionis daretur motu proprio, tollendo substantialia, non deberet idem modus seruari in causa recõuentionis. Secus si ad partis instantiam. Panor.& alij in ca.fin.de mutuis petitio. per glo. in cle. sæpe. in verbo si quid petere voluit.de verbo.signific.]

Duodecimus, mãdatarius habens mãdatũ motu proprio concessum, potest beneficiũ pinguius acceptare, si dno vno momento vacent.text.singul.& ibi multa dixi in.c.si pluribus.de præb.in.6.

Decimustertius, tollit defectum personæ. Angel.in.l. imperialis.§. similes. C. de nupt.per illum text.quem legit cum authã.

quod

quod eis.& quomodo procedat.tradit Alexand.in.l.quidam.ff.de re iud.& infra dico.

Decimusquartus,in gratia concessa motu proprio non est necesse exprimere valorē beneficij.regu.cancel.61.Fel.& alij in.c.ad aures.de rescript.licet ibidem Panor.teneat contra,tamen contra Panorm. est communis opinio.

Motus proprius habet vim clausulæ non obstañ.

Decimusquintus, habet vim clausulæ non obstan.in rescriptis,quæ sunt cōtra ius. Bald.in.l.omnes. C.de quadrien. præscrip. Feli.in.c.nonnulli,in princip.col.15. versic. Fallit tertio.de rescript. dicit hoc verum esse, quando erat prohibita impetratio, quia tunc valebit si motu proprio concedatur.l. prima.C.de petitis bono.sublat.libr.10. secus quando cōcessio non valebat,tunc motus proprius non faciet valere rescriptum secundum eum.

Decimussextus,rescriptum contra leges motu proprio concessum,valet. Ioan.Andr. in ca.1.col.3.de excessib. prælat.in.6. quod fusius declarant docto.in.l.nec damnosa.C. de precib.impeta.offer.

Decimusseptimus,rescriptum cōtra ius præsumitur concessum per importunitatē, quando ad supplicationem conceditur. secus si motu proprio.glo.in.c.1. in verbo noscatur.de rescript.in.6. Panor. in ca.accedētes.in fin.de præscript.

Decimusoctauus,valet secundum rescriptum non facta mentione primi,quando in eo est apposita clausula motu proprio, licet aliàs contra.text.& ibi Feli. in ca.cæterum. nu.9.&.18.de rescrip. Allegat tex.&ibi Anton.in ca.fin.de dila. Perus.in.c. cum in illis,col.1.in princip.de præbend. lib.6. Imo si in primo esset specialis clausula derogatoria, tunc etiam secundum motu proprio impetratum tollit primum,dummodo in secū do sit apposita clausula generalis non obstāte.Calder.consil.11.de priuileg.Dec. consil. 165.viso tenore.col.penult.

Decimusnonus,non valet processus per primas literas factus, quando secundæ reuocatoriæ erant motu proprio impetratæ,quia statim inducitur reuocatio primarum, etiā ante notitiam,secus si ad postulationē Anto. & Feli.in.d.c.cæterum.Soci consil.117.in facto.col.vlt.in.3. volu. Ideo primum rescriptum non reconualescit, etiam si secundus impetrans non vtatur suo primo per annū, quia quod nullum est, non potest tractu tēporis cōualescere.l.quod in initio.ff. de reg. iur. nec pars posset renunciare, cum constet de voluntate superioris.

Non valet mandatum sine clausula mot' proprij.

Vigesimus, quādo sunt mandatarij pares in data, præfertur habens clausulam motu proprio.regul.15.in reg.cancel.tex.in.ca. duobus. de rescript.in.6. Sed in hoc regno si in vno mādato deficeret hæc clausula, nō valeret mandatum,quia non haberet formā hic requisitam.

Vigesimusprimus est, quòd factum motu proprio à papa vel à principe in fauorem alterius contra decretum suum, valet. Domi.& alij in.c.2.de præb.in.6. Soci. consil. 117.in facto.col.vlt.in.3.volu.

Vigesimussecundus, rescriptum motu proprio concessum ante præsentationē operatur in fauorem impetrantis. c. si postquā. de præbend.in.6.Feli.in.d.c. cæterum. col. 11. versicu. prima restrictio, quod non recipiunt Galli.

Vigesimustertius,clausula generalis non obstante, tollit statuta iurata iūcta huic clausulæ,licet aliàs non tolleret. Domi. in ca.1. col.penult.versicu.nota.hic.de filiis presby. in.6.Feli.in.c.constitutus.col.4.de rescrip. quia tunc habetur tantum ratio ad concedētem, qui non arctatur legibus. Ideo sufficit qualitercunque sciatur eius intentio,quæ satis patet, quādo motu ꝓprio scribit, adiecta etiam clausula non obstante.quod est notandum secundum eos, illud esset verum in eo, qui posset scribere & tollere iuramentum: in alio secus,per not.in.c.ecclesia. de cōstit.

Impetratio q̄ñ fieri posit post ꝓhibitionem.

Vigesimusquartus, prohibitus impetrare rescriptum,non prohibetur, si motu proprio concedatur,vel prohibitus aliquid petere,non prohibetur,si motu proprio concedatur.l.1.C.de petit. bono.sublat. lib.10. quia quod per postulationem obtinetur, præsumitur concessum per importunitatem: sed quòd motu proprio,ob meritum.Bald. in.l. quod fauore.col.2. C. de legib. regula cancel.27.in.gl.Ioan.de Ana.in.c.cum sit. col. 3.de Iudæ.& in.c.quàm perniciosum.col.5. de vsur. Vnde dicit.gl.in ⁊. ad tollendū de electio, in prag. in verbo procurabit. quòd princeps

princeps vel alius proprio motu potest procurare quòd idoneus eligatur, quanuis ipse electus non procurauerit.

Vigesimusquintus, motus proprius derogat reseruationi, etiã cum decreto factę, vbi aliàs nõ derogaretur. Fel. in. c. in nostra. col. 10. in. 5. correla. de rescri. allegat Do. in. c. 2. in. fi. de præb. in. 6. Idẽ tenet Soci. cõsi. 3. in causa. col. 3. in. 3. vol. licet D. de Rota decis. 489. nuncius, in nouis. contra teneant.

Vigesimussextus est, quòd is cui motu proprio collatum est beneficium, non debet examinari, quia de voluntate principis est, vt illi velit conferre: & instar sacrilegij est dubitare an dignus sit, quem princeps elegerit. l. 2. C. de crimi. sacrileg. ita expressè dicitur in Prouincial. ecclesię Ro. fol. 58 versi. & aduerte, quod non seruatur in sena tu. ✱ licet princeps daret proprio motu officium consulis, tamen examinabitur, & idem seruatur in Rota.]

Vigesimusseptimus, rescriptum iniquitatem sapiens non retorquetur contra impetrantem motu proprio. secus si ad postulationem. l. 3. ff. quod quisque iur. Roma. cõsil. 327. istæ sunt. quia retorcutio est quædã pœna, quæ non cadit in eum, qui priuilegiũ meruit, & præsumitur meruisse, & iustè cõcessum, quando motu proprio conceditur. Bald. in. d. l. quod fauore. col. 2. in. 2. oppo. gl. sing. in. c. 2. de mutuis peti. Cors. in sing. incipien. cõfessio simpliciter. Dec. in. l. certum. col. vlt. ff. si cert. peta.

Vigesimusoctauus, si quis mutet domicilium per priuilegium motu proprio concessum, mutat etiam forum quo ad causas iam cœptas. Alexand. in. l. cum quædam. in prin. nota. vlt. ff. de iurisd. omn. iud. quod aliàs secus, vt ibi dicitur.

Vigesimusnonus, tollit surreptionem. c. si motu proprio. de præb. in. 6. in quibuscũque beneficiis, & qualibuscunq;. siue sint maiora, siue minora, quia eadem est ratio. in hoc enim attẽditur voluntas papę. Card. in cle. si Romanus. 3. not. per illum text. de præbend. quia hæc gratia procedit ex mera liberalitate. ideo præsumendum est, quòd si fuisset ei expressum aliud, æquè cõcessisset, vt tenet Soci. consil. 115. fundata. col. 1. in. 3. volu. & quia nil potest imputari impetranti

Clausula motus proprij à legato apponi potest & ab ordinariis

non ambienti. Ancha. consi. 295. pro clariori. Siue fuerit apposita à papa, siue à legato. c. fi. de offic. leg. in. 6. Et ibi glo. quam sequuntur communiter docto. glos. & ibi communis turba docto. in cle. vna de offi. lega. vbi Bonifac. respondet opinioni contrariæ Io. Monach. & plenè Probus in addi. ad eum. in. d. c. fi. Imol. in cle. si Romanus. & ibi Bonif. de prębend. gl. in reg. cancel. 15. Boer. in trac. de digni. lega. fol. 8. & Perus. in. c. si postquã col. 1. de præb. in. 6. & Io. Brunel. in tract. de dignit. lega. cõclu. 31. nisi surreptio cõpeteret re ipsa, vt per Egid. de bella mera decisio. 472. si episcopus. & 475. quia papa in specie non esset verisimiliter cõcessurus, arg. l. obligatione. ff. de pignor. Bonifa. in cle. 2. col. 2. de prębẽd. Item sicut purgat taciturnitatem beneficiorum, ita omnem aliam taciturnitatem, quia non est dare rationem diuersam. Feli. in. d. c. ad aures. nume. 6. vbi vide fusius.

✱ ¶ Imo ista clausula magis conuenit ordinariis quàm papę, cum maiorem certitudinem personarum habeant in sua diocesi, q̃ papa, & ideo maior pœnitentiarius etiam ea clausula vti poterit. teste Gomes. in trac. breuium nu. 13. Fateor tamen quod aliquos affectus habebit si apponatur à papa, quos fortè non habebit, si ab inferiore fuerit descripta.]

Trigesimus, firmat gratiã in his in quibus princeps habet plenam notitiã. l. idem Vlpianus. ff. de excusa. tutor. secus in quib⁹ non habet notitiam. Bald. in. l. fi. C. de crimi. sacrileg. Fel. in. d. c. causam.

Trigesimusprimus, vnio valet non facta expressione valoris, si motu proprio facta fuerit. d. c. si motu glo. hoc expressè tenet in reg. cancel. 21. in fin. Feli. in. c. ad aures. col. 6. versic. quinta cõclusio. de rescrip. sequitur. Io. de Selua in tract. de beneficio, in tertia parte. q. 12. num. 4. quod in Francia non reciperetur.

Trigesimussecundus, quòd licet sit facienda mentio de numero canonicorum iuramento firmato. c. constitutus. de rescr. tamen clausula motus tollit illam surreptionem. Ancha. consi. 138. de natura. col. 1. intellige vt supra dixi. quod non reciperetur in Francia ratione formæ hic traditæ.

Trigesimustertius, si papa motu proprio eximat monasterium, & capellas talis. N. eas nominando, tunc ex quo papa fundat intentionem super illa assertione, probatur quòd illæ capellæ sunt illius monasterij.secus si ad supplicationē alicuius hoc fecerit. Panor.& alij in.c.dudum.col. vlt.de priuileg. An procederet in hoc regno, deciditur in rub.de subla.cle.literis. infra quòd non.

Trigesimusquartus, priuilegium datum dignitati concessæ motu proprio, durat etiā finita administratione, secus si ad partis instantiam. Bar.in.l.vniuersi.C. de legat.lib. 10.quem refert Fel.in.c. causam.2.col.3.de testi. dicens istam clausulam fauorabilem, & latè ampliandam.

Trigesimusquintus, quòd papa præsumitur vti plenitudine potestatis ratione huius clausulæ; licet aliàs cōtra. Anto. Butr.in.c. constitutus.col.2. de rescrip. sequitur Feli. in.d.c.causam.col.4.glo. & docto.in.c. ad hæc.de rescript.

Trigesimussextus, effectus est, quòd priuilegiū cōcessum motu proprio, derogat priuilegiis concessis gratia publicæ vtilitatis, tanquam si emanata esset secunda iussio. ita expressè cōsuluit Roma.cōsi.436. quod indultum.num.11.per.l.1.C. de peti. bono. subla.lib.10.licet aliàs contra. Bal.in.l.iubemus.1.col.1.C. de sacrosanct.eccle.l.vna vt nemini liceat in emptio. specie.lib.10.

Trigesimusseptimus est, ꝙ collatio motu proprio facta patrono, qui aliàs habebat præsentationem, valet sine alia præsentatione, nec censetur præsentare seipsum, ꝙ etiam nō potest.c. per vestras de iure patro. sed collationi factæ potest expressè vel tacitè cōsentire.Card.cōsi.62.in ecclesia nu.5. quæ non est nulla non prosequēte patrono. c.decernimus. 16.q.7. de Rota. decis. 528. nota infra in anti. hoc expressè tenuit. Panor.in.d.c. per vestras, col.1. Io. Dayma in proœ.supra in verbo adiunctum. fol.102.

Trigesimusoctauus est, quòd quamuis iudex excommunicatum ad partis instantiam absoluere non possit parte non vocata, secus si motu proprio fuerit excommunicatus.glos.in.c.excommunicatos. 11.q.3. sequitur Bal.in.l. si pacto.col.1.C. de pact. dixi.supra.in verbo innodatus.

Trigesimusnonus effectus est, quòd cōcessio motu proprio facta à principe alicui, censetur esse donatio, & is cui facta est nulla inquietudine lacessendus est.l.1.& ibi gl. & docto. C.de quadriennij præscriptio. faciunt notata in.l.cum quid.ff.si cer.pet.

Quadragesimus est, quòd si motu proprio vacante sede constitutum sit salarium œconomo, illud eidem debebitur, secus si œconomus peteret salarium Alexan.in additio.ad Bar. in.l. à tutoribus.§.si.ff. de administra.tutor.per ibi nota.

Quadragesimusprimus est, quòd si duobus sint concessæ gratiæ expectatiuæ eiusdem datæ, & vnus prius præsentauerit, non præfertur alteri, qui in suis literis habet clausulam motus proprij, licet aliàs contra quando ad petitionem. Io. And. & alij in.c. duobus de rescrip.in.6. Federi.in tract.permuta.q.1.refert Nicol. Milius. in reper. in verb.gratia.§.34.

✱ ¶ Quadragesimussecundus est, quòd expresso vno modo vacādi non venit alius.c. susceptum de rescript. in.6. nisi motu proprio vnus modus exprimeretur, quia tunc veniret alius, ita expresìim scribit Fortu. garsia.in.l.Gallus.§. & quid si tantum.col. 47.& seq.ff.de liber.& posthu. propter veri similem mentem concedentis, vt velit ei concedere quocunque modo vacet.

Quadragesimustertius est, si papa motu proprio mandet conferri beneficium curarum non habenti legitimam ætatem tēpore datę, si postea tempore acceptationis sit legitimæ ætatis, eidem debebitur beneficium, vt expressè docet. Barb. in.c.eam te.colum.16.num.91. de rescript. licet aliàs contrarium sit verum. per tex.in.c. si eo tēpore de rescript.in. 6.

Quadragesimusquartus est, quòd clausula motus proprij impedit optionem, maximè cum clausula generali nonobstantibus.Domi.& Franc.in.c.fin. de consuetud. in. 6.& Cassado.in decis. 4. de concessio præbend.

Quadragesimusquintus est, quòd si priuilegium possit tertio prodesse, impetrans non potest illud tollere, nec illi renunciare inuito eo, cui prodesse poterit. teste Innoc.in.c. ex conquestione de restitu. spoliato.

liato. ꝙ non procedit si obtentum sit motu proprio, hoc expressim asserit Feli. in.c.si diligenti.7.fallem.num.32. de foro competen.vbi alia allegat quæ possunt videri,ibi.]

Vltimus effectus est, quando princeps procedit motu proprio, præsumitur causa, secus quando ad partis petitionem, vt consuluit Soci.consil.273. in præsenti. colum. penult.versi. & si dicatur.in.2.volu. Roma. consi.436.quod indultum.col.penul,num. 19.& fortius hoc procedit in hoc casu,quãuis glo.simpliciter dicat in principe iustam causam præsumi.glos.sing. in.l.relegati. ff. de pœnis.quam sing. dicit Barb.in.c. quod translationẽ.nu.135. de offic.lega. & in rub. de rescrip. col.11. Ias.in.l. quominus. nu.3. ff.de flumi.& in.l.si testamentum.C. de testa.& consi.233. præsens. in fi.volu.2. multa addidi ad.l.relegati.supra allegatam.

In quibus non operetur clausula motu proprio.

Non tamen sufficit ad tollendum defectum ætatis,aut ordinis requisiti ex fundatione beneficij. Ancha. consil.364. viso prædicto &c. ✳ & consil. 20. viso prædicto.licet contrarium teneat Domi. in.c. si eo tempore.de rescrip.in.6.]

Secundò, non purgat gratiam, in qua exprimitur falsum.Panor.in.c. quod circa. col.vlt. de consangui. Ancha. consil.138.de natura.vbi si papa ecclesiam curatam dicit simplicem,quia tunc apparet papam deceptum,& sic nolle conferre, quando illa expressio difficilem reddidisset ad concedendum,vel ad non concedendum.alioqui cõtra,argu.c.super literis. de rescript. secus si vera tali qualitate expressa literas cõcessisset,vt quando errauit in modica quantitate valoris,de qua non curatur.l.scio.ff.de in integ. restit. sequitur Decius consil. 407. visis in fin.Soci.consil.115.fundata. colum. 1.in.3.volu.

Tertiò,non facit secundum impetrantem præferri primo, nisi de primis literis fiat mẽtio.Addit.ad Feli.in.c. causam quæ. in.2.col.3.de testibus. nec in Francia etiam si faceret mentionem.

Quartò, non tollit ea, per quæ potest reddi gratia nulla, quæ non veniunt ex dolo,vel culpa impetrantis, sed ex verisimili mente concedentis, vt si spectet præsentatio ad patronum laicum.c.2.de præb.in.6. Egid.decis.392. motus proprius. & decis. 474.& sequen. de Rota.decis.445.not. licet proprius.in antiq.glos.in verb.eneruantur in procemio prag.& Card.consi.96.papa vniuit.in.2.q.dic vt supra in.37.effect.

Quintò, non tollit qualitates intrinsecas, puta curam beneficij obtenti, secus si papa motu proprio conferret curatum non habita mentione illius beneficij, quia tunc postquam à seipso mouetur, videtur velle conferre,qualecunque sit.cle. si Romanus. de præbẽd.Fel.in.c.ad aures.nu.7.versi. secundus casus.de rescript. De Rota decisio. 445 not.licet proprius.in antiq. Io.de Selua.ad verbum transcribit dicta Feli.in trac. de beneficio.in.3.parte.q.12.

Sextò,non inducit dispensationem irregularitatis, aut alterius inhabilitatis. Rota decis. 112.dicebant in no. Fel. in.d. c. causam.2.col.2.de testi. Vel si violẽter occupasset beneficiũ,quia tũc verisimile est, ꝙ papa gratiã non fecisset,si inhabilitatẽ sciuisset. Bonifa.in cle.si Romanus.col.3.de præb.

Septimò,non tollit defectum personæ,vt fiat habilis qui non est.gl.in.d.cle. si Romanus de prǽb.Ancha.cõsil.20. viso prædicto.

Octauò, non tollit defectum intentionis concedentis.Io. And.in nouella.in.d.c. si motu Alexan,consi.215.non obstat in.7. volu.Egid.bella mera decis.475.præmissæ. de Rota.decisio.112. dicebant in no. vbi in additio.dicitur aduocatum debere esse cautum in modo opponendi: nam defectus natalium,vitium corporis,bigamia,& similes non tolluntur per hanc clausulam. ideo opponi poterunt per viam iuris. Panor. in c.cum olim.num.15.col.5. de re iudic.Feli. in.c.ad aures.col.6.de rescrip. nõ per viam surreptionis, quia pars non commisit surreptionem, sed quia motus proprius non facit dispensationem super talibus, poterit dici quòd intentio concedentis non extenditur ad talem casum. Feli. in.c.causam.2. col.2. de testib. vide Decium distinguentem in.d.c.ad aures.in.3.conclu.

Nonò, non tollit ius tertij. Vital. de camba.in tract. clausu. in clausula motu proprio. Perus.in.c.si tibi absenti.in fine.de præbend.in.6. Feli.in.d.c. ad aures. nu.8. in versi.tertius casus.quia papa non videtur

in dubio velle præiudicare iuri tertij.c.quãuis.de rescrip.in.6.Etiam iuri ad rem.gl.in reg.cãcel.15. Soci.cõsi.115.fundata.col.1. & seq.i.3. vol.vbi limitat, cõsētiēte tertio. Etiã si ageretur de modico prȩiudicio. gl.sing.in e.cũ olim,in verbo prȩiudiciũ.de consuetu. quã notãt ibi doct. & Ias.consi.24.in causa. nu.5.in.3.volu.col.7. Nã ista clausula est similis testamento,quod vt plurimũ fit motu ꝓprio, & tamē testator nõ prȩsumitur velle iniuriã facere.l. impuberi. ff. de admi.tuto. Bal.expressē in.e.ad aures.col.2. de rescrip. Decius cõsi.407.visis.col.vlt. & consi.544. in fine,&.606.in fi.& cõsi.689. viso.col.2.

Decimò, non inducit dispensationem personæ supplicantis.glo.sing.in cle. si Romanus.de præbend.Imol.in cle.vna.in notab.de rerum permu.Roma.sing.419.Nico. Milius.in verbo gratia. q.64. Ideo rescriptum motu proprio concessum excommunicato,nõ valet.Barb.in rub.de rescrip.col. 6.in cle.Item si motu ꝓprio conferatur beneficium curatum habenti aliud,non videtur eum illo dispēsatum, vt vtrunque tenere possit.c.non potest.de præb.in. 6.nisi illa inhabilitas ꝓueniret de iure positiuo. casus singu.in.l.2.C.de crimi.sacrileg. Roma.cõsil.327. istæ sunt rationes. in fi. quod reprobant communiter docto. Fallit quando apponeretur clausula, non obstante,cum clausula motu ꝓprio. Feli.in.c. cõstitutus. col.3. versi.limita.4.de rescrip.& supra dixi.

Vndecimò,non præsumuntur literæ cõcessæ motu proprio , nisi in eis exprimatur, dicto.c. si motu proprio.etiam si possit probari concedentē fuisse absentem , quia tunc illæ literæ non habebũt effectus istius clausulæ, nisi fuerit in rescripto expressa, quia possibile est quòd papa moueatur ad gratiã concedendam motu proprio,etiam si petita sit,non habito respectu ad petitionem impetrantis.Vnde cum istud ab animo papæ dependeat,an hoc faciat motu ꝓprio,vel non, ideo debet exprimi secundũ Domi. in.d.c.si motu. not.in.l.1.C. de petitis bono. sublat. lib. 10. Panor.in.c.fi.col.2. de vita & honesta.cleri.Bal.in.ca.nisi.de offi.lega. Curtius consi.66.super nu.64. Tenor tamē scripturæ perditȩ potest ꝓbari per testes,vt expressē tenet Perus.in.d.c.si motu ꝓprio dixi in gl.

Motus ꝓprius exprimi debet.

literas.41.supra titu.ꝓxi. vide quinq; casus, in quibus aliquid prȩsumitur motu proprio emanatũ,licet non exprimatur,per Ias.in.l. si quis iniquũ.col.2.ff.quod quisque iuris.

Duodecimò, non ampliat gratiam, vel vim verborum contra ius commune.glo. in cle.per literas. in verbo directas,de præben. Alex.in.l. quidam consulebat.col.3.ff. de re iud.sed bene extēdit quo ad cõtenta in gratia,sed nõ extrinsecus.gl.in cle.si Romanus de præb.& in regula cancel. 15.in princ. Perus.in.c.quanuis.col.2.in princi.de præb.in 6.Feli.in.c.constitutus, col. 3.de rescrip. Domi.consil.104.consuetudo, vbi cõcludit per hanc clausulam non impediri optare volentes ratione cõsuetudinis,nec permutare cupientes,quod est menti tenendum.

Decimotertiò, potestas cõferendi beneficia quæcunque, qualiacũque, & vbicũque motu ꝓprio facta alicui non cõprehendunt beneficia in curia vacãtia. c.2.in fi.ibi generales vel etiam speciales, sub quacũque forma verborũ &c.de præb.in.6. & hoc firmat ibi Ancha. licet Ioan. And.teneat contra.& per hæc iustificatur dictum Bald.in rubr. de offi.delega.col.4. dicentis plus valere clausulam motus proprij, quàm ex certa sciētia.

Vltimò,non valet priuilegium principis motu ꝓprio concessum, quando in lege exprimitur quòd non valeat,etiã si motu proprio esset cõcessum: iste est tex. singularis in l.fi.C.de coartali. lib.12. quia tunc saltem requiritur clausula derogatoria.l. si quis.ff. de lega.3.l.vna. C. de coll.do.lib.10. Corse/ in verbo priuilegium.in.3. in sing. Ista sunt notanda de motu proprio , quia non reperiuntur ita cumulata : & motu proprio non hæc feci, sed ad postulationem amici mei D. Ioannis Iacqueloti Andegauen.aduocati in suprema Parlamēti curia Parisi. egregij.

Postremò hæc clausula non extenditur ad insolita, vel inconsueta, quia non præsumitur de mente cõcedentis progredi ad id. quod est insolitũ, nec præsumitur quis illud velle.Bald. per illũ text.in.l. fideicõmissa.4. si seruo.ff. de lega.3. vbi dicit ꝙ si clericus secularis impetret præbendam, quæ non est consueta clericis secularibus assignari, licet papa omnia possit, tamē nõ valet impetratio,etiã si hoc faceret motu ꝓprio,quia non

videtur

videtur illius fuisse intẽtionis, sequitur Ias. in.l.vna.§.1.nu.4. ff.si quis ius diceti nõ obtẽpera.&.l.certi cõdictio.§.si nũmos.3.nota. de rebus cred. &.l.vt liberis.C.de colla. Castellia.cõtra in.2. parte memor. i verbo clausula insolita. Deci.cõsil. 399. cõclusio.col. penul. addidi multa ad gl. sing. in.l. si quis sub cõditione.ff.de cõditio. institu. Hæc sunt notatu digna, quæ ex diuersis lectionibus, & quasi ẽ topiario quodam opere collegi.

o ¶ Vel alterius pro eo.) Et sic ad petitionẽ alterius potest impetrari ꝑ alio mãdatũ apostolicũ, & aliæ literæ ad beneficia, etiã sine speciali cõcessione & mãdato, secus ad lites.gl.sing.in c.ad aures.de rescrip.tex.in.c.nõnulli, in fi. & ibi:gl. quas sequitur ibidẽ Panor. & alij, & Barb.in trac.de præstã.Card.in.q.3.1.partis.col.14.& in repet.c. Raynaldus.col.118. de testa.& i.c.2.de iud.de Rot. decisio.430. in nouis.Nico.Mil.in repert.i verbo gratia. q.22.Corset.in sing.incipien. mãdatũ.in.3. Et si impetratũ fuerit, etiã poterit purificari sine mãdato, si in mãdato vel alia impetratione fuerit clausula, si idoneus &c. vel alia similis.Ita nota.in cle. vna.glo.præsenti.de cõcess.præb. & de Rota decisio.297. purificatio in nouis. In acceptatione tamẽ requiritur mãdatum speciale. Panor. & alij in.c. accedẽs.de præb. Calder.in cõsi.2.de præb. Et casus in quibus requiritur speciale mandatũ, tradit Bal. melius quã alius quẽ viderim, insti. de his ꝑ quos agere possumus.§.1. Item vltra Bal.ibi, requiritur speciale mandatũ ad recipiendũ possessionẽ beneficij.gl. sing.in.ca.si tibi absenti. in verbo habueris. de præb.in.6. secũdum Perus.ibi. intellige tamen vt scripsi in glo. speciale rub. de electio derogatio. vbi.47.congessi casus.

p ¶ Discretioni vestræ.) Quando papa scribit episcopo & alteri nõ episcopo, solet dicere, discretioni vestræ, vt hic ꝑbatur, & in c. accedẽs.de cõuersio.cõiug.&.c.accedẽtibus.de priuile. si verò soli episcopo, vel archiepiscopo, seu patriarchæ scribat, tunc solet dici, fraternitati tuæ.c.sanẽ. de regula.& c. ex parte.ibidẽ.&.in his.de priuile. vide tamẽ tex. in cõtrariũ in.c.2.de fideiusso. & super eo cogitabis. Si scribat cardinali, solet dicere circũspectiõi tuę, aliis verò, discretioni tuę.tã in mãdatis apostolicis, q̃ in aliis rescriptis. & clausula tu frater episcope, hodie non est in vsu. teste Prouinci. fol. 14.versi.Literę apostolicæ.& quãdo relinquitur discretioni alicuius, intelligitur secundũ arbitriũ boni viri, quia iudiciũ & discretio idẽ sunt. gl.in.c.2.de reg.&.l. cũ prętor.ff.de iud. ✱ Bar. in extra ad reprimendũ.in verbo videbitur. quomodo in læsæ maiesta. crimi.ꝑceda.&] plenẽ Ias.& alij in.l.si sic.ff. de legat.1. & in §.in bonæ fidei. instit. de actio. Geor. Nathan in repe.cle.sæpe.§.non sic. in glo.defensiones.de verbo.signifi.

nõ ad ipsius. N.° vel alterius ꝑ eo nobis super hoc oblatæ petitionis instãtiam, sed de nostra mera liberalitate ᵖ discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus si vobis communiter vel diuisim ᑫ pro alio nõ scripserimus qui simile man

q ¶ Pro alio non scripserimus.) Romanus pontifex non intendit grauare ordinariũ in duobus.nisi de hoc faciat mẽtionẽ.c.mãdatum, ibi, cũ super receptione duorũ grauãdi ecclesiã antedictã nõ fuit intẽtio mãdatoris. de rescrip. Imol.in.c.capitulũ. ibidẽ col. 2. & doct. in.c.pe.de rescrip.in.6.facit gl.in.l. vna. C. de mulier. & in quo loco munera. lib.10.tamẽ si scripserit ꝑ alio, tenetur ordinarius eidẽ ꝑuidere, si habuerit collationẽ quinquaginta beneficiorũ:vt supra titu.ꝑximo pater. Imo hæc verba nõ faciunt gratiã cõditionalẽ, quia tacitẽ insunt, & sic nõ requiritur conditionis purificatio.l.muto.§.1. ff.de tutel.gl.in cle.1.de off.deleg.Feli.in.c. si.de præsumptio. Hæc tamẽ clausula operatur, qa cũ papa possit de iure cõcedere quot gratias vult.in eadẽ etiã ecclesia, ęquum fuit limitare gratias eius, vt nimis non præiudicetur ordinario collatori:& sic apposuit hãc clausulã, si pro alio &c. Tamen supra titulo proximo fuit facta limitatio in hoc regno.

Aduertendum est quòd secundum mandatum nõ impeditur, etiã si in eo erat clausula

Literæ ad beneficia ꝑ alio sine mandato impetrari & purificantur.

Possessio beneficij sine mandato non [illegible]quirit.

Discretio circũspectio & fraternitas quãdo papa vti soleat.

De clausula si pro alio.

sula si pro alio &c. si primus neglexit. quia non intelligitur scriptum pro eo, qui facit cõtrarium eius quod scriptum est. Inno. & Cardin. in d. c. mandatum. Et pactum non videtur fore scriptum pro eo, qui venit cõtra pactũ. l. qui fidem. ff. de transac. l. cũ pater. §. libertis. de lega. 2. Bal. & Salyce. in. l. cũ propo nas. 2. C. de pact. facit glo. in. ca. frustra. de reg. iur. in. 6. faciunt verba sequentia, videlicet, qui simile mandatum prosequatur. at hic non prosequitur ergo &c. si verò impetret secundũ mandatũ, debet apponi hæc clausu la, etiã si tibi vel vobis pro alio de vno tantũ beneficio scripserimus: vt patet i forma seq. & declarat lex regni rub. des mandatz. art. vlti. & hæc clausula habet hũc effectum, vt videlicet tollat subreptionem, non vt secun dus primo præferatur. Ioã. And. & alij in. c. penul. de præb. in. 6. Anto. & Imol. in. c. mã datum. c. capitulum. de rescrip. nisi in secũ do mandato fuerit apposita clausula anteferri. Feli. in. c. causam. col. 5. de rescrip. quæ in hoc regno non apponitur, vt dixi supra ti tul. proximo in verbo. forma.

Quæro quid si duo mandata eiusdem datæ impetrentur sine hac clausula, etiã si pro alio &c. vtrum istorum valeat? quidã dicunt datam inspiciẽdam, & sic primum valere. c. eam te. de rescrip. & c. cum cui. de præb. in 6. & si eiusdem datæ fuerint, recurrendum est ad coniecturas. c. penult. de rescrip. in. 6. Si tamen dirigerentur habẽti collationem quinquaginta beneficiorũ, tunc secundum eos vtrũque valebit, si impetratũ sit vtrũque sine magno interuallo: tum quia collator in duobus grauari poterat: tum etiã quia ignorantia excusare impetrantem debet. c. gratia. de rescri. in. 6. & ille qui impetrauit incontinenti post primum, non poterat diuinare quod primus impetrasset. l. si putator. ff. ad deleg. aquil. hoc etiam suadetur, quia multa valent ex continenti, quæ non ex interuallo, vtpote pactum nudum appositum incontinẽti iuxta contractũ producit actionem, quod non facit ex interuallo. l. iurisgẽ tiũ. §. sed cũ nulla. & §. quinimo. ff. de pact. l. in bonæ fidei. C. illo. titu. Item vim vi repel lere licet confestim, non ex interuallo. l. 3. §. cum igitur ff. de vi & vi arma. & doct. in lo cis proximè allegatis alia adducunt. Si tamen impetrans ignoraret primam impetrationẽ, etiam ex interuallo factã, valebit secundum mandatum, per. d. c. gratia. nam ignorantia probabilis impetrantis non debet ei esse dam nosa, argu. c. vt circa de elec in. 6. c. pastoralis. de exceptio. postquã in potestate põtificis est grauare in duobus tantũ, ergo hoc videtur voluisse iuxta suã conuentionẽ. & propter clausulas generales in mandato appositas, quæ declarãt eius fuisse intẽtionis, & rex vi detur consentire insequendo conuẽtionem supra positã, & sic debet iudicari. Nec obstat d. c. mandatum. quia hoc procedit de iure, quo non erat declaratum, quot mandata papa dare posset? ideo videbatur in minus grauari. videlicet de vno tantum. sed quia est declaratum supra titul. proxi. quòd duo tan tum posit concedere, videtur voluisse illa concedere, etiam si non apposuerit illam clausulam, etiam si pro alio, quia nil dictum est de illa clausula in dicto titul. de manda. apostol. Et sic aliquando mandatum non comprehendit primum beneficium, si Roma. pont. pro alio scripserat, & collator habebat collationem quinquaginta beneficiorum, sed differtur ad aliud, vt nota. glo. in. c. quia sæpe. de præbend. in. 6. vbi tradit multos casus in quibus non debetur primo impetranti. Sed quia hic forma est posita, ideo putarem clausulam si pro alio non scri psetimus, vel etiam si pro alio scripserimus, esse apponendam, aliàs mandatum non habet suam formã, vt supra dixi. nec in hoc re gno valeret, quia hæc est pars decisiua. ideo quod in hac parte omittitur, vitiat vt dixi in glo. volentes. supra eod.

Item si papa scripserit hoc modo habẽti collationem decem beneficiorum, si pro aliis non scripserimus, intelligetur etiam si scripserit tantũ pro vno, quia numerus pluralis etiam in vno verificari potest, Bal. in d. c. mandatum. Ioan. And. Ancha. & alij in c. quanuis. 1. de præb. lib. 6. sic expressè cõsu luit Ias. in consi. 145. beatissimus. in vlt. dubio. vol. 2. etiam in odiosis. l. 2. §. sed si vnius. ff. vi bo. rapto. l. si quis iuncta. glo. C. ad. l. Iuliam maiesta. vbi verbum indiciis verificatur in vno. facit. l. 1. C. de conditio. insert. vbi si substitutio fuerit facta, si sine liberis decesserit, sufficiet vnus, & appellatio quæ debet

debet interponi coràm honestis personis, suf ficit si interponatur coram vna honesta per- sona, per legem vt perfectius. C. de anna. ex- cept. ibi tabellionum. 1. tabellionis exponit glo. quam sequuntur Roma. & Alexand. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de operis noui nuncia. vide quæ dixi in tracta. nomina. quæst. 9. in prin. & in glo. in §. vi sum, in verb. iuxta for- mam. de collat. in prag. & Barb. i cle. gratiæ. col. 53. versicu. 23. de electio. ✶ non valeret tamen in hoc regno, propter for- mam hic positam.]

Prosequi an dicatur is q est beneficiũ cõ secutus.

r ℭ Prosequatur.) Idem si iam prosequutus est, quia præsens trahitur ad præteritum, quod durat de præsenti, & præteritũ ad præsens. argu. ca. nam concupiscentiam. & ibi glo. de consti. l. nulli. C. de episcopis & cleri. l. si quis. id quod ibi proponitur. & ibi doct. ff. de iurisdic. omnium iudic. sic exponit. Al ber. in. l. quibus. ff. de verbo. signifi. & qui cõ sequutus est beneficium dicitur prosequi, eo quòd actu recipit redditus. Galder. & Barb. in ca. mandatum. de rescript.

Item actualis solutio debiti plus grauat debitorem, quàm dilatio. c. vno de plus pet. sic dicitur plus grauari ordinarius, quando vigore gratiæ iam prouidit mãdatario, quã si nõ esset prouisum, quia posset interim mo ri impetrans, vel aliàs à gratia excludi. cle. gratiæ. de rescript. quod non potest esse, quã do iam est ei prouisum. Et sic excluditur se- cundus mandatarius, si fuerit prouisum pri- mo, quando collator non habebat nisi colla tiones decem beneficiorum. intelligendo vt dixi supra, titu. proximo, in glo. prosequẽ tes, quia nõ debet quis pro eadẽ re, duplici onere grauari. glos. vlti. singul. in. l. vna. C. de mulieri. & in quo loco munera. libr. 10. fa cit tex. in. l. planè §. 1. & l. non quocunque §. qui Caium. ff. de lega. 1. quia Ro. pontifex cõcedendo mandatũ secundo, postquam pri mo est prouisum, veniret contra concordiã

datum, aut similem gratiam r prosequatur s canonicatum & præbendam, aut dignita- tem, personatum, admini- strationem vel officium, ve- stræ vel alterius ecclesiæ, aut aliud beneficium ecclesiasti- cum, cum cura vel sine cura (etiam si parochialis eccle- sia, vel eius perpetua vicaria, aut capella, vel perpetua ca- pellania fuerit) ad vestram

factam in titu. proximo, quando is collator non habet collationem quinquaginta bene ficiorum.

An ordo verborũ mãdati sit obseruãd*

s ℭ Canonicatum.) Conferatis adde infra positum. & quanuis hic præmittat canonica tũ, tamen non vult prius conferri, quàm dignitas, vel personatus: sed si pri- mo vacet dignitas, erit primo conferenda: si pri- mo canonicatus & præ- benda vacent, conferri debẽt: si personatus prius vacet, prius conferetur. nec intelligas ista verba esse ordinis, alioqui fru- stra crearet papa manda- tarium canonicum ad ef fectum obtinendi digni- tatem, si eam non posset habere ante canonicatũ, & prębendã, & probatur ĩfra, dũ dicit, si quẽ, quã vel ꝙ post mẽsem, postq̃ præsentes literæ præsentatæ fuerint, conti- gerit vacare. ergo si primò vacet canonica- tus & præbẽda, debebitur: si primò vacet di- gnitas, eam mandatarius acceptare potest, si officium illud habebit. prӕterea quando pa- pa peruertit ordinem, ita vult vt peruerta- tur. c. decernimus. de iudic. vbi præponit epi scopũ archiepiscopo: nec censetur apponere ordinẽ sine magno mysterio, & cum ratio- ne. Bal. in. l. prolatam, col. 3. C. de senten. & interlocu. omnium iudic. dixi in verbo ordi- nem. §. si quis verò, supra de colla. & ordo ra- tionis & intellectus magis debet inspici, q̃. verborum. l. si qui soluendo. ff. de hæred. in- stitu. Bal. in. l. 1. in. 4. oppo. C. de his quæ pe- nè nomi. §. ante hæredis institu. de lega. ibi, sed quia inciuile esse putauimus scripturę or dinem quidem sequi, sperni autem testato- ris voluntatem, sic voluntatem papæ sperne re non licet, sequendo hunc ordinem, sed de primo beneficio vacaturo prouidere. nec enĩ (dicit iurisconsultus) ordo scripturæ specta- tur, sed potius ex iure sumitur id, quod agi videatur. l. nec enim. ff. de solu. quia hic or- do nõ est necessitatis, de quo loquitur Bar. & alij in. l. 2. §. penul. per illũ tex. ff. de vulg, & ista.

& ista sunt notanda, quia super his vidi dubitari. Item non putarem per supradicta mãdatum vitiari, licet ordo modicus clausularum peruersus esset, & non obseruatus, cum ista non sint ordinis. Vide tamen Feli. in c. cum dilecta. de rescrip.

t ¶ Collationem.) Siue collatio spectet iure cõmuni, siue iure speciali. Do. in c. quanuis, versic. quanquam. de præbẽ. in 6. per. c. dilectus in tertio illo titu.

Si in mãdato fuerit omissum ad collationẽ an valeat.

u ¶ Præsentationem.) Vidi mandatum directũ patrono habenti præsentationem decem beneficiorum. & vltra, & in eo erat hoc verbum ad tuã præsentationem, nominationem, seu quamuis aliam dispositionem: & fuit dubitatum an valeret, eo quòd hæc verba ad collationem non erant apposita: dixi quòd sic, quia verba necessaria erant apposita, & superflua verba non dicũtur esse de forma. sed illa quæ sunt necessaria: nam non est verisimile, quòd conditores voluerint nos grauare ad superflua exprimenda, quum ea tollant, vt in proœmio decretal. patet. & in prima constit. Codicis. dixi in glo. ac volentes. supra eodem.

*¶ Si tamen in literis expectatiuis nõ apponerentur omnia ista verba ad vestram collationem, &c. iuxta. c. cum in illis. de præb. in 6. Literæ essent de falso suspectæ, & nulla fides eis adhiberetur, vt fuit iudicatum in Rota, teste Ioan. Staphil. in tracta. expecta. de literis gratiæ & iustitiæ in quarta forma in fi. fol. 14.]

x ¶ Pertinentem.) Ergo si collatio non spectet ad episcopum, cui dirigitur mãdatum, non comprehenditur sub mandato, vtpote si vacet in ecclesia exẽpta, cum collatio vel alia dispositio ad episcopum non pertineat, vt hic dicit, secus si in mandato diceretur, vt in aliqua ecclesiarum suæ diœcesis prouideret. glo. Panor. & alij in c. pro illorum. de præbend. glo. in cle. frequens. in verbo primi anni de excessi. prælat. facit glo. in ꝯ. itẽ quod ratione in verbo. In diœcesi de annatis in pragm. Panor. in ca. graue. de offi. ordina. sed non valeret in hoc regno, ratione formæ omissæ. Et intellige siue pertineat de iure communi, vel speciali. glo. in c. fina. de electio. in 6. Dec. consil. 128 licet in casu. colũ. 2. versicu. 3. etiam: imo etiã ratione possessionis. glo. super iure. & ibi doct. in c. quærelam. de elect. sic consuluit Alexand. consil. 98. visis his. col. 1. in 5 volu. quia verbum pertinere latissimè patet. lege verbum pertinere. ff. de verbo. significa. & ibi dixi. glo. in c. inter dilectos. de fide instru. glo. in ꝯ. decreuit, in verbo pertinet. de electio. in prag.

ᵗcollationem, prouisionem, ᵘpræsentationem, nominationem, seu quamuis aliam dispositionẽ ˣ pertinentem, etiam si dignitati personatui, administrationi, vel officio huiusmodi cura ʸ immineat animarum, dummodo talis dignitas electiua ᶻ non existat cum creatione in ca-

y ¶ Immineat.) Et sic quando personatui, dignitati, vel præbẽdæ est annexa parochialis ecclesia, non est necessaria ipsius expressio in impetrationibus, quando accessorie erat annexa. Ancha. per illum text. in c. super eo. de præben. lib. 6. & hoc cognoscitur ex no. per glos. & doct. in cle. per literas. illo titu. de præb. si tamen personatui cura immineat animarum, de illa est habenda mentio. & hoc est de stylo curiæ Romanæ.

Electiua beneficia in mandatis non cõprehẽdũt.

z ¶ Non existat.) Hoc ponit ad tollendum dubium ratione generalitatis in mãdato positæ, vt ea non obstante non comprehendatur dignitas electiua. intellige verè, secus si eligendo conferant. glo. in cle. quia contingit, de religio. domi. etiam sub clausula generali non comprehenditur electio. cle. 1. de præb. dixi in ꝯ. præfatiq; ordinarij. de collat. supra. & in tract. nominat. q. 8. & sic in mãdato non comprehendetur dignitas verè electiua, nec aliud beneficium simile, tum quia hic non mandatur de electiuo prouideri: tũ quia hic excipitur dignitas electiua, volens innuere, quòd dignitas debetur mãdatario, nisi sit electiua, de alio beneficio electiuo nõ excipit, quia pauca sunt extra dignitates, ideo de his legem noluit facere. instar eorũ quæ dicit glo. de bonis mulieribus. in l. ex his, ff. de legibus. sic not. in d. cle, 1. Oldra. consil.

con si.146 factum tale. Feli.in.c. in nostra correla. 32.de rescrip. sed ratione generalitatis mandatari dubitari posset. ideo excipit, vt hic ✱ Et quomodo cognoscatur quod sit generale pulchrè declarat. Panor.in.c. ex parte.1.col.2. de offi. delega.] In mãdatis quę impetrantur per seculares ad regulares non vidi apponere istam clausulam, quia non exprimitur dignitas in hoc mandato, nec de ea mãdatur prouideri, cũ sint regulares, & in mãdato dicitur de beneficio per seculares teneri solito, & non describitur illa clausula etiam si dignitati &c. nec illa dũmodo &c. & ideo super hoc vidi sæpius dubitari, sed quia forma expressa non est in illis, sed conuenire debent cũ hac forma quantum possunt, non describendo tamen superflua.

nonicũ vestræ vel [a] alterius ecclesiæ & si in ea statuto & priuilegio expresse caueatur quòd nulli de dignitate, personatu, administratione vel officio prouideri possit, nisi cũ effectu illius ecclesię canonicus existat, canonicatum huiusmodi ecclesię [b] cũ plenitudine iuris canonici

Aduertendum est, quòd si fuerit data potestas legato conferendi omnia beneficia ecclesiastica, etiam si dignitates, vel personatus, aut officia existant, & curam habeant animarum suorum capellanorum, poterit conferre etiam dignitates, & alia beneficia, etiam electiua, & præbendas ecclesiarum cathedralium. tum quia istæ literæ continent gratiam, ideo latam recipere debent interpretationem.c.is cui.&. c.si cui. de præbend.in.6. & beneficia principum plenissimam interpretationem recipiunt.l.2.C. de bonis vacant.lib.10.c. cum dilecti. de donat.tum propter dictionem omnia.c.si Romanorum.19. distin.l. Iulia. ff.de leg.3.sic expressè consuluit Cald.consil.4.an per.rubr.de præbend. quod intellige in hoc regno, vt declaratur in titu.de regia ad præla.no.fac.

Effectus quando aliquid exprimitur taxatiuè vel declaratiuè.

Notandum est, quòd quando papa taxatiuè loquitur vt hic, etiam illa, quæ sunt exprimenda de iure, vitiant gratiam, si exprimantur: vt cõferimus, dummodo sit beneficium in tali loco. quia papa non intendit alio modo prouidere. secus si quid exprimatur gratia demonstrationis, & etiam conferatur. Panor.in.c. super literis. col.7. de rescript.de Rota decis.35.nota quòd falsa.in antiq.quia hoc casu falsa demonstratio non vitiat.l. falsa. ff. de conditio & demonstra.

Maior dignitas post ponticalem an mandatario debeatur.

Aliquando etiam solet in impetrationibus à papa apponi hæc clausula, dummodo non sit dignitas maior in ecclesia post põtificalem, quæ etiam non debetur impetranti, nisi expressa fuerit. Hic tamen ratione generalitatis, à qua non excipitur, nisi vnus casus, secus, quia exceptio firmat regulam in non exceptis. glos. & docto.in. l.1.ff. de regu.iur. Dy.in proemio regu.6. quod est verum, si fuerit collatiua. Et quomodo cognoscatur ista maioritas, tradit Cardi.in consil.30.in hac col.3.versi.item est dare. Et de hac dictione dummodo, vide Bald. in.c. dudum.in.2.col.6.nu.27.de elect.

a ¶ Alterius ecclesię.) Hoc dicit propterea, ne si in alia ecclesia episcopus habeat collationem, vel præsentationem, ab illa repellatur mandatarius, si in ea erat statutum, vel consuetudo, ne quis admittatur sine canonicatu ad illam dignitatẽ, vt supra etiam dixi. & ista clausũla non solet poni in mandatis regularium, vt infra dico in glo. cõueniẽs, post formam literarum executorialium.

Plenitudo iuris canonicalis in quibus cõsistat.

b ¶ Cum plenitudine.) Ille dicitur habere plenitudinem iuris canonicalis, qui habet ea quæ spectant ad canonicos, scilicet vocẽ in capitulo, stallum in choro: licet non habeat præbendam. ita Domi.& Io. Colo. in c.vlt.de concess.præb.in.6. post Ioan. And. ibidem.&.c. proposuit. illo titu. ideo clausula non obstante, tollit solum obstãtia receptioni, non autem modificantia qualitatem recepti. & ideo vt sit derogatum alteri statuto de voce non danda, oportet quòd inferatur hæc clausula. Fel.in. c.constitutus. col.vlt. de rescrip. Et ista asignatio stalli in choro, & loci in capitulo, fit per eum ad

TT quem

Hæc clausula non obstante numero canonicorum quid prosit.

quem pertinet de iure, vel consuetudine.c. dilecto.de præb.Inno. & Card.in.d.c. proposuit.vbi etiam dicunt ꝙ quantumcunque quis sit electus in canonicũ, tamen non habebit ius administrandi, antequam sibi prębenda assignetur, nisi esset consuetudo in cõtrarium.c. eum qui. de præb.in.6. ✱ Nec papa hic creat canonicum simpliciter, sed ad effectum obtinendi dignitatẽ, ob id si fuerit negligens hic mandatarius, in vim huius canonicatus non prouidebitur ei, sicut si fuisset simpliciter creatus.c.si clericus.de præb.in.6. nec etiam in vim creationis huius canonici est affecta præbenda, quæ aliàs esset affecta. in.c. si postquam.de præb. in. 6. per istum text. ibi duntaxat, & non aliàs: erit tamen affectum beneficium primò vacaturum per præsentationem mandati factum.c. si capitulo.de concessio præbend.in.6.]

[c] & non obstãte de certo canonicorum numero ad effectum huiusmodi dignitatẽ, personatum, administrationem vel officium duntaxat, & nõ aliàs auctoritate apostolica tenore præsentium [d] conferimus, & de illo etiã prouidemus, si quem, quam vel quod [e] post mẽsem post-

c ¶ Et non obstante.) Tollit surreptionẽ, quę posset allegari, quando esset certus numerus canonicorum c. constitutus. de rescript. vbi doc. & in.c. dilecto.de appella. glo. in verbo numerus.in.§.item censuit.de colla.in prag. & gratia non facta mentione de numero est nulla, & surreptitia. Nicol. Mili.q.104. gratia impetrata. & dixi supra eo.in verbo pro expressis. & hoc prodest etiam. Nam etsi per clausulam generalem, non obstantibus consuetudinibus & statutis iuramento roboratis tollatur surreptio, non tamen recipietur vltra numerum, nisi sit adiecta ista clausula, vt expressè tradit Collecta.in.d.c.cõstitutus.col.2. vbi etiam dicit clausulam non obstante certo numero prodesse, si non erat certus numerus canonicorum, sed præbendarum: quia potest referri etiam ad numerũ præbendarũ, cum indefinitè proferatur secundum eum. Cum ergo hæc clausula sit in parte decisa mãdati, est necessaria, & sic sanctè iudicauit senatus Tholosanus, qui mãdatũ sine hac clausula non admisit, directũ ecclesiæ habenti certum numerũ canonicorum: quia in hac forma, si bene inspiciatur, confertur canonicatus, & papa mandat recipi, & sic recipiendo illum frãgitur numerus canonicorum, ideo hæc clausula est necessaria. per dictũ.c.constitutus. ✱ & hic debet esse, etiam in clausula non obstante infra repeti. per illud verbum vt supra, ergo hic poni debet, & semper hoc vidi, tum quia papa hic conferẽdo canonicatũ frangit numerum, ergo debet addere hic istã clausulam, nam vbi de iure requiritur certa mentio alicuius clausulæ, & illa clausula non exprimitur in parte decisa, sed in parte executiua, tunc non prodest impetranti, nec virtute illius expressionis in parte concernente executionẽ positæ, consequetur illud, quod cõsequeretur, si fuisset expressa in parte gratiæ decisa.tex.in cle.1.in fi.de præb.hic expressim tradit Domi.cõsil.86.in causa.col. 1.& ita fuit iudicatum in supremo Rotomagen.senatu pro domino de sainct Germier.] licet quidam aliter (& malè) intelligant.

d ¶ Conferimus.) Et sic patet per hoc verbum, quòd papa creat canonicum ad effectum obtinendi dignitatem, & demũ mandat prouideri isti mandatario de præbenda, dignitate & aliis, de quibus in hac forma & per collationem huius canonicatus iuncto mandato affecta est præbenda primò vacans sine alio decreto. glos. in verbo canonicatum.c. dudum. de præb.in.6. Perus.in c.si postquam.no. vlt. illo titu. si prosequatur vt scripsi.in.§.si.supra de colla.

✱ ¶ Aliquando papa mandat executori statim conferre canonicatum, quod poterit facere, si adsit clausula non obstante de certo canonicorũ numero, vt hic.c. abbatem. de rescrip. sed non in hoc regno. Nota tamen quòd canonicatus sine vacatione conferri potest, secus in præbenda, quia canonicatus

Canonicatus sine vacatione cõferri potest & quare.

catus in sola spiritualitate & in iure incorporali cōsistit,& ideo nullū ex hoc fit præiudicium aliis canonicis, nec iuribus eorū, imo potius talia iura cōsistunt in charitate & veritate, & in quadā releuatione oneris supportādi in diuinis,& quātò in plures diuiditur onus,tantò fortius agunt, cum sint propria opera spiritussancti, quæ ad mensuram.non dantur.c. non mediocriter.& seq. de consecratio.dist.5.secus in præbendis,& aliis rebus corporalibus,in quib' fieret aliis præiudiciū,& in eis verificatur illud, quod dicitur, multiplicasti gētes,sed non magnificasti lætitiā.l mol.in cle.fi.de preb.sicut dicebat quidam de augmento officialium.]

Quare datur mensis mandatariis.

e ❡ Post mensem.) Ergo beneficium ante mensem vacans,mandatario non debetur, sumendo argu.à contrario, quod est validū c.cum apostolica. de his quæ fiunt à præla. Et quanuis olim esset statutum(vt occurreretur diutinæ vacationi beneficiorū) quod mandatarius intra mensem teneretur acceptare, à die vacationis computandum, cle. vna.de concess præb.tamen quia collatores aliquando datas adulterinas faciebāt,vt excluderent mandatarium, item prouisus ab ordinario,vt excluderet mandatariū, quicquid poterat faciebat, ideo statutum est, vt non acceptet intra mensem,& etiā secundū quosdam posset fortè præsumi, si simul atque mandatarius præsentasset, vacaret beneficiū,vt mandatarius vitæ illius fuerit insidiatus,argu.nota, per Bar.in.l. post contractum.ff.de donatio.Tamen contrariū dicerem,quia in dubio non debet præsumi delictum.l.merito.ff. pro socio. Et idem posset esse si vacaret statim post mensem.Ideo dicerem alia ratione introductum,vt dixi,& vt valeat interea sciscitari de valetudine aliquorū.Et si conferretur eidē ante mensem, posset mandatarius acceptare si vellet, cum ille mēsis sit introductus in fauorē ordinariorū,cui possunt renunciare.c.si diligenti. de foro cōpet.dummodo non fiat in fraudē nominati, aut graduati, seu alterius. Non posset tamen mādatarius,si eidem non conferretur per ordinariū,acceptare beneficiū, quod vacauit ante mensem, licet duret vacatio post mensem,quia vacatio non contingit post mensem, vt debet fieri hic argu.

Beneficiū post mensem vacās non debetur mandatario si ante vacauerit.

l.nouissima.ff.iudic.solui.Feli.in. c.constitutus.colum.pen.de rescript.dixi in ❡. præsatique graduati.col. penul. in verbo vacationem.de colla. supra hoc tenet Bonifac. in cle.vna.❡.secus. num.36. & seq. de concess.præbend. & quia per ordinarios fieret fraus,quando post præsentationem. & ante mensem vacaret modicum beneficiū. nam illud non conferrent, vt mandatarius post mensem acceptaret.his ergo obuiari debet, & hoc est propter incertitudinem introductum, quia beneficium debebatur mandatario, etiam si vacasset ante mandatum, si tempore præsentationis non erat collatum. glo.in.c. si postquam. & ibi Perus. & Ioan. Vanquel. de præbend. in.6. glos.in verbo notitia.cle. vna. de concess. præbend. Soci. in.l.si iam facta.ff.de condit. & demonst.& etiam aliquando vacatio erat incerta,& ordinarij eam secretam tenebant,vt excluderent mandatariū, ideo statutum est, vt hic, & etiam si fortè impetrans sit excommunicatus, vt ante finem mensis absoluatur, vt eidem iure collatio fieri possit. dixi supra in glos.absoluentes.

Mensis quomodo computetur.

Quomodo computetur hic mensis? Respon.sicut dicit glo.in.c. quàm sit.de elect. in sexto,vt si præsentetur die.10. Februarij, die.10.Martij finitus erit mensis,& poterit beneficium acceptari, * si die.11. vacet, cū hic tex. dicat post mensem,postquàm præsentes literæ &c. vel de momento ad momentum computabitur. iuxta.l.3 ❡. denique.ff.de minorib. primū.tamen verius videtur.]vide glos.in.c. quàm sit.de elect.in 6. Alexan.in.l.de diuisione.ff. solut.matri. Soci.in.d.l.si iam.ff.de cōditio. & demonstra.Dec.in.l. vbi per illū text. de regu. iur. Bar.in.l.cū bissextus.vbi scripsi.ff.de verbo. signifi.plenè Gomes.in ❡. rursus.col.18. insti.de actio.Bolog.cōsi.vlti.plenè etiā consuluit in cōpromisso Soci.cōsi.99.serenissimus in.3.vol.& in electione,quod debeant cōputari prout sunt in calendario, tenet expressè Bald.in.c.cum in cūctis. colum.1. de electio.Bonif.in cle.1.❡.sanè,in fine, de statu mo.Collect.in.c.ne pro defectu,col.2.de elect.Mandagot.in tract.de elect.in.1.parte c.3.& ibi in additio. pulchrè Boer. quod notes,quia fui de hoc interrogatus.

Literæ executoriales an sint præsentandæ.

f ❡ Præsentes.) Ergo non sequentes, & sic literæ executoriales nõ debẽt necessario præsentari, per hunc tex. quod etiã ꝓbatur infra in forma literarũ executoria. ibi, post præsentationẽ earũdem literarũ, nõ dicit executorialium. probat tex. in. c. si soli. ibi, per talis præsentationem mãdati ordinario ipsi factã. de con cess. præb. in. 6. & in ordina. regiis rub. des mandatz. articu. I. ibi, qui vacquera apres les moys ensuyuãt l'insinuation du mandat. ecce tam per iura regni, q̃ alia requiri tantum insinuationem mãdati: nam dixissent cõditores literas executoriales insinuãdas, si voluissent. nec debemus aliquid vltra legẽ requirere. arg. l. de pretio. ff. de publicia. in rẽ actio. & frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. Bal. in. ca. ex insinuatione, col. I. de rescrip. allego tex. in. l. dominus. ff. de cõdict. indebi. nam per solã præsentationẽ literarũ mãdati ordinario factã adimitur potestas ordinario. c. tibi qui. de rescrip. in. 6. & ca. si capitulo. ✳ de concess. præb. in. 6. hoc plenè ꝓbat D. Gomes. in tract. mandat. in forma. 8. quãdo est executor datus ad prouidendũ, vt in forma seq. patet. secus si datus fuerit ad compellendum.] ergo non est opus aliam facere præsentationẽ, cum ad hoc fiat præsentatio, vt adimatur ordinario potestas conferendi alijquam mãdatario, & in hãc sententiã subobscurè tamen inclinat Cõpostel. in. c. capitulum. col. 9. de rescrip. cuius verba insero. Itẽ nec in hoc casu, cum mandatur executori, quòd exequatur, ordinario negligẽte requiritur quantum ad priuationem potestatis ordinarij, vel probationem potestatis executoris, si executor negligẽte ordinario cõtulit, antequam appareat, vel ostendatur litera directa executori, dummodo ordinarius literam papæ sibi directam receperit, & sic obtinui, & hoc ideo quia quãtum ad ademptionẽ potestatis ordinarij sufficit sola insinuatio volũtatis papæ per suas literas ordinario facta. hæc ille, quod nõ procedit secundum eum. col. 7. & seq. quando soli executori scriberetur, vt prouideret in aliqua ecclesia, tũc nõ adimitur potestas ordinario, donec executor suã insinuauerit potestatem, & sic erit tunc necessaria literarũ executorialium insinuatio, & ita debet intelligi gl. quæ allegat Compostella. in. d. c. si capitulo, in verbo illorum, de concess. præb. in. 6. & . c. si soli ibidem, aliàs nõ requiritur insinuatio literarũ executorialiũ, maximẽ in hoc regno, vbi mãdatum ordinariis collatoribus dirigitur, nõ executoribus, & hãc sententiã videtur probare glo. in verbo dirigẽdum. §. itẽ voluit, de colla. in prag. Nec refragatur, quòd vna res nõ debet diuerso iure censeri. l. cum qui. ff. de vsucapio. c. cognouimus in fi. & ibi gl. cõcord. plena. 12. q. 2. quia hic sunt duæ literæ, & nõ vna, ꝓbatur in forma seq. ibi per alias literas nostras, & ibidem, prout in eisdẽ literis, & ibi in dictis literis &c. & sic literæ executoriales nõ sunt hic accessoriæ ad mãdatum, quia mandatũ sine illis valeret, & haberetur recursus ad papã, nec obstat. c. si super gratia. de offi. delega. in. 6. vbi dicitur, quod potestas executoris est accessoria, & veluti accessoria debet sequi naturam sui principalis, quod est verum, vt extincto principali & accessorium extinguatur: sed secus est quando principale extingueretur per accessorium. vt hic esset, quod probatur. in. §. I. supra de manda. vbi fit mentio tãtum literarum mandati non executorialium, ergo etiam si papa non daret literas executoriales, valeret mãdatum: sed vt vitentur expensæ in adeundo papam, datur executor in partibus, ideo non obstat regula accessoriũ. Tutius tamen putarem ante factum ambas præsentari, post factum tenerem supradicta. quæ sunt notanda, quia per doctores nõ elucidata. ✳ Sed quòd requiratur præsentatio ambarum literarum, fuit iudicatum in tertia camera, vt dicũt, inquestarum conuocatis aliis, Anno. 1541. die. 23. Decembris, super ꝓcessu moto inter Nicolaum Massuau & Iacobum Barrilleau, religiosos ratione prioratus de Courbozon & Thuye diocesis Aurelian.]

quam [f] præsentes literæ vobis [g] præsentatæ fuerint,

De præsentatione mandati multa.

g ❡ Præsentatæ.) Requiritur mãdati præsentatio, etiam si esset clausula decreti. ca. audita in fi. de resti. spolia. c. ecclesia. 2. vt lite pendente. etiam si diceretur ex nunc. Alexand. consil. 197. consideratis, in. 5. volu.

Præter-

Quibus debét præsentari mandata.

Præterea si dubitetur quibus debét præsentari mandata? Respon. collatoribus quibus diriguntur, per hunc tex. vobis præsentatæ fuerint, non dicit executori faciendam præsentationem, debet tamen executor recipere literas, antequam conferat. c. si clericus ibi recepisti mandatum. de preb. in. 6. ex honestate tamen posse executori insinuari mandatum non negat tex. in. d. c. si capitulo. ibi, absque alia etiam executoris insinuatione, de concess. præbend. in. 6. quia sola præsentatio facta ordinario afficit, ergo non est alia præsentatio facienda, vt proximè dixi, & Domini. in consil. 14. in causa. col. 2. tradit executorem datum ad conferendum extante negligentia non teneri ad fulminationem processus, vt dico infra in forma literarum executor. in verbo aut negligentes fuerint. Item tex. in. ca. duobus: de rescrip. in. 6. vult præsentationem fieri debere illis, ad quos spectat receptio. sed ad executores seu ad legatum non spectat canonicorum receptio, ergo illis non est præsentatio facieda. & quia illa decretalis duobus, de illis non loquitur, ergo in illis non habebit locum. l. si verò. § de viro. ff. solut. mat. l. si seruum. § prætor. de acqui. hære. & vbi non conueniunt verba, nec dispositio. c. indénitatibus. § supradicta. de electio. in. 6. l. ita autem. ff. de admini. tuto. bene facit tex. in. c. dilectus. de offi. lega. qué sing. no. Barb. in repe. rub. C. qui admit. col. 31. Nec obstat quòd executor dicatur collator, quia non est ordinarius collator, nec ad eum spectat receptio, de qua loquitur ille tex. Item vnus ex duobus mandatariis debet gratificari, iuxta formam. d. c. duobus. sed quilibet executor gratificaret suum impetranté, & sic esset maior confusio indecisa per. ca. pastoralis, supra de rescrip. Item non posset vnus executor, qui est datus pro vno, gratificare alterú. aliàs formá mandati excederet. cótra. c. cum dilecta. de rescri. sic consuluit Ancha. cósil. 55. vltra. Et sic infertur quòd is qui prius præsentauit collatori, est præferédus illi, qui antea præsentauerat suo executori, quamuis postea etiam præsentet dicto collatori: quia præsentatio debet fieri iis, ad quos collatio spectat. c. duobus. de rescrip. in 6. & ibi Domi. Alioqui fieret fraus. ná quis assumeret vnú executoré Romæ, & alium in patria, & executori Romæ, statim præsentaret. sic cósuluit Domi. consil. 34. graduatus. col. 2. Aufre. in decisio. Tholosa. q. 25. quis cótrarium teneat Do. de Rota. decisio. 100. vnus. in no. & decisio. 403. not. si vnus. in an ti. quia sicut nó liberatur is qui soluit ei cui nó debebat. l. cum maritum & l. seq. inuito. C. de solu. ita præsentatio facta ei cui fieri non debebat, nó afficit: & sic prima præsentatio afficit. intellige quando fit ordinario: secus si executori per prædicta. & an sufficiat præsentare vicario tradit glos. in. § visum. verb. vicatio. de collatio. in prag. ꝙ sic absente episcopo. & si fiat præsentatio episcopo Romæ degenti. per vnú mádatarium, & per alterú vicario degenti in episcopatu debet præferri is, qui primò præsentauit, quando sunt eiusdem datæ, ✱ & à prima præsentatione cóputatur mensis, si illa valebat, alioqui contra.] d. c. duobus. de rescrip. in 6. quia nihil refert, siue præsentetur episcopo existenti in episcopatu, siue alibi, etiam si Romæ esset per ea quæ scripsi in tracta. nomina. quæst. 14. nume. 24. & seq.

Quæro an semper requiratur præsentatio? Respon. non, quando est creatus canonicus. ca. si postquam. de præbend. in. 6. vel quando reseruatio, vel inhibitio executoris est interposita. ca. tibi qui. de rescrip. hodie in Francia eo iure non vtimur. nam semper licet quis sit creatus canonicus in mádato, vt in hac forma licet videre, præsentatio requiritur, antequam afficiatur beneficium. c. si capitulo. de concessio. præb. in. 6. glo. in verbo ante receptionem. in. d. ca. tibi qui & ibi hoc tradunt docto.

Intra quod tépus debeat máda tum præsentari.

Et in hac præsentatione siue insinuatione mandatorum facienda, non est præstitutum certum tempus, sicut in literis ad lites. c. si autem. & ca. plerunque. de rescrip. quia istæ gratiæ sunt perpetuæ. l. salso. & ibi Ias. in. 1. nota. C. de diuer. rescrip. Si tamen duo mádata directa fuerint vni habenti tantum collationé decem beneficiorú, & primus nó præsentauerit suú rescriptú. donec secundo fuerit ꝓuisum, vel primo fuit statutú tépus intra quod præsentaret, & nó ꝑsentauit, nűc primus exclusus est, nec postea poterit præsentare. d. c. tibi. & ibi plené Domin. & Phi

lip.de rescrip.in.6. Vide intra quod tempus debeant nominationes præsentari, in tract. nomina. q.14.nume.20.& seq.

h extra Romanam curiã vacare cõtigerit, cum plenitudine iuris canonici, ac oĩb9 iuribus & i pertinentiis suis

Inter plures mãdatarios quis præferat.

Notandum est tamen quòd dicitur in regula cancella.15. quòd quando mandatarij sunt in data pares, siue impetrãtes, præfertur is, qui in literis suis habet clausulam motu ꝓprio, si vterque habeat, vt in hoc regno, vel neuter, graduatus præfertur nõ graduato, & inter graduatos magis graduatus: ac inter æqualiter graduatos, prius graduati, nec non colorato titulo, possessores non possessoribus, & non beneficiati beneficiatis. & similiter cæteris paribus oriundus non oriundo, & diœcesano, in reliquis &c. Ecce ergo quomodo istæ qualitates considerantur, quãdo ambo sunt pares, tam in literis quàm in præsentatione, quia tunc collator tenetur gratificare vnum ex illis. & in hac gratificatione debet seruare has qualitates regulæ prædictæ, provt cõsuluit Domi.d.con'i.34. graduatus. de Selua in tracta. de benefi.in.3. parte. quæst. 15. Multa de insinuatione mandatorum hic traderem, verumenimuero plenè tractaui in materia nominationum. quæst.14. vbi licet cernere. non repeto hic. Septem requisita ponit domi. Ruseus in suo tracta. de mandatis apostoli.in.3.parte.

Beneficia extra curiã vacãtia nõ debentur mandatariis.

h ¶ Extra Romanam curiam.) Hoc ideo dicit, quia beneficia vacantia in curia nullus extra papam (nisi speciali potestate munitus fuerit) cõfert.c.2.de præb.in.6. & difficilius concedũtur vacantia in curia per papam, vt suis familiaribus possit ꝓuidere. ideò solet frequẽtius papa hoc in suis literis excipere, vt hic. Et ideo beneficia vacantia in curia nõ debentur mandatario, nisi vt dixi supra in glo. comprehensa titu. proxi.in.§. declarantes. Et aduerte quòd ibi est curia Romana, vbi est papa, & non vbi est audientia vel concilium. glo.in.§.1.&.§.penul.de colla.in prag.&.c.licet.§. censuit.in verbo.curia. de elect.glo.in regul.cancel.5.& glo.in verbo. Romanæ.§.nos itaque. in extrauag. execrabilis.Ioã.22.no.in.c.pręsenti.de præb.in.6. Cardina.per illum tex.in.c. dura. de crimi. falsi. Ideo beneficia vacantia eo loci vbi est legatus non dicuntur vacare in curia, quia papa tantum habet curiam, vt iuribus supra adductis est liquidum, ob id non potest legatus suis famulis & seruitoribus ibidem vacantia reseruare, cum etiam papæ non permittatur, vt in Rubr. de reserua. supra dixi, ergo nõ posset papa concedere legato in Francia vacantia iuxta legatũ, vt tantum per eum conferantur, cum saperet reseruationem, quæ est omnino in hoc regno exclusa, etiam quia esset magnum præiudicium collatoribus Franciæ, cum legatus soleat residere in magnis ciuitatibus, vbi multi beneficiati moriuntur, & tolleret iura regni. Postremò si aliquis in loco (in quo degit curia) suę originis domum habẽs, diem claudat extremum in ea, ipsius beneficia non includuntur, nisi curialis antea fuerit, & occasione curiæ illic moraretur.c.præsenti.§.sanè. de præb.in.6. Item etiam dicimus ibi curiam Frãciæ esse, vbi est rex, non vbi est consilium. De curia vide versus traditos per Domi. in.c. vno. §.porrò. de stat. Monach.in.6. Curia ius curat, meretrix est curia dicta. Curia curarum genitrix, nutrixque malorum. Ignotis notos, inhonestis æquat honestos. & curiæ debetur honor & reuerentia. Bald.in.ea. vno. an apud iudicem vel curiam quæstio, &c. etiam iniuria facta curiæ censetur facta principi, cuius vices repręsentat. Ioan. de Platea in.l.nemo.C.de dignit.lib.12. In curiis principium detractores & inuidos abundare, & parasiti partes non erubescentes, Lucas de penna testatur in.l.decurio fortunam.col.2. C. de decurio. lib.10. Multa addidi ad Alber. in dictio. in verbo curia. & multa licet videre per Polycra. de nugis curialium.

Curia nõ dicitur vbi degit legatus.

Iniuria facta curiæ regi facta censetur.

i ¶ Pertinentiis.) Quarum appellatione veniunt quæ à lege, consuetudine, vel statuto deputata sunt. vt accedant, & ideo petitioni ecclesiæ accedunt omnia, quæ ad ecclesiam pertinent de iure, consuetudine, vel statuto, vt sunt iura eius parochialia, dos primò instituta, decimæ & huiusmodi. teste Panor. & aliis in.ca.cũ ad sedem de restitu.

spolia

spolia.Dec.consil.516.quoniam, col.penul. vbi fusius declaratur, & per Bar. in.l. item apud.§.conuitium.ff. de iniur. Bal. in. c. de causis.col.pen.de offic.deleg.

Autoritate delegata vel iure ordinario quādo quid fieri dicat.

k ¶Conferatis. Et tunc dicitur iure ordinario conferre, quando aliàs habebat potestatē cōferēdi, quia quoties papa mandat alicui per suas literas, vt faciat id, quod aliàs iure ordinario facere poterat, nō facit eū delegatū, nisi dicat, autoritate apostolica, vel nostra conferas, vel aliquid apponatur vltra formā iuris cōmunis. text. solē. in c.cū aliquibus.de rescri. in.6.c.licet de of.ord. Et ibi Panor. pulchrē declarat, & Fel.in.c. cū ex officij.col.14. versi.tertius casus.de prescr. vel si precipiat, vt hic, nā tunc dicitur facere authoritate delegata, idē quādo alteratur potestas ordinaria, secus quādo tantū remoueretur obstaculū.plenē Anch.in cōs.215.scripsit papa. ✱ Vbi dicit quòd iudex in dubio præsumitur potius procedere ex potestate delegata q̄ ordinaria. Allegat Io.And. in.c.si postq̄. de elec.in.6.licet contrariū teneat Fel. in.c.si. col.2.in.4.decl.de re iud. quod limitat Ias. in.l.ius autē ciuile, col.1.ff.de iusti.& iure.] Soci.cons.260.in causa.col.3.vol.2. Collecta.in.c.relatum.de prębend.quod est notādū propter appellationes interponendas.gl. in extrau.sedes.de off.deleg. in cōmunibus. Do.& Io.Vanquel.in.c.si clericus.de præb. in.6. Et ista verba autoritate nostra cognoscas, faciūt delegatum, quādo apponūtur in dispositione pricipali, secus si in executione vel cōfirmatione. Imol.in.c.quoniā.de offi. deleg.col.vlt. Dec.consil.500.in causa, col. pen.nu.11. Et iste procedens ex duplici autoritate, non potest cogi ad eligendum alterā, cum possit ex vtraque procedere, si compatiantur se simul. Innocē. Panor.& alij in.d. c.cum ex officij.per tex.in.c. significātibus. de offic.deleg. & poterit eligere, vt in parte vnius causæ vtatur autoritate ordinaria in alia delegata. per.c. nisi de præb. & no.in c. innotuit de elect. abūdē resoluit. Fel.in.d. c.cū ex officij. & post eum d. Parisius ibidē. Et si vacet præbenda, cui annexa est dignitas etiam est conferenda mandatario. Idem si dignitas cui est annexa præbenda.tex.in cle.fin. de præb. Quid si mandatario fuerit in vim mandati collatum beneficiū quod postea ab eo euictū fuerit: an mādatum per acceptationem expirauerit? Respon. non, si cum protestatione vel ignorāter illud beneficium alteri iure debitum acceptauerit.glo.& doct.in.c.2. de rescri.in.6.plene Ro. consil.329. præsens consultatio. & quid si plura vacauerint eodē momēto beneficia, quòd debeatur mandatario, vide Collecta.in ca. inter. col.vlt. de præb.&.c.si pluribus.illo tit.in.6

Mādatum an expiret per acceptationē vnius beneficij euicti.

eidem N. [k] conferatis, & de illo, aut illa prouideatis [l] seu ipsum ad illum, illam vel illud præsentetis aut nominetis. Ipsumq; N. in canonicū, & in fratrem vestrę vel alterius ecclesiæ ad effectum tantum obtinendi dignitatem, personatum, administrationem vel officium huiusmodi [m] recipiatis, stallum sibi in

De dictione seu.

l ¶Seu.) Alternatiuē ponitur. Barb.& alij in.c.si quis presbyterorum.de reb.eccle.nō alien. Roma.consi.65.in fi.de sui tamen natura intelligitur augere.l.si quis ita.ff.de auro & argen.leg.ibi, hoc enim verbum scilicet seu, ampliandi legati gratia positum est. & hoc in legatis., secus in cōtractibus. Imo. & Dec.in ca.inter.de rescrip. vbi latius traditur. vide duas limitatio. per Ias. in.l. pen. C.de verbor.sign.col.2. Et quę dico in trac. nomin.q.14.mim.44.tex. & ibi Iacobi. in. l.plerunque.§.si.ff.de iur.dot. Egid.de bella mera consil.2.colum.2. ✱ Angel.in rubr. de exceptio in institu.in princip. Et sic accipitur clarificatiuē, alternatiuē, & ampliatiuē, vt nuncupatim scribit Bal.in. c.1. col. vl.in.2.lect.de iudic.] Cotta.in.2.parte memoralium in verbo seu.

m ¶Recipiatis.) Et ista receptio potest fieri per canonicos singulariter. Card.in consi. 103.casus super quo.col.2. Bal.in.c.eam te. colū.penult. de rescript. quia in executione quilibet videtur assūptus, vt facilior sit executio: ergo quod vnus ex capitulo cœpit, alter perficere potest. vnde lex dicit quòd iudicium

dicium inchoatum à pupillo cum autoritate tutoris, poteſt perficere ſolus tutor. l. ſi ideo.ff. de euictio. nec refragatur ca. in Geneſi.de elect.quia loquitur de electione prælati, ſecus ergo in receptione facti:& hæc etiam receptio poteſt fieri per excommunicatos. c. pro illorum. de præb. & ibi Panor. & Imol. Bal. in.c.capitulum.col.2.de reſcr. Et per reſidentes tẽpore peſtis, licet non faciant maiorem partẽ capituli, etiam non citatis abſentibus. vt expreſſè decidit de Ripa. in tractatu de peſte in 1.parte.2.partis.8 .priuilegio. verſi.ſed vidi. ✱❡Si tamen canonici receperint vnum, coguntur recipere alterum pro conſeruatione iuris illius tantum, non ſimpliciter. Et ita vidi iudicari in parlam. Anno. 1533. die Iulij 15. ne ius vnius pereat, nõ habita receptione facti,& hic nõ tenebitur ſoluere aliquid pro ingreſſu, vt dixi ſupra. de reſeruat.§. ſi. quia non eſt receptus ſimpliciter, ſic dixi cogendum ordinarium ad conferendum qualificato, ad conſeruationem iuris ſui, in gloſ.immediatũ, in fin.§.ſi qs verò de colla.ſupra.]

Receptio quomodo fieri poſſit,& quotuplex ſit, & an canonici cogi poſſunt

Notãdum eſt quòd duplex eſt receptio. Vna eſt receptio facti, quãdo prius facta fuit collatio per papam vel alium collatorem, & poſtea canonici illum recipiunt, aſsignando ſtallum in choro, & locum in capitulo. & de illa poteſt intelligi quod ſupra dictũ eſt. ✱❡ Et iſta non debet denegari poſt collationem factam, quia capitulum non habet cauſæ cognitionem, & ſi velit recipere cognitionem, vidi tanquam ab abuſu appella à capitulo Andegauen.qui ſic faciebat, & malè, & abuſiuè recuſaſſe pronunciatum, Anno 1537.die .2. Auguſti.]

Altera quæ ſumitur pro collatione iuris canonicalis, & præbendæ.glo.in. c.cum aliquibus de reſcrip.in.6. Rota deciſ.441.fuit dubitatum.in nouis.& de hac loquitur. .ca. præſentium.glo.ipſorum.de teſtib.in.6. vbi glo. dicit in hac vocandos eſſe abſentes. ſecus in altera. Domi in conſil.84.quia iſtud. col.2.per glo.in.c. 1. in verb. recipiendis.de iureiu.in 6.& iſta ſingulariter nõ poſſet fieri.per .d.c.in Geneſi.de Ripa.in.c. cum M. no.18 .de conſtitu.

✱❡Quatuor differentias inter iſtas duas receptiones ſcribit Ioan. Staphil.in tracta.de literis gratiæ, in.5. forma literarum expectatiua.fol.16. & ſeq. quæ tranſcripſit Gomeſ. in eodem tractat, in.5.forma.]

chouro & [n] locum in capitulo cum plenitudine iuris canonici aſsignetis, [o] inducen

n ❡Locũ in capitulo.] Iſta ſunt iura canonicorum. ca. pro illorum. de præbend. Alia etiam per quæ ꝓbatur poſſeſsio ꝑbendæ. ponuntur in ca. dilecto.ibidem.& dixi in gl. canonicatum, in.§.1.ſupra de colla.

o ❡Inducentes.) Et ſic non ſufficeret conferre, niſi eidem daretur poſſeſsio. ✱ Quia per collationem beneficij vel inſtitutionem non transfertur poſſeſsio.c.cum Bertoldus, ibi ipſum inſtituit in eadem, in poſſeſsionẽ eum induci faciens corporalem.de re iudic. glo.in.c.per tuas.de donatio. Et antequã aliquis in hoc regno poſſeſſorio agere poſsit, neceſſe habet prius poſſeſsionem accipere, etiã ſi in ius alterius ſubrogatus fuiſſet prout tamen dixi in.§.declarantes. in verbo ſuceſſores.de mandat.apoſtolicis. Et poteſt induci quis in poſſeſsionem per clericum, ſiue notarium, vel preſbyterum, iuxta mandatum epiſcopi, vel archidiaconi. Debet tamẽ is habere duos teſtes, in quorũ pręſentia hoc fiat:& tutius eſt habere notarium. Ita cõſuetum eſt Pariſ.nec refert, ſiue ſit apoſtolicus, ſiue regius, & intra quot tẽpus teneatur quis adipiſci poſſeſsionem beneficij ſibi collati. Panor.in ca.capitulum, col. penul. de reſcr. dicit non eſſe à iure præfixum tẽpus, ſed hodie per regul. cancell.34. tenetur is cui reſignatum eſt beneficium, intra ſex mẽſes poſſeſsionẽ adipiſci. Si moriatur reſignãs & beneficiũ ei à papa ſit collatum. Si verò collatũ ſit ab ordinario, intra mẽſem, ſed ſi reſignãs viuat, poteſt vſque ad mortẽ reſignantis poſſeſsionem adipiſci. Si autẽ aliàs quàm per reſignationem collatum fuerit beneficium alicui, tenetur is intra annum computandũ à die poſſeſsionis adeptæ ab aduerſario ſuã poſſeſsionem capere, aliàs in hoc regno excludetur à poſſeſſorio. vt in ordina.not.arti. 61.Boer. plenè in deciſ. Burdegal.q.312. ſed intra quot.& ego abundantius in . d. regula 34.] & hæc miſsio ſeu inductio in poſſeſſionem

Inductio in poſſeſſionẽ quã vi habeat poſſeſsionis & quõ poſſeſsio capi poſſit.

tes eundem N. vel procuratorem eius nomine in p corporalem possessioné canonicatus & præbendæ aut dignitatis, personatus, administrationis, vel officij, seu beneficii huiusmodi, iuriúque & pertinentiarum vni-

Per quem possit quis inductiin possessionem & intra quot tempus, & inductio quando vim collationis habeat.

sionem nō præcedēte collatione habet vim collationis, quādo is habet vtranque potestatem, scilicet conferendi & mittendi in possessioné. vt hic &c. pro illorū. de præb. c. authoritate. & ibi Panor. de instit. vbi dicit ꝙ inuestitura habet vim collationis. Idē tenet in. c. 2. de consuetu. per tex. in. c. de consue. recti feudi. vbi inuestitura dicitur collatio. facit. c. cū aliquibus. de rescr. in. 6. &. c. cum in ecclesiis. de præb. eod. lib. vbi dicitur receptioné actualem in canonicū habere vim collationis. inductio verò post collationé dicitur facti, nullū ius tribuens, sed primū exequens. c. cum olim de re iudica. &. c. ex ore. de his quæ fiunt à maiori parte. sic cōsuluit Roma. cōsi. 337. quo ad primum. col. 1. vbi dicit ꝙ hæc inductio cum sit facti, & executio præcedentis iuris, non potest impediri per aliquam exceptionem, vel appellationem, nisi opponeretur crimen cum infamia. c. cum ecclesiasticæ. de excepti. c. constitutus. 2. de appella. c. super his. &. c. accedens. de accusatio. & per hoc dicit Anch. in cle. vna. in. 10. notab. de conceſſ. præb. quòd cum ista possessio sit facti, non tribuit ius. nec est sub eodem genere cum collatione, & ideo collationem non potest inducere. secus in inuestitura facta ab eo, ad quē spectat collatio, quia inuestitura & collatio sunt multum similes, ideo faciliorem functionem recipiunt, quia in eodem genere sunt. l. 2. §. 1. ff. si certum peta. & in symbolizantibus facilis est trāsitus. l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. Et vna bonorum possessio in aliam, etiam sibi oppositā, conuertitur, quia in eodē genere sunt. l. sed cum patrono. ff. de bono. possessio. l. 2. §. sed si sub conditione. de bono. possessio. secundum tabu. tamen bonorū possessio. non operatur aditionem. quia non est eiusdem generis cū aditione. l. puberem. C. de iure deliber. Idē dic in. l. si quis. §. iudicium. ff. de operis liberto. quod ego intelligerem, quando mitteret in possessioné exequēdo mandatum alterius: secus si citra mandatum, quia tunc mittendo in possessioné videretur conferre, alioqui peccaret sic intrudendo eum: & in dubio non debemus præsumere delictum. l. merito. ff. pro socio. sed vt res potius valeat quàm pereat. l. quoties. 2. ff. de reb. dub. & supra dixi.

Executor intra quod tempus debeat conferre.

Quæritur intra quot tempus debeat executor conferre? videtur ꝙ saltem intra sex mēses, nā postea excluditur. c. 2. de conceſſ. præb. Respon. contrarium est verum, quia non est præstitutum aliquod certum tēpus executori apostolico de iure, nisi in rescripto apponatur. cle. vna. & ibi nota. de conceſſ. præb. cle. si de beneficio. de præb. ideo potest quandocunque conferre, sicut papa, vt dixi in. d. c. 2. nam fungitur vice papæ. c. sanè. de offic. deleg.

Fallit quando grauatur certa persona, vt in his mandatis. nam tunc executor debet prouidere quādiu durat potestas illius grauati, cui directum est mandatum. postea verò non poterit prouidere, donec deuoluatur ad papam. glo. in §. visum. in verbo respectiuè. de colla. in prag.

Secundò, fallit in executore inferioris à papa, quia is habet tantum sex menses, sicut constituēs, quia subrogatus debet sapere naturam eius, in cuius locū subrogatur. l. si eū §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in. 3. parte. q. 64.

Tertiò, fallit quando est executori taxatum tempus, tunc tempore limitato nil addetur. l. in agris. ff. de acquiren. rerū domi. alioqui sine mandato conferret post tēpus, & sic non valeret. c. cum dilecta. de rescrip. vide quæ plenius scripsi in glo. intra sex mēses. §. 1. supra de regia. ad. præla.

p ¶ Corporalem.) Duplex est possessio. corporalis videlicet quę dicitur naturalis, altera ciuilis, quāuis Bart. triplicem esse teneat in. l. 1. in princi. ff. de acqui. possess. Et hæc possessio corporalis probatur. in. l. 1. §. per seruum corporaliter pignori datum. ff. de acquir. possess. & in. l. & habet. §. placet. & ibi

glos.in verbo corpore, exponit, id est. naturaliter. de præcario. c. cum contra in fi. de pignore. c. quod autem. de iure patro. & sic idem est possessio corporalis & naturalis, vt Alex. & Ias. in d. l. 1. & de duplici naturali traditione Bal. consi. 338. præmittédum. in. 5. vol. Vel potest dici, quod quædam est possessio de corpore in corpus, vt si possideo rem corpoream, vt æquum. alia de corpore in nõ corpus, vt si homo possideat seruitutē. Alia est de non corpore in corpus, vt si fiscus possideat fundum. Nam fiscus est persona incorporalis, & ideo vbique dicitur esse. not. in. l. 1. C. de quadrienn. præscrip. & in rub. de iure fisc. lib. 10. Alia est de nõ corpore in nõ corpus, vt fiscus & ecclesia, quando habent seruitutem. Bal. in. c. contingit. col. vlt. de dolo, sicut de damno dicitur in. §. fina. institu. de leg. Aqui. Multa de possessione licet videre in titulis ordinariis. vide quæ dico in rubr. de annatis. infra in verbo possessionem.

Possessio de corpore in corpus quãdo dicatur.

uersorũ prędictorũ: ¶ defendentésque inductum. ac facientes. N. vel pro eo procuratorem prædictum ad præbendam aut dignitatē, personatum, administrationē, vel officium, seu beneficiũ huiusmodi quodcũque fuerit (vt moris est) admitti: sibique de illius vel illorum fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis [r] integre respondere. [r] ¶ Non obstantibus forsan (vt supra) de certo canonicorum numero,

q ℂ Defendentésque.) Operatur hæc clausula executori directa, vt etiam contra tertium possit cognoscere turbantem istum mandatarium: licet aliàs non posset. c. pro illorum. de præbend. c. 1. de offic. delega. Facit quod dicit glos. vlt. in. c. non solum. de appella. in. 6. quòd iudex deputatus in causa appellationis, non potest cognoscere contra tertium attentantem. Fallit quando est ista clausula, vt ibidem dicitur per doct.

Clausula defendentes quid operetur.

Item facta executione expirat potestas delegati. c. quærenti. de offic. delega. tamen hęc clausula facit vt, executor per aliquod tempus possit defendere possessorem. Henric. Boic. & alij in dicto. c. pro illorum. Imo mortuo concedende, virtute istius clausulæ non extinguitur rescriptum instar conseruatoris officij. c. fina. §. officium. de offic. delega. in. 6. Io. Andr. & alij in. c. si cui. de præbend. ibidē. sic consuluit. Card. consi. 10. Iacobus. colum. 3. versic. hic tamen oritur. in hoc regno Franciæ facta collatione per executorem extincta est statim sua potestas, ita quòd si turbetur mãdatarius, intentat interdictum vti possidetis, & literas manutentiæ siue saysinę impetrat à rege, seu à sua cancellaria quas dirigit iudici regio illius prouinciæ, vbi beneficiũ est situm. arg. l. penult. C. vbi in rem acti. & non solent concedi hæ literę à senescalis, vel bailliuis: secus in literis in casu spoliationis & de nouis dissaisinis. Ioã. Berbe. in viato. iuris in pract. legum regia. Aufre. in stylo parla. in. 1. parte rubri. de causa nouitatis. versic. item in causa. & in rub. de modo procedēdi super nouis. dissaisinis. Imo in hoc regno executor non excommunicat, nec causæ cognitionem recipit. sed tantum facit collationem, alioqui si excommunicaret, appellaretur ab eo à notorio abusu, & reformaretur per senatum, vt vidi in practica seruari. dixi in forma seq. in verbo contradictores.

Literæ manutenentiæ nõ solent concedi à senescalis.

r ℂ Integrè.) Quia beneficia debent conferri sine diminutione. c. vno. vt ecclesiast. benefic. sine diminutio. conferan. & fructus per residentes integrè recipi. c. licet. de præbend. & de præbenda integra & dimidia est text. in. c. cui de non sacerdotali. de præbend. lib. 6. vide text. in. c. cum M. in fine, ibi, cum integritate. de constitution. ✱ de multiplici integritate scripsi in. l. silua. §. integra. ff. de verbo significa.]

s ℂ Non obstantibus.) Ista est vltima pars mandati, cui addi, & subtrahi potest pro facti qualitate. nam si illegitimus, vel alius inhabilis impetret mandatum, his non obstan.

Hæc quarta pars mãdati an sit de forma, & de clausula non obstan.

ftan. poteft addi, non obftante quòd de legitimo matrimonio natus non fuerit, & ideo ifta pars quo ad omnia verba hic pofita non eft de forma fubftantiali, fed non obftantiæ generales fic, fine quibus mandatum fuas non continerent partes, ideo forma omitteretur, quare licet in ifta parte non apponeretur hæc claufula de certo canonicorũ numero, fi non dirigeretur ordinario habenti collationem præbendarum, crederem valere mãdatum, fi in difpẽfatione fupra poneretur, quia iftæ non obftantiæ non debent poni, nifi fuerint neceffariæ, & aliæ etiam neceffariæ debent addi, vt fupra dixi. ✱ Et ideo in vno mandato vidi illam claufulam mandati vltimam, feu fi dictus præfens non fuerit, &c. fuiffe omiffam, tamen mandatum bonum, & fecundum formam fuit iudicatum per prædicta.] Et nota, quòd hæc claufula non iuftificat impetrantem in literis papæ pofita. Feli. in. c. 1. colum. 3. in fin. verfic. limita. 3. de refcrip. & quãuis per hanc claufulam non augeatur gratia. cle. 1. de præbend. tamen declaratur intentio circa conceffa. Bald. in. l. eam quam. colum. 9. verfic. fed pone. C. de fideicommiff. Fel. in. c. nonnulli. col. 28. in. 15. conclu. de refcript. vbi de his non obftantibus plenè, & ad faturitatem licet videre. ego multa cumulaui in extraua. ad reprimendum. in verbo non obftantibus. quomodo in læfæ maieftatis crimi. proceda. vbi Bart. multa dicit, ad illum recurrito. Nota tamen quòd in omni materia derogatur per verba generalia emiffa ab eo, qui poteft derogare, fi per ea appareat de eius mente, videlicet. quòd intendit derogare. Ioan. Andr. in. c. 1. col. penul. de except. refert Collect. in. c. cum dilecta. col. 1. de refcript. & plures tex. cumulat. Io. Andr. in. c. vno. in. fi. de exceff. prælat. in. 6. tamen non derogatur iuri patronatus laicorum, tefte Roma. in repe. l. fi verò. §. de viro. col. 18. ff. folu. matri. fal. 23.

✱ Et ifta claufula non obftantibus non eft neceffaria in legibus, quamuis in refcriptis, & ftatutis neceffaria fit. Bal. in marga. in verbo claufula, q. 10. allegat glof. fingu. in verbo nullam. in. c. veniens. de præfcript. Nam fecunda conftitutio primæ derogat. fine alia expreffione. c. 1. de confti. in. 6.]

& aliis [t] cõftitutiõib⁹ & ordiatiõib⁹ apoftolicis, ac dictæ veftræ vel alterius eccle

t ¶ Conftitutionibus.) Quibus non poffunt derogare inferiores. cle. ne Romani de ele. Ideo nullus inferior poteft vti claufula derogatoria, vtpote, non obftante aliqua lege, vel conftitutione in contrarium faciente. Alex. & alij in. l. Nemo poteft. ff. de lega. 1. Nec valebit conuentio, vt pars non foluens intra terminum præftitutum, poffit, excommunicari non præcedente monitione, & fic nõ feruata forma. c. facro. de fenten. excom. Inno. & Panor. in. c. P. &. G. de offi. deleg. Alex. in. l. alia. §. eleganter. col. 3. ff. folu. matri. vbi etiam dicit non valere conuentionem, vt quis propria poffit capi auctoritate, quia non eft dominus membrorum fuorum. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. nec poteft teftator damnare hæredem ad foluendas vfuras legatariis, fi diftulerit legata foluere. Barth. per illum textum. in. l. 3. §. fin. & ibi addidi. ff. de annuis lega.

Inferior an poffit vti claufula non obftañ. cõftitutionib⁹.

✱ ¶ (Sed operatur hæc claufula, vt videantur fublata vel faltem dilata ftatuta ecclefiarum contraria, fortè requirentia, ꝙ impetrans fit facerdos, nam fufficiet ꝙ intra annum promoueatur. de Rota decif. 466. nota. quòd ftatuta in antiq. non tamen derogant ordinarioni fundatoris, nifi exprimatur, ficut de iure patronatus laicorum dicitur in decif. 3. fi ftatutum. in no. vbi dicitur per hanc claufulam non tolli defectũ perfonæ. nec induci difpenfationem cõtra ius commune, vt not. Io. monach. in. c. cũ aliquibus. de refcrip. in. 6. nec per iftam claufulam generalem in refcriptis pofitã cenfetur regulis cancellariæ derogatum, nifi expreffa de illis fiat mentio. tefte Io. de Selua in tract. de benefi. 3. parte. q. 46. Gomef. q. 5. in proœmio regula. vbi plenè explicat, fi tamen dicatur nonobftantibus regulis cancellariæ, omnibus videtur derogatum, per quas poffit conceffio impediri, vel differri. Domi. in. c. fi ꝓpter de refcrip. de ftylo tamen cancellariæ Ro. eft quòd expreffa fiat mentio. tefte D. Gomef. vbi fupra. queft. 6.)

Imo in dote, quod nō valeat legatū, vt hæres teneatur soluere vxori decē, quousque dotem habebit. cōsuluit Aneh. cōsi. 93. verba. & Soci. consi. 56. viso. in. 3. vol.]

Actus iuratus non tollitē per verba derogatoria generalia.

v ¶Iuramēto.) Hoc ideo expreſsit, quia dispositio derogatoria nō tollit actū iuratū. Item nec papæ cōstitutio, vel

fiæ ᵛ iuramento ˣ confirma-

statutū, seu ordinatio nisi exprimatur, vt hic glo. singularis in. c. eum non deceat. de electio. in. 6. clemen. dudum. §. fin. de sepultur. Possem adducere Ludo. Roma. singul. 7. & in repet. l. si verò. §. de viro. 23. fallē. ff. solut. matrimo. & consil. 514. & consil. 404. & cōsil. 436. Alex. & Vincen. in. l. 1. in princip. ff. ad legem Falcid. & Alexan. cōsi. 27. in. 2. volu. nu. 25. & consil. 205. ibidem. & consi. 38. q. 2. in. 3. volu. & 52. nu. 32. ibidem. & consil. 136. in. 6. volu. Possem etiam ad corroborationem huius dicti adducere Barba. in c. 1. col. 17. nume. 75. de rescrip. & in cle. 1. col. 15. de elect. & consil. 23. col. 4. in. 1. volu. & consil. 47. col. 19. ibidem. Domi. consi. 83. Ias. consil. 233. col. 6. volu. 2. & consil. vlti. ibidem, ac consil. 173. col. penult. volu. 4. & in. l. si mihi & tibi. §. fina. ff. de legat. 1. Albert. Brun. in consil. 12. col. 9. in materia feudali, & in tract. de forma & solēnitate actus fol. 94. col. 4. Rota decisio. 633. in antiqui. Thomam Ferratium cautel. 55. Feli. in. c. 2. nu. 20. de sponsa. Benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo testamentum. in. 2. nu. 18. de testamen. Possem allegare alios doctores antiquos, maximè Alberic. in. 1. parte statuto. quæst. 16. & Vital. de Camba. in tractatu clausula. in clausula non obstantibus. fol. 7. in paruo volumine. Et alios quos de industria missos facio: tum quia recentiores eos allegant, tum ne lectorem turba allegationum fatigem. & plenisimè Feli. in. ca. constitutus. de rescrip. Iuuat etiam in alio hæc clausula, vt licet quis iurauerit tempore suæ receptionis in canonicum seruare statuta & consuetudines laudabiles ecclesiæ, si tamen postea impetret à papa præbēdam vel aliud beneficium contra consuetudines ecclesiæ, non erit periurus, & valebit huiusmodi impetratio. domini de Rota. decisio. 294. licet quis. in no. Aliquando vidi in rescriptis apostolicis hanc clausulam apponi, supplentes

De clausula supplentes omnē defectū.

omnem defectum, quæ tantum defectus iuris positiui nō naturalis, nec incapacitatem personæ tollit. ca. 1. & ibi Cardina. Anto. & alij de transacti. Feli. in. c. ex parte. 1. col. 17. versi. & istis. adde &. c. postulasti. col. 16. versicu. tertius casus de rescrip. Decius. consi. 441. & consil. 516. & consil. 541. & consil. 602. Guido papæ in suo tract. de rescrip. & consil. 65. Alexand. consil. 79. in. 1. volu. nume. 20. Soci. consil. 120. col. 5. in. 3. volu. vbi licet de hac clausula videre alia. Et per Bertrand. consil. 41. multa sunt. nu. 8. volu. 1. de primo impreſsis. Et nullus citra papā vel principem non recognoscentem superiorem potest hac clausula vti Ias. in. l. Nemo potest. no. primo, in secūda lectura. ff. de lega. 1. vide tex. in extra. fi. de treuga & pace in communibus. & Ioā. Dayma. in verbo plenitudine. in rubri. de regia. ad præla. nomina. facienda supra eodem.

x ¶Confirmatione.) Nam statutum confirmatum à papa censetur esse papæ. l. 1. §. omnia. C. de veter. iure enucl. ea. si apostolicæ. de præbend. in. 6. Idem dicitur in. ca. quia sæpe. de elect. in. 6. & legatus vel alius inferior non potest illud tollere. ca. inferior. 21. distinct. clemen. ne Romani. de electio. dic tamen quòd statuētes possunt tollere statutum confirmatum. ca. pro illorum de præb. quatenus respicit vtilitatem propriam, secus si ecclesiæ vel aliorum vtilitatem. vel fauorem publicum respiceret, aut quando statutum non teneret sine confirmatione papæ, vel quando esset apposita clausula decreti. Feli. in. c. qualiter. 1. colum. 11. in. 6. limitatio de accusatio. & in. c. cum accesissent. not. 3. de constitu. text. in. ca. dilecto. & ibi doct. de præbend. Et istud operatur hæc expreſsio, quia clausula non obstantibus non tollit dispositiones per principem confirmatas. glo. in clemen. dudum. in fine, in verbo pacta. de sepultu. Feli. in. ca. constitutus. colum. penul. versicu. considera. 3. de rescrip. Ias. consil. 105. in causa. colum. 2. in. 1. volu. Item clausula non obstantibus statutis talis ecclesiæ non tollit statuta illius ecclesiæ, condita per papæ prædecessorem. Ludouicus Romanus. cōsil. 327. Istæ sunt. quia difficilius tollit papa constitutiones prædecessoris,

Statutum per papā cōfirmatū an & quādo tolli posit.

cessoris, quàm statuta inferiorum, iniuriam enim mihi facio, cum prædecessorum meorum iura perturbo, dicit Papa in.ca. quod verò.25.quæst.1. Nec refragatur.c.1. de constitu.in.6. quia verú est quòd ignorare præsumitur statuta inferiorum. tamen si illa sciat, quòd facilius ea tollat non dicitur ibi, vel quod non tollat. Feli. in. ca. nonnulli. colum.11. versic. nota.2. de rescrip. De confirmatione multa, & quotuplex sit, tradit Panor. & Dec. in rubri. de confirmatio. vti. per totum. glo. in. ca. quia diuersitatem. de concess. præbend. vbi ponit tres effectus confirmationis in forma communi. tradit etiam Panor. in. c. cum super. de causa possess. addite etiam confirmationem operari iudicis decretum. Bald. in. l. quæcunque. col. 2. C. de bonis quæ liber. Itē tribuit causam præscribendi. Ioan. And. & alij in. c. dudum de deci. & vltra præstat auctoritatem administrandi vbi aliàs electus non posset administrare. glo. in. ca. quanto. 63. dist. not. in. c. auaritiæ. de elect. in. 6. Panor. in. ca. nosti. & ca. transmissam. de elect. Item confirmatio etiam in forma communi facit sententiam præsumi iustā. Imol. in. c. ea quæ de re iudic. Alios effectus vide per glo. in. ca. frater. 17. q.4. & doct. in. l. more. ff. de iurisdictio. omnium iudic. quia hic de confirmatione possem facere magnum tractatum.

Effectus cōfirmationis in forma cōmuni.

tione [y] apostolica vel quauis [z] firmitate alia roboratis [&] statutis & consuetudinibus [a] contrariis

* y ¶ Apostolica.) Alia ergo est auctoritas apostolica, alia est legationis. c. hi q. c. si apostolicæ sedis. c. si à sede. de præb. in. 6. Vnde legatus non potest dicere auctoritate apostolica concedimus, sed auctoritate legationis, & per hoc patet, quod is qui est adeptus possessionem in vim bullæ legati, si dicat prouisionis apostolicæ, falsum dicit, vnde vidi reiici adeptionē possessionis in vim prouisionis apostolicæ, quæ erat accepta in vim signaturæ legati. vt dixi in tracta. de pacific. possesso. posse adipisci possessionem in vim signaturæ etiam legati quia gratia est perfecta, ibi probaui.]

z ¶ Firmitate.) Vtpote adiectione pœnę, ad quam possunt etiam carentes iurisdictione se obligare inuicem, vt obseruent statutum, licet aliàs non possint carentes iurisdictione adiicere pœnam in statutis eorum, nisi in casibus traditis per Ias. in. l. omnes populi. nume. 35. col. 8. ff. de iusti. & iur. Aufre. in decisio. Tholosa. quæst. 405. vel dic firmitate, videlicet confirmatione legati, aut episcopi, vel alterius. seu alia firmitate. glo. no. in. c. cum aliquibus. de rescrip. in. 6. & c. quia sæpe. de elec. eodē lib.

& ¶ Statutis.) Et sic capitulum cathedralis ecclesiæ potest facere statuta licita, non tangentia generalem statum ecclesiæ, vel præiudicium episcopi. glo. singul. in. ca. constitutionem. ¶ cæterum. in glos. 1. de verbo. significatione. in. 6. Feli. abundè. in. ca. cum omnes. col. 4. de constitu.

* ¶ Et in literis gratiæ solet statutis ecclesiarum derogari vt hic, secus in signatura de iustitia. argu. l. falso. C. de diuersis. rescrip. ibi quæ ad ius rescribuntur, & c. causam. de rescrip. hoc nominatim docet Ioan. Staphil. in tracta. de literis gratiæ. fol. 149. vers. hinc est quod. Et an appellatione statuti veniat & comprehendatur ius commune. vide per Dominic. & alios. in. ca. statutum. in princip. de rescrip. in. 6.]

a ¶ Contrariis.) Ideo dicit, quia papa consuetudines seruari vult. c. fin. de consuet. in 6. quando non sunt contrariæ actui pro quo scribit. c. ex parte. & ibi glo. & docto. de concess. præb. cle. dudum. ¶ penul. ibi, inquantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria. de sepul. glo. in verb. vacantibus. in authen. de hæred. & fal. colla. 9. in princ. Alexād. consi. 122. in. 4. vol. de hac clausula latè Fel. in. c. nonnulli. de rescrip. doct. in. c. si propter illo titul. in. 6. Vital. in tract. clausu. fol. 7. col. 3. & seq. D. Probus. in. c. fin. de consuetud. in. 6. apud Ioan. Monach. & ca. ei cui ibidem. Imo non valet gratia vel rescriptum contrarium consuetudini, statuto, vel priuilegio, nisi de illis fiat mentio, saltem per hāc generalem clausulam non obstan. & c. vt hic, quia sicut condendo legem posteriorem non videtur derogare cōsuetudini, vel statuto. c. 1. de cōsti. in. 6. sic faciēdo gratiā vni, non videtur tollere consuetudines, vel

b quibuſcunque, aut ſi vobis communiter vel diuiſim ab apoſtolica ſit ſede c indultũ ꝙ ad receptionem vel prouiſionem alicuius minime teneamini, quodque de canonicatibus,& præbendis, ſeu dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, vel officiis, veſtræ vel alterius eccleſiæ, aut aliis beneficiis eccleſiaſticis quibuſcunque,ad veſtram collationem, ꝓuiſionem, præſentationem, nominationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem, cõmuniter vel diuiſim pertinentibus, nulli valeat ꝓuideri per literas apoſtolicas non fa-

nes, vel ſtatuta contraria. Peruſ. in.c. cũ aliquibus.1.not.de reſcri.in.6.c.vlti. de cõſue. eo.lib.& ca.cũ in eccleſiis. de præb.ibidem ideo apponitur hæc clauſula nõ obſtan.&c.

No. de verbo qbuſcunque.

b (Quibuſcunque.)Eo dicit quibuſcunq;, nam quãdo duo vel plura obſtant, non ſufficit quòd vnum vel duo remoueantur. etiam ſi apponatur clauſula generalis,ſed omnia tolli debẽt, vt hic per hæc verba generaliſsima qbuſcũq; Bal. in.l. ſi non Helia ſentia. per illũ tex. ff. de hæred.inſti.& in.l.1.col.7.C.de ſurt.Iaſ.cõſi.233. præſẽs cõſultatio. col.7. in verſi.nono facit. in.2. vol.quod inuenitur repetitũ inter cõſilia Alberti bruni.cõſi.8. in materia feudali. quia ſi papa ſciuiſſet tot defectus nõ diſpenſaſſet, vel nõ ita deleui.c.poſtulaſti. in fine. de reſcrip.Domi.cõſi.33. ꝓ examinatione.colũ.3. & Decius conſi.542.reuerende. col.penult. per tex.in.l. qui teſtamento. in principio, ibi, ſi aliud eos nihil impediat. ff.de teſta. ca.vno. ibi ſi aliud non obſtat canonicum.de æta.& qual.in.6. Decius conſil.602.viſo puncto. col.penult. Hæc clauſula licet ſit bene generalis reſtringitur tamen ſecũdum materiã ſubiectã glo. in.c.ſolitæ. de maiori. & ad perſonas habiles.l.qui autẽ.§.fin.ff.de conſtit.pecu.c.quia plerũq;.de off.ordina. intellige vt plenè declarat Iaſ.in.l.2.§.prætor ait.ff. qui ſatiſd.cogãt.& l.quidã.§.1.de edend.l.quodcunq;.de verbo.ob.& cõſi.75.magnificus.in.1. vol.& conſil.118.contra donationem. col.3.vol.4.

De indulto an ſit facienda mẽtio.

c (Indultũ.)Et per hoc patet,& per verba cõtrariis &c.quòd ſi mãdatũ dirigatur ordini Cluniacen.q habet indultũ, vt nõ teneatur accipere impetrantes à ſede apoſtolica ſub ſpeciali gratia,vel cõmuni.niſi de ordine Cluniacen.vel de huiuſmodi indulto expreſſa fuerit facta mẽtio,tamẽ per hæc verba cẽſetur facta ſufficiẽs mentio. provt concludit Cardin. in cle. dudum.§.nos verò.q.9.& ſeq.de ſepul. * Etiam per iſta verba apparet,quòd nunq̃ ligantur manus papę etiã per quęcunq; indulta, & priuilegia ſua,vel ſuorũ prædeceſſorũ quominus illis derogare poſsit. text. in c.dudũ.de præb. in.6.c. innotuit.de electio.quia nõ poteſt legem ſibi dicere,a qua nõ liceat recedere.l. ſi quis in princip. ff.de lega.3. ca.fi. de reſcri.in.6.niſi per viã cõtractus, vt ſuperius dixi in pręfa.ad rub.de coll.] Alioqui mandatum nõ facta mentione de indulto, non valet.c. cum ordinem. & ibi Feli. in fine. vbi tradit hos tres caſus fallen.de reſcrip.

Primus quando impetratur mandatum ad collationem prioris, qui in diœceſi eſt vnicus illius ordinis, tunc valent literæ tacentes de ordine, quia non poſſunt verificari niſi in illo. quod reprobat ibi Feli. quia nõ ſciuit papa illum eſſe de ordine priuilegiato: quod ſi ſciuiſſet, fortè non cõceſsiſſet. Ideo ſi monachus impetrauerit beneficium ſpectans ad collationem ſancti Martini Pariſien. niſi exprimat Cluniacen. non valebit impetratio. vt pulchrè decidit Collecta & in propriis terminis in.c.eccleſia.col.penult.de ſortileg.

Secundus caſus eſt, quãdo eſt facta mentio de ordine à quo præciſè deſcẽdit ille ordo,cuius erat habenda mentio, & eiuſdem naturæ, quamuis ſint diuerſi habitus, & nominis,vt ſancti Benedicti ſit mentio, à quo ordine deſcendit ordo Cluniacẽ. qui habet priuilegium, de quo ſupra. nam tunc ſufficeret ſecundum eum.

Tertius

Tertius casus est, quando quis impetrasset beneficium non regulare, neque spectãs ad collationem prioris, sed seculare spectãs solum ad eius præsentationẽ, quia tunc non requiritur expresẜio ordinis. nam ex quo indultum dicit quòd non teneantur recipere, illa receptio intelligitur de beneficio qđ liberè spectat ad religiosos. secus in beneficio ad qđ præsentationem habẽt, quia in illo non dicũtur recipere, nisi diceretur in indulto, in ecclesiis suis nemini prouideri posse sine ordinis expresẜione. vide Feli. in ca. accedentes. de præscript. & in. c. nonnulli. colũ. 5. de rescript. per hanc clausulã istæ tolluntur difficultates, quod prodest ad indulta cardinalium.

cientes plenam & expresẜam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscũque tenoris existat, per quã præsentibus non expressam, vel totaliter nõ insertã effectus huiusmodi gratiæ [e] impediri valeat quomodolibet vel [f] differri & de qua cuiusque

remisẜio. De clausula pleno iure quid importet, vide per Guido. papæ in suis decis. q. 537. dixi supra. Alex. consil. 208. in. 2. vol. & consil. 162. visis in fi. in. 6. vol. ac consi. 140. viso. col. 2. in. 7. vol. Corne. consil. 305. col. 3. vol. 1. & consil. 329. col. 2 ibidem. & Ias. cons. 128. videretur. col. 4. i. 4. vol. & in. l. si ita stipulatus fuero si titius. 3. notab. ff. de verborum oblig. Feli. in. c. conquestus. de foro compe. & c. auditis. col. 2. de præscrip. & tunc ecclesia dicitur ad aliquẽ ptinere pleno iure, quãdo ipse, & non alius exercet ibi iura episcopalia. c. quoniam de priuileg. Panor. in. c. quærelã. col. 2. de electio. & in. c. de monachis. per docto. & ca. in Lateranen. de præbend. alia cumulat Hippoly. d. sing. 246. & Dec. consi. 43. & pro renui, colum. 2. Et sic postquam supra in genere sustulit non obstantia, ibi non obstãtibus quibuscunque, hic prosequitur magis specificè, & prout faciendum esse censet Iason consil. 121. viso themate, in. 4. volu. Quid si quis iurauerit non reuocare procuratorem, an posẜit eum reuocare etiam non facta plena & expressa mentione iuramenti? quòd sic tenet glo. sing. in. c. si. de procur. in. 6. licet sit periurus reuocans. secundum Panorm. in ca. extirpandæ. ꝗ. qui verò. colum. 4. in repetit. de præb. & Barb. in rubr. de rebus eccles. non alien. num. 49. & Ias. in. l. duobus. ꝗ. fi. ff. de iureiur. & in. l. si nõ fortem. ꝗ. si cẽtum. col. 3. de condict. indebi. & in. l. si mihi & tibi. ꝗ. in legatis. col. 3. in. 2. lectu. de lega. 1. & in. l. si ita quis. ꝗ. ea lege. nu. 14. ff. de verb. oblig. & consi. 211. in. 2. vol. secus in patrono laico, qui iurauit non variare vnius facta præsentatione, vt variare non posẜit. teste Curtio in tract. de iure patro. in verb. ius. q. 12. Boer. q. 207. ad secundam.

De clausula pleno iure.

Plenum quot modis capiat.

d ¶ Plenã.) Plenũ dicitur multis modis. Primò dicitur cui nil addi potest, nec minui. c. bene quidem. in prin. 96. dist. vel cui nil deficit, arg. c. nihil. 7. q. 1. Feli. in. ca. cum contingat. col. 4. de rescr. Itẽ plenum dicitur validum & firmum, vt id quod hac autoritate fit, valeat. l. idẽ Põp. ff. de rece. arb. Itẽ plenũ dicitur omnia necessaria, & vtilia cõprehendens, vt hic, &. l. si cum dies. ꝗ. plenũ. & glo. in. l. ita demum. ꝗ. fi. ff. de recep. arbi. vbi dicit plenũ, quando doli mentionem cõtinet. Aliquando dicitur plenum, liberum, quod potest iniquum æquo præferre, quasi voluntarium. l. fideicõmissa. ꝗ. quanquam. ff. de lega. 3. Bald. consi. 383. in. 3. vol. Vnde si procurator habeat plenum mandatum, idem poterit facere, ac si haberet mandatum generale, & cum libera Bar. in. l. procurator cui libera. ff. de procur. &. l. si procurator. C. illo tit. Feli. in. c. nonnulli. ꝗ. sunt & alij. col. 1. de rescip. & princeps faciendo gratiam, videtur remisẜionem tantum pœnæ facere. Bar. & Sali. in. l. si. C. de sentẽ. pasẜis. sed si faciat plenam gratiam, & bona videtur remittere. Ias. in. l. si tibi. ꝗ. 1. circa finẽ. ff. de pac. Feli. in. c. inter quatuor. in fi. de maior. Hip. sing. 246.

Iurãs nõ reuocare pcuratorẽ an posẜit illũ reuocare.

e ¶ Impediri.) Idem dicitur in ca. cum non deceat. de elect. in. 6.

f ¶ Differri.) Hæc clausula operatur, quòd

De clausu.

licet

toto tenore habēda sit in nostris literis [g] mentio specialis, seu si dictus N. p̄sens non fuerit ad prestandum de obseruandis [h] statutis & consuetudinibus vestræ vel alterius ecclesiæ solitum iuramentū, dūmodo in absentia sua per procuratorem [i] idoneum, & cum ad ecclesiam ipsam accesserit corporaliter illud præstet. [k] Datum, &c.

la differi vel tolli posse.

licet per verbū non obstantibus statutis, per quæ nostra concessio impediri vel tolli posset, censeantur sublata statuta impedientia effectum gratiæ omnino, & exceptiones peremptoriæ: tamen si non tollant, sed differāt, non cēsentur sublata per illa verba: ideo papa hic apposuit, vel differri. Domi. in in.c. si propter, col.5. de rescript. per gl. ibi in verbo impediri. Et sic tollūtur per hāc clausulā dilatoriæ, teste Feli. in.c. nōnulli, col.11. vers. not. tertio de rescr. Ideo si statuto ecclesiæ caueatur, quòd mandatarius non habeat primum beneficium, si esset præbenda ecclesiæ cathedralis, sed aliam sic: si prius vacet præbenda, non debebitur mādatario, nisi ista clausula esset in rescripto apposita. gaudere ergo debent mandatarij propter ista verba. Calder consil.1. de rescript. * D. Gomes. q.6. in proœ. regularū cancellariæ, & in regula de non tollēdo ius quæsitum. q.10. Nam aliquando differre in longum tempus, est tollere. & æquiparātur in.c. si super. de officio deleg. in.6.]

De clausula mentio specialis.

*g ❡ Mētio specialis.) Hæc clausula tollit surreptionem, & defectum intentionis papæ, quia licet nō valeret rescriptum, nisi fieret mētio ordinis Cistercien. c. cum ordinē. de rescript. Nec rescriptum contra personā miserabilem, nisi specialiter exprimatur Innoc. & alij in.c. significātibus. de officio delega. Tamen per hanc clausulam papa intēdit derogare cuicunque priuilegio, & statuto, etiam si specialis mentio de eo esset faciēda. vt docet Card. in consil. 136. Factum sic se habet. col.4. & sic per hāc clausulam, etiā regulis cancellariæ derogatur, quāuis de eis exp̄ssa mētio fieri debeat. teste D. Gomes. in p̄œmio regularum cancellar. q.5. vt supra dixi, vbi etiam dicit indultis cardinaliū per hanc clausulam derogatum sine alia expressione.]

h ❡ Statutis.) Si iuret s. r.iare statuta, & cōsuetudines ecclesiæ, illud iuramentum intelligitur secundum formam literarum, & iuramentum habet tacitas conditiones. scilicet quatenus nō repugnat literis Ioan. And. in regula inspicimus. de reg. iur. lib. 6. i mercuria. quem refert ac sequitur Fel. in.c. cum accessissent. num.29. colū. 13. de constitu.

*i ❡ Idoneū.) Id est habentem speciale mandatum ad hoc. arg. l. si mādato. 5. si. ff. manda. aliàs non diceretur idoneus. tex. iūcta gl. in.c. ex parte. de verbor. signifi. hoc expressè scribit Io. Staphil. in tractat. de literis gratiæ fol. 104. de vi & effectu clausularū, plus dicēs, procuratorem debere mandatum habere speciale iurandi in animam constituentis. arg. tex. in ca. procurator, de electio. in.6. tamen licet præstiterit iuramentum per procuratorem, quādo est præsens in ecclesia iurare adhuc seruare statuta, tenetur ratione copulæ hic positæ, dū dicit, Et cum ad ecclesiā &c. De qua in ca.2. de rescrip. Et quot modis dicatur quis idone⁹? plenè scripsi in.l. probrū, in fin. ff. de verb. significa. Et ita in hoc mandato habes ad minimū vigintiquinque clausulas notādas, quas ex supradictis elicere poteris & intelligere.]

Tp̄s datæ est attēdē dū fallit vt hic.

k ❡ Datum.) Et sic tempus concessi mandati debet in mandato apponi, vt sciatur prioritas & posterioritas: vt in data sexti patet, & in ca. penul. de rescrip. eod. lib. & iuribus sequen. Regula ergo est, quòd in mandatis à diuersis impetratis inspicitur tempus datæ. c. eam te. & c. constitutus. de rescript. c. si eo tempore. illo titulo in.6. Et qui prior est tempore, potior est in iure. reg. qui prior. de regu. iur. in.6. Etiam si in secundo esset clausula decreti, & in primo non, adhuc præfertur primus, cum præsentatio afficiat præbēdam primo: ergo secundus non poterit eam habere. ca. si capitulo. de concess. præb. in.6. Etiā si secundus primo præsentauerit, adhuc primus

primus præfertur.c.eum. cui.de præb.in.6. &.d.c.tibi qui,de rescript. illo lib. & dixi supra eo.in glo.præsentatæ,imo etiam si primum mandatū esset generale ad primū beneficiū in diocesi Parisien.vacaturū, & alterum speciale in ecclesia sancti Marcelli illius diocesis, præfertur primus, etiam si vacet beneficiū in ecclesia sancti Marcelli.c. ex parte.1.de offi.deleg.de Rota decis.106. in no.&decis.323.nota. Paul.in antiq.& gl. in.§.visum. in verbo data. de colla. in prag. Sed in Francia non datur vnum magis generale, quàm aliud, per hęc cōcordata.alioqui non valeret, quia forma nō seruaretur. Quæ regula non procedit quando in secundo rescripto esset apposita clausula anteferri.glo.in.c.si soli.& tex.in.c. penul. de concess.præbend.in. 6. tunc secundus præfertur. Card.cōsi.18.diebus elapsis. quæ in hoc regno non apponitur. & si apponeretur, viciaret mandatum, quia non esset secundum hanc formam.

Secūdò non procedit, quādo primus fuit negligēs.c.tibi qui.de resc.in.6.c. si cleric° de præb.eo.lib. Fel.plenè declarat in.c.capitulum.de rescrip.& supra dixi tit. proximo in glos. prosequentes.

Tertiò, quando primus non esset qualitatis perfectæ ad habēdum beneficiū curatū, quia fortè minor.c.si eo.de rescrip.in.6.vel secūdus expresſit dignitatē, primus non, & vacauit dignitas, præfertur secūdus.c. quia sępe.de præb.in.6. In hac forma omnia exprimuntur, vt licet in ea videre.

Quartò, si esset apposita clausula, quod duxerit acceptandū, de qua in.c.1. de concess. præb.in.6.tūc si primus nō acceptauerit, secundus pręfertur. Rota.decis.37.nota quòd vbi in anti.qd' etiā nō ꝑcedit in hoc regno

Quintò, quādo primū erat cōditionale, nēpe ante purificatā conditionē secundus pręferetur.c.si pro te.de rescr.in.6.glos. in cle. vna.de concess.præbēd.Domi.cons.107. super primo.

Sextò, vbi primus mortuus est, vel duxit vxorē, seu renunciauit suæ primæ acceptationi, seu mādato, de quo per glo. & docto. in cle. gratiæ de rescr.&.c.cū inter.de renūcia.de Rota.decis.123.nota. ꝙ vbi in antiq. & quādo dicatur renunciare tacitè, dixi supra titu.proximo in verbo prosequentes.

Septimò, non procedit quādo vnus mandatarius habuisset suum mandatum ante coronationem papę, alter post.per glo.sing. in verbo pontificatus in data sexti.quod intellige vt ibidem dicitur.

Octauò, non procedit quando primū erat surreptitium, vt in.c.si eo tempore.de rescr. in.6. Ego verò dedi nouum intellectū ad.c. ei cui, isti dicto pugnans. de præbē. in.6. in §.volumus.in glos. tempore vacationis. de colla supra. Fel.latè scribit in.c. eam te.in fi.de rescrip. & Imo. in cle. vlti.vbi distinguit vndecim casus illo tit. Et in vltima repetitione quā hic feci, sustinui cōclusionē, In mādatis tēpus datæ nō attendi. & respōdebam ad.c.eam te.ibi, si datam literarum diligētius attendisses, quod ibi non probat datā debere inspici, quia cōditio non ponit. Sic respōdi ad.c. cōstitutus, quòd non attēdebatur tempus datæ quia non expresserat, quod debebat, videlicet numerū canonicorū, & sic mādatū non valebat.idē respondere ad.d.c.si eo tēpore. Nec me cōturbauit.c duobus.de rescrip.in.6.ibi, si non appareat, quis primò impetrauerit, quia ibi non debuit sumi argumentū à cōtrario. nam esset contra iura, & resultaret iniuū correctio.gl. in.c.cupientes.§.ꝙ si per viginti.de elect. in 6. Minus dixi facete.c. eum cui.de præb.in 6. Nam ibi hoc est ratione canonicatus collati, quia ius erat acquisitū ratione illius.c. si clericus.illo tit. Et sic potest sustineri ista conclusio.quidā opposuit de.c. si super gratia.de offi.delega.in.6. quod nil facit, & in actu disputatiuo poterit sic responderi.

In mandatis tempus datæ non inspicitur.

Notandum est, ꝙ vltima linea huius mādati debet cōpleri & finiri cū aliis æqualis, nec debet pars eius prima vel vltima vacua remanere, & potest cōtinere hoc, videlicet, Datum Romæ tertio Cal. Ianua.pontificatus nostri anno secundo. & non debet breuiari sic.anno.II.quia hæ dictiones numerales, vt vitetur falsitas(quę frequēs est, maximè in beneficiis propter dulcedinē illorū, vt experientia docet, & dixi in bulla cœnæ domini, arti.4.in verbo extendentes) debēt extensè scribi. Regula cancella. 14. nisi in nomine pontificū, vt tēpore Innocentij papæ.IIII.Eugenij papæ.V.& sic de reliquis.

Nota quomodo debent scribi duę vltimæ lineæ mandati.

Prouincial.fol.14.versic.hodie. & tota debet compleri linea, in qua scribitur dictio pontificatus, & non debet in alia terminari, nec debet hæc data duas integras lineas continere, imo in initio penultimæ lineæ necesse est ad minus duas dictiones præcedentis clausulæ contineri, teste Arch. in sũma. 25. quæst. 2. vbi plus dicit, quòd vna litera non debet poni super aliã causa abbreuiandi, vt põtifex, sed ad longũ scribi debet, pontifex, teste specul. de rescript. præsẽta.§.primò igitur.col. 3. vidi tamen contrariũ seruari, & dixi supra in prin. huius formæ glo. 1. ideo in penulti. linea mandati sic solet scribi si patiatur, Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo trigesimoquinto. Postea in linea vltima sequentia scribuntur, incipiendò à principio vsque ad finẽ, licet sit aliquod spatium in medio dictionum, non in principio lineæ vel in fine non vitiat, vt sic. Tertio Nonas Iunij pontificatus nostri Anno Secundo.

Diphthongi an debeant in mandatis scribi.

Et in literis apostolicis non scribuntur hodie diphthongi, licet olim in aliquibus literis antiquissimis inueniantur scriptæ: quod voluit Pius papa. II. suscitare, & stilum abbreuiare, ac reformare, quia non est cum vetustate verborũ & elegantia compositus, vt testatur Prouincial. fol.14. vbi etiam dicit anno bissextili scribi debere primũ diem bissexti sic, primo sexto calend. Februarij. & secundum sic, secundo sexto calend. Februarij. quòd facit ad intellectum. l. cum bissextus, & ibi dixi. ff. de verbo. signific.

¶ Forma literarum executorialium mandati apostolici.

SImili modo. Leo &c. Dilectis filiis. N. & N. ac. N. a officialibus salutẽ & apostolicam benedictionem. Hodie cupientes vt dilecto filio N. clerico N. diocesis, iuxta illius quę olim per fœlicis recordationis Gregorium papam ix. prædecessorem nostrũ adtunc episcopum Nouionen. directa extitit, quæ incipit, mãdatum, & aliarum duarũ illam immediate sequentium decretalium formas de canonicatu & præbenda, aut dignitate, personatu, administratione, vel officio ecclesiæ N. aut alio beneficio ecclesiastico cũ cura vel sine cura, prouideri motu proprio venerabili fratri nostro episcopo N. & dilectis filiis capitulo singulisque canonicis ecclesiæ N. per alias literas nostras mandauimus, quate

a ¶ OFFICIALIBVS) Et sic requiritur ꝙ executores huius mandati apostolici habeãt dignitatẽ, de qua loquitur. c. statutum. in prin. de rescrip. in. 6. Posset tamen vnus articulus continẽs merum factum, vtpote missionem in possessionem, cõmitti alteri etiã non habenti dignitatẽ. per glo. sing. in cle. vna de offi. deleg. & quando requiritur aliqua purificatio gratiæ, potest executor etiam non constitutus in dignitate dari: & qualitates. c. statutũ. in executoribus datis in literis gratiosis nõ requirũtur. teste Feli. in. c. postulasti. col. 3. versi. dum declarat abbas. de rescr. Card. in cle. 1. q. 15. illo tit. Oldra. consi. 295. orta materia. De stylo tamen est, vt cõstitutis in dignitate committatur, vt hic patet. sic dicũt Io. Andr. & Perus. in. d. c. statutum. §. in nullo.

Executores mãdati an debeant esse in dignitate.

* Et hoc quando sunt executores ad prouidendum, secus si ad cõpellendum, quia tunc sunt nudi ministri. teste Gomes. in trac. mãda. in. 8. forma, & ita debet intelligi.] Rota. decis. 369. si in forma cõmuni. & seq. in nouis. & decisio. 397. nota ꝙ si in forma. ac decis. 565. vtrum capitulũ. in antiq. vbi latius videre licet. & in decis. 7.

nus si eis communiter vel diuisim pro alio non scripsissemus, qui simile mádatum, aut similem gratiam prosequeretur, eidem N. canonicatum & præbendã, aut dignitatem, personatũ, administrationé, vel officium, aut beneficium, ecclesiæ N. aut aliud beneficiũ ecclesiasticũ ad eorũ collationé, prouisionem, pręsentationem, nominationé, seu quauis aliã dispositionem communiter vel diuisim pertinés, si qué, quã, vel quod, post mensem post præsentationé carũdé literarum [b] vacare contin-

decis.7. vtrũ rub. de rescrip. in cõpilat. Bernard. de bisgneto per Autre. in decis. Tholosanis. q.203. ✱ Ego putarẽ idẽ in executore ad cõpellendũ, quia non potest cõpellere nisi per excõmunicationé, & alijs iuris remedijs. vt not. docto. in.c. si soli. de concessio præb. in.6. ergo non est nudus minister. qui de facto cõpellere possit, argu. l. fi. C. de actio. empti. in Francia fiunt omnes executores ad prouidẽdũ, non ad cõpellẽdum. vt inferius in hac forma patet.] Intellige officialibus principalibus cõmitti posse, nã foraneus nõ posset esse delegatus papæ, nec mandatũ exequi. tex. in cle. & si principalis. de rescrip. ergo hac appellatione officialis veniet principalis, & non foraneus. arg.45. sed ius quidẽ. institu. de iur. natura. An monachus possit esse officialis? ꝙ sic, de licentia sui abbatis cõcludit Rota. decis. 284. nota ꝙ monachus. in antiq. & in rub. de officio vica. decis.4. ac Guido papæ decis.563. an monachus. Itẽ requiritur quòd hic executor sit certus. c. tibi. ibi, certo executore. de rescrip. in.6. c. si apostolicæ. de præb. ibidem. c. ne captandæ de concess. præb. eo. lib. nec valeret si cõmitteretur omnibus & singulis, quibus præsentabitur mandatũ. Domini. consi.75. in causa, vbi etiã dicit executorem posse delegare alteri, debet tamen ille esse certus per prædicta. ✱ per tex. in. c. is cui. de officio delega. in.6. ille tamen subexecutor debet esse clericus, & habere qualitates. d.c. statutum, teste de Rota. decis.99. nota ꝙ executor. in antiq. & sequitur Ioan. Staphil. in tracta. de literis gratiæ in.9. forma executor. fol.42. & seq.] Item quando scribitur officiali, non dicitur talis ecclesię, quia non scribitur nisi officiali maiorum prælatorum: & quod in Francia solet committi officiali, in Italia vicario. teste Prouinciali. folio.14. & .75. Rub. de iudicib. & eorũ ordine. Quid si executor mortuus fuerit, & nunc vacat præbẽda, quis exequetur, an mandatarius authoritate propria possit intrare præbẽdam, vide Col. in.c. relatum. col. vlti. de præbend. allegat Archi. in.c. si postquam. col.1. illo titu. in.6. & quod ad papam redit tradit Anch. in.c. cũ dilectus. col. vlti. de iure patro. quia ab eo potestas emanauit. ✱ nisi sub nomine dignitatis alicui cõmissum esset, tunc quia dignitas non moritur. c. si gratiose, de rescript. lib.6. is qui ad eandem subrogaretur dignitatẽ exe qui posset. c. quoniã de offi. deleg.] bonum ꝯst ergo duos habere, ✱ vel quòd ille subdeleget, antequã moriatur, si verò executor fuerit excommunicatus, potest conferre beneficium auctoritate apostolica, & collatio valebit. vt concludunt Dom. de Rota in decis.128. nota quòd executor. in antiq. si tamen valide & cum effectu semel contulerit, non poterit postea cõferre. aliàs secus. Cassado teste. in decis.9. de concess. præb. post Collecta. in.c.1. de re iudi. quem Imol. Et alij sequuntur ibidem.] Et an possit executor recusari. quòd non tenet Inno. in.c. proposuit. de concess. præbend. nisi assumeret partes iudicis, quod in hoc regno facere non potest. Anto. But. in.c. nouit. in fin. de appella. Panor. in.c. super quęstionum, colum.3. de offi. delega. nec potest dari executor is, cui directum est mandatum, quia non posset seipsum cogere. arg. c. si. de instit. & est ordina. regia. Rubr. des mandatz. arti.5.

b ℂ Vacare.) Ergo ante vacationem executor con-

Monach' an possit esse officialis.

Executore mortuo quis exequetur.

Executor cōfert sine citatione.

tor conferre non poterit.tex.in.c.proposuit. & ibi plenè doct. de conceff. præb.potest tamen cōferre sine vocatione illorum quorū interest.licet docto.varia dixerint.in.c. dudum.de præsumptio.& in.d.c.proposuit. tamē ꝑ hoc est tex. in. c.si capitulo.in fi. de cōceff. præb.in.6. Spec. in titu. de actio.seu petitio.§. super petitionibus. versic. hoc quoque sciendum.

c ¶Plenius cōtinetur.) Et sic plenius loqui debet mandatum, quàm literæ executoriales, nam si omnes modi vacādi in mandato sunt expressi, & vnus tantum in literis executorialibus,tunc sufficit, secus cōtra. ele. 14. ad hæc. & ibi Bonifac.nota.4.de præb.ele. vna.in fi.de conceff.præbend. & supra dixi. & si in literis executorialibus sit aliqua clausula superflua, non debet vitiari mandatum , quia non debet vitiari principale ab accessorio , vel ab eo, quod sine eò stare potest. l.cū pricipalis.ff. de reg. iur.ideo hoc,anno.1537. in quadragesima fuit ꝓnunciatū ꝑ mandato,in cui' literis executorialib' erat apposita hęc clausula cōtradictores per cēsurā & provt iustitia suadebit ad hoc cōpescēdo.

Clausula in executorialibus scripta mādatum nō vitiat.

geret,cum plenitudine iuris canonici ac omnibus iuribus& pertinētiis suis,provt ad eos cōmuniter vel diuisim pertineret, conferrēt,& assignarent , aut eum ad illa præsentarent, eligerent, nominarent , seu de illis prouiderent , provt in eisdem literis [c] plenius cōtinetur.Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta motu simili mādamus,quatenus vos vel duo aut [d] vnus vestrum per vos vel alium seu alios, si episcopus, capitulū & canonici prædicti canonicatum,& præbendam, aut dignitatē, personatū,administrationē, vel officiū, aut beneficiū huiusmodi eidē N. cōferre,& assignare,ac de illis etiam prouidere [e] recusa-

d ¶Vnus vestrum.)De hac clausula est tex. in.c.prudentiam.de offi.delega. vbi dicitur quòd si hæc clausula non inseratur, vnus sine altero procedere non posset. ca. cum dilecti.& ibi Imol.de empti.& vend. de iudicibus est text.in.l.duo. ff.de re iudica. idem in arbitris.l. si in tres. ff. de recep.arbit. vide tamen text.in.ca.2.de arbitr.lib.6.Idem in procuratoribus dicit tex. in. ca. si duo de procur, libr.6. Quid in executoribus, vide

Vno executore vel iudice aut ꝓcuratore impedito quando alter ꝓcedere posfit.

tex.in.ca.fin.de test. illo lib. & in tutoribus præstantibus auctoritatem.l.fi.C. de auctoritate præstan.Et nota quòd in beneficialibus valet id quod fit ab vno , alio impedito, vel nolente procedere , licet de impedimento vel voluntate non constet alteri, secus in aliis, tex.in.ca. scifcitatus. de rescrip.& ibi Feli.col.6. versi.oportet notū:quòd est sing. secūdum Rom. sing. 13. si causa. quia in istis beneficialibus , ita solennis additio, vel requisitio non requiritur, sicut in prophanis.argu. e.dilecti.de iud.

e ¶Recusauerint.) Recusare non dicuntur nisi fuerint requisiti. ca. si clericus. de præbend. in 6. & ideo debet vacante beneficio mādatarius requirere ordinariū : & facta requisitione , si recuset, deuoluitur potestas ad executorem. vel debet mādatarius requirere executorem, vt pręstituat certū tempus ordinario ad cōferendum mandatario, intra quod si non conferat , apparet de negligentia ordinarij , ideo deuoluitur potestas ad executorem. c.si capitulo. de conceff. præbend.in.6. glo.in.c. significauit. de offic. ordina. Secus ergo quando datur executor purè, id est,sine negligentia & recusatione. nam tunc facta vacatione executor conferre poterit, nec mandatarius ordinarium requirere tenetur. ca.1. & ibi glos.& docto.de conceff. præbend.in.6. & in.d.c.si capitulo.D.Gomes.in tract.mādat.in.4.forma. & sic in hoc casu executor non habet potestatem conferendi nisi recusante,negligēte, vel differente ordinario. d. c.si capitulo. Nec executor posset cōpellere colla-

Recusare quando quis dicat.

collatorem ad conferendum, quia eidem hic non est data potestas, & forma mandati est diligenter obseruanda. l. diligenter. ff. manda. sed postquam executor contulit, potest compellere canonicos, vt mandatarium recipiant receptione facti, alioqui non fieret vera executio, secundū Io. And. & Colo. in. d. ca. si capitulo. in fine. Quod non seruatur in hoc regno. vide Bonifa. in cle. si plures. col. vlti. de præbend. Et si executor primā dignitatem seu beneficiū mandatario non contulerit, cum extincta sit sua potestas, alterum cōferre nō poterit. c. si clericus. & ibi Domi. de præb. in. 6. Bal. in. c. 1. col. 1. de re iudic. Fallit si primū nō esset debitū mādatario, quia tūc nō est extincta gratia, seu mandatū, & sic nec executoris potestas, in casib[9], quos notaui in. §. declarātes in verbo cōprehensa de mand. aposto. supra. & quid si nō debitū contulerit, an sua potestas expiret, aliàs scribā dū operepræciū fuerit.

uerint, seu [f] distulerint, aut [g] negligentes fuerint cano-

Nota quòd hic executor nō poterit ꝓuidere de beneficio, quod de iure tantū vacat, non de facto. Ancha. in repet. c. si ꝓpter. col. 38. versi. & istā distinctionē. de rescrip. in. 6. prout refert Feli. in. ca. in nostra correla. 36. ver. 6. no. illo titu. quia nō dicitur simpliciter vacare, quādo vacat tantū de iure. Imol. per illū tex. in. d. c. cū nostris. col. 2. de concess. præb. & in. ca. proposuit. col. 2. ibid. & quādo dicatur vacare de iure, & nō de facto, declarat Host. in summa de cōcess. præb. & hoc. in. d. cū nostris. Itē hic vicarius generalis, cui est data potestas cōferendi per episcopū, iuxta. c. vlt. de off. vica. in. 6. nō potest cōferre beneficia auctoritate apostolica, si episcopus erat datus executor, quia episcopus nō cōmisit ei, nisi ea, quæ sunt ordinariæ iurisdictionis suæ, & quæ ad suā ordinariā iurisdictionē spectāt. c. 1. versi. nec ꝓ eo. de off. ordina. in. 6. Ideo expiscopus cōstituēdo generalem vicariū, nō videtur committere, si non exprimat, nisi ea, quæ cōpetunt sibi ratione iurisdictionis ordinariæ, arg. cle. 2. de religio. domi. c. qui ad agendū. de ꝓcu. in. 6. sic cōsuluit Feder. cōsi. 130. Factum est tale, quædā domus. in fine. & cōmissiones papales non ꝓcedunt ab ordinaria iurisdictione.

Vicarius nō potest cōferre beneficia in vim mandati si episcopus cō stituens sit datus executor.

tradit glo. in. §. visum est. in verbo legatorū. de colla. in prag. Ideo noua cōmisione seu delegatione indigent, quia de nouo emergūt. l. de ętate. §. ex causa. ff. de interro. actio. * ℭ Sicut episcopus non potest cognoscere quādo causa est delegata suo officiali, quia in potestate delegara separatū est auditoriū episcopi ab officiali. arg. c. hi qui. de præb. in. 6. & hoc expresius firmat. Imol. in cle. 2. col. 4. de rescrip.]

Quæro quando dicitur recusare? Respon. quando conferre nonvult requisitus. Archi. per illum tex. in. c. cum plures. de officio de lega. in. 6. & vitium notat Archi. in. c. fi. de excep. eod. lib. & recusare dicitur qui debite requisitus sine causa rationabili differt. §. fin. in authen. vt exactio. instante dotis. colla. 7. facit. l. tutor qui repertorium. §. si deponi. ibi, si præceptum est, & neglectum. ff. de admini. tutor. & sic oportet, vt de voluntate appareat, quòd fiat requisitio. Archi. in. d. c. cum plures. in fi. Et an sufficiat vna requisitio, quòd sic dixi in rub. de friuol. appella. infra. & glo. in cle. dudum in verbo. recusauerint de sepult. §. si verò.

f ℭ Distulerint.) Differre dicitur quando non confert intra sex menses. c. 2. de concess. præb. vel si non confert intra tempus ab executore prestitutū: vt nota. in. c. si capitulo. de concess. præbend. vel verius, quando est requisitus à mandatario ordinarius, & non confert, ita seruatur, vt facta per mandatarium requisitione, si ordinarius non conferat executor conferre posit non expectato alio tēpore, vt in glos. seq. dico in casu negligentiæ, sic quando differt. Si tamen ordinarius mortuus esset, cui directum est mandatum, tunc poterit mandatarius requirere capitulum, quod potest conferre beneficia, quorum collatio est necessaria, vt in hoc casu, secus in voluntaria. c. 2. & ibi interpretes ne sede vacan. glos. in verbo dispsuerit. in. §. si quis verò. de colla. supra. & in tracta. de pacifi. posse. in fi. & si capitulum recuset executor conferre poterit, quod est menti tenendum.

Differre quando dicatur ordinarius.

g ℭ Negligentes fuerint.) Et sic ante negligentiam vel recusationem nil tenetur face-

De negligentia cōstare debet.

nicatum & præbendam, aut dignitaté, per∫onatum admini∫trationem vel officiũ ∫eu beneficium huiu∫modi cum plenitudine iuris canonici, ac omnibus iuribus & pertinentiis ∫upradictis eidem N. [h] cõferre, & a∫signare, necnon eúdem N. ad illa (vt moris e∫t) admittere, & in canonicũ recipere, & in fratrem (∫tallo ∫ibi in choro, & loco in capitulo a∫signatis) [i] omniáque & ∫ingula alia in dictis literis contenta, aliàs iuxta earúdem continẽtiam

re hic executor datus ad prouidendú, tenebitur tamen po∫tea facere proce∫∫um, vt cognoſcatur eum ∫eruaſſe mãdati formam. ∫ecus quãdo papa cõfert, quia tunc executor, nec quidem ꝓce∫∫um vel aliud facere tenetur. vt expre∫∫è tradit Domi. in conci. 14. in hac cau∫a. col. 2. Itẽ facit. c. ∫i capitulo. de conce∫∫. præb. in. 6. vbi executor datus vt prouideat in negligentiam capituli, debet prius terminum cõpetentem præfigere capitulo, quo elap∫o & non ante prouidere poterit, quia nó pote∫t detegi negligentia, ni∫i a∫signetur terminus ab homine. gl. & ibi Panor. in. c. extirpádæ. §. qui verò. de præbend. tex. in. c. ∫i tibi ab∫enti. illo titu. in. 6. l. mácipiorum. ff. de optio. lega. Feli. in. ca. ∫i autem. col. 2. ver∫i. negligentia. de re∫crip. In hoc tamen regno ∫ufficit requitere, & ∫i collator recu∫et, poterit executor conferre iuxta formam hic datam, quæ tam in ca∫u recu∫ationis, negligentiæ, quàm dilationis, negocium executori committit. per ea quæ dixi in glo. proxi. Quomodo ∫unt in his ca∫ibus puniendi collatores recu∫antes, vide quæ plenè dixi in tracta. no. q. 19.

h ℭ Conferre.) Ergo executor apo∫tolicus per hunc tex. pote∫t conferre beneficiũ, etiá ∫i patronus non præ∫entet, quia non mandat papa præ∫entare, quando patronus, recu∫at, vel negligit, ∫eu defferr, quia iuxta mandatũ debet executor facere. c. cum dilecta. de re∫crip. & vt vitetur circuitus. cle. auditor. de re∫crip. l. dominus. ff. de códi. indebi. & quia executor præ∫entãdo non a∫signaret beneficiũ cũ omnib' iuribus, quod vult hic tex. fieri debere, imo ∫i recu∫ãte patrono executor præ∫entaret epi∫copo, q recu∫aret, functus e∫∫et executor officio ∫uo, & recur∫us haberi fortè deberet ad papá, & quia verbũ cõ

Patrono recu∫ante an executor conferre, vel ꝓ∫entare po∫sit.

ferre e∫t latum, vt etiã comprehẽdat præ∫entationem, vt ∫upra dixi in. §. ∫tatuimus. 2. in gl. conferãtur. de colla. Nec re∫tragatur. c. ∫uper eo. de offi. deleg. quia loquitur in re∫cripto iu∫titiæ, hic in re∫cripto gratiæ, quod e∫t ampliandú, tũ in fauoré cultus diuini, q in∫urgit ex collatiõe executoris, quia non diu vacãt eccle∫iæ doct. in. ca. quá ∫it. de elec. in. 6. tum ne mádatum ∫it ∫ine effectu. Ad hæc quãdo papa facit alicui gratiá motu ꝓprio, vt hic, vel de plenitudine pote∫tatis, tunc executor poterit conferre, & aliàs ꝓuidere, cũ ∫it datus ad prouidendú. ca. ∫i capitulo. de cõce∫. præb. in. 6. Innocen. & alij. in d. ca. ∫uper eo. Nec me mouet quòd papa nó intendit alicui præiudiciũ facere, vt dicitur in. d. c. ∫uper eo. & in. c. quanuis de re∫crip. in. 6. quia hoc e∫t verũ in dubio. ∫ecus quando cõ∫tat quod hoc vult, vt hic, vbi mandat conferre & a∫signare executor nõ a∫signaret, ∫i tantum præ∫entaret. ∫ic cõ∫ului ꝓ magi∫tro Laurentio Berardo clerico Heduen. diœce. Romę degente, qui è Roma mi∫it ad me hoc dubiũ cũ aliis, vt con∫ulerem, & fu∫ius loquor in. d. con∫ilio incipien. Pari∫ien.

i ℭ Omniáque & ∫ingula.) Per hæc verba non ∫olum factum, ∫ed etiam qualitatem facti vult exequi, cũ hæc verba omnia & ∫ingula, hoc importẽt. glo. in. c. vt circa. in ver. omnia. de elect. in. 6. Barb. ∫equitur eam in con∫il. 37. plane. col. 3. in. 3. vol. & con∫i. 74. omnia quæ. col. 2. ibidẽ. & con∫i. 59. à Ioue. col. 2. ibi. & c. ∫i quis pra∫pyterorum. col. 2. de reb. eccle nõ alie. vide Feli. in. c. eam te. col. 10. & ∫eq. de re∫crip. vbi dicit ∫ufficere quo ad mentem ∫ic dicere, omnia in literis contenta exequi curetis. Sed additum fuit ∫ingula, ad euitandum friuolas licet ∫ubtiles occa∫iones, ne quis fortè dixi∫∫et, aliud

Quid ∫ignificent hæc verba omnia & ∫ingula.

vniuer∫i,

vniuersi, aliud singuli. natura ergo istorū verborum est, vt nil prætermittatur. Iason. in. l. 1. col. 4. ff. de leg. 1. allegat Bat consil. 113. qui hoc non dicit. vide glos. in verbo omnia supra in forma manda. Fel. in. c. sedes. col. 9. in 6. declaratione de rescr.

atque formam [k] in omnibus, & per omnia facere & exequi curetis, [l] contradictores (provt iustitia suadebit) ad hoc compescendo, non obstantibus omnibus quæ in dictis literis voluimus nō obstare. Datum, &c.

Card. in ca. vno ✠. sane. de statu monach.

De clausula in omnibus, & per oīa q. profe.

k ❡ In omnibus & per omnia.) Generalissima sunt hæc verba, teste Ludouic. Roma. cōsilio. 82. colū. 2. quoad id. & valde latissima. Angel. consilio. sexto. lata est. vbi dicit, quòd licet latissima sint, recipiunt tamen interpretationem, ne ad intellectum iniquissimu mperducantur, sed coaptētur iuri communi quantum possunt. & sic recipiunt restrictionem, ne sequatur absurdum, vel inconueniens, & etiam recipiunt restrictionem datam ab aliis iuribus. Alex. & alij. l. 1. de legatis. 1. sequitur Curti. consilio. 50. memoriæ. num. 194. versi. 4. corroborantur. quasi velit dicere text. curetis exequi mādatum in omnibus & per omnia, id est, sine aliqua exceptione, & plenè in omnibus suis partibus. l. 2. ✠. furiosus. ff. de iure codicil. secundum tamen iura & consuetudines regni.

Item finito mandato & extincto, nō poterunt executores exequi. glo. in regula Iulij secundi in vltima parte: vbi dicit quòd si papa concesit priuilegium instar descriptorum in rotulo papæ, quòd sicut per mortem papæ expirat priuilegium familiarium descriptorum in rotulo, ita & istorū. vide ibi, quia sublato principali & accessorium. l. cū principalis. ff. de reg. iur.

Appellatione contradictoris quis veniat & molestiæ.

l ❡ Contradictores.) De facto. iuris autem contradictores non poterit compescere. gl. singula. in. c. pro illorum. in verbo contradictores. de præbend.

Idem si dicatur, amoto quolibet cōtradictore, intelligitur de contradictore de facto, & non de iure, per illam glos. quam sequitur Cortet. in singu. incipien. molestia. vbi plus tenet, quòd si quis prohibitus sit molestare aliquem, intelligitur de facto, per gl. in. l. si seruum ✠. prætor. ff. de acquir. hære. Et verba reuocetis in irritum quicquid fuerit in tali causa factum, intelliguntur illegitimè factum. text. & ibi Panorm. in. c. audita. de restit. spolia. Possem adducere sexcēta similia, quæ tradunt docto. in. l. quidam cum filium. ff. de verbo. obliga. Feli. in. c. causam. colū. 11. & sequen. versic. non obstante. de rescri. Barb. in repetit. c. Raynaldus. col. 123. de testa. & consil. 12. scribitur. colum. 7 in. 1. volum. ac consi. 59. clementissimi. col. 5. & sequen. ibidem. & consil. 38. præclare. colum. 5 in. 2. volum. ac consil. 44. illud afferam. col. 2. in tertio lib. ac consi. 56. à ioue: col. 5. ibidem. necnon in consi. 79. illud. col. 9. in eodem volū. & consil. 4. illud. col. 10. in. 4. volum. & consil. 40. clementissimum. col. 17. ibidem. omitto Alexand. consil. 52. viso testamento. in. 2. vol. Alios etiam nunc missos facio, ne turba allegationum lectorem fatigem. Nō tamē potest hic executor excōmunicare. Do. in. c. 1. in si. prin. de concess. præb. in. 6. vbi dicit executores non habere iurisdictionem nisi contra resistentes, vel rebelles indebite, sed i hoc regno seruatur, quòd executor non posset cōpescere etiā cōtradictores de facto, sed hoc fit p ordinarios, nec etiā potest excōmunicare, sed tantū cōferre. & si excōmunicet, ab eo ad senatum tanq̃ ab abusu appellatur, vt vidi practicari, & ipse cōpellitur suo sumptu absoluere. nec posset hic executor aliquē impedientē priuare beneficiis. Do. in. c. 1. ✠. 1. col. 2. de homic. in. 6. quē sequtur Dec. in. c. 1. col. pen. de of. de leg. quia priuatio beneficiorū non fit sine magna causa. c. inuentū. 16. q. 7. Et etiā quia eidē nō est cōcessum. ideo extra concessa non faciat. ca. cū dilecta. de rescr. & in hoc tex. dicitur prout iustitia suadebit. ✱ nec exceptiones aliquas recipit, licet de iure secus. c. dilecto. & ibi Perus. vl. nor. de appel.] Aliquādo in rescripto solet apponi, amoto quolibet detentore, quę operatur, vt rescriptum valeat, non facta mētione possessionis coloratę alterius: quod

Executor in regno Frāciæ nō excōmicat.

De clausula amoto quolibet detētore.

quod aliàs non valeret.c. cum nostris.de cō cess.præb.Imol.in ca.cū vniuersorū. col.1.de rerum permut.Intellige etiam si apponatur tantum in literis executoriis, quia in literis gratiæ non solet apponi. Feli.in. c.in nostra correla.36. de rescript. allegat consilium Cardin. corrupte tamen. vide consil.31. cum inter.in fin.Sed cōtrarium tenet Calder.consi.25 an valeat. rubri. de præb. & Franciscq. Curtius in consil.3.placet.col.1. inserto post tractatum feudorum.Et is executor ordinē iuris seruare tenetur.teste Collect.in dicto cap. pro illorum. colum. 2. nisi in hoc regno vt prædixi.

¶ Pro [a] regularibus autem [b] similis forma illis

Regulares & seculares q dicantur.

a ¶Regularibus.)Ij dicuntur, qui ad viuēdum secundum regulā, quam professi sunt, tenentur, siue sint monachi, siue canonici regulares.ca.quod dei timorem.de statu monach.hoc expresse declarat Hostien. in summa de regul.§.1.vbi plus dicit in.§.sequen.ꝙ regularis dicitur ab illa regula, quæ ad recta ducit, & normam recte viuendi tribuit, & quod distortum prauumq; est corrigit.c.regula.3.dist.& ij profitentur tria substantialia regulæ, paupertatem, castitatem, & obedientiam. c. cum ad monasterium. de statu monach.& in rub.de regula plene doct.tradūt. tu illos, si lubet, videto, & quæ dixi in tract. nominationum.q.15.num.23.& in glo.religiosis,& gl.sequen.§.1. supra.de nominatio. reg. Seculares dicūtur omnes qui non profitentur regulam.Bal.in.c.licet.de offi. ordin. vbi vide glos.

b ¶Similis forma.)Similis dicitur forma. quia generaliter ad omnia beneficia regularia debet dirigi hoc mandatum ad dignitates & officia, sicut mandata data secularib⁹, & sunt dati executores, & clausulæ substantiales positæ in mandatis secularium debent poni in mandatis regularium.Sunt tamen multæ differentiæ, vt licet videre. non tamen minus dicitur similis forma, licet nō omnino similis sit.tex.in. ca. tibi qui. & ibi Alexand.de Antilla. in vlt.opposi.de rescri. in.sexto.Itē dicitur simile, quod non est idē formaliter, nec per omnia. sed est idem in effectu, & ratione text.& ibi Bal. & Iason in l.qui liberis.in prin.ff.de vulga. ✱ l.si quis emptionis.§.1.in glo.simili.C. de præscript. 30.anno.l.si quis filiū.ff. de collatio.bono.] vnde dicit Boetius super topica Tullij, quē citat Ioann.Andr.in.c. non potest. de præb. in. 6. quod similitudo est rerum differentium eadem comparatio, seu qualitas. & alibi dicit Bald.in. l. si quis non dicā. col. 1. C. de sacrosanct. ecclesi. ꝙ similia sunt, in quibus est eadem ratio, vel quādo est eadē qualitas. Sed eadem sunt, quorum est eadē substantia. Euerard.in suis locis legalib.in loco à simili.fo.23.& sequen.Et illa sunt similia, quorum sunt diuersi termini, & vna ratio, vel qualitas.l.quæritur.ff.de statu hom.Bal. in.l.neque.ff.de legib.vel simile dicitur, qđ est simile quoad quædam, & non quoad omnia.l.1.ff.de arbi.§.inter insti.de nup. ✱ qđ facit pro testibus cōcordandis.vt per Panor. & Deciū.in.c. cum venerabilis. in glo.1.de except.] vel similia dicuntur, vbi est eadē ratio in genere, sed non in specie, & sic non videtur requiri omnimoda similitudo, nisi in suo genere.l.non solum.§. qui primipilū. ff.de excusa.tuto.gl. nota.in ca. non potest, in verbo curam.de præb.in. 6. vel simile est quòd pari æquitate, vel maiori nititur cum eo, cui assimilatur. arg.l. si quis seruo.C.de furt.Archi. in.c.2. in fin.de procurat.in. 6. Et sic non requiritur totalis similitudo, sed in eo de quo agitur, vel ad qđ cōfertur. c.cū dilecta.de confirma.vtili.ca.per venerabilē. §.verum. qui filij sint legiti. Et proprie illa dicitur similitudo, quando est plena similitudo.& vbi sunt plures conuenientiæ, quàm differentiæ, aliàs nō dicitur similitudo.Bal. & Ias.in.l.1.C. de iure emphyteo. Et multa de hoc argumento à simili tradit Claud.cātiuncula in topica iuris, & nouissime Ioan. appellus in sua methodica, ac Christo. Hegendor. in arte differendi ✱ & octo limitationes Feli.in.c.2.col.4.nota.4.de sponsa.] sic cum certa forma pro regularibus non assignetur hic expresse, ꝓ modico defectu non debet illorum mandatum annullari, si habeat clausulas substantiales.ideo quàdoque dixi mandatum regularis esse validum: licet in eo ista clausula non esset scripta, eiq; cura immineat animarū, cum primò expresserit curatum

Simile qñ dicatur vel idem.

Modicus defectus formę mādati in regularibus nō vitiat.

curatum beneficium.& ista clausula, eique cura &c.non est nisi quędā declaratio, quæ satis ex supradictis apparet,idem dico si ista verba essent in mādato regularis, dummodo electiuus,electiua,vel electiuū, & dignitas conuentualis non existat, quia intelligitur tantum excepta dignitas conuentualis electiua, sicut solet in aliis mandatis excipi, ideo est quędā interpretatio non restrictio, cum copulatiuè tradatur,secus si alternatiuè verba in mandato inserantur,vtpote dūmodo prioratus, seu alia dignitas conuentualis, vel officium huiusmodi claustrale non existat,quia nimis restringeret dictum mandatum,& sic hęc forma vltima fuit reprobata per Senatum Parisien. anno.1536. ✻ Iulij.21. in vigilia diuæ Magdalenæ coadunatis duabus cameris, magna videlicet inquisitionū & noua, inter dominum Renatū royer presbyterū.Io.Rosseau & fratrem Io.vincent appellātes ex vna,& fratrē Charolum seuin inthimatum ex altera.

Notandū est,q͂ hoc argumentū à simili. si ritè sumatur,est fortè,& tollitur data dissimilitudine.l.inter✻.faerū.ibi,sed hęc dissimilia sūt. ff.de verbo obliga.gl.in.c.sicut vrgeri.1.q.1. &.c.nuptiarū. 27.q.1.ideo allegans similitudinē,eam probare debet, saltē colorate.nam nō est credendū simplici verbo dicentis.l actor.C.de proba.Io.Baptista. in repet.l.omnes populi circa finē.ff.de iust. & iure.postquam quis ostenderit simile, qui vult dicere non esse, probare hoc debet.Panor.& alij.in.c.translato. de cōstitut. Vnde aduocatus debet esse cautus ad ostendendā esse dissimilitudinem,vt papa facit in.c.per venerabilem versic.verum qui fil. sint legi. Alexan.in addi.ad Bar.in l.quod Nerua ff. deposit. Bal. & alij in.l.non possunt.ff.de legib. Et de triplici similitudine tradit Stepha. de Feder.in tracta.de interpretatio.iuris in vltima parte.col.2.Benedict. in repet. c.Raynutius in verbo mortuo.in.2. nu. 38. de testa.Feli.in.c.capitulū. col.2.versi. nullum simile.de rescrip.vide septem casus in quibus non procedit argumentum à simili per eundem Feli. congestos in.c. præterea. nu.9.cum seq.de sponsa.multa ego ipse addi ad dictam.l.non possunt.

Probari bet similitudo & dissimilitudo.

c Conueniens detur

c ❡ Conueniens.) Conueniēs dicitur si regularia mandet prouideri mandatis regularium,in multis tamen discōueniunt à mandatis secularium. quia in his dicitur, vitæ ac morum honestas &c.vel si sit graduatus,literarum scientia vitæ ac morū honestas. in mandatis verò regularium dicitur, venerabilis religionis zelus. vt patet in Prouincia. fol. 66. Rub. de exordiis in beneficialibus, & infra.in forma sequenti patet.

Differentiæ inter mandata secularium & regularium.

Secunda differentia, quia regularis non solet creari canonicus ad effectum obtinēdi dignitates,vt infra licet videre in forma seq.in secularibus secus, vt supra in proxima forma habetur.

Tertia differentia est, quia in mandato regularis directo abbati non habenti nisi collationem in ecclesiis sui monasterij,non apponitur clausula, vel alterius ecclesiæ, vt supra dixi. Tutius erit tamen apponere, ne processibus inuoluatur quis, sed non necessarium,& si non apponatur: mādatum non erit nullum.Secus in mandato secularis & ibi dixi.

Quartò,nō solet pro monachis poni clausula,etiā si parochialis ecclesia,vel eius perpetua vicaria.quia ipsi non debent ecclesias parochiales obtinere.c. cū de beneficio. de præbend.in.6.Panor.in.c.de monachis.de præbend &.c. quod dei timorē. de stat.monach. dixi supra non procedere in canonicis regularibus sancti Augusti, & Præmonstraten. Aliquando ex priuilegio conceditur etiā monachis sancti Benedicti, vt possint eas habere.quæ sunt illius ordinis.

Quintò,non vidi apponi in mandatis regularium, etiam si parochialis &c. aut capella,vel perpetua capellania fuerit,quia regulares non solēt habere illas capellas, aut capellanias,si tamen haberent, esset necessarium in mandato inserere,& qui dicit regulares collatores habere capellas, probare debet.l.ei qui ff.de proba. sed in mandatis secularium est necessaria illa clausula,vt licet supra in forma mandati videre.

Sextò,in mandatis regularium solet apponi de beneficio per monachos vel canonicos dicti monasterij obteneri solito prouideri possit.&in eadem forma.dicitur,be-

neficium ecclesiasticū cum cura vel sine cura per eosdem monachos obtineri solitum &c, in mandato verò secularium generaliter mandatur, vt in eo est videre.

Septimò, in mandatis secularium dicitur, si extra Roma. curiam vacare contigerit &c. intendit papa de illo non mandare. in mandatis regularium non apponitur illa clausula: quia monachi extra suum monasterium residere non debent. c. placuit. c. iuxta. & seq. 16. q. prima. Ideo illa clausula non solet apponi. Si tamen apponeretur, non vitiat, quia superflua non vitiant. l. testamentum. C. de testa. & bonum est apponere propter resignationes, quę in curia fiũt Hodie frequentes sunt in curiis, ita vt quidam diceret eos videri in trib' deo similes. Primò, quia vbique sunt, etiam aliquando in lupanari. Secũdò, quia omnia noua sciũt, vagando sic per ciuitatem. Tertiò, vidẽtur deo similes in non peccando, quia cum accusantur, nimis se defendunt, nunquam se peccasse dicentes.

Monachi in tribus videntur deo similes.

Octauò, clausula in fine mandati secularium apposita, videlicet seu si dictus N. præsens non fuerit &c. non apponitur in mandatis regularium, quia hic semper debet esse præsens in monasterio. nã sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio monachus. c. placuit. 2. in. 16. q. 1. Aliæ differentiæ colliguntur ex his formis, vide quę dixi in 4. volumus. in glos. condecentiam. de collatio. supra.

Notandum est, quòd formam sequentem posui pro regularibus, quia multa dubia quotidie vidi occurrere super illa. & sciendum est differre à proxima superiori, quia illa dirigitur duobus, ista vni. illa secularibus, hæc regularibus. illa ad secularia, hæc ad regularia. illa datur primò mandatario, ista secundò aliæ differentiæ patent ex inspectione vtriusque formę: & etiam in proxima glo. dixi alias differentias.

¶ Forma mandati Apostolici pro regularibus.

LEO episcopus, seruus seruorum dei. Dilecto filio N. abbati monasterij sancti N. ordinis sancti Benedicti diocesis N. Salutem & apostolicam benedictionem. Religionis zelus, vitæ ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis ac virtutum merita, super quibus dilectus filius N. monachus monasterij tui, apud nos fide digno commendatur testimonio, nos inducunt, vt sibi reddamur ad gratiam liberales. hinc est quòd nos cupientes, vt eidẽ N. iuxta illius quæ per fœlicis recordationis Gregorium papam. IX. prędecessorem nostrũ. ad tũc episcopum Nouionen. directa extitit, quæ incipit mandatum, & aliarum duarum illam immediatè sequentium decretalium formas, de aliquo beneficio ecclesiastico, cum cura vel sine cura, per monachos dicti monasterij obtineri solito ad tuam collationem, nominationẽ, seu præsentationem, & aliam quancunque dispositionem, prouideri possit, ac volentes præfato N. qui vt accepimus, ordinem ipsum expressè professus extitit, præmissorum meritorum suorum intuitu gratiã facere specialem, ipsũmque N. à quibusuis excõmunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisq; ecclesiasticis sententiis censuris & pœnis à iure vel ab homine quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus exist t, ad effectũ præsentium duntaxat cõsequendũ, harum seriẽ absoluẽtes, & absolutũ fore censentes, nec non omnia & singula beneficia ecclesiastica, cũ cura, & sine cura, quæ dictus N. etiã ex quib usuis dispẽsationibus obtinet, & expectat, ac in quibus & ad quæ ius sibi quomodolibet cõpetit. quæcunque, quotcunq; & qualiacunq; sint, eorumq; fructuũ, reddituum & prouentuũ veros annuos valores, ac huiusmodi dispensationũ tenores præsentibus pro expressis habẽtes motu proprio non ad ipsius N. vel alterius pro eo. nobis super hoc oblatæ petitionis instantiã. sed de nostra mera liberalitate discretioni tuæ per apostolica scripta mãdamus. quatenus etiã si tibi pro alio de vno tantum beneficio scripserimus, qui simile mandatũ, aut similem gratiã prosequatur, beneficiũ ecclesiasticũ, cũ cura, vel sine cura, per eosdẽ monachos obtineri solitum, etiã si prioratus, præpositura, præpositatus, dignitas personatus, administratio vel officium, aut capella vel perpetua capel-

lania fuerit, eique cura immineat animarum, dummodo electiuus, electiua, vel electiuum non existat ad tuam collationem, prouisionem, præsentationem, nominationem, seu quamuis aliam dispositionem pertinens, si quem, quam, vel quod post mensem, postquàm præsentes literę tibi presentatæ fuerint, extra Ro. curiam vacare cõtigerit, cũ omnibus iuribus & pertinẽtiis suis eidem N. cõferas, & assignes, ac de illo etiã prouideas, seu eum ad illud præsentes, vel nomines, inducens eundẽ N. vel procuratorem suum eius nomine in corporalẽ possessionem beneficij iuriumq́; & pertinentiarũ prędictorum, & defendens inductum, ac faciens N. vel pro eo procuratorem prædictũ ad beneficiũ huiusmodi quodcunque fuerit (vt moris est) admitti, sibiq́; de illius fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis integrẽ responderi, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis, ac monasterij, & ordinis prædictorũ, iuramento, cõfirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis & cõsuetudinibus cõtrariis quibuscunque. Aut si tibi ab apostolica sit sede indultum, ꝙ ad receptionẽ vel prouisionem alicuius minimẽ tenearis, quodq́; de huiusmodi vel aliis beneficiis ad tuam collationem, prouisionẽ, præsentationẽ, nominationem. seu quamuis aliam dispositionẽ spectãtibus nulli valeat prouideri per literas apostolicas, non faciẽtes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionẽ. Et qualibet alia dictę sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus huiusmodi gratiæ impediri valeat, quomodolibet, vel differri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis, datum Romæ &c.

Vide quãdo dirigatur mãdatum regularib', per seculares impetratũ

Sed quia aliquando vidi impetrari mãdatum per seculares directum regularibus, & parum differt à forma prima supra posita, nisi quod in isto dicitur Leo &c. decretaliũ formas de beneficio ecclesiastico, cũ cura, vel sine cura, per clericos seculares obtineri solito, etiam si parochialis ecclesia, vel eius perpetua vicaria, aut capella, seu perpetua capellania fuerit, ad vestram collationẽ &c. Et postea dicitur qui similem gratiam prosequatur. beneficiũ ecclesiasticũ cum cura, vel sine cura, per eosdem clericos obtineri solitum, etiã si parochialis ecclesia, vel eius &c. & aliæ ponuntur clausulæ, sicut in prima forma supra habetur alia ibidem vide.

Non ponitur hic forma literarum executorialium pro regularibus quia parum differt à secularium forma. de qua supra. ideo eam missam facio.

¶ Rubrica de causis.

Quid sit causa.

¶ Hic ponitur causa pro cõflictu iudiciali, quę definitur sic in. c. forus ✠ causa de verbo. signific. Causa est materia & origo negocij nedum discussionis examine patefacta, quæ dum proponitur, causa est: dum discutitur, iudiciũ, dum finitur iustitia. & dicitur à casu quo venit, vt ibi dicitur. & Lucas in. l. vna. C. de sentẽ. aduer. fis. lat. lib. 10. Et quot modis causa sumatur. tradit Alber. in dictiona. in verb. causa, & ibi, addidi. & Lanfrãc. in repet. cle. vnicæ de causa possess. Ruger. de mota, & alij in rubr. de causa possess. Soci. in repet. c. ad audientiã. versic. assumo. de homicid. Plenius tractaui in. l. rei appellatione. 2. ff. de verbo. signifi. Et causę dicũtur hic generaliter tam ante litem contestatã, quam post. sic. in. l. 2 ✠ si autẽ causæ adhuc pendẽtes. C. de iureiur. propter calũ. dan. l. properandũ. de iudic. authen. qui semel. C. quomo. & quãdo iudex. c. super quæstionũ. §. nos autẽ. de offic. deleg. & glos. in. l. causas. C. de transact. dicit causam esse quę habet in se controuersiam, secundũ Tulliũ. & sic post litẽ cõtestatam, quã sequuntur Iacob. Butrig. Bald. & Sali. sed alteram opinionẽ tenet cõmuniter alij ibidẽ & Roma. cõsil. 412. pro habẽda. Georg. Natan in repet. cle. sæpe. in princ. col. 5. in verbo causas. de verbo. signific. intellige tam de causa ciuili quàm criminali, cũ generaliter accipiatur, licet multæ sint differẽtiæ inter causas ciuiles, & criminales, quas tradit pulchrẽ Hippoly. Marsi. in sua practi ✠ expedita. nu 62. cum sequen. Et intellige etiam de causis mixtis, & etiam de prophanis, & spiritualibus. vt intelligit gl. in cle. 1. de re iudic. & expressa glo. in ✠ statuit. eod. ritu. in.

prag. Hic multa dicerem de causa, sed fortè extra oleas. Item causa quædam est principalis. ✱ Altera secundaria, & quando prima instãtia tractatur summariæ, ita & secũda tractari poterit. teste Cassado in decis.3. fuit etiã rub. de rescrip.] & vtraque est duplex, scilicet vniuersalis, & particularis, alia mediata, alia immediata. Bald. in l. ex placito. q. 1. C. de rerum permutat. declarat Albert. brunus in tracta. de forma & solẽ. actus in rub. prima & de causa efficiente, formali, & finali, declarat Calder. in procemi. Decretal. & Christo. por. in procemi. institut.

Quotuplex est causa.

a Statuimus quoque & ordinamus quod in regno delphinatu & comitatu prędictis, omnes & singulæ causæ, exceptis maiorib⁹ in iure expresse denominatis, apud illos iudices in partibus qui de iure aut cõsuetudine pręscripta vel priuilegio illarũ cognitionem habent, terminari & finiri debeant.

a ¶ Statuimus.) Regula ergo hic sumitur æqua & iusta, quòd quiliber in sua prouincia & corã suo iudice est conueniendus. ✱ Et causæ in partibus coram iudicibus ibidem iurisdictionem habentibus tractari debent, & decidi.] authen. qua in ꝓuincia. C. vbi de crimi. agi opor. & 3. q. 6. per totum. vbi in summa gl. tradit casus feriales. & 6. q. 3. etiam per totũ. ✱ Ex quo patet cũ sit hic conuentũ inter papã & sedẽ apostolicam, & inter regnũ & regem, quòd vna pars non poterit causas regni cõmittere aliis quàm suis iudicibus, tũ quòd derogaret ordinariæ iurisdictioni, tũ quòd subditos vexaret, ad hæc quòd vna pars conuentioni factæ derogare non potest.] Imo etiã eũ consensu vtriusque partis non posset per laicum iudicis laici sine domini cõsensu de consuetudine in Francia prorogari iurisdictio, sicut nec ex vassali consensu. nor. in. l. 1. ff. de iudic. & in. c. ✱ cæterum. illo tit. Panor. in. c. ex transmissa. primo. no. per illum tex. de foro compet.] Bart. Alexand. & alij in. l. prima. § & post operis. ff. de no. oper. nũci. quod nota. in. §. præterea. 2. de ꝓhib. feud. aliena. per Federic. Bald. in. ca. de causis colum. 4. in fi. de offic. deleg & col. 7. vbi dicit iudicium esse speciem alienationis. per nota. in. l. ait pretor. ff. de iure deliber. facit tex. in. c. significantibus de offic. deleg. Et quia iurisdictiones in Francia sunt patrimoniales. Bened. in reper. c. Raynutius. in verbo. duas. de testi. & in bonis nostris. Bella mera consil. 42. dominus. col. 3. ideo domini interest ne suum patrimonium minuatur: eo perit cum suo subdito remissionem fieri ad suam iurisdictionem. Massue. in rub. de remissio. in princip. & ita vidi iernari. ✱ Et sic Anno. 1520. die. 20. Ianuarij fuit recepta appellatio religiosorum sancti Bertini, eo quòd de bennes citauerat subditos istorum religiosorum coram eo, volẽs iurisdictionem in eos exercere dicens se in possessione, & quod religiosi edicto possessorio venire debebant tamen quia cõstabat eos esse subditos religiosorum ad eos fuerũt remissi.]

Laicus nõ ꝓrogat iurisdictionẽ sine domini consensu.

Itaq; iurisdictiones sunt ita hodie in patrimonio nostro sicut asinus in patrimonio Rustici, & venduntur & transferuntur de vno in alterum, teste Petro. Iacobi in sua practi. rub. de successio. regni Franciæ in fi. ✱ Adeo vt subditus alicuius domini perpetui non possit coram extraneo iudice, sine licentia domini sui litigare, nec se submittere. glo. in. §. penult. de prohib. feudi aliena. per Freder. Bal. in margar. in verbo lis. q. 7. nisi cõtrahendo sub sigillo regio, vt fuit decisum die vlt. Iunij. anno. 1534. in senatu, & de duobus presbyteris litigantibus corã dominis supplicationũ, quod nõ possint prorogare, etiam fuit decisum eo anno die. 2. Martij, & in parlamento Burdegalen. vt refert Boer. in suis decisio. q. 114. Florẽtinus.] Quid de clericis, plene discutit glo. in verbo. finiãtur. eod. titu. in pragmat. Et de multiplici prorogatione tradunt docti, in. c. P. & G. de offi. deleg. quæ parum vsu venit in Francia. ideo eam missam facio.

✱ Nam superior laicus potest suis subditis præcipere, nec coram alio iudice litigẽt, & potest impedire prorogationem iurisdictionis per

nis.per tex.in.c. ex tenore.vbi Panor. in.2. nota.de foro compet.]

Ratio tex.est,ne tollatur seu minuatur ordinariorum iurisdictio,quia ordo cōfunditur quando vnicuique sua iurisdictio non seruatur.ca.peruenit.11.quæst.1.

Secundò, inhumanum est anfractus litis immodicos pro parua causa in lōginqua patria facere,ac pauperes opprimere, & testes ac instrumēta quæ in prouincia quis habet,alio perducere.l.2.C.vbi de ratio.& aliæ rationes assignantur eod.titu. in prag. Intellige illum text. tam de causis ecclesiasticis, quàm aliis,cum hic tex. sit conditus tam à papa quàm à rege,& causæ ecclesiasticæ dicuntur quædam criminales, vt causa hæresis.c.ad abolēdam de hæreti. & aliæ de quibus per docto. in cle. dispendiosam. de iud. Aliæ causæ ecclesiasticæ sunt causæ articulorum fidei,causæ sacramentorum, & decimarum, de quibus consuluit. Bella mera.cō sil.40. factū est tale. col.7.versi quatuor. & docto.in.c.cum sit generale. de foro competen. Siue sint aliæ causæ ecclesiasticæ ciuiles,de quibus in.c. super prudentia.14. q.2. & sic causæ ecclesiasticæ corā iudicibus ecclesiasticis regni decidētur. & agēt laici coram suis iudicibus eodem modo.Ita vult dicere tex. ✱ Et audiui Anno.1541. die.4. Iulij, contra officialem Remensem pronūtiari abusiuè processum, eo quòd citauerat aliquem subditū episcopi Cenomanen.in diocesi Cenomanen.habitantem, coram eo rēsponsurum, cum sua iurisdictio cuique seruari debu[illegible] vt prædixi.] Simile ferè priuilegium [illegible]ncessit Leo decimus. archiduci Austriæ:videlicet ne in prima litis instantia subditi sui extra patriam conueniri possint. ego vidi bullam sub data anni. 1513. tertio nonas Iulij. Idem priuilegium à rege tamē habent ciues Montispessulani.

Causæ ecclesiasticæ quæ dicātur.

✱ ¶ Ideo Nicolaus Cheualier qui ꝓmiserat coram officiali soluere iudicatū, cū esset clericus solutus, & postea monitus ab officiali tanq̄ ab abusu appellauit, cū tunc esset cōiugatus, sed malè appellatū iudicauit senatus, Anno.1524.die.24. Februarij, qa matrimoniū nō exemerat eum ab illa obligatione prima nec à iudicibus, quo ad præterita, sed quo ad futura tantum.l. cum quæ-dam.ff.de iurisd.om.iud.]

Fallit in causis maioribus in iure expressè descriptis, & sedi apostolicæ reseruatis, quas enumerat gl.& doct.in.c. quod translationem.de offi.leg. glo.in.c. sicut vnire. de exces.prælа c.vno.de clerico ægrotan.in.6. c.1.de transl. episcopi.89. causas refert Specul.in titu. de lega.§.nunc ostendendum. de vnione etiam extra episcopatus, quòd papa possit cognoscere,tradit Guido papę in decisio.Delphin,quæst.103.pragma.&c.Quod non seruatur in hoc regno, quia vidi iudices in partibus cognoscere in possessorio.

Iudices de vnione in Frācia cognoscūt.

Secundò, fallit quādo ex priuilegio aliqs posset cognoscere, vt dicit hic tex. quia nō derogatur sed approbatur hic iurisdictio habita ex priuilegio, vt i.c.1.de priuileg. in.6.

Ideo infertur quòd priuilegiati vt conueniant coram dominis requestarum. Parisiis existen.suos debitores,quod possint cōuenire eos etiam si sint extra parlamenti ressortum, vt sunt doctores regentes facultatis decretorū Parisien. & aduocati supremæ curiæ, ac alij priuilegiati poterunt non obstante hoc edicto ibidem conuenire, quis sint extra ꝓuinciā & etiā scholastici in ressortu corā suis cōseruatoribus Guido papæ in decisi.Delph.q.18.in causa.citat. D. Probus in addit.ad Io.Monach.i. c.2. de rescri. ✱ ¶ Magister tamen Ioānes le Court aduocatus in parlamento, sed consiliarius in castelleto,non potuit tanquam aduocatus vti hoc priuilegio. Atesto senatus, Anno.1525. die.5.aut seq.Martij.

Doctores regētes in facultate decretorū corā dominis requestarū suos conuenire possūt debitores.

Quæro quid si aliquis conueniatur extra suā iurisdictionē, an teneatur cōparere, cōmuniter tenetur quòd sic ad allegandū suū priuilegium.l.2.ff. si quis in ius vocatus nō ierit.l.nō videtur.& .l.si quis ex aliena.ff.de iudic.quod est verū quādo cōueniretur intra regnū, secus si extra,quia tunc est notoriū,quod ille nō est iudex,ob id citatus non tenetur comparere, per glo.singl.in.c.super literis.in verbo nisi forsan.de rescrip. & Panor.in.c.olim col.2. de exceptio. Et quādo quis citatur extra regnū practica est, vt ille ab abusu appellet ad senatū, q illū abusum in hoc regno reformat,cum sint deputati iudices infra in rub. de pœna temere veniētiū cōtra cōcordata, sed si iudex regni nolit re-

Practica qn̄ quis est extra regnum citatus.

 mittere

mittere citatum ad suum iudicem, poterit simpliciter appellare. vt.d.c olim. quod est notandū. Et vidi iudicari, vt executor intimari poſsit, & citari tanq̄ pars, quia pars extra regnū citari nō potest. sic iudicatū fuit, Anno. 1534. die. 15. Februarij, in hoc senatu cōtra executorē cuiusdam abbatis in Sabaudia residentis.] Alia pulchra dicit gl. prag. sanctio. ad quā est recurrēdū, ne suā operam mihi adscribā.

¶ Rub. de friuolis appellationibus.

a ET ne sub vmbra appellationū quæ nimium & nonnunquam friuole interponi consueuerunt, atque etiam in eadem instantia ad prorogationem litium sępe multiplicari, iniustis vexationib⁹ materia præbeatur, Volumus quod si quis offensus, coram suo iudice iustitiæ complementum habere non poſsit, ad immediatum superiorem per appellationem recursum habeat, Nec ad aliquem superiorem, etiā ad nos & successores nostros, vel sedem prædictam, omiſſo medio. Nec à grauamine in quacunque instātia, ante diffinitiuam sentētiam quomodolibet appelletur, nisi forsitan tale grauamen extiterit, quod in diffinitiua reparare nequiret, & eo casu non nisi ad immediatum superiorem liceat appellari.

¶ Rub. de friuolis appellationibus.

Aliās est de frustratoriis appellationib⁹, nēpe iurecōsul. in l tutor. ff. de vsur. sic vocat, & in pœmio supra. sed nolui innouare quicquā.

Friuola appellatio dicitur vana, & inanis. Archi. per illū tex. in. ca. cū appellationib⁹. de appel. in. 6. allegatur. l. qsquis. C. de rescinden. vend. Etiā potest dici friuola illa, quæ sine grauamine est interposita. no. in. ca. vt debitus. de appella.

Exceptiones friuolæ sunt leues, & nullius momēti, vt declaro in arbore exceptionum in fine.

Friuolæ excusationes, sunt vanæ & futiles. ca. veniens de accusatio.

Quatuor sunt appellationis effectus.

* ¶ Nota quod appellatio habet quatuor naturas, videlicet suspēdēdi, emēdandi, cōfirmādi, & decernēdi. teste Bal. in. c. fraternitatis. col. 2. de testib. & Feli. in. c. cū causa. de re iud. Addendū est quòd si quispiā friuolè appellauerit ad curiā, & releuauerit, si postea ipse offerat expēsas appellato extra iudiciū, illa oblatio nō releuat appellantē ab expensis, vt fuit dictū, Anno. 1533. die. 15. Decēbris, qa oporteret oblationē fieri i iudicio, postq̄ curia est saisita appellatione. i. introducta est appellatio in curia, tamē quādo oblatio est iusta, eo qa sine interesse reperitur appellatus, fuit i expēsis cōdēnatus. 1534. die. 16. Februarij.]

a ¶ Et ne sub vmbra.) Hic tex. vsque ad finē tres habet partes, pvt tria dicta ponit diuersa. secunda ibi, si quis verò. tertia ibi, statuimus. hæc prima pars quatuor habet partes. In prima ponitur cōstitutionis ratio. In secunda, constitutio. In tertia, aliud dictū. In quarta aliud. secūda ibi, volumus. tertia ibi, nec ad aliquē. quarta ibi, nec à grauamine. Et hæc vltima pars tres particulas habet. secūda ibi, nisi. tertia ibi, & eo casu &c.

Prima regula ex hoc text. elicitur, videlicet quòd quādo aliquis non potest habere iustitiæ cōplemētum à suo iudice. appellare potest ad immediatū superiorē, intellige, tam in clericis, q̄ in laicis, cū hæc cōstitutio sit cōdita à papa & à rege, qui iurisdictionē in vtrisq; habent, vt dicitur in. ca. nouit. de iudic. & supra titu. pximo dixi. Si tamē immediatus superior nō posset haberi, & impedimētū sit modico tēpore duraturū, expectādus est, argu. l. si longius. ff. de iudic. Aliàs poterit psequi lis corā superiore ipediti. l. pe. ff. de vacatio. munerū. Bart. in l. 1. §. si quis. col. vlt. ff. de appella. Perus. in. rub. de appella. col. pen. in. 4. q. Requiritur tamen ad minimum vna requisitio iudici facta. arg. l. titia seio §. vsuras. ff. de leg. 2. glos. in verbo requisierint. in clem. 1. de

Quot requisitiones requirant.

1.de hæret.& in.l.mora. ff. de vsur. vbi Bar. dicit ad hoc, vt non dicatur stetisse per partem, sed per iudicem, sufficit quòd semel iudex fuerit requisitus de expeditione causæ. Alexand.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.ff.de operis noui nuncia. Idē tenet Imol. in.d.§.vsuras. dicens tutius esse quòd sepius fiat requisitio.per.c.1. de supplend. neglig. prælat.& ibi est singul.casus, quòd quando alicuius inferior vult constituere superiorē in mora, tres interpellationes requiruntur. & hoc etiam tenuit Ant.in ca.plerunque.in fi.de rescript.& in.c.dilecto.col.2. de appel. glo. in clem.2 §. si verò in verbo recusauerint.de sepult. Feli. in.c. ex literis. col.5. de consti. Et ista est communis, teste Bauer. in suo tracta.de mora.1. parte.col.2. intellige, nisi in prima interpellatione recusaret, tunc vna sufficit, alias contra.per gl. in dicto verbo recusauerint.& Alexand.consi.81.stanti bus verbis in.4.volu.per.l.ex consensu.§. fi. ff.de appella. Et quòd opus sit requisitione. est tex.in.l.1.§.magistratibus.ff.de magis.cōuenien.& ibi pulchrè Bal. Imo requisitio facta antecessori, non prodesset coram successore, vt posset appellare, sicut hic dicitur, sed oportet coram eo instare, & acta producere, vt dicitur in.l.mortuo.& in.l.si eum hominem.ff.de fideiuss.&.l. proponebatur. ff. de iudic.facit.l.si iudex.ibidem.& eum requirere, vt causam expediat, & partē aduersam citet.l.edictum.ff.de iudi.

Nota quòd iudex vel magistratus negligēs circa ea quæ sibi incumbunt, tenetur ad interesse.l.4.§.in eum.& ibi docto.ff. de dāno infect l.diuus.in.fi de off.præsi.plenè Paris de puteo in tract de syndica.in verbo cōtra magistratum. fol.177. in paruo volum. & potest ab officio deponi.gl. in.c. dictum. 81.distinct.& nota in ca.grandi. de supplen. negl.prelat.in.6. Intellige vt per Aret. in.c. illa.col.1.de accus.dixi abūdè in ordin.reg. ✱ Imo quando quis appellat ab isto iudice ratione denegatæ iurisdictionis debet intimare iudici, & non parti, quia per partem non stat, vt fuit dictū in iuridicis conuentib9, Anno.1535.die.3.Septēb. Et tūc iudex ad expensas cōdemabitur, & interdum ad mulctam, si dolus appareat.]

Item sumendo argumentum à cōtrario, patet quòd si quis posit habere complemētum à suo iudice, superior non debet inhibere inferiori, ne sua iurisdictione vtatur. Archi.in.c. de persona.11.q.1. quia ordo cōfunditur & c.c.peruenit.ibidē. nisi causa esset deuoluta ad superiorem per viā nullitatis, vel appellationis, vel p restitutionē i integrū. l. si causa cognita.C. de trāsac. Bal.in.l.1.col. 3.ff.de off.consul..&.l.1.C.quomodo& quādo iud.vbi limitat, quādo inferior haberet iurisdictionē ab illo superiore, quia tunc poterit inferior superiori inhibere, & causam ad se euocare. Bald.in.l.eleganter §. si quis post.in.fi.ff.de cond.indeb. Iacobi.in tracta, de feud.in verbo vicarius.col.2. De hac materia euocationis susius q̄ quiuis alius dixi in repet.l.quod iussit.nota.2. ff.de re iudic.

Secunda regula est, quòd ad papam vel regē non potest omisso medio appellari. de imperatore. est tex.in. l. imperatores. ff. de appellat.ad papam olim semper poterat appellari.c.dilecti filij.de appellatio.c.ad Romanam.2.q.6. Hodie vult iure cōmuni vti hic:& si omisso medio fuerit appellatum, debet ille ad iudicē mediatū remittere. ✱ Etiā fuit reprobata cōsuetudo in cōtrarium. aresto senatus, Anno.1523.die.11.Maij cōtra abbatem de Toussainctz d'Angiers, qui sic appellauerat ex officiali episcopi Turon.ad papā omisso primate Lugdu. licet diceret sibi esse inimicū.propter iniuriā, & processus cōtra eū habitos.] Fallit in curia parlamenti, quæ ex causa poterit causam retinere, per legem regni rub.des appellatiōs.art.1.quæ est in ordinatio. Caroli septimi..art.9. & ibi dixi.probatur in.c.vt debitus.de appella.

Omisso medio nō licet appellare fallit vt hic.

Fallit qñ superior simul cū inferiore de causa cognosceret, tūc ad superiorē omisso illo medio, q iā cognouit, appellari posset, vt si archidiaconus & epus simul cognoscerēt, appellabitur ad archiepum, arg.c.si à sublegato.de of.deleg.1.6.c.super questionū.§.si verò.illo ti.Bar & Imol.in.d.l.1 §.si qs. ff.eo: quos seqtur etiā Perus.in rub.huius tit.q.5.

Secundò, fallit quando iudex ad quem gradatim deuoluitur appellatio, esset i loco pestifero, vbi non redderetur ius tunc omisso medio appellatio non est respūeda. Barr. in.d.§.si quis.& in.l.vbi absunt.ff. de tutor. & cura dat ab his Panorm. & Felin.in rub. de ap-

de appel.per text.in ca.si is cui.&.c.si à subdelegato.de offic.delega.in.6. Refert & sequitur de Ripa in tracta.de peste.fol.53.in.6. pestis priuil.iudiciali.esset tamé in practica difficile obtinere.

Scholares omisso medio appellare possunt.

Tertiò, fallit in scholaribus, qui ad papam, regem, vel curiam supremam, pro locis vbi degũt, appellare poterunt hoc textu non obstante, & hoc probatur in authen. habita.C. ne filius pro patre. vbi dixi priuilegio scholarium.164.postq̃ imperator ex officio offert seipsum eisdem, ibi, speciali quadam dilectione eos ab omni iniuria defendam⁹. & ita tenet Bal.ibi.& sic alias obtinui

Quartò, fallit, quando immediatus superior esset suspectus, vel recusatus. Io. And. in.c.Romana.de appella. Archi in.c.anteriorum.2q.6.

*☾Et quando locumtenens generalis seneschalli grauauit partẽ, remittetur causa ad eandem sedem, decidetur tamen per alium quàm per eum, qui grauauit. Aliàs si is, qui grauauit, vellet cognoscere, arbitraria pœna puniretur, vt fuit decisum contra præpositum de Cousi, Anno.1533.die.17.Noueb. Imo non seruatur in curiis secularibus regni.c.vt debitus de appellatio. vt iudex secularis quanuis pronunciet malè iudicatũ possit retinere causam, sed debet eam remittemittere ad eandem sedem. Ad alium tamen quàm ad eum qui iudicauit, vt senatus pronunciauit anno.1533. & die.16. Decembris. q℔ pcedit quãdo appellatur de iudice regio ad regiũ, secus quãdo appellatur à iudice nõ regio ad regium, quia tunc causam retinere ex consuetudine solet, licet contrarium fuerit iudicatum pro dominis de Royalmont. die.24.Nouembris.anno domini.1534.]

Iudices seculares remittunt causam, licet malè iudicatũ pronũciẽt

Quintò.nõ procedit quando pars appellasset omisso medio, & altera pars nõ opposuisset, per tex.in.d.l.imperatores. ff. deappell.

Sextò, limitatur, quãdo iudex medius esset inhabilis, vtpote hæreticus, vel excõmunicatus.glo.& doct. in ca.is cui.de offi. delegat.in.6. Refert Soci.vbi tradit.14.casus, in quibus licet omisso medio appellare. in tract.fallen reg.23.appellatio. Perus. in cã. Romana.§.ab archidiaconis. de appel.in. 6. vbi ponit.duodecim casus.& Præposit.in.c. dilecti filij.2.col.3.& seq. illo titulo.vbi Perus.& Dec.plené.vide glos.in verbo medio. eodem titulo in pragma. sanct. & Do. Rufeum in.6. priuileg. tracta. archipræsulum. Et nota quòd vbi quis appellat simpliciter & omisso medio, postea releuat in parlaméto non obstantibus attentatis remitti debet ad iudicem immediatum, quia attentata nõ sunt in contemptum curiæ facta. sic fuit decisum per senatum, teste Aufrer.in stylo parlamen.in.4. parte. aresto. 189. item nota ꝙ vbi. Et sic non reuocabũtur attentata per curiã.vt not.in.c.nõ solum.de appella.in.6.

*☾Vltimò, si qs omisso medio appellauerit ad curiã, vel causa fuit euocata per curiæ parem, & dicatur eum malé appellasse, non debet in maiori emenda condemnari, quàm si fuisset condemnatus à iudice immediato.& ita sæpius pronunciari audiui, sed fuit dubitatum. Quid si in vim edicti regij liceat appellare ad seneschallum, vel ad curiam.& is appellauit ad curiam, cum liberum ei esset ad seneschallum appellare, an debeat sexaginta libras, vel minorem mulctam, causa fuit in consilio posita, in camera criminali, quam vocat vulgus tornellam, Anno.1540 die.26.Martij ante pascha.]

Tertia regula est, quòd ab interlocutoria non potest appellari, & hoc est statutum, vt breuius lites terminentur, & vt parcatur laboribus & expensis partium.not.in.l.properandum.C.de iudic.

Ab interlocutoria non appellatur.

*☾Et nonobstãte appellatione iudex à quo procedere potest ante inhibitionẽ, non post. Et hoc fuit etiam pronunciatum habere locum in consiliariis supplicationum seu requestarum a resto senatus, Anno.1519. die.9. Augusti.]

Imo sic appellans iure codicis in quinquaginta libris argenti puniebatur.l.2.C.de episcopa audien. Et hoc etiam est statutum in reg.cancell.35.

Fallit quando grauamen non posset in definitiua reparari, vt hic:& tunc ad proximum superiorem appellabitur, vt supra dictum extitit. Et istud probatur per text. in.l. 2.ff.de appella.recipien.quia melius est in tẽpore occurrere, quàm post exitum vindicare.l.1.C.quando lice. vnicuique sine iudi.se vindi. aliàs posset dici isti, sera prece subueniri tibi desideras.text. in.l. 2. C. de iur. & fact.

b ¶ Si quis verò immediate subiectus sedi apostolicæ, ad eandē sedem duxerit appellandū, causa cōmittatur in partibus per rescriptum, vsque ad finem litis, videlicet vsque ad tertiam sententiam conformem inclusiue, si ab illis appellari contigerit. Nisi propter defectū denegatæ iustitiæ, aut iustum metum. Et tunc cōmitti debeat in partibus cōuicinis, & cum causarum expressione. Quæ etiam de illis, etiam legitime alias quam per iuramentū, coram iudicibus à sede apostolica deputandis constare debeat. Processus autem contra præmissa attentatos, nullos & irritos esse volumus, ac rescripta cōtra præmissa impetrātes, in expensis damnis & interesse condēnari debere decernimus atq; declaram⁹. Sanctæ vero Romanæ ecclesiæ cardinales, qui pro vniuersali ecclesia continue laborant,

fact.ignoran. * dicitur nōn posse reparari, etiam si quis est excōmunicatus, vt fuit decisum aresto senatus pro episcopo Beluacen. cōtra officialē Remensem, Anno. 1519. die vltima Ianua. Igitur vidi pronūciatum abusiuē inhibitū contra metropolitanū, qui inhibuerat episcopo, ne vlterius. in causa procederet post appellationē ab interlocutoria emissā, quia contra istum text. anno. 1533. die. 1. Decēb]

Scholastici à quolibet grauamine appellant.

Etiam fallit in scholasticis, qui à quolibet grauamine possunt appellare. text. in dicta authen. habita. ibi, ab omni iniuria. Scripsi in scholastic. priuileg. 163. Alios casus tradit specula. & ibi Io. And. in additio. in. 2. parte in titu. de appel. Præposit. verò in. c. vt debitus. col. 18. de appella. dicit. 12. necessaria in appella. ab interlocutoria. Primum ꝙ causa grauaminis subsit de præsenti. per tex. ibi. Secundum, quòd causa sit legitima, & rationabilis c. cum speciali. de appel. Tertium quòd causa sit vera. c. cum causam. de appel. Quartum ꝙ causa sit nominatim expressa. c. 1. illo tit. lib. 6. & cle. appellanti. ibidē. Quintū. quod in scriptis fiat appellatio. d. c. 1. Sextū, ꝙ apostoli petātur. c. ab eo. illo tit. in. 6. cle. 2. eo. tit. Septimū, ꝙ pars appellans seu eius procurator sit instructus, vt in. d. c. 1. probatur in fi. Octauum, ꝙ intra decē dies interponatur à die illati grauaminis. & sciētiæ. c. concertationi. de appel. in. 6. Nonū, ꝙ intra annū fiat prosecutio, vel ex causa biēnium. c. Romana. & c. ex ratione. eo. tit. Decimum, ꝙ in præsentia iudicis à quo interponatur. c. suggestū. & c. si. eo. tit. ibi alia licet videre. Et per Guido papæ in decis. Delphina. q. 75. sed circa. & decē necessaria ad hoc vt valeat appellatio ante sententiā definitiuā. ponit Specul in. 3. parte. rubr. de appella. §. 1. quē sequitur Rom. cōsi. 501. vt declarationem. col. 1. vide. Præpositū in. c. super eo. 2. col. 2. de appel. Pet. de Ferra. in sua practic. in forma appellatio. ab interlocutoria. & hodie parū seruatur ista. decisio. Ad quæ deberēt curiæ supremæ aduertere. Ego ipse vidi quendā procuratorē rixosum in vna causa sexaginta solidorum ad senatū, vel ad alios iudices septuagesies & vltra appellasse, & causam corā iudicibus secularibus agitatā viginti annis protelasse, & ideo super his sanctę fuerunt nuper factæ contra hos fugitiuos & rixosos ordinationes per senatū faxit deus. vt perpetuo obseruentur.

Ordinationes cōtra protelantes & fugitiuos sanctę institutæ fuerunt.

b ¶ §. Si quis verò.) Diuiditur in sex partes in prima traditur regula, in secunda duæ exceptiones, in tertia exceptionis declaratio, in quarta quomodo debeat constare de metu, aut iustitiæ denegatione, in quinta irritat processus contra prædicta attentatos, in vltima excipit sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales. & alios omnes officiales curiæ Romanæ

nec non dictæ ſedis officiales, officia ſua actu exercentes. ſub præſenti decreto nõ intendimus comprehendi.

c ✣ ¶ Statuimus etiam & ordinamus ꝙ iudices cauſas quæ in partibus terminari debent, coram eis pro tẽpore pendentes, ſub pœna excommunicationis & priuationis beneficiorum per eos obtentorum, eo ipſo incurrenda, infra biẽnium terminare debeant. Pars vero diffugiens, & expeditionẽ ipſius cauſæ malitioſæ impediens, grauiſsime per eoſdẽ iudices mulctetur, etiã vſque ad priuationem iuris in hu-

actu officium exercentes. 2. eſt ibi, niſi propter. 3. ibi, & tunc committi. 4. ibi, quæ etiã 5. ibi, proceſſus. 6. ibi ſanctæ verò.

Quãuis iſte textus loquatur in ſubiecto immediatè ſedi apoſtolicæ, tamen idem in hoc regno in alio quocunque appellãte ad papam, vt cauſa debeat in partibus committi, & ſi contrarium fiat, ad ſenatum appellatur tanquam ab abuſu, & condemnatur pars in expenſis damnis, & intereſſe, quamuis per pragma. in expenſis tantum. & ſi non appelletur ad ſenatum, poterit iudex appellationis etiam appellãtẽ cõdemnare. per cle. 1. de reſcrip. Iſta deciſio probatur in. l. cum poſt ſententiam. C. de appella. & in. c. ſanè de foro cõpetent. vbi docto. & in papa hoc expreſſè tradit Ancha. in. c. ad audientiam. in. 1. nota. de eccle. ædificand. vbi dicit quòd ſi cauſa eſt parua non debet papa de illa ad eum deuoluta per appellationẽ cognoſcere in curia propter difficultatem itineris, & magnitudinẽ expẽſarum. facit. l. 2. ff. ſi quis cautio: & hic eſt deciſum.

Cauſa per papam cõmitti debet in Francia & quomodo

✱ ℂ Intellige quòd cauſa committi debet in partibus, in locis in quibus cauſa tractari in prima inſtantia debet, & decidi. rubr. de cauſis, ſupra. Et quòd pars pro loco ſumatur probat. l. hæreditas. ff. de acquir. rerũ do. & ſcripſi in. l. nomẽ ✣ portionis. ff. de verb. ſig.

Secundò, iſta cauſa debet committi in ciuitate rei, ſi actor & reus ſunt diuerſarũ ciuitatum & dioceſum. c. ſtatutum ✣ cum autem de reſcript. in. 6. Si verò actor & reus ſint eiuſdẽ dioceſis, ſeu ciuitatis, non debet extra ipſas cauſa committi ✣ cum verò ibidem. niſi in caſibus ibidem expreſſis, & tunc vltra vnam dietam etiam cauſa committi non poteſt. vt. d. ✣ cum autem. & probat hic text. dum dicit in partibus conuicinis, ſcilicet per vnam dietam, vt de iure & hoc etiam tractat.] Feli. in. c. nonnulli. col. 29. cum ſequen. verſic. collige. de reſcri. vbi pleniſsimè niſi in caſu. c. ſi. de rerum permuta. vbi Panor.

Derogatur tamen in hoc illi. c. ſtatutum ✣ cũ verò. quia non probatur metus aut denegatio iuſtitiæ per iuramentum. ſicut ibi, ſed debet probari legitimè, vt patet hic in verſic. quæ etiam de illis, etiam legitimè alias quam per iuramentum coram iudicibus à ſede apoſtolica deputandis conſtare debeat, an poſsit contrarium probari, ſi vna pars probauerit metum, aut denegationem iuſtitiæ, vide per Aufre. in deciſ. Tholo. q. 236. ✱ Item ſi iudex eccleſiaſticus in caſibus præmiſsis citet laicos extra iuriſdictionem parlamenti, ſeu vt dicunt reſſortum, debet deputare vicarios, qui cognoſcãt de illa cauſa in illo reſſortu, vbi ſunt laici, vt ſi fortè appellaretur poſtea ab illis iudicibus ratione abuſus, cauſa veniret ad illam curiam parlamenti, in qua degunt laici, alioqui ſolet appellari tanquam ab abuſu, vt fuit pronunciatum contra epiſcopum Tullenſen. anno. 1517. die. 13. Auguſti, nec tenebitur cõparere ſic extra reſortum citatus, vt fuit dictum in ſenatu anno. 1534. die ſeptima Maij, imo legatus licet in qualibet parte legationis iuriſdictionẽ exercere poſsit. c. nouit de offic. lega. Tamen ſi partes nimis diſtent ab illo loco, in quo habet tribunal, tunc debet delegare cauſam in loco partium. Anchar. & Barba. in. c. nonnulli de reſcript. refert. Barba in. c. 1. col. 39. nu. 135. de iud. & ita ſolet fieri in Francia.]

Delegari debent iudices in loco reſſortus.

c ℂ ✣ Statuimus.) Tria dicta ponit, pri-

iusmodi processu prætensi, si eis visum fuerit, super quo eorum conscientias oneramus. Ab interlocutoriis autem secūdo, à definitiuis vero tertio prouocare non licere decernimus, sed volumus secundā sententiā interlocutoriā conformē & tertiā definitiuam, etiā cōformem (omni mora cessante) executioni debitę demādari debere, quacunque appellatione interposita nō obstāte

mò præcipit iudicibus causas intra biennium terminare. Secundò punit partes fugientes.ibi.pars verò. Tertiò restringit appellare volentes. ibi, abinterlocutoriis.

Iustę & sanctę.hic vltra pragmaticā statuitur, ne lites sint immortales, vt iudices eas intra biennium debeant terminare. & vtinā obseruaretur tam in iudicib' ecclesiasticis quàm secularibus, & sic declarantur, & limitantur tam iura ciuilia quàm canonica. Primò lex properādum. C. de iud. vbi de iure ciuili in ciuilibus instantia peribat triennio. In criminalibus verò biennio.l. vna. C. vt causæ criminales. nisi in quatuor casibus traditis per Socin. in tracta. fallen. regula. 182. De iure verò canonico non peribat instantia.c.venerabilis.secundum vnum intellectum de iud.c.tum ex literis. de in integ.resti. c.cum olim ✠ iudices.de priuileg.

Causæ intra biennium finiri debent.

Hodie tamen hic statuitur tempus duorum annorū, quia cessat causa, quare olim non peribat instantia in foro ecclesiastico, nam in eo pro quolibet grauamine appellare licebat.c. super eo.2. de appella.sed de iure ciuili.non.l.2.C. de episcopa.audien.

Sed cum hodie non liceat appellare, vt supra visum est ab interlocutoria non inferente grauamen irreparabile in diffinitiua, ideo causa citius terminari poterit. Et ideo biennium statuitur hic tam in ciuilibus quàm in criminalibus. & quando iudex non posset eam intra bieninum terminare, quid debeat agere, satis supérque explicatur.in.l.properādum.C.de iud. In curiis ecclesiasticis supradicta procedūt. nam in curiis secularibus, si causam quis non prosequatur per annum, est interrupta, ita quód sententia lata post interruptionem est nulla.l.scire ✠ consequens.ff. de excusa.tutor.&.l. si iudex.de iudic.l. cum non ex eo. C.quando prouocar.non est necess.Fel.in.c. de causis.col.pen.de offi.deleg. Ideo necesse habet quis (si illi causam interruptā vult prosequi) impetrare literas à cancellaria, quod non obstante interruptione in causa procedatur, sicut ante interruptionem. ita expressè tenet D.Boe.in ✠ 23.de iurisdi.omni.iudi.in consuet. Bitur. & sine illis literis iudex pronunciabit instantiam esse peremptam & partem in expensis condemnabit l. properandum ✠ 1. C. de iudic. &.l.1. vt intra certum tempus.l.si præses.& ibi Barth. & alij. C. quomo. & quando. iud.

In curiis laicorū interrumpitur causa per annū sinó fuerit prosecuta.

* [Et si aliquis fuerit priuatus beneficio, & in emenda adhuc condemnatus, si appellet tanquam ab abusu ad senatum, & à priuatione ad iudicem ecclesiasticum, non curret tempus appellationis prosequendæ coram ecclesiastico, donec prosequitur coram senatu. per cle, quandiu. de appellationibus. sic fuit iudicatum pro quodam religioso contra officialem Malleacen. anno.1531.die.4.Maij.]

Quæro, an perempta instantia duret effectus malæfidei, sic quod litis contestatio inducat malam fidem quo ad fructus, & omnes alios effectus? Butrius Panor.& cæteri in dicto.c.illud.colum. vlti. de præscript. tenent quod non duret, nisi quo ad interruptionē præscriptionis, & perpetuationem actionis.sed litis contestatio sola non inducit veram malam fidē, sed pręsumptam tantū, vbi non constat de iure agentis, ista fuit opinio glos. singu.in. l.2. C.de fruct.& litium expensis. quam glos. sequitur ibi Salicæ. per multa allegata per eum, tum maximè quia perēpta instātia, pereunt

Effectus malæ fidei an perempta instantia duret.

acta.l.cum lite.ff. iudic. solui. & sic omnis causa ab eis, cum isti effectus non sint inesse producti, & separabiles à sua causa: & vbi reperitur contrarium, vt est in præscriptionis interruptione, & perpetuatione actionis, illud non est trahẽdum ad omnes, imo casus exceptus firmat regulã in nõ exceptis.l.t.ff. de reg.iur.licet Bar.In dicta.l.2.contrarium teneat, cuius dictũ nõ obstat, quia si(vt præsupponitur) possessor est bonæ fidei, quomodo est possibile, quòd sola litis contestatio, per quã non apparet aliquid, quòd scientiã rei alienę habeat, inducere faciat eum plene & perfectè malæ fidei possessorem esse? non video, sed extunc datur indici ĩ perueniendi ad notitiã ex probabilibus factis, & lata sententia declaratoria rei alienæ habet tunc plenam notitiam, & hæc notitia trahitur retro ad tẽpus sui initij, & sic ad tempus litis contestatæ. Et ex hoc apparet, quòd effectus scientiæ rei alienæ, non fuit statim per litis contestationem consummatus, & perfectus. Et sic non est vera ratio Bart. secundũ Salicet.ibi, & contra Barto.tenuit Ioan.Francisc.Balb. in tract.de præscri.in.3.parte.6. partis prin. quæst.2.col.48. quia nemo cogitur ius suũ indefensum dimittere.l.illud. ff.de petitio. hæred. Curtius in.l.2.nu.82. C. de edendo. Et quòd fructus non debeant restitui à die peremptæ instantiæ vsque ad nouã litis contestationem, iudicauit senatus Paris. hoc anno.1536.die.8.Februarij, per.l.fi.C. de præscrip.30.vel.40.anno.

* Et idem etiam iudicauit pro religiosis de port Royal, contra domũ dei Parisien. Anno.1518.die.13. Aprilis.]

Semel & iterũ tantum appellari ab interlocutoria.

Vltimò, ex hoc text. patet, quod à sententia interlocutoria non licet secundo appellare. sed si fuerit confirmata, poterit executioni demandari, * Vt fuit pronunciatum in senatu, Anno.1542.die.25. Septembris contra rescriptum impetratum post interlocutoriam confirmatam abusiuè impetratum, & concessum, quia non valent literæ concedentes tertiam appellationem de iure. per tex. in.ca. sua nobis.de appel. Soci.in.l.singulis.ff.de except.rei iud. fuit tamen admissa post tres sententias conformes appellatio tãquam ab abusu ad senatum in causa decimarum infeudatarum de quibus dicunt regales non posse de eis iudices ecclesiasticos cognoscere. die. 17. Iulij, Anno.1539.] quanuis de iure tres sententiæ conformes etiam interlocutoriæ requirerentur, vt habetur in cle.1. de re iudic. Et idem erat statutũ in prag. & regula cancel. 35.vbi pœna viginti florenorũ auri punitur secundo appellãs ab interlocutoria, vel tertio à definitiua. Et sexaginta differẽtias inter interlocutoriam & definitiuam, & alia multa de his sententiis dixi in repet. l.quod iussit.ff.de re iudica. Et hic text.loquens de interlocutoria, non habet locum in interlocutoria habente vim definitiuæ. * Ita fuit decisum in senatu, Anno.1518.die.7. Septẽbris, in sententia lata super iudicis incompetentia.] vt erat expressum in prag. eo. tit.vbi in reliquis sufficient glo. ibidem descriptæ. poterit tamen postea nullitatem (vt d.cle.1.de re iudic.) allegare, nisi in decem casibus traditis ibi per Barb. in.2.no. Nec tertio posset etiam allegare nullitatẽ Ioan. Fab.in.§. appellantur. instit. de excepti.nec hodie vltra bis per istum tex.

Quando nullitas sententię allegatur per modũ prouisionis sententia exequẽda est.

* ¶ Si tamen allegetur nullitas postquam fuerit secundo appellatum, vel semel ab interlocutoria, debet per modum prouisionis sententia exequi, & ita solet per senatũ pronunciari: quod alij iudices sequi debent, nisi nullitas appareret ex ipsa sententia, & ex ipsius inspectione, docto.in.l.4.§. condemnatum.ff.de re iud. Sic consuluit Bertrand.cõsil.250.viso processu.in.2.vol. ex prima impressio. vbi alios allegat, vnde hoc anno. 1543. & in mense Decẽbris Card. ferrarien. appellans contra tres sententias conformes ad senatum tanquam ab abusu, dicens citationes non valuisse, non fuit receptus, sed fuit ad emendam cõdemnatus, & ideo post tres sententias coram iudicibus ecclesiasticis latas conformes. vidi impetrari literas à cancellaria directas seneschallo, aut bailliuo, seu gubernatori, iudici partiũ, in quibus mandatur ipsis, vt has sententias exequantur nonobstantibus oppositionibus, & appellationibus, si constaret eidem de dictis tribus sententiis definitiuis conformibus. vel duabus interlocutoriis, & facta executione poterit de nullitate agi. cle.1. ibi ad agendum de nullitate. de re iud. Et sic executio-

cutionem non impedit, nec debet audiri allegans nullitatem, nisi facta executione, & per actionem. vt. d. cle. t. imo in vltima sententia solet ad expensas aliarum sententiarum condemnari, nisi ex nouiter productis hæc vltima sententia feratur. doct. in. c. sua nobis. de appel. vnde vidi in materia beneficiali impetrari literas à papa & rege directas certis iudicibus, vt cognoscerent de petitorio, & deciderent remota appellatione, & lata sententia ab istis iudicibus auctoritate apostolica & regia commissis, non appellabitur, quod est vtile ad euitandum tres sententias definitiuas, & hæ literæ facilè solent obtineri, quia in forma iustitiæ sunt.]

Intellige non posse tertio prouocare ab eodem grauamine, secus si à diuersis, quia quoties grauatur, toties quis potest appellare. c. quoties. 2. quæst. 6. & in eisdem capitulis. secus in diuersis. Alexád. consil. 77. in causa. in. 2. volu. Intellige tamen vt supra dictum est in princip. huius text.

Quantum ad definitiuam, iste articulus continet ius commune, vt patet in rubrica. C. ne liceat in vna eadémque causa tertio prouocare. & si prima sententia fuerit lata, & postea fuerit appellatum, & fuerit appellatio deserta, & alia postea sententia fuerit prolata, ab ista prolatione desertionis dico debere demandari executioni, quia pronunciatio super appellatione à diffinitiua est diffinitiua. de qua loquitur hic tex. glo. in verbo non habente eod. titul. in prag. Guido in decisio delphi. quæst. 11. dixi in repet. l. quod iussit in præfa. nume. 52. ff. de re iudic. & ita fuit prolatum arestum in magna camera hoc anno. 1537. die. 25. Februarij.

* ❡ Quanuis Oldradus consuluerit consil. 106. quod litera. de sententiis definitiuis, intelligendum esse latis visis actis, & cum maturitate consilij, sed si fuerint latę ex desertione non exequentur, tum quòd cesset ratio. cle. 1. quod non præsumatur calumniari, qui nunc allegat illarum sententiarum nullitatem, quæ non fuerunt visæ, sicut quando processus est visus à relatore & consultoribus, tum quod casus non est comprehensus in. d. cle. Etiam in causa matrimoniali non licet tertio prouocare. glo. fin. in. ca. fraternitatis. in verbo. fornicario. de frig. & malef. poterit tamen superior adiri per viam querelæ. glo. not. in. ca. ad reprimédum. in verbo suspendatur. de offic. ord. quam notat Panor. & alij in. ca. lator. de re iud. vbi Feli. ait, quòd licet restitutio contra sententiam, quæ in rem transiuit iudicatá, non petatur nisi à principe. l. diui. ff. de pœnis. vt scripsi in tracta. de literis ciuilibus, seu sub forma vt practici aiunt, ciuili impetratis, secus tamen est secúdum eum in sententiis, quę non tráseunt in rem iudicatam. allegat Domi. in. ca. venerabilibus. § porro. col. 1. de senten. excom. in. 6. Et sic baillini & seneschalli illas possent literas concedere, quod vix obtineretur in Francia, sed à cancellaria vel à rege tantum. quando ageretur de retractando arestum, secus in alia sententia inferioris, vt seruatur nemausi vbi seneschallus concedit.

Tres sententiæ nó exequútur contra tertium.

Item tres sententiæ suspenduntur quo ad executionem propter nouum appellatorem. vtor verbis Baldi. in. c. cum super. per illum tex. col. 1. de re iudica. vbi licet tertio, qui causam agi nesciuit, appellare, quanuis parti condemnatæ non liceret. Alexand. in l. sæpe. ff. de re iud. quanuis contrarium teneat Roma. singl. 287. cle. vt calumniis, sed quantum ad partem contra quam latæ sunt exequentur, contra verò tertium non. ca. veniens. vbi docto. de testib. nisi malitiosè distulerit. Ancha. consil. 333. an dubia. colum. penult.

Tres sententiæ nó exequútur quádo executio retractari non potest.

Adde etiam quod tres sententiæ conformes non exequentur, si illa executio nó posset retractari, vt in criminalibus, vel vt fiat matrimonium, & puella defloretur, & postea de nullitate agatur, certè non hoc fiet, vt scribit Aufre. in decis. Tholosanis. q. 430. dicens cle. primam habere locum quando executio erat reuocabilis, aliàs non facit. c. 2. vt lite penden. l. non distinguemus. § intra. ff. de arbitr. quod sequitur Bonifa. in. d. cle. colum. 4. Aliàs posset dici, quod imperator scribit in. l. 2. C. de iuris & fact. ignor. Sera prece subueniri tibi mulier desideras, nam factæ res retractari nó possunt. l. in bello. § factæ. ff. de capti. & sic fuit iudicatum. in supremo Burdegalen. parlamento, vt mihi retulit doctissimus D Bocherius, in illa curia suprema senator excellens. Et confor-

Cóformes sententiæ quando dicantur.

mes dicuntur conuenientes, & quanuis aliquid sit immutatum in summis, vel quantitatibus, nihilominus in quo conueniunt cóformes dicuntur. teste Barba. cósil.19. in fi. & consil.20. Bene etenim in.3. volu. Aymo Crauette. consil. 183.

Ad hæc restitutio in integrum minori cócessa aduersus tres sententias cóformes, non impedit interim executionem. teste Bal. in.d.l.1. C. ne liceat.3. prouoca. & secundum istam opinionem fuit in Rota iudicatum, quando malitiæ præsumptio cessabat, aliàs cótrarium secúdum Cassado. in decis.1. de restit. in integr.]

Vide tamen octo casus per Præposit. & alios in.c. sua. colum.8. & sequent. in glo. tertio appellare. de appella. in quibus licet tertio prouocare. Soci. in tracta. fallen. regula.328. prouocare. & vltra statutú est in stylo parlamenti in.7. parte rubr. de fide instrumen. ordina.3. sic, vt à magnis anfractibus & infra, ordinatum est, quod de processibus, qui decętero fiét in curiis prædictis, vbi non erit quæstio nisi de tribus libris Turonen. soluendis semel, & infra, qui summariè sunt vacuandi, non recipietur nisi prima appellatio ad iudicem regiú proximiorem, ad quem pertinebit processum in prima figura absque grossatione fieri asportari. alia addidi in rub. C. ne lice. tert. prouo.

Notaquádo vna tátú appellatio recipiatur.

¶ De pacificis possessoribus.

Statuimus quoque quod quicúque, dúmodo nó sit violentus, sed habens coloratú titulú, pacifice, & sine lite prælaturá, dignitaté, psonatú, & administrationé, vel officiú, seu quodcúque beneficiú ecclesiasticum triénio pximo hactenus, vel p tépore possederit, seu possidebit. in petitorio vel possessorio à quoquá, etiá ratione iuris nouiter reperti, molestari nequeat, præterquá prætextu hostilitatis, aut alterius legitimi impedimenti, de quo ptestari, & illud iuxta conciliú Viennen. intimari debeat. lis auté hoc casu quo ad futuras controuersias intelligatur, si ad executioné citationis, iurisque sui in iudicio, vel exhibitionem, aut terminorú omniú obseruationem pcessum fuerit. Monemus etiá ordinarios, vt diligenter [a] inquirát, nequis sine titulo beneficiú possideat, & si quem beneficium sine titulo possidere repererint. declarét illi ius nó cópetere, cuiusuis téporis detentione non obstáte, de ipsoque beneficio possit illi, dúmodo nó sit [b] intrusus, vel violentus, aut aliàs indign9, vel alteri idoneo, puideri.

¶ Rubrica de pacificis possessoribus.

a ¶Inquirant.) Hæc inquisitio & declaratio non possunt fieri parte non citata, secus si papa mádaret informari, & postea papæ referri. Calder. consi.4. papa in rub. de dila.

b ¶Intrusus.) Quis dicatur. tex. in.c. relatum. de iure patro. dicit esse illum, qui non intrat per ostiú: item qui nec re nec nomine nec communi opinione est prælatus, vel beneficiatus, & tamen possidet vel quasi, propriè dicitur intrusus. Bal. in.c. nisi. colum.1. de renuncia, * vel ille, qui sine vlla electione, & sine titulo sedé inuadit, qui crimine falsi tenetur. l. eos. ff. de falsis Bal. in.ca. pastoralis. col. 1. de exceptio. Et his modis propriè dicitur intrusus quo ad istú titulum. teste D. Gomes. in regula cácella. simili. q.47. & seq.] vide Domi. & præposi. in.c. ppter. 19. distinct. Feli. in.c. in no-

in nostra. de rescrip. & in ca. veniens. de accusa. vbi tradút octo modis quem posse intrusum dici.

*❡ Nota tamen requisita in hoc titulo.

Primum est, quòd quis habeat verum, vel coloratum titulum, qđ probat hic text. ibi coloratum habés &c. plene scripsi in tra cta. de pacific. possesso. in quarta ampliatione, vbi cōclusi non habentem titulum non iuuari hoc auxilio contra Gomes.

Secundò, requiritur quòd pacificè & sine lite possederit, ibi in textu pacificè &c. Et scripsi in. d. tracta. in. 3. limitatione, quã do quis pacificè dicatur possidere.

Tertiò, requiritur quod possederit prælaturam, dignitatem, beneficium, aut officium ecclesiasticum, in text. ibi ecclesiasticum. Secus si temporale & prophanum, vt elucidaui in. 11. amplia. d. tracta. de pacific. possessor.

Quartò, requiritur quòd possederit trie nio. Ibi triennio proximo, & sic debet esse continuum, non interpolatum. cle. vnica. de sequestra possess. Gomes. quæst. 20. super hac regula. text. in. l. secunda. ff. ne de statu defunct.

Quintò, requiritur quòd possidens sit habilis. nam inhabilis hoc auxilio non iuuatur, vt in limitatione quarta abundantius declaraui in. d. tracta. vbi personas triginta inhabiles. & vltra enumeraui.

Sextò, requiritur triennium completum & perfectum. glos. in verbo triennio in pragm. eo titu. Et ego scripsi in limitatione 5. num. 226.]

Vide alia in tracta. de pacific. possess. infra, & in reliquis puto glos. pragma. sanct. sufficere.

Rub. de publicis concubinariis.

Clerici non debét nubere meretricibus.

Inter opera charitatis computatur nubere concubinis, & meretricibus publicis. c. inter opera. de sponsa. sed hoc exerceant laici, clerici verò prohibentur nubere meretricibus. Leuit. 21. c. vbi de sacerdote loquens, dicit, sordidam atque meretricem non accipiet vxorem, sed puellam virginem de populo suo. ca. maritum. 33. distin. & ibi glos. & ca. si quis. 34. distinct. vide text. in ca. fin. 32. quæst. 1. & sic multò fortius. prohibetur illis habere concubinam. ca. nemo. 32. q. 4. vbi dicitur, nulli licet scire mulierem præter vxorem. Ideòque coniugij datum est tibi ius, ne in laqueum diaboli incidas, & cũ muliere aliena delinquas. ca. audire. 34. distinct. Et quanuis de iure ciuili licitum esset habere concubinam cuiuscunque ætatis, nisi minor duodecim annis esset. l. 1. in fine. & per totum. ff. de concub. requirebantur tamen multa antequam diceretur concubina, quæ tradunt glos. & docto. in ❡. fina. de nupt. institut. & in ❡. quibus. de hæred. quæ ab intesta. deferun. Lucas de pẽna in. l. si coartalis. col. 2. C. de C coarta. lib. 12

Quę dicatur concubina, & introducta.

Hic verò intelligimus concubinam, quãlibet mulierem habitãtem cum clerico vel laico, & actiones & passiones suas illi communicantem. glos. in verbo concubina. eodem tit. in pragma.

*❡ Prohibetur etiam habere subintroductam mulierem. c. nullus. &. c. interdixit. 32 distinct. vbi Archi. dicit esse respectu alicuius domestici officij, scilicet eã quę sub obtetu alicuius officij, siue ministerij retinetur: vt pro facienda vel suenda veste: aliter tamen declaratur in historia ecclesiastica. c. 25. lib. 7. vbi sic describitur: est enim tertiũ quoddam genus mulierum, secundum Chrysostom. in sermo. quæ neque vxores sunt, neque concubinæ. Sunt enim quidã, qui puellas innuptas domum sine nuptiis ducunt: eásque vsque ad supremam senectam secum inclusas tenent, non liberorum procreandorum gratia, quia dicunt se rem cum illis nõ habere: neque libidinis, siquidem illas se dicút incorruptas, inuiolatásque seruare: sed eo introductas dicunt, quia opus erat dictis puellis aliquo patrono aduersus maleuolos, quum non haberent maritos, tutores, nec parentes, quum muliebris sexus subleuatione aliqua maximè egeat, & sic illa mulier sub illo velamine intra domum ducta, diceba tur introducta, quæ etiam hic prohibetur. Concubina etiam intelligitur, quæ cessantibus legalibus instrumentis vnita est, & coniugali affectu asciscitur. hanc coniugem facit affectus. c. omnibus & seq. &. c. Christiano. 34. distinct.]

a ¶ Et insuper.) Hic titulus octo habet partes. Prima punit publicos cōcubinarios. Secunda ibi, quòd si ij, punit superiores clericorum negligentes imponere pœnam concubinariis clericis, & prouidet quid agendum. In tertia ibi, publici, declarat qui dicantur publici concubinarij. Quarta ibi, quia verò, prohibet iudicibus ecclesiasticis questus pecuniarios à concubinariis recipere. ꝙ si receperint, dupli pœnā imponit. Quinta ibi, ipsas autem, præcipit prælatis ipsas concubinas à suis subditis arcere. & filios concubinariorum extra domū patris concubinarij habitare. Sexta ibi, iubemus, iubet in synodis & capitulis ista publicari. & omnes subditos moneri ad dimittendum concubinas. Septima ibi, iniungimus &c. iniungit secularibus ne impediant prælatos super concubinatu clericorum procedētes. Vltima ibi, & cum omne &c. monet omnes laicos tam coniugatos, quā alios, vt abstineant à concubinatu. Hæc est huius tituli summa.

Notandæ sunt concubinariorum pœnæ, quæ integrè hic describūt.

Prima ergo pœna publici concubinarij est vt suspensus sit à perceptione fructuum omniū beneficiorum, quæ obtinet per tres menses, qui fructus debent conuerti in fabricam, vel in aliam ecclesiæ euidentem vtilitatem. Est etiam de iure suspensus ab officio. c. si. 33. dist. Et an sine monitione declarat Panor. in c. vestra de cohabi. cler. & præp. in c. nullus. 32. dist. & c. seq. vbi ipso iure dicunt eū suspensum, nec requiri sententiam etiam declaratoriam, si sit notorius. & ita tex. hic non requirit monitionē. * glos. & doct. in c. cum non liceat. de præscriptio. Et per constitutiones Angliæ Othonis lega. rubr. de concubinis clerico. remouendis, qui eas intra mēsem à se non remouet, est suspensus ab officio & beneficio, & si se intromittat, de illo est ipso iure priuatus.]

¶ De publicis concubinariis.

a ET insuper statuimus, ꝙ quicunque clericus cuiuscunque conditionis, status religionis, dignitatis etiam si pontificalis, vel alterius præeminētiæ fuerit, qui post præsentium notitiam, (quā habere præsumat post duos menses post earundem præsentium publicationem, in ecclesiis cathedralibus factam, quam ipsi diœcesani omnino facere teneantur, postquam præsentes ad eorum notitiam peruenerint) fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuū omnium beneficiorum suorum trium mensium spatio, sit ipso facto suspēsus: quos suus superior in fabricam, vel aliam euidentem ecclesiarū vtilitatē, ex quibus hi fructus percipiūtur, conuertat. Necnō huiusmodi publicū cōcubinariū, vt primum talē esse nouerit, mox suus su-

Secūda pœna est ibi, necnon, quòd debet moneri per episcopū, vt cōcubinam dimittat: quā si non dimiserit, vel eā seu aliam reassumpserit, priuari debet omnibus suis beneficiis, etiam extra episcopatum existentibus. postquam hic text. generaliter dicit de omnibus. ita tenet gl. in verbo omnibus. in pragma. eodem tit. Et sic limitatur. c. si cōpromissarius. de elec. in 6. Imo aliquādo ex quibusdam constitutionibus synodalibus priuatur ipso facto. Ancha. consil. 65. pro clariori, col. 1. sed quòd de iure debeat priuari, est tex. in c. ex parte. A. de testi. Erat tamen in arbitrio prælati prius monere vel priuare, vel suspendere, per tex. & ibi Imo. in c. sicut. & c. si autem. de coha. cleri. & mulier. hoc intellige quādo erat notorius. pro simplici autem fornicatione occulta licet olim posset priuari. c. presbyter. 82. dist. tamen hodie non. nā terē omnes priuarentur. argu. glos. in c. quia sanctitas 50. dist. glo. in c. Maximianus. 81. dist.

dist.& c.lator.2.quest.7.sequitur Corset.in sing.incipien.fornicatio. Et Barba.consi.13. à Ioue.col.vlt.3.vol.non tamen possunt cõpelli ad abiurandum concubinam,quia posset sequi periurium.c. clericos. & ibi etiam Panor.de coha.cleri.

Tertia pœna, quod antequam dispẽsatum sit cũ eis, non possunt obtinere honores, dignitates, beneficia, nec officia, quia sunt infames.c.infames.6.q.1. Imo si ante dispensationem à sede apostolica obtentam celebrauerint,efficiuntur irregulares, & suum beneficiũ poterit impetrari. teste Archi. in. c. præter. ad hoc.col. penult.32. distin. sequitur Alphons. Thostatus in tract. contra clericos concubina.conclu.3. quia à iure concubinarius est suspensus, vt supra dixi, & suspensus celebrans efficitur irregularis, per text. in.c.is cui.de senten.excommunica.in.6.

Quarta, quòd hic concubinarius perseuerans in crimine, si fructus beneficij receperit, tenetur illos in conscientia restituere, quia nec iustè percepit, nec suos fecit.Inno. in.c.sicut.de coha.cleri.Præpo.in. c.prçter. 32.distinctione. Nam beneficiũ datur propter officium.c.fi.de rescript.in.6. qui non potest seruire ex sua culpa, non potest ecclesiæ fructus recipere.c.cum secũdum, & ibi, not.de præb.c.proposuit. de filiis presbytero.c.eos.81.distin.

Quinta pœna est, quòd si post dispensationem iterum receperint aliquam concubinam, perpetuò sunt inhabiles tam ad dignitates,quàm ad aliqua beneficia, nec vnquam poterit prælatus cũ eis dispẽsare extra sedẽ apostolicam,quia episcopus nõ potest bis dispẽsare cũ illis,imo cõtumacia crescente poterit degradari. presbyteris.in authen.de sanctiss. episcop.col.9.ca. clericos. de cohabi.cleri & glos.prag. in verbo.animaduertãt,quia quos diabolus cõiũxit.difficile est separare, vt sunt hi concubinarij.

Sexta pœna est tex. quod nõ possunt habere domi suos filios, quos in concubinatu genuerunt,ne eisdem possit dici,Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensç tuæ.& ne generent scandalum, not.in.c.1. de cohabi.cleri.glos.eo.tit.in prag. in verbo cohabitare. plenius tractat ad eã recurrito.& etiam quia in singulas horas eos videndo delectarẽtur in suo peccato. nam hodie sacerdotes suos bastardos gratius intuentur quàm solem.ita quòd cæci efficiũtur ratione magnæ delectationis quam habuerunt, vt puniãtur in quo deliquerũt.c.postulasti.& ibi dixi vlti.not. de cleri.excommu. minist & quia dicitur, Eiice ancillam, & filiũ eius: quod fuit dictum Abrahæ Gene.21.c. & in.c.nõ omnis.22.q.2.Et quia si filij iungant se concubinariis, erunt peruersi,iuxta dictum Salo.ecclesiasti. 19.c. qui se iungit fornicariis,erit nequam, & putredo & vermes hæreditabunt illũ &c. Vnde dicit Bar. in.l.in concubinatu.ff.de concub. quod filij nati ex clerico beneficiato non legitimãtur per subsequens matrimonium,quia tẽpore quo obtinebat beneficium, vxorẽ habere non poterat. quod reprobat Pet. de Vbal.in tract.de successión. ab intesta.col. 67.fo.17. quia licet haberet beneficium, si non erat in sacris, vxorẽ ducere poterat.c. 1.de cleri.coniu.cui ego assentio.

> perior monere teneatur, vt infra breuissimum terminũ concubinam dimittat. & si illam non dimiserit, vel dimissam aliã publice resum-

Filij nati ex clerico legitimantur p subsequẽs matrimoniũ contra Bart.

Septima pœna,quod non possunt donare cõcubinæ, quàm benignius intuẽtur quàm matrem,& si donauerint, donatio illi facta non valet.l.2.C.de dona. inter virũ & vxo. arguendo de milite ad clericũ, sicut arguit gl.in.l.miles.ff.de re iudi. & ita expressè tenet Panor.in.c.1.de cle.ægrotan.&.c.fi. de ordina.ab epis.& gl.in verbo. partes.eo.tit. Nec valet legatũ, vel institutio hæredis per illum clericum concubinarium, sed debet fisco applicari.l. Claudius cum sequẽ.ff.de his quibus vt indig.Bar. expressim in.l.miles.ita. mulier. de test. mili. sic consuluit Benedic. de benedict. in consi.127. cum vt præsupponitur.nã si isti canonici & alij sacerdotes diuites possent donare suis concubinis, mulieres suaptè natura fragiles allicerentur ad coeundum cum prædictis, & etiam blanditiis & deliniamentis spoliarent hos clericos,qui cõmuniter fatui sunt circa

Concubinarii non possunt donare cõcubinis.

hasce mulieres.multa dicit. d. de Petrucia in tracta.de viribus iura.in.3.effectu.sed nō tanta quibus irretiti sunt hi miseri cōcubinarij.Guido pa.sing.295.

Pœna fornicarij presbyteri.

Octaua pœna est,nam sacerdos lapsus in fornicationem , tantum decem annis pœnitere debet. provt disponitur. in.c. presbyter. 82.dist. quem text.vtinam sacerdotes intelligerent , & nouissima præuiderent, quia id temporis concubinas non appeterent.& dicitur in.c.si quis episcopus,aut presbyter, aut diaconus,post diaconi gradum acceptū fuerit fornicatus , aut mœchatus , deponatur:& ab ecclesia proiectus inter laicos agat pœnitentiam.81.dist.c.si quis episcopus.

Null⁹ missam cōcubinarij audire debet

Nona,quòd nullus debet missam illius audire,alioqui audiens peccat.c. præter.32. dist. Nec ab eodem sacramēta recipere,nisi sacramentum baptismi,pœnitentiæ,& eucharistiæ , in mortis necessitate . Innoc.& alij,in.c. fraternitatis. col.2.de hæret. tum quia non sunt digni conficere , & si conficiant,non sunt digni audiri,tum vt confusi de culpa ad gratiam redeant. Adhæc vt alij retrahantur ab illorum imitatione . Bonauen.in.4. senten. dist.13. q.4 . & Thostatus vbi supra conclu.4.in addit . Imo plus peccat secundum eum communicans cum isto notorio fornicatore,quàm cum excōmunicato.in conclu.13.& cōclu. seq.dicitur, qui accedit ad vidēdam euchaistiam inter manus plublici concubinarij scienter , peccat mortaliter, quia est in fraudē legis : secus si non ex proposito hoc faceret. hæc sunt verba illius. quia benedictiones illorū vertuntur in maledictiones.c.si qui sunt presbyteri.81.dist. Fugiendi ergo sunt isti, sicut pestis.c. negociatorē.88.dist . & eo casu missam parochiani audire possunt.in aliena parochia contempto suo presbytero.c. 2.de paroc.licet aliàs regulariter contra.

Distributiones cōcubinarij habere nō debēt,nec elc& onibus interesse.

Decima , quòd non solum est exclusus à potestate celebrādi missam , sed etiam standi in choro tēpore celebrationis diuinorū, & sic nō poterit habere distributiones. Præpo.per illum tex.in.d.c.præter.32. dist.quia concubinarij bona ecclesiæ comedere non debent glo.in.c.hanc consuetudinem.10.q. 1.nec electionibus interesse . Inno.in. c.sicut.de coha.cleri.sed sicut leprosus ab omnibus vitari debet , vt si timore peccati non arceatur , saltem bonorum metu , ne fame pereat, quia hoc genus homines plus amissionem bonorum, quàm animæ timent. & vide tex.in.c. eos.81.dist.vbi sunt priuati beneficio.

pserit,iubemus vt ipsum omnibus suis beneficiis omnino priuet.Et nihilominus ii publici concubinarii vsque quo cum eis per suos supe-

Vndecima, quia sicut rusticus vtitur suo iumento , ita diabolus & concubina & concubinario , vt in simili dicit glo.in.c.audi denique.11.q.3.& in.c.dilectis.de appel. dicit eos habere mēbrum diaboli , & requiescere cum diabolo dicuntur, & non super dominū , nam is requiescere super dominum dicitur , qui obtentu sacerdotij vel prophetiæ non viuit luxuriosè glo.in.c. iudices.1. q.1. Vnde dicit Augu. mallem sustinere pœnā Caiphæ, Herodis, & Pilati, quàm pœnā sacerdotis indignè celebrantis, scilicet concubinarij.

Duodecima, quòd si impetrent rescripta post suspensionem , vel depositionem hoc racito,illa non valebunt.c. super eo. de coha.cle.& ibi Cardi.& Anth.

Decimatertia est , quia concubinarius pauper & miser est,etiam si diuitias Midæ, aut Crœsi ante cōcubinatum haberet. Prouerb.14.in fi.Iustitia eleuat gentem, miseros autem facit populos peccatum , & maximè hoc peccatum.ecclesiasti.9. ne des fornicariis animam tuam in vllo , ne perdas te,& hæreditatem tuam.hoc etiam nos docet experientia , quæ est rerum magistra.c. quàm sit.de elect.in.6.

Cito moriuntur cōcubinarij.

Decimaquarta,quia cito moritur,nec per mittitur longo tempore viuere ratione scādali super terram . Vnde dicit diuus Pau.1. ad Corin.c.10. neq; fornicemur , sicut quidam ex ipsis fornicati sunt,& ceciderūt vna die viginti tria milia.Legimus de Caio cæsare,qui adeo libidine & inuidia flagrauit, vt omnem vsum scientiæ iurisc ōsultorum se abolitur ū non semel iactauerit , ne quid præter æquū respondere possent,lit erā magistraribus

gistratibus iurisdictionē, & sine appellatione cōcessit, cū omnibus suis sororibus stupri consuetudinē fecit. ideo triennio & decem mēsibus tantū imperauit, teste Ayma. Riual. in historia iuris ciuilis, fo. 102. lib. 4. Idem dicitur ibi paulo post de Galba, qui septimo mense postquā imperium susceperat, occisus fuit. Idē dicitur de Anto. Basiano. de Carolo 8. tradit Gaguin. in eius vita, & Leuiti. 15. c. in fi. dicitur, Docebitis ergo filios Israel, vt caueāt immunditias, & non moriātur in sordibus suis. & animalia multum coeuntia cito moriuntur. Aristotel. lib. 2. de natura animaliū. quod bene nouit. D. Probus in addit. ad Io. Mona. in rub. de vita & honesta. cleri. in. 6. & de nocumētis coitus tradit Auicen. Fen. 21. rub. de nocumentis coitus. & plenē. D. Tiraquel. in tract. de legib. connubialib. fol. 150. & seq.

riores, post ipsarū concubinarum dimissionem, manifestāmque vitæ emendationem fuerit dispensatum, ad susceptionē quorumcūque

Decimaquinta, omnes concubinarij sunt surdi, non audientes dicta sapientum, sed ægreferentes corripientes illos. Ecclesia. 21. c. Audiuit luxuriosus, & displicebit illi, & proiiciet illud post dorsum suum.

Decimasexta, semper sunt in rixa & in clamore domi concubinarius cum concubina, & tenebras in horas dicunt, maledictiones datas Abiron. Ille concubinæ imprecatur, hæc omnia mala in illum retorquet. satis experientia probantur ista. non alias probo. quod aliquando coniugatis contingit: si habeant vxorem zelotypam. ✱ Sed concordantia matrimonia turbari non debent. l. 1. in fi. ff. de liber. exhibend.]

Decimaseptima, ab omnibus amicis relicti moriuntur, & omnibus destituti, ac nudi sicut venerunt, reuertuntur. Psal. 87. Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à miseria.

Decimae non sunt concubinariis soluendæ.

Decimaoctaua, q subditi non tenentur eis soluere decimas voluntarias, seu personales, aut oblationes, cū ab officiis eorum liceat abstinere. Præpo. in. c. præter. 32. distin. sed authoritate episcopi in ecclesiæ vtilitatem conuerti debēt. Card. in. c. tua. 2. q. 6. de deci. & si episcopus esset notorius fornicator, posset parochianus sine episcopi authoritate in vtilitatem ecclesiæ, vel pauperum sua authoritate conuertere. Thosta. conclu. 10. vbi supra. Imo subditi prælatum fornicatorem notoriū euitare possunt, etiam ante sententiam. glo. & doct. in. c. cum non liceat. de præscrip. Ideo non debent confiteri parochiani his cōcubinariis, alio qui peccat illis confitēs, & iterum tenetur confiteri, cum concubinarius nullam habeat iurisdictionem. quia est suspensus, vt supra dixi: Henri Boh. in. c. omnis de pœn. & remis.

Decimanona, semper tristes incedunt, ac tribulati sicut hęretici. Apoca. 2. c. Dedit illi tempus, vt pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere à fornicatione sua, & ecce mittam in eam luctū: & qui mœchantur cū ea, in tribulatione maxima erunt. & 17. c.

Vigesima, experti sunt omniū casuum, & infortuniorū, vt dicit Leonard. de vtino in sermo. 43. de legibus. Fœmina corpus, opes, animam, vim, lumina, vocē polluit, annihilat, necat. eripit, orbat, acerbat. Corpus, opes, animam, consortia, fœdera, famam, Debilitat, perdit, necat, odit, destruit, aufert

Vigesimaprima, desperati moriuntur, vel subitanea morte. Legitur Iudicū. 16. quòd Samson à Dalila deceptus, seipsum & plures Philisthinorum homines interfecit.

Vigesimasecunda, damnati cū dæmonibus semper ardēt. Dauid in psal. Omnes qui elongant se à te, peribūt. Perdis omnes qui fornicātur. Diuus Paulus ad Ephe. 5. c. Hoc autē scitote intelligentes, quòd omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, non habet hęreditatē in regno dei. & ad Galat. 5. idē dicitur. & 1. ad Corinth. 6. neque fornicarij regnū dei possidebunt. Et debent carere ecclesiastica sepultura, si impœnitentes decedant, teste Leonard. in dicto sermo. quadragesima. 43. in primo testimonio legis euangel. in fin. per. c. quibus. 13. quæst 2. Apocal. 21. Timidis autem & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod

est mors secunda. argu. ea. quia in omnibus de vsuris.

Cautela pro vxore con cubinarij.

Vigesimatertia, potest vxor procurare ne maritus accipiat concubinam, & impedire, & prohibere ingressum concubinæ, vel eam expellere, arg. l. nō aliter. & ibi gl. ff. de vsu & habi. & si non possit prohibere, poterit agere contra maritū, vt concubinam dimittat, & eā accusare ciuiliter & criminaliter. Sali. in. l. 1. in 4. opposit. C. ad. l. Iuliā de adulte. Imo potest discedere à suo viro, si vir habeat cōcubinam: nec erit restituenda, nisi vir præstet cautionem de expellenda concubina, & non tenenda, vel reassumenda, etiam per pœnæ appositionem arg. c. ex transmissa, de restitu. spolia. quia non bene conueniūt, nec in vno lecto morantur vxor & cōcubina, quæ vitæ vxoris insidiatur. Bal. in. c. 1. col. 2. vt lite non contestata. Cardi. Alexā. in. c. ex parte. in fi. de sponsa.

honorum, dignitatū, beneficiorū, officiorumve sint inhabiles. qui si post dispensationem, recidiuo vomitu ad huiusmodi publicum cōcubinatū redierint, sine spe alicuius dispēsationis ad prędicta prorsus ihabiles existāt.

✱ ☾ Et hoc anno. 1543. die. 3. aprilis ante pascha fuit pronunciatum in hoc senatu contra quēdam nobilem Andegauen. vocatum de hommes. eo quòd concubinam haberet, vt personaliter in senatu compariturus esset, responsurus petitionibus procuratoris regis, & nisi compateret tempore præstituto, quod caperetur vbicunque etiam intra loca sacra, si non posset prehendi, quòd ad tres breues dies citaretur, insequendo formam. l. inter. ff. de public. iudic. Et interim voluit illius bona capiēda & saisienda cum aliis pœnis. Vtinam omnes adulteri sic punirentur, & zaleuci lex, de qua in princip. concordato. scripsi, seruaretur.]

Vigesimaquarta, omnibus ludibrio sunt & scandalo. Naum. 3. ca. dicitur, Væ ciuitas sanguinum, non est finis cadauerum in te, propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ. & gratæ &c. ecce ergo reuelabo pudenda in facie tua, & ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam, & proiiciam super te abominationes tuas, & contumeliis te afficiam, & ponam te in exemplum. &c.

Concubinarius eligi & ordinari prohibetur.

Vigesimaquinta, à promotione ordinum repelluntur. c. 1. & c. laici. & ibi Præpos. not. 33. distinct. Et episcopus eligi non potest, nec nominari. c. si quis episcopus. 34. dist. Bertachi. in tract. de episc. in. 1. parte. 2. lib. quæst. 6. quod vtinam seruaretur, & ij concubinarij extra Herculis columnas proiicerētur, ne fœtore illorum alij corrumpantur.

✱ ☾ Nempe Tibullus poeta Ethnicus sic ait

Casta placēt superis, pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquas.

Et Grapal. lib. 2. de partibus ediū inquit. Christo casta placent, manibus purissima puris,
Frāgite liba manus, sit procul omnis odor.

Et ideo curati debent interdicere, ne in suis ecclesiis celebrent, ne fœtore illorum alij inficiantur. & episcopi, qui illos sic tollerant, pro ipsis deo opti. maxi. respondebunt. quia non caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desiuit obuiare. c. error. 83. dist.]

Concubinarius furioso comparatur.

Vigesimasexta, quòd concubinarius furioso comparatur. Valer. lib. 4. titu. 3. sic ait, Sophocles ætate iā senior, cum ab eo quidam quæreret, an etiamnum rebus vteretur venereis, inquit, dij meliora, libenter enim isthinc tanquā à furiosa quadam dominatione profugi. Melius probat tex. in §. illud. in authen. qui. mod. nat. effi. leg. vbi dicitur, nil furore amoris vehementius. & ibi glo. dicit,

Non frater fratri, cum furor ille venit
Igneus ille furor nescit habere modum.

Facit gl. in §. hæc autē. in auten. quomodo. opor. episc. colla. 1. & tex. in. l. 2. §. initiū. ff. de orig. iur. vbi in text. habetur. ꝙ captus amore virginis omne phas atque nephas committeret. & plus dicit ibid. Bald. quòd amor puellarum peruertit sensum. vide glo. in. l. vna. C. de senatuscon. Clau. Item ebrio æquiparatur. insti. de succes. subla. nam sicut

vino

b ¶Quod si ii ad quos taliū correctio pertinet, eos (vt prædictum est) punire neglexerint: eorū superiores tam

vino quis capitur, ita & amore mulieris:
Vt Venus eneruat vires, sic copia vini,
Vno nanque modo vina Venusque nocent.

Hæc Verg. in paruis operibus. Et sicut ebrius nō posset se dissoluere statim à vino, sic nec fatuus concubinarius à sua ganea.

Vigesimaseptima pœna est, quia etiam tria mala oriuntur præter su pradicta. Primum quòd propter istum concubinatum publicum corda aliorum maximè laicorum scandalizantur. Secundò vituperatur officium ecclesiasticum. Tertio præbetur aliis materia peccandi.c.si mala.2.q.5.c.significasti.de adult. & c.magnæ.de voto.glo. eod. titu. in prag. si sacerdos peccauerit, quis orabit pro eo? Item per vitia luxuriæ dæmones coluntur, & templum dei violatur.c.in eo. 32. quæst. 4.1.ad Corinth.c.3.

Concubinario potest bonis interdici.

Vigesimaoctaua est, isti concubinario potest bonis interdici, sicut mulieri luxuriosæ.l. & mulieri.ff. de curato. furio. quia est prodigus morum. glos.in.l. si quis cum sciret.ff.de vsucap.pro empto. Bal.in.l.ea lege.in fi.C.de condi. ob cau. & maior est ꝓdigalitas morum quàm rerum, vt ꝓbat tex. ibi, Famæ suæ prodigos.C. de his qui potentio.no. Benedict. in repet.ca. Raynutius.in verbo mortuo in.1. nume.311.de testa.& expresse.d.Auriol.in addi.ad Guillel. de monte laud.in.c.grandi. de supplend.negli. prælat.lib 6.plene Tho.Ferra. cautela.6. quanquam meretrix. vbi dicit notabilem hanc esse cautelam contra meretricem, vt non possit de bonis suis disponere,not.in.ca.pastoralis. de iud. & quando episcopus habet plures in suo episcopatu tales furiosos concubinarios,non debet eos omnes suspendere,vel excommunicare, sed debet à maioribus incipere, vt alij exemplo illorum terreantur.tex.& ibi Panor.3.not.in. ca. clericos.de coha.cleric.Hodie sicut tela aranearum capit paruas muscas,& magnas dimittit,ita & officiales.& sic delicta magnorum celantur,& non puniuntur.gl.in.l. ad splendidiores.C. de diuersis offic.lib.12.dicam ergo cum propheta, Exurge domine, cur obdormis,& sinis eos viuere super terram?potest dici, quia es iustus, fortis & patiens, vt alibi idem Dauid dicit. Possem hic etiam alias pœnas congerere, sed has timeant concubinarij. Qui plura damna toti ecclesiæ viuentibus scilicet, & morientibus inferunt, imo maior est metuenda locis illis calamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui dei magis in se iracundiam prouocant, quàm per seipsos placare debuerant.Grego. in.c.Fertur.⁊.vulnerato.1.q.1.

Vigesimanona, igne zelotypiæ torquentur,& desiccantur.spec. in titul.de sponsa.⁊. postremo.versic. forma ab isto die. vbi dicit clericos plus laicis igne zelotypiæ vri, sicut capo in pullos.

Trigesima, is qui habet concubinam, & procreat filios, censetur contraxisse matrimonium ex cohabitatione, & filij erunt legitimi,nisi protestetur quòd non intendat contrahere matrimonium.text. & ibi glos. in.l. in liberæ. ff. de ritu nuptia. quod procedit de iure ciuili,quando non erat magna inter eos disparitas. secus de iure canonico. glo.in.c.is qui.34.dist. Curtius in.l. penult. in fi.ff.de iurisd.om.iud. Igitur deleantur isti concubinarij (iuxta Dauidis sententiam) de libro viuentium,& cum iustis non scribantur.psal.68. vbi octo pœnæ concubinariorum intueri possunt.

✱¶ Sed istę pœnæ locum non habent in eo, qui vxorem habet sine solennitate tamē ecclesiæ, vt apud Baionen. & Biernen. interdum fit, nempe illi monendi erunt, & cogendi,vt solennitatem ecclesiæ recipiant,& tunc vocabitur vxor, quæ antea vocabatur concubina.ca. omnibus.34.dist. & supra.in rub.scripsi.]

Prælati negligentes punire concubinarios magis peccāt quam concubinarij.

b ¶⁊.Quod si ij.)Hic patet quomodo prælati negligentes punire concubinarios puniuntur, peccant etiam mortaliter, maximè si pro temporali commodo hoc tolerēt. & pari pœna puniri debent. ca. vt clericorum. ver.prælati, de vit. & honest. clerico. Præpo. in.c.præter.⁊.fina. colum.7.distinct. 32.vide tex.in.ca.ex multis.1.quæst.3.& ibi

in ipsos de neglectu, q̃ in illos pro concubinatu modis omnibus digna punitione animaduertant. In consiliis etiam prouincialibus & synodalibus aduersus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per suspensionem à collatione beneficiorum, vel alia cõdigna pœna sæueriter ꝓcedatur. Et si ii quorum destitutio ad nos & sedẽ prædictam spectat, ꝑ consilia prouincialia, aut suos superiores propter concubinatũ publicũ reperiantur priuatione digni, statim cum processu inquisitionis ad nos deferantur. Et eadem diligentia & inquisitio in quibuscunque generalibus capitulis, etiam prouincialibus, quo ad eos seruetur, pœnis aliis cõtra prædictos & alios nõ publicos cõcubinarios a iure statutis, in suo robore ꝑmansuris. c ¶ Publici autem intelligendi sunt nõ solum hi quorum cõcubinatus per

glo.& magis peccant, quàm cõcubinarij, cũ auctoritatem & defensionem delictis præstent. c. qui aliorum. 24. q. 3. c. qui consentit. 11. q. 3. ✱ Et episcopus qui talium crimina non corrigit, magis dicẽdus est canis impudicus, quã episcopus. c. nemo. 83. dist. & suspẽdi debet. c. si qs episcopus. ibidem.] quod facit cõtra baiulum Mõtispess. quæstum à meretricibus & cõcubinis intra ciuitatẽ degentibus recipiẽtẽ. vide tex. in. c. negligere. 2. q. 7. Aufre. in repet. cle. 1. not. 10. de offi. ordi. deberẽt ergo prælati animaduertere in istos facinorosos concubinarios, sed fortè posset illis dici, Clodius accusat mœchos, & per hoc dicit Io. And. in. c. fi. de re eccle. non alienãd. Pontifices muti, de iure suo malè tuti, Cũ sint cornuti, nõ audent cornibus vti.

c ☾ 4. Publici.) Quatuor modis publici dicuntur, vt hic, & in. c. vestra. & ca. tua nos. de coha. cleri. vide etiam per tex. & docto. in. l. 1. ff. de iusti. & iur. Alia licet videre per glo. prag. sanct. eo. titu. & per hunc tex. declaratur, quis dicatur vsurarius publicus, seu manifestus. de quo. in. c. 1. & in. c. quanquam. de vsur. in. 6. & ibi multa addidi. vide Ange. in disputa. incipien. vsurarij manifesti.

Clerici an fœminas domi retinere possint.

Notandum est quòd clerici retinentes in domo fœminas prohibitas, peccant mortaliter. tex. in. ca. interdixit. 32. dist. Ratio est, quia malũ exemplũ dant laicis, & omnibus eum videntibus. vnde dicit Augustinus de singularitate clericorum, Quale præmium fœlicitatis expectat, qui non solũ blasphemiã sanctitatis ab infidelibus prouocat, sed fidelibus perniciosum præbet exemplũ, vt infirmi sub prætextu dilectionis subtiliter fornicentur, & pudicus impudicissimæ castitatis præbeat magisterium? & abbas qui non verbis & exemplis mandata domini ostenderit, deponi potest. ca. si quis abbas. 8. quæst. 2. sed hodie si ille tex. seruaretur, bene multi deponerentur, vnde plati tot mortibus digni sunt, quot ad suos subditos perditionis exempla trãsmittunt. ca. præcipuè. 11. q. 3.

Item propter custodiam castitatis, quam difficilè seruat clericus cohabitando cum mulieribus. ca. hospitolum. 32. dist. & Prouerb. 6. c. dicitur. Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, vt non cõburantur plantæ eius? Item ob perfectionem virtutis, ad quam cũ difficultate ascẽdit, qui consortio fœminarum delectatur, vt dicit beatus Hieronymus ad Oceanum.

Præterea conuenit institutioni clericali non tenere mulierẽ, vt Aug. vbi supra dicit, Vt quid sibi adhibuit mulierem, qui ducere contempsit vxorem? omnis qui non manducat carnem, vt quid habitationem suam carnis apparatibus

ſententiam, aut confeſsionē in iure factam, ſed per rei euidentiá, quæ nulla poſsit tergiuerſatione celari, notorius eſt, ſed etiam qui mulierem de incontinentia ſuſpectam & diffamatam tenent, & per ſuum ſuperiorem admoniti, ipſam cū effectu nō dimittunt.

d ¶ Quia vero in quibuſdam regionibus nonnulli iuriſdictionem eccleſiaſticam habentes, pecuniarios quæſtus a cōcubinariis percipere nō erubeſcunt, patientes eos in tali feditate ſordeſcere, ſub pœna maledictionis æternæ pręcipimus, ne deinceps ſub pacto. cōpoſitione, aut ſpe

bus replet? & qui non biberit vinū, vt quid vini oblectatione perfruitur &c.

* ℭ Vnde ſcribit Cyprianus in lib. de ſingularitate clericorum ſibi fuiſſe à domino reuelatum, ne ſacerdotes cum fœminis cómune haberent contubernium, per ſcripturarú teſtimonia etiá antea prohibitum fuiſſe aſſerit, & per hoc conſuluit Bertr. conſi. 55. multa ſunt. col. 3. volu. 2. ex noua impreſſione. plus dicens ꝙ ſacerdos non tenetur habitare in domo illius coniugati, qui titulum eidem aſsignauit, ſed poteſt cōpellere eum, vt extra domū eidē aliméta ꝓbeat. Si mulier ī domo illius habitabat. ibidé vide.]

Inſuper, propter excellētiam miniſterij ſacerdotalis: nam dicitur, Mundamini, qui fertis vaſa domini. c. neceſſe. 1. q. 1. Et Hieron. ad Oceanum, Quid tibi, clerice, cum fœminis, qui cum domino ad altare famularis? Præpoſ. in. d. c. interdixit. Et quod non liceat regularibus tā monachis quàm canonicis habere concubinas, nec alias mulieres in domibus eorum, patet per totum titulum de cohabi. cler. & ſic fuit cōcluſum Tholoſæ, teſte Aufrerio in deciſio. Tholoſ. q. 448.

d ℭ Quia verò.) Ex hoc text. patet quòd ꝓ hoc delicto non poteſt epiſcopus, vel officialis imponere pœnam pecuniariam clerico, conuertendam in vſum epiſcopi. ſed debet conuerti in vſus pios. l. 2. C. de epiſco. audié. & ibi pulchrè Bald. Panorm. & Fel. in. c. irrefragabili. § cæterum. de officio ordina. vbi traditur regula cum limitationibus, quòd epiſcopus poteſt imponere pœnam pecuniariam, ſi magis timeatur, & debet conuerti, vt hic. Henri. in. c. preſbyteri. in. 2. diſtinct. de pœnis. per. c. dilectus. de officio ordina.

* Barba. in rubr. de conſtitut. colum. penult. Aufrer. in repetit. clem. 1. colum. 98. in paruo volum. de offic. ordina.] Et præſumitur facere cauſa quæſtus, quando imponit pœnam pecuniariam, & in ſuum vſum conuertit. Henric. Boic. in. d. c. irrefragabili. Imo ſi epiſcopus vel officialis non exprimat, ad qué vſum conuertatur pium, videlicet ad dádum tali pauperi, vel ad reparandam talem eccleſiam, licet dicat ad vſus pios conuertendam pecuniam, tamē ſolet ab eis appellari ab abuſu ad ſenatum, qui hunc abuſum reformat per hunc textum. etiam in aliis caſibus. nam vult ſenatus vt exprimatur ad quem vſum pium, ne fiat fraus huic conſtitutioni.

Epus an poſsit pœnam pecuniariá imponere, & an valeat ſtatutum.

* ℭ Idem ſi præcipiat ſub pœna decem, vel alia pecuniaria, nam hoc vidi à ſenatu reformari, tanquam abuſiuum, anno. 1533. die ſecunda Decembris, contra officialem Cabillonen. vnde dicit gloſ. in. ca. cum multæ. 15. q. vlti. quod eccleſia perdidit ius exigendi pœnam pecuniariam pro ſacrilegio impoſitam. in. ca. quiſquis. 17. quæſt. 4. Sequitur Benedic. in repetit. ca. Raynutius, in verbo mortuo in. 1. nume. 32. de teſta. licet Panormi. & alij illam gloſ. reprobent in ea cum ſit generale. col. 5. num. 14. & ſeq. de foro competent. Et intelligite eam, vt hic ſcribitur, ꝙ pœna pecuniaria imponi poſsit ad vſum certū, piū & expreſſum, nō alias.]

Valeret tamen ſtatutum epiſcopi imponens pœnam pecuniariam vltra pœnam iuris, ſi non procedat à radice cupiditatis, dūmodo non imponeret pro quolibet crimine. Hoſtien. in ſumma rub. de offic. ordina.

§ quid

ꝗ quid pertinet. col.2. versicu. non tamen. Panor.in.c.licet, col. 2. de pœnis.&.ca. de causis, de offic. deleg. col.3. sequitur Henr. Bote.in tract.de synodo episcopi.in.3.parte, art.1.num.120. & seq. amplia .8. quia tunc statutum secundum eos punit, nō episcopus.ideo cessat suspicio cupiditatis.vide ibidē fusius, quia per breuiratem temporis non possum alia scribere die.7. mēsis Ianuarij, Anno.1537. fuit causa posita in consilio contra episcopū Ambianēsem. qui recipiebat sextam partem beneficiorum pro non residendo, & dando licentiam non residendi, & fuit factum præceptum eidem vt seruaret hæc sancta concordata, quia episcopus nō debet recipere nisi cathedraticum.c. conquerente de officio.ordin. aliàs punitur in quadruplum. c.quoniā.18.dis.ꝑ cathedratico tamen vt vltra duos solidos soluatur valet præscriptio.ca. olim. de censib.

Pecuniā ꝑ nō residēdo an epi accipere possint, & ꝑ collatio nibus, sepulturis, & aliis, & quam.

alterius quęstus talia quouis modo tolerent, aut dissimulent. Alioquin vltra præmissam negligētiæ pœnam, duplum eius quod propterea acceperint restituere, & ad pios vsus omnino conuertere teneantur & cōpellantur.

e ¶ Ipsas autem concubinas, aut suspectas prælati omnibus modis curent a suis subditis per auxilium, & brachii secularis inuocationē, si opus fuerit, penitus arcere: qui etiam filios ex tali cōcubinatu procreatos, apud patres suos cohabitare non permittant.

*◖ Aliàs fuit prolatum arestum in curia parlamenti Parisien. per quod fuit factum præceptum episcopis, & archiepiscopis, ac aliis collatoribus huius senatus, ne vltra aureum sumere haberent pro collatione vnius beneficij, inter Guylegier & Antonium more, Anno. 1522. die 12.Martij, vel, si bene recollo, anno 1523.die verò octaua Februarij. Et ne pro iucundo aduentu aliquid exigant, Anno. 1521.die. 4. Iunij. nec etiam pro caritatiuo subsidio, vt fuit iudicatū contra episcopum Maleacensem, eo.anno, die.14.Maij: & quando possit imponi, & ex quibus causis.scribit plenè D. Boer. in decis.Burdega.q.133. iuxta pollicitationem cum multis. q. seq. etiam anno 1538. contra officialem Ambianen. requirente regis procuratore fuit dictum officialem non posse laicos cōdēnare in emendam ꝑ crimine adulterij, fortè quia ferè omnes sic possent condēnari, nempe adulteria sunt in hoc regno frequentia, eo ꝙ nō puniūtur. Notandum tamen est, ꝙ licet curati nil debeāt recipere ꝑ sepultura.c. abolendæ.de sepulturis, nec ꝑ exequiis mortuorū. Benedictionibus nubētiū, & aliis spiritualibus, tamē laudabilis cōsuetudo est obseruanda. c.ad apostolicā. de simo. & fuit permissum à senatu, vt laici cōpellerentur à iudicibus ecclesiasticis, contra aliquos laicos, qui appellauerant, tanquā ab abusu, Anno 1528.die.4.Martij. Alioqui nō possent curati viuere, cum quidam nil habeant certi, & postquam ministrāt spiritualia, dignū est vt metāt carnalia, secūdum doctrinam diui Pauli ad Cor.9. & c.cum ex officij. de præscrip. maximè compelli debent hoc infœlici tēpore, in quo omnis deuotio perit circa deum, & eius ecclesias, de quo scribit Roma.consil.344.in casu.]

e ◖ꝗ. Ipsas.) Et sic concubinæ clericorū possunt puniri per prelatos ecclesiarum.qui bus subditi sunt clerici illis adhærētes, quia sunt de foro ecclesiæ.gl. in ca.eos.32.dist.& quia peccant in ecclesiam turpiter adherendo clerico. Panor.in .c.si concubinæ. de sen ten.exco. Item quia laicus delinquens cum clerico, efficitur de foro ecclesiæ.c. 2. de coha. cleri. Et sic infertur, quod si quinque cōmittant homicidiū, inter quos vnus sit clericus, ratione connexitatis remitti omnes debent ad iudicem ecclesiasticum: tum ne causæ continentia diuidatur. l. nulli. C. de iud. tum ne sequantur diuersæ & fortè contrariæ sententiæ. ad hæc vt priuilegio clerici gaudeat non priuilegiatus, vt in.l.si communem.

Cautela nota pro deliquēte

munem.ff. quemad.ser.amit. Istā cautelam tradit Thomas Fer.cautela.10.si contingat. quem sequitur Hippo.in sing.18. Ias.in.l.si emancipati. col.3.versi. nota tu diligenter. C.de colla, vbi adducit sexdecim similia. hoc tamen non patiuntur regales obseruari, sed quilibet in suo puniatur foro, vt vidi seruari in practica.

Quæro, an concubina clerici possit puniri per iudicem secularem? Videtur quòd non, quia cō cubinatus de iure ciuili est permissus, per totum tit. de concu. ff. & C.& supra dixi, & ita tenet Are.in.l. ex parte.§. mulier.ff.de verb.oblig.

f ¶ Iubemus insuper quòd in prædictis synodis & capitulis præmissa publicentur, & vt quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneant diligenter.

Contrarium teneo, tum quia hic concubinatus prohibetur, & est lex regni facta à Papa & Rege: tum quia ad officium iudicis secularis pertinet compellere remediis secularibus, vt homines honestè viuant.l. iustitia.& ibi Alber.ff.de iustit.& iur.§.iuris præcepta instit.illo tit.ita tenet Paul. in.d. §.mulier. Et hoc intelligi debet in concubina publica.secus in secreta. Ancha. cōsi. 196.magnifice.2.q.vbi dicit non valere statutum laicorum editum contra cōcubinas clericorum, quia ob hoc percutiuntur mala fama corda clericorum, & vituperatur ministerium ecclesiasticum, & in mentibus fidelium scandalum generatur. c. pres byter.2.q.5.&.c.si mala fama. ibidem. Ias.in l.cum quædam.in princ.col.vlt.ff. de iurisd. om.iudi. Et plenè Feli.in.c.ecclesia.nu.102. q.16.de consti. Hic non dubitatur, cum lex sit facta à duobus magnis dominis, quin valeat.sed per hoc non posset iudex secularis ex officio inquirere contra concubinā clerici secretam, & eam punire, vt concludit. Ancha.dict.consi.196.col.3.ibi vide fusius.

Iudices regii cōcubinas clericorū & ipsos puniunt.

✱ ¶ Hodie tamen non prohiberetur, & bonum esset quòd inquireret, postquā iudices ecclesiastici sunt negligentes, & iudices seculares in hoc regno solēt tales cōcubinas, & clericos illas habentes punire, maximè parlamenta Franciæ, vt vidi seruari sępius in hoc parlamento & debet vigilare maximè contra abbates, & episcopos cōcubinas habentes, vt senatus Burdegalen. fecit. de quo refert Boer.in decis.suis.quæst.72.quęstio fuit.]

Quid si prælati sint negligētes, & non inuocent brachium seculare contra hosce furentes cōcubinarios, an iudices regij possint compellere ipsos concubinarios clericos, vt dimittant suas concubinas, & eas punire? Respon. sic, quia regales efficiuntur conseruatores istorū cō cordatorum per papam. in rub.de protectio. concorda.infra. & sic auctoritate & apostolica & regia hoc faciunt, quia honestas viuendi est de præceptis iuris ciuilis, quę pertinet ad præcepta iuris, vt honestè viuatur, quorum iudex est executor. Paul. & Claud.de seycel lo in.l.iustitia.ff.de iusti.& iur. per tex.in.l. consensu.§.1.C.de repud. & ideo in hoc sacratissimo senatu die vltima Aprilis, anno 1538.fuit dictum contra sacerdotes melden. quatuor vel quinque, de quibus constabat curiæ per informationes esse cōcubinarios, quod caperentur, & omnes concubinæ expellerentur à domibus illorum, & præciperetur eisdem concubinis sub pœna fustigationis, ne ad domos dictorum sacerdotum amplius accedere, vel commorari auderēt, & quod D.melden. episcopus crearet vicarium qui istos concubinarios puniret.

✱ ¶ Audiui etiam iudicari abusiuè cōcessum, si officialis requisitus à iudice laico, moneat clericum sub pœna excommunicationis vt soluat, si inserat clausulam nisi coram nobis causam allegare voluerit, quia illa clausula non debet (vt regales dicunt) poni, aliàs semper haberet causæ cognitionem rei iudicatę, & alterius cuiuslibet rei ad iudicem laicū pertinentis, quòd non permittunt regales, vt fuit pronunciatum in senatu anno.1542.die.25.Septemb. nisi assignaretur oppositio in parlamento, vel coram eo qui sententiam protulit.]

f ¶ §. Iubemus.) Vult hanc constitutionē publicari. ✱ in synodis, & capitulis, & moneri omnes

g ¶ Iniungimus præterea omnibus secularib⁹ viris, etiā si regali præfulgeant dignitate, ne vllum qualecunque inferant impedimentū quocunque quæsito colore prælatis. qui ratione officii sui aduersus subditos suos pro huiusmodi concubinatu & aliis casibus sibi à iure permissis procedunt.

h ¶ Et cum omne fornicationis crimen lege diuina prohibitū sit. & sub pœna peccati mortalis necessario euitandum, monemus omnes

neri omnes subditos in illis synodis, vt cōcubinas, si quas habent dimittāt, aliàs sunt comminandæ pœnæ in eos, sed hodie cum episcopi tantum curent pecuniam, & valorem episcopatus habere, non animarū curam, hoc ferè negligitur ob defectū superiorū.]

g ☾ ✠ Iniungimus.) Principes vel alij quicunque sint, non debent impedire iurisdictionē ecclesiasticā, vt hic probatur, & in.c.fin.de reb. eccle.non alienan. aliàs ipso facto sunt excō municati.c. quoniā de immuni.eccl.in.6. Sed hodie proh dolor non minuitur tantū, sed in totū tolli procuratur exquisitis subtilitatibus quibusdā. sed veh illis, nesciunt quid faciunt. dedit enim eos deus in reprobum sensum, quamobrem plangit ecclesia, vt plenè licet videre in tractat. de planctu ecclesiæ, per Aluar. Plura hic non dico. sed in ordinationibus regiis multa scripsi de his, vbi quādoque videre licebit. & in bulla cœnæ domini. Vide Egid. bella mera consil.40. factum est tale.

h ☾ ✠ Et cum omne.) Iure prohibitum est habere duas vxores. vt probatur in definitione matrimonij, ibi, viri & mulieris, non dicit mulierū, sed viri. non virorū & mulieris. & is qui duas habet, est infamis.l. eum qui duas. C.ad.l.Iuliam. de adulte. solebàtque olim fustibus cædi. ✠ dicit tamen Theoph. in.✠.affinitatis.de nup.in insti. capitalē pœnam statutam esse cōtra accipiētē duas vxores eodē tēpore,] & hodie solet ad mortem condēnari per senatū, tum ratione raptus, quia mulier consensit in eum tanquam in maritum, & non aliàs, & sic cōtra suam rapitur voluntatē, & plus videtur peccare, qui velamine matrimonii peccat. & clam facit, argu.l.1.C. de malefi.l.fi. ff.de ritu nup. facit.l.1.C. de delat.lib.10. Ias. in.l. singularia nu.18.ff.si cert.peta. tum quia falsum cōmittit, & sic pœna falsi (quæ in regno est mortis per legem regni) condēnatur, tum adulterium committere dicitur, & sacrilegiū. & stuprum. Alex. consi. 165. visis in.7.vol.per.l. 1.✠. fi. ff. de extraordin. crimi. & l. quamuis. C. ad.l. Iuliam, de adulte. Bal.consi.429.super eo, in.5.vol. Imo etiam cōtra illū qui habet duas vxores, potest inquiri de hæresi, quia malè videtur sentire de sacramento matrimonij. Domi. & Perus.in.c.accusatus. de hæret.in.6. & videtur taliter contrahendo, committere contra vnum de sacramētis ecclesiæ, & sic est hæreticus.c. ad abolendam de hæret.d.c.accusatus.✠.1. ✠ ☾ Qui hodie remissus ad iudicem secularē nō solet puniri, nisi iudex secularis videat processum iudicis ecclesiastici, & sic seruatur opinio Bar. in.l. diuus.2. ff. de custodia rerum ita fuit iudicatū in causa Berquin heretici, & plurimorū aliorū, qđ est cōtra.c. vt inquisitionis de hęret.in.6.]

Item est infamis, & à testimonio repelli debet, si quis habeat vxorē cum cōcubina, vel duas concubinas. Bald.in.l. neminē.& ibi Barb. in addi.C. de incest.nupt. Panor. in.c.2.de sponsa duo.&.c.. cū quidā.col.2. de iureiur. vbi dicit de religioso, qui accepit vxorē, an possit inquisitor cōtra eum inquirere. Idem si habeat sponsam, & alterā concubinā.✠. si verò effusa. in authen. quib. mod. natu. effici.sui. vel duas sponsas.l. 1. in fi.ff.de his qui not.infa.

Si tamen quis primò illicitas contraxerit nuptias, & postea licitas sine iudicio ecclesiæ, non est puniendus, secus si contra: tum quia legitimè factum non meretur pœnam, tum quia magnæ sapientiæ est reuocare

Iudices seculares in causa hæresis solēt processum videre ecclesiæ.

Habens duas vxores qua pœna puniatur.

vocare quod malè egeris.c.magnæ.22.q.4.
Bald.consi.118.in.2. incipiente, verba ma-
trimonij.in.1.volu. Tutius est, quod iudi-
cio ecclesiæ fiant secundæ nuptiæ.

Notandum est, quòd subtili ingenio sunt
istæ concubinæ expellen
dæ à domibus istorum
canonicorum, & aliorú
clericorum. vt in simili
dicit text. in.l.2. C.de
commere.& merca. An
posśint expelli extra ci-
uitatem, dixi in ordina.
regis Philippi pulchri,
vbi etiam dixi an & quo
modo debeant spoliari,
& an sint restituédę post
spoliationé. Quod non,
quia authoritate iuris
vel iudicis spoliatus nó
restituitur. glo. in sum-
ma.3. quæst 1. vbi limi-
tat, quando non serua-
retur ordo iuris.& glos.
in.c.arguta.2.q.6. Idem
quando à non suo iudi-
ce esset spoliatus, vel ex-
tra iudicium, etiá à suo
iudice. Hosti. in summa de restitut.spolia.
§.quando.in prin. & Specul.in titu. de pe-
titor.§. quoniam. vide in addi. ad Panor. in
c. dilectus.1. de rescript. Do. consi.136.do-
minus.col.2.& Ias.consi.9.facti series.in.3.
volu. Item non restituitur quis, quando im-
mineret scandalum. Ias. consi.38.in causa.
col.1.in.3. volu. glos. singu.1. in.c. in pri-
mis.2. quæst.1. secundum Barb. in tract.de
præst. Card.in.1.quæst.primæ partis nu.48.
col.12. est tamen altera in.c. ad petitionem
in verbo.restituendus. de accusa.&.3.q.1.in
summa. vide quinquaginta limitationes ad
regulam spoliatus &c. per Corset. in tract.
de potest. regia.q.72.

Cautela pro vxore côtra maritum concubinarıú

Cautela singularis est pro vxore, quæ ha-
bet maritum concubinarium, vt vxor sua-
deat illi marito, quòd promittat mille au-
reos cuidam amico, vel vxori, si redierit ad
concubinam: & si promiserit, talis stipula-
tio valebit.text. sing.in.l.ex partę.§.mulier.
ff.de verbo. obliga. quamuis stipulatio pœ-
nalis ad contrahédum matrimonium non
valeat.l. titia. ff. de verbo. obliga.c. gem-
ma, de sponsa. Tamen propter bonos mo-
res, conseruandos in matrimonio hæc va-
lebit, vt ibidem Bar.& alij dicunt. & Bald.
in.l. vlti. in fin. C. de
sponsa. nam etsi matri-
monium liberum de-
bet esse, tamen execu-
tio matrimonij debet
esse honesta, nec quic-
quam debet alter com-
mittere. lædens pudo-
rem matrimonij. & sic
consului in Montepes-
sulano. Imo fortius va-
let stipulatio pœnalis fa
cta amico, quòd Titius
si ludat, promittit cen-
tum aureos, & per hoc
extrahitur à ludo. & ita
consului apud Bituri-
ges pro quodam merca-
tore, qui sic promiserat.
& tenet Paulus Areti.
& alij in.d.§.mulier.

laicos tam vxoratos quam
solutos, vt similiter a concu
binatu abstineant. Nimis
enim reprehensibilis est, qui
vxorem habet, & ad aliam
vxorem accedit. Qui vero
solutus est, si continere no-
lit, iuxta apostoli consiliú,
vxoré ducat. Pro huiusmo-
di autem diuini obseruan-
tia præcepti, ij ad quos per-
tinet, tam salutaribus mo-
nitis, quam aliis canonicis
remediis omni studio labo-
rent.

Tutor tradens puellá nuptui ob pecuniá an puniatur.

Si tamen tutori, vel
consanguineo pupillæ
data fuerit pecunia, vt pupillam daret nu-
ptui. Titio, illa pecunia non poterit repeti.
glos.singu.in.l. qui sine. in verbo. accepit.
ff.de negociis gestis. quam singu. notat Bar.
in.c. Raynutius. col. 25. de testa. nec est si-
monia sic recipere pecuniam, vt contrahi
matrimonium suadeatur. Bal. in rub. C de
sponsa. tamen si tutor dolo versatus fuerit,
vt quia dedit pupillam indigno, tenetur ad
interesse pupillæ: teste Angel.in.d.l. qui si-
ne.& nota quia sæpe corrumpuntur tuto-
res propter pecuniam, & consanguinei in
puellis nuptui tradendis. teste Cy. & Bald.
in.l.si pater per illum text.C.de sponsa.

* & anno. 1538. die. 7. Ianuarij quidam
emédá honorabilé fecit in palatio, qui sua-
serat & induxerat iuuenem ad contrahen-
dum matrimonium cum sua consangui-
nea.] In aliis licet videre glos.pragm. quæ
plenius tractant materiam.

¶ Rubrica de excommunicatis non vitandis.

[a] STatuimus insuper quod ad vitandum scandala & multa pericula, subueniendumque conscientiis timoratis, quod nemo deinceps à cōmunicatione alicuius in sacramentorum administratione vel receptiōe, aut aliis quibuscūque diuinis vel extra, prætextu cuiuscunque sententiæ aut censuræ ecclesiasticæ, seu suspēsionis, aut

¶ Rubrica de excommunicatis non vitandis.

a ¶ STATVIMVS.) Potest in duas diuidi partes. In prima prouidet hominibus timoratæ cōscientiæ: in secúda declarat nolle p hanc constitutionem releuare excōmunicatos, suspensos, vel interdictos. Secúda ibi, per hoc tamen &c.

Notandum est dictú solēne in practica, quòd licet excōmunicatio liget absentem & ignorantem quo ad vinculú, non tamen quo ad pœnam ante sciētiam. glo. in. ca. quanto. 2. quæst. 5. & in. ca. apostolicæ. de exceptio. & .ca. illud. de cleri. excom. mi. Roma. consil. 336. circa. facit quod notat Ias. in. l. fin. col. 8. nume. 46. & seq. ff. de constitu. princip. & ideo si excommunicatus iuste ignorans excommunicationem celebrauerit, vel alios actus fecerit, non est irregularis. Ancha. in c. 1. nota. 6. de concess. præb. in. 6. & ibi etiā dicunt doctor. non posse ob hoc priuari beneficio. Quid si fuerit eidem factum præceptum, vt soluat intra mensem ratione instrumenti facti per notarium, post mensem celebrat, quid iuris: quæstio. pendet. consului quod non est irregularis ante notificationē, quia potest probabiliter ignorare an pars requisierit, & episcopus concesserit excommunicationem, instar eorum, quæ notantur supra in glo. vacantia. volumus. de colla. & dixi in repe. l. vnicæ. nota. 1. nume. 54. C. de sentent. quæ pro eo quod interest. vide Feli. in. ca. 2. nu. 7. col. 2. & seq. de sponsa. & Ioan. Dayma in verbo decætero, rub. de electio. regia. fol. 176.

Excōmunicatus ignoráter, celebrans an sit irregularis.

* ¶ Vndē notandum est, quòd si quis velit impetrare, quòd ille irregularis priuetur debet declarare papæ, quòd sciens se excommunicatum celebrauit, & quòd declaratus publicè nunciatus erat, aliàs non dabitur priuatio. Panor. per illum tex. in. ca. illud. de cleri. exco. mi. Staphil. in tract. de literis gratiæ. fol. 166. vers. sed aduertendum. Is tamen, qui est excommunicatus post appellationem, non tenetur desistere à diuinis, quia excommunicatio est nulla. c. dilecti. de appellatio. c. per tuas de senten. exco. Nec efficitur irregularis, qui sic excōmunicatus celebrat, & in quibus casibus excōmunicatio est nulla. per gl. in. c. præsenti. de senten. exco. in. 6. Panor. & Decius per illú tex. in. c. ad præsentiam. de appellatio. Feli. in. ca. Rodulphus. colú. penul. de rescrip. Turius est tamē à diuinis cessare ante absolutionem.]

Aduertendú est quòd collatio beneficij facta excommunicatio nō tenet. ca. postulastis. & ibi dixi. de cler. exco. mi. quia iura spiritualia in eum non cadút. c. cum dilectis. de consuet. c. decernimus. & ibi Bald. per illum tex. de iudic. etiam si collatio fieret motu proprio. Card. in cle. 1. q. 4. de religio. domi. siue sit excommunicatus à iure, siue ab homine. Do. de Rota decisio. 363. nota quòd excommunicato. in antiquis. Imol. in. c. cú dilectus. in gl. magna de cōsue. circa finē. etiā post absolutionem nō valebit, quia ab initio nulla erat, ideo non cōualescit reg. nō firmatur. de reg. iur. in. 6. c. dudum. 1. de elect. Archi. in. ca. nullus. 63. dist. Ancha. in. d. c. postulastis. nisi fieret eidē de nouo collatio post absolutionē, siue esset excōmunicatus ab episcopo, qui eidem contulit, siue ab alio, siue in eadem diœcesi, siue in alia: quia excommunicatus in vna ecclesia, est etiam vitandus in aliis. c. quisquis. & ibi glo. 4. q. 5. glo. in. c. pastoralis. verum. de appel. Cardi. in. c. 1. col. 4. de proba. & cle. 1. versi. ipsius. de pœnis.

Collatio beneficij excommunicatis facta non valet.

Item electio facta de excommunicato non

privationis ab homine vel à iure, generaliter promulgatæ teneantur abstinere, vel aliquem vitare, vel interdictum ecclesiasticũ obseruare: nisi sentẽtia, prohibitio, suspẽsio vel censura huiusmodi fuerit vel contra personam, collegium, vniuersitatem & ecclesiam, aut locũ certum, aut certam, a iudice publicata, & denũciata specialiter & expresse, aut notorie in excõmunicationis

Excõmunicatus an possit eligere vel eligi vel postulari.

non tenet, & eligentes peccant. c. constitutis. 1. & ibi gl. de appellat. c. cum inter. R. & c. illa. de electio. etiã si minori excõmunicatione fuerit innodatus, nõ debet eligi. c. si celebrat. de cleri. excõ. mi. Card. in cle. 1. q. 5. de religio. domib. Fel. in c. dilecte. col. 2. & seq. & Dec. in. ca. dilecti. col. 1. de exceptio.

Ad hæc nõ potest excommunicatus postulari ad dignitates. ca. 1. de postula. prælat. glo. in. c. fi. de excessi. prælat. quia iura loquẽtia in electione, habent locũ in postulatione. glo. in. c. 1. de postul. prælator. in. gl. pen. & in. c. fi. de electi. in. 6.

Præterea excommunicatus nõ potest præsentari per patronum ad beneficia. Archid. per illũ tex. in. c. 1. col. 3. de exceptio. in. 6. Lappus allega. 8. præsentatus. Nã & iura loquẽtia in electione ꝓcedunt in pręsentatione. glo. in. c. sciãt. & c. fi. de elect. in. 6. Barb. in addit. ad Bald. in. l. 1. C. de interdict. & præsentatio largè dicitur electio. tex. & ibi not. doct. in. c. 2. de iure patro. Si tamẽ quis fuerit absolutus cũ reincidentia ad mensem, si post mẽsem fiat isti collatio, valebit, si aliæ literæ reincidentiæ nõ fuerint cõcessæ, quia postq̃ est literatoriè absolutus, literatoriè debet reincidere.

Absoluto cũ reincidẽtia post mẽsem, si postea fiat collatio an valeat.

* ❨ Nec ipso facto reincidit in excõmunicationẽ, sed opus est quòd de nouo in illã reducatur tex. solẽnis in. c. ad nostrã. 1. in fi. de iureiur. vbi plenè Feli. post alios.

Contrarium tamen consuluit Dec. consil. 145. quęritur. Vbi excõmunicatus à iure, quando non implet, quod promisit, ipso iure reincidit. c. eos. de senten. exco. in. 6. secus si fuerit aliquis excõmunicatus ab homine, & ab eo absolutus, quia tũc opus est, vt ab homine in excõmunicationẽ reducatur. per d. ca. ad nostram. & de Rota decis. 490. si excõmunicatus. in no. & decis. 524. nota quòd excommunicatus. in antiq. nec interim efficitur irregularis, si celebret, vt firmant Domi. & Perus. in. c. 2. in fi. de senten. exco. in. 6. Feli. in. c. veniens. 2. de testib. Panor. & Dec. i. c. quęstioni. de appellatio.] nec istæ literæ absolutionis cum reincidentia, debẽt operari effectũ absolutionis & excõmunicationis, quia inducta ad vnum effectũ, nõ debent contrariũ effectum operari. l. legata inutiliter. ff. de lega. 1. nã licet quis nõ soluat in termino, ad quem se obligauit sub pœna excõmunicationis, tamẽ nõ est excõmunicatus nisi feratur sententia quamuis pœna pecuniaria, cõmitteretur ipso iure. l. rescriptũ. §. si pactũ. ff. de pact. qa vincula cẽsurę sunt à cæteris pœnis diuersæ naturæ. hæc sunt verba Bald. in. c. P. & G. col. penul. de offi. deleg. vide Roma. consil. 331. in casu.

Nec valet etiã permutatio beneficiorum facta cum excõmunicatis, vel si alter eorum sit excõmunicatus, quia per permutationẽ de nouo acquiritur titulus beneficij, cui' est incapax excõmunicatus. glo. in. §. item insuper. in verbo disponere. de collatio. in prag. Cardi. in cle. 1. versi. ipsius. de pœnis.

Excõmunicatus beneficiũ nõ impetrat.

Excommunicatus etiam beneficium impetrare non potest, quod si fecerit, non valebit. Cardi. in cle. 1. §. 1. quæst. 5. de religio. domib. ideo solet Roma. curia hac practica vti, vt absoluat impetrantem quo ad effectũ impetrationis, vt dixi supra in forma mandati, in verbo absoluentes. Item excommunicatus ad dignitates vel beneficia non potest nominari. Panor. in. c. cum inter vniuersas. de elect. colum. 2. not. in. ca. quod sicut. ibidem. & in. c. constitutis. 1. de appellatio. Suspensus eligi prohibetur, ac eligere. glo. in. c. cum dilectus. de consuetud. & d. c. apostolicæ. de exceptio. Feder. in consi. 147. quidam de ciuitate. Domi. in consil. 133. istud dubium. Bertachi. in tract. de episcopo. in. 3.

parte primi libri.q.42.& quæst.59. vbi dicit esse verum, quando est suspensus ab homine per sententiam, secus si à iure. vt.in.d.c. apostolicæ. & idem tenet in.1.parte.2. libr.q.5. Nec beneficia eisdē cōferri possunt.gl.in.c. cum bonæ. de ætate & qualita.& in. c.fi. de excessi.præla.& in.c.fin.9. q.1. Præpo.in.c.præter.§. fi.32. dist. Oldra. consil. 286.in electionis.

Idem in alia ꝓuisione, vt facta excōmunicato nō valeat, quia nullū beneficiū id temporis acquirere potest.d.c. fin.de excessib.prælato. Asten. in sua summa tit.9. q.7. Ideo optio nō potest fieri per excommunicatū, iuxta.c.fin. de cōsuetud. in.6. Do. de Rota decis. 195.acceptatio. in no.elucidaui in repet. c. postulastis de cleric.exco.mi.

sententiam constiterit incidisse, quod nulla possit tergiuersatione celari. aut aliquo iuris suffragio excusari, eum a communione illius abstinere nolumus, iuxta canonicas sanctiones. Per hoc tamē huiusmodi excommunicatos suspensos, interdictos, seu prohibitos non intēdimus in aliquo releuare, neque eis quomodolibet suffragari.

Excōmunicatus an possit conferre.

Collatio etiam facta per excommunicatum non excommunicato, nō valet, cum sit exutus auctoritate & potestate in spiritualibus.c.cū inter.& ibi docto.de elec. Archi.in.c.nullus.63.distin. Bened.in repe. c. Raynutius.in verbo mortuo.1.nu.285. cum seq.de testa. Imo si cōferat, efficitur irregularis, Areti.teste in.c. cum non ab homine. col.pen.de iudic.Siue fuerit facta per episcopum, aut alium collatorem, vel per eorū vicarium, etiā nō excommunicatum, quia cū vicarij nomine episcopi excommunicati cōferant, & vna eademque persona videantur esse, argu.c.2.de consuetud. in.6. ideo suspēsus erit vicarius per excommunicationē episcopi, sicut per mortem esset reuocatus glo. vlt.in cle.fi.de procurato. Panor. in.c. quoniam.nu.10.de offic.deleg. Perus.in.ca.1.de offic.vicarij.in.6. etiā si collator ignoraret se excommunicatum.glo.in.c.pen.de cleri. excom.mi. Panor. Imol.& alij in.c.pastoralis.§.verum de appella. licet glo.ibi contrarium teneat.vide Cardi.consil.40. in facto. quia in his quæ gerūtur ratione priuati officij, non est differentia inter occultū & publicū. secus in his quæ ratione publici officij geruntur glo.& doct.in.c. ad probandū. de re iudi. Fede.consil.231.in antiqua in fin. de bella mera. decisio.66.secretum.

*¶ Et in eo quod iste tex.requirit denūciationē, est conueniēs textui diui Paul.1. ad Cor. 5.c.in fi.ibi si is, qui frater nominatur, inter vos est fornicator, aut auarus, cum huiusmodi nolite cibum sumere, ergo oportet quòd prius nominetur & denūcietur, vt hic à iudice publicata, & denūciata specialiter,&c.]

Excōmunicatus nō eligit.

Item excōmunicatus non eligit. c. vno ne sede vacan.in.6.gl.in.c. fi.de exces.prela. Florēt. in.3.parte summæ, titu. 24.c.76.rub.de causa fi. exco.vers.8.domi. Boer. in addit. ad Mādagot. in 1.parte.c.6.trac.de elec.intellige in electione quæ cōfert ius in beneficiis. secus in electione declaratoria volūtatis, quæ potest per excōmunicatum fieri.l.ex facto.§.si quis rogatus.in.2.ff.ad Trebelli.c.significasti.de eo q duxit in matrimo.quam pol.per adulter. Imo si inter omnes canonicos vnus tantum sit excommunicatus, & alij vel maior pars hoc sciat, & possunt eū ab electione repellere, & non expellunt, sed cū eo eligunt, electio talis non valet.doct.in.c.fin. de ꝓcurato. Innocen.& alij in.c.illa.de elect.gl.in c.fin.9.q.1. & in verbo cēsuræ. eodem tit.in prag. Imol.in.d.c.cū dilectus.nu.28. de consuetud.vide Bertachi.in tracta. de episcopo in.3.parte primi libri.q.3.Fallit in casu.§.fi. cle.ne romani de elect.vbi videre licet.

Patronus excommunicatus nō præsentat.

Excommunicatus etiam patronus non potest præsentare. Panor.in.c.nobis.de iure patro. Paul.de citad.in tract. de iure patro. in.3. parte.t. causæ acquirendi. q.10. quod est verum in clerico patrono, quia præsentatio per eum facta quādam vim electionis habet.glo.in ca.sciant.de elect.in.6.c. cum autem. de iure patro. & per eam acquiritur ius præ-

ius præſẽtato.ſecus in patrono laico,quia ex ſua præſentatione nil iuris præſentato, vel parũ acquiritur,ſed totũ pẽdet ab inſtituente,cũ ex gratia ei cõcedatur præſentatio.ca. quoniã.de iure patro. Domi. de Rota deciſ. 161.not.ꝙ patronus.& deciſ.527.in antiq.& deciſ. 2.de iure patr.Rochus in tracta.de iure patr.in verbo.competens.q.8.

Primò,fallit quando excommunicatio eſſet nulla, & de hoc conſtaret tempore electionis,vel collationis,ſeu alterius diſpoſitionis.c.veritate.8.diſt.Innoc.& Io.And.in c.dilectis.in.fi.de appel.Panor.in.c.ita quorundam.in fi.de Iudæis. Si dubiũ erat an valeret excõmunicatio,electio vel collatio pẽdet à futuro euentu.arg.l.exitus.ff. de acquirend.poſſeſsione. Nam ſi nulla pronuncietur excõmunicatio,valebit electio. & collatio.alioqui ſecus.Hen.Boic.in.d.c. dilectis.

Secundò, fallit quando non erat excõmunicatus tẽpore collationis vel electionis. ca.propoſuit.de cleri.exco.miniſt. Rota deciſio.238.no.glo.in antiqu.ideo teſtes debẽt deponere.quod tempore collationis, vel electionis erat excommunicatus.Archi.in.d.c. nullus.63.diſt.cum hoc non probetur in recredẽtia, excommunicatus habens apparẽtiorem titulum,eam obtinebit,niſi literatoriè probaretur eum excommunicatum.

Quæ acceptatio poſsit fieri per excommunicatum.

Tertiò, fallit in acceptatione, quæ poteſt fieri per excommunicatum,cum non ſit niſi declaratio voluntatis,quam excommunicatus retinet.de Rota.deciſ.vltim. de ſenten.exco. Cardi.conſil.103.caſus ſuper quo. colũ.4 num. 20. ſecus ſi per eam acquireretur,ius.ca.referente.de præbend. Rota in deciſ.195.acceptatio, in no.& deciſio.720.no. quòd excommunicatus, in antiq. & per iſtã acceptationem impeditur præuentio papæ, de qua ſupra dixi in rub.de mandat. apoſto. in verbo præuentionis. Alia multa dixi in repetit.c.poſtulaſtis, de cleric.excom.mini. vbi licet videre.Interim iſta ſunt valde notanda,quia vtilia & quotidiana.

Pœnæ cõtra excõmũicatos.

✠ ¶ Verumenimuero, quia vidi permultos iuuenes contra eccleſiæ cenſuras hoc infœlici tẽpore propenſos,ideo volui pœnas aliquas hic cumulare, vt poſthac quilibet excõmunicationem,aliaſq; eccleſiæ cenſuras,ſiue iuſtè indictæ ſint,ſiue iniuſtè,timeat. ca. ſententia.11.q. 3. vnde multas ex ſuperioribus ſcriptis elicere poteritis.

Prima eſt,quòd collatio facta excõmunicato non valet.c.poſtulaſtis. de cleric.exco.miniſtrãte. vbi plenè ſcripſi,& ſupra etiã ſequentia probantur.

Secũda, collator excõmunicatus etiam conferre non poteſt, vt probaui ſuperius.

Tertia,excommunicatus non poteſt eligi,vt ſupra.

Quarta, excommunicatus eligere non poteſt c.ſi celebrat. de cleric.excom. miniſt. etiam ſuperius deſcripſi.

Quinta, excommunicatus poſtulari nõ poteſt.ca.1.de poſtul. prælato.

Sexta, non poteſt excommunicatus ad beneficia præſentari.

Septima,patronus excommunicatus iure præſentare nõ poteſt.c.1. de exceptio.in.6 & ſupra dixi quomodo iſta intelligantur.

Octaua,nõ poteſt excõmunicatus cũ alio beneficium permutare, nec illi collatio fieri cle.1.vbi Card.de pœnis,& ſuperi' dictũ eſt.

Nona,beneficiũ impetrare à papa,legato,vel alio ꝓhibetur.Card.i cle.1.ſ.1.q.5 de religio. domib. vt ſuperius expreſsũ extitit.

Decima,excõmunicatus nominari non poteſt.c.cum inter. de electio.

Vndecima,excommunicatus beneficiũ optare non poteſt:iſta probaui ſuperius, ob id non aliter nunc confirmo.

Duodecima,excõmunicatus ordines cõferre nõ poteſt, cũ extra eccleſiã ſit,ad eccleſiã aliquẽ adſcribere, & adiũgere nõ poteſt. nota in.c. 1. de eo q furtiuè ordines recepit. tex.in.c.veniens de præſcript.

Decimatertia excõmunicatis ordines cõferri ꝓhibẽtur,vt ibidẽ ꝓbatur.Imo ſic ſuſcipiẽs eſt irregularis.teſte Panor.in.d.c.1.& cum eo ſolus papa diſpenſat,vt in illis ordinibus tempore excommunicationis ſuſceptis miniſtret.c cum illorum.de ſenten.excom.Panor.& alij in.c.fi. de eo qui fur.ord. recepit. & pulchrè Bernard. de Luco in ſua practic.criminal.ca.13.

Decimaquarta cum excõmunicatis cõmunicare non licet, ſed quilibet eos vitare debet.2.reg.c.13.Eiice vniuerſos à me,ſcilicet excommunicatos.& glo.in ca.cum deſideres. de ſenten.excom.

Decima

Decimaquinta non licet eos salutare, nec aue dicere.

Decimasexta, nec cum illis loqui.

Decimaseptima, neque cum excommunicato orare decet.

Decimaoctaua, neque vesci cum eis in cibo, vel potu.c. excommunicatos. vbi ista sex probantur.11.q.3. quòd sic habet excommunicatos quoscunque à sacerdotibus nullus recipiat ante vtriusque partis excommunicationem iustam, nec cum illis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec aue eis dicat, quia quicunque in his vel aliis prohibitis scienter excommunicatis cõmunicauerint, iuxta apostolorum institutionem, & ipsi simili excommunicationi subiacebunt.text.in. d.c. excommunicatos.&.c.seq.&.c. cũ excõmunicato. &c.curæ.ibidẽ plenius descripsi in.d.c.postulastis.

Decimanona, excommunicatus non potest testari, teste Calder.in.q.incipien. excõmunicatus. licet contrarium teneat Bar. in l.si quæramus.in fi.ff.de testa.quod procedit saltem in sex casibus, quos congerit Benedi. in.c.Raynutius.in verbo mortuo.1.nu. 290. cum seq.de testa.Scripsi in repetitio.d. c.postulastis.in.1.not.Soci.in trac.fallen. regula 133.excommunicatus.

Vigesima, excõmunicatus priuatur fructibus beneficij.glo.in ca.præter.32. distin. quia dei inimicus, & ecclesiæ non debet de patrimonio viuere Iesu Christi. Bal. in. c.1. col.3.in.2 lectu.de iudic.arg.c.commissa.in fin.de elect.in.6.nec pensio eidem reseruari Hiero.in tracta.pensio. q.14.

Vigesimaprima, excommunicatus non est ad electionem vocandus, nec agit de contemptu.Henric.Boic.in.c. illa. de elect. plenè in.d.c.postulastis dixi.

Vigesimasecunda, ab ecclesia durãte diuino officio expellendus est. & dico tit.seq. quomodo hoc fiat.glo.in ca.cleros. 21. dist. c.qui studet, in verbo dimisit.1.q.1.Imol. in ca.1.col.2.de vita & ho.cleric.Imo si expelli nõ possit presbyter, missam dimittere debet, si canon missæ Te igitur, &c.non sit inchoatus.glo.in verbo inexpleta.cle. grauis. de senten. exco.& in.c. sicut apostoli.11.q.3 Feli.in ca. 2.col.2.de excep.

Vigesimatertia, si excommunicatus se diuinis ingerat, incurrit irregularitatem. c.is cui.de senten. excommunica. in. 6. Et quomodo intelligatur dixi supra.

Vigesimaquarta, secundum quosdam, excommunicatus ecclesiæ immunitate gaudere non debet, quia frustra ecclesiæ auxiliũ inuocat, qui committit in eam.c. quia frustra de vsur. & regula iuris ex eo. non debet quis reportare commodum, quod impugnare nixus est, in.6.

Vigesimaquinta, agere in iudicio prohibetur.c.intelleximus. de iudic.etiã per procuratorem.vt ibi.& in.c.cum inter. de exceptio. quia procuratoris personam ex persona constituentis metimur.cle. penu.de procurat. nec etiam nomine alieno agit.c. post cessionem.de probat.quia non potest ei sine animæ periculo communicari. c. exceptionem.de exceptio.&vt cẽsura ecclesiæ magis timeatur.c.1.de exceptio.in.6.

Vigesimasexta, excommunicatus accusare non potest.c. 2.de exceptio. c.1.in.4. q. 1.quia postquam in ciuilibus repellitur, & in criminalibus excludi debet.

Vigesimaseptima, excõmunicatus suam, vel suorum iniuriam prosequi nõ potest. gl. in.c.omnibus.4.q. vlt.Feder.consil.116. mirandum.Anchar.in.c.1.de rescript.in.6. Panor.& Feli.in.d.ca.2.de exceptio.

Vigesimaoctaua, nõ potest spoliatus restitutionem petere.text. cum glos.in verbo aliud.ca. ex insinuatione.de procurat. & in ca.1.23.dist.quia iura generaliter, eum ab agendo repellunt.d.c.intelleximus. Alexan. in.l. de pupillo.§.fin.col.2.ff.de noui operis nuncia.Feder.d.consil.116.

Vigesimanona, excommunicatus non potest petere sententiam pro se ferri, etiam si sit reus, vt Panot.concludit per illum tex. in.c.cum inter.de exceptio. versi. Porto.vnde petere nõ poterit libello oblato, vt actor processum prosequatur, vel reassumat. auten.q semel.C.quomodo & quando iud. ne ex sua malitia commodum reportet, vt ibidem dicitur. Et quãuis iudices seculares hãc excommunicationis exceptionem non admittant.vt testatur Ioan.Fabr.in.§.fi. de curato in instit. Ideo parum viuunt, & subitanea morte pereunt, & fortè æterna, quia cõsuetudo in his, quæ animam tangit, parum releuat.

releuat.c.denique.4.distinct.

Trigesima, non potest esse testis.c. decernimus.de senten.excõ. in.6. fallit in casibus traditis per Feli. in.c. veniēs.2. de testib.vbi absolui debet ad cautelam, quando aliter veritas ab aliis haberi non potest.vnde cōcludit Chassa.in consuet.Burgund. in rub. des iustices.§.6. nu.16. quòd excommunicati seruientes regij effici non possunt, cum officium eorum sit testificari, & executiones facere, quos excommunicatus facere non potest. Siue sit curię ecclesiasticę, siue secularis apparitor.

Excōmunicati non esse seruientes.

Trigesimaprima, excommunicatus iudex esse prohibetur.c.ad probandum. de re iudica. Dec.in.c.scisciratus.de rescrip. nec eidem officiales excommunicationis tempore iudicari poterunt. Roma. sing.626.& excommunicatus. allegat tex. parum probantem in.c.1. de officio ord.in.6. & si iudicauerit, sententia non valet, quia iurisdictione vti non potest, nec quidem à partibus ratificari potest, vt firmat clarissimus vir D. Guillel. Mayner in.l. ea sola.nu.25. ff.de reg.iur.allegat Inno.in.c.aduersus.de immunita.eccles.intellige vt valeat pro sententia, sed tanquā pactum sic vt docet glo. sing.vbi addidi i.l.2.C.coia.vtriusq; iudicij

Trigesimasecunda, excommunicatus non potest executionem sententię petere.c. exceptionem.de exceptio.&.c.1.illo titu.in 6.Bal.in.d.c.cum inter.

Trigesimatertia, excommunicatus arbiter esse non potest, tam propter animæ periculum ratione communionis, quàm quia arbitria instar iudiciorum sunt redacta.l.1.ff.de arbitr.glos. & ibi Bart.in.l. pedius.§.fi.ibid.

Trigesimaquarta, non potest petere reduci rem ad arbitrium boni viri, licet læsus fuerit, quia impugnare non potest, sed se defendere tantum.d.c. cum inter.in fin. & ibi Bal. & Alex.in.l. de pupillo.§.fi.ff.de noui operis nuncia.

Trigesimaquinta, postulare, & aduocati fungi officio prohibetur.c. decernim'. de senten.exco.c.excommunicamus.§. credentes. de hæretic. propter communionis periculum. Panor.in.rubr.de postuland.

Trigesimasexta, excōmunicatus non dicitur bonus vir, nec honest', sed deo ecclesięq; infestus, ex quo non tolleratur ab ecclesia. Anto.Butri.in.c.cum dilectis.de purga.cano.Soci. consi.45. visa appellatione. col.2. vol.1.versi.quis autem dubitat.

Trigesimaseptima, non potest donationem insinuare, nec bonorum possessionem cognoscere, quia iudex non debet ei assidere, sicut nec diffidato.vtor verbis Bal. in.d.c.cum inter. in fi.de except. quòd not. ad intellectū ordina.regis Francis. de publ. anno.1539.artic.132.

Trigesimaoctaua, excommunicatus est infamis.tex.sing.in.c.infames.6.quęst.1.secundum Roma.sing.675. an excommunicatus. intelligendum est, vt dixi in repetit. c.postulasti.2.no.de clerico excom. minist.

Trigesimanona, excommunicatus non potest effici doctor.Bal. & Salice.in.1.constitu.C. versic. ideóque quia infamis lauream sumere non potest doctoream, nec dignitatem, vt est doctoratus.c.quanto.de magistr. Petrus de lesnand. in opuscu.de doctor.in 1.parte. quæst. 18. quanuis contrarium teneat Card.in.c. perpendimus. q.4. de senten.excom. & Ioan. de ana. in rubr. de mag.

Quadragesima, excommunicatus non potest reconuenire.c. cum inter. in fine.de exceptio. vbi assignatur ratio, ne quod ad defensionis remedium sustinetur, ad impugnationis materiam extendatur, nisi ex eadem causa reconueniret. Roma.sing.765. tex.in.c.cum inter.allegat. Innoc.in.c.si vere.de senten.excom.

Quadragesimaprima, excommunicatus procuratoris officium exercere prohibetur.c.post cessionem. de procurator. quē tex.sing. not. Alex. in.l. ex facto.§. si quis. 2.nu.6.ff.ad trebel.

Quadragesimasecunda, excommunitus tutor esse non potest propter communionis periculum. Bal.in.d.c.cum inter. in fi. & in.l.1. C. de iuris & fac. ignor. refert Dec.in.d.c.intelleximus.nu.10.de iudic.

Quadragesimatertia, qui iurauit soluere intra certum tempus, si creditor sit excommunicatus, non tenebitur eidem soluere, nec eidem communicare in animæ suæ periculū. tex.in.§.1. hic finitur lex. vbi

vassallus non tenetur domino seruire excommunicato.glo.in.c. nos sanctorum.15. q.6. Panor.in.c.inter alia.in fin. de senten. excom.Dec.in.d.c.intelleximus.in fi.

Quadragesimaquarta tenutam, siue recredētiam, non potest petere reuocari, postquam executioni mandata est.Bar.& alij in l.de pupillo.§.fin.ff. de noui operis nunc. Dec.post Panor.in.d.c.cum inter num.20. de exceptio.

Quadragesimaquinta illa quæ fiunt ab excommunicatis in eorum præiudicium valent, sed quoad commodum secus. vt superius plura enumeraui., vnde si receperint aliquē in canonicum receptione facti, valebit receptio in eorum damnum, glos.in verbo in canonicum.c.pro illorū. de præb.

Quadragesimasexta, si inceperit agere, & non fuerit repulsus, compelli poterit ad prosequendam causam. per auten. qui semel. C. quomodo & quando iudex. quia hoc casu necessè habet agere, & in odium ipsius contingit, potius quàm in fauorem. Bal.& Angel.in.l.nulla.ff.de legib.

Quadragesimaseptima, potest excommunicatio opponi etiam à tertio, cuius non interest, quia de interesse publico agitur.c. cum parati. in fi.de appellatio. docto. in.d. c.exceptionem.

Quadragesimaoctaua, iudici conceditur facultas repellendi excommunicatum etiā parte non opponente ob publicā vtilitatem.d.c. exceptionem . &.c.1.§.fi. de except.in. 6. imo etiam parte inuita & contradicente. Dec.in.d.c. intelleximus.de iudic.& in hos deberent opponere procuratores regij.

Quadragesimanona, punitur celebrans coram excommunicato, nec licet coram eo celebrare.c.episcoporum.de priuil.in.6.

Quinquagesima, communicans cum excommunicato peccat mortaliter, & ideo contrahit sibi excommunicationem minorem.c.2.de exceptio.vbi Feli. & alij docto.in.c. sacris. quod met.cauf. nisi in casibus à iure expressis, & in. c. statuimus. de senten.excom.in.6.

Quinquagesimaprima, excommunicatus in cymiterio sepelliri, vel in ecclesia non potest. Et si fuerit ibi sepultus, ossa eius, si dignoscantur, remoueri debent.c. sacris. de sepult.quibus enim viuentibus non cōmunicamus, mortuis communicare non debemus.c.1.24.q.2.&.d.c.sacris.

Quinquagesimasecunda, excommunicatus officium iudicis implorare non potest, vt declaretur sibi exceptionem competere per.l.si contendat. ff.de fideiussor. quia agere est, & impugnare, quod excommunicato prohibetur.d.c.cum inter.

Quinquagesimatertia, non potest excommunicatus petere in integrum restitutionem, si læsus fuerit ob excommunicationem. Panor.& alij in.c.significauerunt. colum.vlt.de exceptio.& hoc si erat in culpa non petendo absolutionem. Albe. in.l. in eadem. ff. ex quib. caus.maior. superius etiam dixi, quòd excommunicatus spoliatus restitutionem non petit.

Quinquagesimaquarta, effectus excōmunicationis non suspenditur per appellationem, sed ea nonobstante erit excommunicatus, qui ante appellationem erat.c. is qui in fi.de senten.excommu.in.6.c.pastoralis.§.1.de appell.vbi Panor.assignat duodecim rationes.

Quinquagesimaquinta, bona remanentis in excommunicatione per annum confiscari debent, teste Aret.in.c. qualiter.2.§. ad corrigendos.col.3.de accusatio. & docui practicam contra excommunicatos, qua vti debent officiales regij ad compellendum excommunicatos, vt faciant se absolui per bonorum distractionem. in repet.c. postulastis. in.4. not.de cleric. excom. ministr.circa fi. vbi etiam dixi an post annum sit priuatus beneficiis. declarando ea quæ docto.notant in.c.1.de iudic.

Quinquagesimasexta, feudum excommunicato dari non debet. Bal.in.c. veritatis.de dolo.§.1.hic finitur lex.

Quinquagesimaseptima, vassallus non tenetur adiuuare dominum excommunicatum, vel hæreticum.d.§.1. hic finitur lex c.alius.15.q. 1.glos. in.c. vno. quo tempore miles.quod est notand.

Quinquagesimaoctaua, omnibus sacramentis (exceptio matrimonij) est priuatus, quia in suum magnum damnum potest cadere.c.illud.95.dist.c.ad eius verò.5.dist.& c.significasti.

c.significasti die eo qui duxit in matr. Feli. in rubr.de sponsal.nu.8. in.12.priuile. matrimo. & adhuc bonus vir non auderet sic sumere istud sacramentum, ne esset perpetua discordia inter coniuges, quæ ex hoc maximè prouenit, quãdo cum statu gratiæ sacramenta non sumuntur,quia vix bono peraguntur exitu,quæ malo sunt inchoata principio.c. cum Paulus.1. q. 1.ob id in hac patria nullus matrimonium contrahit,nisi sit eo vel præcedente die confessus.

Quinquagesimanona, excõmunicatus pro mortuo habetur.docto. in.c.grauem. de senten. excom. ideo papa non salutat eos, nec vocat fratres,vel filios,vt scripsi supra in verb. dilectis.in forma manda.

Sexagesima, notarius excommunicatus non potest instrumenta recipere propter communionis periculum. glos. & docto. in.c. decernimus. de senten.excom.in.6. specul. in tit. de instru editio.§.restat. versi.quid si instrumentum confectum. Panor. in.c. veritatis.de dolo, dom.in.c.nullus.3. q.4. Feli. in.c. fraternitatis de hæretic.

Vltima,prẹlato excommunicato obedientia denegari potest. Panor.& alij in.c. cum nõ liceat.in.1.glos. de præscript.allegat.c.pastoralis.de appella, aliàs pœnas impresentiarum omitto, sed has quilibet christianus timere debet.

¶ Rubrica de interdictis non leuiter ponendis.

a ET quoniã ex indiscrete interdictorũ promulgatione,multa consueuerũt scandala euenire, statuimus quod nulla ciuitas,opidum, castrum,villa, aut locus,ecclesiastico supponi possit interdicto, nisi ex causa, seu culpa ipsorum locorum, aut domini, seu rectoris vel officialiũ. Propter culpam autem seu causam alterius, cuiuscunque priuatæ personæ huiusmodi loca interdici nequaquam possint auctoritate quacunque ordinaria,vel delegata, nisi persona prius fuerit excommunicata,ac denunciata,seu in ecclesia publicata,aut domini, seu rectores vel officiales ipsorũ locorũ,auctoritate iudicis requisiti huiusmodi personã excõmunicatam infra biduũ inde cũ effectu non eiecerint,aut ad satisfaciendum compulerint. quã etiã post biduum eiecta, recedẽte vel satisfaciẽte, mox diuina resumi possint,quod etiam in pendẽtibus locum habere decernimus.

a ¶ ET Quoniam.) Quia olim in hoc regno indiscretè sententia interdicti ferri solebat, fortè ob pensionem non solutam, vel aliam causam interdicebatur ecclesia.c.quæsiuit. de his quæ fiunt à maio. parte c. Et aliquando prouincia.c. non est vobis. de sponsa.c.ex rescripto.in fi.de iureiur.nota in.c.si canonici. de offic. ordina. * Et Bonifac. papa statuit, quod locus nullus pro pecuniario debito interdiceretur.sub data.2.Kalend. Iunij pontificatus sui, anno.8.] ideo iudices reprehenduntur nimis prompti ad proferendas easdem sententias, quia tempore interdicti diuina organa suspenduntur & laudes, nec ecclesiastica sacramenta ministrantur vt solent, tolluntur mortuis, seu minuuntur suffragia, præsertim per oblationem frequentem hostiæ salutaris, adolescentes & paruuli participãtes rarius sacramenta minus inflammãtur & solidantur in fide, fidelium tepescit deuotio, hæreses pullulant, & multiplicantur pericula animarum. ideo statuit hic non leuiter proferendas interdicti sententias. cui conuenit tex. in extra

Interdictum non profertur pro pecuniario debito.

in extra. prouidē. de sentent. excommuni-ca. in communi. & in pragm. vbi in reliquis glo. sufficiunt. ad eas recurrito.

Aduertendū est tamen quòd per hūc tex. fuit dictū in Parisi. senatu die. 7. Ianuarij anno. 1537. contra episcopū Ambianē. quod abusiuē ꝓcesserat cessando à diuinis propter excommunicatos in vesperis vigiliæ natiuitatis, cū prius requiri debeant rectores locorum, vt deiicere habeant excommunicatū, vel excommunicatos, & si rector vel iudex non deiiciat excommunicatum, vel excōmunicatos, tūc cessandum erit: & sic practicandus erit iste titulus non obstāte. ca. certum. 11. quæst. 3. & aliis iuribus.

Praxis huius rubricæ.

*¶ Imò anno. 1543. die 22. Ianuarij fuit in magna camera litigatū & declaratum. c. si canonici. de offic. ord. in. 6. in ecclesiis locum habere tantum, quæ hoc ex consuetudine habent, vt cessare possint à diuinis, vt ecclesia Lugdunen. ibi glo. exprimit, & tūc agebatur de vna ecclesia Lugdunensi collegiata, quòd canonici nō possunt cessare pro priuatis, sed pro negociis publicis sic, & antea requiri debet culpabilis, & postea si nolit quicquam facere, debent canonici simul illam cessationem cōcludere, & causam ob quam, tertio debent instrumē to publico eam causam & cessationem notificare illi, cuius causa cessare volunt, qui si purgare velit causam, non cessabunt canonici, alioqui secus & illa habentur. in. d. ca. si canonici quod est notandum.]

Intellect. ad. c. si canonici.

Non habet tamē locum iste tex. quādo ipso ipse interdicitur ciuitas, vt in. c. vbi periculum. ¶. præterea. de elect. in. 6. c. fœlicis. de pœnis eodē lib. cle. 1. illo tit. nā hic prohibet ferri anctoritate ordinaria vel delegata, nō auctoritate iuris. qa ius semper loquitur, & est in viridi obseruātia. l. artiani. C. de hæret.

¶ Rubrica de sublatione clementinæ literis.

[a] NEcnon constitutionem de eorundem fratrū nostrorum cōsilio editam, qua cum irritāti decreto statuimus, decernimus & ordinamus, quod extunc decætero perpetuis futuris temporibus de cessione regiminis, & administrationis ecclesiarū & monasteriorum facta per eos, qui ecclesiis & monasteriis ipsis præerant, seu illam administrationem, seu com

a ¶ NECNON.) Licet de iure ex narratione in iure posita, vel in ordinatione, non possit sumi argumentū à contrario ꝑ decisione aliquarum causarum, nec etiam directo, vt allegatur glo. singul. in. l. vna. C. quādo non petentium partes. est tamen similis. in ca. auditis. in verbo ex post facto. de elect. & in c. fi. in verbo nō teneris, de dolo. in. 6. & in. ca. vno. in verbo. collationem. de rerum permu. eod. lib. & in. ca. abbate. in verbo iudicio de re iudi. ibidem. per Barba. in. c. filius. col. 6. nu. 10. de testa. & in. c. Raynutius. col. 6. & ibi Benedic. in verbo testamentum. in. 1. nume. 67. & Barb. in. ca. Raynaldus. col. 21. de testa. ac consi. 60. col. 5. in. 1. vol. & cōsi. 38. col. 10. 2. vol. Ioan. Francisc. Bal. in repet. l. Celsus. 3. no. col. 5. ff. de vsucap. Ideo si in instrumento dicatur, Titius procurator talis, vt constat instrumento sumpto per talem, non per hoc ꝓbatur Titium esse procuratorem, nisi instrumentum, ad quod fit relatio, producatur. tex. in auten. si quis in aliquo. C. de edend. & ibi expressē Bal. & alij Alexand. consi. 181. lecto. col. 4. in. 3. vol. & verba narratiua facientia mentionem de vnione, non probant eam. Deci. consil. 522. in causa. col. 2. Tamē ex narratis per papam (vbi sua fundatur intentio) de iure probario oritur. cle. literis. de proba. imo si narretur aliquid in literis principis, quod sit de facto alieno, si motu proprio ita narrat, dummodo literæ fundentur super dicta narratione, probant: sic consuluit Alex. consil. 112. visa copia. col. 1. in. 7. vol. & Soci. consi. 266. in causa. col. 11. versi. præterea. in. 2. vol. doct. in dicta cle. Panor. & alij in. c. ad audientiam. per illum tex. de præscript. quod hodie etiam est correctum hic, & in prag. sanctio. vbi glo. plenæ & fertiles ponuntur, ad quas recurrito.

Verba narratiua nō ꝓbant.

mendam, aut vt aliis vnita aliàs obtinebant, seu [b] resignatione aliorum quoruncunque beneficiorum ecclesiasticorum seu cessione iuris in eis vel ad ea quomodolibet competentis aut priuationis vel depositionis aut censurarum fulminatione, etiam in literis apostolicis à nobis & sede apostolica etiá motu proprio pro tempore emanantis, quæ in manibus Romani pontificis factæ dicuntur, contentis, etiam si su

No. quando nó credatur principi.

Item non creditur Regi, vel principi, imo nec papę, si dicat in suis literis, quòd talis rebellis fuit, vel proditor, & ob id amisit feudum, quod ab ipso tenebat: quia testificatur in causa propria, in qua nullus est idoneus testis. l. nullus. ff. de testi. Deci. consi. 445. in casu. col. 11. & consi. 528. ꝑ resolutione. & cósi. 344. serenissimus. & consil. 576. in fi. & consil. 606. serenissimus. aliàs esset in potestate principis priuare aliqué iure suo sine causa ex sola assertione, quod absurdum reputat Feli. in. ca. quæ in ecclesiarum. col. 5. de constit. dixi in tract. de repro. & saluatio. testium, quando testis in propria causa recipiatur. Et si vis scire quando verba enunciatiua seu narratiua ꝓbent, vide per Bart. & alios in. l. ex hac scriptura. ff. de donatio. & in. c. si papa. de priuileg. in. 6. Et quando proferuntur in iudiciis, vel in cótractibus, seu in vltimis voluntatibus, aut in rescriptis, seu priuilegiis, vel in actibus, liberatoriis, seu in actibus, in quibus agitur de obligatione contrahenda, an probent. vide plenissimé per Vitalem de cambanis, in tract. clausu. in clausula dedit & donauit Titio &c. & quæ addidi ad dict. l. ex hac scriptura.

* b (Resignatione.) Et sic videtur hic fieri differentia, inter resignationem, & cessionem: vt resignatio dicatur de beneficio, cessio verò de iure, quod habet quis in eo ista tamen differentia sæpius confunditur: vt superius scripsi in glo. cessionem. §. monasteriis de nomina. regia.

Resignatio & cóstitutio ꝓcuratoris ad resignádú differút.

Notandum est tamen differentiam latam esse inter resignationem, & constitutionem procuratoris ad resignandum, illa enim facta reuocari non potest. ca. 3. de renuncia. &. c. quam periculosum. 7. quæst. 1. hæc verò sic antequam procuratores resignauerint. aliam differentiam posui in glo. vlt. in fi. §. volumus. supra de colla. Verum, quia hæc materia reuocationis procuratoris est vtilis, & in curiis frequétissima, ob id aliqua hic duxi breui adnotanda, quæ quotidie in forensi iudicio exercentur.

Reuocatio ꝓcuratoris ad resignandú cui intimari debeat.

Imprimis figéda est nobis regula in beneficialibus, quòd procuratori constituto ad resignandum debet notificari reuocatio, antequá resignauerit, vel collatori cóferre valéti, aliàs cessio valebit, etiá post reuocationem non notificatam. tex. in cle. vnica. de renuncia. ratio ibi ponitur. quia illusio & variatio sunt prohibitæ maximé clericis, vt abúdé scripsi in repetitio. l. quod iussit. in ratio. dubitandi. ff. de re iud.

Amplia siue sit vnus ꝓcurator siue plures: vt omnibus notificari debeat: aliàs resignatio ab eo, qui nesciuit se reuocatú facta, valet. quia in isto actu sufficit iuris fictio, quæ fingit mádatum durare, antequá notificetur reuocatio. teste Bal. in. ca. audita. col. 2. de restitu. spolia. & licet. d. cle. singulariter scripta sit, tamé si plures interuenerint, locum habere debet, vt scribit iuriscon. in. l. 1. §. Item hoc edictum. ff. quod falso. tuto. aucto. gest. esse dicetur. in glos. nominationis in. §. præfatique graduati. de colla. supra scripsi.

Secundò, siue constitutus fuerit procurator clericus, siue laicus, nempe laicus ꝓcurator constitui potest ad præsentandum mádatum, & insinuandú nominationes, vt scripsi in tracta. nomina. q. 14. nu. 95. & ad acceptandum, & resignandum. docto. in. c. accedens. de præb. Card. in. d. cle. vnica. de renúntia. & quia in his personis quo ad hæc non est ratio diuersitatis. ideo ius idem constituitur. l. illud. ff. ad leg. aquil.

Tertiò, post concessam licentiá cedendi

per illis narrãtis fundaretur intentio, constare & apparere deberet per publica instruméta vel documenta authentica. alioquin tam iudicio quam extra illud narratiue & assertionibus huiusmodi in præiudicium asserri deberet, nisi de huiusmodi narratiua & assertione, etiam in literis apostolicis facta altero ex premissis modis doceretur innouamus, illámque perpetuis futuris tēporibus inuiolabiliter obseruari mandamus.

& obtētam cog itur quis cedere. c. quidam. de renuncia. nec potest procuratore, vel plures cōstitutos reuocare. gl. & doct. in verbo cedēdū. in. d. cle. qđ in praxi vix seruaretur.

Procuratori cōstituto sub conditione notificari debet reuocatio.

Quartò, etiam si sub conditione essent cōstituti ꝓcuratores, vel in diē, his etiā notificatio reuocationis fieri debet, quia cōditione euēta ꝓ pure constitutis habentur. glo. in. d. cle. in verbo liberè scripsi de hoc verbo. in. §. præfatiq; ordinarij. in glo. liberè de colla. in concorda.

Tacita reuocatio etiā notificari debet.

Quintò, reuocatio debet peruenire ad notitiā cōstituti ꝓcuratoris, vel collatoris, siue fuerit expressa reuocatio, siue tacita, qa illusio & variatio isti etiā inest, & ideo si quis cōstituat ꝓcuratores ad resignandū corā papa, nō poterit postea coram ordinario resignare, nisi collatori, aut ꝓcuratori cōstituto notificauerit, quia tacitum non debet plus operari quàm expressum. l. cum quid. vbi plenè Ias. ff. si cert. pet. & statutū in expresso habet locū in tacito. glo. in. l. itē quia. in verbo malè agitur. ff. de pact. & in. l. 2. in fi. si cert. peta. & quia. d. cle. loquitur generaliter, quomodolibet duxerit reuocādū, ergo de qualibet intelligetur reuocatione. l. 1. §. 1. ff. de lega. præstan. Tum etiā quia illuderetur papæ, & collatio illius ex arbitrio partiū pendere videretur. cōtra. c. bonæ. in. 2. de postula. præla. & sic cōsuluit Barb. cōsil. 48. in. 4. vol. & bis iudicatū fuit in senatu Burdegalensi pro ista sententia, vt asserit Boer. in decisio. 207. ad secūdam, & sic debet fieri ista intimatio procuratori, siue collatori, alioqui ante notificationem procurator resignare iure poterit, & collator conferre. argu. l. si fortè. ff. de offi. præsid. vbi addidi. & Ias. in l. more. col. 3. de iurisdict. omnium iudic.

Idem si quis constituerit secundū procuratorem, nā tacitè censetur primū reuocare. c. non iniustè. de procura. l. si quis cū. §. vlti. ff. illo ritu. Sed tamen non nocebit ista cōstitutio secundi ꝓcuratoris, nisi reuocatio fuerit notificata ꝓcuratori, vel collatori. & ideo licet secundus ꝓcurator resignaret ante primū, nō valebit, nisi notificata fuerit reuocatio. Quod facit contra eos, qui postq̄ constituerint vnum, vel plures ꝓcuratores ad resignandū in fauorēvnius, vt nō possint alios cōstituere, nisi reuocaris primis, & notificatione facta ad hoc, vt constitutio secunda valeat.

Nisi quis in vno instrumēto cōstituerit ꝓcuratores ad resignandum corā papa, aut ordinario, tūc poterit ꝓcurator cōstitutus resignare corā ordinario, licet pars miserit ad papā: nēpe ī alternatiuis est electio debitoris. l. 3. ff. de eo qđ cert. loco. & tūc nō est variatio, nec illusio, & sic cessat ratio. Imo facta resignatione corā papa si nō sit par resignatarius oneri ferēdo habita signatura, poterit consentire, vt ordinarius sibi cōferat, & tūc videtur collationi papæ renūciare quatenus sibi repugnaret, & ordinarij collationē amplecti: nā potest quis renūciare id, quod est in fauorem suum introductum, vt est notū, & plures obtinere titulos. ca. post electionē. de concess. præb. & hoc sæpius fieri solet.

Casus in quib' intimatio fieri nō debeat.

Primò fallit, quādo procurator esset cōstitutus per metum, vel vim, tunc reuocatio etiam non intimata valebit per tex. in verbo sponte à contrario in. d. cle. vnica. vbi gl. pōderat text. dicentē secus esse, si per metū. quam ad hoc singularem clamat Ioann. de Selua. in tract. de beneficio. in. 3. parte. q. 16. Ideo text. ibi dicit liberè, vt superius dixi. quia constituens in libertate esse debet.

Secundò fallit, si reuocatio fieret per mortem

Reuocatio p mortem non exigit notificationem.

mortem constituentis, tunc etiam non intimata valebit, quia non est in hoc casu, qui possit notificare reuocationem, nec aliquis illudit papæ, nec est illusio vel variatio. teste Feli. in.c.ex parte decani.col.10. versicu. fallit.8.de rescript. nam mors omnia soluit. §.deinceps.in auten.de nupt. colla.4. ergo non est necessarium factum hominis.l.eius. vbi docto.ff.si cert. peta. Et mandatum morte mandatis ipso iure finitur. l. mandatum. vbi plenè scribit Bal.C.manda.

Parti notificatio reuocatiōis fieri debet i causa permutatiōis

Tertiò fallit, quādo procuratorium esset factum causa permutationis, tunc sufficeret intimare parti re integra, qa tunc pars altera, in dolo esset, si postea eam expediret. docto.in.c. fin.in fi.de procura. in.6. probat Fel.in.d.c.ex parte decani.col.8.vers.d.cle. 1. Et quamuis pars postea resignaret suum beneficium, altera tamen pars, quæ illi intimauit, non tenetur resignare suum post notificationem. Et ita fuit in hoc senatu iudicatū, vt refert D. Probus in rubr. de renunciatio. in.6.in addit.ad Ioan. Monach. quia permutatio non potest compleri, nisi vtraq; pars resignet suum beneficium, si re integra pars alteri parti notificet nolle resignare, permutatio autē q̄ initiū capit ex re, euanescit.l.1.ff. de rerum permu.&.l. iurisgentium.in.prin. vbi glos.& docto. de pact. ergo parti sufficit intimare, facit.l.cum quis.§.1.ff.de solu.

Parti intimatio reuocatiōis fieri potest, qō p curator est cōstitutus in fauorem.

Quartò, perdit officium regula ista in procuratore constituto in fauorem, pro cuius reuocatione sufficit parti, in cuius fauorem factum est procuratorium notificare, tum quòd eadem ratio videatur sicut in permutatione, tum quia quædam videtur conuentio, & contractus, inter constituentem procuratorem & acceptantē. Igitur illa reuocatio notificari debet ei, cum quo conuenit.l.si cum mādassem.ff.manda.& ista sententia est valde æqua, quam tenet glo.in verbo facienda.in.d.clem.vnica. & Io. de Selua in tracta.de beneficio.in.3.parte.q.16. & D. Probus in additio. ad Ioan. Monach. in rub.de renunciatio.in.6.in fi.& ista seruatur in iudiciis, & maximè procedit quādo pars acceptauit notificationem reuocationis, dicens se contentam, & quòd illo procuratorio ad resignandum vti nolebat, imo ei renunciabat, tum quia fauori suo renunciare potest.c.si diligēti.de foro cōpet. si postea faciat expedire, nō valebit expeditio tāq̄ facta sine cōsensu resignātis. Tamē is, qui reuocat tenetur ad omnes impēsas, quas pars cui datum erat procuratorium fecit, tam pro cursore, mensulario, quàm pro aliis.per.l. quidam.vbi Bar.ff.de dolo.& expressius Bal.in d.l.si mandassem.in repet.ff.mandā. & in.l. mandatum.C.illo titu.facit.l.fina.ff.de eo, per quem factum erit. Barba. consil.15.præclare.col.3.in.2.volu.Roma.sing. 284.procurator.

Reuocās ad expensas tenet.

Reuocatio sine scriptis an valeat.

Quintò, notificatio facta secretè, à parte negata, quæ pbari nō potest, perinde erit, acsi facta non esset, nam paria sunt non esse, & non apparerè. l. duo sunt titij. ff.de testa. tutel.glo.in verbo deducta.in.d.cle.non negarem tamen intimationem fieri posse verbo coram testibus, dum notificata sit ei cui debet fieri, cū in.d.cle. non dicatur scripturam necessariam. Et actus tantum valet sine scriptura, quantum cum scriptura.l.pactum quod bona fide.C. de pact.& parem vim habent testes & instrumenta. l. in exercendis. C.de fide instrumen. Nec iste casus est de requirentibus scripturam.quos scribit glo. in c.1.de censib.in.6. alioqui, si non inueniretur notarius reuocatio conquiesceret, quod non videtur verum.

Cursori intimata reuocatio nō valet.

Sextò, nō sufficit, si notificaretur cursori, quia non est satisfactū dictæ cle. volenti notificari debere pcuratori, vel collatori. hoc docet Fel.in.d.c.ex parte..col.8.nec refragatur, si dicatur cursorem esse in dolo, quia verum tacuit. Respon.nō esse in dolo, quia tacens verum non peccat, nisi sit in testem productus.Innoc.in.c.1.de crimi. falsi.Ias. in.l. 1.C.si contra ius.Nec tenebatur credere hic cursor alteri, cum sæpius vnus alium decipiat, etiam conductus erat à domino. Ideo domino suo prodesse debebat, &.d. cle. dicit reuocationem debere venire, in noticiā collatoris, vel procuratoris, & cursor nō est talis, &c.

Reuocatio in pīudiciū reuocātis valet.

Septimò, vbi agitur de præiudicio solius reuocantis valet reuocatio, etiam non intimata, & gesta per procuratorem postea sunt nulla. Card.in.d.cle.vnica. vnde procurator constitutus ad acceptandum, si fuerit reuocatus expressè, vel tacitè, non poterit acceptare,

ptare, etiam si reuocatio non fuerit notificata. Docto. in ca. fina. per illum text. de procura. lib. 6. Bal. in repet. d. l. si mandassem. ff. manda. l. sed & socius. §. si absenti. pro socio.

Octauò, fallit in nuncio. per gl. in. in. d. cle. vna. & in ca. tibi domino. 63. dist. quia verba in personam domini concipit, & est pica, & organum ipsius domini. gl. in. l. multum. C. si quis alteri vel sibi Bal. in. c. audita. col. 2. de restit. spolia tamen putarem renunciationem beneficij valere, si reuocatio non perueniret ad noticiam ipsius nuncij, quia ratio habet etiam locum in eo, scilicet illusio & variatio, ergo & dispositio, & ita docto. ibi. & Feli. in. d. ca. ex parte. colum. 10 asserunt.

Reuocatio post expeditioné & ante cósensum an fieri possit.

Nonò, limitatur, quando reuocatio esset intimata post resignationem, antequam tamen procurator consenserit, quia tunc notificatio valet, nec poterit postea procurator cõsentire, quia à cõsensu depẽdet omnis actus, nec sine illo valet aliquid. l. si per errorem. ff. de iurisdict. omnium iudic. l. in negotiis. de reg. iur. sed postquam procurator inuenitur reuocatus, nõ potest cõsentire. quia non est procurator, ergo postea gestum non valet. c. mandato. de procurato. Nec refragatur, ꝙ omnia nõ erant integra, quia respon. quoad resignationem, in qua interuenire debet consensus resignantis, adhuc omnia esse integra, quia à suo consensu pendebat cessio beneficij, ergo post reuocationem consensus præstari non debet, si reuocatio perueniat ad eius noticiam. Imo dicit glo. singul. in. ca. quanuis. de procura. in. 6. Quòd si de mandato non fuit facta fides procuratori, tunc tenet reuocatio etiam non notificata, quod etiam approbat Io. de Ana. consil. 25. vtrum præsentatio, & hoc est vtile, nam cũ in curia Rom. sub spe procuratorij mittendi interdum beneficium resignet procurator, antequam tamen recipiat mandatum, valebit reuocatio, etiam non intimata procuratori, si non constet de alio mandato. sic docet Alex. consil. 83. in causa. col. 2. & 3. in 7. volu. Ideo cauti non mittunt procuratoria, nisi quando opus est.

Reuocatio non intimata valet, quñ fides nõ est facta ꝓcuratorij.

Non sufficit vni collatori notificare

Decimo, non valet reuocatio procuratoris intimata vni collatori, sed omnibus oportet notificare, qui cõferre possunt, si qui libet in solidum hoc poterat. gl. in verbo faciend a. in d. cle. vnica. scripsi in tract. nom. q. 14. nu. 80. Et ideo si reuocatio sit facta & intimata in cãcellaria, & expeditio sit facta, postea in camera, valebit dicta expeditio vt plene scripsi pro domino Guillelmo Fab. & obtinuit in magno regis consilio, vnde intimatio vtrique cameræ fieri debet, affigendo ibidem saltem pro foribus dictam reuocationẽ, & vt vtrique collatori notificatio fiat, prout notat Ioan. Monach. in ca. cupientes. nu. 22. de electio. in. 6. notificatio tamen facta episcopo sufficit: adhoc vt vicarius eius iure postea conferre non posit, vt scripsi in d. quæst. 14.

Notificatio parti qñ sufficiat reuocatione.

Vndecimò, non procedit in eo, qui cõstituit procuratorem ad consentiendum recredẽtiæ, seu sententiæ manutenentiæ, habẽdæ coram tali iudice, quia tunc sufficit reuocationem parti intimari. per. c. ex parte decani. de rescript. vbi in iudicialibus sufficit reuocationem parti intimari, quod ibi Feli. limitat, qui videri potest, & docto. in. ca. 2. de procura. in. 6. Bal. in. l. 1. C. de satisdando. Nec refragatur quòd agatur de beneficio, & ferè de renunciatione beneficij: ergo debet seruari dispositio illius cle. Respon. coram laicis fieri non potest iure resignatio, & si iure fiat, illis oportet intimare, quia collatores sunt, aut procuratori, sed iudex nõ poterat conferre, licet sententiam proferre posset, ergo illi non est intimanda reuocatio, sed sufficit parti factam esse, & ita fertur in magno consilio iudicatum.

In generali ꝓcuratorio parti notificatio facta valet.

Duodecimò, sufficit reuocationi sintimatio parti, quando est procuratorium generale, non nominato procuratore, vel factũ ad resignandum coram quolibet potestatẽ habente, quia per partem stare quodammodo videtur, quod reuocatio uon posit peruenire ad collatorẽ, vel procuratorẽ, & tũc sufficit intimatio etiam parti facta. d. cle. vna. & ibi docto. Sic firmat D. Probus in. d. rub. de renunciatio. in si. quanuis procuratoriũ non valeat, si aliquis non fuerit procurator nominatus, quia est de substantia, vt saltem vnus procurator nominatus sit. l. 2. ff. de procura. & tũc poterũt postea addi alij, vt dicit seruari Boer. vt scripsi in glo. etiam cessionẽ. §. 1. de nomina. regia in addi. & sicut cõstitutus

Reuocatio specialis esse debet.

stitutus procurator debet esse certus & specialis, ita & reuocatio procuratoris ad resignandum debet esse specialis, tex. in. l. actio ne. §. actione. ibi nisi prohibuerit eum domi nus specialiter renúciare. ff. pro socio. Plus dicit. D. Probus vbi supra cautelam tunc esse, quãdo procuratoriũ est generale, vt expediatur prouisio in fauorem alterius, quàm illius cui fuit notificatio reuocationis facta, sed si ista cautela haberet locum, sequeretur, quòd si procurator esset cõstitutus ad resignandum in meum fauorem, si mihi notificaretur, quod ego possem expedire in fauorẽ alterius, quod nõ est dicendum, quia solet apponi clausula, nõ aliter, nec aliàs, nec alio modo, de qua aliàs scripsi, ergo nõ poterit fieri prouisio in alterius fauorẽ, & notificatio iure vni facta afficit alios. vt in d. cle. vnica, & superius dixi.

Decimotertiò, quãdo staret per partem quominus intimaret procuratori, aut collatori, tunc valebit reuocatio, tex. in. d. cle. 1. in fi. vt si constituerim procuratorem ad resignandũ in fauorem cuiusdã nobilis, postea cum vellem reuocare, & intimare procuratori, vel collatori, detrusit me in carceres, vel dolo fecit vt se absentaret collator, & procurator, tũc valebit hoc probato reuocatio, etiã secretè facta, vel parti intimata. Bonif. in. d. cle. facit. l. qđ te. vbi plenè doc. ff. si cer. pet.

¶ Rubrica de firma & irreuocabili Cõcordatorum stabilitate.

a ET quia supradictã concordiam cum præfato Frãcisco rege ob illius synceram deuotionẽ, quam erga nos & sedem prædictam habet, quum ad prestandam nobis reuerentiam & filialem obedientiam, ad ciuitatem nostram Bononiæ personaliter venire dignatus est, consentimus, illamque inuiolabiliter obseruari desideramus. Illam verò contractus & obligationis inter nos & sedẽ apostolicam prædictam ex vna, & præfatum Regem & regnũ suum ex altera partibus, legitime inniti, vim & robur obtinere, ac illi & præsentibus in aliqua sui parte, per quascũque literas & gratias per nos & successores nostros desuper concedendas derogari, clausulamque, cum earundem derogatione, præ-

Decimoquartò, fallit in procuratore cõstituto ad præsentandum, vt valeat reuocatio etiam non intimata, quia cle. loquitur de procuratore ad cedendum, ergo in alio locum non habebit. vt consuluit Paul. cõsi. 361. venerabilis. vlt. dubio volu. 1. ex nouiter impressis, quem sequitur Aymo crauette in consil. 76. proponitur. & Cęsar Lambert in tracta. magno iuris patro: in. 14. arti. 4. q. principa. primæ partis. 2. lib. sed ego nunc non discutio, alibi, dum operæpreciũ fuerit, scripturus.

Procurator cõstitutus ad præsentãdum non potest præsentare post reuocationem etiam non notificatã.

Quomodo debeat ista intimatio fieri? ex his quæ scripsi in trac. nom. q. 14. decidere poteris. Ista precor boni consulite, quia vtilissima, & non bene hactenus elucidata.]

¶ Rubrica de firma & irreuocabili concordatorũ stabilitate.

a ¶ Et quia.) Quatuor dicta ponit, ideo quatuor habet partes. secũda ibi, volumus. tertia ibi, & cum omniũ. quarta ibi, & nihilominus.

* ¶ In. 1. parte propter synceram Franciæ regis deuotionem ad sedẽ apostolicam, quia venire dignatus est Bononiam personaliter ad præstandam reuerentiam papæ, cõcedit idẽ, vt cõcordatũ inuiolabiliter obseruetur, id est sine violatione & corruptione. exponit glo. in. §. item sacramenta de pace tenenda & iuramẽto firman.

De verbo inuiolabiliter.

sentiũ tenore latissime extendenda ad quod eædẽ præsentes literæ & earũ tenor, pro expressis habeantur in quibuluis supplicationibus pro tempore signatis appositam, nihil penitus operari, & illius vigore in literis apostolicis super ipsius supplicationibus cõficiẽdis, quicquã per quod præsentibus, aut alicui particulæ de contentis in eis derogaretur, seu derogari videretur, narrari non possit. Et sic per quoscunque iudices & commissarios. etiam causarũ dicti palatii apostolici auditores, & præfatæ Romanæ ecclesiæ cardinales, in quibusuis causis super præmissis, vel eorum aliquo pro tempore motis iudicari, definiri, & sententiari debere, sublata eis aliter sententiandi & definiendi omnimoda facultate & authoritate. Necnon irritum & inane quicquid secus super his vel eo-

man. adeo vt hoc verbũ inuiolabiliter tollat dispensationem in cõtrarium, videlicet vt papa non possit dispensare, nec rex. glo. & doct. in auten. sacramenta. C. si aduersus vend. alioqui inuiolabiliter non obseruarentur.

Secũdó, in vers. illam verò vult istam concordiam habere vim cõtractus, & obligationis, videlicet, vt vtraque pars etiam obligetur, videlicet papa & rex ad obseruandũ cõtenta in dictis cõcordatis, & sedes apostolica & regnum Franciæ, & quãdo cõstitutiones transeunt in cõtractum, reuocari non possũt. teste Bar. in. l. hi qui C. de excusa. mu. lib. 10. Roma. consi. 352. queritur. col. 3. dixi plenè in præf. ad rubr. de collatio. supra.

Tertió, cõcordia ista facta est, ibi inter nos & sedẽ apostolicã ex vna, & præfatum regem & regnum Franciæ ex altera, ergo vna pars sine alia non potest contra hanc concordiã venire, sicut facta vẽditione inter quatuor, vnus siue tribus, nec quidem duo vel tres sine communi concordia à venditione resilire nõ possunt. l. 1. & seq. C. quando liceat ab empt. disced. & ex hoc tex. sumpsi initium concordatorum.

Quartó, vis & robur adiecta fuerunt his concordatis, vt illis non possit derogari, etiam in aliqua sui parte, & sic nec in toto, nec in minimo quidem, hoc significat verbum aliqua, per glo. in cle. vna de foro compet. vt plenè scripsi in interpretatio. auten habita. C. ne filius pro patre. post scholastico. priuilegia. nec expressè, nec tacitè, nec per quascunque literas, siue gratię, siue iustitiæ, & sic nec per indulta, & si concedantur, non debent verificari, seu vt dicunt practici interinari, quia non valent, vt hic dicitur. & ideo literæ, quæ dantur vt causæ aliquorum in magno concilio decidantur, & non alibi, periclitantur per istũ tex. quia contra hæc concordata, & maximè contra rub. de caus. imo fuit quædam ordinatio publicata in parlamento. 1389. die. 15. Augusti, per quam rex prohibebat aduocatis, & procuratoribus, & aliis, ne literas impetrarent regias in præiudicium ordinationum regiarum, & si impetrarent, voluit, ꝙ curia illis literis nõ obtemperaret, saltẽ à partibus impetratis, & clausis. vt refert Ioan. Gallus in quæstio. per aresta q. 124. vers. item fuit publicata & in stylo parla. aresto. 84.

Quintó, hic tex. clausulã derogationis annullat, & nihil penitus operari voluit, vt habeãtur ꝓ expressis ista, quæ in his concordatis requiruntur, & ideo istis conuentis non potest derogari, per ea quæ tradit Bar. in. l. si quis in principio. ff. de lega. 3.

Sextó, vult non posse quicquã narrari, per quod his concordatis derogatum velit, seu alicui particulę, & sic tollit facultatē partibus,

rum aliquo a quoquam qua uis authoritate etiã per nos & successores nostros præfatos scienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

b ¶ volumus autem quod si præfatus rex præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, quæ in prima futura sessione præsentis concilii Lateranen. approbari & confirmari facere promittimus, infra sex menses à die approbationis & confirmationis huiusmodi cõputãdos non approbauerit, & ratificauerit, & ea per petuis futuris tẽporibus in regno suo & omnibus aliis locis & dominiis dicti regni per omnes prælatos & alias etiam ecclesiasticas personas, ac curias Parlamenti, acceptari, legi, publicari, iurari, & registrari, ad instar

tibus, & ideo narratum in contrarium nil operabitur, nec valebit. l. non dubium. C. de legib. vbi doctor.

Septimò, vult iudices quoscunque auditores etiam Rote & commissarios & præfatæ Romanæ curiæ cardinales in quibuscũque causis iudicare, & definire secundum hæc concordata, sublata facultate eis aliter definiẽdi, & iudicandi, & sic patet quàm graui pœna afficiẽdi sunt iudices, qui contra conuenta hic iudicant, tanquam enim priuati sunt, nullam habentes iurisdictionem, cum sit eis remota facultas, & ideo tanquam falsarij sunt puniendi, puniuntur etiam aliis pœnis descriptis. in. c. 1. & per doct. de re iud. in. 6. & in. l. si filiusfa. ff. de iudic. & in rub. C. de pœna iudicis qui malè iudica.]

De clausula decreti irritantis quid operetur.

Vltimò, notanda est clausula decreti derogatoria, * Ibi necnon irritum & inane, vbi omnia contra hæc concordata attentata, & facta à quoquam vult irrita esse, siue scienter siue ignoranter] fuerit attentatum. Et ideo hęc clausula in omnibus articulis concordatorum censetur repetita. quare non bene dicũt quidam dicẽtes valere aliqua in contrarium gesta, cum hæc clausula decreti respiciat omnia, & singula, vt patet ibi, super his, vel eorum aliquo. versi. necnon. & quandò clausula decreti in constitutione, vel actu apponitur, si contrarium fiat, pro infecto habetur. c. ad petitionem, de accusat. glos. in cle. 1. de im-mnni. ecclesia. facit. l. 1. ibi, nullius momenti. ff. de feriis. tex. in §. vlt. in fi. 4. dist. quia hæc clausula etiam ligat manus papæ. Do. per illum tex. in. c. quodam. in fi. de præb. in. 6. Et si superior confirmat statuta, vel consuetudines inferioris, apponendo clausulam decreti. quod inferior postea non potest illa declarare, dicit Bald. in. c. ea quæ, de re iudi. Imol. in. l. ex facto. ff. de vulga. vide plenè Barba. in cle. 1. col. 8. de electi. dixi multa in. c. dilecto. de præbend. per illum tex. vbi etiam docto. tractant de hac clausula decreti. quando est posita in commodum partium, an partes possint eam tollere. Feli. in c. cum accessissent. nu. 7. de constitu. Angel. in §. tripli. col. 3. instit. de actioni. Ias. in. l. non dubium. col. 4. de legib. C. Plus dicit Barba. in cle. 1. col. 9. de elect. quod si papa concesserit, quòd abbas non possit conferre beneficium regulare clericis secularib', & apposuit decretum, si postea abbas conferat secularibus tẽpore longissimo, non orietur cõsuetudo, nec præscriptio propter appositionem decreti, licet aliàs oriretur, vt est casus singu. in. c. cum de beneficio, de præbend. in. 6. quod not. ad limitationem illius tex.

Nota quã do cõsuetudo non oritur nec præscriptio.

b ¶ §. Volumus.) Notãdum est quòd lex, cõstitutio, siue edictũ debet legi, recitari & publicari, acceptari & registrari in senatu, alioqui non ligat, vt hic. &. l. cum hi. in prin.

prin.ibi, in senatu recitata.ff.de trāsactio. facit.l. lecta in auditorio.si cer.peta.dixi plene in repeti.l. vnicę.nota.vlt.C.de sen ten. q̄ ꝓ co qđ interest ꝓferuntur. ✱ & in.l.in rebus in fi. C. de iure dotiū scribitur quòd septies fuit recitata in nouo con sistorio palatij iustinia. etiam cōstitutio debet.] in scholis publicè legi.§.hęc autē. in ꝓœmio. florū. Ideo his commotus, has cōstitutiones publicè in scholis Parisien. decretorum magnis interpretari hoc anno. 1535. cœpi, & volanti calamo hæc scripsi:quæ si lōga digestione decocta fuissent, forsan vtiliora forēt. at cum nostris auditorib⁹ nihil negare possem,nec vellē, ista(etsi abortiua) illis euulgare nō erubui, in posterū subtiliora, & (vt spero) meliora quotidie mihi occurrētia, iis addēda decreui. Interī tam voluntatē synceā,quàm operam gratāter oblatam æquo animo suscipite, & hos volūtarios labores ex tempore editos excusatos facite. ✱ Si voluissem materias dilatare, in immēsū creuisset opus nostrū, ob id coartare illud cū his volui. quęso vos boni cquí-

Quo tēpore fuerunt cōcordata Parisiis interpretata.

aliarum cōstitutionum regiarū, & de acceptatione, lectione, publicatione, iuramēto & registratione prædictis, infra prædictum tēpus per omniū & singulorū supradictorū patentes literas aut authēticas scripturas nobis nō trāsmiserit,aut nūcio nostro apud regem existēti per eū ad nos mittendas non consignauerit, & deinde singulis annis etiam legi (prout alia ipsius Francisci regis cōstitutiones & ordinationes quę in viridi sunt obseruantia, obseruari debent) inuiolabiliter obseruari cum effectu non fecerit, præsentes literæ, & inde secuta quæcunque sint cassa & nulla, nulliusque roboris vel momenti.

c ¶ Et quū omnium quæ in regno, delphinatu,& comitatu prędictis agūtur.notitiā nō habeamus,cōsuetudines, statuta, seu vsus, libertati ecclesiasticæ & authoritati sedis apostolicæ quomodolibet præiudicātia,si qua ī Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis aliàs quàm in præmissis existāt,nō intēdimus nobis & eiusdē sedi ī aliquo præiudicare, seu illa tacite vel expresse quomodolibet approbare. ¶ Et nihilomin⁹ pfato Frācisco, et ꝓ tēpore existenti Francorū Regi,in virtute sanctæ obediētiæ mādam⁹,quatenus p se

ꝗ cōsulite, & ī eo in quo ista concordata intra sex mēses debēt ratificari derogatur ī rub.seq.videte ibi.]

c ¶ Et cū omniū.) Not.nō valere cōsuetudines seu ordinationes vel statuta libertati ecclesiasticæ & authoritati sedis apostolicæ quomodolibet prędiudicātia. authen.cassa. C.de sacrosanct. eccles. & infra dicā. nec papa intēdit illa approbare expresse,nec tacite licet quādoꝗ patientia habeat vi approbationis. c.literas.de supplē.neglig. præla. Tamē ad tollendum istud dubiū, papa hic ꝓtestatur, quod non intendit approbare. Imo etiam si hoc nō ꝓtestaretur papa, tamē adhuc cōfirmando oīa statuta, nō videtur confirmare ea, quę sunt cōtra libertatē ecclesiæ. Bal. & Ias.in.l.omnes.col.8 nu.36.ff.de iust.& iure.posset tamē si vellet ea cōfirmare.secūdū Ias.ibi allegando Innoc.in.c.1.de trāsact.Bald.in.l.ius ciuile.in fi. ff. de iusti. & iure. Alex.cōsil.209. statutis. col. 2.vol. 2. qđ nō firmo per multa quæ alibi scripsi.

Quæro quæ sint statuta præiudicantia libertati ecclesiasticæ, seu cōsuetudines,vel vsus?

Quæ sint statuta præiudicātia libertati ecclesiasticę

vsus? Respō. illa quæ sunt cōtra priuilegia cōcessa ecclesiis. vel ecclesiasticis psonis, à quocunque fuerint concessa, siue tollant ea, siue diminuāt, siue timidiores clericos reddāt. nota. in. c. ecclesia. de cōsti. authē. cassa. & ibi doct. C. de sacrosan. eccle. Innoc. & alij in. ca. nouerint. & c. grauē. de senten. excō. Barto. in. l. cūctos. col. 8. & seq. C. de summa trinit. plene Barb. in reperti. rub. de rebus ecclesi. nō alienand. col. 39. versi. 3. hæsitatio. nu. 167. cum sequē. plene psequitur Roch. Curt. in repet. c. fina. col. 74. cū seq. versic. 5. sit cōclusio. de consuetu. Et qui Romanæ ecclesię priuilegiū ab ipso summo omnium ecclesiarum capite traditū auferre conatur, hic pculdubio in hæresim labitur. tex. in c. omnes. 22. distinct. multa tradit Io. Lupus. in tract. de libertate ecclesiastica. in 2. parte. quest. 10. Ego ipse addidi plura ad authenti. cassa. & alibi plena manu scripsi, quæ reseruo alio & tempore & loco euulganda.

Volēs auferre priuilegiū Romanæ ecclesiæ in hæresim labitur.

d ¶Nulli.) De materia huius §. dicetur infra de protectione concordatorum.

vel aliū, seu alios in dignitate ecclesiastica cōstitutos, præsentes literas, ac oīa & singula in eis cōtēta quādo et quotiens opus fuerit, publicari, et ea inuiolabiliter obseruari faciat. Cōtradictores cuiuscūque dignitatis et præeminētiæ fuerint, p censuras ecclesiasticas, et pecuniarias pœnas, aliáque iuris & facti quęuis opportuna remedia (appellatione qualibet oīno postposita) cōpescendo. Non obstātib⁹ oībus supradictis, aut si aliqbus coiter vel diuisim ab eadē sit sede indultū, qđ iterdici, suspēdi vel excoīcari nō possint: p literas apostolicas nō faciētes plenā & expressā, ac de verbo ad verbū de idulto huiusmodi mētionē

d ¶Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostrorū statuti, ordinationis, suspensionis, astrictionis, declarationis, pręcepti, iniūctionis, monitionis, innouationis, consensus, decreti, volūtatis, permissionis. & mādati infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attētare prę sumpserit indignationē oīpotētis dei, ac beatorū Petri & Pauli apostolorū eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno incarnat. dominicæ. 1516. 15. kalend. Septemb. Pontific. nostri anno quarto.

¶ Rubrica de cōclusione Lateranen. cōcilii.

a ¶NOS igitur.) Notandum est quōd sicut in corpore physico vnum corpus habet plura mēbra, sic & in corpore mystico. l. rerū mistura. ff. de vsucap. Et bonum est argumētū de hoc corpore ad physicū. c. quoniā. de offi. ordina. Nā hoc imitatur physicū. l. adoptio. 1. ff. de adoptio. quę mēbra capiti subsunt tāquā nobiliori. l. cū in diuersis. ff. de relig. & sump. funer. & nō licet membris à capite discedere. c. cū nō liceat. de præscri. quod fabulosē loquēs ostēdit Liuius de Po. Ro. cui Agrippa ppsuit fabulā de mēbris à capite discedētibus. vt videre licet lib. 2. ab vrbe cōdit. Ita in corpore mystico vnū est corpus, cui⁹ caput est Christus, & Christi vicarius Petrus, Petriq; successores. extrauag. vnā sanctā. de maior. & obed. in cōmunibus. quicūq; ergo nō subest Roma. pōtifici, nō est de isto corpore mystico, nec de ouibus Christi, dicēte eo, vnū esse ouile, & vnū pastorē. & alibi dicit idē Christus, nō potest palmes facere fructū, nisi mā serit in vite. Qui in

Duplex corpus mysticum & physicū.

 me ma

me manet, multū fructum affert. & si quis in me nō manserit, mittetur foras, sicut pal mes,& arescet,& colligent eum,& mittent in ignem.c.si Petrus.24.q.1.multa hic possem addere, quæ licet videre in dic. extrauag. vnā sanctam. & per theologos ac per Ioan. de terra rubea in tracta. contra rebelles regum, art.3.tract.tertij.

b ¶ Decretis.) Quæro quot modis accipiatur. Secūdò, in quibus casibus interponatur. Tertiò, quomodo annulletur.

Decretum quot modis accipiatur.

Primò, quædā sunt dei decreta,quæ si nō cu stodiātur,fames,siccitates & alia mala nos circunueniūt. 3. Reg. c.18. Sit quoq; cor nostrum perfectū cū domino deo nostro,vt ambulemus in decretis eius.Itē decreta patrū.c.quāto. de trāsla. episc. Alia legatorum.c. præsenti.de off.lega.lib. 6.c.1. de loca. Quædam sunt sedis apostolicæ decreta. c. nulli.&.c. omnia.25.q.1. Decreta sunt episcoporū.cā. si quis.de maior. & obedi. Súntq; decreta Cæsaris. ca. 17. actor. apostolo. ibi, hi omnes cōtra decreta Cæsaris faciunt. Alia sunt Regum,Daniel.3.c. post princi. Tu Rex posuisti decretum &c. & primo Esdrę.c.6. A me ergo positū est decretum. & paulopost, Ego Darius statui decretū. Alia decreta decurionū.ff.de decret. ab ordine facien. Item sunt decreta iudicū.1. Regū. 17.c. Qui autē superbierit,nolēs obedire sacerdotis imperio,qui eo tempore ministrat domino deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille.c.absit.11. q.3. alia sunt decreta. prætorum.l. si prætor in princ. ff. de iud. Aliquando accipitur generaliter pro quacunque ordinatione, seu statuto superioris.l.item eorū§. sed si ita.ff. quod cuiusq; vni. nomi. Quādoque pro sententia seu auctoritate, qua iudex contractum iustum fore decernit, auctoritatē suā interponendo,vt in rub. ff. de reb. eorum. & de præd. minor. sine decreto nō alie. vel ꝑ decreto iudicis aduersus contumaces, vt quando interponit auctoritatem mittendo aliquē in possessionem ex primo, vel ex secūdo decreto.l. si finita§. si plures. & ibi gl.& §. Iulianus. & §. si fortè. ff.de damno infect.gl.in ca.1.de reb.ecclesiæ non alienand.lib. 6. Et est ꝑpriè institutū papę,à decernēdo animi interiora dictū. Præceptū verò regum à præcipiēdo, teste Luca de pēna in rub. C. dē præd. curial. sine decret. non alienā. lib. 10. Vel strictè capiendo, est deliberata iudicis cōmissio, ab eo facta cū causæ cognitione citra condēnationē vel absolutionē. Aliisq; multis modis sumitur, vt per Specu. in titu.de primo & secūdo decreto. Et Rebuff. in rub.C. de decret. decurio.lib.10.& Guido Papæ in suo tracta. de primo & secundo decreto. in princi.Bald.& Ias. & alios in dic.l. ne quicquam§. vbi decretum. Vide differentias inter de-

¶ Rubrica de conclusione Lateranen.concilij.

[a] NOs igitur, vt literæ ipsæ, quæ ob id præcipue editæ fuerunt, vt in corpore mystico, sancta videlicet ecclesia, perpetua charitas et pax inuiolata perdurent, et si qua membra dissentiāt, ea cōmode suo reuniantur corpori, eo magis obseruentur quo clarius constiterit ipsas literas, ea matura et salubri deliberatione, a nobis (dicto sacro Lateranen. approbāte cōsilio) approbatas, et innouatas, qua statutæ & ordinatę fuerūt, licet ad earundē literarū subsistētiam et validitatē, alia approbatione nō indigerēt. Ad abundantiorē tamē cautelā, vt eo tenacius obseruētur, et difficilius tollantur, quo tantorum patrū fuerint maiore approbatione munitæ, literas prædictas cum omnibus et singulis statutis ordinationibus.

[b] ¶ decretis difinitionib⁹, pactis, conuentionibus, ꝑmis-

ter decretum & sententiam per Alex. in . l. iustę,col.3.& seq.ff.de acquir. possess.

Verumenimuero quia hæc materia decreti est tam frequens, vt quęlibet alia totius iuris, ideo hic paucissima verba instar impe ratotis, in .l.antiquitas. C.de vsufruct.putaui inserenda, videlicet in quibus casibus interponatur decretum, item quomodo annulletur.

In quibus casibus decretum interponat.

Primò, interponitur secundú quosdam decretum in alienatione rerú ecclesiæ authen. hóc ius porrectum. C. de sacrosanct.ecclesi.Tamen cómunis opinio flectit alio vt autoritas episcopi, siue consensus requiratur loco illius decreti. c.1.de reb.ecclesi. non alienan. Ad euitandas opiniones solent notarij in instrumentis alienationum rerum ecclesiæ apponere hæc verba, talis episcopus dedit licentiam, autoritatem, consensum ac decretum suum interposuit super alienatione talis rei. Specul. in titul. de emptio.§.nunc dicendú. versicu.cæterum.dixi in compendio alienationú rerum ecclesiæ, in verbo ne quis episcopus, pagin.25.

Secundò, in venditione rerum ciuitatis decretum interponi solet.l.fin. C.de venditio.rerum ciuita.lib.11.vbi.Rebuf.

Tertiò, in venditione prædiorum decurionum,& curialium.l.1.& per totum C.de præd . curial, sine decreto non alienand.libro .10.

Quartò, in alienatione bonorú immobilium minoris.l.lex quæ tutores. C.de administratió.tuto.l.1.per totum de præd.minor.sine decre.non alié.

Quintò, decernuntur pupillo alimenta pro modo facultatum.l.1.2. &.3.ff. vbi pupillus educari debeat.

sione, voluntate, ac pœnis, inhibitione, aliisque omnibus, & singulis clausulis in eo contentis, illa prçsertim qua voluimus, ꝙ si præfatus Franciscus rex supradictas literas, ac omnia et singula in eis contenta, intra sex mẽses a data præsentium computandos nó approbaret, et ratificaret, et ea perpetuis futuris téporibus i regno suo, et aliis locis et dominiis dicti regni, per omnes prælatos, et alias ecclesiasticas personas ac curias parlamentorum acceptari, legi, publicari, iurari et registrari, ad instar aliarum cóstitutionum regiarum, et de acceptatio-

Sextò, in tutore vel curatore dando pupillis illustrium personarum.l.vna.versi cul & si ibi per prætorem interponatur decretú: C.de tutor, & curato. illustrium persona. Idem in aliis personis tenet Barto. in. l. legitimos.ff.de legit.tutor.idẽ in actore dando tutoribus impeditis.§.fina. instit.de cura.

Septimò, in reuocando tutore, vel curatore, quia eadem solennitas requiritur in dissoluendo, sicut in faciendo. authen.econtra. C.de repud.l. si vt proponis, in 2.de nup l. nihil tam naturale. ff. de regul. iur. ideo vbi in contractu requiritur decretum, & in distractu, & sic in transactione.Bal. in.l. præses. q.1.C.de transact.

Octauò, in manumissione seruorum per minores ex causa facienda.l. etiam. ff. de manu. vindict.§. eadem & seq. quibus ex causis, ma.licet in insti.

Nonò, in diuisione bonorum minoris.glos. & ibi Bart.in.l.inter pupillos .ff. de auctor.præstan.

Decimò, in inuentario tutoris.Bald.expressé in . l. si tutor . C . in quibus causis in integrum restitu . non est necessaria. allegat l.fina.C.arbi.tute.

Vndecimò, propter famen consanguineorum pupilli, potest tutor cum decreto alimenta eis ex bonis pupilli dare.l.1 §. sed nonnullos.ff.de tutel.& ratio.distrahend.

Duodecimò, idẽ in procuratore dãdo furioso.l.de creationibus.C.de episco.audien.

Decimotertiò, super transactionibus alimentorum solet decretú siue autoritas prætoris interponi.l.cum hi.&.l. de alimentis. ff.&.C.de transact.

Decimoquartò, olim in bonorum possessione decernenda, & vocabatur bonorum possessio decretalis.l.1.§.decretalis. ff. de suc ce.edict. hodie tene quod traditur in.l. fin. C.qui admitti ad bono. possess. possunt.

Decimoquintò, in vēditione facta per subhastationem.l. 1.C. de fide instrument.libr. 10.&.l. si quos de rescindē. vēd.

Decimosextò, interponitur decretum in remittenda parte debiti facta per maiorem partem dissentiente minore parte.l. & suum hæredem. §.fin.ff.de pact.

Decimoseptimò, in cōtractu filiifamilias, cuius pater est furiosus, vel mente captus.Bal.in.l.si furiosi, per illum textū. C.de nupt.

Decimooctauò, in dominij adiudicatione facienda contra contumacem, & vocatur secūdum decretum, de quo in.l. si finita.§. Iulianus. &.§.si plures. & ibi mul ta dicunt docto.ff. de dā no infect.Specu. in titu. de primo & secundo decreto. & Guido papæ in tract.de primo & secundo decreto.

ne, lectione, publicatione, iuraméto, & registratione prę dictis intra prædictum tempus per omnium & singulorum supradictorum patentes literas, aut authenticas scripturas, nobis non transmitteret: aut nuncio nostro apud ipsum regem existēti, per eum ad nos destinendas non consignaret, et deinde singulis annis etiā legi (prout aliæ ipsius Francisci regis cōstitutiones et ordinationes quę in viridi sunt obseruantia, obseruari debent) inuiolabiliter obseruari cum effectu non fecerit, literę ipsæ et inde secuta quęcunque essent cassa et nulla, nullius-

Decimononò, vbi iudicis officium imploratur.l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff. de offic proconsul.

Vltimò, in omni contractu debet interponi decretum iudicis, seu peti, vt cōtractus confirmetur.text.& ibi Bar.in.l.si quos. C. de decur.libr.10. Anto.de Burgos in.cū causa.col.9.cum seq.de empti.Pantha. Calderi.in repet.l.2.col.26.C.de rescin.vend. Lucas de pēna in.l.fi.C.de decre.decurio.lib.x.

✱ Tamen aliquando is non interponit decretū, cuius autoritate bona licitantur: vtpote si ex commissione cameræ computorum bona venundantur: ipsi de opositionibus cognoscent: sed decretum interponetur ab illo iudice, qui iurisdictionem & imperium habet in illo loco, vbi bona sita sunt. vt vidi seruari in forensi iudicio.]

Tertiò, quæritur quomodo annulletur decretum. Respon. primò quando ex falsa causa est interpositum, vtpote allegatum est æs alienū pupilli, quod nō erat, & vendita est ob eā causam res, tunc decretum est nullū.l.magis puto.§. si æs alienum. ff. de reb. eorum.l.sciæ.de tutorib. & curatori. datis ab his. l.iusta. & ibi Benedict. plumb.de manu.vindic. &.l. cum verò.§.subuentum.de fideicommiss.libert.l.& si præses. C. de prædi.minor.Iacob.in.l. hoc edicto.in.1.lectu. ff. quod quisq; iuris. Corne.cōsi.132. fundata.col. vlti.in.2.volu. & consil. 132. licet in præsenti col. 2.in.4.vol.&. consi.185. super duobus, colum. 3. ibidem. Alex. consi.69. in causa.col.1. in.3. vol. & consil. 147. viso. themate.col.1.in.7.vol.Ias. in.l.si is ad quem.col.4. ff.de acquir.hæred.

Decretū ex quibus causis annulletur.

Amplia, siue causa esset falsa ipso iure, siue per exceptionem. ideo decretum interpositum propter debitum quod potest exclu di per exceptionem, non valet.Roma.consi. 454.in re præsenti.col.2. Innoc.in.ca. præterea.col. vlt.de dilatio.

Secundò, etiam procedit, siue causa falsa sit expressa in decreto, siue non, dummodo ex actis constet.gl.in.l.2.C. quando prouoca.non est necesse.Bart.& alij in.l.sciæ.ff. de tutor.& curato.datis ab his.Alexan. con sil.207.Domine Alexander. circa finem.in 7.volu. Cuma consil.114. Antonius Benedicto.colum.4.

Tertiò, extende etiā si causa sit pro parte falsa,

te falsa, quia tunc in totum vitiatur decretum. Bart. & alij in. l. si non sortem. §. si centum. ff. de cōdict. indebit. Bald. in marga. in verbo decretum. q. 2. Rom. consi. 454. in re præsenti. col. 2. Dec. consi. 403. quamuis in casu. col. 5. nu. 20. quia sententia indiuidua est vnius capituli. l. in hoc iudicio. ff. famil. hercis. & in indiuiduis inutile vitiat vtile. l. 1. §. itē quęro. & §. item trebatius. ff. de aqua quotid. & æsti. l. græce. §. illud de fideiussor. Et sic adiudicatio rei pro maiori debito, quam sit, non tenet in aliquo, quando fit à iudice. l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. Bald. in l. certi condictio. §. quoniam. col. 3. si cert. peta. secus si à parte. d. §. si centum. Alex. in. l. iustè. ff. de acqu. possess. Bald. cō sil. 223. proponitur. col. 1. in. 2. volu. & sic fuit iudicatum Neapoli, vt refert decisio. Neapol. 218. petita. quod etiā non procedit quādo res esset mihi adiudicata tam ratione mei debiti quàm debiti fratris, cuius mādatum nō habeo, quia tūc pro parte mea tenebit. Bald. i. l. ordo. col. fi. C. de execu. rei iud.

Quartò, amplia vt per Paul. castren. cōsi. 201. visis. col. 1. vol. 1.

Casus in quibus decretum ex falsa causa interpositum valet.

Primò, fallit quando ius & iustitia deficerent ex parte conuenti, seu ratione rei in quam facta est missio, vtpote si verè sim creditor Titij, & missus sim in possessionem rei Caij, tanquam esset Titij, tunc si facta sit missio ex primo decreto, poterit Caius comparere, & ostendere summatim de iure suo, & reuocari facere missionem. l. à diuo Pio. §. si super. ff. de re iudica. Si verò compareat post secundum decretum, non poterit summariè petere reuocationem missionis, sed ordinariè sic, offerendo libellum, & alia faciendo necessaria. d. l. à diuo Pio. §. si post addictum. & Bart. in. l. si is ad quem. ff. de acqui. hæred.

que roboris vel momēti (sacro Lateranensi consilio approbante) apostolica authoritate & potestatis plenitudine approbam⁹, & innouamus: easq; inuiolabiliter et irrefragabiliter obseruari & custodiri mādam⁹: robur quę p petuę firmitatis in euētū dictarū approbationis et ratificationis, et non aliter nec alio modo obtinere, omnésque in dictis literis cōprehensos ad ipsarum lite-

Item si fuerit facta missio rei, in qua tertius habet ius, quia intra annū summatim discutietur, postea verò ordinariè. Bart. & alij in. d. l. iustè. ff. de acquiren. possess. Secus si deficeret ius ex parte agentis, vt si peto centum, quæ falso dico mihi esse debita, & quia nō cōpares, sum missus in possessionē tuorum bonorum, tunc non valet decretum interpositum, quia deficit ius ex parte agentis, cum nil mihi debeatur. l. 1. ff. ne vis fiat ei. §. hæc verba.

Secundò, fallit quando inter consentientes esset interpositum. l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius vocan. vbi si libertus tanquam ingenuus fuerit adoptatus, & decretum adoptionis interpositum, illud decretum tenet secundum Bald. ibidem. & Iaco. in l. cum hi. §. si prætor. in 2. lectu. ff. de transact.

Tertiò, fallit quando motu proprio iudicis esset interpositū, vt si motu proprio decernat quem ex falsa causa tutorem, valebit: secus si ad partis postulationē. not. in. l. si vt proponis. C. de cōfirmand. tutor. Bart. in. l. tutor. col. 1. ff. de tutor. & cura. datis ab his. Et sic est differentia quando ad petitionem vel motu proprio, quia tunc non est nullum ipso iure, licet per sententiam fortè possit annullari. sed quando ad postulationem est interpositum, est ipso iure nullum, quia dolo partis videtur concessum, Dixi supra in forma mandati apostolici in glo. motu proprio. ✱ & hodie solent impetrari literæ regiæ ad annullādum illud decretum ex causis allegatis in literis.]

Quartò, limita quando veritas vel falsitas causæ ex iudicis declaratione pendebat, vt si iudex interdixit administrationem alicui tanquam prodigo, qui non est, valet tamen decretum, vel si decreuit eidem tutorem. l. is cui. & ibi Bar. & alij. ff. de verbo.

e ob liga.

rarum, ac omnium et singulorum in eis expressorum obseruationem, sub censuris et pœnis ac aliis in eis cõtentis, iuxta earundem literarum tenorem et formam teneri, et obligatos esse decernimus, et declaramus. Nõ obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis quę in dictis literis voluimus nõ obstare, cæterísque contrariis quibuscunque.

obliga. ſecus ſi dederit tutorem vel curatorem ei qui non eſt minor, quia cum ætatis declaratio fiat à natura, prodigalitatis à iudice, non valebit prima, ſecus in ſecunda, quia ſuæ declarationi ſtari debet. Bartho. & alij in. l. ſeiæ. per illum tex. ff. de tuto. & curato. datis ab his. tex. in. l. tutor ſi petitus. ibidem.

Quintò, modera quãdo decretum interponeretur ex cauſa erronea, vt ſi iudex ignorans interpoſuerit decretum ſuper contractu dolo, vel metu inito, tunc decretum non eſt nullum, ſed poterit peti reſtitutio. l. 2. & ibi Bald. & Iacob. C. de fideiuſſ. minor. & oportet impetrare literas à rege, vel à cancellaria ſuper iſtius contractus reſciſsione non obſtante decreto. quòd ſi decretum eſſet nullum, non indigeret reſciſsione. l. in cauſæ. in ſecund. in principib. ff. de minor. Alexan. in. l. iuſtè. colum. 7. ff. de acquirend. poſſeſsio. nos etiam in vtroque caſu impetrare ſolemus literas regis in hoc regno. * vt plenè ſcripſi in trac. de reſciſio. contract. & intra quot tempus peti debeat.]

Vltimò, limita quando fuiſſet cognitum de veritate aut falſitate cauſæ ante decreti interpoſitionem gloſ. vlt. ibi Bald. in. l. ſi putas. C. de peti. hæred. argu. l. fi. de edicto. diui Adria. toll. Bald. in. l. 2. col. 2. C. quando prouoca. non eſt neceſſe. etiam ſi ſummariè fuerit cognitum. quia in decreto non requiritur plena cauſæ cognitio. gloſ. in. l. cú propoſitas. in verbo conſtat. C. de bonis aucto. iudic. poſsi. c. fi. §. vlt. in ver. ſummatim. vt lite non conteſt. doc. in. d. l. iuſte. & in. d §. ſi prætor: aliàs tradút limitatiões. ibi vide

Secundò, annullatur decretum, ſi iudex interponẽdo illud, non ſedeat. l. naturali in. fi. ff. de confirmand. tutor. Specul. in tit. de feriis. §. ſequitur. verſic. final. Lucas de penna. in. l. vlt. C. de decre. decurio. lib. 10. Corne. conſil. 98. Videtur prima, col. i. cũ ſeq. volu. 1.

Tertiò, annullatur, quando fuit interpoſitum ſine cauſæ cognitione. l. magis puto. §. ne paſsim. ff. de reb. eorum. l. fin. de curato. furio. facit. l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſactio. Bart. in. l. prolatam. C. de ſenten. & interlo. omnium iudi. & ibi declarat quando dicatur fieri ſine cauſæ cognitione, quia quando iudex ſine cauſæ cognitione procedit, cenſetur tãquam priuatus procedere, ideo ei non eſt obediendum. c. conquerente, de reſtit. ſpolia. Cardi. in cle. 1. in fin. de celebra. miſſa. Fel. in. c. eccleſia. col. 7. & ſeq. de conſtitu. & quia ius noluit iudici committere rem negligendã. Paul. in. d. l. cum hi. §. ſi prætor. Ex quo infertur ſingulariter non valere decretum interpoſitum ſuper alienatione bonorum minoris, vel alio actu eidem neceſſario, quando fuit interpoſitum eo momento temporis, quo fuit petitum, quia ex breuitate temporis preſumitur cauſæ cognitionem non interueniſſe. l. ſi finita. §. ſi fortè. ff. de dam. infect. c. 1. de reb. eccle. non alie. lib. 6. Ancha. conſi. 36. viſa quadam, col. 1. & conſ. 83. viſis diligenter. arg. tex. in. c. tum ex literis de reſtitu. in integ. Alex. conſil. 217. viſis verbis. col. vlt. in. 2. vol. & conſi. 163. aliàs conſultus. in fi. in. 5. vol. Cuma. conſi. 180. videtur. Barb. conſi. 1. colum. 35. in. 1. vol. & cõſi. 40. præclare. col. 4. ibidem. & conſi. 6. illud in medium. col. 3. in. 4. volu. & conſil. 41. immortalem. col. 3. ibidem. Iaſ. in. l. 2. col. 4. C. de edend. l. ſed ſi hac. §. prætor. ff. de in ius vocand. l. ſciendum. colum. 3. de verbo. obliga. Hippoly. in. l. ſtatuliber. nu. 15. ff. de quæſtio. & l. qui eædem. nume. 18. ad legem Cornel. de ſica. & conſil. 48. non confundentur.

Decretum interpoſitum ſine cauſæ, cognitione eſt nullũ.

confundentur.nu.31. Dec.consi.403.quanuis.colum. 5. Nec missus in possessionem ex secundo decreto sine causæ cognitione, facit fructus suos. Innocent.in.c. consultationibus.de iure patrona. Bald,in.l.2. col. penult. C. de seruit. & aqua. Hippo.in sua practi.num.35. Imo fructus percepti virtute inutilis decreti, debent in sortem computari. per. l. primam & vltim.C. de pigno. actio. nota. in.l. si dominium. de pigno. & ita expressè dicit decisio Neapolita.218. petita.in fine. Fallit quando esset talis causæ cognitio, quę incontinenti posset adhiberi, quia tunc valeret decretum. Alexan.consil.80. visis. colum.2.& seq.in.5.volu. sequitur Purpur. in rubri.de offic.accesso. quæstio.4. num.134. ✱ Et hodie solent iudices condemnare ad fructuum restitutionem à tempore litis cōtestatę, non ante habita consideratione decreti, vt alibi scripsi.]

Fructus percepti in vim decreti an cōputētur in sortem.

Secundò fallit, quando iudex vel alius habuisset plenam cognitionem illius causæ ante decretum, quia tunc cessat ratio, ergo & iuris decisio. l. illud.ff. ad.l. aquil. Hippoly. in rubric.ff. de fideiusso. quæstio. 5.num.86.dicens esse suam nouam inuentionem. non tamen crederetur iudici dicenti se habuisse causæ cognitionem. per not.in authenti. hoc ius porrectum.C. de sacrosanct. ecclesi. & proximè dico in sequen.

Secundò, infertur quòd non valet decretum, etiam si notarius attestaretur in instrumento causæ cognitionem interuenisse, nec ei creditur, quia interuallum temporis requirebatur ad causæ cognitionem, & inuestigatio diligens, quæ non potuit fieri ita summatim tempore instrumenti confecti, ideo notarius tanquam suspectus non potuit de ea testari, cum de hoc non esset rogatus. Paul.de castro consil.38. super eo-

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hác paginam nostræ approbationis, innouationis, mandati, decreti, et declarationis infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationé omnipotétis dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum

dem volu.2. Hippolly. corrupte tamen, in l.qui cædem.num.19. cum seq.ff. ad legem Cornel.de sica. refert. Idem tenet Dec.cōsi.556. viso col.2. Item nec tutori vel curatori dicenti ob æs alienum vendidisse creditur. Specu.in titu. de emptio § nunc videndum.versic. hoc quoq;. Innocē. & alij in.c.1. de rebus ecclesiæ.non alienan.lib.6. Lucas de penna.in.l.fin. C. de decre. decurio.lib. 10. Bald. & Saly.in.l.1.C. si aduers. dona. Corneus consi.71. quod nō valeat.in princ in.3.vol.

Tertiò infertur, quòd etiam si essent verba iudicis, adhuc non probaret instrumentum decreti causæ cognitionem interuenisse. argu. nota. per Bartho.in.l. si fortè. ff.de castren.pecul. Pau.in.d.consi.38. super eo.vol.2. Hippo. in sing.399. multi sunt.

Quartò infertur, quòd debet fieri scriptura separata, de causæ cognitione, & altera decreto. Specu.in titu.de procurato.§.1.versi.quid si solum per libellū. Alex. cōsi. 163. aliàs in fine.in.5. volu. Deci.consil. 351.in casu proposito.colum.vlt.Ferrat.caute.vlt. vbi multipliciter ampliat. vide si libet & Ias.in.l.nec quicquam.§.vbi.col. penult.ff. de officio proconsul. Paul.in.l.cū hi.§.prętor.ff.de transact.vbi dicit sufficere si dicatur causa cognita interpositum fuisse, licet aliàs speciatim non nominet, nec ad particularia descendat. Bald.in.l.1.C. de fide instru. & iur.hastæ fisca.lib. 10. Alexan. consil.80.viso themate. colum.1. & sequen. in 5.volumi. Bolog.consi.33. vt ea quæ iusta. colum.2. Deci.consil.341. viso puncto. col. 5.num. 12. Ferra.d. caute. vlt. Nec obstant nota.in.l.1.C. de fide instrumen.lib.10.vbi omnia debent præsumi solenniter acta, quia debent intelligi, quando decretum non est persunctoriè interpositum. Bal.in l. quæcunque. C. de bonis quæ liber. Vel procedit in illis, quæ tempore actus potue-

Omnia in decreto, quàdo solenniter acta præsumantur.

runt interuenire. Sed causæ cognitio veri-similiter non potuit interuenire illo instanti, quo decretum fuit petitum. ergo &c. Corne. consil. 98. videtur. colum. 2. in. 1. vol. Deci. consi. 351. in casu. col. vlt. ✱Alciat. in tractat. præsumptio. regula. 3. tertię partis. pręsumptione. 10. fol. 373. cum sequen.]

Quintò infertur, quod si minor in criminalibus facit aliquem actum cum curatore eo instāti quo datus est, non valebit tanquam sine causæ cognitione factus per supra adducta. Nam si in ciuilibus nō valet actus sine causæ cognitione, à fortiori i criminalibus, vbi est maius periculū, & sic cautius agendū est. ca. vbi. de electio. libr. 6. Hippoly. in practi. criminali. § nunc videndum. nu. 43. cum seq. & consil. 130. conditoris viso. nu. 46. cum seq.

Romæ in publica sessione, in Lateranē. sacrosancta basilica solenniter celebrata. Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sextodecimo, quartodecimo Calendas Ianuarij. pōtificat⁹ nostri anno quarto. Sic signatum, Visa. Ie. Salui. Bembus. Ioannes de Madrigal. Et in dorso registrata Apud me Bembum.

Sextò infertur, quod si factum sit cōpromissum in aliquem, & is immediate post cōpromissum pnunciet, non valet. quod facit contra rusticos, qui statim pronunciant, secūdum Ias. in. l. iudices. col. 1. C. de iudic. Fulgo. consi. 11. quidam Petrus. & Cardin. consi. 104. factum tale est. Bal. in. c. 1. in. fi. de inuestitu. in ma. facta. & in. l. plactā. col. vlt. C. de senten. Panor. in. ca. quintauallis. col. pen. de iureiur. Deci. in. c. cum venerabilis. col. 5. in. glo. 2. de except.

Fallit quādo illa causa longo tēpore ante cōpromissum esset ruminata coram eo, qui postea est arbiter electus, & quando factū est ab honestis & prouidis viris. c. nisi. de præb. Soci. cōsi. 121. in causa. col. 4. in. 3. vol. Hippoly. in rub. de fideiusso. q. 5. nu. 81.

Quartò, annullatur decreti interpositio, quando fit tempore feriato in honorem dei. not. in. l. actus. & l. fina. C. de fer. Ancha. consil. 116. secundum ordinem. col. vlti. Iacob. in. l. diuus. ff. de fer.

Quintò, quādo per errorem est interpositū. Bart. in. l. pen. ff. de iusti. & iur. Bolog. cōsi. 33. vt ea quæ iusta. col. 1. & seq. nil enim tā cōsensui est cōtrariū, q̄ error, qui imperitiā detegit. l. si p errorē. ff. de iurisd. om. iud.

Sextò, quādo interuenit dolus partis. l. & si præses. C. de prædiis. minor. Bar. in. d. l. penul. col. 2. Bald. & Iacobi. in. l. vna col. 2. C. de fideiusso. minor. dolus nemini debet patrocinari. ca. sedes. & ca. ex tenore. de rescrip.

Septimò, quādo non interuenit citatio peremptoria, annullatur etiam primum decretū, si ante fuerit interpositū. l. præsenti. C. de his qui ad eccle. confugi. & l. 2. vbi in rem actio. glo. & docto. in. l. si finita. § Iulianus. ff. de damno infect. Bart. in. l. consentaneū. C. quomodo & quando iudex. Cor. consil. 52. in hac consultatione. col. 1. in. 4. vol. & consil. 132. licet in præsenti. col. 2. ibidem. & quando possit dici obreptitium, tradit Paul. Castren. consil. 382. dubitatio. in fi. volu. 1.

Quæro si res magni valoris sit distracta iusto precio pro modica summa debita, an valeat alienatio? Breui respond. quòd sic, argu. tex. in. l. fina. C. de iure dominij impetrand. vbi concedit alienare, quando non essent aliæ res. Ergo si aliæ res minoris valoris essent, nō permitteretur. l. à diuo Pio. § in vēditione. ff. de re iud. & hanc opinionem sequitur Alexand. Aquen. & alij in. l. iuste. ff. de acquir. possess.

Octauò, iudex ex suo officio potest annullare decretum interpositum, in quo fuit pars decepta, quia partes vnum fingebant, aliud faciebāt. Ioan. And. in. c. cōsultationibus. de offic. delegat. Bald. in. l. vna. col. 3. versicu. sequitur quartum membrum. C. de confessis. & in. c. 1. col. 5. de milite vasal. sequitur Hippo. singulari. 320. sæpe cōtingit. Sed in practica sine literis regiis non obtinetur in hac patria.

✱ Nonò, pure inter p[illegible] est, ideo fuit dictum in senatu, quòd redditus vēditi sub decreto

decreto, in quo facultas reemendi dabatur, iterum licitarentur, vt purè darentur, si fieri posset, Anno.1515. die verò.18. Maij, cōtra scribā Pictauien. vocatū marat, & aliud decretum fuit annullatū factū, à la charge des discussiōs, fuitq; factū præceptū præposito Parisien. ne hoc amplius ī decreto scribat, Anno. 1533. die 26. Iunij, & eodē anno die.12. Decēbris, fuit etiā aliud decretum annullatum factum cum onere expensarū, & expositorū, quæ vocanr practici, fraiz & mises, Anno.1538. die.7. Ianuarij.]

Notandum est, quòd decretum superioris interpositū præsumitur rite factum. glo.in. l.1.C. de fide instr. & iure hastæ fisca.lib.10. & quæ ibi addidi. & præsumitur factū ꝓ vtilitate ecclesiæ. Bal. in. c.1. col.2. qui feudū dare possunt. Refert Ias. consi.119. in præsenti. col.2. vol.1. & ista decreui scribenda in hac tam quotidiana materia & quotidie in palatiis agitata.

¶ Rubrica de regia acceptatione &c.

a ¶ Quocirca.) Cum leges vel cōstitutiones ex alia causa nos non teneant, quam quòd iudicio populi receptæ sint, verba sunt iurisconsulti in.l. de quibus.ff. de legib. & vide quæ dixi supra de collatio. in. 4. præfatiōq; ordinarij. in. gl. acceptationē. & sicut lex non acceptata nō ligat, ita confessio nō nocet confitenti, nisi per partē fuerit acceptata. sed potest per partem tanq̄ erronea reuocari, post nō, qa transit in contractū, qui per alterā partem reuocari non potest. l.1. &.2.C. quādo liceat ab emptio. disced. & dixi supra eodē. in præfat. ad rub. de colla. Cy. in. l. vna q.6.C. de confessis. Sali. in. l. generaliter. q.6. de non. nume.pec. & in.l. vna. oppo. 15. de confess. l. iubemus. de liber. caus. plenē Bar. in. c. fin. col.7. nume.4. de succes. abītesta. Hippo. in repet. l. de vno. nu.155. cum seq. ff. de re iud. & in rub. de proba. fo. 16. versi. itē scias. Fel. in. c. si cautio. col. 5. versi. fortius dixit. de fid. instr. argu. l. sicut. C. de actioni. & oblig. Alexan. cōsi.90. ferē omnis vis. col. 4. volu.1. quia cōfessio simultatē locutionis notat ex etymologia verbi, teste Alex. cōsi.20. in causa. col. 1. in.4. volu. & cōsi.174. in causa. col.2. in.6. volu. Barb. cōsi.36. difficile. col.5. in.3. volu. & sic soliti sunt practici dice-

Cōfessio non acceptata an prosit.

¶ Rubrica de regia acceptatione & publicatione concordatorum.

a Qvocirca dilectis & fidelibus cōsiliariis nostris ad præsens tenētibus, & qui in futurū nostra tenebunt parlamenta. omnibusq; iustitiariis regni nostri, & delphinatus ac comitatus nostrorū, cæterísque officiariis & subditis nostris, & eorū cuilibet (provt ad eū pertinuerit) mādamus districtius iniungētes, quatenus omnia præmissa & singula teneāt, custodiāt, & cōseruēt in sui roboris plenaria firmitate, & in causis quibuscunque occasione præmissorū de cætero orituris & emersuris, secundū deliberationes & conclusiones præscriptas iudicēt, ꝓnunciēt, & sentētiēt, atque ab omnibus subditis et incolis nostrorum regni delphinatus, ac comitatus inuiolabiliter faciāt in omnibus et per omnia obseruari, prædictas personas ecclesiasticas et seculares, ac earum quamlibet in omnibus et singulis superius expressis, ab omni turbatione, violētia, impressione, molestatione, vexatione, damno, et impedimento tueātur, ꝓtegant, pariter et defen

ci dicere,accepto inquantum facit pro me, aliàs non, vt notat Barb. consil.82. illud.in fin.volu.3.& consil.44.clementissimú. col. 2.in.4.vol. quæ acceptatio in genere non valet, nisi fiat in specie, secundum Bald. in.l.cum precum. C. de libera.cau.facit in simili gl. in.l. 1.§. editiones.ff. de edendo. quæ vult non ꝓdesse ei,qui ꝓducit instrumentú,si dicat quatenus facit ꝓ se.refert. Io.Lupus in repeti.c. per vestras. in.4.not. in fi.de do. inter vir. & vxo. licet prima opinio seruetur í practica teste Cepo.cautel.69.confessio.imo contra propriam confessionem licitú est venire, quando non fuit acceptata, si contra eum forte fuit pronúciatum. Bald. in authen. nouo iure.in fin. C. de pœna iudicis qui malè iudicauit. Innocent. in ca. mulieri. de iureiur. Vnde si quis spóte cófessus fuerit delictum. tamen iudex de facto eundem absoluit. illa confessio nullú operabitur effectum. Bald. in.l. si quis in hoc genus.colum. vlti. C. de episco.& cleri. Io. Crotus in repeti.ca. primi.in.2.nota. de consti.in.6. Et nota perpetuò, quia milies faciet tibi honorem, si toties de hoc recorderis, quia quilibet diceret contrarium, tum quia non est licitum variare, tum etiam quia non potest venire contra id, quod propria voce asseruit.l. generaliter. C.de nó nu. pec. ca. per tuas. de probatio. hoc tenet Vincent. Hercu. in.l. in ratione. 1.§. si filio. colú.vlti. ff. ad l.fal. Item renunciatio non nocet renuncianti, si non fuerit per partem acceptata.Bald.in.c. cum venissent. colú.3. de eo qui mitti í possessio. & qui non acceptat verba aduersarij, nó potest se illis iuuare. Bald.in. l.3.C. de repudian.hæredita.idé si dissimulat. Franciscqui. Curtius cósil. 78. super articu. col. 1. Imo renúciatio facta in præsentia iudicis absente parte, nó nocet cófitenti, si nó fuerit acceptata per iudicem nomine absentis.Bart. i.l. postquam liti. col. pe.C. de pact.& Ias. ibi. & in.l.error.col.2.de iuris & fact.ignorã. Iacobi.in.l. de ætate.§. Celsus.ff.de interrogat. actio. Insuper cóparens corã iudice à quo appellauit,& faciés aliquem actú corá eo, nó videtur per hoc renunciare appellationi, ex quo ille actus nó fuerit per iudicem acceptatus, sed impugnatus. gl. in dicto. ca. cum venissent. & ibi Bald. & alij. & Panor. in c.gratum,

Acceptatio in genere non valet.

Renúciatio vel aliꝰ actus non acceptatꝰ nó ꝓdest.

dant. Omnes et quascúque personas, cuiusuis códitionis ac status fuerint,cótta facientes aut veniétes,taliter puniédo,quod in posterú cæteris cedat in exéplú. Quoniam sic fieri volumus et iubemus per præsentes, In cuius rei testimoniú sigillum nostrú præsentibus literis duximus apponendú. Datú Parisius die. xiii. mensis Maii, Anno domini Millesimo quingétesimo decimoseptimo, et regni nostri tertio. Sic signatum supra plicam, per Regem, Dominis du cibus, Alenconii, Borbonii, et Vindocen. vobis Dominis Dorual:de La trimoille:de Boysi:Magno magistro, Bastardo Sabaudiæ,de La palice,et de Chastilló, Mareschallibus Franciæ, et aliis præsentibus Robertet.

¶ Lecta, publicata, et registrata ex ordinatione& de præcepto domini nostri Regis,reiteratis vicibus facto,in præsentia domini de Trimoilla,primi chambellani dicti domini nostri regis, ad hoc per eum specialiter missi, Parisius in Parlamento. xxii.die martii.anno domini millesimo quingentesimo decimoseptimo.sic signatum.Pichon.

c. gratum. colum. 2. de offic. delegat. Roma. singul. 150. appellans. & singul. 770. regula est. Ias. in. l. qui Romæ. §. seia. in. 1. not. ff. de verbor. obligatio. Moder. in. d. c. per vestras. Feli. in. dicto. c. capitulum, col. 11. versi. confirmatur. de rescrip. & c. cum venissent. colū. 2. de testib.

Item non sufficit, quòd testes dicant confessionem esse factā parte præsente, nisi deponāt quòd pars acceptauerit. Iaso. in. d. l. error. C. de iur. & fac. ignoran. refert Hippoly. in dicta. l. de vno. nu. 156. ff. de re iud. per text. in. l. final. & ibi Iacob. in. 2. not. ff. de interrog. actio. Adhæc testes examinati non possint corrigere eorū depositionem, si per partē fuerit acceptata, nisi probato errore. Bald. in. l. Gallus. §. 1. ff. de liber. & posthum. Roman. in. l. 1. §. si quis simpliciter. nu. 13. de verbor. obligat. & consil. 433. quo ad primum. Alex. & Ias. in. l. quicquid. ff. de verbor. obliga. vbi referunt dictū esse famosum in palatiis. sequitur Hippoly. sing. 315. acceptatio. Præterea, si clericus turbatus propter exactiones decimarum, quæ indies fiunt, renunciet corā superiore, & resignatio à superiore non fuerit recepta, nec acceptata, nō nocebit illi clerico. Ita expressè tenet Domi. in ca. finali. colum. 2. versicul. quid si clericus turbatus. de renuncia. in. 6. plus consuluit Barba. quòd legatum vel donatio causa mortis acceptata. per eum cui

Resignatio beneficij qñ nō noceat resignanti.

¶ De prorogatione dilationis ad approbandum concordata tam à prælatis regni, quàm ab aliis personis.

[a] FRāciscus dei gratia Frācorum Rex, Mediolani dux, & Genuę dominus, vniuersis pręsentes literas inspecturis salutem.

¶ Cum vrgenti necessitate, euidentique cōmodo & vtilitate reipublicæ regni nostri ducti ad euitanda maiora pericula, quæ ex reuocatione pragmaticæ infuturū euentura cernebamus, siue illi reuocationi obediretur, siue non obediretur, quæ vnicuique recte sentienti latissime cōstare possunt, certa iniuerimus cū sancta sede apostolica cōcordata, in quib⁹ inter cætera cautū est, quod infra sex mensium spacium, illa publicari & registrari, necnon iurari in curiis nostris parlamentorum efficeremus, ecclesiámque Gallica

fuit facta non potest reuocari. plenè in consil. 54. clementissimi. in. 2. volum. quod non firmo. & an confessio facta in vltima voluntate, vide textum in ca. fina. de successio. ab intestat. & ibi plenè Panor.

Notandum est, quòd ista acceptatio debet fieri tempore quo fit confessio, vel renunciatio, vel alius actus: non autem valeret ex interuallo. gl. in. l. consensu. ff. de actio. & oblig. & l. 1. de contrahend. emptio. Panor. in. c. dilectus, de spōsa. sequitur Hippo. Marsi. in pract. sua crimina. §. postquam. nu. 29. & seq. Breuitas temporis & impressorum importunitas ad sequentia me reuocant.

Acceptatio qñ fieri debeat.

¶ De prorogatione dilationis ad recipiendum & approbandum cōcordata, tam à prælatis regni quàm ab aliis personis.

a ¶ FRANCISCVS.) Prorogatio dicitur propriè quando tempus non erat finitū, vt hic. nam tempus non est finitum, vt patet in literis sequentibus. Leo, &c. ibi infra dictum semestre, infra quod adhuc existis, &c. & ꝑ hoc est textus. & ibi Bart. & Alex. in. l. dies. ff. de dāno infect. per illum text.

Prorogatio & renouatio differunt.

Renouari verò dicitur, quando tempus est fi-

est finitũ.l.sed si manente. ff.de preca.& ibi Alberic. & ideo dicebant quidam finito tẽpore non valere prorogationem, etiam tanquam renouationem, tum quia illud quod non est prorogari non potest.argu.c. ad dissoluendum. de despon. impub. ita tenet specul. in titul. de dilatio. in §. nunc videamus. versi. & sunt hæc. Anton.in.c.2. in fin. de dilatio. tum etiam quia quod noluit, potuit: & quod voluit, implere nequiuit.l. multum. C. si quis alteri vel sibi. hoc etiam tenet gl. in.l.3.in princi. ff.de acquir. possess. vbi dicit ꝙ trãsferens possessionem animo continuandi, nõ acquirit de nouo, si eam non habeat, licet contrarium teneat Bald.in. l.1. col.2C.de tempo.appellati.per.l. Titio centum. ff.de legat.2. vbi dicitur fieri prorogationem, etiam si nullus sit dies. & ita tenet Imol. ibi, quia subest materia, quæ prorogari potest, licet dilatio quoad temporalem sui formam sit sopita. & verba quandoque sunt impropriãda, vt actus valeat.l.& puto. & ibi glo. ff.fami. herciscun.l. sed & si possessori §.1. de iureiur. Item apparet voluisse hanc materiã prorogari, licet dilatio esset finita, & sic est satis responsum ad rationes supra adductas, & illam gl. in.d.l.3. reprehendunt communiter docto. ibi post Bart. & istam opinionem tenent Imol. & Alex.in.d.l.dies.& Roman.consil.443.quo ad primum, in fi.& plenè Soci.consil.99.serenissimus in.3.vol. & ista est communis opinio docto.quam probat Dec.in.c. de causis col.6.de offic.delega. Et sic infertur ꝙ cõpromissum prorogatum idem est cum primo, & vnum & idem censetur. l.non ex omnibus.§. fi. &. l. non distinguemus.§. dies cũ .l. seq.ff.de arbitr. Item iurisdictio procõsulis subrogati videtur eadem cũ prima.l. meminisse.ff. de offic.proconsul.ca. cum olim.t.de offic. delega. Præterea prorogatũ precarium idem est cum primo.l. sed si manente. ff. de preca. l. item quæritur §. qui impleto. loca. facit.c.præceptis.12.dist. Dec.consil.497. accurate, col.1.

Prorogatũ idẽ est cũ re prorogata.

Secundò, infertur ꝙ prorogatio termini censetur esse facta cum omnibus suis qualitatibus. text.in.l.lecta.& ibi docto.ff.si cert. petat. Siue fuerit facta prorogatio incontinenti, siue ex interuallo. l. legem. & ibi Bald.C.de loca. Ideo doctor conductus pro certo salario ad annum. si post ea recedat, & post tres vel quatuor annos relocetur, nulla habita mẽtione salarij, cẽsetur reconductus sub eodẽ salario, allegatur Bald.in.l.etiã. in fi. C. de iure dotium, qui hoc non dicit. Idem in famulis, & domibus & pensionibus domorũ. dicit Iac.in.d.l.lecta.col. 2. Idem in pignoribus & aliis accessoriis, quæ dependent à potestate partium, secus si illa accessoria essent extraneorum, vt fideiussores, vel res alienæ. vt cõcludit Aufre.in decis. Thol. q.181.

Prorogatio cũ omnibus qualitatibus cẽsetur facta.

nã illis consentire, aliàs nullius essent momẽti, quæ nullatenus ob breuitatem temporis, aliis etiam vrgentibus negociis occupati perficere valuimus. Idcirco ne in rete (quod verebamur) incideremus: & ne commodo & vtilitate dictorum concordatorum frustraremur à sede apostolica, post lapsum dicti spacii sex mensiũ vnius anni prorogationẽ obtinuimus. Cæterum cum in dictis concordatis inter cætera etiam caueretur, quod verus valor beneficiorum in illorum impetrationibus exprimendus sit: timendum erat ne ambitiosi sub prætextu veri valoris non expressi, iam dicta impetrarẽt beneficia. Igitur vt prædictis malitiis via præcluderetur, à sanctissimo domino nostro papa Leone decimo rescriptũ obtinuimus, quo impetrationes prætextu veri valoris nõ expressi obtentæ infra annum illius re-

q.181. Item &c. si aliquis. Barba. plenè consil. 31. sapienter. col. vlt. in. 1. vol. Ideo si præcipiatur alicui sub pœna excommunicationis, vt intra viginti dies soluat, aliàs sit excommunicatus lapso termino, si pars prorogет eidem terminum, lapsis viginti diebus non erit excommunicatus, tum quia pœna conuentionalis euitatur facta prorogatione. l. eum stipulatus sim mihi à Proculo. ff. de verbo. obligatio. & ibi doct. tum quia si creditor remitteret debitum, lapso termino debitor nō esset excommunicatus. sic si fiat prorogatio, quia videtur particularis remissio, cum tempus & dies dicantur pars summæ. l. 1 ꝗ. diem. ff. de eden. Cardi. in cle. vna ꝗ. nos itaq. de iureiur. in. 6. q. vbi plenè Barb. col. 1. item quia agitur tantum de præiudicio prorogātis, ideo poterit sibi præiudicare. c. si diligenti. de foro compe. l. penul. C. de pactis. Si tamē debitor cui fuit prorogata dilatio, non soluerit intra terminum prorogatū, incidit in excommunicationem. c. præterea. in. 2. & ibi Panor. & communiter doc. de appellatio. quia iudex in vtilitatem partis excommunicat, si pars vult differre terminum, & iudex velle videtur, cum illud agat, vt partes ad concordiam reducat. l. 14. & post operis. ff. de operis noui nuncia. c. 1. de mutuis petitio. facit. c. 1. de loca. vbi excommunicatio lata in fauorem partis, cessat accedente consensu illius. c. fin. de transactio. Idem dicemus in iuramento, vt pars possit prorogare debitori, qui iurauit soluere intra decem dies, & alios decem dies, vel aliud tempus dare. quod si debitor non soluerit in termino prorogato. incidit in periurium, quia licet deus recipiat obligationē ex iuramento. c. debitores. de iureiurand. tamen pars potest illud iuramentū remittere. c. 1. de iureiurand. c. 2. de spōsa. quia deus recipit in fauorem partis. remittēte parte remittit & deus, sicut dixi supra de iudice excōmunicāte. Ita Bald. in. c. venerabilē. col. penul. de elec. & quilibet in cuius fauorem est præstitum iuramentū, habet vim apostolici priuilegij in remittendo illud. d. c. 1. de iureiur. l. finali. ff. qui & à quib. Ias. in. l. Labeo. ff. de iureiurand. vbi dicit procedere etiam si ꝓrogatio fieret ignorante debitore. Barro. & Alber. in. l. finali. ff. de offic. procurat. Cæsar. licet contrariū teneat Bald. consi. 436. quæritur. in. 1. volu. cui respondet Francisqui. in. d. l. lecta. not. 5. ff. si cert. peta.

Excōmunicatus an quis sit post termi num prorogatum.

Iuramētū actus fa ctus an ꝓrogari pos sit.

scripti (in quo verus valor non fuisse expressus asseritur) nullius valoris ac momenti esse declararentur. Quarum bullarū seu rescriptorum tenor sequitur, & est talis.

LEo episcopus, seruus seruorū dei, charissimo in Christo filio Francisco Francorum regi christianissimo, salutem & apostolicam benedictionem.

¶ Dudum siquidē inter alia cùm irritantis appositione decreti statuimus & ordinamus, quod extūc de cætero occurrentibus cathedralium & metropolitanum ecclesiarum ac monasteriorum in regno Franciæ, & Delphinatu, & comitatu Dien. & Valentinen. consisten. vacationibus, dilecti filii ecclesiarum capitula, & monasteriorum cōuentus, ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporum, ac abbatum, ecclesiarum & monasteriorum vacantiū pro tempore huiusmodi procedere non valerent, sed maiestas tua ad ecclesias & monasteria huiusmo

f Primò,

Primò, fallit quando pars vellet ptorogare post terminum elapsum. nam non poterit, quia iam est pars excommunicata, vel periura, à quibus non poterit altera pars absoluere. Bald. in authenti. quod eis. in fine. C. de nupt. Aufre. in decisio. Tholosa. q. 73. Item &c. si bannum. Barto. & Ias. in l. labeo. ff. de iureiurand. Plenè Feli. in c. 2. num. 34. col. antepenul. de sponsa.

Secundò, fallit quando ageretur de præiudicio tertij, qui non consentit prorogationi. tunc est liberatus post tempus. ideo fideiussor qui obligauit se soluturum ad annum, facta prorogatione têporis, non tenetur. secus si obligauerit se purè ad soluendum debitum, quia per prorogationem non liberaretur. l. fin. C. de vsur. rei iudi. Panor. & alij in. c. constitutus in fi. de fideiusso. Idem si fideiussor promisit soluere tales libros. si postea partes côueniant de dando precium, vel aliam rem, fideiussor ad illam non tenebitur, quam non promisit. secus si promiserit simpliciter se satisfacturum, vel soluturum; quia tûc teneretur, sicut in proximo casu dixi. nam quando mutatur res, vel precium, videtur nouus contractus. l. pacta. ff. de contra. emptio. & nouatione liberatur fideius. ff. l. nouatione. C. de fideiuss. l. si cum hermes de loca. Bart. in. l. Valerianus. ff. de pręto. stipul. Bart. & Angel. in. l. quod dicitur. §. miles. ff. de testa. militis. Alexan. in. l. vbicunque de fideius. multa cumulat Hippoly. in rubr. de fideiuss. q. 6. vbi licet videre. Ias. & docto. in. d. l. lecta. & in authenti. Sacramenta puberum. colum. penult. C. si aduer. vendi. Barb. d. consil. 31. in 1. volum. Iacob. in. l. 1. nu. 16. C. de iudi.

Fideiussor quando sit liberatus facta prorogatione

di sic vacantia, infra certum tunc expressi temporis spatiû, nobis & pro tempore existenti Romano pontifici, personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas, ad eandem nominationê per nos & Romanum pontificê. huiusmodi ecclesiis & monasteriis eisdem præficiendas nominare valeret: prout in nostris inde confectis literis (in quibus voluimus quod si maiestas tua, omnia in illis statuta, ordinata & côtenta, infra sex menses post tûc proximam futuram sessionem Lateranen. concilii tunc vigêtis, non approbaret & confirmaret, & a prælatis ac aliis regni tui personis tunc expressis approbari non faceret, literæ ipsæ nullius essent roboris vel momêti) plenius con tinetur. Quum autem sicut exhibita nobis pro parte tua, petitio continebat, maiestas tua propter varias occupationes quibus ad præsens implicitus existis, ac ex certis aliis rationabilibus causis, infra dictum semestre infra quod adhuc existis, in dictis literis con

Tertiò, non procedit quando excômunicatus fuit semel absolutus, & fuit conuêtum inter partes, quod si non soluerit intra mensem, quod sit excommunicatus. nam si talis conditio non fuerit apposita in sententia absolutionis consentiente iudice, non reincidet pars in excommunicationem, etiam si non soluat intra mensem, per text. in. l. tale pactû. §. qui prouocauit. ff. de pact. quia excommunicatio non potest nasci ex pacto partium, vel ex contractu, sed ex sententia iudicis. & istud pactum non est sententia. arg. l. si vnus. §. pactus. versi. sed si pactum. ff. de pact. Ita expressè tenuit Perusi. in. c. preterea. in. 2. col. 2. de appellat. & etiam consentiente iudice adhuc requirentur aliæ literæ excommunicatoriæ, vt alibi dico.

Quando possit quis reincidere in excommunicationem.

Quartò,

tenta, per prælatos & personas regni tui huiusmodi approbari facere posse commode non confidat: Nos itaque tuis in hac parte supplicationibus inclinati, semestre prædictũ (infra quod adhuc existis) ad annum a data præsentium cõputandum, auctoritate apostolica tenore præsentium prorogamus, pariter & extendimus, non obstantibus cõstitutionibus & ordinationibus apostolicis: necnon omnibus illis quæ voluimus in dictis literis nõ obstare, cæterisque contrariis quibuscunque.

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prorogationis & extensionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datũ Romæ apud sanctũ Petrum Anno incarnationis dominicæ Millesimo quingentesimo decimoseptimo. Calendis Iulii. Pontificatus nostri anno quinto.

Pœna nõ prorogatur.

Quartò, limitatur procedere in pœna, vt si fiat prorogatio compromissi, non intelligetur prorogata pœna, nisi expressè dicatur, per. l. seruus ea. ff. de seruis exportan. Bald. in. l. penulti. §. vxor. sol. matrim. quia odia non debẽt ampliari, minúsque prorogari. l. cum quidã ff. de liber. & posthu. & sic prorogatio censetur facta cum suis qualitatibus in fauorabilibus: secus in odiosis. Bal. in. l. si à te. C. de pact. inter empt. & vẽdito. Hippoly. singu. 300. prorogatio. Alias limitationes tradit Dec. in. c. de causis. col. 3. cum seq. de offic. de leg. Possem hic tradere materiam prorogationis iurisdictionis, quam tradũt docto. in. c. P. & G. de offic. deleg. glo. & docto. in. l. 2. §. sed si iudex. ff. de iud. & in pract. Pet. Iacobi rubri. de prorogatio. iurisdi. sed quia parũ vsu venit in hoc regno Franciæ: ideo eam missam facio.

Quia in hoc regno iurisdictiões sunt diuisæ quo ad proprietatem & vtilitatem. ideo non fit prorogatio sine domini cõsensu teste Ioã. Fab. in. l. si qui ex consensu, col. 2. C. de episco. audien. & bellamera consil. 33. quod si, col. 9. versi. ego verò diuido, dixi supra rubr. de caus. in princi. Et quid si causa fuit commissa consiliariis supplicationũ seu requestarũ, vt cognoscerent inter Titium & me, & ille Titius nominat suum auctorem, an domini consiliarij possint contra illum cognoscere? quod sic, fuit decisum Neapolin. decisio. 227. quidam nobilis, quia hoc videtur commissum in consequentiã. Paul. in. l. venditor. ff. de iudi. nota. in. l. quotiens. C. illo titu.

No. pro consiliariis requestarum.

¶ Altera

¶ Altera prorogatio.

FRanciſcus dei gratia Francorũ rex, Mediolani dux, & Genuæ dominus, Vniuerſis præſentes literas inſpecturis notum ſit & manifeſtũ, quod cũ iamdudum à ſancta ſede apoſtolica certæ literæ apoſtolicę per nos obtẽtæ fuiſſent. quibus ſemeſtre infra quod nos & eccleſia Gallicana approbare debebamus cõcordata inter ſanctã ſedem apoſtolicam & nos inita, per annum prorogatũ extiterat: verũ quia durante dicto anno, aliis occupati negociis dictã approbationem & cõfirmationẽ à prælatis & aliis perſonis ibidẽ expreſsis approbari, ſeu confirmari, minime fecerimus, idcirco alias literas apoſtolicas ab eadem ſede obtinuimus, quibus annum iam dictum ad alium à fine illius cõputandũ denuo ꝓrogare fecimus, provt in dictis literis (quarũ tenor ſequitur) pleniꝰ cõtinetur.

LEo epiſcopus ſeruus ſeruorũ dei, chariſsimo in Chriſto filio Fraciſco Francorũ regi Chriſtianiſsimo Salutẽ & apoſtolicã benedictionem. Dudũ ſi quidẽ inter alia, cũ irritantis appoſitione decreti ſtatuimꝰ, & ordinauimꝰ, quod extũc decætero occurentibus eccleſiarũ cathedraliũ & metropolitanarũ, ac monaſteriorũ in regno Franciæ & Delphinatũ ac comitatu Dien. & Valentin. conſiſtentiũ vacationibus, dilecti filii eccleſiarũ capitula & monaſteriorũ conuentus, ad electiones ſeu poſtulationes futurorum archiepiſcoporum, epiſcoporũ, ac abbatum eccleſiarum & monaſteriorũ vacantium pro tẽpore huiuſmodi procedere non valerent. Sed maieſtas tua ad eccleſias et monaſteria huiuſmodi ſic vacantia infra certum tũc expreſsi temporis ſpatium nobis et ꝓ temporis exiſtenti Rom. põtifici perſonas idoneas certo tunc expreſſo modo qualificatas; ad eandem nominationem, per nos et Romanum põtificem huiuſmodi eccleſiis et monaſteriis eiſdẽ præficiẽdas nominare valeret: ac voluimꝰ quod ſi maieſtas tua omnia in illis ſtatuta, ordinata, conuenta, infra ſex menſes poſt tunc proximã futurã ſeſsionem Lateranen. cõcilii tũc vigentis non approbaret, & confirmaret, et prælatis et aliis tunc expreſsis regni tui approbari nõ faceret. literæ ipſæ nullius eſſent roboris vel momẽti. Et deinde ꝓ parte tua nobis expoſito, quod maieſtas tua ꝓpter varias occupationes quibus tũc implicitus eras, ac ex certis aliis rationabilibꝰ cauſis infra dictũ ſemeſtre infra quod

tunc

tunc adhuc existebas, in dictis literis cõtenta per prælatos & personas regni tui huiusmodi approbari facere cõmode nõ cõfidebat: Nos per alias nostras literas semestre prædictũ infra quod tunc adhuc existebas, ad annũ a data posteriorũ literarum huiusmodi cõputandũ ꝓrogauimus, pariter & extẽdimus, provt in singulis literis prædictis plenius continetur. Cum autẽ sicut exhibita nobis nuper pro parte tua petitio cõtinebat, maiestas tua literas priores prædictas iuxta voluntatẽ nostrã prædictam approbauit, & confirmauit, & publicari fecit, & approbari facere intendebat, fecissẽtque, nisi à literarũ priorũ editione, ac tuis approbatione & cõfirmatione, ac earundẽ priorũ literarũ publicatione huiusmodi temere appellatũ fuisset. Et propterea nobis humiliter supplicari fecisti, vt annũ prędictum infra quem adhuc existis, ad alium annum ꝓrogare de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaq; huiusmodi supplicationibus inclinati, annum prædictum infra quẽ adhuc maiestas tua existit, ad aliũ annũ à fine primi anni huiusmodi cõputandũ, auctoritate apostolica tenore præsentiũ ꝓrogam⁹, pariter & extẽdim⁹, nõ obstãtib⁹ præmissis, ac constitutionibus & ordinationibus apostolicis, necnõ omnibus illis, quæ in priorib⁹ & posterioribus literis prædictis voluim⁹ nõ obstare, cæterisq; cõtrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo. xviij. vj. Calendas Iulii. pontificatus nostri anno sexto.

¶ Quocirca dilectis & fidelibus consiliariis nostris curias nostras parlamenti tenẽtibus, necnon seneschalis, balliuis, ꝑpositis, aliisque iustitiariis & officiariis nostris harũ serie mãdamus & iniungim⁹, quatinus has pręsentes suis in registris registrẽt, vt si ꝓ rebus & negociis indies occurrẽtib⁹, illis quis agere habuerit, ex dictis registris illas extrahere possit, et valeat. Cui extracto debito modo facto, talẽ fidẽ haberi volum⁹, acsi dictarũ bullarũ originale b exhiberẽt. Nã sic nobis placet, et quatenus opus est, ex nostra certa sciẽtia et potestatis plenitudine ita fore ordinamus. In cuius rei testimonium, sigillum nostrũ pręsentib⁹ literis duximus apponendũ. Datũ Baugiaci, die. xxv. mẽsis Octobr. Anno domini millesimo quingẽtesimo decimooctauo, et regni nostri. v. Per Regem. Gedoyn.

¶ Rubrica de annatis.

Rub. de annatis.

LEo Episcopus seruus seruorũ dei ad perpetuã rei memoriã. ¶ Romanus põtifex (cui tot tantaque in spiritualib⁹ & tẽporalibus prouidẽda incũbunt) rerũ & tẽporũ qualitate pẽsata, nõnulla provt ad cũ ctorũ clericorũ beneficia ecclesiastica, à sede apostolica ꝑ tẽpore impetrãtiũ cõmoda & vtilitates, ac litibus & fraudib⁹ obuiandũ oportere conspicit, salubriter ordinat & disponit. Nuper siquidẽ inter cõstitutiones ad laudẽ dei, & Christi fideliũ pacẽ & quietem, de fratrũ nostrorũ cõsilio, cũ charissimo ĩ Christo filio nostro Frãcisco, Frãcorũ rege Christianissimo matura deliberatiõe cõcordatas, statuim⁹. quod in ꝓuisionib⁹ quas ꝑsonis quibusuis regni Frãciæ ac Delphinatus & comitatus Dien. & Valentinẽ. de beneficiis vacãtib⁹, seu certo modo vacaturis, ꝑ nos & successores nostros & sedẽ prædictã, etiã motu proprio, etiã promotis ad ecclesias cathedrales & metropolitanas & monasteria (vt obtenta ꝑ eos beneficia retinere possent) fieri cõtingeret, illorũ ver⁹ annuus ꝑ florenos, aut ducatos auri de camera, aut libras turonẽ. seu alterius monetæ valor secũdũ cõmunẽ æstimationẽ exprimi deberet, alioquin gratiȩ ipsȩ essent ipso iure nullȩ. Cũ autẽ (sicut accepimus) sæpe cõtingeret ꝑsonas regni & Delphinatus ac Comitatus huiusmodi vacatione beneficiorũ ĩ locis remotis regni ac delphinatus & comitatus eorundem, per obitum pro tempore vacantia intellecta, eorum veri valoris notitiam haberi nõ posse, & veri valoris huiusmodi notitia nõ habita ad illa à Romano pontifice impetrãdum celerẽ nũcium ad sedẽ prædictã destinare, & signaturã supplicationis super illorũ, impetratione, cũ facultate verũ annuum valorẽ beneficiorũ huiusmodi in literarũ sup huiusmodi supplicationib⁹ expeditione augẽdi obtinere ad effectũ [b] possessionem

b ¶ Exhiberet.) Et sic extractũ ex registris fidem facit, vt infra de registra cõcor. Vnde dixi cuidã pauperi, vt sũpsi ex registro suȩ collationis à papa factæ haberet. qa fidẽ faceret, & ita testantur Do. de rota, decis. 621. nota sumptũ. ĩ antiq. idẽ ĩ sumpto signaturȩ vt iterdũ vidi etiã fieri, & qñ incidẽter ego allego titulũ habitũ à sede apostolica, tũc sufficit, vt ostẽdatur ꝑ signaturã, vel per sũptũ, secus si allegẽ pro vero titulo, tũc bulla solet obtineri.]

a ¶ LEO episcop⁹) Constitutio ista rãꝗ bursalis, nõ est à regnicolis recepta, vt dixi in §. fi. de mãda. aposto. supra & in hoc regno non admitteretur qs, si ĩpetraret beneficiũ illi⁹, q nõ expresit verũ valorẽ, siue ante annũ, siue post. ideo cũ nõ sit recepta constitutio, alia non scribo, sed me refero ĩ aliis ad gloss. pragma. sãct. hoc titul. vbi plenius scribitur, vide tamẽ gl. sequentẽ.

b ¶ Possessionẽ.) Frequentissi-

Possessionis materia frequẽtissima.

tissima enim est hæc possessionis materia, dicit iurisconsultus in .l. Fulcinius ✠ cum hoc.ff.quib. ex causis in pos. eatur. ideo hic de ea aliqua intendo scribere, maximè in materia beneficiali, cum iudices regij non alij etiam seculares dominorum in hoc regno cognoscant de possessoriis beneficiorum ex priuilegio Martini papæ, vt licet videre per Guid. papæ in decisio. delphina. quæst. 1. & quia hoc est omnibus obuiũ, ideo nõ amplius probabo.

Notandum est quòd quãuis iudex cognoscẽs super possessorio debeat admittere exceptionem suppressi valoris: quia ex illa suppressione titulus redditur incoloratus. doc. in.c.ad aures.de rescrip. sic expressè consuluit de Ripa.consil.vl.lib.2. respon. tamen de consuetudine in hoc regno longo iam tempore seruata non exprimitur verus valor vt etiam supra dixi.

Iudices regij exceptionẽ taciti valoris non admittunt.

ideo iudices regij qui de possessoriis beneficiorũ cognoscunt, hanc exceptionem suppressi valoris non admittunt, nam quoad hoc concordata non fuerunt recepta. & in hac materia possessoria beneficiorum notandæ sunt aliquot regulæ vtiles & quotidianæ, in palatiisque vsu venientes.

Possessio non acquiritur in beneficiis, nec retinetur sine titulo.

Prima regula est, quòd in beneficiis non potest acquiri sine titulo possessio, nec acquisita retineri. ca. in literis. de resti. spo. c. 1. & per totum de eo quis mitt. in pos. caus. rei seruandæ. c. 1. de regu. iuris. in. 6. & si acquiratur quædam detentatio, non prodest quoad effectus iuris. nota. in regula sine possessione de regulis iuris in. 6.

*¶ Sicut in feudis nõn acquiritur sine inuestitura. not in. c. vno per quos fiat inuestitur.

Ideo in hoc regno solemus computare tempus retractus à die saisinæ, quo fuit receptus à domino directo, vt alibi dico.

Notandum est tamẽ quò ad acquirendũ quasi possessionem in his incorporalibus sex requiruntur.

Primò requiritur realis præsentatio, vel electio: nec sufficeret coadunatio patronorum, vel eligentium, vel mandatum factum ad præsentandum, teste Geminia. cõsi. 127. ꝑ clariori. in fi.

Secundò, scientia eorum, quibus præiudicatur. Dec. consil. 126. in fine. per. l. 2. Cod. de seruit. & aqua, & omnium patientia, aliàs vnius cõtradictio faceret, vt quasi possessionem non acquireret. Ioann. And. in addi. ad spec. in ti. de his quæ fiũt à maio. parte. c. nisi qs allegaret præscriptionẽ tanti tẽporis, cuius initij memoria non sit in contrarium, tunc enim non tenetur scientiam probare. vt asserit Feli. in. c. de quarta. in fi. de præscrip. & istã cõmunem esse dicit de Ripa, in. d. c. cũ ecclesia. nu. 67.

Tertiò, requiritur quòd præsentantes, vel eligentes credant vei iure suo. Calder. consil. vl. rubr. de causa posse. per. l. final. ff. quemadmod. seruitu. amit.

Quartò

beneficiorũ huiusmodi assequendi, literas super huiusmodi impetrationibus, cum minus vera valoris beneficiorũ eorũdem expressione expedire, & absque eorũ culpa, diligẽtia & expẽsis pro impetratione huiusmodi obtinẽda factis, et gratia eis à nobis concessa, et illius effectu frustari, ac per posteriores (qui nulla habita diligentia cum expressione veri valoris eadẽ beneficia à sede prædicta impetrarunt) excludi ac desuper propterea molestari. ¶ Nos qui subditorum nostrorum commoda libenter procuramus, ac eos a litibus et expensis, quantũ cum domino possumus releuamus. motu ꝓprio, ac ex certa nostra scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine statuimus et ordinamus, quod decætero perpetuis futuris temporibus impetrãtes beneficia ecclesiastica in regno Delphinatu, et comitatu

prædictis per obitum duntaxat vacantia, si verum annuum valorem beneficiorum in literis apostolicis, quæ super dictis beneficiis expeditæ fuerint non expresserint, infra annum à die datæ literarum earūdem computandū, valorem ipsum male expressum corrigi per officiales ad quos expeditio literarum huiusmodi pertinet, et correctiones literarum earundem fieri consueuerunt petere: ipsique officiales ipsarū literarū expeditioni præsidentes, ad eorundem impetrantium simplicem petitionem, valorem ipsorum adverum annuum valorem, iuxta petētium voluntatem in eisdem literis reducere & corrigere, ipsique impetrātes pro augmento valoris expressi duntaxat, annatam cameræ apostolicæ soluere debeant et teneātur, decernētes quascunque impetrationes posteriores de dictis beneficiis, ra

Quartò, quòd electio vel præsentatio bona fide facta fuerit, alioqui cassari debebit, quando de mala fide constabit. Panor. in.c.cum ecclesia.vbi etiam de ripa de causa posse.& in.c. consultationibus. de iure patr.

Quintò, quòd electio vel præsentatio habuerit effectum. Innoc. in ca.2.de in integ.2.tit. vbi dicit probãdum institutionem, vel confirmationem.glo.in ca.dilectus.de præben.Feder. consil.234.Oldra consil. 312.thema quæstionis.

Sextò, quòd electus & institutus adepti fuerint possessionem, & gauisi fuerint fructibus beneficij.ratione illius tituli.Calder.consil.12. rub. de iure patro.Dec.consi. 117.&.124.quæ sunt notanda, quia frequenter accedunt.]

Secunda regula est, quòd in causis prophanis principaliter agitur de possessione in beneficiis de iure.ca.licet causam.de proba.glos.sing. in cle.vna. de causa poss. in glo.vlti.Ioan.And.& alij in ca. ecclesia vestra. de electio.

*◖ Ideo vidi aliquando clandestinum possessorē in prophanis manuteneri, quia per annum & vltra domino sciente possederat & patiente.]

Tertia, in beneficiis & in omni possessorio retinendæ. si intra annum agatur, fit sequestratio rei vel beneficij.de cuius agitur possessione, tum ne partes via facti procedant, & ad arma veniāt.l.æquissimū.cum.§. præcedenti.ff.de vsufruct.tum etiam vt sententia promptam habet executionem.l.post rem.ff.de re iudi. ita expresse tenet Masuer. in practica sua.rub.de possessorio.vers. item in omni possessorio, & si facta sequestratiōe altera pars occupet fructus beneficij est excōmunicata, eadēq; à iure suo.cle.vna de sequestra. poss. & fruct. & hæc sequestratio nō priuat possessione, quando fit à iudice competente. Aneh. consil.248 .ad prædicta. Bart. in.l.interesse.ff. de acquir. possess. quod intellige in sequestro necessario.doct.in.c,examinata.de iudi. tamen post possessionem triennalē non fit sequestratio. cle. vna de sequestra. possess. dixi in trac.de pacifi.possess.Amplia.5. * Multa scripsi de hac sequestratione in.l. sequester. ff. de verb.signi.]

Cur fiat sequestratio.

Quarta regula habita contentione beneficij res ponitur ad manū regiam a qua non licet appellare, vt fuit decisum per arestū, vt referet Ioā. Gallus.in quæst.per aresta.q.28. Item nota quia non grauat, cum non auferat possessionem ab eo qui eam habebat. Cy. in l.vna,col.2.C. de prohi. sequest.pecuniæ. Domi. Boer.in§.4.de iurisdict. omnium iudic.in cōsue. Biturig.

A manu regia non appellatur.

Quinta, tam ex lege regni, quam ex iuris dispositione sententia recredentiæ adiudicatur habēti primo aspectu magis apparentem titulum, & magis clarum. per.l. fi. C. de edict diui Adriani tollend. ideo aliquibus probationibus nō receptis fit ista adiudicatio

Recredentia cui adiudicari debeat.

iudicatio recredentiæ: etiam si pars vellet probare titulum alterius falsum, non admittitur, vt obuietur malitiis partium volentiū recredentias quotidiè impedire. facit.lex.quanuis. C. de edicto diui Adriani tollendo. nisi ex literis productis posset illa falsitas saltem præsumptiuè constare, vtpote quia in eis apparebat rasura, vel euidens cōtrarietas. Io. Maffuet. vbi supra rubrica. de possessorio. versic. item si altera. dico plenè in tract. de sententiis executoriis. art.1.

tione non experssionis veri valoris huiusmodi, infra dictum annum factas nullius roboris vel mometi esse, & pro infectis haberi debere.

Aduersarius in beneficiorū possessorius potest per nō ius expelli.

Sexta regula, licet interdictum retinendæ in beneficiis habeat causam proprietatis annexam.l.2.§. quædam.ff. de interdictis. tamē in eis sufficit excludere aduersarium per non ius, etiam si suam non canonizaret possessionem. de Rota decisio .261. licet actor. in nouis. Feli.in.c. olim. col.vlti.de rescript.Domic.consil.31.præmitto.& seq. sequitur de ripa in libro.2. Responsi.c.36. in hoc iudicio.vbi etiā dicit sufficere, quod quis ostendat alios non habere ius in prioratu: nam actore non probante, reus debet absolui, etiam in beneficiis.l. qui accusare. & ibi docto.C. de edend. nam in interdicto retinēdę obstat exceptio inualidi tituli tex. in.c.audita & ibi. Panor.in.1.nota. de restitut.spolia.

In beneficialibus possessio ex titulo iustificanda est.

Septima regula, Agens in prophanis possessorio recuperandæ, ante omnia est restituendus. etiam si non doceat de titulo.l. si quis ad se fundū.C.ad.legem. Iuliam de vi public. cum similibus. nisi in quinquaginta casibus traditis per Corset. in tracta. de potesta.regia.q.72.tamen in beneficialibus oportet colorarē possessionem ex titulo.c.ad decimas.de restit.spoliar.lib.6. plenè præpositr.in summa.3.q.1. ne vitiosus ad eam detur ingressus.c.1. de eo qui mittit.in possess.lib.6.& ibi Perusi.in.2.notat. plenè Specul.in titul. de teste.§. nunc videndum versic. sed pone ago.glos.in.d. cle. vna de causa.possess.quam allegat Panor.in.c.in literis.col.4.& sequen.de resti.spolia. & hęc opinio seruatur tam in parlamentis, quàm in aliis, nisi quis fuerit lite pendente spoliatus, quia tunc sufficit probare se fuisse in possessione tempore motæ litis, & spoliatum fuisse teste Aufre.in decisio. Tholo.q.15. Et ista coloratio tribus modis potest fieri. Primò ostendendo titulum habitum ab illo, qui habet potestatē conferendi. Secundò ostendendo quod auctoritate illius fuit missus in possessionem. Innoc.in.c. in literis. de restit. spol. nec est disputandum de vitiis intrinsecis, vt in simili habetur in.l. final. C. de edict. Diui Adriani tollen. vbi sufficit quòd hæres ostendat instrumentum non rasum, non cancellatum, ad adipiscendam bonorum possessionem. & non est disputandum de vitiis intrinsecis, vt ibidem dicitur. Tertiò coloratur possessio quando sciente & patiente illo qui habet potestatē prouidendi de beneficio, exercuit aliquos actus spectantes ad rectorem, & quia vt canonicus interfuit in capitulo, stallum habuit in choro, & tanquam canonicus illa fecit, probata scientia illorum qui poterant prouidere de beneficio, dicitur colorata possessio.Inno.in.c.bonæ.in.2.de postul.prælat.

Coloratio tituli tribus fit modis.

Quis debeat in pleno possessorio vincere.

Vltima regula, adiudicata alicui recredentia, partes super pleno possessorio hincinde probant, & tunc iudex ad pluralitatē testiū debet se inclinare, & is vincere debet qui plures habet testes.l.3.§.2. ff. de testi.c. in nostra.illo titu.Bald.consi.489. in causa. col. vlt.in.3. volu.l. ob carmen.§. fin.ff. de testi.Barba.consil.25.clementissimum.col. 2.in.4. volu. Praxim docui in.d. articu.1. tract.de senten.excecutor. Verumenimuero quia in hoc regno testes infiniti producebantur, ideo fuerunt taxati per legem regni, vt vltra decem testes non admittantur, vt patet in ordina. regiis, rubrica. des tesmoings, art.1.& ibi dixi rationes & iura, ex qua elicita fuit illa ordinatio. Notandū est igitur quòd data paritate numeri testium, iudex debet qualitatem testium cōsiderare, & plus credere nobilibus & honestis viris, quàm vilibus, & infamibus.d.c.in nostra.& d.§.fi.& ibi Bald.& Iacobi.

Quādo testes sunt pares quis debeat preualere.

Secundò, debet inclinare ad testes dicentes aptiora & verisimiliora. per.c. licet causam.& ibi Bal.& alij de probatio. ideo testes quorum dictis consonat ius commune, præferuntur testibus, quorum dictis cõsonat ius speciale, quia dicunt aptiora & verisimiliora. Inno.in.c. audiis.de præscri. Barb. cõsi.29.illud afferam. col. 2.in.1. volu. ideo si duo laici deposuerũt me nõ deliquisse hodie, duo clerici dicunt contrarium, statur laicis.glo. sing. in c.clerici.81.distin. quia deponũt super eo quod est conforme naturæ, quæ pręsumit hominem non delinquere.l. merito.ff.pro socio.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotentis dei,

Affirmatiue deponentes an preferãtur & quãdo.

Tertiò, testes deponentes affirmatiuè præferuntur aliis negatiuè deponentibus, per glo.sing. in.l. diem proferre.§.si plures. ff.de recept. arbit. Bal.in.l.actor. per illum tex.C.de probat.quod non procedit, quando testes simul deponerent de affirmatiua, dicentes Titium non possedisse, sed Seium. Bal.in.§.si quis per triginta.col.2. si de feudo contentio fuerit inter do.& agna. vasal. Panor.in.c.cum ecclesia.de caus.possess. refert decisio.Neapoli.324.agitabatur causa. Si tamen testes deponerent quòd Caius possedit decem annos tantum, nil valeret: quia viderentur excludere omne aliud tempus, & omnem aliam personam excepto Caio.& quia negatiua non est coarctata, nõ probat Iacobi.in.l. vna, in princ.ff. si quis ius dicen.non obtempe. not. in.c. bonæ.1. de elect.&c. quoniam.de probat.

Quartò, quãdo testes sunt hincinde pares, præferuntur, qui causam scientiæ assignãt. Bald.in.l.presbyteri. in fi.C. de episcop. & clerici. Deci.consi. 302. & pro tenui. col.5. vbi dicit eos præferendos, qui assignãt meliorem rationem, vel si sint vicini, qui præsumuntur melius scire veritatem, quibus maximè creditur in probãda possessione.l. 1.§.1.ff.de flu.l. dominus horreorum. loca. Bal.in disputa.incipi.accusatus.col.vlti.

Quintò, debet vincere cæteris paribus, is qui ostendit titulum.d.c. licet causam. Bald.consi.420.verba.col.vlt.in.1. volu.& consi.489.in.3. vol. Ancha.consil.361. visa plena in fi. Bald.in.l.ordinarij.C. de rei vé. Dec.consi.302.& pro tenui.col.3.versi.concurrit etiã. & si vterque ostendat titulum, is vincere debet, qui probat prioritatem tituli. Bald. cõsil.58.quidam est.col. vlt.in.5.vol. Ias. consil. 148.viso processu.vol.4. nisi in iudicio finium regundorum.Bald.consil. 445.qualiter probetur. in.5.vol.Quod intellige quando ab vno habuerunt, secus si à diuersis, quia inspicitur, qui possideat de præsenti. Alex.consi. 130.visa facti.col.2.in.5.vol. Et quando vtraque pars habet titulum, illa est præferenda quæ habet potiorẽ & antiquiorem.Bald.cõsi.251.sententia.col.2.in.5.vo. Docto.in.d.c. licet causam.Iacob.in. l.1.in princ.C. de edicto diui Adriani tollen. & ideo si vna ostendat titulum iuri communi conformẽ, altera alterũ cõtra ius cõmune, pręferri debet illa, quę producit titulũ iuri conformẽ.arg.c.ad decimas.de resti. spolia. & quia duo vincula &c.c.vno de trenga.

Quis obtinere debeat quãdo vterque ostendit titulum.

Antiquior possessio an sit melior.

Sextò, vincit is qui probat antiquiorem possessionem, quia alia præsumitur clandestina.c. licet. de probat. Bar.in. l. si duo. in princ.col.2.ff.vti posid. Ancha. consi.274. ad declarationem.col.1.Soci. consi.59. visis actis.col.vlt.in.4.vol.& cõsi.98. iustissime. col.3.in eod.vol. quia quanto antiquior tanto iustior, Bald.consi.420. verba principis. col.3.in.1.vol.& consi.445.vol.5. & possessio recens præsumitur clandestina.c. licet. de prob. quia duo insolidum eodem iure possidere non possunt.l.3.§. ex contrario.ff. de acquir. possess. Alex.consi.88. quoniam. col.2.in.5.vol.Corne. consi.130.viso.1. vol. & consi.312.in hac col.2. ibidem. & in decisio. Neapoli.324. agitur. Ias.consil.148. viso processu.col.1.vol.4.

Notandum est quod ille qui probat antiquiorem possessionem, debet obtinere etiã absq; titulo, licet aduersarius habeat iunio-

rem

rem possessionem cum titulo, dummodo actor alleget in actis, quod aduersarius possidet clam respectu possessionis ipsius actoris. secus si simpliciter allegaret clam possidere, & non diceret respectu possessionis, quia nõ obtineret. sing. not. Barr. in l. si de eo. §. si. ff. de acquir. poss. Cæpola cautel. 201. in causa. per. l. si rem aliquam, illo tit. Alex. d. cõs. 88. quoniã. col. 3. vol. 5. plus dicens quod ille qui docet de antiquiori possessione sine titulo, debet obtinere, etiam si aduersarius doceat de possessione recẽti cum titulo, dummodo ille titulus fuerit acquisitus post illam antiquiorem possessionem. arg. l. si fundum. ff. de fundo. dota. quia aliàs quis de facili supponeret aliquem, à quo emeret, & fingeret se titulo possidere. Bald. in dispu. incip. accusatus. col. pen. Alexan. consil. 89. excellentissimi. col. 3. in 5. vol. ex antiquitate enim tituli præsumetur possessio antiquior. Bald. in. d. c. licet causã. Refert Barb. consil. 25. clementissimum. col. 3. in. 4. vol. Soci. d. consi. 98. in. 4. volu. col. penul. Dec. consil. 302. & pro tenui. col. 2. & seq. Intellige in pleno possessorio, in primo verò capite, & quo ad recredentiam, sufficit probare recentem possessionem, quia possessio antiqua non sufficeret ad obtinendum in primo capite. Guido pape in decisi. Delphi. q. 552. in materia. Berbe. in pract. legum regia. versicu. in primo verò &c. per text. in. l. 1. ff. vti possid. Item intellige nisi is qui habet antiquiorem possessionẽ, eam iure familiaritatis præsumatur habuisse, vtpote à matre. l. qui iure. ff. de acqui. poss. hoc tenuit Ias. consi. 6. spectatissime. col. 1. vol. 1. vbi vide eum. ✱ & sic in hoc interdicto qui vult vincere, debet probare se possedisse, & de præsenti possidere, tex. in. c. conquestus. ibi in cuius quasi possessione fuisse, ac esse dignoscitur. vbi Aneha. not. 2. de foro competen.

Septimò vincere debet is, qui probat in specie. Inno. in. c. auditis. de præscri. vbi dicit, quod si episcopus probat per testes se habere iurisdictionem in aliquo loco in specie, & Abbas per tot testes probat se habere iurisdictionẽ in genere in dicto loco, quod præfertur probatio specifica probationi generali. & ibidẽ dicit Imol. quod si probo me possidere boues vt meos, & pro meis, & tu probas per tot testes quod ego teneo illos vt cõductos, & quod dicti testes interfuerunt conductioni, cũ in specie deponant, præferri debent aliis. sequitur Barb. consi. 25. clementissimum. col. 2. in 4. vol. Dec. d. consi. 302. col. 5. item debeo vincere si probem me possidere bona fide, te verò mala, vt quia etiam alium expulisti. Bal. in. dict. disput. colum. vltim. quia iustior est possessio mea. Idem si ego probem, quod à tali tempore hactenus possedi, aduersarius probauit se possedisse. 10. vel. 20. annos, quia potest esse quod vnus testis deponit de decem proximè præteritis, alij de aliis, & sic possunt esse singulares, & non probãt. latè Corne. consil. 130. viso libello. col. 2. volu. 1. vbi limitat. vide eum.

Probatio in specie præualet probationi in genere.

ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ Millesimo quingentesimo. xvj. Calendis Octobris, pontificatus nostri anno quarto.

Octauò, si vna possessio respicit causam piam, altera non, præualet fauorabilior, per tex. sing. in. l. lege Iulia. ff. de manumiss. secũdum Corset. sing. incip. pia causa. Alex. in. l. de die. col. 2. in princ. ff. qui satis. cogãt. Ias. in. l. sed & si possessori. §. si. ff. de iureiu. Barb. consi. 8. sapienter. col. 10. in. 2. vol. & consil. 40. à ioue. col. 17. in. 3. vol.

Nonò, quando pares sunt probationes super possessione, tunc sententia super petitorio faceret agentem succumbere super possessorio. c. licet causam. de proba. Panor. in. c. pastoralis. nu. 27. de cau. poss.

Decimò, si vna probatio sit fauorabilis, altera odiosa, præfertur fauorabilis, & si vtraque sit fauorabilis, & vna magis, huic stabitur. l. lege Iulia. ff. de manu. sequitur Barb. consi. 29. illud referam. col. 2. vol. 1.

Vndecimò, si æquales sint omnino ꝓbationes. tunc iudex manutenebit alteram partem in media possessione rei contentiosæ, & alteram in reliqua. teste Barto.in.l. si duo.colum. penul. princi.ff. vti possidetis. hoc sequitur Soci.in l. si quis cum totum. not. 2. de except. rei iudica. sic consuluit Ancha.consi. 210.inter contraria, vbi etiã consulit in proprietate, quod si rationes & iura hincinde dubium reddunt iudicem, nec inclinatur magis ad vnam partem quàm ad alterã, tunc cuilibet potest assignare partem argu.c. afferte de præsumptio.l.sed si lege. ❡ adeo.in fi. ff.de peti.hęredi.l.& hoc Tyberius de hære. insti. refert Decius consil. 445. In casu. colũ.1. ✱ abũdè Boer.in decis.Burdeg. q.239. & in prædicta dicẽs ita fuisse iudicatũ in ꝓcessu D.de Stissaco.] Vel quãdo testes sunt hincinde pares, tunc iudex potest credere quibus vult, dummodo in actis faciat inserere causam, cur magis istis adhæret, quã aliis.not.in.l. duo iudices dati. ff.de re iudi.Bal. in.l. cum magistratus. in fin. C. quando prouoc. non est neces. facit quod dicit Bar.in.l.Lutius. ff.de his qui not.infa. vbi si iudex nõ vult adhibere fidem vni testi deponenti, & assignanti causam, non tenetur, dũmodo in actis hoc exprimat, qua ratione motus eidem non credidit. quod est summe notandum secundum Iaco. in.l. ob crimen.❡ fi.col.1.& seq.ff. de testi. nam tũc iudex appellationis habebit illam causam notã. dixi alia in ordina. regiis. in rub. Des matieres beneficiales, quæ hic non transcribo.

Vltimò, sufficiũt semiplenæ probationes in causa possessorij, quando alter non melius probat. Bart.in.l. 2. C. quorum bono. & sic admittitur ꝓbatio per famam, vel per vnũ testem, vt ibi. & no. Mathesila. not. 2. Decius consi.663.in causa. ✱ De concordia & prælatione testium scripsi plene in tracta. de reproba. & saluatio. testiũ in verbo concordia.]

¶ Rub. de registratione concordatorum in curiis facienda.

[a] QVocirca dilectis & fidelibus conciliariis, curias nostras parlamenti tenentibus, necnõ senescalis, balliuis, p̃positis, aliisq́ iustitiariis & officiariis nostris, harum serie mandamus & iniungimus, quatinus pręsentium tenorem suis in registris registrent, vt si pro rebus & negociis indies occurrẽtibus illis quis agere habuerit: ex dictis registris illas extrahere possit & valeat: cui extracto debito modo facto, talem fidẽ haberi volumus, ac si prędictarũ bullarum originale exhiberent. nam sic fieri volumus, & quatinus opꝰ esset, ex nostra certa sciẽtia et potestatis plenitudine ita fore ordinamus. Datũ Ambasiæ, die duodecima mensis Aprilis. Anno domini millesimo quingentesimo decimooctauo: et regni nostri quarto. Sur le reply est escript per regẽ, ainsi signe, Robertet, et seelle a double queue, et cire iaulne.

¶ Rub. de registratione concordatorũ in curiis faciẽda

Literæ in parlamentis legi. & describi solent.

a ❡ QVOCIRCA.) Videmus constitutiones regias in curiis parlamentorũ recitari, & publicari, ac describi & registrari: & solet senatus apponere lecta, publicata, & registrata audito procuratore regis anno tali die &c. vt vidi fieri. de hoc not. in authen. vt factæ nouæ constit.colla.5. ✱ Et in.l. sed & milites.❡ penul. ibi hoc autem & in curiis est promulgatum.ff. de excusatio. tutor.] ratio est vt senatus secũdum eas ordinationes iudicet, & alios iudicare sic faciat, & etiam quando quis

quis indigebit ordinatione à senatu sic registrata, possit eam habere, & faciet fidem, vt hic, & not. in authenti. si quis in aliquo. C. de edend. &. ea. 1. de proba. In priuatis etiam negociis nō debet seruiēs in alia prouincia seneschalia vel iurisdictione exequi, nisi prius insinuauerit cōmissionem præsidi, seneschalo vel alteri domino illius iurisdictionis §. eos in authen. de collat. colla. 9. l. prohibitum, & l. defensionis facultas. C. de iur. fisc. lib. 10. vbi dicit priuatos aliàs posse resistere, & quod debeat constitutio in senatu recitari, est tex. in l. cum hi. in prin. ibi, in senatu recitata. ff. de transact. Sic & sententia per iudicē debet recitari, vt in rubri. C. de senten. ex libel. recitand. l. si §. 1. ff. de appellat. dixi idem in testamento, & dictis testium. in repetitio. l. vnicę. no. vlti. in fi. C. de senten. quæ pro eo quod interest.

Seruiens mandatū suum insinuare debet.

¶ Rubrica de regia facultate &c.

a ¶ FRANCISCVS.) Hæc declaratio fuit necessaria, quia concordata fuerunt in mēse Martio in senatu Parisiē si publicata, Tholosæ Burdegalæ & in aliis parlamentis regni Franciæ & Delphinatus alio tempore, ideo dubitabatur quis esset primus mēsis post publicationē cum diuersæ fuerint publicationes. & hic declarat publicationem supremi senatus Parisien. tāquam præcipuam esse sequendam. Nam sicut publicatio facta in curia debet attendi. Cardi. in pœmio cle. & dixi in vlt. nota. repe. l. vnicę. C. de sentent. quæ pro eo quod interest. ita si nō fiat publicatio in curia, sed in aliis parlamentis, illa publicatio inspicietur quę fit in principali parlamēto. arg. l. si quis nec causam. ff. si certum peta. l. quęritur. de statu. homi. §. sed ius quidem. insti. de iur. natu. gēt. & ciui. vt hic. Possem multa dicere de præeminētia omniū parlamentorum, sed contentus sum remittere ad ea quæ dicit Io. Mōtaigne, cum additio. Do. Boerij in tracta. de autho. & præeminen. sacri magni cōcilij, vbi licet videre de nominatiōe quomodo hic accipiatur & alibi ī iure dixi in tract.

Quæ publicatio quando in pluribus parlamētis est facta attendatur.

¶ Rubrica de regia facultate primum mensem graduatis debitum nominandi.

a FRanciscus dei gratia Francorum rex, Mediolani dux, Genuæ dominus. ¶ Cum superioribus diebus certa iniuerimus concordata cū sanctissimo domino nostro papa Leone decimo, quibus inter cætera ordinatur quatinus beneficia vacātia primo mense post publicationem illorū, afficiātur graduatis simplicibus. Verum cum ex diuersitate temporū quibus iam dicta concordata publicata in parlamentis nostris fuere, dictorum mensium diuersitas, confusionem litium educatricem generare verisimiliter potuisset. Nos igitur, vt dictæ confusioni obicem apponeremus, à iam dicto domino sanctissimo, domino nostro papa literas apostolicas obtinuimus. quarum tenor de verbo ad verbum inferius describitur, quibus permissum & concessum est illum primum mēsem exprimere nobis ac nominare licere. Ea ꝓpter facultatem nobis à sede apostolica prædicta concessam insequentes, cōsiderantésque dicta concordata in curia nostra parlamēti Parisius in mense Martii vltime præteriti fuisse publicata, mēsem præteritum Aprilis,

dictam publicationem immediate sequentem, pro proximo mense eligimus & nominamus, Ex cuius initio ordo & computatio sequentium mensium, vt qui menses graduatis simplicibus, necnõ graduatis nominatis, ac ordinariis collatoribus spectant, sciant: & iuxta illorum ordinem beneficiis in illis vacantibus prouideatur, tenorem dictorum concordatorum insequendo, nullo habito respectu ad tempus publicationis eorundem cõcordatorum in aliis curiis nostris parlamenti factæ. Quocirca dilectis & fidelibus consiliariis nostris parlamenta nostra Parisius, Tholosæ, Burdegalæ, Rothomagi, Diuione, Grationopoli tenẽtibus: necnon cæteris nostris iustitiariis & officiariis mandamus & iniungimus quatinus has præsentes literas nostras publicare habeant: necnon in suis registris registrare, vt nemo ignorantiæ causam prætendere possit aut valeat: & iuxta tenorem iam dictæ facultatis nobis concessæ, & declarationis per nos factæ. processus iudicare habeant, quia sic fieri [b] volumus, & ita nobis placet, Non obstantibus quibuscunque in cõtrarium facientibus.

tract. nominati. q.i. Et sicut menses sunt dicati hic qualificatis, ita olim singulis numinib⁹. Ianuarius enim Iunoni olim erat sacer, Neptuno Februarius, Martius Mineruę, Aprilis Veneri, Maius Appollini, Iunius Mercurio, Ioui Iulius, Augustus Cereri, Vulcano Septẽber, Marti October. Nouember Dianæ, December Vestæ, teste Alexand. lib. 3. genial. c. 24. fol. 85.

Principis volũtas ꝓ lege habet quomodo intelligat.

b ✻ Quod principi placet, legis habet vigorem. l. 1. ff. de cõstit. princip. §. sed & quod principi. de iure natura. in insti. vbi doct. dicunt esse verum, quando animo condẽdi legem hoc facit, alioqui contra. vel quando voluntas redacta est in corpus iuris, vel cõstitutionum, seu ordinationum. Barb. in rub. de cõstit. col. 11. nu. 76. sed secũdum eos sequeretur, quod volũtas principis alia quã lex, non esset seruanda. Ideo ego puto principis placitum legis habere vigorem, & obseruandum ꝓ lege, & sicut lex omnes tenet. l. de quibus. ff. de legib. & ab omnibus obseruari debet. l. leges sacratissimæ. C. de legib. Ita & principis voluntas iusta, cum habeat vigorem, & effectum legis, non est tamẽ lex, sed obseruari à subditis debet vt lex. vnde si princeps ferias indicat propter partam victoriã, illę feriæ obseruandæ sunt sicut inditæ à lege. l. à nullo. C. de fer. gl. in ele. sæpe. in verb. ob necessitates. de verbo. signi. sic dicit lex de voluntate testantis, ꝑvt quisque suæ rei legasset, ita ius esto. l. 1. ff. ad legem fal. l. verbis legis. de verbo. signi. & disponat testator & erit lex. §. disponat. in auten. de nup. coll. 4. postq̃ à testatore dispositũ & eius placitum pro lege seruari debet, ita & principis, si iustum fuerit, secus si iniustum. c. si dominus. & c. seq. 11. q. 3. & quia nil est quod magis strictim debeat seruari quã lex, ideo dicit legis habet vigorẽ, quod est notandum ad elucidationẽ illorum iurium.]

¶ Sequi-

¶ Sequitur tenor dictarum literarum apostolicarum.

LEo episcopus seruus seruorũ dei, Charissimo in Christo filio Frãcisco, Francorũ regi Christianissimo, salutem, & apostolicam benedictionem. Dudum siquidem inter alia cum irritantis appositione decreti statuimus & ordinauimus, quod extunc decætero occurrentibus ecclesiarũ cathedralium etiam metropolitanarum ac monasteriorum in regno Franciæ, & Delphinatu, ac comitatu Dien. & Valentinen. consistentium vacationibus: dilecti filii ecclesiarum capitula, & monasteriorum conuentus ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporũ, ac abbatum ecclesiarum & monasteriorum vacantium pro tempore hmõi procedere nõ valerẽt, sed maiestas tua ad ecclesias & monasteria huiusmodi sic vacãtia infra certum tunc expressi tẽporis spacium, & nobis et pro tẽpore existenti Romano põtifici personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas ad eandem nominationem per nos et Romanum pontificem huiusmodi ecclesiis, & monasteriis eisdẽ præficiendis nominare valeret: ꝓut in nostris inde cõfectis literis (in quibus inter alia, quod primo mẽse post earũdem literarũ acceptationem & publicationem ordinarii collatores, dignitates, personatus, administrationes & officia ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem, seu quãuis aliam dispositionem spectantia: graduatis simplicibus sub certis modo & forma tũc expressis cõferre, et de illis etiã prouidere deberent, cauetur) plenius continetur. Quũ autẽ, sicut accepimus, ꝓpter diuersa tribunalia pluriũ parlamentorũ in regno delphinatũ, et comitatu prædictis consistẽtia, in quibus literas in eis cõstitutas et expressas constitutiones publicari et acceptari diuersis temporibus propter locorum distantiã oportet super primo mẽse (q ordinariis collatoribus ad conferendũ graduatis cõceditur) q̃s sit, plures lites & dispẽdia partiũ super hoc exoririri contingere possit, nos litib⁹ & dispẽdiis hmõi ꝑ nostri pastoralis officii debito obuiare volẽtes, et ne quis mẽsis sit, deinceps huiusmodi dubitari aut hæsitari cõtingat maiestati tuę vt post publicationẽ et acceptationẽ literarũ concordatorũ huiusmodi primum mensem huiusmodi quis sit exprimere & nominare possit & valeat, motu proprio & ex nostra certa scientia, autoritate apostolica, tenore præsentium

¶ Rub. de pœna temere venientiũ contra huiusmodi concordata.

Tria in actib^o hominũ sunt considerãda.

a ¶ FRANCISCVS dei gratia &c.) Considerare enim debet quis in his concordatis tria quæ scribit Bald. in. c. solitæ. in fine. de maio. & obedien.

Primò, qs loquatur. l. 1. ff. ad. l. Iuliã. de adul. sic dicẽs: hæc lex lata est à diuo Augusto: ideo summè extollenda est. sed constitutiones istæ à papa & rege ẽditę sũt, ideo ratione magnæ præeminentiæ conditorum sunt valde excellentes.

Galli omni populo sunt nobiliores ac meliores.

Secundò, considerandum est cui loquatur. hoc si consideres, intelliges loqui nobiliori populo totius mundi, & meliori, Gallis videlicet hominibus: quod facile est scire, si quis historias perlegat.

Tertiò, de quo loquatur. commendatur titulus de vulgari, quia continet materiam vtilem, & vulga siue bulga dignam, ideòque bulgarem quandoque te nui rectè vocari per Vascones. Alij etiam ob frequentiam tituli seu materiæ commendantur. l. legaui.

licentiam & facultatem concedimus, pariterque indulgemus, non obstantibus omnibus quæ in eisdem literis voluimus non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo decimooctauo, decimoseptimo Calendas Iulii, pontificatus nostri anno sexto. Sic signatũ supra plicam. Ia. Questemberg. In testimonium quorum his pręsentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Datum Baugiaci die vigesimaquinta mensis Octobris, Anno domini millesimo quingentesimo decimooctauo, & regni nostri quarto. Per regem Gedoin. Lecta, publicata, & registrata Tholosæ in parlamento vigesimasecunda Nouembris, Anno domini millesimo quingẽtesimo decimooctauo. Michaelis

¶ Rub. de pœna temere venientiũ contra huiusmodi cõcordata.

a FRancifcus dei gratia Francorũ rex, Mediolani dux, et Genuæ dominus, Vniuersis præsentes literas inspecturis salutem. Cũ pro corroboratione necnon obseruatione decretorum cõcordati per nos cum sanctissimo domino nostro papa Leone decimo initi, necessarium ac vtile foret, vt à

ff. de libera. lega. l. 1. de in integr. restit. Si ad materiam concordatorũ conferas, maioribus & laudibus, & encomiis has constitutiones attolles, tum quòd regimen ecclesiarũ regni Franciæ, tum materiam ecclesiasticam, beneficialem honore, auró, vtilitate, dignitate, frequentia, & subtilitate per celebrem contineant. Adhæc causarum facilem & breuem in hoc regno decisionẽm, priuilegiaq́, & libertates regni breui perstringentem. Igitur his inescatus, manu non tremulenta vel tarda, sed veloci, hæc pauca præcocia his addere curaui, multò maiora scripturus, nisi me tã breuitas tẽporis, q̃ lectiones ordinariæ & extraordinariæ, vtpote titul. de verb. signifi. quem etiã hoc anno interpretatus aperto pectore fui, multáque super eo notatu digna scripsi, auditoribúsq́ nostris nota feci, impediuissent, ac alia quotidie negocia mihi occurrentia, sed cum tempore (si deo placuerit) & multò maiora, & fortè vtiliora his addere curabo. Non prosequor hîc pœnas ordinariorum venientiũ contra hęc sancta concordata, quia

Concordata ratione materiæ esse laudanda.

quia plenè scripsi in tracta. nomin. q. 19.

¶ Rubrica de protectione cócordatorum Fráciæ regibus cócessa.

a ¶ L E O episcopus.) Hic constituitur rex protector cócordatorum. & defensor per papam, contra quoscunque etiam clericos, qui cótra hæc sacra cócordata venerit, vel aliquid ausu temerario moliri fuerit, vt etiam per iudices regios puniri possint, & q papa possit subiicere clericos vnius terræ, ciuitatis, vel diœcesis iurisdictioni laicorú in vno casu. est tex. in. c. vbi periculum. in § præterea. de clecti. in. 6. Card. in repet. c. perpendimus. col. 7. versi. oppono ad eandem lecturá. de senten. exco. Fel. sequitur in. c. 2. col. 1. & c. fi. in fi. de maior. & obed. Potest etiam delegare causas clericorum laicis. c. præter. 32. distinct. vbi commisit causam clericorum simoniacorum duobus ducibus, dando eisdé potestaté deponendi eos. c. menná.

Papa vni° prouinciæ clericos iurisdictioni laicorú subiicere potest.

sancta sede apostolica illius cócordati protectores cóstitueremur, vt vtroque mucrone institutis cócordatorú non parétes ferirétur. Literas apostolicas a iá dicta sede apostolica obtinuim⁹, quarú tenor in ferius describitur. Quibus illorú cócordatorú protectia nobis concessa est. Quocirca dilectis & fidelibus cósiliariis nostris parlaméta nostra Parisius, Tholosæ, Burdegalę, Rothomagi, Diuione, & Gratianopoli tenétibus, necnó cæteris nostris iustitiariis & officiariis mádamus & iniungimus quatenus iuxta facultatem nobis concessam eorum cócordatorú infractores pœnis legitimis afficiát. Et ea quæ in contrariú dictorum concordatorum attentauerint reuocent, & in pristinum statum reducant seu reduci faciát, cópescendo cópescédos, omnibus viis rationabilibus & debitis. Et vt nemo iam dictę nostræ protectionis ignorátiá prætédere valeat, eas præsentes publicare, & in registris suis registrare faciant indilate: quoniá nobis sic placet, & ita fieri volumus, non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus.

¶ Rub. de protectione cócordatorum Franciæ regibus concessa.

a LEo episcopus seruus seruorú dei, Charissimo in Christo fi

2. q. 5. vbi in subscriptione apparet cómisisse clericorum causam reginæ Fráciæ. facit. c. solitę. de maio. & obed. c. verum. de foro cópet. Fel. & alij in. c. ecclesia. de constit. sed totum clerú non possit subiicere iudici laico, cum priuilegium fori illorú sit de iure diuino introductú. glos. in. c. si iperator. 96. dist. & num. c. 3. Ego tuli leuitas á filiis Israel. eruntq; leuitæ mei. meú est enim primogenitú. & c. 18. Et Iosue. c. 17. in fine, Tribui leui nó dedi possessionem, quoniá Deus Israel ipse est possessio ei⁹. & alibi, Nolite tangere Christos meos. glo. in verbo degenerari in authen. de non alie. reb. ecclesi. coll. 2. & beatus Gregorius in. c. sacerdotibus. 11. q. 1. dicit, Imperatorem Constantinum retulisse, cum episcoporú accusatio eidé proposita fuisset, Ite, & inter vos causas vestras disponite, quia dignum non est, vt nos iudicem⁹ deos, id est clericos. Imo dicit baptista Fulgo lib. 1. de religionis cultu, Cóstantinum in cócilio Calchedonensi, cú vltimus inter sacerdotes,

Priuilegium fori clericorú à iure diuino est inuentum.

tes sederet, accusationes clericorum ad se ex scripto delatas, combussisse, dicentē sacerdotes seu numina ad hominem regendum constituta esse, & propterea intactum se deo eorū iudicium reseruare velle, quod non faciunt quidam seculares iudices, in suarum animarum perniciem. & hi clerici aliquando in sacra scriptura dij vocantur. Exodi.c.22. Diis non detrahes.c. cum ex iniuncto. de hæreti. & aliquando Angeli. Malachię.2. c. quia angelus domini exercituū est. Item alibi is Cōstantinus in sancta synodo Nicena præsidēs, cum querelam quorundam clericorum ad se deferendā conspiceret, ait, Vos à nemine diiudicari potestis, quia ad dei solius iudicium reseruamini.c.satis.96 dist. &. c. continua. 11.q.1. facit tex.in.c. 1. de immunita. ecclesia.lib.6. &.c.penul. de censib. eod. lib.&.l. pximè. ibi, vos habetis iudices vestros.ff. de his qui in testa.delen.Rom. sing.414. sed an potest &c. Item licet Pharao suapte natura malus omnē subiecisset terrā, & cunctos populos, tamen sacerdotes, & terrā illorum reliquit liberam, vt patet Gen. 47.c. Imo etiam clericum iudicari à laico, videtur contra rationem naturalem, quæ est quòd inferior non iudicat superiorem.c.cum inferior.&.c.solite.vbi Fel.de maio.& obed.& naturaliter inferior exhibet honorem superiori.l.14.sicut.& ibi glo.ff.de aqua plu. arcen.glos. in summa.93.dist.l.2.ff.de alie.iudici. mutan. causa.fact. & clerici sunt maioris laicis, etiam principibus.c. 1.in fi.17.distin. &.c. quis dubitet.96.dist. c. duo sunt. 12. q.1. nec valet cōsuetudo, vt inferior habeat iurisdictionē in superiorē. tex. in.c. inferior. & ibi Præposit. 21.dist. itē & inimicis se cōmittere, est contra rationē naturalem. sed laici sunt clericorū inimici, & infesti.c. laicos.2.q. 7.c.clericos. de immunit.eccle.in.6. ergo papa non poterit cōmittere totū clerū laicis, quia peruerteretur vniuersalis status ecclesię, quod nō potest papa facere. gl.&doc.in.c.proposuit.de cōcess. præb. Bened. in repet. c. Raynutius. in verbo & vxorē.nu. 427. & seq.& i verbo si absque.in. 2. nu.47. de substi. fideicommiss. de testa.

Cōtra rationem naturalē est clericum à laico iudicari.

lio Francisco, Francorum regi Christianissimo, salutē, & apostolicam benedictionem. Dudum siquidem inter alia cum irritātis appositione decreti statuimus, & ordinauimus, quod extunc decætero occurrentibus ecclesiarum cathedralium etiam metropolitanarum ac monasteriorū in regno Franciæ & Delphinatu ac comitatu Diensi. & Valentinēsi. consistentium vacationibus: dilecti filij ecclesiarū capitula, et monasteriorum cōuentus ad electiones seu postulationes futurorū, archiepiscoporum, episcoporū ac abbatum, ecclesiarum et monasteriorum vacantium pro tempore huiusmodi procedere non valerent, sed maiestas tua ad ecclesias et monasteria huiusmodi sic vacantia infra certum tunc expressi temporis spatium, et nobis et pro tempore existenti Romano pontifici personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas, ad eandem nominationē per nos et Romanum pontificem huiusmodi ecclesiis et monaste-

* ¶ Imo anno.1431. die.5. Apri. ante pascha fuit aresto huius senatus remissum. cadauer Gofridij clouet presbyteri, qui se suspēderat Parisiis, in vico sancti Germani altisiodoten. Ex quo patet q iudex ecclesiasticus cognoscit cōtra clericos viuos & mortuos, quia caracter

Cadauer ad iudicē ecclesiasti cum remissum.

ris eisdem præficiendis nomina re valeret: provt in nostris inde confectis literis (in quibus maiestati tuæ, et pro tempore existen. Francorum regi in virtute sanctę obedientiæ, quod per te vel aliũ seu alios in dignitate ecclesiastica constitutos easdem literas ac omnia & singula in eisdem contenta, quando et quotiens, opus foret publicari et inuiolabiliter obseruari faceret mandauimus) plenius continetur. Cum autem sicut accepimus, nonnulli regni, delphinatus et comitatus prædictorum à quorum cordibus dei timor abest, literas huiusmodi et per eas editas constitutiones, et in eis contenta plene acceptare recusent, et illis non sine spiritu blasphemię, et censurarum in eis contentarum incursu, verbo et opere si possent cõtrauenire contendant. Nos ea quæ tanta maturitate, cõsilio et sacri tunc vigentis Lateranen. concilij approbatione discussa, statuta, ordinata, facta et concessa sunt, vt inuiolabiliter et incõcusse provt par est

caracter est impressus animę & ossib⁹, ideo non euellitur, vt scribũt doctor. in c. degradatio. de pœnis in 6. Aufre. in stylo parlamenti aresto. 109. Item nota.]

Nec obstat falsa & damnata opinio Petri de Ferra. in sua prac. i forma libel. action. cõfesso. in verbo plenã. vbi dicit sic, Naturaliter & à principio mũdi oẽs clerici nedum laici erãt sub potestate, & iurisdictione imperij, sed ipsorũ imperatorum dulcedine & benignitate fuerunt clerici dimissi sub potestate papæ, & beneficiũ hoc tanquã ingrati sciunt male cognoscere, vt not. per Inno. in c. 2. de maior. & obed. Bene ergo & sanctè (vt dicit) faceret ipse papa, si totã tẽporalẽ iurisdictionẽ in manibus imperatoris remitteret: nec aliter vnquã respublica, & maximè Italia quiescet, & ex hoc status vniuersus clericorũ magis redderetur deo, ac populo deuotus, & ipse papa cũ cardinalibus viueret quietus ac deuotus, & deo & populo magis acceptus & gratus. Hęc ille protulit bigamus Pet. Ferra. cũ ecclesia noluisset eũ tueri, quia extra clericorũ priuilegia erat, ideo indignatus illa protulit verba mẽdosa. Et primò sciendũ est ꝙ nullo tẽpore clerici fuerunt sub imperio, vt dicit fuisse, nec de iurisdictione seculariũ. nã postquã deus cõmisit curã mundi ab exordio ministris, & primò Noe post diluuiũ. licet non esset sacerdos, tamen officiũ sacerdotis exercuit, & omnem iurisdictionẽ tam ecclesiasticam ꝙ secularẽ: & in hac vicaria successerũt iudices, patriarchæ, reges, sacerdotes, & alij qui pro tẽpore fuerũt in regimine populi Iudæorum, & sic durauit vsq; ad Christũ, qui fuit verus rex & fili⁹ dei, & ipse Christus cõstituit vicariũ suũ Petrũ, & successores suos. vt est in euangelio. & Bal. in c. 2. de maior. & obed. Antho. in c. licet. col. 3. de for. cõpe. & sic clericorũ iurisdictio penes sacerdotes fuit, etiã ex lege veteri, dicente propheta Zacha. 2. c. Qui vos terigerit, pupillã oculi mei tanget. e. accusatio. 1. 2. q. 7. Sic summus sacerdos dominus Iesus in sacerdotes per se iurisdictionem exercuit. nam ementes & vendẽtes sacerdotes de tẽplo eiecit, & mẽsas nummulariorum euertit. Mar. 11. c. & c. eiiciẽs 88. dist. Posito, & nõ cõcesso, quod prius fuerit iurisdictio tẽporalis quàm spiritualis. non tamen ob hoc sequitur, quod spiritualis subsit tẽporali. quod sic ꝓbatur, prius fuerũt animalia creata quã homo. Gen. 1. c. & 2. & tamen homo dominatur illis, vt dicit Paul. 1. ad Corin.

obseruentur, pro nostri pastoralis officij debito prouidere volentes, quanquam alias literis nostris temerariis ausibus contrauenire nitentibus occurrerimus, eorumque ora obstruxerimus, motu ꝓprio & ex nostra certa scientia ac de apostolicæ potestatis plenitudine, cum deceat secularem potestatem, præsertim magnam, ecclesiasticam iuuare potestaté, in his præsertim quæ animarum saluté concernunt, maiestatem tuam & pro tempore existentem Francorum regem, literarum prædictarum, ac per eas editarum constitutionum, & omnium ac singulorú in eis contentorum, legitimos ꝓtectores, defensores, & conseruatores: necnon quorumuis aduersus illas & in eis contenta venire tentantium, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, códitionis, vel nobilitatis existen. ac

ad Cor.15.c.& Dauid.psal.8. Oĩa subiecisti sub pedib⁹ eius. Habetur in somnio Viridarij.lib.2.c.103.imo licet iurisdictióes essent de iure digestorú distinctę.l.hæreditas.ibi, principali vel pótificali.ff. de peti.here. tamē sacerdotiú eo iure nó erat sub tépora li potestate.l. nó distinguemus.§. sacerdotio.ff.de arb.l. pe-nul.de vaca.mun. & sic pessimé dicit ille Ferra. & sine.l. loquitur.ideo ei nó est credēdú. Erubescere debebat verbis minus honestis clamare cótra clericos, sed hoc solit⁹ erat ille adulator imperatoris facere, vt patet in forma libel. resp. rei côuēti. in verbo tanquá.col. 2. & in verbo præscriptionis. col pen. ibidé. & ob hoc dubitandum est de anima illius. scire debebat omnes causas olim tam clericorú quàm laicorum deferri ad ecclesiam.c. per venerabilem qui filij sint legi.c.si quis presbyter.2.q.5.c. relatum. 11. quæst.1.& Deutero. 18.c. sic nó fit iniuria principi seculari, si ad suam redeat primæuam naturam.l.si vnus.§.pactus.ff.de pact.ca. abexordio.35. distinct. & quod clerici solú conueniantur coram ecclesiasticis, dicitur.1. ad Corinth.2.c. in fi. Spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. Præterea etiam si de iure diuino clerici non essent exempti, tamen per papam potuerunt eximi, etiam sine consensu imperatorum, cum sint res spirituales, & deputati in seruitium dei.d.ca.

Reiicitur opinio dãnata Petri Ferrarien.

Oẽs causę etiã laicorũ deferebant ad ecclesiam.

Clerici nũquam sub imperio fuerunt.

cleros.21.distin. ita tehet Innocen. & alij in d.c.2.de maio. & obedien. Aluar.in tract.de planctu eccle.lib.1.arti.44.circa finem.

Item potest ex causa totam auferre iurisdictionem imperatori, eum priuando imperio.c.ad apostolicę de re iud. libr.6.ca. alius.15. q.6. ergo & parté, videlicet eximēdo clericos ab eo, arg.l. quæ de tota.ff. de rei vend.c.pastoralis.§.Ité cum totum. de offi.dcleg. Sic expressé tenet. Aufre. i repeti. clemen. 1. de offic. ordin. Nó obstat quod iurisdictiones sunt distinctæ, & sic non potest priuari imperator sua iurisdictione per episcopos ordinátes laicos, quia respon. quæ spiritu dei aguntur, nó sunt sub lege. Paul. ad Galat.c.5.in fi. & sic laicus inuito superiore potest effici religiosus vel clericus.c. licet. de regul. & ibi Panor. ca. inquisitioni. de senten. exco. quia spiritu dei ducitur: ideo non est sub lege imperatoris, sed sub lege dei, & eius vicarij. Nec obstat quod omnes possent ordinari, qa hoc nunquá eueniet, & ideo de his quę nunquam vel raro eueniunt, non est constituenda lex. l. nam ad ea. &.l. ex his. ff. delegi.

Ex quo infertur, quòd priuilegiú canonis potest papa auferre etiam sine causa, cum ex causa & sine possit tollere ius positiuum.c. proposuit.de concef. præb. dummodo non tollat quo ad omnes clericos, quia cum hoc sit arduú, & vniuersalem statum

Papa an priuilegiũ canonis tollere posit.

quacunque mũdana dignitate fulgẽtium, inuictiſsimos oppugnatores auctoritate apoſtolica tenore prẽſentium cõſtituimus, & deputamus. Non obſtan. omnibus quæ in dictis literis voluimus nõ obſtare. Cæteriſq; cõtrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud ſanctum Petrum. Anno incarnationis dominicæ milleſimo quingẽteſimo decimooctauo. decimoſeptimo Calend. Iulii. Pontificatus noſtri. Anno ſexto. Sic ſignatum ſub plica. Ioan. Sadoletus. & ſupra plicam. Ia. Queſtemberg. In teſtimonium quorum his prẽſentibus ſigillum noſtrum duximus apponendum. Datum Baugiaci die viceſimaquinta menſis Octobris. Anno domini milleſimo quingenteſimo decimooctauo, & regni noſtri quarto. Per Regem. Gedoyn.

tum eccleſiæ reſpiciat, non poſſet. glo. ſing. in. c. ſi papa. 40. diſt. quam ſingu. dicit Panor. in. c. ſignificaſti. nu. 4. de elect. & in. ca. cum veniſſent. col. 3. de iudic. & in. c. propoſuit. col. 3. de conceſ. præb. Barb. in clemẽ. 2. col. 53. de elec. Brun. in. c. licet. fol. 22. de elect. Dec. conſi. 151. Iac. Bonaud. in additio. ad Io. de terra rubea, in tract. contra rebelles regũ arti. 5. tertij tract. circa fin. docto. in. c. nulli. de ſententia excõ. hoc tenet Feli. & alij in ca. eccleſia. col. 2. & ſeq. de conſtitu. & in d. c. 2. de maior.

Secundò, infertur quòd priuilegiũ fori non poteſt papa tollere, cum ſit de iure diuino, nõ cerimoniali, ſed morali, qđ papa non tollit, quia inferior legem ſuperioris non poteſt tollere. cle. ne Romani. de elect. glo. & doct. in. c. quæ in eccleſiarum, de conſti. Quod intellige quando in totũ vellet fori priuilegium tollere, ſecus ſi in certis caſibus, vt hic, & in priuilegiatis, alibi dixi, & idẽ credo in conſuetudine, Maleret. in tract. de elect. in. 4. limita. fol. 29. verſic. reſpectu verò inferiorum. Barba. conſi. 45. mandato. colum. 1. volu. 2. Sic poteſt papa aliquos in totum à decimarum ſolutione eximere, non tamẽ omnes. glo. & doct. in. c. à nobis &. c. in aliquibus de deci. ſic. cõſuluit. Soci. conſi. 297. viſo priuilegio. col. 2. in. 2. vol.

Cõſuetudo, vt clerici coram iudicibus ſecularib⁹ cõueniantur an valeat.

Tertiò, infertur, quòd cõſuetudo etiam vetuſtiſsima centum annorum, vel alterius etiam antiquioris temporis non valet, diſponens, vt clerici coram iudicibus ſecularibus conueniantur, cum ſit contra ius, nullo tempore firmatur. c. fin. de conſuetu. & ibi hoc tenet Curtius. col. 83. & ſic ex nulla conſuetudine potuit rex Angliæ acquirere iuriſdictionem in clericos in actionib⁹ ciuilib⁹ etiã perſonalibus mere, vel criminalibus, vbi agitur etiã ciuiliter, ſecundum Inno. in. c. poſtulaſti. de foro cõpet. Archi. in. c. Romana. in. 2. gl. illo tit. in. 6. Domi. de Rota. plenè deciſio. 840. vtrum valeat. in antiq. & deciſ. 2. rub. de cõſuetu. & Aufre. deciſ. 126. Panor. & alij in. ca. eccleſia. in princip. de conſtit. & c. ſolitæ. in. 6. notab. de maio. & obedien.

* ℭ Et ideo fuit clericus coniugatus, qui ab officiali eum citante ratione delicti appellauerat, tanquã ab abuſu, à ſenatu remiſſus ad officialem, Anno. 1537. die. 3. Decembris, quia clerici cõiugati duo retinẽt priuilegia. c. vnic. de cleric. cõiuga. in. 6.] ſecus etiã ſi clericus conſentiret, quod laicus cognoſceret, & etiã piſcopus Alexand. conſil. 8. videtur. col. 2. vol. 1. D. Boer. in. §. 21. de iuriſdi. om. iudic. in conſue. Bitur.

* ℭ Et ideo ad ſuum iudicem remitti debet. in. c. ſi diligenti. & d. c. ſignificaſti. de foro compet. tamen iudices regij nolunt in criminalibus eos remittere, donec eos audiuerint. & ita ſeruatur quando clericus accuſatur ſuper crimine priuilegiato, vt fuit deciſum in ſenatu, Anno. 1534. die. 19. ſeu circa Februarij, pro iudice capituli ſancti

Marcelli Parisien. per text. in. l.3. ff. de re milita.]

Istas igitur qualescunque bone lector his concordatis addendas putauimus interpretationes, vt nostris præsertim scholasticis, qui eas benignis auribus in scholis publicis receperant, ob oculos poneremus, notásque eis magis faceremus. In quibus si quædam vtilia dixerimus, gratias immortales deo agimus, qui calamum nostrum currentem ita direxit, & ad finem vsque perduxit.

FINIS. DEO GRATIAS.

INCIPIVNT RVBRICAE SEV tituli Concordatorum.

¶AD PETRVM REBVFFVM CELEBERRIMVM, PRIMIQVE NOMINIS Iurisconsultū in interpretationē concordatorum, Ioannis Stagnei Antoniani Carmen.

SI pluris fama loculos, Rebuffe, putasses,
Hoc tam frugiferum non legeretur opus:
Quæq; patent hoc iura libro, hæc abstrusa manerent
Te penes. Et cunctis inde petenda forent.
Nam qui certa daret super his responsa, quis alter?
Ex re igitur parerent grande petita lucrum.
Hinc fundos, villas, hinc aurea vasa parasses,
Magnificusq; ampla comspicerere domo.
Sed quid tum? ista quidem tandem tibi morte perirent.
Nec post fata tui mentio longa foret.
At longè melius, qui non spectaueris isthæc,
Consultum rebus quis neget esse tuis?
Nam dum scribendo doctrinam exponis, & ingens
Publica quàm lucrum commoda pluris habes:
Diuitiis melior, totoq; illustrior auro,
Adiuncta est titulis gloria summa tuis.
Quæ neque circunscripta loco, nec finibus, omnes
Diffuso in partes lumine sparsa micat.
Nec lethi exhorret tenebras. dum sydera cœlo
Splendebunt, terris fulgida semper erit.
Nónne vides, & viuus adhuc, iam non leue pondus,
Inq; foro, inq; scholis nomen habere tuum?
Quid fore post mortem censes? Si gloria viui
Tam clara, elato funere qualis erit?
Haud dubiè immortalis erit: nam cætera tempus
Atterit, at libris tempore crescit honos.
Ergo libro hoc decus vsque tuum, tua gloria crescet.
Nomina Rebuffi viuida semper erunt.

¶EIVSDEM AD EVNDEM.

Vix dici, Rebuffe, queat, tibi plus schola iuris
Debeat, an verò iudiciale forum.
Illam voce doces, prudentibus instruis istud
Responsis, scripto rursus vtrunque iuuas.

431

Tractatus nominationum, in hoc maxime regno tum vtilis, tum necessarius. à D. Petro Rebuffo. I. V. doctore celeberrimo, nunc primum & elucubratus, & in lucem emissus.

Ac nuper ab eodem, reuisus, correctus, & auctus.

SACRATISSIMO PATRI, ATQVE SINGVLARI VIRTVTIS EXCELLENTIA PRAEDITO, DOmino Martino à sancto Andrea, Carcassonen. episcopo, Petrus Rebuffus. S.

MERCVRIVS Trimegistus Rex maximus in AEgypto, philosophúsque doctissimus, & sacerdotali honore insignitus fuit, vigilantissimé præsul.ob quas animi dotes, post mortem AEgyptij eum inter numina retulerunt, religiosissiméque coluerunt, primumq; anni mensem ei sacrarunt, ac vrbem in AEgypto clarissimam ab eius nomine Hermopolim (hoc est vrbem Mercurij) nuncuparunt, Trimegistumq; (latinis ter maximum) vocauerunt, quod Alexandro, Pompeióque, & aliis multis postea seculis diuo Carolo Francorum Regi attributum fuisse, memoriæ proditum est. Hæc ad amussim perpendens, tibi illum Trimegistum alioqui magnificum virum comparare, cum multis nominibus eum superes, non audeo. Ille enim rex maximus in AEgypto, tu verò regnum in deo obtines, te & alios melioribus atque adeo institutis Christianis regis. Ille Philosophus, tu & Philosophus, & omnibus aliarum disciplinarum numeris absolutissimus, addam & humanus: & vt omittam incredibilem sacrarum literarum eruditionem, vtriusque iuris etiam (vt ex interpetationibus tuis Tholosatibus declarasti) egregié peritus es. Prætereibo philoxeniam, quam præcipuam, vt ambabus manibus, ac obuiis vlnis egenis porrigas, hactenus excoluisti. Ille insuper sacerdotali honore decoratus fuit, tu vero honori sacerdotali (qui per se bene magnus est) dignitatis culmen adiunxisti, in eáque ita te gessisti, vt populum tibi commissum, & religionum amatorem, & pauperum tutorem feceris, nusquam ab ouilis tui cõspectu (ne vnguem quidem latum) discedere voluisti. Cum apud aulicos inter primos agere posses, auium & canum oblectamenta aspernatus es. Adhæc dictum Cyri maioris Persarum Regis semper præ te tulisti, inquientis, neminem debere suscipere principatum, nisi melior esset his quibus imperaturus esset. Censebat enim hoc esse principis vnicum munus, aliis prospicere, & publicis consulere commodis. Hoc auté præstare nemo potest, nisi qui sapientia, vigilantia, animíque integritate cæteris antecellit. Id verò non præstat natiuitas (licet eam à nobili Tholosano præside, Bochoris instar semper iudicante, probatissimæ fidei, Catonéque sapientiore, inter eruditos optimo, & inter optimos eruditissimo, genuina probitate prædito, atque vt paucis absoluam, omni virtutum genere instructissimo, traxeris) sed institutio optima, & rerum vsus, quibus à teneris doratus fuisti. Quæ cum ita sint, talem patronum (si non graueris) mihi deligere, honori & commodo fore arbitrabar. Non tamen vt Atheniensium in Cherilum Samium poetam munificentiam expectem, quia Pasetis semiobolo contentus essem. Igitur hunc pusillum mei ingenij laborem, Tractatum nominationum tibi dedico, quem si (vt ꝓ tua humanitate soles omnia) benigne susceperis, in lucem fœlix tutusq; ab omni liuidorum calumnia prodibit, cõmodum (vt reor) publicæ vtilitati allaturus. Vale pater patriæ, & nos in ære tuo adscribe. Luteti.æ. decimo Calend. Iunij, Anno trigesimosexto, post sesquimillesimum.

Tractatus

Tractatus

NOMINATIONUM.

Materiam nominationum in forensi iudicio indies vsu venire mente mea reuolués, à nostrísque doctoribus neglectam vel parum tractatam, quæstiones aliquas à me frequentius petitas, in vnum congerere conatus sum.

[Et quia interrogatus fui, quæ fuerit in his nominationibus causa efficiés. Respon. quòd vniuersitas. Nempe ab illis fiūt, & cōceduntur nominationes, & causa materialis est studium quinq; annorum, vel triū in nobilibus, ac gradus acceptus §. præterea. de collat. in concorda. Formalis est data forma. in d. §. præterea, & §. statuimus. 1. & §. teneantur. de colla. in concorda. Finalis causa est beneficiorum prouisio, quæ illis nominatis fit ob suos gradus & nominationes, vel fieri debet: & rationes inferius subiicio. q. 3. his iactis materiam aperiamus olim ignotā, hunc vero facilem, & omnibus obuiam.]

1 *Nominatio quot modis accipiatur.* IMPRIMIS quæro, Quot modis accipiatur nominatio. Respon. multis. Primò, dicitur nominatio, quando exprimitur nomen & cognomē alicuius, vel aliud æquipollens. l. 1. & seq. ff. de liber. & posthu. & l. certum. ff. si cert. per. & sic accipitur in concord. in rub. de regia facultate primum mēsem graduatis debitum nominandi, & tex. in c. multi §. si quis autem. & §. seq. 2. q. 1. & regula cancel. Iulij secundi in 4 parte. & in l. 1 §. 1. ff. de magistra. conueniend. l. 1 §. cum quis. quæst. libertus §. in quæstionibus. & §. nominati. ad municipal. authen. hoc amplius. C. de fideicom. & testator hæredē sibi nominare debet. l. iubemus. C. de testa.

2 *Filiatio an per nominationem probetur.* Aliquando quis nominat extraneum filium suum, & illa nominatio non probat illum esse filium nominātis. l. non nudis. & l. non epistolis. C. de prob. glo. in c. Michael. de filiis presbyt. & ca. per tuas. de proba. ca. illud. de præsumpt. not. in c. transmissæ. & ca. per tuas. qui filij sint legit. Ias. in l. neque professio. C. de testa. quia illa verba censentur prolata propter aliud, ideo nō probant. l. ex his. C. de test. mili. plenè. Iacob. de sancto Geor. in l. quidam. ff. de probatio: Ideo si presbyter vel alius nominet aliquam suā commatrem, non propterea probat hoc esse ca. per tuas, de probatio. quia hoc sæpius faciunt in coniugibus, vt peccatum eorū cooperiatur. Innocen. verbis vtor Panor. & alio rum in. c. ex parte. in fi. de restit. spolia. Dec. cons. 462. visa. col. 2.

3 Nec talis nominatio quoad præiudiciū tertij inducit etiam præsumptionem. Ias. cō sil. 81. factū sic se habet. col. 1. in. 1. vol. & cō si. 102. ser. benedictus. col. 1. in. 3. vol. ideo dicitur. 1. Io. 3. c. Videte qualē charitatē dedit nobis pater, vt filij dei nominemur &c.

4 Primò fallit, quando ex antiquo sic nominatus esset. c. cum causam. & ibi glos. & doc. de probat. Barba. cons. 6. sapienter. in. 2 vol. & Dec. consi. 35. ad iustificationē. Hipp. in rub. C. de proba. fol. 24. col. 3. cū seq. quia non præsumitur quod tandiu fuisset sic nominatus, nisi filius esset nominantis.

5 Secundò, fallit quoad legitimationem. auth. si quis liberos. C. de naturalibus liberis. Albe. in l. non idcirco. C. de iur. & fact. igno. Alex. consil. 150. in causa. in. 5. vol. Benedict. in repe. c. Raynutius, in verbo & vxorem. nu. 204. de test. vbi intelligit per nominationem naturalē patris tantū legitimū hæredē nominantis fieri, quādo mulier, q̄ pepererat filiū erat digna tali viro, de quo filiū susceperat: alioqui contra, vt si mulier esset meretrix, & vilis conditionis, pater erat diues & nobilis. Ang. in §. sed & aliud. per illum tex. in authen. quib. mod. natu. effici. legit. coll. 6. Alium casum tradit Bar. in l. 1 §. idem per contrarium. ff. de liber. agnoscend.

6 Tertio, limita fauore libertatis, vtpote si dominus seruū suum sciēter nominauerit filium suum, tunc efficietur liber §. fina. institu. de adopt. & in aliis casibus traditis per Fel. & Dec. in. c. per tuas. vbi nominatio probat in casibus ibidem traditis. de probatio.

7 *De nominatiōe pæ vel ej i scoporum an iustribuat,* Item ex ista nominatione nascitur præsumptio, quæ transfert onus probandi in aduersarium. gl. in. c. michael. de filiis presbyterorum. Calca. consi. 36. visis. nu. 21.

8 Idē si papa aut episcopus nominaret aliquē archidiaconū, decanū, vel alio beneficij nomine propter hoc non probaretur talis dignitatis aut tituli collatio, nec per talem nominationem censetur dignitas, aut beneficium il'i sic nominato acquiri, nec aliquid iuris eidem tribuitur. tex. solennis in clem. vlti. de senten. excom. Roma. consil. 18. admittimus. colum. 1. Lappus allegat. 7. discep tat. quia in beneficiis requiritur canonica institutio. ca. 1. de regu. iur. in. 6. quæ per hāc nominationem nō fit, nec collatio, nec alia prouisio, vt patet, ergo &c. quia illa nominatio est prolata propter aliud, tum quia super hoc narrato non fundatur intentio disponētis, tum etiam quia tales collationes sunt faciendæ idoneis, qui ob hanc nominationem non cēsentur, nec volūtas papæ per hoc discernitur. Bonifac. in. d. clem. vlti. nisi exprimeret se velle conferre, vt ibidē dicitur. Fel. in ca. nonnulli. col. 17. & seq. de rescri. &c. si aliquando. de senten. excom. Iacobi. in. l. quidam. col. 2. ff. de probatio.

9 Fallit quando collitigans nominaret eū, eum quo litigat sub nomine dignitatis, vel beneficij super quo litigat, vel ad illum sic scriberet, vt archidiacono tali, vel canonico, tunc illi sic nominato videtur ius suum renunciare. text. solennis in. c. ex ore. de his quæ fiunt à maior. parte capitu. & ibi Panorm. in. 4. nota. & in. e. cum ad nostram. de elect. in. t. not. D. Boer. in additio. ad Dy. in regul. t. de regula iur. in. 6. circa finem. Ideo solet in processu apponi contra talem asserentem se decanum, vel vt asseritur. & ista est notab. practica, qua vtuntur cauti aduocati, vt indies video.

Quando quis iuri suo videtur renūciare nominando.

10 Et ideo dicit speculator in titulo de libello concept. §. fin. versicu. item cautus sit actor. vt se nominet rectorem talis curæ, vel dominum talis rei, & tunc reus potest petere vt detrahatur illa qualitas, & ponatur rector, vt asserit, vel potest petere, quòd illa nominatio non afferat sibi præiudicium, quod iudex facilè sibi concedere potest. quod bene nota in forensi iudicio.

No. practicam.

11 Intellige verum, quando sponte nominaret, & eidem reuerentiam tanquam decano, vel tali N. exhiberet. secus si coactè hoc faceret. quæ enim metus causa gesta sunt, rata non habet. pretor, per totum titu. ff. quod met. caus. & illo tit. in decreta. sic tenet Domi. consil. 15. reuerende. 2. dubio.

12 Secundò, intellige quòd per talem nominationem non acquiratur ius nominato sine alia canonica institutione. d. regula. 1. & per Ioan. de Selua. in tracta. de benefic. in 3. parte. q. 10. per. c. dilecto. de præbend. nam quandocunque quis priuatur beneficio, tamen collitiganti non acquiritur, nisi per collationem aut aliam canonicam institutionem. ca. olim. in fin. de rescript. Domi. consl. 38. pro clariori. col. 2.

Sine canonica institutione non quęritur ius ptī per alterius nominationem.

13 Item nec ex confessione aduersarij acquiritur ius mihi. quia non dependet à parte dare titulum in beneficio. glos. in rub. de pacific. possess. in verbo triennio. tamen dubia probatio facta super titulo, potest suppleri & coadiuuari, per confessionem aduersarij. gl. sing. in. c. pen. verbo si non appareat, de rescrip. in. 6. quam sing. notat Barb. in. c. tuæ. col. 10. vt lite non contesta. & consil. 45 col. 4. in. 1. vol. nu. 9. & consil. 62. col. 9. ibidem. & consil. 8. col. 11. in. 2. vol. & consi. 70. col. 2. ibidem. ac consil. 10. col. 2. in. 3. vol. ac consil. 40. col. 13. & col. 17. in eodem vol. & consi. 26. col. 7. in. 4. vol. & Feli. in ca. olim. col. pen. & seq. de rescr. plene tradit Aufrer. in decisio. cappell. Tholosa. q. 473. vtrum in causa &c. vbi dat aliam limitationem.

Confessio aduersarij iuuat titulū, sed nō viso titulo possessio adiudicari non debet

*❡ Præterea si quis deposuerit contra decanum, instante procuratore fiscali, nō ob hoc videtur renunciare iuri, quia hoc tendit ad fidem faciendam, nō ad renunciandum. per tex. in argumētū in. l. Gaius. ff. de pig. actio, & confessio illius qui dicit se renunciasse, non prodest alteri parti. Et sic malè iudicatum fuisse per iudicem, qui non viso titulo vnius partis possessionem adiudicauerat alteri parti, dicenti se non habere ius in beneficio. asserit Boer. in quæst. 89. moto & pendente in decisio. Burdegalen.]

14 Secundò, accipitur nominatio pro quadam publicatione, vt quando excommunicatus nominatur in ecclesia per pres byterū parochialem, & tunc illa nominatio etiam in Palo ecclesiæ facta nō probat, si de graui ageretur præiudicio, vtpote si ageretur de amittēdo beneficiū. gl. in. c. 1. in verb. nomē. de excep. in. 6. glo. in. c. licet. in fine. de senten.

Nominatio an probet excōmunicationem.

ten.exco.eod.lib.glo.in verbo denunciata, de exco.non vitand.in prag. dictũ est in repet.c.postulastis.nu.76.in.2.notab.de cler. excom.ministran. hic non repeto.

15 Tertiò, accipitur nominatio quando quis cõuenitur actione reali, & is nominauerit auctorẽ suum, à quo rem habuit, vt causam defenderet, & vt practici dicunt, garentiret.l.2.C.vbi in rem actio.l.auctore, de euict.Bar.in.l.officium.ff.de rei vend. Soci. plenè in.c.fi. quòd si super, vt lit.non contest.plenius dico in pract. mea ad styl. Bituricen.in rub.de garando, vbi tradidi differentiam inter garandum quod dicunt formale, & summationem garandi.

16 *Possidens rem furtiuam illũ à quo habuit nominare debet.* Item qui possidet rem furtiuam, vt furti suspicionẽ vitet, nominare eum à quo rẽ habuit, tenetur.l.ciuile, &.l.iciuilẽ.C.de furt. Bar.in.l.fi.col.2. ff.de.q̃stio.& qui falsa instrumenta habet apud se, præsumitur falsarius, nisi nominet à quo habuerit.l. maiorem.C.ad.l.Cornel.de fals. Alex. cõsi.205. ponderatis, in.6.vol. Hippo.consi.52.misericordia.nu.33. cũ seq. Idẽ si libri Lutheri, vel alij libri hæreticorum reperiantur apud aliquẽ.nã ille præsumitur hęreticus. *Hæreticus præsumitur is apud quẽ libri hæreticorũ reperiũtur.* Archi. in.c.fi.24.q.2. per illum tex. Roma. singu. 322.eo ipso, vbi corrupte allegat.vide.

17 *Nominatio in officiis secularibus an ius tribuat.* Alia est nominatio quæ fit in officiis secularibus, vtpote quando agitur de eligendo consules in Montepessulano, vel capitularios Tholosanos, seu iuratos Burdegalæ, de quibus in.c.fi. de procurat. Idem quando ageretur de eligendis scabinis in Francia, de quibus in.c.1.de immunita.eccle.in 6. Aut si agatur de eligendo ad aliud officium, tunc si extraneus iuerit ad cõsilium, & nominauerit aliquẽ valde idoneum, ac cõsulibus suaserit, vt illum nominatum per eum eligant, tunc illa nominatio nil iuris tribuit, & sic non grauat quenquã.l.1. solent.& ibi Bar.ff. quãdo appella.sit. ideo nõ est necesse ab ea appellare.l. nominationes. C.de appella.c.nominationes.2.q.6.

18 Quędam est alia nominatio, quæ fit post deliberationẽ, vt in rectore eligẽdo, vel in scabinis, seu aliis, & tunc tribuit ius, licet non perfectũ, si à superiore debeat cõfirmari, vt in rectore Montispessulani & Valentiæ: & dicitur quædam electio. postea in authen.vt iudices sine quoquo suffrag.coll. 2.l.nominationũ.C.de decur.lib.10.& rub. de pericul.nomina. eod.lib.l.1. C. de tuto. vel cura.illustrium. Et ab ista nominatione poterit appellari, si iure non fiat: vt si nominatus rector sit de facultate artiũ, & debeat esse de facultate canonica, vel theologiæ.l. vna, & ibi Bart. & Rebuff. C. de potio ad munera nomi.lib.10.vel si fiat ab inimico. l.vna.C.si propter inimicitias facta sit creatio.lib.10.& sic nominatus vel alius tenetur intra decem dies appellare.l. si ad scribatũ C.de appell.&.l.hi qui ad ciuilia.ibidẽ, vel si aliquis scabinus aut consul sine cõfirmatione gubernatoris, aut locum tenentis, & procuratoris regij administrauerit. *Quando in rectore eligendo possit appellari.* nam electio gentibus regiis præsentibus, Bailliuis, aut aliis magistratibus solet præsentari, quã solet confirmare.tex. in authen. de defenso.ciui. in princ.colla.3 & ibi no.

19 Nominatio alia est, quæ tribuit ius perfectum sine confirmatione, vt in rectoris nominatione, quæ in hac Parisiensi vniuersitate fit, & alibi in Francia, vbi non eget confirmatione, tunc nominatio facta à facultate, facit electionem & confirmationẽ, sicut in decreto decurionum. Bart.in.l.1. solent.ff. quando appellan.sit.Feli.in.c.eam te,col.3.versi.4.extende.de rescript.

20 *De nominatione facienda per senatores.* Est & alia nominatio, quando vacat officium consiliarij, aut præsidentis, tunc cõsiliarij ad vnum cõgregati, nominare vnum regi idoneum ad illud officium vacans debent. vt habetur in ordina. Reg. Caroli.7. articu.1.secũdo loco editis.& Ludo.12.primò publicatis, artic.31.& sequent. Et sic fui nominatus per reuerendissimum senatum Rothomagen.anno.1536.& die.23. Nouẽbris. * etiam per metuendissimum senatũ Tholosanum, anno.1541.die.27.Augusti,] quibus quantum debeam, exprimere non possum, sed chartis commendare intendo, beneficium mihi per eos factum, & gratias immensas verbis, si facto non potero, agere: cum me tantorum consortio dignũ iudicauerint. Et ex consuetudine Parlamentorum quando vacat officium secundi præsidentis, tertius nominatur, & ascẽdit ad officium secundi, & quartus ad officium tertij. primus verò præses & quartus liberè per *No. consuetudinẽ parlamẽtorum quo ad præsides.*

regem creantur.in aliis tamen etiam potest rex dispẽsare:sed nõ inuenitur in Parisi.senatu dispensatũ. Idem si vacet officiũ locũ tenentis,iudicis,aduocati regij, aut procuratoris. nam solet à curiis sic nominari, vt ordina.regiis cautum est articu.83. in ordina.Caroli septimi,quæ est in rubr. des offices de iudicature. & in rubr. des baillifz,& seneschaulx,articu.141.licet multoties pecunia nominet virum,cõtra tex.in authen. vt iudices sine quoquo suffragio.colla.2.& etiam contra ordinationes regias.

22 Iurare eligentes debent.

Et in nominatione requiritur quòd nominantes iurẽt,vt in dictis ordinationibus dicitur,& etiam de iure vbicunque relinquitur conscientiæ alicuius,tunc oportet quòd is iuret, quòd conscientia sua ita dictat. vel quod iustè & rectè aget. argu.text.in.l.hac edictali.§.his illud.C.de secund.nup.Lucas de penna.in.l.1.C. de nauic.libr.11.Alex.& Ias.in.l. de pupillo.§. qui opus.ff. de operis noui.nuncia. Præpos.in rub.de appella.col. 15.Alexan. cõsi.118. visis verbis.in.2.vol.& cons.45.in.6.volu.Bolog. cõsi.47.nobiles, col.2.Ias.in.l.admonendi.in lectura nu.11. ff.de iureiur. & in.§. sed iste.nu.121. institu. de actio.&in.l.apertissimi in fi.C.de iudic. Hippoly.in.l.1.§.preterea.nu.111.ff.de quæstio.Sic iurare debent volentes eligere prælatum, quòd vtiliorem eligent, vt habetur in prag.sanct.in.c.1.de electio. idem in doctoribus regentibus,vt debeant iurare quãdo eligere volunt aliquẽ in locum de mortui.sic fuit pronunciatum in hoc venerabili senatu arestũ. Vnde electio non spectat ad theologos,quando aliquis eligitur ad officium regẽti.e iuris ciuilis,vel canonici,nec ad doctores facultatis decretorũ spectat electio theologorũ,vel medicorũ, quia cũ iurare habeãt, quod eligent magis idoneum,& doctũ,ac auditoribus & scholasticis magis vtilem non possent doctores medici iurare, quòd vnus est magis idoneus,doctus,& vtilis in alia facultate, & sic vera electio est vt illi de facultate tantum eligant. quod hodie etiam Tholosæ seruatur dictante senatusconsulto, quia multi fiebant abusus per alias facultates in his electionibus.

23

Alia est nominatio ad beneficia, & quædam respicit beneficia vacantia, altera vacatura.prima potest dici cõsultoria,seu tractatoria, vt quãdo canonici inuicem cõsulunt, & nominãt aliquos ante scrutiniũ, & tractãt an talem N.bonũ sit eligere,& postea proponũt in collegio.ex illa nominatione nullũ ius nominato acquiritur.c. quod sicut.in princ.de electio.glo.in.§. volens, in verbo nominationes.de colla. in prag. quia exprimitur consensus de futuro.& sicut per hæc verba, denomino te in mulierem, non contrahitur matrimonium, sic nec per hãc nominationem in beneficiis sic factam.gl. in.c. quanto.63. dist.& in.c. constituris. in 2.de appellatio. Bald.in.c. illud per illum tex.de præsump.

Nominatio ad beneficia vacantia an tribuat ius.

24

Aliquando, quis nominatur in scrutinio, & exprimitur cõsensus de præsenti,& postea publicatur. talis nominatio tunc à maiori parte capituli facta valet, & ex ea acquiritur ius nominato, & dicitur electio. tex.in c.cum olim.de re iudica.glo.in.d.c. quãto. & in.c. contra. 16. quæst.7. Bald.in rub.de postulat. prælat. in fin. Panor. Imol.& alij in.d.c.sicut. Et hoc intellige, quando publicato scrutinio potest sequi electio, alioqui non, glos. & docto. in.c. publicato. de elect.c. perpetuo. illo tit.in.6.&.c. penult. ibidẽ Innoc.in.c.bonæ.in.1. de postul.prel.

25

Item fit nominatio papæ de pluribus inhabilibus, vel habilibus, vt vnum eligat, seu assumat, de qua est tex.in.c.1. distincti. 85.Archidi.in.c.nulla.de electio.in.6.&.c. quanto.col.2.63.dis. vbi dicit, quando sunt duo vel tres excellentiores in ecclesia, nominantur omnes papæ, vt vni prouideat.d. c.1.& ex tali nominatione ius acquiritur.16 q.vlt.c.contra.videlicet vt ea pendente non procedatur ad electionem.

26

Nominatio, postulatio, & electio differunt.

Et differt à postulatione, in qua vnus tantum postulatur, & plures nominãtur.& potest fieri nominatio alternatiuè,licet postulatio non.Io.And.& Imol.in.d.c. bonæ.in fi.de postul.præla.Domi.& Perus.in.c.2.de elect.in.6.Et in his primò nominatus censetur dignior.c.quorundam. de elect.lib.6. Feli in.c.cum dilecta.nu.5.de rescri.& maior.l.1.ff. de albo scribend. ac magis dilectus.Bal. in rub.C. si quis omissa cau.testa. col.vlt.Dec.in.c. Nicolao.de appella.

27

Et ex hac sola nominatione si non fuerit perfecta

perfecta, non priuatur nominantes potestate nominandi, etiam si nominauerint indignũ, quod secus est in eligentibus .c. cum in cunctis. §. fi. de elect. c. perpetuo. illo tit. in. 6. & dixi in repeti. c. postulastis. in. 4. notab. de cleric. excom. ministrã. AEquiparatur tamen postulationi, quia ante præsentationẽ poterit variare, post non. c. bonæ. in. 2. de elect. Calder. in consi. 5. an nominantes. rub. de elect. Barto. in. l. absenti. ff. de donat. Io. de Selua in tract. de benefic. in. 3. parte. q. 1.

28 Hodie quædã nominatio fit à rege Franciæ in prælaturis, nam vacantibus archiepiscopatibus vel abbatiis, & prioratibus, in quibus seruatur forma. c. quia propter. de elect. tunc enim Rex nominare debet papæ vnum grauem magistrum, seu licentiatum in theologia, aut iurium doctorẽ, seu in altero, vel licentiatũ in famosa vniuersitate creatum, & in vigesimoseptimo suæ ætatis anno ad minus constitutum, intra sex menses à die vacationis ecclesiarum computandos. Quod si minus idoneũ nominauerit, adhuc intra tres menses à die recusationis computandos poterit alterum nominare, vt habetur in concord. in tit. de regia ad præla tur. nomina. faciend. §. 1. & sequen. vbi scripsi quomodo intelligatur, facit tex. in. c. cũ longẽ. & c. Adrianus. 63. dist.

29 Et quòd doctor ad episcopatum nominari debeat, & eligi, ꝓbatur in summa. 80. dist. vbi sic dicitur, Doctorem autem episcopum oportet esse, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi nescit. de Rota decis. 881. papa. in antiq. Io. Lupus in repeti. c. per vestras, col. 4. & seq. de donat. inter virum & vxor. Hodie multi sunt doctores in adulatione, luxu, & venatione.

Doctores ad episcopatus debent nominari.

30 Erat & alia nominatio quæ concessa fuit regi Franciæ ab Innoc. 6. vt posset nominare ad præbendas in triginta tam metropolitanis quàm cathedralibus & collegiatis ecclesiis sui regni, vt citat glos. in. §. placuit. in verbo facultates, de coll. in prag. quæ non est sortita effectum.]

✱ ❡ Alia est nominatio, quam rex facit pro iucundo aduentu in ecclesiis, quas reges fundauerunt, & hic nominatus est aliis præferendus, interdũ rex nominat veteranum quendam, quem vocant oblatum, & hæc etiam in monasteriis suæ fundationis, vt fuit litigatum in parlamento, anno. 1539. die. 12. Augu. & in vigilia nostræ dominæ.]

De alia nominatione idem per Stepha. Maleret in tracta. de elect. limita. 8. fol. 36. Interdum fit nominatio ad beneficia vacatura à papa, & per viam mandati de prouidendo, & de ea loquitur. c. mandatum. de rescript. & c. mandatum. de præbend. in. 6. dico supra de mand. apostol. & in forma mandat.

31 Aliæ sunt nominationes quæ conceduntur ab vniuersitatibus regni graduatis, & debito modo qualificatis, vt eisdem prouideatur. & de his erit sermo noster. & loquitur ritul. de colla. in concordan. Et super his affixi conclusionem, regem Franciæ non posse nominationes concedere: verum est, intellige non posse concedere nominationes, quæ ab vniuersitatibus conceduntur graduatis tantum, quia tantum data est potestas vniuersitatibus, vt patet in concord. in rub. de colla. §. præterea. ibi, per vniuersitates nominatis. & §. volumus autem quòd nominati literas nominationis ab vniuersitatibus in quibus studuerint, obtinẽtes &c. & §. monemus. ibidem postea posui. Imo regem posse nominare eo iure vtimur, vide licet ad episcopatus, archiepiscopatus, & alias dignitates, de quibus supra dictum extitit, & hoc etiam fuerat concessum Carolo regi Franciæ, vt patet in. c. Adrianus. & c. seq. 63. distin. & etiam fuerat eidem data potestas eligendi Pontificem, & ordinandi apostolicam sedem, vt ibi dicitur. Sed isti priuilegio olim renunciarunt, vt patet in c. sacrorum. 63. distin. sex tempora scripsi supra de electio. deroga in prin.

Cõclusio. Regẽ Franciæ non posse nominationes cõcedere.

❡ Secunda quæstio.

1 SEcundò principaliter quæritur, quo tẽpore fuerunt istæ vniuersitatum nominationes inuentæ? Respon. quòd anno 1438. regnantibus Eugenio. 4. Pontifice maximo & Carolo. 7. rege Franciæ, vt licet videre in procemio Prag. sancti. Pluribus tamẽ placet nominationes ligasse à pascha anni. 1439. quia vsque ad illud tẽpus fuerũt toleratæ gratiæ expectatiuæ. glo. in. §. insuper. in verbo vacatura. & text. in. §. illi ve-

Quo tẽpore nominationes fuerint introductæ.

rò. versi. datum &c. de colla. in prag. nam procurante Eugenio concilium generale Basileæ fuit congregatum, quod permulta tam animæ quàm corpori salubria statuta fecit, quæ Eugenius ad Carolum tum Franciæ regem per oratores misit, rogauítque regem prædictum vt eadem reciperet, & perpetuò in suo obseruari regno non grauaretur. quibus auditis oratoribus, rex conciliũ apud Bituriges in sacro sacello cõgregauit, statutáque per concilium Basilien. ecclesia Gallicana cum aliquibus modificationibus approbauit, quas licet videre in prag. & per Gagui.lib. 10.fo.226. & seq. in vita Caroli septimi, versi. apud Basileam. Et sic nominationes ab ecclesia Gallicana fuerunt inuentæ, licet quidam teneant à consilio Basilien. quod non est verum, vt vides.

2 Cõcordata quando fuerunt facta.

Demum põtifex summus Leo decimus cũ Christianissimo Francisco rege Franciæ Bononiæ, Anno. 1516. Calen. Ianuarij prag maticam sanctionem aboleuit, concordatáque fecit, in quibus nominationes vniuersitatibus regni Franciæ Delphinatus & Comitatus Dien. ac Valentinen. reseruauit, vt licet videre in concordat. & scripsi in præfatione ad rub. de collat. in eisdem.

Fuerunt tamen alia concordata inter Sixtum tertium olim põtificem maximũ, & Ludouicum. xj. Franciæ tum regem, quę non fuere sortita effectum, vt est tex. in extrauagan. 1. de maiorita. & obedient. in communibus. & citat Gagui. in vita Ludouici xj. lib. 10. versi. fama ante hos dies ferebatur &c. glo. in. §. nõ volumus. in verbo quatuor. de colla. in prag. Sequitur Benedict. in repeti. ca. Raynutius. in verbo si absque. in. 2. de fideicom. substi. nu. 44. de testa. & patet in concord. Rub. de constitu. §. vnde.

ℭ Tertia quæstio.

Tertia prĩcipalis q̃stio, quare nominationes inuẽtæ sint

TERTIO, principaliter quæritur quare nominationes inuentæ sint, & in hoc regno introductæ? Respon. Primò, vt prouideatur ecclesiis Franciæ de viris literatis, quibus & aliæ quàm maximè indigẽt. c. cũ ex eo. de elect. in. 6. vbi dicit Ioan. Andr. in nouel. in prin. quod ecclesia indiget viris literatis, & non porcis: vel asinis deferratis: quod fuit originale dictũ Io. Monac. ibi. & in. c. sicut. nu. 10. de verbo. signific. eo. lib. & vtrobiq; latius. D. Probus apud eũdem Ioã. Mona. h. Secundò, vt post studium perfectũ (quod est post quinquennium, vt habetur in proœmio. ff.) studẽtes aliquo munere donẽtur, in compẽsationẽ tam laboris quàm bonorum in studio expensorum. no. in authen. habita. per illum tex. C. ne filius pro patre. vbi plenè scripsi. Tertiò, vt pauperibus scholaribus, qui nullũ aut minus sufficiẽs beneficiũ habẽt, ꝓuideatur. §. quod si quis. de colla. in pragm. Quartò, vt vniuersitates regni tueãtur, & foueãtur. §. item placuit. de colla. ibidem. Quintò, ne prætextu beneficiorum habendorum galli homines cogantur deserere studium, & circa alia inuigilare, vt in proœmio cõcord. ibi, simul ad ea accedebat deformitas, vt literarum studiosi & discipli nis liberalibus incumbentes, aut sacerdotia adipisci nequirent, aut qui adipisci cuperẽt, literarum studium abiicere, aut certè deponere cogerentur, passímque per vrbes errabũdi vagari, vt id periculũ imminere videretur, ne literarũ tandẽ amor & scientia per incuriam exolesceret. & ibi traduntur aliæ rationes. vide ibi, & in. c. pen. de magistris. & quæ scripsi in præfationibus ad rubri. de colla. in concor.

ℭ Quarta quæstio.

1 Quid sit nominatio.

QVARTO, principaliter quæritur quid sit nominatio? Respon. quantum attinet ad materiam præsentem, est ius quoddã nominato legitimè qualificato beneficia certo tempore eidem præstituto vacantia petendi & acceptandi competens.

2

Primò, dico ius, quod est nomen generale, teste Christo. Porco in. §. 1. institu. de vsufructu. vt comprehendat omnes nominatos legitimè qualificatos, habentes ius petendi, & acceptandi beneficia certo tempore vacantia, vt infra declarabitur, licet glo. in. §. volens. in verbo nominationes, in fi. & in. §. quod si quis cuiuscunque, in verbo irritum, de colla. in prag. tenuerit per nominationes non acquiri ius in re, nec ad rem instar gratiarum expectatiuarum, sed consequitur tãtum quoddam ius præparatorium ad beneficium cadens in turno obtinendo, sicut præsentatus. & illam glo. sequitur Io. de Selua in tractat, de benefic. in. 3. parte. quæst. 56.

Reprehendit glo. pragmaticam.

Ego

3 Ego verò teneo ius hominato acquiri per nominationes, & illarum insinuationē. Quod sic probatur, primò per.c.vlti.de con cess. præb. lib.6. vbi ex reseruationibus & aliis gratiis acquiritur ius ad rem impetrãti illas. Sic ex istis nominationibus quæ sunt gratiæ, vt etiam vult glo.in§.irem quod ad dictas, in verbo nominare, de colla.in prag. & in verbo poterunt. ibidem.

4 Nominationes gratiæ sunt.

5 Secũdò, sic suadetur facta iure insinuatione per nominatum, beneficium vacans tempore eis stato est illis affectum per illam clausulam decreti appositam in§. si quis verò.de colla. in concord. nam clausula decreti afficit.c.tibi qui.de rescri.in.6.c.1.de cõcess.præb.eod.lib.&.c.si soli.ibidē.glo.in§. & similiter. in verbo censeatur. de colla.in prag. & quando afficitur beneficium, dicitur ius quæri ad rem. c. si postquã. de præb. in.6.ergo per nominationes ius quæretur.

6 Tertiò, per præsentationem etiã à laico factam patrono quæritur ius ad rem.c. dilectus.de offi. leg. vbi Bal. dicit quæri potius ius ad factum.c.cum autem.&.c.pastoralis. de iure patr. glo.& docto. in ele.auditor.de rescrip.adeo quòd præsentatus à patrono, si non fuerit variatum, potest petere cõfirmationem & institutionem: & si episcopus eũ idoneum non admittat, potest ad interesse agere.glo.& doct.in.d.c.dilectus. Panor.& alij in.c.cum Bertoldus.per illum tex.de re iudi.de Ripa.in rub.de iud. nume.70. cum seq.Bal.in marg. in verb. patronatus. q.2. Roch.Curtius in trac.de iure patro.in verb. ius.q.4. Idem fortè erit in nominato, vt possit beneficium certo tempore vacans petere sibi conferri, alioqui non posset, nisi haberet ius aliquod ad petendum.

* ℭ Hoc verum esse Ioã.de Selua. declarat in tract.de benefi.in.3.parte.quæst.11.in.25. qualitate, quando præsentatio fuisset superiori facta, aliàs nõ, quod sequitur Gomes. in regul. de non tollendo ius quæsitum.q. 1. vbi ponit decem modos, quibus ius ad rem quæritur.]

7 Quartò, probatur ex literis gratiæ datur ius ad rem.c.quamuis.1. & ibi gl.de rescrip. lib.6.c.in nostra.illo tit.in decreta. Sed appellatione gratiæ venit gratia siue per Roma.pontificē cõcessa, siue per aliũ.gl.in cle. gratiæ de rescrip. nec quo ad hoc video differentiam inter mandata & nominationes. ergo idem ius erit.l.illud. ff. ad legē Aquil. Et expressè in mandato de prouidendo tradit Bonifa.in.cle.1.in princip.de elect. & ꝓ hoc est text.formalis in extra.vna vers. nos, ibi.ius ad rē expectãtibus.de off.deleg.in cõmunibus. vbi expressè papa dicit expectãtes habere ius ad rem, cuius dicto est standum, nisi quis vellet insanire.& ibi est etiam glo. * & Imola.in.c.literis.in.1.gl.de rescrip.dicit quòd nõ semper quæritur ius ad rem affectiuum beneficij, licet interdũ tale ius acquiratur, vt quãdo in literis est apposita clausula decreti, vel interuenit aliud simile, habēs afficere beneficium, sed per concordata sunt affecta beneficia nominatis, ergo per nominationes ius ad rem acquiritur.]

Gratiæ appellatione quid veniat.

8 Quintò, ex cõtractu etiam conditionali acquiritur nobis ius, quod ad hæredem etiã trãsmittitur.§.ex cõditionali.instit.de verb. oblig. Ioan. de Ana.consilio.19. visis instrumētis.facit tex.in.l. interdũ. ff.de verb.ob. fortius in nominationibus ius acquiretur.

9 Sextò, bonum est argumentũ à sufficienti partiũ enumeratione.§. omnium. institu. de actio.sed per nominationes non acquiritur ius in re, ergo ad rem, alioqui nullũ. & si nullũ ius ex illis acquireretur, nõ possent nominati vigore illarũ beneficia petere, & consequi, licet cõtrarium dicatur in cõcorda.in rub.de colla.vide Bal.in.l.sciendũ.in prin. ff.qui satisda.cogāt. ponentem ius rei, in re, & ad rem. Ius rei dicit directum dominiũ, vtile, & quasi dominiũ, quod vētilatur in publiciana. Ius in re vocat ius hypothecę, iura seruitutũ, vnde vsusfructus formalis, cũ sit seruitus, dicitur ius in re, non rei. Ius ad rem traditur in dicta.l. sciendum.§.diuersa. hæc ille. De iure in re & ad rem vide gl. in c.cum qui.de præbend.in.6.& glo.in. c.fi. de concess.præb.eo.lib.& Deciũ consil.147. col.2. Card.consil. 62. casus vbi non dicitur ius quæsitum in re, per quemcunque actum citra collationem, electionem, vel aliam prouisionem.cum effectu factam, nec sufficeret acceptatio cum requisitione, secundum eos, vide ibidem, & sic patet nominatum vel mandatarium habere ius petendi beneficia eisdem debita. per cle.auditor, de re-

Ius rei, in re, & ad rem.

de rescrip. & sic ius * quoddam ad rem pe tendam, id est ad beneficium eisdem debitum petendum, & consequendum:] non tamen dico illos habere ius spirituale, vt quidam falso asserunt me dixisse, vide Felinum in.c. cum Bertholdus. col. 1. de re iudica.

10 Vltimò, facit tex. in. c. dudum. in versi. nos igitur. de præb. in. 6. vbi priuilegio generali de cōferēdis beneficiis derogatur per specialem gratiam alteri factam, quia in primo priuilegio agebatur de iure ad rem, cui facilimè derogatur. Panor. & alii in. ca. 1. de rescrip. ca. veniens, & ibi nota. de præscrip. Decius dicto. consi. 147. & pro tenui. col. 2. & postquam ex priuilegio acquiritur ius ad rem, ergo & per nominationes, sicut ex aliis gratiis, post insinuationem & acceptationem ius ad rem acquiretur. cogita & concorda opiniones ex his quæ Cardi. tradit & alii in. c. mandatum de rescrip. & in cle. vlt. illo titu. Imol. in. ca. dilectus. in. 2. de præb. & nominatio alio modo diffinitur in aliis materiis, prout subiecta materia patitur. nō psequor nisi nominationes vniuersitatum.

¶ Quinta quæstio.

1 *Quinta principes quæstio quibus cō cedant nominatio- nes.*

QVINTO, principaliter quæritur, quibus cōcedi possint nominationes? Respond. graduatis, & debitè qualificatis, qui per tempus competens in vniuersitate famosa studuerint. §. præterea. de colla. in concorda. viris & non mulieribus. §. præfatique ordinarij. vbi scripsi. illo titul. dum lex loquitur de viro, non comprehendit mulieres. l. 1. & ibi not. ff. de legib. l. scripturas. C. qui potiores in pigno. habeant. Decius in. l. 2. ff. de reg. iur. scripsi in. l. 1. ff. de verb. signi.

2 *Tēpus cō petēs quādo dicat.*

Primò, quæro quod dicatur tempus cōpetēs? Respon. decennium in magistris, seu licētiatis, vel baccalaureis formatis in theologia: Septēnium verò in doctoribus seu licētiatis in iure canonico, vel ciuili aut medicina. Quinquennium in magistris seu licentiatis in artibus cum rigore examinis à logicalibus inclusiuè, aut in altiori facultate: Sexennium in baccalaureis simplicibus in theologia. In iure verò ciuili aut canonico seu medicina quinquennium, quo tempore cēsetur peritus. §. duabus. in procemio. ff. ex quo est publica lætitia, patruus meus Rebuff. in. l. vna. C. publicæ lætitiæ. lib. 12.

3 *An debeat in vtroq; iure studuisse vel in altero tantum.*

Secundò quæro, quispiam studuit tres annos in iure ciuili, & duos in iure canonico, postea promotus est in altero, quæro an valeat? videtur quòd nō, quia tempus quinquennij requiritur in altero, vt supra dictum est, ergo nō sufficiet quinquennium, sed requireretur decennium in vtroq;. Contrarium arbitror verius: quia in vtroque studendo, satis in altero iure videtur studuisse, quia vtrunque faciens, bene alterum censetur facere. l. si quis ita stipulatus fuerit decem. ff. de verb. oblig. Barto. & Soci. in. l. si is qui ducenta. §. vtrum. de rebus dub. & laudandum est eius propositum, dicit in simili tex. in. l. 1. C. de repud. Item hoc probatur per tex. formalem in. §. videlicet. de colla. in pragma. ibi, vel in vtroque vel in altero iurium baccalaureis, qui per triennium, si nobiles ex vtroque parente, & ex antiquo genere: aliàs autem per quinquennium cōsimiliter in aliqua vniuersitate priuilegiata ad minus suum studium fecerint. Postquā ergo ibidem est statutum & non inuenitur correctum per concordatum, ergo illi text. cur stari phibebitur? vt dicit tex. in. l. præcipimus. C. de appella. hoc etiam probatur in concordat. §. tempus autem competens. ibi, à logicalibus inclusiuè, aut in altiori facultate. vbi magistro artium computatur tempus quo studuit in altiori facultate, vtpote in medicina, vel in iure canonico, seu in theologia. sic ergo coniungetur tempus, quo quis studuit in iure ciuili, & canonico, quæ iura adeo fraternizant, vt dicam infra, vt in vno non possit quis esse perfectus sine altero.

4 *Cōclusio. Theologi ante sex annos nominanōes iure obtinere possunt.*

Et sic affixi conclusionem hanc, videlicet, theologi etiam ante sex annos nominationes obtinere iure valent, quod est intelligendum quando studuerunt in theologia, & iure canonico, postea perfecto quinquennio sumpserunt gradum baccalaureatus in iure pōtificio, poterunt vigore illius gradus in quinquennio nominationes impetrare. nam tempus quo studuerit theologiam, cōputabitur sibi, & coniungetur cum tempore quò studuit in iure pontificio, & sic iure obtinebit nominationes ante sex annos. & ista est notabilis cautela pro theologis, vt celerius assumant nominationes, quòd

studeant

studeant ius canonicũ, & in eo sumant gradum tamen non præferentur aliis in theologia graduatis, vt dico infra. Nec refragatur rex. concordati. vbi sexenniũ requiritur etiã in baccalaureo simplici in theologia, q̃a hoc intelligẽdũ est q̃n in theologia vellet sumere gradũ. secus si in iure pontificio, vt dixi.

Sustinui etiam aliam conclusionem, 5 videlicet baccalaurei nõ nobiles etiam antequam quinquennium in iure canonico studuerint, nominationes rectè impetranr. quod est intelligendum vt prædixi, quando studuerat antea in iure ciuili, quòd potest sumere nominationes etiã antequam studeat per quinquennium in iure canonico, quia illud tempus cõputabitur, quo studuit ius ciuile, & vtrũque coniungetur ad faciendum quinquennium.

Cõclusio. Baccalaureis ante quinquenniũ nominationes iure danť.

Nec obstat quòd postquam cœpit in vno 6 iure studere, non potest variare, quia illusio & variatio est prohibita. cle. vna de renunc. & vix longissima vita hominis sufficit ad vnam scientiam acquirendã. Bal. consil. 412. verba testamenti. vol. 2. quia vita breuis, ars verò longa, vt habetur in prin. Aphorismorum Respon. quod non posset variare in præiudicium alterius, sed quando nullus haberet præiudiciũ principaliter, posset, vt in casu in quo consuluit Bald. consilio. 412. vol. 1 vbi cõcluditur, q̃ si testator reliquerit libros legales alicui, si fuerit idoneus ad leges, si in medicina, libros medicinæ, si primò elegerit studium medicinæ, & illius adeptis libris velit variare, & accedere ad studium legale, nõ poterit petere libros legales, quia hæres grauaretur duplici onere, & testator in dubio videtur grauare hæredem minus quàm possit. l. vnũ ex familia ♃. si rem tuã. ff. de legat. 2. Electione etiam per legatariũ facta non licet variare. l. serui. electione. ff. de leg. 1. Sed quando nullus haberet præiudicium, posset. & ita intelligo conclusionẽ.

Studẽs in vno an possit variare.

7 Item etiam dictum Bald. intelligitur quando ad diuersa volebat accedere, vt de medicina ad leges, quæ nihil, aut parum commune habent inter se, licet bonus iurisconsultus communicet cum omnibus scientiis, & cum omnibus participet, & leges & canones inuicem communicant sibi actiones & passiones, sicut vir & vxor, vt infra susius dicam. Et sic etiam non obstat, qui ad vtrunq; festinat, neutrum bene peragit. l. fin. C. de assess. hoc verum quando sunt diuersa, secus si omnino fraternizent. vt ius canonicum & ciuile, & ius canonicum cũ theologia, quia ius canonicum est practica theologiæ, & dirigit animas deo, sicut theologia. glos. in ca. cum contingat. de iureiurand.

Medicina parũ commune habet cũ iurisconsulto, licet iurisconsultus cũ omnibus participet.

Tertiò, quæro postquam tempus cõiungitur quo studuit in vtroque iure, vellem scire in quo iure, vel in qua facultate possit promoueri? Respon. esse in electione vniuersitatis admittere illum in facultate possit promoueri? Respon. esse in electione vniuersitatis admittere illum in facultate, vel in iure, in quo est magis idoneus, & benemeritus, quia in alternatiuis est electio debitoris. l. 3. ff. de eo qđ cert. loco. c. plerũq; de iur. dot. & vniuersitas debet cõferre gradũ benemeritibus. cle. 2. de magist. Alex. i addi. ad Bar. in. l. 1. C. de dign. lib. 12. & scholaris debet se præsentare in iure illo, vel facultate, in qua plus præstat. arg. l. q̃ritur. ff. de statu ho. Si in neutro pręstat, tũc qualitas personę est inspiciẽda, iuxta. l. plenum ♃. equitij. ff. de vsu & habita. nã si habeat beneficia, vel vult sacerdos fieri, sumat gradũ in iure canonico conueniẽte sacerdotib⁹. si verò vult ducere vxorẽ, tũc sumat in iure cæsareo. in his tamẽ libera facultas datur pręsentato ob pecunuias quas offert, vt sumat gradũ in quo iure vult. & nobilior est facultas canonica, quàm ciuilis promoueatur ergo in nobiliori, si bonũ sibi videatur.

8 *Qui in vtroq; studuit, in vtro debeat promoueri.*

Quartò, q̃ro qđ si studuit in altero tãtũ p quiquẽniũ, & p̃motus est in vtroq;, & sic sũpsit nominationes, an valeat vterq; gradus, an neuter? Resp. ille gradus ĩ quo studuit, valebit, alter nõ, per nota. per Barb. & alios in c. clerici. de iud. & per Ancha. in. c. 1. colum. 2. de paroch. vbi dicũt q̃ ille qui satis mediocriter studuit in vna facultate, & sũpsit gradũ in altera sibi incognita, vt hodie fit causa honoris, vt sunt legistæ, qui doctorãtur in canonibus, licet prorsus ignorent canones, & rubricas, tamen non debent ob hoc præferri doctoribus solis iuris canonici. Sic nec talis promotus in vtroque præferri debet, si solũ studuerit in iure ciuili, baccalaureo iuris canonici, qui bene studuit in illo.

9 *De eo qui studuit in altero, & promotus est in vtroque.*

Imo

10 Imo promotus corruptis doctoribus ad doctoratum, non debet priuilegiis doctorũ gaudere.l.1.C.de Athletis.libr. 10.& ibi gl. Sicut emens officium priuilegio officij gaudere non debet.tex.sing.in.l. vniuersi.C. de legatio.lib.10.secundum docto.ibi, & Ioan. de pla.in.l.eam.de excusa.mu.ciuili.eo.lib. 10.& in.l.1.de princ.agent in reb.libr.12. & l.vna de perfectissima.digni. ibidem. quod est notandum contra emptores officiorum.

Promotus ad doctoratum corruptis 11 odoctorib' nõ debet gaudere priuilegiis doctorum.

12 Quintò, quæro quidam studuit in vtroque iure per quinquennium, & effectus est baccalaureus in vtroque, an illi prosit gradus? videtur quòd non, quia in altero tantũ requiruntur quinque anni, ergo in vtroque requirentur decem.d.§.præterea.nam quod noluit, potuit, videlicet adipisci in altero tãtum:& quod voluit, adimplere nequiuit, videlicet in vtroq; iure nequiuit adipisci gradum.probatur in.l, multum.C.si quis alteri vel sibi.c. cum super. de offi. delegati. Item facit.cle.generalem.de ætate & qualita. vbi in subdiacono requiruntur decẽ & octo anni, in diacono viginti, in sacerdote vigintiquinque. & si quis habeat tẽpus ad assumendum vnum gradum, videlicet diaconatus, vtpote habet viginti annos, non censetur tamen ob id habere tempus sufficiens ad vtrũque gradum, videlicet & diaconatum, & presbyteratum, sic qui studuit quinquennium, licet in vno possit promoueri, non tamen in vtroque. Contrarium est verius, quia vtile per inutile non debet vitiari.regul.vtile.de regu.iur.in.6.l.certi conditio.§. quoniam.ff.si cert. peta. & ibi Amplè Bar. maximè in inseparabilibus.gl.in.l.pecuniæ. ff. de vsur.vt est hic.

De eo qui studuit in vtroque & sumpsit gradũ in vtroq;.

13 Item quæ superabundant, non solent vitiare.l.testamẽtum.C. de testamen. Licet ergo vnus gradus superabundet, tamen nõ debet vitiare alterum.

14 Adde quòd ius canonicũ & ciuile sunt adeo connexa, vt vnum sine altero vix intelligi possit.vnde dicit Bal.in proœmio decreta. quod iuris canonici sanctitas, iuris ciuilis sublimitate decoratur:& iuris ciuilis maiestas, canonum autoritate firmatur: & qui non sapit in vtroque, non habet tantam dulcedinem. Ideo laudandus est is, qui in vtroque studuit, potius quàm vitio dandus, nam vnum propter aliud coruscat, & magis timetur.Barb.in rub.col.1.de testa.& sicut ex medicina & philosophia fit perfectus medicus, ita & sciens ius canonicum & ciuile efficitur perfectus iurisconsultus: & nisi quis sciat canones cum legibus, non potest practicam iudiciorum cognoscere.Bald.in.c.cum causam, col.2.de proba. facit dictum Rom. singul.654. habens funem. Io te dico, que legista senza capitulo vale poco, ma le canonista senza lege, vale nyente. Hinc videmus quòd leges non dedignantur sacros canones imitari.c.clerici.de iudi. & canones nõ dedignantur iura ciuilia adducere.c.1.& per totum.de causa possess. & statuta sacrorũ canonum, principum constitutionibus adiuuãtur.c.1. de operis noui nũci. & in quibus casibus papa alleget leges, cumulat Rauen.in alpha. in verbo lex.in.2.Imo audacter dico, quòd ius pontificium perfectè nõ potest intelligi sine legibus. cum sit medula legum, & ius canonicum est practica iuris ciuilis, teste Barb.in.ca.conquestus.col.3.de foro cõpet. * Et Cicero lib.3.de oratore dicit, nudos ad gerendam rempublicam eos venire, qui solum legalem habent scientiã, nisi ius pontificium nouerint, quod est cõiunctum. Hodie tamẽ in Germania & Anglia friget, & inter frigidum sensum, & animam habentes.]

Ius canonicũ & ciuile sunt connexa.

15 Ideo sustinui conclusionem ciuibus Parisien.gratissimã, hanc videlicet. Leges Parisiis publicè legi iure nõ ꝓhibetur.& ideo. c.super specula, de priuileg. hactenus non speculato.nouus dabitur intellectus. Prima conclusio potest intelligi, quòd leges canonizatæ non prohibẽtur Parisiis legi, alioqui decretum non posset legi.& dicuntur canonizatæ, quando per aliquem papam sunt approbatæ, & in canonibus insertæ & incorporatę. sed si Gratianus ex capite suo hoc fecerit, non diceretur ob hoc canonizata.glo. sing.in.c.in primis, in verb.capitali.2.q.1.

Cõclusio. Leges Parisiis posse legi publicè.

16 Lex quã dicatur canonizata.

17 Vnde quando lex est semel canonizata, licet postea tollatur per imperatorem, tamẽ adhuc in foro canonico seruabitur, vt tenet Gerard de petra sanct. sing.28.facit gl.in.l. vna, in verbo anniuersariæ.C.de coll. dona. lib. 10. Imo Imperator illã legẽ canonizatã non poterit reuocare, sicut nec papa priuilegia regni

gia regni in ordinationibus regiis incorporata,& descripta, quia lex regni est effecta. Benedict.in repet.c. Raynutius. in verb.si absque.in.2. de substi. fideicom.nu.42. de testa.Quod est intelligẽdum quando essent incorporata per regem. secus si per alium sine voluntate regis,vt supra dixi. Panor.in c.super eo.2.not.1.de appellat. Vnde inferri potest,& hoc videtur mirabile, quòd etiã leges.ffotum,aut codicis,non est legi prohibitum Parisiis, & hoc intelligendo, vt dixi, vel de his legibus ex quibus decretales sunt elicitæ. vtpote si quis vellet legere & interpretari legem nulli.C.de iudi. antequam interpretaretur.c. primum de cau. possess.diceremus hoc posse,vt melius intelligantur sacri canones. & ita nota.doct. in.c. nõ.magnopere.ne cler.vel monach.& dict. c.1. alioqui non bene possent intelligi iura canonica.ideo quando permittitur aliquid, omnia videntur permissa, per quæ peruenitur ad illud. l. ad rem. &. l. ad legatum.ff. de procura.Sed per leges peruenitur ad intellectum canonum.ergo leges permittuntur legi ad intellectum canonum, ex quibus dicit glos. in.c. episcopus. 37. distinct. episcopum posse audire leges, vt sacros canones melius intelligat. & sic permittitur etiámnum publicè legi titul. de verbo. signifi.ff.& C.& de regu.iur. & egoipse publicè legi.anno.1535.& seq. dictum tit u.de ver.signi.super quo multa scripsi,vt aliquãdo videre licebit.

18 *Nouus intellectus ad capitulum super specula.* Pro intellectu.c.super specul. de priuile. præmittendum est, ꝙ disposuit Alexander tertius in concilio Turonen. in.c.non magnopere.ne clerici vel monachi. vbi prohibetur cuilibet post votum religionis & post professionẽ factam ad physicã legẽsve mũdanas audiendas exire.si verò exierint,& ad claustrum suum intra duorũ mensium spatium non redierint, sicut excõmunicati ab omnibus euitentur,& in nulla causa (si patrociniũ prestare voluerint) audiãtur.reuersi autẽ,in choro,capitulo,mensa,& cæteris vltimi fratrũ existant & (nisi fortè ex misericordia sedis apostolicę) totius spem promotionis amittant. Ratio assignatur ibi,ne occasione scientiæ, spirituales viri mundanis rursus actionibus inuoluãtur. Superuenit Honorius tertius, qui edidit decretalẽ super specula.ne cle.vel monachi.& decret. super specula.de magistr.&.c.super specul. de priuil.in prima citauit consilium Turo. cõtra regulares, & voluit ꝙ ipso facto sentẽtiam excõmunicationis incurrãt, sic dicẽs, quia nõnulli ex talibus, videlicet regularibus, propter quorundã opiniones diuersas excusationes aliquid sumebãt, ideo statuit vt studiũ theologiæ amplietur.d.c. nõ magnopere,extẽdi ad archidiaconos,decanos, plebanos,pręposítos,cantores, & alios personatus habẽtes necnon presbyteros. Verumenimuero quia Parisiis quidã ex prędictis docebãt leges, & audiebant, ideo idem Hon.tertius edidit decretalẽ super specu.de priuil.in hęc verba,super spec.&infra.Sane licet sancta ecclesia legũ secularium non respuat famulatũ,quę æquitatis & iustitię vestigia imitantur, quia tamen in Francia & nonnullis prouinciis laici Romanorũ imperatorum legibus non vtuntur,& raro occurrunt ecclesiasticæ causæ tales, quæ non possint statutis canonicis expediri, vt plenius sacræ paginæ insistatur,& infra,firmiter interdicimus, & districtius inhibemus, ne Parisius vel in ciuitatibus proximis quisquam docere, vel audire ius ciuile præsumat:& qui contra fecerit,non solum à causarum patrociniis interim excludatur, verumetiam per episcopum loci excommunicationis vinculo innodetur. Ecce ergo verba.d.c.super specula.de priuileg. *Textus.c. super Specula.de priuileg.*

Primò,sciendum est quòd hæc constitutio super specul.de priui.est pars decreta.super specula.ne cleric. vel mona. & si sit vna constitutio ab vno eodemq; edita, tamen duæ partes fuerunt factæ per conditorem. eo quia duobus titulis conueniebant.primò cõueniebat rub.ne cleri.vel mona. quia interdicitur ne monachi sacerdotes & religiosi leges audiãt seculares, ne immisceant se negotiis secularibus. Item quia conueniebat etiam rub.de priui.eo quia datur speciale priuilegium theologiæ, vt amplietur, ne religiosus, vel secularis sacerdos, vel quiuis alius dignitate vel sacerdotio curato præditus,leges doceat,vel audiat.

19 Et sic nõ dicitur illud superfluũ, licet bis repetatur,etiã ad verbũ,quãdo materia cõ-

Aliquid non dicit superfluũ licet bis repetatur ad verbum.

uenit duobus titulis, & in duobus titulis lex fuerit sita.gl.& ibi patruus me' Rebuff. & alij in.l. mulieres. C. de digníta. lib.12. & in.l.mulieres.de incol.lib.10.idem probatur in.l.si quis in cõscribendo. C.de episcopis & cler.& in.l.si quis.de pactis.

20 Secundò, pręmittendũ est ꝙ vna pars legis vel cõstitutionis debet intelligi & interpretari secundũ aliam partẽ præcedentem, vel sequentẽ.l.hæredes palam.§.sed si notã. ff.de testa.l.si seruus pluriũ.§. fin. de lega.1. ergo hæc decretalis super.specula. intelligetur secundũ præcedentẽ partem decretalis super specula.ne cleri. vel mona. & ad illas personas tantum ibi expressas referetur.

Quadruplex virtus præcedentium.

Nam præcedentium quadruplex est virtus, scilicet declarandi.d.l.si seruus pluriũ. secundò supplendi.l. item.§. idem Iulia.ff. de pact. Tertiò ampliandi.l. regula.§. fi.ff. de iur.& fact.ignor. Quartò præcedẽtia habent potestatem restringendi.l. si cum fundum.ff.de verbo.signifi.Bald. cõsil.357.no. pro duce &c.in.5.volu.ergo illa præcedens pars.c. super specula.ne cle. vel mona.restringet hanc decretalem ad personas ibidẽ expressas, quia à primordio tituli posterior formatur euentus.l.1.C.de impo.lucra. descrip.lib.10.

21 Lex noua ad interpretationem antiquæ refertur.

Item constitutio noua ad interpretationem antiquę facta habet locum in eisdem casibus, in quibus lex interpretata, & non in aliis tex.in authen.de filiis ante dota. instr. natis.colla.3.circa fi.ibi, cum omnibus manifestum sit, oportere ea, quæ adiecta sunt, per interpretationem in illis valere, in quibus & interpretatis legibus sit locus. & ibi Bar.not.quòd omnia quæ habent locum in lege interpretata, intelliguntur repetita in lege interpretante.glo.in.c.is qui contra.& in.c.procurator.de elect.in.6.igitur personæ positæ in.c.non magnopere. & in.c.super specula.ne cleri.vel mona. censebuntur esse repertæ in.c.super specula.de priuileg. & illæ tantum personæ erunt prohibitę iura ciuilia interpretari vel audire Parisiis, nõ aliæ. Nam clausula adiecta in lege interpretata videtur repetita in lege interpretante. Bar.in l.nihil. per illum text.ff.de coniun. cum emãci.lib.etiam si essent diuersæ constitutiones.Bar.in.l.prætor.§.eritꝗ; hæc differentia.ff.vi bono. rapto. & vna clausula legis declarat aliam ambiguam.l.vtrum.& ibi Bal.& Ang.ff. de petitio.hære. Soci.in l.vlt.in fine.ff.de reb. dub. imo præcedens clausula est maioris potentiæ ad determinationem sequentium, quam sequens ad determinationem præcedentiũ.Bar.in.l. quisquis.ff.de leg.3.facit.l.filium.ff.quãdo dies leg.ced. ergo clausula posita in.c. super.ne cleri.efficacius transibit ad istud.c. quàm si in hoc.c. fuisset clausula apposita. quanuis dicta in præcedentibus non censeantur repetita in sequentibus ex interuallo, tamen ex illis sumitur declaratio sequentiũ.Imol. in.l.si quis cum aliter. ff. de verbo. obliga. refert Soci.in.d.l.fina. Barb. consil. 4.scribitur.colum.5.in fi.volu.1.& consi.sequen. col.2.igitur in hoc tantum.c.repetet personas in alia parte expressas, & sic Parisiis tantum prohibetur audiri & legi iura ciuilia à religiosis, & aliis in.d.c. super specul. ne clerici & c.expressis, & nõ aliis ꝑ prædicta.

Clausula adiecta in lege interpretata videtur repetita in l. interpretante.

Tertiò præmittendum est, quòd ratio legis limitat, restringit vel ampliat dictum præcedens ad eum casum tantum, ad quem extenditur ratio legis.l.si is qui animo. & ibi Alber.& alij.ff.de acqui.posse.l.1.de auctor.tuto.l.1. C. quæ sit longa consuetudo. Ias.in consi.2.col.8.versic.7. prædicta.in.2. volu.sed in.c.non magnopere. ne cleri. vel mona. assignatur ratio, ne spirituales viri occasione scientiæ mũdanis actionibus inuoluantur. Igitur ratio loquitur tantum de viris spiritualib', & sic de religiosis, & aliis viris ecclesiasticis, & non de laicis, qui non sunt spirituales viri.ergo ad laicos non extendetur prohibitio, vt censeantur prohibiti audire vel legere leges Parisiis. nã in.d. c.super specula. ne clerici. assignatur alia ratio, quia nõnulli ex talibus propter quorundam opiniones diuersas excusationis aliquid assumebant. & ideo quia cupit studium theologiæ ampliari, extendit dispositã in.c. non magnopere, ad sacerdotes, & alios clericos dignitates vel personatus habentes. veruntamen quia Parisiis(quò ex omnibus mundi partibus homines confluunt)hoc non seruabatur, igitur fecit cõstitutionem specialem.c. super specula. de priuileg.ne quisquam Parisius docere leges vel audire

22 Ratio legem limitat & restringit.

vel audire præsumat, eadem ratione motus, vt scilicet theologiæ studio plenius insistatur. & sic istos tantum expressos noluit hic Parisiis profiteri posse iura ciuilia, vel audire. nec ampliaretur propter communem prohibitionem legum, studium theologię, quia laici non audiunt nec docent theologiam, ergo constitutio generaliter prohibens ne audiantur leges, videtur referri ad illos, qui non poterant, & tamen volebant, quia nitimur in vetitum. cle. in plerisq. de elect. imo putarem theologiam melius fulgere, si hic leges interpretarentur, quàm nunc, quia quælibet facultas vellet suam præcipuam esse, & sic quilibet legeret. ideo illa mater theologia semper excelleret, quia opposita iuxta se posita magis elucescunt. l. fi. ff. de lega. 3. & est dictum philoso.

23 His præmissis probatur. c. super specula. de priuileg. intelligi debere tantum de sacerdotibus & aliis expressis supra in. c. super specula. ne cleri. vel mona. Primò dum dicitur in. d. c. super specula. de priuil. sanè licet sancta ecclesia legum secularium non respuat famulatum, quæ æquitatis & iustitiæ vestigia imitantur, tamen in supra expressis personis prohibet. alioqui si generaliter prohiberet Parisiis, & in locis circunuicinis leges interpretari, respueret legum famulatum, & esset sibi contrarius, quia dicit se nolle respuere. nam sic arguit, postquã ecclesia non respuit leges seculares, ergo nec nos debemus respuere, tamen vt studium theologiæ magis vigeat, Parisiis maximè, interdicimus ne aliquis ibidem ex prædictis supra docere, vel audire iura ciuilia præsumat, & sic in his respuimus legum famulatum, non in aliis. alioqui papa reprobaret leges, quas in adiutorium inducit c. 1. de noui operis nun. & in aliis infinitis locis.

24 *Galli non vtũtur legibus.* Secunda ratio tex. est, quia tamen in Frãcia, & nonnullis prouinciis laici Romanorum imperatorũ legibus non vtuntur. ideo & fortius sacerdotes, & alij viri spirituales non debent vti, & sic nec legere, nec audire. & ita concludit hæc ratio. cum ab ecclesiasticis viris non sit secularium literarum quærẽda peritia. c. legimus. 37. dist. alioqui ratio non cõcluderet. nam Pictauis & Aureliæ non vtuntur legibus Romanorũ, ergo ibidem non deberent legi leges secundum illam rationem, nec in tota Francia. cum non vtantur legibus, nisi tanquam rationabilibus. Ias. in. l. illam. C. de collat. dixi in. 11. no. repeti. l. vnicæ. C. de sentent. quæ pro eo quod interest. ideo intelligi debet vt dixi.

Tertia ratio posita in. d. c. super specula. de priuileg. est, quia raro occurrunt ecclesiasticæ causæ tales, quæ non possint statutis canonicis expediri. Igitur ecclesiasticæ personæ cum raro habeant alias causas, q̃ ecclesiasticas, non debent legibus insistere. hoc vult dicere, vt referat causas ecclesiasticas ad personas easdem. laici verò cum habeant alias causas, quàm ecclesiasticas, & quæ non possent expediri per ius canonicũ, debent leges etiam publicè Parisiis audire, & docere, vt causæ ipsorũ decidi possint. alioqui si papa voluisset generaliter prohibere hic Parisiis iura ciuilia interpretari, dixisset, quia occurrunt raro causæ. non dixisset ecclesiasticæ. quare voluit tantum intelligere de personis ecclesiasticis. aliàs quo modo potuissent aliæ causæ contractuum, tutelarum, legatorũ, & aliæ infinitæ decidi per ius canonicũ? certè esset tollere iustitiã & æquitatẽ in causis non ecclesiasticis. Igitur non sic debet intelligi, sed tantum, vt dixi. in illis personis quæ habent raro alias causas quàm ecclesiasticas. & de his quę raro eueniũt, non fit lex. l. ex his. & l. nam ad ea. & l. iura. ff. de legib. Imo ego legi in quibusdam decretalibus antiquis ista verba, occurrunt raro ecclesiasticæ causæ taliũ, quæ non possunt canonicis statutis expediri. Et sic clarius esset exprimere, quod intelligatur tantum de talibus in. d. c. super specula. ne cleri. vel mona. expressis quia ibi etiam dicit, quia nonnulli ex talibus.

Quarta ratio traditur ibi, & vt plenius sacræ theologiæ studio insistatur, debet intelligi quam legibus. Igitur si leges nullo modo Parisiis legerentur, non insisteretur plenius theologię, sed in totum, & malè esset facta cõparatio de verbo plenius, cum comparatiuum debeat sapere naturam positiui. l. iubere. & ibi not. ff. de iurisdi. omnium iudi. Itẽ hæc ratio refertur ad aliam

rationem positam in.d.c. super. ne cleri. vbi dicit velle studium theologiæ ampliare, & tamen non extendit nisi ad sacerdotes, & ibi nominatos, ergo nec hic: quia non debemus ita fauere studio theologiæ, vt studium legum destruamus, arg.c.ex tenore. de foro compet.

Nō est ita fauēdū studio theologiæ vt legū studiū destruat.

Quinta ratio potest sumi in secūda parte ibi, firmiter interdicimus, & districtius inhibemus. nā hic ꝓhibet geminate, quod simpliciter prohibuerat. Et verba geminata multum operantur.l.balista.ff.ad Trebel.& Corse. in suo tract. de geminatis inserto in tracta. de potestate regia. ideo denotans hic papa quod aliàs ꝓhibuerat sacerdotibus & aliis nominatis ibi audire iura ciuilia, tamē contrarium fiebat Parisiis maximè, ideo statuit ne quisquā audire vel docere Parisiis, vbi maximè contrarium fiebat, præsumat.

Geminata verba q̄d operent.

25 Nec obstat quòd ibi nominat Paris. ergo nō debent ibidē leges interpretari seculares. Respon. per rationes supra expressas restringi debet ad illas personas, & ideo expresſit Parisiis ratione frequentioris vsus, quia frequentius sacerdotes legebant leges Paris. quàm alibi, ideo Paris. expresſit, licet idem seruari debeat Aureliæ, Tholosæ, & alibi. Et regula est, quòd quādo persona exprimitur ratione frequentioris vsus, quia hoc frequentius accidit in ea, nō tamen per hoc videtur excludere alias personas. glo in cle. 1.in verbo præsidentes.de rescrip.&.l.vna in verbo sponsam.C. de rapto. virgi. vbi dicit mulierem puniendam esse si rapiat virum, etsi tex. nō loquatur nisi de viris, quia in eis frequentius accidit, quòd rapiant mulieres, quàm contra. Vnde si dominus feudi fecit

Parisiis quare in textu nominetur.

26 pactum cum colono, quòd haberet quartā partem vini de vitibus per eum plantandis in fundo, si plantet alias arbores, debet habere ex illis quartā. quia de vitibus fuit expressum ꝓpter frequentiam. Istud not. Ioā. Andre.in additio.ad specu.in titu.de loca.§. 1.refert Corset. in singul. incipien. frequentia. vbi addit alia iura. vltra eum addo text. iuncta glo.in.l.2. in verbo. filio. ff. de vulgar.&.l.in facto.ff. de conditio. & demonstra.l. 3.de public.in rem actio. Barba.in.ca. abbatem.not.1.de rescrip. & in rub. de reb. eccle.non alienan. colum.42.nume.172. & seq. Ias. consilio.149. in ista. col. vlti.volu.2. Item quando in lege vel constitutione est expressus locus propter frequentiam, tunc non excluditur alius locus.text.in.l.1.C.de Nili aggeri non rumpend. & ibi dicit glo. idem in aggeribus aliorum fluminum. melior tex.in authen.cassa.C.de sacrosanct.eccle. vbi dicitur, cassa & irrita esse & denunciari per totam Italiam præcipit statuta cōtra libertatem ecclesiæ. & ibi dicit glo. Italiam ideo dixit, quia ibi maximè fiebant. si tamen alibi fiant, idem ius & æquitas est. ecce ergo licet ibi nominetur Italia, tamen idem erit in aliis locis. facit gl. in procemi. decretal. in verb. Bononiæ. quæ dicit, & si tex. dicat Bononiæ propter frequentiam studij, tamen illa cōstitutio ad omnes vniuersitates extendetur. Ias. cōsi.166. pūctus. in fi. vol.4. Sic & licet hic nominet Parisiis, tamen etiā habebit locum alibi, vt sacerdotes & alij expresſi nō possint audire nec legere iura ciuilia Parisiis, nec alibi, per supradicta: nec voluit plus Parisiē. ligare quā alios. Item quæ maximè digna sunt, nisi specialiter exprimantur, videntur quasi neglecta.l. item apud.§.hoc edictum. ff. de iniur.

27 Sed Parisiorum ciuitas est maximè digna. vtpote mundi totius præcipua, tam in scientia quàm in aliis bonis, ergo fuit bonū exprimere eam, sicut facit papa cum intendit cardinales cōprehendere, eos specialiter nominat, ꝓpter eorū amplam dignitatē, & prærogatiuā.c.1.de schismat.in.6. &.c.1.& c.fœlicis.de pœnis in.6. Barba.cōsi.23.scripsit.col.8.in.1.vol. sicut etiam dicitur in euāgelio, Dicite discipulis eius, & Petro. Item in text. prohibet etiam in ciuitatibus & locis vicinis iura humana legi, non quòd velit in aliis locis sacerdotes & alios iura humana docere posse, sed ne fiat fraus per istos religiosos, vt legant in ciuitatibus ꝓximis, & sic fieret fraus, vt not.in. ca. si ciuitas. de senten. excommunic. in.6. alioqui mirandum esset de summo pontifice, cur prohiberet leges interpretari Parif.& tamē Romæ, vbi maximè debet theologia vigere. Dicit velle habere studium generale iuris diuini, & humani, canonici videlicet, & ciuilis, ca. 2.de priuileg.in.6. & hoc statuit, quia de diuersis mundi partibus multi confluunt ad sedem

Ciuitatis parisiensis egregia collaudatio.

sedem apostolicam.sic multo maiores nunc ad ciuitatem Paris. ergo ibidem debet esse studium generale, & vtrunque ius legi, vt sit mora fructuosa habitantibus, nec quod in sua ciuitate admittit. debet in alia reprobare.

28 De dictione quisq. Nec refragatur tex. ibi dum dicit, nec quisquam,qui videtur tam laicos quàm clericos comprehendere. Respon. quòd tãtum videtur comprehendere illos, de quibus in prima parte locutus est.sed in.c.super.ne cleri. locutus est de religiosis, & sacerdotibus, & aliis ibi scriptis,ergo de illis intelligetur tex.etiam si vsus sit verbo quisquam.tex. in c.sententiam, ne cleri. vbi in princip. dicit de clericis, in fine verò suggerit, ne quisquã &c.& tamen vult intelligere de clericis. sic & in hoc tex.& ille tex.bene facit. & in. ca. dura.§.fi. de crimi.fals.

29 De verbo præsumat. Item tex. vtitur verbo præsumat, quod debet intelligi propria auctoritate, ergo nõ excludit habitã licẽtiam à superiore. Ita loquitur tex.in.ca. decernimus. de iud. & ibi gl.tex.in.c.fi.9.q.3.ibi, nõ simpliciter dictũ est, nil agat, sed cũ determinatione, nil præsumpti{u}e assumat absq; episcoporũ cõsilio. & facit.c. primũ.&.c. monasteria de vita & honesta.cleric.c.præcarie.1.ibi, sine licentia & regio consensu facere præsumat. 10.q.2. quando quis facit auctoritate superioris, nõ dicitur præsumere.c.fin.de elect.c.cum laici,de iur.patro.c.omnis. de pœniten. & remissionibus.Barb.consil.29.illud. col.8.volu.3.& consil.123.scripsit.nu.17.inter consi. Alex.in.4.volu. Feli.in.c.iudæi.in fi. de testib.ergo tex.locum non habebit.

30 Quis poterit dispẽsare ad audiẽdas vel legẽdas leges paris. Quæret quis, cuius auctoritas requiratur?Videtur quòd papæ, quia eius est soluere, cuius est ligare.l.si puellæ. ff.de sponsa.

Secundò, inferior non potest tollere legem superioris.cle.ne Romani.de elect.c.t. &.3.10.distinct.

Tertiò,constitutio.e. non magnopere. nec cleri.vel monach.est conciliaris.& contra constitutionem concilij non dispensat inferior à papa. glo. in. ca. cum dilectus. in verbo in ætate. de elect.quam sequitur Feli. & alij in. d.c.at si clerici.§.fin.col.2. de iud. & in.c.nonnulli.col.3. de rescrip. etiam legatus.glo.penul.in.c.dilectus.in.1. de præbend. Panor.in.c.dilecto.ibidem. Ias.consi. 98.col.2.volu.4.

Quartò, in casibus à iure expresis est permissum episcopis dispẽsare, ergo in aliis est prohibitum, argu.l.1.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur.& institu. illo titul. in princ. & pro hoc est tex. formalis in.c. dilectus de tempo. ordinan.

Quintò,episcopus tenetur canones seruare.c.ego.N.de iureiur.&.4.distinct.c.fin. in fi.&.c.hac consona. 25.q.1. & sic non debet facere contra canones, nisi expressè sibi concedatur.sed in hoc casu hoc non conceditur.ergo non poterit.

Sextò,qui de vno exprimit, de alio negat.c.qualis. 25. distinct.ca. nónne. de præsump.l.cum prætor.ff.de iud. sed dispensatio in aliquibus casibus exprimitur, vt possit fieri ab episcopo, ergo in aliis non expressis negatur, quòd ab eo possit fieri.

Septimò,episcopus vel alius inferior nõ potest facere contra canones, nisi sibi expressè concedatur.not.in.c. vno de natis ex libero ventre.c.dudum.in.2.de elect.

Quæ ad cõmunem vtilitatem inducta sunt perpetuo remanere debent. Octauò, quæ ad communem vtilitatem inducta sunt, perpetuò remanere debent. c. 1.2.& sequen.25.q.1.& secundum illam episcopi & inferiores iudicare debẽt. c.in istis. 4.distinct. Sed non legere leges Parisiis,inductum est ob vtilitatem theologiæ, ergo istud debet perpetuò remanere,& sic episcopus non poterit dare licentiam legendi iura ciuilia ibidem.

In contrarium videtur illa regula generalis ex.ca.nam concupiscentiam. extra de constitu. vbi omnia videntur concessa, nisi sint phibita.l.necnon.§.quod eis.ff.ex quib. cau.maio.sed non inuenitur à iure prohibitum quin episcopus Parisien. det licentiam legendi iura ciuilia, ergo erit eidem permissum.facit.c. milites.23.q.5.

Secundò,translato sacerdotio in episcopos, necesse fuit vt fieret legis translatio. c. translato.de constitut.

Tertiò, facit dictũ apostoli: in cuius locum sunt episcopi instituti, dicentis: omnia mihi licent.c.aliud.11.q.1.& primæ ad Corinth.6.ca. ergo omnia licent episcopis. & sic licebit episcopo Parisiensi dare facultatem legendi iura ciuilia hic Parisiis.

 Quartò,

31 Episcopus potest dispẽsare nisi à iure ꝓhibeatur.

Quartò, quando conditor canonis specialiter sibi non retinuit, eo ipso videtur facultatem aliis dedisse.tex.formalis in.c. nuper. de sentent. excommunica. & ibi glos. dicit episcopos posse dispensare, vbi specialiter dispensatio non est prohibita.tex.in.c. cum apud.de sponsa.c.sunt nonnulli. 16.q. 1. c.ar si clerici.§.de adulteriis.de iud.c. mi- ror.50. distin. & ista est communis opinio, quam not.doct.in.c.dilectus.de tempor. ordina. &.c. excommunicamus. 1.§. sane. de hæretic. vbi dicitur quòd episcopus potest dispensare vbicunque non prohibetur, nisi immutaret vniuersum statum ecclesiæ, vt ibidem dicitur. ergo in hoc casu poterit, cũ tex. videatur eidem permittere, tum quãdo dicit præsumat,tum etiam quia tex.pœnam excommunicationis eidem committit, ergo & absolutionem concedere videtur, vt infra dico, & scripsi in.§.1.de colla.supra.

32 Quintò,probatur hoc. c. super specula. vbi episcopo Parisien. relinquit pœnæ impositionem.ibi,per episcopum loci excommunicationis vinculo innodetur. ergo & absolutionem. & intelligo episcopum posse innodare clericos sacerdotes legentes iura ciuilia hic ante duos menses, quia postea sunt à iure excommunicati.c.super. ne cleric.vel monach. & hoc probatur in hoc.ca. dum dicitur, interim innodetur: & sic ante duos mẽses. Nec obstat primum quòd eius est soluere, cuius est ligare : quia hoc est verum regulariter, attamen, vt dixi, quando specialiter papa sibi non reseruat, aliis concedere videtur. d. c.nuper. Nec obest quòd nõ possit tollere legem superioris, quia inferior dispensando non videtur eam tollere,argu.ca. excommunicamus. 1.§. sane. de hære. & sic solutum est quintũ, quòd canones seruare teneatur,quia ex causa potest dispensare:& etiam modificare potest. d. cle. ne Romani. Nec refragatur quòd contra constitutionem concilij non potest episcopus dispensare.facesse, & sic non poterit dispensare quòd religiosus audiat leges, vel doceat,quia hoc prohibetur in.d.c. non magnopere . sed quia aliæ constitutiones non sunt conciliares, ideo poterit dispensare. Nec me mouet aliud, quòd in aliquibus tãtum casibus sit episcopis permissum,dispensare quia imo dispensare in omnibus, nisi à iure ꝓhibeatur potest, vt prędixi.Nec debet quis conturbari propter octauum, quod ea quæ inducta sunt ad vtilitatem,debent perpetuò remanere, quia hoc est verum nisi episcopus viderit maiorem vtilitatẽ, quia tunc poterit dispensare.text.singu. in.l. si hominem.ff.mand. & ibi multa addidi.

33 Papa cũ sacerdotib. dispẽsat vt leges audiant.

De consuetudine tamẽ aditur curia Romana vt dispenset, tam cum sacerdotibus, quàm cum religiosis. Archidia.in.c. non dicatis.12. q.1.Perusi.in.c.2. ne cleri. vel monach.& est tutius tenere stylum & consuetudinem curiæ Romanæ, licet de stricto iure præcedens opinio possit quo ad intellectum.c. super specula.sustineri, & disputãdo.tamẽ communis opinio est vt papa tantum hoc possit,nil tamen dicunt de dispensatione vt Paris. legãtur leges.nam hoc potest episcopus facere,vt dictum extitit.

34 Nouitates pariũt discordias & reprehendendus est qui nouitates inducit.

Instiτit. D. Floretus in vtroque iure florens, de.l.minime.ff.de legib. minime mutanda sunt quæ semper certam interpretationem habuerunt. Item in rebus nouis cõstituendis euidens vtilitas esse debet.l. pen. ff.de cõsti.princip. Adde etiam quòd nouitates pariunt discordias.c.cum consuetudinis,de consuetu. & reprehendendus est qui nouitates inducit.c.fina.11.distinct. & sic is nouus intellectus non est sequendus secundum eum nouitates reprobantem. Respon. non esse mutanda nisi ex causa.nam statuta ab apostolis ex causa mutata fuerunt.c.corepiscopi.68.dist. & ibi Archid.c. nõ debet. de consangui. Vel non mutanda sunt, quæ habuerunt interpretationem veram, nõ errore inductam. secus si illa interpretatio fuerit erronea, vt hic Alber.in dicta.l.minime. per.l.quod non ratione.ff.de legib.sed intellectus doctorum fuit erroneus, vt quilibet doctus videre poterit,ergo mutari debet secundum præcedẽtem intellectum.

35 Vtilitates vt Parisiis leges interpretenẽ

Præterea euidẽs est vtilitas,vt hic Parisiis legãtur leges, primò vt iustitia seruetur, & æquitas augeatur,vt patet in hoc text. & tolle leges imperatorum in ciuitate Parisien. quas deus per imperatores & rectores seculi distribuit humano generi, & nemo audebit dicere, hæc villa est mea. Si autẽ vt teneãtur ista ab hominibus, regum iura fecerunt.

cerût, vultis vt reticeamus leges, vt gaudeatis. c. quo iure. 8. dist. vbi sunt hæc verba August. & c. fi. 10. dist. Vestram flagitamus clementiam, vt sicut hactenus Romana lex viguit absq; diuersis procellis, & quæ pro nullius persona hominis reminiscitur esse corrupta, ita & nunc suum robur, propriumq; vigorem obtineat. & sic non debent prohiberi legi, nisi certis personis. Item euidens erit vtilitas ex studio legum, tam in vniuerso quàm in particulari. In vniuerso, quia per leges quæ legentur hic, totus mundus illuminabitur. auten. habita. C. ne filius pro patre. Et hæc ciuitas replebitur sapientibus & doctissimis iurisconsultis. Etiam in particulari erit vtilitas. quia quilibet poterit audire illos legêtes leges, tã procuratores, solicitatores, quàm alij: quod non facerent si non hic legerentur: imo erit amisio temporis valde hominibus damnosa. Hostien. in summa de feriis. §. fina. versi. quid si magister. Panorm. & alij in ea. fin. de iudi. Prohdolor, quot euasissent in magnos iurisconsultos, si hic leges interpretatæ fuissent, qui fuerunt desides, nil audientes, sed toti voluptatibus addicti fuerunt, quas sustulisset scientia legalis. c. nunquam de consecratione. distinct. 5. & minoribus expensis fierent doctiores ciues hic, quàm alibi, quia studium non potest continuari extra vrbem magnis sine sumptibus. l. fin. C. de alimen. pupillo præstand. & ibi Bald. ad quas ciues quidam non sunt pares extra ciuitatem, & tamen in dicta ciuitate essent. & etiam quia alibi extra parêtes scholastica ferula liberati, voluptates, & hæreses potius sequuntur, & malos mores, quàm studia, quod non facerent, si hic leges interpretarentur.

Ciuitas nobilitatur & locupletatur per leges.

Item ciuitas per leges efficeretur locupletior, & nobilior. l. quis tam inueniri. vbi glo. & doct. C. de decurio. lib. 10. & alia multa cõmoda inter priuilegia scholarium insert. Præterea dixi publicè in conclusione, quia leges apud vrbes regias publicè legi debent. §. hæc autem tria. in proœ. ff. & c. tuæ. de clerici. non residen. Vide Archi. in c. saluator. 1. q. 3. vbi quærit si monachus clã audiat leges, & alij. prohibiti, an sit excommunicatus, & concludit quòd sic, quia istæ sciẽtiæ religiosis non congruunt. Item in dubio decretalis vel lex debet intelligi, vt minus obliget, quàm magis. ca. ex parte. 1. de verbor. signific. Georg. Nathan. post Anch. in §. fi. colum. 3. cle. sæpe. illo titu: Neuisa in sylua nuptia. fol. 25. col. 4. in magno volum. Sed minus obligabit intelligendo tantum de religiosis, & supra nominatis, ergo iste intellectus debet recipi. Item sensum delicti exclusiuum recipere debemus, sicut est iste. Barb. consil. 12. colum. 2. in. 2. volum. & sic intellectus tandiu sepultus ad dictum ca. super specula. de priuileg. excitatus est. Cogita, lector doctissime, quia ista sunt valde subtilia, & nõdum per docto. adducta. Laus deo optimo maximo.

Sẽsum delicti exclusiuũ recipere debemus.

¶ Sexta quæstio principalis.

1 A quibus dẽtur nominatiões

SEXTO, principaliter quæritur, à quibus concedi possint nominationes? Respon. quòd de quibus loquimur, ab vniuersitatib⁹ regni delphinatus, & comitatus Dié. ac Valen. vt patet in rubde electio. in principio. & in §. præfati. 1. de collatio. ibi dem. & in versic. beneficia verò. & alibi. per totũ titulum.

Nec curret præscriptio contra vniuersitatem, licet non sit solita concedere, quia contra priuilegium consistens in voluntate priuilegiati, non currit præscriptio, si non fuerit vsus priuilegio, dum tamen alij sint vsi. vt nota. in ca. vt priuilegia. de priuileg. Calder. consil. primo. rubr. de præscriptio. hodie ex regis præcepto concordatum in delphinatu seruatur.

2 Quare ab vniuersitatibus dẽt.

Quæret quis, quare potius ab vniuersitatibus q̃ ab aliis dẽtur? Resp. quia cũ vniuersitates habeât graduatos ab eisdẽ notos, vtpote quia eos approbarunt ad gradũ. l. nemini. C. de aduocat. diuerso. iudicio. l. magistros. & ibi Bartho. & patruus meus Rebuffus. C. de profes. & medicis. lib. 10. cõuenientius ergo fuit, vt ipsi doctores eos ad beneficia approbent, qui dignos ad honores iudicarũt, nec est verisimile q indignos tam vniuersitatum doctores excellentes nominent, & hoc ex reuerentia studiorum. l. quicquid. C. de aduocat. diuerso iudicum. Nec has passiones affectionis tantas, nec alias præsumuntur habere viri literis præditi. sicut ignari. ea. fina. de præsumptio. licet multa ab amica earũ paupertate patiãtur, & Gẽs ignara boni nescit

3 Viri literis prædi. ti nõ præsumuntur vitiis datã licet paupertate op primãtur.

ſcit ſuccurere doctis. Item ſicut vniuerſitatis cauſa expenſum eſt., vt quis ſtuderet, & poſtea efficeretur graduatus: ita vniuerſitas gratia compenſationis ſtudij debet eſſe, videlicet concedendo nominationes.arg.§. fi. in proœmio inſtitut.& ſic placuit conditori, vt in ſimili dicitur, in §.furtiuæ.inſtit. de vſucapio.& non omnium quæ à maioribus noſtris conſtituta ſunt, ratio reddi poteſt.l. non omnium.ff.de legib.vel etiam conceſſum eſt vniuerſitatibus, vt nominationes cõcedant, ne res diuerſo iure cenſeatur.l. eum qui.ff.de vſucapio. ſed diuerſo iure cenſeretur, ſi vniuerſitas concederet gradus, & alius nominationes: ergo vniuerſitatibus conceſſum eſt nominare, poſtquam ad gradus admittere poterant. Et his elige cui dicas, tu mihi ſola places. vel inuenias meliorem rationem, & ego facilè illi acquieſcam.

4 Primò, quæro quæ vniuerſitates? Reſp. vniuerſitates regni Franciæ. delphinatus, & comitatus Dienn. vt ſupra dictum eſt. quod probatur in §.1.de regia ad præl.nomina.facien.ſupra, & in rub.de pœna temerè venientium contra concordat. & alibi ſæpe per cõcordat.

5 Hoc tamen anno. 1534. in magno conſilio fuit pronunciatum areſtum, per quod conceditur vniuerſitati Cadomenſi in Normania nominare, & nominationes concedere, licet concordata de ea non loquerentur. tamen quando prouincia vel villa adiicitur regno vel comitatui acceſſoriè, ita quod ſit vnum regnum, debet regi ſecundum regulã regni cui accedit, & eiſdem legibus & priuilegiis eſt gubernanda. quibus regnum Bart. in .l. ſi conuenerit.in.2.§.ſi nuda.ff.de pign. actio. per illum tex. Panor.in.ca.quia monaſterium.de religio.domi.Curt.cõſ.57. Item quia regnũ eſt quid vniuerſale, ergo omnes acceſsiones ſibi contingentes ſequentur regni naturam.l.peculium.in princi. ff. de lega.2. Et beneficium conceſſum regno, tanquam principali, trahitur ad eius augmentum.ca. quia circa.de priuileg.facit.l.fin.C. de alluuio.multa tradit Albert. Brunus in tract. de augmento.in.9. conclu. princ. in princi. Et bonum eſſet quòd vniuerſitates prouinciæ etiam concedere poſſent nominationes, & his iuribus in concordatis expreſsis vterentur, ac his prærogatiuis gauderent. ✻ dum tamen electiones ſecundum iuris diſpoſitionem retinerent.]

Vniuerſitas Cadomeñ noĩationes cõcedit.

6 Secundò, an vniuerſitates extra regnũ, vt Auenionen.. Aquen. Dolana, Italiæ, Britanniæ, vel Angliæ, poſsint nominationes concedere ſuis graduatis? Reſpon. cum ſit tantum hoc priuilegium nominandi cõceſſum vniuerſitatibus ſupradictis, non extendetur ad alias, ſicut priuilegium perſonale. regula, priuilegium de reg. iur. lib.6. Et ſic affixi cõcluſiones, nominationes, vniuerſitates concedere prohibentur. Item, Vniuerſitates extra regnũ, vel etiã vniuerſitates regni prohibentur concedere incapacibus, vel ad beneficia extra regnum.arg.l.fin.ff.de iuriſdi. om. iudic. quia limitatum eſt priuilegium, cui nil debet addi.arg.l.in agris.ff.de acqu. rerum dom. Idem ſi vniuerſitas eſſet ſuſpenſa, iuxta.§.monemus. de colla.in concorda. Poſui aliam concluſionem, videlicet concedere poſſe etiam iuris eſt explorati, intellige vt ſupra.

Vniuerſitates extra regnũ an poſsit nominationes dare.

Cõcluſio.

7 Tertiò, dubitatur an vniuerſitates regni poſsint concedere nominationes ad beneficia ſita extra regnum: reſpon. non tum, quia extra territorium illarum præceptum non habent, nec autoritatem.arg.l.fin. ff. de iuriſdic.omn.iudic.c.fi.de conſti.lib.6.not. in.l.1.C. de ſumma trinit. & territoriũ quo ad hoc eſt illis datum: ergo extra non poſſunt, tum etiam quia eiſdem non eſt conceſſum, niſi limitatè, vt habetur in proœmio cõcord. ergo illi priuiegio limitato nil addi debet.l.in agris.ff. de acq.rerum dominio.

Nominationes ad beneficia extra regnum non dantur.

8 Facit quod not. Anchar.& Peruſ.in.ca. fina.notab.1.de verb.ſignific.vbi dicit quod epiſcopus non poteſt concedere indulgentiam ſubditis porrigentibus manus adiutrices operi, in alterius diœceſi cõſtruẽdo. ex quo concernit opus faciendum extra diœceſim, licet eius effectus deriuetur in ſubditos.

9 Sic debet dici in nominationib⁹, vt nõ poſsint concedi ad beneficia extra regnum ſita, etiam ſi illorum perueniret collatio iure deuoluto ad epiſcopum, vel archiepiſcopum in regno exiſtentem, etſi D. Chaſſa. in catal.conſidera.32.partis.10. reliquerit cogitãdum, quia prima cauſa inſpicitur per cle. 1. de ſupplend.neglig. præla. ✻ poterit tamen

men vniuersitas Franciæ nominare ad beneficia sita per totam Franciam, & in Delphinatu, & vniuersitates Delphinatus nominare ad beneficia Franciæ econtrario, & ita seruatur.]

Bonũ est arg. de p̃sonis ad locum.

Item quia bonum est argumentum de personis ad locum, & econtra. l. 2. ff. ne quis eum qui in ius voca. est, vi eximat. Iaſ. in l. vinum not. primo in fine, si certum peta. Sicut ergo exteris non possunt nominationes cõcedi, ita nec ad beneficia exterorum, & sic extra regnum.

10 De vniuersitate de nouo erecta.

Quartò, quæro, quid si erigeretur vniuersitas de nouo in regno Franciæ, an nominationes concedere posset? Videtur ꝙ sic, quia vniuersitatibus regni hoc est concessum, & ipsa est de regno, ergo eidem videtur concessum. Item quando eriguntur vniuersitates, conceduntur eis priuilegia talia, qualia cõpetunt aliis vniuersitatibus regni Franciæ, & quòd in omnibus & per omnia gaudeãt priuilegiis aliarum vniuersitatum, sic ergo priuilegiis aliarum gaudere poterunt, per. l. 24. furiosi. ff. de iure codicil. nota. docto. in l. 1. ff. de leg. 1. ergo & nominationes concedere possent, & huic opinioni starem si sic esset constructa, & à papa & à rege vniuersitas erecta, vt dixi. Item si concessum fuerit priuilegium, quod in regno Franciæ non soluatur pedaginm, & contingat comitatum accedere regno, quòd tale priuilegium cõpetet etiam comitatui regno adiuncto. Alber. brunus in tract. de augmẽto, in. 9. conclusio. prin. per ea quæ tradit Bar. in l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pig. actio. & in l. senatorum. C. de dignita. libr. 12. Sic & illa vniuersitas addita aliis, nominationes concedere posset, & priuilegia aliarum haberet. tum quia esset regni vniuersitas, de quibus loquitur concordatum, & vniuersitatibus regni concessum est vt nominationes dent. vide tamen quæ tradunt doctores in cle. si. de rescript.

11 Facultates non dant nominationes nec tempus studij.

Quintò, quæro, an facultates possint nominationes concedere? Respon. non, etiam si omnes essent cõgregatę sine rectore. dict. §. prę̃fati. t. ibi, per vniuersitates nominatis. sequitur glo. in prag. sanct. rubr. de colla. §. ita tamen. in verbo vniuersitatibus. vbi dicit quòd facultates post denegationẽ factam ab vniuersitate, non poterunt dare nominationes, quia non videtur vniuersitas etsi omnes facultates essent congregatæ, ac omnes cõciliarij vniuersitatis, nisi rector adsit. Nec tunc sine rectore esset formosa, sed Acephala, quia caput est de esse corporis. c. nulla ratione. 93. distin. Bald. in authen. habita. col. 10. nu. 42. C. ne filius pro patre. Dec. & alij in c. ex literis. not. vlti. de constitu. imo caput est principale membrum corporis. l. cũ in diuersis. ff. de religio. & sumpti. funer. ideo caput debet in nominationibus adesse. Idem puto in tempore studij, vt etiam vniuersitas debeat attestari nec sufficeret quòd rector & facultas attestaretur, quia nõ est vniuersitas, à qua debent certificatoriæ literæ emanare. d. §. præfati. ideo bonum esset quod vniuersitates quæ hunc habent stylum, & Tholosana & Cadurcen. hoc corrigerent, & ponerent, rector vniuersitas & facultas, & hoc fuit factum Biturigibus me instigante, & ibi regente. vide quæ dico infra quæstio. 11. & quæ dixi in §. Præfatique graduati. in glo. manu scribæ. de colla. vbi dixi apud Parisios non seruari.

12 Acephala est vniuersitas sine rectore.

13 De vniuersitate quæ nõ habet omnes facultates.

Sextò quæro, aliqua vniuersitas non habet omnes facultates, vt hęc Parisiẽ. & Aureliana, an possint nominationes concedere? Videtur ꝙ non, quia non videtur vniuersitas. Contrariũ est verum, cum doctores & scholares faciant vniuersitatem, vt habetur in proœmio decret. & in proœmio. 6. alioqui vniuersitates Parisien. & Aurelianen. non possent eas nominationes concedere, cum non habeant omnes facultates. quod contrarium obseruatur. nec requirit cõcordatum quod vniuersitas omnes habeat facultates, ideo nec ego requiram: & non minus dicitur vniuersitas, etiam si omnes facultates non sint concessæ ibidem.

14 Vniuersitas non nominat in illa facultate nõ concessa.

Septimò, an vniuersitas possit nominare graduatum in illa facultate, quã non habet, vt baccalaureum in iure ciuili hęc vniuersitas Parisiensis? Respon. non, quia nõ potest attestari illum studuisse in iure ciuili in hac vniuersitate, cum nõ ibidem legatur. Item esset extra suam iurisdictionẽ, quod est reprobatum in. c. si. de constit. in. 6. Item quia non potest nominare graduatum alterius vniuersitatis, ne causæ continentia diuidatur

tur, contra legem nulli. C. de iudi. glo. in §. item quod ad dictas. in verbo suorũ. de colla. in prag. & dicam infra. & in hac vniuersitate nullus sumit gradum in iure ciuili. ergo bacealaureum vel alium in iure ciuili graduatum non potest nominare, nisi illi conferret gradum in iure canonico. Vide tamen quæ dixi supra in. 5. q.

¶ Septima quæstio principalis.

1 *Quo tẽpore dentur nominationes.* SEPTIMO principaliter quæro, quo tempore concedantur nominationes? Respõdeo (quia vulgata est, paucis finietur. l. 1. ff. pro dote) de cõsuetudine nominationes cõceduntur tantũ tempore quadragesimæ. glos. in §. statuit. in verbo quadragesimæ. de collatio. in prag. vbi dicit esse 2 *Triplex quadragesima.* triplicem quadragesimam, & has bene sciunt Chordigeri & Cartusienses. Quadragesima propriè illa dicitur, quæ est ante pascha, de qua. C. de feriis. l. quadraginta. & c. quadragesima. de consecra. distin. 5. Extra tamen consuetudinem non video quod sit prohibitum vniuersitatibus eas concedere etiam extra quadragesimam instar aliorum rescriptorum, quæ omni tẽpore concedi possunt, vt not. in rub. de rescrip.

3 *Diebus festis an distribuãtur nominationes.* Primò quæro, an diebus festis quadragesimę concedi posśint? videtur quod nõ, quia omnis iudiciorum strepitus in illos dies cessare debet. l. fi. C. de feriis. c. 1. illo tit. Cõtrariũ arbitror verius, quia ea quę sunt voluntariæ iurisdictionis, possunt etiam diebus festis exerceri. l. actus publici. C. de feriis. specu. eo. tit. §. sequitur. vel s. quid si in feriis Angel. in disputat. incip. duo. col. 2. sicut sunt nominationes, ideo etiam dieb⁹ dominicis vidi in aliquibus vniuersitatibus eas concedi. Quippe etiam festis quædã exercere diebus Fas & iura sinunt, dicit Virg. in geor g.

4 *In ecclesia concedi possunt nominationes.* Secundò quæro, an in ecclesia concedi posśint? Respon. cum sit bonum argumentum de tẽpore ad locum. glo. in cle. ad nostrum. in verbo regularem. de censib. sicut possunt diebus feriatis concedi, vt supra cõclusum fuit, ita & in loco sacro, videlicet in ecclesia. Ias. & alij in. l. vinum. ff. si cert. pet. Tutius tamen est quod diebus profestis & extra ecclesiam concedantur.

5 *In quo loco dentur.* Tertiò quæro, Parisien. vniuersitas erat consueta cõcedere nominationes in ecclesia sancti Maturini, alibi tamen cõcedit: an valeant? videtur quod non, quia cõsuetudo est seruanda. l. de quibus. ff. de legib. Cõtrarium sentio, quia concordatum non astringit nisi vt cõcedantur ab vniuersitatibus regni, vt supra probaui. ergo in quocũque loco fuerint concessæ, non vitiabuntur, dũ tamen sint vniuersitates regni quæ cõcedant. Nec obstat quod in vno loco erant solitæ cõcedi, quia hoc nõ astringit in futurũ, nisi fortè statutũ esset in illa vniuersitate, videlicet vt cõgregationes alibi non fiant, quàm apud prędicatores, vel in ecclesia sancti Ioãnis. vt est apud Bituriges, tunc quia veniret contra statuta alibi faciendo congregationem, fortè non valerent, quia dicit concordatum statuta vniuersitatum esse seruanda in §. monemus. de colla. in concord.

6 *Vniuersitates dare nominationes an debeant.* Quartò quæro, an vniuersitates posśint cõpelli dare nominationes? Respõ. non, vt habetur in prag. sanct. §. item quod ad dictas. de colla. in verbo poterunt. quia verbũ potest, liberam tribuit facultatẽ, non necessitatẽ. l. sæpe audiui Cæsarem nostrum dicentem, hac rescriptione, eum qui prouinciæ præest, adire pores, nõ imponi necessitatem proconsuli, & c. ff. de offic. præsi. Barr. & alij in. l. Gallus, in princip. ff. de liber. & posthu. c. faciat. 22. q. 2.

7 *Gratia qũ dicatur.* Præterea nominationes dicuntur gratię, vt sæpius dicit glos. & maximè in verb. nominare. d. §. item quod ad dictas. Et illa dicitur gratia quæ gratis datur. c. gratia. & ibi Archidi. 1. q. 1. nec propriè dicitur gratia, si necessitati occurat. Ancha. consil. 295. pro clariori euidentia. col. pen. & in necessitatibus nemo liberalis existit. l. rem legatã. ff. de adimen. leg. nec de suo cogitur quis beneficium facere. c. precarie. 1. 10. q. 2. Malè tamẽ facerent vniuersitates si eas denegarent graduatis benemeritis. c. vt cõstitueretur. & ibi glo. 50. distin. instar dispẽsationis, quæ licet non posśit peti nisi deprecatiuè. arg. c. quãto. 2. q. 5. tamen peccat prælatus eam denegans causa vtilitatis existente, vel necessitatis, seu alia iusta causa. c. alliganr. 26. q. 7. Feder. consi. 40. super eo. ideo affixi conclusionem hanc, videlicet, Parisien. vniuersitas nominationes denegare non debet, etiã legum studiosis, cũ leges ibidẽ publicè legi, iure

8 *Cõclusio. Paris. vniuersitas nominationes denegare nõ debet.*

iure nō prohibeatur, vt supra dixi.q.5. imo posset implorari officiū iudicis nobile contra vniuersitates nominationes denegātes. arg.gl. in rub.ff.de interrog.actio. ponderatur tex.in.d.§.monemus. de collat.ibi, non habeant aliquos nominare, nisi eos qui secundum præfata tempora studuerint. ergo si studuerint per præfata tēpora, habent eos nominare. & hoc sumendo argumentum à contrario sensu, quod est validum in iure.l. 9 1.ff.de offi.eius cui mand.est iurisd. Et si iudex denegaret suum officiū, diceretur inferre iniuriā parti, si iuste petatur.l.1.§.permittitur.& ibi Bar.ff.de aqua quoti.& æstiua.& potest ab illa denegatione appellari.l.1.C. si sæpius in integrum resti.postu.not.in.l.1.ff. de iurisdi.omnium iudi.l.non quicquid.de iud.Bart.in.l.4.§.hoc autē iudiciū.de damno infect.Fel.in.c.super his.col.4. cum seq. de accusa. Ias.insti.de actio.in princ.nu.66. col.9. ideo potest haberi recursus ad superiorem.per.c.nullus.& ibi Panor.de iur.patro.Archi.in.c.primates, in fin.71.dist. Panor.in.c.tuæ.de cleri.non residen.& consil. 44.& consil.84.in.2.volu. & ita appellauit facultas decretorū Paris. à denegatione facta per vniuersitatem. & fuit prolatum arestum in hoc venerabili senatu hoc anno 1535.ante pascha in mense Martio pro.d.facultate, quo dictum fuit quod vniuersitas teneretur nominare & recipere graduatos in facultate decretorum, licet aliquibus de vniuersitate durum visum fuerit practicantibus.Rub.de lege fusia &c.

Iudex denegās suū officium dicitur inferre iniuriam parti

10 Hodie non oportet ista inquirere, quia sicut ecclesia nemini claudit gremiū, ita nec vniuersitas afferenti pecunias, nisi per inuidiam quandoque contrarium fiat, vt dixi. nec obstat.c.precarie.1.10.q.2.vbi nemo cogitur de suo facere beneficium. quod intelligit ibi glo.non procedere, quando aliquis alij prodest, & sibi non nocet, vt in hoc casu per.l.in summa.ff.de damno infect.

Vniuersitates nemini claudūt gremium.

Nec refragatur quod nominationes dicantur gratiæ, & gratia dicitur quæ gratis datur. c. gratia. & ibi Archi.1. q.1. Ancha. consil.95. dico quod. & si gratis non detur, non minus dicetur gratia, eo quòd dari gratis debet.

Nec obest quod nemo dicatur liberalis in necessitatibus.l.rem legatam.ff. de adimen. leg. quia ibi glos. respon. vel possum dicere, quod saltē est liberalitas in cui conferendo.glo.in.c. relatum, de præbend.&.c. quamuis.illo tit.in.6.

Octaua quæstio principalis.

OCTAVO, principaliter quæro quib' dirigi possint nominationes. Respō.collatoribus ordinariis, & patronis ecclesiasticis. §.præterea.& al ibi sæpe in illo tit.de coll. in cōeord.& intellige collatores illos, qui quoquo modo iure possunt cōferre beneficia, siue per electionē, extra tamē cōfirmationē: siue per prouisionē, siue alio modo: vt not. in.c.cū in illis.§.1.de præb.in.6. Et sic generaliter illis possunt dirigi nominationes, sicut mandata apostolica.not.in.c.mādatum.de rescri. & habita notitia istius articuli quibus dirigi possint, intelligetur alius, quibus dirigi non possint, vt not.in.l. 1.ff.de his qui sunt sui vel alie.iuris.

1 Quib' dirigātur nominationes.

Primò, quæro qui dicantur collatores ordinarij? Respon. omnes clerici, qui à papa, vel lege, seu cōsuetudine, habēt potestatem conferendi beneficia ecclesiastica, arg.c.à iudicib'.2.q.6.no.in.c.fi. de offi.leg.lib.6.& in.c.ordinarij.de offi.ordi.co.lib.&.c.si soli.de conceff.præb.ibidem. ele.1. vt lite pendend.& ibi Card.q.14.& sic in.d.§.præfatique ordinarij.&.§.præterea. dicuntur ordinarij nedum episcopi, sed etiam alij, tam superiores quàm inferiores, ad quos beneficiorum collatio, seu alia prouisio spectat, etsi non habeant iurisdictionē, per glo.in.d.cle. 1.vt lite pend. Dec.in.c.post cessionem in.t. nota. de probat. Card. in cle.1.§.ad hæc. & cle.2.de statu monacho.& dixi in.§.1.in gl. ordinarius.de colla supra.

2 Qui sint collatores ordinarij.

Notandum est quod infra scriptis personis potest collatio beneficiorū seu præbendarum spectare. Primò ad episcopū & capitulum simul de iure cōmuni.c. postulastis. de concessio. præb. Feder. consil.1. & aliàs amplè consului.non hic repeto.

3 Ad quos spectare posit collatio beneficiorum.

Secundò ad solum episcopum, vel solum capitulum de consuetudine.c.cum ecclesia vulterana.de electio.& ibi glo.& docto.

Tertiò, ad vnum canonicum ratione suæ hebdomadæ.c.mandatū.de præbend. in.6. vide rotam decisio.383. nota. in diœcesi. in

antiq.qui vice capituli. confert. Feli.in.ca. eam te. col.9.versi.mãdatum factum. de rescrip.&.c.causam.col.11.ibidem.

Quartò, potest spectare ad capitulum & episcopum alternis vicibus. cle. plures. de iur.patro.ca.cum in illis.§.fina.de præbend. in.6.& si vnus impediatur conferre ratione mandati vel nominationum in suo turno, an poterit postea conferre liberè, tradit glo. in.§.item quod omnia,in verbo faciendæ,in fi.de colla.in prag. Ioan. And. & alij in. ca. cum in illis. de præbend. in.6. Rota decis. 190. not. quod vbi.in antiq. Ioan. de Ana. consi.43.stante. dico in titu. de mand. apostol.in verb.quinquaginta.

Quintò,pertinet collatio siue institutio facta præsentatione.ca.1. & per totum titu. de institu.

Sextò,potest competere ad aliquem clericum auctoritate apostolica.c. cum aliquibus.de rescript.lib.6.ca.is cui. de præbend. ibidem.

Septimò, spectat collatio ad laicum ex priuilegio apostolico.ca. dilectus.in.3. de præbend.Et tunc laicus nõ potest dare duas præbẽdas,vel duo beneficia incompatibilia vni sine papæ dispensatione. Collecta.in.c. dudũ.2. col. vlt.de electio.Et his ferme omnibus,demptis laicis,possunt nominationes dirigi,vt infra latius deducetur.Rota decis. 190.nota quod vbi ex statuto. in antiq. quãdo collatores sunt ordinarij, vt hic dicitur.

4 *Legatus conferre debet graduatis.*

Secundò, quæro an comprehendatur legatus à latere?videtur quod non, cũ auctoritate apostolica procedat.glo. & doct. in.c. si abbatem. de elect.in.6. Sed Roma.pontifex non comprehenditur,ergo nec ipse.

✱ ☾ Respon. legato non habenti episcopatum, vel abbatiã, seu alias collationes in regno,nõ possunt dirigi nominationes,vt habeat prouidere, sed licet illi non sint directè, tenetur tamen qualificatis prouidere iuxta statuta in cõcordatis:] tum quòd solus papa voluit vt ipse & successores iure præuentionis liberè conferre possent, vt patet in.§.declarantes.de manda.apostolicis.ergo alij non habent potestatem illam. tum etiam quia papa hanc facultatem præuentionis non concessit: & si concessisset, regnicolæ non paterentur legatũ alteri quàm nominato conferre: quia regnicola leges regni seruare debet, & semper recipitur in Francia cum modificationibus regni, & restrictionibus, & non aliàs, vt patet in sua receptione.

Item concordatum fuit inter papam & regem,quod concordatum habet vim contractus,vt supra in princi.dixi.& contractus ligat etiam legatum & principem. ca.1. de probatio.& ibi plura addidi.

Præterea.§.si quis verò cuiuscunque status.de colla.videtur legatum à latere subiicere his legibus regni,& ita tenetur.Consequens est etiam quod.d.§.si quis verò exprimit cardinales debere conferre nominatis, ergo & is ipse, cum sit cardinalis, & etiam quia.d.§.si quis.exprimit aliud verbum, vel alterius cuiuslibet dignitatis. Item dicitur ordinarius in.c.2.de offic.legat.lib.6.tamẽ eius potestas est extraordinariè inuenta, vt tenet glo.in cle.si.de offi. ordi.glo.in.§. visum.in verbo legatorum. in fin.de colla. in prag. Et sic ei nõ diriguntur nominationes ratione suæ legationis. sed si habet episcopatum,vel archiepiscopatum,ratione illorum possunt eidem dirigi, & etiam tanquam legatus tenetur graduatis & legitimè qualificatis beneficia eis præstituta conferre.

5 *Cardinalibus diriganĩ nominationes.*

Tertiò, quæro an comprehẽdantur cardinales? videtur quod non, nempe qui sunt speciali nota digni,si non exprimantur,non comprehenduntur. l. item apud.§. hoc edictum.ff.de iniur.tex.in.ca.2. de offi. deleg. in.6.vide Feli.in.c.cum in iure. de offi. deleg.c.quod super.de fide instrumen.

Tex.concorda in §.si quis verò.

Tamen in.d.§.si quis verò, exprimũtur cuius verba insero,si quis verò cuiuscunque status, etiã si cardinalatus,patriarchalis, aut pontificalis, vel alterius cuiuslibet dignitatis,cõtra prædictum ordinem, & qualificationes superius ordinatas, de dignitatibus, personatibus, administrationibus, vel officiis, seu quibusuis aliis beneficiis ecclesiasticis huiusmodi. aliter quàm modo prædicto disposuerit, dispositiones ipsæ sint ipso iure nullæ, collationésque & prouisiones ac dispositiones illorum ad immediatum superiorẽ deuoluãtur, qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere teneatur &c. Alioqui non comprehendũtur cardinales, 6 nisi

nisi exprimantur, vt pulchrè consuluit Petrus Ancha. consil. 295. pro clariori. vbi dicit quòd dispositio quantumcunque generalis si sit odiosa, non comprehendit superlatiua, vel maxima, aut maiora expresis. c. sedes. de rescrip. alioqui frustra essent ibi expressi. Item exprimuntur in. ca. vno ꝯ. omnē. de schisma. in. 6. Sic consuluit Barb. consil. 23. scripsit ꝓpheta. col. 8. in. 3. quæst. volu. 1. ac in. c. in nostra. nu. 6. & seq. de rescrip. & Roma. cōsil. 498. in casu quo. col. 1. & sic cardinalibus possunt dirigi nominationes, si collationes in regno habeant, & ipsi tenentur nominatis sic prouidere & graduatis, prout statutum est eo. titul. in concord. etiam si haberent indultum, quod non potest tollere iura regni, vt dico in. d ꝯ. si quis verò.

Minores episcopi cōprehen duntur in cō cordatis.

7 Quartò, an comprehendantur episcopi ætate minores? videtur quòd non, quia per verba generalia cuiuscunque sexus conditionisve sit, non comprehenditur minor, nisi exprimatur. text. iuncta glo. in. l. promittendo. ff. de iure dot. sequitur Alexand. & Ias. in. l. 1 ꝯ. nunciatio. col. 5. ff. de operis noui nunciat. vbi dicunt quòd verba generalia restringuntur ratione ætatis, quia defectus iuris naturalis nunquam censetur sublatus, etiam si lex loquatur cum termino vniuersali, & geminatione verborum. Ias. in. l. 2 ꝯ. prætor ait. ff. qui satisda. cogant. facit. l. emptor ꝯ. fina. de pact. Contrarium teneo, quia tertia pars beneficiorum est affecta nominatis & graduatis ꝯ. præfati. in. 1. de colla. in concordat. Ideo siue collatores sint minores, siue maiores, tertia pars beneficiorum remanet affecta, ad quemcunque veniat collatio. argu. l. venditor. ff. de iud. Item hic ligantur episcopi, & postquam minor habet illam dignitatem, ergo debet in hac cōstitutione comprehendi. nam ligantur collatores ordinarij, ergo quicunque sint, siue maiores, siue minores, imo potius debent hi adstringi, quàm maiores ex mente concordatorum, vt conferant graduatis & nominatis. alioqui cum nil sciant, aut scire

8 præsumantur. l. fi. ff. de iur. & fact. ignorant. suis similibus ignaris & iuuenibus omnia beneficia conferrent, etiam si haberent præceptores doctos. Memini me legisse, quod quidam Necromanticus habebat discipulum nobilem, qui sibi maria & mōtes promittere solebat: quem volens tentare præceptor Necromanticus, per artem fecit, vt discipulus videretur electus in imperatorem. Magister id temporis rogabat eum, vt sibi daret bona iamiam toties promissa. at ille discipulus suo præceptori non erubuit dicere, nescio quisnam es. tunc magister, ego sum ille, inquit, qui tibi omnia dedi, & etiam tollam. Præterea qui habet nomen, & effectum debet habere. l. à nullo. C. de feriis. sed minor scopulus habet episcopatū. ergo comprehendetur. insuper minor ætate factus cum dispensatione episcopus poterit beneficia conferre, vt not. in. ca. cum nobis olim. de electio. & plene Io. de Selua in tract. de beneficio in. 2. parte. quæst. 6. ergo & ei dirigi poterūt nominationes, alioqui episcopuli (vt ita loquar) cum suis nucibus essent melioris conditionis, quàm sapientes. contra. c. eum qui. de præb. in. 6. de quibus dicitur ecclesiæ, Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Psal. 44. quod dictum exponit beatus Augu. in. c. si. 68. dist. sic inquiēs. Patres missi sunt apostoli, pro apostolis filij nati sunt, & constituti episcopi, &c. ✻ pro hoc bene facit tex. in. l. 3. iuncto ꝯ. pupillus. ff. de nego. gest. vbi edictum generaliter loquens comprehendit pupillum.] Nec obstat glo. in. d. l. promittendo, quia potest intelligi, quando materia non caderet in minorem, vtpote in delicto. tunc minor non comprehenderetur, alioqui sic. tex. in extrauag. ad reprimendum. in verbo cuiuscunque status, dignitatis, vel conditionis. vbi dicit minorem comprehendi, dum tamen sit in tali ætate, in quam delictum cadere possit. c. 1. de delictis puero. c. fin. de reb. ecclesiæ non alienand. lib. 6. extra. cum detestabile. de simon. in communib. Corne. consil. 152. licet in hac. col. 1. vol. 1.

Not. de Necromā tico.

9 Quintò, quæro, an comprehendatur fœmina habens collationem beneficiorum? videtur quod non, quia hoc expressisset concordatum, si voluisset. ca. ad audientiam. de deci. & potius faceret se sarracenam quàm vt voluptati suæ non obtemperaret, pulcher tex. in. ca. tua nos. de iureiuran. Tamen contrarium credo: per illa verba in

Fœminæ an nominatiōes dirigi possint.

d.§. si quis verò. in verbo cuiuscunque status. & ibi, cuiuslibet dignitatis, siue sit masculus, siue fœmina. exponit glo. in dict. extrauagan. ad reprimendum. in verbo conditionis. Barba. consilio. 23. sapientissimus. col. 4. in. 2. volu. Facit etiam verbum quis, quod comprehendit tam masculos quàm fœminas. l. si quis id quod. ff. de iurisdict. om. iud. l. 1. de verbo. signi. & ibi plenè dixi. c. si quis suadente. 17. quæst. 4. & dixi in tracta. de pacifi. posses. in princip. Ideo quando abbatissa confert beneficia, ex priuilegio, eidem poterunt nominationes dirigi. & quòd abbatissa conferat beneficia est text. in. ca. dilecta. de maior. & de obedien. & in ca. dilecto. de testi. Ita tenet in propriis terminis Cardina. in. c. cum dilectus. 3. quæst. colum. 5. de consuetu. doct. in. ca. si. de concess. præbēd. Maleret. in tracta. de elect. in. 5. limita. fol. 21. col. 3. Roch. de curte in tract. de iure patro. quæst. 1. in verbo. competens. vbi pulchrè cōcludit etiam meretrici posse competere iuspatronatus rationibus multis, quas ibi videre licet.

10 Capitulo an nominationes dirigant.

Sextò, an capitulo dirigi possint nominationes? & breui respon. quòd sic, quando collatio beneficiorum ad illud spectat, quia & mandatum potest dirigi. c. eam te de rescrip. c. si capitulo, de concessio. præb. in. 6. dixi. in. §. præfatique ordinarij. in glo. quicunque. de colla.

11 Iure deuoluto conferens nominatis & graduatis tenet̄ prouidere.

Septimò, quæro an comprehendatur is qui confert iure deuoluto? textus. in. dict. §. si quis verò. hoc exprimit, ibi, prouisiones ac dispositiones illorum ad immediatū superiorem deuoluantur, qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere teneatur: & si contra venerit, ad alium superiorem deuoluatur prouisio & præsentatio huiusmodi gradatim, donec ad sedem apostolicam fiat deuolutio &c. Ecce ergo quomodo superior iure deuoluto tenetur eisdem conferre personis, quibus tenebatur inferior antę deuolutionem. igitur si beneficium erat conferendum regularibus per primum conferentem, religiosis conferri debebit per secundum, ad quem est facta deuolutio, si nominatis conferre debebat primus, & secundus tenebitur eisdem prouidere, alioqui non valebit collatio in contrarium facta. text. elegans in c lem. vna de supplen. negli. præla. glo. in. §. si quis. in verbo similiter. de colla. in prag. quia res transit cum suo onere. l. alienatio. ff. de contrahen. empt. c. si quis laicus. & ibi glo. 16. q. 1. tum quia subrogatum debet sapere naturam eius in cuius locum subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. tum quia ius eligendi transit cum eadem qualitate. Romanus singu. 478. pone quod arbitrium, quod facit pro cōsulibus Montispessulani, qui intra certum tempus habent eligere doctorem licentiatum aut nobilem in primum consulem: vt si intra id temporis non elegerint, deuoluatur collatio ad proximum superiorem, id est ad gubernatorem, qui debebit eligere eosdem, quos consules tenebantur videlicet doctorem. aut nobilem, licet grauare hoc faciant.

12 No. pro cōsulib. Mōtispessulani.

Item qui in alterius locum succedunt, eo. debent iure vti, quo ille vti debebat. Regula, is qui. de reg. iur. in. 6. vtpote si monachi de gremio eligere debebant, & non eligant ad superiorem fiet deuolutio cum eadem qualitate. Ioan. Andr. in mercuria. in regula, cōtra eum. de reg. iur. in. 6. Alber. in. l. in contrahenda. ff. illo titu. Roma. in repet. l. si verò. §. de viro. fallen. 20. ff. solut. matri.

13

Facit quòd si alicui est relicta res cum hoc onere, vt non possit eam alienare, ille postea ad quem transibit per ius accrescendi, etiam non poterit eam alienare. l. vna. §. sinautem ad deficientis. C. de cadu. tollen. Ias. in repet. l. re coniuncti. col. 2. nume. 3. ff. de leg. 3. Item si posteriori creditori fiscus successerit, eo iure vtetur, quo is vsurus erat, cui successit. l. non intelligitur. §. si posteriori. ff. de iure fisci. facit lex. prima. §. is etiam. vt legato, seu fideicom. nom. caueа. Præterea si quis habeat expedire actum cum consilio alicuius, & ille delegauerit actum, delegatus tenebitur requirere consilium, sicut primus tenebatur. tex. in. c. cum in veteri. notab. 3. de elect. Panormi. idem dicit in iudice. ibi quem sequitur Feli. in. c. cum dilecta. col. 12. amplia. 7. de rescrip. vbi iudex ecclesiasticus supplens negligentiam iudicis secularis, debet procedere summariè, sicut secularis tenebatur.

14

Adhæc

Adhæc subdelegatus eiusdẽ debet esse qualitatis, sicut delegatus. ca. statutum. §. in nullo. de rescript. in sexto. & eadem tempora concedi debent subdelegato, quæ delegato vel ordinario, qui delegauit. l. si iudex. cui certa. ff. de iudic.

15 Consequens est, quòd si nobilis colligat pedagium supra põtem, & eo destructo alius reficiatur, idem vectigal poterit exigi, cum pons censeatur esse constructus cum eadem qualitate, sicut primus erat. Bald. in. l. si plures. col. 4. vers. vidi dubitari. C. de conditio. insert. & in. l. 3. in fin. de priuileg. fisci. Maleret in tract. de elect. fol. 47. in. 5. quæst. Vlterius res transit cum sua causa, suisque vitiis. l. Pompo. §. cum quis. & ibi Ioan. Crotus plenè in. 1. notab. ff. de acquiren. possess.

16 Non absimile est, quòd si patronus propter negligentiam perdat potestatem præsentandi, tamen superior conferens non potest aliter conferre, quàm natura beneficij requirat, vtpote si sacerdos debeat præsentari per patronum, episcopus sacerdoti conferre debebit. Ioann. de Selua in tracta. de benefic. in. 3. parte. q. 49. & Boer. in addit. ad mandag. in tracta. de elect. ca. 1. in fin. primæ partis.

17 Et idem si patronus tenebatur præsentare aliquem de familia fundatoris. Postremò si testator dederit formam distribuendi bona sua ad causas pias, & executore negligente deuolutio fuerit facta ad episcopum, is debebit exequi secundum formam à testatore traditam, quia licet sit à persona recessum, non tamen à forma. ita expressè tenet Bald. in. l. si puella. C. si mãcipium ita fuerit alie. vt manu Barb. in. ca. venerabili. col. 3. de off. deleg. & in. ca. possessiones. col. 2. de rebus eccle. non alienan. Corset. in sing incip. cõsilium. & sic episcopus, vel archiepiscopus etiam iure deuoluto beneficia conferens, tenetur conferre iuxta cõcordata. faciunt multa alia quæ hic possem congerere, quæ adduxit Fel. in. c. 1. versicu. declar. nu. 9. de rescriptis.

18 Fallit quando ille, à quo deuoluitur, tenebatur, aliàs non. ideo si ab episcopo extra regnum sit deuoluta potestas ad archiepiscopum regni, non tenebitur conferre graduato vel qualificato: quia cum beneficium extra regnum non habeat onus nominationum, nec archiepiscopus in illis habebit aliquod onus, quia res transit cum suo onere, quando habet alioqui fine. l. alienatio. ff. de contrahend. emptio. Initium enim est spectandum. glos. in ca. dudum. 1. de electio. & postquam primus conferens non est grauatus, nec secundus. probatur in. §. si quis verò. de collat. in concor. facit quòd legatus non potest conferre beneficia extra prouinciam vacantia, etiam deuoluta ad prælatum suæ prouinciæ. glos. in. §. visum. in verbo legatorum. de collatio. in pragm. & latius Brunel. in tract. de dignita. legat. in. 19. conclus. in. 2. declarat.

19 Octauò, quæro an his ad quem collatio iure deuoluto spectat, alteri quàm nominato vel graduato conferat, puniri debeat pœnis contentis in. d. §. final. de collat. in concord. vbi suspenditur à collatione beneficiorum per octo menses? & videtur quòd non, quia d. §. loquitur de collatoribus ordinariis, & sic videtur intelligendus de his qui primo loco conferunt, cum omnis actus debeat regulariter intelligi de primo. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signific. c. non potest. de præbend. in. 6. & vtrobique dixi. & quia pœnæ sunt restringendæ. l. cum quidam. ff. de liber. & posthu. l. at si quis. §. diuus Marcus. ibi, pœnam tamen in eum statutam non esse. ff. de religio. & sumpt. funer. In contrarium videtur. d. §. fin. qui omnes collatores astringit ad eandem pœnã. etiam in. §. si quis verò, præcipitur vt sic conferant, & cum ista qualitate. Ideo clausula in fine posita ad omnia referetur. l. talis scriptura. §. si. ff. de leg. 1 dixi in repet. l. vnic. in glo. & non ex quibusdam. C. de sententiis quę pro eo quod interest. Nec obstat si dicatur quòd est secundus collator, quia eidem conferre debet sicut primus, vt supra dixi. ideo cum sit collator, eadem pœna astringetur, cum text. non loquatur de primo, nec de secundo potius quàm de alio. ideo omnes comprehendentur: quia indefinita æquipollet vniuersali. c. vt circa. de elect. in. 6. Itẽ quia dispositio. §. fina. redderetur frustratoria, si non comprehenderentur illi qui iure deuoluto conferunt, & nunquam conferrent graduatis: ergo pœna ad illos extendetur, quia etiam in pœnalibus licita est extensio, quando dispositio legis vel statuti posset reddi illusoria. l. 1. §. pecu-

Declaratio. §. fi. de collat. in concorda.

§ pecuniam.&.l.seq.ff.de calumnia.sequitur Iaf.in.d.l.cum quidam, in fin. huic tamen opinioni contradicit dictus § fin. ibi, quibus graduati & nominati debitè &c.cui standum est.posset tamen altera opinio sustineri,quãdo nullus esset nominatus,vel graduatus, vel si non insinuasset, tunc collator alteri conferendo non puniretur,per ea quæ notat Bonifacius in.d.cle.vna in fi.princip. vbi dicit, quando nõ inuenitur aliquis idoneus ad regimen ecclesiarũ vacantium, tũc recipietur alius:vtpote si religiosus sãcti Benedicti debebat eligi, & nullus inuenitur idoneus ibi, tunc ex alio monasterio assumi debet alius,argu.ca.ne pro defectu: de elect. & nota.in ca.cum singula.in fi.de præbend. in.6. Nam deficientibus idoneis inhabiles admittuntur.l.vt gradatim.§.1. ff.de muneribus.& honorib. & hoc procedit tam in primo collatore, quàm in eo qui iure deuoluto cõfert.c.graue.de præb.& ibi notatur.

20 Secundò, fallit in papa. is sibi retinuit in.§.declarantes. de mandat. apostoli. in concord.& quia plenam in beneficiis habet potestatem.ca.2.de præbend.in.6.& si papa nollet conferre qualificato, posset quis impetrare tacita qualificatione. glo.in.§. quod si quis in verbo pontificem. de coll.in prag. sequitur.Ioan.de Selua in tracta. de benefi. in.3.parte.q.50.in fin.Istud tamen est superuacaneum,quia non solet papa recusare collationes idoneis peritisque, cum sit liberalis.ca.sedes.de rescript.

21 Patronis laicis an possint dirigi nominationes.

Nonò,dubitatur an nominationes possint dirigi patronis laicis? videtur quòd sic, per. d. §. si quis verò. vbi vult omnes teneri cuiuscunque status aut dignitatis sint. sed ista verba comprehendunt tam laicos quàm clericos,gl.in.l.promittendo.ff.de iure dot. quàm ad hoc not.Barb.consil.23. sapientissimus.col.4.in.2.volu.& consil.21.clementissimũ.col.4.in.4.vol.& consil.41.immortalem deum.col.2.eodem volu.glo. in verbo conditionis.in extrauagan. ad reprimẽdũ.quomodo in læsæ maiestat.crimine proceda. Item põderatur verbum cuiuslibet dignitatis,in. d.§. si quis verò, positum, quod exponit glo.in.d.clem.1. in verbo quibuscũque,de iud.vbi exponit cuiuscunque dignitatis, ecclesiasticæ videlicet vel mundanæ, etiam si imperiali, vel regali præfulgeat dignitate.ecce ergo & illustres, & non illustres clericos, & laicos cõprehendi sub hoc verbo cuiuscunque dignitatis.& illam glo. sing.not.Barb.consi.1.colum.22.in.1. volu. & .d.consil.23.col.4.in.2.vol. & consil.87. illud.col.5.& consil.seq.in.3.volu. ac consi. 41.illud.col.2.in.4. volu.& consil. 18.colũ. penult.in eodem volu. Curtius in tracta.de feud. in.3 parte. in fi. Hippoly.consil.80.qui cuncta.nu.37.& seq.& consil.84. nume.29. facit text.in.l. 1.§.1.ff. vt lega. vel fideicom. nom.caue.l.raptores.in fin.C.de episcop.& cleri.Tertiò facit cle.dudum.versic. huiusmodi.ibi, quibuscunque & quomodocũq;. de sepul.Quartò,facit tex.in.§.fi. in autent. de hære.& falcid. colla. 1. vbi sic dicit, hæc omnia obtinere sancimus in omni persona, & postea declarat,siue priuata,siue militari, siue sacerdotali,siue imperiali, siue alterius cuiuslibet.communem nanque in omnibus hominibus hanc legem imponimus. quem tex.ad hoc ponderat Barb.consil. 88. illud referam.col.5.in.3.volu.Quintò, facit glos. sing.in cle.1.de re iud.vbi dicit quòd hæc dictio quæuis causa, includit spirituales, vel quasi criminales,ciuiles,& mixtas.sequitur Barb.consil.21.clementissimum.col.penul. in.4.vol.& consil. 41. immortalem.colũ.2. vol.eodem.Sextò, succedit cle.1.ibi, cuiuscunque ordinis & conditionis existant. de senten.excom.sequitur Barb.consil.47.clementissimum.col.3.in.4.volu.ca.ne aliqui. de priuile. in.6. In contrarium me inclinãt sequentia,primò quia in.d.§.si quis verò. & §.præterea.exprimuntur patroni ecclesiastici,ergo patronos laicos non videtur comprehendere,sed excludere.arg.c. qualis.25. dist.l.cum prætor.ff.de iud.ne laici à fundatione ecclesiarum retrahantur. c. decernimus.16.q.7.

22 Quis dicatur patronus ecclesiastic. vel laicus.

Et dicitur patronus ecclesiasticus, quando ius patronatus spectat ad ecclesiam, seu ad personam ecclesiasticam intuitu ecclesiæ:not.in.c.dilectus.de offi. leg.si verò spectet ad laicum,siue ad personam ecclesiasticam ratione personæ, vtpote quia clericus successit patri, vel consanguineo,dicetur patronus laicus,vt not.in.c.1.&.c. ex insinuatione,&.c.dilectus.de iure patro. &.c.1.illo titu.

titu.in.6.Imol.in.c.dilectus.3.col.2.de prę bend.& si patronus laicus donauerit iuspatronatus ecclesiæ,efficietur ecclesiasticum, teste Dec.consi.542. præsupposita.nu.8.per no.in.c.vno de iure patro.lib.6.

Secundò probatur, verba generalia non comprehendunt patronum laicum,nisi exprimatur.c.2.ibi, quacunque authoritate munitus sit.de præbend.in.6. licet glos.ibi contrarium teneat,quam communiter reprobant doct.ibidem, & Lappus allega.96. beneficia.Feli.in.c.in nostra.correla.38. de rescript.& in tract. quando literæ apostolicæ.Roch.in tract.de iur.patro.in verbo cōpetens alicui.q.24.

Tertiò,papa potest ritum iudiciarium & ordinem quo ad suum forum tollere.glos. in cle.dispēdiosam.in verbo vsuris. de iud. ergo etiā poterit grauare patronos suos, videlicet ecclesiasticos, nō laicos. & quia ista non fuit intentio papæ nec regis,cum tantū voluerint grauare patronos ecclesiasticos, ideo illos expresserūt,aliàs expressissent laicos.c.ad audientiam.de decimis.

Quartò,reseruatio facta generaliter per papam de beneficiis, non trahitur ad beneficia iurispatronatus laicorum.c.2. de præb. in.6.Roch.in.d.tract.de iur.patr. in verbo competens.

Quintò, præcedentia declarant sequentia, & contra.l.hæredes palam.§.sed & si non tan.ff.de testa.sed in præcedētibus.§.§.& in sequen.in.d. tit. de colla. fit mentio de patronis ecclesiasticis tantum,ergo non comprehendentur patroni laici.

Sextò,legatus non potest cōferre beneficium spectans ad præsentationem patroni laici.c.cum dilectus. & ibi plenè notat. de iur.patron.multo minus vniuersitates hæc grauare beneficia poterunt, nec nominationes ad dictos patronos laicos dirigere. hoc enim esset falcem in alienam messem apponere,contra.c. nouit. de iud. & istud est verius.Fallit quādo patronus donasset ius patronatus ecclesiæ, tūc naturam aliarum rerum ecclesiæ assumeret.tex.in.c.dilectus.in 3.& ibi not.Panor. de præbend. & eo casu diceretur patronus ecclesiasticus, nō laicus c.vno de iure patro.in.6. Item non possunt dirigi clerico habenti collationem cum laico,vt plenè declaratur infra.in.q.15.ver. tertio non &c.

23 Prælato habēti priuilegium ne alius sua beneficia conferat nominationes an dirigi possint.

Decimò quæro,an prælato habēti priuilegium,ne quis possit cōferre sua beneficia, possint dirigi nominationes? videtur quod non,quia frustra dirigerentur, si beneficia nominatis non teneretur cōferre. Contrarium est verius,quia etsi priuilegium hoc à papa concessum fuerit post concordata, debet tamen restringi & modificari secūdum concordata, videlicet vt nullus possit conferre beneficia, quorum collatio libera est. secus ergo in beneficiis iam affectis graduatis,& nominatis.& ita recipitur hoc priuilegium in parlamentis Franciæ,saluis qualificationibus, & regni restrictionibus, ac modificationibus concordatorum, vt vidi recipi quædam à senatu isto. ✻ quod facit contra cardinales Franciæ talia habentes indulta, vt nominatis & graduatis iuxta concordata prouidere habeant, vt superius dictum extitit.]

24 Cōmendatariis an possint dirigi nominationes.

Vndecimò quæro, an illis qui habent ecclesiam in commēdam,possint nominationes dirigi?Respon.cum habeāt canonicum titulum.c. dudum. in.2. de electio. possunt illis dirigi nominationes, sicut habentibus titulum,maximè in hoc regno,in quo omnes cōmendæ dantur ad vitam, vt dico in tract. de pacifi. possess.in.5. amplia. & hæc cōmenda cum libera potestate maximè solet fieri cardinalibus, secundū Panor. in.c. cum nobis olim.no.vlt.de elect. ideo dicebat Alcia.in.l. pactum curatoris.C.de pac. quòd potest cardinalis dissipare fructus beneficij dati in commendam.sed hoc reprobaui in repeti.c.postulastis. de cleri.excom muni.minist.& nouissimè D. Probus apud Io.Mo. in.c. nemo. de elect.in.6. & hodie multi habent beneficia ad comedendam tantum,non vt ecclesiæ seruiant.

25 Qui est in possessione an teneatur conferre nominatis.

Duodecimò quæro,nominationes directæ sunt episcopo Magalonen. eo mortuo aliquis possidet episcopatum de facto,alter verus episcopus non est in possessione. an ille,qui est in possessione, teneatur conferre beneficia qualificatis?videtur quod non, quia non est collator ordinarius. de quo in §.præfatiq; ordinarij de colla. Contrarium diceremus. quia hic non debet esse melioris

 conditionis,

conditionis, q̃ verus collator. c. eum qui. de preb. in. 6. l. Seruius. ff. quod vi aut clam. Itē si imponatur onus episcopo Bononien. & aliquis sit in possessione episcopatus de facto, is idem tenetur ad onus. Paul. in propriis terminis. in. l. inter quos. §. si dominus. ff. de damno. infecto. vbi plus dicit, quod si cōmittatur causa episcopo Parisien. videtur commissa illi, qui est in possessione. allegat Ant. de but. in. c. per venerabilem. in. 6. not. per illum tex. qui filij sint legi. vide in decisio. Rotę. 7. duobus & c. in rub. de iud. Et an prælatus, qui iurauit soluere nomine prelaturæ, teneatur facta renunciatione episcopatus. tradit Bal. in. c. venerabilem. col. penul. de electio.

26 Coadiutori an nominationes possint dirigi.

Decimotertiò quæro, an coadiutori possint dirigi nominationes, & is nominato prouidere teneatur? Respon. aliquādo datur coadiutor demēti, furioso, aut alij in totum impedito: & tūc cum ipse coadiutor possit conferre beneficiū propter diuturnam vacationem, quia nescitur quando resipiscet episcopus, vel morietur. l. ambiguitatē. C. de vsufruct. arg. l. inter bonorū. ff. de administratio. tutor. & tunc possent dirigi episcopo & suo coadiutori. nam licet coadiutor non possit alienare. c. 1. in fi. de cleri. ægro. lib. 6. tamen cum collatio beneficiorum sit alienatio necessaria, poterit per hunc coadiutorem fieri, quia voluntaria tantum prohibetur, inter quas multum refert. l. alienationes. ff. familiæ herciscun. l. 1. de fundo dotat. non alienan. Oldra. consi. 44. quæritur si episcopus. glo. in. §. ordinariis. in verbo iurisdictio. de colla. in prag. Aliquando coadiutor datur suspecto de dilapidatione, vt in. c. venerabili. de offic. deleg. vel leproso. c. tua. de cleric. ægro. vel datur alteri impedito exercere officium propter infirmitatem, aut senectutē. c. ex parte de cleri. ægro. & debet esse perpetuum impedimentum. c. 1. de cleri. ægro. lib. 6. Et dicitur perpetuum licet tolli possit per diuinum miraculū. c. fraternitatis. de frigid. & malefi. & tunc si coadiutor datus est ad spiritualia & temporalia, videtur habere generalem & liberam potestatem. c. 1. 7. q. 1. & c. quanuis sit triste. & c. petisti, ibidem. c. grandi. de supplen. negli. prælat. in. 6. & hoc casu non confert beneficia, sed episcopus confert cum consensu coadiutoris. arg. c. ecclesiæ. §. fi. de supplen. negli. prælat. in. 6. Archi. & Philip. in d. c. 1. sicut nec curator adulti nuptias contrahit. argu. l. in copulandis. C. de nupti. & aduerte q ex causis supradictis datur episcopis inuitis, & aliis superioribus à solo papa. d. c. vnico de cleri. ægro. in. 6. inferioribus verò datur coadiutor ab eo, qui habet potestatem instituendi, & destituēdi. c. 1. & . 3. de cleric. ægrot. episcopus tamen vel archiepiscopus potest cum consensu capituli assumere sibi coadiutorem, vel cum assensu maioris partis, non capitulo inuito. d. c. vno de cleri. ægro. lib. 6. vbi vide. & licet his coadiutoribus non essent directę nominationes, tamen ipsi tenerentur prouidere iuxta mentem concordatorum. Primò, quid sit coadiutor. secundò vnde dicatur. tertiò quis detur. quartò cui detur. quintò qualis detur. sextò per quem. septimò, quòd sit eius officium. octauò quæ potestas. nonò an expiret potestas coadiutoris mortuo illo cui datus fuit. decimò an detur inuito. vndecimò cuius expensis alatur. duodecimò an plures vni, vel vnus pluribus dari possit. has quæstiones vide lucide tractatas per Card. in. d. c. fi. de cleri. ægro. vbi etiam Io. And. & alij tractant. vide ibi, si lubet.

Quid potest dici perpetuū licet possit tolli p diuinū miraculum.

De coadiutore vide hic multa remissiue.

27 Vicario an nominationes dirigi possint.

Decimoquartò quæro, præsuli ab hostibus vel schismaticis capto, vel exuli, datur vicarius à papa in temporalibus & spiritualibus vsquedū durat impedimentū. c. si episcopus. de supplend. negli. prælat. lib. 6. cle. 1. de foro cōpeten. nōnne huic vicario generali possint dirigi nominationes? Respō. sic copulatiuè, videlicet episcopo Aurelianēsi, & eius vicario. & is etiam tenetur nominatis prouidere, & graduatis, sicut episcopus si esset, tum quia tertia pars est affecta, vt dixi supra: tum etiam quia collator est, & quia omnem curam debet gerere quam ageret prælatus si pręsens esset. c. 1. & . c. quāuis. 7. q. 1. sic consuluit Oldra. consil. 208. quoniam ex tempore. col. 2. dicēs posse beneficia conferre, quando esset à papa constitutus. secus si ab alio, per. c. ecclesiæ. §. fin. de supplen. negli. prælat. lib. 6. quia procurator Cæsaris potest hæreditatem adire, quod non potest alterius procurator. l. 1. §. vlti. ff. de offic.

de offi.procura.Cæsar.l. per procuratorem. de acquir.hæred. & sic iste vicarius tenebitur etiam secundum formam concordatorum prouidere, licet eidem non essent directæ nominationes, sed episcopo tantum, dummodo insinuatio eidem facta fuerit, instar eius qui successit in episcopatu, qui etiam tenetur prouidere nominatis, cum sit episcopus, & episcopo fuerunt directæ nominationes, quæ dignitas transit in successorem.c.quoniam abbas. de offic. deleg. & non moritur.c.si gratiosæ.de rescr.lib.6.

28 Et hic vicarius bene potest conferre beneficia etiam episcopo. secus in vicario ab episcopo constituto, quia cum iure episcopi conferat, non posset eidem episcopo conferre.c.per vestras.de iure patro. inter enim institutum & instituentem debet esse discrepantia.c.fin.de insti. Soci. in.l.14.si autem.ff.ad treb.sic consuluit de Ripa. consi. 23.Iulius.col.2.lib.2.respon.sed substitutus à vicario habente potestatem substituendi, potest vicario conferre, quia sustitutus capit potestatem ab episcopo. nō à vicario.c.non indiscretè.de procurat.vbi glos. dicit quod substitus censetur esse à domino datus.tex. in.c.1. de offic. vica.in.6. & ibi docto. Auriol.in addi.ad de monte lauduno in.c. super eo.de præbend.in.6.doctor. in cle. religiosus.post glos.ibi de procura. dixi in glo. conferre. in.4.præfatique ordinarij. de coll. vide ibi.

29 Decimoquintò dubitatur, quia ecclesiæ cathedrali vacanti datur quandoque procurator cum libera potestate administrandi in spiritualibus & temporalibus, & hic solet à papa dari, & dicitur visitator.c. is cui.de elect.lib.6. Alexan. per illum tex. in.c.obitum.61.dist. & is potest cōferre beneficia spectantia ad collationem episcopi, secundum Perus. & alios ibi: an huic possint dirigi nominationes? Et breui respond. quòd sic, quia omnibus collatoribus ecclesiasticis possunt dirigi, sicut est hic.not. Panot.in.c. cum nobis vlti. not de elect. & is visitator & administrator tenebitur cōferre secundum qualificationes prædictas, etiā si nominationes essent directæ episcopo suo prædecessori.& ita seruatur.

Visitatori an dirigitur nominationes.

30 *Capitulū vacante se de confert nominatis.*

Aduertendum est quòd licet capitulum vacante sede non possit beneficia conferre.c.illa.ne sede vacan. quia in fructibus cō putatur collatio. gl.in.c.cum olim. de maior.qui debent reseruari futuro successori. c.quia sæpe.de elect.in.6. & cle.penul. illo titu. ✱ nec potest recipere resignationem alicuius beneficij animo permutandi, quia recipere resignationem gratiosum est, & episcopale.c. admonet. de renunt.c. quæsitum.de rerum permu. & ea quæ sunt gratiæ & dispensationis, non deuoluuntur ad capitulum. Inno. & Bal. in.c.cum olim.de maior. facit quod notat. Panor. in.c. verū. col.2. de for. compet.] tamen ne diutina vacatio contingat, poterit facere administratorem seu vicarium, qui poterit prouidere de beneficiis, quorum collatio est necessaria. Panor.in.d. c.cum nobis olim.col. 3.& tenebitur prouidere iuxta qualificationes positas in concordat. videlicet nominatis, vel graduatis simplicibus, prout est ibi expressum. Ioan. And. in.c.vno. ne sede vacan.lib.6. Et isti administratori poterit fieri insinuatio, vt infra dicam: & quando ecclesia patitur defectum ministrorum, vel alia subest causa rationabilis, poterit etiam capitulum beneficia dare in commendam. Card. in.d.c. illa.in fin. ✱ Hoc simpliciter tenet præpos.in.c. presbyteri.in fin.24. dist. Imo etiam sine alia causa poterit capitulum sede vacante beneficia vacantia cōmendare, & œconomum ponere, donec per superiorem fuerit prouisum, quod est sing.secundum Panor. & Perus.in.c. bonæ de appellat. & miror quòd non seruetur.] Et an taciturnitas beneficij faciat collationem huius visitatoris nullam sicut legati, dicitur in.c.si.de offic.leg.lib.6. quòd non, tenet Auriol. in addit.ad Guillel. de monte laudu. in.d.c.is cui. vide ibidem. & archiepiscopus an possit dare hunc visitatorem, quòd sic cum causæ cognitione, & vocatis quorum interest.in.c.si. de supplen. negligen.præla.in.6.

31 Decimosextò quæro, an nominationes directæ capitulo, comprehendant singulares canonicos? Et in hac quæstione facias casus sequen.

Nominationes directæ capitulo an comprehēdāt singulos canonicos.

Primus est quòd nominationes directæ

ctæ capitulo, non comprehendunt singulares canonicos, nisi vice capituli conferrent. per tex. elegantem in.c. cum in illis.§.fina. &.c.fina.de præbend.lib.6.quia aliud est capitulum, aliud singuli.l.sed si hac.§. qui manumittitur.ff.de in ius vocando. vbi libertus vniuersitatis potest vocare in ius sine venia singulos de vniuersitate, licet non vniuersos. & actor vniuersitatis, non dicitur actor singulorum.l.2.ff.quod cuiusque vniuersita.nec procurator vniuersitatis dicitur procurator singulorum, nec vnius facultatis solius dicetur procurator, per supradicta, quia etiam quod vniuersitati debetur, non debetur singulis.l.sicut ibidem.

Secundus casus est quando nominationes diriguntur capitulo singulisque canonicis cũ clausula coniunctim vel diuisim, tũc comprehenduntur singuli canonici, qui cõferunt vice capituli per menses vel hebdomadas, per.d.c.fina. Idem si non conferant vice capituli, sed vt antiquior canonicus ex fundatione beneficij collationẽ habet, tunc etiam adstringitur, quia ratione canonicatus de capitulo est. Panor.in.c. pro illorum. de præb.in glo.vlt. per.c.eam te. de rescrip. in.6.ibi, de capitulo ipso esses &c.

32 Tertius casus, quando collatio spectat ad canonicum iure speciali, ratione forte dignitatis, aut alia, non vice capituli, tunc nominationes capitulo etiam cum clausula cõiunctim vel diuisim directę, non adstringũt illum singularem canonicum. glo. & doct. in.d.c.fina. Domi. de Rota decis.583. nota in diocesi, in antiq.& decisio.10.sub rub. de concessio.præbend.quia non intendit papa grauare alteram dignitatem extra capitulũ, per.ca.cum in illis.§.si verò.illo titul.lib.6. Ideo est necesse quòd nominationes expresse illi dignitati dirigantur, vel mandatum. glo.in titu.de colla.in.§.statuit.in verbo spectar. Nam habentes dignitatem in ecclesia de iure nõ sunt de capitulo, nisi aliàs sint canonici, soli enim canonici faciunt capitulum, & vnum corpus cũ episcopo.ca. nouit. &.c.quanto.de his quæ fiũt à præla. Panor. in.3.nota.c.auditis.de elec.& in.d.c.dilecti. not.primo de maiori. Dec.in.ca.eã te.2.no. de rescrip.nam ratione illius dignitatis non est de capitulo, sed ratione canonicatus, vt dicit Panor.in.c.auditis.de elect.glo.in.§.t. in verbo collegiũ de elect.in prag. quare solent dirigi nominationes decano & capitulo, singulisque canonicis, & personis ecclesię, ac dignitatib⁹, vt vidi fieri. ideo si alicubi reperiantur habentes dignitatem sine canonicatu habere vocẽ in capitulo, illud est iure speciali. quare si nominationes dirigantur capitulo, etiam cõmuniter vel diuisim, non comprehendetur iste habens dignitatem.glo.in.d.§.statuit.quia episcopus potest esse vt canonicus in capitulo, & tunc antiquior canonicus eum præcedit, quia nõ censetur ibi tanquam episcopus.glo.in.c.à collatione de appellationi.in.6.igitur insinuatio (vt infra dicam) facta capitulo non ligat istum episcopum canonicũ, nisi fiat illi sub episcopatus qualitate, & singulariter. D. Blas. Auriol.in repet.c. eã te. numero.1545. cum sequen.de rescrip.

No.bene quomodo debent dirigi nominationes.

33 Vltimò, quæro an sufficiat dirigere nominationes capitulo, nõ exprimẽdo caput? Respondeo non, sed sic debet dirigi, decano & capitulo. c.cum inter.de cõsue. in suprascriptione, ibi.decano & capitulo, vel præposito & capitulo. c.bonæ. in.2.ibi. præposito & capitulo. de postular. prælat. vel Archidiacono & capitulo. c.cum nobis olim.ibi, Archidiacono & capitulo Capuano, de elec. Et hoc verum est, quando istæ personæ sunt capituli caput.ca.eam te. &. ca.ex parte decani.de rescrip.vbi Anto. Panor. & alij notant, quòd appellatione capituli non potest comprehendi caput principale ipsius, nisi specialiter nominetur. per. ca. post electionem. de concessio. præbend. vbi probatur contra vide ibi Imol. & in rub. de his quæ fiunt à prælat. sine consensu capituli. facir. ca.inter corporalia. ibi, decano & capitulo Andegauensi de transla.episcopi. ca. constitutus de rescrip. ca. proposuit. in suprascriptione, de concessio. præbend.c. dilectus.3. de præbend.c. si.§.1.de reb. ecclesi.non alienãd.in.6. Ideo si quis impetret beneficium ad collationem capituli spectans, non comprehendetur, si spectet ad prælatum, quia prælatus non comprehenditur sub capitulo.vt nota.in. c.fi. de symo.c. post electionẽ de concess.præbẽd. hoc pulchrè prosequitur. Collecta.in.c. ecclesia, col.6. versic. quid si quis

An sufficiat dirigere nominationes capitulo non exprimendo caput.

quis impetret de sortileg. tamē si sit expressus episcopus & capitulum, valebit rescriptum, vel mandatum, quia caput & membra sunt expressa.c. nouit de his quæ fiunt à maiori parte. & sic putarem valere mandatum & nominationes si dirigantur capitulo per.d.ca. post electionem:&. c.dilectus.2.de præb. Imol.in pœmio decre. Grego. col.2. & ibi plenè Feli. sed beneficia quæ decanus cōfert ratione suæ dignitatis vel altera, quæ est caput capituli, nisi cōferat cōiunctim cū capitulo,non cōprehēduntur: secus si caput exprimeretur, vt decano & capitulo Pictauen.communiter & diuisim &c.

34 Et sicut appellatione capituli non venit prælatus, per iura prædicta: ita appellatione vniuersitatis non venit rector, nec appellatione ancianorum venit vexillifer iustitiæ, qui est caput ipsorum, & ista est cōmunis doctrina secundum Barb. in.1. not.in.d. ca.ex parte. vbi limitat in fauoralibus appellatione capituli & large, prælatum venire, per glo.sing.in cle.vt hi qui.in verbo, in eisdē. de æta. & qualita.facit.c. cū consuetudinis. ibi.capitulo Parisiēsi.&.c. cum venerabilis. ibi,conuentui Corbiensis monasterij.de cōsuet.c.ecclesia vestra. ibi. Rotomagensi capitulo. &.c. Cumana.ibi. Cumanensi capitulo.&.c.vt prateritæ.&.c. cum inter vniuersas. de elect.vbi in suprascriptionibus patet, & per Panor.& Feli.in proœmio decreta.& per Barba in tract. de præstan. cardi.in.q.7. partis.1.col.2.& in.c.1.col.10.de iud. & cle. 2.col.31.de elect. c.dilectus in.2.de prēb. Et sic patet quibus dirigi possint nominationes, quia collatoribus ordinariis habētibus collationem trium benficiorum ad minimum.aliis verò collatoribus non habentibus collationem trium beneficiorum nō dirigentur. d.ꝗ.præfatisq; ordinarij. nec patronis laicis vt dictum extitit.

Rector an vniuersitatis appellatione cōprehēdat.

¶Quæstio nona principalis.

1 NONO principaliter quæritur, quæ sint in nominationibus exprimēda? Respō. sex,quæ inferius annumerantur. primò beneficia per nominatos possessa.ꝗ. volumus. rub.de collat. supra. Ratio est, vt vniuersitates instruantur, an impetrantes nominationes habeant duas præbendas in ecclesia cathedrali, collegiata, aut metropolitana, seu dignitatem cum præbenda, aut beneficia alia vsq; ad ducētos florenos auri de camera.nā his casibus non debēt vniuersitates nominationes istis cōcedere, nec collatores eisdem ꝓuidere. ordi. regiis Lud.12. primò publicatis ita cautū est articulo.7.quę est in aliis ordinationibus in rub.des graduez simples,articulo eodē.& ꝓbatur in.c.ad aures. &.c. si ꝓponēte,de rescrip. vbi quis tenetur in impetrationibus apostolicis exprimere beneficia, quæ habet, etiam si vnū minimū haberet. d.c.si proponente. &.c. si motu. de præb.lib.6 .&.c. non potest.ibidem. nā hoc non est tacendum,quod posset mouere concedentem ad non concedendum, vel is ipse concedere nollet, si sciret.c. super literis. & c.postulasti.& ibi plene doct. de rescrip. De hac expresione in impetrationibus apostolicis facienda, multa tradit Feli. in. c.in nostra.de rescrip quę reassumit de Selua.in tracta.de beneficio in.3.parte.q.11.& sequen.dico in forma mandati apostol.in glo.pro expressis. vbi trado triginta quæ debent exprimi in impetrationibus & in mandatis apostolicis.ibi plene licet videre.

Quæ sint in nominationib' exprimēda.

2 Primò, quæro an teneatur exprimere beneficium, si habeat tātum vnum? videtur quod non, quia textus. in dicto.ꝗ. volumus. loquitur in numero plurali, beneficia &c. Ergo in vno non habebit locum, quia pluralis locutio,duorū numero, & non minori contenta est, regula pluralis. de regu. iuris. in.6.c.is cui, de præb.eod.libro.l.falsa.ꝗ. finali.ff.de conditio.& demonstration. Item mandatum papæ de prouidēdo alicui de beneficio spectante ad collationem quorumcunque, nō habet locum in beneficio spectante ad collationem vnius, puta episcopi, sed in eo quod spectat ad collationem plurium,puta episcopi cum capitulo. sic consuluit Bald.consi. 242. factum tale,in.3.volu. Item iuri exosum est habere plura beneficia.c.quia nonnulli.de cleri.non resident.c. quia in tantum.de præbend. & facilius ꝓuidetur habenti vnum tantum, quàm duo.c. is cui.de præb.lib.6.

Beneficia in nominationib' exprimi debent.

3 Contrarium teneo,quia quando est eadem ratio in vno,sicut in pluribus, tunc lex vel statutū loquens in pluribus, habet locū in vno:vel si loquatur in plurali, habet locū etiam

Cōstitutio loquēs in plurali an habeat locū in singulari.

etiam in singulari, & contra.l. ait prætor.§. negocia sic accipere debemus, siue vnú siue plura.ff.de neg.gest.l.prima.§. item hoc edictú.licet singulariter scriptum sit. si tamen plures interuenerint, qui tutores non erant, tamẽ locum habere debere Pompo. scribit. quod falso tuto.l. singularia. ibi, quod in duabus personis recipitur, hoc & in eadem persona recipiendum est.ff.si cert. petat. facit.l.hæredes.§. cum ita, ad treb.l. prætor.§. homines. vi bono.rapto. Ias. in.l. gallus.§. quid si is.in.1. lectura.ff.de liber. & posthu. plene Feli.in.c.omnes leges.1.distin.c.accepta.de appella. Item facit quòd si papa mandat prouideri de benneficio in ecclesia Parisien. si pro aliis non scripserit, non habebit locum mandatum, etiam si pro vno tantum scripserit. tex.& ibi Bald.& Imol.in.c. mandatum.de rescrip. Archidi.& Domi. in c.quamuis.1.de præbend. lib.6. dico in forma mandati apostolici in glo.si pro alio. facit text.iuncta glo. in.c.quia ꝑpter.de elect. Et sic satis per supradicta respondetur ad cõtraria, quòd regulariter pluralis locutio nõ verificatur in vno.per iura adducta pro prima parte, nisi identitas effectus & rationis aliud inducat, & sic intelliguntur iura nouissime allegata. Ita concludit Ias.in dicta. l.gallus.§.quid si is.col.2.ff.de liber. & posthu. Dec.consil.471. iuridicam. col. vlti. & consi.484.æquitati. Nec obstat verbum beneficia in dict.§. Volumus positum, quia potest referri ad plures nominatos, videlicet quòd quilibet nominatus teneatur in suis nominationibus beneficiú quod habet, vel beneficia si habeat plura exprimere. & hoc innuit verbum nominati, & verbú per eos, & verbum teneátur, posita in.d.§. volumus, & sic singula singulis referemus, vt testatur glo. faciendum esse, in. c.si quis pecunia.79. dist. &.c.cum singula.de præben.lib.6.glo. in.l.qui in futurum.ff. de pact. vel expone, vt infra dicetur.

4 An nominati teneãtur exprimere dignitates.

Secundò, quæro quid si nominatus obtinuerit dignitatem, vel personatum, officium seu administrationem, an teneatur illa exprimere, vel vnum illorum? Videtur quòd non quia tantum exprimit tex. beneficia, ergo non intelligetur de dignitate, vel præbenda, arg.c.nónne. de præsumpt. quia tex.expressisset si voluisset, vt expressit in.§. præfati.in.1.de colla. Item quod non dicit concordatum, nec nostrum est dicere.l. si seruum.§.prætor.ff.de acqui.hære.

5 Beneficij nomine continet præbẽda, & quodcũque aliud beneficiũ.

Respon.verius esse beneficia in. d.§. volumus. large accipi, vt comprehendat omnia supradicta, & quodlibet aliud beneficiú, sicut dicit glo.in regula, beneficium.de regu.iur.lib.6.glo. & doct. in.c. si gratiosè. &.c.si propter.de rescrip.eod. lib. &.c. vno de rer.permuta.eod.lib.glo.in.c postulastis. de rescrip. text. & ibi docto. in clem. vna.de renunciat.etiam comprehendere potest altaria.Barbat. in cle.gratiæ.col.penul.de rescrip.quando essent spiritualizata, vt nostri dicunt. secus si tantum sonarent in vim legati pij. distributiones tamen quotidianæ appellatione beneficiorum ecclesiasticorum non comprehenduntur.Domi. consil.85.super.1.dubio. col. 3.glo.in extra. execrabilis. in princ.in verb.beneficiorum.de præbend. in extra.Ioan.22.Et quis de iure in mandatis apostolicis & in aliis impetrationibus tenetur exprimere dignitates. ca. ad aures.de rescrip.Sic & in nominationibus, & nomine beneficij etiam continetur præbẽda, per tex. in.ca. si quis dator.ibi, ecclesiastica beneficia, quæ quidam præbendas vocant.1.q. 3.c.pro illorum.de præbend.c.tua.de verbor. signifi. & decisio Rotæ. 247. habens gratiam.in no.plene Domi.in.c. alienationes. col. 2.in. 12. quæst.2. & etiam appellatione beneficij venit dignitas.glo.in cle. auditor. in verbo beneficio de rescript. & Barb. plene in dicta.clemen.gratiæ, ibidem. Feli. & Deci. in dicto. ca. postulasti. Ideo vicarius generalis, cui est data potestas conferendi beneficia. potest conferre etiam dignitates. de Rota decisio.437. nota vtrum vicarius. in antiq.Feli.in.ca.causam.colum.10.versi. similiter.de rescrip.glo. & docto.in.ca. dudum.de præbend.in.6.

6 Procurator consti tut' ad acceptandũ beneficia, etiã curata acceptabit.

Et procurator constitutus ad acceptandum beneficia, poterit acceptare curata, & non curata, etiam dignitates. Imol.in.c.accedens.col.3. de præbend. quia talis constitutio tanquam fauorabilis est ita intelligenda, secundum eum. Ideo sufficit nominato constituere procuratorem ad acceptandum beneficia, licet alia nõ exprimat, quod not.

Feli.

Feli.in ca.postulasti.colum.16.versicu. facit etiam de rescript. Nec obstat quòd text. nõ exprimat in specie.nam esto sane, tamen in genere sic, cũ appellatione beneficij veniat (vt dixi)omne beneficium, ideo tantum ex presit genus. nam tantum valet expresio generis in suo genere, quantum speciei in sua specie.l.si duo. ff. de administrar. tuto: alioqui dixisent conditores qui omnia iura in scrinio pectoris habent.l.omnium.C. de testa.c.1. de constitutio libr.6. & non vsi fuisentverbo generali beneficia, nisi sciuisent omnia illa sub illo verbo includi.per adeptionem tamen secundi beneficij factam per istum procuratorem non vacabit primũ de Rota decisi.143.habens in no.

*℄ Quæro quid si nominatus errauerit in sui beneficij expresione, vtpote habebat beneficiũ sancti Pancratij, dixit se habere beneficium sancti Pancratij, an vitientur nominationes. Breui respõdeo quòd non, quia error in sillaba non nocet. l. qui habebat.ff. de manumis.test.nec error in litera.c.ex parte.& ibi Panor.& alij de fide instru. dũmodo sensus non mutetur.c.inter dilectos.de fide instr. & idem dicerem in literis tonsuræ, & aliis per prędicta. Tutius tamen est,ꝙ reficiatur literę,& sic vitabis processus; sed si re sectæ non fuerint, non nocebunt. Si tamen erraret in nomine sancti, non etiam vitiarẽtur nominationes. per glo.in ca. quamuis.1. in verbo non extendit,de præb.in.6. Cardi. in ca.cum secundum.illo titu. Feli, in ca.significauit.col.2.de rescript.]

Error in nominationib' an eas vitiet.

7 Tertiò, an comprehendatur vicaria perpetua, ad hoc vt nominatus teneatur exprimere eam in nominationibus, si eam posidet? Breui respon. quòd sic quia continetur appellatione beneficij, vt nota supra.& Fel. & alij in.ca. postulasti. & Nicol. Milius in reperto.in verbo beneficium ⁋. sexto. Dominic.& Philip. Perus.in ca. fina.de offic. vicarij, libro sexto. vbi dicit quòd potestas conferendi beneficia data vicario generali, comprehendit dignitates, & alia quæcunque beneficia, quum materia non sit ambitiosa. & quæ dicũtur in beneficio curato, habent locum etiam in vicaria perpetua. text. in clemen.vna, de offic. vicar.latè Panorm. in ca.extirpandæ.in repetitio ⁋. qui verò.de præbend.& ibi dixi hoc anno in interpretatione illius ⁋.

Vicaria an sit exprimenda

8 Quartò, quæro an nominatus in sua nominatione teneatur exprimere hospitale quod habet? Videtur quòd non, quia hospitalia non veniunt appellatione beneficiorũ. cle.2.de præbend.contrarium concludit gl. in ⁋. item quod vniuersitates. in verbo beneficiorum. de coll.in prag. dicens quòd si nominatus exprimeret hospitale, non sic de leui obtineret nominationes, vel forte nõ obtineret vtpote si valeat ducentos aureos. & hoc tenet Brunell.conclu.19.tractatu.de dignita.leg.4.decla. vbi dicit impetrãtem beneficium à papa, vel à legato teneri facere mentionem de hospitali, quia de omni eo, quod posset mouere papam ad negandũ vel concedendum gratiam facienda est mentio in literis gratiæ. Sic concludit Nicol. de milis in verbo beneficium ⁋.9. vide glo.in cle. dispendiosam.in verbo beneficiis. de iudic. vbi dicit quòd licet appellatione beneficij non veniat hospitale, tamen quando parificantur ecclesiæ & hospitalia, quod in beneficiis statuitur, habet locum & in hospitalibus.probat tex.iuncta glos. in verbo beneficium.in cle.vna, de rerum permut. vbi glo. extendit tex. loquentem in beneficiis ad hospitalia quæ conceduntur in titulum, & ibi sequitur Card.q.6. vide Fel.in.c.de quarta. col.3. & sequen. de præscri. multa tradentẽ de hospitalibus. facit tex.iuncta doctrina doct.ibi in ca. 1. de eo qui mittitur in posses. vbi extendunt illum text.loquentem in beneficio, ad hospitalia. & quando materia in qua profertur beneficium, est proportionabilis ad hospitale, tunc comprehendetur hospitale, Barb. in ca.ex literis. col.3. & sequ. de consuetud. Felin. in c.in nostra. in. 23. correla.de rescript.& in hanc opinionem facilè descenderem, quãdo daretur in titulũ, & esset ecclesiasticum, non temporale, quia beneficia ecclesiastica tantum sunt exprimẽda in nominationibus, vt patet in dicto ⁋. volumus. Multa hic possem effundere de hospitalibus, quæ licet videre per doctores supra allegatos: & ego ipse multa congesi in d.cle.2.de præb.

Hospitale an sint exprimenda in nominationibus.

9 Quintò, quæro an leprosariam vel eleemosynariam teneatur nominatus exprimere? Breui

Leprosaria an sit exprimenda.

re. Breui per supradicta conclude quòd non, quando non erat beneficiũ ecclesiasticum, alioqui cõtra cle. quia contingit. de religio. domi. vide quæ plenè dico intra. q. 15. nu. 15

10 Sextò, quæro si nominatus possideat beneficia. de facto sine titulo, an teneatur exprimere in nominationibus? Videtur quòd nõ, quia videtur cessare ratio tex. ergo & dispositio. l. quod dictum. ff. de pact. Item iste qui de facto tenet, nõ dicitur propriè possidere: quia verbum possidere ad ius refertur, tenere ad nudum factum. l. possessio. ff. de acquirend. possessio. l. stipulatio ista §. hæc quoque. de verb. obligat. Petrus Ferra. in pract. in prima forma libel. verbo. 1. an dictus Ioã. &c. Alexand. consil. 35. in fi. in. 6. volu. l. 1 §. quod ait. ff. quorũ lega. allego tex. vltra eos. in. l. 2. ibi possessores non conuenit appellari, qui ita tenent. C. de præscr. triginta ann. &. l. pen. §. 1. ibi tenuerit ibidem. vide glo. in l. in rebus. C. de iure dotium. nisi addatur ꝙ de iure tenere possit. glos. in. c. gratia. de rescript. in. 6. Contrarium arbitror verius in odium violenti. ca. eum qui. & ibi gl. de prebend. lib. 6. Fel. post Ioan. And. & alios. in. c. in nostra. versi. spoliatus. de rescript. Prouinciale omnium ecclesia. fol. 55. quia non interest vtrum iure legitimo possideãt, an nõ text. in. l. 1. §. non quærimus. ff. si quis omiss. causa. testa. Alioqui stultus & intrusus esset melioris conditionis, quàm peritus. contra d. c. eum qui de præbend. lib. 6. Nec obstat quòd non possideat, quia largè & in odium suum dicitur possidere, nec refert iusta vel iniusta sit possessio. arg. d. ca. eum qui. l. 2. ff. de interdict. gl. in verbo possidebunt. de colla. in prag. §. item quod vniuersitas. hoc etiã tenet Cardi. in clem. 2. quæst. 5. vt lite pend. & quod tenere aliquãdo accipiatur pro possidere est tex. in. ca. si beneficia. de præbend. in. 6. ibi, quæ illi tenebant antea. l. cum proponas. in. 2. C. de pact. D. Paulus Parisius in c. causam. col. penult. de præscrip. ideo dicit solennis gl. in. §. si tres, de pace tenen. & eius viola. Beatus qui tenebit. hoc refert glos. in regula cancel. 15. l. fi n. C. de rei vendica. vide Lucam de penna. in. l. 1. col. 3. C. de deserto. lib. 12. igitur si vniuersitates sciuissent hũc scelestum alios spoliantem, eidem non concessissent nominationes. ideo illa taciturnitas vitiabit eas.

Possidere & tenere quid significent.

11

12 Septimo, quæro an de his quæ non pacificè possidet, teneatur in nominationibus facere mentionem? glo. in propriis terminis. in §. item quod vniuersitates. in verbo possidebunt. de colla. in pragma. tenet quod nõ argu. c. licet de præbend. in. 6. c. commissa. de elect. eo. lib. cle. si plures. de præben. & in extrauagan. execrabilis. §. qui vero. Ioan. 22. quia verba sunt intelligenda cum effectu. l. 1. ff. quod quisque iur. ca. relatum. de cleric. non residen.

De possessis non pacificè an sit mẽtio facienda.

Ex quo infert quòd nominatus non tenetur facere mentionem de beneficio, cuius recredentiam habet, & pendet adhuc lis super pleno possessorio, quia per recredentiam non efficitur quis pacificus possessor, sicut per primum decretum in realibus non consequitur missus veram possessionem sed custodiã, aut, vt alij volũt, possessionem commutabilem, quia intra annum venienti, & cautionem præstanti de parendo iuri, debet restituere fructus perceptos. l. si quis emptionis, in fin. C. de præscrip. 30. vel. 40. anno. c. pastoralis §. præterea. de offic. ordi. c. 1. &. 2. de eo qui mittitur in possessio. hæc ille. Ego contrarium teneo, quia postquam de eo, qđ possidet de facto, tenetur facere mẽtionem, vt supra dixi, à fortiori & de illo, quod non possidet pacificè. Item tex. tãtum dicit possessa, ergo siue fuerint possessa pacificè, siue non, oportet ea exprimere. Nam si voluissent tantum beneficia pacificè possessa esse exprimenda, hoc dixissent conditores. c. ad audientiam. de deci. & quia non hoc dixerunt non est nostrũ addere. ad tex. illud verbum pacificè. Imo addens peccat in sanctũ spiritum. Porcus, & ibi Ias. in. §. 1. institu. de patria potesta. & in. l. gallus. ff. de libe. & posthumis. Item indefinita æquipollet vniuersali. c. vt circa. de electio. lib. 6. l. si pluribus. ff. de lega. 2. Et sic dum dicit possessa, debet intelligi quomodocunque siue pacificè, siue non. Præterea potest ea per sententiã declarari ad se pertinere, & pacificè postea possidere incipiet, & tũc haberet vltra ducẽtos florenos auri de camera, & tamen impetraret nominationes, quod est prohibitum. Insuper fieret fraus legi, quia habentes beneficia vsque ad valorem ducentorum aureorũ, sace-

facerent sibi moueri litē super illis, & postea impetrarent nominationes, & acceptarent alia beneficia, quod est prohibitū. Nec minus dicuntur possessa in effectu, licet sint litigiosa not. per Card. in c. de multa §. 1. col. t. de præb. & sic teneo, nec iura pro glos. allegata probant suam opinionem, nisi intelligas glos. in eo cui mouetur lis super possessorio, quia licet obtinuerit recredētiam, siue vt dicunt tenutam, adhuc non dicitur in hoc regno maximè possidere simpliciter, sed sub manu regia. ideo nō tenetur illud quod nō possidet, exprimere, nisi staret per eum qui habet recredētiam, quominus possideret, vtpote quia non prosequitur litē super pleno possessorio, tunc potest dici possessor. hoc expressè tenuit glo. in §. itē quod vniuersitates. in verbo possidebunt. de collat. in pragm. quia paria sunt possidere, vel stare quominus possideatur. arg. c. commissa de electio. in. 6. & tutius est exprimere. vide Alberi. in tract. statut. in prima parte. q. 177. item quæritur &c.

13 Beneficia de nouo collata nō possessa exprimuntur.

Octauò quæro, cuidam collatum est beneficium, cuius possessionē nondum adeptus est, vult nominationes impetrare, an teneatur exprimere illud beneficium? Respōdeo breui, non quia illud non possidet, & beneficia possessa tantum debent exprimi, quanuis per solam collationem ius quæratur absenti in beneficio. c. si tibi. de præb. in. 6. Inno. in. c. inter cętera. de præb. glo. in §. item quod vniuersitates. in verbo possidebūt. de colla. in prag. nisi in fraudē hoc faceret, & tutius & æquius est, vt mentionē facias, ne postea processibus inuoluaris, & hoc si scieris, alioqui diuinare non teneris. arg. l. si putator. ff. ad. l. aquil. facit. c. gratia. de rescr. in. 6. nam qualitas iuncta verbo debet intelligi secundū tempus verbi. l. in delictis §. 1. ff. de noxal. actio. sed ista qualitas videlicet possessa, est iuncta verbo exprimere, ergo oportet quod sint possessa tempore nominationis impetratæ. Nec refragatur, quod in beneficialibus non consideratur possessio. c. 1. & per totum de eo qui mittitur in possess. sed solus titulus. c. si tibi absenti. de præbend. in. 6. quia respon. hoc esse verum, nisi lex figat pedem super possessione, vt in. c. si à sede. de præb. in. 6. & licet in mandatis & impetrationibus de iure ad rem sit facienda mentio, vt patet per Feli. in. c. in nostra. de rescript. per illum tex. tamen secus est in nominationibus, in quibus est expressum, beneficia possessa tantum esse exprimenda, & sic nondum acceptata non, nisi fraus esset, vt supra dixi.

14 De benefi cio vnito an sit facienda mentio.

Nonò quæro, an tam de beneficio principali, quàm de vnito sit facienda mentio in nominationibus? Respon. non de beneficio vnito. arg. c. super eo. de præb. lib. 6. Ita expressè tenet Io. Brunel. in tract. de dignita. leg. in conclu. 19. post glos. in §. item quòd vniuersitates. in verbo qualitates. de colla. in prag. vbi limitat quando vtraque ecclesia esset æque principalis, tunc vtraque debet exprimi, argu. cle. 1. de præb. c. 1. de consecra. eccle. vel alta. Ancha. consil. 114. pro impetrante. Item nec de beneficio ignoranter sibi collato. c. gratia. de rescrip. lib. 6. nā is non possidet, qui ignorat. l. 3. §. Neratius. ff. de acquir. possess. vt supra dixi. Et aduertendum est, quòd si nominatus neget se possedisse id temporis. videlicet dum nominationes impetrauit, asserens contrarium probare debet. l. 2. ff. de probat. Tamen si probetur nominatum alicuius agri fructus illius ecclesię ante recepisse, pręsumitur quòd illo anno possederit illud beneficium. sing. est dictum Bal. in addit. ad Specula. in titu. de probat. versic. sed quæro qualiter. quod est notandum teste Francis. Cremen. singu. 132. si probo. nil tamen interest, siue possideat ecclesiam existentem infra terram, siue supra terram. l. peregre. ff. de acquir. possess. siue per se, siue per alium, quia is possidet cuius nomine possidetur. l. quod meo. ff. de acqui. possess.

15 Negās se possedisse quis probare debeat.

16

17 Spoliatus an teneatur illud beneficiū exprimere quo fuit spoliatus.

Decimò quæro, an spoliatus suo beneficio in nominationibus teneatur exprimere id beneficium quo fuit spoliatus? videtur quod non per §. volumus. de colla. in cōcord. vbi tantum tenetur exprimere beneficia possessa, sed non possidet illud quo fuit spoliatus. c. in literis. de restit. spolia. ergo illud exprimere non tenetur. Secūdò facit, qui de vno dicit, de alio negat. l. cū prætor. ff. de iud. c. nōnne. de præsumpt. c. qualis. 25. dist. Tertiò est tex. in. c. si tibi concesso de præb. in. 6. vbi quando quis non recipit fructus, non dicitur

dicitur habere beneficium, ad hoc vt primū dicatur vacare per adeptionem secundi.c.si propter.de rescrip.in.6.& hanc opinionem tenuit glo.in.§.item quod vniuersitates. in verbo posidebūt.de colla.in prag. Quartò, in concord. dicitur quod beneficia possessa exprimere beneficiatus tenetur, ergo non tenetur exprimere nō possessa,&illa quibus est spoliatus.

In contrariū facit,quod qui habet actionem ad rem, ipsam rem habere videtur.l. qui actionē.ff.de reg.iur. Et id apud se quis habere videtur, de quo habet actionē. habetur enim quod peti potest.l. id apud.ff.de verbo.signi.sed istud est per fictionem. Secundò per spoliationem non perditur titulus,nec beneficium.Panor.Imol.& Feli.in c.in nostra. de rescript. Tertiò in mandatis apostolicis & aliis literis impetrationis spoliatus suo beneficio tenetur facere mentionem sui beneficij spoliati,quando intendebat illud prosequi. docto.in.d.c. in nostra. Panor.& alij in.c. cum teneamur. de præbend.ergo & in his nominationibus, cum ratio diuersitatis non assignetur. Quartò habenti beneficia vsque ad valorem ducentorum aureorum, non dantur nominationes.§.volumus.eo.tit.in concorda.sed is qui est spoliatus, habet saltem titulū, ergo &c. Quintò,auferri debet materia delinquēdi. l.conuenire.ff.de pact.dota.sed posset nominatus procurare vt spoliaretur suo beneficio, vt postea impetraret nominationes. & vigore illarum haberet beneficia, ergo &c. tamen quando stat per aliquem,quo minus possideat, dicitur possidere.c.licet canon. &.c. commissa. de electi.lib.6. Sextò,vbi spoliatus primo beneficio accepit secūdum incompatibile pacifice,dicitur primum vacare. Inno.& alij in.c.de multa.de præben. ergo ante adeptionem secundi illud primū habebat? Respondeo, aut quæris an spoliatus suo beneficio teneatur in nominationibus exprimere beneficia quibus, vel quo fuit spoliatus, & dic quòd non per supradicta in.1.parte, quia non sunt possessa, & beneficia tantum possessa quis tenetur exprimere secundum concordatum, à cuius verbis non est recedendum.l. non aliter.ff. de leg.3. & quoquo iure possessa sint, non quærimus, dicit tex.in.l.1.§.non quærimus. ff.si quis omissa causa testam. vbi etiam dicitur, si forte quasi prædo possideat, teneri, fingens sibi aliquem titulum possessionis, quocunque modo lucrifacturus quis sit. Si tamen postea illud recuperet, & velit nunc petere beneficium vacans in vim nominationis, hoc non poterit, per.d.§. volumus. vbi dicitur quòd si nominatus obtineat beneficium, quod ad valorem ducentorū florenorum auri de camera ascendat, tunc beneficium petere, seu consequi non potest. Ecce ergo quòd licet impetrauerit nominationes tempore spoliationis, ei non proderunt, si tempore vacationis obtineat beneficia vsque ad prædictum valorem, etiam si in nominationibus illud beneficium expresserit. Et sic est concludendum quod nominationes valent, etiam si non fuerit facta mentio de beneficio, quo fuit spoliatus: tamen si illud recuperauerit post impetrationem nominationum, aliud beneficium ratione illatum consequi non poterit, si illud beneficium vsque ad valorem præstitutum ascenderet, alioqui contra, per prædicta.& sic vides opiniones conciliatas, notes perpetuo. quia etiam hoc casu vellem exprimere ad vitandum processum.

18 An sufficiat exprimere beneficia in genere.

Vndecimò quæro, an sufficiat in nominationibus exprimere beneficium in genere, vt non obstante quòd alia beneficia habeat? videtur ꝙ sic.in.c.non potest.§.vlt. de præb. in.6.& quia tantum valet expressio generalis in suo genere, quātum specialis in sua specie.l.si duo.ff.de administrat.tutor. Cōtrarium arbitror verius, quia in concordat. §.volumus. dicitur quod nominatus tenetur exprimere beneficia, quæ habet, & verum eorum valorem. quod non faceret, si in genere exprimeret.& hoc tenuit glos. in §.item quod vniuersitates.in verbo qualitates.de collatio.in prag.pro hoc facit text.in cle.t.de præbend. vbi non sufficit expressio ista generalis, vt animarum cura non negligatur. Et quòd non sufficiat in genere exprimere, tradit Panor.& Dec.in.c.ad antes. de rescript.& cle.vlt.de offic.ordina. Fel.in c.in nostra. de rescript. Nec obstat.d.c.non potest prout ibi docto.declarāt. Et vide sexdecim limitationes ad illam regulam. d.l. si duo.

si duo. per Bald. in.l. sed & si quis.§. quæsitum. colum. 2.ff. si quis cautio. imo tenetur exprimere, etiam si motu proprio nominationes impetrarentur, vt differit glos. in.d. verbo qualitates. & Brunel. in tracta. de dignita.leg.19.conclusi.4. decla. non tamen solent vniuersitates sic nominationes concedere.

19 Duodecimò, quæro quid si dolo desiit possidere aliquod beneficium, an illud teneatur exprimere? videtur quòd non, quia non possidet, & beneficia possessa tantum quis tenetur exprimere. Respon. imo etiam si dolo desiit possidere, quia is pro possessore habetur, qui dolo desit possidere.l.is qui ff.de rei vendi.& .l. quòd si dolo possessoris fugerit, damnamdum eum quasi possideret. ibidem. regula, qui dolo. & regula, parem.ff.de reg. iur. Ias. & alij in.§.1.institu.de actio.c.pro possessore.de regu.iur.lib. 6. & dispositio loquens de possessore, habet locum in eo qui dolo desiit possidere. Barto.in.l.vna.C.de aliena.iud. mut. causa facta. Alberi. in.1. parte statuto. quæst.154. Ioan. And. in.d. regula pro possessore. Et Alber.ad verbum refert in.l.qui dolo.ff. de reg.iur.& non minus delinquit is, qui non incipit possidere, quàm is qui desinit.l.1.§. sanè.ff.si quis omissa causa testa. Et quid si lata culpa desinat quis possidere, an comprehendatur. vide Ioan. Fab.& Ias.in.§. omnium.instit.de actio. Tenetur tamen dolum probare is, qui illum allegaret.l. quotiens.§.qui dolo.ff.de probat.

De eo qui dolo desiit possidere.

20 Decimotertiò quæro, an beneficium de nouo possessum, per sex menses fortè, vel per aliud modicum tempus, sit in nominationibus exprimendum? Respon. quod sic, dummodo tempore nominationũ possideat siue possederit longo tempore, siue non, siue possederit per annum, siue minus: tum quia in concordat. tantum requiritur, vt beneficium possessum exprimatur. non distinguens de tempore: tum quia ratio cõcordato. locum habet siue possederit per annum, siue minus, vtpote vt vniuersitates instruantur, an ille qui impetrat nominationes habeat vsque ad ducentos florenos auri de camera: sed ille qui de recenti possidet beneficium, habet id temporis vltra ducentos aureos, ergo oportebit illud beneficium exprimere.

Beneficiũ de nouo possessum an sit exprimendũ.

Non obstat quod possit molestari intra annum super possessorio, quia fac esse, attamen hic non consideratur ille euentus.l. inter stipulantẽ.§.sacram.ff.de verbo.oblig. nam de iure potest quis in beneficio perpetuo molestari, regula beneficium. de reg. iur.in.6.c.cura.de iure patro. glos.in verbo triennio.de pacificis possess.in prag. Et etiã in hoc regno Franciæ quis potest molestari intra triennium, ergo ante triennium beneficium possessum quis non teneretur exprimere, si cõsideraretur quod quis posset molestari. Nec refragatur glo.in verbo pacificè.de pacifi.poss. in prag.vbi dicit ꝙ multi non reputant illum beneficia pacificè possidere, nisi per annũ possederit sine lite: cum intra annum possit inquietari super possessorio retinendæ in casu saisinæ, & nouitatis, & beneficiũ sequestrari ex stylo Franciæ, per iura ibi allegata: quia ibi recitat opinionem aliquorum, quam non approbat. vel ibi quo ad titulum de pacific.pos. non quo ad nominationes. vel dic vt statim dicetur per glo.in.c. commissa.de elect.in.6. vbi oportet quòd aliquãdiu possederit antequam dicatur pacificè possidere, quia hoc est verum in casu illius.c.&.c. licet canon. ibidẽ. nam posset quis ordinari.& postea auferretur ei beneficium, & cogeretur postea mendicare.c.diaconi.in.5.93.dist. secus est in impetratione nominationũ, quia si impetrat nominationes & in eis exprimit beneficia quæ nunc possidet, si ascendant vsque ad ducentos aureos, vniuersitas recusabit. expectet ergo an beneficium euincatur, & postea nominationes impetrabit. Si verò non ascendat vsque ad summam taxatam, impetrabit & obtinebit nominationes. igitur expressio in nominationib⁹ nullius aut parui est nocumenti, secus in promotione vel adeptione secundi beneficij.

21 Decimoquartò, quid si possideat vnam rem beneficij, an beneficium dicatur possidere? respon. non, nisi omnia bona, vel maiorem partem rerũ beneficij.c.1.de restitutio. spoliat.lib.6.& sic spectatur possessio rerum corporaliũ, & non tantum spiritualiũ, arg. 1.q.3.c. si quis obiecerit. cũ spiritualia non

De possidente vnã rem beneficij.

 possideantur.

posſideantur.c.cōqueſtus. de foro compet. Cardi.in cle.ſi.q.11.vt lit.pend.Nec obſtat. l. & ſi nō totam.cum.ll.ſeq.ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. quia hoc habet locum quo ad illum titulum, ſecus quo ad concord. & mediocriter etiam doctus rationem diuerſitatis luculenter ex his eliciet.

22 Numerus bñficiorū exprimendus eſt in nominationibus, etiā ſi extra regnū ſint.

SECVNDO, requiritur quòd numerus beneficiorum exprimatur, vt probatur in.d.§. volumus. ibi beneficia, alio modo ponderando quàm ſupra, vbi ſi habeat beneficia, & ſic plura, vt probatur in. ca.is cui.de præbend. in. 6. ea debet exprimere, cū ſit maior ratio in pluribus.quàm in vno. c. quia nonnulli.de cler. non reſidēt.c. quia in tantum. de præbend. nam plura. poſſunt aſcendere vſque ad ducentos auri florenos facilius, quàm vnum.

23 Primò, quæro, pone nominatum habere vnum beneficium in regno, aliud extra regnum, an teneatur vtrunque exprimere? Videtur quod non, quia poſtquam non poteſt ad illa, quæ extra regnum ſunt, nominari, ergo nec exprimere ea tenebitur. Idem de his quæ foris ſunt, quid ad vniuerſitates? arg.c.gaudemus.de diuor.Cōtrarium videtur verius, per illā rationē, vt vniuerſitates ſciant, an is qui vult nominari, habeat vſque ad ducentos ducatos.ſiue ergo habeat extra regnum, ſiue intra, intereſt vniuerſitatis nō concedere nominationes illi habenti beneficium, ergo oportet illud exprimere. cū ſit eadem ratio, & eadem erit iuris deciſio.l. illud.ff.ad.l aquil.& quia concordatum non diſtinguit, nec nos.l.de precio. ff. de publicia.in rem actio.Itē tex. dicit exprimēda beneficia, ergo vbicunque ſint, dum tamen poſſeſſa ſint à nominationes impetrāte.quia beneficium eſt, ideo poſui concluſionem. Beneficia etiā extra regnum poſſeſſa in nominationibus exprimenda ſunt, & ſi ad beneficia extra regnū nominationes concedi non valeant. Nec obſtant in contrarium adducta, quia non eſt eadem ratio cōcedendi nominationes, & exprimendi.nam poteſtas limitata data eſt vniuerſitatibus regni, vt nominent, ergo non debet extēdi ad beneficia extra regnum.l.in agris.ff.de acqui. rerum dominio.Sed habenti beneficia ꝓhibet concordatum concedere nominationes, niſi ea exprimat.dict.§.volumus.ſi ergo habeat extra regnum, & non exprimat, non ſatiſfacit concordato, volenti beneficium exprimi, ergo ſuæ nominationes non valebunt. Nec obſtat.d. c.gaudemus, quia loquitur de his quæ ſunt extra eccleſiam, & nō in caſu iſto, & iſta opinio eſt tutior.

Cōcluſio. Beneficia etiā extra regnū poſſeſſa, ſi nominationib⁹ exprimi debēt.

24 An nominatus teneat exprimere beneſica quę habet in cōmendā.

Secundò, quæro, an nominatus teneatur exprimere beneficia quæ in cōmendam habet? & videbatur quòd non, quia ea videtur detinere. cum ſit tanquam depoſitarius. glo.in.c.nemo.de elect.lib.6. Videtur contra, quia nō poteſt negari, quin ea poſſideat, ſiue in titulum habeat, ſiue in commēdam: ſiue vnum in titulum, & alterum in cōmendam.nam commēda eſt titulus canonicus. c.dudum in.2.de electio. dixi in tract. de pacificis poſſeſſo. in.5. extenſio. nam nō quærimus quo iure poſſideat, ſed an poſſideat. ita dicit tex. in.l.prima.§. non quærimus. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſta.

25 Tertiò, quæritur, quid ſi ad nutum abbatis monachus vnum beneficiū habet, & poſſidet, an teneatur illud exprimere, eo quod non eſt perpetuum? non videbatur, quia beneficia perpetua eſſe debere teſtatur. c. præcepta.55.diſt. Itē facit.c.poſtulaſti. de reſcri. vbi ſit differentia inter titulum temporalē, & perpetuum, & alia multa quæ poſſem allegare, quæ tamen ſerio omitto.

Beneficia quæ quis obtinet ad nutum ſuperioris an ſint in nominationib⁹ exprimenda.

In contrarium me trahit, cū hoc poſſit eſſe perpetuū, pro perpetuo iudicabitur, argu.l.ſufficit.ff.de cōditio.indebi. imo ſi abbas ex malitia remoueret monachum. is ipſe poſſet ſupplicare ſuperiori abbatis: & ipſum ſuperior debebit tueri, inſtar ſerui. l.1. C.de præcib.impera.offeren. Innocen.in.c. inſinuante.qui clerici vel vouētes. glo.in.§. & idem ordo.in verbo perpetuis.de colla.in prag. vbi concludit, hæc manualia etiā poſſe permutari.citat Feder.in tract.de permuta.beneficio.q.16.vide quæ dixi in tractatu de pacific.poſſeſ.in ſexta limit. Item hic nō exprimit perpetua, ergo etiam non perpetua tenetur quis exprimere, quia de beneficio quòd quis obtinet in titulum, debet facere mentionem de iure.c.ſi proponente.de reſcrip.c ſi motu.de præb.in.6. nec hoc caſu ius diſtinguit, an ſit temporale an perpetuum. nec etiā nos diſtinguemus. l. de precio.ff.

cio.ff.de publicia. in rem act. ius ergo considerat an detur in titulum vel non, sed manuale datur in titulum cle. quia regulares de supplen. neglig. præla. cum ibi notatis, ergo de eo debet fieri métio, & ita cõcludit in impetrante apostolico Calderi. cõsi.9.an impetrás. & idem in nominationibus puto

26 cõcludendũ. Nec obstat primũ, quia iam est ei respõsum, nec.c. postulasti. quia ibi fit differentia inter perpetuam & temporalem vicariã, non ratione temporis, sed respectu tituli, quia in temporali nõ datur titulus. secus in perpetua. notatur in.c.cum ex eo. de elect.in.6.& in.c.si gratiosé. de rescrip. eo. lib.nõ tamen tenetur facere mentionem de loco collegiali, vbi in singulos annos datur victus tantum vsque ad decem annos, vel aliud tempus, non perpetuo, vel si darentur fructus alicuius altaris vsque ad decem annos. Calder. consi.6. an si episcopus.rub. de præbend. quia non est beneficium ecclesiasticum. Idem Calder. ibidem. consi.30. an si sacristę. secus si perpetuo, vt dixi supra quãdo essent(vt dicunt) spiritualizata.

27 *Capellanias modici valoris an teneat quis exprimere.* Quartò, quæro, quid si habeat Capellanias pauci valoris? Respondeo, tenetur exprimere, per.c.si motu ꝓprio. de præb.in.6. qa hic dicit beneficia, ergo intelligit quæcunque beneficia, siue maiora, siue minora. Et quæ dicantur maiora, vel minora, arbitrariũ esse dicit Geminia.cõsi.85.super primo dubio.circa finem.sequitur de ripa in.c. ad aures. col.1.de rescrip. licet aliqui contra teneant. Item paruum & magnum in iure differentiã non inducunt.l.1.§.cum dicitur. ff.si cui plusquam per legem. falcid. quãuis minima.vt in posse. lega.l. si proprietarius. de damno infect. Et quia beneficium etiam modici commodi requirit residentiam.ca. conquerente.de clerici.nõ resident. Oldra. consi.140.in ecclesia.col.1. cum singula officia in ecclesiis assiduitatem exigant personarum.c.ad hæc.de præbend.

28 *Tacẽti beneficium quod habebat tẽpore impetrationis.* Quintò, quæro, quid si impetrans nominationes tẽpore impetrationis habebat beneficium, quod in nominationibus non expressit, postea consultus resignat id, vel per sententiam amisit illud beneficium, quod non expresserat, demum aliud vacans beneficium acceptat vigore nominationum, an valeat? Videtur quòd sic, quia in nominationibus attẽditur tempus vacationis, vt in concordat.§. volumus. vbi potest prouideri ei, qui non habet ducentos florenos auri in beneficiis tempore vacationis. ita tenet gl. in prag. in.§.quod si qs de collat.in hac sententia permanebo nunquã, quia quod semel vitiosum est tractu temporis nõ cõualescit. regula est iuris. Sed nominationes ab initio fuerunt nullæ propter beneficium non expressum, ergo illa resignatio nil facit, quo magis nominationes valeant, maximè quãdo est defectus in substãtialibus, vt hic. Deci. in regula, quod in initio.ff.de reg.iur. facit.c.primum.&.c.si eo tempore.de rescrip. in.6.c.1.de despon.impuber. ibidem. tradit Specul.in titu.de rescrip. præsenta.§. ratione autem impetrantis.col.3.versi.quid si impetrás. Nec obstat quod tempus vacationis attendatur in nominationibus, verum est quando nominationes semel valent. tunc enim inspicitur tempus vacationis beneficij, an nominato sit competẽs beneficium, necne, id temporis, scilicet vacationis. sed quando sunt nullę, non conualescũt postea, nec inspicitur tẽpus vacationis. facit quod si archipresbyter non valens habere copiam episcopi, resignauit in articulo mortis in manibus presbyteri recipientis resignationem nomine episcopi, & canonici statim elegerunt. post duos dies vita functus est archipresbyter, demum episcopus electionem canonicorum confirmauit, quod non valet electio de beneficio non vacante, & sic nec confirmatio. Ioan. Andr. in regula non firmatur. de regu. iur.in.6.in mercurial. & ibi Philip. Perus. Item speciale est in. ca. is cui. de præbend. in. 6. vt quis possit dimittere beneficium, & postea erit idoneus. secus erit in aliis casibus.l. ius singulare.ff. de legi. & pro hoc est text.in. ca. dudum.§. nos igitur de præbend.in.6.& Ioan. Monach. in dict. c.is.cui hoc expressè tradit Arch.in.c.si motu.in fi.de præbend. in.6. & idem in mandatis apostolicis concludit Compostel.in.c. in nostra.col.2.de rescrip.

nominationũ non succurrit licet postea illud resignauerit

29 *Verus valor in nominationib' debet exprimi.* TERTIO, exprimitur in nominationibus verus valor beneficiorum. dict.§. volumus.Oldra.consil.216.circa Barb.c.ad aures.nu.40.de rescrip. vbi dicunt in impetra-

petrationibus apostolicis valorem beneficiorum exprimẽdum.sic ergo erit in nominationibus, vt hic dicitur in textu. ratio est. vt vniuersitates instruantur an is qui velit obtinere nominationes, habeat vltra ducentos aureos, vel vsque ad illam summam, & túc eidem denegare poterunt, & debebunt nominationes, si non exprimeretur valor verus, hoc non possent scire vniuersitates, nec diuinare tenentur, cum nullus hoc debeat.l.si putator.ff.ad.l.aquil. Imo punitur præsagus.l. nemo.C. de malefic. & mathe. &.c. contra.26.quæst.5. Roma.singu.660. tu scis &c.& hæc ignorantia est probabilis, cum sit in facto alieno.l.fina.ff.pro suo. Secundò, etiam interest collatoris hoc scire, ne etiam impetratis nominationibus habenti summam ducẽtorum florenorum auri de camera prouideat, cum non teneatur, sed non habenti, vt in regula cancella.61.& d.§.volumus.de colla.

Adhæc, quia hoc præcipitur in cõcord.vt verus valor exprimatur, & sic hoc exprimere videtur de forma & substantia, quæ debet ad vnguem seruari.l. cum hi.§.si prætor. ff. de transactio.&.l.1.& ibi doct.ff.de liber. & posthu. alioqui nominationes sunt ipso iure nullæ. Panor. in.c. vlti. col.2. de præsumpt. vbi etiam Feli. Ego verò sustinui conclusionem hanc videlicet, Nominationes, quanuis verus valor in eis non sit expressus, iure subsistunt. intellige si eo anno quo impetraui nominationes, propter sterilitatem non valuit beneficium nisi viginti, & ego expresi æstimationem communem, videlicet quod valebat quinquaginta, tunc puto quod nominationes valebũt, vt infra dico, cũ communis valor sit attendẽdus.l. precia rerũ.§.fi.ff.ad leg.falcid. vel si expresit beneficiũ esse pluris, quàm esset, quia quod pluris est, vtiq; tanti est tex.expressus.in.l. cum furti.ff.de in litẽ iurand.l. in eo quod plus. de regu.iur.& ibi Dec. Vide tamen Feli. & alios.in.c.ad aures: de rescrip. & infra. q.7.

30 Cõclusio. Verus valor quàuis in nominationib. nõ exprimatur tamẽ iure subsistunt.

31 Et hodie stylus curiæ Romanæ inualuit, vt in impetrationibus beneficiorũ exprimatur valor, glo.& doct.in cle.1.de præb.Barba.& Fel.in.d.c.ad aures. Et hoc vt annata soluatur Rom.põtifici, vt patet ĩ rub. de anna. in prag.& in cõcord.& ita Vrbanus.6.ordinauit, vt in decisio.rotæ cauetur decisio.292.licet impetrãs. in nouis & in regula cãcel.61.

32 Stylus gallorũ quo ad expressionẽ valoris beneficij.

Galli hunc verum exprimẽdi stylũ non receperunt: imo licet beneficiũ valeat mille aureis, nõ exprimũt valere.nisi.24.ducatos, sic, cuius fructus &c. 24.ducatorum auri de camera secundum ex. co. an. valorem non excedũt. Dicũt enim bursales cõstitutiones in regno extirpandas. hæc tamen nõ est bursalis quo ad nominationes. quia ob hoc nõ datur annata papæ, nec vniuersitati, ergo verus valor est exprimendus in eisdem. Idem seruatur etiã in Francia in vnionibus, vt verus valor tam beneficij vniri quam vniendi exprimatur. de quo in regula cãcel.21.quod est notandũ secundũ Feli.in.c. ad aures.col. vlt. de rescrip. Et per hoc dixi, quòd si quis habeat beneficiũ ducentorum florenorũ auri & vltra, deductis tamẽ oneribus & impensis nõ remanet habenti nisi centũ, quòd ille poterit nominationes impetrare, quia verus valor est ei ad centũ, & ille est exprimendus secundũ concordata. Et hoc videtur concludere Bar. in eo qui impetrauit à papa. in.l. quotiẽs.ff. ad leg.fal. Bal.in.l.1.col.2. C. de fruct.& litiũ expensis. Feli. in.d.ca.ad aures. col. pen. cõclusio.12. Ias.& alij in.l. non amplius.col.2.ff.de lega.1.& in.l.illud. in princip.C.de collat.l.cum quædã.§.fin.ff.de iurisd.om.iud. Dec.consil.159.statutum. Feli. in.c.ad nostram.1.post gl.ibi.col.2. de iureiuran. quia peruenire & habere propriè dicitur, quod deductis oneribus ad aliquem peruenit.l.venisse.ff.de verbo. signi. vbi scripsi.l.cogi.§.1.ff.ad trebel. intellige tamen vt dico infra eo.in.5.q. vt hic intelligamus de alio onere, videlicet necessario quam ibi. Item bona dicuntur ære alieno deducto. l. subsignatum.§.1.ff.de verbo. signi. sic & verus valor deductis necessariis oneribus dicitur. vide Cassado.decis.19.de præbend.

33 Bursales constitutiones galli reprobant.

34

35

36 Pẽsio exprimenda est.

Primò, quæro an de pensione teneatur facere nominatus mentionẽ? Videtur quòd non, quia non venit appellatione beneficij. c.quãuis.1. de præb.in.6.c. ad audiẽtiam in 2.de rescrip. Item pensio est quid mere temporale, quæ non potest permutari cum beneficio.c.vno de rerum permut.lib.6.& ibi not.doct. & dixi in tract.de pacifi.posse. in 18.amplia. Respon. quòd si data est in titulum,

lum, tenetur eã nominatus exprimere, alioqui non Io. And. & alij in.ca.postulasti &.c. ad audientiam.2.de rescript.Do.in.c.si pauper.de præbend.libro.6.glos.in cle.2.in verbo quodcunque. de vita & honesta.cler. vbi concludunt in impetrationibus apostolicis exprimendam. idem ergo & in nominationibus dicetur. Et hodie quælibet pensio succedit loco beneficij, quia ad vitam recipientis frequẽtius datur, ideo tenetur habens eã facere mentionem, etiam in mandatis apostolicis.glo.in reg.cancel.61.in fin.Io. Brunell.in trac.de dignit.leg.conclu.16.declara. 4.& istud est æquitatis plenum, inspiciẽdo mentem concordatorum, in quibus pauperibus volunt cõditores scholaribus prouideri, & non habentibus ad ducẽtos florenos beneficia. Et parum refert an habeant in beneficiis, aut in pensionibus perpetuis. constitutio enim ex limite rationis debet ampliari, vel restringi.l.cũ pater.§.dulcissimis.ff.de leg.2.Lanfran.in trac. de interpr.statutorũ, in interpretatione extensiua in.2.conclus.& ibi dixi in addi.ad eum.glo.in.§. item quòd vniuersitates.in verb.beneficiorum.de coll. in pragm.dicit hoc esse æquum, licet pẽsiones non dicantur beneficia ecclesiastica, quę qualificatus tenetur in nominationibus exprimere: ideo diceremus ante factum supradicta procedere. vide in decisio capelle. Thol. q.472.& Rotam decis. 11.rub. de præbend. vbi dicit titulum super aliquibus bonis datum non debere exprimi, quia non est beneficium ecclesiasticum.

37 Valor tẽporis caritatus nõ inspicitur.

Secundò quæro, beneficium valuit hoc anno propter caritatem frumenti ducentis aureis, vel plus, aliis tamen annis non tanti valuit: quæritur quid debeã exprimere? Respon. quod communiter valet, exprimendum est per tex.in.§.fin.ibi, secundum communem æstimationem de mandat. apostolic.supra.facit.cle.vlti. de deci.nec inspicitur.quod plus valuit vno anno.l. prætia rerum.§.fi.ff.ad legem falci.nota.in.l.2. C.de rescind.vendit. dixi in repeti.l.vnicæ in gl. subtilitatem, in probatione interesse. C. de sententiis quæ pro eo quod interest. nota.in c.r.de emptio.& vendi.& in clem.si beneficium de deci. Ideo posui conclusionẽ, Etiã habenti beneficia valoris ducentorum aureorum nominationes iustẽ dantur. hoc casu prædicto, quia de his quæ raro veniunt, non fit regulariter lex.l.ex his.ff.de leg. vel etiam intellige vt supra eadem quæst. dixi, num.35. vide ibi.

38 Cõclusio. Habenti bñficia vſq; ad ducẽtos aureos dantur nominationes.

39 Distributiones cõputãtur in valore.

Tertiò, quæro an distributiones quotidianæ sint computandæ in isto valore? Videtur quòd non, sed fructus tantũ qui sunt soliti percipi de corpore beneficij, vt tenet expressẽ Anchra.in cle.2. de deci. Et illi grossi (vt vocant) fructus computantur, qui veniũt in portatis, vt in propriis terminis est text. in regula cancel. 60. & quia distributiones quotidianæ nõ percipiũtur de corpore beneficij, sed ratione personalis seruitij, ideo nõ cõputantur in valore, teste Oldra.consi. 118. ex virtute.de Bella mera consil.34. supposito.in.4.dubio.Rota decision. 134. in nouis. Anchar.in cle.vna.q.5.de concessio. præbẽ. Feli.Dec. & alij in .d.c.ad aures.per.c.licet. de prebend.vbi appellatione fructuũ & redituum non veniunt distributiones quotidianæ. vide tamen text. in extra. cum nonnullæ.1.de preb.in cõmunibus. Ideo decima papalis non est soluenda ex illis.gl.in extrauag.suscepti.in verbo consueuit. de electio. in extrauag. Ioan.22.sequitur Gemin.in cõsil.85.super.t. col.penulti. Item mortuaria anniuersaria & quæstę non computantur in valore, teste Oldra. consil.216.circa primũ. nisi tales redditus soleant quotannis locari pro certa pecunia.Feli.& moder.in.d. ca. ad aures. Gomes.in tract.expectat.in.9. forma in fi. Sed ista licet sint iuris, tamen nominatus tenetur exprimere verum valorem etiam consistentem in distributionibus quotidianis, vt habetur in.d.§. volumus in concor. vbi hoc præcipitur, & sic hoc casu distributiones cõputantur, licet regulariter contra per supradicta.vide Ioan. And.in additi. ad specula.in rub.de concess.præb.col.6.vers. seu.demum quærebatur, &c.

40 Decima papalis nõ soluit ex distributionibus q.

Quartò quæro, quidam impetrauit nominationes, & expressit in eis certum valorem sui beneficij obtenti, tamen id temporis nõ erat verus valor, tẽpore tamẽ vacationis alterius beneficij reperitur verus valor ille expressus, an nominationes valeãt? Videtur quòd sic, nec ob hoc vitiantur. nam gratia per vacationem, & realem prouisionem sortitur

41 Q si nõ est verus valor expressus.

ſortitur effectum.arg.l.quotiens.& ſequen. ff.de verbor.obligatio.&.l.ſi Calendis.de re iudi.item dicitur habere conditionem. arg. l. vnum ex familia.ff.de legat.2. circa princi.&.l.cũ ita.de optio.leg.l.3.qui & à quib. manu liber.& in conditionibus tempus extantis conditionis attenditur.l.eas.ff. de cõditioni.& demonſtrationi.l. ſi deportati. de legat.3.& per iſta ſic conſuluit Oldra.conſi. 168.ad primam quæſtionem.Sequitur Barba.in.d.c.ad aures.nu.38. Tamen contrariũ tenet Bal.ibi,quòd inſpiciatur valor tempore impetrationis. qualitas enim iuncta verbo,debet intelligi ſecundum tempus verbi. l.in delictis.§.1.ff.de noxa.actio.ſic tenet gl. in.§.item quod vniuerſitates. in verbo præſentationis. de collatio.in pragmati. Ipſeq; huic ſententiæ ſubſcribo, quia non eſſet ſatiſfactum text. volenti verum valorem exprimendum, nec poterat præſagire nominatus ad tempus futurum. arg.l. ſi putator. ff. ad leg.Aquil. Et ideo tempus datæ nominationum quoad hoc attẽdi debet:ſicut in aliis reſcriptis.c.eam te.de reſcri.ca.ſi eo tẽpore. illo titu.in.6. Siue ergo fuerit auctus valor, ſiue diminutus poſt nominationes,nil obſtabit,quia narratio eſt conſideranda ſecundũ tempus impetrationis.Specul.in titu. de reſcript. præſentatio §. ratione autem cauſæ. col.2.verſic. item quid ſi expreſsit. per text. & ibi Panor.in.3.notab.in.c. quia circa. de conſanguinita. Plene diſputat Anchara. in cle. vna.q.4. de conceſsio.præben. Nec obſtát ſupradicta, quia loquuntur de gratia ad beneficia certi valoris, vt ſi varietur valor, attẽdatur tamen tempus vacationis. ſed hic loquitur de eo,qui expreſsit non verum valorem beneficij quod obtinebat.quod ſecus eſt,quia tempus impetrationis debet inſpici,teſte Panor.in.d.c.quia circa.Idem concludit Bald.cõſ.491.Petrus de ſeſſa in.1.vol. in impetranre beneficiũ, ac ſi familiaris papæ eſſet, tamen tempore impetrationis non erat,ſed tempore vacationis ſecus, vt beneficium iſti non debeatur.vide ibi multa allegata per eũ,per quæ hic magnos poſſem reddere commentarios.ſed ibi licet videre.Imo ſi beneficium valeret decem,& ego ſolũ expreſſero nouem,non ob hoc vitiantur nominationes in modico.argu.l.ſcio. ff.de reſtit.

Modica omiſsio in nominationib' facta eas non vitiat

in integ.& ita in gratia in forma pauperum concludit. de Bella mera in deciſio. 601. in cauſa.& iſtud eſt æquum,maximè quãdo dolo non eſt factum.

42 Exprimẽdũ eſt quãtũ in loco valeat beneficium,

Quintò, quæro ſcholaris habet beneficium in Hiſpania,quod eſt redditus ducentorum ducatorum ibi, attamen vt pecunia deferatur huc, diminuuntur viginti aurei, an debeat exprimi, quod valeat tantum centum octoginta,an ducenta? Reſpondeo, debet exprimere verũ valorẽ,videlicet quantũ valet in illo loco vbi eſt. d.§. volumus. Ancha.in cle.vna. q.6.de conceſsio.præben.Et quòd debeat conſiderari locus in quo eſt beneficium.facit.l.vinum in ſi.ff.ſi cer.pet. & l.vlt.de tritica.Et ita expreſſè conſuluit Oldra.d.conſ.168.& ratio traditur ibi, quia actus cuius expeditio in certum locum confertur,in illo loco cenſetur celebratus.l. hęres.§.vlt.ff.de iudic.l. contraxiſſe. de actio. & obligat.& quia in beneficio reſidere quis tenetur.ca.1.& per totum.de cleric.non reſiden.ideo valor illius loci in quo morari debet,inſpicietur.quod eſt notãdum,quia quotidie contingit. Et quid ſi plus valebat aureus in loco beneficij, quàm in vniuerſitate in qua impetrauit nominationes. vide Ioã. And.in addi.ad Spec.in rub.de cõceſ.præb. col.penu.verſ.ad aliam quæſtionem.& doc. in.l.cum quid.ff.ſi cert.pet.

43 Nominatus an valorem quẽ expreſsit, probare teneatur,

Sextò,quæro an nominatus teneatur probare illũm valorem quem expreſsit verum, ſi ab alio opponatur, non eſſe verum valorẽ? Videtur quòd ſic, quia impetrans omnia in ſupplicatione expreſſa probare tenetur, nec opponenti incũbit onus probandi. ca. quia circa.& ibi Panor.in.2. notab. de conſang. & affinita. Feli.in.c.conſtitutus.col.1.de reſcript.dicenti enim incumbit onus probandi.l.ei.ff.de prob.Contrariũ teneo, quia ſufficit quòd nominatus dicat beneficium eſſe valoris centum aureorum,& non pluris,iuxta glo.in.l.cum de lege.ff.de probat.quam ſequitur Iaſ.in .l. fin.§.licentia.colum.1. C. de iure deliberand.Curtius conſi. 27.col. 8. verſic. ſed contra &c. Et aſſerens plus valere,oportet quòd probet.l.quotiens.§.1.ff. de probat.plenè Feli.in ca.ex literis.col.penul. & ſequen.de probat. & hoc de facto dici ſe habuiſſe.Barb.in.d.c. ad aures.& obtinuiſſe

ſecundum

secundum consilium Bal. licet ibi Panor. & aliqui videatur tenere cōtra, videlicet quod quando opponitur quod impetrans expressit falsum, tunc impetrans habet probare narrata, sicut creditor, quando debitor dicit pecuniam non fuisse numeratam, probare debet. l. 4. C. de non numera. pec. Si verò excipitur quòd tacuit verum, tunc excipiens, quia allegat dolum, illum probat. notatur in. c. 1. de litis contesta. in. 6. l. quoties. ¶ qui dolo. ff. de probatio. & an patronus teneatur probare se præsentasse intra tempus à iure statutum, tradit Curtius in tracta. de iure patro. in verbo. honorificum. q. 49. allegat Fel. in. c. quod ad cōsultationem. de re iud. Egid. de bella mera consil. 34. supposito. col. 2.

44 Valor maior expressus an vitiet.

Septimò, nominatus dubitans ne exprimeret verum valorem, expressit maiorem valorem, quia expressit suum beneficium valere centum, & non valet nisi quinquaginta. quæritur an nominationes sint nullæ, eo quod non expressit verum valorem? videtur quòd sic, per. c. cui de non sacerdotali. de præbend. lib. 6. & per. d. ¶ volumus. de colla. in concord. vbi verus valor exprimi debet. sed verus non est expressus, ergo. Imo modicū mendacium expressum denigrat totum factum, non enim dicitur modicus defectus, qui ex falsi expressione oritur argu. c. auxilium. ¶ In delictis. ff. de minor. Bal. in. c. si proponente. col. 1. de rescrip. In contrarium me trahit. quia quod pluris est, vtique tanti est. l. cū furti. ff. de in litem iurand. l. in eo. & ibi amplè Dec. de regu. iuris, ergo censetur verus valor expressus. l. 1. ¶ si stipulanti. de verbo. obliga. vbi Bart. & doct. Item si vniuersitates sciuissent minoris esse valoris, facilius concessissent, ergo illa expressio quod erat pluris, non debet vitiare. abundans cautela non nocet. l. testamentum. C. de testa. nam notarij & alij dictantes sic debet scribere amplè, vt tollatur malignorum specifica interpretatio, quia adhuc non possunt nimis specificare specificanda. sunt verba Antho. Butri. in. c. nimis. vlt. oppo. de excessib. prælato. Nec obstat. d. c. cui. nam ibi non comprehenditur beneficium minoris valoris, quia erat intentio Roma. pōtificis prouidēdi de beneficio illius valoris tantum, ideo alius valor, etiam minor, nom comprehēditur. hic verò agitur de excludendo à nominationibus illum, qui habet vltra ducentos aureos. sed quoniam expressit maiorem valorem, ob hoc non habet, ergo non excluditur, not. Domi. & Philip. in. d. c. cui de non sacerdotali. vide supra eod. versic. 3. exprimitur &c. & Card. consi. 31. cum inter. Quid si taceat impetrationem nullam, vide Domi. consi. 140. casus talis.

45 Qualitas beneficiorum in nominationibus exprimenda.

QVARTO, exprimitur in nominationibus qualitas beneficiorum, videlicet an sit dignitas. c. ad aures. de rescrip. Rota deci. 202. & deci. 257. in antiq. & decis. 6 10 Ibidem. & ita in propriis terminis declaratur in ordina. reg. rub. des graduez. artic. 7. & in prag. ¶ item quòd vniuersitates. in verbo qualitates. licet concordatum non dicat qualitates beneficiorum exprimendas, attamē iuxta ordinationes regias & iuta exprimendas quidam putant.

46 Item oportet exprimete an beneficium obtētum sit curatum, per. c. cum in illis. de præbend. in. 6. & cle. 1. & ibi nota. illo tit. & glos. in regula cancella. 63. alioqui gratiæ sunt nullæ. Rota. decis. 292. licet impetrās. in nouis. Nicol. Milius in repet. in verb. gratia. q. 5. & licet iure cautum non esset, stylus tamen hoc vult. Imol. & Fel. in. c. in nostra. in fi. de rescrip. de Selua in tracta. de beneficio. in. 3. parte. q. 11. in. 23. qualitate. Ratio est, quia sicut hæ qualitates possunt mouere papam ad non concedendum. c. quanuis & in. c. is cui. de præb. in. 6. ita etiam vniuersitates ad non concedendū nominationes, vel collatores possunt moueri ad non confetēdum beneficium isti nominato, sed alteri nullum habenti beneficium, vt habetur in. d. reg. cancella. 15. vbi ponit has prærogatiuas. Limita, nisi illud beneficium haberet curam de iure annexam, vt archidiaconatus. Fel. in. c. in nostra. correla. 4. de rescript. & decisio. Rotę. 202. nota quòd quis. in antiq.

47 Secundò, fallit nisi cura accessorie annexa sit, quia tunc non reputatur beneficium. c. super eo. de præbend. in. 6. & ibi dicit Domi. Ad iudicandum curatū non attenditur illud quod ex accidenti competit,

sed eius natura consideratur. Oldra.consil. 102. factū tale.per text.in.l. si quis nec causam.ff.de rebus credit.

Tertiò,intellige præmissa,quod talis mētio fiat in specie,nō in genere.cle.si.de offi. ordina.Panor. & alij per illū tex.in.d.c. ad aures. ideo non sufficeret si diceretur, cura animarum non negligatur.cle.1. de præb. quia generalitas obscuritatem parit.l.ita fidei.ff.de iur.fisci . & propter generalitatem & verborum inuolucrum effugitur mens deliberata pontificis. Bald.in.c. cum dilectus.de rescrip.& dixi supra eodem.

Quando dicatur beneficium curatum.

Item dicitur curatum beneficium,siue habeat curam fori contentiosi,vt archidiaconi, & alij inferiores prælati.c.1. de offic. archi.siue fori pœnitentialis, vt curati.not. Inno.& Panor.in.c.dudum.in.2.nota.9.de electio.&.c.de multa.in vlt.col. de præb,& gl.in extrauag.execrabilis. in verbo curam animarum. in extra. Ioan.22. Propriè tamen & strictè cura animarum est in foro pœnitentiali, & nulli conuenit, nisi sacerdoti.Inno.& Anto.in.c.cum satis.de offic. Archid.Card.consi.48. at dubia.& vtra sit dignior,disputat Card.& Imol. in.d.cle.1. vbi licet videre. vide glo. in verbo impendant.in cle.dudum.de sepul.Item aliæ qualitates beneficij notabiles beneficio de facto inhærentes debent exprimi, secundum glo.in.d.§. itē quod vniuersitates. in verbo qualitates.de colla.in prag.Quod est notādum,& prædicta procedebant tēpore prag. sanct.sed quia conditores remouerunt verbum qualitates, noluerunt esse exprimendas,quia duntaxat rationem habuerunt ad verum valorem beneficiorū,& non ad qualitates,vt patet in.d.§.volumus. & sic sufficit exprimere beneficium, & eius verū valorem, licet non exprimatur qualitas. non obstant verba prag . quia sunt correcta per text.in.§.volumus,nouissimum. nec refragatur ordinatio regia . quia fuit facta causa declarandi prag. vt patet in ordin.rubr. des graduez simples.arti.5.& in modum prouisionis, donec aliter fuerit declaratū, vt ibidem arti.vlt.dicitur , ergo est declaratū in d.§.volumus.igitur non potest allegari ordinatio.& faciunt quæ dixi in seq.requisito. Nec est verisimile quòd si tex voluisset cum papa exprimendā qualitatē, quod non expressisset, sicut expressit in ordinat.ideo dicerem nominationes valere etiam si qualitas non sit expressa. ante factū tamen cōsulerem exprimendā.ad vitandos processus.

48 Diœcesis an sit exprimēda.

QVINTO,non esset incōueniens exprimere diœcesim illius, cui nominationes concedundur, vt vniuersitates instruantur, an eidem concedere possint, vtpote si Germanus homo, Hispanus vel alius exterus velit in regno suscipe... nominationes,non potest ei vniuersitas concedere, cū non possint beneficia in hoc regno habere sine literis naturalitatis à rege cōcessis. glo. in verbo exterorum,in proœmio prag. Benedict. in repet.c. Raynutius. in verbo & vxorem. nu.1044.de testa. &.d.Bonaud. in panegyrico post tract.de terra rubea contra rebelles regum. & ita disponitur in stylo parlamenti.rub.de præbend. ordina.3. nec sufficeret exprimere diocesim, in qua habet domicilium,vel beneficium:sed oportet exprimere diocesim originis, licet contra teneāt do.de Rota deci. 628. si aliquis est oriundus.in antiq.Alioqui vniuersitas in his exteris non esset certa, cum eisdem concederet nominatiōes,& hic exterus licet habeat domicilium in regno , tamen non desinit esse exterus , quia etiam bona acquiruntur regi.teste Benedict.vbi supra, quamuis quo ad ordines conferendos episcopus domicilij dicatur illius superior.c. cum nullus.de tempo.ordin.in.6. sed non quo ad nominationes concedendas,vt dixi. Ideo regnicola,licet nō exprimeret diocesim originis,si exprimere diocesim domicilij, nō malè faceret.sic est intelligēda.d.decis. Rotæ 628. secus in extero, & non nato in regno. & sic intelligatur hæc opinio , vt dixi in glo.pro expressis.vers.21.in forma mādati in cōcor.

Imo etiam de iure facilius prouidetur oriundis, q̄ exteris.l.in ecclesiis. C. de episcopis & cleric.c.neminem.70.dist.gl.in.c. si proponēte.de rescri. quam sing.dicit Cor set.in singu.incipiente subreptio. Roma.in repet.l.si verò.§.de viro.fallen.14.col.14.ff. solut.matri Barba.in.c.eam te.num.28.de rescrip.& consi.26. scripsit. col.5.in.1. vol. ac cōsi.57.præclare.eo.vol. & cōsi.30. bene in fi.vol.3. Et ita disponitur in reg.cancell.

19.videlicet vt oriundus non oriundo præferatur. Non tamen ob nō expressam diocesim vitiarentur nominationes impetratæ p regnicolā,quia tex.cōcordati nō adstringit nos eam exprimere, ideo non debemus dicere vltra quàm concordatum nos adstringat,nec iustiores lege nos oportet esse.

49 Consueta exprimantur.

SEXTO, exprimantur alia, quæ consueuerunt exprimi per vniuersitates, vel ea quæ statuta vniuersitatum cogunt exprimere.nam.§.monemus.de collatio. in concordat.dicit quòd vniuersitates non debēt nominare nisi illos, qui promoti fuerūt secundum statuta vniuersitatum, si ergo in statutis vniuersitatis aliquid erat exprimendum in nominationibus,dico illud nō esse omittendum,vt statuta sernētur.alioqui non valeret gradus, nec nominationes,non seruatis statutis,per.d.§.monemus. Alia verò nō sunt exprimenda, quia in rescriptis ad beneficia non debet fieri mentio nisi de his qualitatibus, quæ à iure expressè reperiuntur,vt de eis fiat mentio.glo.in cle. si dignitatē.de præb.quod gratia sit nulla,est pœna. & vbi ius non imponit pœnam, eam imponere non debemus.glo.in.c.si.de iur.patro.nota. in regu.in pœnis.de regulis iuris in.6.& sic consuluit Cald. consil. 10. in rescriptis sub titul.de rescri.& consi.1.col.2.de filiis presby.Item non debemus requirere plusquam requirant verba legis vel statuti.l. gallus.§. videndum.ibi, nihil enim addidit quo significaret tempus.ff. de liber. & posthu.vbi dicit Bald.in.5. notab. quod quando verba legis vel statuti non requirūt,certū tempus, nec nos requirere debemus.* & sic nō debemus esse iustiores lege,sed in cōcordatis expressa tenere debem⁹,& vltra nō adiicere.]

50 Notandum est tamen,ꝙ ea quæ hic reperiuntur esse exprimenda , necessario exprimi debent,etiam si essent talia, quibus superior non redderetur facilior vel difficilior ad concedendum,vel denegandum,per tex.in.c.si motu ibi,quantumcunque modicum.de præb.in.6.&.l. prospexit.ff. qui & à quibus.vbi lex licet dura sit, seruanda est. ita Dom.in.c.dudum,col.penul.de præb.in 6.Fel.in.c.postulasti. col.4. versi.declara.& in.c.in nostra corrolario.3.&.20.de rescrip. dixi in glo.pro expressis.

51 Minor an possit acceptare beneficia curata si sit idoneus tempore vacationis.

Quæro,quidam minor.25.annis obtinuit nominationes ad beneficia etiam curata,ad quæ ratione ætatis erat inhabilis, & anteq̄ vacaret beneficiū, reperitur in ætate legitima ad curatū,an illi vigore nominationum possit prouideri? videtur quod non.c. si eo tēpore.de rescrip.lib.6.vbi si mādetur prouideri de beneficio cum cura,vel sine,si ille impetrās erat minor, & sic inhabilis ad curatum tempore impetrationis, licet sit habilis tempore vacationis, non tamen eidem debebitur curatum ratione illius subreptionis,sic nec per nominationes videtur.

52 Secundò,nominationes sunt gratiæ quasi expectatiuæ. glos.in.§. item quod vniuersitates.in verbo gradus, de collat. in prag.Et sic per eas expectant quidam tamdiu,vt sine beneficiis moriantur.ergo debet secundum ius expectatiuarū interpretari.c.causam. de rescrip.sicut aliæ gratiæ interpretantur.

Tertiò,facit glo.in.§.illi verò.de colla. in prag.inverbo religiosis.vbi glo.tenet regulari non deberi beneficiū regulare,si tempore nominationis erat secularis,licet tempore vacationis sit regularis,si dixerit in nominationibus,ad secularia,& regularia.idē tenet Brunel.in tract.de dignit.leg.conclu. 19. declaratio. 6. quæ clausula hodie non apponitur per vniuersitates,cum sit per cōcordata prohibitum ad regularia secularē nominari, etiam prætextu dispensationis apostolicæ, & contra.§. volumus. eod. titu. in concord. Contrarium tenet.d. Auriolus ille miles Tholosanus in repet.c.eam te.de rescript.tum quia potestas nominandi data vniuersitati censetur esse data à lege, cū sit perpetua, & ideo dicitur ordinaria, & non delegata,secundum eum per glo.in.c.si cōtra. de offic. deleg. glos.in.l. & quia.ff. de iurisdict.omnium iudicum.text. iuncta gl. in.l.2.C.de offi.eius qui vicem alterius gerit.ideo non cadit in nominationum literas surreptio,secundum eum per glo.in.c. irrefragabili.§.cæterum.de offic. ordina. in verbo super hoc,nisi in his quæ posui supra

Secundò, is nominatus non dicitur impetrans apostolicus, ergo surreptio in eum non cadit,vt nor.in.c.fina.de offic.leg.lib. 6.& cle.vlt.de offic.ordina. vbi glo.& in.§. non tamen in verbo effectū.de coll.in prag.

Rota decis.55.in antiq. vbi ex priuilegio papæ potest quis ad vacatura nominare, & ille nominatus per tale priuilegium nõ præfertur impetranti apostolico. alioqui si primo impetraret nominationes, præferretur secundo impetranti etiam à papa.c.tibi qui. de rescrip.in.6.quod non videtur verum, vt in rub.de mandat.apost. dicitur, videlicet, quòd apostolicus impetrans nominato etiã antiquiori præfertur.

Præterea in nominationibus debẽt exprimi illa quæ supra in proxima quæstione dixi, ad alia expriměda non adstringi.§.volumus.&.§.statuimus. de collat. in concordat.ergo ad alia non erit surreptio, licet dicatur in nominatione ad beneficia curata & nõ curata.si papa voluisset aliud exprimi, dixisset. Item mẽs papæ fuit viris literarum studiosis & disciplinis liberalibus incũbentibus prouidendi, vt attestatur in procemi. concordat. sed iuuenes student ante.25. annos.nam postea non præsumitur quòd bene addiscant.l.1. & ibi Bar.C. qui ætat.lib.10. ergo illis potest ꝓuideri de nominationibus etiam ad curata, dummodo fuerint ætatis perfectæ, quando beneficiũ vacabit. nam cogitauit papa, quòd simul atq; quis est nominatus non adipiscitur beneficiũ, sed oportet quòd expectet se esse antiquiorem. ergo bene cogitauit quòd illa impetratio nominationũ fieret ante.25.annos, & sic antequam essent ad curata habiles. alioqui sequeretur quod iuuenes studiosi haberent suas nominationes ferme elusorias, quia tãtum ad simplicia beneficia, & sic grauarẽtur multisexpẽsis, vt aliàs impetrarẽt ad curata post ætatem perfectam, quod non fuit mens papæ vt interim senes, qui non ita bene addiscũt sicut ipsi iuuenes, eos præcederent, etiam in data antiquiores, & sic beneficiis principũ & suis nominationibus deciperentur in curatis: quod non est dicendum, vt not.imperator in.l.1.C. de his qui veniam ætatis impetraue. Item facit.c.ei cui. de præb. lib.6. vbi attenditur tempus vacationis. sic & in nominationibus.§.si quis verò ex dictis. ibi, tempore vacationis.eo.titu.

Præterea facit.l.fi.C.de testa. mili. vbi si princeps pupillum creet tribunum, nõ ob hoc poterit testari, sed expectabitur ætas.sic quando nominationes cõceduntur graduatis minoribus.25.annis non poterit eis durante minori ætate prouideri de beneficiis curatis, sed post legitimam ætatem sic. nam suspenditur prouisio in curatis vsque ad legitimã ætatem, sicut dicimus in minore ordinato ad presbyteratum, vt non possit celebrare ante legitimã ætatem.25. annorũ post sic, etiam sine alia ordinatione cle.fi. de ætate & qualita.sic in nominatis.& ita tenet in propriis terminis Auriol.in.d. repet.c. eam te.nu.218.cum seq.vsque ad.332. de rescrip. vbi multa alia fundamenta adducit. Illa videto, non addo alia nunc, sed quando operæpretium fuerit, amplius discutiam.

53 Dispensatus ad beneficiũ curatũ tenetꝰ promoueri in tẽpore iuris.

Vltimò, pone quod minor est dispensatus ad obtinendum beneficium curatum intra quod tempus teneatur promoueri? Respon.quod in.18.anno ad subdiaconatum. in.20.ad diaconatum.in.25. ad presbyteratus ordinem.per cle.fin. de æta. & qualitat. ita concludit Petrus Ancha. con.293. vltra & consi.304.ista. nisi in dispensatione esset adiecta clausula, quòd ad nullos ex sacris ordinibus teneatur promoueri ante.25. annos ita concludit Io.de Ayma dicens se habuisse ter de facto in rub.de electio.regia ad prælaturas nomina.in verbo scientia, in cõcor.quia dispẽsatus de non promouendo ad sacerdotium, non censetur, dispensatus, vt non teneatur promoueri ad ordinem subdiaconatus.c.cum ex eo.de electio.in.6.

54 Gradꝰ ante primam tonsurã habitus an prosit.

Postremò, quidam fuit ꝓmotus in magistrũ artium, vel fuit effectus baccalarius, sed non habebat tonsuram id tẽporis, quæro an valeat gradus? Respon. ex suprascriptis sic, cum inspiciatur tempus vacationis, vt dixi supra per.c.ei cui. de præbend. in.6. Quid si nominationes impetrauerit ante tonsuram, an valeant? cogita. & vide Imol. & alios.in.c.2.de institutio. & Perus.in.ca. si eo tẽpore.de rescrip.in.6.Feder.cõsi.290. quia in præsenti.col.5. versi.videatis &c. Feli.& alios in.c.cum adeo.de rescript.

55 Nominationes impetratæ ante habitã primã tonsuram an valeant.

¶Quæstio decima principalis.

DECIMO, principaliter quæro, quæ in nominationibus requirantur? Respond. primò requiritur gradus.§.præfatique ordinarij.&.§.præterea. & per totum de colla. supra. Et sic scholaris quantocunque tempore

1 Requisita in nominationibꝰ.

pore

pore studuerit, est incapax nominationum, nisi habeat gradum §. teneantur. de collat. ibidem hoc tenet glo. in §. insuper. in verbo. graduatis. de colla. in prag. & in hoc conuenit omnis prope turba regnicolarum.

2 Primò quæro, qualis gradus requiratur? Respond. gradus doctoratus, licentiæ vel baccalaureatus in theologia, in iure canonico, vel ciui. In medicina requiritur gradus doctoratus, vel licentiæ, in artibus verò magisterium. dict. §. præterea. de collatio. in concord. Et in his quæ iuris sunt positiui, licitum est dicere quod not. glo. in §. furtiuæ institu. de vsucap. sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas. & inter istos graduatos quidam dicitur graduatus simplex, alius graduatus nominatus, de quibus infra dicetur.

3 Item requiritur quod gradus sit habitus in vniuersitate famosa. §. præfati. t. & §. præterea. de colla. supra. vel quod in aliqua vniuersitate priuilegiata gradum adeptus fuerit. §. statuimus. ibidem in concordat. & in ordinat. reg. rub. des graduez simples. articu. 9. ibi, & quilz ont estudié en vniuersité priuilegiée, &c.

4 Grad* debet sumi i vniuersitate famosa & non sub bulla.

Ex quo infertur quòd graduatus sub bulla, non potest obtinere nominationes, nec beneficia virtute gradus, quia bullati doctores in hoc regno non sunt habendi pro doctoribus, nec priuilegiis aliorum doctorũ gaudent, tãquam per saltum promoti. l. nemo. C. de aduocat. diuer. iudi. Guido papæ. q. 388. in decis. Delphina. Roma. in reperi. l. si verò. §. de viro. col. 9. fallen. eadẽ. ff. solut. matrim. Ias. in. l. si quis maior. in fin. C. de transactio. & Thom. Parpaliæ in repet. l. placet. col. 20. C. de sacro. sanctis eccle. Dec. post alios. in. c. clerici de iudic. nec sunt maioris momenti quam bulla. glo. in regula cancella. Iulij secundi in. 6. parte. & asini, qui non possunt sumere gradũ ratione ignorantiæ in vniuersitatibus famosis, recipiunt à comitibus palatinis.

Cõtra doctores bullatos.

¶ In Hispania etiam nullus debet sumere gradum, nisi ab vniuersitatibus, aliàs non reputabitur graduatus, nisi fuerit examinatus in dictis vniuersitatib, & remissus postea ad commissarium, & hoc concessit Alexand. papa, Anno. 1493. 6. Calend. Augusti, pontificatus sui, anno primo, vt in constitutionibus Hispa. est videre.]

5 Graduat* in vniuersitate extra regnũ an beneficia in vim gradus obtinere possit.

Quæro, quidam Gallus sumpsit gradum in Italia, quem insinuat cum tempore studij episcopo Aurelianensi, vacat beneficium in mensibus graduatorum, quod episcopus gratificando confert isti promoto in Italia. graduatus in vniuersitate Franciæ, qui etiam insinuauerat, illud requirit, & acceptat. cui debeatur? videtur quòd graduato in Italia possit conferri beneficium in mensibus graduatorum vacans, per. §. statuimus, de colla. supra. vbi collator in mensibus deputatis graduatis potest gratificare vnum ex eis, quem voluerit, ergo istum graduatum in Italia, & aliàs extra regnum. nam dispositio generaliter loquens, generaliter debet intelligi. l. prima. §. generaliter. ff. de legat. præstand. Sed concordatum generaliter loquitur de graduatis, ergo vbicunque sint promoti, non refert, dum tamen modo in vniuersitate famosa, & priuilegiata, vt in dicto titulo. de collat. in concordat. sed vniuersitates extra regnũ sunt famosæ, & priuilegiatę. ergo ibi graduatus priuilegio sui gradus frui debet. Item ratio & mens concordatorum cõuenit isti graduato extra regnũ, videlicet vt ꝓuideatur peritis. sed hic istam qualitatem habet, ergo nõ erit reiiciendus, argumen. notat. in authenti. habita. C. ne filius pro patre. vbi aliqui doctores dicunt priuilegia scholarium concedi tantum studentibus alibi quàm in patria. ibi dixi in priuilegiis scholarium, an sit verum.

Præterea actus iure factus in vno loco, habet vires etiam extra illum locum in quo est factus. vnde si notarius creatus in ciuitate, fecerit instrumentum extra, valebit. Bartho. & Bald. in. l. nec ei. §. satisdatio. q. 5. ff. de adopti. Bar, & alij in. l. 1. C. de summa trinit. sic & gradus assumptus in Italia habebit vires etiam in Francia, sicut legitimatus Romæ, vbique est legitimatus. & hoc tenet glo. in regula cancel. Iulij. secundi in. 3. parte. & hoc in propriis terminis tradit Ioan. Dayma doctor Tholosanus in rub. de elec. in verb. in vniuersitate famosa. vbi hoc expressè firmat. Mihi tamen videtur contraria opinio verior, quia graduatis tãtum in vniuersitatibus regni cõcessit priuilegia nominandi, & gradum dandi quo ad beneficia ha-

benda in vim illorum. ꝓbatur in proœ. con corda. & in ✠ monemus. ibi, vniuersitates re gni. ergo aliàs extra regnum exclusit, argu. c. nonne. de præsumptio. Hoc etiam probatur in ordina. regiis rub. des graduez simples. artic. 4. vbi sic dicitur. Item enioignôs aux vniuersitez de nostredict royaulme, & Daulphine. & postea semper ad easdem vniuersitates se refert, maximè articu. 7. ibi, esdictes vniuersitez &c. & in ✠ præfati. ibi. huiusmodi graduatis &c.

Secundò, quàdo priuilegia sunt specialiter concessa alicui vniuersitati vltra alias, tunc aliæ nō vtentur illo priuilegio. not. in l. 1. ff. de leg. 1. sed speciatim vniuersitatibus regni est cōcessum, vt possint regnicolas ad gradus promouere quo ad beneficia habenda in regno, ergo hoc priuilegio nō vtentur aliæ vniuersitates extra regnum, quæ nō habent hoc concordatum, nec priuilegium.

Tertiò, bonum est argumētum de personis ad locum, & econtrario. l. 1. & . 2. ff. ne quis eum qui in ius vocat. est, vi eximat. Ias. & recentiores in. l. vinū. si cert. peta. Claud. cantiun. in topica iuris, fol. 68. sed personæ exteræ non possunt etiam in vniuersitatibus regni sumere gradum ad habendum beneficia in vim illius in regno, ergo etiam regnicolæ non poterunt gradum sumere extra regnum quo ad hoc priuilegium regni.

Quartò cui prohibetur consequens, videlicet nominare, & antecedens ad illud, videlicet gradum dare. l. illud. ff. de acquir. hæred. cum similibus allegatis in. l. 1. per Claudi. seycel. ff. de iusti. & iure. Sed prohibetur vniuersitatibus extra regnum dare nominationes regnicolis, saltem non est concessum illis, ergo nec poterunt concedere gradum quo ad beneficia regni.

Quintò, vna res non debet diuerso iure cēseri. l. eum qui ædes. ff. de vsucapio. nec duplici iure. c. cognouimus. 12. q. 2. sed vniuersitates extra regnum non possunt cōcedere nominationes etiā regnicolis ✠ monemus. de colla. in cōcorda. ergo nec etiam gradus quo ad beneficia habenda in vim illius.

Sextò, hæc priuilegia data in cōcordatis sunt eo concessa, ne res nummaria Galliæ exhauriretur, vt patet in primis literis regis positis in princip. concord. Franciscus &c. versicu. ideóq;. Sed respublica Franciæ nummis exhauriretur, si quilibet scholasticus gallus studeret extra regnum, & ibi sumere gradum posset, ergo &c.

Septimò, papa in suis primis literis ad cōcordata dicit fecisse concordata pro com muni & publica vtilitate regni. Communis & publica vtilitas regni est, ne regni Frāciæ scholastici extra regnum promoueantur, tū vt sciamus an per saltum ꝓmoti sint, quod solēt facere vniuersitates Italiæ: tum etiam propter collatores, vt sciant an tales ꝓmoti sint literis præditi & moribus, ac sint tales, quibus possint collatores sacerdotia committere: ad hæc etiam, vt vniuersitates habeant commoda illius gradus, vt sequitur.

Octauò, vult papa (vt dicit) ingenti hominū regni dispēdio obuiare, versicu. postremo. sed ingens dispendium est vniuersitatibus regni & quodāmodo vilipēdium quod homines Galli relictis tam famosis & excellentissimis Franciæ vniuersitatibus, alibi sumant gradum, ergo non debet permitti saltem quo ad priuilegia concordatorum.

Nonò, prohibetur ibi ne per vrbes errabundè vagentur scholastici Galliæ. si concederentur hæc priuilegia promotis extra regnum, scholastici regni vagarentur, & præberetur istis materia vagationis, quæ summopere à iure improbatur. ca. quia in tantum. de præbend.

Decimò, sicut attestatio nobilitatis debet fieri à iudicibus regni ✠ cū verò. de colla. supra. dico infra quæst. 12. nu. 17. ita & attestatio gradus, & ipse gradus debet assumi in vniuersitate regni.

Vndecimò, quædam requirūtur in literis gradus in Francia per cōcordata & ordina. regias, quæ non requiruntur in Italia, de quibus infra dicetur in eadem quæstione, & seq. & illa requisita non seruarent vniuersitates Italiæ. ✱ quia non solent aliquem facere baccalaureum, sed licentiatum & doctorem: ergo is sic promotus in hoc regno, per saltum promotus censetur.]

Duodecimò, instrumentum sigillatum sigillo regio factum in Montepessulano, nō habebit executionem hic, quanuis sit consuetudo vt habeat, tamen in hoc inspiciemus celebrati cōtractus loci cōsuetudinem. Bal. in

Bal.in.l.vna in fi.C.de.confes.Ias.in.l.pen. in fi.princ.ff.de iurisd.omn.iud. Sic iste graduatus in Italia, vbi non sunt hæc priuilegia concordatorum, non habebit ea in hoc regno ratione sui gradus.

Vltimò, hæc priuilegia dantur vt studia & regni vniuersitates foueantur, & augeantur.§.item placuit. de collationibus in prag.vbi sic dicitur. Item placuit ipsi cōgregationi, vt tanto magis studia & vniuersitates regni & Delphinatus cum scientiarum augmento foueantur, quòd suppositis vniuersitatum prædictarū conferantur duæ partes præbendarum &c.ergo suppositis & graduatis in aliis vniuersitatibus non debētur beneficia in vim gradus, argumento à contrario sensu, sed concordata successerunt in locū pragmaticæ, ergo in eisdē terminis debent intelligi in his, in quibus non est immutatum per ea.

6 Non refragātur supra in cōtrarium adducta.

Primum, quòd generaliter dantur priuilegia graduatis in vniuersitatib⁹ famosis. Respondeo dari priuilegia non simpliciter graduatis in vniuersitatibus, sed graduatis in vniuersitatibus regni, probat. d.§. monemus. & ordinationes regiæ supra allegatæ. ideo non loquitur generaliter. & si loqueretur generaliter, tamen deberet intelligi secundum præfationem, in qua tantum loquitur de graduatis in regno. & quia est regni & localis: ideo ad alios non extendetur. Nō obstat secundū, quòd sit eadem ratio in promotis extra regnum, quia sunt literis prædi ti, sicut in regno promoti. Respōdeo, etsi haberet locum vna ratio, tamen aliæ (quas supra dixi) refragātur. ideo non habebit locū, argu.§.affinitatis.instit.de nupt.. Minus obest ꝙ dispositio rite facta in vno loco, vbiq; sortitur forum. Respondeo hoc esse verum, vt sit doctor vbique, non tamen habebit priuilegia illorum qui promoti fuerint in Gallia, sed iuris cōmunis priuilegia habere poterit. de quibus in auten.habita. C. ne filius pro patre. Vide.q.seq.12. Et quanuis D.Dayma hoc renuerit, quia erat in vniuersitatibus extra regnū promotus, hoc fecit vt suā defenderet promotionem, ideo ei non puto credēdum, cum causam suam ageret. Ex his concludo episcopum non posse gratificare promotum extra regnum, nec ei esse conferenda beneficia in vim gradus.

7 Secundò, in nominationibus requiritur scriptura.§. præfati. ibi per literas patentes. &.§.volumus.ibi, in nominationum literis. de collatio.in concorda, alioqui quomodo posset dare literas duplicatas collatoribus nominatus, si eas non haberet? Certè nō posset, quia non dat, qui non habet. l. traditio. ff.de acquirend rerum dominio, dicit Bart. in.l.si vniuersę.C.de lega.etsi ad hoc adstringantur in.§.teneantur.de colla.in concorda. ibi, literas duplicatas dare &c. Licet regulariter ad validitatē actus non requiratur scriptura.l.pactum quod bona fide.ff.de pact.ꝗ fallit quando ex lege vel statuto requireretur scriptura, vt in emphyteosi.l.1.C.de iure emphyt.& aliis casibus traditis per glo.meliorē iuris, in ca.1. de censib.lib.6. & Berta. in verbo scriptura de substātia. Et in hoc regno Franciæ propter concorda, mandata etiam requirunt scripturam, vt patet in rub. de manda.apostol.vbi dixi in.§.1.

Scriptura in nominationib⁹ requiritur.

8 Licet de iure in gratia apostolica nō requiratur scriptura, quia statim habet effectū dispositionis.c. inquisitionis.25. quæst.2.l. contrahitur.ff.de pignor.& in gratia apostolica quod scriptura requiratur, hoc expressè tenet Archidia. & alij in procemio sexti lib.circa finem.Bald.in.l.si quā.col.2.C. de episcopis & clericis.

Scriptura in gratia apostolica nō requiritur.

9 Quæro, quidam nominatus acceptauit beneficium quod sibi ratione suæ nominationis per episcopum fuit collatum. perdidit suas nominationes, quæro an possit beneficium cum sola collatione retinere? tradit Ant.in.c.in nostra, in prin.de rescr. & ibi Fel.in versicu.spoliatus, in fine. vbi dicunt ꝙ sic, quia collatio conseruatur sine literis nominationum, per.c.cum olim.in.1.de priuileg.glo.in.ca.sanè.de renuncia.

10 Tertiò, requiritur, quòd is cui concedūtur, sit actu residens in vniuersitate, in qua vult sumere nominationes, vt habetur in ordina.reg.rub.des priuileges des escoliers, artic.7, & etiam in alia ordinatione dicitur quòd scholares non gaudent priuilegiis si sint vltra sex menses absentes ab studio, quādiu sunt absentes: quod fusius tractaui in priuilegiis

uilegiis scholast. sufficit tamen, quòd fuerit residens tempore, quo eidem conceduntur, & sic per procuratorem eas non posset impetrare obstantibus illis ordinationibus, licet de iure secus. gl. in. c. nonnulli. §. fi. de rescri. & si docto. concedere velint, nil obest.

11 Literę gradus & nominatiõis manu scribæ vniuersitatis signari debent.

QVARTO, requiritur q illæ literę tá gradus, quàm nominationis sint manu scribæ vniuersitatis (quem secretarium vniuersitatis in Montepessulano vocant) signatę. dicto. §. præfatiique graduari. ibi. manu scribę. l. diuus. 2. ibi, literas inclusas atque obsignatas. ff. de custo. reorum. nam sicut acta iudicis non faciunt fidem, si non habeant iudicis signũ. Dynus in. l. in fraudé. §. quoties. ff. de iure fisci. sic nec instrumentum sine signo notarij probat. l. fi. §. nec calidis. C. de assesso. Bar. in. l. ad testium. §. si quis. ff. de testa. Guido papæ in statu. si quis per literas. in verbo propria manu. in fin. Feli. in. c. scriptura. col. 4. de fide instru. hoc tamen dicunt docto. de consuetudine esse, vt signum sit de substantia in instrumento. Panor. & Dec. in. ca. 1. de fide instrum. Bar. in. l. si quis ex argentariis. §. si initium. ff. de edend. Corne. consi. 22. licet. 3. volu. & consil. 70. duo. col. 1. in. 4. volu. & consi. 118. placet. col. 2. ibidem.

12 Locũtenens scribæ au possit nominationes signare.

Quid si scriba vel secretario vniuersitatis absente, literæ gradus & nominationis fuerint signatæ per locumtenentem, seu per substitutum scribæ, quæro an valeant? Videtur quòd non, quia tex. dicit in. d. §. præfati. manu scribæ, ergo non manu alterius: quia qui de vno dicit, de alio negat. ca. nónne. de præsumptio. l. cum prætor. ff. de iud.

Item quando aliquid debet fieri per propriam manum, substitutus non potest interuenire. tex notab. qué ibi ponderant Bar. & patruus meus Iacob. Rebuffus & alij in. l. penu. C. de erogat. militaris anno. lib. 12. c. periculosæ de pœniten. dist. 1. c. 1. de verb. signif. lib. 6. glo. sing. in verbo publicé, in cle. 1. de vita & honesta. cleric. c. licet, & ibi doc. de deci.

Item facit tex. in. l. singulos. ff. de testa. vbi dicit singulos testes, qui in testamento adhibentur, proprio chirographo annotare conuenit. dicit glo. ergo vnus pro alio non subscribit. c. quicunq. in prin. de hæret. lib. 6. & ibi gl. in verbo propriis manibus.

Præterea quando iuramentum requirit quod propria manu alicuius fiat, non potest iurari per alium. ca. licet ex quadã. ibi proprio iuraméto. de testib. & ibi plené Felin. col. 2. & c. 1. de iureiu. lib. 6. cle. 1. illo tit. qa importat propriam industriam. Barba. consil. 76. sapiéter. col. 3. & cõs. 88. sapiéter. col. 6. in. 4. vol. vbi concludit de testamento, q non possit signari per alium, etiam nomine illius personę, quę signare debebat. Imo quádo actus requirit propriam personam, nõ potest illa persona delegare aliam. Aret. in. l. 1. §. 1. & ibi Ias. & alij. ff. de acquir. possess. Itẽ quãdo lex vel statutum mandat, vt certi notarij vel hominis subscriptio apponatur; túc est de forma. l. 1. C. de conueniend. fisci debitor. lib. 10. Roma. consil. 203. quo ad primũ. & omissio illius formę vitiaret actum. l. 1. ff. de liber. & posthu.

Veritas in contrarium se habet. nã qui per alium facit, perinde est acsi ipse faceret, regula, qui per alium. de regu. iur. lib. 6. & proprié dicitur facere, qui facit per alium. tex. sing. & ibi multa addidi in. l. certé. §. 1. ff: de præca. cui nouum dedi intellectum. vide tamen Bart. in. l. sed si vnius §. seruus. ff. de iniur. & Dynum in. d. regula. qui per alium. Alioqui sequeretur, quod scriba seu secretario absente, vel valetudine impedito, nõ possent concedi nominationes, quod esset irrationabile. nam quando notarius non potest propter suam infirmitatem signare protocollum, committit alteri notario. l. quædã. §. is autem. ff. de eden. Bald. in. c. 2. col. 3. de fide instru. Sic dicemus in nominationibus vt scriba cuidam committere possit.

13 Cõpaternitas etiã per procuratorẽ cõtrahitur.

Non obstant quæ supra diximus, quia in concordato non apponitur verbum propria manu scribæ, ideo poterit signari per alium. quod sic probatur. Propriis manibus debet leuari infans in baptismo. c. ad limina. 30. q. 1. Et tamen compaternitas contrahitur per procuratorem secundum communem opinionem positam in. c. veniés. de cognatio. spiritua. Feli. in. c. licet. col. 3 de test. facit. c. si quis suadente. 17. q. 4. iuncto. c. mulieres. de senten. excom. Panor. in. c. fina. de iuramen. calum. hoc tenet Albert. in tract. de forma & solen. actus. rub. ex quibus consistant forma & solennitas. fol. 27. col. 3. vbi

dicit

dicit non importari personalitatē, vel industriam, quādo dicitur tantum, manibus, vel manu scribæ, vt in concordat. ergo per substitutum poterit fieri. vt plenè tradit Barba. in.c.1.nu.25.& seq. de libel. obla.

14 Actus quā per aliū possit fieri.

Item etiam si in concordato esset propria manu, adhuc posset fieri per alium, per regulam quam tradit Card. in cle.1. de iureiurand. vbi dicit, quādo actus non est præiudicialis, vel non est electa industria personæ, potest fieri per aliū, licet dicatur ꝓpriis manibus. Bald. in.l. vna.§ ne autē.C. de eadue. tollend. probatur per Fel. in.c. licet ex quadam, col.2. & seq. de testi. Item valet actus nō seruata forma, quādo imminet necessitas. Alex.& Soci. in.l.1.ff. de lib.& posthu. Bald. in propriis terminis in rub.C. de fide instrumen. col.8.nu.23.

Præterea statuto Delphinali cauetur, ꝙ propria manu debent subsignari literę à iudice, tamen valebunt si fuerint signatę à locumtenente, secundum Guido. in statuto si quis. in verbo propria manu signatas, versic. sed quid si dictæ.

15 No. tu qui subscribis pro aliquo.

Oportebit tamen quod ille qui sic subscribit, protestetur se facere nomine scribę. Bart. in.l. ad testium.§ si ab ipso.ff. de testa. vbi dicit testem signantem anulo alterius, debere protestari. Ratio est, quia si vteretur signo alterius tanquam proprio, incideret in falsum.l. eos.&.l. lege Cornelia.ff. de fal. §. item lex Cornelia. insti. de publi. iud. moder. in.§ possunt. insti. de testa.

16 Quo in loco debeant nominationes signari & aliæ scripturæ.

Primò quæro, in qua parte debent signati? Respon in fine. arg.l. hac consultissima. ibi, finem autem testamenti subscriptiones. C. de testa.l. subsignatum.ff. de verbo. signi. Spec. in tit. de instru. editio. in fi. nam scriba subscribere debet nomē suū & cognomē in nominationibus, vt in aliis instrumētis ibidem dicitur, & Guido papæ in.d. verbo propria manu. in princip. Specu. in.§ vt auten. versic. notarius. rub. de senten. in.2. parte. Paul. in.l. eum antiquitas. in fi.C. de testa. Bart. in.l. si quis ex argentariis.§ si initium. circa finem.ff. de edend. licet Bal. in.l. non enim aliter.ff. de adoptio. dicat non esse determinatum locum à iure, in quo debeat apponi signum notarij. plus dicit in.l. ad testium.§ si quis de testibus. ff. de testat, non esse curandum an signum notarij apponatur in principio, vel in fine instrumenti, tamen subscriptio in fine debet poni, & etiā ex cōsuetudine signum: & ille locus est magis conueniens. Bauer. in.§ possunt. col.3.& seq. institu. de testa. & sic de consuetudine seruatur, ita quòd si contra fieret, non valeret instrumentum, nec nominationes.
[* quia minimè mutanda sunt, quæ semper certam interpretationem habuerunt.l. minimè.ff. de legib.]

17 Signū duorum an requiratur.

Secundò quæro, quid si fuerint duo scribæ, an vterque debeat subsignare? Videtur quòd sic, quia cum duo notarij recipiunt vnum instrumentū, non sufficit ꝙ vnus illorum signet, sed requiritur vtriusꝙ signū, nisi instante necessitate Alber. per illū text. in.l.1.ff. de offic. consul. Guido papæ decis. 122. Et quilibet in sua subscriptione debet facere mentionē alterius. Rebuff. in.l. nulli. in fin.C. de numerariis & actuar. libr.12. quod nō seruatur. & talis cōsuetudo vt instrumentum non prosit nisi sint duo notarij, valet, vt nor. Dec. in.c.2.nu.6. de proba. & quando conficiunt varia instrumēta, neutri creditur, quia sibi inuicem derogāt. l. scripturæ. C. de fide instru. sic consuluit Bald. cōsi.392. in primis ver. vltimus. Si tamen tempore pestis vel alterius necessitatis non reperiretur nisi vnus, ille solus posset conficere instrumentum adhibitis duobus testibus & valebit, non obstante consuetudine contraria. Angel. per illum text. in.§ quod autem. in authen. de non alienād. reb. eccle. coll. 2, allegat.l. fi.C. de testam. Idem arbitror in nominationibus, quia.§ præfati. 2. dicit manu scribæ. ergo sufficiet vnus, & ita seruat vniuersitas Tholosana, quia quilibet censetur esse datus in solidū, ideo valet sine subscriptione duorū. secus si essent duo collegæ electi. patruus meus in.d.l. nulli. Bald. in.l. iurisiurādi. col.3.C. de testi. Si tamen ex cōsuetudine vel statuto requiritur signū scribæ & Bidelli generalis in nominationibus, vt apud Bituriges, tūc non valebūt nisi signū vtriusque interuenerit, ita tenet Guido in.d.q.122. an instrumentū. Sed hoc est plus, quā sit à cōcordatis expressum, requirere, & ex causa valet: vt quādoꝙ in vniuersitate Bituricen. dum ibi profiterer dixi.

18 Notarius quo signo vti debet.

Tertiò quæro, quo signo debeat scriba seu notarius vti in nominationibus? Respon. signo consueto, aliàs si mutauerit signũ suũ falsi tenetur. Bal. & alij in. l. cõstitu. C. & in l. comparationes. col. vlt. C. de fide instrum. & c. significauit. de appella. & ibi Perus. & alij. Lanfran. in c. quoniam contra. in verbo instrumentorũ. col. 2. de proba. per. l. fin. C. de assessorib. & §. item lex Cornelia. insti. de publi. iudic. Fel. in. c. 1. de fide instru. Ratio est, vt postmodum ex istis instrumentis ad alia fiat facilior comparatio §. oportet. in authen. de instrum. cautel. & fide. colla. 6. glo. in. d. §. itẽ lex cornelia. quod rectè fieri nõ posset, si diuersis vteretur signis notarius glo. in §. sed si instrumenta. in verbo adiiciatur. d. authen. de instru. cautel. & fide. Bauer. in. d. §. possunt. notab. 2. insti. de testa.

19 Nominationes per signa incognita nõ signentur.

Ideo vitiarentur nominationes si scriba vniuersitatis eas signaret per duas literas, vt P. R. volens dicere Petrus Rebuffus, vel per duas syllabas incognitas, vel per literas aut notas, quia tales notæ nec literæ sũt, dicit tex. in. l. sed cum patrono §. si. ff. de bono. possess. & ibi glo. & hoc intellige quãdo scriptura de substãtia erat, vel de forma, alioqui quando essent tales literæ. licet non probẽt, tamen non vitiant: sed perinde est ac si scriptura earum rerum non esset facta. argu. l. 1. ff. de iniusto rupt. l. sed si pupillus §. proscribere. de institor. actio. Bald. & Imol. in. l. quoties §. 1. ff. de hæred. insti. Alber. Brunus in tract. de forma. Rub. ex quibus cõsistant forma & solennitas. versi. 44. ibi, quædam verò sunt &c.

20 Sigillo vniuersitatis sigillari debẽt nominationes.

QVINTO, requiritur quod sigillo vniuersitatis sint sigillatæ. d. §. præfati. ibi, sigillo vniuersitatis &c. nec valerẽt, nisi essent munitæ signo scribæ, & subscriptione, ac sigillo vniuersitatis, spec. in tit. de instru. editi §. instrumentum ergo publicum. versi. item quòd non est signatum. & versi. item quod non est sigillatũ. vbi sigillum & subscriptionem requiri dicit. idem tenet Guido papæ. q. 175. literæ. & 481. literis. in suis decisio. Bart. in. l. si procuratorem. ff. de procurato. Docto. c. 2. de fide instru. Panor. & alij in. c. post cessionem. de probat.

21 Item instrumentum sigillatum sigillo regio, sine notarij vel notariorum subscriptione non habet executionẽ paratam, nisi consuetudo aliud habeat, vt dico in tract. meo de literis obligatoriis regio sigillo vel alio auten. signatis. art. 1. & seq. vide tex. i. l. si §. finauté hi. C. de bonis auctoritate. iud. poss.

22 Literis episcoporum an & quãdo credatur.

Facit quod nec creditur literis episcoporũ sigillatis sine testibus & subscriptione notarij. circa prouisiones factas de beneficiis ad eorum collationẽ spectantibus, in præiudicium apostolicorum impetrantium. Rota decisio. 201. not. quod non creditur. Panor. & alij in. d. c. post cessionẽ. facit tex. in. c. cũ à nobis ibi nec scriptum eorum nisi testium adminiculo fulciatur de testi. Quid in aliis casibus, tradũt doct. in. d. c. post cessionem. Calder. cõsi. vlt. Rub. de fide instru. & Bald. in consi. 319. super. 1. & consi. seq. in. 3. volu. Quia impetrantes apostolici sunt ordinariis exosi. ideo ordinarij facilè vti solẽt antidatis, & sigillum eorum apponunt ad libitum, teste Bonifa. in cle. vlt. col. fi. de senten. exco. scripsi in præfa ad rub. de collatio. in concord. Et in hoc sigillo requiritur

23 Quæ in sigillo requirãtur.

actus, aptitudo voluntas & character. Bal. in. c. 2. col. 3. de fide instrum.

24 Multiplex est sigillũ.

Primò quæro, Quotuplex est sigillum? Respondeo, multiplex. quoddam est sigillum auctoritatis, vt sigillum papæ, regis, episcoporum, & dominorum tẽporalium. c. nobilissimus. 96. dist. & ibi notat. & cle. vna in fine de iureiurand. Aliud est solennitatis, vt sigillum testium in testamentis §. possunt. institu. de testa. & quod ius ciuile annulum vocat, ius canonicũ sigillum appellat, teste Innocen. & Imol. in. c. 2. de fide instrumen. Est tamen text. egregius loquẽs de sigillo. in. l. videamus §. qui vinum. ff. loca. & in. l. æquissimum §. sed si ædium de vsufru. & l. cætera §. Item hoc prohibetur de lega. primo. Aliud est sigillum testimoniale. vt. l. si qua per calumniam. C. de episcopis & clericis. l. Caius. ff. de pigno. actio. vt est istud quod in nominationibus apponitur, ideo in eis solet apponi, in quorum fidem & testimonium &c. Aliud est ratificatiuum. l. 2. C. de rebus alienis non alienãd. & ibi Bald. & in margarita in verbo sigillum. q. 2. Aliud ponitur in signum consensus. c. 1. de procura. vt quãdo agitur de præiudicio sigillãtis. Bald. in. d. c. 2. col. 3. Aliud sigillum

sigillum datur in signum cõfirmationis.c. inter dilectos.§. t. de fide instrum. Imol.in c.2.col.penul.de fide instrumen.

25 Sigillum quid debeat continere.

Secundo quæro, quid debeat cõtinere sigillum. Respon. debet cõtinere quandã impressionẽ.l.1.versi. finautẽ.socius, ibi sigillo impresso.C. de cõmuni seruo manu. & ibi Bal.notat illũ tex.facit.l.decernimus.C.de aquę ductu lib.11.§.si pecunia.l.primę.ff.depo.c.inter dilectos.de fide instrum.c.pręsentata.de test.glo.in.c.nobilissimus.96. dist. In qua impressione debet esse imago principis, seu rectoris, vel arma regis, aut sigillantis, vel eius imago, seu alicuius sancti, sicut in moneta.l.fi.C.de veter.numisma.potest. lib.11.Bal.consi.376. casus talis est, domini de lascala.in.3.vol.

Itẽ debet cõtinere characteres seu literas circum, vt sigillum vniuersitatis, vel sigillũ regis, vel alias literas aptas & cõuenientes sigillo.tex.in.c.significauit.de appel.& ibi. doct.c.inter dilectos.de fide instrum. Et sigilla debẽt apparere orbita, & characteres, vt sit forma.gl.in.d.c.inter. in verbo dimidia.& nomen sigillãtis.d.l. decernimus. C. de aquæ ductu.lib.11. Ideo si quis vellet sigillare cum re non habente characteres, vel literas legibiles, puta cũ corrigia, non posset.§.possunt.vbi Io.Fab. instit.de testa.l.ad testium.§.signum.ff.illo titu.

26 Ex quo infertur ꝙ defectus formæ impressionis seu characteris impedit rei essentiã, vt non valeat actus factus sine illis, imo defectus vitiat, vtpote si figura seu imago amplius nõ appareat, vel character sigilli.d.c. inter dilectos.vbi si sigillũ frangatur pro ea parte, vt nõ dignoscatur imago. vel tantum atteratur, vel cassetur, vt non cognoscantur literæ, nec cuius sit sigillũ, nõ faciet fidẽ, & vere nõ est sigillũ, ꝑpter formæ omissionẽ. Spec.in tit.de instru.editio.§.instrumẽtum. versi.itẽ quod imago.& in titulo.de procu. §.ratione autẽ formę versi.itẽ quod nõ sunt sigillo &c. Guido papæ in statuto si quis per literas.in verbo ꝑpria manu.versi. sed quid si in &c. Sequitur Alber.Brunus in tract.de forma & solẽnitate actus.rub.ex quibus cõsistant forma & solennitas.versi.48. dicens, quãdo actus requirit sigillationẽ, tunc sigillũ est de forma.Bal.i.l.si duos.§. si quis iurauerit.ff.de iureiur.ideo eũ hic sigillũ in literis nominationũ & gradus requiratur, non valebũt tales literæ nõ sigillatę.nec literę at testatoriæ temporis studij, vt infra dicetur.

27 Sigillo ad nominationes destinato sigillentur.

Tertiò quæro, an sufficiat quocunque sigillo vniuersitatis sigillare nominationes? Respon.non: sed oportet quod sigillo destinato ad nominationes sigillentur, si aliquid sit: & non valeret si esset sigillũ destinatum ad nominationes & gradus, & alio diuerso sigillo sigillarẽtur, per.d.c. significauit.ibi, sigillum capituli ad citationes tantũ de appel.quod est notãdum, quia vtẽdũ est qualibet re ad eius vsum destinata. c.ad nostrã.& c.suggestum.de appel. Bal. & Perus.in.d.c. significauit. Et per hoc dixi, quod si nominationes consueuerant sigillari magno sigillo, & rector apposuit paruum sigillum, quod non valent per supra adducta.nam sigillum ad vnum actum deputatum, non facit in alio actu fidem, per.d.c. significauit. nam limitata causa limitatum producit effectum.l. in agris.ff.de acquiren.rerum do. Aret.in.d.c. post cessionem. & Dec.in.d.c. significauit. Imo nominationes redderentur suspectæ, si figura apposita in sigillo esset valde difformis sigillanti, vtpote si episcopus, doctor, vel vniuersitas haberet sigillũ, in quo esset impressa figura hominis armati. idem si capitaneus vel miles haberet sigillum in quo est impressa imago doctoris, aut episcopi, nam illud sigillum debet esse, vt in notionem sigillantem deducat.l. stigmata.C. de Fabricen. lib.11. hoc tenent expresse Porcus & Bauer.in.d.§.possunt.institut.de testa. quia nomen rei conueniens esse debet.§.est & aliud.institu. de donatio. sic & sigillum.

Si tamen vniuersitas promiscue vteretur magno & paruo ad nominationes, tunc essent validæ, & sic possent saluari contra opponentem non esse rectè sigillatas, secundum doct.in.d.c.inter dilectos In Montepessulano sigillãtur magno sigillo cum retro impressione minoris. quod si non fiat, non valent, quia ita solitum est fieri.argu.l. certi condictio.§. si nummos.ff. si cert.peta. & ibi Iason multa ad hanc rem facientia adducit.

Ideo in nominationibus solet apponi, in

quorum omnium fidem & testimonium, sigillum nostrum consuetum apponi iussimus &c. nã in literis debet exprimi ad quid sigillum apponatur. Et si non exprimatur, videtur apponi ad id, quod natura causæ desiderat, quia ex natura actus datur intelligi voluntas. l. si stipulatus. ff. de vsur. Bald. in. c. 2. col. 3. de fide instrumen.

28 Sigillo facultatis nominatiões sigillatæ nõ valent.

Quartò, quæritur, an valeant nominationes, si sigillo tãtum facultatis legalis, vel canonicæ seu theologiæ, sigillētur? Clarum est quòd non, quia tex. dicit sigillo vniuersitatis, & facultas nõ est vniuersitas. nã diuersitas nominũ inducit diuersitatem rerum. l. si idem. C. de codicil. etiam si sigillarētur sigillis omnium facultatum, & omitteretur sigillũ vniuersitatis, quia forma omissa redderet actũ nullum. l. 1. ff. de liber. & posthu. Et ista opponi possunt cõtra nominationes, nec possunt euitari si probentur. Si tamen per inuidiam vel malitiam rector recusaret sigillare nominationes alicuius facultatis, posset instãte necessitate facultas suo vti sigillo, per. l. 1. ff. de offici. consul. &. c. si quis ꝑpter. de furt. & vt malitiis hominum obuietur. c. sedes. de rescrip.

Nec etiam valerent nominationes si sigillo rectoris priuato sigillarentur, cum nõ sit sigillum vniuersitatis. ideo hæc qualitas, videlicet vniuersitatis, debet interuenire, per ea quæ probat Ioan. And. in. c. 1. de homicid. lib. 6. in nouel. vbi dicit, si probatum fuerit aliquem occidisse hominem, qui occidens accusatus fuerat occidisse tanquam assasinus, si illa qualitas non fuerit probata, non debet condemnari. Bar. in. l. 1. per illum tex. ff. ne quid in flu. public. & Bald. in. l. si quis non dicã. C. de episco. & cler. Et quando sigillo authentico debent sigillari instrumenta, debet ꝓbari illud esse authenticum. Deci. in. ca. post cessionem. col. 3. de probat. Sic in nominationibus debet probari esse sigillum vniuersitatis. & hoc probabitur, si in nominationibus fuerit expressum, vt solet apponi. In quorum omnium fidem, & testimonium has nostras nominationum literas sigillo vniuersitatis communiri iussimus &c. Posset tamen probari contrarium. sed esset difficile, & oporteret eas falsas probare, ad quod est ante cogitandum.

29 Annus in nominatiõib⁹ apponi debet.

Quintò, requiritur in nominationibus annus, ad hoc vt antiquior quis sit appareat, qui debet præferri. ꝰ. statuimus. de collatio. in concord. & infra dicetur. & in instrumentis regulariter requiritur annus, & alia quæ tradit glos. in. l. generali. C. de tabula. libr. 10. & docto. in. l. si quis ex argentariis. ꝰ. si initium. ff. de eden. plenè Barb. in repe. rub. de fide instrumen.

30 Dies & mẽsis in nominatiõib⁹ apponi solet.

Sextò, dies & mensis, vt appareat quo tempore concessæ sint, & an extra tempus permissum. nam de consuetudine non conceduntur extra tempus quadragesimæ, licet nullum tempus sit præstitutum vt cõcedantur per concordata, vt supra scripsi. q. 7. ideo cõsuetudo, quæ est optima legum interpres, erit attendenda. l. de quibus. cum. l. seq. ff. de legib. ideo poterunt ista opponi contra nominationes sic data sententiæ in sententiis est scribenda. ca. tum ex literis. & ibi not. Imola. de restitu. in integ.

31

Alia etiam quæ adhibētur in instrumentis publicis, vtpote locus, & alia tradita per glo. in. d. l. generali. C. de tabul. lib. 10. ferme solent in nominationibus interuenire, quæ magis per stylum inducuntur, vel per consuetudinem vniuersitatis, quam scripto possint declarari.

32 Quatuor requisita in instrumentis.

Item notat Bal. in rub. C. de fide instru. col. 5. nu. 15. quod ad hoc vt notarius possit conficere instrumentũ, requirũtur quatuor. Primò, facti commisso, id est, quòd sit rogatus, vt in authen. de tabel. colla. 4. Secundò, rei cognitio, id est, vt qualitatẽ apprehendat per sensum corporis. Tertiò, requiritur iuris permissio, id est, quòd instrumentum cõficiatur de permissis, non de prohibitis. l. iubemus. ꝰ. his tabellionibus. C. de sacrosan. eccle. ꝰ. scriba. de prohibita feud. aliena per Federic. Quartò, testium præsentia, & rogatio, quæ prosequitur Bald. in dict. rub. ibi videre licet. vt nunc claudam hanc vtilẽ quæstionem, & aliam prosequamur.

ℭ Vndecima principalis quæstio.

1 Quæ requirantur in literis certificatoriis temporis studij.

VNDECIMO, principaliter quęritur quæ requirantur in literis certificatoriis temporis studij? Respon. scripturam, sigillũ, subscriptionem scribæ vniuersitatis, & illa sex quę supra in ꝓxima quęstione dixi in nominationibus requiri, vt est tex. in. d. ꝰ. præfatique

fatique graduati,& sic non valerent attestationes quando rector & facultas certificarent, quia nõ est vniuersitas quæ requiritur. vt supra dictum est in nominationibus.

2 Duo testes attestari de tẽpore studij debent.

Item requiritur quod duo testes ad minimũ de tempore studij attestentur vniuersitati vel facultati, quia vbi numerus testiũ non adiicitur, duo sufficiunt. l. vbi numerus. ff. de testib.c.licet ex quadam. illo titulo. vbi dicitur quod vnus nõ sufficit etiam si præsidali fulgeret dignitate, quia regulariter non facit plenam fidem. l. iusiurandi. C. de testibus. & nominati & graduati tenentur plenam fidem facere de tempore studij. d.§.præfati ibi, fidem facere teneantur. quòd non esset si per vnum tantum probarent, nec vniuersitates certificarent quendam studuisse, nisi prius audirent testes, & sic vidi seruari.

3 Probatæ vitę debẽt esse testes de studij tẽpore deponentes.

Primò, quæro, quales debent esse tales testes de tẽpore studij deponentes? Respondeo, ꝓbatæ vitæ, & opinionis.c.licet vniuersis.cũ seq.de testi.l.3.in princ.ff.eo.Ideo solent Tholosates apponere in literis certificatoriis hæc verba, provt nobis fides facta extitit per testes fide & testimonio dignos.licet hæc nõ debeant apponi, quia non statur scripturæ referenti, nisi ꝓducatur ea, ad quã fit relatio. tex.in authẽ. si quis in aliquo. C. de edend. ideo simpliciter vniuersitates Frãciæ certificant quem studuisse nulla habita mentione testium, & istud est tutius. Requiritur etiam quod scholares pro scholaribus deponant, non faber, vel cerdo: nam quæ in scholis aguntur, non possunt facile aliter probari, quàm per scholasticos ibidem existentes, sicut nec illa, quæ fiunt in capitulo possunt probari aliter, quàm per canonicos. c.veniens.2.in fine de testi.Idem de his quę domi fiunt, dicitur in.l.consensu.§.super.C. de repud. si tamen omnes scholares causa pestis vel belli ab vniuersitate discessissent, poterit tempus studij probari per bidellum, vel vicinos, qui in dies viderunt illum scholarem ingredientem scholas: vel per suum hospitem, in cuius domo habitabat, argu. d.l. consensu.§. super.& ibi addidi. ✱ vel doctores poterunt concedere literas, si notitiam habeant scholasticorum, & Parisiis quælibet facultas literas concedit certificatorias suis scholasticis. si sint matriculæ adscripti illius facultatis.]

Requiritur etiam quod illi testes sint iurati, nam testi non iurato non adhibetur fides.l.iusiurandi.C.de testib.c.tuis, illo titu. etiam si fuerit religiosus obseruantiæ. c.nuper.de testib.etiam si esset sanctæ vitæ. Barb. in tract.de præstan.Card.in.2.q.2. partis, in fine. ✱ Sic vidi iudicari de adiuncto, qui datur consiliario vel alij commissario, vt iurare etiam debeat, vt fuit in senatu decisum Anno.1534.die.4. Martij, per text. in.l. hac edictali.§.his illud. vbi falice. C.de secund. nupt.]

4 Iurati sunt testes.

Intellige quo ad præsumptionem. quã bene faceret. sed non probationem plenam regulariter. glo. in.c.cũ olim.1. de priuileg. Ias.in reper.l.admonendi.col.70.nu.189.ff. de iureiuran. Alexand.consil.131.perspectis. & consi.237.in.6.volu.Ideo solet apponi in literis certificatoriis, testes iuramento medio examinatos. Si ista non apponerentur, præsumeretur falsitas contra has literas, maximè apud Tholosates, & in Montepessulano, vbi hoc vtuntur stylo: quanuis sufficiat vniuersitatem certificare studuisse tali tempore nulla facta mentione testium, vt supra dixi.

5 An possit ꝓbari contra literas temporis studij.

Secundò, quæro, vniuersitas certificat istum Titium studuisse per quinqnenniũ, vt facta fides extitit eidem per testes, ego volo probare contrarium, videlicet quod non studuit quinquennium, & quod testes nõ sunt fide digni, nec omni exceptione maiores, vt testes esse debent. glo. in.§. item verborum. insti.de verbo.obliga.c.1.de consanguini.& affini. an possim probare? videtur quod sic, quia de veritate semper debet inquiri, vt fides veri cõstare possit.l.2.&.l. non est nouũ. C.de edend. Item quando lex vel statutum dicit standum esse iuramento alicuius, poterit tamen contrarium probari per legitimas probationes, tex. & ibi Pano.. & alij in ca.proposuisti. de proba. c.continebatur. de desponsa.impube.Bald. & Sali.in.l.1.C. de reb.cred. Item quando dicit standum dicto alicuius, intelligitur nisi probetur contrarium.glo. & doct.in.l.2.§. si absens.ff. si ex noxa.cau.agatur.dixi plenè in stylo Bituri. articu.2.glo.par ferment.rub.1.

 In con-

In cōtrarium videtur, quia vili seruienti creditur in his, quæ eidem commissa sunt ratione officij. c. quoniam contra. & ibi Lāfranc. & alij. de proba. Bart. in extrauagan. ad reprimēdum. in verbo per nuncium. quo mo. in læsæ maiesta. crimi. proced. c. ad audientiam. de præscriptio. Fortius creditur toti vniuersitati attestanti de tempore, quia non est verisimile quod vniuersitas admitteret testes viles, & falsum deponentes. Ideo illis debet sine dubio stari.

Item creditur literis episcoporum sigillatis, in his quę ad suum spectant officium. c. post cessionem. de proba. Item creditur literis examinatorum. c. cum secūdum. & ibi Card. 21. notab. de præbend. ergo & fortius vniuersitati credetur, alioqui quotidie sic nominationes impugnarentur, & via fraudibus pateret, contra. l. in fundo. ff. de rei vē di. c. sedes. de rescrip. nisi eas literas falsas allegaret & probaret. * quòd maximè vitare debet: nisi hoc facilè ꝓbare posset, quia difficile commissum esse falsum probari potest, & indago accerrima fieri debet ad probandū illud. l. vbi. C. ad leg. Cornel. de Falsis. & quādo testes hoc modo allegantur in literis illæ literæ non probant: nisi testes relati producantur. auten. si quis in aliquo. C. de edend. quod maximè vitandum est.]

Testes vt debeāt deponere. 6

Tertiò, quæro, quomodo debeant illi testes deponere? Respon. de quinquēnio vel de trienno in nobilibus, & requiritur quòd sint cōcordes in tempore, alioqui non probant. Vnde si vnus deponeret de quinquennio, alter de quadriennio, non valerent literæ certificatoriæ nisi in quadriennio, quia in alio sunt singulares, qui non probant. c. bonæ. in. 1. de elect. no. in. c. licet. de prob. l. ob carmen. §. fina. de testibus dixi plenè in tractatu meo de reprobationibus & saluationibus testium, in verbo singulares. Tamen si testes tantum deponerent de quinquennio, valeret: quia licet nō sit dictum cō tinuū tamen præsumitur. l. si vsusfructus in bienniū. ff. de vsufruct. lega. &. l. si cum her mes vbi Bal. C. de loca. vide Alex. in. l. si ꝓcuratori. in fi. ff. de verb. oblig. vbi quādo fit mentio de tempore, in dubio intelligitur de continuo. not. in. l. eum qui Calendis. ff. de verb. obli. & sufficit quod maiori parte temporis studuerit. vt tradit Bal. in. l. mutianę. §. primo. ff. de conditio. & demon. declaro inter priuilegia scholasticorum.

7 Tempus studij an debeat cō iungi.

Quartò, quæro, pone duos deposuisse Titium studuisse per bienniū, & alios duos deposuisse eundem alio triennio studuisse, an valeat ipsorum depositio? videtur quòd non, quia quinquennium requiritur, & non frustatim, sicut lupus comedit frustatim agnum. c. 1. §. nos sumus. 13. quæst. 1. Inno. in ca. qualiter. in. 2. colum. 1. de accusa. Vnde dicit Bal. in. l. obseruare. col. fi. C. quorum appel. non recipiuntur. quòd si statuto caueretur, quod si quis iuerit de tali loco ad talem, pede mulctetur. & duo testes dicunt, quod viderunt ire vsque ad dimidiam partem, alij vsque ad aliam dimidiam, hæ probationes non coniunguntur, nec perfectum accessum probant, nisi deponant quod viderint principium & finem. sequitur Ias. in repet. l. admonendi. nume. 253. cum sequen. ff. de iureiur. Refert Catellia. Cotta in. 2. parte memora. in verbo indicia. Ias. consil. 25. col. 5. in. 3. volu. Respon. depositionem testium valere, & coniungentur tempora. arg. l. vnicæ. & ibi multa addidi. C. qui numero tutela. plenè præpo. in. c. quorundam. 23. distinct. facit quod diuersitas quæ simul iungi potest, non facit testes singulares, vtpote volo probare præscriptionem decēnalem. probo per duos testes de primo quinquennio, per duos alios de sequenti quinquennio, optimè probo ex coniunctione testium, ex quo resultat probatio cōtinui temporis decennalis ex coniunctione testificationum, sic in tempore studij. Bald. in. l. testium. nume. 12. C. de testib. Ancha. consil. 276. visa. Nec obstant supra in contrarium adducta, quia debent intelligi in probationibus imperfectis, quæ non coniunguntur. secus quando probationes per se sufficienter sunt probatæ, & ita vnumquodq; indiciū, per se sufficienter probatum potest cum altero coniungi. Bal. in. l. si quis ex argentariis. §. 1. ff. de edend. Barb. in tract. de præstan. Card. in. 2. quæst. primæ partis. col. vlt. Feli. & alij in. c. causam. notab. t. de offi. deleg. Alexan. consi. 13. ex his. col. vlt. in. t. vol. Cotta vbi supra in verbo probationes. Hippoly. consi. 20. digneris. nu. 47. cum seq. siue

longum

longum tempus intermediú fuerit.siue breue cum tex.tantum requirat quinquenniú, & eadem ratio militat in eo qui duos annos studuit, anno.1512. vsque ad decimumquartum, & postea obrutus negotiis intermisit studium vsque ad annum millesimú quingentesimum vicesimumseptimum, & postea studuit tres annos.dico posse cõiungi per supradicta, & infra dicetur.& probant doct. per illum tex.in.c.fina.de success.ab intesta. & in.c.præterea. de testibus.vide Collect.in ca.ex parte.de cleri. non residen. vbi in pœnis dicit non coniungi, vt si religiosus audiuerit leges per vnum mensem,& postea desstiterit, demum audiuerit per alterum mensem,non erit excommunicatus,vt no.in.ca. non magnopere &.c.super specula,ne cleri. vel mona. ✱ quia ibi in odiosis, secus in fauorabilibus.pro hoc est tex.in.l. Paulus.§.fi. ff.de libe.caus.vbi seruus,qui continuò triẽnio seruire debebat, antequam consequeretur libertatem, si fugiat ante triennium cõpletum,& postea reuertatur & seruiat, dicitur continuò seruisse,& obtinebit libertatẽ. sic scripsit Ias.in.l.si idem,nu.7.ff.de.iurisd. omn.iud.]

8 Quintò quæro, quidã habet literas certificatorias temporis studij de triennio,quo studuit Tholosæ, & de biennio quo studuit hic Parisiis.In literis tamen gradus dicitur quòd studuit per quinquennium in hac nostra Parisien.vniuersitate,& tamen non studuerat nisi per biennium . Quæritur quibus literis stabitur? Videtur ꝙ nullis quia quando testes sunt contrarij,omnes repellunrur. l.eos.& ibi Bar.ff.de fal. l.qui falsa. de testi. c.licet.de proba . & scripturæ repugnantes, & contrariæ non probant.l.scripturæ. C.de fide instru.Contrarium dicerem,standú esse videlicet literis certificatoriis temporis studij,quę sunt factę principaliter ad hoc vt certificent : literæ verò gradus vt probent gradum: ergo si incidenter faciant mentionem de tempore studij,non debent derogare alteri instrumento super tempore studij confecto,cum prolatum sit enunciatiuè, & sic nõ probat.l.ex hac.ff. de dona.ele.vna. de proba. Et istæ literæ gradus debent intelligi secundum alias literas certificatorias, videlicet quòd studuit per quinquennium in nostra vniuersitate cõputato tempore quo in altera studuit. & sic partem pro toto sumendo.Et hic error vniuersitatis non debet nocere graduato tite qualificato , quin possit corrigi.argu.l.1.& per totum.C.de erro.aduoca.& demonstratio falsa. non vitiat.l.demonstratio.ff.de cõdi.& demõst. & ibi Bar. & Soci.& fuit hoc à me in palatio sæpe petitum,& ita respondi.

9 Sextò quęro,pone quòd studui trienniú Tholosæ, & biennium in Montepessulano, & nominatus sum in Mõtepessulano,an vniuersitas Mõtispessulani possit certificare de tempore studij Tholosæ? Videtur quòd sic, quia illud censetur permissum , quod non est prohibitum.l.præcipimus. C.de appellatio.Item omnia potest vniuersitas,sine quibus nominationes haberi non possent. l. 2. ff.de iurisdict.omnium iudic.c.præterea. de offic.delega.

Vniuersitas nõ attestatur de tẽpore studij alterius vniuersitatis.

Item iudex testes alterius prouinciæ audit,etiam de eo quod est in alia prouincia factum.l.iudices.C.de fide instrum. Item cui conceditur consequens , & antecedens, vnde si cui concedatur aquę haustus,videtur esse concessum iter. ad illum fontem vel puteum.l.2.§.fi.ff.de seruit.rusti.prædiorú.Panor.in ca.cum liberum.col.2. de sepultu. l. olympico.ff. de seruit. vrbano. prædio. Sed vniuersitatibus regni est concessum vt nominationes possint dare , ergo & tempora studij poterunt facere , sine quibus non valerẽt nominationes.

Veritas in contrariú se habet, quia vna vniuersitas non certificat de tempore studij alterius.nam confunditur ordo, quãdo vnicuique sua iurisdictio non seruatur.c. perueni.11.q.1.alioqui præeminentiam vnius altera vsurparet , quod iure prohibetur , quia quilibet suo debet esse contentus , non aliena quærere.l.fina. C.vnde vi. Item quis debet habere literas certificatorias ab illa vniuersitate in qua studuit.si ergo studuit in pluribus,à qualibet debet habere literas certificatorias.d.§. præfati.2. Igitur cum istud pro forma datum sit,debet seruari, & eius omissio vitiabit.c.cum dilecta.de rescript.

Item verisimile est quòd tempus studij melius poterit probari in loco vbi scholaris studuit,quàm in alio. l. 1.§.1.ff.de flumi.§. fi

res.

res.& ibi Aluaro.vlt.not. de pace tenend.& eius violat.c.scriptum. ibi, per Venetias.& ibi expresse Bald.de elect.per legē.2. C. vbi de ratiocin.

Nec obstat quòd non sit prohibitū, quia imo est prohibitum in concordato,sed non iudici,ideo conceditur ei. Nec refragatur ꝙ omnia sunt concessa,sine quibus &c. Nam vniuersitas potest certificationis literas face re de tempore, quo studuit in eadem vniuer sitate,non in alia. Et sic illud antecedens cē setur esse cōcessum qualificatiuè, & per hoc non obstant in contrariū adducta, & ita seruatur.

10 Nota quādo vna vniuersitas possit de tēpore studij alterius attestari.

Fallit quando illa vniuersitas esset vacans ob bellum, vel pestem, vt fuit Papien. tunc crederem aliā vniuersitatem posse certificare etiam de illo tēpore necessitate instante.quæ non habet legem.l.vna. ff.de off. consul. alioqui pauper scholaris non posset obtinere nominationes, ac ex causa subueniri debet scholaribus. l. 1.ff. ex quib. caus. maior. Et bonum est quòd hoc inseratur in literis temporis studij.

Secundò fallit, quando ab vtraque parte haberet literas studij certificatorias,tunc illa adiectio credo quòd nō vitiaret, siue habeat ante,siue post,per regulam,vtile.de regul.iur.in.6. Item si studuisset primò quinquennium Tholosæ, & Bituris per annum. nam non vitiantur literæ, si apponat Bituris, dummodo habeat literas certificatorias ex vtraque vniuersitate.quod est notandum.

11 Generalis attestatio, puta quòd studuit tēpus legitimū & statutum an sufficiat.

Sextò quæro, vniuersitas exprimit nominatum studuisse per tempus præstitutum requisitum tam per concordata, quàm per ordinationes,an sufficiat? Videtur quòd nō, quia testes non possunt deponere per verba iuris. Ancha.cōsi.296.visis.cum multis ibidem adductis. Cōtrarium dicerem, quia paria sunt dicere certum tempus,vel se referre ad certum.l.ait prætor.§.1.ff.de re iudi.ideo paria sunt dicere per quinquennium:vel per tempus competens & præstititum, quia concordatum dicit opus esse probare tēpus studij,non dicit quinquennium,ergo.item vniuersitas non fungitur vice testium, sed superioris. nam potest esse quòd testes deposuerunt de quinquennio,& vniuersitas dicit studuisse per tempus requisitum,& sic non debet scholari esse fraudi. Probatur, quia non refert quid ex æquipollentibus fiat.l. cū seruus.ff.de verbo.obliga. l. si mater. C.de insti. & substi. & in æquipollentibus idem est iudiciū.l.mulier.in prin.ff. ad treb.c.in his. de verbor.signifi.ista sunt æquipollentia per tempus requisitum in concordatis, vel per quinquennium, ergo valebit.ita dixi in palatio.plena manu scribam, si operæpretium fuerit. Poterit vniuersitas etiam ex interuallo declarare intentionem suam, videlicet ꝙ sensit de quinquennio, & istud declaratum habetur acsi à principio fuisset dictum. Pau. ibi per illum tex.in.l. hæredes palam §. sed si notam.ff.de testamen. vbi qui declarat nil noui dat, quod est verum,nisi ex tali obscuritate redderetur dispositio inutilis, tunc declaratio illius obscuritatis,quæ redderet dispositionem nullam, non poterit fieri, quia qui declarat, censetur de nouo facere, quod non esset permissum in præiudicium tertij. glo.& docto.in.d.§.sed si notam.Feli.in. ca. edoceri.col.5.de rescrip. Refert Albert.Bru. in tract.de forma & solennita.actus. fol.90. col.3.& seq. & ideo non posset collator post ea in sua collatione addere ista verba tanꝙ graduato,per supradicta.

12 An tempus quo quis studuit extra regnū, possit cōiūgi cū eo quo studuit in regno.

Octauò quæro, nominatus studuit Auenione, vel in Italia triennium, & Valentiæ per biennium, vult nominari Valentię, quęro an illud tempus, quo studuit Auenione, & sic extra regnum ei suffragetur? Videtur quòd non, quia sicut vniuersitas Auenionen. non potest concedere nominationes, ita nec literas temporis studij, quia prohibito vno, videtur prohibitum omne id per quod peruenitur ad illud.l.oratio.ff. de spōsa.dixi in repe.c.postulastis, in princip.de cleric.exco. minist. Contrarium videtur. nā omnes vniuersitates tam regni quàm extra regnū possunt certificare de studio sui scholaris.l. nemini.§.1.C.de aduoca.diuerso iudicio. Et licet plus sit concessum vniuersitatibus regni, videlicet nominare, aliis tamen non est detractum, quo minus possint de tempore deponere, vt in dicto §.1. dicitur. Iurisperitos etiam doctores eorum iubemus iuratos sub gestorum testificatione depromere esse eum qui postea subrogari voluerit, peritia iuris instructum.

instructú. Nec obstat q prohibito vno,&c. quia vniuersitatibus extra regnum non est prohibitum nominare, nam eis nunquam fuit concessum, sed est de nouo concessum vniuersitatibus regni nominare,&ob illam concessionem nó videtur prohibitum aliis vniuersitatibus non concedere tempus,quo quis ibi studuerit, & certificare, & hoc vide tur conueniens concordato, in quo sufficit certificari studuisse in vniuersitate famosa, & priuilegiata. Sic excluditur is, qui studuit domi, vel ruri, vbi nulla erat vniuersitas.c.tuæ.de cleri.non resident. Et sic posui conclusionem,quód nominato tempus studij ex vniuersitate etiam extra regnum habitum,prodest. vide tamen quæ dixi supra. q.10.nu.6.vbi dixi certificari posse quo ad priuilegia iuris, sed non quoad priuilegia concordatorum: ✱ Si tamen in forma auten.concederetur, arbitror in practica & in forensi iudicio, etiam quoad concordata tempus studij prodesse posse,quia praxis supradictas subtilitates non recipit quo ad tempus studij, de gradu autem nil vidi decisum contra prædicta.]

Cōclusio.

13 Studium medicinæ an posint coniungi cū studio legum.

Nonó, dubitari vidi in Montepessulano, quidam studuit in medicina per biennium, postea conuolauit ad secunda vota, videlicet ad ius ciuile,vel contra,in quo studuit triennium, sumpsit nominationes,an ei suffragari possint? Breui videtur quód sic inspiciendo rationem concordati, quæ est vt ecclesia viros habeat literatos, & de eisdem ecclesiis prouideatur. sed hic qui studuit in medicina, est literatus, ergo eidem potuit prouideri in nominationibus.

Secundó,hoc probatur in concordato, in.§.tempus. vbi computatur tempus quo quis studuit in artibus à logicalibus inclusiué, fortius computabitur illud tempus quod consumpsit in medicina,& vtrunque coniungetur ad quinquennium peragendum.& istud videtur æquú, licet contraria opinio posset tueri, quā probaui supra.q.5.

14 Stud.um domi fa-ctū an cō-put.tur.

Decimó, quid si biennium domi studuerit, vbi nulla erat vniuersitas, & triennium in vniuersitate, an posit nominationes habere? Respon.non,quia studens extra vniuersitaté, non gaudet priu.legiis.c.tuæ. de cleri.non residént.doct.in authen. habi-ta.C.ne filius pro patre.& ibi dixi. ité concordatum dicit in vniuersitate, ergo studendo domi, non est studere in vniuersitate, imo non sufficeret studere in vniuersitate non famosa, vt dixi in.d.§. præterea. & in priuilegiis scholarium.

15 Tépus lecturæ an cō putari posit.

Vndecimó quæro,studuit quis Tholosæ triennio,& postea legit biennium,an tépus quo legit, debeat eidem computari? Videtur quód non,quia tex.dicit studuit, non dicit legit, quod dixisset, si voluisset.c. ad audientiam.de deci. Alibi dicitur, Multo tempore disce, quæ postmodum doceas.e. sic viue.16.q.1.alioqui culpandus est, si dux esse voluit,qui tyro adhuc esse non meruerat:& docere, q discere debebat.c.si officia. 59.dis.ideo dicit tex.in.c.qualis.8.q.1.Qualis erit ædificatio discipuli,si intelligat magistro se esse maiorem? & ibi dicit glo.quód quidam discipuli in hoc decepti nimis festinant ad cathedram, & dum delectantur in loco gloriæ, fiunt aliis authores ruinæ.c. quoniam.48.distinct. Præterea culpa est se immiscere rei ad se non pertinenti. Regula,culpa. de reg.iur.in.6. ergo ex sua culpa non debent lucrum sentire. Et contra illos qui nimis festinant ad legendum in illa facultate,in qua non audiuerunt, vel parum, clamat glo.in.d.c.qualis.8.q.1.& ibi nota.

Contrarium teneo,quia concordatum concedit illi,qui studuit quinquennium, vt posit nominationes sumere. sed is qui legit,dicitur studere.l.vna.C.de excusa. artifi.lib.10.vbi glo.dicit,Discere si queris,doceas,sic ipse doceris. & alibi traduntur alij versus.

Versus.

Condita decrescit, vulgata scientia crescit
Crescit & augetur, minuitur si retinetur.

Alber. & moder.in.§. nos veró. in proœ.ff. Ideo dicitur quód Bar. legendo & docendo optimus factus est.Bald.in.l.1. col.8.nu.39. C.qui accu.non pos. ideo sunt qui legunt, vt discant.Panor.in.c.1.de feriis.Et hic nó est culpādus, quia omne artificiū per exercitium recipit incrementum.l. seruis legatis.§.ornatricibus.ff.de leg.3.

Item vbi est verisimile quod statuens in casu omisso statuisset id quod statuit in casu expresso,si de eo cog tasset, tūc casus omissus habetur pro expresso.text, iuris melior,

in.l.mulier.1. in princi.ff. ad Trebel. & ibi moder.Aquen.glo.sing.in.l. tale pactum.§. fi.ff.de pact. sed si conditores fuissent interrogari de hoc casu, sic respondissent, ergo & nos respondebimus.

Legentes dicuntur studere.

Praeterea appellatione studentium veniunt legentes,& comprehenduntur etiam propriè, quia legens intēdit studio.§. illud. in procemio.ff. & hoc in fauorabilibus, sicut hic,& inspiciendo mentem conditorū. Anto.Panor.& alij in proce. decre. & in.c. non magnopere ne cleri. vel monach. nam verbum studere est indifferens ad docendum,& audiendum, seu discendum: & determinatur & specificatur secundum materiam cui adiungitur, vt Barba. no. in addi.ad Panot.in procemio decreta. in verbo: studium.

16 Magistro artium regenti an illud tēpus cōputetur

Duodecimò,quidam studuit in artibus per triennium cum dimidio, & effectus est magister artium, pòstea rexit in artibus per biennium, docēdo pueros, an illud tempus debeat eidē computari? Videtur quòd sic, vt proximè dixi,quia docens gaudet eodem priuilegio quo discens.

Praeterea erat pauper,qui non valebat cōuolare ad altiorem facultatem sine libris, nam dicitur, Haud facilè emergūt, quorum virtutibus obstat Res angusta domi. & sine libris non poterat fieri doctior,vel in altera facultate altiori studere.l.penul.ff.ad exhiben: Et ratione necessitatis hoc debet ei permitti, vt pleraque alia, quae not. doct.in.l. vna.ff.de officio consul. Gerard.sing.vlti. Respon.si docuerit à logicalibus supra, vel in altiori facultate.tum quia humi non repit,sed ascendit ad altiorem scientiam, & mens concordatorum est, vt ad altiora hos in artibus studentes polliciat, cum sint semper circa infima soliti residere, tunc gauderent nominationibus, & illud tempus computaretur,alioqui dicerem quod non praetextu defectus cōcedentis.arg.c.cui de non sacerdotali. de praeb.libr.6. & quia Roma. pontifex non erat eius intentionis.c. cum in illis.in princ.illo tit. Postquam ergo non intendit priuilegium concedere discentibus artes à logicalibus infra, ergo nec docentibus, cum ista sint correlatiua, & vno prohibito, & alterum censetur etiā prohibitum.l.2.C.de indict.viduita.alioqui omnes sic docerēt,& sub spe modici lucri non ascenderent ad altiorem facultatem theologiae,vel aliam.& quia docendo etiam videntur studere, vt proximè dixi. & si studerent grammaticae non gauderent hoc priuilegio sic quando regunt. Non obstat ratio paupertatis, quia difficultas non excusat.l. continuus.§.illud. ff.de verb.oblig. nā alternis horis docere, & aliis horis in altiori facultate discere poterit,& sic suis necessitatibus succurrere. nam quidam philosophi laborabant interdiu, noctu verò studebant, vt postea possent viuere. Textor in sua officina testis est. Et pro hac parte interuenit arestum ad vtilitatē magistri Michaelis bellenger contra magistrum Ioannem de lespine, qui sic rexerat, licet vniuersitas Parisien.iuncta cum isto Ioanne de lespine plures rationes deduxisset, tamen curia minimè habuit respectum ad dicta per vniuersitatem.& fuerunt haec prolata anno.1537. die.18.Maij.

17 Matricula an attestari debeat.

Vltimò requiritur,quòd certificatoriae literae certificent de matricula, quia scholaris non matriculatus non gaudet priuilegiis scholarium.l.si duas.§.decet.ff. de excu sa.tutor.l.matriculam. & ibi patruus meus Rebuff.C.de agentib. in reb.lib.12. Bauer. in.§.sed hactenus.col.2.inst. de test.mili.gl. 2.§.item quod ad dictas.in verbo. vniuersitates de colla.in prag.

Sic miles non descriptus in matricula militum,non gaudet priuilegiis militum.l. ex eo.ff. de testa.milit.l. scriniarios. C.eod. glo.in rub.insti.eo. & in.l.eos.C. de offic. magist.mili.sing.secūdum Barba. in procemio cle.in verbo.salutē. col.1.in.2. lectura.

18 Ita nec ciuis gaudet priuilegiis ciuitatis,nisi sit in libris ciuitatis descriptus, nec consul creari debet,seu scabinus, aut capitulatius,vel ad aliud officium ciuitatis vocari.Lucas de Penna.in.l.vna.C.non licere habitatoribus metroco.lib.10. quod obseruatur Tholosae,vt licet videre in consuetu. Tholosanis.rub.de elect.capi.Tholosę.art. 2.& Caturci,vt vidi ibidem, dum illic doctor regens eram,& ibidem iura tam ciuilia quàm canonica profitebar.

19 Itē tabellio nō descriptus in aliorū libro, non

non potest suum officium exercere, sed loco priuatæ personæ habetur. Bald. in. d. l. ex eo. Porcus & Baue. in rub. insti. de testa. mil.

20 Idem in aduocato disponitur. in. l. iubemus. C. de aduoca. diuers. iudic. quod bene seruatur in hac suprema curia. Sic non debet gaudere nominationibus, qui non est in matricula descriptus, & à die matriculæ oportet quòd studuerit quinquennium. & hoc seruat egregia Montispessulani vniuersitas. hodie parum momenti habetur hæc matricula, adeo quod si probetur aliquem quinquennium studuisse sine matricula. sufficit vel ante vel post, cum in concordato non exprimatur, sed tantum tempus studij, ergo sine ea valet studium, & sic seruat sacratissimus iste senatus.

21 Literæ nō designantes tēpus an valeāt. Postremò quæro, quid si in literis certificatoriis dicatur quempiam studuisse quinque annis, non exprimendo à tali tempore. vsque ad tale, an valeat? videtur quod non, per ea quæ firmat. Bar. in. l. celsus. ff. de vsucapio. in fi. vbi dicit, quod si testes deponāt titium possedisse decem annos, non probant præscriptionem, quia vnus potuit deponere de vno tempore, alter de altero, & nisi testes de eodem tempore certo & limitato deponāt, dicuntur singulares, & sic non probant. c. licet. de proba. glo. in. l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. Bal. in. l. final. 15. oppo. C. de edict. diui Adria. tollend. Areti. consi. 122. in præsenti. col. 2. Fel. in. c. inter. col. 3. de fide instr. Imo plus dicit Bar. & alij post eum in. d. l. celsus. quod si testes dicant, quod titius possedit istis decē annis proximis, non probant, quia possent intelligi, etiā si vna die dicti tēporis possedisset, ideo debet dicere, quod possedit à decem annis citra, & per ipsum tempus.

In contrariū inclino, quod sufficiat vniuersitatem attestari studuisse per quinquennium, tum quod in. §. præterea. de colla. in concorda. sufficit aliquem studuisse quinquennium, non dicit ante gradum vel post, vt ibi dixi, ergo sufficit quod ante nominationes studuerit, & perfecerit illud quinquēnium. Nec debemus requirere vltra q̄ concordatum requirat, & onerare graduatos, vt probent de proximo quinquēnio, vel de remoto, cū ad id nos non adstringat concordatum, sufficit igitur nominato probare se studuisse ante nominationes quinquenniū, quādocunque fuerit, non requiro aliam expressionē extra tex. nam in dubio debemus cōcludere, quod actus valeat potius, q̄ pereat. l. quoties. ff. de reb. dub. & fauere graduatis, & intellectū fauorē regni & graduatorum respicientem recipere, vt non semel dixi in procemio cōcorda. Nec refragantur iura supra adducta, quia intelliguntur de præscriptione probanda per testes, hic agitur de tēpore iam probato vniuersitati, longa est differētia inter probationē probandā, & probatā, nam vniuersitati datum est attestari de studio sui scholaris, quod non certificaret vniuersitas, nisi sic esset, ergo non potest reprobari. arg. l. cum precibus. C. de proba. nisi de falso velis agere, quod est periculosum. Imo quando tēpus est simpliciter insertum, videlicet certificamus titiū studuisse per quinquenniū & vltra, non datur tanta materia aduersariis calūniandi tēpus, nam quidā suapte natura maligni intendūt probare scholasticū tali tēpore fuisse in tali loco, quod potuit esse, quia forte tēpore vacationū iuit ad patriam causa quærendi pecunias, vt postea in hyeme melius studeret, & ob hoc non tollitur quinquennium, vt inter priuilegia scholariū priuileg. 23. plenè scripsi, in repet. autēn. habita. C. ne filius pro patre. * Non tamen valeret tempus studij, si diceret studuit per quinque annos seu circa, quia tempus debet esse cōpletum. §. præterea. de colla. in concorda. & tamen illa dictio circa est ambigua. glo. & doct. in c. continebatur. & in. c. attestationes. de desposa. impuber. scripsi in verbo circa. in tracta. de reproba. testium & salua. & ita fuit iudicatum in hoc senatu, nec etiā valeret, si diceret studuisse per quatuor annos & vltra per tex. in. c. literæ. de dilatio. quia tempus quinquennij expressum & completum esse debet.]

¶ Duodecima principalis quæstio.

DVODECIMO, principaliter quæro, quæ requirantur in nobilibus? Respon. non omnia quæ in ignobilibus, imo in multis defertur nobilib. Primò in tempore, vt post triēnium gradū baccalaureatus iuris canonici aut ciuilis & nomina-

1 Quæ requirantur in nobilibus.

tiones assumere possint ✠ præterea ✠ cũ verò.de collat.in concord.

2 Ratio cur nobilibus defertur.

Primò, quæro quę sit ratio, cur citeriori & breuiori tempore nobiles possint assumere prædictum gradum quàm alij? Respõ. ratio vulgo iactatur, quia in nobilibus non requiritur tanta scientia sicut in ignobilibus, cũ nolint viuere ex scientia, vt dicunt, sicut procuratores & aduocati faciũt. Barb. consi.34.præclare.col.18. & cõsi.seq.sapienter.col.2.in.2.volu. dicit in nobilibus non requiri tantam scientiam, sicut in ignobilibus, quia sola gloria & nobilitas reddũt eos satis elatos. vnde dicit glo. singul. in cle.2. in verbo.excedunt.de magistris.quod nobilitas supplet defectũ scientiæ. & derisiue loquitur secundum Cardina.ibi. Ego verò rationem assignarem, quia conditores voluerunt fauere nobilibus. Et istud est priuilegium nobilium, vltra quinquaginta sex tradita per Bonum de Curtili in tractatu nobilita.in.5.parte.per totum.& hoc probatur in ✠ cum verò.de colla.supra.ibi, vt nobiles gaudere possint beneficio minoris temporis,ergo hoc datur eis in beneficium & priuilegium,hoc statuerunt conditores,vt nobiles alliciant ad studium, quod suapte natura contemptui multi habent.

✱ ℂ Nempe hi nobiles electi fuerunt, vt custodirẽt patriam, & plebem,ob id tot priuilegiis honestati sunt, vt videmus.

3 Cibus nobilis perdices,rusticorũ verò fabæ.

Aliam rationem assignant quidam dicentes nobiles habere melius ingeniũ. ideo breui addiscere possunt, & citius quàm alij. Nam nobiles bonas escas, vtpote perdices, fasianos, & alias id genus carnes comedunt, quæ generant bonum sanguinem & intellectum, vt dicit Rasis.ad Almansor. & not. Platea in.l.1.C.de erogat.milita. anno lib. 12. Rustici verò vescuntur caseo fabis, & cepis. glo.in.l.seruis vrbanis.ff.de leg.3. Ergo breuiori tempore, si velint studere, poterunt nobiles esse perfecti & docti in scientiis, quàm alij, & etiam quia fere semper nobiles habent præceptores, ideo breuiori tempore possunt addiscere, & vti diplomate, vt de Barba. dicitur in.l. continuus ✠ 1. ff. de verbo.obliga. Sed hanc rationem vidi reprobari, tum quod filij diuitum comedunt aliquando meliores escas, quàm nobiles pauperes. & habent præceptores sicut nobiles, ideo hoc priuilegium deberet illis impartiri, si supradictam rationem sequaris. ideo tene rationem quam supra dedi. vel meliorem assignes. Tamen requiritur quod sit nobilis ex vtroque parente. d ✠ tempus. quod potest probari.in.c.venerabilis.ibi,ab vtroque parente illustrem. de præbend. hic non apponitur illud verbum prag. & ordina.videlicet ex antiquo genere. Et an in hoc text.sufficiat noua nobilitas,concludit Do. Probus quòd non.in. ca.nullus, de electio. in.6.in Ioan. Monac. addi. vbi vide fusius. tamen ego teneo contrarium in ✠ cum verò. in glo. ex vtroque. supra de colla. licet quanto plus veterascit, tanto nobilior habetur.l. tam dementis,& authen.sequen.C. de episco.audien. Bonus de Curtili.in dicto tracta.nobili.in.3.parte. ideo affixi conclusionem hanc, Nobilibus tamen ante quinquennium nominationes frustra conceduntur, intellige quando non est nobilis ex vtroque parente.

4 Cõclusio. Nobilib⁹ ante quinquennium nominationes frustra danť.

5 Nobilis ex vtroq. quomodo dicat, & reprehendit glo.prag.

Quæret quis, quomodo potest dici nobilis ex vtroque parente? cum nobilitas nõ causetur ex parte matris.l.nullus.in.2.C.de decurio.glo.de colla.in pragma. in ✠ in super. in verbo vtroque dicit impropriè dici nobiles ex vtroque parente, cum ad hoc sequantur conditionẽ patris, non matris,licet ex hoc quòd mater sit nobilis, magis honestentur. hæc ille. Attamen ego puto etiã dici ꝑpriè nobiles ex vtroq; parẽte, quando tam pater,quàm mater est nobilis, per tex.in. d. c. venerabilis. ibi,ab vtroq; parente illustrẽ, & Osee.9.c. Gloria eorum à partu,ab vtero, & à conceptu. vnde dicit Bald. in.d.l. fina. C.de seruis fugiti.quod loquendo simpliciter & præcisè, nõ dicitur quis nobilis respectu matris, sed bene secundum quid, quia omne compositum participat de forma & materia,ideo natus ex vtroq; nobili, poterit dici nobilis ex vtroque.sic concludit Bonus de Curtil.in.d.tract.nobilita.in.4.parte.nu. 29. alioqui sequeretur, quòd par esset is,qui nasceretur ex patre nobili,&(vt vulgo dicitur)ex villana, illi qui nasceretur ex patre nobili,& ex matre etiam nobili, quod non videtur verum, nam duo vincula sunt vno fortiora.c. vno.de treuga & pace.

Item

6 Mulieres an sint nobiles.

Item sequeretur quod nulla mulier esset nobilis, quod esset peccatum à mulieribus irremissibile, sic tenere, sicut dicitur de peccato contra sanctum Spiritum, vt habetur in Euangelio. Et quòd mulieres sint nobiles, donec nubãt ignobilibus, est tex. in. l. fœminæ. ff. de senatorib. ibi, Parentes verò, donec plebeis nuptiis fuerint copulatæ, clarissimam dignitatem tribuunt. Ergo si fuerint copulatæ clarissimis, & nobilibus, sunt nobiles. facit tex. i. l. 1. ibi. clarissimis nupseritis, claritatem generis retinetis. C. de dignitatibus. lib. 12. Postquam ergo sunt nobiles, si nubant nobilibus, nobilitatem filiis suis dare possunt. facit tex. sumendo ibi cõparatiuè. in. l. 1. ibi, maior est dignitas ex sexu virili. ff. de senator. Et magis decorus redditur filius ex matris nobilitate. teste Francisco Mingon in consuetud. Andega. rub. des douaites, arti. 300. nume. 11.

7 Nobilis ex matre an aliquis dici posit.

Nec obstat, quod hactenus doct. tenuerunt nullum dici nobilem ex parte matris, verum esse dico ex sola matre, quia postquã nupsit plebeio, perdidit nobilitatem. d. l. fœminæ. quam non potest dare, cum non habeat, quia non dat, quod non habet. l. traditio. ff. de acquirend. rer. do. & priuatio præsupponit habitum. l. decem. ff. de verb. obliga. ¶ seruus. institut. de. ca. dimi. & loquitur tex. in. d. l. nullus. 2. ibi, nullus solius materni sanguinis vinculis illigetur, sed quando nupsit nobili, non perdit, ergo natus ex illis dicetur etiam propriè ex vtroque parente nobilis, & ita debet intelligi, quicquid doctores hactenus tenuerint.

8 Consuetudo an valeat vt quis ex parte matris fit nobilis.

Imo non valere statutum nec consuetudinem, vt quis ex parte solius matris sit nobilis, tenet Bar. in. d. l. exemplo. C. de decurio. lib. 10. & ibi hoc sequũtur patruus meus & de Platea. quod reprobat Feli. in. c. super eo. col. 2. de testi. & in. c. nouit. de iudi. & ibi Dec. & in reg. fœminæ. ff. de regu. iur. & Benedict. in repet. c. Raynutius. in prin. de testamen. Bonus de Curtili. in tract. nobilita. in. 4. parte. col. 6. num. 28. Chassa. in catalo. gloriæ mundi. in. 8. consideratione octauæ partis. Ego tamen sustineo opinionem Bart. quod nõ posit cõsuetudo facere, vt quis sit nobilis ex matre, quia ex non ente fieret, sed bene potest cõsuetudo facere aliquem nobilem, etiam si pater non sit nobilis, si tamen mater sit nobilis: non tamẽ facit eum nobilem, ex matre, sed consuetudo eum facit nobilem, quod potest facere, & sic doct. hactenus satis perperam intellexerunt, etiã Curtius in repet. c. si. col. 16. versi. 7. infertur. de consuetu. vbi dicit valere consuetudinem, cum sit iuris positiui. & statutum valere firmat Deci. in. c. nouit. 6. nota. de iudi. attamẽ intellige vt dixi, quia si faceret nobilem ex parte matris, esset quædam contrarietas, videlicet quod ex ignobili quis esset nobilis, quod non potest esse. & ita conciliabuntur iura. Notent nobiles, quia non viderunt iura sic intellecta, & hic germanus videtur intellectus, & dic quod omnibus nobilibus nobilior est sapientia. c. 7. Sapien.

Cõciliant opiniones à Bar. dissidentes no usq; dũ intellect⁹.

9 Beneficia villæ muratæ an debeantur tantũ nobilibus.

Item quæro, an hęc temporis abbreuiatio concessa nobilibus quo ad gradum & nominationes, procedat quo ad ecclesiam villæ muratæ? Nam omnes qui studuerint per triennium in theologia, vel in altero iure, deficientibus graduatis sunt capaces illorum beneficiorum. ¶ statuimus. de collat. in cõcorda. nõ exprimit de nobilibus. quid iuris? & videtur quòd tantum nobiles possint habere beneficia villarum muratarum, quia statuendo triennium, videtur se ad eos retulisse, qui per triennium sunt capaces. Contrarium credo verius, & arbitror hunc tex. generaliter loquentem, generaliter debere intelligi. l. 1. ¶ generaliter. ff. de leg. præstand. & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. l. de præcio. ff. de public. in rem actio. Item hæc temporis abbreuiatio sit tantum quo ad gradum & nominationes, ergo in illis tantum intelligetur, quia priuilegia nõ sunt extendenda, sed strictè interpretanda. Feli. & alij per illum tex. in. c. causam. de rescrip. c. olim. de verbo. signifi. Bar. & alij in regula beneficium. de cõsti. princi. Præterea nobiles in casibus tantũ à iure expresis sunt priuilegiati, vt supra dixi, & hic non inuenitur expressus, ergo iure aliorum vtentur. nam in. ¶ præterea, exprimit tantum in bacealaureis iuris canonici, & ciuilis, ergo ad alios casus nõ extendetur. Nec obstat, quod se referat ad tempus triennij, ergo ad personas. non sequitur, quia ex diuersis non fit bona illatio. l. Papinianus

exuli.ff.de minor. & separatorum separata est ratio.l.fi.ff.de calumnia.

10 Nobiles luxuriosi & superbi

Imo dicebant quidam nobiles non esse capaces ecclesiarum parochialium villarum muratarum, cum sint superbi, luxuriosi, gulosi, & inimici popularium, ergo eorum rectores esse nō debent. Bal.in.l. peradoptionem.ff.de adoptio. Benedict.in repet.c.Raynutius.in princi. de testa. Tamen in cōtrariū est tex.in.l.1.ibi, nobilis prudens &c.C. de cōditis in publi.horreis, lib.10.vbi nobiles debēt ad officia eligi. nec obstat quod in villis muratis debent esse periti, qui illos doceant, arg.c.statutū.de rescrip.in.6. Respō. nobiles etiam sunt magis capaces, quàm rusticolæ.l.scire.ff. de excusa. tutor. nec refragatur quod nobiles communiter non sunt docti. vt dixi supra. Respon. quod imo sunt docti, sicut alij, ideo docti admitti debent, ignari nō, & quandoque nobiles sunt aliis ignobilibus doctiores, vt vidi in multis.

11 Tēpus an sit abbreuiatum in omnibus gradibus iurium.

Quæro an hæc temporis abbreuiatio procedat in nobilibus quo ad alios gradus, vt in quinto anno possit gradum licētiæ & doctoratus adipisci. Videtur quod nō, tum quia hic non est expressum, tum etiam quia qualitas in vno posita, in alio non debet repeti.l. doli clausula. & ibi Bart.ff. de verbo. obliga. & dispensatio in vno, non extenditur ad aliud. c.1.de filiis præsb.lib.6. hoc reperi tenere D. Probum in addi.ad Ioan.Monach.in.c.vno de æta. & qualita.in.6. Contrarium de iure videtur verius per illam regulam, quando duo se habent inuicem gradatim, ita quod vnum commensuratur alteri, tunc facta mutatione in vno, censetur etiam facta & in altero: vtpote determinatum est certum tempus ordini subdiaconatus, & aliud tempus ordini diaconatus, & certum tempus ordini presbyteratus. nunc si fiat mutatio in vno, etiam in aliis facta videtur.glo.in cle.generalem. de æta. & quali.Anto.in.ca.fin.de consuetu. Lanfranc.in tract.de interpreta. statuto.8.conclu. interpreta. extensiue. Idem ergo erit in hoc casu. nā certum tempus videlicet quinquennium est præstitutum baccalaureis vtriusque iuris. certum tempus videlicet septennium est concessum licentiatis & doctoribus iurium. nunc fit mutatio temporis in nobilibus in vno gradu, videlicet in baccalaureatu, vt videlicet triennio completo possint promoueri. ergo etiam poterunt post quinquennium ad gradum licentiæ & doctoratus aspirare per illam regulā iam dictam. & hoc sequitur. D. Chassa.in.17.conclusio. in fi. cōsuet. Burg.glo.& doct.in.l.illud. C.de sacr.sanc. eccle. vbi de iure antiquo licebat donare certam quātitatem laico sine insinuatione, & duplum ecclesiæ, & nunc lex noua auget donationem quæ fit laico, & statuit vsque ad quingentos solidos posse donari sine insinuatione. sic etiam ampliabitur summa quæ donari potest ecclesiæ. hoc sequitur Io. Crotus in repe.l. omnes. in interpreta. exten. conclu.13. ff. de iusti.& iur. Barb.in cle. 1.col.52.versi.22.de electio.

Præterea quando lex prouidet aliquibus in plus, vt nobilibus. & aliis in minus, vt ignobilibus per nomina respectiua, tunc eo ipso quod augetur vel minuitur in persona vnius, fiet etiam augmentum vel diminutio in persona alterius.l. si ita.in princ.ff. de liber.& posthu.l.clemens de hæred. instituen. Bar.in.d.l. fi. & quia etiam studiū legale perficitur quinquennio, in proœ. ff.§. duabus.glo.in.c.cum ex eo.de elect.in.6.

Nec obstant in cōtrarium adducta, quia conditores exprimendo vnum gradum, satis expresserunt aliū per supradicta, & dispositio ad consecutiua necessaria extenditur. glo.singu.in.c. quia in tantum. de præb. & glo.in.c.nō potest.illo tit.glo.in.c.si quis in clero.7.q.1. nec repetetur qualitas in alio, sed in eodem, vt patet, quod non est prohibitum, imo priuilegium licet sit stricte intelligendum, tamen quando vnū venit consecutiue ad alterum, & est connexum, tunc immutatio in vno, etiam ex iure stricto ad aliud extenditur. Verba sunt Imo.in.d. cle. fina.de æta.col.3.nu.9.qui allegat.c. translato.& ibi not. de constitu. & prouidendo de primo gradu, tacite videtur prouidisse de aliis.c. cum nostris.& ibi Panor.1.not. iuncto.c.nulla.de conceß.præbend.

12 Abbreuiatiō tēporis data nobilibus, an pcedat in aliis facultatibus.

Quæro, an hæc temporis abbreuiatio pcedat in aliis facultatibus? Videtur quod sic, saltem in theologia, quæ alias scientias excedit, vt infra dicam, & est nobilior, ideo magis debet esse priuilegiata.

Contra-

Contrarium teneo, quia in dicto §. tempus sic dicitur, in quibus baccalaureis iuris canonici aut ciuilis, si ex vtroque parête nobiles fuerint, triennium esse decernimus. en ergo quòd tempus tantum abbreniatur in iure canonico & ciuili. secus in aliis facultatibus, quia lex suum aliis denegauit auxilium, vt dicit in simili glo. in l. siue apud. C. de trāsact. & in l. 1. si aduersus vend. Et ideo licet in aliquib⁹ sit magis priuilegiata theologia, non tamen in hoc casu, quia hic non exprimitur, & priuilegia non debent extendi, vt not. in ca. causam. de rescript. & l. fi. ff. de constitu principum.

13 Nobilitatē probare oportet

Aduertendum est tamen, quia aliquis non debet admitti vt nobilis, nisi probet se talem. l. non ignorat. C. qui accusa. non possunt. & vbicunque aliqua priuilegia conceduntur actui vel personæ, oportet primò cōstare illum actum factum fuisse, vel illā personam esse. l. diuus. ff. de testa. milit. vbi testamentis militum concessa sunt priuilegia, tamen constare debet à milite factum esse. §. planè. instit. de testa. milit. Vnde dicit ibi Platea & moder. quòd si causa mercantiæ debeat tractari summariè, debet prius constare eam esse talem, & causa prouisionalis debet mitti executioni, non obstantibus oppositionibus vel appellationibus, vt est cernere in ordinationibus regiis, rub. des sentēces executoires. & ibi dixi. debet tamē prius constare esse prouisionalē. Et si quæstio inter consanguineos est compromittenda, debet constare eos esse consanguineos. Bald. consil. 362. multum. in 2. vol. Ias. in l. non solum. §. sciendum. ff. de operis noui nuncia. & in l. si quādo. C. vnde vi. Vnde alleganti se nobilem, incumbit onus probandi §. si miles. & ibi Cardi. de pace tenen. argu. l. verius. ff. de prob. l. actor. C. illo titulo. Bonus de Curtil. in tract. nobilitatis. in 6. parte. in princi. Et hoc voluit Bal. in §. si rusticus. de pace tenen. & eius viol. Nempe vsurpans sibi indebitum honorem & dignitatem, sacrilegij pœnam incurrit. Bar. in l. 1. C. vt digni. ord. seruet. libr. 12. asserēs se doctorem, cum non sit, pœna falsi coercetur. Barto. in l. eos §. fi. ff. ad legem cornel. de fal. Pet. Anchar. in c. vt apostolicæ. de priuileg. in 6. & infamis efficitur. Rebuf. in l. vna. col. 1. C. de profes. qui in vrb. Constan. comit. merue. libr. 12. mentiens se clericum, cum non sit, punitur pœna extraordinaria officio iudicis relinquenda. Bal. in. qui sub prætextu. C. de sacrosanc. eccl. tam etsi fecerit actus clericales. falsi pœna punitur, vt notat Bonus de Curtili vbi supra. quod est notandum contra asserentes se nobiles, vt pœna falsi puniri possint, si aliquos act⁹ nobiliū fecerint, alioqui arbitrio iudicis. Feli. in c. tertio loco. col. 1. de probatio. vide glos. in ca. nullus presbyter de consecratio. dist. 1.

14 Mentiens se clericū vel docto

rem quomodo puniri debeat.

15 Imprimis videndum est quot testes requirantur ad probationem nobilitatis? Respon. quatuor. §. cum verò. de collat. in concord. licet in ordinat. regiis Ludouici duodecimi publicatis anno 1512. sufficerēt tres. Et quales testes dic vt vt supra dixi in probatione temporis studij, & in d. ordinat. dicitur, personnes dignes de foy.

16 In iudicio deponunt testes de nobilitate.

SECVNDO, requiritur vt testes deponētes de nobilitate in iudicio deponant, in d. §. cum verò, quia propter calorem iudicij omnis dispositio fortificatur. tex singul. & ibi Bar. in l. rura. C. de omni agro desert. libr. 11. secundum Corse. in singu. incipien. confessio. in 5. vbi si rem meam cōfiteor in iudicio esse tuam, mihi præiudico. Sic confessio in iudicio facta valet, etiam sine causa, quæ extra iudicium non valeret. glo. solennis in l. 1. §. fin. ff. de interroga. actio. glo. in l. sicut. C. de repudiand. hæred. facit. l. cū ostendimus. §. fi. ff. de fideiussor. minor. Hippol. in rubr. C. de probatio. fol. 12. col. 4. versicu. intellige etiam prædicta. vbi dicit. quòd si actus requirat subscriptionem duorum notariorū, vt hic Parisiis, sufficiet si ille actus in iudicio fiat, & cōscribatur apud acta. quod est notandum. Dec. in ca. sicut. & ibi addidi. col. 5. de probatio. & contra mandatum factum apud acta, non potest aliquid opponi. Angel. in §. sinautem. col. 3. instituit. de satisd. per tex. in l. 1. C. de satisdan. Ideo consulit quòd facias procuratorem tuum coram iudice sedēte pro tribunali, & præsente aduersario tuo, quia postea nil poterit opponi. Septē effectus iudicij tradit Ias. in l. pacta nouissima, in 4. notab. C. de pact. & Guido papæ in sing. 342. pactum nudum.

17 No. quantum prosit aliquid apud acta fieri.

18 Ex quo infertur quòd siue fiat hæc probatio

batio in iudicio plenario, siue summario, quod valebit.cum tex. tantū requirat vt fiat in iudicio.& de his iudiciis vide Alexan. & Iaſ.in rub.C.de iudic. moder.in decreta. in exordio eiuſdem tituli.

Secundò, infertur.quod nō valeret hæc probatio nobilitatis, ſi fieret extra iudiciū, domi,vel alibi, ſicut renunciatio iuris de futuro extra iudicium facta,nō valet.l.qui ſuperſtitis. ff. de acquir. hæred. &.l.ſi ita ſcriptum.§.ſi ſub conditione,de lega.2. Tamen in iudicio valet glo. in.l.1.ff.de curat.bonis dando.glo.vlt.in.l.in plurium.ff.de acquir. hæred.Bart. & alij in. l.1.& .l. poſtq̄. C. de pact. Iaſ. in.d.l.ſiue apud acta.ſeqtur Bened. in repet.c. Raynutius,in verbo ſi abſque.2. de fideicommiſ.ſubſtitur.nu.116.de teſta.vi de tex.in.l.eū pro quo.ff.de in ius vocan.

Tertiò, infertur quòd valet hæc probatio,ſiue fiat parte vocata, ſiue non, dum tamen modo in iudicio fiat,vt patet in tex.d. §.cum verò.ibi,etiam in partis abſentia.

Quartò, infertur quòd illis diebus quibus iudicia non exercentur, vtpote diebus feſtis non poſſet fieri hæc examinatio, quia prohibito iudicio cenſetur prohibitū quod in eo fit.not.in.l.2. ff. de iuriſdict. omnium iudic.per illum tex.

19 Corā iudice ordinario probatur nobilitas.

TERTIO, requiritur quod fiat coram iudice ordinario loci, in quo natus eſt ille, de cuius nobilitate conſtare debet. d §. cum verò.de colla.in concord.

Corā iudice eccleſiaſtico non poteſt probari nobilitas.

Primò quæro,coram quo iudice?Videtur quòd coram iudice eccleſiaſtico, cum ſit loci ordinarius.c.quanquam.ibi, ordinario loci.de vſur.in. 6.c. ordinarij locorum . de offic.ordi. ibid.c.poſt ceſsionem. de probatio.ca.1.de religio. domi.libro. 6.cum aliis ſimilibus.

Contrarium arbitror verius, videlicet vt fieri debeat coram iudice ſeculari ordinario illius loci in quo natus eſt ille, de cuius nobilitate tractatur.& hoc declaratur in ordinatio.Reg.Ludo.12.iam citatis articul. 10.ibi, Deuant noz iuges ordinaires. Eccleſiaſtici non ſunt ordinarij iudices regis, ergo coram illis non debet fieri hæc probatio nobilitatis, tum quòd inſinuationes teſtamentorum coram ſeculari fieri debent.l.repetita.C.de epiſcop.& cleric.l. conſulta diualia.de teſta. Aufrer.in tracta. de poteſt.ſeculari ſuper eccle.& perſo.in.2.regu. Benedict.in repet.ca.Raynutius in verbo & vxorem,nu.420.& ſeq.de teſta.tum etiam quia Romanus pontifex conſtituit protectorem, defenſorem,ac executorem regem Franciæ, vt licet videre in rub. de protecto.concord. ergo ſuis iudicibus videtur etiam commiſiſſe, cum hæc potius concernant ſeculares, q̄ eccleſiā. Et quia dominus loci dicitur princeps ſecularis non epiſcopus,vt dicit Helias Raynier.in ca.cum epiſcopus.de offic.ordi. lib. 6. dicens epiſcopos malè vocari dominos talis loci, ſed bene epiſcopos illius loci: * facit tex.in.c.eſto ſubiectus.95.diſtin.Ibi epiſcopi ſacerdotes ſciant ſe eſſe, non domi nos &c.] licet in contrarium inualuerit cōſuetudo, cuius meminit de Bella mera cōſi. 3.circa.col.2.& quando verbum ordinarius profertur à papa,intelligitur de epiſcopo:& ita intelligitur rub.de offic.ordina. quando à rege,de ordinario regis. Soci.in.c.nullus. de foro compet.col.2.vbi dicit appellatione iudicum venire ſeculares,per illum tex. maximè quando materia ſubiecta patitur, vt hic, quia eccleſiaſtici potius dicuntur prælati vel officiales,quàm iudices, & hoc ex cōmuni vſu, qui attendi debet, vt habetur in proœ.decreta.

20 Epiſcopi nō debēt vocari domini loco rum.

Secundò quæritur, quid ſi ſint duo iudices ordinarij vel plures,corā quo debet fieri iſta probatio nobilitatis? Reſpon. ſcholaris poterit eligere quem velit.arg.authen.habita.C.ne filius pro patre,ibi, quando quis habet plures iudices poteſt eligere.gloſ.in.l.ſi. C.vbi in rem actio exerceri debeat.quod eſt verum,quando erāt duo iudices, inter quos erat locus præuentioni.l.ſi quis poſtea.ff.de iudic. ſecus ſi vnus poſt alterum deberet adiri,quia tunc coram primo fieri deberet. no. in.c.Romana.§.contrahentes. de foro competen.in.6.arg.l.boues.§.hoc ſermone.ff.de verbo.ſignif.&.c.non poteſt.de præb.in.6.

21 Quā ſunt duo vel plures iudices,eligit ſcholaris.

Tertiò,quid ſi vnus eſt tantum ordinarius.qui vult delegare cauſam alicui, an poſſit?Videtur quòd ſic,tum quia hæc non ſunt indelegabilia, ideo poterunt committi. auten.apud. C.de fide inſtru. tum qui mandatam iuriſdictionem ſuſcepit, nihil propriū habet, ſed eius qui mandauit, iuriſdictione vtitur.

22 Ordinarius cauſā delegat.

vtitur.l.1.§.fi.ff.de offic.eius.& quia in locũ iudicis ordinarij subrogatur, videtur fieri potestate ordinaria.arg.l.filia.§.1.ff.de cōdi. & demon.Bal.in.l.apertissimi.C.de iud.d. Io.Saynxon in ordin.turo.artic.10. in fine.

Nec refragatur.§. cũ verò. dum dicit corã ordinario loci fieri debere. nã licet fiat corã delegato ordinarij, cum delegatus nil proprium habeat, vt dixi, non minus dicetur fieri ab ordinario,& ita in hoc resideo.

Idem putarem si fieret hæc probatio in iudicio coram aduocato antiquiore, qui in Francia solet sedere pro iudice ordinario,vt vidi sæpius in Castelleto Parisien.

23 Coram cõmissario nõ fit probatio nobilitatis.

Quartò,an valeat probatio nobilitatis facta coram loci cõmissario deputato ad recipiendos testes? Respon. non, quia cõmissarius non est loci ordinarius, quod requiritur in.d.§.cum verò. & quia non potest fieri in iudicio per commissarium, vt requirit concordatum: sed oportet quòd fiat coram iudice ordinario, & commissarius non est ordinarius,nec iudex: ideo coram eo facta attestatio nobilitatis, nõ valet quo ad hoc, nec facta coram duobus notariis, aut aliàs quàm hic sit expressum.

24 Corã arbitro non fit probatio nobilitatis.

Quintò quæro,an valeat coram arbitro? Videtur quòd sic,quia quandoque arbiter vocatur iudex.l. si ab arbitro.ff. qui satisda.cogan.cum multis similibus.

Mihi videtur non valere, quia non censetur, facta in iudicio, prout requiritur, & hoc dicit Petrus & Cynus in.l.vna.q.5.C. de confes.& in.l.1. de arbitris. vbi dicunt ꝙ licet confessio facta in iudicio valeat,etiam sine causa.glo. singu.in.l.1.§.fi. ff. de interrogat.actio & supra dixi. tamen quando fit coram arbitro,non valet,quia non censetur esse facta in iudicio, sed extra iudicium. sic consuluit Alexan. consil.13. ex his quæ in col.3.in.1.volu. & consil.19. in his.col.3. in 4.volu.

Item non dicitur ordinarius loci arbiter,& probatio nobilitatis debet fieri corã ordinario loci,vt.d.§.cum verò ergo &c.

Quæro,quid si pater nominati vel graduati, vel frater est iudex ordinarius loci, vel dominus,& habet suum iudicẽ, an poterit fieri coram isto? videtur ꝙ non, per.l.qui iurisdictioni.ff.de iurisd.omniũ iudi.&.C. ne quis in sua causa iudicet. contrariũ videtur verius, quia ista est iurisdictio quasi voluntaria,quæ etiam inter suos potest exerceri,vt ibidem dicitur,& in.l.si consul,& seq. ff.de adoptio.& etiam propter calorem iudicij,vt dixi supra, & quia publicè fit, non præsumitur fraus.l. non existimo.ff. de administra.tutor. * & istam opinionem pro vera amplectitur egregius ille consul D. Arnol. ferron in cõmentariis ad consuetudines Burdegalen.§.2.in fi.rub.1.]

25 Rege mortuo an iudex probatio-nẽ nobilitatis admittat.

Sextò quæro,an rege mortuo posit seneschalus vel alius regis iudex ante confirmationem hanc probationem nobilitatis admittere? Videtur quòd non, quia mandatum videtur expirasse morte mandantis.l. mandatum.C. manda. Ego teneo contrarium, per ea quæ nota.in.l. hactenus.ff. de consti.pecu.& l.si quis.§. si impubes. de instiru.& ita tenet expressè Iaco. de Bello visu in sua pract.rub. de senten.crimi. in fin. vbi dicit hęc scripsisse,cum erat iudex Arelaten. Item sicut sedes apostolica non moritur,in.c.si gratiose.de rescrip.in.6 ita nec sedes regalis Franciæ, & etiam quia officia à rege habita sunt perpetua ad vitam recipientis. Benedict. in repet.c. Raynutius. in verbo duas habens filias.nu.38.& seq. de testa.vbi dicit quòd nouus rex semper consueuit confirmare officia habẽtibus ea, nisi fuisset causa legitima destituendi: & tunc ante nouam institutionẽ exercere possunt, & continuare pristinam iurisdictionẽ, donec nouiter creari aduenerint,& in prouincia habitauerint, instar proconsulis.l. meminisse.ff.de offic.procõsul. Item quia decet à principe concessum beneficium esse mansurum.reg.decet. de regu. iur.in.6. Et nedum illa quæ à rege vel regina emanant officia sunt perpetua, sed etiam ex consuetudine illa quæ dantur ab his, qui sunt de sanguine regio, & ita seruatur, & posset illorũ officialis petere se manu teneri, si destitueretur, vt sæpius seruatũ extitit in hoc regno.

26 Rex an cõfirmare officia teneatur.

27 Officia ꝙ emanant ab illis qui sunt de sanguine regio, sunt perpetua.

* ¶ Item qui est institutus ab habente potestatem, à rege institutus esse censetur.l. item eorũ.§.1. ibi parui enim refert, an ipse ordo elegerit,an is cui ordo negocium dedit.ff. quod cuiusque vniuersita.nomi.]

28 Testes quõ debeãt super nobilitate deponere.

Septimò quæro, quomodo debeant testes deponere super ista nobilitate? Bart. & alij in.l.1.C.de dignita.lib.12. circa finem multa dicit. Ego verò paucis expedio sic, primò, quòd ille testis qui deponit de nobilitate, debet deponere, quod ille scholaris est nobilis, & pro ratione debet dicere, se cognouisse patrem, auum, & maiores eius omnes nobiles, & nobiliter viuentes, qui pro talibus se tenebant, & reputabant, nobilium actus, mores, status, & conditiones facientes, gerentes, & exercentes, & pro talibus sunt habiti & reputati inter omnes de eisdem cognitionem habentes, & hoc probatur ex his quę not. Inno.& alij in.c.de multa.de præb.vbi dicit illam dici dignitatem, quæ pro dignitate in illa ecclesia reputatur, vel in illo loco.not.in.c.1. de consuetu.lib.6.c.cum accessissent.de cõstit.& habetur.1. ad Corinth.4.c. Vos nobiles, non autem ignobiles vsque ad hanc horam.Io. Raynaud. in cõprehenso.feud. in tract.nobilitat.q.8. facit tex.in.c.licet, ex quadam. ibi pro consanguineis se habere.de testib.

Potest etiam testis addere, quod non extat memoria in contrarium, quod parentes, & eius maiores sunt habiti & reputati nobiles, & hoc propter ordina.Lud.12. primò publica.arti.5.quæ dicit requiri nobilitatem ex antiquo genere. Et quia illud tempus de cuius initio memoria non extat, obtinet vim priuilegij.c. super quibusdam.§. præterea.de verbo. signifi.l. hoc iure.§. ductus aquæ.ff.de aqua quotid. & æsti. Et vicem legis obtinet vetustas.l.1.§.fi.ff.de aqua pluuia arcend.

Item potest testis dicere, quòd ille scholaris est natus de tali domo de Claromonte, ergo est nobilis, & etiam est pro nobili habitus, & reputatus, & adhuc habetur. Socin.consi.246.eleganter.col.1.in.2.vol.vbi dicit non sufficere si dicat de tali nobili domo esse natum, nisi addat, & pro nobili reputatur, quia potest esse à nobili natus, & tamen non est tanquam nobilis à populo acceptus.facit quod no.Bar.in.l.1.C.de testa.Bonus de Curtili in tract. nobilita.in.6. parte.vbi vide latius.

Præterea ad probandum quem esse in possessione officij, nõ sufficit probare quòd se gerat pro tali, quia fortè non reputatur talis, nec est re vera. ideo oportet probare quod se gessit & gerit pro tali, & ab aliis tenetur & reputatur, per ea quæ not. Inno.in.c.fin. de eo qui furtiuè ordines recepit. Imol. in c.in nostra.col.1.de procura.

29 Pro cõsuetudine vt natus ex matre nobili sit nobilis.

Octauò quæro, stante tali consuetudine, quòd natus ex matre nobili sit nobilis, testes deponũt coram ordinario loci talem N.scholarem nobilem, & pro ratione dicunt, cognouisse patrẽ & matrem istius nobiles, & nobiliter viuentes. Insuper dicunt cognouisse auiam, hoc est matrẽ patris nobilem. & sic ex cõsuetudine partus erat nobilis.& etiam dicunt cognouisse patrẽ matris nobilem, & nobiliter viuentem, ac pro tali reputatum, & se tenentem, & gerentem pro nobili.an valeat hæc attestatio? Videtur quòd non, quia probatio quæ non necessario concludit, non valet.l. neque natales.& l.ad probationem. C. de proba. ca. in præsentia illo titu. sed deponendo cognouisse patrem matris nobilem, non cõcludit matrem fuisse nobilem, cum cõsuetudo faciat nobilem ex parte matris, quia semper certa est.l.quia.ff.de in ius vocan.

In contrarium videtur attestatos rectè fuisse de nobilitate, cum dicant patrem & matrem nobiles, & in hoc conueniant, ergo scholaris ex eis natus est nobilis. argu.l. filium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

Nec obstat quod deponant de patre, qui nil ex cõsuetudine facit ad nobilitatẽ, quia esto sanè, tamen satis probata est nobilitas, postquã probatur patrem & matrẽ nobiles. & cõcordatum non adstringit probare nobilitatem ex antiquo genere ergo hæc sufficier. si tamen requireretur probatio antiquæ nobilitatis, tunc crederẽ non sufficere has dispositiones. Alia scribam, si operæpretium fuerit. nam ista quæstio mihi fuit in palatio petita, & ex tempore ista scripsi.

30 Item requiritur quod depositiones illorum testium registrentur, seu describantur per iudices, seu scribam illorũ, quos Galli dicunt graferios. sic dicitur in.d.ordina.ibi. Et d'icelle affirmation sera fait registre par nosdits iuges ordinaires, ou leurs greffiers.

31 Vltimò, quidã religiosus vult tanquam nobilis impetrare nominationes, opponitur contra

Monach' tanquã nobilis nominationes impetrat.

tur contra eum quod non est nobilis, tum quia nobilitas perditur per ingressum religionis.glos.vlti.in.c.1.de purga.cano.&.e. vlt.de stat. monacho. quas sequitur Roma. sing.37.vtrum nobilis.glo.in.e. scripsit.27. q.2.dicit, primo quoque tempore quo quis efficitur monachus, desinit esse rex, vel imperator, vel episcopus.per.e.hoc nequaquã. 7.q.1.glo. in verbo. comite.20.q.3. tũ quia censetur mortuus.e. placuit.2. in.t6. q.1. not.in authen.ingressi.C.de sacrosanct.ecclesi.Feli.in.c. inter dilectos.col.2. de fide instrum.

Contrarium teneo, quia ius sanguinis est immutabile.l.ius agnationis.ff. de pact. l.iura sanguinis. de reg.iur. & sic fuit decisum per Rotam, vt refert Roma.singu.37. ideo ipsi religiosi ferũt testimonia.c. nuper. de testi.iurando ad pectus de consuetudine, teste Guido.decisi.615.religiosi.

Item possunt religiosi obtinere beneficia regularia, vt nemini non patet.cle.ne in agro.§.cæterũ. cum aliis similibus. de statu monacho.c. cum singula. de præb.in.6. Et si quis impetret beneficia illorũ per annũ possessa, debet exprimere eorũ nobilitatẽ. quod nõ fieret, si eam perdidissent, alioqui nõ valet impetratio.reg.cancel.32. Si tamẽ nobilis impetret rescriptũ apostolicũ, nõ solet dici nobilis, nec nobilitas generis ꝑ eo exprimitur. sed in ꝓsecutione ponitur, qui (vt asseris) de nobili genere &c. procreatus existis, Prouinciale fol.62.versi.nullus.

Nec obstant supra adducta: quia intelliguntur quo ad deum.Hiero. in epistola ad Cellantiam. Nulli te vnquã de generis nobilitate præponas, nec obscuriores quasque & humiliore loco natas te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animas respicit singulorum, sequitur Corset.in trac.de potest.reg. q.29.col.vlt.& in repeti.e. grandi. nu.21.de supplen.negli.prælat.lib.6.Benedict.in repet.c. Raynutius. in verb. & vxorem.nu.210.& seq.de testamen.

Facit quod in simili dicit Fel.in c.cum deputati.col.1.de iudi. vbi dicit per ingressum religionis perdi irregularitatem quo ad actus spirituales, secus in temporalibus. per glo.ibi.ergo etiam quo ad actus spirituales nobilitas perdetur. quia repugnaret statui monachorum perfectorum, nec esset secũdum Lucam quòd vnus alio diceretur nobilior in monasterio, & quo ad diuinum seruitium nobilis diceret missam maiorẽ, & omnes alios præcederet. hæc sustulit Christus, dum dicit Marc.10.e. & Luc.22. e. Qui maior est in vobis, fiat sicut minor: & qui præcessor est, sicut ministrator &c.ergo si loquamur in aliis actibus, nobiles per ingressum religionis consequuntur priuilegia quæ citat Feli. in.d.c. cum deputati. & alia priuilegia aliorum nobilium. alioqui si nobiles ingredientes religionem non possent obtinere nominationes, essent deterioris conditionis quàm alij non nobiles: quod non est dicendum.Imo.§.volumus.de collat.in concord. dicens, Regularia regularibus, intelligitur etiam de religiosis nobilibus nominatis. Vide nouem ex quibus causatur nobilitas, per Lucam.de penna in.l.mulieres.col.1. & seq. C. de dignit. lib.12.vbi latè prosequitur.

Monach' perdit nobilitatem quo ad spiritualia.

32 Postremò, quidã nobilis studuit triennio in artibus, vel in theologia, aut medicina. an posit suas nominationes habere? Videtur quod sic, quia trienniũ in nobilibus sufficit. Contrariũ est verum. nam trienniũ est præstitutum tantũ bacealaureis iuris canonici & ciuilis. secus in aliis.vt.§. præterea. ibi, in quibus baccalaureis iuris canonici aut ciuilis triennium esse decernimus. de colla.in cõcord. secus in aliis facultatibus.

33 Idem dicerẽ si studuerit bienniũ in artibus, & annum in altero iure, vt non possit obtinere nominationes, quia postquã dicit trienniũ, intelligitur cõpletum in iure canonico vel ciuili.glo.in reg.cancella. Iulij secundi.in.4.parte.& superius dixi.

34 Quid in legitimato, an his gaudeat prærogatiuis? videtur quòd sic, quia nihil à legitimis differt.§.& quoniã.&.§.illud.in authen.quib.mod.natu. efficiun. sui.colla.7. &.§.oportet, ibidem.& hoc expressè in prærogatiua regulæ cancella.tenuit de Vbald. in tracta.de successio.ab intesta.in vlt.modo legitimãdi.facit quod not. Bald.in.l.fi. C.de his qui veniam ætа. impe. & ibi, Angel.&.l.2.C.de iure aureo.annullo.Contrarium tamẽ videtur, quia nõ sunt nobiles.c.

si gens Anglorum.56.dist.l.vna.C.de mulier. quæ propriis seruis se iunxerunt. Item legitimatus non habet ius primogenituræ, vt plenè tradit egregius senator Do. Io. le Cirier in suo tract.de iure primogenitu.lib. 1.q.13.doct.in.l.Gallus ✠ & quid si tantum. ff.de liber.& posthu.Dec.consilio.258.in ca su.Curti.in consi.74. super memorata. col. 2.& plenissimè Albert.Brun.in tract.de statu.excludentib.fœminas.q.4.articu.12.per quos poteris decidere hanc quæstionem, si ea indigeas, videto illos.

¶ Decimatertia quæstio principalis.

1 DECIMOTERTIO, principaliter quæritur, an illi quibus diriguntur nominationes, sint vocandi, quādo conceduntur vel quando audiuntur testes tam pro tēpore studij, quàm nobilitatis? Videtur quod sic, quia omnis cuius interest, vel interesse potest, est vocandus antequam actus fiat, alioqui actus non valebit.l. nam ita. ff. de adoptio.l.de vnoquoque.de re iudi. Sed collatores possunt lædi, quia perdunt fructum collationis liberæ, quam collationem liberam habent. glo. in.c.relatum.de præbend. &.c. quanuis. illo titu.lib.6. & dicitur fructus illa collatio, per glo.in.c. cum olim de maior.& obedien.

Collatores an sint vocandi quādo nominationes conceduntur.

2 Imo audeo dicere, quod collatores gratius intuerentur fulgura extra illos cadentia, quàm nominatū, nisi aliquos suos propitios habeant, qui polliceantur eisdem reddere beneficia illis collata, sicut de auaris dicit tex. in.c.sicut hi.47. distinct. & quidam episcopus mihi retulit nominatum nunquam habuisse beneficium ab eo, nec à prædecessore. Crede mihi, res est iniuriosa sibi. Tu tamen nobilis ac doctissimè præsul eis prouides, foues, & diligis, ignarósque profligas, vt fieri debet.

Collatores nominatos nolūt videre.

Secundò facit.c.licet episcopus. de præbend.lib.6.c.inter quatuor.de maiori.

Tertiò, quando producuntur testes contra aliquem, debet is citari, alioqui non valet productio.l. si quando.C. de testib.ca.2. illo titu.

Contrarium deciditur.nam quando papa concedit beneficia ecclesiastica, vel scribit vt alicui conferantur, nullus citatur.ca. cum secundum apostolum.de præben. not. in.c.dudum.de præsum.&.c. cum olim.de re iud.Alber.in.d.l.nam ita.col.vlti. Sic ergo est dicendum quando conceduntur nominationes ab vniuersitatibus, vt nulli collatores sint vocandi.

3 Item quando fit examinatio super idoneitate nominati, vel alterius, potest fieri in absentia. Innoc.singu. in.ca. fina. in fine de translat.episcopi, vbi dicit, si mandatur alicui vt prouideat Petro, si est idoneus: executor non debet vocare aliquem ad opponendum, si velit eum dicere non idoneum, sed examinabit an sit idoneus, vel non, antequā prouideat. absente eo cui dirigitur mandatum. idem tenuit glo.singu. in cle.1. de offi. deleg.& ibi Card.col.3. & consi.132. archipresbyter.col.vlt. sufficit enim in his extraiudicialibus probationem concludere soli examinatori, videlicet vniuersitati.not. Bal. in.l.neque natales. in fin.C. de prob.& in.l. fina. col.2. vnde legiti. Alexand. consi.218. visis verbis.col.2.in.2.volu. quod est repetitum consi.45.visis verbis.in.6. volu.Panor. & alij in.c.2.de testib. Feli.in.c.si.col.6. de præsumpt. Rota. decisi. 297. purificatio & decisio.443.fuit dubitatum.in nouis.& decisio.134.not.quod vbi.in antiquis. Vitalis in tracta.clausula.in clausula, si ita tibi constiterit.fol.15. cum sequen. Hippoly.in.l.de vno.4.fallen.ff.de re iudica.

Adhæc si scholaris aut alius acceperit equum locatū, & is fortuitu moriatur, poterit facere examinari testes de casu illo, & illæ attestationes etiā parte absente factæ, facient fidem coram iudice competente. Bar. & patruus meus Rebuffus in.l.2.C.de naufrag.lib.11.per illū text. &.l.scire ✠ sufficit. ff.de excusa.tutor. Corset. in sing. incipien. testis in loco.quod est sing.notandum.

4 Insuper quo ad nobilitatem decisum est in dict. ✠ cum verò.ibi, etiam in partis absentia ꝓbari possit. Sed in alio nobilis grauatur, vt quatuor testes debeat adhibere, etsi in aliis actibus cōmunius sufficiant duo.l. vbi ff. de testib. ✱ & duo de patris nobilitate, alij duo de matris, vel promiscue deponent.vt dixi in.d. ✠ cum verò.]

No.tu scholaris.

5 Item in impetratione rescriptorum, priuilegiorum, indulgentiarum, & aliarum cōcessionum, non est necesse citari aliquem quando

Sine citatione impetrantur rescripta, ac beneficia conferuntur.

quando conceduntur, vt late explicant Panor. Feli.& alij.in. ca.cum olim. de re iudi. &.c.causam.de rescript.

6 Poterit etiam ordinarius collator conferre beneficium vacans non facta alicuius vocatione.c.de multa.de præb.c.cum ecclesia.de electio.not. glo.in.c.fi. de elect. in.6. ita in propriis terminis tenuit Anto.Nicellus in concordantia.52.fallen.85.vbi fusius tradit.ibi videre licet.

De insinuationibus nominationũ & aliarũ literarum hic plene traditur.

Superest insinuationum materiam explicare, vt sequitur.

¶ Decimaquarta quæstio principalis.

DECIMOQVARTO, principaliter quæritur de insinuationibus nominationum.

Et primò, quid sit insinuatio, dicitur infra numero primo.

Secundò, cur insinuationes inuctæ sint numero.2.

Tertiò, quo tempore nominationes insinuentur. nu.5.

Quartò, intra quod tempus debeant insinuari.nume.20.

Quintò, quo in loco debeant insinuari. numero.24.

Sextò, quæ debent insinuari.nu.31.

Septimò, quomodo debent nominationes insinuari, & gradus, ac aliæ literæ.numero.48.

Octauò, quibus præsentibus insinuandum sit, numero.56.

Nonò, quibus nominationes insinuentur.numero.58.

Decimò, per quos fiat insinuatio. numero.92.

Vndecimò, quoties insinuentur.numero.115.

Duodecimò, an collatoribus scientibus insinuentur. nume.117.

Decimotertiò, an insinuans debeat literas, quas insinuat, aperire. nume.120.

Vltimò, quomodo puniantur non insinuantes. nume.124.

Et super qualibet quæstione tangentur obiter aliæ illi conuenientes.

1 Quid sit insinuatio

PRIMAE quæstioni, quid sit insinuatio, respondet Lucas de penna in. l.2.in fin. C.de petitis bono.subla.lib.10.sic, quòd insinuatio est alicuius scripturæ editio. hæc tamen est nimis generalis quo ad materiam nostram, ideo Anto.de Cana. in tract.de insinuatio.q.1.sic diffinit. Insinuatio est donationis præexistentis in scripturam redactæ, eodem tempore, vel diuerso apud competentem iudicem facta publicatio.sed nõ deseruit proposito nostro, cum tantum donationis insinuationem diffinire velit, de qua in.l.sancimus. C. de donatio. & in ordina. reg.public.Anno.1539.articu.132. Ego verò quãtum ad præsentem nominationum materiam attinet sic definio, Insinuatio est literarum gradus nominationis, certificationis temporis studij, ac attestationis nobilitatis, seu nominis & cognominis, vel alterius rei necessariæ, ordinariis collatoribus, vel patronis ecclesiasticis, seu eorum vicariis, legitime per graduatos, vel nominatos, & qualificatos facta exhibitio. & ꝓbatur in §. præfati.in.2. & §. teneantur. de collatio. in concord. insinuare demonstrare est. l. iubemus.iuncta glo.C.de emancipa.libero. hæc definitio declarabitur satis supérque per totam hanc quæstionem infra. ideo venio ad secundam quæstionem.

Authoris noua definitio de insinuatione, de qua hic

2 Insinuationes cur sint inuentæ.

SECVNDO, quæro, cur insinuationes istæ inuentæ sint? Respond. quia gradus & nominationes absentibus collatoribus conferuntur, vt supra dixi, quorum ignorantiam possent collatores prætendere, si non exhiberentur. Nam omnis actus factus in absentia partis, debet ei insinuari. ca. si tibi absenti. & ibi Perus.de præbend. lib.6.vnde quando actus potest fieri in absentia partis sine citatione, eo perfecto debet parti intimari.Bar.in.l.penul. ff.de iureiurand.Bald. in.l.eos. §. Apostolos.col.2.nu.6. C.de appella.per glo. in cle.1.de appel.vbi quando termini assignatio facta parte non citata potest aliquem lædere, debet ei terminus solenniter notificari. Et ideo si arbitri ex potestate eisdem data possint prorogare compromissum absentibus partibus, tamen nisi post prorogationem notificetur partibus, videntur arbitri dolosè processisse, nec talis prorogatio adstringit litigatores: quia ita demum valet, si insinuetur.Bald.cõsi.101.lex.& cõsi. seq.in.3.vol.Idem in.l.1.col.pen. C.de senten.ex libello recitan. authen.ei qui. col.2. C.de tempo.appella.Alex.cõsi.34.viso the-

3 Actus factus in partis absentia debet eidem intimari.

marc.col.pen.in.1.vol.& cõsi.63.in causa & lite.col.vlt.in.3.lib.& cõsi.87. viso themate.col.vlt.vol 5.Roma.cõsi.336. circa ꝓpositam. in fi.Dec.consi.39.col.1.& consi.632. quod supra col.2. Fel.in.c.cum olim.col.8. versi.no.tertio.de re iud.& in.c.1.nu.52. de constitu. Ias.in.l.nec quicquam.§.vbi decretum.col.9.nu.56.cum seq.ff.de offic.procõsul.Nathan in repet. cle.sæpe. in princ.col. 53.de verbo.sig.Hippoly.in.l.de vnoquoq. nu.63.& seq.de re iudi.facit tex. vltra doct. in.l.si qs per.ibi,intimare debet. C.de aquæ ductu.lib.11.&.l.pen.in.§.nullo ibi, postquã fuerint ei intimata.de reb.cred. Lanfran. in verbo dilationes.col.2.c.quoniam. de ꝓba. Curtius consi.31.Factum tale.& seq. * Sic solet senatus dicere respondendo supplicationi partis, fiat,& significetur parti, datum &c.] quod limitat Dec. consi.169. & diligenter. col. 2. versic. 3. non obstat. quando actus non potest absenti præiudiciũ inferre. * ℂ Secundò, fallit in vnione quæ non est insinuanda illis,qui beneficia possident. do cto. in cle. fina. de reb. eccle. non alie. hoc expressim tradit Ioan. Gallus in quæst. per aresta.quæst.147.vide alias limitationes per Ias.& alios supra citatos.]

Insinuatio nominis cur fiat.

4 Item exhibitio nominum & cognominũ fit, vt collator ordinarius cognoscat diligentes, & qui non diuerterũt ad matrimonium, vel ad alios actus per quos possint nominationes amitti, vt dicam infra quæstio. vlti. ideo eidem fieri debet.

Quo tẽpore debeat fieri insinuationes

5 TERTIO, quæritur, quo tempore literæ gradus & aliæ insinuẽtur? Respon.tex. in concord.in.§.teneantur.de colla. quod tẽpore quadragesimæ. Idem disponitur in ordina. reg.Ludo.xij.t.publica.arti.8. quæ est in rub.des graduez simples.arti. eo.cui standũ est. nam multa vno tempore licent, quæ alio ꝓhibẽtur.l.furem.ff.ad legem Cornel. de sica.c. capellanus.de feriis.ca. si peccauerit.2. q.1.c. decreuit. 22.q.5.c. ad honorem de auctor.& vsu palli.tamen ille.§.teneatur. secundũ quosdã loquitur de nomine & cognomine, quæ debent in quadragesima insinuari.secus in literis, vt in dicto.§. præfatiq; graduati.& hoc tenuit glo. in.§.qui de prædictis.in verbo facere.de collatn prag.& in d.ordina.dicitur arti.9.in quadragesima, vel extra.sed dico.d.§. teneantur. etiam debere intelligi de literis gradus & aliis necessariis, ne diuerso iure censeantur.l. eum qui. ff. de vsuca.& quando vna determinatio respicit plura determinabilia, ea debet vniformiter determinare.l.iam hoc iure. ff.de vulga.& ibi Ias.& alij.& clausula posita in.d.§. teneantur. etiam refertur ad literas gradus & alias,per.c.inquisitioni.&.c. secundo requiris.de appel.dixi in repet.l.vnicæ.in glo. in verbo,& non ex quibusdam. C.de sentẽ. quæ pro eo quod interest. etiam de consuetudine & literæ & nomina & cognomina tempore quadragesimæ insinuantur. Et sic consuetudo interpretatur insinuationẽ fieri debere tempore quadragesimæ, quæ est optima legum interpres. l. si de interpretatione.ff. de legib. & etiam assignari potest ratio, quia quando tempus est in lege vel statuto expressum, prout est in concordatis, tunc censeri debet appositũ pro forma. tex. in authen.quæ supplicatio.ibi, sub hac forma. C.de precib.impera. offe.& ideo necesse est custodire constitutum tempus. dicit text.in. l. scire oportet.§. consequens. ff. de excu.tut.latè Alber.Brunus in tract.de forma & solennita. actus.rub. quando aliquid censeatur esse tradi.pro forma. fol.43.col.3. in.16.conclu.& qui non obseruat tempora,non dicitur seruare formam. & per consequens actus est nullus. Bald. & Sali.in.d. authen.quæ supplicatio. Pau.in.l. si in lege. in prin.ff.loca.Ias.in.l.qui Romæ.§.callimachus.col.4.de verb. oblig. & cõsi.53. circa. col.1.vol.3.& cõsi.132.statuto.in prin.vol.4. & q recedit à tẽpore, recedit à forma actus. Bal.in.l.obseruare.§.fi. q.3.de off. procõsul. &.l.liberti.col.5.C.de operis libert.alibi dicit Bald.in.l.ordo.circa medium. C.de execu. rei iu. quòd si statuta disponunt aliquid in tempore, quòd sunt seruãda ad vnguem: & si cõtra fieret,esset irritum ipso iure. Ias. consil.166. videretur.col.4. versic.7.ibi,cõfirmatur.in. 2.volu. & idem dicit in consi. seq.col. vlti.& consil. 191.placet.col.2.in.2. volu.Sic etiam collatio sacrorum ordinum facta extra tempora à canonibus præfixa, licet tempus non sit de substantia,caret debito effectu. ca.1.&.2.&.ca. penult.de tempo. ordinand. Feli.in. ca.cum dilecta.colum.8. versicu.

6 Tempus expressum in lege inducit formam.

versicu.octauum signum.de rescrip.& ideo quando statutum requirit tẽpus,& tu require tempus.Bald.in.l.omnes populi.col.pen. versi.item nota.ff. de iustit.& iure.

7 Cur insinuationes fiant tẽpore quadragesimæ.

Si quæratur, cur statutum est vt fiant insinuationes tempore quadragesimæ? Respõ, forte quia necessariò id temporis quis tenetur confiteri,& omnia peccata sacerdoti exhibere.c.omnis de pœni. & remis.sic illo tẽpore exhibitio nominationum,gradus & aliarum literarum debet fieri. Vel potest dici, quia sic voluerunt conditores, nam hæc sunt iuris positiui,in quibus volũtas pro ratione sufficit.§.furtiue.institu. de vsuca. cle. fina.de senten.excom. & non omnium quæ à maioribus nostris statuta sunt. ratio reddi potest.l.non omnium.ff.de legi.nota.in.ca. si quando..de rescript. literas tamen duplicatas collatori dare poterit quocunque tempore,cum in textu tantum teneantur dare literas duplicatas, & sufficit collatori eas habere ante vacationẽ,tutius est tamen in prima insinuatione literas duplicatas dare: & sic obseruatur.

8 Triplex est quadragesima.

Primò quæro, de qua quadragesima loquatur?cum triplex sit.ca.1.22.quæst.5. Prima est ante pascha.Secunda, ante festũ sancti Ioannis baptistæ.Tertia,ante festum natiuitatis domini. & quando textus in.c.accusasti. de accusa. dicit per tres quadragesimas debet pœnitere. intelligitur de his tribus quadragesimis,& non de quadragesima trium annorum, secundum Archid. post glos.1. in. dict. ca.1. quam sequitur Corset. in verbo quadragesima,in sing. Respon.intelligi de ea quę est ante pascha,quia illa ꝓpriè dicitur quadragesima. ca. quadragesima. de consecra. dist.5. & etiam appellatur illa quadragesima secundum communem vsum loquendi, qui debet attendi.l. Labeo. ff.de supel.leg.c.ex literis.de sponsa. & in.l. 1.ff.de operis noui nuncia. per doct. glo. in verbo quadragesima,in.§.statuit.de colla.in prag. glos. tamen in extra.1. in extra. communibus.de pœniten.& remis.tradit duplicem tãtum,vnã deletiuam mali, vtpote illã quæ est ante pascha.alteram, quæ operatiua boni,quæ est post pascha.vide ibi.

✱ ❡ Tamen ego intelligerem per tres quadragesimas propriè, videlicet per tres quadragesimas trium annorum,scilicet ante pascha,cum.d.c.accusasti.de accusatio. loquatur de annis,& postea de quadragesima, ergo de quadragesima cuiuslibet anni, vt alibi fusius explicabo.]

9 Quis teneat probare insinuationẽ tẽpe quadragesimæ factã.

Secundò quæro, an negans insinuationem esse factam tempore quadragesimæ teneatur ꝓbare,vel nominatus? Videtur ꝙ negans,quia actus in dubio pręsumitur iure factus,arg.l.sciendum.ff.de verb.oblig.

10 Actus pręsumiť tẽpore habili factus.

Item actus in dubio pręsumitur celebratus tempore habili.glo.singu. in verbo creatum.in cle.si.de rescri.vbi ille qui negat beneficium creatum fuisse tẽpore datæ rescripti, debet probare, quia illa negatiua habet resolutã affirmatiuã quæ probari potest.cõsuluit.Ias.consil.178.in causa.in.2. volu.

Tertiò, facit quòd si per statutum prohibitum sit nobilibus intrare palatium, nisi tempore consilij,& accusatur nobilis intrasse in mense Maio,ipse probauit eo mense esse factum consilium, debet absolui, quia in dubio debemus intelligere factũ esse tempore quo licuit.arg.l.merito.ff.pro socio. Bar. in.l.non solum.§.sed vt probari.ff. de operis noui nuncia. Panor.& Feli. in.c. auditis. de præscri.Soci.consi.67.in causa.col.3. vol.3. & quãdo vnus insurgit cõtra alium ratione temporis, ibi oportet probare tẽpus.Bal. in l.de rebus.C.de dona.ante nup.

Qui se fũdat in tpe probare debet tpe.

Contrarium videtur verius,quia vbi certum & limitatum tempus,vel certa pars loci,vel alia qualitas est fundamentum intentionis siue actoris, siue rei, oportet quòd illud tempus & illa qualitas probetur per eũ, qui se fundat in illa.Bart.in.d.§.sed vt probari.vbi dicit,quòd si vsque ad medium mensem Martij licebat tenere bestias in pratis, post non,& aliquis accusatur quòd in mense Martij sua animalia pascebant in pratis, non debet sequi condemnatio,nisi probetur illa pars temporis quo erat prohibitum.Sic nominatus & graduatus fundat se in tempore, ergo debet probare tempus. tex. in.l. matrẽ.C.de proba.l.eum actum.ff de nego. gest.l.qui iurasse.§.si pater.ff.de iureiur.Feli. in ca.auditis. col. penulti.in versi.2.conclusio.de præscriptio.Hippoly.consil.7.summi cœli. nu. 60 & sequen.l.2.C. de pet.hæred. Barb.in consil.29.illud.col.14. volu.1. & in

repet.

repet.rub.C. qui admit. col.2. vbi dicit ꝙ si opponatur contra testem quod erat infamis, debet probari quod tempore depositionis, aliàs non repellitur.hoc probat Calca. consil.79.licet dubia.num.12.Ias.consil. 178. in causa.volu.2.

12 Tp̄s depositionis probetur.

13 Furiosus tēpore cō tractus ꝓbari debet

Item probans quem furiosum, non obtinet, nisi probet quòd tempore contractus erat furiosus. Cardina. consil.56. casus, & docto.in.l.furiosum.C.qui testat.facere possunt.

14 Præterea si probetur contra electum, ꝙ est notorius fornicator, tamen non obtinebit excipiens & probans, nisi probet quòd tempore electionis erat. Oldra. consil.286. in electionis negocio.sequitur Feli. in.d.ca. auditis.col.vlt.de præscrip.

15 Adhæc non sufficit probare quem esse filium sacerdotis, nisi probetur quòd tempore sacerdotij eum genuerit.Io. And.in addi. ad specul.in rub.de filiis presb.Panorm. & alij.in.c.inter cæteras.de rescrip.

16 Insuper, si quis dicat se excommunicatum post appellationem.habet hoc probare. glo.in.c.venerabilibus.in glo.penu. de senten.excom.quam sing.not.Fel.in.c.cum tu. col.3.de testi.& ca.apostolicæ,col.8.in vers. adde etiam.de except. & in ca.in præsentia. col.6.de probat. Præposi. in ca. super eo. 2. col.1.de appella.

17 Nec obstant in contrariũ adducta,quia intelliguntur quando quis non fundat se in tempore, vel quando est præsumptio pro eo qui se fundat in tempore,tunc non opus est, quòd is qui habet præsumptionem,probet, vt in delictis docet Bar.in.d.§.sed vt probari.vbi dicit de nobili,qui non poterat intrare palatium, & istud latè examinat Deci.in d.c.in præsentia.notab.12.de probat. & ibi Parisius.sed pro nominato vel graduato nulla est præsumptio quòd tempore quadragesimæ insinuauerit, ergo is ipse debet probare insinuationem tempore quadragesimæ factam. & hoc probatur ostendendo instrumẽtum insinuationis,quod cātat tali die Martij factam fuisse, & illo die erat quadragesima.& ita vidi fieri.nec vitiatur instrumentum, licet in eo non dicatur tēpore quadragesimæ, dummodo contineat tempus quadragesimę,quia paria sunt aliquid exprimete per se,vel per relationẽ ad aliud.l.ait prętor.§.1.ff.de re iud.Leuis etiam probatio insinuationũ admitti solet, vt fuit cōclusum, &(vt fertur)in mente curiæ retentum. anno 1513. die vltima Aprilis. licet multotiens in eis falsum committatur.

18 Tertiò quæro, an possit intimatio fieri etiam diebus festis quadragesimæ, sicut diebus profestis.Respon.sic,tum quòd sit actus iurisdictionis voluntariæ,qui quolibet tempore fieri potest.l.actus. C.de feriis,& supra dixi in.7.q.princi.tum quòd non exigat causæ cognitionem,ideo quolibet tempore expediri potest.l.2.§.dies.ff.quis ordo in bono. possess.seruet. & idem in insinuatione donationis, quod etiam diebus festis possit fieri, tenuit Alber.in.l.illud.col.3.versi.circa testium.C.de sacrosanct.eccle. Oldra. consil. 253.factum tale.in.3.q.

Diebus festis an insinuatio fieri possit.

Item ea quæ iudicij indaginem non requirunt,possunt omni tempore expediri, vt collationes,dispensationes,transactiones,& similia. vnde curia Ro. facit solennes processus,vt plurimum diebus solennibus. cle. 1.de iudi.& executores gratiarum omni tēpore suos faciunt processus generales sententiam latam continẽtes, & contrafaciens incidit in sententiam.Feder.consi.11.quęritur. colum.vlt.

Item nunciatio omnibus diebus fieri potest etiam feriatis.text. iuncta glos. in.l.1.§. item nunciatio.ff.de operis noui nuncia.

Præterea,libellus quolibet tempore offerri potest.l.miles.§. sexaginta. ff. de adult. Spec.in tit.de libello.cōceptio.§. nũc videamus.& ibi Io.And.in addi.ad eum. & Bal. in Margar.in verbo libellus.q.7. Sic & insinuationes istæ. Item visitatio per episcopũ festis diebus fieri potest, cum ad correctionem pertineat, & ad elemosynam spiritualem,& plerunque fiat pro pace & concordia inter clericos & religiosos, ac etiam laicos inducenda.per.c.fi.de feriis.Soci.in tractat. de visita. libr.7. Et hæc opinio cōsuetudine recepta est, licet melius esset quando inuenimus in singulos dies episcopum vel collatorem diebus profestis intimare,tamen in cōtrarium factum tenet.

19 Quartò quæro, an de nocte facta insinuatio valeat? Breui respon. ꝙ sic, quia omnia

Insinuatio an de nocte fiat

nia possunt noctu fieri, quæ specialiter non sunt prohibita.l. non minorē.C. de trāsact. Dec.in.c.consuluit.col.4.de offi.delega.& quia non inuenitur prohibita, cēsetur permissa.arg.l.præcipimus.C. de appella.doct. in.l.nō solum.§.morte.ff.de operis no.nuncia.Item sicut beneficij collatio potest fieri de nocte.c.vno. vt ecclesiastici. benefi. licet cōtra talem collationem præsumatur. Hostien.in.§.si.de concess.præb.in sua summa ergo & fortius insinuatio valebit.Non tenebitur tamē collator de lecto surgere, & relinquere suam, vt huic insinuationi sui copiam faciat.arg.l.1.§. dies.ff. quando appel. sit Iacob.in.l.more.ff.de feriis.attamen instrumentum insinuationis de nocte confectum,est suspectum,licet valeat. Bal.in.c.1. col.2.de fide instr. Fel.in.c.ego. de iureiur.

20 Nominationes intra quod tēpus insinuari debeant.

QVARTO,intra quod tempus nominationes debeant insinuari? Videtur ꝙ intra decē annos, alioqui amittuntur, quia priuilegium perditur decē annis non vtendo.l.1.ff.de nundinis.

Secundò, res intra decem annos præscribuntur inter præsentes.§.1. institut. de vsuca. ✶ & ideo in hoc regno post decem annos non potest peti rescisio cōtractuum, vt est statutum in ordina.reg.super qua plenè scripsi in tracta. meo de rescisio contractuum,& intra quod tempus peti debeat.]

Tertiò, facit.l. sancimus.C. de testa. vbi si quis condiderit testamentum perfectum,& postea declarauerit nolle illud testamentum stare, & decennium elapsum fuerit,tollitur prius testamentum iure perfectum: sic & nominationes debent tolli per decem annos, quia non insinuans, eas videtur habere ꝓ derelicto.facit quod not. Guido papæ in decis.Delphi.q.200.Eymardus &c.

Contrarium tenetur,quia priuilegium de sui natura debet esse perpetuum.c.decet. de reg.iur.in.6.sicut rescriptum.l. falso.C.de precib.imperato. offeren. Archi.in.c.priuilegia.25.q.2.facit tex.in.l. seruus.C.de pœnis.etiam priuilegium non faciendi. Alex. consi.33.ponderatis.col.2.in.5.vol.

Secundò,probatur in.§. teneantur.ibi, & eo anno quo præfatam insinuationem omiserint, beneficium in vim gradus aut nominationis huiusmodi petere non possint.facit ordi.Regia Lud.12.rub. Des graduez simples.arti.11.ibi,ilz seront seulemēt priuez de pouuoir requerir ou accepter les benefices qui vacqueront esdictes annees, qu'ilz n'auront insinué, sans aultrement perdre les priuileges & prioritez de leursdits degrez & nominations.ecce text.clarū quo probatur nominatum vel graduatum, licet nō insinuauerit per viginti annos, non perdere gradus, nec nominationes.nam dictio seulement, significat tantum, & est dictio taxatiua, & idem est dicere quod solum sine solummodo.l.idem Pompo.ff. de recept.arbi.l.2. de vsu & habitatio.l. cum notissimi & ibi glo.& doct.C.de præscrip. trigint.vel.40.anno.natura dictionis taxatiuæ est restringere. Bal.in.l.1. C. de bono. possess.contra tab.& ibi Ias.& alij Bart.in.l. 1.in princ.ff.si quis ius dicent. non obtempe. &.l.34.cum Titio.de adimend. leg.ergo tantum restringet,vt puniatur quis eo anno quo non insinuauit & non vltra.

Item,non debet quis duplici pœna puniri ex vno & eodem actu.c. ac si clerici.in fi.& ibi glo.alleg.plena.de iud. Sed si quis perderet nominationes per non insinuationem,puniretur duplici pœna,ergo &c. nec priuatur quis nisi in casibus à iure expressis.glo.sing. in.c fi. de iure patron. hic casus non est expressus,ergo &c.

21 Nec refraganrur in contrariū adducta.Et l.1 ff.de nundinis. loquitur in priuilegio de faciendo, quod per decē annos non vtendo amittitur,quando eo vti potuit.secus si non potuit vti,quia occasio se non obtulit, tunc non perditur priuilegiū, etiam per centum annos.l.& Attilicinus.ff.de seruit.rusti.prędio.gl.in.c.abbate sancti Syluani.in gl.vlt. de verb.signifi. probatur per Bar.in.l. in filiis.C.de decurio. lib.10.vbi si ciuitas tenetur facere exercitū quādo princeps faciet: si princeps nō fecerit per centum annos, quia non fuit necesse,per hoc nō perdit princeps ius suum.Bar.in.l. cū scimus.C. de agrico. & censit.lib.11. Feli. & alij in.d.c. cum accessissent.& Ias.in.l.beneficium. circa fi.ff. de constitu. princip. & in.l.falso.C. de diuers.rescrip. vbi confirmat per quinque similia,nam qui nequit vti, non est in mora,

Ll nec culpa:

nec culpa:& vbi non est peritio, ibi non est mora.l.lecta.ff.si certum peta.sed nominatus simul atque est nominatus, non potest vti suo gradu vel nominatione acceptando beneficium, quia alij sunt eo antiquiores, quibus primò oportet prouidere. ergo illis non debet (si non insinuauerint) imputari. Io.Francis.in tract.de præscript.in.4. parte quintæ partis principalis.q.4.

Item dum incertũ est quando casus eueniet, vt quis possit vti suo priuilegio, tunc priuilegium non perditur per decem annos glo.in.c.vt priuilegia de priuileg. quam sic intelligit Claud. de Seycello in.l.fi.col.penult.ff.de consti.princi. sed quando nominatus habet suas nominationes, incertũ est quando veniet casus vacationis beneficij, & quãdo erit antiquior, ergò si non insinuauerit per viginti annos non eis priuatur.

22 Nominationes nõ dicuntur priuilegia sed rescripta gratiosa.

Præterea nominationes non dicuntur priuilegia ad aliquid faciendum, quæ bene tolluntur per decem annos, sed dicuntur rescripta gratiosa, quæ perpetua sunt.ca.si super gratia.de offic.deleg.in.6. Ias.in.d.l. falso.C.de diuers.rescript. Et literæ beneficiales difficilius expirant quàm aliæ. Ioan. And.& alij in.c.capitulum,de rescrip.quia maius est præiudicium eas perdere, quam rescripta ad lites,secundum Fel.ibi col.3.

Item postquam non est præstitutum tempus ad insinuandum,residet in facultate nominati, vt statim possit insinuare,si velit, vel quando voluerit, & sic facultati nunquã præscribit ur.l. viam.ff. de via pub. * & ita fuit in hoc senatu supremo iudicatum in magna attestationum camera, pro magistro Ioanne Sanson subrogato in locum D.Michaelis Morisset theologiæ doctoris, contra magistrum Petrum Riotte, Anno.1541.die.5.Aprilis ante pascha.] debet tamen intra triginta annos insinuare, alioqui fortè nominationes amitterentur, quia actiones per id tempus expirant.l.omnes.C. de præscripti.30. vel.40. anno. nam sic negligẽdo, videtur illis renunciare. arg. l.licet.C. de iur. deli. nota.in.c. tibi qui.de rescript.in.6.Late Fel.in.c. capitulum. illo titu.Si tamen postea insinuaret cessaret illa præsumptio,& obliuio.& aliud est amittere possessionem, & aliud proprietatem: quia possessio facilius perditur. Bar.& alij in.l. naturaliter ✠ nihil.ff. de acquir. possessio.

23 Fallit quãdo nominatus quis esset ad tres episcopatus in eisdẽ nominationibus, quia tunc insinuando in vno nunquam perduntur nominationes in aliis, nam tũc apparet insinuando vni, quod non vult renunciare dictis nominationibus,donec fuerit eidem prouisum ad summam taxatam in ✠ volumus.in concord.hoc etiã probatur per tex. in.l.is qui vsumfructũ.ff. quib.mod. vsusfruct.amitta. vbi per vsum partis ius in totum conseruatur.tex.in.l.voluntariæ.C. de excusa. tutor. vbi qui vtitur priuilegio in vno actu,non perdit in aliis. Idem in priuilegio dato toti populo Parisieñ. quia si aliqui contraueniant priuilegio, non per hoc alij perdunt priuilegium,argu. eorum quæ not.Inno.in.c.accedẽtibus.de priuileg. vbi quis potest renunciare iuri & fauori quatenus tangit personam suam, non alterius.sic docet Panor.in consi.61.factum super quo. vol.2.& Dec.consi.271. superiori anno.nu. 17. nam si in aliis diocesibus perderet suas nominationes ob non insinuationem ibi factam, perderentur pro parte, & pro parte non. item non posset eidem prouideri vsq; ad summam taxatam, & sic esset dispositio illusoria,contra.l.si prætor.ff. de iudi. nam si habuerit beneficium ab vno valoris centum aureorum,accedet ad alium episcopũ, qui adhuc eidem prouidebit vsque ad summam ducentorum aureorum, quod non posset facere si perderentur nominationes per non insinuationem. Item est introductum in fauorem nominatorum, & retorqueretur in eorum odium, contra. l. quod fauore.C.de legib. nam fortè ob paupertatẽ non potuerũt in singulis episcopatibus insinuare per viginti annos.vel. 30. ideo eis succurri debet.arg.c. cum Romana. de apla.Nec obstant alia iura in contrarium adducta,quia in diuersis casibus loquuntur,vt patet si bene intelligantur.

24 Insinuatio quo in loco fieri debeat.

QVINTO quæro,quo in loco insinuatio nominationum & gradus fieri debeat? Respon. sicut insinuatio donationis potest vbique fieri, in loco tamen honesto: l.voluit.in fine. & ibi not.ff. de interroga. actio.

actio. & de manumis.vindict.l.non est. Alberi.in.l.illud.col.2.C.de sacrosanct.eccle. ita insinuatio nominationis,& gradus,quia iurisdictio voluntaria non circonscribitur loco.Bald.in.l.emancipari.ff.de adopt.Anto.de Cana.in tract. insinuatio.q.6. Itē extra territorium exerceri potest.l.2.ff. de offic.proconsul.Iacob.de bello visu in repetitio.§.cōtrahētes.nu.85.de foro cōpet.i.6.

25 Ex quo infertur, quod hæ insinuationes nominationum,ac nominum & cognominum,possunt fieri collatoribus,seu eorū vicariis etiam extra diocesim.glo.in.§.itē voluit.in verbo,vicario.de colla.in prag.Brunel.in tract.de dignita.leg.conclu.20.in fi. hoc in propriis terminis concludit.

26 Legatus existens extra legationē potest cōferre beneficia vacantia in sua prouincia

Sicut legatus existens extra terminos suæ legationis, potest beneficia conferre, quæ vacauerunt in prouincia sibi commissa.Alber.in.d.l.emancipari.ff.de adop.

27 Et episcopus extra diocesim.glo.& docto.in.c.nouit.de offic.leg.de Selua.in tracta.de beneficio.in.3.parte.q.40.&.63. Sic & vicarius generalis.c.fi.de offi.vica.& ibi Perus.& alij de Rota.decis.vlt.de offi.vica. ✱ quòd vicarius non possit extra diocesim cōferre probat Iacob. de bello visu in.§.cōtrahētes.nu.86. de foro compet.sed prima opinio seruatur, & est vera per.c. statutum arg.à speciali de præb.in.6.]

28 Immo possunt beneficia conferri ab ordinariis etiā in curia Romana, dummodo non vacēt ibi.Io.Francis. in trac.de offi.& potestate capi sede vacant. in.1.q.2. partis. col.3.tamen communiter episcopi vadunt extra vrbē ad conferendū,ad hoc vt dicatur in aliena diocesi. & sic practicatur Romæ, vt habetur in Prouinciali omniū eccle. fol. 56.versi.an episcopus.Fallit quando collatio cōpeteret de iure speciali.text.sing.in.c. statutū.in fi.de præb.lib.6. secundū Rom. singu.48.tu habes.Domi. & Philip.Perus. in.d.c.fi.glo.& docto.in.c. nouit. de offic. leg. ✱ Item præsentatio potest fieri vbicūq; fuerit instituere debens. Roch. Curtius in tract.de iure patro. in princip. versi. sed circa hanc quæstionem.]

29 Episcop° tonsuram suis in alieno territorio concedere potest.

Sic episcopus tonsuram suis subditis in alieno territorio cōcedit. Alber.in.d.l.emācipari.multo fortius insinuatio fiet vbique, quod est vtile pro residentibus Parisiis,quia multi episcopi solent ibi tempore quadragesimæ residere,vt vidi.

30 Insinuationes in ecclesia possunt fieri.

Secundò infertur ꝙ potest fieri in ecclesia.c.decet.de immuni.eccle. Anto.in.d.q. 6.tract.de insinuatio. multo fortius in domo episcopali,& loco priuato, etiam dum episcopus audiret missam, dum tamen non diceret. arg.l.2.ff.de in ius vocan.debet tamen nominatus expectare opportunitatē, & in missa non molestare collatorem. alioqui posset collator præcipere vt expectaret post missam, & ipse tunc respondebit. Imo dicit Matthæ. de afflictis in tracta. de iure proto.§.vt infra.col.5.quòd consanguineus habens retractum ex consuetudine potest denunciare se velle retrahere vbicunque inuenerit emptorē, etiam si inueniret eum in popina, vel lupanari.l.si cum dies.§.fi. ff. de arbit. sumendo arg. à contrario. nam in iudiciis & arbitriis est prohibitum, ergo in aliis est permissum. Sic ergo insinuationes poterunt vbique fieri, cū collatores eas non gratanter videāt.Et audiui per senatū Tholosanum abbatem quendam cōdemnatum ad magnā summam pecuniæ, eo quod virga percusserat nominatum insinuantem,ac si vellet eum vindicta manumittere,qui iāiam erat liber. quod perbelle factum extitit,ne tanta temeritas inuadat collatores.

31 Quæ debeant insinuari.

SEXTO videdū est,quę sint illa quæ debēt insinuari.tex.in.§.præfati.q. graduati, de colla.supra,tenet literas gradus,certificationis tēporis studij,& literas nominationū per nominatū exhibendas:& si fuerit nobilis,præter hæc literas attestationis nobilitatis Idē dicitur in ordin.regisLud.12.primò publ.art.8.& in rub. Des graduez simples. si fuerit graduatus non nominatus,debebit exhibere literas gradus, & certificationis temporis studij, & sic declaratur definitio supra posita in.1.q.quid sit insinuatio.

Item debet in singulos annos exhibere nomen & cognomen tempore eodem, scilicet quadragesimæ,vt in.d.§. præfati.& legitimè,quia quotiens vitiosè facta est insinuatio,pro non facta habenda est.l.quotiēs. ff.qui satisda.cogan.

32 Nec sufficeret probare collatori gradum per vnum testem,licet aliàs sufficiat. Ias.in

 l.huius

l.huiusmodi.§.legatum.ff.de lega.1.nec per duos,quia in concord. requirūtur literæ dari duplicatæ, quæ aliàs non possent dari, vt in concord dicitur.

Clericatus ꝑ vnū testē ꝓbatur.

Item clericatus potest ꝓbari per vnum testem,quia talis actus de se & sui natura in specta qualitate nemini aut parum præiudicat. Bal & Feli.in.c.licet vniuersis. in fine. de testibus.Guid.papæ in decisio. Delphina. q.474.Ias.in repeti.l. admonendi. colū.71. nu.198.ff. de iureiurand. & cōnsi.120.iuridicam.col. 2.vol.4.Mathæ.de afflic.in constitu.neapol.Rub.de aposta.fol.27.quod verum esse intelligerem, quando nemini præiudicaret, & extra iudicium, secus in iudicio quando litigatur super aliquo beneficio,tūc saltem per duos testes probatio fiet, qui regulariter in quolibet actu necessarij sunt.c.in omni.de testi. ✱ c.nuper isto titu. ideo non potest presbyter se talem probare,nisi per literas,quia semper solet de eo fieri scriptura,nisi ꝓbaretur impedimentū, quare illa scriptura haberi non possit. Nicol. Milius in verbo probatio capellanatus. valeret tamē ꝓbatio,si instrumentū ordinū diceret episcopū vltramontanū quem vocāt portatilē de licētia & mandato episcopi illi ordines cōtulisse, quia potuit tūc in actu ordinū interuenisse.Card.in.d.c.Albericus de testib.& Feli.in.ca.sicut.col.12.de re iudi.& Anno.1414. die.27. Martij ante pascha fuit remissus Ambrosius Mabrisset tanquā clericus ad episcopū Parisien. licet nō ostēdisset literas tonsuræ, sed per informationes & testes de illa apparebat,alioqui de praxi & stylo curiæ Franciæ est,quod si beneficiatus nō ꝓbet se clericum à iudice repellitur, etiam parte non opponēte vt asserit Boer. in decisio. suis.q.171.si super.col.penult.vbi etiam dicit partem negantem aliquem esse clericum non teneri probare, sed is. qui se dicit clericum.c.si fortè.de electio.in.6.]

33

Nomen quomodo insinuet.

Quomodo debeat insinuari nomen & cognomen?Respō.sic vidi insinuari, Vobis reuerēdo patri.d.episcopo Parisien. insinuo & exhibeo nomen meum, & cognomen, quod est Petrus Rebuffus, requirens mihi prouideri de beneficio, vt in mea prima requisitione cōtinetur. & extense debet suum nomen scribere, & cognomen,non per literas sic, Pe.Re.vt supra dixi.

34

An sufficiat exhibere agnomē in insinuatione.

An sufficiat exhibere per æquipollēs,videlicet alicui est impositum aliquod nomē ab euētu,per quod melius dignoscitur. quā suo nomine & cognomine, videlicet aliquis lusit per ciuitatē sub nomine Male bouche, nunc semper vocatur eo nomine: vel reperit in carnispriuio inhonesta, apud omnes vocatur Repetens, seu Nasardus apud Bituriges,is exhibet sic, vobis insinuo nomen & cognomen quod est repetēs, vel Male bouche,vel Nasardus, quæro an sufficiat? Videtur quòd sic,per tex.in.l. hac consultissima. C.qui testa. facere possunt. vbi cæcus tenetur exprimere nomen hæredis.

35

Tamen ibi glo. communiter approbata tenet quod sufficit exprimere æquipollens, vt Gallopressum, & sic nomen notorium. nā nomina sunt inuenta ad recognoscendos homines.l. ad recognoscendos. C. de ingenuis & manumis. ca.2.& ibi glo. de rescrip. in.6. & satis recognoscitur per hoc nomen elegans, ergo videtur sufficere.

Secundò,probatur,rei demonstratæ frustra adiicitur demōstratio.l.1.in fi.ff. de dote præleg. & notoria expresione non indigent.l.emptorē.in princi.ff.de actio.empti.

Tertiò,sufficit mādatum per æquipollens impleri.l.fi.in fi.ff.mand.

Quartò, quādo habemus certitudinem personæ, non curamus de modo. l. quid sit nominatim. ff. de liber.& posthu. in.l.2. in verbo vocabula. C.de constitu.pecu.

Quintò, hoc expressè tenuit glo. in.§.statuit.in verbo nomina.de colla.in pragm. vbi tex.dicit nominatos & graduatos teneri ad exhibendum nomina,glo.dicit,& cognomina,vel æquipollentia demonstrationi, taliter quod cognoscātur à collatoribus, arg.l.certum.ff.si cert.pet.l.si in rem.in fin. de rei vendi.c.significante.de rescrip.

In contrarium me mouent sequentia, Primò,quod quando lex, vel statutum, vel alia dispositio requirit nomē & cognomen ꝑ forma, tunc non sufficeret nomen elegās & notorium sine cognomine. Alex. & alij in.l.hac consultissima.per illum tex.C.qui testa.facere possunt. & docto.in.l.1.ff. de liber.& posthu.Sed exprimere nomen & cognomen est de forma,ergo nō valet expressio per

sio per æquipollens. Et quod sint de forma, patet, quia concordatum & ordinatio regia procedit vltra annullãdo, vt est videre in. d. titu. de colla. & in rub. de firma & irreuocabili concord. stabilit. versi. necnon irritũ & inane quicquid secus super his, vel eorum aliquo à quoquam quauis autoritate contigerit attẽtari. & quando actus in contrariũ factus annullatur, tunc dicitur de forma, vt in propriis terminis tenet Feli. in. c. cum dilecta. col. 13. amplia. 10. de rescrip. & sic insinuare nomina & cognomina, est de forma, quæ dat esse rei, & eam conseruat in esse. l. Iulia. ☞ si quis. ff. ad exhibend. & non est nostrum mutare formam. l. constitutionibus. in fine. ff. ad municipa. Bald. in. l. 1. ff. de libe. & posth. Vnde si statutũ requireret quod in instrumẽto debeat apponi nomẽ propriũ & cognomen, item nomẽ patris, aliàs contractus sit nullus, tunc etsi nomen singulare apponatur, non sufficeret, postquam pro forma statutũ ita requirit. Ange. & Imola in. l. quotiens ☞ si quis nomen. ff. de hæredi. instiru. Alex. & Ias. in dict. l. hac consultissima. Alber. Brunus post Bal. in tracta. statuto. in verbo instrumentum. q. 15. Alexand. consi. 98. viso & considerato. col. penul. in. 4. volu. & consi. 27. viso themate. col. 1. in. 6. voll. & Soci. consi. 24. visis. col. 7. in. 1. volu. omissio enim formæ viciat actum. l. cum hi. ☞ si prætor. ff. de transact. ergo supradicta insinuatio, in qua est omissum cognomen vel nomen, seu vtrunque, & est adiectum nomen notorium, non valebit. ita tenet Feli. in. c. cum accessissent. col. 4. nu. 8. de constitu. Non obstat. d. l. hac consultissima. quia ibi assignatur ratio, ne sola nominum commemoratio quicquam ambiguitatis pariat. sed quando fit per æquipollens, nõ parit ambiguitatem. ergo illi legi satisfactum est. quod secus est in nominationibus, & in insinuationibus illarum quæ fiunt ad alium effectũ, vt supra dixi. & ita respon. ad Ias. in. d. l. hac consultissima. in fi. & etiã nomen & cognomen insinuatur, nedum vt collator sciat illum esse nominatum, sed & vt illi prouideat. Non refragatur secundum & quartum, quia respondetur, nisi lex pro forma requireret denunciationem, & insinuationem, vt concordatum facit. Vel respon. vt. d. glo. vlt. dicit in. d. l. 1. & Soci. consil. 2. in princi. in. 4. volu.

Nec obest quod mandatum potest per æquipollens adimpleri, quia fateor, quando non est de forma substantiali, sed sufficit seruare mandatum in effectu, licet non in forma substantiali. l. si quis mihi bona. ☞ sed quid si mãdauit. & ibi Bald. ff. de acquiren. hæred. & ita intelligitur. d. l. fin. quam Bal. notat. in. c. cum venissent. col. 3. de iud. c. 1. in fine, vt lite nõ contesta. Et is dicitur fines mãdati obseruare, qui facit aliquid quòd nõ multum differt à mandato. glo. in. c. innocens. in verbo clemẽtior. 22. q. 4. Imo dicitur seruare mandatum, qui facit illud quod est proximum mandato. l. iam tamen. ☞ in hac. ff. iudica. solui. ibi, quasi iuxta mãdatũ, etsi non mandatum fuerit. glo. in. ca. cum olim. in verbo protinus. de offic. delega. Ias. consil. 202. magnificus. col. penul. in. 2. volu. per quæ patet glo. in dicto. ☞ statuit. procedere secundum tex. quem declarat, non secundum concordatum, quia in prag. nomina tantum expressit, hic & cognomina & annullantur in contrarium facta.

36 Mandatũ potest per æquipollens impleri.

Et per prædicta patet non valere insinuationem, si quispiam diceret, exhibeo & insinuo me ipsum, vel nomen meum & cognomen, quod non ignoras, tunc non esset satisfactum tex. volenti nomina & cognomina exhiberi. Idem si diceret, exhibeo nomen meum & cognomen, de quibus in literis nominationum constat, & prout in illis continetur. & hoc sic probatur, quia sicut in appellatione ab interlocutoria requiritur pro forma, quòd causa appellationis nominatim exprimatur. ca. 1. de appellatio. in. 6. & nõ sufficit quod exprimatur per relationem ad acta, vt allego omnes causas de quibus in actis. Alexan. & alij in. l. 1. ff. de liber. & posthu. & in. l. vbi. ☞ illud. ff. de verbo. obliga. & consil. 80. viso. col. 4. lib. 1. Ioan. Maria. dictus Riminal. in. l. hac consultissima. C. qui testa. facere poss. & quanuis demonstratio facta per relationem ad aliud tantum valeat, quantum expressio nominis proprij quo ad demonstrationem. l. certum. ff. si cert. pet. non tamen in insinuationibus nominationum siue nominum & cognominum. & ratio supra sæpius fuit dicta, ratione

37 Insinuatio nominis & cognominis de quibus in literis nominationũ cõstat nõ valet.

formæ, nisi diceret, insinuo nomen meum & cognomen, quod est Petrus Rebuffus. de quibus latius continetur in prima insinuatione, tunc valeret, & hæc crederem ex stricto iure procedere.

38 Secundò, infertur, nō valere etiam insinuationem, si quisquam dicat, ego insinuo nomen & cognomen istius, ostēdendo eum digito, quia ꝓ forma, vt dixi, requiritur expressio, licet demonstratio facta ad digitum faciat rem certam, & maior videatur certitudo, quæ ad oculum demonstratur. §. fina. ibi, oculata fide. insti. de gradi. Azo in summa. C. ad legem aquiliam. Ioan. And. in declaratione arbor. consanguinit. ideo error nominis appellatiui non vitiat, quando res digito demonstratur. gl. singu. in. l. quæ extrinsecus. ff. de verbo. obliga. docto. in. l. stichum qui. de leg. 1. tamen quādo forma data est, hoc non procedit, vt hic.

39 Tertiò, infertur non valere insinuationem si quispiā exprimeret nomen & agnomē omisso cognomine, quia requiritur nomen & cognomen, in. d. §. teneātur. Et idem si exprimeret alterum, & nō vtrunque, quia forma non esset seruata. nam ad veritatem copulatiuæ vtrunque requiritur. l. si hæredi. ff. de condit. insti. c. 2. &. c. inter. de rescript. Ex iuris rigore supradicta procedunt.

40 Primo, non procedit quando iamdudū consanguinei mutassent cognomen, vtpote propter successionem relictam, si deferat nomen & arma domus, vel propter turpe nomen: quod est licitū, dummodo non in fraudem, vt patet in. l. vna. C. de muta. nomi. Benedict. late in repet. c. Raynutius. in princ. de testa. tunc si illud cognomen insinuaretur, valeret quando vulgo sic vocaretur.

Secundò, fallit si haberet duo nomina, vel cognomina, tunc sufficeret si insinuaret vnum. arg. l. forma in princ. ff. de censib.

Nec obstat quod in. d. §. teneantur, dicatur quòd nomina & cognomina exprimere tenetur, quia verum est in pluribus nominatis, vt ibi dicitur, teneantur nominati nomina & cognomina exhibere, hoc est dicere. quilibet nominatus & graduatus teneatur exhibere nomen & cognomen, singula singulis referendo. ca. cum singula. de præbend. in. 6.

41 *Literæ matriculę insinuantur.* Secundò, ex honestate insinuantur literæ matriculæ, vt instruatur collatores quòd is non est per saltum promotus, & quia non matriculatus non gaudet priuilegiis, vt dixi supra quæstio. 11. in fin. Ideo consulerem scholaribus, vt primo quoque tempore quo ingrediuntur studia, faciant se in matricula describi, & proderit eisdem, vt dico in priuilegiis schola. & an simul debeant insinuari, vide in. §. teneantur, in glo. tempore. rub. de colla. supra.

42 *Literas tōsuræ insinuare bonum est.* Tertiò, bonum est insinuare literas tonsuræ, quia non tonsurato non debent conferri beneficia. c. cum adeo. de rescrip. ca. ex literis. de transact. & quia est qualitas extrinseca, quæ nō præsumitur nisi probetur. glo. in. c. si forte. de elect. lib. 6. docto. in. l. sciendum. ff. de verbo. obliga. Item si fuerit ei prima sua tonsura collata à non suo episcopo sine literis dimissoriis, illa ordinatio est nulla si alienus episcopus eum tonsurat tanquam suum, quia nititur eum vsurpare à plebe aliena. c. primatus. 71. dist. & ibi Ioan. de turre cremat. quod cognoscitur ex literis tonsuræ, si dicant, Petrum Rebuffum nostræ diœcesis oriundum charactere clericali insigniuimus. nec talis gaudet priuilegio clericali, prout vidit iudicari. D. Chassaneus in consuet. Burgun. in rub. des iustices. glo. sont creux. in fin. alioqui contra. c. nullus. & ibi in addi. ad de mote Laudu. de tempo. ordina. lib. 6. Nec obstat quòd non inuenitur canon qui annullet, vt dicit Guido papæ in decisio. Delphin. q. 449. laicus. quia quando lex vel canon prohibet actum fieri, licet non annullet, tamen si actus fiat est nullus, tanquam factus cōtra canonem, & legem. per. l. non dubiū. C. de legib. & ibi docto. sed. d. c. primatus. prohibet. &. c. primum. & per totum de tempor. ordina. ergo &c. quod est notandum. nam multū instruitur collator ex hac insinuatione tonsuræ. *Tonsura ab alieno episcopo data an valeat & quę practica seruanda sit.*

* ¶ Et is qui tonsuram accepit ab alienó episcopo, debet à papa impetrare literas vocatas perinde valere, vt impetrantis ordinatio perinde valeat, ac si à ꝓprio episcopo recepta fuisset, & sufficiet signatura, nec tunc poterit ei quicquam opponi, quod poterit fieri antequam beneficium acceptet, nam postea in præiudicium alterius non valeret.

per not.

per not. in. ea. quamuis. de refer. in. 6.]

An prothocollum notarij mortui probet clericatum. quòd non concludit Egidi. de bella mera consil. 10. factum. col. 2. quia prothocollum non habet omnia substantialia necessaria in instrumēto, & maximè quādo caret subscriptione notarij, & quia prothocollo notarij mortui non creditur, donec de mandato iudicis per alium notarium publicum, cui commiserit prothocollum notarij, redactum fuerit in formam publicam secundum eum, per nota. in. l. contractus. C. de fide instrum. & in auten. de tabel. colla. 4.

43 Dispensatio an insinuari debeat.

Quartò, si nominatus habeat beneficiū curatum, vel dignitatem incompatibilem cum secundo beneficio, bonum esset quòd ostenderet dispensationem ad aliud incompatibile, alioqui ordinarius conferre eidem aliud beneficium non tenetur. c. ordinarij §. in conferendis. de offi. ordi. lib. 6. dixi in §. statuimus. 1. glo. antiquiorem de colla. supr. tamen hæc tria poterunt insinuari quolibet tempore, cum in eis nō assignetur tempus, nec concordatum astringit ad hæc insinuandum. Ideo si non esset istorum facta insinuatio, non ob hoc irritaretur sicut alia facta de requisitis ex necessitate.

44 Nec obstat tex. concordato. in. d. §. præfati. ibi, seu nominationis. volens innuere q̄ literas nominationis alternatiuè, non coniūctiuè debeat nominatus insinuare. Quia respon. quòd non stat disiunctiuè. sed ampliatiuè, vt in simili ponitur in ca. ego Ludouicus. 63. dist. glos. in §. videlicet. in verbo seu. de colla. in prag. text. in. l. si quis ita. de auro & arg. legat. Perus. in. c. licet. de offic. vica. libr. 6. Sic consulit Ias. consil. 64. facti contingentia. col. 3. volu. 1. Iacob. in. l. plerunq;. in fin. ff. de iure dot. quia sæpe cōpertum est, vt coniuncta pro disiunctis. disiuncta pro cōiunctis, soluta pro separatis ponantur. l. sæpe. ff de verbo. signif. & ibi dixi, & in forma manda. aposto. in glos. seu.

45 Oēs literæ certificatoriæ an debeāt insinuari.

Quintò quæro, quid si studuit in pluribus vniuersitatibus, & habet certificatorias temporis studij ex qualibet vniuersitate, an debeat omnes illas certificatorias exhibere collatoribus? quod videtur, quia indefinita æquipollet vniuersali. c. vt circa. de electio. libr. 6. & indefinitè loquitur concordatum in. d. §. teneantur. ergo &c.

Contrarium arbitror, sufficit enim exhibere literas illas, ex quibus cōstat graduatum & nominatum esse habilem ad illū gradum, quemadmodum quando plura remedia seu exceptiones peremptoriæ cōpetunt, sufficit proponere vnam. quæ sufficit ad victoriam causæ, licet plures non prohibeatur proponere. regula, nullus. de regu. iur. in. 6. si ergo nominatus studuerit per quinquennium Tholosæ, & habeat literas certificationis tēporis studij, si postea apud Caturcū studuerit per duos annos, licet non insinuet literas vniuersitatis Caturcen. non minus valebit, cum primæ literæ sufficiant, & reddāt eum habilem ad gradū baccalaureatus. secus si tanquam doctor vellet admitti, vt infra dicam: vel si non studuerit nisi Tholosæ per tres annos, & apud Montempessulanum per duos annos, tunc oportet vtrunque insinuare. quia vtrunque requiritur antequam sit habilis. dixi in §. præfati q; graduati. in gl. vniuersitatis. de colla.

46 Literas doctorat. an graduato sufficiat exhibere.

Sextò, quæro, quid si est doctor, an sufficiat præsentare literas tātum doctoratus cū certificatoriis temporis studij? Respon. crederem quòd sic, per ea quæ not. Panorm. in ca. 1. colum. 2. in fin. de cler. pereg. vbi dicit sufficere sacerdoti ostēdere literas ordinum superiorum, etiam si non ostendat alias literas de inferioribus ordinibus, quādo ille qui ordinauit, est tantæ discretionis, quòd non sit præsumendum illum ordinatū fuisse presbyterum, nisi constitisset ordinanti de aliis prioribus ordinibus, quia tunc omnia præsumuntur solenniter acta. ca. nobilissimus. 96. dist. c. in nostra de procurat. l. sciendum. ff. de verbor. oblig. Sic est dicendum in vniuersitatibus Galliæ. nam non est præsumendum quòd promoueant ad doctoratum sine inferioribus gradibus per saltum, cum sint maximæ discretionis, & quia venirent contra §. monemus. de colla. in concor. Ego fui in tribus vniuersitatibus regens, & nūquam vidi aliquem admitti per saltū, & hoc maximè habent exosum vniuersitates Franciæ, ergo sufficit exhibere literas doctoratus cū literis certificatoriis, vt dixi in glo. de literis §. præfati q; graduati. de colla.

Septimò

47 Literæ omniũ graduum an sint insinuandæ.

Septimò quæro, quid si habeat omnes gradus, an literas omnium graduũ insinuare debeat? Et breui respon. quòd non, sed sufficit exhibere literas gradus illius quo vult se iuuare si sit doctor iurium. sufficit exhibere literas baccalaureatus, vel licétiæ, seu doctoratus, cum literis certificatoriis temporis sufficientis illius gradus. vnde si tanquam baccalaureus velit obtinere beneficium, sufficit sibi exhibere literas gradus baccalaureatus cum certificatoriis, licet nõ exhibeat literas doctoratus, quia nõ quasi doctor hoc facit, sed quasi baccalaureus, vt in simili dicit tex. in. l. item eorum. in princ. ff. quod cuiusque vniuersi. nomi. & quando quis venit vt baccalaureus debet se probare baccalaureum. arg. l. non ignorat. C. qui accusa. non possunt, & se studuisse quinquennium, vel aliud tempus competens, vt supra dictum extitit.

48 Quõ debeant nominationes & gradus insinuari.

SEPTIMO supra quæsito, videlicet quomodo insinuari debeant nominationes & gradus? Respon. receptis nominationibus, & aliis literis necessariis debet nominatus & graduatus adire episcopum humiliter, non superbè. deus enim superbis resistit. 1. Pet. c. vlt. & Salomon, Humilis sermo, & humilis homo triumphant in domo. Spec. in titu. de aduoca. §. hic dicendum, quia nec superbi ab initio placuerũt tibi domine, sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Iudic. 9.

49 Nominatus salutare episcopũ debet, & ei honorem impendere.

Et primo ingressu, vt ineat gratiam ab episcopo, salutare eũ debet. l. publia. §. si. ff. depo. l. Nesennius. de nego. gest. sæpe enim quidam prælati salutationes quærunt in foro, ac Rabbi vocari. Matth. 23. ca. l. 1. C. de senten. passis. l. 1. de vete. numisma. potestate. lib. 12. & pileo deposito. reuerétiam & honorem eidem impédere debet, tum propter dignitatem, & ratione excellentiæ, ob quã cõstitutis in dignitate honor debetur, vt declarat beatus Thomas in secunda secundæ. q. 81. dist. 4. & q. 102. dist. 1. & tex. in. l. fin. C. de off. diuerso. iudic. tum quia minores debent præbere honorem maioribus. ca. statuimus. de maiorita. & obedienti. & ibi glo. vl. & in. l. potioris. C. de offi. recto. prouinciæ. gl. in. l. 14. sicut. in verb. seruituté. ff. de aqua pluuia. arcen. gl. in l. ciues. C. de incolis. lib. 10. maximè si episcopus sit in sua diœcesi, quia tunc etiam dignior impendere honoré inferiori debet. gl. in. l. apud. ff. de manumissio. l. nihil. C. de pala. sacra. largi. lib. 12. quas glo. not. Gaspar. Portugallen. in repet. l. imperium. col. 2. ff. de iurisd. omnium iudie. D. Chassa. in catalogo glor. mundi. in. 11. parte, consideratione. 13. Etiam si essent canonici exempti, adhuc suo archiepiscopo vel episcopo honorem & reuerentiam præstare debét. c. conquerente. de offic. ordi. Bal. in. l. liberti. col. 3. versic. honorificentia. C. de operis libert. & in. l. fin. in fi. de bonis libe. Ro. sin. 480. episcopus. Fel. in. c. cum non liceat. col. 1. de præscr. Deci. in ca. vlt. in. 3. nota. de confirma. vti. Ioan. Francisc. in tract. de præscri. in. 5. parte princi. q. 12. in fin. Henric. Bote. in tracta. de synodo episcopi. in. 3. parte. nu. 54. cum sequenti.

Canonici exépti episcopo reuerétiã debent.

50 Honor quatuor modis exhibetur.

Qui honor exhiberi potest quatuor modis. Primo verbo, vt dixi: & iste multũ prodest ei cui infertur, licet parum grauet honorantem. Nam dicitur communi adagio, Honeur de bouche vault assez, & peu touche. Secundò, exhibetur honor edicto, & dicitur honor edictalis, siue decretalis, & est quando quis dedicat alicui opus suum, vel eũ nominat in opere suo, tunc ille honor est perennis propter famam, quia postea arbitrabitur fuisse talis, qualem scripta declarant. argu. l. cum precibus. C. de proba. l. fin. de re iud.

51 Tertiò, exhibetur honor literis, vtpote quando mittitur epistola. sed hic honor non est ita perennis sicut præcedens. nor. in cle. fin. de senten. excom. facit. auten. qui semel. C. quomod. & quando iudex. Alius est honor realis, siue actualis. & iste est pinguior, quàm verbalis, inquantum plus æstimantur facta, quàm verba, iuxta illud. vbi opus est facto, verba non sufficiunt. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empt. Bonif. in. d. cle. si. col. 3. expressè declarat.

52 Cõmédãdus est collator de fide & aliis.

Postea debet insinuans habere modicã orationem * nam magna virtus est in linguæ complacentia, & multas dirimit quæstiones, si alter alteri loquatur verbis disertis, & pacificis, & in hoc nunquam sint feriæ. Bal. in rubr. de iudi. in decreta. col. 1. in eaq; oratione] commendet collatorem. primo de fide, sine qua non potest superædificari. c.

ri.c. cum Paulus.1.q.1. & nihil est quod in præsule magis præfulgeat, q̄ recta fides.epi stola, inter claras.C.de summa trinita.

Item debet commendare collatorem de timore dei. Psal.217. Beatus vir, qui timet dominum.& alibi, Initium sapientiæ timor domini. Ecclesiasti.25.c. Timor dei per omnia te superposuit. & ibidem.c.25. Nihil melius est, quàm timor dei.

Præterea de sapientia & prudentia. sapiens enim nunquam inanis est, sed semper in se habet amictum prudentiæ.c. sapiens. de pœni.distinct.2.Ecclesiasti.24.c.Sapientia laudabit animam suam,& in deo honorabitur,& in medio populi sui gloriabitur. &.c.seq. Quàm magnus dominus qui inuenit sapientiam, & scientiam. & Sapien. 7.c. Omnibus nobilibus nobilior est sapientia.

De scientia etiam commendari debet, quæ episcopis & collatoribus est valde necessaria.c.cum in cunctis. in princ.de elect. Vilissimus computandus est, qui alios honore præcedit, nisi præcellat scientia, moribus,& sanctitate.c. Vilissimus.1.q.1.

Ad hæc, quòd sibi similes, videlicet literis præditos, diligit, eos fouet, illisq; prouidet,(provt tenetur)c. ad decorem. de instit. indignos & ignaros profligat. In aliis etiã virtutibus, quibus collator insignitus est, breui eum commendare poterit, dicens se non posse aliàs virtutes(quibus est honestatus)lingua nuncupare. Caueat tamen à superfluitate.l.fi.§.in refutatoris.C. de appellat. Breuitas enim locutionis gratiã parit, & molestias, sinistramq; suspitionẽ fugat, immensitas contra,arg.c. diffinimus.18.q. 2.l.1.ff.quod met.cau.Specu.in ritu.de aduoca.§.nunc de exordiis. Si vera sint, dicat superiora:alioqui auribus collatorũ seruire erubescat. Tristitiam enim pariunt quando ea apud nos non inueniuntur, quæ de nobis iactantur.c.inter verba.11.q.3. Famæ etiam detrahitur alicuius, dum plus quam expediat commendatur.c.ecce.99.distinct.

52 Armis & lapidibus nominatus vti potest.

Debet ergo nominatus prius vti verbis.c.1.de iud.herbis deinde, postea lapidibus:& vbi non sufficit virtutis ingenium, ibi valeat armorum præsidium. Bal. singulariter in.c.olim.in fi.de rescrip.

Primò ergo verbis vtatur in prima insinuatione, de quibus supra. Secundò herbis nam sicut herbę sunt virides, ita in singulos annos nominatus debeber insinuare nomẽ & cognomen. Tertiò lapidibus. nam sicut lapides mittuntur in alterũ, ita nominatus debet mittere literas duplicatas ad episcopum.& vbi ingeniũ nominati ista facientis non sufficit erga collatorẽ, tunc valeat armorũ præsidum.nã arma sunt actiones.§.1. insti.de except. Et sic nominatus producet arma & actiones contra prouisum per ordinarium. sic potest intelligi dictũ Bald. quo ad hanc materiam no. quia in verbis, herbis,& lapidibus, est virtus.rex. & ibi expresse Archid.in.c.non liceat.26.q.5.

53 Forma insinuationis.

Insuper literas collatori præsentare debet, sic dicens: Alma Parisien. vniuersitas tuam R. dignitatẽ salutat, & has nominationis literas, gradus, & alias mittit, supplicatq;,& egoipse, vt digneris mihi prouidere de beneficio tempore præstituto in concordatis vacaturo, protestans in casum contradictionis & negligentiæ (quod absit) de pœnis tam in concordatis, q̄ in ordinatio. regiis cõtra inobediẽtes statutis.& tũc ostẽdat ei literas gradus, & alias, quas tenetur eidẽ exhibere.de quibus supra dictũ extitit. vide Spec.in tit.de rescrip.præsenta.in princip. peratq; instrumentum nominatus de hac insinuatione à notario, quem debet secum ducere, vt postea possit probare fecisse insinuationem.c.quoniam.de probatio.

54 Episcopus quid agere debeat quãdo insinuantur sibi nominationes.

Demum episcopus, vel alius collator humiliter salutare illũ debet, pileo etiam parũ leuato, quia nihil in episcopali ceruice splẽdidius fulgeat oportet, quã ipsa humilitas. c.contra morẽ.100.distin. Debet enim prelatus seruare præcepta Philo. sic inquientis, cunctis esto benignus, cunctis familiaris, omnibus æquus, ad iram tardus, ad misericordiam pronus, in aduersis firmus, in prosperis cautus, omnibus prodesse debet, nulli nocere. hæc Archi.in.c hoc habet.col.2.distin.46. Et dicitur ad Roma.13. Reddite omnibus debita:cui tributum, tributum:cui vectigal, vectigal:cui honorẽ, honorẽ. nam imperator Anto. salutatus à præfectis, aliquantulum processit,& eis mutuam salutationem dedit.l.1. C. de senten. pass. etiam

maior minori salutem porrigit.c.1.de feud. cognitio. & adagio dicitur, Par pari refero,& gratia gratiam parit. Hiero.ad Nepotia. Episcopi honorent clericos quasi clericos, vt ipsis episcopis à clericis quasi episcopis honor deferatur. Cur ergo(inquit)te habeam vt principem, cú tu me non habeas vt senatorem? & si prælatus non seruet reuerentiam subdito, nec subditus seruare eidé tenetur.c. cum beatus. 45. distin.c. significasti.de electio.c.ad decorem. de institutio. & si mariti ab vxoribus honorari velint,eas tanquam vxores reuereri non grauentur. Hoc eleganter & pulchré more suo tradit supra quá dici queat doctissimus Do. And. Tiraquel. in.12. lege connubiali. fol. 144. versic.igitur.

Episcopus insinuanti quid respondere potest.

Iré reuerenter eas recipere debet,& quod mandatur,exequi.c.si quádo.de rescrip. cú sint emanatæ tam authoritate apostolica, quam regia,saltē mediate. vt patet in concord.& est tex.in.l. item eorum.§.1.ff.quod cuiusque vniuersi. nomi. cuius verba sunt, si decuriones decreuerunt actioné. per eum mouendam, quem duumuiri eligerent, is videtur ab ordine electus, & ideo experiri potest. parui enim refert, an ipse ordo elegerit,an is cui ordo negocium dedit. Et illas literas sic oblatas poterit collator inspicere, si velit, & legere,petens literas duplicatas,promittés se facturum prout eidé præcipitur,& quod iuris fuerit. & non debet excandescere in nominatum, quia nil est laudis turpia verba loqui. Si tamen nil dixerit nominato insinuāti,non minus valebit intimatio,quia verba episcopi in insinuatione non sunt de substátia, sicut sunt in matrimoniis,in valentibus loqui. glos.in.l.fi.C. de præscriptio.30.vel.40.&.c.tuæ.de sponsal.vt inferius describitur.nu.101.

55 Instrumétum insinuationis debet nominatus retinere.

Aduertat nominatus,vt instrumentum insinuationis à notario recipiat,& penes se retineat, quia forté, si postea eo indigeret, inuenire nō posset,vt not.in.c. significauit. de testib.d. Boer.in addit. ad Mandago. in vlt.parte.in forma.4.qualiter appellans denunciare habet appellationem.& in illo instrumento faciat inscribere insinuationem factam tempore quadragesimæ,quia quando tempus(vt supra dixi) in aliquo actu requiritur, non sufficit probare actum factú, nisi probetur quod illo tempore fuit factus. l.eum actum.ff.de neg.gestis. Fel.in.c.quod ad consultationem.col.antepe. in.2.coclu. de re iudi, vbi dicit non sufficere probare appellasse, nisi probetur appellatum intra decem dies.& si in insinuatione fiat mentio de literis gradus,non creditur quo ad gradum rite datum, nisi ad verbum literæ fuerint descriptæ.Roma.consi.336.circa.

56 Quib' sit insinuádū præsentibus.

OCTAVO quæritur,quibus præsentibus sit insinuandum? Respon.notario præsente,& duobus testibus. nam notario sine testibus non crederetur.c.quoniam.de probat.vel præsentibus duobus notariis in illis regionibus, vbi de consuetudine requiruntur, vt hic.& valet illa consuetudo, de qua Dec.in.c.2.col.5. de probat. Et plus creditur notariis quàm aliis testibus.glo.in verb. tabellariis.in.§.si verò absunt.in authen. de hæredi.& falcid.collatio.1.

57 Insinuatio coram notariis apostolicis an valeat.

Nec distinguo quo ad hoc,siue sint notarij regij, siue apostolici, licet in aliquibus materiis distinguatur,vt dixi in articulo.2. tracta. de literis obligato. sigillo regio signatis. Vide Bal.in proœmio decreta. Gregorius nu.20.& an valeat si fuerit notarius imperialis, tradit bella mera in consil.42. dominus.col.1.quod sic, sed reprobo.in.d. artic.2.per ordina. Regiá hoc expressé prohibentem,quam insero in.d.arti.2.

Episcopo an credi debeat quo ad insinuationem,& an gallicè, vel latinè fieri debeat.

* ¶ Nec crederetur episcopo, vel alteri collatori asserenti sibi factam insinuationem,si aliàs non probaretur, quia forté volebat ei gratificare, & multi collatores in præiudicium eorum, qui insinuauerunt, hoc possent dicere,& fraus fieret, quæ est tollenda. per glo.nota.in.c.si qui siné.81.distinct. vbi episcopo dicit non credendum, quando dicit se dispensasse, multò fortius nec quando dicit sibi insinuatum fuisse, nec distinguo in hoc an insinuatio conscribatur verbis latinis,vel gallicis, seu idiomate communi patriæ,quia sufficit ꝙ intelligatur. vt scripsi in repe.l.quod iussit.in glo.mag.nu. 44.ff.de re iudic.per.l.iudices.C.de senten. & interlo.om.iud.]

58 Insinuationes quibus fiant.

NONO quæro, quibus fiant insinuationes de quibus loquimur? Respond. his,ad quos beneficiorum collatio spectat,

seu

ſeu præſentatio, ſiue conferant, aut eligant, aut de beneficiis alio modo prouideāt, ſiue ſint cardinales, archiepiſcopi, epiſcopi, abbates capitula eccleſiarum, vel quiuis alij eccleſiaſtici collatores. text. in §. teneantur. de colla. in concor. & in ordi. regiis iam citatis artic. 10. & artic. 8. & ſeq. ſiue ius conferendi ſpectet ad aliquem de iure, ſiue de conſuetudine, ſeu ex præſcriptione, quod poteſt eſſe, vt tradit Panor. in. c. cum contingat. de foro compet. Feli. in. c. auditis de præſcrip. de Selua. quæſt. 8. partis ſecundæ. idem in mandatis arbitror. c. tibi. & c. duobus. de reſcrip. in. 6. c. ſi capitulo. de conceſ. præb. eo. lib.

59 Inſinuatio an vicariis fiat.

Primò quæro, abſentibus collatoribus an hęc inſinuatio poſsit fieri eorum vicarius? Reſpondet text. in. d. §. teneantur. quod ſic, in abſentia collatorum, & hoc declaratur in ordina reg. & in prag. in §. ſtatuit. in verbo vicariis. vbi dicit epiſcopos teneri ad conſtituendum vicarios generales, vt in eorum abſentia poſsint nominationes inſinuari, & alia fieri coram eis. c. quoniam. de offic. ordina. c. quia in quibuſdam. 89. diſt. c. in nona. 16. quæſt. 7. Nam domino abſente, procuratori poteſt fieri litis motæ denunciatio. l. ſi dictum §. ſi præſente. & ibi gloſ. in verbo procuratori. ff. de euictio. facit. l. procuratoris. de tributo. actio. tex. in. c. ſi ſoli. ibi, ordinario ipſi factam. de conceſſ. præbend. in. 6. & ibi Ioan. And. dicit non ſufficere quando præſentia epiſcopi haberi poſſet, per. l. item. §. petitam. ff. de petitio. hæred. l. mora. ff. de vſur. * Si verò epiſcopus eſſet multitudine aſtantium impeditus, vt vidi in cardinali valeret inſinuatio facta vicario, & vbicunque reddit ſe difficilem epiſcopus, vt plenè de hoc cōſtitui.] Et in abſentia vicariorum poterit fieri officialibus, vel aſſeſſoribus vel prioribus, clauſtralibus, aut ſubprioribus, ordi. reg. arti. 11. rub. Des graduez ſimples. facit gloſ. & quod ibi not. doct. in cle. vna in verb. dioceſanis de foro compet.

60 Inſinuatio vicario facta an liget epiſcopū.

Et talis exhibitio facta vicario ligat epiſcopum, in tantum quod ſi poſtea epiſcopus conferat alteri, non valebit, licet dicat ſe ignorare inſinuationem vicario factam, alioqui nil operaretur. De Rota deciſio. 432. nota vtrum. in antiq. glo. in §. item voluit in verbo vicario. de collat. in pragm. plus dicens ſufficere etiam mandatum vicario inſinuare in epiſcopi abſentia. c. eam te. de reſcript. & ibi doct. gloſ. in §. qui de prædictis. in verbo, collatori. de collatio. in pragm. facit quod notat Archid. in. c. Reatina. 63. diſtinct. vbi dicit fuiſſe obtentum, quod quando requiritur conſenſus regis, vel epiſcopi, ſi ſint abſentes extra prouinciam ſufficit conſenſus eorum vicariorum, qui aliàs non ſufficeret. ſequitur Bald. in. c. cum venerabilis. de conſuetudi. per. c. cum nullus. ibi, epiſcopo autem in remotis agente. de tempo. ordinan. lib. 6. Licet contrarium teneat Roma. conſi. 693. ex longæua. Primam tenet Iaſ. in. l. in prouinciali. §. ſi ego. col. pen. ff. de operis noui nuncia. Præſenti ergo epiſcopo, vel alij collatori eſt inſinuandum. Barb. plenè in. c. volentes. nu. 12. cum ſeq. de offic. legat.

61 Epiſcop⁹ extra ciuitatē nō eſt quærendus.

Et dicitur præſens, qui eſt in ciuitate, vel in continentibus ædificiis, quia illi qui in continentibus ædificiis ſunt, in ciuitate eſſe intelliguntur. l. qui in continentibus. ff. de verbo. ſig. non tamen tenetur nominatus collatorem adire, vel quærere extra ciuitatem. argu. illius, qui tenetur adhibere medicum alicui. vt non teneatur extra ciuitatem quærere. nota. in. l. ſi ab hoſtibus. ff. ſolut. matrimo. Alexan. conſil. 91. num. 5. in. 7. volum. cum teneatur creare vicarios. & eos in ciuitate relinquere, ſi tamen epiſcopus ſit in tali loco, qui de facili poſſit adiri (quod boni viri arbitrio relinquitur) fortè non eſſet omittendus. gloſ. in. d. §. item voluit. in verbo abſentia. de collat. in prag. Iſto tamen iure non vtimur. ſi fiat vni, ſufficiet.

Nec me mouet. d. §. teneantur, ibi, aut eorum vicariis, quia ibi dictio aut, eſt alternatiua ordinis, vt in. l. cum pater. §. penul. ff. de legat. 2. & ita ponitur in. d. §. ſtatuimus. 2. de collat. ſupra. licet regulariter non ſic accipiatur. glo. in. c. cum plures. de offic. deleg. in. 6. & ibi Domi. & Philip. Peruſ.

62 Q ñ ſunt plures vicarij cui ſit inſinuatio.

Secundò quæro, quid ſi ſint plures vicarij, an ſufficiat vni inſinuare? Videtur quòd non per. l. fina. ff. in ius voca. vt eant. & l. ſed & ſi. qui ſatiſda. cog. vbi ſi quis promiſerit

promiserit duos sistere, non liberatur si alterum sistat.

Item quia sunt ordinarij. Ioan. And. & alij in.c.tua.de offi.vicarij. &.c.2. eod.titu. lib.6.& habent iurisdictionem insolidū, & quilibet potest separatim procedere, nisi aliter fuerit in constitutione expressum.arg.l.1.ff. de offi.cōsul.l.imperatores.ad municip. gl. in.c.2.de arbi.lib.6.& ibi Panor. & Bar.in l.si vni.ff. de re iud. Ex quo tamen causa est corā vno inchoata, alter non potest se immiscere, nisi primus sit impeditus, per. d.l.si vni.igitur cū vnus sine altero possit procedere, omnibus est intimatio facieda, ad hoc vt omnium impediatur collatio, instar procuratorum.c.si duo.de procur.in.6.

Contrarium est verum, quia omnes vicarij. etiam si essent quinque vel sex (vt apud Bituriges) repręsentant vnam personam, videlicet constituentis, à quo est eorum potestas.ca.2.de consuetudi. vnde sicut insinuatio facta vicario ligat dominum, multo magis debet ligare alterum vicarium.

Nec me mouet.d.l.si.nec.l.sed & si.quia est casus diuersus, & loquitur in debitore qui duo debet copulatiuè: hic cōtra, quia in solidū cōstituti sunt regulariter. * nempe cum duo sunt constituti, insolidum constituti censentur.c.2.de offic.vica.in.6.]

Nec refragatur aliud, quia loquitur quādo plures habent potestatem conferēdi insolidū, nec vnius potestas dependet ab alio. nec repręsentant personam vnius. hic contra.glo.in.d.§.item voluit. in verbo vicario.

63 Deuolutio fit de vicario ad archiepiscopum.

Tertiò, quęro, quid si vicarius conferat inhabili, an potestas deuoluatur ad constituētem, vel ad superiorem episcopi, videlicet ad archiepiscopū? Videtur quod ad constituentem, per.§.si quis verò. in verbo immediatum superiorem deuoluantur.de col. in prag. vbi deuolutio fit ad immediatū superiorem, sed immediatus superior vicarij est episcopus, ergo ad eum fiet deuolutio.

Contrarium verius arbitror, tum quia non fieret deuolutio ad immediatum superiorem, sed ad eundem.c.2. de cōsuet.in.6. Et concordatum vult vt ad immediatum superiorem episcoporum, vel archiepiscoporum, & id genus collatorum deuoluatur potestas, ergo sic fiet. Item quando delegatus in totum delegat, ad primum delegantem appellatur.c. super quęstionum. de offi.deleg.c.duo ex tribus.&.c. si is cui.illo titu.in 6.& episcopus de se queri debet, qui talem vicarium sibi elegit.§.si.insti.pro socio.

64 Quando sunt plures vicarij cui fit insinuādum.

Quarto quęro, cui istorum vicariorum intimatio fieri debet? Respon. poterit nominatus eligere vnū ex istis, cui exhibebit nominationes, & alia requisita, argu. authen. habita. C. ne filius pro patre. vbi quando cui dantur plures iudices, habet optionem. glo.in.l. fina.C. vbi in rem actio. sic & hic videtur. Item in alternatiuis est electio debitoris.l.3.ff.de eo quod cert. loco.l.plerunque.de iure dotium. regu.in alternatiuis. de reg.iur.in.6. Sic & in pluribus quibus est facienda insinuatio. si tamen fieret collatio ab episcopo & vicario eodem die, nec de prioritate appareret, valebit collatio facta per episcopum propter eius maiorem prærogatiuam. c.dudum.&.c.si à sede.de præbend. lib.6.dico plenè in tract. de pacifi. possesso. in.17.limita.

65 Insinuatio facta vicario extra diœcesim valet.

Quintò, quæritur, an valeat insinuatio facta vicario extra diœcesim? Videtur quòd non.c.statutum. de præb.lib.6. extra enim territorium ius dicenti non paretur impunè.c.si.de constitu. lib.6.l.fi.ff. de iurisdict. omnium iudicum.

Contrarium videtur verius, quia ea quę sunt volūtariæ iurisdictionis, possunt etiam extra territorium exerceri.l.2.ff.de off.proconsul. posset vicarius extra diœcesim conferre, sicut episcopus.c.nouit. de offic.lega. & ibi nota.& de Rota decisio. vlti. de offic. vicar.c.post electionem de concess.præben. * nam vicarius legati potest extra limites suæ iurisdictionis & legationis beneficia cōferre, dummodo vacent in territorio suæ legationis. Bertrand.consil.205. quæsitum in 1. volu. secundum nouam impressionem. ita & vicarius episcopi.]

Item sacerdos parochianum suum extra parochiā & vbicunque confitebitur absoluere potest, cum sit voluntariæ iurisdictionis. Hostien. in summa de pœnitent. & remissio.§.cui confitendum.versicu.& nunquid extra territorium. Potest etiam episcopus extra territorium conferre suis subditis ordines. Barba.d.c.nouit.dicens episcopum

Asten.

Asten. multis scholaribus sua memoria contulisse Bononiæ, vt dixi supra. nume. 29.

Nec obstat. d. c. statutum. quia loquitur in beneficiis vacantibus in curia, in quibus est speciale, & d. c. fi. loquitur in actibus iurisdictionis contentiosæ, hic voluntariæ.

66 De insinuatione facta episcopo qui est alteri episcopi vicarius.

Sextò, quæro, quidam episcopus est vicarius archiepiscopi, vel alterius episcopi. quidam eidem insinuauit, quæro an cēseatur illi insinuasse & vt episcopo, & vt vicario? Videtur quòd sic, si nominationes dirigebantur vtrique episcopo, vt res valeat. l. quoties. 2. ff. de reb. dub. c. inter. §. cæterū. de fide instrumen.

Contrarium arbitror verius, vt tantum censeatur eidem facta insinuatio tanquam episcopo, & non tanquam vicario, nisi dixerit, etiam tibi tanquam vicario insinuo. per text. in. l. de pupillo. §. nunciationem. ff. de operis noui nuncia. ibi, & generaliter ei nunciari nouum opus potest, qui in re præsenti fuerit domini operisve nomine. Ecce ergo quod requiritur vt nomen vicarij exprimatur, alioqui in dubio cēsetur insinuatio facta eidem tanquam episcopo, vt omne analogum in sua famosiori stet significatione. §. sed ius quidem ciuile. institu. de iure natura.

67 Item in mandatis apostolicis si collatio spectet ad archidiaconum separatim, non sufficeret insinuatio facta publice, sed oporter quòd illi separatim fiat. ca. fina. de præbend. in. 6. quod est verum, si ratione suæ dignitatis conferat: secus si tanquam vicegerens capituli conferret, vtpote quia est in turno suæ hebdomadæ, vt supra dictum est, & sequitur D. Rufeus in tracta. de mand. apostolicis. 3. parte.

68 Insinuatio facta capitulo nō ligat vicarium episcopi.

Ideo si insinuatio fuerit facta capitulo, & vnus canonic9 erat vicarius episcopi, per hanc insinuationem capitulo factam non ligatur episcopus, nisi illi canonico intimatum fuerit tanquam vicario episcopi.

69 Duæ literæ duplicatę andari debeāt.

Et an teneatur dare duas duplicatas literas, videlicet vnas tanquam vicario, alterius episcopi, alteras tanquam episcopo? & crederem quòd sic, quando hoc requireret. alioqui si tantum literas duplicatas daret, non vitiaretur insinuatio facta sub duplici qualitate vni personæ, quia per eas solas literas ita certus est, ac si duas haberet. quod sufficit, & videtur satisfactum concordato. fusius aliquando dicam.

70 Insinuationes factæ vicario reuocato quando valeāt.

Septimò, quæro, episcopus reuocauit tēpore quadragesimæ vicarium, vt deciperet nominatos. quæro an insinuationes eidem vicario postea factæ, viribus subsistant? Respon. subsistere, si nominati & vicarius ignorant istam reuocationem: nam gesta per vicarium valent, si ignorat reuocationem text. sing. in. l. si forte. ff. de offi. præsid. cuius verba insero, Si forte præses prouinciæ manumiserit, vel tutorem dederit priusquam cognouerit successorē aduenisse, erunt & hæc rata. & per illum tex. sing. dicit Roma. sing. 57. fuit quæstio Romæ.

71 Collatio beneficij facta per vicarium reuocatū quando valeat.

Quod valet collatio beneficij facta per vicarium reuocatum, antequam sciat, quia sicut antequam sciat, non dicitur habere iurisdictionem: ita etiam non censetur reuocata antequam sciuerit. Innoc. in. c. ex conquestione. de restitu. spoliat. Perus. in. ca. super eo. 2. vlt. nota. de appella. Et sententia lata à primis iudicibus reuocatis, ante notitiā reuocationis valet, c. audita. de resti. spolia. Panor. & alij in. c. cæterum. de rescrip. consuluit Dec. cōsi. 395. in causa istorum. col. 2. Debet etiam quis habere salarium quandiu ignorat successorem aduenisse. Roma. in. l. diem functo. ff. de assesso. Et priuilegiū tandiu durat alicui, quandiu sciuerit successorem aduenisse tex. & ibi glo. 1. in. l. tribunus. ff. de testa. milit. quam Ias. not. in. l. more maiorum. nu. 8. ff. de iurisdict. omnium iud. & Roma. singu. 566. quod. l. si forte. & facta post euocationem non sunt nulla, antequam is à quo euocatur, sciuerit euocationem, & ei fuerit intimata. c. ecclesia. in. 2. vt lite penden. dixi in repet. l. quod iussit nota. 2. nu. 88. cum seq. ff. de re iud. vbi vltra alios tractaui materiam vtilem euocationis. Vnde etiam fit, vt nō valeat reuocatio procuratoris ante intimationem. cle. vna. de re nuncia. ca. ex parte Decani. de rescrip. Imo etiam si vicarius sciuerit, & dolo tacuerit, valebit insinuatio, ne via pateat malitiis. l. in fundo. ff. de rei vendica.

Cautela p insinuātibus vicariis & ad quid teneantur.

* ¶ Aduertendum est quod is qui insinuat vicario, debet quærere instrumentum vicariatus. nam si negetur vicarius, ille qui dicit

 cum

eum vicariú, probare hoc tenebitur. l. actor. C. de probatio. & l. 2. ff. illo tit. Et si nó possit instrumentum cóstitutionis vicarij habere, quia nó solét facile illud exhibere, sufficit ꝓbare, quod ille erat habitus & nominatus vicarius, & talis reputatus cómuniter. iuxta. l. Barbarius. ff. de off. prætor. hoc expresſim scribit Feli. in. c. sicut. col. 16. nu. 31. de re iud. & doct. in. l. sciendum. ff. de verbo. oblig. mandatú enim non præsumitur. Bal. in. l. 1. C. de rebus alie. nó alinád. vide Ludo. Roma. singl. 637. núquid per productioné, & vidi códemnari ad interesse illos, qui nó ostédebát instrumentú vicariatus, quia sunt in culpa se gerendo ꝓ talibus nisi dicant se non esse vicarios, alioqui si nil dicat is, cui insinuaui præsumetur vicarius, & si non sit, ad id quod interest condemnari debet, & idem si conferat tanquam vicarius, & postea non ostendat instrumentum vicatiatus, vt alibi plené scripsi.]

72 Insinuatio an conductori fructuú fiat.

Octauó, quæro, an cóductori fructuum episcopatus poſsit fieri insinuatio? Videtur quód sic, quia conductor omnes fructus habere debet, si sic conuentum est, & collatio est fructus. glo. in. c. cum olim. de maior. & obedien. ergo illi debet fieri insinuatio ad hoc vt teneatur conferre.

Item ius præsentandi transit cú vniuersitate ad locatorem. c. ex literis. de iure patro. ergo postquam potest præsentare ad beneficia, illi debet fieri insinuatio.

Contrarium est verum, quia in conductorem, etiam si conduceret spiritualia & temporalia, non transit ius conferendi, nisi specialiter sit ei concessum vt conferat. ca. fina. de offi. vica. in. 6. ita tenet de Selua. in tracta. de beneficio. in. 2. parte. quæst. 11.

✱ Quod solent quidam symoniaci episcopi facere, vt pluris locentur fructus episcopatus, quod est abbominádum tam episcopo, quàm cóductori, & illis lepra Naamam adhęrebit, & semini illorum in perpetuum, nec ob hoc tenentur nominati suas exhibere nominationes isti conductori symoniaco, sed sufficit episcopo intimare, vel vicario & tenebitur hic conductor conferre nominato, quia auctoritate episcopi confert. c. fina. de præbend. in. 6. dixi superius. in. 8. quæst. princ.]

Nec obstant in contrarium adducta, quia esto quód fructus temporales transeát in conductorem, non tamen collatio, non concessa, quæ est ius spirituale, licet sit in fructu. & si præsentatio tráseat cum vniuersitate bonorum, tamen non collatio. not. in c. quanto. de iudi. c. quærelam. de simo. nec præsentatio transit in conductoré ad modicú tempus. Panor. in. d. c. ex literis. & Feli. in. c. cum Bertoldus. col. penul. de re iud.

73 Coadiutori an sufficiat insinuare.

Nonó, an sufficiat insinuare coadiutori dato episcopo, vel episcopo sit facienda insinuatio? Et breui respon. quód coadiutori potest fieri, quando habet collationem beneficiorú. glo. in. §. item voluit. in verbo. vicario. de colla. in prag. & tunc habet collationem beneficiorum, quando datus est illi, qui perpetuo impedimento est detentus, vtpote mentis alienatione, vel intellectus, quia episcopus est demés, vel furiosus. alioqui ecclesiæ diutius vacarent, si expectaremus, quod moreretur, vel resipisceret. l. ambiguitatem. C. de vsufruct. aliàs coadiutori non potest fieri, vt dixi supra in. 8. quæst. princip. ibi. q. 10. & glo. in titu. de collat. in verbo iurisdictio. in pragmatica. nisi episcopus esset lepræ morbo percussus, tunc etiam putarem, quod coadiutori insinuatio esset facienda propter periculum communionis. c. de rectoribus. & c. sequen. de cleri. ægro. c. 1. de coniug. seruo. Idem si peste esset infectus, contra quam non valent medici, nec medicinæ. Paul. in. l. si ab hostibus. ff. solu. ma. De ripa. in tracta. de peste. plene tradit. ibi videre licet multa ad hanc rem facientia. & mortuo episcopo succedit capitulum, & finitur potestas coadiutoris. Bald. in. l. quæsitum. ff. de tute.

✱ Et quanuis nominationes non sunt directé coadiutori, tenebitur tamen prouidere illis, quibus episcopus. per cle. vnicam de supplend. neglig. prælato. vt superius scripsi. quæst. 8.]

74 De insinuatione facienda capitulo.

Decimó, quádo diriguntur nominationes capitulo, tunc debét insinuari capitulo congregatis canonicis vel monachis, non autem valeret insinuatio, si separatim in domo cuilibet literæ præsentarentur, arg. c. in Genesi. de elect. glo. & docto. in. ca. si capitulo. de conceſſ. præbend. in. 6. nam quando disposi-

dispositio tangit plures in vniuerso, tunc requiritur ꝙ congregati illũ actũ faciãt, aliàs actus non valebit.c.pisanis.de resti. spolia.l. 2.C.de decu.lib.10.etiã quando maior pars præiudicat minori, debet fieri in vniuerso, non sigillatim. Istud tradit Bar.in.l. omnes populi.in.3.q.2.q. princip.ff. de iusti.& iur. facit etiam quod no.idem Bart.in.l. aut facta.§.fi.ff.de pœnis.tex.in.l.semper.§.si in sepulchro.quod vi aut clam.

75 Mãdatum quõ insinuandum sit capitulo.

Et sic etiam debet mandatum præsentari.si tamen duobus competeret ius conferẽdi, qui non facerent collegium, vel capitulũ, tunc sigillatim potest illis fieri exhibitio. Panor.in.c.3.de iur.patro. Et quid si canonici non sint congregati? debet expectare nominatus vel mandatarius diem, quo solent congregari, cum bis in hebdomada soleant de consuetudine cõgregari, vel debet requirere illum, qui habet potestatem congregãdi, vt congreget: quòd si recuset congregare, vel canonici nolint quòd mandatarius seu nominatus ingrediatur: tũc facta illa diligẽtia habebitur acsi præsentatio facta fuisset capitulo: Feder.consil.190.& doct.in.d.c.si capitulo, & sufficit facere tunc insinuationem in loco vbi capitulum consueuit congregari, Decano, Archidiacono, vel Præposito, seu maiori parti illorum canonicorum, qui ibidem inueniuntur: nec oportet quòd nominatus probet quòd maior pars interuenerit, teste Collecta.in.c.dilectus.2.col.vlt. de præb.per no.in ca.bonæ.1.de electio. Et si decanus nolit conuocare capitulum, vel cõuocet ad tempus longum, poterunt canonici vel maior pars illorum conuocare, & decano nolente capitulũ ad breuius tẽpus congregare, & possunt terminũ mutare, vel abbreuiare, vt consuluit Egi. de bella mera cõsil.7.factum col.pen.

76 Sequestro an possint insinuationes fieri.

Vndecimò, an sequestro sit insinuatio facienda? Videtur quòd nõ, quia sequester maximè necessarius, id est autoritate iudicis positus, non possidet.l.interesse.ff.de acqui.poss.l.vna.C.de sequestra.possess.& fruct. Anton & Panor.in.c.examinata. de iud. & ibi Henric.dicit quòd manus regis apposita rei contentiosæ non priuat aliquem possessione sua, & talis sequester colligit fructus nomine alieno, quos habet restituere victori.c.2.de sequest.poss.& fruct.sic non potest præsentare nec conferre. ergo nec illi insinuare debebit, cum non sit collator vel patronus, quibus tantum insinuari oportet.

Contrarium tenet Innocen.in. d.c. examinata.vbi dicit sequestrum posse præsentare, & conferre. Idem tenet Feli.in.c. cũ Bertoldus. in fin. de re iud. quem sequitur Do. Rufe. in trac.iuris regalio. in.10.priuilegio, quia fruct⁹ colligere potest, inter quos est præsentatio, & collatio.glo.in ca. cum olim.de maior.& obedien. & pro hac opinione latũ fuit arestum.vt eidem insinuari possit, vt citat glos.in.§. item voluit. in verbo vicario. circa finem.de collatio.in pragm. Quod est intellihendum quando sequester esset volũtarius, id est, de consensu partiũ electus, vel volũtarius & necessarius, id est datus per iudicem de partium consensu, vt communius fit: & ille poterit & conferre, & præsentare. Roch. de curte. in tractat. de iure patron.in verbo ipse vel is.quæst.36. Ioan. de Selua in tract de benefic.in.2.parte.q.9. ego vidi sequestrum voluntatem cui conferendum esset requirentem amborum litigantium: & si conueniebant in vnum, illi coferebatur à sequestro si disconueniebant, idoneior eligebatur ex duobus nominatis per litigãtes, & istud est tutius.

* ℂ Vel pars quælibet hodie solet lite pendente præsentare, & postea patebit vter illorum præsentatorũ debeat obtinere: nempe ab eo præsentatus, q obtinebit, super iure patronatus etiã obtinere debebit, nisi alter ꝓbasset possessionẽ se habere, per.c.cõsultationibus. de iure patro.c.pen.de causa poss.]

77 Lite pẽdẽte cui fit insinuandũ.

Duodecimò, dubitatur lite pendẽte cui contendentium possit insinuatio fieri? Breui diceremus quòd si alter esset in possessine, illi posset fieri, quia cõferre potest.not.in c.cũ ecclesia sutrina.de causa possess.& d.c. consultationibus.de iure patr. Ioan. de Selua in tracta.de benefic.in.2.parte.q.7.& ibi declarat quando dicatur esse in possessione post Calderi.in consi.12.in rub.de iure patrona. si neuter possideat, vel vterque dicit se possidere, tunc ante sequestrum factum ego insinuarem vtrique propter dubium, per not.in l.de pupillo.§.si plurium dominorum.per illum tex.ff.de operis noui nuncia.

Quando

Quando electio vel præsentatio fieri possit lite pendente, vide per gl. & doct. in.c.2. de in integ.restitutio.c.ex literis.de iu.patr.

78 Episcopo mortuo cui sit insinuandum

Decimotertiò, cui fiet insinuatio episcopo mortuo? Resp. capitulo cũ ad illud deuoluatur collatio, quæ fit ex necessitate, secus ex voluntate.c.illa.ne sede vacante. & collatori debet fieri insinuatio, ideo capitulo fiet. & hoc probatur in.c.eam te.de rescr.

79 Capitulũ gratificat in mẽsib' graduatorum.

Et potest fieri collatio per capitulum, si ue beneficia vacent in mensibus nominatorum, siue graduatorum, quia dicuntur de necessitate conferri, licet sit quædam liberalitas in cui conferendo, videlicet gratificando.glo. in.c.relatum.de præbend. non tamẽ est mera liberalitas, sed quædam necessitas, vt ibidem dicitur. in.§. præfatiq;. r. ibi conferre teneantur. probat tex. in. c.penul. in fi. ibi alterum quem voluerint eligere teneantur.de rescrip.in.6. vbi gratificatio est necessaria, ita hic alioqui dispendiosa contingeret vacatio.c.quã sit.de elect.in.6. facit tex. in.l.vnum ex familia.§.1.ff.de lega.2.ibi.nõ enim facultas necessariæ electionis, propropriæ liberalitatis beneficium est &c.

Item ista collatio nominatorum & graduatorum non debet diuerso iure censeri.l. eum qui.ff.de vsucap. & quia habet conferre graduatis, dicitur esse necessitatis, sicut illa quæ habet conferre nominatis.nam licet antiquiori debeatur nominato, poterit esse quód non erit idoneus, & sic alterum nominatũ gratificare poterit sic graduatum, quia non videtur differentia inter eos, vel admodum parua.

*¶ Item qui facit illud, ad quod per legem obligatur, non dicitur conferre beneficium. Ias.in.l.si arrogator.in.§.nota.ff.de adopr.]

Adhęc quando collatio spectat ad episcopum & capitulum simul, episcopo mortuo collatio spectat ad capitulum.ca. vno ne sede vacante.in.6. & tunc rectè fit insinuatio eidem capitulo. vt concludere videtur Franciscus in trac.de off.& potestate.ca.sede vacante.in.2.parte. q. 1.insuper collatio quæ graduatis fieri debet, non minus dicitur necessaria, etsi gratificari vn' ex graduatis possit, vt no.in.l.legato generaliter.ff.de legat. 1.vbi si relinquatur optio seruorum, non minus dicitur necessarium legatum. l. seruo. ibi, teneri.ff.de optio, lega.paria sunt deberi vni Titio, vel vni ex pluribus.no.in.l.si ita. ff.illo titu.quia totum necessarium est.sic & collatio facienda graduatis, & illa optio etiã transit ad hæredes.l.illud.ff. de optio. lega. q' est notãdũ, quia vidi dubitari in palatio.

80 Q ñ collatio ad duos spectat an sufficiat vni insinuare.

Decimoquartò, quid si collatio vel præsentatio spectat ad duos simul, videlicet ad episcopum & capitulum, an sufficiat vni illorum insinuare? Respon. sic. argu.l. de pupillo.§.si plurium.ff. de operis noui nuncia. qui sic dicit, si pluriũ res sit, in qua opus nouum fiat, & vni nunciatur, & rectè facta nũciatio est, omnibúsque dominis nunciatum videtur. nam quotiens potestas vni adimitur, sine quo collatio facta nõ valet, alij etiã adempta videtur, cum collatio ab altero facta non valeat, vt concludit Feder. consil.t/ & consil.232.casus.in fi.sic ipse consului. & de Selua in tract.de beneficio.in.3. parte.q. 7. Sic in mandatis apostolicis tradunt doct. in.c.si capitulo.de concess.præbend.in.6.

81

Item si fiat interpellatio vni ex duobus reis debendi, nocebit alteri.l.pen.ff. de duo. reis.l.fi.C.illo titu. & si vnus ex pluribus iudicibus vel arbitris impediatur, alij non possunt procedere.l.si in tres.& seq.ff.de arbit. l.duo ex tribus.ff. de re iudic.c.vno delegatorum.de offic.deleg.Idem in procuratoribus.c.si duo.de procura.lib.6.facit.l.ædiles. 2.§.si forte.ff.de ædilitio.edic. quod intellige quando coniũctim ad eos spectabat collatio, & vnus sine altero non poterat cõferre.

Si verò collatio spectaret ad duos insolidum, qui conferebant alternis vicibus, tũc insinuatio alteri facta alterum non impediret, quo minus conferret, & valeret collatio, per ea quæ not.Ioan. And.in cle. vna de renunci.& expressè glos.in.§. statuit. in verbo spectat.de colla. in prag. Sed quid si ille cui est facta insinuatio, sit valetudine aduersa detentus, & permitiit alteri, cui non fuit exhibitio facta, vt cõferat.an valeat facta nõ graduato, vel eo mortuo alter conferat. vide in ca.vno. ne sede vacan. lib.6. Hæc quęstio in palatio fuit à me petita. ego cum operæpretium fuerit decidam.interim cogita.& ambobus, si sapis, insinua.

82 Successori an fit insinuatio facienda.

Decimoquintò quæro, insinuatio rite facta est vni collatori de omnib' literis, etiã datis

datis duplicatis.eo mortuo, an suo successori sit iterum facienda? Respon. non est dubium quin in singulos annos sit exhibitio nominis & cognominis facienda, vt disponitur in concord.in.d.§.teneātur. Sed quid de literis iam insinuatis? Et videtur quòd sic,quia fit exhibitio, ne collatores ignorātiam prætendere possint.cle. causam.§. verum.de elect.& vt videant an literæ gradus & nominationis valeant, & an graduatus sit per saltum promotus: quod non posset successor cognoscere, nisi per literarum exhibitionēm,ergo est faciēda.nec posset successor diuinare insinuationē suo prædecessori factam, cum successor habeat iustam ignorantiæ causam.l.1.in fi.&.l.2.ff.depos. l.qui in alterius. de regu.iur. & istud esse æquius testatur glo. in verbo.spectat.in.§.& similiter.de colla.in prag.Et Brunel.in trac. de dignitat.legati.conclu.19.in fi.

In contrarium facit quod concordatum non ligat nominatum ad insinuādum successori. ergo nec ego, vt habetur in.d.§. teneantur.&.§.si tamen.vbi loquitur in singulari, videlicet in insinuatione facienda, & semel tantum.

Item iuramentum fidelitatis præstitum prælato,transit ad successorem.c. veritatis. de iureiur. sic & insinuatio semel facta vni ad successorem transibit, qui censetur vna persona cū defuncto. in authen.de iureiur. à morien.præstito.§.1.colla.4.

Idem in delegatione facta sub nomine dignitatis, vt ad successorē transeat, probat text.in.c.quoniam abbas.de offic. delega. c.si gratiose.de rescrip.in.6. Et in concordatis est decretū irritans,quod etiam ignorantes ligat.c.dudum.de præbend.lib.6.& pro hac parte dicit glo.in.d. verbo spectat. interuenisse arestum Parisiis. Ego dicerem quòd si vacante beneficio nominati peterēt illud beneficium sibi conferri,quòd ille successor posset ab eis petere instrumentum insinuationis sibi exhiberi, cum iustam ignorantiam prætendere possit, vt supra dixi.si tamen non peteret,non teneretur nominatus hoc iterum insinuare.nam iterū ex causa edere prætor iubet.l. si quis ex argentariis.§.fi.cum.l.sequen.ff. de edendo. illa tamen editio peti debet,vt ibi.

In vacatione beneficij epi scopo requirenti, an literæ ostendi debeant.

✱ ¶ Si tamen qualificatus ordinario petēti nominationes sibi iterū exhiberi non ostenderit:non ob hoc iure,quod in vim illarum habet,priuatus erit.tum quia concordatum non priuat.nec est aliqua lex eum priuans: vt in simili dicit tex.in.§. sin autē. in auten. de non eligen.secundo nuben.colla.2. tum quod priuatio non imponitur, nisi in iure exprimatur.glo. sing.in.c.fi. de iure patro. & nil potest imputari qualificato,qui in lege dispositā obseruauit: alioqui collatores semper:vt caperent nominatos verbis:hanc insinuationem in vacatione beneficij peterent:& dolo videtur petere, quod intus habent per aliam insinuationem. nec est in potestate collatoris grauare qualificatos altera exhibitione vltra concordatum, sed episcopus debet recurrere ad libros suorum predecessorum,& ibi videbit,vel debet sciscitari à vicario sui prædecessoris, alioqui est in culpa: & si nominatus esset in aliqua culpa,compensabitur cum ista, sicut dolus cum dolo.l. si duo.ff. de dolo.

Nec refragatur.c.cū cōtingat.de rescr.vbi papa iubet exhiberi. Respon. ibi loqui in rescriptis,quando vltimum tollit primum,& quando nulla vnquam fuit facta exhibitio,& in iurisdictionalibus, secus in nominationibus, quæ semel fuerunt exhibitæ, nec ibi priuat rescripto per non ostensionē, sed non exequetur mandatum, ita faciet ordinarius, si nominatus, vel qualificatus non ostendat ei nominationes, non conferet ei:sed à superiore qualificatus collationem obtinebit,alioqui esset per indirectum priuare nominatos suis nominationibus, nempe si litiget, & produxit suas nominationes Tholosæ, vacat hic beneficium, si oporteret eas exhibere, quot vexationibus inuolueretur hic qualificatus, quisque videt:ideo æquum est, vt ista nominatis seruentur, & cum non teneantur iterum insinuare,si nolint: sed respondeant insinuationem esse factam singulis annis secundum statuta: ideo non debēt alia prohibitione grauari vltra concordatum: si tamen liberum esset nominato: consulerem, vt ostenderet, ad conuincendam maliciam petentium, vel ad satisfaciendum bonę fidei illorum.]

Item quando beneficium est affectum, ordinarius collator dicitur ligatus, etiam ignorans.c. si eo tempore.de elect. lib.6.c. si postquam.de præbend. eod.lib.Sed simul atque fuit præsentatio facta collatori, affectum fuit beneficium vacans tempore in concordatis præstituto, ergo non requiretur alia insinuatio. Card.& Imol:in.c.eam te.in fine de rescript. ✱ & licet personæ denunciatio siue insinuatio facta sit, tamen is ad conferendum est obligatus, qui cum locum possidet. argu.l.fina.ff. de oper. no. nunciatio.]

83 Quando collator non vult ostiũ aperire vel claudit an nominat' redire teneatur.

Decimosextò quæro, quid si collator nolit ostium aperire nominato volenti insinuare? Respond.dolo facit.l.1.ff. de eo per quem factum erit. Imo si collator latitet, vel aliàs impediat ne fiat eidem exhibitio, perinde est atque si facta fuisset, quia pro citato habetur, qui se occultat, vel impedit ne possit citari.c. quoniam.§. porro. vt lite non contesta.cle.1.de iud.glos.in.c. capitulum.de rescrip.l. fulcinius.ff. ex quib. cau. in possess. eatur. ✱ ideo si præcluderet ianuam nominato volenti ingredi, habetur, ac si insinuatio facta ei esset. argu.l.vim facit.ff. quod vi aut clam, nec tenebitur nominatus iterum redire ad illum pro insinuatione, quia hoc iterum illi facere posset, & pluries grauaretur nominatus insinuare, quod non est dicendum. vt supra dixi, sed hęc in instrumento insinuationis contineri, & describi debent.]& hoc est intelligendum quando loco & tempore congruis vellet nominatus insinuare, vt supra dictum extitit, alioqui contra.

84 Forma cle.causã & in mandatis & in nominationibus seruatur

Hoc tamen casu facienda erit exhibitio secundum formam, cle.causam. de electio. glos. in.§. statuit.in verbo spectat. de colla.in pragm. Seruatur etiam dicta cle. causam, in insinuatione mandati. Sunt tamen sex casus in quibus mandata afficiunt immediate beneficia, adeo quod collatio aliis facta non tenet, quos tradit Do. Ruseus in tracta. de manda. aposto.in.3. parte circa finem. Qui non seruantur in hoc regno, nam ante mensem post præsentationem non est affectum beneficium mandatario, vt supra in forma mandati patet, & ibi dixi in glo.post mensem, & seq.

85 Collator discedens ne insinuationẽ audiat, an sibi prosit.

Et si collator statim atque nominatus vel graduatus vult insinuare, discesserit, vt quandoque vidi: quia non est quod imputetur nominato, valebit talis insinuatio per illam regulam, quod per me non stat, mihi non est imputandum, regula, in iure ciuili. ff.de regulis iuris.l. in executione.§.fin. de verborum obligationi.vbi traditur vna limitatio solennis per glos. facit quod dicit Barba. post Cardina.in.d. cle. causam. vbi dicit, quod si dum appellans parat se ad legendum appellationem, & dum appellatus hoc cognoscit, statim discedit, quod habetur ac si totum legisset in præsentia, cum non possit appellanti imputari quia legerit.l.si fundus.§.fi.ff.de lege cõmisso. Idem ergo erit in nominato, alioqui quotidie fieret fraus per collatores sic discedendo, & nominatos relinquendo, cui est obuiandum.c.sedes.de rescrip. ✱ & quia ius collegij in vno residet.c.1.vbi doc.de elec.scripsi in.l.neratius.ff.de verbo.signifi.]

86 Si nominatus nolit dare exẽplum nominationis quomodo collatori succurratur.

Item tenetur nominatus, & graduatus simplex dare collatori literas duplicatas, id est, exemplum siue copiam literarum, quas insinuat.d.§. teneantur. & si noluerit dare: non tenebitur collator sibi prouidere, nec quod in nominationibus sibi mandatur, exequi.d. cle. causam. instar eius cui non exhibetur secundum rescriptum. ideo non tenetur exequi quod ei mandatur.c. cum contingat.de rescrip.Et si citato non detur copia citationis, non tenebitur comparere. Nico.Milius in reper.in verbo, copia.in vlti.q.& hæc copia debet esse manu alicuius notarij subscripta, vt faciat fidem. Bonifac. in.d.cle.causam.in fi.princip. licet secus sit in appellatione.d.c. appellatio. de appella. in.6.& hoc si ordinarius petat, alioqui dicam insinuationes non vitiari, quia tex.cõcord. nil dicit de subscriptione dupli, siue exempli, ideo non hoc addam. vt etiam dixi in glo.concord.

Exẽplũ an debeat esse à notario subscriptũ & cuius expensis dari debet.

87 Exemplũ nominationũ expensis nominati dandum est.

Et hanc copiam facere tenetur suis, scilicet nominati expensis.c. cum personæ, de priuileg.in.6.glo. & Barba.in.d.cle. Causam.Geminia.& Philip.in.c.2. de litis cõtestat.in.6.& dico in glo.dare.

88

Fallit si collator nollet, vel non requireret, quia sua causa dicitur introductum, ideo

Copia pe udebet,& alia hic posita.

ideo potest ei renunciare.l.penul.C.de pac. vt expressè dicitur in ordinat.regiis sub.des priuileges des escoliers.ibi, serōt tenuz leur laisser les doubles,si lesditz collateurs le requierent. artic.5. quod non video correctū per concordatum, ergo debet stare & seruari,argu.l.præcipimus.C.de appella.Probatur etiam per text.in.l.2. & ibi Ias. in.5. notabi.C. de iure emphy. vbi emphyteota priuati non soluens censum intra triennium,priuatur re emphyteoticaria, ita demum,si dominus hoc voluerit.c. potuit.de locat.glo.in.l.2.ff.si ager vectigal. & sponsalia de futuro etiam iurata dissoluuntur per adulterium, volente & petente sponso, non aliàs. Panot.in.c. quemadmodum. de iureiurand. Contractus etiam dolo initus est nullus, si contrahens petierit. glo.in.l.& eleganter.in verbo,nullam.ff.de dolo. nota. Panor. & de burgos,in.c. cum dilecta. de emptio. & venditio.l.2. ibi, si venditor eum inemptum esse velit,quia id venditoris causa cauetur.ff.de lege commisso.Et sic est prima limitatio,quod insinuatio non sit facienda successori.

89 Nominatus contra alium nō opponit exéplum non esse datum.

Et sic non poterit nominatus contra alium nominatum, vel graduatus contra alium opponere,quod is qui insinuauit, nō dedit literas duplicatas, siue copiam, vt dicunt,quia forte collator noluit.sicut dicitur de canone nō soluto,vt tertiusnō possit opponere antequā dominus declarauerit se uelle.Alex.consi.82. in causa.col.2. vol.7. Barba.plenè.in.c.mandatum.col.16.de rescrip.licet hodie opponi soleat.

Item quando aliquis ex eligentibus fuerit contemptus,hoc non potest tertius allegare, quia forte contemptus non vult. sic consuluit Federic. consil.227.si potero. & quando sit ipso iure priuatio, & non cum effectu, tertius non potest opponere. vt in bonis ipso iure in fiscum translatis, quæ nō vult acceptare fiscus, & sic cum effectu non inducitur priuatio.l. his consequenter.§.1. ff.familiæ herciscum. Soci.consi.78. Visis actis.in.4.vol. Sed hic sit priuatio ipso iure,non cum effectu, si collator nolit, ergo tertius non poterit opponere.quod est bene notandum, quia vidi doctos in hoc errare, & contrarium tenere.

Nec obstat decretum irritans appositum in.d.concord. quia ita demum operatur,si impetrans vti velit.Io.Monach.in.c. statutum.de præb.in.6.Alex. consi.173. viso themate. circa fi. in.2. vol.Bald. & moder.in.l.fi.C.de reuocand.donat. Bened.in reper.c. Raynutius.in verbo, in eodem testamento. in.1. nu.87. cum seq.de testa. dicens se in casu mirabili aliàs consuluisse, vt ibi per eum,vide si lubet.

90 Patrono non verò instituenti exemplū dari debet

Tertiò fallit, quando primò dedisset exēplum patrono,postea episcopo habenti institutionem: non tenetur aliud exemplum dare,cum sufficiat dare habenti collationē liberā, vel patrono alternatiue.d.§. teneantur.de cuius natura sufficit alterū.l.si hæredi plures.ff.de condit.institu.c.inter, de rescrip.& cum exprimat patrono esse insinuādum, videtur negare de instituente. argu.l. cum prætor.ff. de iud.c. qualis.25.dist. glo. in.§.& similiter. in verb. dispositio. de colla.in prag.& sufficit semel dare literas duplicatas, vt infra dicam,arg.l. boues.§. hoc sermone.ff.de verbo.significa. ergo non tenebitur dare patrono & instituenti.

Quartò,non procedit in eo qui iure deuoluto confert, cui insinuatio fieri non debet ratione illius qualitatis, quia ad eum deuoluitur collatio qualificatè.§.si quis verò de colla.in concord.cle.vna.de supplen. neglig. Prælat.& supra dixi.

92 Per quos debeat īsinuatio fieri.

DECIMO quæro, per quos fiat insinuatio? Respond. per nominatos vel graduatos, vel per procuratores eorum.text.in d.§.teneantur.ibi,per se, vel per procuratorem facit text. in.l.1.§.1.ibi, per se, vel per procuratorem poscere.C. de bonis mater. Nam intimatio in causa appellationis per procuratorē potest fieri.gl.in verb.specialiter in cle.causam. de elect. & ibi latè doct. sic & ista. Quid si aliquis sit procurator, & tamen non receperit adhuc mandatum,sed affectione ductus insinuat antequā sciat se procuratorem,an valeat talis insinuatio?vide Franciscum Curtium in consi.63.præsupponitur.col.penult.& seq. Quod facit ad quæstionē episcopi habētis indultū,an ante receptionē sui indulti alius conferre beneficia ad suam collationem spectantia possit,non decido, vt partes consilia quærant.

Resignãs an admissa resignatione conferre possit.

✱ ℭ Vidi dubitari de eo qui resignauit abbatiã in fauoré alterius in curia Romana, an admissa resignatione,& antequam fuerit præsentata resignanti, possit resignãs cõferre, quòd sic ꝓbat tex.in.l.si forte.ff. de officio.ꝓconsul. quem not.Roma. singl.57. & singl.566. ac Iaf.in.l. more.col.3.ff. de iurisdictione omni.iud. & Dec. consil.295.nu me.5. Et quia resignans facit fructus suos, antequam ei intimetur admissio resignationis, cum sit in bona fide, & bonæ fidei possessor lucratur fructus.l.certum.C.de rei vendi.& collatio, ac præsentatio est in fructu.glo.sing.in.c.cum olim.de maio.c. consultationibus.de iure patro. glo.vlti. in fin. in.§.volumus.de colla.in concorda.]

93 Nominatus potest eligere an per procuratorem velit insinuare.

Quæro, cuius sit optio? collator vult vt nominatus per se exhibeat, nominatus vel graduatus vult per procuratorem insinuare an possit?Respõ.sic, quia in alternatiuis electio est debitoris.l.3.ff. de eo quod certo loco.l. plerunque.de iure dotium.

Item hoc beneficium ei à iure conceditur, videlicet vt per se, vel per ꝓcuratorem insinuet.d.§.teneantur. ergo ei non poterit auferri per collatorem.reg.indultum. de regu.iur.lib.6. Et sic inuito collatore nominatus insinuabit per procuratorem, & graduatus.quod est notandum.

94 Specialis ꝓcurator vel generalis an requiritur in insinuatione.

Secundò, quæro an requiratur procurator specialiter ad illum actum deputatus, vel sufficiat generalis? Respondeo sufficere generalem, cum text. loquatur generaliter de procuratore,ergo generaliter debet intelligi.l.1.§.generaliter.ff.de lega.præstand. & indefinite loquitur, quæ indefinita æquipollet vniuersali. ca.vt circa. & ibi glo. notab. de elect. in.6. Item nomen habet, ergo & effectum habere.debet.l. à nullo, C. de fer. ad hæc procurator generalis omnia potest facere, quæ diligens paterfamilias faceret.l. procuratori eui. ff. de procura. facit.l. verò. de solutio.bar.in.l si procurator. de cõdict. indeb. Procurator generalis potest denunciare glo. & Barr. in.l.1.§.1.ff. de lib. agnoscend. Et hæc insinuatio non est de casibus requirentibus speciale mandatum, de quibus in.ca.qui ad agendum. de procurato.in 6. Bald in.§.1. institu. de his per quos agere possum.Barb.in.d.clemen.causam.col.3.

✱ Et ꝓcuratorem etiam eum accipere debemus,cui mandatum est, siue huius rei tantum mandatum susceperit, siue vniuersorũ bonorum.l.3.§.ꝓcuratorem.ff. iudica.solui. tutius est tamen quod procurator cõstituatur etiam ad insinuandum, ad requirẽdum collatorem,& ad acceptandũ,& ita solet fieri per cautos nominatos.beneficium.] tamen non poterit acceptare sine speciali mãdato.§.statuit.in verbo ꝓcuratorem. de colla.in prag. Licet contrarium teneat Card. in cle.vna.§.quem etiam.q.3. de cõcef. præben.& Peruf.in.c.si tibi absenti. de præb.in 6.& sufficit quod sit cõstitutus ad acceptandum quæcunque beneficia,licet non sit expressum ad beneficium acceptãdum. Anto. Imol.& alij in.c.accedens. de præbend.

95 Procurator laicus an possit insinuare.

Tertió, dubitatur, an debeat constitui laicus, vel clericus? Videtur quod debeat esse clericus, quia per laicos causæ ecclesiasticæ non debent tractari.c. decernimus. de iud.Secundò,facit,quod capitulum non potest cõpromittere in laicum, vt eligat prælatum nomine capituli. Panor. in.ca. causam.q.t.de elect. Tertiò, laicus non potest constitui procurator ad eligẽdum, quia deducere negocium spirituale de non esse ad esse,nõ potest laicus.Domi.in.c. t. de procurat. lib.6.

96 Contrarium dicerem verius,nam laicus potest constitui ad resignandum,glo.not.in cle.vna, in verbo ꝓcuratorem. de renũciatio.Barb.in.c.olim.nu.13.cũ seq.de rescrip.

Item potest constitui laicus procurator ad acceptãdum beneficiũ certum, vel incertum. Panor.& alij in.c. accedẽs. de præben. quia talis ꝓcurator in illo actu acceptationis se habet vt nudus minister, & vt pica, declarando voluntatem domini. Ideo censetur factum ab ipso cõstituente,vt not.in.l. multum.C.si quis alteri vel sibi.glo.in.§.statuit.in verbo procuratorem. de collatio. in prag. Feli.in.ca. apostolicæ. col.3. de exceptio.plenè Cardi.consi.1.de præb.

Potest etiam laicus constitui syndicus. c.vno.de syndi.& ibi not.docto.

Nec obstat quòd non possit causas ecclesiasticas tractare. hoc verũ suo nomine, sed nomine clerici nõ ꝓhibetur:sicut filiusfamilias nõ potest esse in iudicio suo nomine contra

ne contra patrem.l.lis nulla. ff. de iudic.tamen nomine alieno, & sic procuratorio potest. Idem in liberto contra patronũ.l.quæsitum.ff.de in ius vocand. Ioan. And. plenè in regula, quod alicui.de regu.iur. in.6.

Nec alia obstant, quia si laicus habet nudum ministerium exhibere, nec habet reducere ius spirituale ad aliquod esse, & tũc poterit esse procurator. ratio est, quia spiritualia trãseunt per manus laici, tanquam aqua per canale lapideum ca. si iustus. 1.q.1.aliàs contra.not.in.d. c. decernimus. per moder. Tutius tamen esset cõstituere clericum secundum Ioan. And.in.d.ca.accedens. & ibi Cardi. q.3. & seq. Si tamen laicus sit fidelior, tibi eum eligere poteris.

97 *Literæ pcuratorij an sint exhibendæ.* Quartò, an ille qui insinuat tanquam procurator, debeat ostendere literas procuratorij? Videtur quod cautio de rato sufficiat.l.1. C.de procura. & sic quod nõ teneatur exhibere.

Contrarium dicerem, nam qui aliquid facit nomine procuratorio, debet ostendere procuratorium.arg.l.hæres. ff. ad trebel.l. si fundum. vbi Bald.3. oppo. C. de rei vend. Bart.in.l.si quis inficiatus.ff. depos.

98 Vbi dicit quod quando tu protestaris mihi tanquam procurator, vel tanquam hæres, vt ego soluam tibi, debes mihi facere fidem per instrumentum, quod sis procurator, vel hæres, alioqui ego non constituor in mora. & hoc sequitur Alexand.consi.78. viso & diligenter. col.3.in.5.volu. Feli.in.c. cum contingat. 6. conclusio. de rescrip. D. Boer.in addit.ad Mandagot.in tracta.de electio. vlti.parte in forma sexta, qualiter per procuratorem appellatio ignorantibus denuncietur, quia reus non tenetur excipere de mandato in extraiudicialibus, sed actor tenetur ostendere. Bal. in rub. C. deposi. & in decisio. Neapolit. quæstio.316. Galiotus &c.colum.1.

Item procurator promittens indemnitatem, tenetur ostendere se esse procuratorem. Barto.in.l.pater. ff. de dot.præleg. Soci.consi.29.visis puncto.col.2.in.3.vol.quia qui dicit se talem, tenetur hoc probare.l.nõ ignorat. C. qui accusa. non possunt. & ibi addidi alia ad hanc rem pertinentia, & sic non sufficeret ratihabitio, quia quando requiritur consensus certo & determinato tẽpore pro forma actus, ratihabitio postea superueniens non ratificat actum.ca. audiuis. de elect. sed hic requiritur mandatũ ab initio, ergo postea approbatio non valebit, & quia hic debet esse procurator verè, non fictè, de quo plenè Feli.in.c.nonnulli.§. fina. col.3.versicu. amplia tertio. cum seq. de rescrip. vbi etiam videbis in versicu. amplia. quartò, an sufficiat si in instrumento insinuationis dicatur, talis N. procurator insinuauit literas nominationum & alias pro tali &c.vide ibi. Et per hoc patet, quòd quãdo procurator requirit beneficium intra sex menses debet ostendere literas sui mandati, si petatur, aliàs non valebit requisitio, sicut non valet præsentatio facta per procuratorem. qui non ostendit literas intra tempus, quo poterat præsentare. sic in propriis terminis scribit Lappus.allegat.22. an sufficiat. *Ratihabitio an sufficiat in insinuationibus.*

* ¶ Nam mandatum non præsumitur etiã ex temporis diuturnitate.l.fin.ff.de vsucap. pro empto. Bal.& Salice. in.l.1.C. de rebus alie.non alienand. etiam lapsu mille annorum. Bald.in.l.2. C. si ex falsis instru. refert Feli.in.ca.sicut.colum.16.nume.31. de re iudica.docto.in.l.sciendum.ff.de verbo.obliga. Et ideo cautus nominatus in instrumento insinuationis facit describere instrumentum procuratorij, sic instrumentum insinuationis dicet, talis procurator, talis nominati, cuius procurationis instrumenti tenor talis est, & describetur instrumentum procuratorij ad verbum, demum quomodo insinuauit, & quæ in insinuatiõe gesta sunt, ista vidi sic dictari, quæ docti notarij extendere sciunt.] *Practica insinuationis à pcuratore faciẽdæ.*

Quintò, quæro, quidam insinuat nominationes præsente nominato nihil dicente, an valeat insinuatio? Videtur quòd non, quia per se oportet quòd faciat, vel per procuratorem, quod hic non facit, ergo non valebit. Vnde dominus comparendo cum aliquo in iudicio, quem dicit esse suum pcuratorem, non videtur eum constituere procuratorem, nisi expressè eum constituat, Salice.in.l. non ideo minus. C. de procura. & Guido papæ in decisio. delphina. quæst. 40.quæritur. *99 Præsente nominato potest per alium fieri insinuatio.*

100 Contrarium est verum. nam præsentia personæ cum patientia inducit tacitū mandatum. l.1.§.magistrum.ibi,cæterum si scit, & passus est eum in naue magisterio fungi, ipse eum imposuisse videtur.ff. de exercito. actio.l.1.vbi Aret.C. de errore aduoca. glo. notab. & ibi Bal.in.l.1. in prin. de neg.gest. Inno.& alij in. c.ex parte decani.de rescrip. decisio. Neapoli.308. Fräciscus. Bart.& alij in.l.sæpe.ff.de re iudi. Alex.consil.157.viso. col.3.in.2.vol. licet tacitum mandatum nō sufficiat ad hoc. sed quia insinuatio fit eo præsente,dicitur ipse facere, etiam propriè, per tex.in.l.certè.§.1.ibi,propriè habere dicor.ff.de preca. & sic præsentia sufficiet, licet viderim multos dubitare. * Et fuit latum arestum valide huic materiæ accommodum,Anno.1534.die verò vlti.Iunij.]

Præterea licet tex. dicat per se, aut per procuratorem, tamen poterit fieri mixtim, id est per se, & per procuratorem simul.glo. in.l.certi condictio.§.quoniam.ff.si cert.peta.& ibi plenè docto.Bald.in consi. 270. ad euidentiam.in.1.volu.& alibi dixi.

101 Insinuatio valet & si episcopus nihil dicat. Idem si episcopus nihil dicat quādo fit insinuatio. non enim minus valebit, instar eorū quæ not.Bart.Bal.& alij in.l.omnium C.de testa.per illum tex.ibi,nihil de eadem voluntate responderunt. vbi dicit Bar. Nota tu Perusine, ꝙ sufficit vt testamentū ꝑducatur corā iudice causa insinuādi, licet iudices nihil dicāt.& ita practicāt aduocati Perusini.& ibidē dicit Bal. idē esse in omnib⁹, in quibus ex forma statuti sufficit sola ꝑductio,satis est facere quod dicit statutum.statuta enim tantū disponunt quantū loquuntur, & non plus. Bal.in.l. testamentum non ideo.in fi.C.de testa. Ias.consil.51. tota dubitatio.col.3.in.1.vol.ideo sufficit facere quod dicit concordatum, videlicet insinuare, licet collator nil dicat.vt supra dixi.

102 Nūcius an possit insinuare. Sextò,an possit fieri insinuatio per nūcium? Videtur quòd non, quia non est procurator, & per se vel procuratorem debet fieri insinuatio. Sed videtur quod sic, quia nuncius ꝓcurator dicitur. per glo. singu.in l. multum interest. C. si quis alteri vel sibi. secundum Bald.in Margari. in verbo ꝓcurator.55.q. quia actus factus à nuncio, postquam est in esse deductus, verè videtur à domino,& non per fictionem celebratus.l. pater.ff.de manu.vindict.Bart. & alij in.l. si is qui pro emptore.ff. de vsucap. Bar. in rub. C. de exercito.actio.col.3.

103 Procurator dicitur tripliciter. Vnde dicit Bald. in.d.l.multum.col.5. quod procurator dicitur tripliciter, large, vt contineat omnes administratores, prælatos, & syndicos.nil allegat. adduco text. in c.2.de donat. ibi, cum episcopus & quilibet prælatus ecclesiasticarum rerum sit procurator, & non dominus. c. fin.12.q.1. Lucas de penna in.l.2. col. 2. C.de præd.curial.sine decreto.non alienand. lib.10.

Secundò, dicitur procurator strictè, vt contineat & procuratores & nuncios, vt.d. l.multum.

Tertiò,strictissimè, vt contineat procuratores prout differunt à nunciis, nedum à prælatis & syndicis secundum eum. & quis dicatur nuncius,declarat glo.in.d.l. multū. & ibi docto.Ias. in.l. qui Romæ.§. Callimachus. col.penult. ff. de verbo. obliga. Imo fortius dico. in his quæ ad ius referuntur, gesta per nuncium dicuntur per dominum verè & propriè fieri,non fictè.l.1.§. omnia. C.de veter. iur. enucleand.l. pater. in fine, ibi, cæterū ipse manumittit. ff. de manumissio. Item in his quæ per actus naturales acquiruntur,nil, vel admodum parum differt procurator à nuncio,quia acquisitio dominij & possessionis verè fit mediante procuratore. l. quod meo.§. procurator. ff. de acqui. possessio. in his verò quæ acquiruntur per actum ciuilem,gesta per procuratorem, censentur esse gesta per dominum ex quadā fictione.l. si pater.ff.quæ in fraudem credito Ioan. Crotus in repet.l. si is qui pro emptore.ff.de vsucap.col.49.& seq. * Tamen quia verè procurator non est, in forensi iudicio insinuatio nuncij vix reciperetur, nisi à domino mandatū haberet, & ostenderetur, quia tex. per se vel per procuratorem dicit, & nuncius propriè non est procurator. vt in d.l.multum.]

104 Substitut⁹ ꝓcuratoris an possit insinuare. Septimò,quæro an per substitutū possit insinuatio fieri? videtur quòd nō,quia tex.loquitur tantū de ꝓcuratore, & non de substituto ꝓcuratoris,ergo substitutus nō poterit, quia hoc non dicit prætor. tex. ita loquitur in.l.si seruum. prætor.ff.de acquir.hæred.

Contra-

Contrariũ teneo, quia ſubſtitutus à procuratore, cẽſetur procurator. c. 1. ꝟ. 1. c. is qui. & ca. ſi duo. de procurat. lib. 6. & cenſetur à domino conſtitutus, quãdo procurator à domino habebat ſpeciale mandatum ſubſtituendi, alioqui nõ. de rota deciſ. 146. ſubſtitutus in nouis, per tex. in. l. item eorum ꝟ. ſi decuriones. ff. quod cuiuſque vni nomin. & deciſ. 414. ſi aliquis in eiſdem. & deciſio. 454. fuit dubitatum. ibidem. Sic dicerem ſi procurator non haberet poteſtatem ſubſtituendi à domino, quòd non valeret inſinuatio facta ab iſto ſubſtituto, cum non poſsit ſubſtituere ante litem conteſtatam. d. c. 1. & etiam quia non eſſet procurator, vt requirit concordatum.

105 Q. ſi inhabilis poſſit cõſtitui ad ſubſtituendum habilem.

Et an inhabilis poſsit conſtitui procurator ad ſubſtituẽdum habilem? Super hoc facio ſex concluſiones, quarum prima eſt, Poteſt conſtitui nuncius inhabilis, vt cõſtituat & ſubſtituat procuratorem habilẽ, quia tantum præbet nudum miniſterium, vt pica & organum. l. qui autem ꝟ. fin. ff. de conſtit. pecu. Bar. in. l. 1. ꝟ. item acquirimus, in fin. ff. de acquir. poſſeſſ. & quis poteſt facere per aliũ, quod poteſt facere per ſeipſum. regula, poteſt quis. de reg. iur. in. 6.

Secunda concluſio, quando quis conſtituit procuratorem inhabilem ad ſuſtituendum habilem, & in conſtitutione dicitur ex nunc prout extunc dominus eligit ſubſtituẽdum, tunc conſtitutio etiam ab inhabili valebit, quia inhabilis tantum præbet nudum miniſterium. ita Io. Calder. in. c. poſt ceſsionem. in fin. de probat. inferens quòd ſubſtitutio facta hoc caſu per excommunicatum, valebit, quia eſt nudus miniſter, & fungitur vice nuncij, & non procuratoris, quod non eſt prohibitum. Moder. in. d. l. ſi is qui. per. c. iudex. de offic. deleg. lib. 6.

Tertia cõcluſio. Inhabilis procurator cõſtitutus ad ſubſtituendum certum & habilem, poteſt illum ſubſtituere, & ille ſubſtitutus à procuratore, cenſetur à domino ſubſtitutus. l. vnum ex familia ꝟ. ſi de falcidia. ff. de legat. 2. l. pater ex prouincia. in fine. ff. de manu vindic. no in. d. c. poſt ceſsionem. Domi. in. c. ſi gratioſæ. colũ. 3. de reſcript. lib. 6. nam licet quis in codicillis non poſsit hæres inſtitui, tamen ſi inſtituatur in teſtamento, is qui nominabitur in codicillis, valet inſtitutio, quaſi cenſeatur in teſtamento nominatus & inſtitutus. l. inſtitutio. ff. de condi. inſtitu. & vicarius creatus cum poteſtate ſubſtituendi, ſi ſubſtituat, ſubſtitutus cenſetur vicarius epiſcopi, non vicarij. Archid. & Ancha. in. d. c. 1. & ſic ſubſtitutus poterit cõferre beneficia ſubſtituenti, cum nullam ab eodem habeat poteſtatem, ſed ab epiſcopo, per ſupra adducta, per ca. non indiſcretè. de procur. Auriol. in addi. ad montem Laudunum, in. c. fi. de de offic. vica. lib. 6. & ca. ſuper eo. de præb. eo. lib.

Quarta cõcluſio, procurator habilis cõſtitutus cum poteſtate ſubſtituendi. ſi poſtea fiat inhabilis, vtpote excommunicatus, poterit tamen alium ſubſtituere. Aret. in. d. ca. poſt ceſsionem. quia procuratoris conſtitutio eſt quidam actus extraiudicialis, qui excommunicato non eſt interdictus. ca. ſi verè. de ſenten. excommunic. Innocen. & alij in ca. veritatis. de dolo. Dixi in repet. ca. poſtulaſtis. in. 1. notab. de cleric. excom. miniſtran. Iſta etiam concluſio procedit in alio inhabili. l. cum pater ꝟ. hæreditatem. ff. de leg. 2.

Quinta concluſio, Quando quis conſtituit procuratorem inhabilem ad ſubſtituendum alium in locum ſuum, tunc non valebit ſubſtitutio, ſi alius penitus erat inhabilis, ſecus ſi habilis, licet per exceptionẽ potuiſſet inhabilitari. glo. in cle. religioſus. de procura. Bart. in. d. l. 1. ꝟ. item acquirimus. ff. de acquiren. poſſeſſ. quia ſubſtitutio videtur radicata in perſona procuratoris. ideo cum non ſit habilis, non poteſt habilem facere in locum ſuum. d. clem. religioſus probatur per glo. in. l. eam quam. C. de fideicom. vbi incapax non poteſt hæres inſtitui, vt reſtituat habili, ex quo inſtitutus ſemper remaneret hæres. l. 1. ff. ad trebel.

Sexta concluſio, Procurator inhabilis conſtitutus ſimpliciter cum poteſtate ſubſtituendi alium poterit ſubſtituere illum, & valebit ſubſtitutio. Anton. & Aret. in. d. ca. poſt ceſsionẽ. Soci. in. d. ꝟ. item acquirimus, quia electus ab iſto à domino cenſetur electus, & habere mandatum, non à ſubſtituente. l. item eorũ ꝟ. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomi. glo. in. c. 1. de procura. in. 6.

Octauò,

106 Persona cöiunčta an posit insinuare.

Octauò, an persona coniuncta posit insinuare? Videtur quòd sic, quia eas impetrare potest. glos. in ca. ad ad aures. & c. nonnulli. de rescript. glo. in §. statuit. in verbo procuratorem. de colla. in prag. & quia non inuenitur prohibitum, ergo permissum. arg. l. præcipimus. C. de appellatio. & coniunctus procuratori æquiparatur. l. exigēdi. C. de procura. & summa est æquitas, vt hoc posit.

Contrarium teneo, cū tex. in d. §. teneantur, & etiam ordina. regiæ supra allegatę velint, vt per se vel per procuratorem insinuet, ergo excludit coniunctum, quia lex non facit hunc procuratorē. imo sicut in nominatione est diuersitas, sic & diuersitatis effect⁹. Bald in ca. ex parte decani. col. 3. de rescript. l. si codicilli. C. de codicil. & licet coniuncta persona admittatur ad agendum pro coniūcta. l. exigendi. C. de procurat. non est tamē procurator. l. 3. §. 1. ff. iud. solui. vbi Bar. & Panor. in. c. penult. col. 2. q. 4. de re iudic. quia non vult lex eam coniunctam personam facere procuratorem, quoniam procurator à solo domino constituitur. Bald. in. l. 1. col. 2. C. quibus res iudi. non nocet. sed insinuatio debet fieri per procuratorem. ergo non poterit fieri per coniunctam personam. cum nō sit procurator, & coniunctio sanguinis non supplet speciales defectus mandati. l. patri. ff. de minor. Innoc. & Panor. in. c. accedens. de præben. Feli. in. c. nonnulli. §. fin. col. 2. & 12. de rescript.

Item lex loquens in vna persona, nō extenditur ad aliam. glo. & ibi. doct. in. l. pen. ff. de in ius vocan.

Præterea hoc dixissent conditores, si voluissent. c. ad audiētiam. de decimis, & quia tantum expresserunt per se vel per procuratorem, ergo illi expressioni stabo. Fallit quādo consuetudo vel statutum vellet & statueret, quòd coniuncta persona esset procurator: tunc quia habet mandatum à lege, posset Bald. in dict. l. 1. quod dicit esse valde notandum. vide eundem Bald. in. c. insuper. notab. 2. de testi.

107 Amicus pro amico nō insinuat.

Idem dico in amico, etiam si maxima amicitia esset cum amico nominato iūctus, vt non posit insinuare, quia non habet mādatum, nec est procurator, quod requiritur in. d. §. teneantur, licet amicus multa posit facere sine mandato, quę tradit Alex. Iacob. & Ias. & alij. in. d. l. exigendi. & in. l. cū alienam. C. de legat. Feli. in. c. coram. colū. 2. de offic. delega. quæ scripsi in scholastic. priuileg. 104. etiam si diceret se insinuare tanquā procurator, quia per cautelam verborū non potest rerum natura immutari. Bal. in ca. licet de vitanda. de elect. Ias. consil. 136. præsupponitur. col. 3. in. 4. volu.

108 Negociorū gestor an insinuare posit.

Idem dicerem de negociorum gestore, quia non est procurator, qui negocia mandato domini administrat. l. 1. ff. de procurato. Feli. & alij in ca. cum M. de constitutio. negociorum gestor mandatum non habet, & licet in spiritualibus posit interuenire. gl. in verbo petere, in ca. quam sit. de elect. libr. 6. & dominus poterit habere ratum suo nomine gestum intra tempus: intra quod actus poterat fieri. l. bonorum. ff. rem ratam haberi. Panor. in. d. c. accedens, de prębend. tamē hic nō sufficit ratihabitio nominati vel graduati post insinuationē per supradictas personas factam, quia vbi requiritur mandatū præcedere, ita quod hoc sit statutum pro forma actus ibi ratificatio nihil operatur. l. si verò non remunerandi. §. si verò post creditā ff. manda. quia est præposteratio quæ vitiat. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirēd. hæred. Bal. in. c. ex parte decani. col. 3. de rescript. Item forma non procedit in casu ficto. ideo licet ratihabitio retrotrahatur, & mandato comparetur. reg. ratihabitionem. de regu. iur. in. 6. non tamen est mandatum, quod requirit tam concordatum, quàm ordinationes regiæ. & quando est aliquid pro forma introductum, vel quando sunt expressæ certæ personæ, non procedit casus fictus. Albert. Brunus in tracta. de forma & solennita. actus, rubr. ex quibus cōsistant forma & solennitas. q. 45. licet de æquitate fortè posset contraria opinio sustineri. sed non quo ad insinuationem.

109 Habēs literas sine mandato non insinuat, licet mādatū cēseatur habere.

Nonò, ego tradidi literas gradus & nominationis alicui, qui insinuat sine alio mādato, an valeat? Videtur quòd sic, quia traditio literarum habet vim taciti mādati: ideo qui habet literas gradus & nominationum, præsumitur habere mandatum. glo. singul. in. l. fin. C. de pact. conuen. vbi maritus habens instrumentum bonorum paraphernalium

lium vxoris, præsumitur eius procurator: & qui habet instrumentũ causæ penes se, præsumitur procurator. Bart. in. l. vulgo. per illum tex. ff. de adminiſt. tutor. Guido papæ. consi. 68. circa processum. col. 1. vbi concludit, quod si quis dederit rescriptum regium alicui, videtur dedisse potestatẽ petendi interinationem illius, ac verificationẽ & executionẽ, maximè quãdo probat instrumenta ab ipso domino tradita. nã illa probatio traditionis inducit probationẽ mandati. Rom. consi. 446. primus propositæ. in. 2. q.

Contrarium teneo, quia non sufficit tacitum in insinuationibus istis mandatum, sed requiritur expressum: & quia is qui habet tacitum mãdatum, non est procurator, ergo non potest insinuare. & licet traditio instrumentorum præsumat tacitum mandatum, vt supra probatum extitit, tamen illud non sufficit.

110 *Literas deferẽs præsumitur is de quo loquitur.*

Bene fateor quòd si procurator constitutus à nominato deferret instrumentum procurationis, & obiiceretur eidem, quod non esset is, de quo instrumẽtum loquitur, certè præsumeretur esse ille, de quo cantat instrumentum, postquam defert literas nominationis, & aliàs. argu. l. si qua per calumniam. & ibi Bald. in fi. C. de episcop. & clerie. sicut quando nuncius literas iudicis portat, præsumitur nuncius illius. Soc. in tract. de citationib. artic. 24. q. 5. in fi. ad hoc vt non possit contra eum opponi, quod non sit seruiens illius iudicis, vt dixi in practi. mea ad stylum. Bitur. in artic. 1. glo. & ladiournement. versic. 8. rub. de adiourna. & ita loquitur glos. prædictæ. l. fi. & doct. supra allega. Cepola consil. 11. casus. in. 2. q. Boer. in decis. Burdeg. q. 154. aliud ortum fuit. in fine.

111 *Procurator an censeatur nomine procuratorio insinuare.*

Decimò, an procurator insinuans videatur suo, aut procuratorio nomine insinuare? Respon. si semel ostenderit literas procurationis, censetur procuratorio nomine intimare, licet non dicat se facere nomine alterius. Idem si dicat, insinuo pro tali. l. post dotem. in verbo filię. volũtate. & ibi Imol. ff. solu. matrim. l. 1. §. nunciatio. & ibi Bart. & alij. de operis noui nũcia. & l. si ibi stipulatus. §. Grysogonus. de verbor. obliga. Soc. in c. 1. in. 7. arti. q. 7. de libelli. oblatio. Alberi. in. l. 1. § fi. ff. de administra. tutor. Bald. in. l. si patruus. col. 2. C. communia vtriusque iud. vbi concludunt docto. quòd quãdo actus potest intelligi gestus duplici nomine, tunc præsumitur gestus eo nomine, secundũ quod poterit valere, vt actus potius valeat, quam pereat. l. quotiens. 2. ff. de re. dub. Fel. in. ca. cum ex officij. de præscrip. post Panor. in. ca. nisi. de præbend. & si posſit valere pro vtroque, in dubio inspiciemus literas duplicatas, vel nomen & cognomen quod dedit. si nõ appareret, nomine suo videtur insinuare. Arg. l. de eo. ff. de iure fisci. Guido. papæ singu. 700. agendo, vbi dicit quod agendo simpliciter dicitur nomine suo agere. vide tex. singu. in. l. fi. ff. quãdo ex facto tutor. l. titium. §. præfectus. ff. de administr. tutor. & Signorel consil. 190. in nomine &c. * & Alciat. in tracta. præsumpt. fol. 280. in. 24. præsumpt. 2. regulæ. 3. partis vbi tractat & istud ꝓbatur.] Instar legati, qui si conferat, in dubio vt legatus, & legationis auctoritate videtur conferre. c. hi qui. & ibi Philip. Fran. de præbend. in. 6. & Item probata insinuatione facta per procuratorem, præsumitur facta expensis facientis. Bal. in. l. fin. §. in computatione. no. 2. C. de iure delibera. Guido singu. 702. probato.

112 *De procuratore dato ad acceptandum & resignãdum vt facta acceptatione non possit resignare.*

Vndecimò, nominatus constituit procuratorem ad præsentandum literas gradus & nominationis, & ad acceptandum & ad resignandum. postea collatum fuit isti nominato beneficium, an illud possit procurator ratione huius procuratorij resignare? Et breui respondent do. de Rota decisio. 529. vtrum possit. in antiq. quod non, dicentes non valere procuratorium ad acceptandum, & postea permutandum, quia constituens non erat dominus beneficij tempore constitutionis. Ideo non firmatur, quod de iure ab initio non subsistit, reg. non firmatur, de reg. iur. in. 6. & non potest quis priuari beneficio, quod nõ habet. l. traditio. ff. de acqui. rerũ dominio. Bar. in. l. si vniuersę. C. de lega. priuatio enim præsupponit habitum. l. decem. ff. de verb. oblig. §. seruus. insti. de capit. diminutio. Et etiam quia ad renunciandũ debet interuenire speciale mandatum certi beneficij, cle. vna de renunciatio. facit. l. si quis mihi bona. §. sed vtrum. ff.

de acqui.hæred.vbi iussus debet esse specialis de adeundo certam hæreditatem: sic in repudiãdo. ita in ꝓpriis terminis tenet Io. Dayma supra in procœmio concord. in verbo adiunctum.fol. 104.col.4. & fol.seq. & ibi plus dicit, non valere constitutionẽ procuratoris, si est constitutus ad acceptãdum, vel præsentandum ad beneficium viuentis, ne captandæ mortis occasio præbeatur.c. ne captandæ.de conceſſ.præbend.in.6.nam sicut non valet repudiatio hæreditatis superstitis.l. qui superstitis.ff.de acqui.hæred. ita non valet constitutio procuratoris, vt quis repudiet, quod non habet: & sic postea habito & acceptato beneficio requiritur aliud speciale mandatum ad resignandum, vel permutandum. * Et sicut hæres constitutus sub conditione si repudiat, interim nil agit, ita& iste procurator, sine nouo mãdato.l.is qui hæres. in princip.ff. de acquirend.hæred. & si sub conditione vel ex die certa nobis legatum sit, ante conditionem vel diem certum. repudiare non possumus, nam nec pertinet ad nos, antequam dies veniat, vel conditio existat.l. si ita scriptum.§. 1.ff.de lega.2.]

Nam sicut non posset resignare de præsenti beneficium sibi acquirendum, ita non potest cõstituere procuratorem, vt resignet illud, quod non habet, nec potest fieri verè, nec per fictionem, quæ requirit duo extrema habilia. Barto.in.l. si is qui pro emptore.ff.de vsucap.& extremum à quo non est habile, ideo non potest fingi, & secundum hanc opinionem fuit iudicatum in magno consilio in præsentia domini cancellarij & plurium magistrorum libellorum relatore domino Molinerio cõsiliario Tholosæ, anno.1536.die.20. Ianuarij ꝓ prębẽda ageñ. * & ita etiam fuit iudicatum in supremo Burdega.senatu, vt testatur Boer.in decisio. suis quęst.308. vtrũ quis posset.nempe quod quis, si velit habere non potest, id repudiare non potest.l.qui non potest facere.in.fin.ff. de reg.iur.] Item si procuratori conferatur beneficium, & is petat sibi fieri instrumentum.nõ ob hoc videtur acceptare, quia cõtradicens potest petere sibi fieri instrumentum. Calder.consi.2. de præb. nec probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse.l.neque natales.C. de probatio. & pulchrè tradit D.Bonet.in reperi.illius legis.

* ¶ Duodecimò, an excommunicatus insinuare possit literas gradus & alias? Videtur quod non, quia cõmunio prohibetur cum eo.c.2.de exceptio. Contrarium respondeo, quia per insinuationem nihil iuris queritur graduato aut nominato in certo beneficio, ante vacationem, ergo nominatus poterit insinuare, tam per se quàm pro alio, & talis insinuatio valebit. per ea quæ scripsi in.§.si quis verò.in verbo dispo suerit.de coll.ĩ cõcorda. imo fortius poterit nominatus, vel graduatus vacans beneficiũ acceptare, & valebit hęc acceptatio facta per excõmunicatum, cum non sit nisi quædã voluntatis declaratio, quam excõmunicatus non perdit. vt concludit de Rota decis. vlti.de senten. excõ.& Card.in consi.103. casus super quo. col.4. plenè dixi in repetit c. postulastis.2. not.de cleric.excommunica ministra.]

Excõmunicatus an pro se vel alio insinuare possit.

113 Vltimò quæritur, quidam asserit se habere mandatum præsentandi nominationes, & alias literas, cum nullum mãdatum habeat, qua pœna veniat plectendus? Respon. pœna falsi.tex.& ibi docto.not.in.l.si autem.§.itẽ si fundum.ff.de neg.gestis.hoc expressè decidit Roma.consi.446. primus. col.1.

Asserẽs se habere mãdatum quod non habet falsi tenetur.

114 Nota vnum singulare dictum, quod si statutum dicat quod aliquis puniatur tanquam falsarius, tamẽ non debet puniri pœna legis Corneliæ de falsis, sed alia pœna arbitrio iudicis.Bal. & Fel.in.ca. nonnulli.§. sunt & alij.de rescrip.& Fel.in.c.solitæ.col. 2.de maiorita.& obedien. Refert & sequitur Hippoly. sing.236. dictio tanquam. & ita intelligitur ordina.regia.rub. des appella.artic.29.ibi, comme de crime de faulx. & ibi plenè dixi assignando rationem.

115 VNDECIMO, videndum est quotiens insinuandum sit. Respond. semel tantum literę gradus, nominationũ, certificatoriæ tẽporis studij, & nobilitatis.tex.in.§.præfati.2.ibi, semel ante vacationẽ. de colla.in cõcord.facit tex.in.l.titia seio.§.vsuras.ibi, quam sufficit semel interuenisse.ff de leg. 2.l.cum procurator.§.1.ibi, nã & ipsi domino, cum semel nunciauit. non permittitur iterũ nunciare. de oper.no. nuncia.l.3.§.illud sciendum.

Semel insinuãdum est.

lud sciendum.ibi, sed semel inter initia facta.quod vi aut clam.l.fi.§.& hæc quidē. in fine.ibi,semel enim & non sæpius eam peti concedimus.C.de iure deli. & si hæc non sufficiant, alia tradit Mathe. de afflictis in tract.de iure prothomiseos.§. vt infra trigin ta.col.5.& Ias.in.l.si duobus.§.si ei qui.&.l. qui per salutem.ff.de iureiuran.&.l.prętor. §.deinde. de operis noui nuncia. omitto.l. boues.§. hoc sermone de verb. signifi.&.c. non potest. & quæ ibi vtrobique addidi de prēb.in.6.&.l.videamus.ff.quod met.caus. & quæ tradit Georg. Natam in repet. cle. sæpe. in princ. col.53. de verb.signi. & quę dixi in.1.notab.l. vnicæ.C. de senten. quæ pro eo quod interest. Et quod sufficit semel profiteri in vna religione, nec tenetur iterum facere processionē, si ad aliam religionem.transferatur, vt cōcludit Feder.in con sil.5.quidā monachus.q.1. quod est intelligendum quo ad hoc vt monachus fiat alterius monasterij. secus quo ad substantiam regulæ.Dec.in.c.præterea.de præb.

Amplia quod nisi semel non est insinuan dum etiam successori, in ordin.regiis. rub. des priuileges des escolilers.arti.9. & supra dixi,& an si canonici qui elegerunt, moriātur antequam electus per eos confirmetur, successores teneantur electum confirmare, vide Rofred.in.q.sabbati.q.5.

116 Casus in quibus vltra semel insinuādū est.

Primò, fallit quādo prima insinuatio non esset rite facta, vtpote extra tempus quadragesimæ, tunc iterum debet rite fieri, quia quod nullum est, habetur ac si factum non esset.l.quotiens.ff. qui satisd.cogan.& quādo testes non sunt rite examinati, potest peti iterum eos examinari, licet sint publicati.tex.sing.in.l.veluti.ff. de edēdo. secundū Bal.in Marg.in verb.testis.i.8.q.& additio non rite facta, habetur pro non facta. Ias. consi.127.dubitatur.in.4.vol.multa dixi in l.4.§.condemnatum.ff.de re iudica.

Secūdò fallit ex causa..nā edi iterū iubet prætor ex causa, vtpote si dicat collator perdidisse literas duplicatas.l.si quis ex argētariis.§.fi.cum.l.seq.ff. de eden.l. fi. de bonis aucto.iud.possi.& ibi Barto.Dec.i.c.1.col. 30.de prob. versi.circa prædicta duo no.

Tertiò limitatur, quando plures impetrarent nominationes, vtpote in singulos annos, vt fit in hac patria consuetudinaria, tunc etiam in singulos annos post impetrationem tenetur eas exhibere collatoribus, etiam semel tantum:& hoc probatur in.d. §.teneantur.

Quartò, non procedit in nomine & cognomine, quod in singulos annos debeat insinuari.d.§. teneantur. vt collator videat diligentes,& illos qui non renunciauerunt suis nominationibus.vt sun multi tam per matrimonium, quàm per alia.de quibus in vlti.q.dicetur inferius.

117 Collatoribus sciētibus an insinuandū sit.

DVODECIMO, an collatoribus sciētibus insinuētur nominationis gradus, & aliæ literæ? Videtur ꝙ non, quia certus nō debet certiorari.l.1.in fi.ff.de acti.emp. Regula, eum qui certus.de regu.iur.in.6.

Contrarium est verius, quia quādo insinuatio est de forma, non sufficit scientia d.reg. eum qui. Barto.in.l. denunciasse. ff. de adult. sed ista insinuatio est de forma: quia vbicūque decretum annullatiuum est positū, ibi est data forma. Bal. & alij in.l.1. ff.de liber.& posthu. Ancha. in reg. ea quæ fiunt.de reg.iur.in.6. sed decretum annullatiuum est positum in.d.§.teneantur, in fine, videlicet vt nominatus non possit acceptare beneficium illo anno, quo insinuationem omisit, & si acceptauerit, acceptatio nullius est momenti:& ideo consensus partium nihil operaretur.glo. in verbo cōmittatur.c.statutum.de rescrip. lib.6.Fel.in.c. cum dilecta.col.7.in.5.signo illo titu.

118 Denūciatio quādo scienti sit facienda.

Nec obstat quod denunciatio in dubio non præsumitur esse de substantia, sed de scientia, quia denunciationes & insinuationes fiunt ad certiorandum.l. item veniunt. §.petitam.ff.de peti.hæred.l.aut qui aliter. §.& si fortè.quod vi aut clam.& ideo in dubio sola scientia sufficit. Dy.in. d. regula eum qui certus est.Cyn.in.l. emptor.C.de euict.hoc tamen non procedit, quando lex requirens denunciationē procederet vltra: dicens actum factum aliter non valere, vt in concord. quia tunc denunciatio erit de substantia.& non sufficiet sciētia. Bal.in.l. 1.ff.de liber. & posthu. & in.c.1.col.2. si de feudo vassalus ab aliquo interpella.fuerit.vt refert Alex.consi.27. viso themate. col.1.in 6.volu. vbi dicit, quòd quando lex exigit

denunciationẽ, nõ sufficit sola sciẽtia, quia tunc est de forma. secus si requirat tantum scientiam, quia tunc scienti non est denunciandũ. vide plenius consil.138. viso puncto. in.7. volu. Colle. in ca. dilectus.2. col.2. de præb. quia vbicunq; denunciatio fit non ad certiorandum modo, sed vt aliquid fiat. vel non fiat, tunc debet etiã fieri scienti. Bar. & alij in. l. non sol. §. morte. ff. de operis noui nuncia. Panor. & alij in. c. cũ M. de cõstitu. Feli. in. c. cum contingat. col.5. conclu.4. cũ seq. de rescrip. Sed ista intimatio fit non solũ vt collator sciat nominationes, sed vt in tempore cõferat. ergo debet fieri etiã sciẽti. hoc tradit expressè glo. in verbo exhibere. in §. statuit, de colla. in prag. Domi. & Frãc. in. c. si capitulo. & seq. de concess. præbend. lib.6. vbi requiritur quod fiat præsentatio ei cui mandatum dirigitur, etiam si sciat.

119 *Presbytero est cõfitendũ etiã si is viderit peccata cõmitti.*

Et quando presbyter scit peccata sui parrochiani, vtpote quia vidit committi, tamẽ adhuc requiritur confessio, not. beat. Thomas. in. 4. senten. distin.17. quæst.3. artic.2. ante medium, per. ca. si sacerdos. de officio ordina. dixi in. c. omnis vtriusque sexus. de pœniten. & remissio. Sic dicitur de iudice, quando scit vt priuatus, adhuc est eidem probatio facienda. c. 1. de offic. ordina. &. c. 1. de re iudi. in. 6. Alex. consil.27. viso. in. 6. volu. & sic licet collator apponeretur testis in gradu, vel nominationibus, adhuc esset eidem facienda insinuatio, per prædicta. facit glo. in. l. nomen. C. quæ res pigno. obli. possunt. vbi dicit debitori esse denunciandum, etiam si esset certus.

* ❨ Fallit quando scirent per scientiã insinuationis, quæ fuisset facta vicario collatoris, tunc non teneretur collatori iterum insinuare, nisi in casibus quos in proxima quæstio. supra scripsi.❩

120 *Literæ nominatiõnũ an corã collatore sint legendæ.*

DECIMOTERTIO, an insinuans debeat literas gradus & aliàs aperire & legere coram collatore, dum eas illi insinuat? Videtur quod sic, vt patet in dict. §. præfati. ibi, per patentes literas. de collatio. in concord. & glo. videtur innuere in §. statuit, in verbo exhibere, de colla. in prag. vbi dicit exhibere, id est præsentare, vt legant & videant. & tex. in cle. causam. de electio. ibi, vel perlecto.

Contrarium videtur verius, & sic tenendum. argu. tex. in. c. appellatio. de appellat. lib. 6. vbi sic dicitur. Appellatio, quam in scriptis iudici à quo appellare volebas, te porrexisse proponis, non potest ex eo, quod coram ipso lecta non fuerit, rationabiliter impugnari. & tex. in. d. cle. causam. ibi in princi. porrecto, vel perlecto, de electio. vbi glo. in verbo perlecto, dicit, per hoc patet, quod primo casu cum porrigitur, non est legi necesse, per illã alternatiuam vel, in tex. positam, sic nec in hoc casu.

121 Idem crederem in mandato de prouidendo, cum iisdem ferè regulis determinetur. nam sufficit quod detur exemplum mãdati, vel quod legatur. & quando non traditur exemplum, tunc debet legi, vel non debet stare per mandatarium quominus legat, quod probat Soci. in tracta. fallen. regula.79. vbi dicit quòd cessionarius exhibens instrumentum debitori, debet illud legere not. doct. in. l. non solum. §. morte. ff. de operis noui nuncia.

Literæ patentes quæ dicantur.

Nec obstat. d. §. præfati.2. ibi, per patentes literas, quia debet exponi, id est publicas. nam quod publicum est, omnibus patet. §. consequens. instit. de suspec. tuto. literæ publicæ & authenticæ. licet sint clausæ, patentes dicuntur, & faciunt fidem, quando sigillum non est fractum, vel remotum. Io. And. post Hostien. in. c. patẽtibus literis. de priuileg. Cardi. in cle. vna. §. nos itaq;.6. not. de iureiurand. & patentes literæ principis probant. clem. vna. §. porro. & ibi Imol. col.2. de iureiuran. sic & patentes literæ episcopi. c.1. de tempo. ordina. in. 6. ad hæc canonicorum patentibus literis creditur. ca. si canonici. de offi. ordina. in. 6. sic & patentibus literis vniuersitatis stabitur.

122 *Non valet insinuatio de exemplo facta.*

Et per hoc dicerem non valere insinuationem de exemplo, siue transumpto nominationum & aliarum literarum, cum non sint literæ patentes, nisi originale insinuetur. l. sancimus. vt authentica ipsa, atq; originalia rescripta, non exempla eorum insinuentur. C. de diuers. rescript. & illa lex est canonizata in. ca. dicenti. §. sancimus. 25. q. 2. sequitur patruus meus Rebuffus & Platea in. l. probatorias. C. de diuers. offi. lib. 12. Alex. consi.95. visis processibus. col. penul. in. 2.

in.2.vol.versi. superest. nam vbicunque aliquid intimatur praecessisse alicui, propter quod tenetur ad alicuius actus explicationē, tunc semper ei cui fit intimatio, debet fieri per originale, & authenticū instrumentum, alioqui insinuatio cēsetur illegitima. ista est regula tradita in.d.§.morte.per doct. & expresse per Roma.consi.336. circa in fine. Praeterea fidē nominati & graduati collatoribus de suis literis facere tenentur.d.§. teneantur.quam non facerent per transumptum, siue exemplum.l. 2.ff. de fide instru. quia intelligitur, fidem, scilicet plenam tex. iuncta glo.in cle. constitutionem. de elect. Alexand.consi.147.visis in.6.volu. Deci.& alij in rub.de probatio.in decreta.

Vel potest exponi patentes, id est apparentes, quia si nominatus eas insinuaret, nō debet eas operire, sicut nec monachus suum habitum: alioqui dicitur apostata.glo. sing. in clement.2.in verbo extrinseci, de vita & honest.cleric.

123 Insinuatio literarum provt in sacco continetur, nō valet.

Ex hoc infertur, parum valere insinuationem factam per nominatum vel graduatum sic, insinuo literas gradus, nominationis, & aliàs, provt in hoc sacco continētur, nisi eas postea ostenderit collatori. & hoc per doctrinam Barto.in.l. cum seruus. ff.de condi.& demonstrationi. vbi dicit non valere oblationē pecuniae factam clauso marsupio.Bald.& alij in.l.acceptam.C.de vsur. Barb.consi.8. scribitur.col.penul. in.1.vol. vbi dicit non valere productionem à parte factam, si saccum scripturarum producat. & hoc verum si pars opponat.& si pars confiteatur positionem provt in tali instrumento continetur, si in illo instrumento non sic continetur, illa confessio non valebit. text. in.l.2.C.de errore aduoc.& ibi Bal. sic pulchre consuluit Alexan.consil. 8. visis.col.4. nume.13.in.3.volu.

Item si quispiam habeat terminum ad excipiendum, & producendum iura sua, & postea ea producat, provt in sacco continentur, in illis punctis quae pro eo faciunt, non valet.Ioan.And. in addit.ad specu.in tit.de instrumen. editio.§ videndum restat. versi. item non exhibeas. Anto. & alij in c.imputari. de fide instrumen. Ias.in.l. tritiae textores.col 2.ff.de lega.1. sic nec insinuatio nominationum vel gradus, quod est notandū. igitur non sic insinues.

124 Qua poena puniantur nō insinuantes.

VLTIMO, quomodo puniantur nō insinuantes? Breui respon. tex. in dict.§. teneantur, quod eo anno, quo praefatam insinuationem facere omiserint, beneficium in vim gradus aut nominationis petere non possunt. & idem dicitur in ordina. regiis iā citatis articu.8.& artic.11. quod ob insinuationem omissam in vno anno, non perdunt prioritas, vel alia priuilegia, si sequentibus annis insinuet. nam sicut si statuto dictante insinuatio donationis debeat fieri intra mēsem, & non fiat, donatio caret effectu.l.fin. C.de dona.ante nuptias. Bal.in.l. vniuersa. de precibus imperato.offerend. Anto. de cana.in tract. de insinuatio.q.28.sic & gradus & nominationum insinuatio si nō fiat tempore quadragesimae, illo anno quo non est facta, caret effectu, quia non satisfit iuri requirenti insinuationem, & concordatis factis inter papam & regem.

125

Idem si insinuauerit, sed non tempore quadragesimae, quia sicut agri sator obseruare anni tēpora debet, aliàs perdit semen suū, & ager nō fructificat, verba sunt not.Bal.in c.1.col.pen. de postu.praela. Sic & nominatus: alioqui nominationes eidem nō afferūt fructum. Item sicut medicus obseruat tēpora, sic & iurisperitus.Bal.in.l.vna.in princi. in.2.col.C.de caduc.tollend. Et quando lex vel dispositio apponit tēpus, qui non obseruat tēpus, non seruat formā. Bal. in authen. quae supplicatio.circa finē.C.de precib.imperat.offer.per tex.in.l.scire.§.cōsequens.ff. de excusat.tutor.ibi non aliter audiri, si non fuerit cōseruatum constitutū tempus. Feli. in.c.cū cōtingat.col.8.de rescrip. Paul.in.l. si in lege.in fine princ.ff.locati Albert.Bru. in tractat.de forma & solennit.actus rubri. ex quibus consistant forma & solennitas, versic. 27.& superius fusius scripsi.

Iurisperitus & medicus obseruant tēpora.

126 Pro villis muratis habendis an sit insinuandū.

Quaero an idem sit in graduatis, vel his qui volunt obtinere villam muratam, seu beneficia in villa murata? & glo. in.§.statuit, in verbo hoc, de collatio. in pragm. tenet quod sic, alioqui quomodo sciret collator aliquem graduatum esse, nisi eidem insinuaretur? vide quae dico infra. quaest.16.& [illegible] imus.2.de colla.in concord.

127 Quæro, beneficium vacauit in mense Iulio, is nominatus qui insinuauerat, non requisiuit intra sex menses, quare per ordinarium cuidam graduato, qui non insinuauerat, fuit facta collatio, an valeat? Breui respondeo quòd sic, quia paria sunt non esse insinuatú, & non apparere. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tutel. sed is qui insinuauit, non apparet, cum non veniat intra sex menses. ergo collatio alteri facta valebit.

Nec obstat quod quandiu est aliquis qui insinuauit, non debet alij non insinuanti beneficium conferri, quia hoc fateor, quando alius qui insinuauit, requisiuisset, aliàs secus. nam sicut post sex menses potest conferri beneficium vacans in mensibus præstitutis nominatis non nominato, sic & multo fortius in hoc casu.

¶ Decimaquinta quæstio principalis.

1 Quæ beneficia in nominationib' cõprehendantur.

DECIMOQVINTO, principaliter quæritur, quæ beneficia in nominationibus comprehendantur, & quæ non? quia cognito vno contrariorum, cognoscetur & reliquum. l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. & institu. illo titu. in princip. docto. in rub. ff. de acquirend. posses. Barb. consil. 23. scripsit. q. 3. volu. 1.

Ideo videamus quæ beneficia non afficiãtur nominatis, nec graduatis, vigore nominationum, vel gradus &c.

2 Beneficia patroni laici non debentur nominatis nec graduatis.

Primò, dico non comprehendi beneficium spectans ad præsentationem patroni laici, quia tex. in. §. præfati. 1. de collat. in concord. loquitur tantum de patrono ecclesiastico. ideo laicum patronum videtur excludere, argu. ca. nónne. de præsumptio. Ita tenet glo. in §. item quod ad dictas. in verbo ecclesiastico. & in §. statuit. in verbo præsentatio. de colla. in prag. Facit quod notant doct. in. c. 2. de præb. in. 6. vbi beneficia spectantia ad patronos laicos in curia non dicũtur vacare. Panor. in. c. dilecta. de maior. & obedien. Barb. in. ca. dilectus. de officio leg. quia laici retraherentur à fundationibus ecclesiarum. Archi. in. c. 2. de præbend. in. 6. Imo ex consuetudine Franciæ receptú est, vt etiam papa hæc beneficia non conferat, per rationem supradictam.

3 Idem in mandato apostolico, vt non cõprehendat hæc beneficia. not. in. c. cum dilectus. de iure patro. D. Ruseus in tracta. de mand. Aposto. in. 2. parte. vide quæ dixi supra. q. 8. nume. 22.

4 Mandatarius nominato præfertur.

Secundò, non comprehenditur beneficium affectum mãdatario, nam vacante beneficio etiam in mensibus nominatis præstitutis, debetur mandatario excluso nominato. in titu. de mandat. apostoli. in concord. vbi fuit inter sanctissimum papã & regem nostrum Christianissimum concordatum, quia hi qui auctoritate apostolica veniunt, vt sunt mãdatarij, omnibus aliis sunt præferendi. c. eum cui. §. c. hi qui. de preb. in. 6. Item certa forma in hoc Franciæ regno cõstituta fuit ad mandata impetranda. quia de iure plures sunt formæ. vt dixi in rubr. de mand. in verbo in forma.

5 Mandatũ omissa forma est nullum.

Ideo si quis impetrauerit mandatú non seruata forma concordati, mandatum erit nullum. ita affixi conclusionem, & sustinui: de qua dico in forma manda. apost. supra.

6 Beneficiũ sub patronatu laici non cõprehenditur.

Tertiò, non comprehenduntur beneficia quorum præsentatio spectat ad clericum & laicum simul, sicut nec in mandatis apostolicis, quia clericus habens præsentationem cum laico, gaudebit priuilegio laici, argu. l. si communem. ff. quemadmodum seruit. amitta. vbi non præscribitur maiori ꝑpter minorem. facit glo. ca. 1. in fin. de iure patro. lib. 6. vbi si laicus habeat ius patronatus cum clerico, habebit sex menses ad pręsentandum ratione clerici. Panor. in. c. trãsmissæ. & in. ca. eam te. de iure patro. Roch. curt. in tract. de iure patro. in verb. ius. in. 7. quæst. D. Sainson in cõsue. Turonen. in rub. de successions des roturiers, artic. 5. facit. c. per tuas. de arbitris. Bauer. in §. testes. col. 6. insti. de testa. & sicut vniuersitates non possunt grauare beneficia spectantia ad præsentationem laici tantum, sic nec quando spectant ad clericum & laicum simul, quia nõ debet fieri deterior conditio laici propter clericum. c. sacris. de sepult.

7 Sic nec legatus poterit illud conferre. c. cum dilectus. de iure patro. Panor. & Barb. in. ca. dilectus. de offic. leg. Et hoc tenet expressé Maleret. in tract. de elect. fol. 16. versi. 4. amplia. & quia nominationes respectu collatorum sunt odiosæ, sicut gratiæ expectatiuæ, & sic restringendæ. regula, odia.

pe reg.

de reg.iur.lib.6.glos.in §. item quod ad dictas. in verbo ecclesiastico. & in §. itē quod omnia in verbo faciendæ.de collat.in prag. ita expressè tenet Brunel.in tracta. de dignita.lega.in conclu.23.in.3.declar. ratio est vltra eū quia præiudicaretur præsantationi laici & clerici simul, sed mixtum & compositum assumit naturam illius speciei, secundū quam iuri minus derogatur. Panor in.c.super quæstionum §.si verò, vlt.notab. de offi. deleg. ergo ista assumetur . videlicet vt non comprehendātur beneficia ad præsentationem laici & clerici simul spectantia.

8 Beneficiū quod iure regali cōfertur, nō cōprehenditur in nominatiōib'

Quartò, non comprehenduntur beneficia iure regali collata, vel conferenda. glos. in §.item quod ad dictas.in verbo ecclesiastico.de colla.in prag.& in §.item quod dicta. in verbo regaliæ.de annat.ibidem.quia regi tanquam laico competit collatio. in .c.generali.not.de elect.lib.6. & supra dixi beneficia laicorum in nominationibus non comprehēdi.facit. quod habetur per Io.Gallū in quæstio.per aresta.q.113.per arestum &c.

9 Papa non cōfert hęc beneficia.

Vbi beneficia quæ sunt sub iure regaliorum, non confert papa, etiam si vacent in curia.de Selua in tract.de benefic.in.2. parte.q.23.Maleret.in trac.de elect.fol.23.vers. 3.infertur. & istā declarationem habuit rex, ānno.1339.vt citat Do.Ruseus in tract.de iure regalio.in.9.priuileg.nec in mādatis apostolicis cōprehenduntur, vt in.d.c.2.de prębend.& propter regis prærogatiuam, qui est ecclesiarum regni protector, teste Ioan. Feral.in trac.de iuribus & priuilegiis regis Frāciæ, in.8.priuilegio.

10 De iure regaliorum, & in quibus ecclesiis consistat.

Et quando fuerit concessum istud ius regaliorum, vide per Gagui. in vita Philipp. pulchri.fol.123.& sequen.versi.eodem tempore.Benedict.in repet.c. Raynutius.in verbo & vxorem.nu.370. cum sequen.de testa. Aufre.in repet.cle.1.de offi.ordi. ✱ nec habet rex illud ius regaliorum in omnibus ecclesiis regni, sed in illis quas fundauit, & in ecclesiis quæ sunt citra Lizaram, Loire, loquendo apud Parisios.ita à quibusdam notevirs accepi esse declaratum in camera computorum Parisien.] No.tamen quòd quanuis laicus habeat ius conferendi beneficia ecclesiastica ex priuilegio papæ . iuxta . ca. Adrianus.63.distinct. tamen conferendo beneficium, non tribuit aliquod ius spirituale, quia ipse non habet, sed inuestitus consequitur ius spirituale à confirmatore, vel ab alio ministro ecclesiastico, quod est not. pro rege Franciæ secundum Bonifa.in clem.vna, col.penul.de concess.præbend.Ioan. And.in ca.accedens.colum.1.de præbend.an quando episcopus promouetur in Cardinalē, vacēt sua priora beneficia in regali.tradit Collecta.in.c.fina. colum.1. de concess.præben. quod sic . & idem quando eligitur ad summum pontificatum, vt dicit euenisse tempore Clementis sexti.quod est notandum. ✱¶ Idem quando habet prouisionem alterius episcopatus.arg. c. nisi cum pridem. de renunciatio. Idem dicunt si hostis sit & rebellis regi, & regni inimicus, in illis ecclesiis, in quibus ius regaliorum datur regi.]

11 Beneficiū laico debitū nō cōprehēdūt nominationes

Quintò, non comprehenditur officium vel beneficium, quod cadit in laicū.de quo per gl.in.c.cum M. in verbo receperunt. de consti. vel si per laicum est regi consuetum, quia postq̄ scribitur pro clerico, præsumitur mandari de beneficio ecclesiastico in §.insuper in verbo beneficia ecclesiastica. de coll. in concord.Fel.in.c.in nostra correla.22.de rescrip.Barb.in cle.causam. col.51.de elect. vbi declarat quando dicatur beneficium ecclesiasticum.& dico in tract.de pacifi. posse. in limita.10.nam hæc non cōprehenduntur in aliis gratiis.Ioan. And.& alij in.d.c.quia sępe.de pręb.lib.6.de Rota deci.320.nota ꝙ vbi in antiq.gl.in verbo officium.de pacifi. possess.in prag. nam exprimuntur beneficia ecclesiastica. ergo alia non comprehenduntur, nec officia.tex.in §.pręfati.& in §.si quis verò. in verb.beneficiis ecclesiasticis.de col. in concord.tex.in.c.si quis episcopus.ibi aliqua officia ecclesiastica.1.q.3.c.saluator. ibidem.glo.in §.in dignitatibus. in verbo officiis.de colla.in prag.

12 Hospitalia nomīatis nō debēt.

Sextò, non comprehenduntur hospitalia.cle.per literas.de præb. quia nō sunt beneficia ecclesiastica. licet sint religiosa. cle. quia de religio.domi.& ibi Bonif.notab.17 nam hospitalarius dicitur habere officium, non beneficium, instar tutoris. l. orphanotrophos.C.de episco.& clem. glos.in verbo beneficiis.in cle.dispēdiosam. de iudic.Bal. in.l.beneficium.col.vlt.ff.de constitu. prin.

& quia

& quia bona eorum sunt deputata pauperibus:& sic ad alium vsum non debent transferri.l.1.ff.de adminiſt.rerum,& laicis debet committi.d.cle. quia. ergo non sunt administrationes eccleſiaſticæ.c.bene quidem.96 diſtinct.c.decernimus.de iud. Calderi.conſil.vno de ſupplen.neglig.prælat.hoc expreſſe tenuit glo.in ca.ſi pauper. de præbend.in 6.& glo.in §.ſi autē illi, in verbo beneficiorum.de colla. in prag. ſequitur de Selua in tracta.de beneficio.in.3.parte.q.57.Do. Tiraquel.in tracta.de legib.connubia.in verbo expres. limita.8. Brunel. in tracta.de digni. leg.concluſio. 19.in. 4. declaratio. Felin.in ca. de quarta. de preſcriptio. etiam ſi in eis eſſet clauſula non obſtantibus. Decius conſil. 165.viſo tenore. * vbi concludit habētem hoſpitale non teneri ad ſoluendum decimas papales, ſi mandentur ſolui de beneficiis eccleſiaſticis. licet hodie exactores neminem reſpiciant in animarum ſuarum perniciem.itaque hoſpitalia non comprehēduntur,] etiam ſi eſſet clauſula motus proprij glo.& ibi docto.in.d.cle.2.de præb. dicentes, idem in mandato apoſtolico, & literis datis in forma pauperum ſecundum prædictos.Vide Barb. in ca.nulli. colū.2.de reb.eccleſ.non alienan.& Franciſqui. Curt. conſil.20.præſupponitur in fine.

Hoſpitalia ad decimas nō tenentur.

13 Primò fallit quando hoſpitalia concederentur in titulum quia tunc vt beneficia reguntur,& beneficia ſunt.Ioan.Franciſ. in tract.de offi.& poteſtate capi,ſede vacan. in 1.q.2.partis. & text.in.d.cle.quia.§.vt autem. tamen vt melius prouideatur iſtis locis,ſtatutum eſt ex ſpeciali prouiſione,vt nō comprehendantur per literas generales. d. cle.2.& ita tenet Bonif.ibi,col.2.poſt Paulū & alios. * & ſic niſi expreſſa facta eſſet mētio in mandatis,vel nominationibus, nō deberentur etiam hoc caſu,per glo.in.d.clem. 2.in verbo prouideri.]

14 Secundò,fallit quādo eccleſiæ eſſet vnitum.arg.c.ſuper eo.de præbend.in.6. de ſelua in tract. de beneficio in.1.parte. q.4. nu. 9.& Ioan.de pauinis in.d.q.1.ſecundæ partis. col.3. vbi dicit quòd quando non apparet an ſit hoſpitale, vel beneficium præſumi debet hoſpitale.glo.in clem.ſi de beneficio. de præb,vel attendetur vltimus ſtatus.argu. c.conſultationibus. de iure patro.c. cum de beneficio. de præb.lib.6. * vel ſi appareat poſſeſio & denominatio, præſumetur hoſpitale,quia ſic nominatur. ſecus ſi eccleſia denominetur.glo.& docto.in cle.2.in verb. eccleſias.de præben. vide plenè Franciſqui. Curtium conſil.20.præſupponitur,&c.]

An præſumatur hoſpitale.

Limita quādo eſſent vnita eccleſiæ iure principalitatis,hoc eſt, quòd vtrunque eſſet principale, & vnum non accederet alteri. argu. l.generaliter.ff.de fideiuſſo. not.Boniſac.in d.cle.2.colum.2.& ibi dicit impetrātem teneri ad probandum eſſe vnitum iure acceſſionis.Vide Feder.cōſil.111.quæſtio talis eſt, an diœceſanus & conſil.280.caſus talis &c. Barb.in.c.ex literis, col.3.cum ſeq. de conſuet.& quæ addidi in.d.cle.per literas. multas quæſtiones tradit Archiepiſcopus Florē. in.3 parte ſummæ.tit.11.c.2. & de Selua. in 11.q.3.partis,in.11.qualita.& .q.57

15 Septimò, non comprehenduntur leproſariæ nec elemoſynariæ, quæ ad hoc fundatæ ſunt, vt pauperes lepra infecti ibidem recipiantur,& de prouentibus alantur. tex. in cle.quia contingit.de religio.domi.& quia nomine beneficij non veniunt.De rota deciſio.265.nota quod vbi.& deciſio.584.quidā in antiq.nota.in cle.fin.de decim.Sed inſtar tutoris & curatoris ſunt gubernatores illorum locorum.d.cle.quia.§.1.nec faciunt fructus ſuos, ſed tenentur de eis reddere rationem. Gardin.in.cle.per literas.col.2. & ſcripſi in.d.cle.quia contingit. hodie multi viuunt ex lepra pauperum, & eos fame perire patiuntur,vt vidi in multis ciuitatibus, qui bus lepra Naamam adhærebit,& ſemini eorum inæternum.

Leproſarias noiati nō acceptant.

Fallit quando eſſet vnitum officio vel beneficio eccleſiæ cathedralis,aut alteri beneficio eccleſiaſtico, vt proximè dixi. & tenet de bella mera in deciſio. 387. ſi contra petentem.

Secundò,limitatur, quando eſſent conſueta conferri religioſis in titulum,vel aliis, tunc etiam nominatis deberi poſſent. Rota deciſio.265 nota quod vbi.ſequitur de Selua in tract.de benefi.in.1.parte.q.4.nu.9. & in.3.parte.q.57. per. c.cum de beneficio. de præbend. in ſexto & dicta clem. quia §. vt autem.

Octauò,

16 Praeceptoriae sancti Ioânis nominatis non debêtur.

Octauò, non veniunt in nominationibus Praeceptoriae sancti Ioannis Hierosolymitani, licet dicantur beneficia ecclesiastica. Barba. in cle. causam, col. 51. de elect. vide eum in. c. in nostra. de rescrip. nu. 80. & in istis militibus non habet locum. c. auaritię. de elect. in. 6. quia priores electi in administrationibus sine confirmatione administrant, teste Domi. consil. 15. reuerende. col. 3. & 6. Doct. in. c. transmissam. de elect. nec praeceptoriae sancti spiritus, vt audiui saepius à multis, licet parum iure fundetur, si essent fratres illius ordinis, alioqui non, quia regularibus sunt conferenda. ⁊. volumus. de colla. in concor. facit cle. quia contingit. ⁊. praemissa. de religio. domi. vbi ista excipiuntur ab aliis.

17 Altaria & legata pia non debêtur.

Nonò, non cõprehenduntur altaria seu capellaniae non spiritualizatę, vt dicunt nostri. de Selua in tracta. de beneficio. in. d. 3. parte. q. 57. cle. 2. de iud. cle. vlt. de deci. nec beneficia propriae dicuntur ecclesiastica, sed legata pia ante approbationẽ episcopi. Feli. in. c. ex parte. S. col. 1. de rescrip. vide tradita per Petrum Subertum in tracta. de cultu vineę domini. 4. parte. arti. 12. de Butrio cõsil. 3. & consi. 51. suppposita. & doct. in cle. fin. de deci. vide Feli. in. c. cum venerabilis. col. 11. & seq. de excep. de Milis in verbo beneficium. ⁊. 49. & plenè Paul. de Citadi. in tracta. de iure patro. in. 3. parte. quaest. 32. dicentem idem in oratorio. Bonifa. in cle. fina. col. 1. de rescrip. & quando capellania possit conferri in titulum, vide per Deciũ consil. 135. ad iustificationem.

18 De operaria vt non cõprehendatur. vide. 21.

Decimò, non venit operaria. in quibusdam enim ecclesiis praeficitur vnus, qui vocatur magister operariae, & hoc officium non est nominationibus subiectum, quia in hac eadem ratio est, sicut in hospitali, & in elemosynaria: & quia ad nutum traditur, & beneficia sunt perpetua. c. praecepta. 55. distin. & mens pontificis summi & regis fuit prouidendi graduatis & nominatis, de beneficiis quae perpeetuò durent. Io. And. & Perus. in. c. quia saepe. de praebend. in. 6.

Item operarius tenetur reddere rationem instar tutoris & curatoris. glos. in. cle. 2. de iudi. nec datur operaria nomine beneficij, sed diligens paterfa. eligitur. Card. in. d. cle. 2. col. penul. & potest esse quod nominatus vel graduatus non esset eiusdem qualitatis, & sic eisdem non debebitur, per ea quae infra dicam. & not. in ca. ei cui. de praebend. in. 6.

19 Laicus potest esse ecclesiae operarius.

Item laicus potest esse operarius ecclesiae. Dec. in. c. decernimus. nu. 11. versicu. 2. quaeritur. de iudi. & si consuetum fuerit in ecclesia per quinquaginta annos vt laicus sit operarius vnius ecclesiae, an clericus possit eligi, quòd sic, no. Calde consil. 1. rub. de consuetu. & consil. 12. rub. de concessio. praebend. ✱ idem in fabricis ecclesiae, etiã vt non comprehendantur. declarat glos. in cle. 2. in verb. elemosynariis. de praebend.]

20 Loca collegialia nominatis non sunt affecta.

Vndecimò, non comprehenduntur in nominationibus loca collegialia, quae ad tempus scholaribus dãtur ratione studij, vt audiant iura, sicut fit in Montepessulano, Tholosae, Auenione, & Caturci, & hic Parisiis vt studeant grammaticam. & in sciẽtiis primitiuis, quia non sunt perpetua, sicut beneficia ecclesiastica. ca. praecepta. 55. distin. c. 1. de cappel. mona. lib. 6. & mens conditorum fuit, vt supra dixi, prouidendi graduatis & nominatis de perpetuo beneficio, postquam amore scientiae exhauserunt totum suum patrimonium tam in victu quàm in libris, & aliis expẽsis. de quibus dico in priuilegiis scholarium. Item quia non dicuntur beneficia ecclesiastica de quibus loquitur concordatum, vt proximè dixi.

Fallit in locis collegialibus, quae dantur in titulum, quae sunt perpetua vt in ecclesia sancti Saluatoris in suburbiis Montispessulani sita, & in ecclesia sanctae Trinitatis Maguelonae, & aliis similibus. quia non est quod repugnet, si nominatus qualitates habeat requisitas, quin comprehendantur, argu. l. si quaeramus. ff. de testamentis.

21 Beneficia regularia nõ cõprehendũtur in nominationibus secularium.

Decimò, non comprehendi beneficia regularia in nominationibus clerici secularis, etiam praetextu dispensationis papalis: receptum est, quia regularia regularibus sunt conferenda. ⁊. volumus. de colla. in cõcord. facit. c. cum de beneficio. de praeb. in 6. plenè. Feli. in. c. in nostra. correla. vlti. de rescrip.

rescrip.de Selua in tract.de beneficio.3.parte.quæst.58.& idem contra, vt in regula cācella.41. glos.in propriis terminis in.§.visum.in verbo legatorum, de colla.in prag. Idem in mandato aposto.d.c. cum de beneficio.& tradit D. Rufe. in tract. de manda. apostol.in.2.parte. nu.29. nec etiam in.d.§. volumus, prohibetur, quia vnus non potest à contractu inuito altero discedere.l.1. & per totum.C.quando liceat ab emptio. discede. & per hoc respondi cuidam, qui habuerat nominationem à rege cuiusdam abbatiæ regularis in commendam vsque ad annum, & intra annū debebat sumere habitum, & postea abbatiam habebat in titulum, non valere dispensationem à solo papa, vt non teneatur sumere habitum. alia multa dixi, quæ cū operæpreciū fuerit tradam. si tamen tēpore nominationis erat secularis, & tēpore vacationis regularis, vide glo.in.§.illi verò, in verbo religiosis de colla.in prag.& in.c.ei cui.de præb.in.6.

22 De beneficio cōsueto regi per seculares.

Decimotertiò, non comprehenditur beneficium consuetum regi per seculares in nominationibus regularium, vel contra. c.cum de beneficio.de præbend.in.6.vbi in mandato de prouidendo concesso secularibus, non veniunt beneficia consueta regi per regulares, vel contra. *

23 Quæ beneficia dicantur regularia.

Et dicuntur beneficia regularia illa, in quibus in fundatione dictum est, ac statutum, quòd regantur per religiosos, vel sunt consueta regi per religiosos, per quadraginta annos.d.c.cum de beneficio.glo.in.§. & idem ordo.in verbo regularibus. de colla. in prag. Fallit si idonei non reperirentur.c. inter quatuor.de religio.do.Panor.in.c.relatum. ne cleri.l. vt gradatim.ff. de mune. & hono.

24 De beneficiis causa permutationis vacātibus.

Decimoquartò, non comprehenduntur beneficia causa permutationis vacantia.§. volumus.de colla.in concor. quia aliis extra permutantes conferri non debent.ca. vno, de rerum permuta.lib.6.glo.in.§.item quod omnia. in verbo permutationis. de colla.in prag.vbi limitat si permutatio esset fraudulenta.c.si. de renuncia.in.6.&.c. vno, de rerum permuta. eod.lib. vide Ioan. de Selua in tract. de benefi.in.3.parte.q.54. * ¶ Secundò, si papa mandet prouideri alicui de certo beneficio, si vacat, vel quāprimum vacabit, certè si beneficiatus, de cuius beneficio est scriptum, resignet, etiam causa permutationis, nihilominus poterit prouideri impetranti, cum vacet, & sit affectum, & sic ius quæsitum est impetranti, quod nō debet auferri per permutationem istius.arg. glos.in.c. quamuis.2. in verb.in genere. de præb.in.6. hoc expresius. not. Staphil.in tract.de literis gratiæ, fol.64.quod non obseruaretur in Frācia, cum sit excepta permutatio. & resignatio.] vide clausulam quæ solet in permutationibus apponi, in regula cancella.38.

Permutās an teneatur ostendere titulum sui prædecessoris.

Item beneficia permutata non possunt optari. Feder.consi.62.verius.quod declara vt per Imol.in.c.fi.nu.40.versi.2.quæritur. de rerum permuta. & si collator præsumat vacare simpliciter, & conferat nominato, non valebit collatio. Feder. consi.164. licet semper. quia sunt affecta permutantibus.d. c.vno, de rerum permuta.in.6.

25 Beneficia electiua non debētur nominatis.

Nec requiritur quod permutans habeat titulum illius qui secū permutauit, sed sufficit de permutatione fidem facere, cum sit canonicus titulus.c.1.de rerum permuta.in 6.cle.vna.illo tit. Calder.consi.10. an sufficiat. Rub. de rerum permuta. * quod est verum, quando cōpermutans fuerit in possessione pacifica beneficij, & habitus & reputatus pro vero beneficiato. Panor.& Fel. in.c.illud.de præsūp. Aufter.in decis. Tholos.q.467.Item &c.an agenti. Roma.cōsi. 465.in re præsenti. Boer.in decisio. Burdegalen.quæst.265.tractatus de permutādis.]

Decimoquintò, non comprehenduntur beneficia vere electiua.§. monasteriis.de regia ad prælar.nomi.faci.in concordat.facit.c.cum in illis.§.cum autem. de præbēd. lib.6.cle.1.illo titu. glos.in.§. in dignitatibus.in verbo dictarum. de colla. in pragm. dicens expressè non cadere sub nominationibus, vel sub gradu, quia de beneficiis collatiuis intelligitur concordatum velle prouideri, & non de illis ecclesiis, in quibus electiones canonicæ, & seruata forma.c. quia propter de electio. fieri debent. Feli.in.c. in nostra.correla.32.de rescrip. Tamen ad prebendas quibus prouidetur etiam per electionem, absque confirmatione nominationes ac mandata

ac mãdata bene referuntur, per quarũ vacatione ecclesia nõ dicitur viduata, quia potius collatiuę q̃ electiuę dicẽdæ sunt. glo. in cle. quia contingit, in verbo electionem. de religio. domi. glo. in. d. ❧. in dignitatibus. in verbo dignitatibus de colla. in pragm. Oldra. consi. 146. factum tale. col. 2. vnde glos. in. d. cle. quia cõtingit, in ❧. vt autem. de religio. domi. quam sequitur de Ripa. in lib. 2. Respon. de rescript. c. 34. vbi etiam firmat quod beneficia dicuntur propriè electiua, quando proceditur in eis per electionẽ, quæ requirit confirmationem superioris, per glos. in. d. cle. quia contingit. & illa non comprehẽduntur in nominationibus. Alia beneficia dantur per viam electionis, non tamen requiritur confirmatio, & tunc dicuntur collatiua. & in nominationibus cõprehenduntur & gradu. Rota decis. 124. no. quod vocetur. in antiq. Io. Dayma in procemio concord. in verb. electiua, fol. 78. & ibi egoipse etiam scripsi. declarat Fel. in. d. ca. in nostra correla. 31. de rescrip.

26 • Idem in mandatis. vt non comprehendant beneficia electiua per supradicta, quia in electiuis contrahitur matrimonium. ca. inter. de transla. episcopi. & sicut ex rescripto principis non fit matrimonium carnale. l. 1. C. si nuptiæ ex rescripto petantur: ita nec spirituale. nc inuitæ detur sponsus. ca. nullus. 61. dist. ne deterius inde contingat. c. 2. de sponsa.

27 Decimosextò, non comprehendentur in nominationibus beneficia vacantia in curia, quia illa solus Roma. pontifex confert. c. 2. de præbend. lib. 6. propter reseruationem factam ibidem. & si reseruationes regulariter in Francia sunt sublatæ, vt in concord. in titu. de reseruatio. Tamen illa reseruatio. c. 2. non est sublata, & ideo nominatis beneficium nõ est affectum sic vacans, sed liberè papa cõfert, etiam non graduatis, vt dico in titu. de manda. apostol. vbi videre licet. Et tunc censentur vacare in curia, siue ibi moriatur is, qui obtinet beneficium, siue non moriatur, sed remanens in dicta curia non est promotus intra annum. Collecta in ca. fina. in fi. de sortileg. Imo si decesserit is cui absenti facta est collatio, antequam veniat ad suam notitiam, beneficium, adhuc dicetur in curia vacare, quia non prouidit cum effectu. Collecta. vbi supra. col. 3. ✱ Secus si cõtulerit etiam inhabili, qui acceptauit, tunc redit potestas ad ordinarium, tum quia suum est sortita effectum. c. si tibi de præbend. in. 6. quantum ad papam attinet in effectu dicitur cõtulisse per acceptationem, & reseruatio illa est odiosa, vt collatio papæ reseruetur, & reseruationes in regno sunt odiosę. vt dixi in rub. de reseruatio. in concordatis, huius sententiæ est Ioan. de Selua in tract. de benefic. in. 3. parte. quæst. 72. & glos. in verbo causa de electio. & reseruatio. in pragm. & Ruscus de iure regalio. in. 3. priuileg.]

28 Fallit quando ordinarius post mensem conferret beneficiũ, quod tempore præstituto nominatis vel graduatis vacasset, quia tunc illis esset cõferendũ. c. statutũ. de præb. in. 6. iuncta cle. 1. de sup. negli. præla. quia is qui confert iure deuoluto, tenetur cõferre cum illis qualitatibus, quæ illi beneficio inhærebant, per. d. cle. & ❧. si quis verò cuiuscunque. glos. in ❧. item quod omnia. in verbo scilicet. de colla. in prag.

Item quia in. d. ❧. præfati. & dict. ❧. si quis verò. omnia beneficia spectantia ad collationem ordinariorum collatorum, sunt affecta illis, si vacent tẽpore præstituto eisdẽ.

Secundò, fallit in. c. si apostolica. de pręb. in. 6. vbi ordinarius potest conferre beneficia vacantia in curia sede vacante. etsi non fuerit prouisum ante pontificis obitum. sed illa decretalis debet intelligi vt cõferre teneatur qualificatis, si vacent in mensibus his præstitutis, quia non est nouum vt priores leges ad posteriores trahantur. l. non est nouum. ff. de legib. & quia hic casus non est exceptus in concordatis, imo omnia beneficia tẽpore præstituto vacãtia, eisdẽ nominatis & graduatis sunt cõferẽda per ❧. præfati primũ, & ❧. si quis verò cuiuscũq;. de colla in concord. & etiam si vacarent alio tẽpore, & hoc si erat ecclesia parochialis sita in villa murata, vt in. d. ❧. statuimus.

Tertiò fallit, quando in curia vacarent in fraudem, quia tunc etiam ordinarius potest conferre, vt concludit Oldra. consil. 324. factum. col. 4. versic. nec obstat quod dicitur. asserẽs. d. c. 2. debere intelligi, quã-

do vacant in curia fine fraude.arg.l. res quæ ✠.lites.ff.de iur.fisci.nec calumniæ facultatem ex principali maiestate capi oportet. l. penulti.ff.de hæredi. insti.pulcher. tex.in.l. idem ✠.fin.de excusa.tutor.

29 Annexa nominati nõ possũt acceptare.

Decimoseptimò, non veniunt beneficia qualitatibus annexa, vel ex statuto, vel ex cõsuetudine, vel alio quouis modo, quia habenti tantum illam qualitatem debẽtur. c.cum in ecclesia.de præben.in.6. nam non intendit concordatum huic priuilegio vel cõsuetudini seu statuto derogare ✠. per præmissa.de reg.ad præla.nomina. facienda.in d.concord. vbi non intendit derogare statutis & consuetudinibus ecclesiarum quo ad ius eligẽdi secus tamẽ est in aliis vt in rub. de firma & irreuoca.concord.stabili.

30 Nominatus nõ nobilis an beneficia nobilib⁹ debita acceptare possit.

Ideo si ex statuto ecclesiarum prębẽdæ, seu alia beneficia debeantur nobilibus, non debentur nominato ignobili, non habenti illam qualitatem, per supradicta: nec potest episcopus dispensare contra institutionem. ✱ ideo non posset vna ecclesia etiam cum auctoritate papæ afficere certa beneficia cãtoribus, aut aliis in præiudicium qualificatorum. vt scripsi. in verb. dispensationis ✠. volumus. de colla. in concorda. & ita fuit iudicatum in magno cõsil. cõtra ecclesiam Tholos. pro domino de Sarta.] fallit quando nominatus esset doctor, quia doctor iudicatur nobilis Bar.in.l.iudices.de dignita. C. lib.12. Bonus de Curtili in tracta. nobili. in.3.parte. nume.97. facit.l. prouidendum. C.de postula glo.in. l.societas.ff. pro socio. & quæ ibi addidi. dixi in priuilegiis scholarium. Et ista sunt notanda, quia sæpius vidi dubitari in palatio.

Idem si sacerdotalis præbenda vacet, & nominatus non sit sacerdos. si tamen hoc ex fundatione requiritur, tunc non debebitur nisi sacerdori.c. cui de non sacerdotali. de præbend.in.6.

Idem puto in mandato apostolico, intelligendum vt no. Feli.in.c. nonnulli.col. 26.versic.9.conclusio. de rescrip. quia propter officium datur beneficium.c.fin.de rescrip.lib.6. & iste non potest exercere officium presbyteri, ergo non dabitur ei beneficium, nec posset episcopus contra institutionem beneficij dispensare, vel eam immutare, vt tradit Feli.post Cald. in.ca. cum accessissent. colum. 7. nume. 17. de constitu. ✱ Rochus Curtius in tracta. de iure patro. in verbo.honorificum.q.4. in fin.]

31 Vnita mẽsæ nominatis non debẽtur.

Decimooctauò, non comprehenduntur beneficia vnita mensæ episcopali, vel capituli, quia mortuo vicario non vacant clem. vna, vel sic.quidam etiam.de excessib. prælato. Idem si alio modo vnita sint, quia debentur ei, qui beneficium obtinet, cui sunt vnita de iure, vel de consuetudine: nec dicuntur vacare, ideo acceptari non possunt, vel requiri per nominatum. ca. cum accessissent. de constitutio. glo.in verbo vacauerint.in ✠.itẽ quod omnia. de colla. in prag. Fede.consil.187.casus talis est, dominus. & consil.200. quod permutatio. nam vbi beneficium est vnitum alteri, perdit nomen beneficij, & exemptionis, si vniatur non exempto. Domi.in.c.cum personæ ✠.fina.col. vlti.de priuileg.in.6. sequitur Feli.in. ca.in nostra. correl.33. de rescrip. Si tamen fieret vnio de beneficio, quod vacauit in mensibus præstitutis nominatis, adhuc posset nominatus vti suo iure, per glo.in.d. verbo vacauerint, quia ius erat iam nominato acquisitum, saltem affectum erat illi beneficium, ideo non poterat vniri per episcopum. Idem si non erat legitimẽ vnitum. Vide tamen quæ dixi.in.c.sicut vnire. de excessib. præla.& Perum de Perus.in tracta. de vnio.beneficio. Item quando vacaret beneficium per mortem rectoris in cuius fauorem est facta vnio in mensibus nominatorum, posset nominatus illud requirere, & veniret vtrunque glo.sing.in.c. gratia. in verbo de iure.de rescrip.in.6.glo.in regula cancella. 11.& etiam vicaria perpetua posset acceptari, vt supra dixi.

32 Post nominationum datã creata nõ sunt nominatis affecta.

Decimonono, non debentur beneficia post datam nominationum creata. cle. fin. de rescrip. quia non erat intentio mandatoris, dicit tex.in.ca. mandatum.de rescrip. ca.quia sæpe. & c.cum in illis. de præbend. in.6. Nam forsitan fundatores ab illis creandis retraherentur, si simul atq; creata essent, deberentur, vt dicit glo in.d.cle.fin.& quia non erant in rerum natura tempore nominationum.l.si à colono.in fine.ff. de verbo. oblig.l. Aurelius ✠. testamento.ff. de libera. lega.

lega. nec erant beneficia tempore datæ nominationũ. Ideo non entis nullæ sunt qualitates, & qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. §. 1. ff. de noxa. Imo etiam si tẽpore nominationum erat ordinatum per testatorem, vel alium, & nõdum confirmatũ, & approbatũ per episcopũ, adhuc nõ deberetur nominato vel graduato ante confirmationem. ita expressé tenent D. de Rota decis. 545. quidam patronus in antiq. arg. l. cum syllanianum. C. ad sylla. quia ante cõfirmationem episcopi nõ potest dici beneficium ecclesiasticũ. c. nemo. 1. de consecra. dist. 1. c. ad hæc. de religios. domi. Feli. in. c. cum adeo. col. 3. de rescrip. de Rota decis. 17. quidã patronus. rub. de præb. Præterea rescriptum nõ extenditur ad lites futuras. c. fin. de rescrip. nec alia rescripta ad beneficia futura, sicut nec priuilegium concessum monasterio vel ecclesiis extenditur ad ecclesias postmodum acquisitas. c. cum capella. de priuile. Alex. cõsi. 178. in occurrẽti. in. 2. col. vol. 2. & si papa cõcedat alicui, vt conferat primum beneficium vacaturum, nõ poterit conferre beneficium de nouo creatum. Collecta. in. ca. in nostra. col. 1. de rescrip. Nec in donatione omniũ bonorum veniunt futura. Bar. & alij in. l. stipulatio hoc modo. ff. de verbo. obliga. & . l. fina. C. de pact. facit. l. nam & Seruius. §. si viuo. ff. de neg. gest. cle. 1. in fi. de censi. Geminia. consil. 69. Dominus noster.

✱ ℭ Sed postquam beneficium fuerit auctoritate episcopi approbatũ, debebitur his, qui postea nominationes sument, quia beneficium est, & tertia pars beneficiorum est affecta graduatis & nominatis. §. præfatique graduati. de colla. in concorda.]

33 Beneficiũ vacãs tempore nominationis an debeãt nominatis

Item nominationes bene comprehendunt beneficia, quæ vacauerãt in mensibus statis graduatis & nominatis, si erant vacantia tempore quo nominationes cõcessæ fuerunt. glo. in. §. si autẽ. in verbo inane. de colla. in prag. Brunel. vbi supra declarat. vlt. cõclusio. 19. Alex. & Ias. in. l. Titius. §. Lucius. nu. 11. ff. de liber. & posthu. Soci. in. l. si iã facta. ff. de conditio. & demonstra. tum quia nõ desinit vacatio, & sic verificatur verbum vacãtia, vel vacatura, seu dum vacabit, quia verbum futuri temporis includit præsens & præteritum. l. verbum oportebit. ff. de verb. significa. quia vacans nunc, etiam vacabit de futuro, nisi conferatur. tum etiam quia gratia facta de beneficio vacaturo, comprehendit etiã beneficium id temporis vacans, quod facilius papa cõcessisset, quam ius daret ad vacatura glo. notab. in. c. si postquam de præbend. in. 6. & ibi. Perus. eam notat. & glo. in. ca. si capitulo. in verbo capitulo. de concess. præb. eo. lib. glo. est alia in cle. vna. in verbo notitia, de concess. præb.

34 Dispensatio an ꝓsit in iam obtentis.

Imo si habẽs beneficium curatum obtineat aliud simile, & postea à papa impetrauerit dispensationem vt duo curata possit tenere, talis dispensatio proderit etiam in beneficiis obtentis ante datam dispensationis. Paul. in propriis terminis in. l. & militibus. C. de test. milit. per. l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniusto rupt. testa. de quo plené specula. in titu. de lapsis. §. dicendum. versic. sed pone. de quo Ias. dubitat, licet pluresdecisiones tradat in. l. quominus. in. 21. quæst. Barto. ff. de flu. Ego sic conciliarem quod dispensatio simplex non facta mentione illorum beneficiorum quæ habet, non extenderetur ad illa beneficia iam obtẽta, per scripta à Panor. & aliis in. ca. ad aures. col. pen. & per Feli. in. c. postulasti circa finem. de rescrip. nam legitimatio sobolis non firmat electionem illegitimé electi aliàs nati, nec purgatur vitium eligentium, quia non trahitur retro. Bal. in Marga. in verbo legitimatio. q. 15. probatur in. c. si gratiosé. in verbo retinere. de rescrip. in. 6.

Si autem verba dispẽsationis etiam habent mentionem de obtentis, & non obstante quod illa habeas, tecum dispensatur, tũc dispensatio etiam prodesset super obtentis, & ita intelligitur opinio Paul. castren. in. l. si iam. ff. de condir. & demonstra. Ancha. in c. non potest, de præb. in. vj. & sic responden dum erit secundum verba dispensationis & illis visis, quia si de futuris tantum intelligãtur, vtpote quia in dispensatione dicitur, quod deinceps, vel postea possit duo recipere beneficia, & ea retinere, tunc ad obtenta non extenderetur, alias secus, si mens pontificis possit elici, vt etiam super obtentis dispensauerit, quod est notandum. Intelligo tamẽ quãdo nullus alius erat graduatus, vel

nominatus:alioqui alteri qui insinuauit, debebitur.per §.præfatiq; ordinarij. & ibi dixi in glo.ante vacationem. de col.in concord.

35 Et quid si beneficium tempore datæ nominationum erat suppressum, & postea fuit reparatū: an debeatur nominato? vide Barba.in.ca.cum accessissent.nu.89. versi. circa istud.de constitu.& Bonifa.in.d.cle.fin.col. 3.concludentes quòd sic. per. d.ca. cum accessissent. quia reficere non est de nouo facere.l.1.ff. de riuis.l.3.§. reficere. de itinere actúque priua. intellige prout notat Bar. & alij in.l.1.§.si quis ædificium. ff.de noui operis nuncia. & Feli.post alios in.c. consuluit. de Iudæis.Ias.in.d.l. quominus.in fine. Allego glo.in.c.de monachis.18.q.2. dicētem in reparatione ecclesiæ non requiri consensum episcopi, sicut si de nouo cōstruatur. faciunt nota per Soci.in.d.l. si iam facta. col. vlti.& quod tradit.d.Ruf.in tracta.regalio. in.8.priuilegio, vbi concludit sufficere tempore vacationis beneficium esse, ad hoc vt sub iure regaliorum comprehendatur.

36 Vigesimò, non comprehenduntur beneficia, quę possunt obtari per antiquiorem vigore cōsuetudinis, vel statuti.c. vlti.de cō sue. lib.6. quia in nominationibus nō tolļūtur cōsuetudines aut statuta ecclesiarum, nec in eis dicitur, nō obstātibus statutis, vel cōsuetudinibus, sicut in mādatis, in quibus etiam non cōprehenduntur, vt ibi, & in.c. cum in ecclesia. de præb.in.6. Rota tamen decis.300.si mandetur.in no.dicit per clausulas derogatorias tolli cōsuetudinē optandi. Vltima tamen nō optata remanebit affecta nominato, vel graduato. glo.in.§. Item quod omnia.in verbo vacauerunt. de colla. in prag. sicut est in mādato de prouidendo, vt in.d.c.fi.de consuetu. Sic est dicēdum in resignatione simplici, vt nō impediat optionem.c.fin.de præb.in.6. ibi cum dicit tex. dum vacant.sed vacare dicuntur etiam per resignationem. tex.expressus in. c.Susceptū. de rescrip. in.6.glo.in.c.si propter. ibidem, etiam si fuerit admissa per legatum, quia nō potuit derogare statutis ecclesiarum à papa confirmatis.glo.& docto.in.c.pro illorum. de præbend. quia inferior non tollit legem superioris. cle. ne Romani. de elect. nam quando fit resignatio causa permutationis

Beneficia quę ptari possunt vigore consuetudinis nominatis minimè sunt affecta.

ad vtilitatem partium, adhuc optio procedit teste Perus.in. d.c.fina. post Imol. in.c. fi.nu.40.de rerum permuta. secus si ad vtilitatem ecclesiæ, vt ibi, si tamen duo beneficia conformia nihil differentia in illa ecclesia in qua est ius optandi vacarent, non poterit tunc antiquior optare. Rom. sing. 487. legat testator. vbi dicit se lucratum fuisse plusquā sexaginta ducatos, & hoc per text. mirabilem & sing.in.l. cum aurum.§. sed si argenti.& ibi glo. & Bart.ff. de auro & argento.leg.multa addidi in.d.c.fin.ibi videre licebit, vbi istud non passim approbo.

37 Vigesimoprimò, non comprehenditur beneficium quod vnus canonicus confert ratione suæ præbendæ speciatim, nisi nomine capituli conferret, vel nisi in nominationibus apponatur. R.decano & capitulo Parisien. singulisque canonicis, & personis ecclesiæ, tam coniunctim quàm diuisim. sicut in mandatis aposto.dicit tex.in.c.mandatū. de præbend.lib.6. glo.in.§. statuit. in verbo spectat.de colla.in prag. Bal.consil. 242.factum. in.3.volu. vbi si mandetur prouideri de beneficio spectante ad collationem capituli, non comprehenditur is qui iure speciali confert: quia quæ sunt vniuersitatis, nō sunt singulorum. l. in tantum.§. vniuersitatis. ff. de rerum diuisio. l.2. &.l. sicut. quod cuiusque vniuersita. no.

Beneficiū quod vnus canonicus confert nō cōprehenditur.

38 Vigesimosecundò, non comprehenduntur dignitates ecclesiarum cathedralium, quia ex consuetudine huius regni debentur tātum canonicis illarum ecclesiarum. glo. in.§.quod si quis cuiuscunque in verbo similiter.& in.§.item censuit. in verbo requiret.de col.in prag.de Selua in tracta. de beneficio in.3.parte.q.49.Benedict. in repet.c. Raynutius.in verb. si absque.2. nume.10.in substitutio.fideicommissa.de test. Extra tamen consuetudinem vel statutum à papa cō firmatum deberentur graduatis, & nominatis, si vacarent in tempore illis præstituto: vt tenet glo. in.§. item placuit. in verbo parochialibus.de colla.in prag.

Dignitates ecclesiarū cathedraliū nominatis obstāte cōsuetudine nō debent.

39 Fallit quando esset creatus canonicus à papa ad illum effectum, scilicet obtinēdi dignitates. & istud fit à cautis nominatis, vt possint dignitates consequi.& hoc sibi retinuit Rom.pontifex, vt patet in concord. in rub.de

rub.de reseruatio ¶ in cathedralibus. & ibi dixi quid facere posit ille canonicus. sic papa etiam de iure potest, in.c. duobus. de rescrip.lib.6.& ca.cũ cui.& ca.hi qui.de præbend.illo lib. Etiam potest creare canonicũ in ecclesiis, vbi rex iure regali confert, quia ita concordatum est in.d.¶.fin.de reserua. & quia hoc tẽdit potius in commodum regis, quàm in præiudicium, vt plures habiles & idoneos habeat, quibus conferat.adhęc licet papa non intendat illa conferre, tamen ad illa habilitare potest. & magna differentia est inter hæc, vt dico in simili repet.l. quod iussit.in.6.quæst.Bar.ff.de re iudi.& postquam hic erit canonicus ad effectum creatus à papa, rex non tenebitur ob hoc eidem prouidere. sed si velit, plurium habebit optionẽ. sic dicunt doc.in.c.1.de filiis presb.lib.6.quod papa posit legitimare naturalẽ tantum, vt posit habere beneficia etiam spectantia ad præsentationem laici, quia laicus nõ ob hoc tenebitur illum sic legitimatum præsentare, & sic erit potius cõmodum patroni, quã præiudicium.Benedict.in repet.ca. Raynutius in verbo & vxorẽ.nu.198.de testa. quod est notandum.

Papa in ecclesiis vbi rex habet ius regaliorum, an posit creare canonicum.

40 Et valet illa cõsuetudo, vt canonicis tãtum conferantur dignitates in ecclesiis cathedralibus.Perus.in.c.si is cui. per illũ tex. in vlti.nota.de prębend.in.6.Barb.in ca.cũ consuetudinis.in princip.de consuet. imo si simpliciter mandetur prouideri in ecclesia cathedrali, non comprehenduntur canonicatus, si alia sint beneficia, & non sit in literis expressum de canonicatibus, & hoc propter honorem illius.ca.quanuis.de præben. in.6.Feli.in.c.1.col.4.& sequen. de rescrip. de Selua.q.3.primę partis sui tractatus de beneficio.& sic in mandatis apostolicis concessis secularibus ad beneficia secularia & dignitates, solet creari à papa mandatarius canonicus ad effectum, vt patet in forma mãda.apostol. alioqui idem esset vt supra dixi, nec valeret ibi impetratio dignitatis, nisi illius statuti vel consuetudinis effectum exprimeret.Ioan.colo.in.c.si is cui.de præb.in.6 quod est notandum.

Valet consuetudo, vt tantum canonicis conferantur dignitates.

41 Vigesimotertiò, non comprehenditur vnicum beneficium, quando tantum quis illius solius habet collationem ¶.præfati.t. de colla.in concor.vbi dicitur quod tertia pars beneficiorum debetur nominatis & graduatis, & in vno nõ dicitur tertia pars, ergo vnũ non debetur.

Habẽ.vnicum bene ficium in sua collatione non potest grauari nominatiõibus

Item non est verisimile conditores voluisse priuare illum, qui tantum vnius beneficij habet collationem, seu præsentationẽ, quia forte in vita semel tantum vacabit. gl. in ¶.item quod parochialis. in verbo triennium.de colla.in prag.Domi.cõsi.36. casus talis.Nicola. Milius in verbo gratia. q. 48. Feli.in.c.1. nu.9. & in ca. in nostra correla. 24.de rescrip.Archi.& alij in ca. si pro clericis.de præben.in.6.glo.in cle. 1. in verbo in certa illo titu. Et ibi Bonifa. dicit sic fuisse iudicatũ in audiẽtia sua memoria, licet multa in contrarium allegata fuissent:ne tenuis vitæ homines vnico lumine priuentur.l. illicitas.¶.ne tenuis.ff.de off.præsid. licet Catellia.Cotta.in.2.parte memoralium in verbo limen, dicat ibi legendum limine. Si tamen habenti tria beneficia directæ fuerint nominationes vel mandatum: licet postea vnum illorum sit vnitum, tamen non nocebit impetranti, quia tempus datæ debet inspici in hoc ca.si eo tẽpore. de rescrip.in. 6. & factum legitimẽ non debet retractari. regula, factum de regu.iur.in.6. sic concludit Imol.in cle.1.in fi.de præb.

42 Quid si vnum tantum habeat in regno, plura extra regnum, an nominationes posint dirigi ad illud: Videtur ꝙ sic, quia plura habet beneficia, nec curandum est vbicunꝗ sint. In cõtrarium tamen videtur, tum quia duplici onere grauaretur. nẽpe in regno grauatur nominationibus, & in beneficiis regni, & in illo quod est in regno, cẽsetur monoculũ: & si in illo grauaretur, duplici onere grauaretur. Itẽ cumulatio summarũ non fit, quãdo agitur de exclusione iurisdictiõis, & sic quando est odiosum.l.si idem.in prin. ff.de iurisdict.omnium iudic. sed istud esset odiosum.ergo nõ fiet cumulatio. Hæc quæstio fuit mihi petita in palatio.& ita respondi dum erit operæpreciũ, decidam. Interim cogitandum est, quia sicut grauamen videtur respicere totũ patrimonium. l.si fidei cõmissum.¶.1.ff.de iudi. sic & hoc grauamẽ beneficiorum respicit omnia beneficia, & sic illud beneficiũ regni nõ censebitur monoculum.

Si vnum habet in regno, & plura extra, an nominationibus posit grauari.

noculum. Videtur contrarium tenere glos. in §. placuit. in verbo tollerentur. de colla. in pragma. vbi dicit nominationes non posse concedi. quando gratię expectatiuæ, nec cõtra, ne nimium grauentur ordinarij, & sic requiritur quòd collator habeat saltẽ ✳ beneficia in regno tria, vt sit tertia pars §. præfatiq; ordinatij. de colla. Et sic licet abbatia vel episcopatus sit extra regnum, dummodo beneficia sint in regno, poterunt grauari collatores, quia affecta est tertia pars beneficiorum, quæ in regno est §. præfatiq; ordinarij. de coll. & ideo non curo vbi sit collator, dũmodo beneficia in regno sita sint, tendãt ergo reria sua nominati, id est nominationes ad quoscũq; collatores etiã extra regnũ. dum tamen modo in regno sita sint beneficia, nã qui in vno alleuiatur, in alio grauari potest, vel econtrario. l. eũ qui. ff. de iureiur. sed hic collator est alleuiatus expectatiuis. ergo nominationibus grauari poterit.]

Grauari noĩationibus potest collator etiam extra regnũ existẽs ad bñficia regni.

Et per prædicta putarem nominationes posse dirigi abbati habenti collationes decẽ beneficiorum, inter quæ sunt duo regularia, & octo secularia, vt regularis nominatus dirigere poßit illi nominationes, licet non habeat tria regularia, quia postquam habet vltra tria tam regularia quàm secularia, poterit nominationibus grauari tam à regularibus, quàm à secularibus, vt dixi in mandatis, in verbo decem. in §. 1. de manda. apostol. cum tex. in d. §. præfati, non distinguat, & quia tertia pars quæcunque sit afficitur, tam nominatis quàm graduatis, quando vacat in tempore illis præstituto, ideo si illa regularia vacent in tempore eisdem stato. illis conferri debebunt, quod est notandum.

43 De beneficiis extra regnũ sitis

Vigesimoquartò, non comprehenduntur beneficia extra regnum sita, cum cõcordata ad ea non extendantur, & nominationes ad ea non poßint dirigi. vt dixi supra. q. 8. etiam si beneficia eis annexa essent in regno cum omnibus parochianis. nam postq̃ principale est extra regnum. non debetur nominatis nec graduatis in vim nominationũ vel gradus. hoc expressẽ tradit D. Chassa. in consuet. Burg. rub. des censes §. 1. glos. retenue. nu. 6. vide Roma. in consi. 361. in casu. vbi concludit legatum Franciæ posse cõferre beneficia in Francia sita, etiam si collatores essent in Hispania. Item quia bonum est argumẽtum de personis ad locum. l. 2. §. eadem. ff. ne quis eum qui in ius voc. est, vt eximat. Ias. in. l. vinũ. in. 1. notab. in si. ff. si. cert. pet. & consil. 185. in ista col. 4. vol. 2. sed persona extera non potest habere beneficia in regno. sic nominationes regni non comprehendent beneficia extra regnũ, & extra locum limitatum.

44 Beneficia per mortẽ vnius ex collitigantibus vacãtia, nomiatis an debeantur.

Vigesimoquintò, non comprehenduntur beneficia quæ per mortem vnius ex collitigantibus vacant, quia lite pendente conferri non possunt. c. si hi. vt lite penden. in. 6 cle. 1. illo titu. & ibi Bonifa. de Rota. decisi. 588. vtrum. c. si hi qui. in antiq. Hodie crederem deberi cum lite pendente conferri possint in Francia, nec seruantur illa iura, vt sępius vidi: & ideo si ille collitigans mortuus sit in tẽpore graduatis præstituto, vel nominatis, & habebat ius in illo beneficio, debet nominato conferri. si requirat, & euentus litis demonstrabit, qui est dubius: l. quod debetur. ff. de peculio. Vide quæ dixi in glo. cõprehensa §. declarantes. de manda. apostoli. in concord. videlicet an beneficium litigiosum sit affectum mandatario.

45 Q̃ si collatio spectat ad duos, vni tantũ non sunt nomĩatio nes dirigẽdæ.

Vigesimosextò, non comprehenduntur beneficia spectantia ad collationem duorũ, si vni tantum nominationes directæ sint. ca. cum in illis §. fin. de præben. in. 6. Rota decisio. 271. nota. glo. in antiq. quia nominationes quando diriguntur episcopo Magalon. nolunt grauare alium episcopum: ideo si collatio spectet ad episcopum Magalonẽ. cũ alio non comprehenditur illud beneficium facit. l. legatis. ff. de leg. 2. vbi legatum factũ vxori de his quę parata erãt ad ipsius vsum, non intelligitur de paratis ad communem vsum ipsius & viri. Idem in mandatis apostolicis. per. d. §. fin. doct. ibi tenent. Tamen si mandetur prouidere de beneficio spectante ad collationem episcopi Parisiensis poterit prouidere de beneficio quod ipse confert cum consensu capituli. not. in. c. vno ne sede vacante. in. 6.

46 Ecclesiæ cui nõ est cert' prebẽbarum numerus, nõ dirigũtur nomiãtiones.

Vigesimoseptimò, non comprehendũtur prębendæ quando in ecclesia non est certus numerus. Bald. consi. 472. in causa. in. 2. vol. not. in ca. constitutus. de rescript. tex. in ca. ex parte. de conceß. præben. Domi. in. c. si propter.

propter. col.3.versic. sed an habeat locum. de præbend.in.6.quia in illis non datur vacatio.c.dilecto.de præbend. Item quando aliquid impetratur, vel conceditur, quod in rerum natura non habet formam esse, nec speratur habere, dispositio est pro non scripta, quia non habet subiectum in quo fundetur.l.non moriturum.C. de contrahend. & committēd.stipula. & not. Bal.in.d.cōsil.472.At communius in regno præbendarum & canonicorum est certus numerus constitutus, alioqui fatuus esset nominatus tendere sua retia in illa ecclesia, cum obtinere ibi præbendam non possit. vnde melius faceret, si se sumptibus inanibus non vexaret, cum obtinere spem non laboret.l. t.ff.de inoffic.testa.

47 De beneficio ad archiepiscopum liberè deuoluto.

Vigesimooctauò, non debentur nominatis beneficia per negligentiam ad episcopum deuoluta, quæ in suis mensibus vacauerunt, & nunc liberè ad eum deuoluuntur.nam liberè cui vult potest conferre.glo. in.§.item quod omnia. in verbo conferenda.de colla.in prag. quia postquam nominati illa in suis vacantia mensibus non requisiuerunt, perdiderunt ius quod habeurunt, & libera dispositio deuoluta est ad superiorem, ac si nullus esset nominatus. nec obstat.§.si quis verò. quod fiat deuolutio similis qualitatis, quia hoc verum est quando nominatus primum requisiuit. sed quādo non requisiuit, liberè poterat primus collator conferre, sic & is ad quem deuoluta est potestas. An secundus nominatus habeat alios sex menses intra quos denuo possit petere.infra dicetur.q.17.nu.15.

48 Vicariæ tēporales non subiiciuntur nominationibus.

Vigesimononò, non comprehenduntur vicariæ temporales, licet in perpetuis sit secus.cle.vna de offi. vica.ca.extirpandæ.§. qui verò.de præbēd. temporales in titulum non dantur.d.c.G.perpetuus.de fide instru. Anto.de But.consi.3.in facto. alioqui duorum esset ecclesia. quod reprobat tex.in ca. cum non ignores. de præbend. & de his vicariis.vide in.d.ca. extirpandæ.§. qui verò. de præb. Et quæ plenè dicit D.Aurioli in addit.ad Guillel. de montelaudu.in ca.super eo.illo titu.in.6. vbi plenè discutit ille miles Tholosanus. & Egid.bella mera.cōsi.38.scripsi in tracta. de congrua portione.

49 Pensiones nō possūt impetrari vigore nominationum.

Trigesimò, non comprehenduntur pensiones, quæ cū persona habentis extinguuntur.no.in.c.ad audientiam.2. de rescrip.ca. nisi.de præb.c.quamuis.illo tit.in.6. dixi in tract.de pacifi.possesso.in.8.amplia.

50 Per simplicem resignationē vacantia non comprehēdūt nominationes.

Trigesimoprimò, non debentur beneficia vacātia per simplicem resignationem, sed per ordinarium liberè conferri possunt. §.volumus.de colla.in concord. & in prag. in.§. item quòd omnia. & hoc quia expressum est non comprehendi.

51

Secus ergo in mandato apostolico, vt etiā beneficium vacans per resignationem simplicem debeatur mandatario.c. dudum de præb.in.6.c. vno de rerum permu. eo.lib. c.susceptum. de rescript. eo.lib. Collect.in c.ex tenore.col.vlt.de cōces.præb. quod est intelligendum nisi tales resignationes fierent in fraudē.c. vno. de renun. in.6.& ibi declaratur quomodo probetur illa fraus, vide quæ plenè dixi in glos.vacantia.§.volumus.de colla.supra. bonum esset tamen & æquum, ne etiam in mandatis comprehenderētur propter fraudes, quas indies faciūt ordinarij. Et ita declarauit Leo decimus, ꝙ beneficia per obitum duntaxat, & nō aliàs vacantia, mandatariis affecta sint anno domini millesimo quingentesimoquarto, decimotertio Kalend. Octobris, pontificatus sui anno.2. * & aresto fuit decisum pro collatione legati facta alij quàm mandatario de beneficio vacante per resignationem pro præbenda Carnoten. anno.1537.in vigilia Penthecostes.]

52 Beneficiā curialium curialibus reseruātur

Trigesimosecundò, non veniunt beneficia curialium etiam extra curiam vacātia, cum dicātur esse reseruata collationi papæ, extrauag. ad regimen de præb. in communibus.& regula.5.Inn.8.& regula.1. Clem. papæ moder.& regula.62.& si desierint esse curiales, an comprehendantur, vide Philip. Perus.in.c.statutū.col.2. de præb.in.6.

53

Trigesimotertiò, nō debētur oratoria nominatis, ita ꝙ sint eis per cōcordata affecta, quia non dicuntur beneficia ecclesiastica. c.auctoritate. de priuil.in.6. siue sint publica.siue priuata. de quibus per Card.cōsil.11. quędam societas.col.2.dixi in tracta.de pacifici.possesso.decima limita.nu.286.

Trigesimoquartò, non cōprehendun-

tur quando vacassent in mense Iunio, vel alio libero, nam si collata fuerint absenti, qui in mense Iulio recusauit, non debebuntur nominatis, cum de nouo non vacēt recusando acceptare, tex. & ibi docto. in. c. si tibi absenti. de præb. in. 6. glo. in verbo comprehensa ✠. declarantes. de manda. aposto. in concord.

✱ ℂ Trigesimoquintò, non debentur beneficia, quæ per cessum canonicorum vel decessum supprimi deberēt, vt sex viginti prębendis quod fierent quindecim, tunc nominatus illas præbendas non acceptabit, quia sunt suppressæ, & quod non est, non debetur. c. dilecto. de præb. c. ad dissoluendum. de desponsatio. impub. Nec illa beneficia impetrari possunt. Tamen si in fraudē nominatorū hoc fieret, deberētur illa beneficia. vt scripsi in ✠. volumus. in fi. de colla.]

54 Reseruata per extrauag. execrabilis nominatis non afficiuntur.

Vltimò, non comprehenduntur beneficia reseruata per extrauag. execrabilis, vel alia reseruatione. Roma. consi. 342. quo ad primum. in primo dubio, vbi dicit beneficia vacantia in curia, vel aliter reseruata nō comprehendi sub gratiis expectatiuis. Sic dicerem in nominationibus, & sub gradu etiam non comprehendi. alia multa inuenies, quę hic addere poteris, hęc tamen sunt vtilia & principalia.

ℂ Decimasexta quæstio principalis.

1 Quo tempore vacātia graduatis & nominatis affecta sint.

DECIMOSEXTO, principaliter quæritur quo tempore beneficia vacantia nominatis vel graduatis affecta sint? Respon. breui, si vacent in mensibus Ianuarij & Iulij, nominatis debētur. si verò in mensibus Aprilis & Octobris, graduatis simplicibus. & hoc habetur in concor. rub. de regia facult a. & c. Dixi i repet. l. vnicæ, notab. vlt. C. de sentent. quæ pro eo quod interest. Et hæc est optima & clara prouisio quam optauit glos. prag. sanct. in ✠. itē placuit. in verbo ordo. in fi. de colla nam turnus turbabat & collatores, & nominatos, hodie verò ista tertia pars temporis est clara.

2 Quomodo cōputetur tēpus mensium nominatorum.

Et hoc tempus cōputatur à media nocte vltimi diei Decēbris vsque ad mediam noctem vltimi diei Ianuarij. l. more Romano. ff. de feriis. & quod vacauit ad mediam noctē vltimæ diei Aprilis, debetur graduatis simplicibus. not. in. c. consuluit. de offic. deleg. & Bal. in. c. 2. de feriis. & sic qui iurauit soluere die dominica, potest soluere vsque ad mediam noctem. Bald. & Feli. in. c. ego N. de iureiurā. Vide Catellia. Cottam in. 2. parte memoraliū. in verbo diem. Tamen solutionem de nocte poterit recusare creditor, si damnum aliquod prætenderet, & fuisset paratus dilationem prorogare in diem crastinum. glos. sing. in. d. l. more. secundum Bal. in Marga. in verbo oblatio. q. 2. & Ias. in. l. non solum ✠. morte. nu. 43. ff. de noui operis nunciat.

3 Præbenda theologalis quocūque tēpore vacet, theologis est affecta.

Fallit in præbenda theologali, quæ est conferenda theologo, quocunque tempore vacet, cum ✠. primus. de colla. in concord. non præfigat tempus, sed afficiat præbendam. ergo quocunque tempore vacet, quia ecclesia cathedralis debet semper habere theologum. c. super specula. de magist. quē non haberet si præbenda liberè posset per ordinarios conferri.

4 Ecclesiæ parochialis in villis muratis, sicę qualificatis debētur.

Secundò, fallit in ecclesiis parochialibus in ciuitatibus existentibus, aut in villis muratis, per ✠. statuimus. 2. de colla. in concorda. qui non repetit qualitatem mēsium. ergo quocunque tempore vacent, nominatis, seu graduatis, aut illis qui saltem per triennium in theologia, vel in altero, aut in vtroque iurium studuerūt, vel magistris artium debentur. Item hæc decisio ✠. statuimus, est negatiua, videlicet vt non conferātur nisi graduatis, & supra expresis, quę totum negat. glo. in. l. hoc genus. ff. de conditio. & demonstrat. nā quando lex vel statutum loquitur vniuersaliter negatiuè, tunc omnia excludit, etiam actum pium, & aliàs fauorabilem. l. obligari. ibi, ex hoc autem quod pupillus nullam rem sine tutoris auctoritate alienare potest, apparet nec manumittere eum sine tutoris auctoritate posse. ff de auctoritate tuto. Ias. cōsi. 182. in pręsenti. col. 1. volu. 2. ergo à contrario illis est conferendū, quocūque etiam tēpore vacēt.

Tertiò, subrogatū debet sapere naturam eius in cuius locum subrogatur. l. si eum ✠. qui iniuriarū ff. si quis cautio. sed cōcordatum est subrogatum in locum prag. sanct. vt patet in proœmio concord. Franciscus. ibi, saltem vice illius. & postea ibi, pragmasanctio.

sanctio.vicem.& in fine ibi, Ita vt sanctionis vicē,instarq; plenum habeant.& in rub. de approbatione cōuentionū, ibi, loco prag. sanctio.& in aliis locis:sed in prag. præbenda theologalis & ecclesia parochialis non faciebant turnū,sed vltra tertiam partē conferri debebāt graduatis. glo.in.§.insuper.& in.§.item placuit.de colla.in prag.Sic vltra tertiam partē temporis in concord.graduatis præstituti eis debent cōferri hæc beneficia,& sic quocunque tēpore vacent. Tertiò ratio.d.§.statuimus. est vt prouideatur literatis de hac ecclesia parochiali,& vt instruatur populus,qui est maior & idoneior in ciuitatibus & villis muratis, quàm ruri. ideo debent eis præfici viri scientia & moribus præditi,qui possint eos instruere:& tales præsumuntur esse huiusmodi qualificati. & si non conferentur quocunque tempore graduatis,cessaret ratio concordatorum . nam præfici possent ignari in illis ecclesiis, ergo &c.ita tenet glo.in.§. in ecclesiis. in verbo parochialibus.de colla.in prag.

5 Cōclusio. Beneficia quocūque tēpore vacentia graduatis aut nominatis debentur.

Ideo affixi conclusionē, & defendi sic, beneficia quocunque tempore vacent , nominatis aut graduatis debentur. intellige vt proximè dixi,videlicet sita in villis muratis, & quando sunt ecclesiæ parochiales, vel præbendæ theologales.

Item episcopi & alij collatores tenentur conferre beneficia idoneis.ca.graue. de præbend.& idoneus dicitur,qui est idoneus moribus,sciētia, & ætate.c.cum in cunctis. in princi.de elec.vt maximè sunt graduati. ergo eis debentur beneficia de iure quocunque tempore vacent , non tamen sunt illis affecta per concordata , nisi vacent in quatuor mensibus supra designatis. & sic potest intelligi cōclusio. vide tex. iuncta glo.in.c. 1.de desponsa.impuber.

6 Regula de beneficio villæ muratæ.

Regula ergo est,quòd ecclesiæ parochiales in villis muratis seu ciuitatibus existentes,debentur viris qualificatis, seu graduatis,aut saltem qui per tres annos in theologia,vel altero iurium studuerint, vel magistris artium.d.§.statuimus.quocunque tempore vacent,quia ibidem cōmorantes sunt maioris intellectus capaces ad instruēdum, quàm alij rusticani, ideo habere debent peritiores,qui eos instruere possint.c.statutū, in princi.de rescript.in.6.& supra dixi.

7 Quæ dicatur ecclesia parochialis, & quomodo cognoscatur.

Sciendum est quòd ecclesia parochialis dicitur , quæ habet parochiam ad eius curam deputatam. Panor.in.c.extirpandæ. §.qui verò. de præd. in repet.col.3. versicu. venio nunc ad aliquas. Vel parochiales dicuntur id est curam habentes. Cardi. in ca. quia.col.2.q.3. de cleri. non residen. quod non est verū simpliciter, vt dico in.d.§. statuimus.2.in glo.parochiales.

8 Et cognoscitur,quando quis in ea tenetur ministrare, vel recipere sacramenta ecclesiastica,vt baptizare,cōfiteri, sepelliri,& alia. Panorm.in.c. de multa.col.penul. de præb.per glo. in verbo impēdant.in cle.dudum.de sepult. Et vt parochiani diebus dominicis missam audiant. c.vt dominicis.de parochiis. & ex aliis quæ docto. tradunt in rub.illius titu.& Roma.cōsi.356.circa primum cōsultationis.col.1. Et fuerūt diuisæ per Dionysium papam, anno.266.c.1.13.q. 1.c.pastoralis,de his quæ fiunt à prælat.

9 Ciuitas quæ dicatur, vel villa murata.

Item dicitur ciuitas,quæ habet episcopum.c.episcopi.80.distinct.c.1. de priuileg. & villa murata accipitur pro loco populoso muris circundato,vt glo. tradit in.d.§.in ecclesiis.in verb.villis.& sic beneficia municipiorum,& vt vulgo dicitur villagiorū, etiam muris circundatorum, non debentur graduatis. vt ibidem dicit glos. quia in eis cessat ratio tex.

10 Graduati extra regnum non possunt has parochiales ecclesias habere.

Amplia.siue sit graduatus in regno,siue extra,cum.d.§. statuimus, tantum requirat gradum , studium vel qualificationem , & lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.l.1.§.generaliter.ff.de leg.præstan. l.3.de offic.præsid. glos.in regula cancella. Iulij secūdi.in.3.parte.dummodo sint promoti in vniuersitatibus. secus si sub bulla. Item quia vna & eadem est ratio in illo,ergo & iuris decisio procedet.l. illud.ff.ad.l. aquil.vt dico supra in.q.10.princi. vbi licet plenius videre.circa finem.

11 In suburbiis existētes graduatis debentur.

Secundò, extende siue dictæ ecclesiæ parochiales sint intra ciuitates , siue extra in suburbiis,quia est eadem ratio , & quia appellatione vrbis & suburbia continentur.l. 2.ff.de verb. signifi. not. in ca. si ciuitas.de senten.excō.in.6.& glo.in.§.in ecclesiis.in

verbo existunt.de colla.in prag. dicit interuenisse arestum pro ecclesia sancti Laurentij in suburbiis Parisiorum existente. facit quod statutũ ciuitatis simpliciter disponẽs extenditur ad totũ comitatum.sic permulta cõsuluit Panor.cõsi.52.in quæstione.col.2. vol.2.quia ecclesiæ quæ sunt in cõtinẽtibus ciuitatis,in ciuitate esse videtur.l. ædificia. ff.de verb. signific. siue resideant vel maior pars intra ciuitatẽ siue extra, dũ tamen iuxta ciuitatẽ in cõtinentibus ædificiis, quia rationes supradictæ in istis habẽt locũ.nã sunt capaces doctrinę illi qui residẽt in suburbiis ciuitatis,ita,sicut ciues. secus in rusticis longe distantibus à ciuitate,& ita respondissent cõditores, si de hoc fuissent interrogati, insequendo rationem legis, ita & nos debemus dicere.glo.in.l.tale pactum.§.fina.ff.de pact. & ista etiam tendunt in commodum episcoporum, vt graduatis idoneis conferant.& animabus suis prouideant.

12 *Quando muri sunt ob bellum destructi.*

Tertiò, amplia,etiam si muri essent bello vel alia ex causa iniusta destructi, quia tunc nõ cessat ratio,nec dispositio legis cessabit: secus si authoritate superioris fuerint destructi ob delictum. Lucas de penna in.l. fina.C.de quib.munerib.lib.10.vbi videbis. 26. quæstiones in materia murorum publicorum notabiles. Vide glo.hoc expressẽ decidentem.in. d.§. in ecclesiis. in verbo existunt. vbi dicit quòd quando facto tyranni, vel hostium, muri ciuitatis destruuntur.non perdit priuilegia, secus si per delictum destruantur. Idem si muri ceciderunt, vel maior pars ob vetustatẽ, vt Melgorij iuxta Mõtempessulanum,quia istud priuilegium non conceditur propter muros,sed ob frequentẽ populum ibidem inhabitantem : & dicitur quòd locus nõ facit villam muratã,sed materia,argu.l.vrbana.2.ff.de verbo. signifi.& bonũ esset quòd declararetur expressẽ de villa murata. quia sæpius in lingua Occitana dubitatur propter municipia muris vallata.

In dubio an villa debeat murata iudicari.

✱¶ In dubio debet potiùs iudicari villa murata,vbi muris est circundatus locus, & numerus magnus populi,quam non,quia hoc fauorabile est,vt doctis cõmittantur & idoneis ecclesiæ parochiales.ca.graue.de præb. & supra in procemio cõcordato.& in dubio fauẽdũ est tã graduatis,vt fieri debet. auten. habita.vbi scripsi.C.ne filius ꝑ patre,quàm parochianis,vt dixi in.d.§.statuimus.]

13 *Vicariæ perpetuæ ciuitatum graduatis debent,& in quibus cõparẽtur beneficiis curatis.*

Quartò, extende etiam in vicariis perpetuis ecclesiarum, cum regantur eodem iure quo parochiales, & illis æquiparẽtur. cle. vna.de offic. vica. glo.in verbo. parochialibus. dict.§. in ecclesiis. facit quod not. Rota decisio.273. fuit dubitatum in nouis, vbi dicit quòd sicut episcopus non dispensat cum rectore super ætate,ita nec cum perpetuo vicario.

✱¶ Item per adeptionem secundæ vicariæ, vacat prima. d.cle. vna.de offic. vicar.etiam ibi dicitur quod ætas requisita in curato, & in vicario requiritur. & hic tenetur intra annũ ꝓmoueri. iuxta.c. licet de elect. in.6.etiã tenetur residere.ca.fina.de officio vica. Nec potest destitui mortuo priore. ca.adhæc. de offic.vica.& cũ illis potest episcopus dispẽsare. secundũ formã.c.cum ex eo.de elect.in 6.Feli.in.d. c.G.perpetuus.de fide instru. &. debetur eis quarta canonica. Card.in clem. dudum.§.verum.q.22. de sepult.& potest ordinari ad titulum suæ vicariæ.c. postulastis. de rescrip.Card.in.d.clemẽ.vna.quæst.8.& æquiparatur vero rectori.c.constitutus.&.c. Michael. de filiis presbytero. sed an rector vel vicarius sit fundatus de iure communi super decimis & oblationibus. vide. ca. ex transmissa. de rescrip.c. in nostra. de sepultu.glo.in constitutio. Angliæ.rub. de institu. vica. in.1.glo.& Egid.consi.30. col. 13.& an prior dicatur habere curã.cle.ne in agro. §.cæterum.de statu monach.de Rota decis. 28.in antiq. plenẽ nota.in.c. extirpandæ.§. qui verò.de præben.scripsi in. tract. de congrua portione.quæst.vlti.]

14 *Prioratus an requirat qualificationem.*

Tamen nõ requiritur, quòd ille qui habet prioratũ,sit graduatus. vel qualificatus, quia nõ habet curã nisi habitu. Panor.in.c: extirpandæ.in repet.§.qui verò.col.4.versic. quæro penes quem.de præb.& infra in.5.limita.dico ecclesiam habentem curam habitu,non comprehendi.vide tamen Feli.in.c. postulasti.col.2.& sequen.de rescrip.

15 Quintò,amplia etiam in oppidis muris circundatis, cum sit eadem ratio de quibus in.l.pupillus.ff. de verb.signifi. Alex.in.l.r. §.siue autem. de noui operis nuncia. glo.in verbo Lombardiæ.in extrauag. qui sint rebelles.

belles. & Feli. in. c. Rodulphus. de rescrip. quia ex communi vsu loquendi etiam villa murata dicitur, qui debet attendi. l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. l. labeo. de supel. leg. & d. §. statuimus. loquitur de villa & de ciuitate. aliqui tenent non dici villam muratam, nisi sint ibi nundinæ, aut mercatum. quod non est verum, sed frequentia populi cũ muris facit villã muratã.

16 De plebania.

Sextò, amplia etiam in plebania. Feder. consil. 80. factum est tale, legatus. vide eum consi. 86. casus talis est, prior. in fine allegat tex. in. c. 1. ne cleri. vel monach. in. 6. vbi sicut habens ecclesiam parochialem non potest audire iura ciuilia, ita nec plebanus. ea. super specula. nec cleri. vel monach. quod intellige quãdo illa plebania esset intra ciuitatem, & esset parochialis, & curata, vt plebania sancti Firmini in Montepessulano. alioqui cõtra quia §. statuimus. loquitur de parochialibus ecclesiis tantum. & plebania dicitur quæ sub se habet capellas in quibus instituuntur clerici perpetui. tex. in. c. 1. in fi. ne cleri. vel mona. in. 6. plenè Paul. de citad. in tracta. de iure patro. in. 3. parte. q. 32. in. t. causa acquirendi.

17 Gradus an requiratur semper in villis muratis etiam his q̃ triennium studuerint.

Septimò, procedit, siue ille qui studuit triennium, sit baccalaureus, siue non, eum d. §. statuimus. hoc non exprimat, ergo nec ego debeo addere. nã primo dicit quod conferantur modo præmisso qualificatis, scilicet graduatis vel nominatis, si sint. si verò tales non reperiantur, saltem his, qui studuerint per triennium. & sic dictio saltem (vt infra dicam) diminuit, & etiam quia nõ repetit gradum. præterea quia supra statuit quinquennium ad assumendum gradum. in §. præterea. & §. tempus competens. ergo hic non intelligit quod sit graduatus ante tempus quinquennij competens, quia nihil prodesset ✱ quo ad impetrãdum nominationes, vt celerius impetrentur, nec poterit beneficia in vim gradus habere aliis qualificatis existentibus, etiam per gratificationem. d. §. statuimus. 2.]

Item hoc dixisset tex. si voluisset. tamen contrarium tenet. glo. in verbo qui si sit. in §. in ecclesiis. de colla in prag. quę fortè potuisset procedere per verba prag. secus per hæc verba concordatorum. Fallit in magistro artium, qui habere debet gradum. d. §. statuimus. nec sufficeret studuisse etiam per quinque annos sine gradu.

18 Insinuatio an requirãt ad habenda beneficia in villa murata.

Primò, limita quando vnus non insinuasset, & alius sic: tunc ille qui insinuauit, præferri debet. d. §. statuimus. ibi, modo præmisso qualificatis. & ibi dixi in gl. & supra. q. 14. in fine. At si nulli essent qui insinuauerint, tamen tempore vacationis vnus acceptat, illi dicerem tunc deberi propter illam alternatiuam, aut, & illam dictionem saltẽ in. d. §. statuimus positam, dum tamẽ probaret se triennium studuisse, quia melius est vt his etiam non graduatis aut qualificatis conferantur, quàm aliis ignaris. Et ista videtur mens concordatorum, vt literatis prouideatur. quod optimè fiet, si procedatur vt dixi. & etiam quia in. d. §. non repetit qualificationes, sed tantum studium.

19 Cõclusio. Episcop' tenetur cõferre beneficia nominatis etiã si non eidem insinuauerint

Et sic affixi cõclusionem. Quod episcopus & alius collator beneficia nominatis affecta, etiam si non eidem insinuauerint, conferre tenetur. intellige, vt dixi, vel quando insinuauit prædecessori, vt etiã supra dictũ extitit, vel quãdo cõfert iure deuoluto, quia beneficia deuoluũtur cum illa qualitate, vt graduatis & nominatis cõferantur. §. si quis vero. de coll. in cõcord. cle. vna. de supplen. negl. prælato. vel intellige in præbẽda theologali nullo theologo existente qui insinuauerit, licet regulariter insinuare debeãt graduati, ac nominati, vt supra dixi.

20 Papa per mandatũ vel præuẽtionem cõfert non qualificato.

Secundò, fallit quando esset mandatarius, quia ille præfertur etiam in ecclesia parochiali in villa murata existente secũdum quosdã. rub. de mand. apost. §. 1. in concord. quia apostolicus alteri præferri debet. c. hi. de preb. in. 6. & hoc pbatur ibi, quomodocũque qualificata. quod ibidẽ reprobaui per multas rationes, quas ibidem vide, si iubet.

21 Tertiò, restringe quando papa præueniendo confert non graduato, vel non qualificato, quia hoc sibi retinuit, in. d. titul. de mandat. aposto. §. declarantes. sed ibi in glo. qualificata, reliqui cogitandum, quia videtur peruerti status ecclesiæ Gallicanæ, quẽ statum papa cum rege constituit ecclesiis parochialibus villarum muratarum. Ideo per alterum non potest immutari. & istud videtur esse iustum, & æquum.

22 Simplex beneficiũ & præbenda an qualificatis debeantur

Quartò, limita, quando beneficium simplex esset intra ciuitatem, aut aliqua capellania, tunc non comprehēderetur, quia vbi verba & mens non conueniunt, non conuenit eius dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto. & tex. in d. §. statuimus. loquitur de ecclesiis parochialibus, nō de beneficiis simplicibus, in quib' cessat ratio. d. §. statuimus. Idem in præbendis in ciuitatibus existentibus, vel in villis muratis, vt non debeantur graduatis, quia textus in. d. §. statuimus, tantum loquitur in ecclesiis parochialibus, & sic nō habet locum in præbēdis. Fallit quando vna esset deputata curæ: tunc graduato esset conferenda, vt hic patet, cum ratio supra assignata in hoc casu procedat. quod est verum principaliter, secus si accessorie. c. super eo. de præb. lib. 6.

23 Parochialis actu debet esse antequam debeatur qualificato.

Quintò, fallit quando esset parochialis, habitu, vtpote quia ibi nullus remāsit parochianus. nam tūc cessat ratio dicti §. statuimus. ergo & dispositio cessabit. c. cum cessante. de appellatio. glo. in. d. §. in ecclesiis. in verbo parochialibus. hoc in propriis terminis tenet, & communiter approbatur, quia deficientibus pers[o]n[i]s collegij desinit esse collegiū. Sic defici[en]tibus parochianis, desinit esse parochialis ecclesia. nota. in. l. sicut. ff. quod cuiusque vniuersita. nomi. Archid. & alij in. c. licet canon. de elect. in. 6. vbi cōcluditur, quod habens istam ecclesiam, non tenetur promoueri intra annum. glo. in extrauag. execrabilis. Ioan. 22. in principio. in verbo habentia. de præbend. Panor. & Dec. in. c. pastoralis. §. fina. de rescrip. Barb. in cōsil. 17. præclare. col. 5. in. 1. volumi. vbi dicit istam opinionem esse communem, per ea quæ notantur per illum tex. in clem. vna de offic. vicar. inquantum loquitur de ecclesiis curam animarum habētibus, quia illud dicitur haberi, quod cum effectu habere. l. nomen filiarum. §. habere. ff. de verbo. signific. Etiam dicitur quod verba accipi debent cum effectu l. 1. §. 1. ff. quod quisque iuris. de Bella mera consil. 38. supposito. col. 3. versiculo, nec obstat quod benedicet &c. & pro hac opinione facit tex. in. l. vinaria. ibi. tandiu in ea causa esse, quan[d]i[u] vinum haberent. cum sine vino esse [coepe]rint, desinerent in eo numero esse. ff. de verbo. significa. Archid. in. ca. si apostolica. de præbend. in. 6. nisi esset verisimile quòd parochiani breui essent reuersuri. * vtpote quia superstites erant in alio loco & domus eorum remanebant adhuc cōstructæ in loco curæ.] Colle. in. c. de multa. col. 1. de præbend. argu. c. pastoralis. 7. quæst. 1.

24 Sextò, fallit quādo esset graduatus sub bulla, quia tex. in. d. §. statuimus, dicit in vniuersitate priuilegiata, ergo non possent habere illam ecclesiam hoc genus graduati, quia nō sunt in vniuersitate promoti. Item quia non sunt pmoti in vniuersitate famosa, de qua tex. intelligitur. & quia non gaudēt priuilegiis aliorum in hoc regno. vt infra dico. q. vlti. & supra dixi. q. 10. plenius.

25 Septimò, fallit in licentiato in artibus, vel in illo qui studuerit triennium in medicina, cum tantum exprimatur. in. d. §. statuimus. ille qui studuit in theologia, vel in altero iuriū, & magister artium, ergo alij excluduntur, argu. l. cum prætor. ff. de iudic.

26 Parochialis annexa nō debet.

Octauò, non procedit, quando ecclesia parochialis esset accessoriè annexa alteri non existenti in villa murata, vel in ciuitate, tunc qui est capax principalis, erit etiam capax accessorij, nec conferri debet, vt hic. argu. text. in. ca. super eo. de præbend. in. 6. hoc expressè tenet glo. in. d. §. in ecclesiis. in verbo parochialibus. in fine. quia accessorium sequi naturam principalis conuenit. l. cum principalis. ff. de reg. iur. & dicta reg. accessorium.

27 Facit quod si episcopus dispēsaret cum illegitimo ad beneficiū simplex, si illi esset annexum curatum, erit dispēsatus capax & annexi. Domi. & Perus. in. c. 1. de filiis presbyte. quia vbi beneficium est vnitum alteri, illud annexum perdit nomen beneficij. Rota decis. 370. nota quod vbi. in antiq. nec in eo tenetur rector residere, nec ad sacerdotium intra annum promoueri. ca. extirpandæ. §. qui verò. & ibi dixi de præb. Nicolā. milius in verbo ecclesia parochialis. vlti. * Si tamen vniretur in fraudem nominatorum, posset nominatus post mortem possessoris. illam requirere, & acceptare. per not. in. c. fi. de rebus eccles. non alienandū.]

28 Nonò, limitatur quando esset ecclesia parochialis collegiata, tunc non procederet quod

quod hic dicitur, per ca. statutum, iuncto ca.licet canon.de elect.in.6.& ibi multa ad didi.tum quia sunt diuersa, tum quia nomi nando minus, non comprehendit maius si ue dignius.c.sedes.de rescript. glo.in verbo parochialibus. in fine. in dicto §. in ecclesiis.

29 Decimò, non procedit quando vacaret in curia, quia tunc liberè solus papa cōfert. c.2.de præb.in.6.limita vt dico supra. q.15. nu.27.& seq.

30 Vndecimò, fallit quando cōferretur ex causa permutationis non qualificato, dú tamen modo sit graduatus iure.nam tunc sufficiet, quia vbi est eadem ratio, & idem ius est statuendum.l.illud.ff.ad.l. aquil.sed.eadem ratio procedit in hoc casu,quando con fertur graduatis, etiam qui non insinuauerunt,quæ in aliis qui insinuauerint. nam in sinuatio nil addit ad doctrinam, ergo sufficiet conferre beneficium in villa murata ex causa permutationis rite graduatis. Secundò, beneficia vacantia causa permutationis sunt excepta in.§.volumus,supra de coll.ergo & in.§.statuimus,immediatè seq.excipiētur, videlicet vt cōferri posśint graduatis tā tum etiam non insinuatis.

Tertiò forte non maior fauor parochianorum erit habere non insinuatum, quàm eum qui insinuauit,dúmodo vterque sit graduatus.nam populum vno tenore vnus & alter instruere poterit.

Quartò, beneficia non possunt conferri aliis quàm permutantibus.c. vno; & clem. vna de rerum permutatio.in ca. inter. & ibi docto.de præbend. si ergo quis permutet cū rite graduato, illi est conferenda ecclesia parochialis villæ muratæ.& maximè à papa.

Non obstat quòd nō sit præmisso modo qualificatus,quia per æquipollens potest dici modo præmisso qualificatus, vt tradit gl. in.§.in ecclesiis,in verbo qualificatæ,de colla.in pragma.vbi exponit tex.vt supra quali ficatæ,puta magistri,aut doctores,vel licentiati in theologia, in iure, vel medicina, & nil dicit de insinuatione. vel etiam potest di ci ꝙ illa qualificatio nō requiritur in beneficio vacante ex causa permutationis, idem dico in theologo, vt posśit permutare cum licentiato vel baccalaureo formato, etiā nō insinuato, postquam permutat cum idoneo & capace. vt etiam notatur in.§.1.in glo. alteri,de colla.

31 Duodecimò,regula perdit officium suū, si dicta parochialis ecclesia vacaret in mensibus ordinariorum: quia tunc poterit ordinarius conferre graduato,etiam nō insinuato,per.§. præfatique ordinarij,ibi,liberè cōferantur. de collatio. alioqui non diceretur ordinarius liberè conferre quod concedit ei dem tex. Item ibi dicit posśint liberè: ergo illa potestas omnino nō videtur sublata. Secundò,conferendo graduatis etiam non insinuatis, satisfit rationi legis, satisfit & graduatis,& parochianis,& ordinariis:ergo iste intellectus conformis omnibus,debet teneri. Tertiò, per hæc concordata intendunt conditores grauare ordinarios minus quàm possunt argum.tex. in.l.vnum ex familia.§. si rem.ff.de lega.2. Iason.consi.109.in.2.vol. sed minus grauantur in hoc casu, quádo in suis mensibus vacant,vt liberè cōferant,graduato tamen, & eligere ex pluribus possunt vnum.Quintò,in.§.statuimus,primo de collatio. dicitur, quòd ordinarius poterit conferre his qui insinuauerint,quo ad beneficia in mensibus eis deputatis vacantia. ergo in mensibus ordinariorum poterunt conferre idoneo,& capaci, licet non insinuauerit, quia capax est istorum beneficiorum graduatus.

Vltimò,fallit quando non appareret beneficium vacasse tempore stato nominatis& qualificatis, paria enim sunt non esse, & nō apparere.l.duo.ff.de testa.tutel. & nominatus qui fundat se in tempore,dicens beneficium suo tempore vacasse, debet hoc probare.l.cum actum. ff. de neg.ge. & supra dixi in.14.q.nu.9.& seq.nisi fuerit ecclesia parochialis,quæ, vt supra dixi, debetur graduatis quocūq; vacet tempore. Ex quo infertur, quòd si negaretur beneficium vacasse in tēpore nominatis & graduatis præstituto,tūc qualificatus hoc tenebitur probare, & sic cū in recredentia non admittantur probationes, sed ex titulis adiudicatur,nominat⁹ nō obtinebit recredentiā, nisi probaret literatoriè,vt docet ordinatio regia ex publica.1539 articul. 50. quod est verum, quando collationes factæ fuerunt,& requisitiones in tempore

Recredentia an debeat adiudicari nominato,etiāsi negetur beneficium vacasse tempore eisdē affecto.

pore

pore libero, tunc præsumitur quòd eo tempore vacauerit, vtpote in mense Maio, vel alio non affecto qualificatis, secus quando nominatus requisiuit beneficium sibi conferri vacans in mense eis affecto,& collator responderit prouidisse, túc qualificatus plures habet pro se præsumptiones, quàm non qualificatus: ideo probare nō tenebitur quo ad recredentiam. Prima præsumptio qualificati est requisitio, nō enim præsumitur de lictum.l.merito.ff.pro socio,& sic non præsumitur quòd nominatus deliquerit requirendo beneficium viuentis. Secunda est præsumptio scientiæ,non enim est malum præsumendum in graduato,quis enim de facili crederet,quod vir præditus scientia literarū propriæ salutis oblitus ad eā passionis ignominiam se conuerteret, vt beneficium viuētis requireret.text.in.c.penulti.de præsumptio.c. in nostra.de procurato. Tertia præsumptio est cōfessio episcopi,quæ dicit prouidisse,non debemus præsumere, quòd episcopus dixisset,si non esset verum, cum viri sint prouidi & honesti.c.nisi essent. de præb. licet contrarium soliti sint aliqui facere. Quarta præsumptio est, quando collatio facta est in tēpore affecto qualificatis,non præsumetur quòd episcopus contulerit beneficium viuentis,& non vacans, cum à iure sit prohibitum.ca.1.de concessio.præben. Nec ad recredentiam adiudicandam nominato, vel graduato requiruntur omnes istæ præsumptiones,sed sufficit vna,vel duæ pro arbitrio iudicis. argum.l.1. ff.de iure deliber. Alioqui si contrarium diceremus, daretur materia delinquendi,quia prouisus ab ordinario semper negaret beneficium vacasse tēpore affecto nominatis,& semper recredentiam haberet,ideo iudices super hoc debent aduertere,& in dubio literatis fauere,per ea quæ dico in glo.nominatis,in versicu.8.differunt supra de mandat. apostol. Imo acceptatio beneficij præsumitur facta intra tempus debitum,quia præsumptio est,quod quilibet velit sibi acquirere.arg.l. si defunctus. C.arbitrium tutel.iuncta.l.cum de indebito.ff.de probat.hoc expresim sentit Roch. Curt.in tract.iuris patro.in verbo honorificum.q.49.

¶ Decimaseptima quæstio principalis.

DECIMOSEPTIMO principaliter queritur, quid agere debeant nominati,vel graduati,dum beneficia vacant in tēpore eisdem asignato? Respon. debent requirere intra sex mēses à die vacationis cōputandos, & vt dicunt summare collatorē, vel eo absente suum vicarium,vt eisdem cōferat tale beneficium vacans.§.teneantur,in fine, de colla. qui si conferre recusauerit ad superiorem immediatum debet accedere,& ab eodem collationem petere sibi fieri iure deuoluto.hanc practicam tradit glo.non ita planē tamen,in.§. quòd si quis cuiuscūque. de colla.in verbo eo ipso.in pragm. Et si ille superior recusauerit conferre,accedat gradatim ad alium proximum superiorem,& post ea ad legatum,vel ad papam.hoc tradit tex. in.§.si quis verò cuiuscunque.de colla.in cōcord. vbi dixi papā posse adiri omni tēpore.

[1] *Nominati quid agere debeāt, dū beneficia vacant in tempore eisdem asignato.*

Aduertendum est tamen,quòd si nominatus requirat sibi conferri iure deuoluto.licet non sic vacaret, & archiepiscopus sic cōfert,non valebit collatio,etiam si ex alio capite illam collationem facere potuisset. tex. not.& ibi Panor.& alij in ca.ex parte.de cōcess.præb.Dec.consil.129.& pro tenui. col.3 vbi dicit quòd quando episcopus facit actū ex iure sibi deuoluto,& illud non sit verum, ille actus est nullus,etiamsi ex alio capite illum actum facere potuisset. vide tamen ibi, quia hodie in singulis collationib^{9} solet apponi clausula, vel alias quouismodo vacet. & sic cessat dubium.

Quærò,intra quod tēpus nominatus vel graduatus debeat petere sibi conferri beneficium? Videtur ꝙ simul atque scit vacare. arg.l.in omnibus obligationibus in quibus dies non apponitur,præsenti die debetur.ff. de regu. iur. Et sic statim debet acceptare & requirere, saltem intra mensem. cle. vna de concess.præb.

[2] *Intra qđ tēpus nominat^{9} vel graduatus debeat petere sibi cōferri beneficium.*

Item quia ecclesiarum vacatio diutina est dispendiosa.c.quam sit.de elect.

Contrarium est verius, quòd posit requirere & acceptare intra sex menses, intra quos ordinarius potest conferre, vel patronus præsentare.c.vno de iure patro.in.6.c.2 de concess.præb. quia postquam in concordatis

datis tempus requirendi non est statutum, erit arbitrarium.arg.c.si clericus. de præb. in.6.glo.in verb. scilicet.§. item quod omnia.de colla.in prag. Et ita debet arbitrari, vt infra tempus quo potest per ordinarium conferri, requiratur. Brunel.in tractatu de dignita.leg.19. cõclusio.in.6.declara. alioqui collatio ad superiorem liberé deoluitur. Et ita communiter tenetur. nam sicut bonorum possessio competens alicui, debet intra tempus à iure statutum peti, alioqui repellitur is qui vult petere.l.penult.ff.quis ordo in bono possess.seruet.&.l.2.C.qui admitti, sic erit in requisitione nominati & graduati, nec obstat quod in contrarium allegatur, videlicet.d.l. in omnibus, quæ loquitur in contractu, in quo aliquis promisit decem, vel aliam rem, tunc enim videtur voluisse dare statim, quia in potestate sua erat exprimendi aliud tempus, si voluisset. l.veteribus.ff.de pact. nec obstat.d.cle.vna. quia loquitur in expectante apostolico cum clausula acceptandi. nam illi datur tantum mensis.hic de alio expectãte, vtpote de nominato vel graduato. Nec obest quod vacatio sit dispendiosa, quia permittitur vsque ad sex menses, postquam illud tempus est præstitutum à iure ad conferendum.

Quid in exempris? vide glo.in.d.§.quod si cuiuscunque.in verbo gradatim, in prag. & in.c.cupientes.de electio. & ibi not.plené dixi in.§. si quis veró.in verbo, ad alium superiorem.de collatio.supra.

3 Secundò quæro.pone quod nominatus iuit ad archiepiscopum, non facta requisitione primi conferentis, & facta est eidem collatio, ordinarius contulit alteri, vtra collatio valeat? Vidrtur quòd superioris. propter eius prærogatiuam.c.si à sede.de pręb., in.6.Item quia in collationibus attenditur tempus datæ.c.eam te.de rescrip.c. si eo tẽpore.illo titu.in.6.

Collatio ab archiepiscopo facta nõ requisito prius episcopo non valet.

In contrarium me trahit text.in.d.§.si quis veró cuiuscunque.vbi primò requirendus est primus conferens, quia non dicitur facta deuolutio ad superiorem antequam primus recuset, vel malé conferat, vel tempus sex mensium sit elapsum. Sed non recusauit qui non fuit requisitus, nec malé contulit, ergo non fuit intra sex menses facta deuolutio. quia ibi non est mora, vbi nec petitio.l.eius qui.ff.si certum peta. hic non erat mora per ordinarium primum, quia non fuit ab eo petitum ergo non valet, nec potest dici deuolutum. Facit quod dicit Bald. in.l.1.§. magistratibus.ff. de magistr. conuenien. vbi dicit quòd si per statutum puniatur potestas non inquirens. excusatur tamen si nemo eidem denunciauerit. sequitur Ias.consil.168.statuto. col.1.in.2. volu. hoc etiam est introductum in fauorem ordinariorum, vt conferant antiquiori, & ei qui insinuauit, quod non perquirit is qui iure deuoluto confert, sed primo petẽti regulariter confert, & sic anfractibus & expensis onerantur nominati, quòd ius reprobat in ca. dispendia. de rescript.in.6. imo etiam si notorié cõstet, quod episcopus contulit alicui, adhuc debet requiri, vt tenet glos.in.§.quod si quis cuiuscunque. in verbo,eo ipso.de colla.in prag.dicens ita teneri de consuetudine, quæ est optima legũ interpres.l. si de interpretatione.ff. de legi. sequitur Brunel.in tracta. de dignitate legati.19. conclu.in.6.declara. quia si contulerit indigno,& non nominato,poterit nunc conferre nominato secundum eos. Sed contrarium.infra dicam, ergo est requirendus. Non esset tamen os ponere in cœlum, dicere, quando notorium esset collationem esse factam à primo collatore qualificato indigno, vel quando probatur fuisse factam ante archiepiscopi requisitionẽ, collationem archiepiscopi valere, & requisitionẽ primi non requiri, tum quia in notoriis non requiritur citatio, ergo minus requisitio. Deci.in.l.si.ff.de iurisdi.om.iudi.&.c. cum sit Romana.de appella. post Bal.in marga. in verbo citatio.q.69.& Nico.de Milis in verbo citatio.q.86.Barb. consil.70.col.5.in.4. vol.tum etiam quia si primus collator conferret isti secundo nominato requirẽti, ista collatio eidem non prodesset, ergo frustra requireret. ideo non esset malum in notoriis adire superiorem, etiam sine requisitione primi collatoris. nam cõcordatum non astringit nos ad hoc faciendum, sed requirit tantum quod primus disposuerat, sufficit, quia deuoluta erat potestas ad superiorem, & sic potuit cõferre iure. & hoc in his

casibus, in quibus non potest variare: alioqui contra, vt proximè sequitur. tutius est ante factum, ne processibus inuoluaris, vt primum requiras collatorem. post factum non annullarem collationem habitam sine requisitione, si iam erat facta collatio à primo, quia hoc est æquum.

4 Ordinarius conferés nominato an possit variare.

Tertiò quæro, quid si episcopus beneficiũ vacans in tempore debito nominatis vel graduatis, conferat non nominato, vel non graduato, an postea nominato requirenti possit conferre, vel graduato? Videtur quòd nõ. variatio enim est prohibita, maximè episcopis & personis ecclesiasticis. cle. vna de renunc. ergo non variabit alteri conferẽdo.

Secundò facit, quia nemo potest mutare cõsilium suum in alterius iniuriam. reg. nemo potest mutare. ff. de reg. iuris. sed per collationem est quæsitum ius illi, cui est collatio facta etiam absenti. c. si tibi. de præb. in. 6. ergo in præiudicium illius non mutabitur collatio illi facta.

Tertiò, collator conferendo incapaci functus est officio suo, sicut iudex quando iudicat, siue bene siue male iudicet. c. in literis de offic. de leg. dixi in repet. l. quod iussit. ff. de re iud.

Quartò, prima collatio impedit secundam, donec prima sit irrita & annullata. c. post electionem. de conceß. præb. ergo & hic c. nosti. & c. considerauimus. de elect.

Quintò, collatio facta post deuolutionem potestatis ad superiorem, vbi deuolutio fit ipso facto, vt in hoc casu, est nulla. c. licet. & c. fin. de supplen. negli. prælato. sed deuolutio fit ipso facto, per §. si quis verò. de colla. in concor. igitur &c.

Sextò, per collationem confertur ius ei, cui confertur beneficiũ. probatur per locũ à speciali, in. c. si tibi absenti. de præb. in. 6. c. gratia. de rescrip. eo. lib. vbi non acquiritur ius absenti, vt suum dicere posit ante acceptationem: ergo præsenti sic, sumẽdo argumentum à contrario sensu, quod est validum. l. 1. ff. de off. eius, sic qui cõtulit nõ nominato, postea nominato, cõferre nõ poterit. alioqui quotidie sic variaret, & infinitas collationes faceret: & nominatos processibus inuolueret, quod maximè est vitãdum.

In contrarium videtur. c. si. de iure patro. vbi capitulum Eboracen. contulit ecclesiam eligendo, & quia ad eos spectabat tantum ius patronus post appellationẽ factam, voluerunt præsentare, quod concedit ibi papa, sic etiam hic concedendum est, vt si collatio fuerit facta non qualificato, quòd fiat postea qualificato.

Secundò facit, quòd melius est seipsum corrigere, quàm ab alio corrigi. spectare. §. t. in authen. de nup. colla. 4. & sapientis est in melius mutare consilium. gl. in. l. nonnunquam. ff. de colla. bono. ac magnæ sapientiæ est reuocare, quod malè egeris. ca. magnæ. 22. q. 4. dixi plenè in rationibus dubitandi in repet. l. quod iussit. ff. de re iudi.

Item non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. reg. nõ præstat. de reg. iur. in. 6. sed hæc prima collatio est nulla ratione decreti positi in concord. in §. si quis verò. prosequente nominato. ergo non præstabit impedimentum ad secundam collationem faciendam. Probatur etiam in §. fin. de colla. in concord. vbi astringit collatores ad cõferendum nominatis, vel graduatis sub pœna suspensionis, quando ipsi requirent, vel quando constat aliquos esse nominatos. sed quando primus collator contulit, non apparebat eidem esse aliquem nominatũ qui vellet beneficium. ergo quãdo cõstabit, poterit cõferre, quia de nouo peruenit ad notitiã suam esse aliquos nominatos, vel nominatum, & illa notitia multum prodest. c. vt circa. de elect. in. 6. c. pastoralis. de excep.

Insuper quando non est adiecta dies, potest mora purgari, vel quãdo est adiecta ante diei lapsum. l. celsus. ff. de arbit. l. & si post tres. si quis cautio. l. si insulam. de ver. obliga. ideo vt euitet pœnam collator, poterit ritè conferre nunc, licet primò defecerit alteri conferendo, quia executor mãdati apostolici si contulerit beneficium non debitum mihi, poterit iterum conferre etiam sine nouo mandato ei, cui debebatur. Ita Card. in. c. capitulum. q. 18. de rescript. sic & collator in casu isto.

5 Beneficiũ resignatũ collatum sine resignat.

Idem puto dicendum si collator contulerit beneficium coram eo resignatum, quia si postea non vixerit resignans per. xx. dies poterit ordinarius illud beneficiũ alteri de

nouo

moriatur ante vigin ti dies poteft iterũ conferri.

nouo conferre, cum alio iure vacet, videlicet per mortem.& quando fine culpa collatoris collatio irrita fit, vel electio, tunc reuertitur ad eofdem.& poffunt variare,& eligere alium.tex.eft expreffus in.c. fi compromiffarius.de elec.i.6. fed illa collatio prius facta de beneficio coram eis refignato eft nulla. per regulam cancella. difponentem beneficium vacare per mortem,fi refignans ante.xx.dies moriatur.ergo &c.

Præterea facit.d.c.non præftat. de reg. iur.in.6.& dicit Domi.in.c.fi tibi abfenti. de præb.in.6.quod fi ordinarius contulerit Bernardo beneficium, & is recufauit, quod ordinarius poterit iterum alteri cõferre. fic & in hoc cafu dico, vt Io.de Selua in tract. de beneficio in.3.parte.q.33.refert.& fic ordinarius qui in menfe Iulio contulit beneficium vacans per refignationem non nominato,fi refignans moriatur ante.xx.dies, in dicto menfe Iulio, poterit iterum & debebit conferre nominato.fi verò contulerit in menfe Augufti beneficium vacans per refignationem, & refignans moriatur ante xx.dies,poterit idem ordinarius alteri conferre vel eidem beneficiũ illud quod nunc vacat per mortem,per prædicta.

An regula de xx. diebus habeat locũ in ordinario.

Nec refragatur confilium Dec.224. in cafu.in fi.fatis leniter datũ, vbi dicit illam regulam cancel.18. non habere locũ in ordinario,quia regulæ cancellariæ non funt leges generales,fed tantum ligant refignãtes coram papa. nam in pontifice eft maior præfumptio fubreptionis,quàm in ordinario.allegat,cle.i.de offic.ordina. debet allegare,cle.vlt. ibidem. ergo in papa tantum habebit locum. Contrarium teneo, videlicet quod illa regula habet etiam locum in ordinario,quia regulæ cancellariæ extractæ ex rationibus iuris naturalis ciuilis vel canonici,à populo receptæ.habent vim legis, & ligant omnes, ficut ratio legis, etiam fi non effet regula:& funt feruãdæ, præfertim viuente earum conditore.vbi non funt iuri contrariæ, nec decretis fanctorum patrum. Io.And in regula,nemo poteft.de regu.iur. lib.6.in Mercuria.vt refert Aufre. in decif. capel.Tholofa.q.441.an regulę.& fapiunt naturam legis. Ioan.Francif. in præfati.ad extrauag.Ioan.22. & ligant omnes.c.i.de conftitu.ne ordinarius fit melioris conditionis quàm papa,etiam in ordinario procedet.d.regula.Ideo concludit de Ripa in ca.2.in fi.de refcript. regulam de verifimili notitia habere locum etiam in ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris, videlicet de.c.deteftanda.de conceff.præb. dixi in glo.iure præuentionis in.§. declarantes. de manda.apofto.Item hæc regula de.20. diebus eft extracta à.c.i.de præb.ergo habebit locũ etiã in ordinario, ne in beneficiis fiat teftamẽtũ,& ne fuccefsio detur in illis, nec aliquid facit furreptio, quia non agitur de furreptione in illa regula.& Gomef.in prooemio.reg.cancell.q.2.vbi multis modis.

Item fi regulæ cancellariæ loquantur de actu expediendo in curia, non habebunt locum extra curiam:fed quando loquuntur fimpliciter.fic Feli.in.d.c.2.col.penult. fed ifta regula loquitur fimpliciter, ergo habebit locum tam in curia quàm extra, & tam in papa,legato,quàm in ordinario.

Præterea eft facta ad obuiandũ malitiis & fuafionibus illorum, qui inducunt aliquos femimortuos ad refignãdum, & quodammodo ad faciendum teftamentum de fuo beneficio, quod fecum moriendo ferre nõ poffunt,vt tenet glo.in.d.regula.& licet curiales dederint caufam faciendi, tamen non minus habebit locum in aliis.l.i.ff. de poftulan. & fic recepta eft à parlamentis. & ad euitandum iftas opiniones papa modernus Paul.3.addidit dictę regulæ,quauis auctoritate cõferatur. Et fic hodie non eft amplius dubitandũ, quin habeat etiã locum in ordinario,&ita teneo,quãuis multi dubitẽt * & fic fuit iudicatum pro magiftro Francifco de Borges contra Bricon, anno.1539. & in vigilia affumptionis diuæ Virginis, & prolatum in fenatu Parifien. ita quòd hodie non eft dubium, quãuis multa fuper hoc fcribat D. Gomef.in commẽtar. huius regulæ.q.17.&.q.26.vbi mecum conuenit, & ita etiam dicit fuiffe in Rota indicatum. & Caffado. in decif.31. fuper regulis cancel.tamen dubitat quando beneficium eft fub præfentatione, & dicit non habere locum,fed tamen eadem eft ratio in vtroque cafu.&fic fuit iudicatũ in hoc fenatu.anno 1536.die.2.Iunij, pro magiftro Gofrido le

tainсturier defensore, contra peregrinum Roffellet actorem, super cappella in ecclesia sancti Andreæ Calsiduni.] Procedit etiam in collationibus factis à rege, vt fuit in senatu conclusum, Anno.1494. die prima Decemb. in processu super possessorio pendente super capella sancti Laurentij in ecclesia Melden. vt à quodam fide digno accepi. Non obstant supra allegata, videlicet quòd variatio sit prohibita. nã quando tendit ad bonum, non prohibetur.d.c.magnæ. nec dicitur variare, qui à facto quod notoriè non valet, recedit.d.ca. cum terra.per.l. 2.ff. de optio.lega. Panor.in.ca.causam. de electio.nec dicitur collator variare in iniuriam non nominati, quia eidem non poterat fieri collatio prosequẽte nominato.ideo quando apparebit nominatus, & prosequetur collatio erit irrita, ideo mutabit consilium in commodum nominati, lege hoc dictante. & maius esset incommodum non qualificato, si prosequeretur collationem nullam. nam superior etiam conferret si ordinarius primus recusaret.

Nec obstat quòd prima collatio impedit secundam, quia verum est, quãdo ambæ collationes fierent ab eodem ordinario, & eodem iure. sed prima fit iure ordinario, secunda fit coactè videlicet respectu nominationis, vel gradus. ideo prima nulla non impediet secundam. glo.in.d.ca. considerauimus.de electio.&.d.c.super eo.vbi etiã collatio nulla non impedit, quin secunda fiat etiam prima non annullata. Panor.in.c.auditis.col.2.de elect.tex.in.c.dudũ.& ibi Perus.in.4.nota. de præb.in.6. & idem quãdo collatio secũda fiebat à diuerso collatore.& censetur etiam diuersus, quando vnus diuerso iure cõfert, quia prima nõ impedit secundã.c.quia diuersitatem.de conces.præb.hoc firmat in propriis terminis glo.in.§. quòd si quis cuiuscũque.in verbo, eo ipso. de colla. in prag.quam ad verbum transcribit Selua in tracta.de benefic.in.3. parte. quæst.47.& infra dicetur. Vel non obstat quod non valeat secunda collatio, vel electio, prima non cassata. Respon. verum esse quando non cõstabat notoriè primam viribus non subsistere.& ita intelliguntur iura prædicta. secus si constaret primam esse nullam, quia tũc electio secunda fieri potest, vel collatio, etiam non cassata prima.c.cum terra.in fi.ibi, tandiu in electione &c. &.c.auditis. de elect.c. illud.& ibi Ancha.1.no.de iure patro. Vnde quando collatum fuit ignoranter beneficiũ indigno, tunc quia notoriè non cõstat de illa indignitate, & ignoranter conferens non est priuatus potestate conferendi, vel eligendi, ideo pendente illo dubio non potest iterum conferre, vel eligere, & sic loquitur.d. c.inter dilectos & ibi Panor. col.3.dicit istũ esse verum & clarum intellectũ. sed in hoc casu notoriè constat collationem primam, vel electionem factam per resignationem esse nullam ratione regulæ cancell. quia ius est certum & notorium. l. ornamentorum. ff.de au. & argu.leg. & etiam extrauagans recepta.c.pastoralis. de fide instru. vbi nota. & idem in regula cancell. recepta, quæ pro iure habetur, vt supra dictum est. Ideo si primo præsentatio fiat vicario non habenti potestatem instituendi, secundò fit episcopo, valebit secunda præsentatio, cum prima sit notoriè nulla.no.in. c.1.de iure patro. Item litis contestatio coram iudice incompetẽdi facta, pro non facta habetur. l.si pater.C. ne de statu defuncto.& ibi glo. & Barb. in ca. Raynaldus. col.35.de testa. Item iudex ordinarius postquam sententia est nulla, denuo cognoscit.l.si vt proponis.1.C.quomodo& quando iudex. l.si accusatoribus.de accusa. Quando contractus super vna re initus est nullus, potest super dicta re contractus vtilis & efficax celebrari. etiã in persona eiusdem, & dicitur possidere ex secunda concessione. tex.in.c. continebatur & ibi Ancha.4.no.de his quæ fiunt à prælat. Et si prima collatio vel electio sit ipso iure nulla, valet secunda electio, non tanquam secunda, sed tanquam sola: quia quod nullum est, nullius est autoritatis vel ordinis. Bald.in. d. c. considerauimus.in princi. & prima collatio nõ dicitur prima, sed nulla.c.factus.7.quæstio.1.ibi, nam non secundus sed nullus est. dixi in glo.duobus.de manda.aposto.§.1.

Nec obest quòd functus erat officio suo, quod est verum quando iure contulit, secus si nulliter, quia nõ præstat &c. vt supra dixi. Item patronus clericus potest variare quando nulliter præsentauit, licet aliàs non possit.Cardi.

sit. Cardi.& Imol.in clem.1. de iure patro. quos refert & sequitur Roch.curt:in tracta. de iure patro.in verbo honorificum.q.9.ver sic.3. Sic & ordinarius poterit cōferre quan do prior collatio est nulla.

Vltimò,respōdetur in glo. dispofuerit, & glo.dispositiones.de colla.supra. * ac si vicarius episcopi vnū inhabilē præsentauerit, & postea die sequēti episcopus alterū, va leat ne præsentatio prima, vel secunda,deci dit gl.in§. Item voluit.in verb. vicario fol. 101.& seq.de collatio. in pragma. vide Rochum.q.9.in verb.honorificum.]

6 Si cōtulit secūdo, an eidē possit primo conferre.

Quartò, quæritur,si collator cōtulit secūdo nominato,postea primus requirit,& facit fidē de prioritate, an possit cōferre idem ordinarius isti antiquiori nominato? Et breui respon.videri quòd nō, quia hoc casu nō cōfert diuerso iure,ergo non potest. vt in.c. postulastis.de concef.præb. ideo primo non debet conferre, nisi appareat de antiquitate & prioritate nominati. Et sic bonū est quòd collator videat omnes nominatos, qui insinuauerunt illo anno, & collationem in aliquod tempus extrahat, vt postea iuxta antiquitatem eorum illis prouideat.& hoc modo faciunt cauti collatores. vide quæ dixi in d.§.si quis verò.in verbo dispositiones.&c.

Ordinari° nō cōfert secundo sine requisitione qualificati

Fallit etiā quādo collator vellet cōferre iterū sine requisitione qualificati, qa tūc nō posset, cū collationē suā nō possit reuocare, nisi instigante nominato. ꝓbatur in. c.2.de preca.& ibi Barb. in fi.dicit per illū tex. qđ cōtrahēs cū ecclesia nō potest petere rescindi contractū inualidū, si ecclesia hoc nolit, quia cū ecclesiæ beneficio sit nullus, nō potest cōtrahens vti illo beneficio cōtra ecclesiam, per. l.si iudex.ff. de minor. sic nec ordinarius collator poterit cōferre alteri etiam qualificato,nō petēte nominato.quod est bene notandū. & facit.l. 2.ff. de lege cōmisso.

Electione facta variare non licet.

Quintò, quæro,quid si in mensibus graduatorum semel elegit vnum, & gratificauit, ac illi contulit, an possit alium eligere, & conferre? Respond.non argu.l. serui electione legata,semel optare possumus. ff. de leg.1.quia ius est iam illi quæsitum ideo nō poterit in illius præiudicium reuocari. Notant docto. per illum tex. in.ca. si compromissarius.de electio.in.6.

Item facit.c.duobus.cum glo.de rescri. in.6.vbi si duo impetrant eodem exemplo canonicatum in ecclesia Parisien.& cōcurrunt in præsentando, capitulum vel alius collator poterit eligere alterum,& semel facta electione non poterunt postea alterum eligere.& hoc approbant ibi docto.& plenè Ancha.consil.214. Franciscus,& doct.in.c. gratia. de rescript.in.6. & qui semel elegit vnam actionem, non potest habere regressum ad aliam.l.quod in hæredem.§.eligere. ff.de tributo.actio.

7 Refutatio vicarij an sufficiat.

Sextò,quæro, an sufficiat requirere vicarium generalem,& in refutationem illius ad superiorem accedere? Breui respōd.quod non, quia is non debet requiri, qui non potest conferre,quia frustra peteretur ab eo,cū non possit dare, quod non habet.c.quod autem.de iure patro.c. Daybertum.1. q.7. sed ipse vicarius etiam generalis non potest conferre.c.fin. de offic.vica. ergo refutatio vicarij non habentis specialem potestatem conferendi, non deuoluet potestatem conferendi ad superiorem, quia cōtrariorum eadem est disciplina. l.1.ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.& vbi nulla est petitio, ibi nulla est refutatio.l. si pupillus.ff. de verbo. obliga.l.nulla intelligitur,de regu.iur. priuatio præsupponit habitum.l.decem.ff.verb.obliga.c.ad dissoluendum.de desponsa. impub. ita tenuit glo.in§. item voluit. in verbo vicario.de collatio.in prag.

Imo dicerem refutationem vicarij generalis etiam cum potestate conferendi, nō valere, quando episcopus esset præsens, vel commodè posset eius præsentia haberi, intra ciuitatem, vel in continētibus ædificiis, quia prius esset collator requirendus, quàm vicarius, nam potestas vicarij cessat præsente episcopo. Ideo non fiet per hanc requisitionem ad superiorem deuolutio. cum tex. in.d.§.si quis verò, loquatur de episcopis & aliis collatoribus, ideo ad illos primò opus est accedere,quando commodè haberi possunt, quia sunt in ciuitate.ca.cum in ecclesiis.de præbend.in.6. Si tamen nominatus requisierit illum vicarium, & in requisitione ignorauerit defectum potestatis conferendi, & nil eidem fuerit dictum per vicarium, tunc dicerem collationem iure deuo-

luto factam nominato, posse sustineri, ne via detur fraudibus, & etiam illa ignorantia est probabilis.l. si.ff.pro suo. si communiter ha bebatur pro vicario habente potestatem cõferendi, vel si alius non erat.

8 Requisitio gradatim fieri debet.

Septimò, quid si antiquior nominatus requisiuit abbatem, qui recusauit conferre, postea deuolutio fiebat ad episcopum, ipse adiuit archiepiscopũ, & obtinuit ab eo collationem, an valeat? Videtur quòd sic, postquam primus collator fuit requisitus. Contrarium est verius, quia gradatim debet fieri requisitio, sicut deuolutio. d.§. si quis verò. Ideo dñ abbas recusauit, ad episcopum immediatum superiorem erat facta deuolutio, & nõ ad archiepiscopum. quare archiepiscopus non potuit conferre, quia ad eũ non erat potestas deuoluta. igitur collatio ab eo facta, est nulla, & quia non est seruata forma requisitionis, quæ facit actum corruere.l.cũ hi.§.si prætor.ff.de trãsact. dixi in glo. dispo fuerit.§.si quis.de colla.supra.

9 A quo tempore fiat deuolutio

Octauò, quidã requisiuit prima die Iulij beneficium sibi cõferri ab episcopo ordinario, qui recusauit. postea hic nominatus permisit labi tempus octo mẽsium, vt videret an aliquis eo esset antiquior. vidẽs nemi nem, vadit ad archiepiscopum iure deuoluto, à quo obtinuit collationem. opponitur eidem, quod sunt lapsi octo menses à die requisitionis, & sic archiepiscopus non potuit conferre, sed erat iam deuolutum ius ad superiorem archiepiscopi. quid iuris? Videtur collationem esse validam, nec ista diligẽtia nominati tollit, quin episcopus habeat sex menses ad conferendum, quia indultum à iure beneficium, nemini est auferendum.regula, indultum.de regu.iur.in.6. nisi episcopus cõferat, quia tunc statim erit facta deuolutio ad archiepiscopũ. si nominatus voluerit, & collationẽ ab eo impetrauerit. sed nõ impetrauit, nisi postquam sciebat ad eum de iure esse deuolutũm ius, videlicet post sex menses, ergo valuit. Item poterat nominatus iterum requirere ordinarium eũdem, & ordinarius poterat variare, vt dixi supra. Ideo expectauit nominatus vt secundò requireret istum collatorem, & vt videret an mutasset propositum. sicut ergo episcopus potuit postea conferre intra tempus iuris. si nominatus non iuit ad superiorem, ita ergo nominatus potuit ad illũ ire, & sic à die primæ requisitionis nominato nolente non est ius deuolutum, vt dico in.§. si quis verò. de colla.supra. ✱ Nec ibi dicitur, quòd statim adie requisitionis fiat deuolutio, sed intelligi debet deuoluatur intra terminum iuris.] alioqui non posset episcopus variare, nec bis requiri. illud etiam in odium nominatorum & graduatorum retorqueretur, licet in fauorem eorum esset introductum, contra.leg.quod fauore. C.de leg.& diligentia nominati esset ei nociua, quando requisiuit ante sex mẽses, primum ordinarium, quod non est dicendum.

✱ ℂ Intelligerem prædicta quãdo vnus tantũ nominatus requisierit, vel graduatus, secus si plures, quia deuolutio censetur à requisitione primi nominati, aut graduati, aliàs superior haberet decem, vel vndecim mẽses ad conferendum, quod non est dicendum.

Item & quando episcopus, qui contulit posset variare. de quo scripsi in.d.§.si quis verò. Nam si primo ordinarius contulisset nominato, vel graduato, postea non potest variare, nec requirenti conferre, ergo deuoluta erit tũc potestas ad superiorem, quod est notandum. Fuit enim in senatu iudicatum à tempore refutationis sex menses currere, in vna præbenda sepulchri Parisien. Etiam inter M. Stephanum Alard, & Christopho. Guyet appellantes, & Nicho.le vasseur intimatum, & idem in magno consilio iudicatum fuit, & hoc obseruatur in praxi.]

10 Non prosequente nominato an collatio alteri facta valeat.

Nonò, facta est collatio non nominato de beneficio vacante in mense Iulio, nominatus non prosequitur, an illa collatio valeat? Videtur quod non, per.l.si seruo.ff.qui & à quib. manu.liber. non fiant. vbi si quis dedit libertatem seruo alieno, licet postea succedat domino serui: non confirmatur illa libertas. Sed collatio facta nõ nominato, non debet cõfirmari tempore quo debebat nominato cõferri. Secundò, nominationes concernunt præbendam nulli de iure debitam, sicut alia gratia.c.si postquam.de preb. in.6. interim ergo cum dubiũ esset an nominatus velit acceptare, cõferri non potuit nõ nominato, quia nõ erat sibi debitum beneficium, ex quo erat debitum qualificato.

Tertiò,

Tertio, facit.c.si tibi absenti, de prben. in sexto, vbi si collatio fiat absenti. ius quæritur ei, donec constet, quod non vult acceptare, & tamen si collatio interim fiat alteri, non valet, vt ibidem dicitur, ergo nec hic.

Quartò, facit.c.quodam.illo titul.in.6. ibi, prima enim collatio post & contra decretum interpositum facta, licet ab ignorantibus, etiam ignoranti, non obtinet firmitatem.

Quintò, collatio est actus legitimus, qui in pendenti non potest esse.regu.actus legitimi.de reg.iur.& ibi doct.c.2. de electio.& ibi glos.nã ecclesia, quæ est sine macula, diu vota sua eludi non est passa. l.2. C. de sponsa. Ioan.Monach.in.d.c.2.de elect.in.6. sed si fiat collatio non nominato, incertum est & dubiũ, videlicet an primus requiret necne, ergo.&c.

Vltimò est text.in clem.vna de conces. præbendæ,& ibi docto.vbi dicitur quòd collatio facta secundo intra mensem acceptandi non valet. facit.l.1 §. quod ait prætor. 2. ff.quorum legato.

Contrarium tenuit glos. in § q si quis cuiuscunque. de colla.in pragma. in verbo eo ipso:& in verbo irritum. quam sequitur D. Auriolus in additioni.ad Guillel.de mõte Laudu.in.c.si tibi asenti.de præbend.in.6 & idem Brunel.in tract.de dignita.leg. conclu.19.in.5.declar.

11 *Collatio spreto patrono quã do valeat.* Quia collatio facta spreto patrono, licet sit nulla eo prosequente.ca.decernimus.16. quęst.7.tamen si patronus non præsentet intra tẽpus à iure statutum, vel consentiat collationi, ea valebit.l.1.§.prodest.ff.quorum legato.Feli.in.c.cum Bertoldus.col.5.de re iudi.de Selua in tract. de benefi.in.1. parte. q. 6.nu.10.Late Do.Probus in addit..ad Ioan. Monachum.in.c.statutum.de prębend.in.6 qui contrarium videntur tenere. & Do.Stephan.Bertrand.in consil.38.in.3.volu.Egid. consi.10.in.6.dubio.Bertachi in trac. de episcopo.libr.4.parte.2.q.26.

12 *Collatio ante deuolutionẽ an confirmet.* Secundò, si archiepiscopus cõtulerit beneficium vni antequam sit potestas ad eum deuoluta, facta deuolutione non potest alteri conferre, sed illa collatio conualidatur, quando ad eum fuit deuoluta potestas. Panor.& Feli.in c.cum ex officij.col. penulti. de præscri.per.l.si rem alienam.2.ff. de pig. actio.hoc tamen non firmo, licet adducant ea quæ not.Bar. in.l.cum vir. ff. de vsucap. vbi si quispiam vendiderit rem alienam ecclesiæ,& venditor succedat domino, statim transit vtile dominium in ecclesiam: ratio, quia ibi non requiritur traditio.l.fina.C.de sacrosanct. ecclesi. & intererat venditoris contractum confirmari.cum ex suo contractu. obligatus esset &c. ✱ Imo fuit iudicatum in senatu Burdegalen. collationem primam tanquam nullam tractu temporis nõ ratificari, vt firmat.D.Boer.in decis.Burdegal.q.70.quæritur.]

Tertiò facit quòd si pater legauerit seruũ qui erat in peculio castrensi filij, & postea filius moritur, & ei pater succedit, anteq̃ filius contradixerit, valebit legatum patris. l.seruum filij.1.respon.ff.de leg.1.facit.l.pro ponebatur.§.idem. de castren. pecu. Item si sit optio seruorum legata alicui, & antequã legatarius optet, vnus seruus sit manumissus, si postea alius optatur, remanet ille liber.l.si cũ optio. ff. de optio. lega. not.in.c. si.de consuet.in.6.

Quartò facit quod notat Ioann.Monachus in.c.2.de præbend.in sexto. vbi si ordinarius conferat beneficium intra mensem, quod fuit specialiter impetratum cum clausula decreti & inhibitionis, tenet collatio, si impetrans sua non vtatur gratia, & si habens clausulam anteferri, ei renunciet, valebit collatio prius facta, quia eo repulso sublatum est impedimentum, quo ad primum. Ioan. And.in c.penulti. de concess. præb. in 6.glo.in verbo irritum.in.§. quod si quis cuiuscunque.de colla.in prag.Soci.consil 117 in facto.in.3.volu.

13 Quintò, processus iudicis à quo non tenet, si appellans prosequutus fuerit appellationem: at si renunciauerit appellationi, tenet processus.ca. vt super.de appellatio.lib. 6.& emphyteota priuati non soluens canonem intra triennium. priuatur iure suo, si dominus voluerit.l. 2. & ibi Ias. & omnes. C. de iure emphyt. Etiam testamentum in quo filius est præteritus, est nullum, si filius hoc velit & prosequatur.l.filio præterito.ff. de iniusto rupt. *Emphyteota priuatur iure si domin9 velit.*

Sextò,

Sextò, si infra decendium fiat executio, licet fieri non deberet, si postea non appelletur, remanet valida. gl. in ca. venerabilibus. §. porro. de senten. excommunicatio. lib. 6. quam sequitur Felin. in ca. quod ad consultationem. conclu. 5. de re iudica. facit. l. obseruare. §. fin. ff. de offic. proconsul.

Vltimò, extat regula cancella. Bonifacij octaui facta anno quinto sui pótificatus, vbi ordinauit, quòd si sint duo vel plures expectantes in eadem ecclesia, omnes possunt beneficiũ vacans intra mensem vigore gratiæ acceptare à die notitiæ vacationis beneficij: & sibi de illo prouideri facere, saluo iure prioritatis, scilicet ꝙ ille qui est in iure, prior si acceptauerit, & sibi conferri fecerit, posterioribus in assecutione beneficij præferetur. & hanc regulam non viderat Cardi. qui contrarium tenet, in. c. dilectus. 2. nu. 16. de præbend. & vide respon. ad contraria in sequenti quæstio.

14 Collatio facta secũdo nomiato, an valeat non prosequẽte primo.

Decimò, dubitatur vacans beneficium in tempore assignato nominatis, episcopus confert secundo nominato, & tamen debebat cõferre primo, & antiquiori, an valeat? Si antiquior non requirat, videtur quòd non, quia actus gestus tempore incõgruo tali incongruitate, quæ resistit substantiæ actus, est ipso iure nullus, etiamsi superueniat temporis habilitas. l. 1. §. fin. & l. vnde. §. si quis. ff. de itinere actuq; priuato, sed collatio facta secundo, est facta tempore incõgruo, vtpote intra tẽpus quo poterat antiquior requirere beneficium. & acceptare. ergo collatio est nulla: & sic postquam est ab initio nulla, non potest. tractu temporis cõualescere. regula, non firmatur. de regu. iur. in sexto.

Secundò, gesta pendente aliquo obstaculo, quòd postea tollitur, non ex hoc reddũtur valida. vnde sentẽtia excõmunicationis lata pendente appellatione valida, licet postea deseratur, non propterea redditur valida. c. licet de sententia excom. in. 6. & tamen per desertionem fingitur appellans retro nõ appellasse, adeo quòd damnatus furti, si appellationem non prosequatur, retro notatur infamia. l. furti. ff. de his qui notant. infamia. Sic collatio facta secũdo nominato pẽdente obstaculo primi, est nulla, nec validatur, licet ex postfacto appareat de non prosecutione antiquioris.

Tertiò, sicut hæreditas non conceditur ad tempus. l. hæreditas ex die. ff. de hæred. insti. sic nec beneficia. ca. præcepta. 55. dist. c. si gratiosæ. de rescript. in. 6. sed si antiquior nominatus intra sex mẽses acceptet illud beneficium, & petat sibi conferri, collatio facta secundo reuocabitur. postquam ergo tenuit medio tempore, ad tempus fuit illi iuniori datum beneficium, quod est prohibitum, vt supra dixi. sequitur Card. cõs. 105. super præmisso casu.

Contrarium tenetur. quia quotiens pluribus gradatim competit ius circa idem, altero non vtente valet, quod interim fit per alium. ca. si qua. 12. q. 2. ca. Lugdunẽ. 9. q. 2 cle sæpe. de appella. l. proinde. ff. si cert. pet. igitur valebit collatio facta secundo, si primus non requirat, nec prosequatur, sicut reuocantur attentata post sententiam intra tẽpus appellandi, si aliquis appellet: secus si nõ appellet. ca. non solum. de appellatio. in. sexto.

Secundò facit. c. si clericus. de præb. in 6. & quod not. Ioan. And. in. c. penul. ibidẽ. vbi dicit quòd si habens clausulam anteferri, non velit ea vti, primus habebit præbendam, etiamsi primo derogaretur per illam clausulam, vt supra dixi. facit. l. si iudex. ff. de minor. Ancha. in cle. vna. q. 2. de concess. præbend.

Tertiò facit quod dicit Roma. & alij in l. fi. C. qui admitti. vbi dicit quòd si existens in secundo gradu properãtius agnouerit bonorum possessionem intra tempus primi, si contingat primũ repudiare, illa agnitio secundi valebit, acsi esset suis curriculis facta, per text. in. l. 1. §. quibus. ff. de success. edicto. nam quando primus repudiat, fingitur, acsi ex eo numero non esset: ergo acceptatio secundi debet conualidari. & ita expressẽ tenet glo. in. d. verbo irritum. de coll. in prag. Et de mandatariis duobus loquuntur doct. in. d. l. fin. sic consuluit Ias. consil. 104. circa quatuor. in. 1. volu. Card. consil. 105. super. & Bertrand. consil. 38. in. 3. volu.

Quartò, quando quis remouetur alicuius contemplatione, illi debet acquiri, cuius contemplatione remouetur. l. seruo legato, §. si testator. ff. de leg. 1. l. post legatũ. §. amittere. ff.

tere,ff. de his quib. vt indignis.l.2.§.fina. de colla.bono.l.si legatarius.C.de lega. Ias. pulchrè in cõsi.61.nobilis.col.penul. versi. confirmatur.in.3.volu.Sed hoc in casu primus remouetur contemplatione secundi, qui prosecutus est ius suum,ergo illi acquiretur, si primus non fuerit prosecutus.Ias. d.consi.104.circa.in fi.volu.1.facit glo.penul.in.c.fi. de consuet.in.6. & bella mera in decis.468.si primus.

Nec obstant iura in contrarium adducta,quia loquuntur in casibusdissimilibus. nam hæ qualificationes sunt introductæ in fauorem nominatorum,ergo illi fauori poterunt renunciare.l.penul. C.de pact.ca.ad apostolicam.de regula.nam clausula decreti apposita in.d.§.si quis verò. intelligitur si nominatus ea vti velit.Innoc.in.c.1.de con cess.præbend.in.6.glos.in.d.verb. irritum. si ergo non vtatur, habetur ac si non esset qualificatus, & sic collatio secundò facta tenuit, quia sublatum est impedimentum quo ad ordinarium, ergo valebit sua collatio,nec requiretur noua collatio, postquam secundus est exclusus. Vnde dicit Benedic. in repet.c. Raynutius. in verbo, in eodem testamento.1.nu.89. & seq.de testa. de episcopo,cui papa dederat facultatẽ acceptandi,& retinendi beneficia vacatura vsque ad certam summã in sua dioecesi, & vt ea posset retinere tanquam vnita mensæ suæ episcopali propter reparationes, quas fecerat ibidem.prouiso tamen,quod intra sex men ses à die acceptationis annatam soluat cameræ apostolicæ. aliàs tempore elapso dissoluta esset dicta vnio,& pro non facta habeatur.contigit quod episcopus aliqua beneficia acceptauit, & eis pacificè gauisus fuit,in vita tamẽ minimè soluit annatam, an beneficia vacent per mortem episcopi, vel per priuationem factam eo, quod non soluit annatam, & respondet per mortem vacare,cum papa non declarauerat pœnam priuationis, quæ erat in fauorem suum introducta, per ea quæ notantur in.l.fin.C.de reuocand.dona.Nec obstat, quod beneficiũ datum erat ad tempus secundò, quia non est verum. nam illud censetur esse perpetuum, quando potest esse perpetuum, licet dubitetur an erit temporale, an perpetuum.l.sufficit.ff.de condictio.indebi. glo. in.d.c.si gratiose.vide Io.de Selua in tract. de beneficio.in.3.parte.q.9.

15 Omnia nomina an simul sex menses habere debeant.

Vndecimò quæro, plures sunt nominati,an omnes ad requirendum beneficium habeant simul sex menses, an verò primus nominatus sex, secundus alios sex menses, & sic deinceps? Respõde quòd tantum dantur sex menses omnibus nominatis, & non singulis. quod probatur in cle. vna de concessio.præbend.vbi quando sunt plures expectãtes apostolici cum clausula acceptandi,omnes habent vnum mensem tantum. quod sequitur Io.And.in addi. ad Specula. rub.de concess.præb. vbi plenè disputat, & in.c.si pluribus.de præb.in.6.

Item omnes mandatarij vnum tantum habent mensem. Do.de Rota decis.323.nota. Paulus.i antiq plenè Ancha. in cle.vna. q.3 de concess.præb. Collecta.in.c.cum nostris.in fi.de concessio.præb.quod non procedit in Francia.ibi sex menses dantur.

Item ad optandum dantur viginti dies, siue sint plures optare volentes, siue vnus.c. fi.de consuetudi.in.6.

Item consanguineis omnibus ad retrahendum datur annus, vel tempus à consuetudine taxatum, teste domi.Boer.in.§.2. de consuetu.retract.in consuetu. Biturig.

Insuper annus, qui datur ad petendum tutorem pupillo, currit omnibus, qui ad successionem pupilli vocantur.l.sciant.C. de legitimis hæredi. Lucas de penna in.l.1. col.2.de agent.in rebus.lib.12.& multa addidi ad dictam.l.sciant. Et hoc est ratione diuturnæ vacationis, quæ esset, si cuilibet darentur sex menses, & esset valde periculosa. c.quamuis.de electio.in.6.Vide Card. consil.103.& seq. quia quilibet potest acceptare, si sibi iure debeatur, vt glos.vlt.in.c.2.de rescript.in.6.scribit.

16 Collatio facta non requisito primo collatore, an valeat.

Duodecimò quæro,aliquis nominatus habuit collationem à legato, de beneficio vacante in mense Iulio, vel altero mẽse deputato nominatis, non requisito tamen ordinario, qui ordinarius contulit nominato antiquiori,vel fortè alteri, vter præferri debeat? Respond. videtur quòd prouisus ab ordinario,quia postquam non apparebat de primo nominato, potuit ordinarius cõferre

secundo nominato, ac si nullum habuisset qualificatum alium, quia de his quæ non sunt,& non apparent, idem est iudicium.l. duo sunt.ff.de testa.tute. ideo collatio facta à legato contra qualificationes, non valuit: ergo collatio facta ab ordinario tenuit.arg. l.Pomponius.§.sed & his. ff. de procurato. etiam si secũdo nominato facta fuerit.nam potestas conferendi non erat deuoluta ad legatum nulla facta requisitione ordinarij. & legatus in hoc Franciæ regno non habet præuentionem in istis beneficiis qualificatis.nam solam præuentionem sibi in his papa retinuit, vt patet in rubrica de mandat.apostoli. Receptus est enim saluis modificationibus regni.sed non essent saluæ, si sic conferret, nam indies conferret non qualificatis.ergo &c.

Item valde diminueretur potestas ordinariorum. nam qualificati semper adirent legatum neglectis ordinariis,& sic cõfunderetur ordo, cum sua iurisdictio cuilibet non seruaretur,dicit.c. peruenit.11.q.1. & nunquam antiquiori prouideretur per legatum,sed primò venienti, & sic elusoriũ videretur concordatum.

Legatus in mensibus graduatorum an possit gratificare.

Item eodem tenore dubitari potest, an legatus possit in mensibus præstitutis graduatis gratificare? videtur quòd non, quia contra ordinem concordatorum, & ipsorũ mentem venire non potest, vt supra dixi quæst.8 .&§.si quis.de colla.sed veniret cõtra ordinem positum supra in.§.si quis verò. ergo &c.

Secundò, requisitio facienda est à primo antequam fiat deuolutio.d.§.si quis verò. & ante requisitionem primi non fit deuolutio, ergo collatio fieri non poterit per legatum.

Tertiò, collatoribus ordinariis datur gratificatio.§.statuimus.1.de collatio. sed legatus non est collator ordinarius,ergo gratificare non poterit, quia eorum potestas licet sit ordinaria.c.2. de offic. legati.in.6. tamen est extra ordinem inuenta. glos.in cle.vlti.de offic.ordina.Multa ad hanc rem facientia tradit.d.Renal.Chandonius iuris vtriusque egregius doctor in suo respon.de facultatibus legati.

Quartò,si legatus posset gratificare in his mẽsibus,semper prouideret suis, & pauperes graduati in suis studiis existentes nil haberent, & sic concordatum quo ad graduatos redderetur illusoriũ, quod nõ debet permittere senatus.arg.l.si prætor.ff.de iud.

Quintò,etiam ordinarij collatores priuarentur ista gratificatione, quæ est eis cõmodo,quia dicitur esse in fructu. glos.in.c. cum olim.de maior, & obedient. in quantum possunt prouidere suis graduatis idoneis:quod non facerent.

In contrarium facit,quia legatus in regno Franciæ potest conferre beneficia regni saluis modificationibus,alioqui inanis ferè & friuola esset sua potestas, sed quãdo confert graduatis debitè insinuatis, & gratificat,confert saluis regni modificationibus, ergo collatio valere debet.

Secundò, legatus concurrit cum ordinario conferendo beneficia spectantia ad collationem ordinariorũ.c.si à sede.de præbend.in.6.Intantum, quod dicit Panor.in c.fi.col.2.de confirma.vtili. legatum in legatione sua concurrere cum quolibet ordinario suæ legationis.siue ille collator sit archiepiscopus,siue episcopus, siue abbas,siue quicunque alius, ita quod quicquid isti possunt in iurisdictionibus, tam ex iure cõmuni,quàm ex consuetudine, poterit & legatus. Ergo poterit concurrere conferendo qualificatis,& insequendo leges regni,quia non derogatur legato, nisi in qualificatione,ergo eam insequendo poterit conferre. Bertrand.consi.73. legatus.vol.1. secũdum no.impresio.

Terriò,concordata ista, videlicet vt prouideatur graduatis, facta sunt in fauorem graduatorum & literatorum, vt dixi supra. sed iste est fauor graduatorum regni, quòd eis conferatur,ergo iis poterit conferri etiã per legatum.& etiam est in fauorem regni, ne pecuniæ à regno extrahantur, & ne res nummaria(quibus veluti neruis respublica subnixa est) exhauriatur, vt supra in procemio patet.

Quartò, quod non mutatur, cur stare prohibetur?l.sancimus C. de testa. sed non mutatur in legato,nisi vt præuentiones non faciat non graduatis,ergo vt faciat graduatis & qualificatis vel nominatis antiquioribus,

bus, videtur æquum, & iuri conformé, ergo & antiquiori nominato, & graduato ritè qualificato poterit conferre tam in mensibus nominatis præstitutis, quàm graduatis, & etiam ecclesias parochiales in villis muratis sitas qualificatis conferre poterit per supradicta. * & quod legatus posit conferre & gratificare graduato, qualificatum iudicauit sacrum regis magnum cōsilium pro magistro Petro de Polestron, cōtra Ioannem pichon & alios, Anno. 1540. die. 17. Augusti. etiam si prius idem legatus contulisset non qualificato, vt sic fuit conclusum. 22. Februarij. 1537. in hoc senatu, inter. d. de Gouy præsidem inquisitionum cameræ, & Ioannem girardum, & idem dictum fuit eodem anno.] die. 7. Septembris in causa præbendæ sanctæ Radegundis Pictauen. pro magistro Germano Cornuto, contra Tristandum Freiart & quid in papa vide in ✠ statuimus. t. in glos. gratificare. de colla. in cōcorda. Et an legatus facta requisitione primi collatoris posit omisso medio conferre? dixi in ✠ si quis verò. in verbo ad alium. de colla. supra.

17 Episcopus quid agere debeat quā duo nominati simul requirunt.

Decimotertiò quæro, duo nominati requirunt simul episcopū, is ipse ignorat vter sit antiquior, quid agere debeat? Respond. faciat sibi exhiberi literas nominationum, ab vtrisque. Cardin. in. c. mandatum. col. 5. q. 9. de rescrip. vbi dicit, quòd si duo habent mandata de prouidendo eiusdem datæ, & petunt idem beneficium, tunc prouisores facta eis copia de iuribus vtriusque, consulent peritos, & conferent ius habenti, & si est dubium, parebunt mandatis vtriusque cum protestationibus. Imo possunt recipere ad præbendam vnum sine præiudicio alterius, & pro hoc facit. c. cum contingat. de rescript. sic episcopus facta sibi exhibitione nominationum conferet antiquiori, tamen cum episcopus habeat exemplum omnium nominationum, non potest iure prætendere ignorantiam prioritatis, vel posterioritatis: posset tamen supradicta facere. vide tamen quæ dixi superius. q. 14. nu. 82.

18 Decimoquartò, vacauit beneficium tēpore nominatis præstituto, secundò nominatus acceptauit, & requisiuit ordinarium, qui contulit non nominato, papa alteri, demum archiepiscopus isti secundo nominato iure deuoluto. Primus nominatus requirit, & ei fit collatio per superiorē, quis habeat ius in beneficio? Resp. primus nominatus beneficio requisitionis secundi nominati poterit venire, sicut filius in potestate beneficio filij præteriti admittitur. argu. l. filium. ff. de bono. possess. contra tabu. l. 34. planè iuncta glos. ibidem. * sicut insinuatio vnius aliquando prodest alteri. tex. in. l. cum quidam ✠ simili. C. de iure dotium. sic & requisitio.] vide Auriol. in. c. penult. de concessio. præbend. in. 6. & ita fuit prolatum (vt accepi) arestū Parisiis, per. l. si mater. in fine. C. de inoffic. testamen. Sic ergo in casu isto dicimus, quia postquam secundus nominatus requisiuerat, nō poterat papa (vt supra dixi) præuenire, ideo antiquior nominatus præfertur secundo nominato, & secundo nominatus apostolico, ergo & primus nominatus præferetur apostolico, per illam regulam, si vinco vincentem te, à fortiori vincam te. c. penul. de concess. præbend. in. 6. nam vincens, cui prima facta fuit collatio, succedit in ius victi. glos. in l. vsucapio. C. de pignor. Refert & sequitur Soci. consil. 28. fuit quidam. num. 4. in. 4. volu. * & iurisconsul. ait, cum ego te superaturus sum, multò magis aduersus te obtinere debeo. l. de accessionibus. ff. de diuers. & tempor. præscriptio. & idem si papa vni contulerit sine derogatione indulti cardinalium, & postea cardinalis, demum nominatus requirat, postquam secundus vincit apostolicum, & graduatus secundum, ergo graduatus vincet apostolicum per prædicta, & idem si collatio primò fuerit à cardinali facta non graduato, & papa alteri, & graduatus vltimò veniens istis etiam præferetur, vt in seq. dicetur.]

Nec obstat ꝙ collatio prima est annullāda prosequente primo nominato, & sic collatio papæ valere debet, nā illud non est verum, quia in fauorē antiquioris nominati est introductū, vt nō valeat prima collatio, & sic non debet retorqueri in eius odium. l. quod fauore. C. de legibus. quod fieret si collatio papæ valeret. Idē dicerē si primus nominatus inhabilis requireret. & postea ali-

quis nominatus à papa impetraret, deinde nominatus secundus habilis ab archiepiscopo collationē obtineret, vt ista collatio secū do nominato facta valeat, per supradicta.

19 Decimoquintò, quæro, vacans beneficium in mense Ianuarij episcopus contulit nō nominato, papa alteri, nominatus postea intra sex mēses requirit, & obtinet iure deuoluto collationē quęnam istarū valeat? Respondeo, collatio facta nominato est præferenda, per illā regulam, si vinco vincentem te, à fortiori vincam te. in. d. c. penul. de cōcessio. præb. in. 6. glo. in authen. licet. C. de natura. libe. Nam nominatus vincit primū non graduatū, nec qualificatum, & primus vincit apostolicū, quia licet papa possit pręuenire, vt supra dixi, in rub. de mād. apostoli. in glo. iure præuentionis, tamen hic non præuenit, quia collatio erat facta per ordinariū non nominato, ergo papa non potuit cōferre iure præuentionis, quia locus erat repletus, & ipse erat præuentus per ordinariū. Nam præuentio dicitur si fiat collatio ante papā, vel papa ante ordinarium, vt est hic, sicut fit præuentio per citationem. in. l. si quis postea. ff. de iudi. ea. proposuisti. & ibi plenè. Soci. de foro comperen. dicto in rub. de mandatis apostolicis, in verbo iure præuentionis. Item quia collatio facta per ordinariū erat valida respectu apostolici, sed ratione nominati erat nulla, quod potest esse vt ꝓbatur in. l. vir & vxor. ff. ad velleia. Si tamē secūdus nominatus vel graduatus obtineat collationem ab ordinario & à papa ante requisitionem primi nominati, non excludetur per antiquiorem nominatum postea venientem, quia ius habet duplex, & duo vincula sunt vno fortiora. c. t. de treug. & pace. dummodo vtranque collationem habuerit ante graduati vel nominati requisitionem. ✱ ¶ Et quia ordinatio regia dicit isti nominato vel graduato requirēti nō fieri pręiudicium per præuentionē, & sic nō vult excludere, quod iste requirens nō possit præuenire, nēpe quæ inducta sunt in fauorem illius, nō debēt in odiū retorqueri. l. quod fauore. C. de legib. Et ita fuit decisum in hoc senatu, anno. 1544. & in vigilia purificationis virginis Mariæ. pronunciatum. vide Boer. in decis. Burdeg. q. 308. vtrum quis &c.]

Quando dicāt præuentio.

20 Decimosextò, quæro, vacante beneficio in mense graduatorum, tutor vult præsentare vnum, eo quòd omnes fructus bonorū pupilli ex consuetudine lucratur, pupillus alium, quid iuris? Duæ sunt quæstiones, prima, an tutor pręsentare debeat, an pupillus. Secunda quæstio est, an stante consuetudine quod tutor lucretur fructus bonorum pupilli durante tutela, possit idem tutor præsentare excluso pupillo. Ad primam concludit Panor. in. c. fina. de concess. præbend. quòd tutor præsentabit, si pupillus sit minor septē annis. Idem tenet Ioan. And. in. c. ex eo. de electio. in. 6. Panor. in. c. 1. de iure patronat. ✱ & præsentatus à pupillo præfertur. per D. de Rota decis. 321. nota. glo. Ioan. in antiq. plenè Cæsar Lambertinus in tracta. de iure patrona. in. 9. articu. 2. q. princ. primę partis. 2. libri in fi. & artic. sequen.]

Pupillus vel tutor an debeat præsentare.

Si verò pupillus sit maior infante, poterit præsentare pupillus. & si tutor & pupillus præsentant diuersos, præfertur præsentatus à pupillo, per glo. in. d. c. ex eo. Archi. in. c. decernimus. 16. q. 7. tum quia pupillus potest facere conditionem suam meliorem sine tutore. institu. de auctoritate tutor. in princip. & quando est discordia inter tutorem & pupillum, quo ad illam non habetur pro tutore, quia sua res agitur, ideo datur curator. §. fina. insti. de auctoritate tutot, Feder. consil. 102. nobilis.

Imo etiam poterit hic pupillus maior infante præsentare sine tutoris auctoritate. teste de Butrio consil. 29. visis puncto. in fine. Tum quòd pupillus sit dominus illius iuris patronatus. Tum etiam quia ille pupillus potest contrahere sponsalia. c. literas. & per totum de desponsa. impube.

Item potest assumi ad beneficium simplex sine tutore. c. si eo tempore. de rescrip. in. 6. ca. super inordinata. de præbend. Hoc tenet Roch. Curt. in tracta. de iure patro. in verbo competens. quæst. 3. & seq. vbi plenè videre licet.

Nec obstat. c. ex eo. de electio. in. 6. vbi non potest eligere, quia licet sponsalia contrahere possit, nō tamē matrimoniū. instit. de nupt in princip. sed per electionē cōtrahitur matrimonium spirituale. c. inter corporalia. de trās. episcopi. quod est in præsentatione

tatione secus.c.quod autē. in verbo inchoatum. de iure patro. Paul de citad. in tracta. de iure patro.in.6.parte articu.3.q.40.

21 Stante cō suetudine quod tutor faciat fruct' suos an posit præsentare

Quæro, stante consuetudine quod tutor faciat fructus suos durante tutela pupilli, vt est in consuetudi. Biturig.in.§.11.de consuetud.iuris & status persona. An tunc posit præsentare? Et videtur quod non: quia eretitor nō potest præsentare.c.cum Bertholdus.de re iud. etiam si faceret fructus suos, vt ibi Panor.& in.c.contingit.col.5.de dolo asserit.

Secundò, quia tutor non est verus patronus, & qui ecclesias obtinent sine parrono, eas restituere debent. c. ex insinuatione. de iure patro.

Tertiò, malæ fidei possessor, qui habet rei alienæ conscientiam, non lucratur fructus.c.consultationibus.de iure patro.provt est in isto tutore, & nota. in.l. quemadmodum.C.de agricolis & censiris.lib.11.

Quartò, conductor ad modicum tempus non potest præsentare.c.ex literis. de iure patro. multo magis hic tutor, qui nil iuris habet, nisi regimen tantum in bonis pupilli,& persona.

In contrariū videtur, quia quando quis lucratur fructus, sicut bonæ fidei possessor, vt in dict.c.consultationibus. &.c. cum ecclesia.de caus.posse. tunc non tenetur ad restitutionem, sicut in hoc tutore dicitur.§. si quis à non domino. insti. de rerum diuisio. c.grauis.de restit. spolia. & tūc poterit præsentare tutor, quia præsentare est fructus iuris patronatus.d.c.consultationibus. &.d.c. cum Bertholdus. &.c.ex literis, & præsentare dicitur fructus industrialis. quia requiritur industria hominis in eligēdo idoneū. c.decernimus. 16. q.7. & intra præstitutum tēpus.c.1.de iure patro.lib.6. Paul.de citad. in.d.tract. de iure patro.in.6.parte.q. 38.articu.3. decisi.Rotæ.268.collatio.in nouis.

22 Vxor reli cta vsufructuaria an posit præsentare.

Item nil vel parum prodesset consuetudo volens, vt omnes fructus lucraretur tutor, nisi & eos haberet, cum etiam & vxor relicta vsufructuaria hos habeat, & potest præsentare.vt docet Paul. Piccus in repet.l. titia.§.titia.q.39.ff.de leg[illegible].2.& Rochus vbi supra. q. 28. ergo & hic tutor, licet contrarium, teneat Ioan.Crotus in repet. l.frater. quæst.23. ff. de condictio.indebiti.

23 Maritus præsentare potest ratione bonorū quæ habet ab vxore.

Item ad maritum spectat ius præsentandi, cum sit dominus rerum dotalium.l. doce ancillam.C. de rei vend. & quia percipit fructus rei dotalis. ca. per vestras. de donat. inter virū & vxorem.ca.salubriter. de vsur. Panor.in.d.c.fina.de concess.præben.lib. 6. Feli.in.c.quoniam. in fin.de testib. Rochus Curr. in verbo ipse vel is.q.28.& Ioan. Lupus in repe. c.per vestras.fol.76.§.43. de dona.inter virum & vxorem.vide plenè Paul. de leazariis in.q.4.

Præterea tutor est dominus bonorum pupilli.l. qui fundum.§.si tutor.ff.pro empto. & ex cōsuetudine lucratur fructus, ergo poterit præsentare, cum præsentatio in fructu consistat, vt supra diei.

Nec obstat quod ius patronatus sit quidam honor, & non fructus proportiunabilis, vel commoditas, quam habere debeat tutor, quia cum consuetudo loquatur generaliter de omni fructu, de isto etiam intelligi debet, cum transeat cum vniuersitate bonorum. d.c.ex literis. quam habet tutor, & dicitur verus possessor, ergo faciet fructus suos, sicut maritus.

Nec obest de creditore, quia non facit fructus suos, sed extenuant sortem, & debent in sortem computari.c.1.& per totum de vsur.c.illo vos.de pigno. sed ratione consuetudinis tutor facit fructus suos, ideo eos non tenetur restituere, & diuersus est à tutore creditor hic.

Nec refragatur quòd non sit verus patronus, imo respondeo esse verum quo ad hoc. nam inuenio possessorem bonorū posse præsentare, quando lucratur fructus, sic & iste tutor, vt.d.c. consultationibus. &.d. c.ex literis.&.c. cum ecclesia sutrina.de causa possess.

Præterea nil facit dū dicitur quod malæ fidei possessor non lucratur fructus, quia hic non potest dici malæ fidei, cum vigore consuetudinis faciat fructus suos.

Nec est æquiparatio bona de conductore ad modicum tempus, ad istum tutorem: sed sicut ad longum tempus cōductor præsentare potest, ita & hic tutor, vt in. d.ca.ex literis. Ex his concluditur, quòd tutor qui vigore consuetudinis, vt in nobilibus communiter

munitet est consuetum, luctatur fructus, poterit præsentare, & non pupillus. quod est notandum, quia fuit à me petitum sæpius in palatio, & sic respondi. cogitandum tamen relinquo.

Præsentatus quãdo præsentationem docere teneatur & resignatarius ꝓcuratot iu

*❡ Sed an præsentatus suam præsentationem ostendete teneatur? Dicebatur quòd non, postquam ostendit institutionem, quia non est verisimile quòd episcopus instituisset nullo præsentante, imo verius cõtulisset pleno iure, per nota. in.c. auctoritate. de institutio. quod est verum parti prætendenti. habere ius ex impetratione, vel aliàs quàm ex alia præsentatione patroni, nam si ex patroni præsentatione negãtis se præsentasse, eo quod sua interest, & non alterius, ob id ostẽdere tenebitur patrono, vel alteri institu to. per nota. in auten. si quis in aliquo. C. de edẽdo nec dicitur pars tituli præsentatio, potest enim episcopus conferre sine præsentatione, & valebit collatio patrono nõ reclamante. c. illud. de iure patro. sicut dicitur de illo, qui dicit ꝓcuratorium esse falsum datũ ad resignandũ, nempe si is qui dicitur resignasse opponat, & dicat falsum, debet ꝓduci, qa sua interest, secus si tertius hoc dicat, quia tunc tantũ sufficiet exhibere ꝓthocollum notarij, & non procuratorium, quod Romæ remansit, si tamen illud ostenderit, non tenetur notam & aliud originale ꝓducere, vt fuit dictum in senatu pro Raudim, Anno. 1531. die. 4. Decẽbris, contra Chiuard qui dicebat se non resignasse.]

24 Decimoseptimò, quæro, vacante benefi cio in mense nominatorum episcopus confert non nominato, postea nominatus requirit, episcopus recusat conferre, dicens se fecisse quod in se erat, nominatus requirit vicarium existentem in vrbe, vbi erat episcopus, qui vicarius ignarus collationis factæ ab episcopo, confert nominato, postea aliquis impetrat à papa, quis istorum præferatur? Videtur quòd primus, quia in collationibus attenditur tempus datæ. c. eam te. de rescript.

Imo videtur quòd apostolicus, quia papa potest præuenire ordinarios, & conferre. c. 2. de præbend. & hic videtur præuenisse, postquam collatio prima non valebat prosequente nominato.

Item non valebat secunda facta per vicarium, per. l. penul. ff. de offi. proconsul. vbi proconsul deputatus ad regendam prouinciam, simul atque vrbem ingreditur, deponit imperium, propter principis præsentiã & reuerentiam. facit ca. volentes. & ibi glo. de offic. lega. glo. in ❡. visum. in verbo absentia. de collatio. in pragma. vbi propter præsentiam episcopi vicarius non potest cõferre, nec alios actus iurisdictionis facere. nam facta collatione per episcopum erat facta deuolutio ad superiorem ❡. si quis verò. de colla. in concordat. ergo non potuit vicarius conferre.

Collatio facta à vicario an valeat, si qualificato fiat, licet ab episcopo alteri facta sit.

In contrarium tamen quod valeat collatio facta per vicarium, patet, quia vicarius autoritate concordatorum confert, & sunt executores concordatorum ❡. teneantur. de colla. supra. ergo bene conferendo potetunt supplere moram domini episcopi. nam licet vicarius non possit expedire ea quæ sunt meræ gratię, potest tamen expedire ea quæ sunt iustitiæ, & necessitatis. Guil. de monte Laudu. in cle. vna. de offici. vica. & docto. in. c. fi. illo titul. in. 6. sed ista collatio nominatis facienda est necessaria, ergo poterit per vicarium episcopi fieri. glo. in ❡. visum. in verbo vicario. de coll. in pragma. item quia episcopus poterat iterum cõferre, vt supra dixi. sic & eius vicarius.

*❡ Et huic sententiæ acquiesco. nec refragatur, quod episcopus conferendo videatur eum in hoc reuocare, quia esto sanè, licet reuocata sit ordinaria potestas, non tamen apostolica, postquam ergo vicarius auctoritate apostolica confert, vt in. d. ❡. teneantur. de colla. in concordat. valebit sua collatio, habet enim in collatione istorum beneficiorum duplex ius, videlicet ordinarium & apostolicum, quod est notandum.

Idem putarem si ordinarius contulisset iuniori nominato, & vicarius antiquiori, vt collatio antiquiori facta à vicario valeat per prædicta, quia est eadem ratio, & sic eadem debet esse dispositio l. illud. ff. ad leg. aquil. Non refragatur quòd episcopus non potest. Respon. verum esse, quia suo functus est officio, sed vicarius non, quia nemini contulit, igitur quia tanquam concordatorũ executor est superior suo episcopo. argu. c. cum aliquibus.

aliquibus.de rescrip.in.6.& sic conferre poterit ad euitandũ tamen dubia,assumas semper à superiore collationem, & hoc erit tutius, vel à papa signaturam, & bono signaberis iure.]

Hæc quæstio in palatio fuit mihi petita,& nil eius causa recepi, ideo eam cogitãdam relinquo. Vide etiam de duplici acceptatione domini & procuratoris, vtra præsumatur præcessisse, per Roma. consil. 353. quoad primum.in princ.

25 Error in acceptatione an vitiet.

Decimooctauò vidi dubitari, nominatus acceptauit beneficium, & requisiuit sibi conferri,dicens vacare per obitum Petri,& tamen vacabat per mortem Ioannis, an valeat illa acceptatio. Videtur quod non,quia non valet impetratio,si hoc modo fiat,videlicet, quidam impetrauit beneficium vacãs per mortẽ Ioannis,tamen vacabat per mortem Petri,etiamsi apponeretur clausula, & quouis alio modo vacet, tamen non debetur impetranti, quando vacat per alteram personam,quã expressam, non expresso vno modo vacãdi,alius non venit.c. susceptum, de rescript. in. 6. nec expresso vno loco venit alius,vt si dicatur iMõtepessulano obiit. nec vna persona expressa venit alia,qa mors vnius nõ est mors alterius, nec mors vno loco & tempore, est mors alio loco & tempore.

26 De clausula quouis modo.

Ideo illa clausula quouis modo, concernit omnes modos,& vacationes, sed nõ qualitates modorum.Rota decisio.27.fuit dubitatum.in addit.& decis.sequen.in noui. quia sicut modus vacationis expressus, & locus, & tempus. referuntur ad personam expressam.argum.not.in.c.abbate sane.de re iud. in.6.ita & illa clausula quouis modo vacet, refertur ad personã expressam,& non ad extrinsecam.l. si ita stipulatus.§. Grysogonus. ff.de verborum obliga.de bella mera decis. 610.licet palatium.argu.l.fin.§.2. ff.de trit. vino & oleo lega.Bonifa.in clem.vlti.colũ. 2.de senten excom. Cardi.consil.30. in hac col.2.& istud seruatur ex stylo curiæ Roma. vt patet in Prouinciali.fol.54. Et ideo inuẽta est practica in curia Romana,ad tollendũ istam dubitationem,videlicet vt in impetrationibus exprimatur, siue alio quouis modo vacet, vel ex alterius cuiuscunque personæ.seu loco vel tempore, vel alio quocunq; genere vacationis.Panor.& alij in.c.ex parte.col.3.de conces.præb. Ita tradit Perus.in ca.susceptum.col.3.de rescript.in.6.gl.in.§. visum.in verbo aliàs quouis modo. de causis in pragma. Milius in verbo gratia.§.secũdo.Rota decisio.12.incipien. papa. de præb. dixi in forma manda. apostol.in glos.aliam quamcunque dispositionem.

Practica curiæ Romanæ.

Contrarium teneo, videlicet acceptationem nominati, vel graduati,quando cõstat de corpore beneficij,valere:quia falsa demonstratio,quando constat de corpore,non vitiat.l.demonstratio.de conditio.& demõstat.l.si quis in fundi vocabulo. ff.de leg.1.§. si quis in nomine.instit.de lega. nam quando in corpus,quod traditur consentimus,in causis verò dissentimus, non animaduerto cur inefficax sit traditio.l.cum in corpus.ff. de acquir.rerum domi.& Domi.consil.119. punctus &c.

Hanc opinionem tenuit glos.in.§.item quod ad dictas. in verbo nominatorum. de colla.in pragm. Rota in decis.133.error. in no.& decisio.219.licet in no.& decisio.407. si expectans. in eisdem. & decisio. 97.no.φ c.susceptum.in antiq. & decis.413. no.impetrans.& decisi.582.quidam.in eisdem. Felin.in.c.significante.col.1.de rescript.vbi licet videre limitationes, idem tenuit Nicol. Milius in verbo beneficium.§.62.

Non obstant supra allegata, quia loquũtur in prouisione,secus in acceptatione,quę non est nisi quædam voluntatis declaratio, & tendit ad executionem gratiæ. Ideo non mirum,si erretur in modo vacationis,quod non impediatur acceptatio, dummodo sequatur postea vera & effectualis ꝓuisio,quæ dat ius.c.si tibi.de præbend.in.6.decis. Rotæ.219.licet impetrans. in nouis. præsertim quando nominatus acceptaret beneficium in certo loco constitutum, vtpote beneficiũ vacans in tali ciuitate vel in tali loco. sic nũcupatum,tunc quia satis constat de corpore beneficij acceptati,cũ nullum aliud ibidem vcauerit,dicetur certum.l.certum. ff.si certum peta.Ioan.Monach.in.c.si tibi absenti. de pręb.in.6.declara.vt per Fel. in.d.c.significanre.quid si in vno die fuerit erratum,vi. Caldet.consil.1.rub.de fide instru.

Decimo-

27 Nominatus titulũ sui prædecessoris probare non tenetur.

Decimonono, quæro an teneatur nominatus probare titulum sui prædecessoris. Respon. non, sed sufficit quòd probet illũ prædecessorem in possessione beneficij decessisse, & quod in vita reputabatur verus beneficiatus. * & erat possessor beneficij pacificus. aliàs secus. Panor. & alij in ca. illud de præsumpt. Cassad. decis. 2. & sequen. de causa possess. abundantius supra dixi.] Panor. & Feli. in ca. cum venerabilis. de exceptio. allego text. vltra eos in cle. 1. vt lite penden. vbi Imol. no. quòd ex possessione præsumitur titulus, nedum in fauorem possessoris, sed & tertij. possessor enim præsumitur dominus. l. fin. C. de rei vend. Feder. consi. 13. clericus. col. 2. vbi pulchrè tradit. illum videto, & gl. in verbo inquirant. de pacif. possess. in prag. Lappus allega. 89. in dei nomine &c. col. 7. versic. sed quicquid sit.

28 Nominatus an possit se opponere vel appellare, ne episcopus conferat.

Vigesimò quæro, quid si nominatus vel graduatus requirat collatorem, vt sibi conferat beneficium in præstitutis vacans mensibus, opponendo se ne alteri conferat, vel appellando, an non obstante oppositione possit collator alteri conferre? Responde quod sic, quia episcopus non debet priuari sua possessione conferendi propter oppositionem nominati vel graduati, sicut nec lite pendẽte. c. 1. vt lite penden. nec etiã appellatio extraiudicialis impedit potestatem ordinarij collatoris, vt tenet glos. in ca. non solum. de appella. in. 6. doct. in ca. bonæ. illo titu. Expressè Panor. in. c. penul. col. 2. in glos. 1. de causa posse. vbi tenet quod si canonici appellarent ne episcopus cõferret, nõ tenetur episcopus supersedere, quia appellatio nõ tollit effectum possessionis, vt not. in ca. si. de supplen. prælat. vide Panor. & alios in ca. significauerunt. de exceptio. & maximè D. Paris. in. 4. not.

29 Et notãdum, est quòd licet in beneficialibus appellatio deuoluat ad superiorem potestatem cognoscendi, & retractandi grauamen, & irritandi attentata, tamen nunq̃ deuoluit potestatem eligendi vel conferendi, etiamsi pronunciaret appellationem legitimã. not. Io. And. in. c. cum. M de constit. Innoc. in ca. dudum. 2. de electio. provt refert eos Perus. in. c. bonæ. nu. 32. cum sequenti. de appella. vbi licet videre fusius.

30 Item curia Romana non solet concedere literas facta collatione contra episcopum qui contulit, quia functus est officio suo, sed cõtra eum cui collatio facta est. sic not. Collecta. in ca. pastoralis. in prin. de iure patro.

Legat' an primo venienti cõferre debeat & dispensare.

¶ * Vltimò, quid si legatus resignationẽ factam in mensibus graduatis & nominatis, vel aliis, admittere nolit, vtpote quia est episcopus, & suos habet nominatos propicios, quib' vult prouidere, si vacet per mortẽ, vel habet famulos nominatos & graduatos, quibus vult conferre, vel aliis, vel non vult dispensare regulæ de viginti, vt per mortẽ suis conferat, quo modo succurretur. glo. in. §. φ si quis, in verbo pontificem. de collatio. in pragma. dicit, quòd nominatus obtinebit collationem iure deuoluto tacita qualificatione, dicendo quòd beneficium tanto tempore vacauit, quòd eius collatio est ad sedẽ apostolicam deuoluta, vel quòd collator male procedit, aut incapaci, & tunc valebit collatio, sed loquitur in papa, nihil dicit de legato, ideo ego dicerem ex æquitate beneficium esse affectum deferenti resignationẽ ita quòd si legatus nolit admittere resignationem, vel derogare regulę, quòd is facta diligentia de habẽdo collationem ab eodem, poterit postea ire ad papam. & ista collatio papæ licet sit vltima, quia forte is, cuius resignationem deferebat, interim sit mortuus, tamen eo quia erat affectum primo deferenti resignationem, ideo alteri non potuit conferri, hoc probo. 9. sequentibus.

Primò, vt obuietur fraudibus & malitiis, quibus maximè est obuiandum. l. in fraudẽ. ff. de rei vend. c. sedes. de rescript. Et maximè debet obuiare sacratissimus senatus, qui abusus reformat in hoc regno, adeo malitiis obuiant iura, vt aduersus malitiam possit quis se defendere etiam cũ calumnia. gl. sing. in. c. cupientes. in verbo malignantiũ. de elect. in. 6. rex. in. l. cum pater. §. Titio ibi, nec dolo videtur fecisse, cum fraudem exclu serit. ff. de lega. 2. Imo si decẽ mutuasti, quæ tibi secreto restitui iterum petis, potero iurare me nihil habuisse, quin soluerim. teste de Butrio. in. c. 1. de mutuis petitio. multa adducit Hippol. sing. 177. malitiis, multò fortius poterit suprema curia illis malitiis legati obuiare.

Secundò, videtur legatus quasi contrahere, quia recipiendo legationē & iuramentum in Francia, videtur promittere se executurum suam potestatē, ergo tenetur ex quasi contractu expedire, quod promisit. argu.l. vnicę.ibi promissa restituāt.C.de suffrag.& bonum esset, quādo in Francia legati recipiuntur, quod sub ista modificatione reciperentur, videlicet vt omnibus & primò venientibus conferant habilibus & quod illud iuraret aliàs suis reseruabunt.

Tertiò, aliàs daretur materia delinquēdi, & resignādi omnia beneficia regni, contra titulum de reseruatio. quas reseruationes Galli tam exosas habent, vt nullam velint, nō in corpore iurisclausam admittere, sed si ista paterētur legatus cōferret omnia beneficia viuētiū ad eum suis cōsanguineis & famulis, quæ res est pessimi exempli.

Quartò, multi ad inopiam venirent, qui ad eum magno sumptu currerent, & ipse postea reseruaret illud beneficium, & diceret, Dum tu sectaris apros, ego retia seruo, interest reipublicæ vt subiecti sint locupletes.§.fi. instit. quibus manumittere licet vel non.

Quintò, interest etiam reipublicæ ne quis re sua male vtatur, vt ibidē scribitur, sed legatus sic faciendo male vteretur potestate sibi data, ergo senatus debet reseruare, alioqui paruus abusus in principio erit maximus in fine, si non extirpetur antequam alij sic vtantur.

Sextò, prohibētur prælati ad quęstū trahere suam prælaturā.c. irrefragabili.§.prouideant.de offic.ord. Et super his vidi prouidere per metuendissimum senatum, sic etiā poterit super aliis abusibus legati, alioqui omnia beneficia regni ad quęstum famulorum legati trahentur.

Septimò, cōstitutio reformatur quādo infert grauamen notoriū suis subditis.c.fi. de reb.eccles.nō alie.c cum omnes. de cōstitutio. sed ista gesta per legatum inferunt notabile grauamen subditis, ergo sunt reuocanda, nam in bonis beneficiis semper datarius diceret prouidisse, licet non esset prouisum.

Octauò, turbaretur status vniuersalis Franciæ, quia nullus extra famulos legati posset habere beneficia in legatione, & quādo turbatur status vniuersalis potest etiam summus pōtifex reformari, a fortiori & legatus, & quod summus pōtifex posset.gl. est ab omnibus approbata, in.c. proposuit. de concess.præb.& in.c. si papa.40.dist.

Nonò, legatus contrariū faciens venit cōtra mentē papæ, qui eum cōmisit, nā papa cōstituit eum legatū ad cōferendū beneficia legationis nō expressis personis, igitur noluit quòd ipse reseruaret suis famulis.

Decimò, acceptationē in euāgelio prohibitam, & in.c.nouit.de iudic. papa approbare noluit, ergo voluit vt beneficia petentibus idoneis cōferrentur, & ideo putarē dicendū, ꝙ si legatus nollet cōferre primo requirenti, vel regulæ de viginti derogare, videtur illud beneficiū sibi reseruare, vel suis, & quasi contractum frangere, nam sic receptus censetur in Frācia, ob id si post requisitionem beneficia per legatū conferantur famulis suis, vel eodē die præsumitur facta potius requisitio, & illa collatio annullabitur, & is qui primò requisiuit à legato, cui legatus cōferre recusauit, si postea obtineat à papa collationem, præferri debet etiā primo prouiso per legatum per supradicta. & alia quę dum operępretiū fuerit adducam.

Dicet quis non prouidebitur famulis legatorū, nec cōsanguineis, cui respondeo melius esse non prouidere, quàm si eisdē ex rapto, vel cū præiudicio alterius prouideretur, quod fieret, si supradicta sustinerentur, nec refragatur, quod non tenetur quis facere gratiam, nam nō est mera gratia resignationes recipere.c. vno. de rerū permutatio. in.6. imo causa existente peccat prælatus non dispensando, licet subditi non habeant ius cogendi.arg.2.q.5.c.quāto. ita expressè tenet Siluester.in verb.dispensatio.q.1.glo. in.c.domino.50.dist.Barba.consi.40.col.3. in.4.vol.Perus.i.c.licet.3. nota. de electio. in.6. alia non scribo ne excitē crabones.]

¶ Decimaoctaua principalis quæstio.

DECIMOOCTAVO, principaliter quæritur, an collationes beneficiorū vacantiū tēporibus nominaris & graduatis præstituris factę alis extra eosdem valeant? tex.in.§.si quis verò cuiuscunque. de colla. in concord.

1 Collationes beneficiorum vacantiū tēporibus

T t

nominatis & gradua tis præstitutis factæ aliis extra eosdé an valeant.

in concord. dicit quod non valent ipso iure collationes, prouisiones vel dispositiones il lorum, sed ad immediatũ superiorẽ deuoluuntur, qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere tenetur, vt ibidem patet, & dixi supra. 8. q. princi. versi. 7. quæro. & si ille superior cõtrauenerit, ad alium superiorem fit deuolutio, donec ad sedem apostolicam fiat.

2 A patrono ad institué tem fit deuolutio.

Et si patronus ecclesiasticus cui directæ sunt nominationes, præsentet non nominatum, ad instituentem deuoluitur ius instituendi, siue sit diocesanus, siue alius, glos. sing. in cle. 1. in verbo dispositionẽ. de supplen. negli. prælat. quam sing. dicit Card. & Panor. ibi. & Panor. in. c. 1. nu. 10. de elect. & c. 2. de concessio. præb. Roch. curtius in tract. de iure patro. in verbo honorificũ. q. 33. glos. in regu. cancella. 40. ratio est, quia quando lex vel statutum aliquid requirit ad actum, & vlterius procedit annullando, illud censetur esse traditum pro forma, adeo quod actus est nullus ex defectu eius quod requiritur ad actum. Bal. Imol. & Alex. in l. 1. ff. de liber. & posthu. Bald. & Saliec. per illum tex. in. l. statutis. C. de sentẽ. ex libel. recitand. Albert. Brunus in tract. de forma & solẽnitate act. rub. quid & quãdo aliquid censeatur esse traditũ pro forma. in princi.

3 Deuolutio ad qué fiat in exéptis

Primò, amplia siue fuerit collator exemptus, siue nõ, quia semper fiet deuolutio ad immediatum superiorem, & non valebit prouisio. d. § si quis verò. & probatur in cle. vna. de supplen. negli. prela. & collator immediatus exemptorum quis dicatur, vide quæ dixi in glo. vlti § si quis verò cuiuscunque. de colla. in concord.

4 Collatio facta alteri quã nominato etiã in tempore nõ præ stituto, nõ valet.

Secundò, amplia etiam si beneficium conferret in mense non deputato nominato, vel graduato, quia postquam beneficium vacauit in tẽpore eisdẽ præstituto, aliis non potuit conferri, etiam tẽpore permisso. arg. l. quod sponsæ. C. de donatio. ante nupt. & quia res trãsit cum sua causa, & onere suo, vulgatis iuribus. l. alienario. ff. de contrahen. emptio. c. cum non sit. de deci.

5 Fallit in casibus traditis supra in. 15. q. quia postq̃ in nominationibus non cõprehenduntur, ideo collatio alteri facta valet.

6 Vlterius fallit, quando fieret collatio per papam. nam ipse sibi hoc retinuit, in titu. de mandat. apost. ideo iure præuentionis in præstitutis mensibus vacantia cõfert etiam aliis quàm nominatis, vel graduatis, glo. in §. itẽ quod omnia. in verbo scilicet, de collat. in prag. quæ idem dicit in legato. quam opinionẽ tandiu secutus sum, quãdiu contrarium verius viderim. & si potuisset procedere tempore prag. non tamen hoc tẽpore, tum quia concordata ligarẽt Rom. pontificẽ nec fortè potuisset præuenire alios nisi sibi retinuisset, cum contractus vim habeant, vt patet in proœmio concord. & cõtractus ligãt etiam papam, & principes, imo deũ ipsum, vt est tex. & ibi Barba. post alios in. c. 1. de proba. & dixi in præfa. ad rub. de colla. tum etiã quia legatus est receptus mo dificationibus regni salois, vt patet in sua receptione. ergo legibus regni derogare nõ potest, nec parlamenta admitterent, vt concordatis derogaret: & sic nõ potest iure præuentionis non qualificato conferre, saltem iure restringe quando papa conferret beneficium post requisitionẽ nominati seu graduati, cum eisdem censeatur affectum.

Papa iure præuẽtionis cõfert.

7 Et papa iuri iam quęsito non videtur velle derogare. c. quanuis. & c. tibi. de rescript. in. 6. & etiam quia non dicitur præuenisse, & non confert nisi iure præuẽtionis. d. rub. de manda. apost. Ita statutũ inuenio in ord. regiis. rub. des graduez simples, art. 14. & sic debent iudicare iudices regni seculares. Idẽ de clausula, dũmodo alteri non sit ius quæsitum, vt nõ tollat ius ex acceptatione prætensum, Rota decis. 244. in no. Fel. in. c. nostra. correl. 18. & c. capitulum. de rescrip.

8 De clausula de verisimili noti tia quãdo ei derogari possit.

Intellige valere collationem papæ iure præuentionis, quando erat verisimile quod impetrans potuit à die mortis vel resignationis accessisse ad papam, aliàs non, vt regula cancel. 28. & dixi in § declarãtes. rub. de manda apost. in verbo iure pręuentionis. nec admittitur derogatio illius regulæ etiã à papa in Francia, vt aliàs fuit conclusum, & in mente curiæ retentum, vt dicitur tempore legati de Ambasia. die. vlt. Aprilis, anno. 1513. nisi in vim resignationis Romam iuisset, quia tunc sufficit tempus esse verisimile à die resignationis, regulæ derogando: secus si nulla sit resignatio, quia tunc à die

die mortis computabitur, & derogatio nil faciet quominus tempus debeat esse verisimile à die mortis ad collationē papæ, quod est not.

9 Fallit, quando nominatus nollet vti sua nominatione, vtpote quia beneficium est tenue, & cōtemnit illud acceptare, tunc collatio alteri, non nominato vel graduato facta tenet, glos. in ꝗ. quod si quis cuiuscunque in verbo irritum. de colla. in prag. priuilegio enim in fauorem suum introducto potest renunciare. ca. si diligenti. de foro competen. l. penult. C. de pact. intelligitur enim beneficium esse nominato affectum, si is ipse velit ꝗ. finali. ibi, nominatis illa prosequentibus. de colla. in concorda. & ibi dixi. & in ordina. regiis rub. des graduez simples, articu. 14. glos. in ꝗ. ordinarij. in verbo alio. de dolla. in prag. do. Aurioli. in. c. si tibi absenti. de præbend. lib. 6. inuito enim non datur beneficium. l. inuito. ff. de regu. iur. potest renūciare beneficio iam acquisito. c. admonet. c. quod in dubiis, de renunciatio. Fortius & acquirēdo. cle. gratiæ. de rescript. de Selua in tracta. de benefic. q. 48. partis tertiæ. sic valebit collatio beneficij facta primò, quando secundus habens clausulam anteferri renunciauerit ante collationem factam primò. Ioan. And. in c. statutum. de præbend. in. 6. in nota. & in c. penult. de concess. præbend. eodem lib. gl. in ꝗ. cui rei. in verbo, antelationem. de colla. in prag.

10 Item si papa transtulerit episcopum absentem, & absoluat eūdem à vinculo priori, tamen non vacat prior ecclesia, si translatus nolit, quia illa absolutio non est pura, sed conditionalis, sit translatus consenserit. Io. monach. in. c. in generali. col. penult. de elect. in. 6. vbi dicit semper intelligendam cōditionem si placuerit, seu voluerit, per. c. si tibi absenti. de præb. in. 6. facit. l. si ita legatum ꝗ. illi si volet. ff. de lega. 1. l. inuitum. C. de cōtrahen. emptio. l. nec emere. de reg. iur. sic expressè tenet Dec. in. c. cum in cunctis ꝗ. cum verò. col. 2. de electio.

11 Vlterius, fallit quando nominatus esset inhabilis, & indignus, de quibꝰ satis supérque dixi in tract. de pacifi. possess. i. 4. limita. vbi enumeraui trigita personas inhabiles.

12 Fallit etiam quando non haberet qualitatem requisitam in beneficio, vt in. c. ei cui. de præb. in. 6. & dixi supra. Et an cum non habente eam qualitatē possit fieri permutatio, vide glos. in verbo alio ꝗ. ordinariis. de colla. in prag. de Selua in tracta. de beneficio. in. 3. parte. q. 54.

13 Item fallit quando prouisio fieret vigore mandati de prouidendo, quia mandatarij præferuntur nominatis, ideo collatio eisdem facta, valet. rub. de manda. apost. ꝗ. t. vbi dicitur procedere quādo mādatarij prosequebātur sua mandata, alioqui contra.

14 Præterea limitatur quando nullus nominatorum eo anno insinuasset, tunc collatio alteri facta valet ꝗ. teneantur. versi. & si collatoribus. de colla. in concorda. ✱ nisi esset ecclesia parochialis in ciuitate, vel in villa murata, vt superius in. 16. quęst. dixi.]

❡ Decimanona quæstio principalis.

1 *Quibus pœnis collatores non minatis nō cōferētes afficiantur.*

DECIMONONO, principaliter quæritur, Quomodo puniantur collatores alteri quàm nominato vel graduato conferentes beneficia temporibus eisdem assignatis vacantia? Respond.

Primò collatio est nulla, vt supra dixi. & quando annullatur actus in odium personæ facientis contra præceptum sibi factū, dicitur pœna. c. si religiosus. de elect. in. 6. tex. iuncta glo. in. c. decet. de immunita. eccle. in. 6. gl. & ibi doct. in. c. 2. de cōstit. Bal. & alij in. l. non dubium. C. de legib. Perus. & alij. in. c. fin. col. 1. & seq. de electio. in. 6. Maleret. in tracta. de elect. fol. 52. col. 2. versi. verum nullitas actus. Ias. & alij in. l. non dubium. C. de legi. Soci. cōsi. 112. quod collatio. in. 3. vol. dixi in glo. nullitatis pœnā. in ꝗ. monemus. de colla. in concorda.

2 *Conferēs euicto beneficio tenetur proui dere ei à quo est euictum.*

Secundò, quia remoto beneficio à non nominato, cui collatum erat in mensibus assignatis qualificatis, tenebitur is, qui cōtulit, eidem prouidere de alio, per tex. sing. in. c. inter cætera. in fi. de præbend. Aufre. in decisio. Tholo. q. 71. si Titius. & Ias. in. l. si domus ꝗ. de euictione. col. 3. ff. de lega. 1. vbi dicit esse casum mirabilem, in quo donator tenetur de euictione, licet regulariter contra, vt in. l. Aristo. ff. de donatio. nam vulgo dicitur, ęqui donati dentes respicere

 noli.

noli.l.ad res donatas.ff.de ædilit.edict. glo. in cle.2. in verb. gratiose, de censib. Iaf. in l.quoties.nu.13.C.de rei vend.

3 Intellige nisi episcopus ignorasset, vt po te quia insinuatio eidem facta nõ fuisset, sed prædecessori, vel vicario in episcopi absentia, quia tunc non teneretur episcopus prouidere illi, cui contulerat. beneficio euicto. Panor. & Imol.in.d. c. inter. glo. not. in.§. statuit.in verbo inane.de colla.in prag.quia cessaret fraus, quando esset ignorans, & scientiam, & non ignorantiam volumus obligari.l. generali. C. de tabula. lib.10. & ignorans non delinquit. glo.not.in.l.ex maleficiis.ff.de actio. & obliga. in verb. ignorans. quam auream not.Bal.in.l.1.C.qui ac cusa.non possunt. vt refert Iaf.in.l. si mora. col.6.ff.solut.matri.& Decius in.c.2.de exceptio.Barba.consil.51.illud.col.2.in.3.vol. & consil.51.illud.col.1.in.4.volu.ac consil. 62. Paulus.col.7.ibidem.& consil.74.scripsit.col.7. & consil.seq.col.penul. & consil. 77.col.penul.ibidem.

Ignorans non delinquit.

4 Fallit quando ignorantia esset crassa, quia tunc paria sunt scire, vel scire debere.l. quod te.ff. si certum peta. & semper collatores allegarent ignorantiam. hodie quia tot sunt nominati, & vbique, vt ignorare nõ possint se habere. nam vulgo dicitur: Gargara quot segetes,tot templum nominatos, atque indoctos doctis prætulit hic. similis. adhuc posset episcopus ignorare insinuationem factam, quæ etiam vix excusaret eum, & caueat ab ignorantia affectata.c.2.de tem po.ordinan.in.6.

5 Tertiò,tenetur collator alteri quàm nominato conferens beneficia eidem debita, prouidere in singulos annos illi de suis prouentibus. donec de beneficio nominato ,pui deat.c.dilectus filius.in.1.&.2. de præbend. & hoc est iustum & rationabile,vt puniatur in quo deliquit.c.postulastis. vbi dixi de clerico excommunica. ministrante. vide late Feder.consil.290.quia in parte.in fine. & docto.in.d. ca. delectus.in.2.q. 8. & postquam malitiose idoneũ recusauit admittere. text. in.c.pastoralis.in ti. de iure patro. & ibi glo. & docto. tradunt quando præsumatur malitia in episcopo recusante nominatum idoneum,quod vix posset obtineri, cum prosequente nominato collatio fit nulla. vt superius dixi & vide Siluestr. de prierio in sua summa in verbo beneficium in.2.q.8.

6 Quartò, priuatur potestate conferendi per octo menses, quos liberos ad collationẽ habebat.§.fina.de colla.in concord. dixi fusius in.4.notab.in repet.d.c.postulastis.& in dicto.§.fina.

7 Quintò, qui sine causa noluit implere mandatum papæ,in præiudicium impetrantis,crimine stellionatus tenetur.l.1. ff.de cri mi.stellio. &.l.1. de pignor.actio. & accusationem criminalem, vel denunciationem ciuilem prosequitur impetrans. Innocen.& alij in.d.c.dilectus.2.in fi. quia pro hoc crimine non est expressa pœna in iure canonico,licet posit ampliari pœna.c.nulli. de rebus eccl.non alienand.l. iubemus.§.œconomus. C.de sacrosanct. eccle. ideo relinquetur arbitrio iudicis.l.1.ff. de effract.declaratur in concord.ru. de pœna temere venientium contra concord.

8 Sextò, indignationem summi põtificis incurrit,vt patet in cõcord.rub.de cõclusio. latera.cõcilij.in fine. & in aliis pluribus locis,& qui principis incurrit indignationẽ, debet feudo quod ab eo tenet.priuari.glo.in §.porro.ver. sed si delator. in verbo perdet. quæ fuit prima causa beneficij amittendi.& ibi Bald.dicit, quòd qui incurrit indignationem papæ, meretur priuari beneficiis ecclesiasticis. quem sequitur ibidem Aluaro. Idem tenet Bal.ibi, & Ioã.Baptista in repet. l.cũctos populos.C. de summa trinita.Feli. in.c.veniens.col.1.de præscrip. Soci.consil. 87.visis inuestitura.col.3.in.3.volu. tex. in.§. item qui dominũ. quæ fuit prima causa beneficij amittendi.l.2.C.de petitis bono. sublat.lib.10.cle.fina.de celebra.missa.Iacob. in tracta. de feud. in verbo dictique vassali. in.13.causa.do. Ioan.Sainson in consuetud.. Turonen.rub.des amendes. artic.2. vbi extendit ad murmurantes contra indulgentias. ideo hic nõ conferendo nominato vel graduato tẽpore eis præstituto, collator incurrit indignationem tã papæ quàm regis, ergo & beneficiis debet priuari,& feudo spectante ad regẽ,licet Bar.in extra. qui sint rebelles. in fine, dicat se huius clausulæ indignationem &c.nullum effectum inuenire.quem

De indignationẽ incurrẽte.

re.quem sequitur Ias. in.l. 1. ff. quis ius dicen.nō obtempera.not. tamen quæ supra dixi, est etiā excōmunicatus qui nō seruat cōstitutiones papæ.c.generali.25.q.1.

9 Periuri an sint infames.

Septimò, sunt periuri.nam veniunt cōtra iuramentum quo seruare constitutiones & præcepta Roma. pontificis promiserunt. c.ego.N.de iureiur.& ibi Fel. col.3.& periurus est infamis.l.si quis maior.C. de transa. glo. tamen distinguit in.l. Lucius.ff. de his qui notāt.infamia.Bal.in marga.in verb.infamis.q.11.Bar.& alij in l.quotiēs.C.de dignita.lib.12. Paul.in.l. iusiurādum quod.§. fi. ff.de iureiur. Domi.& alij in.c. generali. de elect. in.6.tex. expressus in. ca.infames. 6.q.1.qui sic loquitur, Infames esse eas personas dicimus, quę ꝓ aliqua culpa notantur infamia, id est omnes qui christianæ legis normam abiiciunt, & statuta ecclesiastica cōtemnunt. facit tex.in.ca.si autem. 11.q.3. cuius verba sunt, si autē nobis episcopis nō obedierint omnes presbyteri, & reliqui elerici tā maioris ordinis, quàm minoris, atq; reliqui populi,nō solum infames,sed etiam extorres à regno dei,& consortio fidelium, & à liminibus sanctę dei ecclesię alieni erūt Barb. in rub. de iureiur. in cle. col.5. & ꝓpter periuriū clericus saltem est suo priuandus beneficio. tex.in.c.2. de rescrip.c. querelam.de iureiuran.sic & collatores qui beneficia nominatis & graduatis debita nō cōferunt. dixi in tracta. de pacific. posse.in.4. limita.versicu.23.periurus &c.

10 Nō obtēperās mandatis papę vel regis, quomodo puniatur.

Octauò, peccant mortaliter, quia non obtemperant mandatis papæ, nec regis, & dicitur ad Rom.13. ca. Qui autem resistunt ipsis,sibi damnationem acquirunt.c.qui resistit.11.q.3.c.quod præcipitur.14. q.1. summa Angel. in verb. lex.§.3. & ibi Siluester. quæst. 8. Panor.& alij late in.c. nam cōcupiscentiam. de consti. Asten.in sua summa. titu.20.rub.de partibus iustitiæ.articu. vlti. glo.in.c.2.de constitu.in.6.Panor.& alij in c.clerici officia de vita & honesta. cleri. & ca. nulli phas sit sine status sui periculo, vel diuinas constitutiones, vel apostolicæ sedis decreta temerare.25.quæst.1. & qui hoc facit,blasphemat in spiritum sanctum.c. violatores.ibidem.

11 Nonò, qui contemneret seruare canones, & papæ præcepta ex malitia, dicens papam non habere potestatem statuendi, nec ligandi,puniri deberet tanquam hæreticus. glo.singu. in ca.generali. in verbo inhibemus.de elec.in.6.per tex. in.d.c.nulli phas. 19.dist. sequuntur docto.in.c.1. de constitu. glo.penul.in extrauagan.execrabilis. Ioan. 22.Barb.in.c. quod quibusdam. de fideiusso.clem.2. col.41.de electio. tex.in.ca. sunt quidam.25.quæst.1.Castellio.in disputa.incipiente,statuto ciuitatis. Ias.in.l.1.col.1.ff. si quis ius dicen.non obtempe.& ille dicitur contemnere, qui cōtrauenit sine causa.glo. in.ca. Metropolitanam. 3.q.7. Feli.in.d.ca. ego N.col. 2.Item infidelis est. Hierony.in c.si apud.23.quæst.5.ibi, quomodo enim potest fidelis esse in substantia dei, qui carnali domino fidem exhibere non potuit? ca. fin.25.q.1. & de dolo tenetur.l.1. in princi. ff.de dolo.

Hæreticus est qui asserit ecclesiā non habere potestatem.

12 Decimò, sine spe veniæ est deponendus. c.omnia.25.q.1. cuius verba insero, omnia decreta prædecessorum nostrorum constituta, quæ de ecclesiasticis ordinibus & canonum sunt promulgata disciplinis, ita ab omnibus episcopis ac sacerdotibus generaliter custodiri debere mandamus, vt si quidem in illa commiserint, veniam sibi honoris deinceps nouerint denegari.

13 Non obediens mandatis principis morte plectiē.

Vndecimò, morte debent plecti. primo Reg. ca.17. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, ex decreto iudicis morietur homo ille.c.absit.11. quæst.3. & qui non obedierit principi. morte moriatur. c.2.de maior. vbi dicunt docto. posse etiam excommunicari.c. si quis omnem. 1 q.7. Ad quod aduertant collatores ordinarij, & nominatis & graduatis, vt tenentur, ꝓuideant. etiam in hoc recusantes consiliarij animaduertere debēt, vt pœna vnius sit metus multorum.l.1. C.ad.l. Iuliam repetund. vnde dicit Bald. consil.271. quæritur.in.2. volu. quod contemptor mandati regis est capitaliter puniendus, tanquam violator legis.l. fina. C. de veter.numisma.. potestate.lib.11. ✱.& glo.in verb. immortalitate.rub.de legib.in lib. placitorum seu constitu.neapolita.] Incurrit etiam sacrilegij crimen. l.1.&. 2.C. de crimine sacrileg.& idem Bald.cōsi.159.super eo.col.pen.

 in.3.volu.

in.3.volu. & consil.367. venerabilis. col.2. in eo.volu.

14 Collatores ad expensas tenent quando nó ꝑuidēt nominatis.

Vltimò, dico collatores teneri ad omnes expensas, damna & interesse, quæ nominatus passus est, vel exposuit, eo quia nō est eidem facta collatio. probatur in ꝗ. final. de colla.in concor. vbi dicitur nominatum teneri ad interesse, damna, & expensas, si ordinarium molestauerit. Idem dici debet si collator molestauerit nominatū, correlatiuè, per.l.final. C.de indicta vidui. tollend. hoc etiam suadeo ex.d.ꝗ.fin.ibi, eodem vinculo collatores &c. & ꝗ.domino. si de feudo conten.fit inter do. & agnar. vassal. & ꝗ. dominus. de forma fideli. vbi si dominus delictū commiserit, propter quod vassallus, si in dominum commisisset, perderet feudum, debet feudo priuari ratione correlationis. d.l. fi.C.de indicta vidui.tollend. & ista decisio est sancta, & iusta. secundum Bal. & Aluaro.ibidem.Barb.cōsil.62. illud in medium. col.13.in.1.volu.tex. & ibi glo. in. c. de forma.22.q.5. Iacobi.in tracta.de feud. in verbo, qui quidē inuestiri.col.4.versi. sed nunquid econtra. facit tex.in.l.fi.C.de fructi.& litium expensis. vbi si quis habet priuilegiū super expensis litis non soluendis, extenditur ad aduersarium propter æqualitatem. facit tex.iuncta glo. in. c.2. in verbo reus. de confess.in.6. vbi dicit Domi. quòd lex pœnalis loquēs in reo, extenditur ad actorem: & qui obtinet aduersarium compelli ad iudiciū venire personaliter, idem pariter tenetur.c.1.de iud.in.6. Rota decisio.2. de dolo.domi.in.c.1.col.2. de dolo.lib.6.c.2. & ibi Feli.late de mutuis petitio.l.1.& ibi docto.ff quod quisque iuris.

Ergo sicut nominatus si molestet ordinarium, punitur ad expensas, damna & interesse, ita & ordinarius molestans nominatum.& hanc opinionem tenet Ioan. Andr. & Imol.in.c.dilectus.2. de præbend. arg.c. sanè.&.c.veniens.de renunciatio. vbi dicūt quod ille cui non est collatum beneficium sibi debitum, potest agere contra conferentem ad omnes impensas, & maximè in conscientia, in qua damnum quod tua causa patior, teneris mihi sarcire, Exodi.21.c. & dico in præfa.ad.l. vnam.q.1. C.de senten.quę pro eo quod interest proferuntur, si non potuero exigere ab eo cui collatum erat colligitante. Et sic aduertant ordinarij, vt graduatis & nominatis conferant temporibus eisdem præstitutis, & non suis inhabilibus. vide Card.in.c.mandatum. quæst.28. & sequen.& quæst.33. de rescrip. alias pœnas im præsentiarum missas facio, ne irritem crabones.

☙ Vigesima quæstio principalis.

1 Nominatus intra quod tempus beneficiū petere debeat.

VIGESIMO, principaliter quæritur, intra quod tempus debeat nominatus & graduatus petere beneficium vacans sibi cōferri, & illud requirere, & acceptare? Respond. per glo.in ꝗ.item quod omnia.in verbo scilicet.de colla.in prag. quod non inuenitur à iure tempus præstitutum, ideo arbitrio boni viri relinquendum est, argu.l.1.ff. de iure deliberand.c. si clericus. de præben. in.6. Bonus autem iudex arbitraretur quod petere debeat intra sex menses, intra quot ordinarius potest conferre. c.2. de concessio.præbend. & patronus clericus habet sex menses ad præsentandum, laicus quatuor. c.vno.de iure patro.in.6. Igitur si nominatus non petat intra sex menses, reputabitur negligens quo ad illud beneficium, ideo nō poterit illud postea petere, etiā à superiore, ad quem est ius deuolutum, vt nota.in.c. tibi.qui.in fine. de rescrip.in.6. de Selua in tracta.de beneficio in.3.parte.q.64.& Brunel.in.d conclu 19.decla.6. & ita se habet consuetudo secundum eos.

Fallit quando fuisset absens, vel fortè captus per sex menses, & procurator medio tempore, quem dimiserat, mortuus fuerat: tunc cum nō dicatur negligens, non perdit beneficium sibi debitum, arg.c. quia diuersitatem.de cōcessio.præb.ita expressè tenet glo.in dict.versicul. scilicet, in fine. quæ est not.& glo.& doct.in.c. si clericus. de præb. in.6. dixi supra.vltra non prosequor.

☙ Vigesimaprima quæstio principalis.

1 Inter plures nominatos quis præferatur.

VIGESIMAPRIMA principalis quæstio est, pluribus nominatis concurrentibus quis præferatur? Regula est quod antiquior ꝗ. statuimus. de colla. in concorda. quia in rescriptis tempus datæ attenditur.c.eam te. de rescrip.&.c.si eo tempore il lo titu.in.6. facit.l.si permittente.C.ad Macedo. & qui prior est tempore, in dignitate debet

debet esse potior, regula, qui prior. de regu. iur. in. 6. l. qui balneum. in princip. & l. qui potior. ff. qui potiores in pigno. habean. vnde dicit Bald. in. l. si plures. col. 1. C. de conditio. insert. quòd qui habet primũ esse, habeat primum frui, & primũ gaudere. refert Ias. consil. 192. exorta. col. 4. versi. 3. facit. in 2. vol. Et pulchrè Anto. Negusantius, in tractatu de pigno. & hypothe. in secundo membro quintæ partis.

2 Item valde absurdum est quòd iuuenes antiquis præferantur. c. statuimus. 61. distin. & apud antiquiorem debent esse claues, & remanere. l. ꝓcurator. & ibi doct. C. de edē.

3 Item antiquior aduocatus præfertur iuniori. l. prouidendum. C. de postuland. quia dicitur melior in practica. licet sit minoris interdum scientiæ, secundum Alber. ibi dicentem cauendũ esse à medico iuuene, quia est pestis in patria.

Aduocat⁹ antiquus præcedit iuuenē falsi vt hic

Si tamen iunior aduocatus fuerit doctor, debet præcedere antiquiorem aduocatum, non doctorem. text. in. l. vna. versi. ad istum. ibi, & vir illustris ex magisterio, & iuris doctor in hac alma vrbe Theophilus, viri etiã disertissimi togati amplissimi fori tuæ sublimitatis Dioscorus & c. C. de Iustinia. Cod. confirman. vbi sumendo argumentũ ab ordine literæ, hoc probatur, quia ibi prius nominatur doctor quàm aduocatus. & hoc expressè dicit Signorel. Homodeus consil. 129 col. antepenult. per illum tex. clamans contra aduocatos antiquos volentes præcedere doctores.

Collatio nominato quomodo fieri debeat & graduato.

Notandum est quòd quando confertur antiquiori nominato, vel alteri, debet exprimi, tibi graduato & nominato conferimus. vel tibi tanquam nominato & graduato, aut aliud æquipollens. aliàs non valet collatio, quia voluntas & potestas non videntur concurrere, vt ius requirit, in c. cum super. de offic. deleg. sed voluntas conferendi graduato, nominato non apparet, cum quęlibet collatio soleat fieri tibi tanquam idoneo, ergo non valebit. Item hoc est introductum partim in fauorem aliorum nominatorum, ne eis per istas collationes fiat præiudicium: & vt si videant non sic esse factam collationẽ, requirant sibi conferri. partim etiam, vt iudices regij protectores concordatorum sciãt an sit concordatis satisfactum. nec admittetur probatio istius qualitatis per testes, si nõ esset in literis collationis expressum, argu. tex. in. c. si motu proprio. de præbend. in. 6. Alioqui indies cogitaretur materia fabricãdi falsum, & inueniendi testes hoc deponentes. In mensibus tamen graduatorum, quia episcopus potest gratificare vnum ex graduatis, sufficit si episcopus conferat tibi idoneo, quia alter graduatus non potest quæri, licet non expresserit illam clausulam, tibi tanquã graduato, si ille cui facta est collatio, erat graduatus, & rite qualificatus. & idem si cõferatur beneficium parochiale in villa murata existens extra menses nominatorum. ita aresto conclusum extitit ab hoc venerando senatu in causa magistri Guillelmi Esclisson appellantis contra magistrũ Leonardũ Marin, hoc anno. 1536. circa festum Penthecostes. ideo iuribus nõ aliter probabo, quia mihi sufficit tanti authoritas senatus.

4 Antiquior quis dicat.

Et antiquior dicitur non ætate maior. 4. ordinatione. in auten. de monach. collat. 1. alioqui quilibet diceret se antiquiorem, & plures annos quam haberet. Nec gradu, videlicet vt qui prius sumpsit gradum, is præferatur. sed tempore, id est, qui prius fuit nominatus. tex. in. ca. fina. 17. distinct. & ibi gl. dicit generale esse, vt qui prius dignitatē receperunt, aliis præferantur. gl. in verbo antiquiores. in. c. fina. de consuetudi. in. 6. ca. episcoporum. 74. dist. l. 1. & l. penul. C. de dignita. lib. 12. l. 1. de præpo. sacri. cubicu. eodē lib. Brunel. in tracta. de dignitate leg. in conclus. 22. quod est verum si omnes sint pręsentes, alioqui ille dicitur antiquior inter præsentes. alioqui ille dicitur antiquior inter præsentes, qui prius institutus & receptus est, licet alius absens fuerit prius institutus, quàm iste præsens. & sic fuit declaratum in hoc senatu, anno. 1537. dic. 26. Iulij. pro capitulo Carnoten. & inter doctores eiusdē ꝓfessionis ille præferri debet, qui prius fuit effectus doctor. Bar. in. l. 1. ff. de obsequiis. & d. l. 1. C. de digni. & l. fin. C. de tyro. lib. 12. Et conuocatio capituli spectat ad antiquiorem de collegio deficiente rectore, vel priore seu decano. Bar. in. l. 1. ff. de albo scrib. per tex. in l. 2. C. de Decur. lib. 10. Ias. in. l. cũ quid. in. 2. lectura. col. penulti. & vlti. ff. si cert. peta.

Etam-

5 Cōsiliari' antiquior quis dicat.

Et antiquior consiliarius vel canonicus dicitur, qui primò receptus est, licet sit ætate iunior. Bar. in. l. qui ad tempus. ff. de decur. Dec. consil. 161. pro domino præposito. ✱ Idem in militibus ordinis sancti Michaelis, vt præferatur is qui prius à rege habuerit ordinem, quod fallit in regibus, & ducibus. hi enim ordinem præteritum ob dignitatis eminentiam habebunt, vt vidi statutum in ordina. ordinis sancti Mihaelis à rege Ludouico æditis.]

6 Amplia etiam si vltimus nominatus esset doctor. primus verò esset tantum baccalaureus, vel artium magister, quia illa qualitas nil facit nisi in data concurrentibus, arg. ca. si à sede. de præbend. in. 6. glo. in ⁋ ita tamē in verbo quibuscūque. de colla. in prag. etiā si esset doctor in theologia, vel in vtroque, quia tex. tantum præfert antiquiorem, ergo quemlibet, cum nō distinguat. arg. l. de præcio. ff. de publ. in rem. act. gl. ī sexta parte regula Iulij secūdi. Ideo sustinui cōclusionē q̄ est. 22. meæ secūdæ repetitiōis, quæ sic dicit, Magister artium theologis, quo ad sacerdotia, præferri debent: quæ conclusio debet intelligi, vt supra dixi, quando magister artiū est antiquior, nam ex tempore ius est isti acquisitum, ideo non potest tolli per theologum postea venientē. secus dicerē quoad honores, in quib' theologus præcedit artiū magistrum, etiamsi esset cētum annorum. doc. in ca. clerici. de iudi. & in. l. cum quid. ff. si cert. pet. Idem in mandatis arbitror vt antiquior præferatur. c. duobus. de rescrip. Idem si sint eiusdem datæ mandatorum, sed artiū magister prius præsentauit. ibidem dicitur esse præferendum. & hæc conclusio mouit bilem quibusdam theologis eam non intelligentibus.

Cōclusio. Magistri artiū theologis quo ad sacerdotia prę ferri debent.

Postea in conclusione sequenti dicebatur, Imo his præferendos esse medicos iure constat, quæ debet intelligi, quando medicus insinuasset illo anno, & theologus non, nec magister artium, tunc medicus præferetur ⁋ teneantur. de colla. in concord.

Idem etiam dicendum est quando medicus & theologus impetrassent mādata eodem die: & essent æquales, tunc si medicus prius præsentauerit, erit præferendus theologo quo ad sacerdotia. d. c. duobus.

Idem si theologus erat inhabilis, quia paria sunt non esse, & inhabilem esse. l. quotiens. ff. de satisda. cogan. glo. in. l. si plagij. C. ad. l. flauiam. de plagia.

7 Præsentatio prius facta non nocet antiquiori, nec receptio.

Secundò, etiam si vltimus prius nominationes præsentasset. c. eum cui. de præben. in. 6. c. tibi qui. de rescript. eo. lib. gl. in ⁋ ita tamen. in verbo præferri. de colla. in prag. quia non attenditur pręsentatio, vbi data est potior.

8 Tertiò, procedit etiam si vltimus esset receptus in canonicū sub expectatione præbendæ. d. c. eum cui. & d. c. tibi. Feli. in. c. capitulum. colum. 3. de rescript. Innoc. in. ca. statuimus. de maior. & obedien. vbi dicit iniustum esse, si per secundos primi ius amitterent. c. duobus. de rescript. in. 6. alias quotidie fieret fraus, & antiquiori nunquam prouideretur. Peruf. & alij. iu. ca. quia sæpe. de præb. in. 6.

9 Nepos collatoris nō præfertur antiquiori nōīato.

Quartò, auge procedere etiamsi posterior esset. nepos collatoris, filius gallinę albę, qd' per se magnum est, vel filius Baronis, Comitis. aut alterius principis. text. & ibi Bald. in l. si fundus. C. qui potior. in pignor. habean. quia tunc omnino excluderetur, quia licet data paritate nobilis præferatur ignobili. Panor. in. c. venerabilis. de præbend. Bald. in l. nemini. C. de aduoca. diuerso. iudic. Felin. in ca. super eo, col. 3. de testi. tamen non procedit quando non est paritas, vt ibi per eosdem licet videre glos. in regula Iulij secundi. in vltima parte.

10 Collatio facta posteriori non nocet antiquiori

Quintò etiam ampliatur, si collatio esset facta intra sex mēses posteriori, quia primo prosequente annullabitur, quatenus de facto processit, vt supra dixi. nec iusà primo ob illam abortiuam collationem auferetur. alioqui collatores quotidie illam fraudem exercerent. Peruf. in. c. executor. de conceff. præbend. etiamsi ille primus possedisset quatuor menses. Bal. consi. 182. ad euidentiam. in. 2. volu.

11 Sextò, extende etiam si iunior esset excellentis doctrinæ, quo casu scholaris præcedit doctorem indoctum. glos. in. l. 1. C. de anno ciui. lib. 11. Panor. & alij in ca. clerici. de iud, Barb. in procemio. clem. in. 2. lectura. colum. 12. Feli. in. c. pastoralis. col. 1. de offic. deleg. & in rub. de magist. col. vlt. Iaf. in

l. cum

l.cum quid. ff. si cert.pet. Bonus de curtili. in tract.nobilita.in.3.parte.nu.109.

12 Cōtra doctores indoctos.

Et talis doctor indoctus non debet gaudere priuilegiis doctorū. Panor.& alij in.d.c.cleriei.& ille dicitur doctus, quē auditores doctum referunt.l. cum scriptum. ibi, Seruij auditores retulere.ff. de dote prælegat.l.quæsitum.in princ.de fund.instructo. latè dico in repet.authē.habita. C.ne filius pro patre. Imo si doctor publicè legens secum facit intrare famulos, vtpote quia non habet scholares, esi infamis secundum Angel.in.l.vna. C.de stud. libera.vrb. Romæ, lib.11. refert Valae.in repet.l. imperiū.col.27.ff.de iurisdict.omni.iud.& tales inutiliter legentes scholaribus possunt reprobari. l.grāmaticos.C.de professo. & medic. libr.10.& vellet deus quòd iterum examinarentur, & reprobarētur, si idonei non essent, vt vult Bar.in.l.sed & reprobari.ff. de excusa. tutor. hi enim sunt fontes sine aqua, & nebulæ, turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reseruatur.2. Petri.2.c.& asinæ Balaam comparātur.c.secuti.2.q.7. floren. in.3.parte summæ in titu.5.c.24.10. doloresque dicuntur, vel doctores in culina. tamen in his nominationibus antiquiores, quia præsumitur quod sint doctiores, præferuntur, etiam si non sit ita. glo.in regu.cancella.15.i.2.prærogatiua. Barb.i.c. cleriei. col.4.de iud.

13 Iurās conferre primum, non tenetur cōferre nominatis debitum.

Septimò, amplia etiam si episcopus aut alius collator iurasset conferre primum secundo nominato, quia tunc illud iuramentum non ligabit eum, quin teneatur cōferre antiquiori, quia debet intelligi de primo libero, quod liberè episcopus poterit conferre, videlicet in beneficio vacante extra menses nominatis deputatos.nam semper intelligitur excepta auctoritas superioris.c.venientes.de iureiurand.glos.in.l.fin. ff.qui satisda.cogant.& auctoritas superioris est in concordatis, vt antiquiori conferantur beneficia in mēsibus nominatis deputatis vacātia. ergo illa cēsentur excepta. alioqui istam fraudem cogitarent, ac fortè collatores exercerēt, quibus est obuiandum.

14

Octauò, etiam si secundus esset nobilis, aut diues, etiam si diuitias Midæ vel Crœsi haberet, nempe hoc casu nil vtilitatis afferunt diuitiæ, sed potius nocumento sunt, quia nō beneficiatus præfertur beneficiato, & pauper diuiti.reg.cācella.15.& no.Dom. Fel.in.c.capitulum.de rescrip.& doct.in.c. cum secundum.de præb.quod est verum de iure, sed hodie habenti & diuiti datur.

15 Sanctitas viri non derogat antiquitati.

Nonò, etiam procedit si secundus esset presbyter Andreas, & sanctus, quia propter sanctitatem vnius non debet alteri iniuria inferri, & vnum altare non debet euelli, vt alterū cooperiatur.l.assiduis.C. qui potior. in pignor.hab.c. cum olim. & ibi Bald. de consuet.facit.c.ex parte. de foro competēt. c.cum causam. de præb. quanuis in multis casibus derogetur regulis iuris propter viri sanctitatem & honestatem.ca.nisi essent. & ibi dixi de præb.multos casus cōgerit Hippol.consi.t.circa finem.ibi cernere licet.

16 Vna vniuersitas nō est quo ad nominationes magis priuilegiata quàm alia.

Decimò, amplia etiā si vltimus esset nominatus in vniuersitate Parisien.primus in alia vniuersitate non ita famosa, cum nulla sit sub cœlo tam famosa, tamē cum omnes vniuersitates regni quo ad nominandū sint æque priuilegiatæ, non fiet aliqua differentia, glo.in.4.ita tamen.in verbo non teneatur.de colla.in prag.sequitur domi.Chassa. in catalo.gloriæ mūdi, in decima parte cōsidera.32.istæ enim qualitates non tollunt temporis prærogatiuam. Innoc.in.c.statuimus.de maior. & obedien. Bar.in.l.1.ff. de obseq.Dec.in.c.clerici.col.5.de ind.

17 Promotus sub doctore famoso præsumitur doctus

Licet promotus in vniuersitate famosa, & sub doctore famoso, maiorem habeat primo aspectu scientiæ præsumptionē. Ioā. de Ana.in rubri.de tornea referunt modet. in prooemio.ff. & bonum est habere doctorem famosum, quem imiteris.

18 Filius doctoris non præcedit antiquiorem nominatum.

Vndecimò, extende etiā si secundus nominatus esset filius doctoris, qui & si alios in data pares præcedere debeat. Bal.in.l. iubemus.per illum tex.C.de aduoca.diuerso. iudic. Alex.in.l.1. C.de dignit.lib.12. Io.de platea in.l. in filiis.C. de decurio. libr.10. Barb.in prooe.ele.in verb. salutem. in.2.lectura, col.13.tamen hic nō præcederet antiquiorē. Purpu.in.d.l.cū quid.ff.si cert.peta.

19 Doctor factus à papa, alios præcedet.

Duodecimò, etiam procedit si vltimus esset factus doctor à papa, rege vel imperatore, qui licet alios debeat præcedere, vt not. Alex.in.l.1.ff.de albo scriben. Roma.in re- pet.l.si

pet.l.si verò.45.de viro.49.fallen.ff.sol.matr. Fel.in.c.per tuas.col.1.de maio. & obedié. Ias.in.l.24.prius.in.3.cõclusione.ff.de vulga. & in.l.si quis maior.col.6.C. de transactio.Dec.in.c.clerici.de iud. tamé nõ præcedet hunc antiquiore nominatú quo ad beneficium, quia ei est iam ratione téporis ius quæsitú, cui princeps non videtur velle derogare, arg.l.nec auus.C.de emancipa.libero. l.ex facto.ff.de vulga.etiá si omnes supradicti essent postea nominati, per supradicta.

20 Papa confert iuniori nominato.

Primò, regula illa perdit officiú suum quando papa iure præuentionis non nominato, vel nominato iuniori contulisset, quia postquam potest conferre non nominato, multò magis iuniori nominato, & secundo nominato, vt not.Io.de Selua in suo tractat. de beneficio in.3.parte.q.29.per.4.primum.rub.de manda.apostolo.supra.

21 Priuatus nominationibus & postea restitutus perdit prioritaté.

Secundo, limitatur quando primus esset à doctoribus, & ab vniuersitate, gradu & nominationib⁹, quod raro euenit, priuatus, & postea per principé fuisset restitutus, tunc nominatus medio tempore, videlicet ante restitutionem, præfertur isti, quia restitutio fit sine præiudicio tertij.ca. quanuis. de rescrip.in.6. Vnde dicit Bart.in.l.2. in princ. ff.de decurio.per illum tex. quod doctor de collegio expulsus, & postea restitutus, non recuperat locum quem habebat, nec primú gradum, vt tanquam antiquior præferatur in dando primú suffragium, sed habebitur vt quidam de nouo veniens ad collegium. & dicit Bononiæ fuisse practicatum tempore Romei.de papul. & per hæc respondi canonicis Bituric.ecclesiæ, qui tempore infirmitatis resignauerant suas præbendas, quod si postea reconualuerint, & easdem præbendas obtinuerint per aliam resignationem, quod non possunt venire ad loca, quæ primò habebant in ecclesia, sed tanquá venientes de nouo, vltimas sedes habebút, & tenentur soluere pro ingressu, sicut si de nouo venirent, quia veré de nouo veniunt. & quia hác decisionem oculo toruo respexerunt, malé fuit mihi solutum, ideo missas feci allegationes alias. eas cum operæprecium fuerit.in medium adducam. interim. vide Io.de Selua in tract. de beneficio in.3.parte.q.31. & tex in.c. quoniam.ibi de nouo mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis.de symo. ✱ de æquitate tamen seruatur contrarium, quia renunciasse non censetur, qui statim reassumit beneficium, vel nunquam dimisit illud.arg.l.diuortiú.ff.de diuort.l.quicquid.de reg.iur.]

22 Tertiò, fallit quando primus esset inhabilis, quia tunc idem est, ac si nullus esset, ideo sequens nominatus admittetur. arg.c. suggestum.de iure patro.facit.l. quotiés.ff. qui satisda.cogát.l.45.cõdemnatum. ff.de re iud.& ibi ad hanc rem facientia addidi, vel quando primus esset repulsus à suis nominationibus.

23 Quibus ex causis repulsus dicatur nominatus.

Et dicitur repulsus, quádo duxit vxorem. c.1.de cler. cõiuga. vel habitum clericalem reiecit.l.professio. C.de munerib.patrimo. lib.10.vel iuri suo renunciauit.c.audita. de restitutio spolia.vel lata fuit sententia contra eum, cui acquieuit.gl.in.c.1.de concess. præb. vel factus est miles. arg.c.1.& seq.51. dist.vel aliis modis de quibus per Cardi.in c.mandatum.q.1. de rescrip. dico in tracta. de pacifi.posses.vbi trado, quando quis dicatur inhabilis. de hac tamen inhabilitate non debet disputari, antequam beneficium acceptauerit.l.non oportet.ff.de leg.2.

24 Quartò, fallit quando primus esset negligens.c.tibi.de rescrip.& quando sit, dixi in præceden.q. & in glos. prosequentes. de manda.apostol.

25 Optioné habet ordinarius quá do eodem momento vacant beneficia.

Quintò, non procedit in beneficiis vacantibus eodé momẽto, vtpote ab vno qui duo vel plura possidebat, tunc ordinarius conferre poterit melius beneficiú secundo nominato, & beneficiú tenue antiquiori, & valebit collatio, dum tamen modo primo cõferat antiquiori, & postea alteri, argu.c.si pluribus.de præb.in.6.gl.in.4. item quo ad dictas. in verbo nominatorum.de colla.in prag.Do.in.c.mandato. col.2.de præb.in.6. Brunel. conclu.22. in vlti. declaratione in suo tracta.de dignita.leg. Et quia nominationes regulariter ad petitioné & non motu proprio vniuersitatum conceduntur, vt notorié patet, licet etiam motu proprio cõcedi possint secundum eosdem. Sed non est consuetum, & nunquam vidi concedi, licet in tribus Franciæ vniuersitatibus fuerim doctor regens. & in aliis fermé iura interpretatus,

pretatus fuerim. vide Alber. in. l. fi. col. 2. & seq. ff. de constitu. princ.

26 Sextò, flectitur regula quando primo iam fuisset prouisum vsque ad ducētos florenos auri de camera, etiā per aliam viam quàm nominationum. Card. in. c. mandatum. col. 3. in. 1. quæst. de rescrip. nota. in cle. gratiæ. illo titu ❧. volumus. de colla. in concord. vel quando esset ei collatum beneficium curatum. e. ordinarij ❧. in conferendis. de offic. ordina. in. 6.

27 Septimò, restringitur quando primus esset nominatus sub conditione, quæ non esset purificata tempore vacationis beneficij, licet non fiat frequenter, tunc secundus nominatus præfertur. arg. e. si pro te. de rescript. in. 6. Feder. consil. 69. casus talis est. Bindus. & c. col. 2.

28 Octauò, etiam non procedit quando primus non insinuasset illo anno, tunc secundus qui insinuauit, est præferendus ❧. teneantur. de colla. in concord. & supra latè dixi. Sic dicitur de duobus mandatariis, quod si secundus præsentauerit, & non primus, is præferatur primò, quia iniustum esset, vt ante receptionem literarum ligarentur, ca. audita. de restitut. spoliato. Innoc. & Cardi. in ca. mandatum. de rescript. intellige tamen secundum text. in ca. tibi qui. de rescript. in. 6.

Iunior præfertur antiquiori, si non insinuauerit.

29 Nonò, fallit quādo primus acceptaret beneficium, & postea statim renunciaret non nominato, quia videtur facere in fraudē secundi, ideo secundus præfertur, arg. c. fi. de renuncia. in. 6. Sic fuit prolatum arestum Tholosæ in vtilitatem do. Ioannis Veyrier canonici Viuarien. pro quo multa scripsi. nec valeret tunc facta permutatio fraudulosa, aliàs cōtra. glo. in ❧. quod si quis ex dictis. in verbo censeatur. de colla. in prag.

Renunciatio primi nominati an prosit secundo.

30 Decimò, non procedit quando nominationes primi nominati essent nullæ, quia quod nullum est, nullum debet operari effectum. l. non dubium. C. de legib. Feli. in c. ex tenore. de rescript. Ias. in. l. 2 ❧. quod si in patris. col. 5. ff. solu. matrimo. & l. causas. in fine. C. de transac. Dixi in repet. l. quod iussit. in. 2. notab. fallē. 4. ff. de re iud.

Nominationes nullæ nullam prioritatē inducunt.

31 Vndecimò, perdit officium suum hæc reg. si primus non haberet qualitatē requisitam, quia fortè beneficiū requirebat sacerdotem ex fundatione, & secūdus erat sacerdos, primus non, nec in ætate. 25. annorum, & beneficium erat curarum, tunc præfertur secundus. c. ei cui. de præb. in. 6. Feder. consil. 69. casus talis & c. Barb. in. c. dilectus. nu. 19. de offic. lega. ✱ alioqui si beneficiū non requirebat sacerdotem, semper præferetur primo receptus. præposit. in. c. fi. 75. distin.] Item si vacaret præbēda theologalis, & primus nominatus non esset theologus, tunc theologus etiam vltimo nominatus præferri debet in ❧. 1. de colla. in concorda. vbi dixi.

Antiquior non habēs qualitatē excluditur.

Idem si secundus expressit dignitatem, primus non. e. quia sæpe. de præb. in. 6. vel secundus erat canonicus creatus in illa ecclesia ad effectum obtinendi dignitatem, antiquior non, tunc præferetur secundus, per rub. de reserua. supra, & ibi dixi.

32 Duodecimò, fallit quando primo nominato esse semel prouisum per eundem episcopū, licet non vsque ad illam summā ducentorum florenorū auri de camera, tamen quia non videtur bis grauatus, vt vni cōferat, præferetur secundus, quia omnis actus debet intelligi de primo, arg. l. boues ❧. hoc sermone. ff. de verb. signifi. facit quod nemo videtur bis grauare aliquē. c. mandatum. de rescrip. nec bona fides patitur, vt bis ab eodem exigatur. reg. bona fides. ff. de regu. iur.

Ordinarius nō videtur grauatus vt bis vni cōferat.

Idem si collator modicū dederit beneficium primò, vt renūciaret iuri suo in beneficio, quod vacauerat in mensibus nominatorum, cui iuri renunciauit primus. Cardi. in. c. mādatum. col. 3. q. 1. de rescrip. dicens idem in mandatario primo, qui compulsus miseria; & fatigatus laboribus cessit, vt secundus possit venire. arg. c. fin. illo titu. intellige vt dicunt ibi, & dixi in glos. prosequentes. de manda. apost. in concorda.

33 Decimotertiò, fallit quando primus nominatus promisisset, & iurasset non requirere, nec acceptare beneficium primò vacaturum in præiudicium secundi, tunc illa conuentio valebit, & secundus præfertur primò. Rota decisio. 123. nota quòd vbi primus. in antiq. glos. & doct. in. c. cum inter. de renunciatio. quia iuramentum potest seruari sine detrimento salutis æternæ,

ideo venit seruãdum.c.si verò. de iureiurãd. & si semel renũciauit, etiam si sit adhuc intra sex menses, non poterit petere, sed secundus sic.l.14.§ qui semel.ff. de successo. edict. vbi sic dicitur, qui semel noluit bono.posse. petere, perdidit ius eius, & si tẽpora largiantur.vbi enim noluit, iam cœpit ad alios pertinere. Idem si primus consenserit, vt conferatur secundo.c.si tibi. ibi, nisi consenseris. de præb.in.6.quod raro euenit.

34 Decimoquartò, non procedit, quando antiquior nominatus primò impetrasset illud beneficium nunc vacans, & tamen tempore suæ impetrationis non vacabat, & sic viuentis beneficium impetrauerat. nam tũc est incapax ad illud, quamuis vacet in mensibus nominatorum, & sic iunior nominatus poterit illud beneficium habere. glo.in regula cancella. 20. Innocen.8. per ca.1. & ibi nota.de concess.præbend. & ibi dixi hoc anno interpretando illum titulum. de hac impetratione beneficij viuentis tradit plenè Ioan.Dayma in procemio concorda.in glo. adiunctum.

Decimoquintò, fallit, quãdo antiquior fuisset causa mortis illius, per cuius obitum vult habere beneficium, tunc enim nõ posset illius beneficium obtinere. sed secundus veniet, argu.l. si ab hostibus.§ fina. ff.solut. matrimo. vbi maritus occidens vxorem, nõ potest aliquid ex dote lucrari, quod intellige, quando hic nominatus fuisset in causa & in culpa: alioquin contra Feli.in.c.in nostra.correla.37.in fine.de rescrip.

35 Decimosextò, præfertur secundus nominatus quãdo ordinarius eũ gratificasset conferendo eidem ecclesiã parochialem sitam in ciuitatibus, vel villis muratis, quæ vacauerat in mensibus ordinariorũ, quia tunc ipsi liberè possunt conferre, idoneis tamen & qualificatis.§ præfatique ordinarij.de collatio, supra.vbi dixi, & in.§ statuimus.2.

36 Decimoseptimò, limitatur, quando gradus esset nullus, vtpote quia eo esset priuatus, vt tenet glo.in regula cancel.Iulij secundi.in.3.parte in fine. vel si esset quasi per satyram promotus, vt in procemio.ff.habetur in.§ & primo quidem. id est per saltũ. in.§ monemus.de collat. in concorda. c. monachos.16.q.1.

Et dicitur saltus locus densus siluestris & inuius, vbi arbores in altũ saliunt. Lucas in rub.de fund. rei priua. C.lib.11.l.ex duobus.ff.de nego.gest. & quidam sunt æstiui, quidã hyberni.l. qui saltum.ff.de lega.3. Et custodes saltus dicuntur saltuarij.l.cũ quæreretur.§ fina. ff.de lega.3.l. instrumenta. in fin.de fundo instruct. Item saltus dicuntur actus saliendi, à saliendo dicti. glo.in cle.ne in agro.§ porro.de statu monacho.

Salt⁹ quid sit.

37 Et tunc dicitur per saltum promotus, quando gradum licentiæ suscepit ante gradum baccalaureatus, vel doctoratũ ante licentiam.nam bene saliuit de baccalaureatu ad doctoratum, quia gradatim ascẽdendum est.l.vt gradatim.ff. de munerib. & honori. l.fin.C. de decurio. lib.10. &.l.1.& per totum. C. vt dignitatũ ordo seruetur. lib.12. c.legimus.92.distinct.casum appetit, qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum.c.sicut.48. distin. Sic dicitur per saltum promotus qui suscepit ordinem sacerdotij post quatuor minores, vel primum sacrum, vel post subdiaconatum, vt traditur in rub.de clerico per saltum ꝓmoto.& ibi declarat Hostien. in summa. & Asten. in summa in rub.de collatio. ordinum.lib.6.arti.3.

Per saltum promotus quis dicãt

Item sententia dicitur lata per saltum, quando à litis contestatione saltauit ad sententiam omissis mediis.Bal. in.l. prolatam. col.penul.C. de senten. & interlo. omnium iudic.& ista ꝓpriè dicũtur per saltum fieri.

Item dicitur large per saltum ꝓmotus, qui ante tempus quinquennij sumpsit gradum, vel triennij in nobilibus. licet postea studuerit.§ monemus.de collatio. in eõ cor. & in.4.parte.regula cancella.Iulij secundi, facit tex.in.l.iubemus.versic. pro sportulis. ibi, nec decætero quenquam antequam per statuta tempora legum eruditioni noscatur inhæsisse, supradicto consortio sociari. C.de aduocat. diuers. iud. Auriol. in additio. ad Guillel. de monte Landu. in.c. cum ex eo. de electio.in.6.& dixi in.§ præterea.in glo. studuerint.de colla.in concord.

Nec poterit facultas vel vniuersitas dispensare, quod quis sumat gradũ ante quinquennium, vt expressè tenet glo. in verbo studuit.in.§ ordinat.de colla.in prag.

Vniuersitas an possit super tẽpore dispẽsare.

Nec

Nec proderit illa dispẽsatio quo ad nominationes, per ea quæ not. Innocen. & Panor. in. ca. 2. de eo qui furtiuè ordines recepit. Et quid si senatus decreto cautum sit, vt quis post biennium possit sumere gradum baccalaureatus, an possit sumere nominationes, & an iste gradus prosit, ex supradictis poteris decidere, & ex aliis quæ poteris hic addere, & dixi in §. præterea. in glo. studuerint. de collatio.

38 Item etiam dicitur largè per saltum promotus, quando statuta vniuersitatis nõ fuerunt seruata in sua promotione. d. §. monemus. in cõcord. & vniuersitates tales sic nominantes puniri debẽt, quia ad tempus debent suspendi. & quomodo debeat intelligi, vide glo. in. l. vsuræ. C. de vsur. Barba. in c. ex literis. col. 12. de constitu. nu. 48. & in consil. 19. col. 3. in fine volu. 1. & in ordin. regiis Ludo. 12. primò publicatis. artic. 14. & dico in. d. §. monemus.

* [Et oportet eum, qui dicit statuta, vel solennitatem statutorum nõ esse seruata, probare, per. l. 2. ff. de proba. quia præsumptio est pro nominato. Imo sufficeret nominato, si illa solennitas esset seruata, quæ id temporis obseruabatur in illa vniuersitate, licet alia esset in statutis quæ per contrarium vsum tolli potuerũt. vt est in procœ. instit. in §. igitur & doct. in. l. de quibus. ff. de legib.]

39 Quando nominati sunt in data pares, quomodo beneficia habere debeant.

Si verò nominati sint in data pares, tũc doctores licentiatis, licẽtiati baccalaureis, demptis baccalaureis formatis in theologia, qui licentiatis in iure canonico, ciuili, aut medicina, præferũtur. si verò esset licentiatus in vtroque iure, non præfertur, cum in vno tantum loquatur tex. & nõ de vtroque, vt baccalaureus formatus eidem præferatur. & in simplicibus nõ venit regulariter mixtum. l. 2. ff. de verb. oblig. & ibi glo. Ias. & alij. vide in regula Cancel. Iulij secundi, in. 4. parte. & in. 6. esset tamen in praxi difficile obtinere. baccalaurei iuris canonici vel ciuilis magistris artium præferuntur. §. statuimus. de colla. in concord.

40 Subiectũ theologiæ

Concurrentibus pluribus doctoribus in diuersis facultatibus, doctor theologus est omnibus præferẽdus aliis, etiam extra præbendam theologalem, quia ratione subiecti dignior reputatur, cum subiectum illius sit deus, vt iidem theologi asserũt in procœmio quarti sententiarũ. & Tho. in. 1. parte summæ. q. 1. artic. 7. quia quæ ibi traduntur, tendunt ad notitiam dei, ideo dicitur quasi sermo de deo. Ioã. de turre crema. in procœmio decreto. estq́; theologia, omnium artium & scientiarum suprema, teste Bal. in consi. 52. literis. col. 1. in. 5. volu.

41 Subiectũ iuris pontificij.

Doctor verò iuris canonici doctori iuris ciuilis præfertur, quia habet subiectum nobilius, quod est homo dirigibilis ad deũ, & ad bonum publicum. Helias Raynier, in regula possessor. de reg. iur. in. 6. vel est bonum ciuilitatis Christianæ. Ioan. de turre cremata vbi supra. Vel bonum humanum ecclesiasticum est subiectum canonicæ sciẽtiæ, teste Card. in procœ. decreta. & finis huius iuris est dirigere animas ad deum. glo. in c. cum contingat. de iureiuran. Barb. consi. 61. scripsit. col. penul. in. 2. volu. ca. Raynaldus. col. 80. & col. 113. de testa. Et nõ minus prodest ecclesiæ, quàm theologia. Feli. in. c. fin. de magist. Estq́; practica theologiæ, ideo est theologo necessaria. Floren. in. 3. parte summæ tit. 5. c. 2. §. 2. glo. in §. ordinat. in verbo. legere. de colla. in prag. & canonica sciẽtia etiam vocatur diuina. c. peruenit. iuncta glo. de censi. plenè Barba. in. c. 1. nu. 32. cum seq. de iura. calum.

42 Subiectũ in medicina.

Doctor iuris ciuilis doctori in medicina, cum etiam subiectum sit nobilius, nam subiectum iuris ciuilis est homo dirigibilis ad bonum publicum. glo. in. §. videlicet. in verbo medicina. de collatio. in prag. Subiectum verò medicinæ est, non vt quidam dicunt, stercus & vrina, sed homo ægrotus. & quia legalis scientia bonum respicit publicum, medicina priuatum, ideo præfertur legalis, multa tradit do. Chassa. in catalog. gloriæ mundi in. 10. parte per totum.

43 Idem in licentiatis & baccalaureis seruari debet, vt licẽtiati (quos Præsentatos dicunt in theologia) aliis cuiuslibet facultatis præferantur licentiatis, & baccalaurei baccalaureis, vt supra dictum est.

Et si in eisdem gradu & facultate concurrant, præfertur antiquior graduatus. l. 1. ibi antiquissimus quisque prior est. ff. de albo scriben. l. 1. C. de consulib. lib. 12. & l. 2. vt dignitat. ordo seruet. ibidem. & Ioan. de

platea in.l.fina.de Tyro.lib.eodem.Dec.in c.Nicolao.de appella.

44 Fallit quãdo vnus esset doctor in vtroque, quia alteri doctori in vno tantum esset præferẽdus, etiam antiquiori in gradu, quia duo vincula sunt vno fortiora. c.1. de treuga & pace. & sic præfertur frater ex vtroque coniunctus aliis ex vno tantum ad successionem.authen.itaque.C.commu.de success sio.Dec.latè consil.161.pro domino præposito. & supra dixi.

Intellige quod doctor in vtroq; præfertur doctori in altero iure, sed non præfertur doctori in theologia, nec doctor in medicina & in artibus magister, debet præcedere doctorem legum, licet debeat præcedere doctorem in medicina, qui non est artium magister.glo.in sexta parte regularum cancel. Iulij secundi. Barb.in.c.clerici.col.3.de iud. Roma.consil.333.quo ad primum.in fi.

45 Limita quando consuetudo esset vt antiquior præferretur non habita ratione facultatis, vt apud Biturig. doctor antiquior, siue sit doctor legum, siue decretorum, præfertur, quia in his prelationibus consuetudo attendi debet.Bal.in.l.obseruare.§.antequã. ff. de offi.proconsul.c. cum olim de cõsuet. Deci.in.d. ca.clerici. ideo Bituris Augustinen.alios fratres præcedunt, quia antiquior fuit eorum fundatio apud eosdem, etsi de iure fratres prædicatores omnibus aliis præferantur.tex.in.c.quorundam.de elect.in.6.

46 Et si in omnibus concurrant, tunc collator eligere, & gratificare poterit. argu.ca. duobus.de rescrip. in.6.glo.in.§. insuper.in verbo medicina. in fine.de colla.in prag. & idoneiorem, argu.l.2.ff.de popula.actio.

Gratificare quos debeat collator.

Item poterit gratificare in mẽsibus Aprilis & Octobris, vt dicitur in.§. statuimus.1. de colla.in concord. Nõ poterit tamen gratificare illum, qui non insinuauit illo anno, vt est in ordi.regiis iam citatis. artic.13. nec graduatum per saltum, sed habilem & idoneum, quia actus debet intelligi de habili.l. 1.C.de sacrosan. eccle. dixi in tracta. de pacificis possess.in princip. de hac electione & gratificatione. ideo etiam non posset gratificare illum, qui nuper est graduatus, & adhuc non insinuauit, provt etiã dixi in.§.præfatique graduati.in glo. ante vacationem.

47 Aduertendum est, quod quanuis prælatus collator possit gratificare in mensibus graduatorum, debet tamen non beneficiatum beneficiato, & minus beneficiatũ, magis beneficiato præferre. glo. in.§.item quod vniuersitates. in verbo numerum. de colla. in prag. & in regula cancella. Iulij secundi, in.8.parte. & in ordinationibus vide latè q sint præferendi. Hodie habenti datur, & ei qui nil habet, vel illud quod habet, aufertur, vt dicitur in euangelio Mar.4.c. facit. c.quantumlibet.47.dist.

Item oriundum non oriundo præferre debet collator. glo. in.d. regu. cancella.15. &.35.bonum & ꝓuidum, ac honestũ peruerso, sicut Dauid prætulit bonitatem, & disciplinam, scientiæ.not.in.c.nisi. de præbend.

Item doctum debet præferre ignaro, cũ doctis beneficia sint conferenda. ca. cum ex eo de elect.in.6.c.de multa in fine.de præb. Et ab ignaris auferenda.c.fi. de æta. & quali.alioqui peccat, quia episcopus debet esse bonus paterfa. & dispensare bona ecclesiastica cuicunque provt opus est. & sic limitatur.ca.relatum.de præbend.vbi episcopus habet liberam facultatem in electione personarum. nam hoc procedit data paritate personarum secundum Panor. in.c.tuis. in glo.1.de præbend.

48 Præterea debet præferre legentem non legenti.l.2.C.vt dignit. ordo seruet.lib.12. not.in.l.cum quid.ff.si cert.pet.

Legẽs gratificãdus, & is qui libros composuit.

Debet etiam præferre eum qui librum cõposuit, quod vigiliarum plenũ, sudorisq; negotium est.Lucas de penna in.l.mulieres. col.penul.C.de dignita.lib.12.qui non solũ sibi laborant, sed omnibus exquirẽtibus veritatem. Ecclesiastici.24. in fine. Et fulgebunt quasi splendor firmamẽti, qui ad iustitiam erudiũt multos, & quasi stellæ in perpetuas æternitates.Daniel.c.12. Sũnique lumina ardentia super candelabrum in domo domini.ca.1.de reliq. & vener. sancto.in.6. Et de his potest dici, Beati qui seminant super aquas. Esaiæ.32. ca.in fine. &.ca. cum Marthæ.§.verum.in fine.de celebratio. missar. Semen quippe in chartis satum perpetuo manet, & quilibet lector inde metẽs potest sumere incrementa, sed quod verbo diffunditur, tanquam naturaliter fluidum, non

49

sic de

sic de facili germinat, cum interdum supra petram, & secus viam, & inter spinas cadat, vt est in euangelio Lucæ octauo.

50 Vnde respond. pro D. Arnaldo. contadis Narbonen. quod postquam compilauerat tracta. de bono possessio. non debebat rigorosum examen subire, cum testimoniniú haberet totius populi. c. nullus. 23. dist. Panor. in ca. constitutus. 2. de appella. & seruāt Tholosates in extraordinarus & commissis, vt remittāt eis vnum examen, licet multi precibus pecuniis, & non meritis admittautur. Item & si statutis vniuersitatum ferme cautum sit neminem muncre regentiæ donari, nisi publicé de iure responderit, si tamen quis composuerit libros, potest admitti, etiamsi non disputet, quia testimoniú totius populi habet, vt dixi, & quia est satis ꝓbatus. & ita videtur tenere Vincen. Cigault in trac. de aliena. iusti. Ego veró quanuis repe. in. l. diuus. ff. de senatuscō. sylla. & in. l. ꝗ iussit. ff. de re iudi. ac. in. l. vnam. C. de sent. quæ ꝓ eo quod interest, & alia opera in apertum protulissem, iuráque in omnibus feré Galliæ vniuersitatibus tam canonica quàm ciuilia diu interpretatus fuissem, hic tamen de more iuxta senatus decretum publicé semel & iterum de iure respondere non sum grauatus.

51 *Melior est præferēd'* In omnibus tamen collator consideret, vt meliorem secundum quid præferat. Siluester in sua summa in verbo restitutio. 3. q. 12. dist. 2. & dixi in repet. d. c. postulastis. in. 4 notab. Nam quanuis collator in mensibus graduatis deputatis possit gratificare vnum ex pluribus graduatis, tamen melioré. & ecclesiæ vtiliore gratificare debet, alioqui dānationem sibi incurrit, vt dixi, quia magis deo quàm proximo gratificare debet, dicit Bal. in. l. 2. col. 6. numero. 40. C. de seruit. & aqua.

52 *Bonus vir rarus sicut phœnix.* Nam bonus vir non vbique reperitur, & vix in quingentesimo anno nascitur sicut phœnix. Bal. in. c. quoniam abas. colú. 2. de offic. delega. ita expressé dicit, sed salua pace Bal. quilibet nascitur bonus castus, pudicus, & sobrius. & ideo hæc qualitas dicitur intrinseca, quæ præsumitur. glo. in. l. si veró. ꝑ. fina. ff. qui satisda. cogan. gl. sing. in. c. si forte. de elect. in. 6. docto. in. l. sciendum. ff. de verbo. oblig. dicit etiam Bald. in. c. 1. de renuncia. quod forma vnius boni viri est vmbra gratissima, sub qua multi quiescūt. ego ipse multifariam sub tali vmbra quiescere cōcupiui, sed sub vmbra alarum domini lesu satiabimur.

53 *Verbū voluerit qd importet.* Nec obstat verbum voluerint, positum in. ꝑ. statuimus. de colla. in concor. quod importat liberam voluntatem. l. fideicommissaria libertas. ff. de fideicom. libertat. Bar. in extrauag. ad reprimendum. in verbo videtur. quomodo in læsæ maiesta. crimi. proceda. doct. in. l. si sic. ff. de leg. 1. Respon. quod non. ob id poterit iniqué agere, nec censentur remissa ea, quæ iuris sunt diuini. Bar. & alij in. l. filiusfamilias. ff. de donat. Georgi. Nathan in repet. cle. sæpe. ꝑ. non sic. col. 17. de verbo. signific. & hoc probatur in. ꝑ. beneficia. in. d. trac. de coll. vbi illa beneficia quę liberé conferre potest, tamen non potest cōferre nisi idoneis, multó fortius alia, in quibus habet tantum opinionem personarum. & istud est in conscientia tenendum, quicquid in foro seculi teneri possit. Vide Dec. in. c. dilecti. nu. 5. de iud.

54 *Cōclusio. Plenaria bñficiorū dispositio ad papam pertinet.* Nam etsi papa in beneficiis habet plenissimam potestatem. ca. 2. de præben. in. 6. tamen non potest indiscreté & sine causa disponere. vt notat. in. c. quæ in ecclesiarum. de constitut. Et dixi plené in illa conclusione, quam nuper sustinui, videlicet plenaria beneficiorum dispositio ad papam pertinet, in qua plené scribit Panor. in. 1. disputatio, incipien. episcopus. colum. 1. Imo rex Franciæ in beneficiis habet plenam potestatem. ne quis miretur in intellectu harum conclusionum, declaro. de papa non dubitauit quidam theologus ordinis sancti Dominici vtriusque censuræ etiam professor Lancelotus Politus (vt dicebatur) nuncupatus, qui vehementibus argumentis mecum congressus est, & pluribus partim iuris diuini, partim canonici, partim iurisciuilis, cui deo adiutore optimé respond. quin plenariam papa in beneficiis haberet potestatem. per clem. primam. vt lite pendente. & dicit glo. in. c. consequens. 11. distinct. papæ potestatem plenam, episcoporum semiplenam. Barb. in. c. quod translationem. numero. 92. cum sequen. de offic. legat. Vnde potest præuenire omnes

omnes ordinarios.ca.2.de præbend.in. 6.c. quia diuersitatem. & ibi Panor. de concess. præb.Feder.in tracta.permuta.q.4.Ioan. de Selua in tracta.de beneficio.in.2.parte. q.1. & in.3.parte.q.46.&.q. 65. quia papa eisdē collatoribus concesiit collationem per vim legis, quam reuocare potest, sicut legem.c.1. de constitutio.in. 6. cum tituli beneficiorū sint de iure positiuo.c.1 .22. distinct. Panor. in.c.constitutus.de religio.domi.Io.de Selua. in prima parte tractatus de benefic. q.4. tam plena potestas est, vt posiit reseruare beneficiorum collationes.c.dudum. de præb. in.6.in regno tamen Franciæ non reseruat, cū in eo reseruationes sint prohibitæ, vt patet in concord.in rub.de reseruationib.tam generalibus q̄ specialibus sublatis.& ibi dixi. Imo sine reseruatiōe potest cōcurrere cū omnibus collatoribus. c. si à sede. de præb. in.6.Ioā.Monach.in.c.si eo tempore. de electio.in.6.Bal.in.c.1.in princ.de his qui feu. dare possunt.& in rubr. quis sit comes, dux vel marchio. Et potest ad tempus & sub con ditione beneficia conferre, licet alius inferior non posiit.c.si gratiosæ.de rescrip.in.6 & ibi glo. & in.c.2.de elect.in.6. Potest etiā dare ius ad vacatura.c.mandatum. de rescr. cle.gratiæ.illo tit.cle.si Romanus.& ibi Bonifac.in princi.de præben. fundationésque beneficiorum ac hospitalium ex causa immutare & declarare potest rex.in clem.quia contingit, & ibi glo. in verbo sedis apostoli cæ.de religio.domi. facit.c.significatum.de præbend.Dec.in.c.cum venissent. colum.2. de iudic.

Item in his beneficiis poterit sententiā ferre contra non citatū ratione plenariæ potestatis. Panor.in.c.inter quatuor.de maior. & obedien.sequitur de Selua in tract. de beneficio in tertia parte.q.4.nu.13.quod Gallis durum esset. Poterit etiam episcopū suo beneficio priuare. gl.in.c. per principalem. 9.q.3. quia tantum aufert administrationē. c.2.de dona.omnes verò non posset, quia esset vniuersalem ecclesiam turbare. Do.in.c. in istis.4.dist.c.1.10.dist.col.3. & in ca.si gratiosę.de rescript.in.6. Panor.in.c.1. de clerico ægrotan.

55 Hoc tamen sine causa non debet.c. con querente. de restitutio. spoli. nam licet plenariam habeat potestatem, intelligitur suadente causa.Barb. cōs.13.à Ioue. col.5.vol.3 quia debet esse fidelis seruus & prudens is, quem constituit dominus supra familiam suam, vt patet in euange. Et satis peruersum est (inquit Gregorius) ꝙ voluptatibus quorundam quis suis priuetur officiis, vel beneficiis.c.satis.56. distinct. quia beneficia debent esse perpetua.c.præcepta.55.distinct.& plenisimam habet antequam cōferat, postea non vt auferat. Barb.in.d.c.quod translationem.nu.121.de offic.lega.per.c. inuentū. 16.q.7.Panorm. in.c. fi.de confirma. vtili. glos.in verbo reseruationes de reseruatio.in pragma.

Sine causa non potest quis priuari beneficiis etiā à papa.

56 Nec obstat quòd causa in principe præsumatur.glo.in.c.relegati. ff.de pœnis. no. & alij in ca.quæ in ecclesiarum, de constitu tio. quia hoc debet intelligi condendo legē generalem.secus quando scribit ad alicuius supplicationem.tunc enim per importunitatem videtur emanasse.l.1.C.de peritis bonorum sublata.lib.10.Et quędam est ordinaria potestas, quædam absoluta. de qua Dec.in.c. final.de confirma.vtili. Sustinui etiam conclusionem, videlicet.

Causa in principe pręsumit.

57 Imo rex Franciæ in beneficiis habet plenisimam potestatem. intellige quòd aliud est beneficium spirituale, aliud tēporale.tex. in ca.fœlicis.§.si qua verò.de pœnis in.6. Et in beneficiis spiritualibus papa habet plenariam potestatem, vt supra dixi. in beneficiis verò temporalibus, vt in ducatibus, comitatibus, & Baroniis, & aliis feudis, & beneficiis, rex habet plenisimam potestatē, quia illa vendere potest. Papa verò non spiritualia.Bald.in.d.c.1.qui feud. dare possunt. Et hæc feuda dicuntur beneficia etiam de iure canonico.c.ad audientiā. in fine de præscri. Bald.in.c.ex parte.a. col.2. de testi. ideo rex potest dare ius ad ista beneficia & officia etiā vacatura, & conferre & tollere. Ioan.Fab.in §.cum autem.col.2.insti.quib.modis ius patriæ potesta.soluit. Bal.in. l. rescripta.circa fin.C.de preeib.imperato. offerend. & ideo habet rex in hisbeneficiis, sicut papa in aliis spiritualibus, plenam potestatem. Moder. in repet. c.per vestras.in prin. col.2.de donat. inter virum & vxorem.& verbum istud beneficium, debet intelligi secundum qualitatem

Cōclusio. Imo rex Franciæ in beneficiis habet plenisimam potestatem.

ratem personarum, ad quas refertur.l. plenum. §. equitij.ff.de vsu & habita.c. cum de beneficio.de præb.in.6.facit quod not.Bar. in.l. si non sortem. §. libertus.ff. de condict. indebiti.Hippol.in rub.de proba.fo.3.Barba.in.c.abbatem.col.pen.nu.17.de rescript.

58 Laicus beneficia nõ confert.

Vnde non obest tex.in.c. si quis deinceps episcopatum, vel abbatiam, de manu laici susceperit, nulla audientia ei concedatur,& gratiam beati Petri,& introitum ecclesiæ interdicimus. Idem, si quis imperatorum vel regum, vel quilibet secularium potestatum inuestituram episcopatus, vel alicuius ecclesiasticæ dignitatis dare præsumpserit.c.si quis deinceps.16.q.7.nam loquitur quando princeps secularis conferre præsumit propria auctoritate. ita loquitur.ca. massana.c.sacrosãcta.&.c.quisquis.de elec. tamen secus est si hoc habeat ex priuilegio, vt rex noster Franciæ, & supra dixi in princip.huius tract.& pulchrè do. Rusc. in tracta.de iure regalio.fol.7. & sequen. vbi idẽ dicit si in fundatione collationem sibi retinuerit, & illud approbauerit papa.c. Eleutherius.18.quæst.2.ea. quando. de censib.& ibi Panor.Do.in.c.cum ex eo.in vlti.nota. de elect.in.6. & ista tanquam omnibus nota missa facio.

59 Papa beneficia in curia vacantia non potest conferre.

Vnde dixi regem beneficia hæc, videlicet temporalia, vacãtia, etiam in curia, conferre posse: & papa ista beneficia conferre non potest.& si papa contulerit, Rex qui est ordinarius, ea cõferre iure poterit, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare.c.quod autem.de iure patro.vel si papa cõtulerit inhabili beneficium etiam spirituale in curia vacans, post mensem ordinarius conferre poterit habili.d c.statutum. Vel etiã potest intelligi, quilibet ordinarius videlicet in curia existens potest conferre beneficia vacantia, scilicet extra curiam. vt not.Io. Franciscus in tract. de officio & potesta. capituli sede vacãte, in.1.q.2.partis.& nota.in.d.c.3. Vel post mensem in.c. statutum. de præb.in.6. Vel etiã ordinarius vacantia confert in curia, litigiosa.cle.1. vt lite pend. Et etiã confert, vacante sede vt in ca. præsenti.&. c.si apostolica.de præb.in.6. ✱ & an beneficia in curia vacantia conferat papa, si collatio spectaret ad regem. Cassado.quod sic decis. 3. vt lite penden. quod vix seruaretur in regno, vt alibi scripsi.]

60 Cõclusio. Laicos capaces esse bñficiorũ iuris non est ambigui.

Sic etiam potest intelligi alia cõclusio, videlicet, Laicos beneficiorũ esse capaces iuris non est ambigui, videlicet temporaliũ, vt supra dixi.potest etiam habere præbendam cõsistentem in mera tẽporalitate, non quando est annexa canoniæ.glos.& Panor. in.c.cum M. in verbo receperunt, de cõstitutio.& Panor.in.c.maioribus.de præb.

61 Cõclusio. Imo clerici beneficia habere nõ possunt

Et hæc beneficia temporalia, puta ducatus, clerici habere non possunt.c. vno anmutus vel imperfectus. ibi, quia ipsum seruire non valet, retinere non potest:& statim atque efficitur clericus, hoc beneficium amittit. §. qui clericus. si de feudo defuncti contentio sit inter do.& agnat.vassal.c.1.de beneficio fœminæ.Alexan. consil.92.in.6. volu. Curt.consil.62. & seq. decis. Neapo. quæst. 320. Benedic. in verbo & vxorem. nume.522.de testa. Vel etiam intellige clericos coniugatos non posse habere beneficia spiritualia.c.diuersis fallaciis. de cleric. coniuga. & per totum. vel clerici inhabiles, vtpote simoniaci & hæretici, non possunt habere beneficia, vt dico in tracta. de pacifi.possesso.in.4.limitatio. Has conclusiones volui declarare, quia quibusdam videbantur falsæ,& eas non potui plenè inter disputandum elucidare. Igitur hæc scripsi, ne ineptæ & terribiles videantur. tu lector boni consule.

¶ Vigesimasecunda & tertia principalis quæstio.

1 Opponi quę possint cõtra nominationes.

VIGESIMOSECVNDO & tertiò principaliter quæritur, quæ possint opponi contra nominationes & gradus? & quomodo possint illa opposita euitari? Hæ duæ simul quæstiones vno tenore deciduntur. Respond.primò præmittendo, quod is qui opponit contra nominationes, debet probare.nam præsumptio est quod vniuersitas legitimè eas concesserit.c. vno in fin.de syndico. vbi Panorm.tradit, quod quando actus habet debitam formã, habilitas personæ præsumitur.tex.notab.in.c.in præsentia.& ibi Panor.Decius & alij de probatio. Bal.per illum tex.in.l. cum te.col.1. C.illo titu.&.l.1.circa finem. de precib. imperat.

Nominationes præsumuntur legitimæ.

nationibus, vt dixi in quæst. 9. vbi vide quæ sint exprimenda. & si illa in nominationibus nõ sint expressa, opponas: alioqui melius facies si te inanibus expensis & laboribus non vexes, cũ obtinere spem nõ labores. l. 1. ff. de inoffic. testa. & cõsulo in conscientia nunquam aliquid opponere, nisi verũ esse putes, alioqui periculum animæ incurris. Vel saluatur quando nomine alieno possidebat, vt dico in glo. possessa. in fine. in. d. §. volumus.

10 Nonò, opponitur etiam quòd est eidem prouisum vltra ducẽtos aureos. §. volumus. eo. titu. in concord. & ibi dixi.

Saluatur, quando post acceptationem beneficij vigore nominationum factam, vel gradus, fuerunt sibi collata alia beneficia, quia qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. actio.

11 Decimò, opponitur quod litigabat super alio beneficio incompatibili cum isto, ideo gratię suæ renũciare videtur, qui aliud beneficium adeptus est. c. le. gratiæ. de rescr. & ibi dicit glo. & Card. q. 3. post Innocent. in. c. in nostra. de rescrip. quod qui recipit vnam ecclesiam, videtur renunciare liti quam habet super alia. quod euitatur, quãdo illud beneficium secundum potest retineri cum primo super quo litigat, alioqui non. c. ex parte. in. 3. de decimis.

Item non videtur liti renũciare, si pendẽte lite super primo beneficio nominatus recepit secundum etiam incompatibile, super quo etiã sibi mouetur lis, cum hoc non sit iure cautum, quia possessio pacifica requiritur. c. de multa. de præb. & . d. cle. gratiæ. dixi tamen supra. q. 9.

12 *Ordinat⁹ à non suo episcopo non gaudet priuilegiis clericorum.*

Vndecimò, opponitur ꝙ erat ordinatus ab alio episcopo q̃ à suo, & sic ordinatio nõ valebat. c. sanctorum. & . c. neminẽ. 70. dist. nec in beneficialib⁹ gaudebit sic ordinatus priuilegio clericali. c. 1. & seq. de tẽpore ordina. l. 6. & sic vidit iudicari Chassa. prove in consuetudinibus Burgun. refert in. §. 6. gl. sont eteuz. in fine. per tex. & ibi Panor. in. c. nullus. de paroch. & in. c. veniens. col. 2. de præscrip. licet contrarium teneat Guido papæ in decisio. Delphina. q. 449.

Potest euitari quãdo de licentia sui episcopi hoc fecit. vt scripsi supra i. q. 14. n. 42.

13 *An sufficiat esse in possessione clericatus.*

Item non sufficit esse in possessione clericatus ad iustificationem. Bal. in. c. dudum. in. 1. col. vlti. de electio. nec obstat. ca. si iudex laicus. de senten. excom. in. 6. quia non loquitur in isto casu, sed in foro sortiendo, quo casu sufficit vt quis dicatur esse de foro ecclesiastico, quod antea fuerit in possessione clericatus, & tempore deprehensionis, vt ibi.

14 Item clericatus potest probari per vnum testem. Bal. & Feli. in. c. licet. in. 1. de testib. Guido papæ quæst. 474. Ias. in repet. l. admonendi. col. 71. nu. 198. ff. de iureiur. quod est notandum. alibi dixi.

15 Duodecimò, opponitur contra nominatum quòd est inhabilis, vtpote hęreticus, simoniacus, & alia quę trado in tract. de pacifi. posse. in. 4. limi. nec potest euitari si probatum fuerit.

16 Decimotertiò, opponitur quòd is qui impetrauit nominationes, erat Italus, vel exterus, & sic non potuit beneficia, vel nominationes in hoc regno impetrare. glo. in verbo exterorũ. in proœmio prag. dixi supra. quæst. 6. versic. 25. Hoc euitari potest quando literas naturalitatis ante nominationes à rege obtinuerat, vt patet in rub. des præsidens in ordi. regiis. Adhuc tamen esset cogitandum, quia hæc priuilegia sunt introducta pro oriundis regni, vt patet supra in proœ. concord. tam in literis summi pontificis, quàm regis, ergo aliis non proderunt, videlicet exteris.

17 Decimoquartò, cõtra nominatum etiam opponitur quod non est graduatus, vel ante tẽpus, & sic per saltũ (vt declaraui supra. q. 10. & . q. 21) vel est graduatus sub bulla, contra ea quæ dixi in. 10. q. principali. per glos. in. §. itẽ ꝙ ad dictas. in verbo suorũ. de colla. in prag. Et hæc non possunt euitari, si cõtrarium non fuerit probatum, videlicet quod post gradum studuit per tempus requisitum in. §. præterea. de coll. & ibi dixi. vel nisi fuerit graduatus in ista vniuersitate, in qua obtinuit nominationes. & ista est cautela, vt si fueris graduatus in iure ciuili Tholosæ. & vis hic Parisiis sumere nominationes, vt suscipias hic gradum in iure canonico, & postea facilè impetrabis nominationes, & idem in alia vniuersitate dicendum est.

Cautela notabilis.

18 Decimoquintò, opponitur quòd licet fuerit matriculatus, tamen stetit per quinquenniũ extra studium,& sic perdidit priuilegiú.l.fi.de primicer. & not. C.lib.12.l.3. de domesti.ibidem Bar.in.l.pen.ff. de testa. milit. & doct.in l.scriniarios. C.illo titul. Aret.& Bauer.in §.sed hactenus. insti.de testa.milit.& sic non studuit continuo.

Euitari potest si scholaris ante quinquennium fuerit reuersus. & iterum continuauerit studium, quia id tempus quo primo studuit, debet coniungi cum isto tempore nouissimo, per tex.in argu. in.l.penul.C. de consul.Roma.singu.336. vbi dicit, quòd si post quinquennium scholaris reuertatur, debet reponi iterum in matricula,& nil debet soluere, sic etiam illud tempus poterit iungi, vt supra dico, siue venerit, ante siue post computatur tempus,& coniungitur ex consuetudine seruata in Francia.

Item facit glo.in regula, eũ qui certus est.de reg. iur.in.6. vbi si qs ingrediatur religionẽ, & ibi steterit per sex menses, postea egrediatur, si postea iterum ingrediatur, & stet ibi per alios sex menses, tunc primi sex menses cõiunguntur cũ vltimis. Specul. in titu.de statu monacho.in §.1. versi.38.Alex. consil.54.viso puncto.col.2.in.4.volu.

Præterea cui conueniũt verba, & dispositio.l.4.§.totiẽs.ff.de damno infect. sed verba concordatorum conueniunt, cum tantũ requirant quinquennium,non dicunt cõtinuũ,ergo continuũ tempus non requiretur.

19 Decimosextò, opponitur contra graduatum, & nominatum, quod non est graduatus in vniuersitate famosa, quod requiritur in §.præterea.de colla.in concord.

Famosa vniuersitas quæ dicatur.

Euitari potest, quod omnis vniuersitas regni,in qua publicè iura profitentur, est famosa,vt not.d. Ioan. Dayma in verbo famosa.in rub. de elect.in concord. & dixi supra in concorda.d.§.præterea.

20 Decimoseptimò, opponitur quòd nõ insinuauerit illo anno, vt debet fieri, & literas tã gradus q̃ nominationũ, & tẽporis studij. §.teneãtur. de coll.in cõcor. & plena manu scripsi. q.14. & istud probatũ nõ potest euitari nisi probaret procuratorem insinuasse.

21 Decimooctauò, opponitur,ꝙ extra tẽpus quadragesimę isinuauit.d.§.teneãtur.& hoc nõ vitatur,si fuerit probatũ, vt dixi.d. q.14.

22 Decimononò, quòd insinuauit ei cui nõ debuit, & sic nõ valet insinuatio.§.præfati.2. de colla. in cõcord. Saluatur vt dixi in.d.q. 14. vbi elici possunt vltra quinquaginta quę contra insinuationes opponi possunt.

23 Vltimò, possunt opponi illa triginta quæ dixi in.15.principali.q. & cõtra antiquiorẽ. nominatum ea,quæ dixi in.q.21.supra.nam postq̃ illa beneficia in nominationibus non cõprehenduntur, si nominatus acceptauerit illa opponetur cõtra eũ illa sibi non deberi. & vix possunt illa ꝓbata euitari.vide ibi alia multa. Adderẽ hic alia etiã sexcẽta, quæ possunt opponi, sed ea de industria missa facio, ne materiã calumniandi & opponendi præbeam. Quicũq; viderit quæ supra dixi, poterit rectè opponere,& nõ rectè opposita vitare. Rogo ne quid cõtra cõscientiã opponas, ne animã perdas, quam deus optimus maximus suo sanguine precioso redemit, eã ergo illi conseruare debemus. Vide quæ possunt opponi cõtra prouisiones apostolicas, & dispẽsationes minoribus cõcessas, per Oldra. consi.325.thema. & consi.seq. & pro minoribus.vide consi.329.has allegationes.

¶ Vltima quæstio principalis.

1 Nominationes quot modis perdãtur.

VLTIMO, quæritur, quomodo perdantur nominationes vel gradus: Respond. primò si nominatus aut graduatus in mẽsibus deputatis collatoribus beneficiũ vacãs in processu posuerit, vel taliter molestauerit ordinarium.§.vlt.de colla. in cõcord. vt puniantur in quo deliquerũt, vt dixi in repet. c.postulastis. in vlti.notab. per illum tex.de cleri.exco. ministran. licet in ordina. regiis Lud.12.primo publica. artic.10. mitius puniantur,tamen quod hic statuitur,tanquam nouissimum tenendum est.

2 Quando quis dicatũ in ꝓcessu positus.

Dubitaret quis, quando dicatur positus in processu? Videtur quando sententia est lata.c.vt super.de appella.in.6. Respond.tunc dicitur in processu positus, videlicet per citationem, & litis contestationem, quamuis sententia non sit lata.Bar.& alij in rubri.ff. de in ius vocand.& Paul.in.l. libertus. illo titu.vbi dicunt processum non esse inchoatum per citationem, quando actor non cõparuit,quia citatio est circunducta.l. & post edictum.§.quod si is.ff.de.iud. & quia actor non

non comparendo, videtur tali citationi renunciare. Bal. in. c. consuluit. col. 2. de offic. deleg. & quia citatio non habet suum perfectum esse, secundum eum: si comparuerit, & in causa processerit, tunc processus dicetur inchoatus. nota. in. c. si iudex. de senten. excom. in. 6. tamen non dicetur in processu positus ad hoc, vt nominationibus vel gradu sit priuandus, & ideo si nominatus in primo termino liti renunciauerit, non perdit nominationes, quia non dicitur posuisse in processu, sed ponere voluisse. l. amplius. ff. rem ratam haberi. probatur in. l quidam hyberus. & ibi dixi. ff. de ser. vr. præb. vbi si in primo termino quis confiteatur, non debet in expensis condemnari. Feli. in. c. licet Hely. col. 3. de simonia. Ias. in. §. sic itaque de actio. insti. & in. l. certi. in princip. ff. si cert. peta. & in. l. properandum. §. sin autem alteruera. col. 3. in. 7. limita. C. de iudi. Licet appellatione processus veniat tam processus iudicis, quàm partis. Bal. in. d ca. consuluit. col. 3. tamen ante litem contestatam nô punietur nominatus vel graduatus. ✻ Imo dicit tex. puniẽdos, qui vsque ad finem litis opugnauerunt testamentũ, sic dicemus hic. l. edicto. in fin. ff. de iure fisci.]

Nec obstat. d. c. vt super. vbi appellatione ꝓcessus venit sententia diffinitiua, quando profertur in materia, quæ ipsi sententiæ adaptatur. Domi. & alij in. d. c. vt super. per glo. in cle. appellanti. de appella. c. cum I. & A. vbi Bal. col. 2. de re iudic. Et etiam cõprehendit omnia, quæ ante sententiam fiunt. Feli. in. c. quoniam contra. col. 4. de probat.

Item quando in constitutione est facta mentio processus, non venit sententia. Dec. per illum tex. in. c. prudentiam. in vlt. nota. de offic. deleg.

Item in tex. concordatorum habetur, & taliter molestauerit & intelligerem de molestia quæ fit per processum, videlicet si nominatus molestauerit ordinarium per ꝓcessum, quòd fructu suarum nominationũ vel gradus priuetur. Et si nominatus vel graduatus molestauerit ordinarium de facto extra processum, non perdet suas nominationes, secundum hunc intellectum, quia in tex. dicitur, in processu posuerit, & taliter molestauerit, videlicet per processum, argu. c. 2. de tempo. ordinand. & c. ex frequentibus. de institu.

Item si molestauerit etiã per processum, iure tamen, quia impetrauit beneficium inhabili collatũ, nô priuabitur suo gradu, vel nominationibus, quia hic tex. debet intelligi de molestia facti, & quando nominatus vel graduatus in vim nominationum molestat, vt puniatur in quo deliquit, secus si alia ratione molestaret, quod probatur in. ca. in præsentia. de ꝓbatio. & l. quidam. ff. de verbo. obliga. per dictum Bal. in. l. 1. C. de vsufruct. vbi si testator priuet hæredẽ, si molesta uerit vxorem suã in vsufructu, nihilominus poterit hæres exigere cautionẽ ab ea de vtẽdo fruẽdo arbitrio boni viri, quia testator de molestia tantũ facti intellexit secũdum eũ. ✻ Et Alex. in. l. quod de bonis. §. 1. ff. ad legẽ falcid. Barb. cõsi. 56. à Ioue. col. 5. in. 3. vol.]

Idem si hæres priuetur hęreditate, si molestauerit vxorem testatoris, intelligitur de molestia facti. non iuris. Bal. in. l. 1. C. de his quæ pœnæ nomine. per glo. sing. in. l. si seruum. §. prætor. in verb. abstinet. ff. de acquiren. hæred. sequitur Corse. in sing. incipiente, molestia. Sic & in hoc. §. intelligitur de molestia facti, ponderando verba dicto. §. si quis autem. de colla. in concord. ibi, in vim gradus, aut nominationis. Ergo si in vim alterius imperationis, non perdit nominationes, nec gradum. alioqui nullus graduatus posset impetrare beneficia inhabilium, & esset in hoc deterioris conditionis, quàm nô graduatus. quod non est dicendum, quia in fauorem eorum est introductus gradus, ergo non debet in odium eorum retorqueri. l. quod fauore. C. de legib. Et ideo multa priuilegia confert gradus, quæ licet videre per Barb. in proœmio. cle. & per Alexan. in addit. ad Bar. in. l. 1. C. de dignita. lib. 12. Feli. in rub. de magist. Bologni. in repet. authen. habita. C. ne filius pro patre & per Petrum de lesnaudetie, in opusculo de doctor. per totum.

Alij habent in eodem. §. si quis, & aliter molestauerit. & tũc intelligetur aliter quàm per processum, quia tex. dicit, in processu posuerit, & aliter molestauerit &c. ideo si nominatus de facto expulerit eum, cui ordinarius contulit in suis mensibus, dicens be-

 neficium.

neficium ratione nominationis sibi deberi, licet male, tunc priuabitur fructu suarum nominationum. probatur in. c. 1. & in. c. cū seculum. de iure patro. c. ꝓhibemus. de censib. alia secundum hunc intellectum scripsi. in. d. §. fin. Aliquando intelligitur de molestia tam iuris quàm facti. l. vna. C. de nundi. Alexan. consil. 52. viso testamento. in. 2. vol. & consil. 151. viso themate. in fi. eo. volu. & consil. 177. viso testamento. in. 5. volu. Ias. in l. vbi circa fi. C. de transact. & hoc statutum esse reor, vt audacia graduatorum reprimatur tam in iudicio, quàm extra, quia sæpius perpetrant plurima mala, & abusus. Nunquam tamen vidi seruari vt nominati fuerint suis nominationibus priuati, aut graduati suo gradu per hanc molestiam. posset tamen fieri, si bonum videretur, & hoc intellige si in vim gradus vel nominationum, vel in vim vtriusque in processu poneret ordinarium, per. l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cer. peta. &. d. §. fi.

4 Nominatus an perdat gradū cum nominationib.

Dicerem etiam, quod licet nominatus (vt supra dixi) molestādo suas perdat nominationes, vel graduatus suum gradum, tamen nominatus nō perdet suas nominationes, & suum gradum simul, etsi tex. dicat à fructibus sui gradus, & nominationis priuādum esse: quia singula sunt singulis referenda, vt videlicet nominatus sua nominatione, graduatus suo gradu priuetur. glo. in. l. fi. C. de fideicomi. c. cum singula. de præben. in. 6. & sic postea nominatus suis nominationibus priuatus beneficia ratione sui gradus adhuc obtinere posset, videlicet beneficia in villis muratis, quia pœnæ molliendæ sunt, & restringendę. l. interpretatione. ff. de pœnis. c. pœnæ. de pœniten. distinct. 1. regula, in pœnis, de regulis iuris. in. 6. Domi. cōsil. 126. Martinus &c. & quia duplici pœna non debet quis puniri. c. atsi clerici. in fine. de iudi. & ibi glo. allegat alia iura quæ licet videre. dixi in. §. monemus, de colla. in concord. in glo. suspendemus. nec si habeat plures nominationes, omnibus priuabitur, sed tantum illis quibus abusus est, ne pœna extra delictum extendatur. no. in. c. fraternitatis de hæreti.

Item talis molestans est priuandus per sententiam, & non est ipso iure priuatus, per tex. in concord. in verbo priuandum, quod denotat sententiam. c. vno de sagitta. glo. & docto. in. l. in criminali. C. de iurisdict. omnium iudi. Feli. in. c. Rodulphus. versic. vlt. de rescrip. & dixi in. d. §. fina.

5 Priuatus semel nominationibus an possit iterum impetrare.

Quæro an semel priuatus nominationibus (quod raro euenit) aliàs possit impetrare? Videtur quod non, ne ludibrio fiat priuatio. ca. commissa. de electio. in. 6. cle. ne in agro. §. cæterum. de statu. monacho. facit. l. si prætor. ff. de iud. & ne lex verbis imponatur. l. 2. C. coia. de lega.

Contrarium est verius, quod probatur per extraua. execrabilis. §. statuimus. de præbend. in extra. Ioan. 22. vbi dicitur, quod si quis fuerit adeptus beneficium secundū incōpatibile cum primo, ipso iure est priuatus primo, ad quod nunquam potest redire sine noua collatione. ergo sumendo argu. à contrario, cū noua collatione poterit redire, per c. 2. de renūcia. sic & cum nouis nominationibus poterit iterum impetrare beneficia.

Item si quis renunciauerit bonis paternis cum iuramento, poterit illa petere non obstante iuramēto, si instituatur hęres. Alex. & alij in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obliga. doct. in. l. pactum quod dotali. C. de pact. & de colla. & c. quanuis. de pact. in. 6. Benedict. in repeti. c. Raynutius. in verbo duas nume. 286. cum seq. de test.

6 Adde etiam quod priuatus beneficio in vna ecclesia, poterit ad aliud in eadem promoueri. ca. literas. de concessio. præbend. & ibi Imol. nota. 3. & si quis per subreptionem vel obreptionem priuetur rescripto, tamen postea poterit aliud impetrare, in quo veritatem imprimet. l. 2. C. si contra ius. c. super literis. & ibi not. de rescrip. & rescriptum ab excommunicato impetratum, licet sit nullum. c. 1. de rescrip. in. 6. tamen eo absoluto poterit aliud impetrare, vt ibidē not. Idem ergo in nominato, vt licet suis sit priuatus nominationibus propter molestiā, vt possit alias impetrare, vt vna pœna contēti simus, prout dicitur in. ca. at si clerici. §. fin. de iud. & dupliciter puniretur, si annullarentur nominationes, & prohiberentur ne amplius impetrentur, ideo quia hoc non dicit tex. ergo non extendetur. l. cum quidā. ff. de liber. & posthu. igitur poterit alias impetrare,

impetrare, licet primis sit priuatus.

7 Nec obstat ca. commissa. de electio. in. 6 Quia respon. quòd ista priuatio non est ludibrio, licet alias nominatiões impetret, quia perdet prioritatem téporis, quæ magna est. regu. qui prior. de regu. iur. in. 6. & postea vigore nominationum secundo loco impetratarum forte nunquam obtinebit beneficiũ, tanquam antiquior. Et sic dicerem, quòd licet quis suis priuetur nominationibus, vel gradu, tamen non perdet beneficiũ, si quod ex illis aliàs consecutus fuerat, argum. c. tibi. de rescript. in sexto. & ca. si clericus. de præben. eodem lib. vbi quando clericus priuatur gratia propter negligentiam suam, tamen si ratione illius gratiæ fuerit in ecclesia canonicus receptus, illũ non perdet, nisi fuerit sibi collatus ad effectum præsentium dũtaxat. sic in nominationibus arbitror. facit quod dicit Ancha. in consil. 171. casus est talis, quidam. in fi. vbi concludit feudum posse cõcedi ei qui semel fuit priuatus, propter inuestituram non petitam, vt ibi per eum.

Nomiationibus priuatur habẽs duas in ecclesia cathedrali præbendas.

8 Secundò, priuatur quis suis nominationibus, quando habet in ecclesia Metropolitana, vel cathedrali, seu collegiata, duas præbendas, seu dignitatem cum præbenda, vel vnam præbendam, seu alia beneficia, quorũ fructus ascendunt vsque ad ducentos florenos auri de camera. §. volumus. de collat. in concorda. quia gratiæ tuæ renunciare videris, si beneficium pacificè adeptus es. cle. gratiæ de rescript. & ca. si pauper. de præben. in 6. Nam mens ecclesiæ Gallicanæ ac etiam papæ, & regis fuit, vt prouideretur pauperibus scholaribus, qui exhausto suo patrimonio in acquirendo scientiam sumpserunt nominationes & gradus. Et non dicitur pauper, qui in redditibus habet ducentos florenos auri, siue habeat beneficia in titulum, siue in commendam, & ideo honestè ex illis poterit viuere. nota. in. c. postulasti. de rescr.

Si nomiatus consecutus fuerit tertiũ bñficium per quod fuit repletus, an possit secũdũ prosequi

Intellige tamen, vt dixi in §. declarantes. in gl. prosequentes. de mand. apost. supr. ✱ Etiam dico eum repletum & excludendum à suis nominationibus, qui dum litigaret super secundo beneficio acceptauit tertium, quod vltimum obtinuit, & postea prosequitur secũdum, certè non potest per. d. §. volumus, ibi dum dicit in vim gradus seu nominationis huiusmodi, tũc petere seu cõsequi beneficium non possit, & sic dicit tex. tunc quando est ei prouisum de summa, siue de primo beneficio, siue de secundo illũ nominatum exclusum esse. nam hic non debet auferre panem aliorum qualificatorum, nẽpe istę nominationes sunt similes gratiæ expectatiue in forma pauperũ, quæ per prouisionẽ beneficij expirãt. c. si pauper. de præb. in. 6. & nõ sic poterit prosequi secundũ, licet tẽpore quo illud acceptauerat, nõ esset repletus: & ita dixi cuidã nominato, & quia malè mihi soluit, alia non adduxi alia cũ operæprecium fuerit, non omittam.]

9 Et intellige quãdo haberet duas præbẽdas in ecclesia cathedrali, vel metropolitana, etiamsi non ascenderent ad valorem ducentorum aureorum, tamen non poterit is nominationes impetrare, nec impetratis vti, vt tenet glo. in §. quod si quis ex dictis, in verb. duas. de colla. in pragma. quod rarò continget. Et hoc procedebat per prag. sed per concordatum posset nominationes impetrare, & eis vti, qui duas haberet præbendas minoris valoris, vt patet in concorda. in §. si quis verò ex dictis. vbi se refert ad dictam summam tam in præbendis quàm in aliis beneficiis: & hoc ꝓbatur in. d. §. volumus. ibi, quorum insimul. & quia ibi est tantum vna clausula. in pragm. secus quod notes, quia multa erant vera tempore pragma. quæ nũc non sunt: ideo non confidas glos. pragma. quæ licet bene dicat secundum sua tẽpora, & text. cui addidit glosemata, non tamen nunc: & aliàs fecit me errare, dum sequerer suam doctrinam simpliciter. ideo tu debes videre nũc tex. concordatorum si dissideat à pragm. & secundum tex. iudicare.

10 Notandum est, quòd si quisquam haberet redditus in bonis secularibus vsque ad quadringentos aureos, vel vltra, poterit adhuc impetrare nominationes, & viuere ex fructibus beneficij, licet habeat amplum patrimonium, quia postquam altari seruit, de altari viuere poterit. c. cum secundum. de præben. latè Barb. in tractat. de præstantia. Cardina. in prima parte. q. 6. hic tantum excludit habentem redditus beneficiorum, secus si in patrimonio, vt patet in. d. §. volumus.

11 Tertiò, amittuntur nominationes, si nõ sint

fint expreſſa ea, quę debēt exprimi, de quib⁹ dixi ſupra.q.9.& in.d.§.volumus.& idem in mādatis aſſeritur in ca.ad aures.c. in noſtra. de reſcrip.

12 Quartò, ſi nominatus vel graduatus efficitur inhabilis, vel irregularis, quia etiam ſic perditur mandatum. Anch.conſi.58.circunſcriptis.

13 Quintò, quando nominatus contraheret matrimonium. aut ſponſalia de præſenti, tunc ſuis videtur renunciare nominationibus.gloſ.& doct.in.c.vno.de cleric.coniuga. Panorm.in.c.1.illo titul. Aufrer. in ſuis deciſionib.quæſt.239. Iaſ.in .l. vbi pactum. colum.penulti.C.de tranſactio. Etiamſi ſpōſalia eſſent nulla.Iaſ.ibi, & in.l.cauſas, in fi. C.illo. titu.vide Imol.in clem. gratiæ. col. penult.de reſcrip.imo vxore mortua non licet vti mea gratia.Ioan. And.in.d.c. vnico. Angel.& alij in§.1.inſtitu.quib.mod.ius patriæ poteſta.ſoluitur.Et his ferè modis amittuntur mandata apoſtolica, de quibus vide in tract.de manda. apoſtol.in vlti.parte, per domi.Ruſcum.dico in rubr.de manda apoſtol.in concorda§.declarantes. in gloſ.profequentes.

14 Sextò, ſi ex aliqua cauſa ſuo priuaretur gradu, quod poteſt fieri, vt probatur in ca. ex literis.de conſtit.& ibi plenè traditur per Feli.& alios.

15 Septimò, ſi cas non inſinuaret per triginta annos, quia tunc eas videtur habere pro derelicto, & eis renunciare. argum.l. licet. C.de iure deliberan.dixi ſupra in.14.q. ptincipali, vbi amplè videre licet.

16 Octauò, perduntur quando ex cauſa vniuerſitas reuocaret nominationes, quod poteſt, vt tenet gloſ.§. item quod ad dictas, in verbo nominare.de collatio.in pragma.ſed non eſt ſolitum fieri, & bonum eſt argumentū à ſolitis.l. ſi quis donaturus.ff.de vſufructu.l.certi.condictio§.ſi nummos, ſi cer.pet. Ratio eſt, quia poſtulantes re integra à poſtulatione recedere poſſunt.ca.bonæ.in.2.de poſtulatio.prælato. Si vniuerſitates ſine cauſa nominationes reuocarent, poſſet ab eis tā quam ab abuſu appellari, qui à ſenatu reformaretur. Item legatus qui reſeruauit beneficium pro aliquo, poteſt reuocare, & alteri prouidere.Hoſtien.in.c.cum dilectus. de iure patronat.Ioan.Andr.in ca. præſenti . de offic. lega. in.6. & limitatur tribus modis, per Peruſ.vt ibi cernere licet. & idem ſi papa reuocaret mandatum conceſſum.c. pen. de præbend.in. 6.&.c. vlti.de conceſ. præbend.illo libr. vide Hippol.ſing.166. inconſtantia.

17 Nonò, quando nominatus cis renunciauit, vt in ca.audita.de reſtitut. ſpoliat. facit tex.in.l.filio præterito.ff.de iniuſto rupt. nā poteſt quis priuilegio in fauorem ſuum introducto renunciare.l. ſi quis in conſcribendo.C.de epiſcopis & cleric.&.C.de pact.ca. ſi diligenti.de foro competen. Ioan.And.in ca. penult.de præbend.in.6 .clem.gratiæ. de reſcrip.Card.conſil.105. ſuper præmiſſo.gl. in verbo irritum §. ſi quis cuiuſcunque . de colla.in prag.

18 Intellige ſiue expreſſè renūciauerit ſuis nominationibus, ſiue tacitè, quia hoc caſu tātum operatur tacitū ſicut expreſſum . arg. l.cum quid.ff.ſi cert.pet.& ibi amplè Iaſ.& aliàs conſului pro venerabili viro domino Ioanne de Lauſergio ſacriſta Magalonen. mihi conſanguineo colendiſsimo ac doctiſſimo, & obtinuit in ſenatu Tholoſano. Et cēſetur renunciare, quando eſt ſibi prouiſum ab vno quo ad illum: quia ille qui ſemel vni prouidit, non tenetur amplius eidem prouidere.argu.l.boues§.hoc ſermone.ff. de verbor.ſignifica.& ſupra dixi . Nec poteſt eum gratificare. alioqui omnia beneficia ei conferret epiſcop⁹, & ille ebrius eſſet, & alij eſurirent:& ſi haberet nepotem graduatum, eidem conferret omnia beneficia, & ille ſemper ea reſignaret. & alij nihil haberēt, quod valde eſt abſurdum, vt dico in glo. gratificare§.ſtatuimus.1.de collatio.ſupra. Item tacitè dicitur renunciare, ſi fuerit effectus miles.argum.51.diſtinct.c.1.&.2.c.eos.20.q.3. nam tunc ſi arma militaria exerceat, perdit priuilegium clericorum, quia facit actū contrarium clericatui, quibus conuenit, nobis non licet interficere quenquam.not. Innoc. in.c.1.de apoſtat. & ca.in audientia. de ſenten.excommu. Chaſſa. in conſuetud. Burg. in rubr. des iuſtices §.5. gloſ. ſ'il n'a gracc. num.52.& ſequen. verſic.4. fallit.vel habitum clericalem reiecit.c.1. de apoſta.l. profeſſio.C.de munerib. patrimo.lib.10. idem ſi ſententia

Tacite q̄s dicatur renunciare.

si sententia annullans nominationes contra nominatum lata fuit, cui acquieuit glo. sing.in ca.1. de concessio. præbend. Cardi. in ca. mandatum.col.3.quæst.1. de rescript. dicens iisdem ferè modis mandatum amitti, & ideo seruiet ad intellectum tituli de mandatis apostol.in concordatis. vbi scripsi in glos.prosequentes.§.declarantes.

19 Forma nõ seruata corruunt nominationes.

Decimo, perduntur nominationes, quando forma non est seruata quæ est posita in cõcordatis, quia factum corruit non seruata forma.ca. cum dilecta, de rescript. l.cum hi.§. si prætor. ff. de transact. Et illa est, quæ dat esse rei, & eam in esse conseruat.l.Iulia.§.1.ff.ad exhibend. Albert.Brunus in tracta. de forma & solemnita. actus. fol.3. rubr. de generali cognitio. formæ.& rubr. de potentia & effectu formæ. fol.44. col.3. cum seq. sic dixi quando quis impetrauit mandatum non seruata forma, vt sit nullum in forma.de manda.apostol.

20 Vndecimò, quando moritur nominatus. Ancha.consi.58.circunscriptis.vbi tradit sex modos finiendi rescriptum, quia mors omnia soluit.§. deinceps. in authen. de nup.collatio.4.Et si velis videre casus in quibus mors soluit, vide per Hippo.in.l.fi. num.30.cum sequen.ff. de quæstio. nec dubitatur hoc etiam casu solui mandatum, per prædicta.

21 Papa & rex an nominationes possit reuocare.

Duodecimò, quando papa cum rege eas reuocaret, cum eorũ sit destruere, quorum est condere.l.omni.C. de sacrosanctis ecclesiis. summus pontifex reuocat gratias per eum concessas.ca.penult.& final.de cõcess. præbend. in.6. Vnus verò sine altero non posset, cum concordatum habeat vim contractus,vt patet in rub.de robore & firmita.concorda.& vnus altero inuito à cõtractu non discedit.l. sicut. C. de actio.& oblig.& rubr.C. ne liceat ab emptione discedere.rex.sing. in ca.1. & ibi omnes doct. de probat.vbi Bal.ampliat etiam ad successorem, vt solus contractum reuocare non possit.iam perfectum. Domi.consil.56.inter.Roma.consil.352.quæritur. col.penult. & sequen.& consil.325.colum. penult.Ias. consi.1.in.1.vol.& consi.227.Carolus in.2. volu.col.5.dico in præfat.ad glos.concord. rubr.de collatio.vbi licet fusius videre.

22 Princeps recipiens pecunias pro officio non potest dantẽ destituere.

Idem est in principe recipiente pecunias pro aliquo officio, vt non possit dantem destituere. ca.vno de natura feudi. * Bal.in.l.qui se patris.col.8.C.vnde liberi.Boer.in decis.Burdeg. quæst.149. an rex Franciæ.] Barb.in.c.1. nu.14.de proba.l.3. ff.de obsequiis.Anchar.consil.366.Ias.cõsil.56. in causa.in fi. volu.1. & consil. 105. col.3.ibidem.Benedict.in repet.ca. Raynutius.in verbo duas habens.nu.36. cum seq. de testa. quia recipiendo pecunias, videtur secum contrahere vt amplius eum sine causa non destituat. Et sic prodest dare pecunias pro officio, vt non possit destitui. sed à tali prodesse liberet nos deus, dicit glos.in simili in.l.si seruus.§.fina.in verbo. corii.ff. de condict. furtiua.l. si quis cum totum.§. plane.de except.rei iud. Sic dicitur de paupertate,quod prodest.l.si quis ad.C. de episco. & cleri.§. 1.instir. quib.manu. licet vel non.sed à tali prodesse liberet nos pater & & filius & spiritussanctus.& ab hoc munere vellem esse immunis, cum filiolis meis. ita in propriis terminis dicit Barb.in.c.significauit.nu.22.de offic.delega.

23 Vltimò, perduntur nominationes si ecclesia regularis erigatur in secularem, vt nuper ecclesia sancti Saturnini Tholosæ, tunc nominationes regularium expirant, & deinceps seculares poterunt illi ecclesiæ nominari.idem econtrario. tex.in.c. ad audientiam. 2. de ecclesi. ædifi.late Perus. in tracta.de mutatio. status ecclesiæ.ca.1. Sic tempore Caroli Calui regis Franciæ ecclesia sancti Martini Turo. multis opibus abundans in secularem erecta fuit,cuius temeritatis canonici mox pœnas luerunt, nã missa in eos cœlitus pestilentia omnes(præter vnum Vedastum qui in numerum sanctorum relatus est, & nomini eius ibidem sacellum dicatum)extincti fuere,quo facto audito canonici diui Martialis Lemouicen. relicto seculari habitu se ad monosticam vitam conuerterunt. teste Gagui.libr. 5.paulò post principium,sic hoc anno.1536. ecclesia Magalonensis Regularis redacta

¶ AD CLARISSIMVM EMINENTISſimúmque iurium doctorem, dominum Petrum Rebuffum, Concordatorum ſummi pontificis, Chriſtianiſsimiqne Gallorum principis commẽtatorem doctiſsimum, Antonij Paparini Forenſis.

¶ Epigramma.

Gallica pontifici referens iunctiſsima ſummo
Lilia, charta fuit parua, breuiſque liber.
Senſaque continuit non magnum ſumma volumen:
Anguſto capiens plurima iura loco.
Auxit opus tua ſubtilitas, auxere labores,
Et doctæ nodos explicuere manus.
Pagina remque altam complectitur aucta, decenſque:
Nec ſenſus olim qui latuere, latent.
Omnia perfecit vigilantia, quæ tibi nomen
Aeternum, famam perpetuamque dabit.

¶ Eiuſdem Antonij Paparini Forenſis ad eundem literatiſsimum dominum Petrum Rebuffum, Phalecium hendecaſyllabum.

Iuris Bartholus explicator arcti
Diuinus, peperit ſolutione
Legum quale decus ſibi, coruſca
Lux doctiſsime iurium Rebuffe,
Acquiris tibi, nulla quod vetuſtas
Nullum diluet auferetve tempus.

¶ Aliud eiuſdem ad eundem Tetraſtichon.

Pallas non debet Ciceroni plura diſerto.
Pluraque Virgilio Calliopæa ſuo,
Rhetorice Fabio nec plus debere fatetur,
Ingenio quam ius debet vtrunque tuo.

QVAESTIONVM PRINCIPALIVM in hoc tractatu contentarum index.

Tractatus de pacificis

POSSESSORIBVS, HOC IN REgno ac toto in orbe non minus frequens quàm vtilis, ab eodem Authore D. Rebuffo editus.

Et nuper arestis supremæ curiæ, & Rotæ decretis confirmatus, recognitúsque & auctus.

AMPLISSIMO VIRO, DOMINO FRANCISCO à sancto Andrea, in senatu Parisiensi præsidi meritissimo, Petrus Rebuffus I. V. doctor, S.

Athenienses Berosi astronomi sapientiam diu experti, post multa ab eo prædicta quæ tempus verissima declarauerat, statuam æneam lingua aurea in suo gymnasio ei posuerunt, vt quæ oracula verissima protulisset, ex auro velut emanata sibi quisque persuaderet. Quæ cum ego mente mea reuoluo, dignissime præses, quanquã vir ille fuerit clarissimus, cum tamen eum tibi conferre statuo, muscam elephanti comparare videor. Ille enim fortuito vaticinabatur, vt trasyllus & Ascletarion, vel cacodæmonum aliquo suggerente, & quæ à se prædicta fuerant, ad euentum perducente. Tu verò non casu, sed diuinis ac vtriusque iuris peritia instructus, hactenus vera ex tuis intimis semper deprompsisti. Diccámne à pueris quàm magnam expectationẽ omnibus de te præbebas? Quotusquisque enim erat, qui te vel à prima ætate diuina quadam prouidentia genitum, ad hunc dignitatis, & maiorem gradum venturum non iudicauerit? Iudicauerunt & præceptores, qui indies tot scientiæ fercula vix tibi, quin memoriæ omnia mandares, porrigere sufficientia poterant. Iudicarunt (inquam) doctores iurium Tholosates, quot argumentorum iaculis eos in singulos dies impetebas. Quid referam, cum ad iuris nodos explicãdos peruenisses? Non vt Hercules gladio, sed iure optimo responsa prudentũ tam facundè, quàm subtiliter, & disertè, omnibus lucida tradebas. Scholasticos veluti quidam Orpheus, ita alliciebas, vt qui te semel audissent à tuis nemo vnus lectionibus discedere potuisset. Missa faciam quanto cum mœrore pubes scholastica tuum tulerit discessum, & quanto cum gaudio à Parisieñ. hominibus receptus fueris. Fuit enim tuus adeo gratus, celebris, & notus aduentus, vt ad aures opti. maxi. principis nostri celeriter peruenerit, qui te primò quoque tempore senatorio munere decorauit. quo in munere collegis & aliis ita te probasti, vt omnibus gratissima & admiranda esset tua fides, integritas, atque iustitia. quibus commotus princeps, ad te non ambientem neque petentem præsidis officium (quod inquæstarum dicunt) detulit demum prospiciens quanta cum industria & peritia id munus gereres ad præsidatum longè digniorem te extulit, multo maiora tibi debere arbitratus, quæ tempore demonstrabuntur. hoc enim meretur tua singularis atque præclara iustitia, quam si laudandam pro dignitate susciperem, succumberem oneri, id tantum dicam, Alexandrum magnum quidam summis attollunt laudibus, qui cum in capitalibus causis iudex sederet, accusatori alteram aurem occludebat. rogatus quid illud faceret: alteram, inquit, integram seruo reo. Tu verò pro tua sapientia ambas & actori & reo præbes, vt nihil præcipitatũ, nihilq; non matura deliberatione decretum ex te prolabatur. Asclepiadem medicum alij commendant, commendant inquam, quòd aliquem qui pro mortuo ad funus efferebatur, sistere iussit, veræq; & pristinæ valetudini restituit. quod Erophilo Cleophanti medico etiam contigit. Tu verò quot tua excellenti iuris prudentia pro mortuis habitos restituisti, nemo vnus ignorat, quótve perditos homines pro bonis vulgo habitos profligasti. His igitur impulsus, etsi tua excellens dignitas omnia summa meretur, fretus tamen tua, qua semper erga me vsus es, humanitate, hunc breuem De Pacific. Possesso. tractatum tibi maximè cõuenientem, nomini tuo nuncupare non sum veritus: quem si tuendum ab inuidis receperis, & album calculum adiiciendo, æqui boniq; consuleris. spero complures tuum egregium iudicium secuturos. Vale.

Lutetiæ. 17. Calend. Iunij, anno domini sesquimillesimo trigesimosexto.

TRACTATVS DE PAcificis Possessoribus.

REGVLA in hac materia est, quòd quicunque possederit beneficium ecclesiasticum triennio, non poterit molestari in possessorio nec in petitorio, hoc statutum fuit etiam in prag.eo.ritu.& in reg.cancella.17.& nunc nuper in his cōcord.isto tit.& quia de pacificis loquimur.

1 Notandū est, ꝙ secundū theologos pacifici dicuntur tribus modis. Primò hi qui mandatis dei obtēperant.ad Rom.5.c. Iustificati ergo ex fide, pacē habeamus ad deū, q̄ datur hominib⁹ bonæ volūtatis. Luc.2.c.

Pacifici tribus modis apud theologos dicuntur.

Secundò dicitur etiam pacificus is qui refrenat illicitos motus.Ioā.5.c.Scias quod pacem habeat tabernaculum,id est corpus. & August. super Matth.5.c.ibi, Beati pacifici, ait, Pacifici sunt in seipsis, qui animi motus & carnales concupiscentias habent edomitas,& rationi subiectas.

Tertiò, qui quærūt pacē cū proximo. ad Rom.12.c.Si fieri potest,quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacē habētes. & Chrysost.super Matth.5.c.Pacifici sunt,qui nec odiunt,nec litigant, sed litigātes & discordes ad pacē reducunt. vt perbelle facis, dignissime præses. & hi filij dei vocantur, quia vnigeniti fuit hoc opus,videlicet congregare dispersa,& pacificare inter se præliantia. Dauid Psal.119. Cum his qui oderunt pacem,eram pacificus. ita expressē tenet.Floren.in.4. parte summæ titu.7.c.6. Vnde pulchrē dicit August.in.c. quisquis. in primo.23.q.4. Quisquis vel quod potest arguendo corrigit. vel quod corrigere non potest,saluo pacis viculo excludit,vel quod saluo pacis vinculo excludere non potest, æquitate improbat,firmitate supportat,hic est pacificus,vnde Christus dicitur rex pacificus,quia vt pacē doceret, in hunc mundū venit.&pia miseratione disposuit sibi subditos fore pudicos, pacificos, & modestos. in proœ.decreta. rex pacificus. & tex.in.c.decet.in princi.de Immunita.eccle.in.6.plus dicit per os prophetæ. Psal.36. Custodi innocentiam,& vide æquitatē, quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.Istæ igitur,nobilis & doctissime præses, tuæ sunt reliquiæ, quas passim ne dicam. Parisieñ. homines, verum & totus Galliæ populus te fouere prædicant.Quare pacificus,pacifico,pacificum tractatum tibi dicare non erubui. Hic tamen loquimur de pacifico possessore beneficij,qui per trienniū sine lite possedit beneficium,vt dico infra num.164.

2 Licet videre differentiam inter quietū & pacificum,per Floren.vbi supra.& Bald. in consi.288. omnis qui rem. in.4. volu.& not.in cle. multorum, de pœnis.&.c. sanctorum.de præscrip. ✱ vbi Panor dicit illum quietē possidere,quando non stimulatur in iudicio, pacificē verò quādo non patitur controuersiam iuris,nec facti, nec in iudicio,nec extra. glo. & docto.in cle. gratię.de rescrip.scripsi infra.nu.164.& seq.]

3 PRIMO, amplia procedere etiam in muliere,quia verbū quicunque in textu positum, tam masculum quàm fœminam comprehendit.tex.de iure melior & magis expressus in.l. ait diuus.ibi, quicunque accipere debemus tam masculum quàm fœminam.ff. de iure fisci.l. quicunque. & ibi Alber. & alij.C. de ser.fugi. & Iohel.2.ca. Quicunque inuocauerit nomen domini, saluus erit. & Actuum.2. c.idem Matth.12. c.dicitur, Quicunque fecerit voluntatem patris mei,qui in cœlis est, ipse meus frater, & soror, & mater est. vide glos.in cle.1. in verb.quicunque. de decimis.& in cle.pa.de sepultu.text.in.l.1.ff. de verb.signifi. & ibi plenē dixi hoc anno interpretando illam legem extraordinarie glo.in.c.generali. de electio.lib. 6. glos.in.c.1.§. & cum humanæ in verb.abbatis.eod. titu.in pragm. Ias. plenē in omni ferē materia.in.l. si quis id quod.ff.de iurisdictio.omni.iudic. & Dec. in regula,fœminæ.ff.de regu.iur. & dispositum in monachis & abbatibus, extenditur ad moniales & abbatissas.text. in.c.fin. & ibi Panor.de stat.monach.Ias. refert cōsil.1.in.2.vol.col.2.quod est.140. in numero impresso.

Fœmina post triennium in beneficiis non debet molestari.

4 Ratio textus est, quia postquam possunt habere prælaturas & beneficia.c. indemnitatibus.de elect.lib.6.c.dilecta.de maior.& obediē. Ergo si eas possederint cū colorato

titulo per trienniũ, nõ poterũt ſuper eis moleſtari, quia qui vult antecedẽs, vult & cõſequẽs neceſſariũ ad illud. l. illud. ff. de acqui. hæred. l. 1. & ibi Iaſ. col. 2. de tranſactio.

5 Præterea maſculinum concipit fœmininum in fauorabilibus. l. qui duos. ff. de lega. 3. ſed hoc eſt valde fauorabile, vt patet, & maximè mulieribus, ne in iudicio moleſtẽtur. c. mulieres. de iudic. lib. 6. & eadem ratio ſubeſt in vtroque, imo fortior, vt dixi, in muliere, ergo & deciſio §. porrò. ibi, ſi qua fuerit antiquioribus cauſis ſimilis, ſeu maior, quæ fuit pri. cauſa benefi. amitten.

* ¶ Et hoc puto verũ in beneficiis, quæ mulieres poſſunt habere. c. indẽnitatibus de electio. in. 6. ſecus in aliis, vtpote in eccleſiis parrochialibus, quamobrẽ putarem, quòd ſi fœmina parrochialem eccleſiam poſſediſſet per centũ annos, adhuc clypeo huius decreti iuuari non poſſet, quod eſt notandum. vt dico inferius in. 4. limita. in fi.]

6 SECVNDO, intellige procedere etiã ſi collegium, vel conuentus, ſeu capitulum beneficium poſſederit triennio, quia verbũ quicunq; comprehendit etiam collegium, vel capitulũ. l. metũ. in magna. §. animaduertendum. ff. quod met. cauſa Alber. expreſſè. in. d. l. quicunq;. C. de ſer. fugi. col. 4. Item quia collegiũ & capitulũ vicem perſonæ ſuſtinet. l. mortuo. ff. de fideiuſſo. tamen quia nõ poteſt habere in titulum beneficium, & hic tractatus tantũ loquitur de poſſidẽte colorato titulo, ideo nõ habebit locũ hic tex. quãdo poſſidetur beneficium iure proprietatis, de quo not. in. c. ad quæſtiones. de rer. permuta. & c. cura. de iure patro. vbi ſcripſi dando nouum intellectum ad illum tex.

Capitulũ & conuentus an iuueni hoc edicto.

7 TERTIO, extende vt etiam in foro cõſcientiæ nõ teneatur reſtituere poſt trienniũ, is q ſic poſſedit, alioqui ſequeretur qđ forma huius decreti deduceret ad inferos, & cõſcientia legũ magis eſſet dãnata, quàm maleficiorũ. ita ĩ pptiis terminis dicit Bal. in. c. in omni negocio. de teſtib. c. fi. col. 2. de pręſcriptio, & in cõſ. 285. ſi quis iuris. col. 2. in. 3. vol. Maleret. in trac. de elect. fo. 87. col. 4. Et faciũt ea quæ dixi in. c. poſtulaſtis. ĩ gl. nu. 45. cũ multis ſeq. de cler. exco. miniſt.

In foro cõſcientiæ poſt triennium an quis in beneficiis moleſtari poſſit.

8 Secundò, ſic ſuadetur per ea quæ ibidẽ dixi in glo. 1. vbi concluſi poſt præſcriptionem quem non teneri reſtituere rem etiam in conſcientia, contra Alcia. in. l. quinque pedum. C. finium regundo. cui reſpon. ibidem inſequendo glo. in. c. vigilanti. de præſcriptio. & bonã iuriſconſultorum partem.

Sed hic per papam eſt ſtatutum tempus. intra quod qs poſsit pręſcribere, ergo poſtea nõ tenebitur reſtituere in foro conſcientiæ. alioqui papa non ſic ſtatueret, & tutus autoritate canonis inducentis præſcriptionem, nõ debet dubitare de conſcientia. pulchrè loquitur Inno. in. c. cura. de iure patro. Bal. in. §. ſi quis per triginta. ſi de feudo fuerit contentio inter do. & agna. vaſſa. col. 1.

9 Tertiò, nõ aliter videtur dicendum in foro iuſtitiæ, quàm cõſcientiæ, quia vbi lex ciuilis ſtatuit, tale ſtatutũ etiam in foro canonico cauſarum, & etiam in foro pœnitentiali ſeruandum eſt, niſi inſit peccatum., & dolus. c. quoniã. de præſcrip. ſed hoc lex ſtatuit condita tam à papa, qui habet plenã in beneficiis poteſtatem. c. 2. de preben. in. 6. cle. 1. vt lite penden. quàm à rege.

Lex ciuilis eſt etiã in cõſcientia ſeruanda.

10 Ergo etiam in foro conſcientiæ ſtatutum erit ſeruãdum, vt in ſimili notant glo. & docto. in. c. quæ in eccleſiarum. de conſti. vbi eſt communis concluſio, quod lex ciuilis iuſta obligat etiam in conſciẽtia. & hoc etiam tenent theologi, fortius hoc decretum à papa cõditum. & hoc docet Imol. in procę. decreta. rex pacificus. in fi. princ. Iaſ. conſil. 180. commune. col. vlti. in. 2. volu. & in. §. ſed iſte, nu. 126. inſtitu. de actio. Feli. in c. 1. nume. 18. verſi. quarto fallit. de ſponſal. Leona. de vtino in ſermo. 44. de legibus. verſi. 2. declaratur. facit tex. in. c. quo iure. 8. diſtinct. & c. imperatores. 9. diſtinct. & c. de capitulis. ſeq. diſtinct.

11 Quintò, probatur ex. c. ſi à ſede. de præben. lib. 6. vbi ſi cõferatur beneficium duobus à diuerſis eodẽ die, ille qui poſsidet, eſt præferendus, licet non habeat fortè meliorem titulũ. ſic & hic qui triennio poſſedit, licet non haberet niſi coloratum titulum.

12 Quia papa confirmando hunc coloratum titulum, videtur beneficium eidem de nouo dare poſt triennium. glo. in reg. cancel la. 15. in prærogat. 3.

Papa cõfirmãdo nouallum titulũ, videtur de nouo cõcedere.

Er quando papa ex certa ſcientia confirmat inualidũ, videtur validũ facere glo. no. in. c.

in.c.placuit.16.q.6. Sed Ro.pótifex in hoc casu confirmat titulũ inualidũ ex certa sciẽtia, cum exprimat coloratum habentẽ titulum nõ posse molestari, ergo facit validum.

13 Tolerãtia papæ an det ius in beneficiis

Nam tolerantia expressa approbationis papæ dat ius in beneficio. c. literas. de suppleند.negl.prælа.Io.And.in.c. michael.de filiis presbyt. Panor.in.c.nisi.col.2.de præb. facit glo.in.c.aqua.de consecra.eccle.vel alta. Imo etiam tolerantia tacita approbationis papæ dat ius in beneficio, Et sufficit qđ de sua voluntate constet. glo.in.c.si aliquando, de senten. excõmuni. cle.si summus.illo titu. Et ibi Ioan. And.glo. in verbo tolerantes. §. volens. de colla.in prag. Panor. in c.quod circa.de consangui. Maleret in tracta.de elect.fol.14.versic. consuetudo quippe Io.de Selua in tract.de benefi.in.3.parte. q.9. ✱ Dec.in.ca.t.nota.1. de exceptio.sed hic papa approbat, ergo dat ius beneficio.]

14 Quinto, facit.c. cura.& ibi glo. & Panor. de iure patro. ibi, nisi legitima fuerit præscriptione munitus &c.glo.in.c.possessiones.16.q.4.glo.in regul.cancell.33.

Sextò, facit.c. literas de supplen. negli. præla.& ibi Bal.no. quod patiẽtia papæ dat titulum extunc canonicẽ possidendi. glo. & doct.in.c.contingit.de dolo.

15 Septimò, ꝓbatur, papa potest antiquare titulum beneficij, & annullare. ca.de multa cũ simil.de præb. sic & coloratum titulum bonum & validum reddere.c. ꝓposuisti. de concessio.præb.etiã in conscientia, quia datæ sunt ei claues à deo opti. maximo. Matthæi.16.c.Quodcunque ligaueris &c.

16 Octauò, facit.c.cum ecclesia. & ibi Panor.de cau.possess.&.c.consultationibus. de iure patro. vbi si ille qui erat in possessione eligendi, vel præsentandi, elegerit, vel præsentauerit, licet ius ad eum non pertineret, tamen valebit præsentatio, nec electus destituetur. sic nec hic coloratum habens titulũ post triennium etiam in conscientia debet deserere beneficium, nec destitui.

17 Nonò, cui conceditur vnum, videtur cõcedi aliud, quod sequitur ex illo.l. seruitutes.§.si domo.ff.de seruitu. vrba. præd. &.l. item.§.1.de seruit.rusti.glo.in.l. quamuis.C. de fideicommiss. Sed hic concedit vt non debeat molestari post triennium, ergo etiã videtur cõncedere titulum verum, & sic quòd in conscientia possit retinere illud beneficium, alioqui hoc decretum duceret ad inferos, vt dixi supra.

18 Decimò, si papa mandet aliquem non molestari super fructibus & possessione alicuius beneficij, videtur sibi adiudicare beneficiũ, & ita rota iudicauit, teste glo. d.regula.33.sed hic mandat non molestari.ergo beneficium post triennium videtur adiudicare habenti coloratum titulum, & sic illa sententia etiam in conscientia est tenenda. not.glo.& docto.in.c.1. de concessio.præb. & in.c.plerique.de immunita.ecclesia.text. in.c.ex parte.a.in fi. ibi nõ permittatis eximi de molestari de testi.

19 Vndecimò, si ordinarius non præcedente collatione inuestiat aliquẽ de beneficio, tũc talis inuestitura idem est quod collatio. Panor.in.c.auctoritate.col.2.de institutio. argu.c.1.de cõsuetud. rect.feud. & idem tenet Panor.in.c.2.col. penul. de consue. de Selua in tracta. de beneficio.3. parte. q.10. Fortius est hic in papa, qui vult aliquem nõ molestari post triennium, & sic de nouo videtur conferre, vel saltem titulum inualidum facere validum. & sic is qui possedit triennio, in conscientia poterit illud retinere.facit glo.c.placuit.in.2.in.16. quæst.3. tex.in.c.si.17.quæst.2.

20 Declarat paragraphus monemus de pacific. possess.

Non obstat versi.vltimus de pacifi.possesso. vbi sic dicitur, monemus ordinarios, vt diligenter inquirant, ne quis sine titulo beneficium possideat: & si quem sine titulo beneficium possidere reperierint, declarent illi ius non competere, cuiusuis temporis detentione non obstante. Quia respondeo loqui de eo, qui nullum habet titulum. Et præscriptio sine titulo regulariter non currit.ca. si diligenti. de præscrip.Bal.in.l.nec ex vera.C.de acqui.possessio.§.1. institu. de vsucap.hic habet titulum licet inualidum, scilicet coloratum:

✱ € Et sic per illũ tex.ibi sine titulò, patet, quòd ordinarius non potest inquirere cõtra triennalem possessorem cum colorato titulo, ad effectũ vt possit declarare ius illi non cõpetere, alias posset ab eo à notorio abusu ad senatum appellari: vt vidi in praxi, quanuis contrarium firmet.D.Gomes. in hac regula.

gula de triennali possessore.q.58. cõtra tex. loquens in §.ordinarij eo. titu.in cõcorda.] Idem respond.ad rub. de eo qui mittitur in possess.videlicet quanuis beneficium nõ possit haberi sine titulo,secus in possessione.gl. sing.in.c.contingit.de dolo.& ibi dicit Panor. quod si clericus bona fide titulo colorato possederit beneficium alterius per decennium inter præsentes, & viginti inter absentes, præscribit illud in præiudiciũ veri rectoris,licet ipse ius prelaturæ sibi non acquisierit. Sequitur Ioan.Francis.in tract.de præscrip.in.1.parte.5.partis princ.q.10. Minus refragatur regula.1. de reg. iur. libr.6. nam hic non tenet sine canonica institutione large,vt declaratur in mea repe.ad.c.postulastis.de cleric.excom.ministran.

21 Possessio non inducit collationem.

Nec obstat quod traditio possessionis non inducat collationem, quia nec petitio operarum facit indictionem earum, antequam indictæ sint.l. si quis hac lege.§. iudicium.ff. de opert.libert. Tamen dicit Compostella.in.c.transmissam.de elect. quem refert Oldra.consil.143. thema tale est. d.b. quod inuestitura facta ab eo, ad quem pertinet collatio,inducit collationem? quia illi duo actus,videlicet inuestitura, & collatio, iuris sunt,& ideo faciliorem functionem recipiunt, & facilius vnum vice alterius fungitur, quia eiusdem sunt generis. l. 2.§. 1.si cert.pet.ff.l. sed cum patrono. de bono poss.Igitur possessio cum sit facti.l. 1.§. si vir. de acquir. posses. in re nõ tribuit ius, nec est eiusdem generis cum collatione. ideo per eam ius nõ acquiritur. secus si fuerit titulus etiam coloratus cum triennali possessione, vt hic. & sic in conscientia post triennium etiam cum colorato titulo possessor est tutus, contra glo. in prag. sanct. quam sequitur Maleret.in tracta. de electio. fol.89.quibus per prædicta luculenter respon.

* ℂ Ex his infertur, quòd tam in possessorio quàm in petitorio iuuat hoc decretum, cum expressè. tex. in concord. hoc dicat.& in pragm.sanctio.quanuis D.Gomesius teneat solum in petitorio iuuare. quæst.53.& 59. super regula de triennali possesso. & licet regula cancella. non exprimat, tamen quia in pragma.exprimitur, & ipse dicit, quod debemus à fonte, id est, à pragmatica capere interpretationem, ergo & ipse capere debebat a pragmatica, alioqui si super possessorio ageretur post triennium,semper quis posset in hoc regno molestari,cum ferè semper super possessorio agatur, & istud decretum nihil ferè prodesset gallis, quanuis illis editum sit, nempe quãdo agitur possessorio, quis molestatur,ergo etiam post triennium super possessorio molestari non debet: imo si molestetur solent impetrari literæ regiæ in forma de pacificis possessoribus, quibus inhibetur molestari, de quibus dixi in tract.de rescrip.& literis regiis.]

22 Post triennium non debet molestari etiã per denunciationem euãgelicã cõtra glo. prag.

TERTIO,ꝑcedit,vt non possit molestari etiã per viam denunciationis euangelicæ,cõtra glo.in.d. verb. molestari. eodem titu. in prag. quia denunciatio euãgelica fit quãdo imminet peccatũ.c.nouit.de iud.sed hic non imminet peccatum, vt proximè ꝓbaui,ergo denunciatio euangelica non ꝓcedit.Et ita tenet Panor.in.c.fin.de præscrip. licet ibi Imol.contra. sed ista opinio est vera, & communis,teste Ioãne Francis.in tracta.de preścrip.in.2.parte.3.partis.q.10.col. 37.Bal.consil.133.casus talis.in.5.volu.

23 Denũciatio euãgelica quib* ex causis fiat.

Secundò, denunciatio nõ procedit nisi cõtra detinentes aliena contra conscientiã. Panor.in.c.1.de probat.sed post triennium possessor, non detinet alienum beneficium, sed suum factum huius decreti auctoritate. ergo non procedit denunciatio euangelica.

24 Tertiò, denunciatio quiescit, quando denunciatus dicit se non habere conscientiam læsam, & allegat causam probabilem: secũdum Bal.in authen.ad hæc. C. de vsur. Purpura.in.l.si me & titium.ff.si cert. peta. sed ille qui possedit potest allegare causam probabilem, videlicet coloratum titulum, & possessionem triennalem huius decreti auctoritate roboratam. Ergo non poterit denunciari.

25 Quartò,denunciatio euangelica requirit quod agens probet non tantum suam læsionem,sed etiam conuentum habere cõscientiam læsam. Corne. consil. 137. placet litera.l.in.2. volu.quod post triennium non potest probari.

26 Quintò, in actione reali est communis opinio ex vtroque iure, quod denunciatio euangelica non procedit post sententiam

iniquam

iniquam in reali latam, quia à primo eradicatur dominium, & attribuitur præscribenti eius effectus arg. nota. in. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. Secus in personali, quæ ossibus inhæret. ideo non potest tolli. glo. in. l. 4. ff. pro socio. Bal. in au ten. adhæc. colum. 4. versic. item dubitatur de debito. C. de vsur. multò fortius in eo qui triennium possedit beneficium cum colorato titulo.

27 Sextò, tex. prohibet post triennium molestari, sed per denunciationem euangelicã molestatetur, vt patet cuilibet intuenti, ergo denunciari non poterit. ✱ facit text. in ca. ordinarij. §. cęterum. de offi. ord. in. 6. vbi verbum non molestetur generaliter intelligitur, tam in iudicio, quàm extra, tam via actionis, quàm denunciationis euãgelicę.] & sic affixi duas cõclusiones sequentes, videlicet, Pacificus possessor etiam cum colorato titulo post triennium in cõscientia est tutus. Ex quo infertur nõ posse molestari, etiã per denunciationem euangelicam. Quãuis hactenus contraria sententia inualuerit, tamen quia ista est vera, ideo tenenda.

28 Limitarem non procedere, quando mala fide possedisset beneficium per triennium, tunc existimarẽ illum in conscientia nõ tutum, & sic posse denunciari. Et ita intelligi potest glos. pragma. sanctio. secus si bona fide. & intelliguntur supradicta, & gl. & doc. in ca. ex frequentibus. de instit. Collect. in. c. cura. col. 1. de iure patr. ✱ licet D. Gomes. in. q. 42. contrarium teneat, ea maximè ratione, quia iste tex. de nouo inductus debet aliquid vltra ius commune operari. & tamẽ nihil operaretur. Secundò, quia non agitur ita de graui pręiudicio in hoc titulo, sicut in præscriptione, siue vsucapione bonorum tẽporalium, quia exceptio tantum hic acquiritur. Tertiò, quia regula duos tantum casus excipit: ergo vult alios etiam cum mala fide esse tutos. Sed non obstant fundamenta D. Gomes. Primum, nam hæc regula vltra ius cõmune operatur: videlicet quòd acquirens beneficium de iure, etiam per decẽ annos, non acquirit titulũ. ca. contingit de dolo. & regula prima. de reg. iur. in. 6. ca. cura. de iure patro. & inferius dico: sed ista regula tuetur possessorem cum colorato titulo, etiã contra habentem verum: ergo bene operatur vltra ius commune: nam de iure semper poterat quis molestari: quod est prohibitum per istam regulam, & per hoc edictum. Secũdum, non refragatur, quia imo agitur de maiori præiudicio in beneficialibus, quàm in tẽporalibus: & ideo in eis ꝓhibetur missio in possessionem. c. vno. de eo qui mittitur in possess. lib. 6. Nec me mouet tertium, quod regula duos tantum excipiat casus: nã similes nõ videtur excludere: vt ipsemet Gomes. probat. & inferius fusius explicabitur: & ideo concluderem: quòd si quis sciuerit suum titulum inualidũ: & tamen possideat sciens alium verum habere titulum: quod in conscientia vix esset tutus. Fateor tamen, quòd hic possessor triennalis nõ tenetur bonam fidem probare.]

29 *Bona fides præsumitur si allegatur.* Quoniã bona fides præsumitur ex illo colorato titulo, cum regulariter præsumatur bona fides ex titulo vero, vel putatiuo etiam ex errore iniusto. l. igitur. §. penulti. ff. de liber. causa. l. penul. C. de euictio. gl. sing. in. §. si quis à non domino. de rerũ diuisio. in lib. instit. Alexand. consi. 134. in causa. col. 4 in. 2. vol. & sic non expedit probare bonam fidem, quia præsumptio iuris ratione tituli transfert onus probandi in aduersarium. l. ab ea parte. ff. de probar. plenè doct. in. l. cel sus. de vsucap. & ca. si diligenti. de præscrip. vbi concludunt bonam fidem saltem debere allegari. argu. l. si adulterium cum incestu. §. idem pollioni. ff. ad. l. Iuliam. de adul. aliàs non præsumitur Ias. in. l. non hoc, col. vlt. C. vnde cogna.

Agere triennalis possessor coloratus an possit. ✱ ¶ Quæro an triennalis possessor habẽs tantum coloratum titulum agere possit? etiam contra habentem verum titulũ, tam ad fructuũ repetitionẽ beneficij, quàm ad ipsum beneficium, si ab alio detineretur. Et breui respondeo quòd sic, tum quod aliàs hoc remedium pene esset inutile: tum etiam quia est introductum ad iuris augmẽtum, & ad augmentum inducta, non debent diminutionem operari. l. legata. ff. de lega. 1.

Item hic tex. post triennium prohibet istum triennalem possessorem molestari, sed non prohibet quod ipse agat, & alios molestet, ergo nõ prohibebitur. quia non vult auferre actionẽ, sed vult vltra ꝙ nõ molestetur.

Item

Item quilibet poteſt agere, niſi à iure prohibeatur, Azo in ſumma de in ius vocã, col. 1. Sed hic triennalis non reperitur prohibitus. Ergo permiſſus iuxta.l.cum prętor. ff.de iudic.& per totum titulum.ff.&.C. de in ius vocand.

Præterea ſi poſſeſſor triennalis non poſſet agere, ſemper ſaltem extraiudicium moleſtaretur, nã vnus nunc occuparet vnam beneficij rē, alter alteram. Et alius poſtea ſubtili medio occuparet beneficium, ſi tunc non poſſet agere, quid ei prodeſſet triennalis poſſeſsio & præſcriptio? Certè parum, & illud eſt notorium. Et moleſtare quis dicitur aliũ tam in iudicio, quàm extra.l.vna. C.de nũdi.c.dilect⁹.f.de ſymo. c.ſuã.de pœnis. Innocen.& alij in ca.in præſentia.de probat. Barba.plenè in ca.in noſtra.nu.29. de reſcrip.vi de Caſſad.in deciſ.6.palatium.rub.de reſcr. Adhæc poſtquam papa nõ vult, vt quis poſt triennium moleſtetur. confirmat titulũ coloratum, & reddit illum validum, vt ſupra probaui,& alium titulum reddit innalidum propter ſuam negligentiam, aliàs lex papæ dammaret aliquem, vt prædixi: quod nõ eſt dicendum.

Item regulariter is qui poteſt excipere, poteſt agere, per tex. in .l.ſtatuas. ff.de acqu. rerũ do.& in.l.ſi contendat. vbi glo. & Bar. ff.de fideiuſſo. Angel.in rubr.de exceptio.in inſtitu.col.24.verſic.4.in.14.q.princ.Fel.& Dec.in ca.ſi autem. de reſcri. Et ſic poſſeſſor triennalis, qui habet exceptionem, ſi poſsidear, poterit ſaltem vt agat officium iudicis implorare. Inſuper, is qui præſcripſit agere poteſt, text.eſt expreſſus i.c. placuit.2.ꝑ prę ſcriptionum.16.q.3.ſic dicens, ſi verò aliquo caſu à poſſeſsione ceciderit, etiam aduerſus verum dominum vtiliter rem vendicare poterit.& inquit.D.Gomeſ.q.58.quod triennalis poſſeſſor eadem ſecuritate gaudere deber, qua præſcribens per quadraginta annos gaudere ſolet. & ſic agere poterit ſicut præſcribens.

Nec refragatur doctrina Bar.in.l. vna. col.2.ff de cõdic.ex lege, vbi quando lex verat in alicuius cõmodum, túc nõ cõpetit niſi exceptio. igitur ex iſto titulo de pacif.poſ. & ex iis verbis nequeat moleſtari, non orietur niſi exceptio, & huius eſt ſententiæ Do. Gomeſ.in.q.60.ſuper regula de triẽna. poſſeſſo. Sed ego reſpondeo, ꝙ quis per illa verba nequeat moleſtari, nõ induceretur actio, tamen ex iudicis æquitate ius agendi orire- tur, & ex aliis iuribus.l. Aurelius.ꝑ centum. ff. de libera. lega. & hoc firmat Bar. in. d.l. vnica.nu.5. Igitur cum poſſeſſor triennalis extraiudicium moleſtatur, quia res beneficij vel ipſum beneficium retinetur, poterit agere, non ex illis verbis nequeat moleſtari, ſed quia verus eſt beneficij procurator in rem ſuam.iuxta.c.II. de donatio. Et ius habet in illo beneficio,& ex aliis iuribus, quę volunt quòd beneficiatus agere poſsit.c.edoceri.cũ ſimilibus.de reſcrip. Et ſic poterit agere aduerſus omnes iurium beneficij detentores, etiam aduerſus illum, qui verum ante triennium habebat titulum, tam in poſſeſſorio, ꝙ in petitorio, quanuis contrarium cõcludat D. Gomeſ.d.q. 60. cui per prædicta reſpon. Et iſta ſunt notanda. quia in negociis quidem perfectis & exceptionem, & actionem competere, vt hic, in imperfectis ſolam exceptionẽ ſcribit iuriſc. in. l.metum. mana.ꝑ.ſed quod prętor.ff.quod met.cauſa.

Imo quando vna diſpoſitio fit alicuius contemplatione, licet expreſſè verba ad illũ non dirigantur, tamen ei competit.actio.l. ſeruo legato.ꝑ.ſi teſtator.ff.de lega.1.l.fideicom.ꝑ.interdum.de lega.3.refert. Bar. in.l. 2.in fi.ff.ad tertul. ſed hoc remedium de pacifi.poſſe. eſt inuentum contemplatione poſſidentium beneficia pacificè, vt eſt omnibus obuium, Igitur illis competet actio. Albert. Bru.in tract.de ſtatu exclud.fœmi.articu.13. quæſt.1.]

QVARTO, extende ſiue habeat titulum verum, ſiue coloratum. habens enim verum titulum non eſt moleſtandus etiam ante triennium, quia iuſtè poſsidet.l. iuſtè. ff.de acq. poſſeſſ. Fortius ergo poſt triẽnium per hoc decretum.

✱ ¶ Imo poſt triennium habens coloratum titulum præfertur habenti verum, per ſupra adducta in proxima ampliatione & ſeq. Caſſad.in deciſi.3.rub.de cauſa poſſeſ.]

Item hoc eſt introductum ob bonũ publicũ, ne lites ſuper beneficiis ſint immortales.c.finem.de dolo.c.diſpendia.de reſcr. in.6.& ne ſint in incerto ea poſsidẽtes. arg. l.1.

l.1.ff.de vsucap.ac propter libertaté subditorum,ne de iure suo semper dubitent. glos. sing.in authen.de tempo.nō solut.pecu.§.1. in verb.diligentia.collat.7. quam approbat Bal.in §.si quis per triginta.col.2. si de feud. fuerit content.inter do.& agnat.vassa.

Item ne beneficiati propter lites prosequendas cogantur deserere ecclesias, sicut quandoque patriam.in authen.vt differen. iudices,col.9. Et ne interim gregem dominicum lupus rapax inuadat.c. ne pro defectu.de elect. *per hoc dixi quod hoc decretum omnibus obest, etiam si vnus non possederit nisi vnum annum, vtpote titius vnū annum tacuit, & postea renunciauit Gaio, qui altero anno etiam tacuit, demum hic Gaius resignauit Ioanni, qui tacuit etiam per annum, postea vult me inquietare, qui hoc toto triennio possedi, dico non posse, alioqui duraret hoc decretum per centum annos,quia ego cum in fine triennij essem, alteri resignarem, & ille similiter, ideo is qui triennio possedit pacificé, inuari potest hoc decreto, sic & iste nam secundus est subrogatus in locum primi, ergo eodem iure vti debet.l.si eum.§. qui iniuriarum.ff. si quis cautio, & quod in vna persona statuitur,& in pluribus locū habet.l.1.ff.quod falso tuto.auto. gest. si contra vnum possedissem totum triennium pacificé, hoc decreto iuuarer, sic & aduersus duos & plures. & sic fuit iudicatum in magno regis concilio,quod est notandum.]

32 Quarto quādo titulus dicatur coloratus? glo.in verb.coloratum,eo.titu.in prag.plené declarat,nec indiget suppletione. Nota tamen quod coloratus dicitur titulus, quādo est habitus ab eo qui habet potestatem conferendi seu eligendi,siue de iure cōmuni, siue speciali, & nisi obstitisset aliquod impedimētum, fuisset iustus. & dicitur coloratus,id est figuratus, quia tantum habet figuram tituli.sic exponit tex.in.l si.C.māda.nam quod in princi.dixerat coloratam donationem, postea vocat figuratam. Vel dicitur coloratus habēs aliquem colorem. l.hoc colore.ff.de inoffi.testa. & l.iubem*. §.scientes. ibi, beneficij colorati.C. de sacrosanct.eccle.reg. cancella.33. vel coloratus,id est,fucatus,Bonifa.in ele.1.col.2. no.

Coloratus quādo dicatur titulus.

5.de senten.excom. Incoloratus, quādo non habet aliquam causam seu titulum.l. minor autem.§.1.in verb.incolorato.ff.de minorib.glo.in.c. auaritiæ. in verb.colore. de elect.in.6. * & ideo collatio facta à capitulo non est colorata, nisi possit probare ad se spectare collationem,& idem in collatio ne facta à vicatio generali concludit. glos. in verbo coloratum.in prag.eo.titulo.]

Item dicitur coloratus quando probatur institutio per episcopum facta,licet non probetur præsentatio. Nicol. de Milis in verb.possessio.q.101.& Domi. consil.117.in quæstione. col.3. Et sufficit præsentatio à laico si agat possessorio ad colorandā suam possessionem docere de institutione omissa præsentatione,teste Aufre.in decis. Tholo. q.431.Item &c.aliquis fuit electus &c. Vel coloratus dicitur quando habet titulum à collatore ordinario, licet inutilem, vtpote quia eius manus erant affectæ. Antho. & Imol. in.c. proposuit. col.2. de concessio. præb. Et breui dicendum est coloratum dici titulum, dum tamen quis ex apostolica, vel ordinaria collatione, aut electione aut, electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, & prouisio, electio, præsentatio, seu quæuis alia dispositio pertinet,obtineat,vt declaratur in regu.33.cancella.licet ob aliquod vitium titulus non dicatur iustus, vt in.d.gl. coloratum.& Gomes.in.q.27. & seq. super hac regula cancel.plené scribit.

33 Vbi vide latius ꝙ post triennium non tenebitur possessor probare coloratum titulum,nisi contra possessorem aliquid probetur,vel ad iudicis instantiam.per.l. cogi.C. de peti.hære. Et Feli.in.c. licet Hely. de simo.vel nisi ius posidenti resisteret, vtpote quia habet duo beneficia incōpatibilia.c. ordinarij.§.1. de offic. ordina. lib.6.glos.in verbo.coloratū.eo.tit.in prag. Et potest dici titulus coloratus quādo non est nullus ipso iure, sed venit annullandus. & quando est nullus, dici potest incoloratus.Feli.in.c. in nostra,correla.36.versi.9.not. de rescript.

34 Requiritur tamen quod habeat titulum & coloratum à principio, quia si in initio haberet incoloratū. & postea superueniret

titulus coloratus, non prodeſſet ante, cum præſcriptio iſta triennalis incipiat currere ab illo tẽpore, quo habuit titulũ coloratũ. l. certe. §. pen ibi, incipiet. ff. de preca. Etiam quia antequã habuerit titulum ſaltem coloratum, eſt violentus, ſeu intruſus. gloſ. in. d. verb. coloratum. circa fi. in prag. qui omni tempore poſſunt moleſtari, vt infra dicetur.

35 QVINTO, extende, ſiue habuerit beneficium in titulum ſiue in commẽdam ad vitam. glo. in prag. in verb. titulum. vbi dicit titulum largè accipi pro quolibet modo obtinendi beneficia à iure approbato. Sequitur D. Boer. in addit. ad Dy. in regula. 1. de regu. iur. lib. 6.

36 Nam comenda cenſetur canonicus titulus. c. dudũ. in. 2. de elect. c. qui plures. 21. q. 1. Archi. in. c. ſi propter. in fin. de reſcrip. lib. 6. c. nemo. de elect. eo. lib. Feder. in tract. de permutatio. beneficio. q. 15. Nico. Milius in verb. beneficium. §. 25. Guido papæ in deciſ. Delphina. q. 152. quinta cõcluſio. & ita tenetur in Francia, & ſic fuit prolatũ areſtũ Pariſiis, vt refert Io. Callus in quæſtio. per areſta. q. 20. cum ſeq. vbi dicit: Quando commenda fit ad vitam, dicitur verus titulus.

De cõmẽdis hic multa.

37 Quod ſic probatur, cõmendatarius poteſt conſtituere procuratorẽ ante litem conteſtatam, ſicut is qui habet titulũ. Matheſ. ſil. notab. 191. nota quòd licet procurator.

38 Et poteſt permutare beneficium commendatum cum alio dato in titulum. c. fin. & ibi plenè Imol. de rerum permuta.

39 Item poteſt ex redditibus beneficij cõmendati viuere, ſicut is qui habet in titulũ. d. c. nemo. * Imo licet de iure poſſet ſuccedere abbas ſuo monacho, priori, vel aliud beneficium habenti, tamen priori commendatario non ſuccedit, ſed hæredes ab inteſtato, quod eſt durum abbati Cluniacen. ſeruandũ tamẽ. l. proſpexit. ff. qui & à quibus. areſto ſenatus. ita pronunciatũ extitit, anno 1515. die. 11. Maij, quod poteſt eſſe valde vtile hodie hæredibus protonotariorum habentium iſtos prioratus, ſi fructus (vt ſolẽt) non conſumpſerint, & hodie etiam magni epiſcopi vix habent hæredes, quia bona tam viuorum quàm mortuorum conſumunt.]

40 Et commendatarius ſuper illis redditibus tranſigere, ac eos vẽdere põteſt. Domi. conſil. 17. pro declaratione in fine.

41 Et habet liberam poteſtatem in temporalibus & ſpiritualibus. Panor. in. c. cũ nobis olim. notab. vlti. de elect.

42 Item cõmendatarius abbatiæ cenſetur verus abbas, ideo poteſt illi delegari cauſa à Roma. pontifice, ſicut abbati titulario, & habet locum. c. quoniam abbas. de offic. deleg. teſte Barb. conſi. 2. ſapienter. col. vlt. in 2. volu. Quod in Francia obſeruatur, teſte Chaſſa. in conſuet. Burg. in rub. des ſucceſſions des baſtardz. §. 3. nu. 58. in cõſi. ibidem poſito. & ſicut tenetur intra annum promoueri is qui habet curatũ beneficiũ. in titulũ, ita is qui à papa habet in cõmendam prioratum curatũ, quia magis adſtringitur hic, quàm ille. d. c. nemo. vide glo. in. c. licet in verbo cauſa. de elect. in prag. * quod probatur etiam in cle. ne in agro. §. cæterum. de ſtatu monach. vbi loquitur de his qui prioratus habuerint, vel cõmiſſi, vel collati eis fuerint, ſed per cõmendam committuntur, ergo cõprehenduntur ibi. & in. d. c. licet canon. dicitur cui cõmiſſa fuerit eccleſia parrochialis, quod per commendam dicitur. c. nemo. de elect. in. 6. nec refragatur, quod papa diſpenſauit, vt ſecularis haberet prioratũ regularem, ergo vt promoueri nõ teneatur, quia reſpon. diſpenſationem eſſe ſtricti iuris. c. 1. de filiis preſ byterorũ. in. 6. &. c. ſeq. & ſic nõ extendã, licet ſoleat extendi ad acceſſoria neceſſaria, vt docet gl. ſin. in. c. quia intãtũ. de præb. quã ſequitur Fel. in. c. poſtulaſti. col. 12. de reſcri. Itaq; dum papa cõcedit minori beneficiũ curatũ, nõ ſecũ diſpẽſat, vt nõ teneatur ꝓmoueri, quãdo erit ætatis legitimę, imo ſi non promoueatur, priuabitur. per. d. c. licet canon. & c. cũ ex eo. & c. cõmiſſa. de elect. in. 6. Bonif. in. d. §. cæterum. col. vlti. ſic in ſeculari diſpenſato, vt habeat prioratum regularem, dicemus, vt non cẽſeatur diſpẽſatus de nõ promouẽdo, dum erit ætatis legitimæ, ne duo ſpecialia concurrant. l. 1. C. de dotis promiſſio.]

Cõmẽdatarius abbatiæ eſt verus abbas.

Cõmẽdatarius intra annum promoueri tenetur.

43 Et ideo in commendis à Roma. pontifi. factis ſolent hæc verba inſeri, talem N. prioratum cum omnibus iuribus & pertinentiis ſuis tibi auctoritate apoſtolica commendamus, per te quandiu vixeris, & dictũ prioratum N. obtinebis, tenẽdum, & etiam gubernandum,

Practica nota. in cõmendis.

gubernandum, ita quod durante commēda huiusmodi, de fructibus, redditibus, & prouentibus ipsius prioratus N. disponere, & ordinare valeas, sicut veri priores ipsius prioratus, qui fuerunt pro tempore, ordinare, & disponere potuerunt, & etiam debuerunt &c. En ergo quomodo papa æquiparat eos habentibus titulum, ergo eodem iure vti debent. c. de multa. de præb. licet glo. in regu. cancella. 33. contra teneat.

44 Imo hodie in Francia vacant beneficia per mortem commendatarij, & sic imperrātur, ac si in titulum haberentur: licet de iure quidam teneant cōtra. vt Feder. in trac. permut. q. 15. Et per cōmendam habet quis ius in beneficio commendato. glo. in c. licet. in verbo causa. de elect. in pragm. ideo postquam non habēs principio plenum ius in beneficio, vtpote habens coloratum titulum, non debet molestari post triennium, fortius is qui habet ius prætextu commendæ, vt dixi. ✱ Et an commenda temporalis possit ab inferiore episcopo fieri? quod sic docet Panor. in. c. si constiterit. de accusa. & ea durante potest ordinarius conferre, vt plenè scribit Roma. consi. 350. in casu. & ego cōsului i cōsi. incipiē. ex facto. & Rom. cōs. 350. i casu. an possit cōmēda reuocari.]

45 Nec obstat quòd beneficia non debent commendari nisi vsque ad sex menses. d. c. nemo. & iste tex. debet intelligi de beneficiis perpetuis, vt infra dicā. c. sanctorū. 70. dist. c. præcepta. 55. dist. glo. in. c. pastoralis. 7. q. 1. Respon. verū esse ab ordinario in ecclesiis parochialibus, alia verò beneficia etiam ordinarij poterunt commendare ad vitam. c. qui plures. 21. q. 1. Domi. & Philip. in. d. c. nemo. & in his posset habere locum iste tex. & in commendatis à papa: secus in dictis parochialibus beneficiis datis ad tempus, per supradicta, & infra dicetur.

Cōmenda an incompatibilitatem inducat.

✱ Nec obest quod cōmenda non inducit incōpatibilitatē. c. dudum. 2. de elect. ideo is qui habet beneficium curatum in commendam, potest habere aliud in titulū sine alia dispensatione. Si tamen papa cōmendauerit beneficium regulare vni, & postea dispensauerit, vt duo incōpatibilia obtinere possit, & vnum regulare, nisi dicat cū obtēto, non censebitur dispēsatus, quia papæ voluntas est dispēsandi ad vnum, non ad duo, aliàs dixisset, & dispensatio strictè intelligi debet. vt scripsi in glo. dispēsationū. in forma mandati, & habēs beneficiū in cōmēdā non potest cogi vt profiteatur, sicut is, qui habet in titulū. vt firmat D. Gomes. in regula de infirmis resius. q. 13. hoc declarat Ruseus in tract. cōmenda. q. 8. nisi hoc in bulla expressum fuerit.]

46 Nec refragatur ꝙ cōmēdatarius ad nutū potest remoueri. c. obitū. &c. carhaniensis. 61. dist. c. constitutū. 7. q. 1. quia non est nisi quoddā depositū, quod ad deponētis voluntatē potest liberè reuocari. etiā si fuerit dictum ꝙ duret vsq; ad obitū. l. 1. §. si deposuero. ff. de depos. c. bona fides. depos. Quod intelligo verū quādo ad ecclesię vtilitatem facta est cōmēda, secus si ad personæ vtilitatem, vt cōmuniter fit maximè in Frācia, vt dixi, tūc nō poterit reuocari durāte vtilitate, & sic vita cōmendatarij: & hoc quādo à papa, nisi tamen ex causa. & ita seruatur, provt cōsuluit. Rom. cōsi. 350. in casu. sicut procurator in rem suam nō potest reuocari. l. procuratore. ff. de procura. gl. in. l. sicut. §. si procurator. quib. mod. pig. vel hypo. sol.

Cōmēdatarius an possit remoueri.

47 Sic nec cōmēdatarius, qui dicitur procurator in rem suam. Bal. in. l. 1. col. 4. C. de actio. & obliga. Imo secūdū do. Alcia. in. l. pactum curatoris. C. de pac. poterit cōmēdatarius dissipare fructus beneficij. qđ dixi esse à iure bene alienū, in repe. c. postulasiis. 4. no. de cleric. excō. mini. provt dicit Archi. in. c. statutū. §. accessorē. de rescrip. in. 6. sequitur Barb. cōsi. 19. vbi Christus. col. 1. in 3. vol. vbi dicunt hęreticū esse in iure dicere beneficiatū facere fructus suos, ergo nō potest eos dissipare, cum etiā habens titulum hoc nō possit, fortius nec cōmendatarius. Alia dixi ibi, quæ licet videre. non repeto.

48 Præterea dum cōcedo rem alicui ad certum vsum, gratiā & vtilitatē vtentis, quoad vsus durat, & vtilitas, nō potest cōcessio reuocari. l. in cōmodato. §. sicut. ff. commoda. Sic & quando commenda datur ad vtilitatem cōmendatarij, vt in Francia. tunc quādiu viuet is commendatarius, & durabit eius vtilitas, nō poterit reuocari. Et sic post triennium poterit se per hoc decretum tueri. & ita vidi seruari in forensi iudicio.

49 Cōclusio. Pacificus possessor beneficij sine titulo nō potest molestari post trieniuum.

Et sic tenui conclusionem, quod pacificus beneficij possessor cum titulo verò vel colorato, potest post triennium iure molestari. Imo etiam sine titulo post triennium non debet. Prima conclusio debet intelligi ex noua causa posse molestari, vt infra patet in limitationibus, sed non potest molestari etiam si possederit sine titulo, dummodo habuerit in commendam, quia commendatarius non dicitur titularius, vt notat. Panor. in c. quærelam. notab. 2. de electio. Soci. cōsil. 32. ex his. col. 6. volu. 1.

✱ ℂ Vel si quispiam ad fidem conuertat populum hæreticum, & postea sine titulo possideat illum per triennium, ille locus ab eo non potest repeti. ca. 1. vbi plenè scripsi de præscrip. intellige etiam siue possederit per triēnium virtute vnius tituli, siue duorum, dummodo primus fuerit coloratus, secus si esset nullus, & secundus post annum habitus coloratus, tunc hoc triennium ab illo tempore colorati tituli habiti computabitur, non ante, vt dicit Gomesius. in. 46. q. huius regulæ.]

50 SEXTO, etiam procedit quādo quis possedisset beneficium per triennium cum simplici signatura, quia ex sola signatura perficitur gratia. c. institutionis. 25. quæst. 2. Panor. & Feli. in. ca. super literis. de rescrip. & Panor. in. ca. nosti. de elect. glo. in regu. cancel. 25. & 29. nam de iure non requiritur scriptura ad essentiam gratiæ. Bal. in. l. fina. in fi. de communi seruo manu. C. Feli. & alij in rub. de consti. per glo. sing. in cle. dudum. in fi. in glo. verbo. de sepul. ideo collatio inferioris à papa potest probari per testes. Bald. in. c. 2. in fin. de resti. spolia. quia postquam habet verum titulum, ergo non poterit molestari. vide de Ripa in lib. 2. responso. c. 11. de iure &c.

51 Possessio ex sola signatura capi potest.

Nec refragatur quod adipiscens possessionem cum simplici signatura, dicatur intrusus, vt no. Feli. in. c. in nostra. de rescrip. & in. c. veniens. de accusa. per extrauag. iniunctæ. de elect. in cōmunibus. qui intrusus non iuuatur hoc decreto, vt infra dicā, quia respon. cum qui adipiscitur possessionē cū signatura, non esse intrusum. nam intrusus is dicitur, qui non intrat per ostium, sed aliunde. tex. solennis in. c. relatū. de iure patro. sed is qui habet signaturam, intrat per ostium, cum habeat à papa prouisionem, ergo non dicetur intrusus, & sic non erit priuatus ita adipiscēs possessionem, cum alicubi non caueatur. nam regula cācellariæ. 29. loquitur in commissionibus causarum circa processus. regula. 53. in dispensationibus. & sic tenet do. Auriol. in reg. 1. de regu. iur. in 6. in additi. ad Guil. de monte laud. & ista opinio videtur æqua, licet altera de stricto iure procedere posset, & hæc seruatur in forensi iudicio, in hac Francia consuetudinaria, & extra. iniunctæ potest loqui in maioribus dignitatibus secus in aliis.

Intrusus quis dicaī

✱ ℂ Et quòd possessio canonicè ex simplici signatura capi possit, seruat Rota, vt firmat Gomes. in. q. 5. in regu. de non iud. iuxta formam supplicat, nisi in consistorialibus, & quòd signatura præbeat saltem coloratum titulum. scribit Cassado. in decisio. vltim. rub. de resti. spoliato.]

52 SEPTIMO, habet locum in quolibet titulo. siue ergo habuerit collationem beneficij possessi per triēnium, siue electionem, non requirentem confirmationem, & tunc non sufficit sola electio. vt tenet glo. in prag. & hoc beneficium dicitur conferri eligēdo, vt in præbēdis ecclesiarū cathedralium seruatur. siue requiratur cōfirmatio, & tūc dicitur beneficiū electiuum. glo. sing. in c. quia cōtingit. in verb. electionem. de religio. dòmi. glo. in regula cancel. 33. & in tit. de elect. in verb. electiuis. q̃bus in prag. Io. de Selua. in tract. de benefi. in. 3. parte. q. 1.

53 Titulus quot modis accipiatur.

Quia hic titulus large accipitur pro quolibet modo obtinendi beneficia à iure approbato, licet in iure multis assumatur modis. glo. in. l. nō est. C. famil. hercis. Et in authen. de ecclesiast. tit. in rub. colla. 9. c. vt singulæ de offic. archipresby. Lucas de penna. in. l. absit. C. de priuil. dom' August. li. 11. Io. de Pla. in rub. C. de cano. larg. tit. lib. 10. & in addit. ad Paul. in. l. 1. ff. si cert. pet. glo. in verbo. intitulatā. c. dudū. in. 2. de elec. Io. Fran. in tract. de præscrip. in. 3. parte. col. 21.

54 Præsentatus post institutionē hoc iuuatē decreto.

Et ideo procedit etiam in presentato & instituto, vt etiam post triennium non possit molestari, cum institutio sit ecclesiastici beneficij, vel ecclesiæ collatio. Hostien. in summa. de institu. in. §. 1. Et dicitur canonicus titu-

eus titulus, ficut collatio.doct.in rub. illius tituli, & Panor. in.ca.auctoritate. illo titul. glo.in verb.beneficium.eod.titu. de pacifi. possef.in pragma.

55 Idem in permutatione per superiorem approbata, alioqui permutantes perdunt beneficia propria auctoritate permutata. ca. quæsitum.cum seq.&.c.cum olim.de rerum permuta.c. vno illo tit.lib.6.AEgid. de bel la mera in suo tracta. de permutatio.beneficio.post Feder.

56 *De translato an hoc decreto iuuetur.* Idem puto in translato auctoritate papæ vt etiam post trienniũ molestari non debeat, quia translatio sic facta dicitur canonicus titulus.ca.si quis iam translatus.21.q.2. glo.in ✠ quibus. in verb. causis. de elect. in prag. ca.1. de transla. episcop. cum dicatur quædam permutatio auctoritate superioris facta.Io.And.in.d.c.quæsitum.Panor.consil.101.factum.in.2.volu.Feder.consi.5.quidam.& est repetitum consi.19.quidã.Oldra.consil.267.quod domino.& consil. 284.in quodam.Ancha.consil.158.ex narratis.Roma.consil.345.circa. vbi licet multas quæstiones videre de ista translatione.

57 *Declarat c. cũ in illis de præbẽd. in 6.* Nec me mouet.c.cum in illis.✠1.cũ sequen.de præb.lib.6. vbi appellatione vnius tituli, nõ venit alius. Respon. verũ esse quãdo specialiter titulus electionis, vel collationis, siue institutionis est expressus, secus si titulus tantum, vt hic titulum coloratum. quia comprehendit quemlibet titulũ. Et sic intelligo hunc tex.ista est not. limitatio ad. d.c.cum in illis.& declaratio, quam nota.

Sine titulo non iuuatur quis hoc decreto. ✻ ☾ Nec mihi placet decisio D.Gomes. super hac regu.cancella.q.26. vbi dicit possessorem tredecim annorum iuuari hoc remedio sine titulo, tum quod per decem annos præsumatur titulus. l. si filiusfamilias.C.de petitio. hæredi, tum quod iste titulus præsumptus tantum debeat operari, sicut verus, & postea triennium post ipsum præsumptum titulũ facit, vt hac exceptione iuuari posit, & quod non teneatur ostendere aliquẽ titulũ, hæc ille sed loquitur contra tex.suæ reg. ibi ex quouis titulo, & sic requirit titulũ, ita hoc decretũ, aliàs q nõ habet titulũ, est intrusus, cui per hoc remediũ nõ succurritur, postquã requiritur titulus, oportet quòd ꝓbetur, cum quis debeat suã intentionem ꝓbare, aliàs taquam intrusus excluderetur.arg.l.actor.C. de ꝓba.& titulus præsumptus nõ est simpliciter titulus, sicut donatio cõditionalis nõ est simpliciter donatio.l.1.ff.de dona. nec creditor conditionalis dicitur creditor simpliciter.l. creditores vbi scripsi. ff. de verbo. sig. alibi dum operæprecium fuerit alia scribam.]

58 *De collatione per laicum facta.* OCTAVO, etiam ꝓcedit, si beneficiũ spectaret ad collationem laici ex priuilegio.quòd potest.c. dilectus.in.3. de præb.c. Adrianus.63.dist.Oldra.cõsi.1.glo.in.c. imperium.10.dist.licet de iure laicus nõ valeat conferre.ca. si quis deinceps. 16. quæst.7.& glo.ibi in summa.&.c.per laicos.&. ca. laicis.ibidem.

59 Nec etiam valet consuetudo, vt laicus cõferat, seu eligat. c.massanæ.&.c.sacrosancta de elect. Panor.in.c. cum apostolica. de his quæ fiunt à prælat.

✻ ☾ Poterit iste hoc decreto iuuari, dummodo probet collationem ad istum laicum pertinere, & sibi ab eo collationem factam, & se per triennium possedisse.]

60 Notandũ est tamen, quod per talem collationẽ ex priuilegio factã per laicũ ius spirituale nõ acquiritur ei, cui collatũ est, donec per episcopũ aut alium clericum fuerit institutus.ca.in synodo.63.dist.Ioan. Montaigne in tracta.de bigamis, in quæst.5.

61 *Collatio laici de quo ꝓsit.* Sed hoc prodest laicorum collatio, & inuestitura, vt inuestitus posit recipere feuda, & alia bona temporalia. Corset.in tracta.de potest.regia. quæst.11. ideo dicit Hostien.in summa de institutio. quod etiam in omni beneficio in quo inferior ab episcopo confert ius, semper debet interuenire approbatio episcopi, & institutio, vel eius vicarij.ca.fina.de cleri.pere.ca.3.de institu.

✻ Nisi inferior hoc ius præscripserit, quod potest, nisi fuerit laicus. per text.in.ca.auditis.de præscrip.& ibi Panor. & in. ca. cum non liceat.in fin. &.ca.causam.ibidem.]

Quod facit contra multos, qui post collationem ab inferiore factam, non plus loquuntur episcopo, quàm vni porco, secundum eum, quem refert Imol. rub. de institu.& de hac institutione authorisabili vide per Calder.consil.2.an archipresbyter.in fi. de præscrip.

69 Quæ sit dignitas & personatus

VNDECIMO, procedit in dignitate, vt in tex. dignitatem, & dicitur dignitas præeminentia, seu administratio rerum ecclesiasticarũ cum iurisdictione, vt archidiaconatus. Panor. in ca. de multa. de præb. Aliquando accipitur pro officio: gl. in. l. 1. de digni. lib. 12. C. quam Barb. in. c. cum accessissent, nu. 20. de consti. refert.

70 Personatus est præeminentia sine iurisdictione, siue quædam prærogatiua. ca. 1. de consuet. lib. 6. & cognoscitur quando habet maiorem præeminentiam quàm alij canonici etiam ante recepti, in choro, vel capitulo, ac processionibus, non tamen habent tantam prærogatiuam, quantam illi qui habẽt dignitatem. c. dudum. in. 2. de elect.

71 Officium est rerum ecclesiasticarum administratio sine præeminentia & honore. vt sacrista. ca. 1. de off. sacrist. Ioann. de Selua, in tractat. de benefic. in. 1. parte. q. 2. Licet in ecclesia Magalonensi olim ex consuetudine habebatur pro dignitate. & in his valde operatur consuetudo, quia illa est censenda dignitas, quæ ex consuetudine pro tali habetur. Panor. in. c. de multa. de præb. dixi in. §. præfatiq; ordinarij. de coll. in concord.

72 Administratio verò sumitur hic largè, vt comprehẽdat prioratus, & alia beneficia. tex. & ibi Card. q. 6. in cle. 1. de rescript. ca. 2 de ætate & qualita. vide glo. in regula cancella. 33. & hi iuuantur hoc decreto.

73 Ideo si conferatur dignitas aliis q̃ canonicis ecclesiarũ, & illi obtinuerint per triennium, iuuantur etiã hoc decreto, vt non possint molestari, licet de consuetudine dignitates non debeantur nisi canonicis, vt not. gl. in titu. de colla. in fi. in verbo requireret. & dico in tract. nom. q. 15. versi. 22.

74 Habẽs dignitatẽ ꝓphanã nõ hoc decreto iuuatur

Intellige istum tex. tam de seculari dignitate, quàm regulari, cum hic tex. indefinitè loquatur, & sic æquipollet vniuersali. l. si pluribus. ff. de. leg. 2. glo. in. c. vt circa. de elect. lib. 6. quod declara verum, quando dignitas erat ecclesiastica; secus si secularis & ꝓphana. c. saluator. 1. q. 3. & sic hoc decreto non iuuaretur Baillinus, præpositus, vel senescallus. seu alius habens officium temporale, sed quiuis alius habens dignitatem ecclesiasticam & spiritualem, vel personatum, seu administrationem, vel aliud beneficiũ quocunque nomine vocetur. dicit tex. in. c. 1. in fi. de consuet. in. 6.

*¶ Audiui tamen ab egregio & summè cõmendato viro D. Thomasio in magno consilio dignissimo consuli olim aduocato regio, quẽ iuuari posse hoc decreto in officiis regiis possessis per quinquenium, & hoc dicebat esse edicto regis cautũ: quod nõ vidi.]

75 Ad tẽpus habẽs dignitatem vel beneficiũ potest post triẽniũ molestari.

Item prædicta intellige in dignitate & officio ac beneficio perpetuis, secus si ad nutum, vt in religiosis. tex. iuncta glo. in. c. 1. de consuet. lib. 6. & infra in limitationibus dicetur fusius limita. 6.

76 Et sic sequester non iuuabitur hoc decreto, cle. vna de sequest. poss. & fruct.

77 Nec coadiutor. c. grandi. de supplen negligen. prælat. lib. 6.

78 Idem dico in rectore finito suo officio, vel idẽ in abbate S. Sulpitij Bituricen. qui ad annũ vel tres annos eligitur, vt post triennium non possit iuuari hoc decreto. & idẽ in œconomo. c. cum vos de offic. ordi.

79 Præterea vicarius episcopi, licet habere dignitatem dicatur, glo. in cle. & si principalis. de rescrip. Et possit esse perpetuus, & de eo possit iudicari, vt de perpetuo. argum. l. sufficit. ff. de condict. indebi. tamen si destituatur, hoc decreto non iuuabitur, quia illa dignitas est potius episcopi, cuius vices gerit. c. 1. de offi. vica. lib. 6. Ioan. Gallus in. q. per aresta. q. 122. Bolog. in addi. ad Ioannem de Ana. consil. 14.

80 Fallit quando à papa esset confirmatus. glo. & docto. in ca. cum accessissent. de co stit. clẽ. & si principalis. de rescrip. & ibi notatur. quod rarò fit.

An appellatione beneficij veniat dignitas, vide per Barb. in. c. sedes. nu. 200. & seq. de rescrip. & glo. in. c. 1. de reg. iur. in. 6. & in cle. auditor. illo titu.

81 De hospitali.

DVODECIMO, procedit etiam in hospitali, quando concederetur in titulum, quod potest fieri duob⁹ modis. Primò ratione fundationis. Secundò, quando ad eius regimẽ quis assumitur à clericis per viam electionis. cle. quia cõtingit. §. vt autem. de religio. domi. glos. nota. in cle. vna. in verb. beneficium, de rerum permu. Panor. & alij in ca. postulasti. de rescrip. Feli. in. c. de quarta. de præscriptio. Docto. in clem. per literas. de

præb.

præb.glos.in verbo.beneficium.eo. titul.in prag. vbi dicit iuuari possessorem hospitalis hoc decreto post triennium,si hospitale cōcedatur in beneficium.

82 Qñ hospitale in bñficium cōcedatur

Et tunc dicitur concedi in beneficium quādo ibi est campanile cum campana,quæ publicę pulsatur ad congregandos homines pro diuino officio. Panor.in ca. patentibus. de priuileg.vel si ibidem sit altare fixum,& consecratum, & ibi passim celebrentur missæ.Feli.in.d.ca.de quarta.col.4. Et tunc veniet appellatione beneficij,glo.in.c.2.de decimis.Alioquin dicitur locus pius & religiosus,& non beneficium. ✱ & tunc possessor non iuuaretur hoc decreto, quia non venit ille locus pius appellatione beneficij. clem. 2.de præbend.Gomes.q.7.huius reg.] glo. in cle. dispendiosam.in verbo beneficiis.de iud.Et quæ sint signa inducentia hospitale religiosum,not.Calder.cōs.4 quę sint.rub. de religios.domi. An dicatur locus pius tradit Ias.consil.214.in causa. hospitalis,colū. 1in.2.volu.vide Ioan.de Selua in tracta.de benefic.in.1.parte.q.7.partis tertiæ.

83 De beneficio sito in villa murata.

DECIMOTERTIO, extende etiam ad beneficium situm in villa murata, quod licet debeatur graduatis,seu saltē qui triennio studuerint in theologia,vel in altero iurium.§.statuimus.2.de colla.in concor. Tamen si collatum sit alteri quàm graduato,& is possederit pacificē per trienniū,non poterit postea molestari.probatur hocverbo generali,quicunque,&c.Tamen videtur cōtra,quia collatio facta non graduato est ipso iure nulla prosequente graduato, & sic non est colorata.vt patet in titu. de firma & irreuoc.concord. stabil.in versicu. necnon. vbi sunt ista verba, Necnon irritū & inane quicquid secus super his, vel eorū aliquo à quoquam contigerit attentari. Ecce ergo quòd collatio est nulla. & sic postquam initio vitiosa est, non potest tractu temporis conualescere. Regula,quòd in initio.ff.de reg iur. & regula non firmatur illo tit. in.6. & etiā quia in fauorem parochianorū est inductū, ideo dicerem esse nullam,si graduatus velit, & prosequatur,aliàs non,per.§. fina.ibi, illa prosequentibus.de colla.in concor.& ibi dixi.facit.l.2.C.de iure emphy.ideo qn̄ nominatus vel graduatus nō ꝓsequitur intra triennium, non poterit molestari is qui possedit pacificē per illud tempus, imo interim potuit præscribere, instar hæredis, qui potest præscribere legatum antequam legatarius acceptauerit,quia ignorat an legatarius velit acceptare.Feli.in rub.de præscript. Soci. consil.63.in causa,col.3.in.1.vol.dixi plenē in repet.l.vnicæ.nota.1.nu.54.C. de senten. quæ ꝓ eo quod interest.sic ignoratur.an nominatus vel graduatus velit acceptare beneficium. ideo si detur alteri, non est mirum, quia inuito non debet dari beneficium. l.inuito.ff.de re. iur.& licet istud sit introductū etiam in fauorem parochianorū,vt instruātur à graduatis, & illi fauori per triennium tacendo renunciauerunt, imputetur eis cur non reclamauerunt intra triennium,vt poterant,quia eorum intererat,vt in simili dicit glo.in verbo personis.ca. si quis presbyterorum.de reb.eccle.non alien.& in.l.iubemus. in verbo œconomis. C. de sacrosanct. eccle.ideo potest illis post triennium agentibus dici,sera prece subueniri vobis desideratis.l.2.C.de iur & facti ignoran.

✱ Et sic patet quòd possessor triennalis est tutus,si coloratum habeat titulum, etiam si in bulla sua aliqua qualitas fuerit omissa,vt quia beneficiū sit in villa murata, vel ꝙ ecclesia sit parochialis, vel debita canonico, aut nobilibus,vel aliàs, nam postquā defendit ad id quod est principale, scilicet ad beneficium:ergo ad qualitatem illius, quæ est accessoria. Regul.accessorium. de regu.iur. lib.6. & in omnibus hoc decretum defendit,nisi in exceptis,ergo & ī hac qualitate.]

84 De beneficio p aliū possesso.

DECIMOQVARTO, extende siue possederit per se, siue per alium, nā qui possidet per colonum vel per alium, ipse videtur possidere.arg.l.1.§.deiecisse.ff.de vi & vi arma. licet textus vtatur verbo possederit,quod est verbum verum, & non fictum. Item si habita colatione beneficij locauerit fructus ad triennium, & postea discesit ad Hispanias.& post triennium reuertatur,dicēs se possedisse pacificē,licet vicarius fuerit perturbatus,quod nō est verū. vt tenet Nic. de Milis, in verbo possessio pacifica.q.131.

85 Possessio qñ dicit pacifica.

Vbi dicit quòd illa est pacifica possessio, quæ non turbatur de facto, licet turbetur de iure. & ideo si colonus turbetur, non dicitur

tur dominus pacificè possidere. alioqui fieret fraus huic decreto, & quilibet discederet à loco beneficij per triennium. vt non id temporis molestaretur, & postea esset tutus, & sic via fraudibus pateret, cōtra. l. in fundo. ff. de rei vend. & infra latius dicetur, quando quis dicatur pacificè possidere, & dicit. l. quòd meo: ff. de acquir. possess. Is possidet, cuius nomine possidetur &c. facit. l. r. in fi. si mensor falsum modum dixerit.

Item dicitur is pacificè possidere beneficium, licet episcopus vel alius recipiat fructus primi anni. iuxta. c. si propter. de rescri. in. 6. tum quia pacificè & sine lite possidet quod requirit hoc decretū, tum etiam quia non patitur molestiā de facto, simul quod acceptando illud beneficiū recepit titulum & administrationē. Perus. in. c. si tibi cōcesso. de præbend. in. 6. ideo si postea possederit post duos annos cum hôc anno, dicetur pacificus possessor, qui non poterit amplius molestari, quod est notandum quia sæpius vsu venit in Normania propter deportus.

86 De beneficio sequestrato.

DECIMOQVINTO, etiam si beneficium esset sequestratum, quia sequestratio necessaria non priuat quem possessione sua. Henric. Boic. in. c. examinata. de iudic. l. interesse. & ibi notat. ff. de acquirend. possess. etiam licet sequestratio priuaret, tamen ille non perdit commodum possessionis. Bar. in. l. si oleum. ff. de dolo. tenet Auriol. in. c. fi. in. r. addi. vt lite pend. in. 6. Diceré tamen, cum in hoc regno fiat sequestratio per legem regiam, tunc quia quilibet dicit se possessorem, & nō apparet quis possederit, quod non posset iuuari vnus magis quàm alter. alioqui cum vterque dicat se possidere, vterque post triennium esset tutus. quod non videtur iuri consonum. & ita tradunt doct. Aret. maximè in. l. interesse puto. ff. de acqui. possess. nisi dicas quod is iuuabitur, cui est adiudicata possessio, videlicet recredentia. nam poterit cōtra tertium iuuari, sed contra litigantem non. vide quæ dixi in. l. sequester. de verb. sig.

87 De capellania.

DECIMOSEXTO, procedit in capellania, siue in altari, quia equiparantur aliis beneficiis, vt dicitur in. c. apostolica. 8. q. r. & capellæ possunt annecti præbēdę. Panor. in. c. exposuisti. per illum text. de præb. Fel. in. c. cū venerabilis. col. 11. de exceptio. & in. c. ex parte. colum. 1. de rescript. quia est eadem ratio in beneficio & capella, ergo idē ius erit, arg. l. illud. ff. ad leg. aquil. not. in. c. 1. & per totum de capel. monacho. Io. de ana. con. 24. primò videtur.

88 Edificans in ecclesia capellas, non tenetur eas dotare.

Vbi concludit ædificantem capellas seu altaria in ecclesia, non teneri ad dotandum eas, quia non est eadem ratio in hoc casu sicut in ecclesia. tum quia capellaniarū collatio ad illum prælatum pertinet, sed institutio ad illum, in cuius diocesi sunt cōstructæ, licet contrarium teneat Panor. in cōsi. 89. in. 2. volu. Nicol. Milius in verb. beneficium. q. 49. & Fel. in. d. c. cum venerabilis. ita in propriis terminis concludit Dec. cōsi. 121. in causa. col. 2. vide Paul. de citad. in tract. de iure patro. in. 3. parte. q. 32. in prima causa. vbi dicit capellas olim non dici ecclesias, sed erant tuguria caprarum, & pellibus illarum tecta. glo. in. c. concedimus. de consecra. distinct. 2. quia nobiles in itinere ecclesias de pellibus caprarum tectas habebant. Archi. in. c. plures. 16. q. r.

89 Et dicitur capella, quia capit laos, id est laicos, & hæc est vera, vel populos, vel capiens laudem. Archi. in. d. c. concedimus. Vel capella dicta est à cappa beati Martini, quam olim reges Franciæ ad bellum deferebāt, quæ custodiebatur in tentoriis, & is locus capella dicebatur, & clerici custodes illius loci capellani vocati fuere. teste Præpos. in. c. presbyter, col. 2. dist. 23. quæ iure nō probantur. Et in his capellanis committitur simonia, sicut in aliis beneficiis. c. non satis. de simo. & veniūt appellatione ecclesiarū, vt cōcludit Aufrer. in decis. suis. q. 57.

90 De præstimoniis & quare instituta fuere.

DECIMOSEPTIMO, etiā procedit in pręstimoniis. Domi. cōsi. 89. vacāte. col. vlt. & hoc intelligit, quando dantur in titulum perpetuum, & habēt annexum aliquod obsequium spirituale, tunc dicuntur beneficium ecclesiasticum, & sic procedit iste tex. secus si præstimonium consisteret in sola temporalitate, & tunc secundum eum de eo etiam non deberet fieri mentio in rescripto. vide Oldra. cōsi. 81. quod processus. col. 1. vbi dicit esse beneficia ecclesiastica, quæ non possunt conferri nisi clericis.

91 Et ideo dicitur præstimonium, quod

præstat munium, & etiam quia perpetuo conceditur, sicut beneficium. Oldra. consil. 140. in ecclesia. vbi plura alia tradit, intelligenda tamen sunt vt supra dixi.

✻ ¶ Fuerunt enim instituta pro studétibus, & pro subsidio contra infideles, & nullum habēt cōmuniter seruitium annexum, nec aliquod onus, ideo multa teneri possunt etiam sine dispensatione, teste Io. Staphileo in tracta. de literis gratiæ & iustitiæ. in §. expecta. forma fol. 15. & Gomes. in tracta. expecta. in. 1. forma. Sed ego vidi communius habere onus aliquod annexum, videlicet dicendi missas, vt nuper fuit litigatum & decisum de capella nostræ dominæ in porta ciuitatis de Cōpieigne fundatæ, quæ licet fuisset vnita de consensu possessoris, tamen vnio ea tantum causa fuit reuocata, quod non erat spirituali addicta, & vt dicitur spiritualisara, anno. 1542. die. 6. Iulij. & communitates ecclesiarum non sunt beneficia ecclesiastica. sic fuit dictū, anno. 1526. die. 19. Aprilis, & ideo non tenetur ad decimas, sicut alia beneficia. vt aliàs consului.]

92 DECIMOOCTATO, extende etiam ad pensionem à Roma. pontifi. canonice cōstitutam, & in titulum datam. quia beneficij appellatione continetur. Panor. Barb. & Feli. in. c. ad audientiā. 2. de rescrip. Tamen quia non est dignitas, officiū ecclesiasticum, vel beneficium, non cōprehenditùr hoc tex. vt infra patebit. ✻ nisi distinguas vt per Paul. de Roma. in tracta. pēsio. c. 7. etiam qui non soluit pensionē per triennium non iuuatur hoc decreto, sed cogitur eam soluere; quia causa fructuum non est beneficialis, no. in. c. 2. vt lite penden. in. 6. & pensio respectu beneficij ita se habet, sicut vsusfructus ratione proprietatis. c. fi. de pigno. etiam tenetur soluere pensionē, qui non consentit constitutioni illius, sed successit in illo beneficio, super quo erat imposita pēsio, & si non soluerit per trienniū, tamen compelletur eam soluere, quia beneficium transit cum suo onere. l. alienatio. ff. de contrahen. emptio. hoc expressim tradit do. Gomes. i. q. 50. super hāc regula cācel.]

Non soluens pensionē triēnio non iuuatur hoc decreto.

Verumenimuerò quia multifariam, & à multis fui rogatus materiam pensionū breui perstringere, & secundum vsum curiatū Franciæ dictare, quorum votis annuens, sequentia duxi hic inserenda.

93 Prima cōclusio, pensio verbum generale est. Primò accipitur pro fructibus. l. prædiorum. ff. de vsur. Secūdò pro censu. c. cōstitutis. de relig. domib. Tertiò, etiā capitur pro mercede rei locatæ. l. ædē. C. locat. l. 1. ff. de migrand. cū infinitis similibus, Quartò sumitur pro solutione sortis & vsurarū. gl. in d. l. quæsitū. ff. de pigno. & generaliter cōprehēdit quālibet annuā solutionē, etiamsi soluatur ex re pphana. l. sed addes. §. 1. & §. si dominus, & §. si quis. cū multis. ll. seq. ff. locat.

Quot modis accipiatur pensio.

94 Et ita intelligitur ordinatio regia sita in rub. des baillifz. arti. 36. vbi rex prohibet præsidētibus, cōsiliariis, seneschallis, & suis bailliuis, ne pensiones recipiant à prælatis, nec ab aliquibus dominis secularibus, sub pœnis ibidē constitutis, siue soluatur ex re ecclesiastica, vtpote ex beneficio. ca. ad audientiam. 2. de rescript. ca. quanuis. in. 1. de præb. in. 6. & probatur iuribus in sequentibus allegatis. & hoc not. Soc. consi. 50. subtiliter. col. 1. in. 4. vol. hic intendo loqui de pensione tangente beneficia ecclesiastica:

Ordinatio regia declaratur de pensionariis.

95 Secunda cōclusio. Pensio est certa portio, ex aliqua mensa, vel beneficio, ex causa ad tempus, non in perpetuum separata. Et ista diffinitio concernit pensionē quatenus est cōmodum tēporale tantum, non quatenus est titulus beneficialis, secūdum Card. & Imol. in cle. 1. de supplend. negli. prælat.

Quid sit pensio.

96 Hæc diffinitio non placet, tum quia nō comprehendit singula membra diffiniti, tum etiam quia alus à diffinito cōuenit, & sic non valet. vulgata. l. 14. dolum. ff. de dolo Primò est quædam pensio quæ perpetuo cōstituitur vicario perpetuo, vel alteri. Hiero. gigas in. d. trac. pensio. q. 1.

Reprobatur diffinitio & noua datur.

Item aliquando certa potio separatur ex beneficio, & tamen non est pensio, sed est beneficium, vtpote quando ex vno beneficio fiunt duo, ex vna præbenda duæ, quod ex causa, quatuor cōcurrent bus, fieri posse tradit Panor. & alij per illum text. in c. vacante. de præb. Petr. Ancha. consi. 114. etiam potest portio separati pro reparationibus ecclesiarū: c. concesso. & c. seq. 12. q. 2. & tamen non erit pensio. provt hic capitur:

97 Ideo sic diffinitem, pensio est certa portio ex

tio ex fructibus, seu redditibus beneficij, vel in pecunia ad tempus, vel in perpetuum à papa, vel episcopo legitimé constituta.

98 Primò dico certa portio, quia aliquibus vicariis datur certa pensio, & determinata quantitas vini, & frumenti, & tunc qui habebit illam vicariam in titulum habebit illam pensionem, quæ non potest augeri, sed imputandum est illi qui eam acceptauit seu beneficium.c.si tibi concesso.de præb. Auriol.in additio.ad de monte laudono.in.c. super eo.de præb.in.6. nisi esset tam modica, ex qua non posset vicarius viuere, & iura episcopalia soluere, quia tunc augebitur. c.præsenti. de offi.ordina.in.6.not.in. c.de monachis.de præb.abundè scripsi in tracta. de congrua portione. Alij verò vicarij nullam certam, nec determinatam portionem habent: sed dum ad vicariam præsentantur, asignatur eisdem certa & congrua portio pro personæ dignitate, & qualitate. & hoc probatur in.d.c.de monachis.& in.c.extirpandæ.in.§.qui verò.per Panor. de præbēd. &.c. 1.illo titul.in.6. & hæc augeri potest, vt infra dicetur.

* ¶ Item dicitur certa, quia in certa quantitate pecuniæ, vel fructuum cōsistit, & communius in.3. parte redditiuum, vt infra dicitur, & declarat Paul. de Roma in tracta. de pensio.in.c.1.]

99 Item dixi ex fructibus, quia quædā pensio consistit in fructibus beneficij, quædam in pecunia.c.nisi. de præb. * Et an ex distributionibus quotidianis debeatur, vide tex. in extraua. postulastis. de præb.in.cōibus.]

Postea dixi, seu redditibus, cuius appellatione omnes prouētus cōtinentur, vt no. doct.in cle.vna de excess.prælat.&.c.pastoralis.de deci.& differentiam inter redditus & fructus tradit glo.& doct.in.c. generali. de elect.in. 6. Specu. in titu. de locat.§.t. versic.illud. Conrad. in tract. de contractibus.q.72.cum sequen. * scripsi in.§. volumus.in verbo fructus.& seq de colla.in cōcorda.à papa vel episcopo ideo dixi, quia ab his regulariter imponi sólet, nomine episcopi archiepiscopū comprehendēs.de quo in.c.extirpandæ. in fi.de præb.] alia verba declarantur in sequentibus.

100 Pensio dicitur à pendeo pendes, quia pender à beneficio, à quo detrahitur, sicut vsusfructus à proprietate.c.quicūqoe.& sequen 12.q.3.c.si.16.q.1.c.fi.de pigno.capit. significauit. de censib. Cardin. & Imol. in cle.1.de supplen.negni.prælat.

Pensio vn de dicatur

101 Tertia conclusio. Duplex est pensio, licita, & illicita. Licita, quæ à iure probata est, & quæ est legitimé imposita, vt in diffinitione dicitor.& quędam est perpetua, alia temporalis, vt supra declaraui, & infra etiā plenius. Illicita est quæ à iure improbata est, in.d.cle.1.de supplen.negli.prælat.& in c.prohibemus.de censib. & infra fusius declarabitur, vtpote quia deputatur ei, qui nō est beneficij capax. & vltra quàm liceat.c. extirpandæ.in fine.de præbend. & elucidat Hier.gigas in suo pēsio:tracta.q.3.& seq. & q.5.quæ pensiones sint illicitæ.

Duplex est pensio.

102 Quarta conclusio. Pensionem potest cōstituere.Roma. pontifex.not.doct. in.d.ca. ad audientiam.2.de rescrip.quia in beneficiis plenariam haber potestaeē.c.2.de prēb. lib.6.cle.1.vt lite penden.dixi in tracta.no. q.21.principali, nu.54.& seq.

Quis possit pensionem cōstituere.

103 Item legatus, archiepiscopus, episcopus: sed non alius inferior. Panor.in.c. cōquerente.col.1. de cleri. non resident. Per. Ancha.consi.279. quæstio proponitur. vbi dicit quòd episcopus potest prouidere, quod seni & debili constituatur pensio, ex qua possit viuere. Ratio est, quia quādo aliquid permittitur à iure, & Roma.pontifex non reseruat sibi facultatem, potest episcopus hoc facere.c.nuper.de sententia excommuni.glo.c.postulastis.de cleric.excō. ministr. glo.in.c.penult. de pœnis.in.6. * Paul. de Roma.in.d.tracta pensio.c.4.& prohibetur episcopis in fraudē pensionē imponere.c. extirpandę.in fi.de præb.ergo cessante fraude non, vt ibi firmāt docto. & Hiero. gigas in.d.tract.pensio.q.6.]

104 Intellige per viam quantitatis, secus per viam quotæ, vt tertiam: quia esset diuidere beneficium, quod est prohibitum.c.maioribus.de præbend.de Ana.in.c.audiuimus.de collusio.detegend. de Petrucia.in.l.1.in.6. remedio finiēdarum litiū.ff. de iureiur. De inferiore patet, quia quādo aliquid permittitur ex causa cōtra iuris cōmunis dispositionē, nō cōpetit inferiori, nisi exprimatur.

Panor.& alij in. ea.at si clerici.de adulteriis.de iud.in.c.2.de eo qui fur.ord.recepit. e.quæsitum.de rerum permuta.gigas.q.8.

105 Est tamen differentia,quia quando imponitur ab episcopo, non potest fieri aliqua cōuentio de pensione inter partes: & si fiat, simonia est.c.nisi.ibi, nō quidem ex pactione partium, de præb. quia beneficia debent resignari purè, & liberè. glo. in.c. ex parte. in.1.de offic.deleg. Panor.in.c.non satis.per illum text.de simo. Secus si resignatio fiat coram papa.glo.in.c.cum pridem. de pactis in.c. ordinationes. 1.q.1. Decius consil.141. ad plura.& consi.436.visa instructione.col. 2.cum talis conuentio in hoc casu sit prohibita ex cōstitutione ecclesiæ, & non de iure diuino.ideo papa potest dispensare.Fel.in.d. .. ad audientiam.col.2. & seq. Hodie extra papam vix cōstituitur pensio in hoc regno, & est tutius,propter conuentiones partium. vide Hiero.gigan.q.4.

106 Sine causa non potest constitui pensio.

Quinta conclusio. Sine causa nō potest constitui pensio. Panor.& alij in.d.c. vacante.de præb.&.c.significauit.de censib.

107 Ratio est, quia sicut in alienatione rerum ecclesiæ requiritur causa, alioqui non valet, etiam si solennitas interuenerit.c.sine exceptione.12. q.2. & ibi plenè dixi. glo.in c.1.in glo.penul. & ibi Panor. de inintegr. restit. Soci.consilio.29.viso quodam instrumento.col.1. & seq.in.1. volu. sic & in hac pensione.& de hac constare debet causa:nec sufficeret assertio episcopi asserentis causam interuenisse. Panor.in.c. diuersis fallaciis. de cleric. coniug. col.2. c.1. & ibi glo.2. & Barb. de reb. eccle. non alienand. vbi alienatio non potest sine causa fieri. sed hæc est alienatio,vt supra dixi.ergo &c. Oldra.consil.226.quidam episcopus.

108 Causæ imponēdi pēsionem.

Causas quæ debent interuenire, ponit glo.in summa.12. q.2. videlicet propter necessitatem, vt pro soluendis debitis imponi poterit. c.si propter.de rescrip.in.6. propter vtilitatem, vt quia ecclesiæ seruitium præstabat.ea.per tuas. de donat. Petrus Ancha. consil.279.quæstio.& pro bono pacis.c.nisi. de præb.& propter pietatem, vt quia debilis, vel senex. Decius d. consil.436. visa instructione.col.2.

☞ Quatuor etiam causas impulsiuas pensionis scribit Paul.de Roma.in tract.de pensio.c.1.nu.12. videlicet literaturam, hospitalitatem,præmium,& amorem, quas prosequitur ibi vide. & per Hiero. gigantem. quæst.1.& quæst.6.]

109 Et illi quibus assignatur pensio ratione senij,vel infirmitatis, super beneficiis curatis, vel dignitatibus, sunt inhabiles ad similia beneficia, nisi tempore assignationis huiusmodi ius habuerint in illis, & si receperint, & per mensem alia beneficia obtinuerint, cessat pensio, vt dicitur in prouinciali. fol.63.versi.illi quibus. vbi allegatur extra. Nicola.quinti, quæ incipit,ad futurā rei memoriam &c.quam nō habemus saltem ego non inueni. Et debet commensurari pensio causæ,vt nō excedat.tex.in. c.relatum.in.2. ibi, iuxta seruitij meritum conferantur. de testa.not. Alex.& Ias.in.l.si donatione.C.de colla. Soci.d.consil.29 in.1.volu.

110 Causa nō requiritur in papa.

In Romano pontifice nō requiritur causa,vt tenet Feli.& communiter doct.in.d.c. ad audientiā.& Dec.consi.141.&. 436.quia in his quę sunt iuris positiui,in eo sufficit pro ratione volūtas,& maximè in beneficialib. glo.in.c.si gratiosè.de rescri.in.6.& ibi Domi.quod intellige per ea quę tradit Hippol. in sing. 6.in principe. & sing.9. præsumendum.Fuit tamen prolatū arestū, Anno.1535. mense Iunio, quòd pensio non imponatur, nec imposita in regno admittatur, extra tres casus. Primus pro bono pacis, quādo beneficium est litigiosum, vt sup:a dictū extitit. Secundus in resignatione, ne resignans nimium patiatur dispendium. Tertius est in permutatione ratione inæqualitatis redditūum beneficiorum, imponitur super altero pensio, quod est not.pro Gallis.

In tribus tantū casibus in hoc regno imponitur pensio.

☞ Ideo non valeret, si quis permutaret beneficium mecum, & assignaret. mihi pensionē super alio beneficio, quàm permutato.arg.l.vt fundus.in fi.ff. cōmuni diuidūd. vide tex.in. d.c.nisi.de pręb.& hoc seruatur in forensi iudicio in hoc Franciæ regno licet de iure secus.]

111 Patronus reseruat sibi pēsionem.

Sexta cōclusio. Potest patronus in fundatione benefici sibi reseruare pensionem, vel aliud onus imponere, videlicet, quod præsentādus debeat esse sacerdos, vel cōsanguineus. si reperiatur. ea. cum dilectus. vbi Panor.

Panor.nota.5.de consuetu.& hoc ex episcopi vel alterius superioris consensu, alioqui secus.c.1.c.quãto.de censib.& ibi Panor.ca. nobis.de iure patro.Roch.de curte.in tract. de iure patro.in verb.ꝓ eo quod.q.12.& sequen.c.Eleutherius.18.q.2.glo.in.c.generali.de cle&.in.6. Intellige quando fructus sunt abũdãtes,& sufficiẽtes clerico, alioqui secus.Panor.in.c.1.de cẽsib. Et an sicut ꝓhibẽtur augeri.c.prohibemus.de censib.ita & diminui,vide Imol.in.c.cũ clerici.in fin.de transact. Et quid si patronus sibi reseruauerit, quod primogenitus semper habeat præsentare, si primogenitus ingrediatur religionem,an posſit præsentare?quod non,sed deuoluitur ad secundum, vt cõcludit Egid. de bella mera consil.33.quod si ad personas. col.1.tũ quia est mortuus mundo, tum quia duplex est primogenitus, vnus primogenitus natu.alter primogenitus dicitur,quia est primo cognitus à iure.teste Bal.in.l.eã quã. col.10.nu.44.C.de fideicõmissis & Barb. in repet.l.cum acutissimi.col.58.ibidem.

112 Et clerico potest certa pensio constitui. duratura donec sibi de beneficio fuerit ꝓuisum.Hosti.in.c.cum essent.de simo.& papa pluries hoc facit,ac episcopi, vt tenet Bonifac.in cle.1.col.penult.de reb.ecclesiæ non alienand.

113 Pensiones in fraudẽ impositæ nõ valẽt. Episcopus pẽsionem suo nepoti an reseruare possit.

Septima conclusio. Pensiones in fraudem iurium constitutæ non valent.tex.in.c. extirpandæ.§.qui verò.in fi.de præben.Feli. post glo.Panor.& Imol.in.d.c. ad audientiam.in.2.de rescrip. vt si episcopus conferat beneficium curatum alicui retenta pensione nepoti, qui ratione ætatis non potest curatum beneficium habere.ca.audiuimus. de colu.detegen.ca.extirpandæ.in fine.de præb.&.c.conquerente.de cleri.non residẽt Decius cõsil.141.ad plura.Card.in cle.1.§.1. q.3.&.10.de supplen.neglig.prælat. Boer.in addit.ad Dy.in regula.1.in verbo, adde ꝙ ista.de regu.iur.lib.6. Et præsumitur imposita per fraudem,nisi de causa appareat. Ancha.& Card.in.d.§.qui verò.facit quod dicit Bar.in repet.l.omnes.in.3.q.princip.in princi.ff.de iusti.& iure. intellige in episcopo,secus in papa, vt supra dixi.c.ad audientiam.1.de eccle.ædificand.

114 Octaua conclusio. In literis beneficialibus appellatione beneficij non venit pẽsio. & c.quamuis.de præb.lib.6. & quia ponuntur tanꝙ diuersa.in.d.c. ad audientiam. & quia sunt diuersa nomina.l.si iidem codicilli.C. de codicil. Nisi dicatur de alio quocunqꝫ beneficio.glo.in verb.quocunqꝫ.cle.2.de vita & honest.cler.Fel.in.c.postulasti.col.11.versic.4.declaratio.de rescript.&.c. de quarta. col.5.nu.15.de rescrip. ✱ plenè declarat Paul.de Roma in trac.pẽsio.q.7.versi.redeũdo.vbi etiã tradit octo pẽsionis priuilegia.]

Pensio an veniat appellatione beneficij.

115 Pensio an sit exprimenda.

Nona conclusio. De pensione quæ finitur cum persona non est facienda mentio in beneficij impetratione. secus si transferatur de persona in personam. Aufre.in decis.capel.Tholosa.q.472.an de pensione.de Milis in verb.gratia.q.17.glo.in verbo beneficiorum.in.§.item quòd vniuersitates,de col la.in prag. ✱ Et quælibet pensio.de papæ licentia transferri.potest, teste Do. Gomes. in commenta.reg.cancell.de infirmis resignan.q.16.quod non seruaretur in.hoc.regno.] Nisi ratione primarum literarũ habuisset, quia tunc secundas impetrando, tenetur de pẽsione facere mentionem.c.ad audientiam.in.2.de rescrip.Feli.in.c.postulasti.col.10.cum seq.versi.& super istis nu.7. in fi.illo titul.vide Calder.consi.6.an si episcopus.de præb.& Card.in cle.vlti.q.9.& seq.de offic.ordi. hodie cum quælibet pensio succedat loco beneficij, quia datur in perpetuum,id est, ad vitam recipientis,ideo impetrans debet de ea facere mentionem. glo.in regula.61.in fine.in regulis cancel. & istud est tutius, ne quis impetrando beneficium,impetret & lites.

116 Quæ pensio possit constitui.

Decima conclusio. Pensio talis potest constitui habenti beneficium, vt tantum ei remaneat, quod possit viuere, iura episcopalia soluere,& alia onera supportare.c.vacante.&.c.cum causam.& ibi Panor.& alij de præb.c.1.& ibi docto.de censib. Henric. Boic.in.c.prohibemus.col.2.illo titu. Feli. in.d.c.ad audientiam.in.2.argu.c.de monachis.de præb.c.quoniam.de vita & honesta.cleri.licet in extrauag.1.de elect.in extrauag.Ioan.22.fint taxatæ vsque ad dimidiam partem fructuum, ✱ quæ extrauagans seruatur in patria iuris scripti teste Boer.in decisi.Burdega.quæst.2.in fi.] tamen

men posset altera pars ita esse tenuis, vt non sufficeret pro clerico titulato. ideo quotidie quando illa dimidia pars non est sufficiens reformantur per senatum. & vsq; ad tertiam partem de consuetudine approbantur in Francia, & non vltra, etiam si fuerint à papa impositę. Ideo fuit reseruatio pensionis omnium fructuum beneficij prohibita per senatum, Anno. 1496. die. 19. Aprilis.

✱ Vide plenè Calca. consil. 120. in nomine. &c. super eo. & abundantius per Ioan. Staphileú. in tract. de literis gratiæ. & literis iustitię. fol. 154. & an diminutis beneficij fructibus per bellum, vel aliàs debeat pensio diminui, vide per Ludo. Roma. consil. 369. circa primum. quæst. 5. & seq. Paulum de Roma. in. d. ca. fi. § postremo. tracta. pensio. & gigantem. q. 9.]

117 Collator sibi nō potest reseruare pensionē. aliàs est excōmunicat°.

Vndecima conclusio. Non potest episcopus, aut alius collator, sibi reseruare aliquam pensionē, ab initio, conferendo beneficiū alicui, quia sine diminutione debet conferre. c. 1. vt ecclesia. benefi. sine diminutio. cōferan. Nec aliud onus imponere: & si imponant, simoniam committunt. c. non satis. de simo. & sunt periuri imponētes. in prag. in titu. de elect. c. 1. § ad locum verò. & excōmunicati. extra. cum detestabile. de simo. in communibus. quod est valde durum prælatis, seruandum tamen, argu. l. prospexit. ff. qui & à quibus. Sunt quidam qui in beneficiis contrahunt, sicut in rebus ꝓphanis: sed nesciunt quid faciunt, sciēt enim postea, scilicet in morte, & in die terribilis iudicij.

118 No. cōtra canonicos

Ideo si canonici conueniāt inuicem, des mihi tuum suffragiū seu votū pro meo nepote in ista præbenda, & ego dabo in prima vacatura meū ꝓ tuo: est simonia, quia omnis conuentio in spiritualibus cessare debet. c. quàm pio. 1. q. 2. Idem si quisquā dicat nunquam me viuo fiet talis canonicus, nisi iste pro quo rogaui, fiat. teste Ioan. de Selua. in trac. de benefi. in. 1. parte. q. 7. nu. 64. & multi reperiuntur tales, vt docet experientia.

119 Papa ecclesias regni nō reddit tributarias.

Nec etiam in hoc regno summus pontifex solet præsertim in archiepiscopatibus & aliis dignitatibus imponere pensionem, & ecclesias regni tributarias reddere sine regis consensu, imo rex sua ordinatione sanciuit omnes pensiones & cætera onera ecclesiis regni imposita, in fauorem cardinalium, vel aliorum, ad manum suam poni, & de illis, & ecclesiarum fructibus ecclesias reparari, clericisque de victu sufficienti prouideri, vt hospitalitatem, & alia onera persoluere possint. habetur in stylo parlamenti in 7. parte rub. de reparatio. eccle. & in rub. de taliis & exactio. ordi. 5. & 13. latè Benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo, si absq;. in. 2. nu. 30. cum seq. in substitutio. fideicom. de testa. Gagui. fol. 183. glo. in titul. de annatis. in verbo exigatur. in prag.

120 An pensionarius decimas & alia onera soluere teneatur, quod nō, si pecuniam recipiat: secus si fructus, tūc pro rata soluet. Inno. in. c. à nobis. de deci. glo. tamen in cle. 2. de decim. tenet indistinctè pensionarium ꝓ rata teneri, vide ibidem.

Pensionari° ad onera & decimas an teneatur.

✱ Et breui dicas, quòd pensionarius non tenetur ad onera consueta, videlicet ad hospitalitatem, neque iura episcopalia soluere, de quibus. in. c. conquerente. de offic. ordina. c. de monachis. de prębend. Sed ad inconsueta, quæ imponuntur ecclesiis extraordinariè sic, vtpote ad decimam papalem, vel si imponatur pro refectione pontium, aut aliàs iustè, quia postquam sentit commodum, onus sentire debet, regula secundum naturam. ff. de regu. iur. & ita expressim concludit Paul. de Roma. in tracta. de pensio. c. vlti. § fin. plenè scripsi viginti rationes adducendo in cōsilio meo quod feci ꝓ reuerēdo patre & domino episcopo Carcassonēsi, & ita fuit iudicatum in hoc senatu, anno. 1532. die. 16. Decēbris, &. 23. decēb. inter magistros Ioan. Rogier, & Ioan. Grisset, in camera inquisitionum, & potest super pensione soluenda deduci onus hoc. Et sic non tenetur pensionarius contribuere ꝓ reformatione abbatiæ, nec ad reparationes, nisi in subsidi. ī. ita pronūciatum fuit, Anno 1535. die. 13. Maij. Sed ad decimas bene tenetur ꝓ rata, quia decimæ sunt onera fructuū. l. si sine herede. § lucius. ff. de administra. tuto. glo. in. l. 1. vbi Bar. C. de annonis & tribut. lib. 10. stipēdia enim & tributa ob prædia præstita sunt onera fructuum, vnde nec maritus in dotem ea reputat, nec vllam ꝓpterea habet exactionem. l. neque. ff. de impens. in rebus dotal. fact.]

Duodecima

121 Reformatio pensionis quã peti posuit.

Duodecima cõclusio, Quando pẽsio ab initio non fuit rectè constituta, vt quia solẽnitas vel causa non interuenit, tunc reformatio potest peti, per quam pronunciabitur nulla constitutio, non solum in parte, sed in toto.

122 Vel si Rom. põtifex bullas retinuerit, donec quis pensioni consenserit. nã iustus metus est retinere instrumenta. l. isti quidem. ff. quod met. causa. Benedict. vbi supra. num. 36. Si verò solennitas interuenerit, sed excessiuè fuit imposita, tunc petetur rescindi pensionis constitutio, & ad quantitatem iu re permissam reduci, non autem quod in totum rescindatur. gl. in. c. 1. de in integ. resti. & ibi Panor. & Imol. & glos. in. c. penult. de rebus ecclesi. non alienan. facit. l. 2. C. de rescind. vend. Roma consil. 369. col. 2. incipiẽte circa primum. & no. in. ca. præterea. de iure patro. & in prouinciali omnium eccl. fol. 63. versic. pensio immoderata.

123 Quando verò post constitutionem reperitur iniusta, quia clericus non potest viuere, potest fieri reductio ad iustam quantitatem. ca. suggestum. de dec. vbi quando priuilegiũ incipit esse damnosum, potest reuocari, & ad debitum statum reduci. ✱ Non obstante indulto quod reduci non possit, teste Staphileo. in trac. de literis gratiæ. fo. 154. versi. & ideo, & sequen.] no. in ca. prohibemus. & in ca. quanto. de censib. l. non modus. C. de seruit. & aqua. &. l. præses. illo titul. vbi Bal. dicit quòd licet pater teneatur alere filium, si tamen bona sint adeo diminuta, quòd solum sibi sufficiant, non tenebitur alere illum. Panor. in. c. præterea. in vlti. notab. de iure patro. nec præiudicaret illi possessio cõtinuata soluendi, nec posset intentare remedium possessorium ille cui est soluta obstante decreto prag. sanctionis. de anna. Rota decisio. 16. in nouis.

✱ Imò secunda pensio, non facta mentione primæ non valet, quia in dubio Rom. põtifex non videtur onerare velle ecclesiam ad duas pẽsiones, nisi expressa prima hoc faciat. arg. c. mandatum. de rescri. sic expressè fuit decisum in Rota. vt refert Cassado. in decis. super regu. cancell. rub. de pensio. decisio. 3. pensio. & decisio. seq. facit tex. in. l. nauis ✠. cum autem. ibi, quia non debet duplici dãno onerari. & ✠ fi. ibi, vtrunq; onus pati non debet. ff. ad. l. Rhodi. de iac. & l. titia. 14. qui inuita. ff. de lega. 2. & l. penu. ff. de dote prælega. Boer. in. decisio. Burdegalen. quæstio. 162. creatio.]

124 Pensio an possit permutari vel sequestrari.

Decimatertia conclusio, Pensio non potest permutari cum beneficio ecclesiastico, quia non est titulus ecclesiasticus. Imol. in cle. 1. & ibi Gard. q. 9. col. 3. de supp. negli. præla. Card. in cle. vna. q. 4. de rerum permut. in. c. quæsitum. per illum tex. de rerum permut. intellige vt abundè Paulus de Roma in tract. pensio. c. 7. ✠ fi. declarat.

125 Decimaquarta conclusio, Pensio nõ potest sequestrari. Albe. in auten. sed iam cautum. C. depos. sed contrarium seruatur in practica.

126 Ante literarũ præsentationẽ an pensio debeatur.

Decimaquinta cõclusio, Pẽsio debetur statim atque fuit constituta, etiam si literę non fuerint præsentatæ per duos vel tres annos. l. si quis domum ✠ fi. ibi, pro rata temporis quo fruitus est pensionem præstet. ff. locat. Prouincia. fol. 35. l. nec semel. ff. quãdo dies. leg ced. vide Cassado. in decisio. super regulis cancella. decisio. 2. rub. de pensio.

Nec refragatur clausula in literis apposita, postquã tibi prædictæ literæ præsentatæ fuerint: quia non suspendit obligationem, sed solutionem & exactionem, sicut in illo, qui promittit mihi nũc super tali fundo decem menstrua, quia non intendit soluere donec merces suas vendiderit, vel postquã creditor præsentauerit ei literas salui conductus. l. ex his verbis. C. quãdo dies leg. cedit. Et quia recipis fructus beneficij quod resignaui, ideo teneris. arg. l. curabit. C. de acti. empt. Item hæc dies fuit apposita gratia pẽsionarij, ideo debetur. l. si ita. 24. Pegasus. ff. de leg. 2.

✱ Hoc approbat D. Gomes. in compendio signaturæ circa finem descriptæ super commenta. regulæ de non iudicando iuxta formã supplic. vbi dicit eũ, qui per se pensioni consentiit incurrere censuras sine bullarũ intimatione, secus si cõsenserit pẽsioni creãdæ per procuratorem, & ita fuisse iudicatũ asserit, licet contrarium seruemus in Francia.]

Fallit quando in literis esset appositum tempus. vt communiter fit, vt infra dicam.

Hodie

Hodie ante præsentationem nolunt soluere,& vix post, ita quòd rarò repetitur indebitum, cum vix soluant debitum, dicit Sali.in.l.1 C.de condict.indeb. & practicatur, quod nõ teneatur nisi bullis expeditis,& sibi intimatis.glo.in.d.regula. 25. in fin. nisi aliter sit conuentum, & à papa approbatũ, vt infra dicitur. * & illi qui eam soluunt, vocant eam passionem, quamuis Paulus de Roma,in suo pensio. tracta. vocet eam hircum fœtidum,quia fortè erat fœtida ei,qui habebat eam soluere. Ego voco eam pensitationem à pensitare,quod est frequenter soluere, vel à pensare, quod sæpe ponderare significat, quia is qui eam soluit, sæpius eam ponderat,an iustè sit imposita, & an debeatur,&quomodo eam soluat vel extingat.

127 Is qui debet pẽsionem quõ possit cõpelli.

Decimasexta cõclusio, In hoc regno debitor pensionis non potest ad soluendum cõpelli per alium, quàm per suum ordinariũ, vtpote episcopum,aut alium.tex.in titul.de anna.in.§.item quod ratione,in pragm. sanctio. * facit.c.1.vbi Panor. & alij.de testi. cogen. vbi ordinarius cogit testes producẽdos corã delegato deponere, imo] si fieret coactio per executorem in literis datum,nõ valeret processus nec excommunicatio propter iurisdictionis & potestatis defectum,& solet appellari à notorio abusu ad senatum, qui solet illum abusum reformare.Benedic. in repet.c.Ray nutius.in verbo si absque. in 2.de fideicom.substitutio.nu. 39.de testa. & quotidie vidi reformari, maximè anno.1535 in mense Augusto,in hoc senatu Parisien. * ideo in literis monitoriis debet officialis declarare,quòd autoritate ordinaria hoc facit,alias si in literis dicatur autoritate apostolica,reformatur.vt fuit dictum die .8.Iunij,anno.1518.in eodem senatu.]

128 Pensio qñ debeatur.

Decimaseptima conclusio, Pensio in principio cuiuslibet anni dicitur debita.arg.tex. in.l.si seruus communis Titij.§.si.ff. de stipu.seruo.vbi Bar.per illum tex. tradit quòd quando obligatio est in plures annos multiplicatiua, in principio anni dicitur cedere dies. Ias.in.l.qui hoc anno.in fin.ff.de verb. obligat. Et sic in principio anni debet fieri solutio.arg l. nec semel. in prin. ff. quando dies lega. ced. Bal. & Salice.in.l. ædem. C. locati.

129 Fallit quando perciperetur ex fructibus, quia tunc fructibus perceptis debet solui. l. firmio.§.pater.ff. quando dies leg. ced. Bar. in.l.si legatarius.§.fin.per illum tex. de leg. 3.Ias.in.l.1.in prin.col.3.de iust. & iure. vel si deberetur propter operas, quia tunc in fine.d.§.seruus.Bal.in.d.c.ad audientiam. Nisi conuentio vel consuetudo aliud disponat. l.1.§.si conueniat.ff.deposit. l. semper in stipulationibus.de reg.iur. sicut communiter fit in reseruationibuspensionum,in quibus Rom. pontifex secundum conuentionẽ partium solet apponere terminum,videlicet dimidiam partem in festo beati Ioannis,alterã in festo natiuitatis:& si dictus talis in huiusmodi termino,vel saltem intra octo dies, singulos terminos ipsos immediatè sequentes pensionem ipsam non persoluerit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat, quódque ab ipsa sententia absolui nequeat, donec tibi de pensione huiusmodi tibi debita fuerit integrè satisfactum. & si per annũ pensionem eandem soluere prætermiserit, sit eo ipso ecclesia priuatus, ipsáq; ecclesia extunc ad te pertineat, liceatq; possessionẽ ipsius autoritate propria recipere, & perpetuò retinere,&c.quæ * vltima,cum reseruationem sapiant, non seruantur in Frãcia, vt scripsi in rub.de reserua. in concordat.de styllo curiæ Ro.est,quod in fi.semestris soluatur dimidia,& post alterũ semestrem altera dimidia,nisi aliter sit conuentũ,teste Paulo de Roma.in suo pensio tracta. c. 5.in fin. & non soluens pensionem non est excommunicatus,nisi creditor cui debetur eam petat,teste Cassad.decisio.2.&.4. de locatio.]

130 Item moriente pensionario post principium anni, cum pensio sit debita, ad hæredes transit integrè pro illo anno.l.filiæ meę. ff. de annuis leg.l.post duos. C. de aduocat. diuers.iud. Calder.in consil.2. de pecul.cleric.Bar.in.l.1.§.diuus.ff. de variis & extraordina.cognit. Limitat quando deberetur respectu seruitij, quia tunc tantũ pro rata seruitij deberetur.l.diuortio.ff.solu.matr.doc. in.l.diem functo.de off.assesso. Auriolus in addit.ad de monte Lauduno in.c. præsenti. de offic. ordina. in regno nil deberetur hæredibus, nisi ante mortem terminus esset lapsus.

Et hæc

131 Et hæc pensio potest solui procuratori generali, etiam non habenti liberam administrationem. Inno. & Card. in c. quod quibusdam. de fideiuss. tamen non poterit alienare, arg. l. procurator totorum. ff. de procurat. & l. sancimus. & l. constitutionem. C. de administr. tuto.

132 Pensio est quid mere temporale, ideo vendi potest.

Decimaoctaua conclusio. Pensio est quid mere temporale. c. præterea. 1. & 2. de transact. & ibi doct. glos. in titu. de colla. item quod vniuersitates. in verb. beneficiorũ. in prag. Panor. & alij. d. ca. ad audientiam. Ex quo infertur quod non potest cum beneficio permutari, vt supra dixi.

133 Secundò, quod laico potest assignari. c. possessiones. 16. q. 1. Domi. in c. quanuis. in. 1. in. fi. princ. de præbend. lib. 6. vbi dicit non teneri pensionarium ad residentiam, nec ad officium.

134 Item poterit vendi, vel pro alia re temporali remitti, sicut prædia ecclesiastica. gl. & docto. in ca. super eo. & ca. statuimus. de transactio.

135 Tamen quia facilè potest quis induci ad delinquendum per vẽditionem. arg. c. peruenit. de arbitr. & l. conuenire. ff. de pactis dotal. ideo debet quis cauere ne hoc faciat. & etiam ista pensio non posset constitui laico ex beneficio ecclesiastico ab alio quàm à papa, vt supra dictum extitit. Item in pensionibus & commẽdis quis non examinatur, nec datur forma dignum, quia examen & forma dignum &c. habent locum quando beneficium confertur in titulum. Prouinciale omnium eccle. fol. 63. versi. nota.

136 Litigãs an pẽsionem soluat.

Decimanona conclusio. Pensionem tenetur soluere possidẽs beneficium, etiam si litiget super eo. Blasius Auriol. in addi. ad monte Laudun. in c. quanuis. in. 1. de præb. in. 6. per text. in l. si in fraudem. C. de leg. vbi hæres tenetur soluere legata, licet sibi moueatur controuersia super hæreditate. l. fin. C. de petit. hæred. quia pensio imponitur super fructibus. ideo qui recipit fructus, tenetur ad eam soluendam. intellige quando recipiebat fructus durante lite, alioqui contra.

* ¶ Vigesima conclusio, vexationes iudiciarias licitum est pensione redimere. c. dilectus. 1. de symonia, & quomodo hoc intelligatur, vide plenissimè per Paul. de Roma. in. c. 6. vbi abundè scribit quinque necessaria ex parte vexantis, & totidem ex parte vexati.]

137 Bullis nõ leuatis an quis teneatur pensionem soluere.

Vigesimaprima conclusio. Etiam bullis non leuatis tenetur soluere pẽsionem, is qui ita cõuenit. Boer. in trac. de dignit. leg. in fi. quia renũciari potest regulę apostolicę, & priuilegio in fauorem suum introducto. l. si quis in conscribendo. C. de episcopis & cler. * Imo fortius si hæc cõuentio fuerit approbata per papam, & is qui debebat pensionẽ moriatur, non tenebitur successor leuare bullas, imo ex illa signatura approbata cõpelli poterit, nam postquã pensio transit ad successorẽ, ergo & qualitas illa, & ita tenet do. Gomes. q. 1. in regula de non iudicando iuxta formã supplicatio. in fi. cõpẽd. & quanuis dicatur esse male imposita, per modum prouisionis solet condemnari ad soluendũ illam, donec probet. ita vidi seruari, & in curia Romana. quãdo agitur de pẽsionis nullitate solet papa causam cõmittere, & in ea scribere, placet sine retardatione pensionis.

Vltima conclusio, Pensio finitur morte tam naturali quàm ciuili, videlicet per ingressum religionis, in qua tria substãtialia regulæ profitentur, cum in casibus à iure expressis æquiparentur. glos. in. c. susceptum. de rescrip. in. 6. vide in. d. tracta. de pensio. etiam quia religiosi proprium habere non possunt, cum repugnet mendicitati, vide in. q. vlti. per Cacialupum. & Imol in cle. vna. col. 3. de supplen. negligen. prala. vbi etiam dicunt extingui, si miles fiat, vel vxorem capiat, quando erat in beneficium assignata, vide Paul. de Roma. in. d. suo pẽsio. tracta. c. 3. tamẽ quia naturales actus retinet religiosus, ob id dicerem deberi monasterio quandiu viuet monachus, vt monasterium illum alere posit, & per hoc non tollitur mẽdicitas, vt alibi plenè probaui.] Et ista sunt quæ frequẽtius in materia pensionis vsu veniũt, ideo ea duxi perstringenda. Alia multa ponerem, quę possent ascendere ad iustum volumen, sed extra oleas. & postquam hæc dictaueram, inueni tract. de pensio. Io. Bapti. Caccialupi, in quo triginta quæstiones deciduntur. * & centũ quæ-

stio. pulchrè describit. d. Hiero. gigas in suo trac. pensio.] ibi vide si lubet, quia si prius vidissem, hæc non scripsissem.

138 Noua impetratio post triennium non prodest.

DECIMONONO, amplia etiã si quis de nouo impetraret, quia illa noua impetratio post trienniũ est nulla, per text. in verb. impetrati. in pragma. licet in tex. concorda. habeatur, ratione iuris nouiter reperti. & idem potest esse sensus. Vel potest intelligi, sicut transactio bona fide facta, non rescinditur prætextu instrumenti post reperti. l. sub prætextu. C. de transactio. nec iuramentum voluntarium. l. admonendi. in fin. ff. de iureiurand. l. 1. C. illo titu. Sic nec rescindetur triennalis possessio, etiam si iste inuenerit impetrationem prius factam, & antiquiorem, quam si ante triennium completum in iudicium deduxisset, obtinuisset. c. eam te. de rescript. & vterque intellectus potest sustineri. vltimus melius conuenit text. concordatorum. vide inferius in. 1. limita

139 De regulari qui possedit beneficium seculare, vel ecõuerso.

VIGESIMO procedit, etiam si secularis possedisset triennio beneficium regulare, vel contra sine dispensatione. per text. in. c. cum de beneficio. de præbend. in 6. vbi natura beneficij potest præscribi, videlicet vt seculare fiat regulare, vel econuerso, facit quod dicit Feli. in. ca. in nostra. col. vlti. de rescript. vbi si regularis habens beneficium seculare spolietur, licet sit inhabilis respectu tituli, poterit tamen intentare remedium possessorium restituendæ, & per consequens facit fructus suos. cum possit præscribere, vt. d. c. cum de beneficio. nec potest negari quin iste habeat titulum saltem coloratum, ergo procedet hoc decretum, quod excipit tantum violentum, ergo in aliis firmar regulam. glo. & doct. in. l. 1. ff. de reg. iur. per text. in. ¶. vt autem. in authent. de non alienand. reb. eccle. colla. 2. Non obstat. d. c. cum de beneficio. quia dicit non esse solitum regi per regulares, vel contra, nisi fuerit sic possessum per quadraginta annos. sed de possidente non dicit an sit molestandus, & etiam quia ista regula est noua, & ita dixi ibidem, videlicet quod hæc triennalis possessio non alterat naturam beneficij, sed confirmat titulum coloratum, & sic post mortem illius secularis, nõ debebitur secularibus, si nõ fuerit per quadraginta annos possessum, licet post tres annos non potuisset possidens molestari. vide tamen quæ dico infra eod. nu. 259.

140 De optione hic multa.

VIGESIMOPRIMO, procedit iste textus, vt quis non possit post trienniũ molestari, etiã si sine noua collatione vigore cõsuetudinis optasset beneficiũ, quod postea per trienniũ possedit, iuxta tex. in. c. si. de consuet. in. 6. vbi dicit Io. And. & alij, quod ille qui optat vigore cõsuetudinis sine noua collatione vel titulo, dimittit antiquam præbẽdam, & optatam recipit, vt sit in præbẽda sicut in domo. antiquior enim, cui ius optandi domũ cõpetit, sine noua collatione antiqua domo egreditur, & optatã ingreditur. sic est in præbeda. & ꝑ hoc facit tex. in. l. fistulas ¶. 1. ff. de contrahen. empt. Barb. cõsi. 60. præclare. col. penul. in. 4. vol.

141 Cõclusio. Ius in beneficiis propria auctoritate quærimus.

Et est casus in quo ius in beneficiis propria auctoritate quærere possumus. Et sic sustinui conclusionẽ hanc, quæ etiam probatur. in. c. si tibi absenti. de præb. lib. 6. & c. si pluribus. illo tit. & c. licet episcopus. ibidẽ. & in extrauag. execrabilis ¶. statuimus. de præb. in extrauag. Io. 22. & c. referente. illo titu. & c. gratia. de rescrip. in. 6. quę iura scienti inducere probant. ✱ & c. si verò. 1. vbi Panor. vlti. nota. de iureiuran. & c. 1. de prescriptio. vbi est casus valde sing. & ibi hoc est speciale fauore fide, vt ibi abundè scripsi.]

142 Canonica institutio quãdo dicatur.

Nec obstat quod beneficium non potest obtineri sine canonica institutione. reg. 1. de reg. iur. in. 6. c. 3. de insti. Respon. his casibus canonicam posse dici institutionẽ, cum iure canonico confirmetur. & illud canonicum dicitur, quod secundum ius canonicũ factum est, vel approbatum. c. causam. in. fi. de rescrip. c. cum olim. de dolo. c. 1. de filiis presbyter. in. 6. sic dicitur legitimũ, quod aliqua lege firmatur. l. legitima. ff. de pact. vel ibi prohibetur acquiri beneficium, sed non ius ad illud, ✱ intellige quod ꝑ optionem non extinguitur. antiquus titulus nec nouus quæritur, teste Anchara. & Io. And. in. d. c. si. qui ergo habet canonicũ titulum in primo beneficio, absq; nouo titulo. & nona prouisione, vel collatione virtute primæ prouisionis optare, & transire poterit ad secundum,

cundum, si tamé non habeat canonicum titulú in prima optare non poterit, & mutata præbenda non mutatur canonicatus, teste Cassado. in decisio.17.de præb.] & sic dixi in conclusione, ius in beneficiis propria auctoritate quærere possumus. Nota prædicta, quia videntur mirabilia. sed non posse facilius tuebitur dicit altera cóclusio, quas hic pro virili tutatus sum in secunda repetitione.

143 VIGESIMOSECVNDO, procedit, vt non debeat molestari, licet nó possederit nunc nisi vnum annum beneficiú, ad quod reuersus fuerat, iuxta ca. si beneficia, de præb. in. 6. quod ante possederat triénio vel biennio: quia postquam liberé potest reuerti ad suum beneficium, ergo non habito aliquo detrimento, vt dicit ibi text. ne talis ignorantia eis, cum sint sine culpa, præiudicialis existat: & sine noua collatione, quia non videtur dimisisse. qui ad id statim redit. l. quicquid. de reg. iur. ff. ✱ facit. l. póponius. præterea. ff. de acquir. posses. secúdum quam fuit iudicatum Burdega. vt refert Boer. in suis decisio. q. 97. an permutantes. & q. seq. & an teneantur restituere fructus perceptos antequam permutatio resolueretur.] & ista opinio ést valde æqua, quã videtur tenere Collecta. in. c. relatum. col. 2. de cleric. non resident. dicens quod is qui vult redire ad suum primum, potest, nec poterit sibi referri quæstio, quod non habeat ius in eo. contraria tamen opinio de stricto iure forté videtur verior. per tex. in. l. denique. ff. ex quib. caus. maio. vbi possessio semel dimissa non restituitur, nisi apprehédatur, & ideo erit necesse de nouo posside re per triennium. Nec obstat, quod non videtur dimisisse, quia contrarium est verum, quod veré dimisit. dic vt infra dicam in. 13. limita.

144 Cóclusio. resignans beneficiú sine noua collatione ad id non potest redire.

Ideo sustinui conclusionem hanc, quod resignans beneficium, ad id sine noua collatione redire non potest. ratio est, quia per resignationem quis perdit ius ád beneficiú quod postea petere non potest sine noua collatione, cum beneficium non possit obtineri sine collatione, vel canonica institutione. regula. 1. de reg. iur. in. 6. Feder. consi. 156. punctus talis.

145 Imo resignans beneficium ex causa permutationis, quæ non habuit effectum, non potest secundum vnam opinioné ad suum beneficium redire sine noua collatione. Panor. Felin. & alij in. ca. cum venerabilis. de except. Io. de Selua in tractat. de beneficio in. 3. parte. q. 24. quia per renunciationem dicitur beneficium vacare, per totum titu. de renuncia. Et beneficium vacans non potest quis sine noua collatione obtinere, vt dixi, & tenet. d. Probus in addit. ad Mona. in. c. vno de rerum permuta. in. 6.

✱ ¶Quanuis de consuetudine regni Franciæ, non requiratur collatio noua, quę consuetudo multis fuit probata arestis, & hoc anno. 1525. die. 2. Maij. & etiam anno. 1539. in vigilia assumptionis beatæ Mariæ pro magistro Bricon, in causa vnius præbendæ ecclesiæ Matisconen. permutatæ cum vna ecclesia parrochiali, quæ prębenda fuit euicta per magistrum Franciscum de Borges, per regem nominatum, & si á die summationis non restituatur cópermutanti suum beneficium, condemnabitur ad restituendum fructus á die requisitionis sibi factæ, quos permutans recepit, cuius beneficium fuit euictum, & ipse tenebitur reddere, & possessionem illius beneficij, quod habuit ab altero, sic fuit dictum pro magistro Stephano Postrat, contra Stephanum Militum, Anno. 1510. die vigesimanona Martij, ante Pascha.

Item quando facta est conuentio de permutando, si vnus illorum velit reuocare procuratores constitutos ad resignandum, non potest, quia constitutio procuratoris facta in contractu reuocari non potest, cum sit contractus pars. teste Bal. in. l. finali. ff. de contrahen. emptio. & Paul in l. post rem. ff. de re iudi. Guido. sing. 273. procurator. dixi in tracta. de literis obliga. in præfatio. videte Boer. in decisio. Burdega. quæst. 207. ad secundam. sed in senatu Tholosano fuit pronunciatú, Anno. 1544. in vigilia natiuitatis domini, procuratoria ad resignandum facta post annum nullius momenti esse, ad obuiandum fraudibus contra retinentes procuratoria longo tempore, & bonum esset quod vbique seruaretur.]

Procuratoria ad resignandum post annú non valet.

146 De clausula poni solita in permutationibus beneficiorũ.

Tamen quando beneficium resignatur ex causa permutationis,& non aliàs, si non admittatur illa permutatio, poterit episcopus dare licentiã cuilibet reuertendi ad sua beneficia etiã resignata.Rota decisio.101.& decisio.363.in antiq. & ista est cõmunis opinio teste Soci.consil.168. in primis. volu.2. Item quando quis renunciat vt conferatur tali.N. nec alias, nec alio modo, hæc verba habent vim conditionis. Bal.in authen. ingressi.col.4.C. de sacrosanctis eccle. Et faciunt vt nihil tunc videatur actum. glo. & ibi Bal.in.l.siquidem.C.de exceptio.Bal.in §.denique.col.vlti.quæ fuit prima caus.benefi.amitten.refert Ias.consil.162.in causa. col.4.volu.2.Bertrand.consil.133. viso processu.vers.præterea.in.2.volu.

147 Intellect. c. si beneficia.

Nec refragarur.d.c.si beneficia,quia ibi non resignauit suum beneficium,sed dimisit.vt aliud melius fortè haberet. ita probat tex.ibi,& post prædictorum adeptionem dimissa.& ibi,dimiserint beneficia. & ibi,eũdem quoque modum in dimittẽdo recepta & recuperando dimissa, &c. quæ dimissio non habet vim resignationis, quia ex futuro apparebit euentu,non esse ius translatum in alium. de Rota decisio.3. de rerum permut. Feder.consil.156. per id quod habetur in.c.si quis iam translatus.21.q.1. &.c.si qui episcopi.92.distinct.c.pastoralis. & sequen. 7.quæst.1: vbi quis potest redire ad primum beneficium. quando iure nõ fuit translatus, quia non videtur dimisisse, qui ad beneficium suum statim redit,argu.l. diuortium. ff. de diuort. facilius quis absque noua collatione reassumit ius in beneficio , quod prius habebat,si id non resignauit, quàm si nouiter acquireret, arg.c. cum accessissent. in glo.vlt.de constit.facit.l. filio.ff.de liber. & posthu.vbi testamentum potius suas reassumit vires,quàm de nouo acquirat. l.2.C. de posthu. hæred. institut. De rota decisio. 863.si. A & B.in antiq.

✱ ℭ Item ille dicitur dimittere qui in dominio suo retinet,non tamen ad illam rem accedit corporaliter. Domi.consil.106. super dicto.col.1.facit.c. priusquam.ibi neque enim eã voluit expellere, sed dimittere. 27. q.2.&.c.si peccauerit.2.q.1. ac Matthæ.5.c. quicunque dimiserit vxorem &c.]

148 Factis declarat voluntas.

Si replicetur,nil interesse, suffragio populum volũtatem suam declarare, an rebus ipsis, & factis .l.de quibus.ff.de leg.præterea tã verbis quàm factis declaratur voluntas.l. fin. ff.de diuort. ibi, intelligi eum hoc ipso nolle nuptam sibi, quòd actionem rerum amotarum importet, quæ non solet nisi ex diuortio.oriri &c. Ad hæc ratum haberi potest,non tantũ verbis, sed etiam actu.l. Paulus.ff.rem ratã habe. & sicut potest pars appellare, quando verbo iudicis grauatur. ita quãdo facto.c.ex parte.M. de appellat. Imo fortior est appellatio, quæ ad papã facto interponitur,quàm verbo:vtpote si quis iter arripiat ad papam.c.dilecti.1. &.c.vt debitus. de appella.& apostolus inquit, Confitentur se nosse deum, factis autem negant. & facta sunt fortiora ad declarandum voluntatem, quàm verba, quæ sæpe contra mentem ꝓferuntur.c.existimant.11.quæst 3. &.d.c. dilecti.multo enim amplius est, inquit iurisconsultus id facere,quàm in vinculis ꝓnunciare fuisse.l.si tamẽ.§.ei cui. ff.de ædilit. edict. & sic plus erit renũciare facto, quàm verbo. Archid.in.c.vno in fin. de cleric. coniugat. in.6.& in.d.c.si beneficia. per.ca. meminimus.de appell.de penna.in.l.1. C. de his qui sponte publica mũnera subeunt. lib.10. ca. vno de cleric.peregrinant.& ibi glo.Decius plenè consil.583.iuridicam.col.2. & consil. 586.in causa circa finem. Respon. qui resignat beneficium & dimittit,re & verbis dimittit, ideo plus debet operari, quàm simplex dimissio , quia duo vincula sunt vno potentiora.c.vno de treuga. & not.in.l. balista.ff. ad treb. & sic fortè possent conciliari opiniones , vt videlicet quando dimittit suum beneficium sine resignatione , vt habeat melius, si ad id redeat, primum triennium prosit ei. per.d.ca.si beneficia. vbi dimissio non esse debet præiudicialis quod alias esset, secus si resignasset, quia tũc eum ex nouo iure veniat, requiretur nouũ triennium,& noua possessio, & sic primum triennium non proderit. Cogita.

149 Intellect. nouus ad c. quod in dubiis.

Probatur nouiter intelligendo tex.in.c. quod in dubiis,de renunc. vbi sunt hæc verba, hi præterea , qui beneficium ecclesiasticum sibi collatum,spõte in manum laicam resignãtes,illud denuo à laico susceperunt,

eodem

eodē sunt beneficio spoliandi, licet resignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem. & sic patet renūciationem verbalem in manibus laici factam, si ob illā non dimiserit beneficium, nō valere etiam quo ad præiudicium resignantis. hoc dicit text. contra intellectum doctorum. Si tamen ob eam dimiserit beneficium, & sic tam facto quàm verbis cessit, valet. & hoc ꝓbatur ibi, denuo susceperunt à simili probatur in.l.3. C.de fide instru. ibi, denuo. &.l. si vt proponis. t.C. quomodo & quando iudex. & sic patet quod dimiserat beneficium, per illud verbum denuo. de quo in. c. tum ex literis. de in integ. restitu. & iste est nouus intellectus ad.c. quod in dubiis. qui tandiu iacuit sepultus. Nec obest si replicetur de. § hoc amplius. instit. de rerum diuisi. vbi dimissio priuat quem dominio rei suæ. sed illud intelligitur, quando ea mente rem dimittit, vt nolit amplius eam in suo patrimonio esse, quod apparet ex actu celebrato. Secus est in dimissione beneficij, quam quis facit vt beneficium melius habeat, quia si non possit habere melius, non est verisimile quod suum beneficium multis expensis & laboribus acquisitum, quo sustentari debet, facile perdere velit, & resignet. tex. in. ca. super hoc. de renuncia. & sic videtur quodammodo habere possessionem ciuilem. de qua per docto. in. l. licet. C. de acqui. possess.

150 Paria sunt tacitè vel expressè renūciare.

Nec refragatur si dicatur, paria sunt renunciare, tacitè vel expressè. ca. quàm periculosum. 7. q. 1. quia fateor quo ad hoc, vt renuncians perdat quod renunciauit, si ad id non reuertatur. sed in dimittente beneficium permittitur liberè reuerti, per. d. ca. si beneficia. quod non est in resignante. Vel respond. ad tex. in. d. c. si beneficia. loqui in priuatione iuris, quæ non valet postquam adeptio non habuit effectum. Feder. in trac. de permut. benefi. q. 8. Soci. cōsi. 168. in primis. col. 2. vol. 2. per. l. Claudius. ff. de acqui. hæred. l. certi condictio. § quoniam. ff. si certa. pet. secus in priuatione hominis expressa, quæ remanet firma. licet finis actus non sequatur. l. plane. in princip. ff. de leg. t. Bar. & Alex. in. l. si cum dotē. in prin. ff. solu. matri. quia mitius agitur cum lege quàm cum homine. l. Celsus. de arbitris. tene primam.

151 Nec refragantur iura ciuilia, videlicet tex. in. l. cum precibus. & l. rebus. C. de rerū permut. vbi quis potest repetere id quod dedit causa permutationis, si non fuerit sortita effectum, quia in prophanis rebus loquitur, nos autem in spiritualibus, vt no. in. c. pen. de rerū permut. quæ spiritualia semel perdita non potest quis adipisci sine nouo titulo. idem respond. ad totum titulum de condict. caus. dat. & ad. l. naturalis. § 1. de præscrip. verb. glo. in. ca. cum inter R. de elect. ita in propriis terminis respondet.

152 Minus obest tex. in. c. 2. de renunciat. vbi post renunciationē quis potest habere beneficiū sine noua collatione cū simplici inuestitura. Sed respon. ꝙ inuestitura habet vim collationis, imo sumitur ꝓ collatione quādo ante eam nō præcesserat aliqua collatio. & est facta ab habente potestatē conferendi. glo. & Panor. in. c. auctoritate. de institu. & idem Panor. in. c. 2. col. pen. de consue. arg. c. 1. de consue. recti feud. tex. in. c. pro illorū. & ibi Cardi. in. 3. notab. de præbend. vt alibi dixi. * Idem scribit Cardi. in. ca. cum ecclesiasticæ. de exceptio. ac Feli. in. ca. cum aliquibus. col. vlti. de re iudic.]

Nec me mouet. c. sané. illo titu. de renuncia. quia ibi fuit facta noua collatio per nouas literas, in quibus mandatur canonicis, quod non obstāte renunciatione ipsum in canonicum & fratrem admittant. & ita illum tex. intelligit ibi Bald.

Nec facit. c. super hoc. ibidem, quia dū text. dicit admittere non postponat, debet intelligi, quod iudex non postponat admittere causam spontaneæ abiurationis, & exceptionem, & sic non loquitur de admissione ad beneficium sine noua collatione.

153 Præterea vrget valde tex. in. c. ex parte. 1. de offic. deleg. vbi paria sunt dimittere, & resignare, intellige vt vbi tex. exprimit, quādo vellet omnino dimittere. Et sic denotat totalem resignationem, & abdicationem, secus si simpliciter dimitteret, vt aliud posset habere, vt. d. c. si beneficia. * Quæ totalis dimissio præsumitur, quando cum licentia episcopi dimitteret, nam tunc dimittere denotat totalem dimissionem: ca. admonet. & c. post translationem. colum. 2. de renuncia.] Ideo si quis renunciat liti, non

 videtur

videtur renunciare titulo beneficij. Calder. consil.5. an habens. in fin. rub. de præb. refert Decius consil.495. viso nu.20.

154 Primò, fallit quando resignatio non tenuit: tunc sine noua collatione ad suum beneficium cedens, redit etiam post renunciationem. c. fin. de renuncia. & ibi plenè docto. quia quotiens vitiosè cautum est. & c.l. quotiens. ff. qui satisd. cog. Imo aresto cautum est, renunciationes factas in fauorem, nullius esse momenti coram alio, quàm summo pontifice, nec etiam esse præiudicio resignanti, Anno.1513. in causa Hardoin fornier appellantis à præposito Parisien. contra Renatum Valin intimatum. ✱ pro quo facit.l. penul. ff. de offic. præsid. Domi. consil. 125. dubia scripsi in additio. ad Ioã. Nauclerum in tracta. de symonia.]

155 Secundò, fallit, quando coactè resignauit: quia tunc permittitur ministrare in eadem ecclesia non obstante renunciatione. c. si verò. & ibi Feli. de iureiur. & hoc est introductum ad coercẽdum iniquitatem eorum, qui ecclesiasticos viros ad renunciandum, & præstandum illud iuramentum cõpellunt. probatur. in.c.3. & seq. de his quę vi metúsve causa fiũt. & ille renũciationes sic factæ non valent. c'e. multorum, de pœnis. ✱ ❡ Tertiò, limitatur non procedere, quando procurator constitutus alio modo resignasset, quàm ei mandatum est, vtpote habet potestatem resignandi retenta pensione, resignat ea non retenta, tunc non valebit illa resignatio, nec iuuatur hoc decreto is, cui est facta collatio, tum quia nulla est, tanquã contra mãdati formam facta. l. diligenter. ff. mãda. & c. cum dilecta. vbi plenè Feli. de rescrip. tum quia facta contra modũ in supplicatione expressum. Panor. in.c. cũ pridem. in fin. de pactis. sic expresśim super hac reg. tenet Do. Gomes. q.33. Et an procurator cõstitutus ad resignandũ posśit prǽstare cõsensum post cedentis obitũ? vide Cassado. in decisio.1. de renunciatio. & Boer. q. 348. in decis. Burdeg. alibi scripsi.]

Nec obest, quòd titulus semel extinctus per renunciationem nõ reuiuiscit sine noua collatione. l. qui res. ⁊ aream. ff. de solut. hoc procedit, nisi aliud interueniat, per quod sequatur integra restitutio. facit. ca. ab exordio.35. distin. & res de facili ad suam naturam redit. l. si vnus. ⁊ pactus. ff. de pac.

✱ ❡ Aliquis seduxit me, dicens patrem vel patruũ mittere ad me, vt literas resignationis, seu procuratoriũ ad eũ mitterẽ, cui credidi, ipse per has literas resignauit, dico mihi succurrendũ, & resignationem nullam. per text. expressum. in.c.1.15.q.6. sic dicentem, si quãdo à sacerdotibus, & auctoribus ecclesiæ, quædã scripturæ quoquomodo per metum, aut fraudem, aut per vim extortè fuerint, vel vt se liberare posśint, quocunq; ab eis cõscriptæ aut roboratæ fuerint ingenio, ad nullũ eis præiudicium, vel nocumentum valere censemus &c. tu tamen facile nõ credas omnibus petẽtibus procuratorium ad resignandũ, & sic nõ valet resignatio quando per dolũ & fraudem esset inductus resignãs, quia dolus consensum excludit, qui ad hoc est necessarius. Panor. in.c. cũ dilectus. in fi. quod metus causa. l. & elegãter. ff. de dolo.]

156 Notandum est, quòd in quibus casibus potest quis redire ad suum beneficiũ sine noua collatione, debet intelligi. quando illud beneficium dimissum non erat occupatum, alioqui non poterit redire sine noua collatione. Rota decis.23. & decisio. 63. si quis permutauerit. & decisio. 379. si illegitimus. in nouis. quia etiam hæres non potest propria authoritate res hæreditarias accipere, quando sunt per alium occupatæ. Innocen. in.c. transmissam. de elect. Alex. & Ias. in.l. iuste. ff. de acqui. posseſſ. Decius. in.l. non est singulis. ff. de regu. iur. Item victori non licet propria auctoritate ingredi posseśsionem, quãdo erat ab alio occupata. Panor. & Feli. in.c. decætero. col.5. & seq. de re iudic.

157 Is qui habet beneficiũ permutatum an hoc decreto iuuet.

POSTREMO, amplia quod non debet molestari, nec directè, nec per indirectũ, regula cum quid vna via. de reg. iur. lib. 6. Alex. consil.220. nu.8. in.6. vol. & consi. 151. in fine volu.7. glo. plena allegationibus in.c. constitutus. de concess. præb. nam etiam pœnalis constitutio habet locum nõ solum contra venientẽ cõtra iuris dispositionẽ directè, sed etiam contra venientem indirectè. tex. no. in.c. ad nostram. & ibi Panor. & Barba. de emptio. & vendit. vide Dec. in regula. in iure. ff. de regu. iur. Ex quo infertur, quòd nedum is qui posśedit beneficium pacificè

cificè per triennium non poteſt moleſtari, ſed nec etiam is,cum quo eſt facta permutatio.imo is qui de nouo habet beneficiū triēnio per permutantem poſſeſſum, poterit iuuari hoc decreto, & expellere moleſtantem eum,ſicut is poterat, à quo habuit cauſam, quia ſucceſſor poteſt vti defenſionibus ſui auctoris, contra quem regreſſum habet de euictione.l.emptor.C.de euict.

Item in beneficialibus licitum eſt ſucceſſori vti iure prædeceſſoris. quod eſt excluſiuum intentionis agentis. Io.And.& Card. in.c.mandatum.de reſcrip. Imol.& Feli. in c.capitulum. ibidem. Sed prædeceſſor poſt triennium ante permutationem factam poterat excludere aduerſarium, ergo ſucceſſor eius nomine poterit,cum ſufficiat excludere aduerſariū per exceptionem iuris nō ſui. Io.And.& compoſt.in.d.c.mandatum.

Præterea ſi euinceretur ab eo cui fuit datum cauſa permutationis,poſſet is redire ad ſuum alterum beneficiū, per. c. ſi beneficiā. & ibi not.de preb. in.6.c.pen.de rerum permu.&.c.vno. illo titu.in.6. ideo moleſtaretur is qui dedit.vt no.in.l.ſi controuerſia.& l.ſi permutationis.C.de euicto.

Praxis qñ euictū eſt beneficiū.

✱Notandum eſt tamen quòd euicto beneficio poſſum impetrare literas regias, vt liceat mihi redire ad meum beneficium, & hoc conceditur,vt fuit pronunciatum anno 1539. in vigilia aſſumptionis, ad vtilitatem Bricon:ſed ſi aliquis impetrat literas regias ad annullandam permutationem, quas dirigit iudicibus laicis, repellendum eſſe cenſuit idem ſenatus anno.1522.die.7.Septembris,pro Pidoux cōtra Ioſſeran. Idem tenuit Staphileus in tract.de literis grati e. fol.39. verſic.& per iſta vidi,volens annullationem permutationis decidendam eſſe à iudicibus eccleſiaſticis.qñ facta eſt ſuper beneficiis.]

158 Nec obſtat quòd ſucceſſor in beneficio non poteſt vti acceſſione ſui prædeceſſoris, quia nil de iure prædeceſſoris tranſit in ſucceſſorem.glo. in eodem titu.in verbo poſſedit.in prag. hoc eſt verum, quando collatio fit liberè, ſecus ſi quis ſubrogetur in ius alterius,vt quando confertur ex cauſa permutationis,quia ſi per mutās nil iuris habebat ad beneficium, ſic nec habebit is, cum quo eſt facta permutatio. not. in dicto ca. vno. de rerum permuta.in ſexto.

Vel reſpon. quòd nō poteſt ſucceſſor in beneficio vti acceſſione prædeceſſoris, quādo ſucceſſor ex titulo & poſſeſſione prædeceſſoris volebat ius ſuum fundare ſine nouo titulo, ſecus ergo quando ſucceſſor ſe fundat ex proprio titulo nouiter acquiſito,& ad excludendum alterius titulum,excipit de iure ſui prędeceſſoris,& hoc poteſt facere,prout concludit de Ripa in lib.1. reſponſ.de legibus.c.17.in cauſa. & iſta ſunt valde notāda,& in eis ſæpius vidi dubitari.

✱Licet contrariū teneat D.Gomeſ.in hac regula cancella..q.13. vidi tamen ſeruari, ꝙ ſi moleſtans velit quædam opponere de nouo, contra iſtum qui de nouo habet beneficium triennalis poſſeſſoris. quod poſsit: ſed de iure triennalis poſſeſſoris nō diſcutietur, ſi erat habilis.nec opponetur contra,ſed bene contra perſonam ſubrogati, & ius,quanuis contrarium dicat ſeruari Romæ.D.Gomeſ.in.q.14.quod ſic poterit intelligi.]

159 Ex cauſa de nouo orta poſt triēnium moleſtare licet.

LIMITA primò niſi ex cauſa de nouo orta,quia tūc impetrari poſſet beneficiū, & triennalis poſſeſſor moleſtari, vtpote ſi ſimoniam committeret poſt triennium, arg. c.cum inter.de renuncia.c.1.& per totū tit. de cleric.non reſiden.Barb.conſ.11.in.1.vol. quia quæ de nouo emergunt, nouo indigēt auxilio.l.de ætate.4.ex cauſa.ff.de interrog. actio. vel ſi haberet eccleſiam parochialem, & intra annum poſt diſpenſationem ad biēnium finitam non eſt ad ſacros ordines promotus,per.c.licet canō.de elec.lib.6. Chaſſa. in conſue.Burg.in rub. des ſucceſsiōs. in 43.glo.habille. Ergo cum non habeat coloratum titulum,poterit moleſtari etiam poſt triennium, nec iuuat primus titulus, quia nullus effectus eſt.Idem ſi eſſet adeptus poſt triennium ſecundum beneficium incompatibile cum primo.Barb.d. conſil.11. colum. 9.volu.1.per ca.de multa.de præb.&.c. licet epiſcopus.eo.tit.in.6.& in extrauag. execrabilis.illo tit.

Moleſtari poteſt nō promot' & qui duo tenent incompatibilia.

✱Quanuis contrarium teneat D. Gomeſ. ſuper hac regula.q.10. Primo quòd in regula non ſunt excepti niſi duo caſus: ergo in aliis locum habet.Reſpon.licet non ſint excepti niſi duo, tamen alij ſimiles comprehēduntur,& vbi eſt par,vel maior ratio,etiam in odioſis

in odiosis extensio fiet ⁊ porro. quæ fuit prima causa beneficij amitten. facit tex. in. l. cũ hi ⁊ causæ, ibi. aut si qua alia causa fuit (vt plures solent incidere) quæ prætori suadeat transactionem admittere. ff. de transactio. l. à sententia, ibi, vel similem huic causam. de appella. Perus. abundè in. c. 1. col. 2. & seq. de tempo. ordi. in. 6. Ias. in ⁊ sequẽs. & in ⁊ tripli. de actio. in insti. Corse. in sing. incipiente extensio. & Hyppo. in. l. qui falsam. nu. 6. ff. de fals. alioqui sequeretur quòd si ab ordinario infanti, furioso, vel hæretico esset collatum beneficium, & ipsi posiderent illud triennio: quòd non possent postea molestari, eo quòd non exprimantur in textu. Nẽpe quanuis textus non exprimat nisi duos, violentum, & symoniacum: & tex. concord. nõ exprimit, nisi violentum: sed quia violentus non habet titulum: ideo voluit conditor excipere omnes qui titulum non habent, sed is qui non est promotus intra tempus iuris, non habet titulũ: ergo potest molestari: quia hic non loquimur de omni possessore, sed de iusto, & de iusta possesione ⁊ 1. per quos fiat inuesti. & paria sunt nullũ ab initio habere titulum, vel habere, & postea nullũ esse ctũ. c. commissa. de electio. in. 6. & quanuis ista prouisio, ne quis molestetur, sit fauorabilis: non tamen extenditur contra volũtatem disponentis: sed voluntas disponentis est, vt nullus sine titulo teneat beneficium. c. 1. de reg. iur. in. 6 ⁊ fina. in. d. titu. de pacifi. posse. ergo hæc non interpretabimur contra disponentis voluntatem.

Item is qui est priuatus nullum habet titulum: ergo non habet coloratum: & sic nõ iuuatur hoc decreto: alioqui sequeretur, ꝙ si per iudicẽ quis priuaretur beneficio, adhuc priuatus posset se iuuare hoc remedio: cum idem sit in priuato à iure, sicut in priuato ab homine, & priuatus ab homine non posset post priuationẽ hoc iuuari beneficio: sic nec à iure priuatus, nec plus iuris consequetur vnus quàm alius quoad hoc.

Nec refragatur quòd in pragma. dicitur nõ debere molestari etiam ratione iuris nouiter impetrati. quia respondeo, quãdo quis esset pacificus possessor, & cum colorato saltem titulo non esset molestandus, etiãsi quis impetraret illud beneficium de nouo, quia non est causa. cur debeat illud beneficiũ impetrari: vtpote quia vsque ad triennium habuit dispensationem: & postea non vult pro moueri, dicens se tutum triẽnio: certè si hoc permitteretur: edictum animabus, & reipublicæ esset perniciosum, & præberet materiam delinquendi: vt quis posideret triennio: postea non curaret promoueri: sed committeret crimina priuatione digna: quod est absurdũ, nec quis plus debet defẽdi per hoc edictum, quàm verũ habens titulum, vt non plus operetur fictio, quàm veritas. l. si filio. ff. de liber. & posthu. Nec obest quòd dispensatio inualida prodest. vt tenet Specu. in tit. de dispensa. in ⁊ videndum. versic. porro. Refert. D. Gomes. q. 10. Respon. quãdo quis habet verum titulum, & dispensationem inualidam: tunc potest fortè prodesse, sed in casu prædicto nullum habet titulum, nempe vt titulus non annullaretur, succesit dispensatio, quæ coloratum saltem reddidit titulũ: secus quando nulla fuit dispensatio. Nec me mouet quòd per hæc verba non posit molestari: aufertur iurisdictio iudici: & parti tollitur facultas probandi. c. cum plures. de offi. delega. in. 6. Gomes. q. 18. Sed respon. postq̃ constiterit iudici aliquem possedisse triennio etiam cum colorato titulo, tunc debet eum tueri, & pars non debet admitti ad probandum postea, sed antequam appareat istũ triennio possedisse, & cum colorato titulo, iudex hoc inquirere poterit, & pars probare: nam qui dicit se talẽ, oportet quod probet. l. non ignorat. C. qui accusa. non posunt. & prius debet constare testamentum factum esse à milite: antequam illi dentur priuilegia. tex. in ⁊ planè. de milita. testa. in insti. & si qs alleget peremptoriam exceptionem impedientem litis ingressum, oportet quòd probet eam sibi competere. c. 1. de litis contest. in. 6. vbi doct. sic iste posessor interim molestabitur, donec hoc probauerit: & sic nõ iuuabitur, qui nõ est promotus, nec qui tenuit duo beneficia incompatibilia sine dispensatione, non super primo: quia vacauit per adeptionem secundi. c. de multa. de præbend. nec iuuatur super secundo: quia postquam contendit vtrunque retinere sine dispensatione post mensem: vacauit & secundũ, per extrauag. execrabilis.

160 Sine titulo possidēs nō tuatur hoc decreto.

SECVNDO, limita, quādo fine titulo possedisset, vt hic dicitur in fine, & gl. in verb.possideat.eo.tit.in prag.Fel.in.c.sicut.nu.30.versi.5.aduerte. de re iudi.etiam si post triennium superueniret titulus. glos. in fi.in verb.coloratum.eo.tit.Card.consi. 108.vacantibus.

161 Not.quod ad probandum titulum non sufficit ostendere sententiam esse latam in palatio in petitorio, quia beneficium ex canonica institutione obtineri potest. non ex sententia.c.1.de reg.iur.in.6.Secus in possessorio, quia non est verisimile quod palatium pro aliquo iudicasset, nisi prius vidisset titulum. Egid.de bella mera decis.578. spoliatus.Fel.in.c. cum venerabilis. col.12. de exceptio.refert Hippo. in rub. de proba. fol.20.col.2. Ego non video rationem diuersitatis, nisi diceret se perdidisse titulum & probaret, quia etiam tunc in vtroque casu sufficeret ostendere sententiam, per no. in.l.testium.in fine.C.de testib.

162 Sic nec sufficit cōfessio aduersarij. Barb. consi.10.difficilē.col.2. in.3.vol. quia non ex confessione, sed ex canonica institutione beneficium obtineri debet.c.ex frequentibus, de instit.Domi.consi.38. pro clariori. col.2.Et hoc ad probandum titulum, secus ad iustificandum & coadiuuandum. glos. sing.in.c.duobus. in verb. si non appareat. de rescript.in.6.& ibi multa addidi.

163 Si tamen collationes registrarentur in vno loco, & ostēderetur illa, de qua agitur. non esse registratam, ille remouendus esset, quanuis diu possedisset. Fel.in.ca.sicut. nu. 31. versi.3.aduerte.in fine de re iud. ✱ & in c.illud. nu.7. versic.3. est aduertendum. de præsumptio.] nisi ostenderet collationem in forma.vt ibidem not.

164 TERTIO, fallit quando possedisset sed non pacificē, vt hic text. requirit, quia quādo verba non cōueniunt, nec eius cōuenit dispositio.l.4.§.totiens. ff.de damno infec.& etiā quia hic requiritur illa qualitas.

Pacifice quādo dicatur.

Quæro quādo dicatur pacificē possidere? Respon. quādo nullā patitur cōtrouersiam iuris vel facti, nec in iudicio, nec extra iudicium. Card.& alij in cle.gratiæ. de rescr. de Rota decis.61. sufficit in no.Fel.in.c.cū Ioānes.nu.33.de fide instru. Dec.in.c.2.no. 2.de confir.vtil.c.fi.ne præla. vices suas. & plenē Cassado. in decis.9.de causa possess.

165 Aliquando pacificē dicitur, sine controuersia verbi, vel facti. c. cum olim.de dol.c. ex parte.de testi.c. vlti.ne præla. vices suas. Bal.consi.288.omnis qui rem.col.2.vol.4.

Item pacificē dicitur sine vi.l. vim facit.ff.de vi.& vi arma.

Insuper pacificē dicitur sine quęstione.l. Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Trebel.c. venerabili. de offic.deleg. c. cū ecclesiasticæ. de excep.c.dudū. in fi.de deci.c.2. de renunc.

Aliquādo sine reuocatione in dubium.l. extat. & ibi glos.ff. quod met. caus. Bal.d. consi.288.omnis qui rem.in.4.vol. vel pacificē, id est amicē.c.ex multiplici. de deci.

Quandoque pacificē, id est, iure, glo.in c.placuit.1.16.q.6.hic tamen dicitur pacificē, id est, sine lite.& sic licet sit controuersia verbalis, si nō fuerit peruentū ad citationem, dicetur pacificē possidere, vt in text. pacificē, id est, sine lite. Sic exponit glos. in cle.vna.de sequest.poss.& fruct. glos. in regula cancella.33.& seq.allegans tex. in ca. cum causam.de appel.Bonifa.in d.cle. vna. col.4.Guido papæ in decisio.Delphi. q.85. curia.licet alibi dicat sufficere, si possideat de facto.& dicitur pacifice possidere, licet sibi moueatur cōtrouersia de iure. Guido consil.134.circa.in.3.dubio.& sing.365. & seq. Rota decisio.36.not.quod vbi, in antiq. Et hoc intelligerē quod ad alios qui nō mouēt controuersiam, licet sibi moueatur per aliquē.tamē si habeat coloratū titulū, illo iuuabitur.Itē priuilegiū cōcessum possessori, intelligitur de pacifico possessore. Præposi. in c.1.col.pe.33.dist.allegat glo.in verbo neutro.in cle.1.vt lite pēdē.&.d.Prępo. ibi multa dicit q̄ hic bene seruiunt, vide si lubet.

166 Nec dicitur pacificē possidere, qui habuerit recredentiā, etiā si obtinuerit in possessorio.& mouetur sibi lis i petitorio.gl.in §.itē quod vniuersitates. in verbo possidebūt.de colla.in prag.vel si litigaret. etiā super possessorio.gl.sing.in.c.cōmissa. de elect. li.6.& feli.in c.nec dei timorē.col.2. de simo.Nec obstat gl.sing.in c.1.de cōfir. vtil. vbi res nō dicitur litigiosa, licet litigetur super possessiōe, tamē illa beneficētia nō dicitur pacificē possideri, nec hoc ꝓbat illa gl.

Lis super possessione impedit pacificum possessorem etiam super proprietate.

✱¶ Vnde inquit D. Gomes. q. 53. super hac regula: quod si moueatur lis super possessione, nō redditur litigiosa proprietas: sed ipsum ius possessionis, allegat abba. & alios in ca. primo. de sequest. posse. & fi uct. & Milium, in verbo litigiosa res Philipp. in. e. 2. vt lite penden. in. 6. Calder. in consi. 5. titu. de preben. & Oldra. consi. 299. Sed aduertendum est: quod prędicti docto. in diuersis terminis loquuntur: nempe quando diffinitum est possessorium: non censetur diffinitum petitorium. secus econtrario. c. cum ecclesia. & c. cum dilectus. de causa posse. hic non quærimus de re litigiosa: sed an is, cui mouetur lis super possessione per trienniū, postea dicatur pacificus possessor quoad proprietatē? Et dicendū est quod non: per supra adducta: alioqui sequeretur: quod si lis super possessorio duraret vltra trienniū, quod postea agere petitorio quis non posset: quod est falsum, quia nunquam dicitur quis pacificus, quando mouetur ei lis: tam super possessione: quàm super proprietate: & ita seruatur in forensi iudicio: ob id ad alia allegata per D. Gomes. non respon. quia isti sententiæ non obsunt.

167 Pacificus possessor dicitur quo ad illos qui litem non mouent.

Ex his infero. quod licet litigaret quis aduersus vnum per triennium: & aduersus alios nō. quod post triennium nō poterit ab aliis molestari: quia fuit pacificus quo ad alios: & liberas habere ædes aduersus eos cēsetur. l. loci. §. pen. ff. si seruit. vend. Et istam opinionem semper in francia seruari vidit glo. in verbo terminorum. eo. titu. in pragma. pro qua facit vltra eam texr. in. l. fulcinius. §. sed illud. ff. quib. ex caus. in posse. eatur. vbi ille solus potest impetrare. venditionem bonorum contra latitantem: si aduersus eum latitet: sed alij non, si cōtra eos non latitat, & is qui precario fundum rogauit: vti potest aduersus omnes: præter eum, quē rogauit, vti possideris. l. qui precario. ff. de preca. facit. l. maiore de verbo. signi. & lis duorum primi & secundi non facit rem litigiosam contra tertiū l. 1. §. 1. ff. de litigio. ibi quia is qui mihi vendidit nullam litem habuit: sic est in hoc casu: sed D. Gomes. in q. 22. dicit contrarium, firmans illum non esse pacificū quo ad omnes: qui cōtra vnum litigat: quia est quædam interruptio naturalis secundum eum, quæ omnibus prodest. Sed (mea sententia) non potest per conuentionem vnius dici naturalis interruptio: sed potius ciuilis, nec dicitur deficere pacifica possessio respectu aliorum nō litigantium, imò quo ad alios dicitur possedisse pacificē, & sine lite, ideo is qui non mouit litem intra trienniū non potest iuuari lite alterius, quia iste tex. dicit quē non posse venire post triennium, nisi alleget impedimentum, & de illo protestetur intra trienniū, ergo vult, vt pacifice possideat aduersus illū, qui non est præstatus, & qui nō est si fuit impeditus agere, si nō moueat litem, nō poterit postea agere, & ista est praxis indubitata regni, iuris & rationis cōformis per prędicta, imò si adiudicata recredentia aduersarius taceat per triennium, & permittat possidere partē aduersam, nō poterit possessor post triennium etiam à parte aduersa molestari super possessorio, aresto ita pronunciatum extitit in hoc senatu. anno. 1510. die verò. 17. maij præcedente litigato facto die quinta martij, anno. 1509. In causa magistri Io. tillon appellātis à senescal. andegauen. contra bartholomeum foucher appellatum, & pro appellato, qui possederat triennium post recredentiam, idem fuit dictum eo anno die. 13. aug. pro magistro bernardo collard, cōtra bernardum roquart, adeo vt hodie in frācia super his non sit dubitandum, vnde scribit Boer. In decisio. Burdegalen. q. 171. si super prębenda. in fi. quod is, qui obtinuit recredentiam, tenetur saltem promoueri post trienniū statim, alias priuatur suo beneficio per non promotionem. per c. licet canon. de electio. in. 6. glo. & docto. in c. commissa. illo titulo alibi scripsi.

Imò fortius existimarem quòd si post plenum possessorium quis taceret post triennium, quod nunquam posset postea venire ad petitorium, quia hic possedit triennio pacifice, ideo hoc debet iuuari remedio, nec refragatur quod litis contestatio perpetuat actionem. l. nam postea. §. si is qui temporali. ff. de iureiur. quia hoc est verum ante litem decisam, Sed postea non, Cum igitur sit lis decisa, is, qui tacet, videtur acquiescere, & fortius, quàm si lis mota non esset, & hoc propter rationes quas dixi supra, quare fuit

fuit hoc remedium inuentum.nume.30. In 4.ampliat.]

168 Item puto,quod ad hunc text. attinet, sufficere si possideat maiorem partem redditũum beneficij,licet moueatur sibi lis super vno prædio,vel quibusdam decimis,per glo.in d.c.commissa.Bal.in c.ecclesia .1. in fi.de elec.glo.in d.regula.33.Domi.cõsi.125 dubia.col.2.versi.super tertio.Deci. in d.c. 2.de cõfirma.vtil.Et ista opinio fuit seruata in Rota teste. Guido.papæ in d. consi. 134. circa.in.3.dubio,vbi dicit pacifice possidere quando habet liberum curæ exercitiũ,licet maioris partis possessionem nõ habeat. Cardi. in cle. vt hi qui.§. illi vero nu.9.q. 6.de æta. & qualita. quod procedit quoad c. licet canon.de electio.in. 6. licet hoc reprobet.Imol.in d.cle.gratiæ.in fi.per.c.si tibi concesso.de præb.in.6.facit.c. t. de restitutio.spolia.eo.lib.

Si mo \[illegible\] tur lis super vna re nõ minus dicitur pacificus.

169 Nec sufficeret esse in possessiõe per triennium,si nõ possideret.Dec.in.c.cõsultationibus.col.2.de off.deleg.l.si quis ante.ff. de acqui.possess. vbi dicitur, longe aliud est possidere,aliud in possessione esse,& studere,vel in studio esse,secundum Alex. ibidẽ. Tria tamen in tex.videtur requiri. Primũ, quod emanauerit citatio à iudice cõpetẽte, & quod illa sit executioni demandata. ibi, si ad executionem citationis &c. Secundũ, quod titulus agentis sit in iudicio parti aduersæ exhibitus, ibi, iurisque sui in iudicio exhibitionẽ. * nec sufficeret extra iudiciũ, Exhibuisse,per verbũ text.in iudicio, Et sic appellatio extraiudicialis non sufficeret sine exhibitione,quãuis contrariũ concludat do. Gomes.in quæst.54.super hac reg.Cancella. Nec sufficeret commissio causæ, Et citatio nõ facta executiõe, licet in hoc idẽ. do.Gomes.teneat contrariũ,q.56.vbi supra Et hæc probantur in hoc tex. vt vides, quãuis excusari possit, quia in sua regula hoc non exprimitur.sicut in tex.concorda.]

Nota tria ad hunc titulum requisita.

Tertium,quod omnes dilatiões ordinariæ iuris,vel styli curiæ,quę dantur ad litẽ contestandũ, sint ante finẽ triennalis possessionis lapsæ.glo.in verb.terminorũ eo. titu in prag.alioqui dicitur quis pacifice possidere Hodie omnia ista nõ requiruntur. Sed duo tantũ videlicet citatio,& eius executio, Secũdo,iuris in iudicio exhibitio, Quod seruatur in francia.aut terminorũ omniũ obseruatio,Quod obseruant romani. & itali.

170 Sed non diceretur pacifice possedisse, qui ante annum cõuenitur ab aduersario super beneficio,& is declinat forũ, & antequam constituantur iudices,labitur trienniũ, tũc quia non stetit per actorem quo minus lis contestaretur,habetur pro contestata. text. sing. in.l.si eum.§.qui iniuriarium.in fi.ff.si quis cautio.& ad hoc ibi ponderat Bolo.in suis secundis interpret. Nec requiritur litis contestatio quo ad hoc decretum, sed tantum vt non possideat pacificẽ ergo sufficeret citatio executa ante triennium.cũ tituli exhibitione eo.ti.in cõcorda.hoc casu. cle. si.vt lite pend.& in versi.lis autẽ. vide Bal. in Marga.in verb.mora.& Alex.consi.100. discussis.in.5.volu.

171 Imò dicerẽ haberi pro contestata, vt non possit aduersarius vti hoc decreto,etiam vt post triennium possit intẽtare interdictum vti possidetis, quod aliàs post annum non datur l.1.§.1.ff.vti possid.

172 QVARTO, non procedit quando is qui possedisset, non esset habilis,nec idoneus ad beneficia obtinenda tunc post triẽnium molestari posset,quia verba generalia legis huius decreti debent intelligi de habilitate,etiam hoc verbũ quicunque.tex.in.l. emancipari. iuncta glo.ff.de adop. l. omnes C.fine censu.& ibi glo.l.1.C. de fide instru. & iure hastæ fisca.lib.10.l.1.de sacrosan.eccle.l.3.de fide ĩstru.l.vt gradatim.ibi, si idonei sunt.ff.de muneri.& hono. l. qui certo loco se debere existimãs soluit indebitum, quolibet loco repetet,scilicet idoneo, dicit glo.ff.de condict.indebit.l.1.in fi. ff. mãda. Feli.in cap.omnes leges.1.distin.cap. in omni.de testib.plenius quam alibi per Hippoly.in.l.vnius.§.cognitũrum. ff. de quæstio. dixi late in dict.l.1.C.de sacrosanct.eccl. Et hoc tenet expresse glo. in regula cancel.33. & d.Chassa.in consuetu.Burgund. in rubr. des succesions.§.3.glo.habille. Ratio est, quia possessio longi temporis non habilitat incapacem.c.causam.& c.accedentes.& ibi Panorm. & Feli. de præscript. Ioann. Andr. in cap.2.per illum text.de præben.libro 6. & etiam quia dum conceditur nomm

Inhabilis non iuuatur hoc decreto.

ius,debet semper restringi, vt minus lædat ius commune,quam sit possibile.l. si quando. C.de inoffi.testa.c.cum dilectus. de con suet. Ias.plenè in.l.1.§.nunciatio.col.3.ff.de noui oper.nuncia. & quia inhabilitas præscribi non potest.c.cum causam, & ibi Ancha.de electio.nec ex diuturnitate temporis nascitur. titulus in beneficialibus & spiritualibus Bal. per illum tex. in.c. ex parte a. col.1.de testib.bene tamen est quædam præscriptio. Feli.ibi sicut in rebus prophanis.l. si filiussa. C. de petitio. hæred.l. cum de in rem verso.ff. de vsur.

173 Quis dicatur inhabilis.

Quæro quis dicatur inhabilis? quo cognito,cognoscetur idoneus, & habilis: cum contrariorum vno cognito, alterum cognoscatur.l.1. ff.de his q sunt sui vel alieni iur. Et quo ad hoc quilibet præsumitur habilis nisi ꝓbetur inhabilis,arg.l. si quæramus.ff. de testa.& per verbum quicunque hic positum, & per regulam, omnia censentur permissa,nisi fuerint prohibita.de qua glo. melior iuris in.c.inter corporalia.de trāsla. epi sco.Igitur dicam qui sint inhabiles.

174 Infans est inhabilis.

Primò,est inhabilis infans. indecorum enim est ei concedere beneficium, qui non nouit regere seipsum.c.indecorum. de æta. & quali, talis enim caret iudicio. l. cū prætor.ff.de iud.§.præterea. instit.quib. non est permissum facere testa. nec stabilem habet mentem.l.fi. C.de testa.mili. & quia nō est rationis capax.c.firmissime.15.q.1. &.c.qui apud.1.q.4. & quicquid videt, ignorat.l.1. C.de fals.moneta.nihil scit, vel scire præsumitur.l.fi.ff. de iur.& fact.igno. nec sentiūt vel cōsentiunt, nec charitatem habent. c.3. versi.1.de baptismo. nesciūt quid vtile sit.§. est quoque in authen. de nupt.colla.4.Item non sunt consilij capaces. l. more.§.fi. ff. de acqui. hæred.infirmum est illorum iudiciū. l.fi.ff.de manu. vindict. nec pleni sunt animi.l.donatarū.C.de acq.posse.boni ac mali distantiā ignorant. Deutero.c.1.in fi. ✱ Et donec æquitant super arundinem & baculum, ecclesiam regere nescirent, Bal.in.ca. cum nobis.in fi. de præscrip.descēdant igitur de baculo, & addiscant, & in prudentia senescāt. c. cū ex eo.de elect.lib.6.Ergo per prædictā infans est cuiuscunque ecclesiastici beneficij incapax, sine apostolica dispensatione:& ideo si fuerit eidem collatum beneficium , & illud possederit triennium, postea poterit molestari, & ante, & quandocunque, cum iste tex. de habili tantum intelligatur. facit quod scribit Card. Alexan. in.c.de his.28.distin. De dispensatione minorum ad beneficia vide Oldra.consil.329. & quæ possunt opponi contra prouisiones apostolicas , & dispensationes minoribus concessas,tradit idem Oldra.consi. 325.cum duobus sequent.

175 Quæ beneficia possit habere minor.

Post septem annos recepta prima tonsura(quod potest.ca.fina. de tempo. ordina. lib.6.) erit habilis ad beneficia simplicia, quæ non sonant in nomen rectoriæ, nec cō filij maturitatem requirūt, secus in aliis. c. de his, 28.distin.c.2. de æta. & quali.c. si eo tempore.de rescrip. eodem lib. glo.in verb. rigorosum.in rub. de numero & qualitate. Card.in prag. Panor.& alij in.c. super inordinata.de præb.glo.in regula cancel.17.Io. de Selua in tracta.de benefi.in.3. parte. q.5. Mandago.in tract.de elect.c.7.partis.1.

176 Nisi illa beneficia simplicia de iure,cō suetudine,vel statuto, haberent certum ordinem annexum, tunc ad illud etiā esset inhabilis.c.ei cui.de præben. in.6.c.significatum. illo titu.vel quando essent administratores ecclesiæ principales. Inno. in.ca. præterea.de æta.refert Imol.in cle.fin.illo titu. ordo enim naturalis seruandus est, vt qui ex defectu ætatis aut virtutis sub alterius tutela consistere debet, alium sub sua gubernatione habere non possit.l. vlti. C. de legit. tute.Lucas in.l.fi.col.8.C.de tyro.lib.12.& poterit dici , Veh tibi ecclesia curata,cuius rector est puer. vt in simili dicitur Ecclesiastes.10. Veh.tibi terra cuius rex est puer. indignum est ad regimen potissime animarum assumi , ne tanto periculosius cadat, quāto citius ad altiora ascendere festinat. c. pueri.1. q. 1.c.sicut.48.dist. Imo etiam si necessitas cogeret,non sunt admittendi.l. 2.§. 1.ff.de iure immunita.

177 Dispensatiuè poterit, vel ex priuilegio. c.ex eo.de elect.lib.6.Imol.in cle.fi.col.vlt. de æta.& quali.In his igitur simplicibus poterit post trienniū hoc iuuari decreto: in curatis nō, cū sit inhabilis sine dispensatione, argu.l.1.§.fi.ff.quod cuiusque vniuersit.no.

✱ ℂ Et ideo

Cóclusio. Quando minor iuuari hoc decreto posiit.

*C Et ideo concludendum est, quod si minori collatum sit beneficium à papa: cum conferendo videatur eum habilem facere.l. quidā.ff.de re iudic.tunc minor post triennium iuuabitur hoc beneficio: si verò illi collatum sit curatum beneficium ab episcopo, vel inferiore papa:cum illum non posit habilem facere in eo, tunc possidendo per tēpus immemoriale non iuuabitur hoc beneficio, quia à principio est inhabilis: ideo tractu temporis non potest effici habilis.l. quod in initio vitiosum est.ff.de regu.iur.& sic minor non debebit molestari post triennium in beneficiis, ad quæ erat habilis tempore collationis:secus in aliis, & sic intelligi debet Gomes.q.15.simpliciter tamen loquitur, plus addens, quod si minor intra triennium beneficium non peteret, non excluderetur per hoc decretum, sed restitui posset,quod vix in practica obtineri posset, cum in his beneficialibus pro maiore habeatur. c.fina. de iud.in.6. & quia impeditus protestari debet: vt est scriptum in titu. de pacifi.posse.in concorda.quod si ipse non fuerit protestatus difficile esset vt post triennium audiretur, cum edictum generale cōprehendat etiam minores.l.fin.C. in quib. caus.in integ.resti.non est necessa. nisi fortè talis causa esset, quæ iudicibus videretur sufficiens,quorum arbitrio relinquo. & an minor restitui posit si resignet beneficiū suū: vide glo. in.ca. ex parte. de resti. spolia. vbi addidi Boer.in decisio.Burdega.q.350. minor quatuordecim annis.]

178 Ad canonicatus in qua ætate quis sit habilis & ad prioratus.

Ad canonicatus ecclesiarum collegiatarum post decem annos sunt habiles, vt est statutū in reg. Cancella.17. per quam tollūtur opiniones positæ in.c. super inordinata. de præb.&.c.ex insinuatione de simo. & ibi Ancha. dicit, quod impuberes possunt esse canonici in ecclesia cathedrali, licet hodie sit declaratum in.d.regula.17.quod admittatur. Ad canonicatus ecclesiarum cathedralium post quatuordecim annos. Panor. in.c.præterea.de ætat.& qualita.Si ante hoc tempus adepti fuerint, cum sint incapaces, non iuuantur hoc decreto,ideo possunt molestari post triennium.glo.in.d.regula.17.

179 Fallit si à rege conferatur iure regali habenti septem annos, vt tenet D. Rufeus in tract.de iure regalio.in.24.priuile.vbi dicit interuenisse arestum pro puero septem annorum, cui erat collata præbenda ecclesiæ cathedralis à rege. vide ibi quibus rationibus moueatur.nam parum me mouent.

180 Idem in prioratibus regularibus, cū nō dētur nisi expressè professis.c.nullus.de electio.lib.6.cle.ne in agro.§.sane de statu monacho. Alex.in.d.c.de his.28.dist. quia ante quatuordecim annos non potest esse professus.c.1.& per totum de regula.ergo nec illos obtinere.

181 In prioratibus conuentualibus requirūtur.25. anni in aliis curatis, in quibus cura animarum regitur per alios, quàm per priores, sufficiunt viginti anni completi. d. cle. ne in agro.§.cæterum. Panor.& Boic. in.d. c.super.Sic in dignitate protonotariatus,nisi sit de sublimioribus, vel de filiis,aut nepotibus principum, quia in.16. anno admitti possunt.teste Benedict.in repet.c.Raynutius. in verbo adiecte.nu.13.de testa.Papa tamen confert cui vult cum derogatione & dispensatione,& in hoc regno omnibus ferè datur hoc nomen,si bene induti sunt & diuites.& ex diuitibus parentibus, vel nobilibus nati.

182 In dignitatibus minoribus, vt præpositūris,decanatibus & aliis,ac etiam in beneficiis curatis, ante vigesimumquintum annum cœptum quis est inhabilis.c.cū in cunctis.§.inferiora.de elect. Card.in cle. generalem.de electio.Floren.in.3.parte summæ,ti. 15.c.1.§.3.

183 In prioratibus electiuis, quando cura animarum per eos exercetur, ante.25. annū sunt inhabiles.d.§.cæterum. de Selua in tract. de benefic.3. parte.q.5. hodie per concordata sufficit vigesimustertius annus completus.§. monasteriis. de regia ad prælatur. nomina.facienda.

184 Ad episcopatus & alias dignitates maiores ante trigesimum annum completum quis non est habilis. d.c. cum in cunctis. in princi. Licet hodie in hoc regno sit præstitutum tempus recisius, videlicet vigintiseptem anni incepti, in. d. titu. de reg. no. in concord.in quo vigeseptimo anno poterit esse archiepiscopus,episcopus, vel abbas, vt ibi patet. nec oportet reprehensibilē dici, si variantibus temporibus iura varientur hu-

mana.c.non debet.de consangui. vide Bertachi.in tract.de episcopo in lib. 2.quaest.31. vbi cumulat, quę sint prohibita minoribus, & de aetate postulandi ad praelaturam vide extrauag.dispendiis de postula. praela.in cõmunibus.

185 Furiosus est incapax ad beneficia.

Secundò, furiosus est inhabilis, ac caeteri qui curatorum ope iuuantur, quia hi à pupilli conditione non multum abhorrent, dicit tex. in.l. fulcinius 4. plane. ff. ex quibus caus.in possess.eatur.& aequiparantur pupillis.l.pupillus.ff.de acquir.haeredit.l.14.1.de acquir.posse. Et quae de infante dixi, idem puto in furiosis.l.in negociis.ff.de regu.iur. & ibi Dec.l.infans.ad.l.corneliam.de sicar. ✱ Nisi quod isti ad omnia beneficia sunt omnino inhabiles,& collatio eis] facta, pro nõ facta habetur.Bonifa.in cle. vna.nu. 58.de homicid. Et indecorum est, vt qui nõ nouit regere seipsum, administrationi aliorum praeponatur.ca.indecorum. de aetat. & quali. ideo hoc decreto iuuatur minime, quantocunque tempore tenuerit, quia incipere possidere, cum affectionem non habeat, non potest.l.l.14.1.ff.de acqui.posse.

186. Coniugatus nõ iuuatur hoc decreto.

Tertiò, coniugatus.c.2.&.c.cum decorem.de cleri.coniugat. c.decernimus. & ibi glo.28.distinct.&.c.de syracusanae.ibidem. tum quia ordinari prohibetur. c. assumi. cũ seq. 28.dist. tum quia cogitat quomodo placere possit vxori, & ideo quae dei sunt, minus valet cogitare, cum quasi in duo diuisus,plenam sui non habeat potestatem,vt ei à quo stipendium accipit, plenius famuletur.c. diuersis fallaciis.de cler. coniugat.

187 Per spõsalia de pręsenti contracta perditur beneficiũ.

Imo si contrahat tantum sponsalia per verba de praesenti, perdit beneficia,quae habebat,secus si sponsalia de futuro. glo. in.c. 1.de cleri.coniug lib.6. extra. vna Ioan.22. rub.de voto.Panor.& alij in.ca.1. illo titul. Aufre.in decisio.Tholosa.quaest.239. Ias.in l. vbi pactum. col.penul.C. de transact. vbi dicit vacare beneficia etiam si contrahat cũ consanguinea,vel cum alia,etiam nulliter. allegat Roma.consilio.483.dubitatur.quia contraxit, & totum fecit quod in eo fuit. Imol.in.c. Ioannes. col.pen.de cleric.coniugat. Dec.tenet contra in consilio. 166.ego Philippus. vbi dicit priuari per sententiam, non ipso iure.Et hoc propter tacitam renũciationem, quae causatur ex contractu matrimonij. ✱ Ideo putarem per matrimonium etiam nullum beneficium vacare. per cle.vnicam.de sponsa. & ita seruatur, nam facto matrimonio impetrantur beneficia illius,qui matrimonium contraxit,& de stylo curiae Roma. est, vt dentur prouisiones post matrimonium etiam nullum, vt vidi saepius, & sic postquam coniugatus beneficiis est] priuatus, quando habet, ergo fortius prohibetur habere.c. quemadmodum. de iureiurand. plenè Praeposi.in ca.placuit. col.penul.32.distinct.ideo si hic coniugatus possederit per tres annos, poterit molestari postea.

188 Non tonsuratus est incapax.

Quartò,inhabilis est non tonsuratus.c. cũ adeo.de rescrip.ca.ex literis. de transact. cum sit laicus.& laici beneficia ecclesiastica obtinere non possunt.c.2. de institu.quia spiritualia spiritualibus sunt cõmittenda personis. Bal.in.c. decernimus. de iud. per illũ tex.nec sanctũ dari canibus debet,nec margaritae porcis.c.in mãdatis.41.dist. ✱ Nec spiritualia possidere possunt. ca.causam. de praescriptio, ergo nec hoc decreto, quod nõ datur sine possessione iuuari.] Etiam si sit regularis conuersus, vel religiosus, quia licet gaudeat priuilegio canonis si quis suadente.17.q.4. vt ibi abundè scripsi. & hoc docet. Antho in.d.c.2.tamen beneficia spiritualia habere non debet ante tonsuram.

189 Et si papa mãdaret Titio laico cupienti militiae clericali adscribi prouideri, tamen anteq̃ sit clericus, non valebit beneficij collatio,licet mandatum valeat.Imol.in ca.2. col.2. de insti. Et sic cum non valeat collatio,non habet titulum etiam coloratũ,ideo non iuuabitur decreto.de pacific. possesso.

Igitur petens beneficium debet se probare clericum.Archi.& Ioan.And.in.c.si iudex laicus.de senten.excom.in.6. nec sufficeret ꝓbare fuisse reputatum & toleratum clericum,sed oportet ordinationem ꝓbare. Domi.in consi.91.praemitto.col.1. ✱ qui nec ꝓbaretur per bullam, in qua papa eum nominauit clericum. teste Io. And.in mercuria. in regula. non licet actori. de reg.iur. in.6.& docto. in.d.c. si iudex de senten.excom.ibidem.]

190 Imo si post beneficium adeptum acciperet tonsuram,

ret tonsuram, non conualidaretur collatio, quæ in initio nulla fuit.l. quod in initio. ff. de reg iur. & regula non firmatur illo titul. in.6.glo.& Ioan. And.in.d.c. 2. Perus.in ca. si pro clericis,col.1.de præbend.lib.6. Item etiam non valeret collatio laico facta, etiã si haberet propositum ordinandi,& destinatus esset ad clericatum.sic de facto seruauit Bonifac.8.in persona nepotis sui, vt refert Archidi.in.c.nulli.col.viii.12.q.1. facit.c.religioso.§.fin.de sen.excommu.lib.6.vbi ante professionem factam non debet dici quis religiosus,licet sit per annum probatus.facit. l.ex eo.ff.de testa.mili.Feli.& Dec.in. d.ca. cum adeo.vbi plenè. Quid si fuerit postulatus?tradit Inno. & alij in.c.fin.de elect.post glo.ibi & Lucas in.l.expertes. col.1. de decurio.lib.10.Et quid si fuerit tantum tonsuratus,& diuinum officiũ sicut sacerdos exercuerit?vide tex.& ibi docto.in.c.1.de cleric. non ordina.ministran.

*¶ Et quãuis collatio facta sit ipso iure nulla,& sic incolorata.c.diuersis.&.c.Ioannes. de cleri.coniuga. Tamen quædam sunt beneficia in curia Romana istis affecta,vt asserit glo.& docto.in cle.ne Romani.de elect. & Paul.de Roma,in tracta.de pensio.c.7.& in istis puto quòd post triennium non deberent molestari,sed iuuarẽtur hoc remedio.]

191 Collatio facta ordinato à nõ suo antistite nõ valet

Quintò,est inhabilis ordinatus à nõ suo antistite,cum priuilegio clericali nõ debeat gaudere,& ita vidit iudicari.d.Chassa.in cõsuet.Bur.in rub.des iustices.§.6.in glo. font creuz.in fi.per tex.in.c.1.& in.c.eos. de tempo.ordinan. lib. 6. licet contrarium teneat Guido papæ in suis decisio.q.449,laicus.alibi dixi non repeto.

Suscipiẽs bis tonsurã qua pœna puniat

*¶ Sed dubium est non paruum, an is qui accepit tonsurã à non suo episcopo, & postea iterum accepit à suo episcopo iuuari hoc decreto debeat?Respon.quòd nõ: tum quia est irregularis propter peccatum,quod commisit,ideo ad alios ordines nunquam ascendere potest.c.confirmandum.50. dist. sed in illa tonsura clericali perpetuò permaneat, vel in religioso habitu.c.dictũ.de consecra. dist.5.hoc etiam tenet Hostien.in summa.de sacramen. non iterand.in fi. inquiens dicta de rebaptizato intelligi etiam de reordinato & reconfirmato.c.1.68. dist. Nempe eadem ratio est in reiteratione tonsuræ,quæ est in reiteratione aliorum sacramentorum, & ordinum, tum quòd fiat iniuria sacramẽto. c.ostenditur.de consecra. dist.4.&. c. quod quidam.1.q.1.Fit etiam iniuria illi, qui ordinem contulit: quia is,qui iterum accipit, confitetur, quòd primus non rite cõtulerit. c.fin.de consecra.dist.2. Hostien.in summa de sacra.non iterand.§.pen.

Nec refragatur tex.in.c.presbyteri.68. dist.§.quod verò. vbi licet iterũ recipere ordines.Respon.verum esse,quãdo ille qui ordinauit,ius ordinandi & consecrandi nõ habuerit, cum hic nil consecrationis, & iuris acceperat:quia in ipso ordine cõsecratus nõ erat. Si autem ordinans ius consecrandi & ordinandi habuerit,in prima vnctione consecutus est consecrationem,& ordinem,qui secundò non reiteratur: sed hic primus episcopus habebat ius ordinandi,ergo iste non debebat iterum ordinari.

Item in.68.dist.in summa quæritur de his qui ordinantur: ergo etiam vult intelligere de clericis primæ tonsuræ, licet.c.primum loquatur de consecrationibus: tamen responsio debet intelligi secundum tenorẽ interrogationis. per.l.si defensor.ff.de interroga.actio. nam tonsura est ordo apud canonum professores.c.cum contingat.de eta.& qualita. Nec obest quòd pœne sint molliendæ & restringendæ. verum est,sed tamen dũ illas videmus impositas, eas restringere non debemus, cum non possimus derogare legibus:vtpote cum inferiores legem superioris tollere nõ possimus.cle.ne Romani.de electio.Remedium scripsi in tracta.nomina.q. 14.nu.42.in addit.]

192 Per saltũ promotus est inhabilis.

Idem si per saltum promotus sit. rubri. de cleri.per saltum promoto.ita expressè tenuit præposi.in.c.solicitudo.col.2.52.dist.& hic ad beneficia curata vel dignitates est inhabilis, quia non habet executionem ordinis,& qui eam non habet,est ecclesiastici beneficij incapax.c.fi.de cler. excom. ministr. Domi.cõsil.91.præmitto.col.2.vbi dicit nõ sufficere,si probet se sacerdotem,quia oportet vt probet omnes alios ordines priores, cum potuisset per saltum promoueri, quod est notãdũ. Fallit vt per Inno.in.c.1.de cler. pereg. & per Panot.in.c.nisi,1.no.dè præb.

Item

Item est inhabilis qui extra tempora recepit ordines.c.cum quidam. de tempo. ordi. vel qui plures sacros ordines vno tempore recepit.c.dilectus,&c. literas.illo titu. quia est irregularis. Soci. in repe.c. ad audientiā. §7.de homici.idem si fuerit promotus ante tēpus à iure statutum.cle.fi.de ætа. & quali. Prouinciale omn.eccle.fol.60.versic. nota. quòd.&c.fusius in regu.cancella.dico.

193 Bigamus est beneficiorū incapax.

Sextò, bigamus etiamsi esset tōsuratus inhabilis est.c.vno de biga. lib.6. tum quia reputatur merè laicus.d.c. vno.&.c. vno de clericis coniuga.lib.6.quia non potest ordinari, Leuitici.21.c.& in rub.de biga. non ordi.c.1.& per totum titu.& sic nec beneficiū habere.glo.in.d.c.de his.28.dist.Imo si fuerit dispensatus ad tonsuram,non cēsetur dispensatus ad beneficium simplex.argu.c.1.de filiis presbyt.in.6.sic fuit conclusum in senatu inter Ioannem Nicolaum & Ioannem de la loue, anno.1519.die.7. Febuarij. Quia secundum apostolum, qui seruit altari, de eo viuere debet.c.cum secundum. de præb. cui ipsi non potest seruire. & sic nec beneficium habere.c.fi.de rescript.lib.6.nam prærogatiua sacerdotis exutus est.c. vna tantū. 26. dist. vide aliam rationem per Panor. in c.2.in fi.de cleri.cōiugat.& quatuor per gl. in summa.26.distinct.de Viaxio in tractat. de electio.in.2.parte.q.20.& tex. in.c. quomodo.31.q.1. Siue fuerit bigamus verus,siue interpretatiuus, cum non differāt quoad ordinem promotionis,secus quoad priuilegium clericale.c.nuper.de bigamis. Aufre. in decisio.capellæ Tholosæ.q.64.Item &c. si clericus.&.q.234. altercationis. &.q.252. item.&c. quidam clericus. &. q. seq. plenè Ioan.Montaigne in suo tracta. de bigamia.

194 Quot modis bigamia cōtrahatur.

Et nota quòd bigamia contrahitur in septem casibus. Primus est, quando quis successiuè & diuersis temporibus duas vxores legitimas habuit, & ambas cognouit.c.aperiant.31.q.1.

✱ Secus ergo si cum vnica & virgine quis contrahat,licet illa sit spuria,nam tunc non efficitur bigamus, sed gaudebit priuilegio clericali posito.in.c.vno.de cleric.coniuga. in.6.vbi cum vnica & & virgine dicit, non cum legitima:& idem dicerem,si quis contraxerit cum virgine,& postea habuerit concubinam,per.c. quia circa de bigamis,quod requirit contractum matrimonium,vt alias abundè consului.]

Secundus casus, quando diuersis temporibus quis habuit plures vxores,vnam de iure,& alteram de facto,&ambas cognouit. d.c.nuper. hic bigamus non reputatur, propter sacramenti defectum, cum verè bigamus non existat. sed propter intentionis affectum. cū opere subsequuto, vt ibi dicitur in fi. Tertius, quādo eodem tempore plures habet vxores,vnam de iure, alterā de facto, vel ambas de facto,& vtranque cognouit.d. c.nuper. vel corruptam de facto.c. quomodo.31.q. 1.c. gaudemus. de diuort. Quartus est, quando contrahit cum vidua ab altero marito cognita.c.feriatim.32.dist.&.33. distinct.c.maritum.c.debitum.de biga.& hoc modo fuit derisus Bulga.à suis auditoribus, vt gl.in.l.rem non nouam. C.de iud.refert. Quintus, quando contrahit cum corrupta à quocunque scienter aut ignoranter, & eam cognoscit.c.curandum.&.c. percipimus.34 dist. & multi hodie essent huius farinæ homines, si Neuisano credas in silua nuptiali. Sextus, quando vxorem propriam ab alio cognitam scienter cognouit.c.si cuius,&.c. sequen.34.dist.hi duo casus postremi à maritis ludibrio habentur. ✱ tamen anno.1357 capitaneus de Marigni nō fuit remissus episcopo, eo quod desponsasset puellam,quæ duos habuerat pueros:& hoc erat notorium,& ipse hoc sciebat, ideo fuit rasus pro dimidia parte, super marmoreo lapide,& pro altera in castelleto,insequendo glos.in.c.de benedicto.32.q.1.]

Septimus casus est,cum aliquis in ordine sacro constiturus de facto contrahit, licet de iure non possit.c.nuper.&.c.vlt.&.c. super eo. de bigamis.

Solus tamen primus casus est verus & proprius, alij sex interpretatiuè dicti sunt, vel propter aliquam similitudinem quā habent cum vero bigamo, aut ratione institutionis ecclesiæ, vt tenet Card. Alex. in summa.26.dist.in fi.quos casus perpetuò notes, & vide eos etiam per Floren.in.3 parte summæ.titu.28.c.4.de irregularitate propter legitimationem.

195 Septimò, hæreticus, quia extra ecclesiā est,

Hæreticus est inhabilis, & is pro quo supplicat.

est,ergo ad eam non debet præfici.c. excõmunicamus.& per totum de hæreti. tũ etiã quia est excõmunicatus, vt ibidem dicitur, & scripsi plene in bulla cæne domini arti.1. & est seruus diaboli, nec est sub protectione papæ,sed bene sub eius vindicta. Bal.in proœmio decreta.col.3.nec potest acquirere ius patronatus ex fundatione. Paul. de Citad. in tra.iur.patro.3.parte.q.5. in prima causa acquirendi per text.in c.quicunque fideliũ. 16.q.7.odit enim deus sacrificia hæreticorum,& à se proiicit,& quotienscunque congregati sunt in nomine eius, detestatur fœtorẽ eorũ.& claudit nares suas,illi nẽpe offerunt sacrilegũ panem, & dant eleemosynas,& sectari videntur humilitatẽ,nemo tamen illorũ suscipiat, quia magis sunt maledictiões quàm benedictiones, nec cum eis cibum sumere debemus.c.odit.cum seq. & ca.non oportet.&.c.si quis inquit.1.q.1.

196 Et dicitur hæreticus, qui contra fidem aliquid pertinaciter asserit. aliàs non. cle. vna.§.diffiniẽtes.de summa trini.c.ad abolendam.de hæret.probatur Neemiæ c.13.In uentum est scriptum in volumine,quod nõ debeant introire Ammonites & Moabites in ecclesiam dei vsque in æternũ.Dec. consil.137.& diligẽter,vbi concludit, quod absolutus ab hæresi à papa, nõ potest amplius puniri in iudicio seculari. Imo si habeat beneficiũ,per hæresim priuatur ipso iure, etiã episcopatu.c.fina.& ibi Card.col.1.dist.19. quod intellige,nisi continuo ad matrem ecclesiam reuertatur,& heresim abiuret.nam tunc ipso iure sua beneficia non perdit. ca. ad abolendam.de hæret. quia nõ videtur diuertisse,quæ statim reuertitur.l.diuortiũ.ff. de diuor.l.quicquid.de reg.iur. Sic nec fictione iuris videtur dimisisse beneficiũ, qui ad id statim redit.c.si beneficia. & ibi Fran. de præb.in.6.quod est notandum: quia habui in facto,& ita respondi. Et propriè dicitur hæresis prout est error in fide glos. pulchra in c.3.de hære.plenius declarat.& large simonia dicitur hæresis.glo.in ca. si quis pecunia.79.dist.Feli.in c.sciscitatus. col. 2. in fin.de rescrip.Quidam tamen vocant hæreticum in iure,suapte natura refractarium communi opinioni,& eligentem sibi singularem opinionem.per text.in.l.si duas.§. est autem.ff.de excusa.tutor. Item inhabilis est is.pro quo hæreticus supplicat.c.24.penul. de hæret.in.6.

197 *Schismaticus est inhabilis.*

Octauo schismaticus.c.nos cõsuetudinẽ.12.dist.c. quia diligentia.de elect.quia dicitur hæreticus,cum nullũ schisma sit, nisi sibi aliquã hæresim cõfingat, vt rectè ab ecclesia recessisse videatur.c.inter hæresim.24 q.3.etiam si ad ecclesiæ vnionem rediret.c. 1.&.c.conuenientibus.1.q.7. Et propriè est is qui diuidit se ab vnitate Romanæ ecclesiæ,constituendo sibi ecclesiam, & ordinando clericos,& sacerdotes. glos. in sum. 24. q.1.Panor.in rub.de schisma. Itẽ hi sunt excõmunicati.c.licet.de elec.doc.in d.rub.de schisma.c.ad abolendã.c.firmissime.de hæret.c.1.23.dist.ideo siue ante schisma possederit beneficiũ triennio, siue post schisma, neutro casu iuuabũtur hoc decreto, cũ sint inhabiles,vt dixi,nec possunt eligi ad episcopatum. Bertachi in tract.de episcopo in lib.2.q.45.

198 *Simoniacus nõ iuuatur hoc decreto.*

Nonò,simoniacus.c.cum clerici.& ibi Panor. de pact.c. nobis & sequen.de simo. * quia collatio beneficij facta per simoniam est nulla.teste Aufrer.in decis.Tholo. q.438. qui allegat Archid.in.ca. ordinationes.1.q.1.& Innoc.in.c. cum vniuersorum. de rerum permuta. Boer.in suis decisio. q. 117.an collatio.] Siue conferatur eidem beneficium post commissam simoniam, siue eligatur,vel alio modo eidem prouideatur.c. si alicuius.de elect. melius in extrauag.cum sit detestabile. de simo.in extrauag.communibus, & illud beneficium possederit triennio, non iuuatur hoc decreto, siue possederit triennio ante commissam simoniã, & tunc est ipso iure priuatus simul atque simoniam committit. Fel.in.c.2.col. 3.de rescrip. & potest molestari etiam post triennium super illo beneficio.

Collationes in fauoré quãdo valeat.

Idem si renunciatio fuerit simoniaca. c.ordinationes.1.q.1.in glos.text.in.c. sicut & in.c.Mathæus. de simo. Innoc. in.ca. cũ vniuersorum. de rerum permut. Feli.in.ca. insinuatum.&.ca.de simoniace. de simo. vt si sit facta in fauorẽ nepotis. glos. & ibi Panor.& alij in.c.ex parte.1.de offic.deleg. & an legatus possit talem resignationem in fauorem admittere. quòd non D. Boer.in

ff tracta.

tracta.de dignita. lega. quæst.vlti. vide tamen ibi dicta per eum.

* ¶Et fuit in mente curiæ retentum, quòd deinceps istæ collationes in fauorem factæ coram aliis quàm coram papa non valeat, etiam in præiudicium resignantis, imo nec simoniace. Anno.1521.die.13.Decembris in causa Ardonij Fournier, appellantis à Parisien.præposito, contra Renatum valin, vt est videre in stylo parlamenti in arestis curię: imo in fortioribus terminis fuit iudicatum in eodem senatu die.16. Aprilis, anno 1510.ante Pascha, inter magistros Richardum Bunost actorem, & Ioannem Hoeller ratione parrochialis ecclesiæ beatæ Mariæ de celleio Cęnomanen. diocesis, per quod idem Bunost fuit manutentus in possessione eiusdem beneficij contra quendam prouisum per obitum cuiusdam simoniaci, qui eodé beneficio per nouem annos vsus fuerat.]

Etiã cũ simonia fuerit commissa ignorante eo cui beneficium collatum est. glos. in verb.simoniacam.in.§.si verò de elect.in prag. &.d.c.si alicuius.& ibi Imol. *Nam túc cedere tenetur.c. nobis de simo. Panor. in.c. penul. de electio. habet tamen antequam sciuerit coloratum titulum, quamobrem si possederit sic beneficium trriennio, postea non molestabitur, teste.d. Gomes.in q.12.super hac regula idem putarem quando fuisset simonia] ab inimicis commissa. d.c.nobis.de simo.

Imo si litigans super beneficio corruperit iudicem, propter connexitatem causæ. iudicatur simoniacus.glo.in.c. vendentes.1. q.3. Panor.& Feli.in.ca. tua nos:de simo.& Panor.in.ca.cum ab omni. col.2.de vit. & honest.cleri.

199 Donans laico pecuniam vt à rege nominationem ad episcopatũ obtineret est simoniacus

Itẽ est simoniacus, qui alicui laico vel alteri dedit pecuniã, vt obtineret episcopatũ, aut abbatiã, seu vt alter renũciaret, vel vt à rege obtineret nominationem, vt interdũ fit in curia.tex. in.ca.de hoc.de simo. Barb. consil.13.à Ioue col.pe.in.3.vol. & sunt excommunicati qui aliquid dant, vel promittunt pro aliqua gratia, vel iustitia obtinenda etiam à papa, & gratia talis est nulla, & scienter vtentes talibus literis sunt excommunicati:& absolutio papæ reseruatur. Io. And.in.c.nemo.de simo. Floren.in.3. parte summæ titul.24.c.63.

200 Idem si renunciet nominationi, aut electioni de se factæ pecunia recepta. Calder. consi.vno de simo. vel si dat pecuniam, aut aliud, vt suffragium habeat, siue vocem ab alio canonico.c. cum super. & ibi Panor.3. no.de confessis.plené.Io.Dayma in rub. de conuentro.approba.in verbo pactionibus.

* Non tamen est simonia si quis constituat procuratorem ad resignandum puré, liberé & simpliciter in manibus ordinarij, vel legati, & ad petendum & requirendum illum vt dignetur conferre Titio.&c. quia hæc requisitio non imponit necessitatem ordinario, teste Cassado. decisio.vlti. de simonia secus si constitueret procuratorem ad resignandum in fauoré, vel diceret non aliter, nec aliàs.ca. ex parte de offi.ordi. & pœnas istorum detestabilium simoniacorum cumulaui in tracta.de simo. Io. Naucleri circa.si.in additio.ad eum.]

Hodie sunt excommunicati, qui aliquod pactum aut renunciationem fecerint, vel quicquam dederint, aut promiserint, & omnibus exuti dignitatibus.c. cum detestabile.eod.titul. in extrauag. cõmunibus. Et istorum hodie magnus est numerus, sicut stultorum. Eccle.1.ca. vide quæ dixi in rub. de elect. deroga.in glo. simoniacis.

201 Committẽtis crimẽ læsæ maiestatis est inhabilis.

Decimò, irretitus crimine læsæ maiestatis.glos. in.ca. satis peruersum.56. distin. quia bonum est argumentum de crimine hæreseos ad hoc crimẽ.l.Manicheos. C.de hæret. glos.in.c.1. de testi.lib.6. Alexan.in addi.ad Bar.in.l.si quis filios.§.hi autem.ff. de iniust. D. Igneus in tract. an rex Franciæ recognoscat imperatorem.col.49. in.17.speciali. vbi æquiparat crimen hæresis simoniæ, & lesæ maiestatis.glo.in.l.nullus.C.ad.l. Iuliã maiest. ideo quod in vno ex æquiparatis statuitur, & in alio locum habebit.c.de multa.de præbend.Dixi multa in practica mea, rub. de excep.in arti.24. glos.1.maieste, quia beneficiis habitis sunt ipso iure priuari.ca.fœlicis, de pœnis. in.6. à fortiori & ab habendis prohibentur. argumen:ca. quemadmodum, de iureiuran. in.6. & sic non iuuantur hoc decreto post triennium.

Vndecimò

202 Sortilegus est incapax ad beneficia.

Vndecimò sortilegus, quia hæretico cōparatur.ca.1.& per totum de sortileg.l.& si excepta.C.de malefi.& mathe. Et quia cōdemnati hoc crimine sunt infames.ca. episcopi.26.q.5. Et infideles sunt, ideo beneficio & honore priuari debent, ibidem, & ca. quicunque.&.c.sequen.Mandago. in tract. de elect.in.1.parte.c.27. Et facilius repellitur quis ab obtinendo, quàm ab obtento.c. super his.de accus.& ibi Feli.colum.2.vide Barba.consi.55.in nomine.vol.1. & si fieret collatio sortilego, & is possideret triennio, adhuc posset molestari, cum non censeatur habere coloratum titulum, sed nullum.

203 Sacrilegus est inhabilis ad beneficia.

Duodecimò, sacrilegus.c. venerabilem. ibi, nunquid enim.de elect.& ibi nota, quia non debet quis cōsequi ex eo fructum quod nixus est spoliare. Reg.ex eo. de reg.iur.in 6.& quia impeditur ne promoueatur ad sacros ordines.c. si quis presbyter.50. distin. Et quia est infamis sic condemnatus.c.fi.de furt. & à beneficio debet deponi postquam habet, ergo multo minus ad id, si non habet, debet admitti.c. quemadmodū de iureiur.gl in.c. cum omnibus.81.dist. est etiā ipso iure excommunicatus.c. si quis suadēte.17.q.4.quod an procedat in omnibus sacrilegis, tradit Panor. & alij in.c. conquestus. in fine, de foro compen.

✱ ¶ Item est inhabilis bannitus, cum beneficio seruire non possit, ex quo est bannitus pluribus probarem, sed mihi sufficit senatus authoritas, quia ita fuit iudicatū in senatu Tholo.anno.1539. in vigilia natiuitatis, licet beneficio quod habebat antequam exularet, non sit priuatus, Panor. per illum tex.i.c.20.notab.4.de arb.de coll.illi facta nō valet, & sic nō iuuatur hoc decreto.]

204 Falsarius literarū 1 papę est inhabilis.

Decimotertiò, falsarius literarum papæ, quia est excommunicatus.ca.ad falsariorū. de crimi.falsi.vbi si habeant beneficia, illis sunt priuati. multo fortius sunt inhabiles ad habendum.d.c.quemadmodum.

Siue falsum cōmiserint in magno, siue in modico, etiam si tantum adderet vnum punctum. Hosti. in summa de crimi.fals.§. qualiter. versi.sed hodie.quid in alio falsario, vide in.c.ad audientiam.&.c.licet illo tit.& per Hostien in.§.fi.de crimine falsi.

✱ ¶ Hodie à senatu & à iudicibus secularibus solēt falsarij quarūcūq; literarū priuari omni iure, quod habēt ratione possessionis, quia laici nō possunt priuare beneficio quo ad petitoriū, hoc fuit dictū contra Vincentiū arceuost, anno.1513.die.1.Octobr. Boer. in decis. Burdega.q.291. quo ad secundum. Dubium tamen est, an possidens beneficiū ex falso titulo, quem verum putabat, iuuetur hoc decreto, in palatio D. Seguerius inter aduocatos postulantes excellens hoc dubium à me non scriptum, quia frequentissimum doluit, ob cuius auctoritatem, & quia mihi amicissimus, & ad priora subsellia aliquādo ascensurus, videtur istum iuuandum per.l.fi.ff. pro suo vbi tollerabilis error facti vsucapioni nō obstat, hic est probabilis error, quia ipse possessor non commisit falsum, nec sciebat titulū falsū ergo.

Secundò, videtur causam & colorem possidendi habere, cū titulus sit ab illo, qui poterat conferre, quem nesciebat falsum. Contrarium teneo, quia falsus titulus non est titulus, ob id non solum non est coloratus, sed est nullus, sicut tutor falsus nō est tu tor l. Paulus.ff. de verbo. sign. vbi dixi, & falsus denarius non est denarius, glos.in.l. 2.C.de hæretic. & falsa iustitia non est iustitia.c.vera iuncta, glo.45. dist.& ideo falsi nummi soluti, & reprobi non liberant debitorem.l.elegāter.§.qui reprobos.ff. de pignorat. actio. & falsus procurator non est procurator, & actus gestus ab eo non est validus.l. falsus. C. de furtis. igitur cum hic duo requirantur, videlicet titulus, & coloratus, hic nullus est titulus, ob id possidens etiam centum annis & cum falso titulo nō iuuatur hoc decreto. quod est notandum.]

205 Excōmunicato beneficia cō ferri non possunt.

Decimoquartò, excōmunicatus.c.postulastis, & ibi latè dixi in.2.notab.de cler.excom.minist. quia spiritualia in eum nō cadunt. & ibidem assignantur aliæ rationes in.2.notab. ideo beneficia eidem conferri non possunt: & si conferantur, & possideat ea triennio, poterit postea molestari.

206 Suspensus est inhabilis.

Decimoquintò, suspensus ab officio & beneficio, est inhabilis.tex.iuncta glo.in.c.cū bonæ.de æta.& quali.&.c.cum dilectus.de consuet.c.præterea.& ibi glo. de vsur. quia irregularis censetur. not. in.c.1. de postula. præla.&.c.fi.de excessib.prælat. & sic est in-

ff ij habilis

habilis & indignus, ficut excommunicatus. & in iure æquiparantur. Anto. & Cardi. per illum tex. in. d. c. cum bonæ. Et quia non habent executionem ordinis. c. eos. de tempo. ordi. & qui non habet executionem ordinis, eſt inhabilis ad beneficium obtinendum. glo. & doct. in cle. generalem. de æta. & qualita. ſequitur Domi. conſil. 133. iſtud dubium. Henric. Boic. in. c. fi. de cler. excõ. miniſt. Bertachinus in tract. de epiſco. libr. 2. q. 5. in. 1. par. & in quibus conueniant & differant excommunicatio, ſuſpẽſio, & interdictum, tradit Io. de Ana. in rub. de cler. excom. miniſt. de ſuſpenſione iuris & hominis. vide Barba. in repet. ca. Raynaldus. col. 101. cum ſeq. de teſta.

207 — Apoſtata non iuuatur hoc decreto.

Decimoſextò apoſtata, quia ad clericatus officium admitti non debet. c. pen. & fi. 50. diſtinct. Et pluſquam hæretici ſunt. Azo in ſumma. C. de apoſta. Súntque infames. c. infames. 6. q. 1. & Prouerb. 6. c. dicitur, homo apoſtata vir inutilis. & an de omni apoſtata, cum ſit triplex, intelligatur, vide Panor. & alios in rub. de apoſta. & Lucam de penna in. l. 3. col. 3. C. de exacto. & excepto. lib. 12. Paul. de citad. in tracta. de iure patro. in. 3. parte. q. 5. in. 1. cauſa acquirendi. vbi dicit non poſſe etiam acquirere ius patronatus, & impetratio facta per eum de beneficio, non valet, quia eſt indignus contrariatiuè, & priuatiuè. verba ſunt Bald. in. ca. fin. col. vlti. de præſump. Feli. in. ca. ſciſcitatus. col. 2. de reſcrip.

208 — Sodomiticus eſt inhabilis.

Decimoſeptimò, is qui crimen Sodomiticum perpetrauit, cũ homicidio ſit grauius c. mulier. 15. q. 1. & iura armantur contra eos. in. l. cum vir. C. ad leg. Iul. de adult. Lucas in. d. l. 3. & ſeq. vocat apoſtaſiæ crimen vnum à deo, vt hæreſis, alterum à natura, vbi probat eſſe grauiſsimum. ca. clerici. de exceſsib. prælat. contra quos Scatinius legem tulit, quæ vocata eſt Scatinia, de qua D. Aymo. Rival. in hiſto. iuris ciuilis. lib. 3. Barb. conſil. vlti. in. 1. volu.

209 — Publicus concubinarius eſt inhabilis.

Decimooctauò, publicus cõcubinarius, qui fuerit per ſententiam ſuperioris monitus vt concubinam dimitteret, quam non dimiſit, tunc ad ſuſceptionem & dignitatẽ beneficiorum eſt inhabilis, vt patet in concordat. tub. de public. concubina. Et illius concubinarij miſſam, quis prohibetur audire. c. præter. 32. diſtinct. & ipſe miniſtrare diuina. c. fi. 33. diſtinct. ac prohibetur eligi. Bertach. in tracta. de epiſcopo. in. 2. lib. q. 6. in. 1. parte. & collatio facta publico concubinario afferenti ſe velle domino famulari, eſt ipſo iure nulla, ſi perſeueret in concubinatu, quia cauſa impulſiua fuit falſa. Barb. conſil. 13 à Ioue. col. vlti. in. 5. volu. dixi plenè in rub. de public. concubina. per totum.

210 — Homicida eſt beneficiorũ incapax.

Decimononò, homicida, vt habetur apocalyp. vlt. c. Foris autem canes & venefici, & impudici, & homicidæ. &c. quia non poteſt ꝓmoueri. 1. Paralipo. 28. ca. Non ædificabis domum nomini meo, eo quod ſis vir bellator, & ſanguinem effuderis. ca. accedens. de accuſa. c. ſi quis omnem. 1. q. 7. c. ad aures. de ætat. & qualitat. c. fi. de tempo. ordina. Panor. & alij in. c. 2. de reſcrip. Aufre. in deciſio. ſuis. q. 207. Item & c. ſi beneficiatus. quia eſt ad executionem ordinis inhabilis, ꝓbatur in. c. fi. de cleric. pugnan. in duello. per locum à ſpeciali. Item qui non poteſt dicere officium, non debet recipere beneficium. c. quod à te. & c. diuerſis. de cleri. coniuga. ca. cum ſecundum. de præb. quia beneficium datur propter officium. c. fi. de reſcri. lib. 6. Fel. in. c. inquiſitionis. col. 1. de accuſa. Item quia eſt irregularis. c. ſuſcepimus. & ſeq. de homicid. cle. vna illo titu. nec poteſt ad epiſcopatum eligi. Bertachi. in tracta. de epiſcopo. lib. 2. q. 36.

211 — Miles qui frequentauit bellũ, ad beneficia eſt inhabilis.

Idem in milite qui frequentauit bellũ. Latè de Ripa in lib. 2. reſpon. de reſcrip. ca. 35. in hoc iudicio. vide Præpoſi. in. c. miror. 50. diſtin. & c. ſtudeat. ibidem. & collatio facta homicidæ, non valet, vt latè deducit D. Ruſeus in tract. iuris regalio. in. 12. priuileg. in fi. ideo non dicitur habere coloratum titulum, ſed nullum.

212 — Morbo laborans caduco eſt inhabilis.

Vigeſimò, detentus morbo comitiali, ſiue epileptico, quem vocamus le hault mal gallicè, Vaſcones verò vocant le mal de terre, Occitani le mal ſainct Iehan. de quo in. ca. cum inter canonicos. & ibi Imol. de electio. vbi loquitur de morbo epileptico, quem vocãt morbum caducum. ca. 1. & ſeq. de cleric. ægrotan. c. communiter. 33. diſtin. quia prohibetur ordinari, vt ibi dicitur. & glo. in ſumma. 7. q. 2. hic tamen ſi poſt trien

nium

nium sanus fieret, posset hoc decreto iuuari, quia collatio eidem facta, non erat penitus nulla, vt not.in.d.c.cum inter.

213 Illiteratus est inhabilis & quãdo dicatur

Vigesimoprimò, illiteratus.c.fi.de æta. & quali.quia non potest ordinari. c.priscis. &.c.pœnitentes.55. distinct. ergo nec beneficium curatum habere.c.fi. de tempo.ordinan. lib.6.Sic arguit glo.in.c.de his.28.distin.c.1.& per totum.38.dist. & qui habet ordines, debet habere beneficium. glo. in.ca. pposuit.quæ allegat alia iura, de filiis presbyte.Illiteratus cæco cõparatur.c.post trãslationem.¶.item si quis. de renuncia. & cæcũ animal offert, qui ordinat indoctum in loco docti, magistrũmque facit, qui vix discipulus esse poterat.c.fin.49.distin. & omnino illiteratus est nullus in ecclesia dei. Bal. in.c. congregato. col.vlt.de elect. Et perinde est ac si collatio eis facta non fuisset. Panor.in.c.cum nostris. de concess.præben. & collatio facta illiterato, est ipso iure nulla. Inno.in. ca.cum nostris. de concessio. præbend.Feli.in.c. per tuas. col.1. de simo. Vnde dicitur Ecclesiastic.8. ca. Non communices homini indocto, ne mala de progenie tua loquatur.

214 Et dicitur illiteratus, quando nullas scit literas, aut modicas, vtpote quia scit tãtum legere & scribere in vulgari.Bar. in authen. sed nouo iure. C. si cert.peta. Qualis scientia requiratur, notatur per Innocen.& alios in.c.cum in cunctis.de electio.

215 Intellige collationem non valere quando esset penitus illiteratus, secus si haberet principia, & esset spes quod proficeret & addisceret.quod est notandũ secundum Card. in.c. illiteratos.36.distin. facit quod notat Alex. in addit. ad Bar.in.l.1.C. de dignita. lib.12.vbi dicit quod scholaris magni ingenij nõ est repellendus à doctoratu, etiã ante quinquennium, quando spes est quod addisceret, secus si sit omnino illiteratus. Feli.in.c. si quando.col.pen. de rescrip. Vide eum in c.sciscitatus.col.5. versic.illiteratus. ibidẽ. dixi in scholasticorum priuilegiis plenius.

216 Illiteratorum infinitus est numerus & hodie habẽt meliora beneficia.

Hodie istorum infinitus est numerus, vt in simili dicit Ecclesiastes. c. 1. de stultis. Et sunt ij qui pinguiora & meliora habent beneficia, cum ad rapiendum tantum beneficia animum habeant, & non ad literas, quibus eruditi inescati, bona negligunt, & pauperes moriuntur.

217 Exterus in regno beneficia habere nõ potest.

Vigesimosecundò, exterus est inhabilis ad obtinendum beneficia in regno, ex priuilegio dato regibus Franciæ, vt in procemio prag. sanctio.cõtinetur, in verb.exterorum. extat & Ludouici. xij. ordinatio rub. des presidens, & cõseilliers. & in stylo parlamẽ. rub.de præbend. ordina.3. facit regula cancel.19. vbi collatio vel alia dispositio facta extero, non valet, quando non potest loqui idiomate illius patriæ, in qua recepit sacerdotium. facit.c.neminem.70.distin.l.in ecclesiis.C.de episcopis & cleric. Imo gratia est subreptitia, si exterus impetrat non facta mentione originis. glo. sing.in.c. si proponente.de rescrip.secundũ Panor.ibi.& Feli. in.c.sicut tuis.col.2.de simo. Corse.in sing. incip.surreptio. de Selua in tract. de benefi. in.3.parte.q.26. Roma.in.l. si verò.¶. de viro.col.14.fal.eadem.ff.soluto matri. Barb. consilio.23.scripsi.colum.5.in.1.vol. & consil.57.præclare. in eodem volu. & consil.30. in fine.in.3.volu.& aliàs consului pro quodam scholastico. & vocantur Albini, de quo est text. in.l. cum ratio.¶.si plures. ff. de bon. damnat. vide Ioan. Dayma in verbo vendicabant. in procemio concordat, fol. 69.& sequen.

*[Audiui tamen in thesauro Parisien.esse librum signatum.l. 4.20.15.456.in quo reperitur carta data à rege, Anno.1364.mense Octobris, per quam rex concedit. omnibus & singulis ecclesiæ Romanæ oriundis, vt possint de bonis suis in regno existentibus testari, & hæredes habere, & quód hæredes ista gratia vtantur. imo licet Chassaneus & quidam alij dicant bastardos non posse testari, fuit tamen in hoc senatu pronunciatũ bona bastardi capta & saysita executoribus tradenda, Anno.1327. Aprilis.16. Aliàs etiã fuit ordinatum, Anno. 406. quòd cameracen. succederent parẽtibus in regno degentibus, prouiso quod galli cameracensibus etiam succedant.]

Idem in præsentatione vt exterus præsentari non possit ad regni beneficia. tenet Rochus de curte.in tracta. de iure patro. in verb.honorificum.q.48. Panor.in. c. bonæ. 2.nume.16. de postu. prælat. Tum quod in

dandis beneficiis nihil contribuerunt, tum etiam ne secreta regni reuelent, & quia non est bonum sumere panes filiorū regni, & da re canibus exteris, vt patet in euangelio. Bened. in repe.c. Raynutius. in verbo & vxo rem.nu.1044.cum seq.de testa. Alibi multa dixi an valeret post impetrationē consensus regis. quod sic, concludit Soci. consil.260. in causa.col.penul. versi. secundo principaliter.in.2.volu.quando collatio erat bona. ✱ € Et sic nō est omnino inhabilis, imo dū litigāt in regno, summariè debēt tractari eo rum causæ,& ob id fuit citatus personaliter cōpariturus prępositus Belua.qui contrariū fecerat, ita fuit ꝓnunciatum in senatu, Anno.1522.& die.14. Maij, etiā in vim nouiter ꝓductorum exterus in senatu obtinuit, qui de nouo literas naturalitatis impetrauerat. Imo Iudæus baptisatus in regno non dicitur exterus, q͂a renatus in regno, per ea quæ notat Bar. in.l.1.&.l.assumptio.ff.ad municipales. &.c.cum nullus de temporib. ordi. ni.6.docto.in.c.eam te.de rescrip.]

Iudæus in regno baptisatus nō est exterus.

218 Periurus est beneficiorū incapax, & collatio illi facta est nulla.

Vigesimotertio, periurus, quia collatio facta eidem est nulla. ca.quærelam.ibi, non merētur ecclesias regere, qui crimine periurij sunt irretiti.de iureiur.c.cōstitutus.in.2. de appella.& ibi doct.c.cū nostris.de cōcess. præb.& ibi Inno.& Panor. Aufre. i decisio. Tholosa.q.17.in fi.Feli.in.c.2.de rescrip.3. col.Nicol.Millius in verbo periurus. Deci. in.c.dilecti.col.1.de excep.facit.c.accedens. de accusa.vbi periuro imponitur silentiū super præbēda, quā obtinuit post periuriū. facit.c.fi.de iureiur.in.6.q͂a ab ordine deponi debet.c.cū nō ab homine de iud. Et sine ordine beneficiū tenere nō potest.c.licet canō. de elec.in.6. Itē q͂a est infamis.l. Lucius.& ibi glo.ff.de his q notan.infa. &.c.infames. 6.q.1. Et vide in.ca. testimoniū.de testib. & Calder.cōsi.5.an periurus de iureiur.& multa ꝓhibētur fieri, quæ facta tenēt.l. patre.ff. de his q sunt sui vel alieni iur. Io. Dayma in rub.de cōuēt.approbat. in gl.periurij.supra.

219 An habeat locum si sit periurus super iuramento calumniæ, vide Feder. consil.23. Titius.quod non, Bal. consil.299.proponitur. in.5.volu.per glo.in verb. religione.institu.de pœna teme. litig.in princip. Bal.in Marga.in verb.iuramentum.in.32.q.

220 Et an habeat locum in veniente contra fidem, Rota decisio.138.no. quod posito. in antiq. & decisio.1.de pact. vide docto.in.l.si quis maior. C. de transact. & in§. item si quis postulante.instit.de actio. c.constitutus de fideiusso.

221 Quod ego intelligerem quādo esset per sententiam condemnatus, & periurus declaratus, & postea fieret eidem collatio, tunc esset nulla, per tex. & no.in.ca. cum non ab homine.de iud. quia ante sententiam nō dicitur plenè apparere de periurio.ideo de his quæ non sunt, & non apparent, idem est iudicium.l. duo sunt. ff. de testa. tutel. & in multis casibus hic positis sic possumus intelligere. & pro periurio papa non dat priuationem, nisi sit periurium iudiciale, vt in regulis Alexand. papæ.6. habetur in rubr. de signatura gratiæ.

222 Item intellige quando collatio facta esset virtute literarum mandati de prouidendo, vel aliarum ad beneficia, quia ꝓpter earum odiū, collatio erit ipso iure nulla. Calder.consil.20.rub.de præb. & consil.4. rub. de accusa. Feli.in.2. col.3. de rescrip. &.ca. inquisitionis.col.2.de accusat. & ideo hoc anno.1535. in mense Decembris, die.23. recredentia beneficij fuit per venerandum senatum adiudicata cuidam Langles contra quēdam Grimault, qui quadriennium possederat beneficium, & periurus dicebatur, ac aliis criminibus irretitus. An periurus possit eligi ad episcopatū, tradit Bertachi. in tracta.de episcopo in lib.2.q.34.

223 Cōclusio. Periur⁹ est ipso iure beneficiis priuatus.

Et sic sustinui conclusionem, quod collatio facta periuro est nulla. ex quo infertur, non iuuari decreto de pacific. possessoribus, cum non habeat coloratū titulum, sed nullum. Imo plus tenui, periurum esse ipso iure beneficiis priuatum. hoc probaui per.c.2.de rescrip. ibi, amoueretur. &.c. quærelam. ibi, remouentes.de iureiurand. quæ verba denotant nudam executionem.c. Abbate sane.in princip. ibi, petiit adiudicari eidem monasterio, & vos exinde amoueri. de re iudi. in 6. Et quando verba executionem denotantia ponuntur in lege vel dispositione, tunc denotāt executionem actualem, & inferunt priuationem ipso iure. Anto. Butri.in.ca.fi. col.2.de postuland.c. insinuatum de simo.

Item in.d.c. 2. æquiparantur renunciatio & iuramentum, sed in renunciatione ipso iure quis est priuatus, ergo & in periurio, cum in æquiparatis quod in vno disponitur, & in altero habeat locum.c. de multa.de præbend. Etiam in pœnalibus & correctoriis procedit argumentum ab æquiparatis.Bar.in auten. sed cum testator. colũ.2. C.ad leg.falcid.refert Iaf.consil.133.in casu, col.pen.vol.1.

Præterea periurus est infamis, vt supra dixi. & infamia priuat militem terrestrem sua militia ipso iure.l.24.miles.ff.de hisqui notant.infa.Ergo & cœlestem militem priuabit,cum æquiparentur.l.miles.ff. de re iudi.tex.in.l.infamia. ibi, quæsitum tibi adimit honorẽ.C.de decurio.lib.10. & pro hoc est tex.formalis.in.l.pen. C.de dignitat.lib. 12.ibi.dignitate quoque,qua per suum videlicet periurium indignos sese probauerint, spolientur,vt in eos, vtpote illustri dignitate per suum facinus priuatos.ipso iure, dicit ibi glo. Postquam ergo à iure ciuili hoc est clarè decisum,vt periurus ipso iure sit priuatus, & in iure canonico est dubium, standũ est decisioni iuris ciuilis, vt no.docto. in.ca. Raynutius. de testa. Et hanc opinionem tenuit Barba.in.d.ca.2.& consil.11.col.9.vol. 2.quem vide in ca.testimonium.in.3. parte de testib. licet opinio contraria sit communis,vt not.in.d.c.2.de rescrip.vbi plenè docto.& Dec.in ca.cum non ab homine. not. 4.de iudic. Tamen ista in pũcto iuris potest sustineri.

Nec obstat quòd nunquam imponitur pœna priuationis, nisi à iure fuerit expressè imposita.glo.in ca.fina.de iure patrona.tex. in.§.finaurem. de non eligend. secundo nubent.colla.2.nec in dubio ipso iure pœna cẽsetur apposita.glo.in.c.vno de sagitta. Bald. in.l.I.in fin.C.de legib.glos.in verbo suspẽsus.in cle.vlti.de vita & honesta.cleric. Respon.esse satis expressam in iuribus supra citatis.Opposuit D.Petrus Clericus.I.V. cognitione clarus,& doctor regens ac vicegerẽs huius almæ vniuersitatis,c.in nostra.ibi, ipsum à Tullen. ecclesia per sententiam remouendo.de procurat.cui respondi,ibi de facto fuit processum, lite videlicet non contestata. & iuris ordine prætermisso, ideo processus & sententia fuit irrita per appellationis iudicem. Vel ibi sunt verba narratiua, quæ non disponunt.glo.singul.in.l.vna. C. quando non petent.part. petenti. accrescat. Nec etiam obstat.c. ad petitionem. ibi, per sententiam amouentes, de accusat. quia ibi non loquitur de periurio, & etiã verba amouere, & spoliari, debent intelligi secundum materiam subiectam.Feli.& alij in.ea. Rodulphus.de rescrip.& ca.cum non ab homine.de iud.per.c.literas.de supplend. neglig. prælato.&.c.cum dilecti.in fi.de accusa.vel dic per sententiam declaratoriam.

Nec me mouet ca.post electionem.in fi. de concessio.præbend. quia ibi non constabat de periurio,cum in fi.tex.dicat, si super abiuratione quicquam duxerit proponendum,ordine poterit iudiciario experiri.Nec ibi probatur contrarium illius, quod supra dictum extitit.

Nec obest quòd homicida non est ipso iure priuatus.c.ex literis.de excessib.prælat. ca.cum nostris.de concess.præb. Respon.ex diuersis non fit bona illatio .l. Papinianus exuli.ff.de minor. & separatorum esse ratio separata debet.l.fina.ff.de calũniato.Et homicidium est grauius periurio.c.miror. 50. dist. tamen aliquando periuriũ quoad quid est homicidio grauius. ca.ille. 22. q.5. nec etiam facit quòd æquiparentur in.d.c. cum non ab homine. quia ibi æquiparantur quoad illam dispositionem.

Præterea nec meam conclusionem conturbat.ca.peruenit.de fideiusso.quia ibi priuatio resultaret in damnum fideiussorum, vel ibi incidenter periurium obiiciebatur. Panor.in.d.c.peruenit.in vlt.no. Feli.in.d. ca.querelam.

Nec refragatur ca.tua.de iureiuran. vbi dicit excludatur, quia potest intelligi quo ad possessionem. nam est verbum denotans priuationem ipso iure factam. Et sic non restat nisi de facto & de possessione excludere. text.in.c.consulere.de simo.vt dicitur in.c. licet episcopus.de præbend.in.6. Item si dicatur quòd verbum futuri temporis priuationem ipse iure non inducit.l.in criminali.C.de iurisdict.om.iud.quia hoc non procedit in verbis denotantibus executionem, vt supra dixi.

Aliam

224 Cōclusio. Iuramentū promissoriū producit actionem.

Aliam conclusionem, quòd iuramētum promissorium producit actionem. satis probaui in repet. l. si quis pro eo. in præfa. ff. de fideiussō. vbi dedi nouum intellectum ad leges de iuramento promissorio loquentes. ibi videre licet: non repeto hic.

225 Illegitimus est inhabilis ad beneficia.

Vigesimoquartò, illegitimus, quia ordinari non potest. c. 1. & c. ad præsentiam. & ibi Card. & per totum de filiis presbyterorum. c. cum in cunctis. & c. innotuit. de electio. Inno. in c. constitutis. in. 2. col. 2. de appellat. per id quod habetur Deutero. 23. c. nō ingredietur māzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam domini, vsque ad decimam generationem. habetur in ca. per venerabilē, in fi. qui filij sint legiti. tum propter incontinentiæ paternæ timorem. c. literas. & c. fin. de filiis presbytero. tum in detestationē criminis, & quia sunt infames. l. vna. C. de seruis qui propriis mulier. se iniunxerunt. Hostien. in summa de filiis presbyter. § quæ est causa. vnde dicitur ecclesiastici. 23. c. Nō trahent filij eius radices, & rami eius non dabunt fructū. Et ne infametur ecclesia. Card. in. c. præsentium. de filiis presby. Vide glo. de his terminis in. c. nisi cum pridem. in verbo manzeres. de renunciatio. Et per hoc fuit reprobata resignatio beneficij, facta per quēdam sacerdotem in fauorem nepotis ex legitimo matrimonio procreati, ex filia tamē spuria, per senatū Tholosanum anno. 1534. in vigilia penthecostes, per glos. in. c. ad extirpandas. de filiis presbyterorum. licet fuisset admissa per papam, & fuit hoc arestū latum pro domino Ioanne de nuptiis diocesis Albieñ. contra Rogerium magistri.

Filii beneficia paterna habere nō possūt nec nepotes.

*¶ Quia non solum filij remouentur ab ecclesia, in qua pater nulla persona media ministrauit, sed etiam nepotes, vt tenet glo. ibi, nam filij appellatione nepos cōtinetur. l. iusta. vbi scripsi. & in. l. liberorum. ff. de verb. significa. Imo etiam si pater resignet in fauorē extranei, qui statim resignat filio, vel nepoti, nō valebit prouisio, quia oportet quòd persona media ministrauerit, & iura spiritualia exercuerit. Hoc declaratur in. d. c. ad extirpandas, in verbo ministrarunt. & ideo vidi cassari multas prouisiones super hoc. maximè, p. d. de Rochebaron contra filiū episcopi Annicien.

Imo Clemens papa septimus ordinauit quòd decætero filij presbyterorum ex fornicatiōe nati, prælaturas vel alia beneficia nullo vnquam tempore obtinere quoquomodo possint, nec cū eis super hoc dispensari, quādo presbyteri & clerici vel religiosi eorum patres in titulum, vel commendam, aut administrationem aliquando obtinuerint illud beneficium, quod est datū Romæ, apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ quingentesimo trigesimo, tertio nonas Iunij, pontificatus sui anno septimo.

Illegitim' decreti beneficio huius quādo iuuari possit.

Fallit quando ille illegitimus esset à papa, vel eius nomine legitimatus, & ad beneficia habilis factus, tunc si possederit postea triennio beneficium cum vero, vel colorato titulo, hoc decreto iuuari poterit, quia postquam est factus habilis ad beneficia, habebit locum iste tex. qui dicit, quicunque non violentus, &c. si pater antea in illo non ministrauerat, quia de hoc est facienda expressa mentio, & derogatio.

Secus quando sine dispensatione & legitimatione aliqua collatio ab ordinario illi facta illegitimo fuerit, & huius collationis ratione ipse possederit illud beneficium per triennium, tunc poterit molestari, tū ne iste tex. duo specialia inducat, contra legem primā. C. de dotis promiss. Bar. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucapio. Primum, quòd collatio facta inhabili dicatur colorata, tum quòd collatio, quæ est omnino nulla, hic approbetur.

Item qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. § 1. ff. de noxa. actio. Sed tex. de pacificis possessoribus requirit possidentem habere verum, vel coloratum titulum, quē habere nō potest illegitimus, cum sit penitus incapax ad spiritualia, vt supra probaui: ergo non poterit hoc remedio iuuari, sed post trienniū, imo post cētū annos molestari poterit, quia diuturnitas tēporis eum capacem non facit. arg. c. fi. de consuet.

Nec refragatur quòd tex. tantum vnū, vel duos casus excipiat: ergo in aliis locum habet, vt scribit do. Gomes. in. q. 2. Respon. verum esse, qñ illi pōssunt verū vel coloratū habere titulum, quem non possunt inhabiles habere. Ergo nec huius decreti auxilio

continetur,

continentur, quia verba huius tex. non cõueniunt illis, nec ergo dispositio cõueniet. l.4.ꝑtoties.ff. de damno infec. etiam excipiendo violentum inhabilem alios inhabiles excepisse videtur vt superius. nu. 159. dictũ extitit.

Etiam ij duo casus excepti in tex. recipiunt extẽsionẽ ad alios similes ex rationis identitate.c.cũ dilecta, vbi Panor.i.5. nota.de confir. vtil. etiam si illi casus similes essent excepti cum dictione taxatiua.l. obꝑs.C.de prædiis mino.doct.in.l.contractus. per illum tex.ff. de regu.iur.Gomes. etiam fatetur.q.49. Et sic non erit nouum ad alios casus & personas similes extendere, propter eandem rationem, quis enim diceret non tonsuratum, laicum, bigamum, vel coniugatum post triennium molestari non posse? tamen non excipiuntur in tex. concorda. de pacifi.possess. Nec obstat quod exceptio istius tex. vt quis non molestetur lapso triennio est quædam defensio, quæ non debet bastardo denegari, cum etiam excõmunicato defensio detur.ca. cum inter. de exceptio.Respon. quando exceptio ista esset inducta bene daretur bastardo. vtpote quando fuisset habilis tempore collationis, idem de excommunicato, nam si antequã esset excommunicatus possedisset triẽnium beneficium, & postea excommunicatur, si molestetur super illo beneficio poterit excipere beneficio huius edicti. Sed si collatio fiat excommunicato, & possederit per triennium poterit adhuc molestari, quia collatio erat nulla, & non habebat verũ nec coloratum titulum, & hæc exceptio non acquiritur, nisi habenti verum, vel coloratũ titulũ, vt sequitur, & sic hæc exceptio iam quęsita posset bastardo competere, sed ipse dum est inhabilis eam acquirere nõ potest. ergo nec ea iuuari poterit.

Præterea titulus dicitur incoloratus, quãdo est nullus, vt docet glo. pragm.sanc. in verbo coloratum, sed quando est factus illegitimo, est factus inhabilis, vt supra probatum extitit, ergo est nullus.

Adhæc titulus nullus nullam potest producere exceptionẽ, nec effectum.l. quoties.ff.qui satis.cogan.l.4.ꝑcondemnatum. ff.de re.iudi.docto.in.c. exteriore. de rescr. & sic titulus bastardi nõ producet exceptionem, ne posit post triennium molestari.

Nec obstat generalitas. text. videlicet quicũque, quæ nõ potest extendi cõtra verba tex. extenderetur enim contra verba, si diceremus illegitimum, qui non potest habere verum titulum, nec coloratum, posse hoc remedio iuuari, nam quælibet dispositio habet non solum virtutẽ inductiuam, sed etiam exclusiuam. Bar.in.l.2.ꝑ videndum.col.1.ff. ad senatuscon. tertul. sic iste tex.induxit, vt quicunque habens verũ vel coloratum titulum, non possit post triennium molestari, etiam excludit à contrario, quod quicunque non habet verum vel coloratũ titulũ possit post triẽnium molestari, & hic habes quando bastardus possit molestari super beneficio vel non.

Intellige prædicta nisi papa scienter illegitimo conferret, quia tunc videtur eum habilem facere, per.l.quidam.ff. de re.iudica. quod non potest facere ordinatius, & hic non posset molestari, quando à papa esset factus habilis, vel per legitimationem, vel per collationem illi scienter factam, quod etiam procedit in aliis ferme personis inhabilibus, quas superius describo: alioqui contra, & ista sunt bene notanda.]

226 Irregularis est inhabilis, & an beneficium eius impetrari possit.

Vigesimoquintò, inhabilis est irregularis, nam collatio illi facta est nulla.c.cum in cunctis.ꝑ.fina.de electio.Panor.in.c.cum nostris.& ibi Imol. de concessio præbend. Feli.in.c.2.col.2. & seq. de rescrip.&.c. de quarta.col.10. de præscrip.c. inquisitionis. 2.no.de accusa. Panor.in.c.fina. de tempo. ordinan.&.c. clericis, ne clerici vel monachi.c.ex literis.de excessib.prȩlato.quia facta indigno, & inhabili ad executionem officij.c.fina.de tempo.ordi.ideo tractu temporis conualescere non potest. l. quod in initio.ff.de regu.iur. & regula, non firmatur, in.6. licet irregularitas nõ priuet quem beneficio iam habito.c.clericis.ibi, honore priuetur. & loco.ne clerici vel monach.c. ex literis.&.c.tanta, & ibi Panor. de excessib.præla. ✱ & sic beneficium irregularis non potest impetrari, quia non vacat, etiam si fuerit declaratus irregularis, quia priuatio adhuc requiritur. per glos.in.c.fi.de iure patro.sed collatio illi, qui est iam irregu-

latis, facta, non valet, ob id illud beneficium tanquam vacans impetrari potest.] Quid si fuerit probata irregularitas per solam famam, an sufficiat? Respon. sic quo ad præsumptionem, & onus probandi innocentiam, vel saltem contrariam famam. nam onus probandi incumbit ei, contra quem facit præsumptio.c.vnico vt ecclesia. benefic. nota.in.l. qui accusare.C. de edend. sic consuluit Calder. consil.9. an si probetur. rub.de probatio.

227 Vigesimosextò vsurarius publicus, & manifestus.c.de Petro.47.distin.& ibi Domi.quia sunt infames.c.quãquam. de vsur. in.6. Mathes.no.49. nota quod omnes. & notab.167.nota. quòd vsurarij. Et collatio facta nototie infami infamia etiã facti, non tenet, quia non est bonis moribus præditus. Panor.in.ca.super eo.in fin. de elect.ca. inter dilectos.de exces. prælato. Prohibentur etiam eligi tam ad beneficia.de Viasio in tracta. de electio.in.2. parte.ca.33..quàm ad officia.Ias.in.l. barbarius.colum.4. nu. 18.ff.de offic.prætoris. Et vsurarij, sicut os inferni, non satiantur.c. sicut hi.47. distin. Bald.consil.395.vol.5. Ante tamen declarationem putatem iuuari hoc decreto, ac quidam hic expressi.

Vsurarius manifest' beneficiorũ est incapax.

228 Vigesimoseptimò violentus, vt patet in hoc tex.ibi, non violentus. Adde quod habetur Esaiæ.9.c. Omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mixtũ sanguine erit in combustione, & cibus ignis. Et intelligo hic de violento siue cum armis, siue sine armis, cũ hic generaliter loquatur, & probatur in l.1. & ibi Bar. & patruus meus Rebuf.C.de nauicula.lib.11. & hæc violẽtia dicitur leue delictum.l. is qui in puteum.§.si tutoris.& ibi Bar.ff. quod vi aut clam.quod ego intelligerem iuxta materiam subiectã:quia vbi deficit titulus, non procedit vsucapio.§.1.instit. de vsucapio.

Violentus non iuuatur hoc decreto.

Nolo transcribere quinque genera violentiarum, quæ tradit glo.in.l.1.&.l.extat. ff.quod metus causa.l.1.C. illo titu.glos.in c.ad audientiam.illo titu.Ias. in.l. si quando.col.1.C.vnde vi.

229 Nec intelligo hic loqui nisi de violentia expulsiua.l.si quis in tantam.C.vnde vi.

230 Quid de cõpulsiua, si metu coactus renũciauit? an ille in cuius fauorem facta est resignatio metu, post trienniũ sit tutus? Et dicerem quod non, si per illud tẽpus duraret metus: tũ primò quia resignatio facta metu, est nulla. in deci.rotæ.374. fuit dubitatum:in nou.de butrio in.c. ad aures. de his quæ vi metúsve causa fiunt, vel saltem annullãda. Calder.consi.1.de renun. per.c.super hoc.illo titul.& ibi Imol. Panor.in.ca. abbas.de eo quod met.causa.&.c.seq. Maleret.in tracta.de electio.fol.89.versi.2. fallit, & quæ metu gesta sunt, rata nullo tempore, vel modo prætor habet.l.1.&.l.si mulier.ff. quod met.caus. & illa beneficia sic resignata quis repetere potest.ca.2.&.3. de his quæ vi metúsve causa fiunt. & non valenti agere non currit præscriptio.l.1. in fi. C.de annal.exceptio, & quandiu durat metus, non potest agere, ergo non curret præscriptio ista triennalis.glos. & docto.in.ca. 2.&.c.quia.de concessio.præbend. Sic non dicitur professa filia quæ per annum stetit in religione, si coactè ingressa sit, etiã si fecerit professionem.glo.sing.in.ca.præsens. 20.q.3.quam sing. notat. Alexã.in.l.si cum dotem.§. eo autem tempore.col.4. ff.solu. matri.glo.& Panor.in.c.1. quod met. caus. quod est valde notandum secundum Ias.in §.quadrupli.col.7.nu.62.insti.de actio.cõtra nobiles habentes filias claudas, vel gibbosas, aut aliter deformes, cogentes eas facere professionem, quia per hoc vitiatur ingressus & professio, secus in matrimonio carnali.Hippol.sing.347.

Idem in procuratoris constitutione metu facta. Hostien.& Panor.in.d c.abbas. & ibi Imol.colum.fin. facit.ca. ad audientiam.& ibi glo.& c.cũ dilectus. de his quæ vi metúsve caus.fiunt. An metus purgetur. vide Bal.in.l 2.C.quod met.caus. Card.cõsil. 37.& Dec.consi.219.viso.col.3.in.2.dubio.4.q cle. multorum, de pœnis. Idem si per dolum & fraudem quis fuerit inductus ad constituendum procuratores ad resignãdum, quia tale mandatum est nullum, cum dolus det causam cõtractui.l. & eleganter. ff.de dolo.& hoc expressè tenet. Oldra.consi.324.factum tale, col.3.versi.6.

Procuratorium ad resignãdum metu extortum nõ valet.

231 Ex hoc sit regula, quod violentus ipso iure perdit ius, quod habebat in dignitatibus,

Violentus perdit ius quod habet in bñficio fallit vt infra.

bus, personatibus, vel aliis quibuscunque beneficiis occupatis propria auctoritate, quod est in odium violēti inductum. d.ca. eum.qui de præbēnd.lib.6.c. placuit.16.q. 6.quia fur est & latro. Ioã.10.c.cum nō intret per ostium.

232 Intellige quãdo quis apprehendit possessionem beneficij possessi per aliũ inuito & cōtradicente possessore, satis enim dicitur violentia illata,& quis spoliari,si alius propria auctoritate ingrediatur possessionē in qua sum.l. clã possidere.§. qui ad nũdinas. ff.de acqui.poss. & ibidem not.Bar.& alij.

233 Siue is qui erat in possessione, eam dimiserit dubitans se posse repelli, siue non, quia licet non dimiserit possessionem, tamen in ea passus est violentiam, & turbationem,& vbi solus erat in possessione libera, modo sociatus est & turbatus, ob quã datur tædialis possessio, sicut tædio affectis, vt veniant respōsuri.c.quoniam.vt lite non contesta.hoc tenet Lappus allega.127.Anastasius in. 4.q.

234 Intellige nisi quis apprehendisset possessionem per procuratorem generalem, quia non intelligitur datus ad illicita.l. si procurator.ff. de condict. indeb.ca. cum in generali. de offic. vica.lib.6. Ideo per eum non priuabitur iure suo dominus, qui ad hoc potestatem procuratori non dedit.

235 Fallir nisi expressum & speciale mandatum eidem dedisset, quia tũc perinde est ac si principalis fecisset.l.1.§. deiecisse.ff. de vi & vi arma.

236 Secundò, fallit quando ratum habuit expressè vel tacitè postea,arg.ca. cũ quis de senten. excōmu.lib.6. Et præsumitur ratũ habere, quando sciebat procuratorē suum dicta possessione vti, vel suo nomine primum possessorem molestare, si non prohibuerit.c.non est dubium.de senten.excom.

237 Auctoritate propria ingrediēs beneficiũ sine violētia cum iusto titulo eo nō priuatur.

Intellige ergo quod quando quis violentiam non committit,licet propria auctoritate ingrediatur beneficiũ,tamen non priuatur iure suo,si præcedat iustus & legitimus titulus.Nico.de milis in reper.in verbo beneficium.in.58.q.beneficij possessionem.

238 Item si sententiam habuerit quis pro se, & propria auctoritate sine vi tamen occupauerit possessionem, non priuatur iure quod habet. de Rota decis.417.si pro s' od lato.in no.licet contrarium teneat Calder. in.c.cum nostris.q.6.de concessio.præb.& cogitandum reliquerit. Perus.in.d.c. eum qui.§.insuper. Feli.in.c. decætero.col. pen. de re iudic.

239 Declaratur.c. eum qui de præbēd in 6.

Limita quando fieret violentia iudicis, vel superioris auctoritate.Io. And. in.d.ca. eum qui.Aufre. in decis. capellæ Tholosa. q. 443.Item & c.an habens. vbi dicit pœnã c.eum qui, non habere locum in hoc casu. Item priuatur violentus iure,etiam si is qui est in possessione,non resisteret,dum tamen non consentiret expulsioni de se factæ.l.si quis.ff.ne vis fiat ei.l is cui.§.missus.ff. vt in possess.lega.l.meminerint.C. vnde vi.Ita expressè tenet Inno.in.c.cum nostris. in glos. credimus,de concessio.præb.Oldra.consil. 319.super executione.col.1.

240 Non tamen habet locum pœna.c.eum qui. quando quis ingereret se administrationi episcopatus sine expeditione bullarum, ad quem est translatus. Ioan.And.in d.c.eum cui.Dec.cōsi.319.viso puncto. col. vlti.vide Domi. & Philip.in.c. cum singula.§.1.de præbend.lib.6.

241 Auctoritate propria an officia quis capere debeat.

Procedit etiam.d.c.eum qui,in officiis regiis.nam dicitur in.l.fi.C.de offi.magist. officio.Sed sciat is, qui sine sacro rescripto ad eandem peruenire militiam ausus fuerit,non solum ea se priuari, verũetiam pœnæ.20.librarum auri subiici.Io.de terra rubea in tract.contra rebelles regum.artic.2. tract.2.versi.octauus effectus.quod in regno non vidi seruari.

242 Item non debet quis propria auctoritate apprehēdere possessionem, etiam si habeat canonicum titulum, sed debet auctoritate illius à quo habet causam, siue concessionem,siue habeat à papa.c.pastoralis. de priuileg.siue ab episcopo.c. cum venissent. de restit.spolia.l.si ex stipulatione.ff.de acqui. possess.d.c.eum qui.l.fi. C.de agētib.in reb. lib 12.l.non aliter.C. de palat.sacra. largi. eo.lib.l.neminem.de re milita. eod.lib. de ripa.consi.18.rub.de rescrip.tamen si expeditis bullis quis sine executore adipiscatur possessionē,non est intrusus.Domi.& Philip.in.c. si tibi absenti.&.d.ca. eum qui..de præbend.in.6.& in regu.cancella.

243 Possessione beneficij an quis ppria auctoritate apprehendere possit

Item inquantum glo. in verbo. violentus eodem titu. in prag. tenet quod habens canonicum titulum, nõ potest apprehendere possessionẽ beneficij propria auctoritate. Salua eã procedere in casibus sequentibus, licet regulariter contra. per tex. in. c. transmissam. de elect. vbi electus & confirmatus administrat sine alia possessione apprehẽsa, & ibi hoc tenent Innoc. Card. Panor. idem in. c. nosti. illo titul. & vtrobique plenè per doct. c. auaritiæ. de elect. lib. 6. & Aufre. in decis. Tholosa. quæst. 443. Item fuit quæsitum an habens, quia per electionem acquiritur ius administrandi, per cõfirmationem exercitium, alioqui nil prodesset confirmatio, glo. in. c. quanto. 63. distinct. Nicola. de Milis. in verbo beneficium. q. 58. & in verbo possessio. q. 103. possessionem beneficij. & in verbo possessorium. §. 38. Card. In cle. vt hi qui. q. 8. de æta. & quali. Imo si confirmatus ceciderit à possessione, poterit eam ppria auctoritate ingredi. si inuenerit eam vacantem. Innocen. Imol. & alij in. c. ex parte. col. penul. de arbitris.

244 Vide septem casus in quibus quis potest administrare ante cõfirmationem per Philippũ Francum in. c. auaritiæ. de elect. in. 6.

245 Et si illa iura loquantur de electione & confirmatione, idem tamen est in collatione, quæ habet vim electionis & confirmationis, vt propria auctoritate ingredi possit possessionem beneficij sibi collati. Federi. consil. 234. super primo. col. 2. & idem de præsentatione facta de beneficio & institutione subsecuta, vt præsentatus possit possessionem sua auctoritate apprehendere. Curtius in tract. de iure patro. in verbo ius. quæst. 5. Nicol. de Milis, in verbo possessorium. §. 48.

Simile ponitur in tutore, qui statim administrat. l. 1. ff. de administra. tutor. glo. in dicto. c. cum. super. circa finem de causa poss. & proprieta.

246 Nec obstant iura, quæ videntur requirere installationẽ, quia intelligi debent quo ad solennitatem, non de substantia administrationis, vel debent intelligi quod requiritur installatio, quando hoc habet consuetudo, aliàs non. Innocen. & alij in. c. in literis, de restitu. spolia.

247 Primò, procedit quando esset consuetudo quòd electus & confirmatus non posset apprehendere possessionem sine superioris auctoritate, quia sicut potest acquiri consuetudine possessio, ita potest operari ne acquiratur nisi certo modo. c. 2. de consue. Franc. in. d. c. auaritię. col. 2. facit. c. in his. 11. dist. c. in nomine. 23. dist. Panor. & alij in. d. c. cum super. circa finem. de caus. possess. facit glo. sing. in authen. vt præponat. no. impera. col. la. 2. §. 1. quæ vult omissionem solẽnitatis ex sola consuetudine introductæ, vitiare actũ.

248 Secundò, procedit glo. quando aliquis esset in possessione beneficij, tunc non licet alicui propria auctoritate illud possidere, quia secus faciendo esset spoliare possessorem propria auctoritate, quod non licet, vt in. c. eum qui. de præb. in. 6. Bal. in. l. fin. q. 5. C. de edicto diui Adria. tollen. Et ista est cõmunis opinio, teste Roch. de Curte in tracta. de iure patro. in verbo ius. q. 5. de Ripa in lib. 2. Responso. de rescrip. c. 31. quæritur. Panor. post Innocen. in. ca. cum super. circa finem. de causa possess. c. licet. in. 2. de præbend. lib. 6.

Nec obstat. l. si ex stipulatione. ff. de acqui. possess. quia loquitur quãdo aliquis erat in possessione. si verò res esset vacans, licitum esset possessionem apprehendere propria auctoritate, vt dicit ibi Ias. limita. 4. per. l. fistulas. §. 1. ff. de contrahen. empt. glo. in. l. 1. pro dote.

Nec obstat. d. c. eum qui. quia loquitur in eo qui violentiam adhibuit. vide respon. ad alia iura per Ioan. de Selua in tracta. de benefic. in. 3. parte. q. 15. Fallit tamen in cle. vna. §. 1. de sequestra. possess. & fruct. & sic quando possessio hæreditatis à nemine detinetur, non est necesse intentare remediũ. l. fina. C. de edicto diui Adria. tollen. sed potest hæres propria auctoritate possessionem capere. Ias. ibi, & Innoc. in. c. cũ in officiis. de testa. Petr. de Ferra. in sua practic. in forma libelli quo petitur hæreditas ex testa. in verbo, iniustè occupauit.

Nec obstat. l. non dubium. C. de legat. quæ etiã loquitur quando legatarius apprehenderet rem legatã ab alio occupatam. secus si à nemine possideretur, quia tũc posset. doct. ibi gl. no. in. c. fi. in glo. pen. de success. ab intesta.

ab intesta. Sic consuluit Roma. de legatario vsusfructus, cōsi. 312. circa propositam. Dec. consil. 243. vt clarior. col. pen. & seq. & consil. 424. proponitur. col. vlti. & Benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo si absque. in. 2. de legatis. nu. 145. cum sequē. de testa. Facit quod not. Innocen. Panor. & alij in. c. cum super. in fi. de causa posses.

249 Vbi dicunt beneficiatū posse agere nomine ecclesiæ sibi collatæ, antequam adeptus sit possessionem illius, quando illud beneficium à nemine detinebatur, aliàs contra, quia esset spoliare possessorem propria auctoritate, quod est prohibitum in. c. placuit. 16. q. 6. & d. c. cum qui. Nicol. de Milis in verbo possessio ✠. 94. possessio quæ erat. & in verbo possessorium ✠. 47.

250 Item facit quod not. Inno. & Imol. in. c. inter quatuor. col. 2. de maiori. & obedien. vbi dicūt quod ecclesia quę labitur in heresim, vel schima, perdit iura sua, & possessionem illorum. si tamen redierit ad fidem, poterit possessionem apprehendere propria auctoritate si per alium non fuerit occupata.

251 Idem si episcopus fuerit confirmatus, quia statim poterit beneficia conferre, vicarium facere, & alios actus exercere, si nemo sit in possessione illius diocesis. de Selua in tract. de benefic. in. 2. parte. q. 15. de Ripa. d. lib. 2. respon. c. 31. quæritur. videtur contrarium consulere. ibi licet cernere.

Imo fortius habēs canonicum titulum, si per vim occupet beneficiū à nemine detentū, non priuatur iure suo, nec dicitur intrusus. Domi. & Perus. in. d. c. cum qui. tum quia non dicitur temerarius, cum habeat titulū, licet largius sumatur quàm violētus. glo. no. in. c. tua nos. de senten. excom. ita in Prouincial. fol. 60. versic. habens canonicū. Temerarius est, qui actum à iure reprobatū committit. Domi. Archidia. & alij in dicto c. auaritiæ. de electio. lib. 6. & dicto. ca. cum qui. tum quia non est violentus, de quo loquitur ille tex. ibi, violenti &c.

Temerarius quis dicatur.

252 Tertiò, procedit dictum glo. quando ecclesia daretur ad proprios vsus, id est vniretur alteri ecclesiæ, tunc sine auctoritate superioris non licet ingredi possessionem, quam nunquam habuit. ca. pastoralis, de priuileg. nisi ex licentia papæ, vt ibi. & papa vniendo non intendit præiudicare iuri episcopi. c. sup per eo. de offi. delega. Petr. de Perus. in tracta. de vnione ecclesia. c. 2. q. 2.

Ratio diuersitatis est, quia quando conceditur beneficium ad ꝓprios vsus, videtur concessum, vt quædam proprietas, & causa possessionis & proprietatis est separata, & nihil habēt commune. l. naturaliter ✠. nihil commune. ff. de acqui. posses. Ideo non licet etiam domino intrare possessionem inuito possessore. d. c. placuit. & d. l. si quis in tantam. C. vnde vi. Sed quando conceditur in titulum, videtur concedi potestas administrandi, & sic cōsistit illa concessio circa incorporalia, & in acquisitione istorum iuriū incorporalium sufficit patientia domini. l. quotiens. ff. de seruit. quam patientiam & auctoritatem habuit statim atque superior confirmauit electionem de eo factā, vel sibi beneficium contulit. d. c. trāsmissam. & hoc est notandum secundum Panor. in ca. cum venissent. col. penul. de institut.

253 Quartò, procedit quando ecclesia concederetur in cōmendam, quia cum sit quasi depositarius, non poterit propria auctoritate possessionem apprehendere. glo. & doct. in. c. nemo. de elect. lib. 6. Roma. consi. 350. in casu. col. 1. & seq.

254 Quintò, procedit, quando non leuasset literas apostolicas, quia cōfirmatus ante nō poterit administrare. d. c. auaritiæ. Aliàs incurreret illam pœnam. c. iniunctę. de elec. in extrauag. communibus in maioribus dignitatibus.

255 Sextò, procedit quando habuisset confirmationem ab eo, qui non est loci ordinarius. Anto. & Feli. i. c. ne Dei. col. 2. de simo. dicens hanc opinionem in practica seruari, vt possit propria auctoritate apprehēdi possessio. ✱ Et sic intrusus non iuuatur hoc decreto, quia est exceptus, & quis dicatur intrusus? scripsi in glo. concord. in hoc tit.]

256 Quæro, quid si violentus petit à papa sibi confirmari beneficium per vim obtentum, & papa hoc facit, & postea possedit per triennium, & vltra, an possit molestari? Videtur quod non, quia videtur purgare violentiam à papa impetrando. Breui respon. contrarium, quia quando quis occupauit beneficiū, vel aliam rem per vim, & postea facit

facit sibi à superiore confirmari, & concedi. illa concessio non valet, nec tribuit ius. tex. aureus in.l.auctoritate.C.vnde vi. & tex.in l.2.& ibi glo.C.de fund.& salti. rei do.lib. 11.Alexan.consil 3.ex his quæ.nume.13.col. vlti.in.5.volu. Barba. consil. 41. illud afferam.col.4. & consil.63. sapienter. colū.10. in.1.volu.& consi.24.clementissimi.col.2. in.2.volu.& consi.13. a Ioue. col.11. volu.3. consil.55.clementissimum. col.1.in fine, & seq.in.4.volu.Curtius in tract. de feud.in.2. parte.q.3.Feli.in.c. postulasti.col.18. versic. circa quartum de rescrip. Facit tex. in.ca.si gratiosè de rescrip.in. 6.in fine.c.dudum.2. in fin.ibi, nec intentionis nostræ fuerit aliquid ei de nouo concedere, sed vt per indulgentiam posset habita licitè retinere. de electio.nam iniuriam facit beneficio & dignitati, qui ea iniustè detinet tex.in.c. multi & ibi Præpo.40.distinct.

Quia ea quæ sunt iuri contraria, nunquam intelliguntur confirmata. Bald. in.c. 2.in princi.col.2.per quos fiat inuestitu.per glo.in d.l.2.de salti.rei, donec confirmatio facta de intruso valet. Bal.in.ca. in literis. col.fi.de restitu. spoliat. Item gratia non faciens mētionem de illicita occupatione beneficij, non valet. Panor.in.c. præterea.vlt. no.de iure patro.& in.ca.quisquis. de elect. Domi.in. d.c.eum. de præb.lib.6. Feli.in.c. in nostra.correlia.2.de rescrip. & sic titulus non est coloratus.

257 Limita quando papa ex certa scientia de nouo concederet inuasori expressè habita mentione intrusionis, & violentiæ, quia tunc videtur illam violentiam remittere, & de nouo cōferre. Salyce.in.d.l. auctoritate. Panor.in.c. quisquis.de elect. &. c per inquisitionem.col.3. ibidem. facit quod not. Bart.in tracta.de tyrannia.q.10.Feli.latè in c.postulasti.colum.18. & sequen. de rescrip. Barba.d.consilio.55.col. 3.

Et hic post triennium nō poterit molestari, vt hoc tex. nec obstat quod violentus semper potest molestari, verū est nō purgata violentia, sed hic purgauit violentiā impetrando à papa, ergo amplius non dicetur violentus nec intrusus, quod est notandum. ✱ ℂ Idem in alio spoliatore non violento, vt non gaudeat hoc decreto post trienniū, tum quòd non habeat coloratum titulum] sed nullum, tum etiam quia furtiuus possessor non præscribit res furtiuas, & inuasas.4.furtiuè.insti.de vsucap.& quia nō possidet, sed tenet.c.eum qui.de præbend.in.6. probat Do. Gomes.in. quæst.11.super regula cancella. vbi etiam vide quid in subrogato in locum spoliati.

Item anno. 1520.die.21. Februarij, fuit dictum contra sollicitatorem D. Archidiaconi Parisien.du Bellai.quod in carceribus detinererut, donec restituisset impetrationes, quas fecerat de beneficiis sui domini Archidiaconi.]

258 Fratres minores beneficia nō habeant.

Vigesimooctauò, sunt inhabiles fratres minores, & alij mendicantes, quia hoc est propriè contra regulam illorum, & mendicitatem. Benedict. in repet.ca. Raynutius.in verbo & vxorem.nu.218.& seq. de testa. per cle.exiui de paradiso.de verb. significa. c.cū ad monasterium. de statu regula. & de hoc extat ordinatio regia in rub. de concessio. præbend.in stylo parla.quę bene seruatur in hoc regno, & fuit secundum eam prolatum arestum Tholosæ nuper, vt habui ab egregio & doctrina admirabili viro, domino de Serta, olim senatore regio in dicto parlamento. nunc verò præside ibi integerrimo & excellentissimo. Fallit in episcopatu & archiepiscopatu, quos ad nominationem regis habere possunt, ideo in eis hoc vti possunt decreto, vt dico in.41. versi.consanguineis. de regia ad præla. nomina. faciend. supra.

259 Vigesimononò, regularis est inhabilis ad beneficia secularia. & cōtra. c.placuit.2. 16.q.1.4.volumus.de colla.in concord.& dicit Ouid.Quam malę inæquales veniunt ad aratra iuuenci. Ioan. Fabri.in rub. instit.de nupt. & Bal.in.ca.cum causam. de elect. de Viario.in tract. de elect. c 7.2.partis. Item collatio facta monacho de parochiali ecclesia cōsueta regi per seculares sine dispensatione ipso iure non valet, & sic ius conferendi ad superiorē deuoluitur, Bella mera decis. 172.collatio.&.714.domi.de rota decis. 262.in religioso.& decis. 483. collatio. in nouis. & sic collatio non est colorata, cum sit nulla, nec iuuatur hoc decreto, qui possedit per triennium.

✱ ℂ Tene

*¶ Tene tamen quę dixi supra nu.139. quia regularis vel econtra, non est omnino inhabilis, & sic coloratum habet titulum. ideo potest iuuari hoc remedio.]

260 Trigesimò, mulier est inhabilis ad beneficia ecclesiastica. Inno. & alij in c. cū nostris. de conceff. pręb. dixi supra in .1. amplia. vbi possunt habere prælaturas.

Item non baptizatus, quia nō potest ordinari. c. fi. de presbytero non baptizat. alij inhabiles extrahi possunt ex prac. crimi. bernard. de luco Hispa.

Item qui interdictum violauit, dicitur inhabilis. c. 4. de postulat. prælat. quia est irregularis. c. is cui. de senten. excom. in 6. & religiosi. siue sint exempti siue non, sunt excōmunicati. cle. 1. de senten. excō. & qui alios inuenerit, hic addere poterit.

*¶ Præterea non iuuatur hoc decreto, qui est inhabilis ad beneficium obtinendum, si obtineat, siue fuerit inhabilis ad tempus, siue perpetuò. cle. vlti. de vita & honesta. cler. extra. execrabilis. de præbend. in extrauag. Io. 22. Et sic qui impetrauit beneficiū viuentis, est inhabilis, & nō iuuatur hoc remedio, siue possederit post obitum eius, cuius beneficium impetrauit, siue ante. Quod enim ab initio nullum est, non potest conualescere. l. quod in initio. ff. de reg. iur. & ab initio erat inhabilis impetrans. per c. 1. & per totum. de conceff. præben. & decisio. Rotæ. 439. si agēti. in nouis. & scripsi in proœmio concorda. in glo. fati. Quamuis contrarium teneat D. Gomes. in q. 44. qui saluari potest, quando post mortē de nouo impetrauerit: & sic triēnium postea possederit.]

261 Notandum est quòd licet homicida, & quidi supra nominati sint inhabiles ad beneficia obtinenda, tamen non sunt ipso iure priuati beneficiis obtentis: sed per sententiam sunt priuādi, nisi illi quos proximè referam. & hoc probatur per tex. in c. clericis. ibi. honore priuetur & loco. ne cler. vel monach. quod loquitur de homicida. c. ex literis de excess. prælato. Card. in cle. constitutionem. §. cæterum. in fin. de electio. Panor. in c. vlt. in. 2. notab. de excessi. præla. & in c. item cum quis. in glo. 2. de restitu. spolia. & c. cum nostris. de conceff. præbend. col. vlti. de Ana. in c. 2. de cleric. pugnan. in duello. Fel. in c. de quarta. col. 49. de præscript. facit ca. studeat. 50. distin. ibi, ecclesiæ suæ. Et ibi hoc tenet præposit. col. 2. c. si tibi absenti. de præbend. lib. 6. Licet Archi. & Domi. inducant illum tex. contra. & Dec. in c. dilecti. col. 1. de except. Soci. in c. postulasti. de foro competent. & ista est communis opinio, teste Ferra. in cautel. 44. canonicus.

Homicida non est ipso iure priuatus beneficio & an resignare possit.

262 Imo homicida si esset per sententiā condemnatus pro homicidio, non est beneficio priuatus, nisi per sententiam priuetur. Præpos. in d. c. studeat. 50. dist. ca. fraternitati. de cleric. excom. minist. Bal. in l. cum fratrem. col. 3. C. de his quib. vt indign. Fel. & Deci. in c. 2. col. 3. versi. circa. de rescrip. & c. scisci tatus. col. 1. & 2. ibidem. Feli. d. c. inquisitionis. col. 1. & sequen. Aufrer. in decisi. suis, q. 436. Item & cętera. an si cōtra. de Viaxio in tracta. de elect. 2. parte. q. 30.

*¶ Et sic potest resignare etiam post conclusionem, etiam post sententiam, si ab ea fuit appellatum. per. l. qui à latronibus. §. fi. ff. de testa. Et sic fuit iudicatum in magno consilio. de quo aliàs scripsi. licet videatur de hoc dubitare Boer. in decisio. suis. quæst. 206. & quia supra.]

263 Etiam si esset homicidium ex industria perpetratum. Aufre. q. 207. Collecta. in d. c. inquisitionis. ideo cautela est, vt ante sententiam renunciet in fauorē amici sui, & postea impetret dispensationem à Rom. pōtifice, & rehabilitationem, quam vocant, demū is, in cuius fauorem renunciauit, iterum resignet, & eidem papa conferat. Feli. in d. c. inquisitionis. colū. 1. Thomas Ferra. d. cautel. 44. Et interim facit fructus suos, donec priuetur. Panor. in c. item cum quis. de restit. spoliat. Feli. in d. ca. de quarta. Tamen si postea priuetur, eos restituit eo modo, quo prædo & intrusus. l. prædonis. ff. de petitio. hæred. & ibi Ang. & Paul. quod potest de facto millies contingere, teste Hippo. sing. 268. vetus possessor. Secus est in illo, q est ipso iure priuatus, qui omnes fructus restituit à die commissi criminis. glo. sing. in auten. de incest. nup. in verb. imminere coll. 2. Bald. in Marga. in verb. priuatio. l. eū qui. ff. de his quibus vt indig. multa congerit more suo. d. And. Tiraquel. in reper. l. si vnquam. in glo. reuertatur. nu. 219. C. de reuocan. donatio.

*¶ Et

✱ Et episcopus potest cum homicida circa simplex beneficium dispensare, sed circa curatum solus papa per nota. in c. 2. de cle. nō ordi. mi. & ca. 2. in fin. de cleric. pugnan. in duel. & in ca. studeat. 50. dist. Non poterit tamen episcopus dispensare, postquā quis impetrauerit illud beneficium, etiam ante litis contestationem, quia per impetrationem est ius impetranti quæsitum. teste Domi. consi. 105. ad supplicationem. q. vlt.]

264 Ipso iure quis non priuatur beneficiis fallit vt infra.

Regula ergo est, quòd homicida vel alius delinquens nō est ipso iure priuatus suis beneficiis. Io. de Ana. in ca. fi. de homicid. Panor. Feli. & alij in ca. quæ relam. de iureiurand. nam priuatio ipso iure non inducitur nisi in casibus à iure expressis, per glo. in c. fin. de iure patro. l. si seruum ✠ prætor. ibi, non dixit prætor. ff. de acqui. hæred. l. at si quis ✠ diuus. ff. de religio ✠ finautē. ibi, nec quælibet est lex aliquid tale dicēs, in auten. de non eligen. se. nuben. colla. 1. c. si cōpromissarius. de electio. lib. 6.

265 Primò, fallit in crimine hæresis. c. cum secundum leges. & c. vt commissi. de hære. lib. 6. & dixi supra limitando. per. c. ad abolendam. de hæret.

Secundò, perdit officium suum regula in crimine simoniæ. Fel. in c. insinuatū. per illum tex. de simo. & c. 2. col. 3. de rescrip. & in extrauag. cum detestabile. illo tit. in communibus. gl. in verbo ipso iure ✠ deinde. de elect. in prag. vide glo. in c. nisi. in verbo sed duntaxat. de renunciat.

Tertiò, in c. fœlicis. de pœnis. lib. 6. vbi loquitur de percutiente cardinalem, vt sit ipso iure priuatus suo beneficio.

Quartò, in c. multorum, de pœnis, quæ loquitur in eo qui cepit clericum, & in carceribus detinuit, donec resignaret beneficium, quia si inferior episcopo fuerit, ipso iure suis est beneficiis priuatus, vt ibi cernere licet.

Quintò, in violento, in c. eum qui. de præbend. lib. 6. & supra dixi.

Sextò, in homicida qualificato, de quo in c. 1. de homicid. lib. 6. & in ca. in quibusdam. de pœnis. Idem si interfecerit parētes, vel alterum. seu fratres, aut clericum. Fel. in d. c. inquisitionis, vide Ioan. de Ana. consil. 63. præsupposito.

Septimò, in falsario literarū papæ. c. ad falsariorum. de crimine falsi. vide text. in c. in quibusdam, ibi, & beneficiati beneficiū prorsus amittant. de pœnis, alios casus si inueneris, hic addere poteris, bone lector.

266 Trienniū debet esse completū.

QVINTO, regula prima fallit, quādo triennium non esset completum, etiamsi parum restaret, tunc ante triennium completum potest molestari. glo. eodē titu. in prag in verbo triennio. argum. ca. ad nostram, de regula. c. commissa. de electio. in. 6. clem. vna, in verbo. triennium. de sequest. posse. & fruct. l. fina. C. de repud. hæred. quia vbicunque lex requirit certum tempus, oportet ꝙ sit completum, & computatur de momento ad momentum. l. 3 ✠ minorem. ff. de minor. l. in omnibus. 1. de actio. & obligat. Nā hic duo requiruntur, videlicet cursus temporis, scilicet triēnij, & possessio pacifica & cōtinua. ca. cum de beneficio, & ibi Philip. Petrus. no. 2. de præbend. lib. 6. Bonifac. in cle. vna, colum. 4. de sequest. posse. & fruct. nisi lex declaret inceptum tēpus sufficere. l. qua ætate. ff. de testa. ca. cum in cunctis ✠ inferiora. de elect. cle. vlt. de ætat. & qualita. & ibi glo. & doct. nam ista computatio est naturalis, & tempus est perfectum, quod ex omnibus suis momentis constat, quasi ex suarum partium aggregatione tam materiali quàm formali, Bal. in c. cum vicesimum. in fin. de offic. delega.

267 Tempus ꝑdecessoris an posſit coniungi cū tempore successoris.

Quæret aliquis, quid si quis possedit biēnio pacificè, & colorato titulo, demum eo mortuo alter per annum pacificè, qui vult coniungere illum annum cum duobus annis sui prædecessoris, an possit? Breui respō. quòd non, vt tenet glo. in pragma. in verbo possedit, quia sicut in bonis ecclesiæ nō succeditur iure hæreditario. c. 1. de præbend. & ca. 1. & penultim. de peculi. clericor. sic nec in titulo beneficij, qui debet haberi à superiore, succedetur. Panorm. & Deci. in d. c. 1. de test. tex. in c. Moyses, & ca. apostolica. 8. q. 1. Card. in cle. vna. q. 12. col. 4. de foro cōpeten.

Item quia titulus prædecessoris morte fuit extinctus. c. qui in viuorum, de concessi. præbend. nam mors omnia soluit ✠ deinceps. in auten. de nupt. colla. 4. ideo non cōtinuatur.

Vnde

268 Miraculose resurgẽs beneficiũ non recuperaret nec vxorẽ

Vnde si beneficiatus miraculosé resurgeret, non posset beneficium repetere, sicut nec vxorem, cum morte sit solutum matrimonium, glo. in verbo vacãtium, in extrauag. suscepti. ne sede vacan. in communibus. glo. in verb. nunquam, in c. licite. 32. q. 7. facit text. in l. cum duæ. ff. de captiuis.

Nec refragatur tex. in l. Pomponius. ꝗ. cum quis. ff. de acqui. poss. vbi successor accessione sui autoris vtitur cum sua causa, suisq; vitiis, siue sit generalis, siue singularis, etiam respectu possessionis. l. id tempus & ibi Paul. ff. de vsuca. l. emptori. C. de euictio. quia respõ. loqui in prophanis, in quibus ius potest in successorem transferri: hic in beneficialibus, in quibus successio est prohibita, vt supra dixi. * & an tempus debeat esse continuum? Tradit do. Gomes. in q. 16. super hac regu. cancella. & q. 20.]

Nec me mouet si replicetur de. c. cum de beneficio. ibi, ab vno, vel pluribus, de præbend. lib. 6. vbi in inducenda præscriptione vel consuetudine coniuguntur tempora incipientis præscribere, & successoris. Respon. non est ibi mirum, quia ad hoc vt beneficium dicatur regulare, vel seculare, oporter dispicere à quo fuerit possessum, & sic iungitur tempus, vt illa qualitas cognoscatur, secus quo ad præscribendum titulum beneficij, vt hic, nec cõiungeretur etiã si successor esset subrogatus in ius & possessionem alterius per supradicta, quod potest fieri, vt not. Rota decis. 385. no. quod surrogatus. in antiq. & multa de hac surrogatione dixi in ꝗ. declarantes. in glo. successores. de manda. apostol.

269 Probatus extremis possesio præsumitur continuata.

Quæro insuper, an probatis extremis, id est probato ꝙ possedit primo anno & tertio, probetur possessio cõtinua. Respon. sic, per glos. sing. in c. volumus. 16. q. 4. vbi dicit sufficere probare ꝙ possedit in principio & in fine, quia possessio præsumirur continuata, glo. & doct. in l. siue possidetis. C. de proba. & sequitur Io. Fab. insti. de vsucap. in princi. Bar. & alij in l. celsus, circa finem. ff. de vsucapio. Et Bal. in l. fina. 15 oppo. C. de edict. diui Adria. tollen. Quod intellige & declara vt per Mathesilla. singu. 117. nota mirabilem doctrinam. & Corset. sing. incipiente possessio possessionis. Panorm. & de Ripa in. ca. cum ecclesia. in glos. 3. de causa possessio. & Panor. in. c. accedẽtibus. de priuileg. Fel. in. c. inter dilectos. col. 3. versic. ex quibus. de fide instru. Barb. consi. 8. sapienter. col. 10. & seq. in. 2. vol. & consil. 37. scribitur. col. 9. versic. præterea adduco rationẽ & c. ibidẽ. Alex. cõsil. 39. visis scripturis, col. 2. versi. vnde probatio initio. in. 2. volu. late Io. Franc. in repet. d. l. celsus. quem vide.

270 Interrupta possessio non continuatur.

Insuper quæro quid si fuerit interrupta possessio, an possit coniungi tempus, vt pote si quis duos annos possederit pacificé, & postea resignauit, tamen resignatio non valuit, & sic reuersus est ad suum beneficium, per. ca. si beneficia. de præbend. lib. 6. An si per annum postea possederit, possit vti hoc decreto coniungendo duos annos cum hoc vltimo? videtur quòd sic, quia non censetur diuertisse, qui statim reuertitur. l. quicquid ff. de regu. iur. ꝗ. pauonum. institu. de rerum diuisio. Crotus in. l. si is qui pro emptore. col. 2. ff. de vsucap.

Contrariũ videtur verũ per tex. hic proximo. nam non videtur proximum, quãdo est interruptum, item possessio interrupta non continuatur. l. naturaliter. ff. de acqui. poss. l. Pomponius. ꝗ. cum quis. de acq. poss. Et ideo quando præscriptio interrumpitur, totum tempus præcedens in irritum cedit, adeo quòd opus est illam de nouo inchoare, & erit necessarius idem tẽporis cursus, qui primo requirebatur. Panor. in. c. illud. & in. c. cum non liceat. de præscrip. Bar. & alij in d. l. naturaliter. ꝑbat tex. in. l. si ædes. §. libertas. & ibi Bald. ff. de seruit. vrba. prædio. Io. Franc. Balb. in tract. de præscript. in 3. parte sextæ partis principalis. & hoc ex stricto iuris rigore verum est, licet opinio contraria æqua videatur. vt dixi supra amplia. 22. & infra limita. 13.

271 Resignãs metu, an hoc decreto iuuetur

Idem puto si per motum coactus est resignare, & postea rediit ad suum beneficiũ sine noua collatione, quod potest. c. abbas. in 2. not. de his quæ vi metúsve causa fiunt, quod possedit per bienniũ. nã si semel amiserit possessionẽ, non suffragatur eidem tẽpus, secus si non amiserit possessionem.

Arbitror tamẽ æquius esse, hunc metu renunciantẽ, si possederit ante metũ per biennium, & postea per annum, quod possit cõ-

hh iungi

iungi eo restituto istud tempus, tum primò quia non est prohibita accessio temporis in vno & eodem, etiam in beneficialibus, licet in diuersis secus. tum etiam quia postquam restituitur sine noua collatione, quod est fortius, vt supra dixi: ideo non videtur amisisse titulum, nec possessionem, ergo non est interrupta, vel habetur ac si non esset interrupta. item restitutio est facienda, vt vnusquisque in integrum ius suum recipiat. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor. non reciperet renuncians ius suum, si possessio non continuaretur. præterea ciuilem possessionem, quæ in animo cõsistit. l. licet. C. de acqui. possess. non amisit sic renuncians, ideo cũ restituitur ei naturalis, ius fingit nunquã alium possedisse, sed possessionẽ semper remansisse penes istum, saltẽ animo, qui animus probatur iuramento. glo. in §. sed iste. insti. de actio. & ista opinio est æquior etiam in resignante causa permutationis, quę non est sortita suum effectum, & in terminis. c. si beneficia. de præbend. lib. 6. & vide text. no. in. c. 1. 16. q. 6. vbi sic dicitur, si quandoque à sacerdotibus & authoribus ecclesiæ quædam scripturæ quoquo modo per metũ aut fraudẽ aut per vim extortę fuerit, vel vt se liberare possint, quocunque ab eis conscriptæ vel roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium vel nocumentum valere censemus. sed si possessio interrumperetur, esset ei nocumento, ergo cõtra tex. not. vide quæ dico in. 13. limita. infra.

272 SEXTO, perdit officium prima regula, quando beneficium non esset alicui perpetuò datum, sed ad tempus, vt in abbate sancti Sulpitij Bituricen. qui ad triennium eligitur, si post triennium destituatur, non poterit hoc vti remedio. ✱ nempe sciendum est quosdam monachos esse indomitę ceruicis & effrenatæ superbiæ: qui dum abbates ad religiones cogere voluerunt. in eorum deiectionem conspirant: & alium moribus suis conuenientem sibi præficere contendũt: quales erant illi, qui in necem beati Benedicti cõspirasse legũtur: ꝑ huiuscemodi cõstitutũ est abbates & alia officia ꝑ sacerdotes institutur: vtor verbis tex. 1. c. abbas. 18. q. 2. & sic videtis quare fuit institutũ vt religiosis beneficia manuaria essent.]

Beneficiũ nõ perpetuum non cõprehẽditur in hoc decreto.

vnde si religioso detur beneficiũ manuariũ seu manuale. Domi. de rota decisio. 1. in antiq. vbi dicunt quod monacho habenti administrationem seu prioratum ad nutum abbatis amouibilem, non competit aliquod remedium in causa restitutionis. 273

274 Primò, intellige cõtra suum abbatem & superiorẽ, quin illa beneficia ab eo non obstante triennio remoueantur. c. cũ ad monasterium. §. tales. de statu regula. c. 1. in fin. de priuileg. in. 6. Inno. & alij in. c. olim. de accusa. & ideo monachus ab abbate spoliatus non potest agere cõtra illum possessorio recuperandæ. Bal. in. l. cũ affirmes. C. de libera. cau. plene Fel. in. ca. cum dilecta. col. 19. versi. monachus. de rescrip. Imo si abbas cõferret monacho tale beneficiũ manuale, & promitteret nõ auferre ei per vitam, adhuc posset auferre, ✱ tum quia est cõtra naturã beneficij, & pactum contra naturam actus non valet, videlicet vt precariũ nõ reuocetur. l. cum precario. ff. de preca. tum] quia talis promissio non valet. tanquã facta inter dominum & seruum, nam monachus seruo æquiparatur, Imo dicitur seruus. ca. multos. 54. dist. glo. in regu. cancella. 37. Archi. & Do. in. c. præsenti. de offi. ordi. in. 6. de Selua in tract. de benefi. in. 3. parte. q. 69. etiam si iuraret nõ reuocare Collecta. in. c. porrecta. de cõfirma. vtili. Sed quo ad extraneum posset vti hoc decreto, & sic quo ad tertium. Bal. vbi supra. quia cẽsetur perpetuus, si à suo superiore non amoueatur, argu. l. sufficit. ff. de condict. indebit. cũ liberas ædes contra alios habeat. glos. in. l. loci. §. penult. ff. si seruit. vend. nec sua obedientia respectu abbatis debet esse monacho detrimento quo ad alios, alioqui religiosus esset deterioris conditionis quàm non religiosus contra tex. in. c. eum qui. de præb. in 6. & contra id quod dicitur, quod optimam partem elegit sibi. & pro ista sententia est tex. in. l. qui precario. ff. de precar.

Monachus an possit post triennium molestari super manuali beneficio.

275 Secundò intellige, quòd si abbas sine causa monachum remoueret etiam à prioratu manuali, posset idem implorare officium superioris, vt sine causa non remoueatur, & ex sola malitia abbatis, instat serui. l. 1. C. de precip. imper. offeren. Innocen. in. ca. insinuante. qui clerici vel vouentes.

quod

quod bene seruatur in Francia, prout innoit Dec. in c. ad nostram. circa fi. de confir. vtili. quia Franci adeo sunt iustitię addicti, vt nullam personam ex malitia molestari permittant, vide Ioan. de Selua in tracta. de beneficio. quæst. 68. tertiæ partis. & pauci apud Gallos religiosi ex suis beneficiis destituūtur, sine magna causa. * gl. in c. cum inter. 1. de electio. quę allegat. c. monachi. de sta. monacho. & Guillel. de monte laudu. in ca. cum singula. col. 3. de præb. in. 6. dicit in hoc casu vidisse quēdam monachum per episcopum Tholosanum aduersus abbatem suum ad prioratum restitutū, imo si male tractetur ab abbate suo, potest petere, vt ad aliud monasteriū transferatur, & debet transferri. per §. fina. de his qui sunt sui vel alieni iur. l. 2. ff. illo titul. vbi docto.]

276 Tertiò intellige, quòd licet prior manualis possit ad nutum abbatis expressè reuocari, tamen per mortem abbatis non censetur reuocatus tacitè. Panor. in c. fina. notab. 3. col. 1. versi. ex quo infero. de preca. & Dec. in d. c. ad nostram. in fi.

277 Quartò intellige, quòd non potest induci consuetudo, quòd beneficium manuale efficiatur irreuocabile, quia cum illud sit in facultate abbatis, si non est vsus tali facultate, consuetudo non inducitur, nec præscriptio, quia in actibus merę facultatis consuetudo induci non potest. Panorm. & alij in. d. c. ad nostram. & in. ca. Ioannes. in fin. de cleri. coniu. per. l. qui iure. ff. de acqui. posse.

Consuetudo non valet, vt manuale irreuocabile fit.

278 Sic nec statutum ligat successorem, quo cauetur quod solus abbas non possit reuocare beneficiatos ad claustrum, quia abbas in præiudicium successoris nihil potest facere sine auctoritate episcopi, nec alienare nec locare, nec statuta monasterij alterare. ca. abbatibus. & . ca. alienationes. 12. q. 2. sic consuluit Federi. consi. 259. casus talis.

279 Quintò intellige, quòd si illud beneficium manuale esset per papam confirmatum, non poterit remoueri etiā ab abbate. Io. And. Domi. & alij in. c. præsenti. de offic. ord. lib. 6. & in. c. cum singula de præb. eo. lib. Imol. in. c. nisi. col. penul. de præbēd. quia quando princeps cōcedit aliquod beneficium, intelligitur concedere pleno iure. Bal. in. l. beneficium ff. de cōsti. princip. allegat. §. illud. in authen. constitutio quæ de dignita. colla. 6. beneficium tamen per hoc non mutat suam naturam, sed eo vacāte reassumit ipsam, teste Antho. Butrio. in c. porrecta. col. 2. de confirma. vtili. Feli. in c. in nostra. col. vlti. de rescript.

Monachi à papa cōfirmati nō possunt remoueri.

Quod intellige, quando esset facta confirmatio ex certa scientia papæ, quia tunc efficitur obedientiarius papæ, secus si cōfirmatio fuerit facta simpliciter. Panor. in. ca. nisi essent. in fine de præb. Card. in cle. 1. in verbo reuocari. de supplend. negli. prælato. facit quod dicit Archi. i. d. c. præsenti. quod si papa conferat prioratum monacho, non tenebitur renunciare ad præceptum abbatis, quia quantum ad hoc est emancipatus. c. si monachus. 16. quæst. 1. Bal. in. ca. illud. de maiorita. quem sequitur Barba. in. ca. cū accessissent. nu. 85. cum seq. de constitu. Et sic etiam hoc decreto iuuaretur contra superiorem, hodie tamen monachi beati Benedicti possunt cōstitutione benedictina dictante remoueri, etiā si à papa cōfirmati vel instituti fuerint, & hoc causa rationabili, perinde ac si à suis superioribus eisdem esset prouisum, vt patet in constitu. Benedict. c. 32. de obtinentibus benefi. ex colla. apostol. & sicut alij subiecti sunt.

280 Sextò intellige, quando beneficium sui natura esset perpetuum, tunc per abbatem non posset remoueri, quia talis collatio intelligitur facta cum sua qualitate. cle. vna de supplen. neglig. præla. & . c. vno de capellis monacho. in. 6. not. Philip. Perus. in. d. c. præsenti. & tunc non posset molestari. * & tum clariter in Francia omnia ferè beneficia sic regi sint solita, scilicet perpetuò, nisi consuetudo contraria reuocandi fuerit, vix reuocari poterunt ex sola abbatis voluntate per prædicta.] dissimile est si papa ad tēpus concederet, quia post tēpus posset molestari, quia actus agentium vltra intentionē non operabuntur. l. non omnis. ff. si cert. pet. & quod papa ad tēpus concedere possit, probatur in. ca. pastoralis. 7. q. 1. & ibi glo. & in. c. si gratiose. de rescr. in. 6. glo. in. §. item ordo. in verbo perpetuis. de colla. in pragm. & in regu. cancel. 37. Corne. consil. 223.

fil.223.visis.in.1.volu. si tamen per expectatiuam seu mandatum papæ beneficium manuale obtineatur, non efficitur perpetuum. Feli.in.c.constitutus. col.5.versic. authoritas.in fi. de rescrip. quia illa collatio censetur esse facta cum sua qualitate. intellige vt supra dixi,& proximè dicetur.

281 Septimò, intellige, quòd si papa concederet monacho. vt toto tempore vitæ prioratum retinere possit, tunc non poterit molestari per abbatem, imo ex potestate ordinaria & sine causa papa non posset eundem remouere, quia beneficium perpetuum reputatur. Innoc.& Panor.in.c.cum inter.R. de electio. in.3.not.& glo.in.ca.porrecta.de confirma.vtili. Et postquam constat de voluntate & potestate papæ, illa erit seruanda. tex.in.c.si quando.de rescrip.

282 Vltimò, intellige, quòd licet in aliquibus casibus supra expressis monachus non possit remoueri à suo beneficio, tamen in aliis remanet sub iurisdictione ordinarij, vnde poterit in manibus eius renunciare, & permutare per tex.in.c.per tuas. de maio.& obedien. Panor.& Dec.in.c. ad nostram.de confirma. vbi dicunt quòd si collatio facta sit à summo pontifice immediatè de prioratu manuali, an is prior possit per abbatem remoueri? quòd sic concludunt. Fallit tamen, vt ibidem per eos, quos vide.

* ¶ Non valeret tamen vnio facta de beneficio seculari manuali non facta illa expressione, quod esset manuale, quia natura secularium est, quòd sint perpetua.c. præcepta.55.distinct. sed ista expressio non fit in regulari manuali. Cum hoc sit iuris, & papa hoc sciat in.c.1.de constitu.in.6.hoc expressim firmat Cassado. decisio.4. de præb. & decisio.12.nu.9.ibidem. post Feli.in.c.in nostra correla. 4.de rescrip.]

Et an religiosis possint conferri beneficia secularia, vide text.in.c. quod dei timorem.de statu mona.de Selua.in tract.de benefi. 3.parte.q.70.vide supra amplia. 11.

283 *Collatio nē beneficiorū possidens non iuuaī hoc decreto.* SEPTIMO, principaliter restringitur in eo qui possedisset collationem beneficiorum per triennium, quia poterit etiā postea molestari cle.1.vt lite pend. vbi dicitur in glo.1.quod illa cle. loquens in beneficio, non procedit, si agatur super pluralitate, vel super institutione, vel collatione, dicendo eam non esse canonicam, quia is qui præsentauit, non erat patronus. Item dum agitur de beneficio, vt de proprietate, non procedit ille tex. cle.dispendiosam. de iud. vbi dicitur in glo. quod causa dicitur beneficialis, quando agitur de beneficio vt de titulo, secus quando agitur de beneficio vt de proprietate, vtpote quia dico illud beneficium spectare ad collationem meam, vel præsentationem. ca. cum ecclesia. de causa possess.& quia hoc decretum tantum loquitur de possidente beneficium, ergo non intelligitur de possidente collationem beneficiorum. & ita teneo, quia non conueniunt verba tex.& sic nec dispositio.

284 *Collationem pro infecta papa habere potest.* OCTAVO, fallit quando papa ex aliqua causa haberet collationem pro infecta post triennium, tunc posset molestari, quia cum in beneficiis habeat plenissimā potestatem.cle.t. vt lite pend.illam clausulā apponere poterit.c.quæ in ecclesiarum.de consti. vbi papa cassauit nedum constitutiones, verum & vēditiones ex eis factas. facit glo. reputata sing.in cle. vna de immu. ecclesia. in verbo pro infectis. quæ dicit, Vide quanta est papalis potestas circa ea, quæ simpliciter sunt de iure positiuo, quia reuocat illa vt extunc: & si excommunicatus indigeat absolutione, tamen quando antiqua lex ex qua fuerat excommunicatus, est habita pro infecta, tunc non indiget absolutione. Ita tenet Addit.ad Panor.in.c.quia.in.1. de electio.per dictam glo. sequitur Barb. in cle.1. col.8.ibidem. & consil.9. supremi.col. pen. in.1. volu.& consil.3. clementissimi. col.3. in.2.volu. & consil.48. præclare. in fine. & consil.60.illud.col.12. ibidem. & consil. 13. à Ioue. col. 4.& sequen.in.3.volu.& consil. 42.deum inuocent.& consil.78.illud.col.3. & sequen. in eodem volu. Panor. in consil. 84.illud. col.2.in.1.volu. Feli.in.ca. fina.de constitutio. Moder.in.ca.1. de iud. vide.l.si ex pretio.ibi, simulatis pro infectis habitis. C.si cert.pet.l.non dubium. de legib.l. creditor.de dona.inter vir. & vxor.l. vna. qui. pro sua iuris.§.fina. de non alienan.reb. eccle.collatio.2. Quod non procedit in præiudicium tertij. Cardinal. & Feli. in.ca. fina. col.4.de constitu.&.c.ad petitionem.col.2. de accusa.

de accusa. Barb.consi.13.col.6.in.3. vol. Calder.consil.12.an si opponatur. rub. de rescri. & licet ista iuris sint, in practica tamen vix possent obtineri in hoc regno sine magna causa, & iuris priuatione.

285 Resignãs post resignationẽ non iuuatur hoc decreto.

NONO, limita vt per regulam.34.in regulis cancella. vbi si quis resignauerit beneficium in curia, quod fuit mihi collatũ, si resignans publicatione non facta intra sex menses remãserit in possessione, postea post tres annos adhuc poterit molestari, quia nullum habet titulum. Imo si moriatur resignans non facta publicatione, & non petita possessione per me, cui fuit collatum beneficium resignatũ, dicitur vacare per mortem, & non per resignationem, si resignans moriatur post sex menses, cum sit eadem ratio regulæ. Auriol.in repet.c.eam te.nume. 267.de rescrip.& in addi. ad de monte Laudunno.in.c.fi. de filiis presbyte.in.6. Pro intellectu huius regulæ vide Domi.consil.75. in.2.quæst.Panor.consil.99.in.1. volu. Dec. in.ca. consultationibus.nu.5. de offi. deleg. Albert. Brunum in tract.de forma & solennita.actus. fol.63.colum.3. & quia nullum habet titulum resignans, & sic non coloratum, non iuuatur hoc decreto. vide quæ inferius scripsi.

286 Oratoriũ triennio posidẽs potest molestari.

DECIMO, restringitur non procedere in oratorio, quia non est beneficium ecclesiasticum. Bonifa. de vital. in cle. dispendiosam.col.1.& sequen.de iud.Feder.consi. 130.factum tale. & consil.151. thema.col.3. Dec.consi.148.reuerende.& tex. hic loquitur de beneficio ecclesiastico. Postquam ergo non conueniũt verba, nec conueniet dispositio.c. indemnitatibus.§. supradicta. de electio.in.6.Feli.in.c.nõnulli.col.31. de rescrip.& dicitur oratorium ecclesia, seu altare orandi causa constructum. c.fi.de eccles. ædificand. Calca.consil.31. Antonius.col.2.

287 Beneficiũ ecclesiasticũ quot modis cognoscat.

Beneficium enim ecclesiasticum cognoscitur ex multis. Primò, ex persona prouidentis, quando conferens est persona ecclesiastica, quia ad laicum non potest spectare ius conferendi beneficia.c. si quis deinceps. c.si quis.c.nullus. 16.q.7.& ibi glo. in summa.nisi ex priuilegio.c.dilectus.in.3.de prębend. Bal.in.l.rescripta. circa finem. C. de precib.impera.offeren.sed oratorium datur per laicum, ergo non est beneficium ecclesiasticum, de quo loquitur tex. concord. vide glo.in. c. quidam.18.q.2.& glo.in.c.authoritate.de priuileg.in.6.

Secundò, cognoscitur ratione personæ cui assignatur, quia beneficium ecclesiasticum confertur soli clerico. c. cum adeo. de rescrip. &. c.ex literis.de transact. vbi eo ipso quod mandatur prouideri clerico, intelligitur de officio ecclesiastico.c.fina.de præb. in.6.cle. vt hi qui. de ætate. Ancha. in cle. per literas.de præb.c. si quis episcopus.&. c. saluator. 1. q.3.de Butrio in.c. in nostra.col. 5.q.2.de rescrip.

Tertiò, cognoscitur beneficium ecclesiasticum ex qualitate beneficij, vtpote quãdo habet aliquid spiritualitatis annexum, vt quia propter diuinum officium datur beneficium ecclesiasticũ. c. fi.de rescrip. in.6. Barb.in.d.c.in nostra.nu.74.cum seq.

Quartò, cognoscitur ex modo prouidendi, quia pure conferri debet, & non sub conditione, nec cum pacto, nec pro commodo temporali, alioqui esset simonia.c.si quis dator. & seq.c. si quis obiecerit.1. q.3. ca. ex parte.in.1.de offi.deleg. c.cõsulere.de simo. Nico.de milis in verb. beneficiũ.§.75. Ancha.in regula.1. de reg.iur.in.6. col.1. facit tex.in.l. naturali.§.1.ff. de confirman.tutor. vbi sic dicitur, Si quæratur, an ex inquisitione tutor rectè datus sit, quatuor hæc consideranda sunt, an hic dederit, qui dare potuerit:& ille acceperit, cui fuerat dandus:& is datus, cuius dandi facultas erat, & pro tribunali decretum interpositum est. dixi in præfa. ad rub. de colla.in concorda.

Quintò, dignoscitur eo ipso quod est perpetuum, & ad vitam eius cui confertur, durat. c.præcepta.55. dist.c. sanctorum. 70. dist.c.veniens.de filiis presbyterorum. c.postulasti.de rescrip.c.pen.de cleri ægro. Non ad tempus, vel sub conditione conferẽdum est beneficium ecclesiasticum regulariter.c. si gratiose.de rescrip. lib.6. Barb.in cle. causam.col.51.cum seq. de elect.& ista oratoria si honestè non tractentur, potest episcopus destrui facere. Panor.in.ca.fin. de censi.vbi plus dicit, quod licet episcopus ea non possit visitare, tamen ad illa accedere potest, vt videat quomodo se habeant, & si præter for

Laicus qñ ecclesiam pleno iure larepossit

mam iuris constructa sint, & an honeste tractentur. quod est notandum. & sic etiam non procedit in hospitalitatibus, quæ non dantur in titulum. glo. in verbo beneficiũ. eo. titul. in pragma. dixi supra amplia. 12. vide Calder consil. 4. de religios. dom. & con sil. vlti. ibidem.

* ❡ Et ideo capellaniæ fundatæ per laicos si non fuerint a diocesano approbatæ, non possunt ab episcopo conferri, sed laicus qui fundauit pleno iure dabit, vt plene decidit Guido papæ in decis. delphi. q. 187. an capel laniæ, alibi dixi, & si appareat de vna collatione, vel institutione episcopi, in dubio censetur beneficium. per. c. omnes. 16. q. 7. & c. regẽda. 10. q. 1. aliàs non. vide quæ scripsi supra. nume. 89.]

288 Posidens beneficiũ in curia vacans p collationẽ ordinarij an possit post triennium molestari.

VNDECIMO, limitatur non procedere in beneficio, quod in curia vacauit, & ante mensem fuit collatũ per ordinarium, quia cũ collatio sit nulla, & sic incolorata. c. 2. de præb. lib. 6. nam titulus datus à nõ habente potestatem, habetur pro non titulo. l. Sulpitius. ff. de donat. inter vir. & vxor. & collatio facta à non habente potestatẽ nõ videtur imprimere colorem tenendi ei, cui collatũ est. not. in. c. cũ nostris. de concessio. præd. l. minor autem. versic. deniq;. ff. de minor. & d. l. hoc colore. ff. de inoffi. testa. ideo collatio facta per ordinarium de beneficio reseruato, reseruatione in corpore iuris clausa, vt est ista, nõ est colorata, vt glo. tenet in d. regula cancella. & glo. in verbo. coloratum. eo. titul. in pragma. * quod videtur tenere Do. Gomes. quæst. 29. super hac regu. cancella. & quæst. 30.]

289 De benefi cio iure re gali debito.

DVODECIMO, non procedit in beneficio debito iure regali, quia intra triginta annos poterit molestari posidẽs. gl. in verbo coloratũ. in fi. eodem tit. in prag. quia reseruata principi in signum superioritatis, non præscribuntur. l. comperit. C. de præscrip. trigin. vel quadra. anno. & ibi addidi post Io. Francis. in tract. de præscriptio. in. 2. parte quintæ partis princ. col. 40. q. 1.

* ❡ Sed cum rex consenserit eõ cordatis, & huic maxime titulo de pacificis possesso. cur nõ debeãt per cõcordata hæc beneficia sub. iure regali possessa post trienniũ hoc decreto iuuari non video, quamuis secundũ prag. sanctio. forte hoc posset dici, quia illi forte rex non cõsenserat, sed secus est in his concordatis, & facere differentiã inter beneficia cõcessa per vnũ, vel aliũ est ius nouum condere, & speciale, & tamen ius concordatorum est generale, & si rex super hoc interrogaretur, credo q̃ sic responderet, licet quidã asserant contra, sed quomodo probẽt per rationem congruam quisq; videre potest.]

Fallit quando collatio esset facta à rege duobus, tunc si vnus contra aliũ posideret per trienniũ, posset hoc decreto vti. glo. in. l. cum sponsus. ff. de public. in rem actio. & c. ad audientiam. de præscrip. refert D. Ruseus in tract. regalio. in. 4. priuilegio. & 23.

290 Permutãs suũ benefi ciũ potest adire altero sibi euicto.

DECIMOTERTIO, fallit in illo qui permutauit beneficiũ suũ cum alio, quod post trienniũ euictũ est, licet is qui dederit nõ suum beneficiũ, possederit pacifice per triennium beneficiũ alterius, tamẽ euicto dato potest liberẽ reuerti ad suũ primũ, non obstãte triennio, & decreto de pacificis possessoribus. c. si beneficia. de præb. in. 6. tum quia episcopus qui cõfert isti beneficiũ, intẽdit sibi conferre hoc beneficiũ loco dimisi. Sed iste nihil dimittit, ex quo nõ habet ius, ergo etiã nil consequitur, quia episcopus nõ contulit simpliciter, sed ex causa permutationis, & habet locum illa regula, quod potuit noluit, & quod voluit implere nequit. c. cum super. de officio delega l. multũ. C. si quis alteri vel sibi. tũ etiam quia sequeretur absurdũ, quod quis per phas & nephas acquireret beneficium, & videns se non posse tenere illud salua cõscientia, permutaret cũ habẽte ius in alio, quod est iuri contrarium. Io. And. in. c. vno de rerum permuta. lib. 6. Feder. in tract. de permutat. beneficio. q. 10. de Selua in tracta. de benefic. in. 3. parte. q. 24. Item resoluto iure datoris, resoluetur ius acceptoris. l. lex vectigali. ff. de pigno. fa cit. l. empti actio. C. de euictio. vbi emptor non impeditur agere, licet post longa tempora res sit euicta. sic non impedietur agere permutans, licet aduersarius triennium suum beneficium possederit, vel cum alio permutauerit, & is etiam per simile tempus possederit, & hoc est iuri & æquitati conforme. & quia neutri permutantium ius acquiritur, nisi quilibet ipsorum ius habuerit in beneficio

beneficio per ipsum resignato.regul.cancel. 38.vide quæ dixi supra in.22.amplia.& in.5 limita.

Nec obstat quòd habens coloratum titulum, non potest post triennium molestari,quia verum est,quando ille titulus durat, secus quando de titulo fit non titulus, vt in eo qui liberè ad suum beneficium potest reuerti,vt in permutante dicitur.in.c.penult. de rerum permuta.& in. ca.si beneficia. de præbend.in.6.Et idem in eo qui adipiscitur secundum beneficium curatum.ca.de multa.de præben. vt possit molestari etiam post triennium.

Praxis cõtra eũ qui bñficiũ in permutatione dedit nõ suũ

*[Vnde solet is qui conuenitur super beneficio,summare & requirere eum qui cum illo permutauit, vt faciat molestiam & prosecutionem cessare, alioqui concludit quòd liberè liceat reuerti ad suum beneficiũ quod dedit,ita vidi in practica seruari.vide D.Gomes. super hac regula.q.49.& quæ superius dixi.]

291 Fallit quando aliquis litigaret super beneficio cum alio, & ille resignaret beneficium, vt alter resignaret ius si quod haberet,tunc si nullũ habeat, non poterit ad suũ beneficium reuerti,quia is poterat præuidere an ius haberet antequam permutaret. Feli.& alij in ca.cum venerabilis.de except.

Resignãs non iuuatur hoc beneficio, nec resignatarius etiã secundus.

*[Item non iuuatur beneficio huius decreti is, qui resignauit, licet remanserit in possessione per triennium, quia non habet titulum. Et ideo beneficium non potest teneri sine titulo.regula.1.de regul.iur.lib.6. nec possidet, licet sit in possessione & detentione.l.si quis ante. ff.de acqui.possessio.vbi longè aliud est possidere, aliud in possessione esse.sic concludit Gomes. in hac regula. quæst.24.

Sed dubium non paruum est, an si resignans secũdo resignauerit, & resignatarius secundus possederit per triennium, possit se iuuare hoc decreto de pacific.possess.aduersus eum cui primo prouisum fuerat.Et breui respõdeo quòd non, quia nullum habuit titulum:& sic nec coloratum, quem tex. de pacific.possessoribus requirit c. factus.in fi. 7.q. 1. ibi iam non secundus ille, sed nullus est.Et literæ quæ non valent,non dicũtur literæ secundæ, vel primæ,sed nullæ.gl. in.c. cum nostris.in verbo.de facto.de concessio. præbend.c.ex tenore.vbi glo. & doct.de rescript.& vbi nullus est titulus,dicitur incoloratus,vt supra dixi.& sequitur Gomes. q. 8.&.24.&.q.25. vbi concludit possidentem beneficium triennio ex collatione etiã papæ post suam reseruationem,non iuuari hoc beneficio de pacific.possesso.quia titulus est nullus,& sic tractu temporis non potuit conualescere per regulam iuris.

Item papa non confert beneficiũ nõ vacans.c.2.de concessio.præbend. sed non vacabat,postquam illi iam erat prouisum: nec intendit præiudicare iuri tertij.ca. quanuis. de rescript.in.6.& si sciuisset, primam prouisionem non contulisset.c.cum adeo.ca.postulastis.de rescri. Imo si papa diceret nõ obstante collatione alteri facta, intelligeretur de inualida.c.super eo.de offic.delega.Feli. in ca.causam, col.11, de rescript. vnde solet dicere in sua prouisione,dummodo tempore datæ præsentium nõ fuerit alteri ius quæsitum.ergo papa nõ vult conferre, si fuerit ius quæsitum. Io. And. & Perus.in.c. si postquã. de præb.in.6.

Adhæc nõ potest valere secunda resignatio non reuocata prima.cle.vnic. de renun. doc.in ca.ex parte decani.de rescri.Nec potuit plus iuris transferre secundo,resignando, quam haberet .l. traditio.ff. de acquir. rer.do.nec dare quod non habebat.ca.quòd autẽ.de iure patro.quia resignans erat omni iure priuatus per primam resignationem. c. quod in dubiis.c.in præsentia.& per totum de renunciat.etiam possessione.glo.in verb. assignari.c.inter.de præbend. Rota decisio. 23.fuit dubitatum.in nonis. nec valet secunda resignatio facta etiam in fauorem primi, teste Cassado,in decis.Rotæ.rub. de concess. præbend.decis.9.& Gomes.q.18.multò minus valebit in fauorem alterius: & collatio facta absenti,non potest retractari, nisi is cõsentire recuset.c.si tibi absenti. de præbend. in.6.vbi Perus.dicit etiam collationem papæ secundam non valere,si non fecerit mentionem primæ. Et in regno Franciæ etiamsi faceret mentionem. Cassado.decisio.Rotæ. 24.dubium super regu.cancel. & Gomes.q. 17.de publ.resig.nam quãdiu viuit resignãs, potest primus resignatarius adipisci possessionem.

sionem.gl.in reg.cancella.34. Ergo interim non potest contra eum præscribi, maximè si ei patronus vel alius retinuerit bullas.docet Perus.in.c.commissa.de elect.in.6. & quia ignorauit prouisionem, ignorantiam nolumus obligari.dicit.l.generali.C.de tabular. lib.10.&.d.regula.34.in fi.dicit, quòd quæcunque dispositiones factę de illo beneficio iam resignato, sunt nullæ, & inde secuta: & sic prouisio secūda, & possessio capta, & pro hac decisione est regula Pauli papæ moder. 46. vbi sunt hæc verba. Et si ipsum resignātem vel cedentem pluries super vno & eodē beneficio in fauorem diuersarum personarū successiuè consentire contigerit, voluit sanctitas sua, quòd primus consensus tenere debeat, & alij posteriores consensus, ac literæ illorum prætextu etiam sub priori data expedire, pro tempore nullius sint roboris, vel momenti. Ecce quòd secunda resignatio est nullius roboris: ergo non est colorata, & sic non potest parere decretum de pacific. possessor. Et ita concludo.

Sed si prima resignatio non fuerit acceptata, & secunda sic, tunc poterit resignatarius iuuare se multiplici titulo, vel primo, vel secundo, per.c.post electionem.de cōcess. præbend. &.d.regula.46.à contrario, dicens non valere consensum vltimum in diuersis personis, in vna verò sic, quia tunc nemini fit præiudicium eo tempore quo papa secūdo confert, & quod est introductum in suū fauorem, non debet in odium eius retorqueri.l.quod fauore. C.de leg. & prima prouisio nō acceptata, ꝑ nō facta habetur.c.si tibi. de pręb.in.6. hoc ꝓbat Cassad. decis.9. acceptauerat.rub.de conces.præb. & sic nō obest quominus possit qs possessionē adipisci, & iuuare se hac secunda prouisione, quāuis primam reiecerit, & poterit leuare bullas intra sex menses à die secūdę resignationis & prouisionis: quod secus esset, si resignatio esset & prouisio facta duobus, vt superius dixi: licet quidam ignorantes differentiam inter resignationem factam vni vel duobus contrarium sine iure & ratione afferant.]

Intellige tamen quòd si aliquis resignasset suum beneficium facta sibi promissione, quòd ille iterū postea sibi resignaret dictum beneficium, quod tātum volebat pro titulo, vt ordines ibidem posset assumere sine literis dimissoriis, is qui habet beneficiū ex hac resignatione, possedit triennio, non vult nunc reddere, an possit molestari: dicerem quòd non, tū quia is cui facta erat promissio, debebat venire intra tempus præstitutum, vtpote intra triennium: ideo videtur illi reliquisse, postquam intra tempus à iure statutū non venit, & etiam quia ab illo resignante nō habet ius, sed à superiore: caueas ergo sic resignare: ita vidi de facto. nil allegaui ex tempore, sed istæ promissiones sunt simoniacę.c.ex parte.de offi.de leg.c.per tuas. de simo. Ioan. Nauclerus in tracta.de simo. in prima parte.§.8.

292 Pendente cōpromisso, qđ durat triēnio non poterit iuuari etiā postea hoc decreto.

DECIMOQVARTO, non procedit quando partes intra triennium fecissent compromissum, & interim alter possedit, quia durante compromisso non dicitur pacificè possidere.clem.quandiu.de appel. vbi tempus prosequendi appellationem nō currit durante compromisso. facit quod si alter ex litigātibus per subterfugia causam protelat, non currit instantia alteri, in quo culpa cessat.glo.in.c.venerabilis. de iud.sequitur Alex.cōsi.72.videtur.1.col.in.3.vol. etiamsi decies milies plusquam biennij tempus excesserit.tex.in auten.de appella. coll. 8. Ratio ibi traditur, quia partes confidebāt quòd arbiter terminaret causam. tex.in auten.si tamen.C.de tempo.appella.Soci.cōs. 39.capio.circa fi.in.4.volu. quia non potuit pars durante compromisso ire ad iudicem, & prosequi causam sine pœnę incursione in cōpromisso adpositæ.l.si quis rem. &.l. diē. §.stari.ff.de recept.arbit. vel saltem sine violatione fidei & promissionis.l.1.&.l.iurisgētium.§.prætor.ff.de pact. quod graue est.l.1. ff.de consti. pecu. præterea compromittere fuit factum licitum & honestum, videlicet vt lites & eius anfractus vitarentur.c.dispendia.de rescript.in.6. Ideo non debet pati pœnam, qui sic compromisit, quia legitimè fecit.l.Gracchus.C.ad legem iuliam.de adul. siue compromissum fuerit factum pēdente prima instantia, siue in causa appellationis. Bal.in.l.eos.§. apostolos.in fi.C. de appella. Refert Anto.Tremo.in addit.ad Hubert.de Bona curso, rub.de impedi. execut.& causæ nullita.versi.idem est.si appellatione. in verbo com-

bo compromittatur. vide glo. in ¶. & ne sub vmbra. in verbo prorogationem. de causis in prag. Itē si quis fecit quod potuit, vt lis con testaretur, reus tamē suis subterfugiis & cauillationibus fecit, vt non cōtestaretur, tūc actio perpetuatur tā respectu tēporis, quàm etiam vt transeat ad hæredes, ac si lis esset cōtestata. tex. sing. secundū Bolog. ibi in secundis interpretationibus, in. l. si enim ¶. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. Alex. cōsi. 100. discussis. col. 1. in. 5. vol. Ias. consi. 35. in quæstione. col. 2. in. 1. volu. & cum hoc triennij tempus sit introductum in fauorē vtriusque partis, poterit vtraque pars renunciare, sicut tacitē si non opponatur, poterit molestari, ergo & expressē conueniendo, vel cōpromittēdo. Facit etiam quod si partes cōpromiserint in prima instantia, compromissum duret per triennium, tamen non perit instantia, cum sit eadem ratio, quæ in appellatione, ergo & idē ius. l. illud. ff. ad leg. aquil. & idem si exprimatur certū tempus in rescripto, intra quod causa sit finienda, iuxta. c. super eo. 2. de appella. tamen si partes compromittant, non curret interim tēpus in rescripto expressum. Bonifa. in. d. cle. quandiu. col. 3. & seq.

Nec refragatur quod partes non possunt expressē prorogare illud tēpus, nec trieniū. l. properandū. C. de iudi. quia fateor, quādo altera pars prosequeretur, vel ambæ. secus si ambæ vellent supersedere, vt not. in. l. postquam. C. de pact. Pro prædictorum intellectu, &. d. cle. quandiu. vide Mathesilla. no. 24. nota quod tempus &c. Ioan. Masuer. in rub. de arbit. i sua practi. Guido papæ in statu. si quis per literas. in verbo appellatione. col. 18. cum seq. & consil. 184. in causa. & decisio. 115. compromissum. Bal. consi. 290. volu. 1. Ancha. consi. 284. Ioannes. Panor. consi. 77. in quæstione. 2. q. vol. 2. Alex. consil. 72. videtur in. 2. vol. & consi. 68. in causa. in. 7. volu. Soci. consil. 39. capio. num. 14. in. 4. volu. Georg. Nathan in repet. cle. sæpe. in princip. col. 18. & in ¶. & quia. colū. 9. cum sequen. de verbo. significa. & addidi ad d. cle. quandiu. alia. vide per Berthachi. in tracta. de episcopo in. 13. quæstio. 1. partis libri primi. & per Dec. in. ca. ex ratione. col. 5. nu. 8. de appellatio.

293 Super rebus beneficij post triennium molestatur.

DECIMOQVINTO, flectitur regula quando molestaretur super aliqua re beneficij, vtpote super decimis, vel aliis rebus, tunc nō posset iuuari hoc decreto, quia titulus de pacificis possessoribus, tantū intelligitur quando molestaretur super titulo beneficij, secus si super aliis, hoc videtur innuere tex. ibi dum dicit, coloratum habens titulum, & sic fundat se super titulo, secus super rebus beneficij, hoc etiam probat verbum beneficium, prælaturam &c. nam cuius est beneficium, non vtique omnes res, quæ sunt in beneficio. tex. in. l. si quis cū totum. ¶. si ancilla. ibi. etenim cuius insula est, non vtique cœmenta sunt. ff. de exceptio. rei iudi. & qui vniuersas ædes possidet, singulas res, quæ in ædificio sunt, non videtur possidere. tex. in. l. qui vniuersas. ff. de acqui. poss. facit. l. fundi. de actio. empti. & hoc decretum nō iuuat nisi super titulo beneficij.

294 Titulo alterius post triennium an iuuari quis possit.

DECIMOSEXTO limita, vt nō possit molestari post triennium, poterit tamen is, qui est in processu cū alio, se iuuare titulo illius, qui nil dicit per triennium, & suam iustificare possessionem ex isto titulo habito, licet is qui eum haberet, non posset se illo iuuare, arg. c. post electionem. &. c. ex parte. de cōcess. præb. Rom. consi. 433. quoad primum. in. 2. q. & sæpius vidi sic in possessorio iudicari. Boer. in decis. Burdega. q. 24. duo litigabant & ego nouissimē anno. 1536. die. 27. Martij ante Pascha in magno consilio, pro. D. Petro Vigueri, contra Petrum de lescure & alios litigantes. Nam contra eum qui tacuerat per triennium, poterat opponi hoc decretum. sed contra eum qui est in processu, non poterit, * quia non est in culpa, vt in simili est tex. huic sententiæ non parum accōmodus. in. c. fi. qui matri accu. poss.] & sic hoc iuuabitur titulo, nec prohibet iste tex. dicens tantum titulo, quod possessor triennalis nō molestetur. Nec nouam possessionem in vim huius noui tituli adipisci tenetur, nec nouas citationes facere, sed tantum petere se subrogari à papa vt ius cedētes habeat. iuxta. c. fi. vt lite pendente. in. 6. vide glo. in ¶. declarantes. in verbo successores de manda. aposto. in cōcord.

Triēnium an prorogari possit etiam à papa.

* ¶ Fallit quando habens prorogationem regulæ, & sic triennij, cederet alteri, nam

ille subrogatus non posset vti ista prorogatione, cum sit beneficium personale, & illa quæ à principe conceduntur specialiter alicui, non transeunt ad alios. l. 1. ff. de consti. prin. sed & quod principi. de iure. natu. in insti. sic scribit Gomes. super hac regula cancella. q. 23. Et quanuis papa in patria obedientiæ proroget tempus triennij, hic tamen non reciperetur ratione concordatorum quibus non derogat, vt in rub. de firma & irreuoca. concord. stabil. in concord. patet. etiam si collatio regalis superueniat, requireretur noua possessio si glos. credatur eo. titul. in verbo coloratum in fi. dicenti iure hoc non probari, sed est quædam vsurpatio, sed hoc probat Rufe. in tract. regal. 1. priuileg. ego tamen vellem stare regulæ & ius nouum non promulgare.]

Habens tamen collationem à rege, nō potest se iuuare alia collatione, etiam si à papa emanata fuerit, vt fuit in hoc senatu decisum inter magistrum Robertum le gay & Guillelmut., de Machicolo, ratione præbendæ Rothomagen. anno. 1338. die. 3. Iulij, quod est mirabile. nec id quidem approbo. * Licet possit suaderi, quia vassallus qui feudum tenet ab vno, si ab a..o feudum recognoscat, priuatur feudo tanquam ingratus. Iacobi. in. l. singularia, colū. 2. ff. si cert. peta. nec est alia opus probatione, sed sufficit sic vsurpatum esse.]

295 Quando collationes factæ sunt eodē die ab vno quæ valeat.

DECIMOSEPTIMO, forte non procedit in eo qui possedit per triennium vigore collationis factæ ab ordinario, qui contulerat eodem die alteri, & sic vtraque collatio erat nulla, quia non apparebat de prioritate, ideo non colorata, vt not. in. c. cum nostris. de conces. præbend. vbi quando collatio est nulla penitus, non dicitur colorata, sed incolorata, & sic hoc titulo non iuuatur. posset tamen dici titulus coloratus, per ea quæ supra dixi in amplia. & sic iuuari hoc decreto, quia non est omnino nulla collatio. vt infra dicetur.

Sciendum tamen est quòd collationes factæ ab vno & eodem ordinario eodem die, mutuo se impediunt, argu. l. duo sunt. ff. de testa. tutela. Ioan. And. in. c. si à sede. de præbend. lib. 6. Panor. in ca. capitulum. de rescript. si partes instare velint, consulendus est collator. Panor. in ca. 2. de offic. dele. per illum text. Bal. in ca. 14. de lege Conrad. vbi dicit quòd quando vterque vassallus allegat vnum eundem dominum, potest dominus alteri feudum assignare, vt ibi text. dicit. facit tex. in. l. si quis seruum. si inter duos. ff. de leg. 2.

Si duo eiusdem datę conueniant an impediant sequētem prouisum.

Quid si duobus facta sit collatio ab vno nec apparere potest aliquo modo de prioritate, ideo tertius qui postea impetrauit petit beneficiū, duo primi cōueniunt, & vnus non petit, an ille possit vincere tertiū, quod videtur, quia est primus respectu tertij, & postquam consocius eiusdem datæ non cōqueritur, videtur ac si non esset scriptū pro eo, vt dixi in forma māda. in glo. si pro alio. in contrar ū videtur quod neutra collatio valeat. arg. l. duo sūt Titij. ff. de test. tutela. * Nec potest valere cessio vnius, cū nullū ius habeat, saltem non apparet, imo nō valeret cōfessio vnius, ꝙ alter est prior, quia in fraudem censetur facta, & in tertij præiudicium, licet in suum præiudiciū valeret cōfessio, quādo nō adesset tertius. per glo. in. c. duobus. de rescrip. in. 6. sic vidi de hebdomadariis, nempe vnus contulit, & alter, nec apparet an vacauerit in hebdomada vnius vel alterius propter incertitudinem non valet. d. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tutel. ideo collatio ordinarij postea facta valebit]

Q..ia aut vnus contulit duobus eodem verbo vt, vobis duobus tale beneficium confero. & tunc neutrius collatio valet, quia esset diuidere beneficiū, quod est à iure prohibitum. c. maioribus. &. c. cum non ignores. c. dilecto. de præbend. Si verò fiat diuerso tempore, & diuersis, tunc prima valebit. c. post electionem. de concessio. præbend. & primo nominatus præfertur. c. mandato. de præbend. in. 6. Igitur oportet quòd appareat vtra prior fuerit, non potest melius apparere quàm per eum qui eas fecit, ideo ad eum recurritur, & si non constet de prioritate, neutra valebit per supradicta, & potest constare ex ordine scripturæ, quando in libro curiæ Romanæ vel episcopi sunt collationes ambæ descriptæ, tunc prior scripta censetur prior. c. mandato. de prębend. in. 6. sic fuit iudicatum per senatum Tholosanū super possessorio cancellarię Caturcen. teste

Bened.

Bened.in.c.Raynutius. in verbo testamentum.2.nu.28.de testa.

296 Primò fallit quando collatio fuit facta in fraudem ab vno eodémque, videlicet vt annullaret collationem primam, secundò contulit, tunc valebit illa quæ declarabitur ex ordine literæ procedere in libro, & tenebitur episcopus alteri prouidere, iuxta ca. inter cætera.de præbend.ne præbeatur materia delinquendi.l. conuenire. ff. de pact. dota. Et hoc ideo est, quia quando episcopus vellet annullare primam collationem à se factam, iterum conferret alteri, & sic indulgeretur fraudibus, & malitiis, quod est à iure improbatum ca.sedes. de rescript.l.in fundo.ff. de rei vend. Et præsumitur fraus nisi causa appareat cur secundo contulit.nã ignorantia in facto proprio recenti non est tolerabilis.l.fi.ff pro suo.

Secundò, fallit quando agitur de prouisione facienda vigore literarum ad beneficia, per quas mandatur duobus conferri, tunc habebit locum id quod habetur in ca. duobus.de rescrip.lib.6. secus in gratia facta, vt hic, & tunc altera tantum valere potest, licet aliter intelligat Dec.in.c.2.nota. 1.de offic.deleg.

Tertiò fallit, quando collatio fuit facta inhabili & habili eodem die ab vno, tunc collatio facta idoneo valebit, nec illa collatio facta inhabili reuocabit primam, sicut testamentum nullum nõ reuocat validum. l.sancimus.& .l. volumus.C. de testa. doct. in.l. pacta nouissima.C. de pact. Et quid si sint duodecim canonici, & sex vni nomina to eligendo conferant, sex alteri, an valeat collatio? & vtra valeat? * Dic quod illa quę est facta antiquiori nominato, & idoneo, quia sic conferendo sunt executores concordatorũ, ideo illorum collatio valere debet, vt scripsi in.§. statuimus.1. de colla.in concorda. Nempe is cui beneficium ab his collatũ est, in possessione interim vel quasi videtur.l. cum verò.in fi. princ.ff. de fideicommiss.libert.si non agebatur de nominatis vel graduatis neutra valet. vt consuluit Feder.consi.1. ideo impetrari de nouo debet, & is obtinuit in senatu hoc anno.1542. in vigilia diui Mathiæ apostoli, qui collationem à sex tantum habebat quia erat ritè qualificatus.]

Notandum est tamen quòd quando collatio est facta duobus à diuersis eodem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior est conditio possidentis.d ca.si à sede, quia præsumitur quod is, qui prius adipiscitur possessionem, priorem habuerit collationem. & hæc est præsumptio iuris & de iure, contra quam non admittitur probatio in contrarium.l.fi.ff. quod met.caus.c. is qui fidem. de sponsa. sicut quando duo sunt iudices ordinarij, & vnus præoccupauit, ille est potior.l.si quis posteaquam.ff.de iudic. Idem in procuratoribus dicit text.in c.si duo.de procura.in.6. & si vterque eodẽ momento acciperet possessionem, præfertur is qui habet à papa propter maiorem prærogatiuam. glos. in.d.c. si à sede.quam sequuntur ibidem doctor.

297 Declaratio cap. si à sede.

Amplia procedere etiam in prophanis, vt in duobus instrumentis quorum vnum est liberationis, alterum cessionis, vt possidens præferatur.Bald. consi.274.licet. in.2.vol. Item in pari delicto vel causa, potior est cõditio possidentis. regula iuris in.6. in pari.

Secũdò amplia, siue collatio fuerit facta à papa, & ordinario, siue à papa& legato, vel à legato & ordinario.gl.in.d.c.si à sede. vel à papa & abbate, vel alio potestatẽ habẽte, eũ sit eadẽ ratio.Domi.in.d.c.si à sede.

Tertiò, extende vt præferri debeat non possidenti is, qui colorato possideret titulo, in regula cancella.15. Et si caderet à possessione, posset petere dictum beneficium à quocunque possessore, etiam ab habente titulum, secundum glos.ibi, quia illa regula concedit titulum, vt dicitur ibidem. & supra dixi.in.3.amplia.

Quartò etiã procedit.d.c.si à sede, si collatio esset facta ab episcopo, & eius vicario. Philip.Perus.in.d.c si à sede. nec in hoc ea su videtur reuocasse potestatem episcopus. quando non apparet quis prius contulerit, sicut dicitur de papa, & cõmissario speciali. in.d.c.si à sede.nec potest assignari ratio diuersitatis, ergo idẽ ius erit.l.illud.ff. ad leg. aqui.nã etsi dicatur quod collatio facta per episcopum est maioris prærogatiuæ, ergo præferenda.c.dudum.de præbẽd.in.6.Brunel.in tract.de dignita.leg. conclu.22.in.3.

declara. quia verum est, quando ille cui est facta per vicarium. non esset in possessione, sed esset æqualis, secus quando non æquo iure procedunt, & sic vna non reuocat aliam, cū præsumptiuè cōstet de prioritate, nec dubitatur quod episcopus non possit reuocare, sed oporter quod iute reuocet, videlicet antequam sit collatum per vicarium, postea non posset collationem factā reuocare, quia ius tertij auferre non posset. not. in. c. quanuis. de rescrip. in. 6. Imo quia prouisus à vicario est in possessione, præsumitur prius institutus, & sic non reuocatus, & sicut papa conferendo, videtur aliis potestatem abstulisse. ca. vt nostrum. vt ecclesia. benefic. tamen si papa & ordinarius eodem die conferant, & is cui contulit ordinarius, est in possessione, præfertur: sic quando is cui contulit vicarius, erit in possessione, præfertur. nec refragatur. ca. si quem. de procura. in. 6. vbi dominus tractando causam videtur reuocare procuratorem, quia fateor eo quod venit ante causam finitam, secus si esset finita. sic episcopus conferendo ante vicarium reuocat, sed postea non, per prædicta. vide infra in. 5. limita.

Quintò, amplia etiam si collatio esset facta à tribus, per glo. in. d. ca. si à sede. quia quod in duobus dicitur, & in tribus procedit. nota. in. l. singularia. per illum tex. in si. ff. si cert. peta. & quia eadem ratio est in tribus, quæ est in duobus. Io. Brunel. in tracta. de dignita. lega. conclu. 22.

Sextò, procedit, quòd præferatur possidens, etiam si non haberet possessionē tempore litis inchoatæ, sed sufficit quod semel habuerit. Do. & Perus. in. d. ca. si à sede. per tex. in. l. 1. §. semel. ff. de bono. possef. secundum tab. quia ex quo possessio validat ius illius, qui primo eā adeptus est, sequitur extinctio iuris alterius, cum duo simul nō possint habere vnum beneficium. ca. cum non ignores. de præbend. Et ideo postquam erat per primam adeptionē possessionis extinctum ius alterius, licet alter postea acquirat possessionem, & primus perdat, non debet reuiuiscere ius vltimi iā extincti. l. qui res. §. aream. ff. de solu. c. quàm periculosum. 7. q. 1. etiam quia daretur materia spoliandi primum, vt secundus obtineret, & sic daretur via delinquendi, quæ maximè est iuri exosa. l. iurisgentium. §. si paciscar. ff. de pac. l. conuenire. de pac. dotal.

Septimò, amplia in duobus officiis collatis eodem die duobus, vel feudis, tunc is qui in possessione primò fuerit, obtinere debet, quia præsumitur prius habuisse donationem, postquam prius habuit possessionē. Bald. in. c. capitulum. col. 1. de rescrip. Barb. in repet. rub. C. qui admitti. colum. 2. Catellia. Cotta. in. 2. parte memoralium, in verbo hora. in fine.

Octauò, amplia, siue beneficia sint regularia, siue secularia, siue dignitates, siue personatus, vel quæcūque alia beneficia ecclesiastica, cum appellatione beneficij hæc veniant. glo. in regula. 1. de reg. iur. in. 6. Feli. in. c. postulasti. de rescrip.

Nonò, amplia etiam quando ignoratur an bona rectoris mortui sint ecclesiastica, vel patrimonialia, quia si quisquam possideat, præsumitur pro possessore, glo. sing. in c. nulli. 12. quæst. 5. quam sing. dicit Barb. in repet. rub. C. qui admitti. col. 2. & consil. 23. scripsit. col. 11. & consil. 50. illud afferam. col. 1. in. 1. volu.

Decimò, amplia in duobus testamentis eodem die confectis. quando non apparet vtrum prius fuerit. confectum, tunc possessor præferetur. l. 1. §. non autem. & ibi Bar. ff. de bono. posse. secundum tab. Barb. d. consil. 23. scripsit propheta. colum. 11. in. 1. volu. D. de ripa. in. ca. sæpe. col. 1. de restitutio. spoliat. & sic potest dici. Beatus, qui tenebit. sicut dicit glo. in. §. si tres. de pace teněd. & eius violat. Et in duobus instrumentis eodem die confectis concludit Bald. consil. 274. in. 2. volu. vide Alexan. consil. 19. admodum. in. 2. volu.

Vndecimò, procedit in casu sequenti, videlicet quod si vir & vxor conuentione facta inter eos vt bōna superstiti remaneant, moriantur, nec appareat vter prius decesserit, & heredes vxoris petunt bona vxoris, hæredes viri, bona viri, illi debēt obtinere, qui possident. Bar. in. l. si inter. ff. de rebus dub. & possessor absoluetur. l. fin. C. de rei vend. vbi vide plenius.

298 Possessio iniusta nō iuuat.

Primò, limita quando possessio erat iniusta quia pro nulla reputatur, arg. l. quotiens. ff.

tiens. ff. qui satisda. cogant. Deci. consi. 169. & diligenter. in fine. per. c. eum qui. de præbend. in. 6. condemnatum eum accipere debemus, qui rite condemnatus est. l. 4. condemnatum. ff. de re iud. & non quæuis exhæredatio summouet filium à contra tab. bonorum possessione, sed quæ rite facta est. l. nō putauit. nō quæuis. ff. de bono. posse. contra tab. & notat. in. l. auctoritate. C. vnde vi. & l. 1. fina. vti poss. ff. l. vis eius. C. de probatio. sicut dicimus de eo, qui est in possessione cōferendi mala fide, vt non valeat collatio facta per eum. no. Inno. & alij in. c. consultationibus. de iure patro. plenè de bella mera in consil. 10. factum. col. 17. vers. circa quintum.

Secundò, fallit, quando delegatus specialis cōtulit vni, & legatus alteri, tūc præfertur qui à speciali delegato habet, argu. c. sane. 2. de offi. deleg. & Perus. in. d. c. si à sede. in gl. 1. c. dudū. & c. quāuis. in. 2. de præb. in. 6. quia species derogat generi. c. 1. de rescrip. & regula generi. de reg. iur. in. 6.

Tertiò, non procedit quādo ille qui haberet ab inferiore, prius acceptaret, quia tūc alteri venit præferendus. ista est elegans decisio, & expressa. Ioan. Calder. consil. 7. de præben. quam sequitur Feli. in. c. capitulum. col. 15. versi. de duabus. de rescrip. Selua in tract. de benefi. in. 3. parte. q. 15. & oporteret constare de illa acceptatione. aliàs per testes esset periculosum probare, nec admitteretur ratione falsitatis vitandæ.

Quartò, restringe quando in altera collatione esset clausula motus ꝓprij, tunc ille esset præferendus, in cuius collatione esset clausula motus proprij, etiam si alter esset possessor. Ioan. And. in. c. duobus. de rescri. Soci. consil. 67. eadem die. col. 3. & sequen. in. 3. volu. primo quia ampliorem habet gratiam. ca. si motu proprio. & ca. si pluribus. de præbend. in. 6. ergo præferri debet, quia tex. in. d. ca. si à sede. loquitur quando sunt pares. sed non sunt pares quando vnus habet clausulam motus proprij, ergo possidens non præferetur. ita disponitur in regula cancella. 15.

Clausula motus ꝓprij facit præferri impetrātē.

Quintò, modera, quando papa vel legatus reseruauit, & ordinarius eodem die contulit, tunc collatio ordinarij præfertur, si non appareat de prioritate actus. Io. And. & alij in. d. c. si à sede. nam ordinarius habet liberam facultatem conferendi, nisi fuerit præuentus. ca. nulla. de concessio. præbend. ergo liberè confert, si non appareat ei de reseruatione. & quia reseruationes sunt odiosæ, ideo restringendæ. ca. quæ à iure. de regu. iur. in. 6. Alexan. in consilio. 90. omissis. in. 7. volu. de Selua in tracta. de beneficio in. 3. parte. quæst. vlt. Idem quando quis eadem die impetrauerit gratiam in ecclesia Bituricen. & ecclesia eodem die impetrauerit priuilegium, quod non teneretur procedere ad receptionem alicuius per literas apostolicas, nisi in gratia fuerit habita mentio de priuilegio, tamen adhuc impetrans gratiam obtinebit, & ecclesia quę excipit de priuilegio, probare debet prioritatem illius. l. ei. ff. de probat. Guillel. de monte lauduno. in. d. c. si à sede. & ibi Ioā. And. Brunel. in. d. tracta. de dignita. lega. conclu. 22. declara. 5. & 6.

Sextò, non procedit quando collatio pertineret ad vnū post aliū, vt ad Archiepiscopum post ad episcopū, tūc valeret collatio episcopi, etiam si is cui facta est collatio ab Archiepiscopo, esset in possessione. glo. in. d. ca. si à sede. quia Archiepiscopus non habet præuentionem, ideo valebit collatio ordinarij primi.

Septimò, fallit, quando esset præsumptio prioritatis, vt in duobus instrumentis factis vno die, si alterum sit factum pro dote, vel studio, alterum non, præferetur instrumentum priuilegiatum, etiam si habens instrumentum non priuilegiatum, esset in possessione. Vincen. Hercula. in. l. 1. col. 4. ff. solu. matrimo. Deci. in. l. in ambiguis. de regu. iur. l. 1. C. de iure fisci. lib. 10. scripsi in scholasticorum. priuileg. 82.

Octauò, fallit quando à legato vni esset commendata ecclesia, & alteri ab ordinario collata, tunc is cui est collata, præfertur. Philip. Perus. in. c. nemo. q. 5. col. vlti. de elec. in. 6. quia ordinarium remedium facit cessare extraordinarium. l. in causæ. ff. de minor. & quia habens titulum, habet gratiam pinguiorem, & pleniorem, & sic præferri debet, licet ille qui habet commēdam, possideat. quod est notandum.

299 Horæ appositio q̃d operetur.

Nono, fallit, quando in collatione ordinarij esset apposita hora, & in collatione papæ vel legati non, tunc collatio ordinarij præualebit. glo.in.d.c. si à sede. quia ille qui certius probat, vincere debet, licet probatio necessario non concludat. Cyn. & Bal.in.l.de rebus. C.de dona. ante nupt.sed certior est probatio, quando hora est apposita, ergo &c.

Secundò, ꝓbatur in.d.c.si à sede, vbi dicit præferri possessorem, quando non apparet quis sit prior, sed apparet quando est hora, ergo. Ias.in.l.1.col.2. & seq.ff. solu. matri. Cotta in.2.parte memo. in verbo hora, & in verbo possessionis. & sic consuluit Soci.consil.67.eadem die.in.3.volu. nam apparere dicitur, etiã ex præsumptione. tex.in.c. scribam.ibi, ex prius datis, & neglectis apparet, quod has negligent.de præsumpt.vel ex argumento à cõtrario sensu.tex.iuncta glo. prima in§. ex his institu. per quas personas nobis acqui. vel alio modo, in authen. nisi tricẽnale.C.de bonis mater. ibi, ex quo suæ potestatis esse apparuerint.l.3. de vectiga.sic consuluit Deci. consil.169. & diligenter. in fine, dicens quod ista opinio placuit. D. de Rota: vnde cautela erit, quod probetur de certa hora. Cynus & Bal.in.d.l.de rebus. C. de donat.ante nup.Ioan.de pla.in.l.1.de iur. fisci.lib.10.Feli.in.c.pastoralis.col.3. de rescrip. Hippoly.sing.319.hora.& Cassado decisio.20.rub. de præbend.

Appareret quando dicatur.

Contrarium videtur verius, quia quando non apparet quis sit prior, præfertur possessor.d.ca.si à sede. sed ex appositione horæ non concluditur, quod is sit prior. ergo ✱ licet videatur contrarium tenere idem Soci.in.l.1.ff.solu.matri.sed debet intelligi quando gratiæ pontificis & ordinarij sunt æquales: sed quando gratia summi pontificis habet clausulam motus proprij decreti, vel aliam tunc nõ habita ratione horæ præfertur is qui à papa ꝓuisionem habet] &c. sic consuluit Soci. sibi contrarius in.l.1. ff. solu.matrimo.

Secundò, sequeretur absurdum. nam esset in potestate ordinarij tollere dispositionem istam, semper apponendo horam, & sic decretalis, si à sede de nihilo seruiret, quod non est dicendum, nam fraudibus nõ debet indulgeri.c.sedes.de rescrip.

Tertiò, prioritas debet probari per eum qui eam allegat.l.1.C.de iure fisci.sed is qui producit instrumentum, in quo est hora, nõ probat prioritatem, si in alio instrumento non inſit etiam hora, ergo non dicitur apparere, quia licet in vno sit hora, tamen aliud instrumentum potest præcessisse, ergo oportet constare de hora vtriusque glo. & docto.in.l.titius.§. Lucius. ibi, incalescente cœlo.ff.de liber.& posthu.

✱ ℭ Quod intelligerem siue hora esset apposita in collatione vel esset probata per testes quia testes de hora deponentes præsumuntur falsum deponere si de longinquo deponant cum memoria hominum sit labilis.l.peregre.ff.de acq.posse.ideo nil iuuat.]

Primam opinionem ego intelligerem, quando is qui habet collationem, probaret certa hora sibi factam collationem, & illa hora erat longe ante meridiem, tunc quia collatio alterius potuit esse post meridiem, & hic certius probat. debebit obtinere. secus si probaret, quod hora sexta post meridiem, vel quinta hoc esset factum, quia tũc cum alia potuerit iustè præcessisse, dicerem non sufficere, quia ista probatio potius concludit contra eum, quam pro eo: ideo nil facit.l.neque natales.C.de probat.nam etiam quando probatur hora septima de mane collarum esse beneficium tibi, non habes nisi præsumptionem, videlicet quod præcesserit tua, eo quia bona hora facta est. sed quando hora octaua post meridiem esset apposita, tollitur præsumptio. ergo ista horæ appositio nil faciet pro apponente, quod est notandum, quia ex hoc conciliantur opiniones contrariæ, licet cogitandum relique rit Feli.in.d.c.pastoralis.

✱ ℭ Sed adhuc posset fieri semper fraus collationi papæ ideo tutius esset, seruare decisionem.d. c. si à sede.vt indistinctè possessor præferatur siue hora fuerit apposita siue nõ. dicunt tamen arestũ interuenisse pro eo qui habebat horam religioso cõtra magistrum Guillielmum. vnde in curia aduocatũ, Anno domini.1534.die.14. Augusti, quod intelligerẽ quando gratiæ omnino essent æquales, secus si inæquales vt vnus graduatus alter non, vt superius dixi.]

Decimò,

Decimo, fallit quando in altera collatione esset impetrãs creatus canonicus, quia tunc constituitur ei ius ad rem, & afficitur ei præbenda.c.hi qui.&.c.dudum. de præb. in.6. Guillel.de monte Lauduno, in.d.ca. si à sede.

Vndecimò, non procedit quando altera impetratio vel collatio esset subreptitia, tunc non obstãte possessione illius qui subreptitiæ impetrauit, altera præferetur. argu. glo.& nota.in.c.ex tenore.de rescript. Feli. in.c.capitulum.col.4.vers. limita fallentiã. illo titu.quia quod nullũ est, non debet pręstare impedimentum.regula iuris. non pręstat.in.6, nec effectũ producere.

✱❡ Vnde si duo procuratores eodem die fuerint constituti, vnus ad permutandum alter ad resignandum simpliciter si non appareat de prioritate valebit illa constitutio minorem continens læsionem aliàs neutrum tenebit, per glo.sing.in.c.si quis iusto.in verbo nominatus.de elect.in.6. Sic fuit iudicatum Burdegale, vt refert Boer.in decisi.suis. q.311.dominus Petrus.]

300 Duodecimò, limita, quãdo in altera impetratione etiam facta ab eodem esset apposita clausula gratificationis, tunc quia iste maius & pinguius ius habet, & non sunt pares: ideo præfertur, etiam si alter primo adeptus fuerit possessionem, per ea quæ supra dixi de clausula motus proprij. Et cautela est, quòd quando aliquis dubitat de alio impetrante, vel de alio cui cõferatur eodẽ die, vt apponat in signatura, & cũ clausula gratificationis: & quando opus fuerit, ad longum & latè in literis extẽdatur. & hac cautela vti consueuit, vt asserit D. Probus in additio.ad Monach.in.c.duobus.de rescri.in.6. vbi dicit breui posse sic extẽdi, & si forsan illud beneficium alicui, seu aliquibus, alij, vel aliis cõnferri, & de illis etiam prouideri concessimus, & mandauerimus, ita & adeo vt in data pares, seu ęquales sitis, & mutuo vos impediatis, & ꝓpterea locus gratificationi existat, tibi gratificando apostolica autoritate conferimus, & de illo vel illis etiam prouidemus, decernentes, prout est, irritum & inane, &c. & ibi vide per do. Probum formam istarum literarũ, & nota ista perpetuò; quia alij non tangunt quos viderim. nisi Cassad. in decisio.2.Cardinalis, &c.rubr.de renun. & hanc etiam clausulam posses extẽdere ad collationem factam per ordinarium & Romanum pontificem.

Cautela gratificationis pro impetratibus.

Decimotertiò, restringe quãdo illa collatio facta per superiorem, vel per alterum teneret, alioqui possessio nil facit, vtpote si papa cõferat vno die, & legatus eodem die beneficiũ cadens sub præsentatione laici. quia legatus non potuit conferre.c.cum dilectus. de iure patro. Ideo is qui ratione collationis legati adeptus est possessionem, non præfertur. ita in hospitali collato à legato cõcludit. de Butrio in consil. 62. in nomine &c. hic de duobus sic dixi supra de impetratione subreptitia. versicu. vndecimo.

✱❡ Decimoquartò, non habet locũ in prouisis secũdo loco, vtpote si ab ordinario collatum fuit beneficium A. & eodem die à papa B. si non adepta possessione A. resignet C. qui possessionem adipiscatur, non præfertur tamen prouiso à papa, quia sermo intelligitur de primo.l.boues.§.hoc sermõe.ff.de verbo.sign. Et cedens nõ potuit plus iuris, q̃ haberet transferre.l.traditio.ff.de aequ.re.do. Ita nominatim scribit Cassado.decisi.15.de præbend.

Vltimò, non procedit, quando papa cõtulisset hodie Romę per resignationem vni. regu. de viginti diebus derogando. Et eodẽ die moreretur resignans, & ordinarius contulisset alteri, qui prius accepisset possessionem, tunc præsumitur quòd prius fuit expedita resignatio. ideo fuit resignatario adiudicata recredentia, Anno.1524.die.24.decembris, in hoc celeberrimo senatu. Et simile arestum fuit prolatum in vigilia Mathiæ apostoli, anno.1542. quanuis ab ordinario prouisus hora sexta mane fuisset, & hoc in sua collatione exprimebatur: & eodem die fuerat adeptus possessionem, vt audiui in recitatione causæ à D. pręside de sancto Andrea. Itẽ pręsumitur quòd mors impetrationẽ pręcesserit, quando die mortis facta est collatio. vt docet Casado. in decisio.21. Cardinalis in rub.de præb.]

DECIMOOCTAVO, non procedit regula huius tex, in officiis temporalibus, seu dignitatibus secularibus & prophanis, quia hic tex. loquitur de dignitatibus & officiis

officiis ecclesiasticis, ergo in aliis tẽporalibus non habebit locum.c. fœlicis.de pœnis in.6.nam verba non cõueniunt.ergo nec dispositio. l.45. toties.ff. de damno infect. & supra dictum extitit de beneficio ecclesiastico & temporali,in trac. nominationum. q. 21.nu.54.& vide que dixi supra in.11.amplia.nu.74.

301 DECIMONONO, limita in casu hostilitatis vt hic,qua durãte dormit præscriptio. c.ex trãsmissa.de præscri. nõ enim erit obiicienda præscriptio tẽporis, vbi necessitas interierit hostilitatis.dicit tex. in ca. prima actione.in fine. 16.q.3. Item ea quæ in beneficiis possidentur,siue quæ metu hostilitatis interueniente diutius possessa fuerint.præscribi non possunt. c. si sacerdotes, in fi.16.q.3.

Extende, siue vna die durauerit hostilitas,siue pluribus annis. hoc enim tempus quo durauit. siue fuerit magnũ, siue paruũ, de medio subducetur,& tempus præcedens continuabitur cum sequente. d. c. ex transmissa.&.l.quibus diebus.in princi.ff.de conditio.& demonst.ita quod licet in aliis casibus in quibus quis impeditur, præscriptio currat contra impeditum,sed datur restitutio.l.sed & si per prætorem.in princip. &.5. si feriæ.ff. ex quibus causis maior. isto tamẽ casu ipso iure præscriptio nõ currit, sed dormit,secundum Bar.in.l.naturaliter,colum. penul.& seq. versic. quæro an ista vsucapio. ff.de vsuca.Angel.in.l. cũ notissimi.5. imo, col.fina.C.de præscrip.30.anno.Alex.consi. 81.reuocatur.col.vlti.in.5.vol.Corne.consi. 92.licet in hac.in colũ.2. volu.4.& casus in quibus præscriptio dicatur dormire, tradit Panor.& alij in.d.c.ex transmissa.

302 Amplia hanc conclusionem,nedum tẽpore durantis belli,sed etiam post, quia contra populum hostilitate destructum &bello, non currit præscriptio.Ioan.Franc.Balb. in tract.de præscript.in.2.parte.6. partis. in.1. casu.quod hodie frequentissimum est.

Limita quãdo tempore hostilitatis, vel postea,posset ire ad locum, in quo redditur ius cum saluo cõductu vel fine: quia tunc si non moueat controuersiam aduersario intra triennium, currit ei hæc triennalis præscriptio.Feli.in.ca.accedens.in.2. per illum tex.vt lite non contesta.& dicto.c. ex trãsmissa. Aret.consil.16 præsupponitur. col.2. Ioan.Francis.in.d.2. parte sextæ partis princip.in princip. nec vani timoris esset aliqua excusatio.l.nec vani.ff.de reg.iur.

303 Peste durante non currit præscriptio.

Idem in impedimento pestis,quia bonũ est argumentum de bello ad pestem,cum pestis dicatur bellum inter deum & homines. Bar.in.l.naturaliter.col.pen.ff.de vsucap.& in.l.1.ff.de bono.posse.quæ ex test.mili.Alexand.in.l.fin.col.2.C.de testamen. & in.l. 24.si quis in iudicio. circa principium. ff. si quis cautio.& consil.30.ponderatis. colum. 2.& consil.81.reuocatur.col.2.in.5.vol. Panor.in.d.c.ex transmissa.vbi etiam ampliat, licet reddatur ius in loco vbi grassatur pestis,si aduersarius erat absens propter timorem pestis,contra quam non valent medici, nec medicinæ. Paul.in.l.si ab hostibus. ff.so lut.matri.tamen currit præscriptio, sed datur restitutio.Bar. in.l. de ætate. ff. ad treb. quam legit cum.5.fin.l. recusare.de Ripa in tract.suo de peste,multa congerit pertinentia ad tempus pestis.vide ibi. quem habuit à Ioan. presuitello, qui antea ediderat tracta. de peste.In hac tamen materia vix obtineretur restitutio,nisi liquidò probaretur impedimentum,& iustum.

304 Secundo, contra impeditum postulare propter pestem, vel præsentare intra tempus à iure præstitutum, non currit præscriptio, &sic non deuoluitur ius ad episcopum.Bal. consil.469.sanctissimæ recordationis. lib.4 de Ripa in tracta.de peste.fol.27.versicu.sed dubium.

305 Infirmo non currit tempus.

Idem dicendum est si quisquã esset infirmus per triennium, & eo non posset agere.excusaretur,& non posset possidens triẽnio gaudere hoc beneficio,saltem ope restitutionis. arg.c. commissa. de electio.lib.6. nã qui detinentur ægritudine,non sunt abiiciendi,nec alij in locum eorum sunt consecrandi,nisi ex hac fuerint luce subtracti.ca. pontifices.7.q.1.

Idem in absente causa reipublicæ,nam interim non currit præscriptio.si tamen fuerit inchoata, curret,sed dabitur restitutio,l.1 ff.ex quib.causis.maior.l.quod tempore. C. de restitu.milit.

306 Idem si fuerit iniustè excommunicatus, & non

Excómunicato an currat præscriptio.

& non fuerit in mora petendi absolutionem. Bal. Feli. & alij in.c.1. de præscriptio. nam qui facit vt non possit agere, posse videtur.l.qui potest facere.ff.de reg.iur.c.fin. de electio. l. sed & si ✠ hæc clausula.ff. ex quib.caus.maior.glos.in ca. quia diuersitatem.de concess.præbend.licet ibi Panor.dicat præscriptionem currere contra excommunicatum iustè, quamuis non fuerit in mora petendi absolutionem: & si contrarium teneat in.c. cum inter.col.1. de exceptio.dicens actiones temporales extingui tempore cótra excommunicatum, qui fuit in mora petendi absolutionem.

307 Furioso an currat præscriptio.

Idem in furioso effecto post collationē beneficij eidem ...am,& antequam potuisset agere. Pa... .in.c.eum non liceat.col.3. nu.10.de præscrip.per glo.in.l.2.C. de curato.furio.dicentem quod priuilegia & beneficia collata minorib⁹ in præscriptionibus, & aliis, censentur collata furiosis. Et illam sing.dicit Barb. in consi.42.illud.col.5. in 1.volu.& Soci.consi.66.viso. in.4.volum. Alexan.in.l.centurio.col.2.ff. de vulg. Ias. in.l.tutor.✠.1.de iureiur. Purpura.in.l.1.col. 2.de iurisdi.omnium iud.

✱ [Et an minori detur restitutio post triennium concludit.glos.in verbo impedimenti.isto titul.quòd sic, tamen restitutionem nunquam vidi concedi in Francia, si tamen propter minas quispiam non egerit intra triennium, poterit postea, vt expressè decidit Cassado.decisi.2.rub. de in integ.restit. Nam cum minor reputetur pro maiore in beneficialibus.c si.de iud.imputetur ei, qui non egit, nisi protestatus fuerit iuxta text. quia præscriptiones cótra maiores currunt etiam contra minores.l.fi.C. in quib.caus. in integ. restitu. non est necessa. vbi Bar.& alij doc.in.c.constitutus. de in integ. restitu.D.Gomes.q.15. nisi eidē ex magna succurreretur causa.l.1.ff. ex quib.caus. maio. vide quæ dixi supra.nu.177.in addit.]

308 Captus à turcis post triennium egit.

Idem si facta collatione is à Turcis captus fuerit, vel incarceratus, & totum triēnium non potuisset egredi. nam non computabitur ei tempus.l.2.& ibi.not.ff si quis cautio.c.significante.de pignor.glo.in pragma.in verbo impedimenti. eodem titul. vbi idem dicit in pupillo.

309 Impeditus quādo nó excusetur.

Idem in alio quocunque impedimento, vt hic.intellige tamen si impeditus non poterat remouere illud impedimentum, alioqui non excusaretur.c.fi.de electio.c.2. & ibi Deci.in.4.not. de testib. c. cū sit Romana.de appella. vnde dicit Innocen.in.c. ex transmissa. de præscriptio. quem refert Feli.ibi.& in.d.c.1.eo.titul.quod non sufficit allegare impedimentum, nisi doceatur de diligentia adhibita, vt impedimentum vel non eueniret, vel non obstaret.

310 Impeditus protestari debet.

Debet etiam impeditus protestari, aliàs post triennium non ageret, vt dicit hic tex. & tex.in.c. fina. de appella. vbi Philip.dicit esse optimam cautelam ad euitādas opiniones, protestari in omni casu de impedimento, & quod per eum non sterit, nec stat. c.sciscitatus. versic. dummodo. de rescript. c.pastoralis.ibi, quas non fuerint protestate. de exceptio.glos.in ca. cupientes.✠ quod si per viginti.in verbo proposita. de electio.in 6.& in.c.plerunque.de rescrip. multa congerit.Feli.in.d.c. ex transmissa. colum.2.& sequen. versicu. dum subdit abbas & doct. in.d.c.plerunque & .c.cum M. de consti. Et an protestatio debeat fieri in scriptis. vide in.c.cupientes.in.d.glos.proposita. Bar. Ias. & alios, in.l.non solum.✠.morte.ff.de noui operis nuncia. & doct. in.d.ca.cum M. Et qualiter possit probari impedimentum, tradit Bal.in.l.1.C.de dila. Præposi.in.c.ex ratione.col.5. de appella. Alex.in.l.2.✠ quod diximus.ff.si quis cautio. dixi plenè in practi. mea.rub.de exoniis.glos.2. & in rub.de collati.✠.1.glos.impedimento.in concorda. & istius impedimenti protestatio debet si possit intimari possessori beneficij ante triēnium, vt hic dicit text. & debet in hac intimatione seruari cósilium Viennen. descriptum. in cle.causam de electio. nam sicut propositum in mente retentum nihil operatur.l. si repetendi.C. de condict. ob caus. dator.ita ista protestatio, quam alius ignorat ante intimationem, nihil debet operari in præiudicium ignorantis. Deci.in.c.cum M.col.7. versi.2. conclusio. de constitu.ca.

cumana. & ibi Panor. de electio. multa poſſem hic de impedimento inſerere, quæ ne in longum protraham, miſſa facio.

* ℂ Primò fallit quando is, qui habet proteſtari, eſſet per triennium incarceratus, vel vi ab hoſtibus detentus, ſeu valetudine adverſa, tunc licet non fuerit proteſtatus, quia non valuit, agere tamen poterit, cum iſta conſtitutio ad impoſsibile non velit nos obligare, nam lex poſsibilis eſſe debet. ca. erit autem. lex. 4. diſt. not. doc. in. c. 1. quod met. cauſ. do. Gomeſ. hoc expreſſè decidit. quæſt. 57. vbi ſupra.

Secundò fallit ſecundum eum, quando fieret prorogatio iſtius temporis, antequam lapſum eſſet triennium propter bellum, vel aliud iuſtum impedimentum, impetrãdo in hoc regno literas regias, vt prorogaretur triennium ad vnum annum, vel ad aliud tempus viſis bullis, & impedimentis, & hæc eſſet noua practica, & ſic conſului cuidam, qui regis legatione fungebatur, vt faceret ſibi prorogare trienniũ, quia erat impeditus agere, & obtinuit literas regias, licet quia alię in hoc regno non impetrantur: ego tamen vellem & à papa & à rege impetrare: quia concordata ab illis ædita ſunt & titulus beneficij à papa & non à rege datur.]

311 VIGESIMO, fallit ſi reſignatio beneficij fuerit facta in manibus inferioris epiſcopo, & per eum admiſſa, & pars, cui fuit collatum illud beneficiũ reſignatum, poſſederit per triennium, non enim iuuabitur hoc decreto, quia hæc renunciatio & admiſsio factæ coram alio inferiore epiſcopo ſunt nullæ. c. admonet. & ibi nota. & c. quod in dubiis. de renuncia. niſi epiſcopus ratam illam admiſsionem habuerit. & collationem. ideo actus dictæ collationis & admiſsionis nec quo ad poſſeſsionem acquirendam, nec retinendam, ſeu continuãdam, nec quo ad præſcriptionem inducendam, vel complendam iuuare poteſt. ita expreſſè tenet de bella mera in conſil. 10. factum eſt tale. in. 7. dubio. quia quod de iurè nullum eſt, non poteſt aliquem operari effectum, nec poteſt dici coloratum. Hoſtien. in c. olim. de except. dici plenè in repe. l. quod iuſsit. not. 2. in. 4. limita. ff. de re iud. * Idẽ in permutatione, quæ ab inferiore epiſcopo non poteſt approbari, nec coram eo fieri. c. quæſitum. vbi doc. de rerum permuta. niſi hoc haberent ex priuilegio. per glo. ſing. in verb. proprij. cle. 1. de reb. eccleſi. non alienand. vbi addidi.] Et an capitulum ſede vacante poſsit admittere reſignationem mortuo epiſcopo, quod ſic. probat Io. Franciſ. in tract. de offic. & poteſtate capit. ſede vacante. in. 2. q. ſecundæ partis. verſic. quæro an capitulum &c. vide ibidem. & extrauag. execrabilis. §. cæterum. & ibi gloſ. de præbend. in extrauag. Ioan. xxij.

* ℂ Aliæq; multæ reperiuntur limitationes, & caſus excepti, quanuis do. Igneus in repet. l. neceſſarios. §. non aliàs. §. nu. 284. ff. de ſenatuſcon. Silla. dicat non inueniri niſi tres caſus, & non licere vltra extendere, ſed non dicitur extendi quod ex mente elicitur. l. nominis. ff. de verbo. ſigni. & ſupra dixi. Imo ſi quis poſſeſſor poſt trienniũ confiteretur iniuſtum eſſe titulum ſuum, non prodeſſet ei hoc remedium. Gomeſ. q. 36. ſuper hac regula iſtud firmat, dixi in reperi. l. quod iuſsit in. 20. no. ff. de re iudi.]

312 Et an capitulum poſsit requiri vacante ſede, dixi in. §. ſi quis verò. in glo. diſpoſuerit. circa finẽ. de collat. Et an per illam requiſitionem præueniri poſsit papa? adeo q; ſi nominatus vel graduatus requiſierit capitulum, quod recuſauit conferre, demum alicuis collationem obtinet à papa: nominatus, qui primò requiſiuit, etiam obtinuit collationem, à metropolitano poſt papæ collationem, vter præferatur? reſpon. nominatus, quia capitulum potuit conferre poſtquam collatio erat neceſſaria. ca. 2. ne ſede vacan.

Per requiſitionẽ an dicatur papa præueniri.

Itẽ plana eſt ordinatio, & in propriis terminis ad hoc ędita per Ludouicum. xij. art. 14. inter publicatas, anno. 1512. cõtra quam iudices regij iudicare non debent, alioquĩ eſſent periuri, & ſic ſuis officiis ſaltem priuandi, cum in principio iurent iudicare ſecundum regis ordinationes, vt patet in rub. des preſidens, art. no. & in authen. iuſiurãd.

quod

quod præsta.ab his. item nec iudices à papa dati, cum prohibeatur eis iudicare cõtra cõcorda.§.1.de firma & irreuoc.concord. stabili.ibi.& sic per quoscunque iudices &c.& ista sunt etiam in concordatis statuta. ergo secundum ea debet iudicari. Secundo, probatur quòd ista sunt in concordatis statuta, per.§.declarantes.de manda. vbi declarat papam velle conferre liberè beneficia quomodocunque qualificata iure præuentionis.ergo alio iure non vult conferre, sed quando nominatus requisiuit beneficium sibi conferri, præuenit papam: igitur papa non poterit conferre iure præuentionis, neque in præiudicium nominati vel nominatorum, qui requisiuerunt, cum tantũ præuentionẽ sibi retinuerit,& nõ potest dici præuenire, quãdo nominatus requisiuit, vt infra patebit.

Præuenire quando quis dicatur.

Tertiò, bonum est argumentum ab allusione vocabuli.l.2.§.appellata.ff.si cert. petat.sed præuenire, dicitur ante venire. ergo quando nominatus ante venit ad ordinarium, quàm alius ad papam, papa dicitur præuentus, & non poterit conferre iure præuentionis amplius, nec alio iure in præiudicium illius qui iure requisiuit, quia cum ipse papa sit cultor & auctor iustitiæ, nõ patitur cõtra iustitiam aliquid fieri, nec ipse vult facere.c. vno de alienatio. feud. Item si papa tibi conferat beneficium, quod ordinarius mihi absenti contulerat, non valebit papæ collatio tanquam præuentus, licet ante acceptationem ius mihi non sit acquisitum, vt meũ dici possit.ca.si tibi, de præben.in.6.& quia per suam collationem non intendebat excludere collationem factam, sed faciendam. ca.audita.de restitut.spolia.sic expressè concludit Collecta. in ca.fin.col.2. de sortileg. sic nec papa intendebat cõferre beneficium iam affectum.cum id non expresserit.

Quartò, non refragatur si dicatur præuentionem per collationem fieri, ergo ante non dicitur. Respõdeo etiam per requisitionem & petitionem præuentionem fieri in iudicialibus, si alter ex reis credendi petat, adeo præuenit, vt alteri non possit fieri solutio.l.ex duob⁹.& ibi Bar.& Imol.ff.de duobus reis.& in iurisdictione volũtaria per interpellationem præuenitur & præoccupatur iurisdictio.l.1.& .2.ff. de offic. procon.Ias. in.l.si pluribus. nu.25.ff. de leg. primo. Et quod per requisitionem nominati affectum sit beneficium, & ei debeatur, declarat tex. in.§.teneantur. in fine. de colla. Et si papa voluisset præferri post requisitionem, dixisset, iure prælationis volumus cõferre.in.d. §.declarantes.vel iure præuentionis collationis. Sed simpliciter dixit iure præuentionis, ergo quomodocunque sit præuentus, non intendit papa conferre, & petitio seu requisitio nominati vel graduati præuenit, & adeo afficit beneficiũ vt ordinarius postea non qualificato minimè possit conferre, non tamen afficit alios qualificatos, quo minus requirere possint,& requisitione facta ordinarius potest gratificare vnum ex expectantibus graduatis, in mensibus illis præstitutis.l.cum quidam.in.2.& ibi Paul. col.vlt.ff.de lega.2.

Quintò, dolus non debet alicui prodesse.l.si legatarius.cum similibus.ff. de dolo. sed episcopus post requisitionem vel ante mitteret Romam, vt haberet collationem à papa pro suo nepote, antequam nominatus veniret ad superiorem, & sic cum suo dolo lucraretur, item daretur materia delinquendi, quàm totis neruis iura propulsant. l.conuenire. ff. de pact. dota, nam semper pro magnis beneficiis collator mitteret cursorem ad papam & interim alliceret nominatum, & verbis remoraretur illum, vt non adiret superiorem, & sic excluderet eum: quod summopere debent tollere senatus Franciæ,& huic cautelæ obuiare.

Sextò, conditio debet haberi pro impleta, quãdo non stat per eum, qui illam implere debet.l. in iure ciuili.ff. de cõditio.& demonst.sic & collatio debet haberi pro facta à die requisitionis, postquam non stetit per nominatum, ne malitia vnius noceat alteri. nam si prima die requisitionis bonã fidem agnouisset collator, eidem requirenti contulisset, & sic præuenisset papam etiã in conferẽdo.sic etiam dicitur præuenire in requirendo, quia papa voluit tollere neglig ẽtiam ordinariorum non conferentium, & nomi-

natorum non requirentiú, ideo sibi ius præuentionis retinuit, non prælationis.

Septimò, si alius diceretur, libertas & facultas conferēdi beneficia ordinariis adimeretur, & concordatum in fauorem regni & regnicolarum editum, in odium illorum retorqueretur, & res nummariæ Galliæ exhaurirentur, contra ea quæ dicuntur in proœ. concordato. quia si primus collator & secūdus non conferent, semper papa præueniret. nam aliquando audiui quòd nepos habebat episcoparum, & patruus archiepiscopatum. si nepos episcopus recusabat, archiepiscopus nunquam iure deuoluto cōferebat, interim illa beneficia per phas & nephas obtinebāt. qui abusus per senatum deberet reformari, & requirenti possessorium adiudicari, licet primam collationem non habuerit.

Octauò, non me mouet. c. vltimum. de concess. præben. in. 6. quia loquitur in gratia papæ seu prædecessoris, quam potest successor facilè reuocare, etiam si beneficium fuerit acceptatum per expectantem apostolicú, quia prædecessor non potuit legem imponere successori, vt plene dixi in præfat. ad rub. de colla. in concord. sed in nominationibus secus est, quas papa non concedit, nec prædecessor, ergo nec solus eas reuocare poterit, vt dico in quæst. vlti. tract. nomi. eas reuocaret saltem quo ad illud beneficiú, & sic quo ad partem, si post requisitionem conferret. ergo non potest, & sic cessat illud quod dicit Imol. in. ca. inter cætera. col. 3. de præbend. Et Feli. in. c. capitulum. versic. de duabus. de rescrip. nume. 16. quod post acceptationem apostolici potest papa conferre, quia hoc verum, vt dixi, in expectante apostolico, & de iure antiquo. secus per concordata, postquam papa ius tantum præuentionis retinuit. nisi conferret insequendo tenorem concordatorum. vt scripsi in. §. statuimus. 1. in glos. gratificare. de collat. in concordat.

Vltimò, quando quæstio est dubia in iure canonico, & est plane decisa per ius ciuile. tunc statur illi decisioni factæ per ius ciuile, etiam in foro canonico, vel econtrario. c. Raynutius. & ibi docto. de testa. sed de iure est dubium an appellatione præuētionis veniat simplex requisitio, ergo stabimus declarationi factæ per ordinationem regiam, etiā in curiis ecclesiasticis. quod est notandum. Alia missa facio, ne sim prolixus, alibi plena manu scribam. hæc tamen interim nō sunt contemnenda. Alia dixi in. d. glo. iure præuentionis. si tamen quis velit alia videre, recurrat ad glo. prag. sanctio. ne eas hic transcribam, sicut quidam putant me facere, & nil vltra scribere. hoc tamen ex suprascriptis satis supérque dignoscetur.

Hic sistere calamum, & receptui canere ordinariæ iubent lectiones nostræ, quas, & adagio dictante, ordinem deserere, etsi multis obrutus sim negotiis, nolui, vtilitatem publicam alternis horis vel scribendo, vel interpretando, pluris faciens, quàm priuatam, quæ mihi cōtemptui fuit, vt hæc breui (quasi Glauci ars) congesta fuissent, & commodum nostris afferre possent: quod futurum spero. & quia dicitur, primæ ad Thessalo. 5. cap. In omnibus gratias agite. Igitur agam Deo Opti. Max. eiusq; virgini matri, & omnibus cœlicolis immensas gratias in sempiternum, AMEN.

SPES MEA CHRISTVS.

FINIS.

Si qua occurrant errata, beneuole lector, quæ & paucula fore putamus, & non tanti momenti vt admoneri debeas, tacitus quisque corrige, & nostram operam æqui boníque consule.

Ioannis Poschonii,

IN AMPLISSIMVM CVRIAE SVPREmæ Parlamenti aduocatorum ordinem coaptati, ad eruditissimum peritissimumq; dominum Petrum Rebuffum, iuris vtriusque doctorem ac comitem, decastichon.

EXi facturus, liber ingeniose, pudorem,
His, quos laudarunt secula prisca, viris.
Exi, quid trepidas? ne non tibi fascinet ortus,
Quæ nocuit studiis inuida lingua bonis?
Exi, ne trepides, tuto tibi gloria constat:
Quæ nunquam insidiis debilitata ruet.
Quid coniuratis? quid amice fœdera initis
Doctores iuris fama, decusq; sacri?
Cedite, non fas est tam certæ occurrere laudi.
Cedite, nam vestro lumine maius adest.
Submitte huic fasces, quanuis sis Barthole magnus.
Crede mihi numem secula nostra ferunt.
Non lucet nitidis positis & in ordine verbis,
Parcus qui deceat legibus esse nitor:
Sed grauidus rerum, sed acutis sensibus ingens,
Clarus, & ingenij dexteritate potens.
Exi Rebuffi monumentum insigne laboris,
Exi, nam facilè hoc secula prisca ferent,
Expectate liber, liber ingeniose recusas
Omnes diuitiis nobilitare tuis?

Aliud eiusdem.

Quid posset priscis nostra ætas ponere contra,
Dum quærit, librum hunc obtulit, & stupuit.
Inuidet annosis oculis, gemuitq; vetustas:
Vincor, nam hæc maior gloria laude mea est.
Vincor, ait: vinci decus est à principe tanto,
Et tulit astrictas in tua vincla manus.

Aliud.

Qui te non nouit, legat hoc Rebuffe volumen:
Ingenium, mores nouerit ille tuos.

Aliud.

Quid concinnauit dignum mea musa? caducum
Conscribo. sed non fama caduca tua est.

Aliud.

Cum te aspexerunt doctæ Rebuffe Sorores,
Secum illæ, en tantum fecimus arte virum.
Deinde vbi viderunt librum, clamare Sorores,
Vincimur, ingenio præuenit iste suo.
Adsensere simul, simul adrisere Camœnæ,
Nulla est prærepti nominis inuidia.

Aliud.

Vis dicam breuiter qui sis quantusq; Rebuffe?
Tantus es, vt nullus par queat esse tibi.
Quare qui ex æquo vult te committere secum,
Comparet hic ambos, sentiet esse pares.

Aliud etiam eiusdem.

Quod pauci timide, nullus quod protulit ante,
Rebuffi summa protulit arte liber.

Gloria sit summo
Et intactæ virgini matri.

FINIS.

Abſolutum eſt hoc opus.

Accipe, optime lector, hoc opus concordatorum (in quo antehac infinitæ mendæ in textu & gloſsis paſsim legebantur, ita vt nec in pleriſque locis integer ſenſus elici poſſet) nunc primum denuo pro quarta emiſsione. Cum gloſsis & enarrationibus nobilis & ſcientifici viri D. Petri Rebuffi iurium doctoris & comitis, in Pariſienſi decretorum facultate profeſſoris, necnon in ſupremo ſenatu aduocati, ab eo recognitum, cunctiſque erroribus expurgatum: pluribúſq; deciſionibus & areſtis locupletatum & auctum: ſumma cum diligentia de nouo impreſſum Pariſiis, expenſis prouidi mercatoris Galeoti Pratenſis, librarij iurati p̄fatę Pariſiēſis academiæ. Cui vltima fuit appoſita manus, decimaquinta die menſis Septembris, Anno Domini M. D. XLV.

Deo Optimo Maximo gratiæ.

CATALOGVS CODICVM.

*. ✠. ✠✠. ✠✠✠. ✠✠✠✠. ✠✠✠✠✠. ✠✠✠✠✠✠. ✠✠✠✠✠✠✠.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z.

AA. BB. CC. DD. EE. FF. GG. HH. II. KK. LL. MM. NN. OO. PP. QQ. RR. SS. TT. VV. XX. YY. ZZ.

a. b. c. d. e. f. g. h.

Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg. Hh. Ii. Kk. Ll. Mm. Nn. Oo. Pp. Qq. Rr. Sſ. Tt. Vv. Xx. Yy.

aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. ii. kk.

Omnes ſunt quaterni præter Aa. & Yy. qui ſunt duerni.

Venundantur Parisiis apud Galeotum Pratensem, ad primam columnam Regij palatij.

1545.